А III 6 400

12167

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

1907.

ГОДИНА III.

УРЕДНИК
Душан Ђ. Алимпић

БЕОГРАД
ШТАМПАНО У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ
1907.

САДРЖАЈ

I УКАЗИ:

О промени Министарства. страна 185.

О сазиву и распуштању Народне Скупштине и нападачким изборима народних посланика, страна: 195, 321, и 357.

О сазиву окружних скупштина, страна 297.

О постављању, премештају, пензионисању и отпуштању државних чиновника, страна: 3, 9, 25, 33, 57, 65, 73, 81, 92, 99, 97, 105, 106, 113, 114, 121, 129, 145, 153, 161, 169, 177, 185, 189, 201, 217, 225, 233 257, 258, 281, 289, 297, 313, 314, 315, 321, 329, 337, 353, 354, 360, 377, 385. и 389.

О именовању моког села и месеџана, страна: 25, 73, 186. и 345.

О разрешењу окружног старе и образовању новог општина, страна: 9, 57, 73, 74, 89, 114, 217, 226, 321, 342, 249. и 329.

О одликовању, страна: 185, 225. и 289.

О помиловању, страна: 114. и 201.

О одлуџеу Министра Унутрашње дела, страна 161.

О одобрењи издавања Министарства унутрашње дела, страна: 233, 249, 305, 315, 329. и 393.

О преџељу страшина у српско подручје, страна: 1, 9, 25, 32, 89, 106, 114, 145, 186, 217, 289, 290, 297, 337. и 401.

II ЗАКОНИ:

О измени и допуни у закону о уредби о накнадному мерилу накнаде од 6. јуна 1840. године и измене од 23. јуна 1898. године, страна 97.

О измени и допуни: у закону о одвожењу стратешкој мрежи Краљевине Србије од 15. марта 1896. године са изменама и допунама: од 21. марта 1891. 5. марта 1894. 17. фебруара 1896., 5. јануара 1899. 31. јануара 1900. 31. марта 1902. и 30. априла 1903. године, страна 241.

III ПРАВИЛА И УРЕДБЕ:

Уредба о чистоћи у државним просторијама и окружним и општинским сеџтовима, страна 73.

Правило о ношењу стакленог и металног у кожном од кади стално или привремено задуженог, страна: 193. и 194.

IV РАСПИСИ:

О правилном извршењу закона о уредбеу округа и среза од 18. марта 1905. године страна: 33. и 34.

О тумачењу чл. 4. и 6. закона о јавном здрављу и ауџутантима, страна 49.

О тумачењу § 10. Полицијске Уредбе, страна 49.

О одмеени окружног лекарина у управним среза Београда среске стручне комисије, стр. 65.

О условно отпуштеним осуђеницима, страна: 217. и 218.

О тумачењу чл. 4. финансијског закона за 1907. годину, страна: 233. и 234.

О издавању затворских листова, страна: 377. и 378.

О полозању општинских одборника у седнице, страна 216.

О непотпуној општинској бољи, страна 217.

V КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА:

За месец новембар 1906. год. стр. 25. и 26.
» » децембар » » » 57. и 58.
» » јануар 1907. » » 82. и 83.
» » фебруар » » » 121.
» » март » » » 177. и 178.
» » април » » » 226. и 227.
» » мај » » » 241. и 243.
» » јун » » » 281. и 283.
» » јули » » » 305. и 306
» » август » » » 345. и 346.
» » септембар » » » 369. и 370.

VI СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО:

Чланци и расправе

Доказ у кривичном поступку, од Д-ра Бож. Н. Марковића, страна: 1, 2, 3, 17, 18, 19, 38, 39, 55, 56, 41, 42, 49, 50, 65, 66, 74, 75, 83, 84, 89, 90, 91, 98, 106, 107, 114, 115, 116, 123, 124, 129, 130, 137, 140, 147, 154, 155, 161, 162, 169, 170, 78, 179, 180, 186, 187, 194, 195, 201, 202, 209, 210, 218, 219, 227, 228, 234, 235, 243, 244, 249, 250, 257, 259, 265, 266, 273, 274, 282, 283, 289, 297, 298, 305, 307, 315, 316, 321, 322, 330, 346, 347, 355, 356, 362, 372, 373, 379, 380, 386, 387, 395, 396, 410, 411, 412, 419. и 420

Американски начини банака, приповедака стрљара од Видиџара А. Шишеркова, шина детективске агенције у Чикагу, преоо Дра. В. Бакић, страна: 3, 4, 5. и 6.

Уништење слуге — страница, од Дум. Николића, страна 6.

Уџињај судије на јавни морал, од Жак ђина М. Перејра, страна: 9, 10, 17, 18, 26, 27, 28. и 34.

Примена научних метода у полицијским и судским петрагама, од К. А. Нелан-а преоовео с енџлеског Душан Ђ. Алексић, страна: 12, 13, 20, 21, 29. и 30.

Стални надзор, од Дум. Николића, страна 21.

Албум криминал и други сложбена средства полиције безбедности, од В. Лазаревића, страна: 30, 37, 44, 45, 52, 53. и 60.

§§ 15. и 16. Полицијске Уредбе, од Дум. В. Алексића, страна: 43, 44, 51. и 52.

Прикидна смрт, страна: 53. и 54.

О крађи стоке, од Дум. Николића, страна: 61. и 62.

Утврђивање идентичности лешева, од Дум. Ђ. Алексића, страна: 77, 78, 79, 77, 86. и 87.

На примере закона о такелаи са законом о накнади штете и законом о штампи, од Дра. Николића, страна 68.

Реформа казненопа у Енгдеској, преоео с немачког Милоја Ј. Петровић, страна 68. и 69.

О полицијским народбама, од В. Лазаревића, страна: 77. и 78.

Општина, од Директора С. Калајџића, страна: 84, 85, 91, 92, 98, 105, 106, 113, 117, 124, 125, 126, 134, 135, 142, 143, 147, 148, 155, 156, 163, 169, 181, 187, 188, 195, 196, 202, 203, 219, 228, 235, 244, и 245.

Полиција, преоод с енџлеског Др Драг. Аранђеловић, страна 92, 93, 94, 100. и 101.

Ноћчане казне по железничко-полицијском закону, од Дум. Николића, страна 109.

Телеграфиске личног описа, од Д. В. Бакића, страна: 109. и 110.

Настарелост трајбина државних, општинских и приватних, од Д-ра Драг. Аранђеловића, страна: 133. и 134.

Два важна питања из области напог кривичног судског поступка, од М. Бурсаћа, члана Касационог Суда, страна: 134, 135. и 136.

Злочин, његови узроци и његово лечење, страна: 136. и 137.

Судско истраге и полиција као парочита наука, од Дум. Ђ. Алексића, страна: 140, 145, 153, 158, 165, 166, 171, 172, 174, 181, 182, 183, 188, 189, 196, 197, 204, 205, 206, 212, 213, 214, 220, 221, 230, 236, 237, 245, 246.

Америкаиска криминална политика изнео на једној јавној предавања професора Д-р В. Гроссенбаха, од Милоша Ј. Петровића, страна: 157, 158, 164, и 165.

О признаку окгушења, од М. Бурсаћа, члана Касационог Суда, страна: 170. и 171.

Утовор о служби, од Дум. Николића, страна 173. и 174.

Нејединако кажњење иних судова о томе треба да изразите за дело из § 254. к. кривичног закона — тровање сметарске струје на каквим начин — оиудити и на суботак грађанске части, страна: 197. и 198.

Један случај кажњења без судске пресуде или решења, од М. Бурсаћа, члана Касационог Суда, страна 204.

Данска казнена новела, од 1 априла 1905. године (закон о затварању), од Милоша Ј. Петровића, страна: 210, 211. и 212.

Упут за полицијске и општинске власти, приредио Бур. Ј. Ђорђевић, начелник округа, цртица од Дум. Николића, страна: 220, 221, 222, 230, 237, 238, 246, 247, 253, 254. и 255.

С конгреса за заштиту деце, саопштио Д-р Ник. Ј. Петровић, страна: 250, 251, 259, 260, 267, 268, 275, 276, 285, 289, 292, 293, 299. и 300.

О намерном „тровању" инфекционим бацилима и о кажњивости оваких дела, од М. Н. Срећковића, страна: 253, 252. и 261.

Стремени злочин и полиција, страна: 262. и 263.

Упут за полицијске и општинске власти, приредио Бур. Ј. Ђорђевић, округа начелник, цртица од Димитрија С. Калајџића, страна: 269, 301, 308, 309, 274, 277, 283 293, 294. и 309.

Краће на суђењеја, од Д. В. Бокића, страна: 277, 278, 286. и 287.

Немачке Социјал-Демократе и реформе кривичног законодавства, преко с француског Малутин Т. Марковић, страна: 261, 262, 269. и 270.

О одговорности за запладу штете, од Д-р Драг. Аранђеловића, страна: 266, 267, 274, 275, 283, 284, 291, 307, 308, 316, 317, 329, 330, 331, 347, 348, 356, 357, 363, 373, 374, 381, 382, 387, 388, 389, 398, 397, 403, 404, 405, 412, 413, 414, 415, 4 9, 421, 422 и 423.

Шпанске краљице поводу сакрошења, од Е. А. Reins-a, професора полазеће на университету у Јохана, страна: 294, 298, 299, 300, 301, 302, 306, 310, 318, 310, 325, 326, 333, 344, 335, 350, 358. и 359.

Окривање оптуженога као ваин поштрарадња окољности, од М. С. Бурчића, члана Касационог Суда, страна: 317, 318, 328, 324, 325, 331. и 342.

О кривичној одговорности са теоријског гледишта, од Д-ра Бранислава Петковићевића, страна: 337, 338, 345, 354, 355, 361, 362, 370, 371, 372, 378, 379, 385, 386, 393, 394, 395, 401, 402, 409, 410, 411, 418, и 419.

Улут на полицијске и општинске власти: кривдино Кур. Ј. Ђорђевић, окружни начелник крагујевачки од Дум. Ђ. Аланковић, страна: 332, 333, 341, 342. и 343.

Предлог закона о уређи Величанства у Немачкој са кратким обзором на то дело од нас, од Мелинов Ј. Петровића, страна: 339, 340, 341, 348, 349. и 350.

„Дактилоскопија“ од Васе Лазаревића (преписивање по „Archiv“ за кривично и другаческе науке), критика од Доб. Ђ. Банића, страна: 364, 365, 374, 375, 382, 397, 398 и 399.

О одговорности адочинца са судско-медицинског гледишта, од Дум. Ђ. Аланковића, страна 389, 390. и 406.

Закрпата поде у Холандији, Dr. van Hasse, страна: 422, 424. и 425.

Вештачење фалсификованих документата и писама, од Д-р Ј. Барајера, преко Дум. Ђ. Аланковић, страна: 425. и 426.

VII ПОУКЕ И УПУТИ·

За расправу спорних питања, као што је важно о кривичном праву пакаште но повода до-бивених за прогоно неизврпно нашле, Државни Савет није надлежан, страна 6.

Право надзора над општинама, по чл. 142, 143. и 144. закона о општинама, припада надзорној државној власти, а не окружним скупштинама, страна 13.

Саставу набрапног суда нема места, док се сперно питање о спорним имања нађу кадартара не по-праши, стр на 13.

Полицијска власт није надлежна, да узме у опону питања, која су расправљена изнрашен судском пресудом, страна: 13. и 14.

За расправу о сво-ини земљедничког и шпедоваког имања нађу брбе није надлежна полицијска власт већ суд, страна 14.

Један случај неуредне примене члана 11. закона о уређењу округа и срезова, страна 14.

Државни Савет није надлежан, да у погледу начина извршења судске пресуде цени, да ли је поступак полицијске власти правилан или не, стр. 14.

Један случај састава набрапног суда, страна: 21. и 22.

У питању убапственика, полицијска власт надлежна је само да тражу, когарбеју већ општинске судове, шкери како у погледу потканог, тако и истицатог кадидата, страна 22.

За расправу питања о праву на службеност светлости која није у такиди означена, надлежан је суд, страна 37.

Један случај неуредне примене § 465. тач. 3. грађанског суд ног поступка, страна: 37. и 38.

И овде ни чл. 158. закона о општинама застарелост у року, који за застарелост продавца § 396. кривичног закона, страна 38.

Окружно одбор нема право наабрати свога писара, зовато окружна скупштина то право није задржала за себе, страна 45.

Жалбе, надлежне против решења Министра Унутрашњих Дела, корима се одређују места и редови на протоке, не додаје разматрању Државног Савета, страна 54.

Правне поуке о таксама № 75. не односе се и на ова мелаве, које су ранује, пре тога законе, добило кривичноко-мекапско право, страна 55.

Полицијска власт није надлежна да се умеша у одлуку и расправу спорних питања, на одлуке која је коначну пресуде набрапог суда, стр: 62. и 63.

Пиналта мекапског звања одлуком на годину дана бити само по скорашњу нашу опитање и механицка и каконцка, страна 63.

Окружајна комисија за крошену експроприсане земљиште за град Београд дужна је да захтев сопственика експроприсане земљиште, ишати ранење противу кога се, ако је неодложан, може залити Министру грађевина, страна: 69. и 70.

Чланови на расподожењу може бити у интересу државне службе отпуштен из исте на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, страна 78.

Ја сам случај неуредне примене чл. 152. закона о општинама, страна 94.

Администратора у окружном мекапском одбору нема право да постаља сам пекапски одбор према чл. 63. и 65. закона, о народним школама, а не окружни одбор, у смислу чл. 108. тач. 1. и 6. закона о уређењу округа и срезова, страна 95.

За расправу питања о стварателној награди, за чување уздржавних стабри, искључено је надлежна полицијска власт, страна 101. и 102.

Један случај правилног примењења закона § 298. грађанског закона од стране полицијске власти, страна 102.

Пресуде полицијских власти, доносене по основу § 24. грађанског судског поступка не подлеже расматрању Државног Савета, страна 102.

Предмет за давање усмене нашла таквом лицу, које је на то испуњало законске услове, закона од унутрашности и ококо дотичног Министра, страна: 110. и 111.

Комисионални дута код извршних власти на места нађа о дугу постоји извршна пресуда суда, страна 111.

Кућни посретног имања, на коме леже терет у корист другога, слабији је у праву односно уживања овог имања од онога, чије је ово право наследника, без њеног имања, извршена продаја и преносе код суда, страна 117.

Кад су оратаји на погубно изложљивање осуђени пресудом судском на извесно плаћање, онда се остаје не може само од једног од њих извршити, док се не утроји сва имовина њихова против-њалаца другог оратаја, страна: 117. и 118.

Противу осуда по закону о заштити од сточних зараза и о мерама за утушивање тих зараза нема места жалбе Државном Савету, страна 118.

Уговор између конкурентног имања противстављали једно другоме, а ко противно тврди, треба ако слабија страна, да буде тужбен на парницу да то докаже, страна 126.

Камиње за вино бракка сметра се као састакни део имања законобиме, а не као састакни део покретног имања, страна 126.

Уговор о закупу, закључен после извршене продаје и пренесе закупног добра, без уписа је на извршене судске пресуде према § 405. грађанског судског поступка, страна: 126. и 127.

Поравнање закључено између парничара има сиду извршне пресуде у односу између њих, као и и према трећим лицима, страна: 130. и 140.

Један случај расправљености судова о надлежности између Министра финанса и Министра унутрашњих дела, за расправу питања о плаћати аренде за земљету ренту обалу, страна 140. и 141.

Један случај из §§ 481. и 485. грађанског судског поступка, страна 141.

Оружје нађено код крађумара баруда, не може бити одузето и продато у корист Загранског фонда, нрема закону о производњи, увозу и продаји барута, динамита и осталих експрезивних смеса, страна: 150. и 151.

Поседа дрвљанца чиновника по смотра се као плаћа, и не може се обрати од плаће, која му као резервиц војничке у смислу чл. 76 закона о устројству војске, прилаза за време жетве, стр. 166. и 167.

Један случај правилне примене § 370. кривичног закона, с погледом на тачку 1. уредбе о изменама од 8. IV. 1869. год. и на допуну тач. 4. исте уредбе од 18. X. 1886. године, страна 174.

Како за дела из чл. 158. зак. о општинама не могу се примати и на њих општи. частници, страна 174.

Један случај погрешне примене ТПр. 206. таксене тарифе, страна 183.

Један случај из области спорних питања о својини и држању расправљен према пропису § 200., 201. и 202. грађ. закона, страна: 189. и 190.

У опону питања о поступају или неповерају задружног односа између ова и сина није надлежна полиције, власт да узме прилком извршења судских набрања за дуг синовљева, страна 190.

Један случај из тач. 8. чл. 26. § закона о дужа законима у уређају санитетске струке и службу народног здравља, страна 206.

За расправу питања о хрвостепеном праву заклате на допоштених покака инсенске дужина ову надлежне административне власти, већ суд, страна 210.

При него што се полицајска власт из ради, на основу путничких података, да упуђене лице на парницу, за дока известног права, које карипиу кошло у остављеном року, не може никакву другу одлуку донети у погледу основног права, страна: 214. и 215.

За дуг извесног удала задруге може се узети у појас, према § 471. грађанског судског поступка, само ово имање за које се несумњиво утврђује, да је ватина својина по делу који му као задругару припада, страна 222.

По закону о производњи уљу и продаји барута, која уљаница у придумчарству не моту бити оснивана на основу важеће власке, већ сама посебна, страна: 222. и 223.

Један случај неуредне примене чл. 158. закона о општинама, страна 238.

Општински чланови не могу се казнити, по чл. 158. зак. о општинама, за кривице које су учињене другим општинским законима, страна 238.

VIII ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА:

О кашњу телеграфских такса од стране општинских власти, страна 7.

О закупу општинског земљишта и пастарелости, страна 7.

О набору чланова мекапског одбора, страна 7.

О изласти општинских такси, страна: 15, 111, 215, 303, 311. и 391.

О застарелости потужних процеса, страна: 15, 70, 103, 111, 119, 175, 407. и 431.

О надлежности општинских судова за спорове ово невезретности, страна: 15, 23, 127, 151. и 326.

О двигрзака општинских чланова, страна: 15, 118, 207. и 383.

О јемству општине за своје грађане приликом ушлака вонака из јавних кала, страна: 22. и 23.

О извршну казну по закону о народним школама, страна: 28, 103, 118, 166, 262. и 263.

О напалати уговорене закупне кале, страна: 30. и 151.

О § 471. грађ. судског поступка, страна: 30, 141, 142, 151, 174, 231, 255, 279, 295, 303, 326, 327, 335, 399. и 407.

О општинским деловодима, страна: 38, 175, 263. и 395.

О накнади штете ученике хемијском хлеченом и намерним противакоппим појединцем туђих ствари, страна: 38, 191, 215, 327. и 407.

О општинским и државним шумама, страна 43.

О порезакој казиоу општина и одговорних радуковлатаца, страна: 45, 46, 311. и 399.

О праву гласила на општинским изборима стр.: 55. и 351.

О повреди рада општинских судова и управитела основних школа, страна: 70, 71. и 229.

О наплати такса: 71, 79, 111, 142, 175, 191, 207, 230, 303, 327, 351, 375, 376, 383. и 415.

О школским благајницима, страна: 71. и 342.

О набору општинских чланова, страна: 71, 118, 119, 143, 263, 319, 327, 382. и 383.

О порези, страна: 78, 79, 118, 119, 167, 190, 191, 288, 294, 340, 367. и 391.

О потрази тапија, страна: 79, 142, 143, 167, 198, 199, 270, 271. и 295.

О општинским колеџима, страна: 79. и 380.
О општинској и сеоској потпуној пореској кризи, страна: 102, 115, 262, 263, 270, 271, 351. и 381.
О § 375. крив. законе, страна: 102. и 103.
О неревизању кривичарских аресуда, страна: 111. и 342.
О општинским буџетима, страна: 118, 183, 184, 186, 288, 294, 335, 343, 365. и 366.
О састављању гласачких спискова, страна: 119. и 262.
О пријему и одбијању појединих лица за чланове општине, страна: 137, 138. и 199.
О земљишној и кућној, страна: 141.
О задружном одношају између родитеља и деце, страна: 142, 175, 198, 235, 263, 302. и 311.
О плаћању општинских уверења, страна: 151, 167, 174, 207, 218, 235, 335, 367, 383. и 384.
О надзиновости сеоских кметова, страна 159.
О § 327. тач. 1. казненог закона, страна: 167. и 168.
О водоничарском уџку, страна 175.
О верији, страна: 191. и 278.
О раду касабне никоје зоне и осталим испуштањима у њој из пољских извора, страна: 198, 279. и 407.
О плаћању општинских утрина, страна 199.
О полицијском надзору, страна: 206. и 207.
О систему избирног суда, страна 207.
О задатцима проценилака по закону о општој пореској, страна 207.
О одлучној, страна: 215. и 223.
О испуштањи аресудака, страна: 223, 239, 250, 278, 279, 294, 295, 342, 366, 383, 390, 415, 431. и 432.
О шпекулацији, и одговорности кућака за штету, услед неизношења планинираше суме, страна: 230. и 231.
О административно-дисциплинским кривицама, страна: 238, 383, 390. и 392.
О самоставну аресуда, страна: 264, 265, 310. и 311.
О наследању у покољењима кућарина, страна 266.
О добри, заједничких општинских имања страна 268.
О сигурности, страна: 279, 271. и 311.
О подлозима и праћатима лапина, страна 278.
О рачуноводству и књиговодству код општинских власти, страна: 279, 342, 419. и 430.
О осигурању стока, страна 279.
О забрањи, страна: 285, 351. и 375.
О отварању општинских утрина, страна 303.
О пијаском пијреву, страна 319.
О чувању шљског лишћа, страна: 319. и 415.
О лишћу, страна: 320, 365. и 431.
О продаји лишћа за крошње тршинове, страна 343.
О продајама покретности, страна 431.
О забатају, страна 343.
О водењи, страна 351.
О општинским благајницима, страна 365.
О појмљу општинских судника, страна 366. и 367.
О таком општинске приликом поклапрених прозивка, страна 383.
О праву полицијских чиновника да кригстегују општинску зборовна, страна 390.
О поправљу грађинских кућа, страна 431.

IX ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО:

Занимљива част хришћанска врста, преко с. великог Доб. В. Бошић, страна: 138. и 139.

Један дан Шерлока Холмса, од Доб. В. Бошића, страна: 426. и 427.

„Бомба“ (најновији начин оперисање, наших писараца, од Нин. Ванића), страна: 427. и 428.

Наше вицеве, страна: 428, 429. и 430.

X ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА:

Аугуст Грубишић, скитница, из Велобрда у Хрватској (са сл.), страна 89.

Александар — Шандор Симоновић (са сл.), страна: 432.

Александар Ракић, зв. „Гиџан“, кошкар, из Шапца (са сл.), страна: 47, 48. и 344.

Бела Кон, бив. келнер (са сл.), страна 400.

Бранко Марковић, зв. „Балогић“, кошкар (са сл.), страна 48.

Бошко Недић, бив. келнер (са сл.), страна 400.

Богдан Јелачић, варалица (са сл.), страна 279. и 280.

Божин Јовановић зв. „Дреновац“ кошкар (са сл.), страна 38.

Великир Бајић, кошкар из Крагујевца (са сл.), страна 48.

Данило Иванован - Пиваонић, слуганка, из Ваљева (са сл.), страна: 46. и 47.

Димитрије М. Павловић, скитница и варалица, из Гуче (са сл.), страна: 271, 279. и 280.

Драгољуб Јелић, из Аљше (са сл.), страна 392.

Драгутин Петровић, из Банатске (са сл.), страна 384.

Душан Ивковић - Пенић, зв. „Душанчић“, кошкар (са сл.), страна: 39. и 40.

Бура Стаиковић, бив. робијаш (са сл.), страна, 295. и 296.

Живојин Јовковић, лажни лекар, из Ужичанске (са сл.), страна 56.

Живојин Јовановић, зв. „Сипља“, кошкар, из Крагујевца страна 39.

Јорука Јовановић, шпанка картара (са сл.), страна 398.

Јоца Белимарковић, кошкар, из Београда (са сл.), страна: 231. и 232.

Јован Ракочевић, врањски џак, из Пријe Горе, (са сл.), страна: 115. и 120.

Јосеф Пајшнман, каменорез на Новог Сада (са сл.), страна: 7. и 8.

Лазар Миљковић — „Чавут Лаза“, из Крагујевца (са сл.), страна 408.

Љубомир Бошковић, зв. „Дуџе“ или „Црногорац“ (са сл.), страна 31.

Марко Грозош, из Драгановог у Бугарској (са сл.), страна 104.

Милан Живковић, зв. „Марковић“, кошкар, страна 39.

Милан Лазаревић — о праву цене Таписе Радојковић, зв. „Покрпља“, кошкар (са сл.), страна: 38, 40. и 72.

Милан Марковић, бив. келнер (са сл.), стр. 72.

Милан Михајловић, котленик, из Врања (са сл.), страна 320.

Милан Николић, зв. „Бранковић“, кошкар, из Ниша (са сл.), страна 64.

Милан Пововић, варалица, из Ужица (са сл.), страна: 279. и 280.

Младен Карађорђић, зв. „Карађорђе“, из Шапчанске (са сл.), страна 96.

Младен Стаиковић, хајдучки џак, из Кучаја (са сл.), страна: 295. и 296.

Младен Јанковић, бив. робијаш (са сл.), страна: 295. и 296.

Младиа, жена Петра Алексића, из Ужица (са сл.), страна: 199. и 200.

Милош Бероњић, из Мачванске (са сл.), страна: 238. и 239.

Милош Јелачић, варалица (са сл.), страна: 279. и 280.

Милош Кнежевић, бив. џак, из Босне (са сл.), страна: 119. и 120.

Милутин Миловановић, зв. „Бора“, кошкар, из Крушевца (са сл.), страна 104.

Младеновић Добросав Добросављевић, варалица, из Госпића (са сл.), страна 312.

Младен - Тихомир Видић, кошкар, из Сиротојна, (са сл.), страна 203.

Недељко Павловић, бив. џак, из Врбовца (са сл.), страна: 119. и 120.

Никола Марић, из Ужица, страна: 231. и 232.

Никола Стефановић, кајсиџија (са сл.), стр. 376.

Пајта Пиколић, хемијски кајсиџија, из Сисака (са сл.), страна: 31. и 32.

Петар Марић, из Кучаја (са сл.), страна 392.

Раде Бабовић, бив. џак, из Старе Србије (са сл.), страна: 119. и 120.

Радисав Живадиновић, зв. „Шалапут“, из Вождровца (са сл.), страна: 15. и 16.

Радиша Трошић, кошкар, из Медвеђе (са сл.), страна 48.

Радосав Милетић, зв. „Џоџа“, из Брегја (са сл.), страна 184.

Светислав Тошић, из Гуче (са сл.), страна: 303. и 304.

Салхо Р. Перић, хајдучки џак из Сиракова (са сл.), страна: 295. и 296.

Сандаре Пречевски, зв. „Пџеја“, кошкар, из Ужица (са сл.), страна: 303, 304. и 344.

Стакло Опанковић, зв. „Опан“, кошкар (са сл.), страна: 38. и 39.

Стеван Ковачевић, из Карловаца (са сл.), страна 352.

Стеван Стојић, из Кучаја, (са сл.), стр. 176.

Тихомир Марић, из Кучаја (са сл.), стр. 392.

Тодор Милутиновић, лажни лекар, из Шапца (са сл.), страна 56.

Херман Фридман, из Будим Пеште (са сл.), страна 24.

Челомир Јовановић, зв. „Дечи Чеда“ (са сл.), страна 39.

XI ПОТЕРЕ:

Адам Мишулеић - Милановић, из Рудог Гаваа страна 56.

Алберт Рејс, инкасат, из Новог Сада (са сл.), страна 64.

Александар Марић, зв. „Шаго“. Црногорац, страна 256.

Александар Ђукић, зв. „Гиџан, кошкар стр. 344.

Андра Петровић, коњски рајџиџа, страна 352.

Андра Фрајт, из Бечкерека, страна 384.

Андрија Ристић, бив. келнер, страна 343.

Анђа, жена Јов. Јовановића, из Крагујевца, страна 256.

Антон Угновски, из Кепишсомађа, страна 152.

Арсеније Вучковић, интрт, из Београда, стр. 96.

Атанасије Стојанов, војни бегунац, страна 343.

Богдан Андрејевић, страна 343.

Богосав Солдатовић, из Лесе (са сл.), страна: 88. и 96.

Божидар Сотировић, слуга, из Пронке, стр. 264.

Великир, син Ђорђа Јаковљевића, из Сиедерева, страна 256.

Великир Јанковић, из Живковића (са сл.), стр 192. и 199.

Великир Радовић, из Лежанице, страна: 55, 103. и 184.

Владимир Јовановић, кажа шлоперски, из Крагујевца, страна 8.

Владимир Јовановић, из Пољака, страна 128.

Владимир Марковић, из Витковца (са сл.), страна 239.

Владо Шаушовић, из Стрелца, страна 336.

Вукадин - Вујица - Вуле Стевановић, из Поповића (са сл.), страна 256.

Вуко Петровић, из Сеџанице, страна 256.

Гаврило Вујић, из Мишковца, страна 280.

Горча Јанковић, земљодилац, из Орловице, страна 88.

Данило Петровић, слуга, из Рикова, стр. 327.

Данило Рикличког, благајник у Пожаги (са сл.), страна 280.

Димитрије — Мичо Крстић, из Хума, стр 336.

Димитрије Стаменковић, зв. „Врба“ (са сл.), страна 328.

Драга Стевановић, из В. Јасла, страна 327.

Драгољуб Стевановић, кошкар, из Параћина, страна 160.

Драгомир Марјановић, кошуњар, из Ваљева, страна: 175. и 184.

Драгомир Прашћ, из Крушевца, страна: 367. и 376.

Драгомир Трифуновић, војник, страна 304.

Драгутин Ђаић - Поповић, зв. „Поче“ кошкар, (са сл.), страна 344.

Драгутин Јовановић, хајдук, из Курјача, стр. 176.

Драгутин Јаић, ајканиј, из Јасеновца, стр. 8.

Драгутин Миловановић, кошкар, страна 96.

Драгутин Петровић, из Ваписпице, страна: 368. и 376.

Душан Пенић - Врановић, зв. „Душанчић“, кошкар, (са сл.), страна 160.

Душан Стаиић, кошкар, из Лесковца, стр. 336.

Ђорђе Анђелковић, истрчник, страна 336.

Ђорђе Кнић, зв. „Џоџа“, кошкар, из Лесковца, страна: 88, 120. 336.

Вако Пантановић, из Кучајице, страна 256.

Ђорђе Јанићановић, бив. кћеопија, страна 360.

Ђорђе Ж. Мачровић, из Нов. Кортта, стр. 8.

Ђорђе Ж. Михајловић, из Крагујевца, страна 352.

Ђорђе Н., аустријски војни бегунац, стр. 312.

Ђорђе Предић, из Мокрање, страна 239.

Бура Јовановић — Ђорђе Марка Мргића, из Варајеви, страна 288.

Живко Влајић, из Међулужја (са сл.), страна: 88. и 96.

Живко Жилић, из Г. Милешеви, страна 399.

Живојин Јовановић, пајкитар, из Београда, страна 120.

Живојин Тошић, скитница, страна 32.

Иван Смирнов, кинески трговац, из Вел. Кикинде, страна 415.

Илија Поповић - Вождовић, из Београда, стр. 256.

Јанко Алимпић Алкајић, осуђеник, из Накучана (са сл.), страна: 306. и 346.

Јанко Ивић, из Осипића страна: 152. и 280.

Јован Радула Богдановића, из Грабова, стр. 207.

Јован Димитријевић, из Обреновца, страна 216.

Јован Ивић, из Орања, страна 152.

Јован Исаиловић, из Аустро-Угарске, страна: 367. и 384.

Јован Марјановић, из Кобиља, страна 184.

Јован Н., из Бугарске, страна 63.

Јован — Јаков Соколовић, осуђеник (са сл.), страна 332

Јован Стојимировић, из Лина (са сл.) стр. 112.

Јов Јакшулов, из Зајечара, страна 301.

Јоца Босић (са сл.), страна 16.

Каленка Ивић, из Грабовице (са сл.) стр. 168.

Катя, жена Марка Ракоњића, цигањка, стр. 190.

Карл Отто Фрам, варошлија (са сл.), страна: 63. и 64.

Коста Васиљевић, из Трнове, страна 175.

Лазар Јовановић, из Брдарске, страна 343.

Љубомир Марковић, из Драјинца, страна 207.

Љубомир Младеновић, слуга, из Свиљајнца, страна 8.

Љубомир Недић, из Лесковца, (са сл.), страна: 348. и 355.

Љубомир Поповић, из Аустро-Угарске, стр. 408.

Марија, жна Аке Илер, из Аустро-Угарске, страна 327.

Марко Антић - Мијаиловић, из Милановца страна 272.

Марко Ђорђевић, зв. „Чакшир“, кошар (са сл.), страна 160.

Марко Савић, осуђеник (са сл.), страна 232.

Милан Јакић, слуга, из Винповаца (са сл.), страна 40.

Милан Кулић, разбојник, из Крајсева, стр. 416.

Милан, син Велитка Младеновића, из Брапе, страна 88.

Милан Цукић, кошкар, страна 88.

Младина Павлови-Недељковић, из Мајдана, (са сл.), страна 372.

Мајова жена Петра Ђорђевића, цигањка, страна 189.

Милета Велисављевић, из Грабовице, стр. 320.

Маденко Трајковић, из Д. Б. Реке, стр. 216.

Мелован Радовановић, зв. „Лола“, из Прање Јабуке, страна: 166. и 207.

Маденко Дунић, кошер, из Александровца, страна 320.

Мика Јеличанин, из Губеревца, (са сл.), страна 216.

Милосав Вебић, из Срез. Добрина (са сл.), страна: 240. и 255.

Милутин Владисављевић, из Клеповаца, страна 384.

Милутин Игњатовић, из Алексинца, страна 312.

Милутин Јовановић, кадуђер каваџиница Трговице, страна 309.

Милутин Стаменовић, зв. „Цукић“, кошкар, страна 40.

Мита Стевић, из Подање, страна 96.

Михаило Бурић, цигањин, из Михаиловца (са сл.), страна: 128. и 144.

Михаило Живковић, цигањин, страна 32.

Михаило Ивић, из Жеданице, страна 247.

Михаило Јанковић, из Нов. Села, страна 256.

Михаило Марковић, кошер, из Београда, страна 304.

Михаило Пероченић, из Петкавице, стр. 256.

Младен - Тихомир Видић, из Свиљајнца, страна 216.

Мојсило Стаменовић, из Медведе, страна 128.

Никола Јовановић, из Турна, страна 288.

Никола Јовановић, из Турског, страна 175.

Никола Соколовић, из Бугарске, страна 312.

Никола Стаменић, из Азбресинце, страна 207.

Ото Рихтер, бив. књиговођа, страна 416

Петар Анђелковић, из Бугарске, страна 63.

Петар Драсовић, из Босне, страна 320.

Петар Ивковић, из Петлице, страна 103.

Петар Чодовић, из Арања (са сл.), страна 72.

Петко Николић, цигањин, из Дарошке, стр. 64.

Радивој Трујић, из Гамбодера, страна 32.

Радоје Карапић, хајдук, из Д. Дубна (са сл.), страна 192.

Радојица Савић, сиктиница, страна 33.

Радосав Тодоровић, из Кучева, страна 256.

Радула, Радула Богдановића, из Грабова, стр. 207.

Радула Илијоровић, из Волује, страна 280.

Радула Милутиновић, из Скорпове, страна 128.

Риста Тасић, из Бучковца, страна 128.

Рукоп Алдуловић, Арнаутин, страна 175.

Сава Р. Перић, из Сирковца (са сл.), стр. 176.

Светислава Поповић, радник из Косјерића страна 304.

Светислав Савић, из Курјана, страна 176.

Светозар К. Митић, свпаз из Пирота, страна 391.

Светозар Стојановић, из Нагоштва, страна 256.

Светозар Марковић, из Прокупчанске, стр. 327.

Спасоје Д. Милосављевић, трговачки помоћник, страна 304.

Спасоје Јовановић, зв. „Цјесов“, кошкар, из Ужица (са сл.), страна 344.

Сима Ђ. Митић, свпаз из Лесковца, стр. 160.

Софија Грујовраз (са сл.), страна 64.

Стаменко Милетић, из Д. Видова, страна 103.

Стаменко Малић, из Д. Видове, страна 312.

Стана — Станојка, жена Јанка Јовановића, цигањка, страна 160.

Стана — Стевана — Миленк, жена Јеврема Николић, цигањина, страна 256.

Стаиоје Предић, из Мокрање. 239.

Станимир Петровић, из Мирошева, страна 103.

Стаиоје Гаврић, из Драгујевице, страна: 152. и 204.

Стаиоје Станковић. — Станојевић, из Дејана, страна 247.

Стојадин Димитријевић, из Смедерева, стр. 376.

Стојадин К. Стевановић, из Врбова, страна 71.

Стојадин — Тиха Вучковић, обућар, страна 63.

Стојан Младеновић, из Трстеника (са сл.), страна 304.

Стојадин Ђорђевић, из Суводање, страна 272.

Тодија Гемовић. — Тодосије Јовановић, из Чачкова, страна 88.

Тихомир Стојић, из Брана, страна: 391.

Тихомир Ђорђ, кошкар, страна 88.

Тихомир Спић, слуга, из Свиље, страна 152.

Тодор Гајић, из Љубиња (са сл.), страна: 240. и 255.

Тодор Чанкарепић обућар, из Ниша, страна: 71. 95. и 96.

Тома Николић, из Лесковца, страна 312

Тома Стојић, из Бугарске, страна 367.

Ћаетко Пајић, из Рибара (са сл.), страна 240.

Ћирјак Ласло, књиговођа (са сл.), страна 416.

XII ТРАЖЕ СЕ:

Александар Будишав, слуга, из Петровчића, страна 352.

Александар Јелинић, из Грабовице, страна 327.

Андра Стојковић, из Сикаљаре, страна 367.

Андрија Кулић, руски војни бегупац, стр. 103.

Анђа, жена Јована Ивановића — Јовановића, из Крагујевца, страна 376.

Благоје Павловић, из Раче, страна 327.

Благоје Стевановић, из Михаиловца, страна 312.

Благоје, син Тасе Митровића, из Сушега Дела, страна 172.

Божидар, син Михаила Тапкосића, из Врсопа, страна 271.

Божидар Пекопић, клозетер, страна 271.

Божидар, син Петра Аћимовића, из Београда, страна 8.

Бојокуп Брескарић, зв. „Лучић“, кан. стр 376.

Богосав С. Миланович, цигании, страна 168.

Борисав Ђорђевић, шапуцијски шегрт, стр. 336.

Борисав Живковић, шегрт, страна 48.

Велимир, син Митра Весеровића, страна 288.

Велимир, син Милутина Марковића, из Крушевице, страна 264.

Вељко М. Прандељ, из Осапице, страна 159.

Видов Милојковић, из Дренова, страна 208.

Видосава, кћер Миденова Прокића, з в Бошњана, страна 248.

Видосава Трећанина, столар, из Загодине, стр. 7.

Владимир Димитријевић, цигании, страна 168.

Владислав Тасковский, из Орошиа, страна 399.

Војислав Тришуновић, бив. шегрт, страна 200.

Вујица Јбишковић, цигании, страна 200

Вукајло Ваковић, бив. општинеки служитељ, страна 120.

Вукомана Јелисављева, ученица нов. радничке школе (са сл.), страна 208.

Готфрид Краквер, трговачки агент, из Београда страна 80.

Димитрије Јовановић, бив. стражар, стр. 103.

Димитрије Цветковић, из Врњаца, страна 120.

Драга Гајић. — Радић, зв. „Мала Драга (са сл.), страна 360.

Драга, сна Рувима Гајић, из Вел. Градишта, страна 63.

Дракулуб Нешић, шегрт, из Вел. Плапе, страна 312.

Дракулуб Вучићевић, из Окарине, страна 255.

Драгомир Лукић, из Злодола, страна 224.

Драгосав Ресимић, кујашиит, страна 407.

Драгутин С. Миланович, страна 168.

Драгутин Петровић, бив. водоиилар, страна 159.

Дојчин Савић, из Осапице, страна 159.

Душан Јовановић, бив. шегрт, страна 200.

Душан Марковић, слуга, из Кучева, страна 312.

Ђока Стаиојлић, бив. шегрт, из Београда, страна 367.

Ђорђе, син Јеврема Николића, цигањина из Париброда, страна 312.

Ђорђе К. Ј. Гибаревића, бив слуга, страна 159.

Ђорђе Нешковић, из Поповца, страна 320.

Ђорђе, син Петра Стевановића, из Соко Бање, страна 168.

Ђура Јанковић, касапин, из Шапца, страна 80.

Живан Ј. Костић, из Осапице, страна 159.

Живко Кидишевић, из Сарајева, страна 311.

Живко Миладиновић, из Мореновца, страна 384.

Живојин Димитријевић, из Јасеновца, страна 63.

Живота, сна Миденка Радовановића, из Пазарике, страна 24.

Зарија Ђорбић, из Новока, страна 336.

Зорка, кћер Саше Крстића, песпикарка, из Београда, страна 63.

Иван Радосављевић, цигании, страна 168.

Иван Осапковић, цигании, из Грабовица, стр. 184.

Иван Чајковски, зв. „Шилачо“, страна 272.

Игњат, сна Домепика Вимерце, из Београда, страна 264.

Илинка, удова Богдана Стојановића, цигапина страна 168.

Илија Милошевић, земљоделац, из Вресја, страна 112.

Јанорка, кћер Петронија Илића, из Осапаковице, страна 311.

Јапайдо Рашфелпгп, страна 15.

Јанко Марков-h, цигапин, страна 168.

Јован Вакић, бив. чиновник железничке дирекције, страна 8.

Јован Вемпковић, радник, страна 343.

Јулијана, кћер Борисава Милојковића, из Лапова, страна 367.

Јулка-Драгинка, жена Лазе Мопетовића, цигапина страна 200.

Јохан Вендеља—Кунунак, руски војни бегупац страна 103.

Катарина, кћер Јосипа Малпића, служитеља страна 23.

Коста Јовановић, дпгапин страна 224.

Коста Милојковић, зид. р. из Београда, стр. 63.

Коста Николић, из Рудпике, страна 192.

Коста, сапсник Стојана Ристића, пилара, страна 168.

Костандин Вожић, из Кужка, страна 407.

Љубисав Милићевић, из Јокаа, страна 256.

Љубомир Пуцкановић, из Чачка, страна 152.

Љубомир С. Јовановић, зв. „Вела“, цигапин, из Влапског Поља, страна 311.

Љубомир, сна Васе Миловановића, из Сврачо, страна 336.

Мајодо С. Мих јловић, контролор дуванпа, страна 352.

Марија Месаров, ученица радничке нов. школе (са сл.), страна 208.

Марија Стапојлић, цигапин, страна 168.

Марко, сна Дим. Цветковића, из Парожипца, страна 232.

Марко Стапковић, из Чачка, страна 376.

Мермпм, кћер Митра Сакића, цигапина, стр. 112.

Милан Вуловић, служитељ општинеки, стр. 280.

Милан Миљутиновић, из Крпвог Вира, стр. 160.

Милан Савић, цигапин, страна 168.

Милан Спиоповић, из Глобара (са сл.), стр. 248

Милан Шаповаић, из Арања, страна 311.

Мпха Илић, кавеџорепа, из Београда, стр. 23.

Мплс Мустајић, цигапин, из Сеоапице, стр. 248.

Мплена, удова Данила Томића, из Јакака, страна 360.

Мланпца Матковић, из Неменикуће, страна 88.

Младеп Јелинић-Пинкић, бив. шегрпин, из Београда, страна 263.

Младић Мапковић, зв. „Мидо“, из Поље, страна 359.

Миленко, син Богдана Живковића, из Свођанице, страна 63.
Милован Стојановић, из Вележиг страна 208.
Милојка, кћер поч. Луке Гавриловића, из Босуте, страна 144.
Милоје Д. Николић, из Брачића, страна 176.
Милутин Илијовић, страна 376.
Милутин Бошњаковић, бив. аншкопијски наредник, страна 399.
Милутин Синаковић, из Ново Божурње, стр. 255.
Миодраг, син Михаила Миљића, бив. шпијара, страна 103.
Михаило, син Милоша С. Рашковића, из Полатне, страна 192.
Михаило Сибиновић, из Пожаревца, страна 312.
Никола, син Новака Николића, из Текије, страна 232.
Павле Павчић, бив. порески помоћник, стр. 144.
Пекар, син Јосте Томажинића, из Сапања, страна 288.
Петар Станимировић, из Мачканице, страна 343.
Петкр, син Тасе Јовановића, из Црнокпиље, страна 232.
Поток Николић, хлебар, из Турске, страна 312.
Радисав Илић, ђак, страна 208.
Радован Перуничић, шегрт, страна 96.
Радомир Антић, земљорски шегрт, страна 271.
Радомир Костић, бив. осуђеник, из Београда (са сл.), страна 307.
Радомир Стевановић, из Грабовца, страна 280.
Рашко Чокановић, зв. „Бугарин“, из Пожаревца, страна 311.
Риста Макић, из Попова, страна 336
Самка, жена Илије Пантића, из Трнове, стр. 311.
Светислав Б. Јовановић, из В. Градишта, стр. 312.
Светозар, син Јована Стојковића, из Обреза, страна 248.
Светозар, син Илије Пакића, из Смедерева, страна 280.
Спасра Христи, келнер, страна 271.
Стеванар М. Јовановић, из Шенова, страна 336.
Станко Љубибратовић, из Власине, страна 168.
Стевана, жена Јанка Марковића, кигаџија, страна 208.
Стеван Милановић, кигаџија, страна 168.
Стојана, жена Стојана Карића, из Бошњана, страна 248.
Стојо Чаврић, из Крушевице, страна 264.
Сокија Вицр, служавка, из Београда (са сл.), страна 87.
Сокија Ујелша, из Аустро-Угарске, страна 343.
Танасије Николић, из Гњилана, страна 271.
Тинка, кћер Петоје Мише Јовановића, питомца, из Крагујевца, страна 312.
Тихомир С. Јаковић, из Зарођја, страна 388.
Тома Драгутиновић, кигаџија, страна 168.
Фелих Катић, ђак, страна 80.
Цвета Марковић, служавка, страна 312.
Чедомир Ерић, из Гор. Цикуља, страна 144.
Чедомир Кошић, из Жабара, страна 271.
Чедомир Ј. Миљојевић, из Лапишта, страна 288.
Чедомир Петровић, оба. пекарчина, страна 63.

XIII СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА:

Андреја Јовановић, зв. „Бекрија“, кокшар, стр. 64.
Вожидар — Божа С. Вожић, келер (са сл.), страна 264.
Владимир Јаковлевић, скитница, из Смедерева (са сл.), страна 264.
Данило Видојевић-Тасић, кокшар, страна 56.
Живка Марковић, служавка, из Пањчева, страна 112.
Зарија Сакић, пекарски радник, из Плежине (са сл.), страна 408.
Јован Миленковић, из Крупиће, страна 24.
Јован Пајић — Стеван Дурашковић, скитница, (са сл.), страна 360.
Јоца Сакошинац, кокшар, страна 64.
Керло Алојзије, без. контаксни чиновник у Београду, страна 399.
Лазар Николић-Марковић, кокшар, страна 160.
Љубомир Предић, зв. „Трста“, из Самоша (са сл.), страна 87.
Милош Николајевић-Пикшић, страна 112.
Милутин Милошевић, кокшар, страна 160.
Мих. пло Вргљић, из Загреба (са сл.), стр. 152.
Николије Костић, из Жежиће, страна 80.
Н. кола Борћевић, кигаџија, страна 71.
Павле Јорговић, келнер, из Оточка (са сл.), страна 288.
Риста Мостић, из Прајевола, страна 352.
Тимошије Стевановић, бив. келнер, из Куманова, страна 55.
Тихомир Марић, трговац, помоћник, страна 152

НЕПОЗНАТИ КРАДЉИВЦИ:

Страна: 8, 16, 24, 32, 40, 46, 55, 64, 80, 88, 96, 103, 104, 112, 120, 128, 144, 152, 160, 168, 175, 176, 192, 200, 216, 224, 240, 248, 256, 264, 280, 288, 296, 304, 312, 320, 327, 328, 336, 343, 352, 360, 368, 376, 384, 391, 400, 408, 416. и 432.

СЛИКЕ НЕПОЗНАТИХ ЛИЦА:

Страна: 16. и 294.

НАЂЕНИ ЛЕШЕВИ.

Страна: 144, 160, 232. и 368.

ХАЈДУЧИЈА И ЗЛИКОВЦИ.

Драгутин Јовановић, из Бурџчи (са сл.), стр.: 176, 216, 232, 240, 272, 280. и 296.
Ђура Станојевић, бив. робијаш (са сл.), страна: 280. и 296.
Миленко Станојловић, из Куманова (са сл.), страна: 280. и 296.
Милко Јанковић, бив. робијаш (са сл.), страна: 280. и 296.
Радоје Кирић, из Доње Душаја (са сл.), страна: 192, 224, 232, 240. и 247.
Сава Р. Перић, из Сиракова (са сл.), страна: 176, 216, 232, 240, 272, 280. и 296.
Светислав Сазић, из Бурџчи (са сл.), страна: 176. и 184.
Сазако Р. Перић, из Сиракова (са сл.), стр. 295.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА:

Белгијска полиција и ми, страна: 79. и 80.
Ново клесарење и заранске мајсторије, страна: 143. и 144.
Последње речи пилотизираних, страна 144.
Самоубиства у Француској, страна 144.
Нов начин за конституисање и реализовање кривичног суда, страна 239.
Убиства и самоубиства у Сједињеним Америчким Државама, страна 239.
Географија самоубиства, страна 439.
Курс за полицијске чиновнике, страна 439.
Цвеће о свршеној књиз, страна 439.

РАЗНО:

Исправка, страна 24.
Одлук за конкурсе „Полицијског Гласника“ за године 1905. и 1906. страна: 40, 48, 56, 64, 72, 80, 96, 104, 112, 152, 168, 184, 248, 328. и 368.
Књижевни одлук за „Збирку одлука Државног Савета“ од Милана Букшевића, страна: 344.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА

БРОЈ 1. У БЕОГРАДУ ПОНЕДЕЉНИК 1. ЈАНУАРА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК" излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију колекторских власти, и износи: 20 динара за годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у износу 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединих бројева „Полицијског Гласника" не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 1. децембра 1906. године № 8056, донето на основу тачке 9. члана 144. Устава, које гласи:

да се Франц Чежек, бравар железничке дирекције у Нишу, родом из Кобиле у Аустро-Угарској и поданик исте државе по својој молби прими у српско подданство заједно са својом женом Јелисаветом, изузетно од § 44. грађанског закона, пошто је поднео уредан отпуст из свог досадашњег подданства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 10. децембра 1906. године у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 1. децембра 1906. године № 8055, донето на основу тачке 9. члана 144. Устава, које гласи:

да се Димитрије Илић, учитељ из Јелашнице, родом из Кошје-Дола у Турској и поданик турски, прими у српско подданство изузетно од § 44. грађанског закона.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 10. децембра 1906. године у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Д-р Максим Солаковић, лекар среза мајданпечког и подлапшког, на основу тач. 2. § 69-ог, а с обзиром на § 75. закона о чиновницима грађанског реда, по својој молби, стави у стање мирног, с пенсијом, која му припада по годинама службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 20. децембра 1906. године у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., одобрено је решење Народне Скупштине, сазване у редовни састав за 1906. годину, које гласи:

„да се Др. Ивану Поповићу, лекару среза параћинског време од 3 год. 4 месеци и 26 дана, које је провео као лекар. урачуна у године укупне службе за пенсију, с тим да то време плати улогу Управи Фондова".

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 23. децембра 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

ПРВИ ДЕО
О ДОКАЗУ У ОПШТЕ

§ 1.

Појам доказа у Кривичном Поступку

Извршењем кривичног дела нарушава се, поред напалнутог правног добра, и правни поредак, који је држава позвана да штити ради остварења свих својих других позитивних задатака. Испуњавајући свој задатак заштите права, држава има да се бори против онога права и да успоставља нарушени правни поредак. Отуда право државе да казни нарушиоца јавног правног поретка. Казна је према томе зло, које држава по своме праву и по својој дужности наноси учиниоцу кривичног дела, ради одржања јавног и правног поретка. Али држава има права да казни оптуженог само тада, ако је онај одиста извршио кривично дело, које му се на терет ставља. Да ли је пак оптужени извршио кривично дело, има се утврдити само путем поступка. С тога је и циљ Кривичном Поступку, да се пронађа и казни прави кривац, па и он не више но што је заслужио. Из права и дужности државе да казни само правог криоца излази, да се Кривичним Поступком мора тражити и утврђивати само материјална истина.

Примена материјалног Кривичног Права омогућава се тек Кривичним Поступком. Питање о виности односно невиности оптуженог има суд да реши у Кривичном Поступку, пошто прикупи све чињенице и оцени све моменте, који могу бити од утицаја на решење тога питања. Кад у истрази није остало више појединог сумње, којим би се могла утврдити виност или невиност оптуженог, онда суд приступа доношењу пресуде. Како се кривичним делом руши правни поредак, то суд пресудом својом има право да уреди појединим

супорни случај. Пресуда садржи коначну одлуку о постојању кривости односно невиности оптуженог. А како се кривост односно невиност утврђује на основу чињеница прикупљених у поступку, то пресуда претпоставља постојање свих тих чињеница. Пресуда дакле почива на извесној основици која се састоји из чињеница. Да би сад пресуда, као резултат целокупног поступка, одговарала материјалној истини, која је циљ Кривичном Поступку, то основица, на којој почива пресуда, мора бити истинита, т.ј. све чињенице, које служе пресуди као основица, морају бити *истините*. Без овога немогуће је применити казнени законик на учињена кривична дела. Тако нпр. § 155 к. з. гласи: „ко хотично и с предумишљајем човека убије да се казни смрћу". Казна, коју угрожава овај закон, може се извршити над једним лицем само тако ако је *пресуда* изречена: да се А. за ово дело убиства казни смрћу. Али ова пресуда: да се А. за ово дело убиства казни смрћу, биће само тада оправдана, ако је утврђено, да је А. хотично човека убио и убиство с предумишљајем извео. Дакле претпоставка пресуде: да се А. казни смрћу нпр. итд. јесте *извесност* или истинитост чињенице: А. је хотично човека убио и убиство с предумишљајем извео. Тек кад се истинитост ове чињенице утврдила, могла се донети и она пресуда, која почива на материјалној истини. Да би дакле држава могла остварити своје право кажњена криваца, потребно је, да се утврди истинитост свих оних чињеница, на којима суд хоће да заснива своју пресуду. И то утврђивање истинитости свих важних чињеница ми називамо *доказ*.[1]

Реч доказ може имати различит појам, па се према томе поставља и различите дефиниције. Тако:

1. На овога што је до сад речено на овом месту изилази овај појам доказа: под речи *доказ* имају се разумети *све оне процесне радње, управљене на то, да се утврди истинитост чињеница, које су од важности за судску пресуду*. Ово је доказ у *формалном* смислу и, као што се види, овај појам доказа идентичан је *с доказним поступком*.

Овоме појму доказа у формалном смислу одговара други један појам доказа у *материјалном* смислу.

2. Душевни процес је исти како код човека, који у обичном животу хоће да се увери о извесности какве чињенице, тако и код судије кад је реч о доказу кривости или невиности оптуженог. Ни један ни други не узима једну чињеницу за извесну без испитивања и оцене, т.ј. не иде за простим утиском извесности. Па иопште се сматра да је *уверење свест о извесности*, то та свест, као што каже *Глазер*, не може постојати, ако се не узме да уверење почива на извесним основама или разлозима, који одговарају законима мишљења. Али извесност или истинитост једне чињенице може се добити само из других чињеница, које су већ извесне и које стоје у тако тесној вези с чињеницом, која треба да се доказе, да се ова из оних изводи. Ова логичка веза између двеју чињеница обележава се тиме, што се каже да једна *доказује* другу, *нем је доказ*. Чињеница, која треба да се докаже, зове се *предметом доказа* (thema probandi) а друга се зове *доказни основ* (probatio, argumentum). Доказни основи су према томе чињенице на којих се изводи извесност или истинитост предмета доказа, а доказна средства су извори из којих се добијају чињенице, које чине доказни основ. Тако нпр. ако се каже А. је убио Б., то да судија буде уверен о извесности то чињенице убиства од стране А, т.ј. о кривости или невиности А, он мора свест о овоме уверењу заснивати на чињеницама, које су већ извесне. То извесно чињенице биће би н. пр. ако би А признао да је убио Б, или ако би сведоци B и Г посведочили, да је А убио Б. Видо из једне или из друге од ових двеју извесних чињеница судија изводи извесност ове друге још неутврђене чињенице: да је А убио Б, т.ј. ове извесне чињенице доказују ову другу, нем су доказ. Доказни основ онде би дакле било признање и сведочке сведока, јер се из њих изводи извесност оне друге чињенице да је А убио Б, а ова чињеница била би предмет доказа. *Доказивати* према томе значи: прибрати основе за извесност једне пресуде. Пресуда мора почивати на основима или разлозима, да би се њоме дошло до извесности.

На свега овога добијамо други појам доказа у *материјалном смислу*. *Под доказом у материјалном смислу разумеју се скуп основа или разлога, који говоре за истинитост или извесност неке важне чињенице у поступку.*[2]

Видимо дакле, да се под доказом разумеју како *доказивање*, т.ј. *докази поступак* (доказ у формалном смислу, тако и његов *садржај*, т.ј. *скуп доказних основа* (доказ у материјалном смислу).

§ 2.

Апсолутна и релативна истина. Објективна и субјективна.

Циљ је доказа утврђење истине свих важних чињеница у поступку на којима суд има да заснује своју пресуду. Сва ова што је предмет доказа мора бити истинито: ради истине се, дакле, и подноси доказ у Кривичном Поступку. Стога је, пре него што се одговори на питање, која се истина тражи у Кривичном Поступку, потребно утврдити, шта се разуме под истином у опште. *Под истином се разуме сагласност представе о једном предмету са самим бићем тога предмета.*[3] Кад дакле једно лице има представу о једном предмету, па се та представа слаже с тим предметом, то ми кажемо, да је то лице дошло до истине о томе предмету.

Средства за спознање истине каких чињеница јесу *разум* и *искуство*.[4] Према томе, да ли се истинитост какве чињенице добива помоћу разума или помоћу искуства, и дали се она на *апсолутну* и *релативну* истину. Апсолутна истина долази из разума, т.ј. основи, из којих се добива истинитост какве чињенице, почивају на чистим појединца разума, дакле се ови основи код дотичног истина добивају из искуства које у исто време одобрава и разум. Апсолутна се истина зове још и *математичком* и то стога, што је присутна сваком човечијем уму, и може се противстављати, да под извесним околностима, сваки човек може до ње доћи. Овако добивена истина искључује могућност о противном, па како се најлакше постиже у математици, то се још зове и *математичком* истином, јер кад математичар н. пр. подноси доказе, да су три угла у једном троуглу равна двама правим угловима, то је могућност о противном потпуно искључена.

Релативна истина се основа на искуству, које се добива на основу чулних опажања. Она су опажања или *непосредна*, ако једно лице на основу властитих опажања долази до извесности какве чињенице, или су *посредна* или *изведена*, ако се извесност о нечему добива средством туђег опажања. Било

[1] *Birkmeyer*, Deutsches Strafprozessrecht 283; *Geyer* y Holtzendorff-ovom Handbuch des Strafprozessrechts I 189, *Binding*, Beweis in Strafsachen 2.

[2] *Mittermaier*, Lehre vom Beweise 65 и даље; *Köhler*, Die Beweislehre 2; *Geyer* y Holtzendorff-ovom Handbuch des Strafprozesses I 188, 189; *Glaser*, Handbuch des Strafprocesses I 315 и даље; *Birkmeyer*, Deutsches Strafprocessrecht 283.

[3] *Mittermaier*, Lehre vom Beweise 65 и даље; *Weber*, Ueber den Begriff der strafrechtlichen Gewissheit y Neues Archiv des Crim VIII, 542.

[4] *Weber* y Archiv des Crim VIII. 566 и даље; *Köhler*, Die Beweislehre 3; *Geyer* y Holtzendorff-ovom Handbuch des Strfr. I 189; *Ullmann*, Lehrbuch des Strafproc. 288.

на један више на други начин да се добије ова истина, она не искључује могућност о противном, јер су ова средства таква, да из безбројних узрока могу бити нетачна, као што ће се то одмах ниже видети. Даље не искључује се могућност о противном код релативне истине и стога што су у највише случајева опажања, на основу којих се долази до извесности поврвена у прошлости, и из таквих туђих опажања нора често једно лице у садашњости изводити истинитост какве чињенице. Баш стога, што се на овај начин долази до ове истине, она се још зове и историјском истином, јер судија, тражећи ову истину, поступа онако исто као и историк, кад хоће да се увери о истинитости какве чињенице, која се догодила у прошлости. Битна разлика између апсолутне или математичке и релативне или историјске истине leži дакле у томе, што код ове последње никад није искључена могућност о противном, јер има чињеница за које се не може подићи ниједан математички доказ, већ се могу доказивати само на основу искуства или туђих опажања. Тако и. пр. по природи саме ствари немогуће је математички доказати да је Колумбо открио Америку 1492 године или да је бој на Косову био 1389 године, него се о овим чињеницама може добити само релативна или историјска извесност и то на основу сведочаба писаца, који су у та времена живели.

После овога настаје питање: до које се истине може доћи у правду у опште, па по томе и у Кривичном Поступку, или боље, којом се истином има задовољити Кривични Поступак? — Несумњиво је да апсолутна или математичка истина стоји изнад релативне или историјске, јер је она права таква истина, која искључује могућност о противном. Према томе свуда, где се апсолутна истина може постићи, мора се претпостављати историјској истини. Али до апсолутне истине не може се увек доћи, не може се она чак ни у свима научним питањима постићи а камо ли у стварима обичног живота. Стога се у обичном животу, па и у праву, којим се регулишу односи између појединаца, или између појединаца и државе, нора задовољити релативном или историјском истином.

Доказом у Кривичном Поступку може се добити само релативна а никако апсолутна или математичка истина, јер се у Кривичном Поступку увек треба да пође истини о прошлим чињеницама, и судија њих не искуства или туђим опажањима сматра за истините стога, што му основи, који би говорили о противном, при најдубљем размишљању, нису били познати. Да је одиста резултат доказа у Кривичном Поступку релативна истина, види се из овога. Судија добива уверење о извесности какве чињенице на три начина: 1. на властитог чулног опажања, 2. из чулног опажања других лица, или 3. из закључка, који се изводи из једне познате на другу непознату чињеницу.

У првом случају т.ј. ако судија на основу властитог чулног опажања добива уверење о извесности какве чињенице, могао би се узети да је та извесност апсолутна. Ово би било случај само тада, ако би судија својим оком био у стању да види како сиолну тако и унутрашњу страну кривичног дела. Само у овом случају би се потпуно постигао циљ кривичног правосуђа, ако би се по само онако кривично дело пронашло, него ако би се према учиниоцу апсолутно правична казна применила. Међутим немогуће је у овакоме кривичном случају доћи до овако апсолутне истине, јер је овако суђење за судију непостижно. Ово је непостижно стога, што судија, као ни остали људи, не може увек својим чулима да приметн извршење кривичног дела. Па и у случају, у коме судија сам види извршење кривичног дела, он види само сиолну страну његову, т.ј. види радњу којом учинилац извршује кривично дело, док унутрашњу страну кривичног дела судија није у стању да види. Виност и зла намера учиниочева, као унутрашње чињенице кривичног дела, не дају се чулима опажати, него се могу само из других чињеница или опажања изводити; она се нора, како се то каже, их се закључивати[2]. Чим ово стоји, онда судија није у стању да дође до апсолутне истине о степену кривичне одговорности учиниочеве, већ само до релативне, т.ј. до истине која не искључује могућност о противном.

Могло би се мислити, да ће се у овом случају, кад судија сам опази сиолну страну кривичног дела, моћи доћи до апсолутне истине о виности учиниочевој, ако овај сам о њој да своју изјаву, т. ј. ако призна. Сиолашње чињенице је, дакле, сам судија видео, а унутрашње, које су неприступне чулним опажањима, сазнаће ова изјава, у чијој су се унутрашњости оне догодиле, и према томе изгледа, да судија на тај начин долази до апсолутне истине. Али то само тако изгледа, а при ближем посматрању одмах се види, да ствар стоји другачије. У овакоме случају може се поновити оно, што, да признање није лажно. Са разних узрока учинилац може бити нагнан да учини лажно признање нарочито о чињеницама, које су се у његовој унутрашњости збиле. Узмимо да није у питању озлоглашен учиниочев, т.ј. он хоће да каже истину о свима унутрашњим чињеницама, али је и тада право често у питању *способност* да то учини.

(наставиће се)

Др Бож. В. Марковић

АМЕРИКАНСКИ ПЉАЧКАШИ БАНАКА

КРИМИНАЛНА СТУДИЈА

од

Вилијама А. Пинкертона,

шефа детективске агенције у Чикагу

Предмет ове студије биће ближе упознавање нарочитих америчанских пљачкаша, скитачких дружина које носе имена „Yegg“ и „Поло“. На седмогодишњој скупштини интернационалног удружења полицијских шефова, држаној 1909. године у Цинцинату, писац ових редака обратио је нарочиту пажњу стручноме свету, да ове две пљачкашке дружине бивају све опасније и да ће њихова делатност све већма гронити јавној сигурности.

У ниже изложеним таблицама износи се преглед опасних крађа по банкама, од септембра месеца 1900. године, до септембра 1904., од којих су, по мишљењу пинкертон, најмање 90 процената извршили чланови дружине „Yegg“.

РАЗМАК ВРЕМЕНА од 15. септем. до 15. септем.	ОШЉАКАНО БАНАКА	ПОХАРАНЕ СУМЕ
1900 1901	117	187.857,76 долара
1901 1902	140	158.978,27 „
1902 1903	128	180.977,40 „
1903 1904	105	70.368,16 „

За исти размак времена познате су извесне казне за обијање и пљачкање банака:

РАЗМАК ВРЕМЕНА од 15. септем. до 15. септем.	ПРЕСУДА	КАЗНЕ	
		година	месеца
1900 1901	29	241	—
1901 1902	43	334	8
1902 1903	38	115	3
1903 1904	3	23	—

Сем тога у држави Њујорк погубљено је два, у Мисури један и у држави Арканзас три злочинца, који су убили чиновнике приликом хватања на месту дела. Сва шесторица припадали су дружини „Yegg“, која највише бирају средња западна Уједињених Држава и тамо врше своје операције. На осталим Уједињених Државама у годинама 1901.—1903. пљачкашима су се задовољили нападима на поштанска здања и приватне касе, док је од 1903. до 1904. извршено девет напада на банке.

[2]) *Geyer* у Holtzendorff-овом Handbuch des Strafpr. I. 191 и даље.

Укратко ћемо описати метод оперисања правога пљачкаша „Yegg“. Пљачкаши најпре испитују обавештења, младића члана каке скитачке разбојничке банде. Овај, обично млад човек, својом младошћу и невиним изгледом ни у кога не изазива сумњу; усиса оскудице у телесној снази и храбрости искључује се из учествовања у главноме делу, а јошком пљачкаша зове се „весела мачка“ („Gay Cat“).

Прерушена као торбара или просјака, „веселу мачку“ шаљу у какво сеоско повеће место, да би прибавио обавештења: да ли има полиције, да ли је жандармерија или су општински чувари, да ли има страже у месту по цеље ноћи, које је врсте јавно осветљење, са кога је места најудобније управљење у извесну банку, какви су задови собе и касе, и назад на који се начин може најбоље осигурати бегство. Док „весела мачка“ торбарећи и просјачећи пута, најмарљивије студирује локалне редове возње возова за шетњу, пропазари где се могу наћи ручна колица; у које се конаке штале може без назора ући и коњи одвести и пропазари све потребе за олакшавање бегства. Све то појединости „весела мачка“ достављаће ноћи пљачкаше друкчије „Yegg“, и овај прави план и чини припреме за извршење напида на ону банку, која му се према извештајима чини као најпогоднија и где би могло бити најмање опасности. Ове врсте крађа, као готово и све, имају своју сезону, и почињу са другим новембра. А сврховује се као ноћу стану крадљи. Да не би своју сигурност излагао опасности, „Yegg“ никада не ради по месечини; он зна сасвим тачно, да, у колико је тамнија ноћ, у толико је мања опасност да ће бити откривен у раду, ухваћен на делу или познат.

Ноћима „Yegg“ оперишу са нитроглицерином при разбијању банкарских завтора, каса и повчаних сандучара; само у нарочито случајева употребљује се динамит. Извежбаници пљачкаши умеју да добију нитроглицерин из динамита. Тако добивени нитроглицерин пуно предострожно у клише од чврсте гуме, пошто закомисрени људи често не обраћају довољно пажње на стављене клише, то се може десити ужасна несрећа. На клишу се увек ставља етикета са натписом „зејтин“.

Лица која бан разбијају банкарске завторе и касе, раде увек у двоје и наоберу себи најпре сигурну страну и предстражу, чији је задатак да спречи те да им другови не буду узнемиравани или чак и ухваћени. Та главни учесници у разбијању каса, из страха да не би били познати, за видела се никако не показују у бливини операционог поља рада. Они се или из обливине варошн упуте непосредно на место дела, или се крију у шпиразиу и убују какве суседне шуме. Напад на банку бива у ноћи или у времену између поноћи и 3 сата ујутро. „Yegg“ иду на дело увек наоружани до зуба. Стражу постављају у непосредној близини банке и често наређују, да се свака незнан гост убије. Стражари имају главни задатак да се брину о томе, да буде осигурано бегство њихових другова, који раде у унутрашности банке на разбијању каса. Они последње праве на касама нарочите олупе, у њих сипају нитроглицерин (који зову „супа“) и спомоћу једне запаљене врпце производе експлозију. Већином је довољно само једно пуњење и паљење нитроглицерина да разбије врата касе; иначе се експлозија обнавља док се не дође до повала. Наравно, да свака експлозија бива праћена ужасним треском, који мора да побуди пажњу становника. Да би то застрашили, стражари у холивудима банке избаце по неколико пушака и пазиду зарму, тако да изгледа становницима да је ту нека велика туча, те и не излазе из својих одаја. Кад би се растурено лим од експлозије, „Yegg“ се дате снега повуда из касе и назаду у бегству, било возом или украденим колима и коњима. Ако бегство бива пешке, онда се пређо дана сакрију где и продукте га ноћу, кад их потера не може лако пронаћи.

Често бивају пременитаји из „спољашње службе“ у „унутрашње одељење.“ Сваки члан удружења пљачкаша беспримерно је одважан и ни један се не устручава од убиства; њему је свеједно, да ли у нападнутој кући станује једна личност или десет људи.

Услед експлозије често се сруши која кућа или се запали. У једном случају, пре пута нападнуте банке становао је један трговац са женом и децом. Кад је чачуо онај тресак, трговац је хтео да види шта то значи, али га је један пљачкашки стражар убио, па не само њега, већ и целу његову породицу. Они, дакле, убијају сваког који покуша ма и само да види шта ово ради.

Ретко се кад дешавају, напада на банкарске куће у варошима, које имају добро организоване полицијске власти. Може се чак рећи, да се по таквим местима готово никад и не дешавају. „Yegg“ ограничавају своју делатност само на мање варошн и места, у којима је недовољна или готово никакна полицијска заштита. За то је и врло тешко брзо хватање злочинаца, као ни се ухвате из обливних места чиновници, који су телеграфомили телеговном извештеши о покарама. Велике помоћи у хватању и бивше упошљавању пљачкашке дружине „Yegg“ пружају на њном месту службеници железничких полиција, којих има код свију већих железничких друштава. Шеф железничких полиција може много да користи на потицању и уништавању дружина „Yegg“ и „Hobo“, нарочито код ја зимске сезоне често пресељавају своје људе у одела скитче и ходочасника, у таком их слао да путују по мањим местима подозрима за уважање. То се ако жестима требати, а то је се постићи само непрекидним гледањима од стране полиције. Приватна и државна полицијска власт морају имати албуме фотографија и опише чланова ових дружина. Готово сви пљачкаши „Hobo“, који возовима сви пљачкаши „Hobo“, који возовима сви својој средини и по ногу пљачкаша на класе „Yegg“. Чикашка детективска агенција има збирку фотографија и акта о њима познатим члановима пљачкашких дружина, и рало стаиала на расположење своје злочиначке албуме и сигналиме своје злочиначке албуме и дужност хватање злочинаца.

Реч „Yegg“ има порекло од речи цигански. Ако се из каке циганске породнице нађе која необично наиежбан и друзак крадљивац, биће изабран за „Yegg“ и ганењиму крадљивачког. Та је израз примљен од америкаиских крадљивача и сиитиица „нишега ранга“, тако звани „Hobo“. Кад је пре 20 година какав професионални скитница срео другога, па се хтео уверити, да ли има после са којегод или не, он га је осложо са „Но Beau“; из тога израза произашла је доцније реч „Hobo“. Кад је каква дружина скитница и пљачкаша ишла у својој средини једног необично развијеног проојака или препреденог крадљивца, њега је називала цигаским начином „Yegg“; отуда је после дошло „John Yegg“, па назад „Yeggman“.

У току чисег заједничког рада са многим полицијским шеговима и чиновницима, приликом хапшења и идентификовања пљачкаша „Yegg“, изнали смо приликом за тачно проступдоно њихов постанак, методе, навике и њихове особине. Тако нам је дошло до сазнања, да је највет десетина тих злочинаца претрпело неке поразе у животу. Према народности они су позовина прави американци, једна четвртина америкаиза страног порекла, а највећа једна четвртина средњошлеза. Многи су од њих механичари, предмећи железничари, рударски радници, лица и радници других позива, која су изгубили рад у штрајковима и другим метежима. По том су се превратили начинима возили на железницама од варошн до варошн. У тим приликама упознавали су се са својчинцима, па су најпад и сами постали то. Они су готово сви здрави људи, велике разбојности. Многи су од њих добро наспитани; у стању су да говоре о свакодневним питањима и умеју да се са механичком и грађевинарством, знањем, које им и сувише добро долази за извођење њихових дела. Многи од њих имају при себи лакше или теже пасоше, који треба да их опере привлачном притварања. Чим који „Yeggman“ буде ухваћен, он покаже свој пасош и убедљиво се брани да је на путу и да тражи рада. Ако је притварање његово било само на основи какве сумње, он бива пуштен у слободу, пошто је пасош „исправан“.

Један механичар, који је због штрајка или других рђавих околности остао без рада, напустн своје место рођења и оде у велику варош да тамо тражи себи запослења. У почетку има озбиљне жудње за радом и за истрајношћу у своме занимању; али сва његов труд остане узалудан: тада потражи ноћне кафе за забављачка преноћишта и тамо се потуда све док му траје новац. Остане му још само сокак. Тада се ноћне скитати од варошн до варошн са занатлијама који су у истом положају. У том тумарању наилази на кога „Yeggmann-a“ који га одмах приме-ново узима под своје окриље и покушава да сазна, да ли би се могло употребити за дружинске циљеве. Буде ли се показало, да је овај био бравар или колач, или да се разуме у грађевинарству, он бива одмах упознат са другим пљач-

нашима и најзад и сам постаје члан које плачкашке банде „Yegg“.

Код друкчија „Yegg“ и „Hobo“ сматра се за рђаву појаву, питати некога за осново име. Кад се срећу са каквим скитницом занатлијом, они се обавештавају од кога само о његовом последњем месту пребивања. Каже ли овај н. пр., да долази из Питсбурга, и ако је таква стаза, даду му надимак „Pitts Glim“, или ако је корнџелстан, прете га „Pitts Fat“, а ако има рђаву косу „Pitts Red“; ако му је име John, и ако долазна из Чикага, назову га „Chi Jack“. Ако пак нема за какав особени знак, они му дају по каквом изгледу надимак. Тако је један имао на темену један прамен седе косе, и на то су га називали „остарјело дете“ (The Aged Kid) итд.

Поред осталог „Yegg“ друкчија има свој нарочити језик, који знају само њихови чланови, као и они детективи, који су га специјално студирали. Полицијского чиновника зову „bull“ (во): убити чиновника зову „bonuving a bull“; револвери су „cannons“ (топови); државни тужилац „mouth piece“ (мундштикла) и т. д.

Ако су нашли каквог човека, кога би хтели да придобију за своју дружину, они га сами нашире на основа испитују, пре но што му поклоне своје потпуно поверење. Најзад су нашли у њему или неке склоности за њихове злочиначке смерове или су бар добили неку потпору његовим ступањем у дружину. Убрзо упознају слабости свога новога друга. Обично се са кандидатом отпочне какав социјалан политички разговор: „Ја што само мало љубим да су срећни уживати у богатству, док је велика већина човечанства сиромашна?“ и „Није никаква злочин плачкати богаташе и при том, но потрести, убијати чуваре њихова блага“. Они морају добити новаца за под каквим околностима, на шта користило, да користило. Чиновници су им добро дошли објекти за убијање.

Међу многима, са којима смо долазили у додир, мало смо нашли таквих, који су имали ноге опога што се зове сањет. На опита питања готово увек су одговарали: „Ја што но бих крао? Свим сам се сналазао борно, не бих ја жалео чамо, али ми није подазило за руком. Друштво је дужно да ми пружи потребне потпоре за живот, а кад ми их оно не пружује, ја ће је прибавити силом“. Ретко-ко свести има код њих мало или готово никако. Већина њих стоји на врло ниском ступњу морала, а многи су дегенерисани.

Ако се „Yegg“ сам појави, он је мек, али у групама од 5 или 6 људи они су зрски и неустрашими. Сећамо се два случаја за све последње три године, у којима су убијали свога рањеног друга, само да не би допустили да падне живо у руке полиције. Што се шири круг ових плачкаша има делом разлога и у томе, што прибављене експлозивних материјала разбијање каса постаје врло мало умешноет. При том још није неопходно потребно, да баш сваки члан плачкашке дружине може умети да рукује тим експлозивним материјама. Они људи, који служе „на страни“ науче то од својих другова из „унутрашњег одељења“. Познат нам је случај да су таква четири „способна човека“ била тако даровити ученици, да су организовали четири засебне плачкашке дружине.

Мало је ових плачкаша оженьених и са сопственим сиромштвом. Ако су имали „среће“, њихово је склониште по варошким заједничким преноћиштима, или сеоским коцкарске њешне, најгоре механе и сале за играње, док не стране опљачкани новац, па се тада поново лађају злочина.

Пре неколико година једна дружина Текплачкаша посетила је једну варош у Тексасу, па, под изговором да су људи који траже рада, нађу председника општине и замоле га, да им нада какву собу за преноћиште, и он им је хтео дати то у ваношкој кући. Плачкаши су имали намеру да похарају поштуу, и кад су продавши порез ње, стране председника, вежу му руке на леђа, и уђу га у поштанску зграду. Ту га стражу у једна поштански џак и везаше му га око врата, тако да му је само глава вирила; за тим га поставише у једно ћошне, и мирно почеше разбијати касу. Кад су покушали посао и узели сав новац један разбојник паде на мисао, да не би требало оставити председника на миру, већ да га треба убити. Он сиротог човека од главе до пете дечите маркама разне вредности. По том су несрећног председника претражили да стоји на глави и у том је похођају нађен сутра дан већ мртав него жив.

У другој једној прилици био је један плачкаши стални гост у неки пајтаљској јавбини. Он је баш био намеран да изврши један плачкашки напад, али га је услед непогодног времена морао одложити у последњем тренутку: за то предаје касецији једну празницу пуну бистре течности, наглашивши да је то лек, и заноли га да му је причува до повратка. Чим је „Yegg“ изашао из кафане, буде притворен. Сутра дан виде касецији празницу, и одмах му постаде сумњиво, чим се сетио ко му је дао ју на чување. Он је предаје једном познатом свештенику с молбом, да је овај баци у море, које је било једну миљу удаљено од варошн. Како је било ужасно хладно јутро, и његове хаљине са свим одрпане, то се свештеник предомисли, и кад је запао у другу улицу баци је у једну нову грађевину. Експлозија је била ужасна: готово цела зграда била је разрушена. Када га је по повратку увитао, да је у бацио празницу у море, он је одговорно, да му „то није било могуће, пошто се на путу за море од један пут десно земљотрес“.

Једном у приликом у Арканзасу полиција нашла код једног „Yegg-a“ дуплачку смјеку са нитроглицерином. Клијент је приликом од свога бранилца, да смјека садржи експлозивну течност, шта ипак убеђивао га је, да је упутра вода за испирање очију. У току затворена бранилачкога говора, адвокат је тражио да се његов клијенат без икаква изговора одмах пусти у слободу и на један пут узе смјеку и стаде је показивати пред судијом објашњавајући да је у њој са свим невина течност за испирање очију: а да би ту своју одбрану утврдио, замануо је смјеку да је пред публиком разбије. У том му приликом окривљени, задржа му руку и најаси, да поли да се одреке и тога доказног средства за његову невиност, него ни да се просне та водица која му је потребна за очи вид.

Напазали смо, да је хватање и притварање плачкаша дружине „Yegg“ скопчано са великим тешкоћама услед њихових операционих метода. Они ретко или никада не дају прилике човеку, да их рани који пут види у суседству или баш и на самом месту извршења злочиначога дела, те тиме спречавају могућност да буду идентификовани и доведени у вези са злочином. Код њих је у највећем степену развијено другољубље и дојавност. Ако је један од њих у несрећи, употребиће све могуће суме да га спасу; сиаког су часа готови да буду од помоћи другу при бегству на затвора.

За многе злочине, који су плачкашем банака дошли до њених новаца, зна се, да су запуштени плачкашки занат и да су се повукли у коју њезину варош, да би се одали на каквом другом позиву. У неким случајевима отварали су кафане, докле за играње, општа преноћишта или куће. Али су опет бивали утечените од оне злочине дружине „Yegg“, који у животу нису били тако добре среће.

Познат нам је један случај. Један оженьени „Yegg“, који је имао поћиште дене, буде осуђен на седам година робије, други један члан исте дружине дође одмах на његово осиљење. Бр. 2 буде приликом једне краће такође ухваћен и осуђен на лишење слободе за неодуже време. Одмах по том дође трећи члан на место одсутнога ока породице, и то је заступање биле тако срдачно, да кад је Бр. 1 пуштен у слободу нашао је бројно много већу породицу но што је оставио при поласку на издржавање осуде.

Има мало изузетака, у којима је „Yegg“ показао нежну душевност. Приликом покушаја пастаде борба између једног страхаре пастаде борба између једног страхара и једне дружине, која је намеравала да разбије и опљачка једну банку. С обе стране набављено је много метака; страхар је убијен, плачкашки су побегли, али је један од њих рањен у леђа, а је један од њих рањен у леђа, а је у руку. Дружина се сакрила у једну подебу на две миле одстојала од варошн. Рана је била скоро закорела и лекар хтеде пре операције Рентгеновим зрацима да утврди на коме се месту налази куршум, и да га за време операције наркотизира. Злочинац је протестовао противу тога и допустио је лекару да врши операцију без Рентгенових зракова и без наркотичких средстава. Тако и учинише, али куршум, разуме се, није нађен. За све време операције злочинац је стајао скрштених руку не мрднувши ни једном трепавицом.

У другом једном случају, у борби са једном плачкашком дружином, вођа њен буде рањен и притворен. Један је од злочинца остављао свој капут на месту дела,

те полиција, да би побудила вољу на признање о учествовању; пробудиле курупумима цео капуч и поврсла га крађу, да га показа вољи, загласивши му, да сопственик тога капуча лежи смртно рањен у болници, и да је њима већ све познато: али су закључили, да рањеног вољи потпуним признањем даду признике за умањење казне. Неколико трентутака гледао је воља чиновника запућено, па онда одговори: „Радије ћу ићи у милосрђе самртнику, он ће га боље употребити: за мене нема никакпа признања".

Другове, који у борби са полицијом буду рањени, односе у своја склоништа и негују их док се год не опораве. Последњи од њих што је погубљен, George Go Gibs, који је убио једног детектива, изразио је последњу жељу, да му музика свира комад „The Wearing of the Green", за време док иде горе", како он рече.

Сви су без изузетка противници и убилачка секта. Сад су предузете мере, да се повишењем казне на највиши степен што пре искорени оно рутво цинизмовање Америке.

Превео Д. В. Бакић.

УПИСИВАЊЕ СЛУГЕ—СТРАНЦА

У низу претходних мера које полицијска власт предузима ради одржања јавне безбедности долази на прво место контролисање кретања младих слугу. У тоне циљу, а на основу §. 356. 5. казненога закона министар унутрашњих дела прописао је нарочита правила под именом „правила о односима слуге и њихових газда". По чл. 13. тих правила „при слугинској исправи издаје се сваком оном који хоће да слуги код доказе уверењем своје општине да је добро владала или код за кога јамчи газда, ако је овај познат као исправан грађанин, или као је, на поклетву, сам слуга познат полицијској власти као исправан".

Слуге, које на Аустро-Угарске предаје у Београд и ту налазе рада, наше власти уписују на основу пасоша или заграничне обаве, која често пута није и за експлозију или породицу слуге и изаве обично уснење гледине да јамчи за њега, а власт, ослањајући се на њине изјаве и датум у пасошу њене могућности да дозна да ли је слуга био већ у служби у Београду, да ли је уписиван, да ли је уредно исписан и да ли је платио порез; нема могућности о тога, што је по досадашњем уређењу Управе гр. Београда рад једнога кварта неповнат другоме кварту.

Колико од тога може бити штете није тешко доказати. Слугу, који је свог газду пре времена оставио и безобзирно по Београду или другом месту скитао, слугу који је крађу извршио и утекао, слугу који је каквим због краће или због других испуна, и проглат пресудом једног кварта, тежкога слугу, који је с тога своју бувљицу упропастио, — сваки други кварт уписује кад поднесе пасош на кога се види шад је дошао у Београд, кад газда за њега јемчи и кад поднесе пријаву на које се види да је благовремено према пасошу пријављен и да од пријаве до уписа није протекло више од 14 дана.

Тај податак из пасоша, кад је слуга пређшо у Београд, није поуздан. Наше пограничне власти више не визирају аустриске пасоше, те се кварташи морају ослањати на низу аустриских власти. Даље, отуда што је у пасошу записано име слуге кад он гласи и на име других родака, не значи још да је код означеним датумом баш тај слуга прешао, могао је он живети и у Београду, а са пасошем прећи који од његових родака означе их у пасошу. То најчешће раде слуге, који за љубав неће платг оставе свог газду код кога су уписани и уписују се код другог у другом кварту, доказујући пасошем да су „одавде" дошли из Аустрије.

На овај начин слуге извиграју прописе о служитељски исправама и пласт ниje у могућности, да о њиховоме животу и владању води тачна рачуна.

Све ове неправилности долазе од тога што се слугама које долазе из унутрашњости Србије и која се уписују на основу уверења свога општинског суда да су доброг владања. Долупе нени кварташи траже и уверење да дотле није служио, али то уверење не мора бити тачно, јер општинском суду може бити непознато да ли је слуга као своје општине био уписиван. Тако исто, онакве злоупотребе могу свирити и слуге - малолетнице из Београда који се уписују по одобрењу својих родитеља, пошто родитеља могу увек прод власшу изјавити да им дете није служило и да нема уписнице.

Досадашње мере предвиђене правилима о односима слуге и њихових газда недовољне су да овакве могуће злоупотребе спрече, у толико више што правилима није пређено да слуга приликом пријава неправе мора поднети доказе да дотле није служио, и, што се примене учињене противу поменутих правила ретко дознају, и много пута дознају се тек онда кад су застарели те учинилац не може бити кажњен.

Због тога и због превеликe важности да власт има тачне кретање младих, требало би створити неку гаранцију да се овакве злоупотребе онемогуће.

Уписивање плаких одлука о упису слуге у исправу, на основу које је уписан, било би такође недовољно. Слуга може и ту исправу упропастити као и уписницу. По нашем скромном мишљењу потребно је учинити, да о сваком претпу једнога слуге одмах и једновремено буду обавештени сви кварташи који по досадашњем распореду рада у Управи врше уписивање младих, а најпрактичнији начин за извођење овога за сад, док надлежни не уиде потребност њене централизације послова у Управи гр. Београда, јесте, да се у Управи води регистар свију младих са потребним подацима, то да би кварташи, кад им се који пријави за упис, могли одмах дознати да ли је тај био уписиван.

Душ. Николић.

ПОУКЕ И УПУТИ

За расправу спорних питања, ако што је питање о превентивном праву наплате из износа добивених за продато непокретно имање, Државни Савет није надлежан.

На јавној лицитацији 25. октобра 1905. године, коју је држало пореско одељење среза ђевђиског, за наплату дужног пореза Ђорђа и Илије браће Станојевића, из Винораче, Никола Р., трговац из Јагодине, купио је две парцеле земљишта за 1414. динара. Када је продаја постала коначном, пореско одељење позвало је купца Николу, да положи новац за куповно имање. Но, он, пошто је био већ опитабулиран на продатом имању, није пристао да положи новац, већ да изда признаницу.

Пореско одељење решењем својим од 25. октобра 1905. године Пов.Бр. 8190/904, одбило га је од овог захтева.

По његовој жалби, ово решење пореског одељења одобрио је Министар Финансија (Пореска Управа) својим решењем од 27. новембра 1905. године № 27522, из разлога, што по чл. 11. закона о непосредном порезу од 1884. године који је члан 1891. године замењен чланом 108., држава има превентивно право наплате пореза на опитабулисана земљишта, јер је жалиочева прибележба на имању од 1899. године, а помешта законска одредба од 14. јуна 1884 године, а сем тога, што пре жалиочеве прибележбе на продатом имању постоје и друга терети сем пореза, — те се по томе од њега не може примити признаница већ готов новац.

По изјављеној жалби, Државни Савет изашао је, да није надлежан за расматрање и оцену оказаног решења, из ових разлога:

По § 483. грађанског судског поступка, купац непокретне имања, у колико би се из њене купљеног имања по реду преноснта морао наплатити, може на толико дати признаницу место готовог новца; а по § 489. истог закона, од опитабулисане прибележбе непокретности или покретности добивени новци пашу се, по одлитку добошице и напарне таксе, суду на расположење. Из како из имању, које је жалитељ купио на јавној лицитацији постоји опитабулација Управе Фондова, а сем ње и жалитеља, који као опитабулисани повериоц, пре закона о непосредном порезу од 1884. године, спори право држави на превентивну наплату дужног пореза из продајне цене купљеног имања, то је у овом случају спорно питање о превентивном праву наплате, а за расправу тога питања, према чл. 144. Устава и чл. 5. закона о уређењу Државног Савета, није надлежан Државни Савет већ суд, у смислу наведеног § 489. грађанског судског поступка.

С тога је Државни Савет, на основу чл. 25. закона о постањном реду у Државном Савету, одбацио жалбу као ненадлежној власти поднесену.

М. В.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине топовске, актом својим од 3. нов. м-ца Бр. 2839, пита:

„да ли је дужна поштанско-телеграфска станица да прими хитничну депешу од суда, којом се позива марвени лекар, који се налази у среском месту, да изврши преглед угинулог брава по чл. 13. закона о осигурању стоке?"

— На ово питање одговарамо:

По чл. 30. закона о телеграфу и телефону, општине су ослобођене плаћања телеграфске таксе само у случају рата, мобилизације, пожара, поплаве, пренесконих и других ових катастрофа, или над одговарају државним властима, по чисто државним, хитним пословима.

У члану, пак. 13. закона о осигурању стоке, сви послови који потичу из примене овога закона, ослобођени су од плаћања државних и општинских такса а тако исто и од поштарине.

Као што се, дакле, види, и наређења закона о телеграфу и она о осигурању стоке, не пружају могућност општинама, да се бесплатно служе телеграфом и у случајевима као што је овај, већ да се то хтело признати, онда би у чл. 13. била поменута изричито и телеграфска такса, као што је учињено са поштарином.

У осталом, овде не би могло бити ни по томе, што марвени лекар по чл. 4. не улази у систав оцењивачког суда код општина по варошицама и селима, те се његово познавање не може ни везивати за наређења закона о обезбеђењу стоке.

II.

Суд општине брањичевске, актом својим од 16. новембра ове год. Бр. 1438. пита:

„Један виноград, грађанин поред остог свога имања у овој општини, има и једно парче земље у величини 0·14 хектара, засађено винограном још од пре 25—30 година, које се с једне стране граничи општинским утрином.

Поменути сопственик, као пуноваљан наследник свога оца, наследи је да ове своје имање распрода, пошто не живи од земљорадства него се бави новчаним зиратом, па је тражио да општи и напрши пресек његовога имања ради издавања тапије, на парчиво и општа земљишта, које је напред наведено.

Суд и одбор ово општински напши су, да је ово парче под винском лозом отац моличког заузео од општинске утрине, па су одлучили да га не пере, нити да на исто потврде тапију молбицу.

Земљиште ово узимао је отац молиоца у поднину пакту „К" још 1885. год. данас од 24 год. а винограда га лозом засадио пре 23—30 год.

Моли се уредништво за обавештење: да ли је оваква поступак суда и одбора правидан, кад нема несумњивих доказа о закупу и кад човек на ово имање плаћа порез 20 и више година?"

— На ово питање одговарамо:

Суд општински и одбор могу да оспакажу потврду тапије овакоме овом лицу, за које знају да је заузело општинску утрину, ако дотично лице није стекло права својине но основи застарелости.

У таквом случају општински суд је дужан да дотичном лицу изда образложено решење, зашто му неће да потврди тапију, јако би оно могло употребити правна средства.

Међутим, кад год суд и сам буде уверен, да је дотично лице стекло право својине но основи застарелости, или да ће се заузеће тешко доказати, у таквим случајевима саветно је, да се општина не излаже скопчаној спорошина, који јој могу донети штете.

И у овом судучају, ако дотично лице узима ово парче више од 24 године, оно је по § 929. грађ. зак. стекло право својине застарелошку, и општина би имала врло мало изгледа на успех спора, који би се око овога водио.

III.

Суд општине чепурске, актом својим од 5. пр. м-ца Бр. 1191. пита:

„Политичка општина чепурска састављена је из два села — Чепуре и Шајкаш, а са ова своја села улазили у састав школске општине доњо-видовске.

Како је пре кратког времена школски одбор био отслужио свој рок, то су се председник општине доњо-видовске и учитељ обратили овој општини, да за села Чепуре и Шајкаш изборе по једнога члана одбора, и одбор ове општине, одлучком својом од 24/IX — Бр. 1013, изабрао је Добросава Ђурића из Чепуре и Јована В. Јовановића, из Шајкаша.

На овој седници школског одбора, којој су присуствовали и одборници за села Чепуре и Шајкаш, председник је донео са њима у сукоб, па је седницу разпустио, и позвао свој политички одбор, те је овај изабрао друга два грађанина из поменутих села.

Моли се уредништво за обавештење: да ли је правилно урађно одбор општине доњо-видовске, што је за чланове школског одбора бирао друге грађане, кад их је раније већ, био изабрао политички одбор ове општине, и по коме је то закону могао учинити?"

— На ово питање одговарамо:

По члану 55. закона о народним школама, чланове школског одбора бира она политична општина, у којој је школа, по једнога из сваког села, које улази у састав дотичне школске општине.

Према томе, правилно је радио политички одбор општи: е доњо-видовске, и ранији захтев председника и учитеља било је погрешан.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Видосава Трепчанина, стогара из Јагодине, тражи начелник среза беличког решењем Бр. 73807. Приказаног треба спровести приведутом начелнику.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Јосеф Паличкаш — тако се зове лице чију слику износимо — који је родом из Новог Сада у Аустро-Угарској, и ја је у Србији пребивао пре две године. До 1. новембра прошле године Јосеф је радио као машиновођа у борском рудницу, а тада је нешто напустио и отишао у Зајечар, одакле преко варошице „Врашки Чука" у Видин, из Видина у Рушчук, из Рушчука у Варну, а одавде је, опет, прешао у Румунију, чекајући време Божића, и отишао у село у Мазмуткуле, до Бранче, где је живио рада код Алберта Берана, машиновође. Радио је свега 9 дана, и за ово време успео је, нако вели, за шатороом Алберта, да наређено пређу у Србију и оду у рудник „Руевац" ради тражења злата. По свршеном договору отишли су обојица прво у Бујановац, где је Алберт девонозао 5000 динара у једној банци за отпуте неке машине (признаница о депонованој суми пађена је код Јосева) а пуно Јосеву нов земаљски пашут и велики револверски револвер, а затим су преко Т. Северина прешли у Кладово 30 новембра прошле године. Овде су у једној пашиоти, за коју Јосеф не зна чија је, пили целе ноћи, па се жидрка кренули колима за Неготин. И овде су у једној двоспратној кући, за коју Јосеф такође не зна чија је, пили целе ноћи, а идућег отишли у Русчук. У Русчуку су обишли руднике и вабрике и узели по 2—3 пашиша, па су пешице отишли у Гиргожеву и ту пренобили, а сутра дан — 3. пр. месеца — пошли у Добру ћ. Роцу. Ту пут, а

на пољу ока пред оним местом, тражили су руде на једном страном брду до врног сумрака, али пошто их нису могли наћи, то се преко ноћи завратс. При свањку пиз брдо Алберт отпочне копати и тражи Јосеов што са лакоћом ће наћи злато, и претити му убиством — онако Јосеф најављује — али га овај у паници пре духитри, и у најгушћој шуми испали на њега један револверски метак. Видећи да се Алберт, који је одмах пао, још диче, Јосеф му приђе и опали још три метка, и то из такве непосредне близине, да је барут опржио погинулог.

Убијени Алберт ниа око 45 год. оималог је, носа сальоптетног, брнова великих и црних, браде прве и шиљасте, косе праве, на левој руци нема палца до врног зглоба.

Ако би ко ма шта знао само о убици и убијеном, који се за то достојан своје надлежне власти, нека се исте одмах обрати овој Управи, или ће се препоручује, да о свему одмах извести начелника среза зајечарског, који води истрагу по овом делу, с позивом на шиг Бр. 20346.

Поште је још онлачнако своју жртву, убица Јосеф доше у Доњу Б. Реку и достави општинској власти, да су му непознати лопови убили на путу брата Албертa, али је истрага убрзо показала, да је он убица, што је најзад и сам признао.

Убица Јосеф стар је око 35 год., средњег је раста, у лицу суњоват, по лицу мало пегав, брнова малих и малих, косе смеђе и кратко шишане, брада се, ва десној руци има тетоиран знак у виду лежера и руже са три цвета, који се једним делом налазе на шаци а другим на зглобу; на десној долактици, на 8 см, изнад шаке има тетоиран знак у виду срца са иницијалима: „P. J“ и „K. J.“ и најзад, на десној нози, с врха на бутини, има тетоиран знак у виду двогланог орла са крстом у средини и написом: $\frac{XC}{II}$.

П О Т Е Р Е

Борђе Ж. Митровић, земљорадник из Нове Корита, среза тимочког, који одговара код начелника среза тимочког за крађу овала, побегао је из места пребивања, чим је сазнао да се крађа у траг ушло. Он је стар 40 год., средњег раста, сиеђ, малих брнова, без браде. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и у случају проналаска стражарно спроведу поменутом начелнику с позивом на дешењу Бр. 12650.

Љубомир Младеновић, слуга, родом из Свилајнца, који је пресудом топчидерске полицијске казнјен са пет дана затвора и проогонством, В. ок. м-ца побегао је испред спровођача. Љубомир је стар 24 године, средњег стаса, суњоват, очњу прних, у лицу причвљат, браде и брнова прних, над говори мало врсна, од одела има на себи: капут и пантаљоне од плавог штофа, на глави пра шешир, на ногама опанке. У последње време служио је у Пожаревцу. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и у случају проналаска стражарно спроведу поменутој полицији с позивом на акт Бр. 3402.

Владимир Јовановић, калфа шлосерски, родом из Крагујевца, одговара код начелства округа шапског за три опште крађе. Стар је 17 година, раста средњег, косе и очњу смеђих, у грађанском оделу. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и у случају проналаска стражарно спроведу поменутом начелству с позивом на дешењу Бр. 35702.

Непознати крадљивци, ноћу између 13. и 14. пр. м-ца, обили су дућан Илије Николајевића, бакалина из Ниша, па из њега украли 42 динара у разној новчи. Обрађа се налаже свима полицијским и општинским властима да предузме потребне и у случају проналаска стражарно их спроведу начелству округа шапског с позивом на акт Бр. 25410.

Два непозната разбојника, 18. пр. м-ца, око 7 часова у вече, прегледи су Сотира Мелића, бакалина из Ниша, над је овај имао њиме посебна са собом дневни новац, да бацкаи му је напрнку у очи обоје па га ошљу и почну му новац отимати. Али услед Сотировог јакоматног разбојници се уплаше и побегну. По причању Сотирсвом обо су разбојника била у сукненом оделу, од којих је један раста високог и на глави је имао шубару, а други је малог раста. Нека све полицијске и општинске власти живо потраже оне разбојнике и у случају проналаска стражарно их спроведу начелству округа шапског с позивом на акт Бр. 25513.

Драгутин Дамњ, свитач цигарета, родом из Јасеновца, среза ресавског, решењем истражног пробсденог суда стављен је у притвор због крађе стоке, али је по извршеној крађи отуварао из жеста пребивања. Он је стар 17 година, очњу прних, у лицу црн, од одела има на себи: сукнене чакшире и интерију, на глави црну шубару, а на ногама опанке. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и у случају проналаска стражарно спроведу поменутом суду с позивом на акт Бр. 23079.

Непознати крадљивци, ноћу између 21. и 22. пр. м-ца обили су дућан Светозара Јевтића, месара из Раче, и украли из њиове 450 динара у банкама, око 200 динара у сребру и око 40 динара у двопарама. Обрађа се налаже свима полицијским и општинским властима да предузме живе потраже и у случају проналаска о томе известе начелника среза ливничког с позивом на дешењу Бр. 22457.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Код начелника среза ломничког налазе се два вола, од којих је један мастор 8 година, дланс сиво-шарсне, белорепаст, обичних рогова, без рожаца и жига, и други је, мастор 8 година, дланс плаво-сиве, малстих рогова, без рожаца и жига. Нека све полицијске и општинске власти потраже горњу ових марених волова, и упуте га поменутом начелнику с позивом на дешењу Бр. 6971.

Штампа Управ. Срп. Државна Штампарија

Уредник. Душан Ђ. Јевтић

БРОЈ 2. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 7. ЈАНУАРА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а кроз потребе и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у земљи 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., одобрено је решење Народне Скупштине, сазване у редован сазив за 1906. годину, које гласи:

да се Живојину Стевановићу, полицијском писару среза бањског, урачунају у године укупне службе: 6 година, 11 месеци и 6 дана, које је време провео као стални учитељ, с тим да за ово време плати улог Управи Фондова.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 23. децембра 1906. године у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Марко Палић, полицијски писар прве класе среза подунавског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у пенсију која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30. децембра 1906. године у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволело је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара треће класе среза тресничког Божидара М. Крстића, свршеног правника.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30. децембра 1906. године у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о послованом реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 12. децембра 1906. године № 8325, донето на основу тачке 9. члана 144. Устава, које гласи:

да се Фрања Брезохлавек, литографски машиниста при Државној Штампарији у Београду, родом из Турнова у Чешкој и поданик аустро-угарски, прими у српско поданство заједно са својом женом Бертом и малолетном Јерком Маријом, — наслеђен од § 44. грађ. закона, пошто је поднео уредан отпуст из свог досадањег поданства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 20. децембра 1906. године у Београду.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., одобрено је решење Народне Скупштине сазване у први редовни сазив за 1. октобар 1906. године, које гласи:

„да се село Белушна, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садање општине бреконачке, у ариљском срезу ,ужичког округа и да само за себе образује општину под називом белушка општина, — у истом срезу и округу.

„да се село Босута, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од свје садање драгољевске општине, у качерском срезу, рудничког округа, и да за себе образује општину под називом босутска општина, — у истом срезу и округу.“

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 23. децембра 1906. године у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

УТИЦАЈ СУДИЈЕ НА ЈАВНИ МОРАЛ

I.

Има, између органа власти и појединаца, једна разлика коју мислимо да, због њене интересантности, треба истаћи. Она се састоји у томе што органи власти могу чинити само оно што је парочитим законским текстом стављено у њихову надлежност, и ништа више. Свако кретање изван круга обележеног им њиховом компетенцијом њима је забрањено, и, у тешком питању о одговорности чиновника за евентуалне повреде права појединаца од њихове стране, има један случај који је изван дискусије, а то је овај: чиновник одговара за поступке за које је, по закону, био ненадлежан. Може само бити говора о томе, има ли или не прекорачења граница надлежности, пошто и закони о надлежности власти могу бити, као и остали закони, непотпуни или нејасни. Али када се једном утврди, било на основу изречене законске одредбе било позивом судског тумачења, да је, у датом случају, орган власти био ненадлежан, тада се питање о личној одговорности за штету коју је тим приликом учињена неком појединцу не поставља: та одговорност је тада сигурна.[1]

[1] Ако су законске одредбе о надлежности свога органа власти, против кога је подигнут тужба због нанешене штете, јасне и прецизне, онда је орга-

Међутим, појединци су овлашћени радити све што им каквим законским паређењем није изречно забрањено. Њихова одговорност, било грађанска било кривична, може бити тек у једном овакном случају ангажована. Иначе појединац на свој поступак не може законски бити одговаран, па ма колико тај поступак био неморалан или ма колико он њиме штетно *интересе* другог неког појединца.

Дакле, код власти је ненадлежност, немешање, правило, због чега би на чиновнику, у једном смеру у коме би била реч о његовој одговорности због ненадлежности, лежала обавеза да докаже да је он надлежан био. Појединац би имао ту просто да тврди: да му је чиновник нанео штету, пришелом једне радње за коју није био компетентан, а чиновник би био дужан да докаже да се, у специјалном случају који је предмет парнице, оном горе изнетом општем принципу односно ненадлежности власти не може дати примена, јер је том правилу у споменом случају учињен изузетак, то јест чиновник је законом био овлашћен да дотичну радњу предузме и сврши.

Не треба мислити да бисмо овде имали одступање од правила actori incumbit probatio. Код напоменуте тезе, тужилац, као што је познато, има да утврди ово двоје: 1°. Да је оштећен и 2°. Да је то дошло услед незаконите (недопуштене) радње тужене странке. Како ће овај други реквизит тужилац доказати, у претпоставци да је он тужбу против чиновника поднео? Доказаће га простом афирмацијом да је чиновник учинио нешто за шта по закону није био надлежан. Тврђење тужиочево састоји се у негацији, а нема могућности да се та негација нечим позитивним утврди. Тужилац би могао донети све законе који постоје, за доказ да у њима нема одредбе која би чиновника овлашћивала да изврши радњу којом га је овај оштетио, јер би увек остала сумња да, осим поднесених закона, нема још и других у којима се, можда, такво овлашћење налази. У осталом, то је опште начело да, кадгод ми своје право оснивамо на неком општем правилу, на нечему quid plerumque fit, тада је довољно навести то правило. Противна страна, која тврди да то правило, у конкретном случају, нема примене и да, због тога, ни наше право не постоји, дужна је доказати тај изузетак који смета ангажирању нашега права. На пример, код уговорне накнаде штете, тужилац који од туженога тражи ту накнаду због неизвршења обавезе од његове стране, има да утврди, осим штете, још и то неизвршење обавезе, и он је тада, са доказивањем постојања услова потребних за његово право на накнаду штете, готов. Поимање би нема да доказује и то како је дужник крив за неизвршење обавезе, било да се дужнику има пробацити dolus односно culpa lata било culpa levis in abstracto[2] или in concreto.[3]) А то стога што се ту дужникова кривица претпоставља, јер је обично неизвршење обавезе резултат кривице дужникове. Отуда је на туженом дужност да утврди да, у датом случају, тужилац нема права на накнаду штете, пошто речена претпоставка опште правило не постоји, будући је неизмењене обавезе последица каквог случаја (casus fortuitus или неодољиве силе vis maior), за шта он, тужени, не одговара[4]). Исто је тако и са чиновником који жели да се одбрани од тужбе за накнаду штете основане на ненадлежности: он има само да судији наведе законски текст по коме је био надлежан предузети радњу у питању. Чиновник не може бити одговоран за штете које појединци евентуално могу претрпети услед радњи од његове стране надлежно извршених. Nemo laedit qui iure suo utitur, а орган власти који чини оно за шта је по закону компетентан налази се у положају појединца који врши своје право. (наставиће се)

Живојин М. Перић.

---

[2]) Н. пр. код ствари или послуге (сл. XX. грађ. зак.).

[3]) Н. пр. код оставе (§ 578. грађ. зак.).

[4]) §§ 801. и 809. грађ. зак. Ова случајева у којима, по §-у 809. грађ. зак., тужени може спасити и један fortuitus или vis maior. У осталу ствари, и тада, када се уђе у њихову дубљу анализу одговорности дужникове, овај одговара опет само за своју кривицу. Разлика је, између онога случаја и онога у коме дужник одговара по dolus или culpa lata у том што је, у прво случају, веза између кривице дужникове и штете јача, тања, него у последњем случају. И тако, у крајњој линији, дужник не може одговарати за један fortuitus или vis maior којих и његова воља не би била никако одлучујућа, јер је то општа правила, која у нормалне такве и у праву, да ми можемо бити одговорни само за оно што се може довести у блиску или јаку зависност са нашом вољом.

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Ова је случај много чешћи него што се мисли, јер учинилац, који сад признаје, не исказује резултат посматрања самог себе у тренутку извршења дела, него све то оцртава онако, како му то у тренутку причања изгледа. Душевно стање учиниоца у тренутку приповедања не слаже се са његовим душевним стањем у тренутку извршења дела, и увек ће бити неке разлике између једног и другог душевног стања. Често пута се ова разлика ствара и невољно и. пр. услед рђавог памћења учиниоченог. Поред овога је често од утицаја љубав према себи самом, самообмана или кајање, што се све мора узети у обзир, кад се оцењује истинитост признања. Судија дакле чак ни код признања не може да дође до апсолутне истине о унутрашњим чињеницама, а још мање може постићи тај резултат само срествои својих властитих чулних опажања. На свега се јасно види, да је у овом случају резултат судијског посматрања не апсолутна већ релативна истина, јер се код сваког судијског чулног опажања, као што смо видели, може да претпостави могућност о противном.

Несумњиво је да се истина, до које судија долази на основу властитих чулних опажања, највише приближава апсолутној истини али је врло мало случајева, у којима ће судија сам лично опазити извршење кривичног дела или коју другу важну чињеницу. У свима овим случајевима судија мора до тражи што је могуће боју замену својим чулним опажањима. Та замена састоји се у саопштењу чулних опажања других лица, а поглавито сведока и вештака. Сведоке сведока и искази вештака замењују чулна опажања судије, и на основу чулних опажања ових лица, судија долази до истинитости какве важне чињенице. Чим је судија приморан, да на онако посредан начин, преко других лица, дође до истине, то та истина не може бити апсолутном већ стога, што се често пута сумња у веродостојност исказа тих лица. Може да се деси случај, да десет сведока посведочавају подједнако један факт, на нпак да су сви њихови искази лажни било стога, што су се сви споразумели да лажно сведоче, било да им је сведочба лажна ма из какве заблуде. У осталом и за чулна опажања ових лица вреди оно исто, што и за чулна опажања самог судије; на вад се, као што смо видели, на основу чулних опажања судије не може доћи до апсолутне истине, то се она још мање може постићи срествои чулних опажања других лица.

У недостатку она прва два средства, судија ради проналажења истине у Кривичном Поступку прибегава трећем средству, т.ј. закључцима, које изводи из познатих чињеница, добивених на основу исказа или опажања других. Очигледно је, да на онако поглавито посредан начин добивена истина још мање може бити апсолутна истина, него и у прва два случаја.

Из свега до сад јасно се види, да су средства за сазнавање истине у праву у опште, па и у Кривичном Поступку, искуство и чулна опажања. Но како су ова средства, као што смо видели, несавршена и њихова употреба по некад неправилна, то и истина, која се помоћу њих добива, јесте само *релативна, историјска или емпиријска*, а никако *апсолутна, аподиктичка или математичка* истина. Истинитост многих чињеница у праву не може се утврдити математичким доказима, с тога она допушта могућност о противном, али она у себи садржи тако велику вероватноћу, да би неразумно било ући противно. То је, дакле, највећи степен извесности, до кога човек у опште може доћи и до које долази, кад му је, при најбризљивијем тражењу, остао непознат ма и један елеменат, који би противно тврдио. Релативна истина не искључује могућност о противном, али се о овој могућности ни у праву ни у обичном животу, не води рачуна, јер ако би се, поред истине која се добије, увек мислило на могућност да је другачије, то би се у животу врло ретко долазило до каквог рада. Зато, што се и у праву може доћи само до релативне истине, она се још зове и *правном* истином. Кривични Поступак, дакле, у своме задатку ограничава се само на релативну, историјску, емпиријску или правну истину.

II. Релативна или правна истина, до које судија у Кривичном Поступку долази, није *објективна*[*] истина, т.ј. истина која је потпуно независна од особина судије, и која почива на таквим основима, да код сваког судије, и противно његовој вољи, производи исти утисак. Ова је истина увек у неколико *субјективна*, јер је условљена уверењем субјекта који суди. Да је одиста истина у Кривичном Поступку и субјективна, види се по томе, што је индивидуалност судије од великог утицаја на проналажење истине, и да баш та индивидуалност и заснива уверење о истинитости. Од великог је утицаја на задобијање уверења о истинитости интелигенција, васпитање, симпатије, антипатије судије, као и одноше његов према самој ствари и лицима, која учествују у поступку. Већ само то, што један судија има јачу моћ уображења од другога, који је навикао да сваку ствар мирно и хладно оцени, доводи до различитих резултата тако, да ће, при подједнаким основима, један сматрати ствар за доказану, док ће други са истих основа сматрати за недоказану. Тако исто тренутно расположење, у коме се судија налази, одређује јачину утиска, који производе доказни основа, тако и. пр. плашљиа је од природе утицаја код суђења политичких кривичних дела. Јер, дође ли један плашљив судија пред нешто за истинито, дотле ће исти доказни основи на другог судију, који је смео, утицати тако, да ће он ту ствар сматрати за непостиниту.

Није све судије исте способности, да чињенице правилно пресуђују. Овде се опажања, на основу којих судије долазе до уверења о истинитости оних чињеница, доводе у везу с представама и знањима, која се већ налазе код сваког судије; у целом овом послу сваки од њих уноси своје нарочите обичаје и способности, које код другога могу бити сасвим другачије. Према томе уверење, до кога је сваки од судија дошао, није ни само као истина за њега, као субјективна истина, а ни као истина за све, објективна истина.

Кад се све ово узме у обзир, онда је објашњиво, да иста доказна грађа не чини на све исти утисак, да докле један може бити уверен, дотле други налази да постоји само вероватноћа или чак сматра ствар сумњиом. Може се десити најзад, да исто уверење, до кога је дошло више судија, почива на различитим основима, тако и. пр. један судија може доћи до уверења по томе, што верује, да су два сведока, чије се сведоџбе слажу, честити људи и да се као такви већ лажно заклети, док други судија долази до истог уверења, али не са истог основа, већ он тима сведоцима верује стога, што се њихове сведоџбе слажу до најмањих ситница, а трећи и четврти судија може навести нешто друго, да сваки од њих долази до истог уверења али са разних основа.

(наставиће се)

Др Бом. В. Марковић

*) *Mittermaier*, Lehre vom Beweise 62 и даље; *Zachariae*, Handbuch des Strafpr. II, 339; *Glaser*, Handbuch des Strafpr. I, 342 и даље; *Birkmeyer*, Deutsches Strafpr. 386.

ПРИМЕНА НАУЧНИХ МЕТОДА

У ПОЛИЦИЈСКИМ И СУДСКИМ ИСТРАГАМА

од **R. A. Reiss-a**

професора полиције на универзитету у Лозани.

Човечанство напредује, али се овај напредак не састоји само у добру, већ и у злу.

Док се наши одлични физичари, хемичари и техничари труде свим силама, да данашње научне методе усаврше, или да их потпуно замене новим и бољим, дотле се злочинци користе њиховим открићима, да би усавршили своје злочиначке поступке. Не виђамо ли последњих година опасне крадљивце како се служе најновијим откривима о тоњењу човека у циљу отварања и пљачкања каса? Не употребљују ли се у последње време најопасније и по принципима модерне хемије тачно справљене експлозивне материје за убијање многобројних невиних жртава?

Очигледно је, дакле, да и криминалитет напредује, и да његов напредак иде упоредо са напретком науке.

То је *полиција*, која има дужност да заштити друштво од злочинаца; да изналази извршиоце злочина; да осујећава махинације злочинаца и да предухитрује нове злочине. Оно откривање злочинаца и њихових саучесника поставе све теже и теже како због развијености свакодневног живота, који им допушта да за кратко време прелазе велике просторије, тако и због развијености у којем се данас врше злочини, нарочито против имовине.

Стара полицијска средства недовољна су за данашње прилике; потребно је борити се са злочинцима једнаким оруђем и, по могућству, надмашити их у оштроумљу, а ово се може постићи само применом научних метода у полицијским и у судским истрагама. Примена ова, за коју се има захвалити Бертилону, Гросу, браћи Мановићима, Лагасању, Галтону и др. постаја је у последње доба специјална грана науке под именом *„Научна полиција“* (Police scientifique).

У једном свом раду, који је читан на шестом међународном криминално-антрополошком конгресу у Турину, наш колега и пријатељ Алфредо Ничефоро дао је ову дефиницију новој науци: *„Научна полиција састоји је у примени научних познавања у истраживањима која имају за циљ да утврде идентитет извесне личности или да одреде улогу једног лица или ствари у извременом кривичном делу“.* Ову дефиницију ми бисмо још додали: *„и познавању научна рада различитих категорија злочинаца“.*

Потребно је да прегледамо, бар у општим потезима, ову примену научних знања у области полицијских и судских истрага. Изјављујемо одмах, да *фотографисање* заузима врло важно место на овом пољу.

Ово, што пре свега имамо да испитамо, то је место на коме је злочин извршен. Испитивање ово обухвата: *топографски преглед овог места, преглед леша, истраживање трагова, описања, кривит мр-ља* и испитивање *оруђа*, којим је злочин извршен.

Топографско прегледање места извршеног злочина констатује се увек помоћу фотографисања, које се понекад допуњује сликама. Ови последњи у већини случајева некорисни су, пошто нам Бертилонов метрички апарат допушта, да на само) фотографији читамо дистанцију и величину појединих предмета, и да на овај начин састанимо тачан план фотографисаног места.

У нашем делу: *„Судска полиција“*, ми смо за фотографију места извршеног злочина казали ово:

1. Као потпуно веран документат, она ће фотографија у сваком моменту моћи пружити иследнику тачну слику места извршеног злочина и на овај начин посдужити му као једна врста подсетника. У многим случајевима, пак, подсетник овај од несцењене је користи иследнику. Изласком на место извршеног злочина, у циљу увиђаја, иследник по правилу забележи све важније ствари, за које верује да су од важности по истрагу, али се често дешава, да овом приликом пропусти неке детаље, који се доцније, у току истраге, покажу као врло важни и од пресудног утицаја. Накнадни увиђај на лицу места у већини случајева немогућ је; једина је фотографија, која нам у овој прилици може помоћи.

Потреба фотографисања места извршеног злочина несумњиво је користа још и због једног другог разлога: да послужи као контрола једном, чисто психолошком феномену. Познато је свар, да ми видимо само оно што хоћемо да видимо. Тако исто познато је, да чињенице приликом великог узбуђаја, или на какног судско-полицијског констатовања, после врло кратког времена стварају мишљење о природи злочина, несрећног случаја и т. д., и да у смислу овог створеног мишљења продужује даљу истрагу. Трагећи типичне знаке, у смислу свог мишљења, он се ретко кад осврће на ситне детаље. Ово их чак и не види, јер неће да их види. Противно овом, фотографски апарат види све и бележи — свима — све.

2. Фотографска слика места извршеног злочина служи поредо и на доказивање на судском претресу. Изглед овог места у највише случајева неполнат је онима, који су позвани да узимају учешћа у претресу. Неосновано је, да ће они бити у стању, да тек претреса прате са много већим разумевањем, ако пред собом буду имали слику места на коме је злочин извршен и његов изглед одмах по извршеном злочину. Изнашће је поимљате, да ће и сама судска одлука у многим случајевима бити, због овога, прецизнија.

3. Фотографија места злочина може такође утицати психолошки било на самог оближњег било на судије. И најбољи умјај није у стању да потпуно верно представи сву грозу једног убиства, као што је то случај са фотографијом. Ову предност фотографије одлично је поимио један од најпознатијих париских адвоката, кад је на једном скорашњем претресу због убиства енергично протестовао против показивања фотографије места извршеног злочина поротницима. Не излазећи, по дужности, на лице места извршног злочина судије, несумњиво, имају право, у интересу своје одлуке, да се, у циљу што тачнијег информисања, послуже фотографијом, и истражна власт дужна је, да им ову ствари на расположење.

4. И најзад, разни детаљи, откривени помоћу фотографисања на месту извршеног злочина, као што су: отисци ногу, прстију, крвне мрље итд. могу врло често корисно послужити за констатовање идентитета и истраживање непознатих злочинаца.

Топографско прегледање места обухвата још и истраживање правца напада, као и истраживање описања ногу, о којима ћемо доцније говорити.

По свршеном топографском прегледу, треба одмах приступити прегледу и испитивању леша у случајевима убиства и самоубиства. Преглед овај, а нарочито положај леша, у многим приликама јасно нам показује: да ли имамо посла са убиством или самоубиством. Али се врло често дешава, да имамо посла са сумњивим случајевима у којима је у недовољни и сам судски лекар, који је познат да се у последњем степену појасни о узроку смрти. Није ретки случаји, нарочито код вешања, да положај лешу и његов спољни изглед иду у прилог самоубиству, док се у стварн ипа посла са злочином. За утврђење овог факта могу звоља корисно да послуже разне околности са места извршеног злочина, као што су: угњечена трава, изломљене гране, испретурани намештај, остављена прашина или блато са обуће злочинца и т. д. На основу ових околности пажљиви посматрач закључиће врло лако, да је смрт резултат неког извршеног злочина, и да се злочинац нарочито трудио, да свој злочин маскира самоубиством.

Изливо је напоменути, да положај лешног леша треба фотографисати са разних страна. Фотографија ова од користи је и судском лекару приликом састављања рапорта, и истрази за студирање извршеног злочина.

Уочавање важности побројаних околности на месту злочина, као и познавање метода за њихово истраживање, спада у делокруг научне полиције. Истраживања ове природе понекад су веома тешка и захтевају специјална знања. Без познавања и изучавања сличних случајева, данас је врло тешко, да не речемо немогуће, водити успешно полицијске и судске истраге.

Огромну важност појединих детаља на месту извршеног злочина одлично је уочио и истакао познати Конан Дојл у доживљајима Шерлока Холмса. И ако већина његових опсервација припада области фантазије, ипак многе имају практичне вредности, и биће су успешно употребљене у многим тешким случајима.

Положај столица и испретуран намештај, услед борбе жртве са нападачем, пружају нам обично драгоцене податке о начину и облику борбе.

Угњечена трава и изломљене гране показују нам правац којим је злочинац по-

бетно, а шпицева пробијеном стаклу прилази којим је куршум дошао. У случају задављивања или вешавања жртве, начин којим је чвор завезан може нам помоћи одати злочиначку процедуру.

Али, од свију околности, откривених на месту извршеног злочина, за истрагу и идентификацију злочинаца најважнији су *крвави трагови, отисци ногу и прстију* и трагови оруђа којим је злочин извршен.

Помоћу крвних трагова можемо дознати много важне и по истрагу веома корисне ствари. Тако н.пр. велика локва крви на земљи, подаље од леша, доказује нам несумњиво, да је жртва после прног пада устала и доцније поново пала. Крвни трагови у правцу дугуљастом, доказују јасно, да је онај, из чије је ране крв цурила, био у покрету.

Трагови ногу — стопаје — казују нам врло много, а на прном месту прилаз хода жртве и нападача. Помоћу њих у стању смо даље, закључити: да ли је личност, која их је произвела, пила пољско, или је трчала или је, напад изгледа непознатно.

(наставиће се)

С врашћеног **Д. Ъ. Алимпић.**

ПОУКЕ И УПУТИ

Право надзора над општинама, по чл. 142., 143. и 144. закона о општинама, припада надзорној државној власти, а не окружним скупштинама.

Окружна скупштина округа ужичког под 23. септембра 1906. године № 1691, донела је одлуку: да се умоли окружни начелник да распише среским властима, а оне да нареде општинским судовима, да све цуцуке пирезе прикупе најдаље до 20. октобра ове године закључно, а после тога рока, да се упуте изасланици окружне скупштине ради прегледа и контролисања општинских судова односно наплате тога прireза. Овим изасланицима да се плаћа на име дневнице по 10 динара, а на случај, да се њу злоупотребе, онда да се од одговорних рачунополагача суме издате на те дневнице наплате у корист окружне касе.

Окружни начелник изјављује: да је ова одлука окружне скупштине противна чл. 142.—144. закона о општинама, по којима надзор над општинама припада надзорној власти, задржао је од извршења ову одлуку окружне скупштине.

Државни Савет нашао је, да је решење надзорне власти правилно, па је поништио одлуку окружне скупштине са ових разлога:

У чл. 142., 143. и 144 закона о општинама јасно стоји, да државна власт, по прописима општинског закона, има право надзора над општинама; даље види се, да се овај надзор државне власти простире:

1. На све послове општинске власти, које прекаљивање самоуправни делокруг њен, а тичу се среза, округа и државе.

2. На тачно вршење свих законских прописа и наредаба државних власти, у колико их општинске власти имају да примењују. Само судска власт општинских судова изузета је од овог надзора.

Дакле, као што се види, нигде ни помена нема да окружна скупштина према својих изасланика има право на какког надзора над општинским властима, — то право према поменутим законским прописима припада само државној власти. С тога је начелник окружни правилно и поступио, што је ову одлуку, као противну закону, решењем својим од извршења и задржао.

Одлука Државног Савета од 6. октобра 1906. год. № 6662.

Састану избраног суда нема места, док се сворно питање о својим имаља између задругара не расправи.

Молбом од 19. септембра 1905. године, Јован Н., обућар из Прокупља, и брат му Гаигорије, обратили су се начелству округа топличког, и тражили састав пописбраног суда, ради деобе имања између њих и њихног брата Тасе, из Прокупља.

По овоме, начелство је добавило Тасу, и он је на протоколу свог саслушања Бр. 7477 изјавио: да имање, које његова браћа Јован и Гаигорије траже да се поделн, није његово, већ њихног оца, на које плаћа и порезу, и са тога разлога није ни пристао да бира избране судије.

Пошто Тасе није пристао на деобу, то је начелство округа топличког решењем својим од 18. октобра 1905. године № 7477., а на основу § 433. грађанског судског поступка, наместило молитеље Јована и Гаигорија, да се избрани суд не може састанити, пошто њихов брат Тасе није пристао на деобу, а међутим сворно је питање о својини.

Ово решење начелства одобрио је Министар Унутрашњих Дела својим решењем од 30. новембра 1905 године № 30086.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да је ожалбено решење саобразно закону поред разлога, изнесених у решењу начелства округа топличког, још и с тога, што се из саслушања жалитељног код начелства на акту № 9558 види, да је сворно имање, чија се деоба тражи, прибављено куповином још онда, кад је са оцем и браћом био у неподељеном односу са имањем.

С тога је Државни Савет, на основу чл. 26. свога пословника, одбацио жалбу као неуменсну.

*

Полицијска власт није надлежна, да улази у оцену питања, која су расправљена извршном судском пресудом.

Начелник среза ваљевског решењем својим од 20. априла 1906 године № 8220, обустављао је Стоји удови поч. Вујице Милосављевића, из Петровца, даље надражавање по 50 динара месечно из касанске касиде, што јој, поред осталог, припада по пресуди Апелационог Суда од 13 октобра 1901. године № 3668., на ових разлога:

Из односних акта стецишне масе браће Милосављевића види се, да је масена касаба на дан 15. марта 1901. године продата Младену Јовановићу, трговцу из Петровца, за 6901. динара, дакле према добивеном праву на удовичко издржавање решено Стоје, Ова је продаја остала стална, по купац није положио куповну цену, већ само 700 динара каушије.

На пресуде Апелационог Суда види се, да је њој — Стоји — пресуђено издржавање по 50 динара месечно само из оног повода, *које би претекао продајом касабе*, по изјављеу Луке Г., свештеника качанског, чије признање износи 2400 динара главног дуга у злату, те би на тај начин било преостатка 4500 динара. А кад се одбију још и трошкови око продаје и пореза и приреза општинског, једва да би било преостатка до 4000 дин.

Даље из акта се види, да је удова Стоја од дана пресуде Апелационог Суда па све до 22. априла 1904. године, сама масену касабу под закуп издавала и од закупа примала кирију по 60 динара месечно, од тога дана па до почка фебруара код среске власти и примила преко 3100 динара.

Како се сада не зна, ако купац касапе Младен Јовановић или његова стецишна маса не исплати куповну цену то би се напшно касаба морала продати, па тиква ће се цена добити и да ће бити преостатка новца толико бити, да подмири даље надражавање удови Стоји, и како ће даљим надражавањем од стране касапске бити штетних последица како за стецишну масу браће Милосављевића и њене поверноце, тако и по саму среску највишу власт, то се услед тога мора обуставити даље издавање надражаја удови Стоји, а паплављена кирија касапска да се унесе у стецишну масу браће Милосављевића све дотле, док се касапа на ново не издати продаји и од поетане стварна и тиме регулише на чисто преостатак, који удови припада.

Ово решење среске власти оснажило је начелство округа пожаревачког решењем својим од 31. маја 1906., год. № 8544., а решење овога Министар унутрашњих дела својим решењем од 29. јула 1906. год. IIЖ 15672.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да ожалбено решење Министарства не одговара закону и Министар је, доносећи га, прекорачио границе своје надлежности, на ових разлога:

Највишим пресудом Апелационог суда од 13. октобра 1901. године № 3668, досвојим спору жалителице Стоје противу стецишне масе Лазара Милосављевића и браће му, због удовичког издржавања, која се налази у актима овог предмета, расправљено је питање о удовичком издржаљу жалителичином, како у натури, тако и у готовом новцу, за све време док неће преудаје или смрти.

Сем овога, из акта овог предмета види се, да је приостанени пожаревачки суд известио начелника среза ваљевског на његово питање у акту од 19. августа 1905. године № 11484. да је суд поверавала стецишне масе Лазара Милосављевића, Милосава и Стојимира Вујичића из Петровца, одобрио жалителици Стоји на

ime издржала 50 динара месечно од кирије кафанске, и да јој је то право досуђено и пресудом Апелационог Суда од 13. октобра 1901. године № 3668., па новца који се добија за кажњу у колико преостане по исплати повериоца пола Луке. Према овоме, да јој се без обзира на тражење Драгутина Вујичића наследника пок. Вујице Милосављевића, издаје на име издржања 50 динара од кирије механске, а Драгутину да стоји на вољи, парничним путем да тражи, да му се Стоја увуче на издржавање а кирија њему издаје.

С обзиром на овако стање ствари, начелник среза млавског ненадлежно се једнаким решењем својим од 20. априла 1906. година № 8920. упустио у оцену питања о умесности или неумесности уживања издржавања жалитељке Стоје, као и тога, да ће евентуално, услед даљег њеног уживања одређеног јој издржавања моћи бити штетних последица за поменуту стецишну масу и полицијску власт.

За расправу свију оних питања надлежан је искључиво суд, и њему је се начелник среза млавског требао обратити за објашњење, ако је наиашао, да даљем уживању издржавања жалитељкиног из механског прихода, стоје какве сметње на путу. Следствено овоме и Министар унутрашњих дела ненадлежно се упустио у оцену овог предмета, одобравајући оваквим решењем решење начелства округа пожаревачког од 31. маја 1906. год. № 8544., којим је одобрено напред поменуто решење начелника среза млавског.

Министар Унутрашњих Дела писмом својим својим од 11. децембра 1906. год. Пж 25731. известио је Државни Савет, да усваја ово саветско посматрање и да ће на основу тога жалитељу издати друго решење.

Одлука Државног Савета од 12. децембра 1906. год. № 8427.

За распре о својини заједничког и неподељеног имања између браће није надлежна полицијска власт већ суд.

Тодор П., трговац из Ниша писменом својим од 25. јуна 1905. године представио је начелству округа нишког, да његов брат Наум П., трговац тамошњи, на њиховом заједничком неподељеном имању, без иманог споразума, подиже зид, и сасим произвољно одваја половину овога имања, на је молио, да начелство стане томе на пут, све докле дон са њим Наум не изврши деобу овог заједничког имања.

Чињењем увиђајем констатовано је, да је Наум заиста подигао зид на томе имању.

Начелство округа нишког решењем својим од 1. јула 1905. године Бр. 12588. одбило је Тодора од овог тражења са ових разлога:

На преставке молиоца Тодора види се, да је овде питање о својини непокретног имања, које је, како и сам Тодор признаје, неподељено, и још у заједници са Науном.

На како су за расправу овога питања надлежни грађански судови — § 27. грађанског судског поступка, — то начелство, као извршна власт, на основу оваквог предстаљања Тодорова, не може издавати никакве наредбе Науну у погледу располагања и уживања са оним имањем, јер овде није случај из § 458. грађанског судског поступка, у вези са § 462. и 495. истог поступка.

Ово решење начелства одобрио је Министар Унутрашњих Дела својим решењем од 23. августа 1905. године ПЖ 21043.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да је оваквим решењем Министарство, из разлога у њему изложених, правилно и на закону основано. С тога је одлуком својом од 12. децембра 1906. године № 8355. одбацио жалбу као неумесну.

Један случај неумесне примене члана 11. закона о уређењу округа и срезова.

У 1896. години начелство округа смедеревског наредило је суду општине смедеревске, да Бранку Јевремовићу, индустријашцу, по раније стеченом праву, допусти износ 9000 метара земље са општинског земљишта званог „Редут“.

Општинска суд је то учинио, и Бранко је њиме копање и износ земље са тога места све до 10. маја 1906. године. Тог дана општински суд донео решење, да се даље копање земље на том месту забрањује, с тим, да Бранко по раније стеченом праву остатак земље може извући са ког другог места, које општински суд буде одредио. Разлог за ову одлуку био је тај, што би се даљим копањем земље потконила имања приватних лица.

Незадовољан овим Бранко је изјавио жалбу начелству округа смедеревског.

Начелство налазећи да одлуки општинског суда не одговара закону, решењем својим од 22. октобра 1906. године № 7957. поништило је ту одлуку на основу чл. 11. закона о уређењу округа и срезова.

По изјављеној жалби од стране општинског суда, Државни Савет нашао је да је у овом случају неумесно позивање на чл. 11. закона о уређењу округа и срезова и да се поменута одлука општинског суда могла задржати од извршења само на основу чл. 152. закона о општинама, ако је начелство налазило, да је она противна ком законском пропису.

Решење Државног Савета од 5. децембра 1906. године № 8164.

Државни Савет није надлежан, да у погледу начина извршења судске пресуде цени, да ли је поступак полицијске власти правилан или не

А. Ф., адвокат и пуномоћник Браће П. К., из Шапца, под 14. марта 1905. године поднео је начелству округа подринског на извршење извршну пресуду Апелационог Суда од 26. новембра 1904. године Бр. 5512., по којој је Ђорђе К., трговац из Шапца, осуђен да Браћи П. К. уступи у својину половину спорног имања са зградама, које на њему постоје, као и да им плати на име накнаде за неизвршење спорне половине имања 950. динара годишње, или 79·16 динара месечно, и то од 7. јануара 1901. године, па до продаје имања, а сем тога, да накнади 403·50 динара плаћене таксе.

Према овом захтеву пуномоћника А. Ф., начелство је позвало Ђорђа, да по овој пресуди новац положи, и он је преко свога пуномоћника Д. Петровића, адвоката, положио суму од 4425·18 динара у држаним лозовима, са тражењем, да начелство у смислу § 499. грађанског судског поступка спорно имање са зградама изложи продаји и половину од добивеног новца изда њему Ђорђу, а половину, која припада тужиоцима браћи П. К., употребе у исплату дуга њиховог, односно њиховог оца Павла, Управи Фондова, чија интабулација постоји на целом имању именоване Браће, па и на овом спорном, јер друкчије не ово имање не може поделити, ни поменута пресуда извршити.

Најзад изјавио је, да се положена сума у 4425·18 динара на име кирије и таксе не издаје тужиоцима — Браћи П. К., докле, док они његову половину спорног имања, на којој постоји интабулација Управе Фондова, за обезбеду дуга који сами дугују, не ослободе дуга, што су дужни и учинити.

Кад је ова изјава саопштена А. Ф., пуномоћнику Браће П. К., он је изјавио, да је она безпредметна према поднетој извршној пресуди.

На основу напред изложеног и у смислу наређења §§ 461, 462, 463. и 464. грађанског судског поступка, начелство је решењем својим од 18. јула 1905. године № 4268. одлучило: да се Ђорђе К., трговац из Шапца, позове да у року од три дана по саопштењу положи суду у 4425·18 динара, колико по пресуди има плаћати Браћи П. К.

По жалби Ђорђа К., ово је решење одобрио Министар Унутрашњих Дела својим решењем од 14. августа 1905. године ПЖ 20325.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да се предмет ове жалбе не тиче административног спора, већ питања о извршењу судске пресуде, за оцену кога, у погледу начина извршења од стране полицијске власти, није надлежан Државни Савет. С тога је одлуком својом од 12. децембра 1906 године № 8363., на основу чл. 25. саветског пословника, одбацио жалбу као ненадлежној власти подлежећу.

М. В.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине коприварске, актом својим од 16. децембра пр. год. Бр. 1511. пита:

„По чл. 8. тач. 5. Закона о уређењу свештеничког стања, поред осталог стоји и то, да за свештарско с водицом код куће, сечење колача и превођом кољива у цркви наплаћује свештеник 1 динар.

По чл. 9. истог закона, све таксе у чл. 8. изложене, које сам свештеник

не би могао наплатити дужне су општинске власти на захтев свештеника у року од месеца наплатити и свештенику предати.

Свештеник општине копривничке подноси суду овоме списак о дуговању свечарине од 1899. закључно до 1905. год. у коме је обухватио све дужнике за све раније године, међу којима се налазе умрли, одселењи, осуђени итд., од којих је суду немогуће наплатити свечарину, а сем тога знатан број дужника налази се које немају нигде ништа, којима је чак и државни порез услед немаштине умерењем расходовања, а међу тим дугују свечарско по 7—8 динара.

С тога суд моли учтиво уредништво за објашњење:

1. Да ли се ова пересија сматра као приватан дуг или као редован прирез, и да ли га суд има прикупљати као приватан дуг или као редован прирез.

2. Има ли кривице до сад. свештеника што своју пересију није тражио у законитом року, већ је пропустио те је протекло ово време.

3. Да ли да суд врши ову наплату на основу пореског закона или их може штитити § 471 грађ. суд. пост.?

— На ово питање одговарамо:

По члану 9. закона о уређењу свештеничкога стања, општински судови дужни су да наплаћују за рачун свештеника све оне таксе, које они сами нису могли наплатити од својих парохијана. Рок за ову наплату остављен је од 2 месеца.

За ове таксе свештеници не морају подносити редовне тужбе против својих парохијана, јер се то баш нарочито хтело избећи, с обзиром на односај свештеника према парохијанима и обриуто, исто је довољан обичан захтев, из којега би се видела сума дуговања и од чега проистиче.

Ако дотични парохијани не поврћу постојеће овога дуга, што треба утврдити писменим саслушањем, онда треба донети одлуку да се они осуђују да ту суму плате, па им то саопштити и наплату извршити.

Ако би, пак, који поричао постојеће дуга, онда се свештеник мора упутити на редован спор.

Наплата од оних, који њиху порески постојеће дуга, вршиће се по параграфовима § 471. грађ. суд. поступка, пошто наплата ових такса улази у ред приватних потраживања.

Свештеници морају ове такосе тражити на време, јер застарелост и овде није неискључена.

II.

Суд општине сеоске, актом својим од 21. децембра пр.год. Бр. 1185, пита:

Кад једно лице буде осуђено на затвор за дело из тач. 1. и 2. § 357. кривичнога закона, па се оно жали пресудитељском суду, али жалбу не изјави благовремено, те пресудитељски суд врати акта и пресуду и нерасмотрену, и изреди да се жалба као неблаговремена одбаци, да ли се онда застарелост пресуде рачуна од дана изречене пресуде, или од дана кад је донесено решење, којим се жалба као неблаговремена одбацује?

— На ово питање одговарамо:

По § 396. кривичнога закона, пресуде по иступним делима застаревају за оно исто време, за које би застарило и само учињено иступљење, рачунајући од дана, кад пресуда постане извршна.

У овом случају, пресуда је постала извршна, према § 15. и 16. полицијске уредбе, онога дана, када је био последњи дан рока за подношај жалбе, на ова није поднесена.

Сва доцнија радња по неблаговремено поднесеној жалби, не утиче на рок застарелости.

III.

Деловођа општине р-ске пита:

„Да ли су општински судови надлежни да суде кривице из § 375. тачке 2 крив. закона, кад предмет земљишта премаша суму од 100 динара.

Да ово питање учиним, дало ми је повода то, што по § 6. т. а. грађ. суд. пост. општински судови нису надлежни да суде грађанске спорове о непокретностима преко 100 динара?"

— На ово питање одговарамо:

По § 4. полицијске уредбе, општински суд, вршећи полицијску и судску месну власт, изнија и изриче казне о свима иступима, изложеним у III части кривичнога закона.

Према томе, он је надлежан да суди и о заузећима, о којима говори § 375. тач. а, без обзира на вредност земљишта које је у питању, кад год се то јавља као кривично дело а не као редован грађански спор.

За случајеве грађанског спора важе прописи § 6. грађ. суд. поступка.

IV.

Суд општине бољевачке, актом својим од 24. новембра пр. год. пита:

1. „Код једног општинског суда поднигнута је тужба против једнога лица за својину забрана.

Тужено лице тражило је изузеће председника и свију судија, јер је, вели, са њима у непријатељству.

Како су председник и кметови дотичног суда признали постојање узрока за изузеће послат је предмет пресудитељском суду и он је за пресуђење ове ствари одредио овај суд као најближи и суседни.

Да би ствар била правилније изнађена и пресуђена, треба учинити изнађај на лицу места и провести тамо дан, два.

Како су овакви изласци скопчани са трошковима, а председник и кметови ове општине налазе да нису дужни њих без накнаде ван атара своје општине, то настаје питање:

а, имају ли права председник, кметови и деловођа на дијурну и колико; и

б, ако имају, онда од кога ће накнаде ову накнаду од тужиоца или туженог; и

2. Кад се један парничар, да би изузео општинска суд, да му не суди какав спор, позове на председника и кметове као сведоке, на да они у ствари не знају ништа о томе, да ли такав захтев треба сарководити пресудитељском суду у смислу § 17. б. грађ. суд. пост. кад је изигралашње очигледна, јер би онако парничари отезали рад у бесконачност?

— На ово питање одговарамо:

1. И председник и кметови више бесплатно све послове, који проистичу из њихових дужности, кад оне више у кругу општине, у којој су,

За послове, које у смислу § 17. б. грађ. суд. пост. морају да више у другим општинама, као што јеловај случај, нема никаквих нарочитих прописа, али но нашем нахођењу они нису дужни да то чине без накнаде бар оних трошкова, што их но сили прилике учине.

Како нема нарочитих прописа о величини оних трошкова, они не би требали бити мали од оних, који су прописани за вештаке по § 258. грађ. суд. пост.

Ове трошкове треба ставити на терет привој страни у самој пресуди, како би и пресудитељски судови, поводом жалбе могли ценити умесност ове наплате.

2. Кад год једна од парничних страна тражи изузеће појединих или свију судија, изложени зато разлоге, тај се захтев по § 17. б. спровели пресудитељ. суду, те ови решава: има ли места изузећу или не.

После ове одлуке суди суд, који буде одређен, и ту не може бити одуговлачења.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Јанаћка Радуловића, који је пре кратког времена живео у Босни, среза шапшанског, краји начелнике ср. шапшанског актом Бр. 16583. рада вршења пресуде. Пропаћеног треба спровести моментално начелнику.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Код Травља Стојковића, из Ветреница, нађена је једна праћена побјена, старост 3 год., длаке зеленасте, на десној плећки има беду белегу, без рожица и жига. Нека све полицијске и општинске власти потраже сајдају ове праћене побиле и упуте га начелству округа моравског о позиву на акт Бр. 13436.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Међу знаменје наше коцкарске свала и овај **Радосав Живадиновић**, звани "Влајчо"

„Влајчо" је родом из Пожаревца, а стар је 28 година. Коцкарском позиву одао се још од малена и некључиво само од тога живи. Иде од вашара до вашара и од варошн до варошн, па је тако прекрстарио целу Србију, а био је и по Бугарској.

Хоће да прави поред крађе пса и обичне крађе, због чега је и одузети осуђивао од пређашње судије за прекр. Београд).

Пошто ни до сада није ћутао, а нема нада да ће се поправити, то наименовано његову ре-

Управа гр. Београда пронашла је крајем протекле недеље на Чукарици Мишу, који је тамо живео под лажним именом Рајко Крстића, а Јоца Босић није ни до сада пронађен.

Вредно је нарочито да се и Јоца крије негде

тограшиу и стрепежно пажњу полицијских и политичких органа, да на његове претње обрате пажњу.

Радосав је средњег стаса, обичне развијености, веселу друштвеног карактера, али врло брзо на најмању руковет увређен од му на другом месту; на десној слепоочници има ожиљак од посекотине у величини 1·5 см., а десно лежи пазуха мањег обима и величине кукурузног зрна.

ПОТЕРЕ

Још прошлога лета побегли су из казненог завода у Сремској Митровици Миша Микић и

Јоца Босић, који су тамо подржавали затвор због крађа.

у Србији под лажним именом, те се зато нарочито пажњу фотографију и позивамо све полицијске и политичке власти да га ухапсе и ухапшене спроведу Управи гр. Београда с позивом на бр. 48055/906.

Непознати хајдуци, ноћу између 10. и 11. пр. меца провалили су дућан Павлове Цекића, бакалина из Ниша, и покрали ово стварн: разног српског дуванн у путирама и паклићима око 248·25. лик., три кутије пиринча, 24 пут. кафе, 10 пут. шећера, два џепна револвера од шест метака, од којих је један усправан, нож са белим дрвеним у пиринчаној кланци са натписом на средини сечива „Никола Цекић“, две кутије дуванске од пиринча, 30 пара пресних опанака, три шака и у новцу око 4 динара.

Пошто све полицијске и политичке власти јавно потражне предузимају и крадене ствари, и у случају проналажења стражарно их спроведу начелству округа нишког с позивом на дописе бр. 34.

Непознати крадљивци, ноћу између 23. и 24. пр. меца украли су на затворене шпанџе Станоју Драгановићу, земљод. из Кутлушића: једно буре са белим вином од једног хвоља, једну клашу са десет кила кајмак ранције и један џеп кожне ранције. Пошто све власти потражне предузимају и у случају проналажења стражарно их спроведу начелнику среза брезованачког с позивом на акт бр. 12601/906.

Крађе стоке. Ноћу између 3. и 4. пр. меца непознати крадљивци украли су са њиве Јову Стаменковићу, земљод. из Кобиље, 2 ждрепа и 1 добову са ждребетом. Један је пео мастер 11 година, длаке жуто-затворено-шеширасте, без рожица, а други је мастер 18 година, длаке црвене, између осе једне капите има беду величину, без рожица. Кобила је мастора 8 год., длаке црвено-сиротворене, шеширасте, без рожица. Ждребе је мушко, мастора 5 месеци, длаке жуте, без рожица. Дежурна начелника среза крушчког Бр. 13041.

Ноћу између 15. и 16. пр. м-ца непознати крадљивци украли су два кола Матији Душићу, земљод. из Орашца. Оба су кола длаке беле, без рожица, средње величине, мастори по 6. година. Акт начелника среза јасеничког окр. крагујевачког. Бр. 25986.

Ноћу између 22. и 23. пр. м-ца непознато лице украло је једну праву из затворене шупаре Ивице Несковића, из Кукујевца. Крава је мастора 4 године, сивкаста, са жигом А./1. Акт начелника среза брезованачког Бр. 12570.

Ноћу између 17. и 18. пр. м-ца непознати крадљивци украли су са њиве једну кобилу са мушким ждребетом Станку Д. Ђорђевићу, земљодељу из Прапова. Кобила је мастора 8 година, шешираста, са жигом „О“, а ждребе је мастори 1½ годину, длаке жуте, шеширасте, пругасто на десној предњој нози. Акт начелника среза неготинског Бр. 14987.

Ноћу између 9. и 10. пр. м-ца непознати крадљивци украли су са њиве једну кобилу са ждребетом Стану И. Стевановићу, земљод. из Милошева. Кобила је мастора 8 година, шешираста, шеширасте, са жигом положено „Т“, а ждребе је мастори 8 месеци, шеширасте, шеширасте, брнаста, на десној задњој нози пругасто. Акт начелника среза неготинског Бр. 14985.

Обраћа се пажња свима полицијским и политичким властима на ове крађе.

КО ЈЕ ОВО?

Почетком прошлога месеца нађена је на улици у Београду она женска, на коју су приложени знаци душевне болести, те је унућена у болницу на посматрање.

Од ње се нису могли ништа сазнати, да се зове **Анка**, а даље нагласи нити је умела ма шта рећи, нити су ни могли с друге стране добити.

Пошто је истрага неопходно потребно да се утврди њен идентитет, то њеном жену интересују и молимо лица, која би је познала, за ове Управи гр. Београда, УБр. 47.935.

БРОЈ 3. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 14. ЈАНУАРА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола годину, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и окружна надлештва, а за сва друга претплатнике у износу 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СТРУЧНИ ДЕО

УТИЦАЈ СУДИЈЕ НА ЈАВНИ МОРАЛ

(НАСТАВАК)

Друкчије ствар стоји са појединцима. Ако ми тврдимо да нам је неко приватно лице нанело штету, ми смо дужни цитирати законски пропис по коме оно није смело извршити ону радњу која нам је штету проузроковала. Поврх, у приватно се појединца тиче, постоји правило да је њима дозвољено све осим онога што им је законом забрањено, те се, у једном спору око накнаде штете између два појединца, поводи одте поставке да је тужени могао, по закону, извршити дотичну радњу и да, према томе, не може до њега бити одговорности за штету која је из те радње на тужиоца проистекла. Тужилац, дак, ако жели успети у парници, дужан је доказати да, у случају због кога се спор води, постоји изузетак од горе споменутога правила и да је туженоме било, изванном законском одредбом, забрањено предузети радњу којом је њега, тужиоца, оштетио. И како тужилац има овде да утврди један *позитиван факат*: да постоји законско наређење односно речене забране, то је разумљиво да се, у овоме случају, тужилац не може, као у претходном када се спор води против чиновника, ограничити на просто тврђење да туженик није могао учинити оно због чега је спор подигнут, већ он има да то своје тврђење, позивом на законска наређења, и докаже. Позивајући се, за доказ свога права, не на неко опште правило, као што то бива у процесу са чиновником, већ на *изузетак*, тужилац има, наравно, тај изузетак и да утврди.

II.

Као што видимо, велика је разлика између појединаца и органа власти. Код првих је правило *слобода кретања* а код других *ограниченост*. Како, дак, органи власти представљају државу, то на горњега пазаи да су појединци овде напрам државе у привилегисаном положају: док појединци могу све, са изузетком онога што им је изречно забрањено, дотле држава, у главном, остаје у пасивном стању, и само се изузетно ставља у покрет. Ово су, по нашем мишљењу, објашњења Русоовљевом концепцијом о постанку државе, концепцијом која је за дуго господарила и која и данас ужива симпатије великократских племената на европском континенту. Као што је познато, по тој теорији људи су прво живели засебно, без друштвене везе: индруштвено стање, l'état extrasocial, дакле потпуно слободно, па су тек доцније, једним уговором између себе, створили државу којом су у извесним границама ограничили ону своју апсолутну индруштвену слободу. Уговор друштвени, le contrat social, почива, дакле, на бази слободе, због чега се држава и појављује као нешто изузетно, нешто што, по нужди, скраћује, више или мање, ону стару неограничену слободу.

У осталом, држава, као један изузетак, има значај осталих изузетака: она потврђује правило, слободу појединаца. Како се држава јавља као ограничење ове, то онда значи да је слобода *принцип*. Из чега опет налази да без овога изузетка државе, не би било ни слободе. И заиста, као што знамо, слободе даје само држава, изван ње слободе нема, јер нема силе, државне силе, која би је гарантовала.

Ортодоксна економска школа Du laisser faire laisser passer тражи, такође, за појединце слободу кретања, допуштајући интервенцију државе само тамо где би она, због оскудице приватне иницијативе, апсолутно нужна била. Истина, ова економска школа то тражи из утилитарних разлога, налазећи да се човекова продуктивна способност најбоље развијају у слободи и у утакмици. Али, како ми мислимо, и та економска школа била је под утицајем школе природнога права. Јер, рећи да је слобода најбоља погодба за физичко, моралио и интелектуално развиће човеково, то значи да је слободи један природни закон, а то је баш оно што је школа природнога права, на којој почива Русоовљева уговорна теорија, исповедала. Познат је онај почетак *Декларације човекових права* (La déclaration des droits de l'homme): „Људи се рађају слободни и једнаки“ (Les hommes naissent libres et égaux), то јест сама природа обдарила је човека слободом — једнакост остављамо на страну, јер нас се она овде не тиче — због чега друштвена организација има само то право — или дужност — да ту природну слободу од напада појединаца загарантује.

Наравно да су ова резоновања за социјалистичку школу неприхватљива. Ова школа се основа на социјалистичкој идеји по којој држава није постала уговором између појединаца, већ је она резултат самога развића човека и човечанства. По њој, никада није постојао тренутак у коме су људи, као што се

то тврди у Русовљевој школи, били једни од других независни и потпуно слободни. Напротив, онога момента када су се, један према другоме, два таква човека нашла, између њих се поставио известан друштвени однос, и тога тренутка апсолутна слобода, која се може замислити само тако ако је човек усамљен, била је већ ограничена. Из овога налази, да слобода није нешто што је претходило постанку државе, нешто што је, пре ове, постојало у неограниченом обиму међу људима, нешто, дакле, што из саме природе истиче, њени природни закон. Противно томе може се рећи да, ако нчега ни природнога има, то је ограничење човекове слободе, и држава није дошла као нешто што је природи противно, него обрнуто, она је једна сасвим природна творевина, пошто је њен задатак да ограничење слободе, које, као што мало час рекосмо, налазимо у природи као закон, одржи и зајемчи. Из овога опет излази, по овој школи, да је ограничење слободе правило, а слобода изузетак, због чега је државна интервенција, такође, правило, а не изузетак, док је слобода појединаца, чак, изузетак. И заиста, у социјалистичком царству човек ће бити толико заспорбован државом, да ће он моћи чинити само оно што му се нарочито допусти. Дакле из основа противно ономе што данас видимо, где човек сме чинити све оно што му нарочито забрањено није. Ако би се, у социјалистичкој држави, могао претставити један спор око накнаде штете између појединца и чиновника, појединац би имао навести законски текст по коме је чиновнику било забрањено урадити оно из чега је штета произишла, јер би у тој држави међање, интервенција, чиновника било правило а немешање, неинтервенисање, изузетак. Међутим у једном процесу о накнади штете између два појединца, тужилац би имао, у тој држави, просто констатовати правило по коме су појединци у својим акцијама неслободни, а тужени би имао, наводом специјалнога законскога текста, утврдити да је он могао дотичну радњу предузети и да, стога, није дужан дати никакву накнаду тужиоцу — обрнуто од онога што данас бива.

III.

Постоји који су појединцима од стране државе забрањени јесу од две врсте. 1. На првом месту имамо такве радње чију је забрану законодавац санкционисао известном казном. Те су радње предвиђене кривичним законима. 2. Затим имамо поступке које законодавац просто не допушта, не везујући за то никакву казну. Тако § 539. грађ. зак. вели: „Нарочито су забрањујући и уништава уговоре следеће: 1. Уговоре за труд при каквој пресудби девојке и брачној погодби. 2] Уговор лекара или видача са болесником, што ће се лечења болести какве примити. 3) Уговор којим би правозаступник странке поверену тужбу определеном неком ценом. 4) Уговор, којим би ко наследство или испоруку [легат] још за живота онога, од кога би му припало, продао.“[6] Да напоменемо још и § 855. истог. зак. по коме: „Муж и жена не могу о браку поравнање учинити, т. ј. да у браку живе или да се растане; јер растанити се не заиска од њихове воље; но то само надлежним државним судом пресудити се може.“ Али, осим тих поступака има и других које су по грађ. законику недопустени.[7] У §-у 13. тога законика имамо генералну одредбу да „... у оном, што се тиче јачина поретка и благонаравија, не може се ништа заменити вољом или уговором.“[8] Овде се не мисли на поступке, противне јавном поретку или моралу, који су кривичним законима окваліфиковани као злочини, преступи или испади и као такви кажњени, већ је ту реч о радњама које, ма да нису као кривична дела кажњене, нарушају јавни поредак или морал. Да приметимо да, поред §-а 13., одредбе § §-а 539. и 855., које смо мало час навели, нису биле потребне: § 13., својом генералношћу, обухвата и случајеве у тим прописима набројане. Осим већ, ако, по схватању законодавчевом, ти поступци нису баш тако неморални, те их је он, бојећи се да их судија не остави изван примене §-а 13., хтео нарочито поменути. Из овога би излазило да законодавац из 1844. год. није имао много високо мишљење о моралним осећајима судија.[9]

(наставиће се)

Живојин М. Перић.

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Из свега до сад реченог излази, да би објективна истина, која је независна од особина судије и према томе истина за све, требала да буде циљ у Кривичном Поступку, али, као што видимо, ова се истина не може постићи ни у обичном животу, па онда ни у Кривичном Поступку. При проналажењу истине, видимо, да су особине судије од утицаја тако, да нам се та истина појављује само као субјективна истина. Стога резултат доказа у Кривичном поступку није објективна већ субјективна истина.

III. Истина у Кривичном Поступку почива на основима или разлозима, јер је доказ, као што је раније речено, скуп основа, који говоре за истинитост какве чињенице. Ови су основи такви, да се из њих добија релативна и субјективна истина. Код судије наступа борба између основа за и против једног мишљења, кад хоће да дође до истине. Однос ових основа може бити различит и он ствара постепености код релативне истине, која ништа друго није, но велики степен вероватноће. Од стања, у коме судија држи да је, са извесних основа, достигао највећи степен вероватноће, па до стања, у коме се он доводи у сумњу или се чак уверава о нетачности, има врло много постепености, које се не дају јасно једна од друге одвајати и које непримегно прелазе једна у другу. Од главнијих постепености поменућемо само ове:

1. Ако сви основи, који су судији познати, говоре да је нека чињеница истинита тако да би немогућно било узети противно за истиниту, онда се такво стање зове *извесност*.[9]

[6] В. још и решења од 15. децембра 1844. год. и од 10. децембра 1852. год. (Зб. VI., стр. 284.) која се налазе код горе наведеног поређења грађан. законика.

[7] В. в. пр. и § § 854., 857. и § 325. грађ. зак.

[8] В. § 722. грађ. зак. § § 99. тач. 1. и 109. тач. 3. грађ. суд. пост.

[9] У самој ствари, ако се тачо бар одредбе § 855. овако схвату се не може прибећати ни ре, и поред свега осталога правдати у § 13., и тај пропис чиме у грађ. законик, јер, збиља, погодба мужа и жене за неби живи у браку живота већ да ће се развести за моменат за неморалну. Таква погодба то је развод брака са узајамном пристаном што је, раније (од 1803. до 1846. год., када је, усвојивши предлагања Устројева од 1844. католичке вере за једину веру, развод брака самим уништ) постојало у Француској (је фигуре par mutuel consentement). А ако тај случај развода брака у Француској није дакле допуштен (зак. од 27. јуда 1884. по в. в.), то је изговорен других разлога а не зато што би он био неморалан. У осталом, тај узрок развода брака постоји и сада у Белгији која је ту случајна својом Наполеоновом кодексу, но опет правилу Само опасени contrebandier, contrario omnium parent. (B. Laccassagne, Precis de droit civil, t. I, p. 404. et suiv.). Питање је само да ли § 855. није био непотребан после § -а 94. који је побројао узроке развода брака, а међу којима нема случаја развода узајамним пристаном супруга, но било би то побројање сматра као лимитативно било да се уме да се § 94. може допунити Коричијем, јер ни по Коричија не може бити брак разведен самим пристаном мужа жене.

[9] *Mittermaier*, Lehre vom Beweise 72; *Jarke*, у Hitzig-овом Zeitschrift f. d. Criminalrechtspflege, XIX и XX св. 133 и даље, *Weber* у Archiv des Crr., VIII, 567; *Glaser*, Handbuch des Strafpr. I 340, 341; *Birchmeyer*, Deutsch. Strafpro. 389.

до извесности долази судија давље загледајући у основе, које мора одобравати како искуство тако и ум, а тако исто мора он савесно истраживати сваки онај основ, који би противно говорио, и кад је при таком најбрижљивијем истраживању отклоњена могућност сваког сумње, онда је судија дошао и до извесности.

2. Може да наступи случај да судија није потпуно уверен у истинитост какве чињенице, т.ј. није дошао до извесности, јер постоје неки основи, који стварају сумњу, али је иначе више основа, који потврђују истинитост чињенице. То стање се зове *вероватноћа*, јер судији, који није дошао до извесности, изгледа чињеница истинита, — она је вероватна. Кад треба да се заснује кривица за учињено кривично дело, онда ово стање вероватноће ствара код судије *подозрење* према учиниоцу.

3. Најзад може да наступи случај, да су основи, који говоре за и они који говоре против истинитости какве чињенице, потпуно једнаки, т.ј. стоје у равнотежи или чак да су ови други јачи од оних првих, и у таком случају кажемо, да се судија налази у *сумњи*, та је чињеница за њега *сумњива*.

Сами изрази: извесност, уверење, вероватноћа, подозрење, сумња, који одговарају овим постепеностима, показују да је код сваке постепености у питању већа или мања мера вероватноће. Кривични Поступак мора водити рачуна о свима постепеностима истине или вероватноће. Тако, за доношење кондемнаторне пресуде потребан је судији највећи степен вероватноће, т.ј. извесност. Све оне чињенице, на којима судија хоће да заснује своју пресуду, морају бити извесне, т.ј. њима се мора потпуно доказивати виност оптуженог. Међутим за друге циљеве Кривични се Поступак задовољава и мањим степеном вероватноће, тако н. пр. притвор оправдане може наредити ако противу њега постоје *основи подозрења* и ако за то има остали законских услова (§§ 125 и 131 кр. пост.); тако исто суд може наредити запоњавање специјалне истраге, т.ј. ставити оптуженог под суд, ако противу њега има *довољно основа подозрења* — т. з. § 161; или иследник ће моћи по § 73 кр. п. извршити претрес стана само ако има *основа* за то, да се у чијој кући налази скривено лице или прикривене ствари. У ова два трећа случаја, дакле, не тражи се извесност, па да се могу предузети ове радње, већ је довољно да постоји *подозрење* или *вероватноћа*. Најзад има разлог, за чије се предузимање тражи још мањи степен вероватноће, т.ј. довољна је проста *сумња*, па да се оне могу предузети, тако н. пр. претрес у јавним локалима може се по § 74 извршити *кад год се сумња*, да тамо има скривених лица или предмета и т. д.

§ 3.

Теорија принудних законских доказа и слободног судијског уверења.

Тек оценом доказних средстава постиже се циљ доказа — истина, а прикупљање доказа даје само грађу, из које се има да изведе закључак о истинитости или неистинитости чињеница, које су предмет доказа. Основицу судске пресуде образују какве чињенице, из којих се јасно види, које је кривично дело извршено и ко га је извршио. Од истинитости ових фактичких питања зависи, дакле, сама пресуда и она мора бити заснована на потпуном уверењу судија о извесности тих важних чињеница или фактичких питања. Што се пак тиче начина, на који судија може доћи до уверења о извесности чињеница, које су важне за решење кривичне ствари, и која правила при томе треба да преда, то законодавац, уређујући ово питање, може да уме два пута: или може сам да постави *правила*, којих се судија има да придржава, над које да донесе одлуку о извесности какве чињенице; *или* може судију при томе да *упути на његово слободно уверење*, које добива из савесног испитивања доказних средстава изнетих за и против[1]. У првом случају говори се о *теорији законских доказа*, а у другом о *теорији слободног судијског уверења*.

I. Под теоријом законских доказа разуме се скуп законских прописа, по којима судија нема да оцењује извесност свих важних чињеница. Ова законска наређења тачно прописују, којима се доказним средствима судија сме послужити, какве услове свако доказно средство мора да испуни, па да се на њему заснује пресуда, као и облик у коме се само могу употребити. Ова теорија може опет бити двојака: *позитивна* и *негативна*.

а) *Под позитивном*[2] доказном теоријом разумемо такву у самом закону одређена правила, која налажу судији, да мора и *против свога уверења* узети за доказане или за недоказане извесне чињенице (кривицу или некривицу), ако су се, или ако се нису стекле по закону одређене претпоставке.

Ова теорија, дакле, судију безусловно обавезује, да сматра да је доказ о делу и виности потпуно дат, ако су се само испуниле квалитативне и квантитативне претпоставке, које законик тражи за то; и обратно, да доказ није дат, ако се те претпоставке нису испуниле. Овде се не води рачуна о томе, да ли се са исходом, који закон тражи, слаже и лично уверење судије или не. За добивање истинитости на овај начин довољно је, да судија тачно примени законска доказна правила. Тако н. пр. ако законодавац каже, да ако доказно средство могу послужити и сведоџбе сведока, ако даље одреди све услове, које сведоџбе *мора* имати, па да се помоћу ње прибави доказ и најзад да најмање две такве сведоџбе дају потпун доказ о виности оптуженог, та судија, по позитивној доказној теорији, мора узети, да је оптужени, противу кога овакве две сведоџбе сведока воде, крив, па макар он лично ово уверен и о противном. И обратно, судија мора узети, да оптужени није крив, ако противу њега не воде две, већ само једна сведоџба, јер у овом случају нису испуњене претпоставке, које закон тражи за доказ о виности, па макар судија био потпуно уверен и само сведоџбом једног сведока.

б) *Под негативном* доказном теоријом разумемо међутим такву у самом закону одређена правила, која *забрањују* судији, да узме коју чињеницу за доказану, ако не постоји извесни минимум или извесни квантум и квале доказа, који се по закону захтева, али која, ако овај и постоји, остављају судији, да по своме уверењу узме или не узме ту чињеницу као истиниту или доказану. По овој теорији, дакле, судија не сме да осуди, ако нема оваквих и оволико доказа, каквих и толико закон најмање тражи за осуду, а ако ове претпоставке постоје, онда остаља уверењу судије, да узме или не узме кривицу оптуженог за доказану. Ова теорија према томе не искључује потпуно слободно уверење судије, јер овај није дужан никад да нађене осуде противу свог личног уверења. Тако, ако узмемо горњи пример судија, по овој теорији, неће моћи узети, да је кривица оптуженог потпуно доказана, ако противу њега воље само једна сведоџба, јер да се узме да је ова чињеница, кривица, доказана, треба да постоји минимум доказа по закону, а тај минимум су сведоџбе два способна сведока. Али ако овај минимум и постоји, т. ј. противу оптуженог има две па и више сведоџаба, ту у том случају судија није обвезан да узме кривицу за доказану, већ се то остаља његовом личном уверењу, на ако су те две сведоџбе довољне да га лично увере, он ће сматрати да је потпун доказ прибављен, у противном, и поред две сведоџбе, узеће ствар за недоказану.

(наставиће се) **Др Бож. В. Марковић**

[1] *Bulj*, Commentar zur Strafprocessordnung, II, 56.

[2] *Oporičić*, Казнено процесуално право 423; *Walther*, die Beschlussbuch I. 37 и даље; *Berg*, у Archiv des Crec Neue Folge за 1857, 224; *Mittermaier*, die Lehre vom Beweis 52 и даље; *Bulj*, Commentar zur Strafprocessordnung II 56; *Glaser*, Lehrbuch des deutsch. Strafprocessrechts 322.

ПРИМЕНА НАУЧНИХ МЕТОДА

У ПОЛИЦИЈСКИМ И СУДСКИМ ИСТРАГАМА

од **R. A. Reiss-a**

професора полиције на универзитету у Лозани.

(НАСТАВАК)

Две врсте отисака ногу, идентичне по величини, т. ј. са стопалама потпуно једнаким и по дужини и по ширини, од којих су једне у правцу окључене куће, а друге, са нормална много краћим и ширим, у противном правцу, показују нам, да је крадљивац изнико из куће са доста тешким теретом, који га је примеравао да прави краће и шире кораке.

Отисци ногу могу нам такође открити и социјални положај лица, које их је оставило. Обућа становника села разликује се знатно од обуће градских становника. У извесним случајевима пак, отисци стопала могу служити за директно констатовање злочиначког идентитета.

Користи од отисака прстију још су веће и очигледније.

Додирујући каква предмет са равном и глатком површином прстима, обојеним руљу или каквом бојом, злочинац ће оставити на додирнутом предмету верни отисак папиларних линија на јагодицама и ножи прстију. Отисак овај биће у толико јаснији, у колико се на прстима буде налазило мање крви или боје.

Захваљујући радовима: Галтона, Хенри-а, Бертилона, Инсетиха и др. доказано је несумњиво, да не постоје два лица, чије би папиларне линије прстију и шаке имале исти облик и правац. Према овоме, отисци о којима је реч, једно су од најважнијих средстава за идентификацију злочинаца.

Али има и таквих отисака, који су врло мало или скоро ни мало видљиви. То су они, који су постали услед простог додира прстима и рукама разних и глатких предмета, као што су н. пр. стакло, полирано дрво, картија и т.д. и које производи маст, које увек има на површини коже. Помоћу нарочитих метода ми смо данас у стању, да и ове отиске откријемо — да их учинимо видљивим.*)

Отисци прстију од неоцењене су користи и за само истраживање злочинаца.

Пре свега, они нам одмах и несумњиво доказују, да ли је наша сумња против извесне личности оправдана, а сем овога, захваљујући полеро(ј) дактилоскопеко) класификацији, помоћу њих моће се врло лако наћи и сам злочинац. Треба се само сетити случаја Шефероног и Гаскоог у којима је Бертилон, само помоћу отисака прстију, открио злочинце.

Трагови оруђа, помоћу којега је злочин извршен, показују нам одмах врсту оруђа, којим се злочинац служио. Ово констатовање, опет, упућује нас на процесију злочинчеву. Трагови од оруђа воскареног и у рђасом стаљу, могу нам по ненад послужити као средство за идентификацију злочинца код кога би се нашло оруђе, чији би недостаци потпуно одговарали констатованим трасеовима на лицу места извршеног злочина.

Пажљив преглед брана такође је од користи.

Ако се у унутрашњости браве, чија спољашњост не показује никакве трагове насилног обијања, налазе мале огреботине, и то на местима до којих кључ не допире, онда је ово несумњив знак, да се злочинац служио кладивима.

У оруђа, којима је злочин извршен, спадају још и спиже и материје за фалсификоване лажног новца и хартија од вредности у опште. Истраживање њихово, као и осталих предмета, који су имали на каквом уделу у припремању или у извршењу извесног злочина, није ни мало лако. Злочинци их често крију по местима, која обично не заазивају сумњу: иза тапета, под натосом, у шеви, међу књигама, под притискивачем и т. д.

Задатак је научне полиције, да нам покаже пут и начин помоћу којих ћемо ове сакривене предмете најлакше наћи, а оне од њих, који су делом уништени, реконструисати.

Примена научних метода од огромне је користи код истраживања фалсификата. И доиста, фотографска клоча, много осетљивија од нашег ока за извесне диференције у бојама, прима — репродукује и такве детаље, које наше очи не могу да уоче на оригиналу.

Овом особином фотографисања служи се већ одавно хемичари за откривање радираних места на сумњивим писменим саставима, кад год нису у стању, да ово тачно откривају хемијском анализом.

На усавршавању фотографских анализа радили су и уредили врло много: Бертилон, браћа Миновићи, Пернифор и други. Захваљујући њима, ми смо данас у могућности, *да у сваком случајевима*, и са *потпуном сигурношћу утврдимо фалсификат, као* и *да констатујемо* истинитост.

У првом случају вештак, у главноме, има да реши ова питања:

а) Да ли су на писмену, које је предмет вештачења, извесне речи отклоњене хемијским или механичким путем, и замењене другима?

б) Јесу ли ове или оне речи, које се налазе на сумњивом писменом саставу, писане истим или разним мастилом и оловком?

в) Да ли су извесне речи, које се налазе на сумњивом рукопису, писане једновремено или у извесном размаку времена?

г) Да ли се на сумњивом документу налазе, између редова, какве непознате текст, писан симпатичним мастилом и т. д.? и

д) Печати значени и жиже, који се налазе на документу, јесу ли аутентични или фалсификовани?

Ово су најобичнија питања, која се постављају вештаку у случају фалсификата, али има и других, која зависе од изузетних специјалних случајева. Тако ће, н. пр. вештак често пута имати да одговори на ово питање: *Какав је био текст извесног документа, који је уклоњен стргао и т. д., поступо нејасан и нечитљив?*

У свима овим случајевима, можемо доћи до позитивних резултата помоћу научних фотографских метода.

Често ће бити потребно, да се цела фотографска комбинује са анализом хемијском, а и код једне и код друге микроскоп нам може врло много користити.

Осећамо потребу да нагласимо, да научно испитивање сумњивих рукописа не треба ни у колико мешати са графологијом, којом се још и данас занимају дилетанти.

Испитивање и упоређење сумњивих писмених састава захтева методичну студију њиховог облика и истраживање њихових типичних знакова, као што су: правац слова, основа реци, потези пера и т. д. Помоћу фотографисања и микроскопа, вештак треба да испита и најмање детаље рукописа, јер и ако је доста лако подражавати један рукопис у главним особинама, скоро је немогуће ово чинити у појединостима, готово невидљивим за наше око, као што су н. пр. слова изнад или испод линије, која се показала са правцем рукописа, и т. д.

У деловрсут испитивања рукописа спадају још и истраживања, која имају за циљ, да утврде: да ли су извесни потписи, или извесне речи, писани слободном руком, или су преповрпани са оригинала?

Испитивање рукописа у овоме циљу — не устручавамо се да изјавимо — обично је врло тешко, јако пише у питању вулгарно копиране, које изискивани вештак може врло лако открити.

У многим приликама немогуће нам је, да за ово пружимо истрази позитивне доказе, као н. пр. у случајевима брисања, радирања и т. п. У оним, и овако подобним случајевима ми можемо казати судијама: „Методично и озбиљно испитивање рукописа убедило нас је, да сумњиви документ произлази од те и те личности, али писмо у могућности, да дамо о овоме факту пружимо убедљиве доказе. Ако, поред нашег вештачења, имате још и дру-

---

*) Наведећу кратко о откривању невидљивих отисака на хартији прошлогодишњем врхунаучно-антрополошком конгресу у Турину, публикован је у посебном архивалном часопису „*Archivio di antropologie criminelle*", 1906 год.

Изнећу у овој разној тарјеле Бертилонову за рукопис, писан мастилом у коме има сиесине, остала на чистој хартији, с којом је у додиру, своју невидљиву копију. Reiss је исто тако доказао за хартију свог власта и изложио више разних метода, помоћу којих је могуће ово остварити.

Зина од најобичнијих процедура, за постигнуће овог циља, састоји се у томе, што се хартија, за коју се сумња да садржи невидљиво писмо, прегура со фотографском хартијом.

Овако пресована обе хартије треба да остану заједно најмање 6 а највише 12 часова, после чега се фотографску хартију треба одвојити пажљиво од остале, узела чега ће се на њој појавити невидљива писма са чисте хартије, с којом је била притиснута.

Не мање су интересантна Reiss-ова саопштења конгресу о истицању *фалсификованих потписа* и *констатовању спољашњих знакова*, која су такође публикована у горњем часопису. *Приредивач.*

тих доказа, или важнијих околности противу осумњиченог, осудите га. у противном, т. ј. ако је наше мишљење једини доказ о његовој кривици, не осуђујте га!.

Потребно је, да на овом месту речемо неколико реči и о испитивању лажних сведока и хартија од вредности у опште.

Фалсификовање новчаница у неким земљама врши се са успехом на штету друштва. Фотографисање паз, међутим, и у овим случајевима служи за распознавање фалсификата.

Одведо би нас веома далеко, кад би овде именовали све специјалне случајеве, у којима се помоћу научних метода може открити истина, и које — методе — могу користити полицијском или судском чиновнику при истрагама. Поменимо само, да су они случаји веома многобројни.

Истраживање идентитета и методично описивање личности, предмет су нарочите гране научне полиције.

Констатовање идентитета једне личности и могућност конституисања испољаваног описа од неопходне су користи у полицијским и судским истрагама. Многи преваранти прерушавају се тако вешто, да су публици потпуно непознати. Потреба констатовања пажљивог идентитета неоспорна је. До пре 30 година полиција је, ради постизања овог циља, била упућена на добре знаоце својих агената, или на дуга и врло скупа истраживања, која у већини случајева не беху успешна.

Доцније су, за овај циљ, употребљаване фотографије, које су класификоване према природи злочинаца у нарочитим албумима. Али се убрзо показало, да су и саме фотографије недовољне да одговоре намењеном циљу: прво с тога што је њихово класификоване било непотпуно, а друго и зато, што је употреба албума, усled нагомилавања све већег и већег броја фотографија, постајала све тежа и непрактичнија.

(свршиће се)

С орошуског **Д. Ђ. Алимпић.**

СТАЛАН НАДЗОР

Полицијска власт, поверана својом дужношћу да бди да се уједно и одржи јавна безбедност у земљи, има поред осталих, ако не и најважнији задатак, да превентивно отклања нарушавање јавне безбедности. т. ј. да благовремено дозна и спречи догађање сваког кривичног дела и свега онога што уди личној и имовној безбедности. Разуме се, да полицијска власт ни у оним земљама где су превентивне мере и равноврсније и савршеније изведене, у овом не успева увек, а камо ли код нас где су превентивне мере тек у почетку изношења. Али, оно што смета да се код нас виде веће и јаче користи од превентивних мера није несавршество ни неразноврсност тих мера колико непримењивање њихово.

Код нас су превентивне мере установљаване законом или на основу закона министара и наредбама месних власти и њих има прилично број и добрих и рђавих. Извршивање скоро свих оних мера остављено је полицијској, а делимично и општинској власти. Полицијске власти примењујући их злоупотребљавају све оне који но њима не буду поступили, само што је врло мали број тих за које се дошло је наређене мере не предузимају и она да наређене мере не поштују, а често пута наредбе о њима не поштују, а често пута се преступничке дела се тек онда кад се какво дело догоди. Кад се у каквој кафани пође потуку дошла се да кафеџија нема личног кафанског права; кад слуга покраде дошла се да није био упућиван; кад се фијакер на каквој свадби сам; кад се фијакер на кочијаш нема дозволе; скрха дошла се да кочијаш нема дозволе; кад скитницу дотерају у кварт дошла се да је се крадљивац ухваћен у трећој варошки где је њиву прођу изгрнио и тамо доказано где је у том међувремену ноћевао а није пријављен био, или и био пријављен али под лажним именом? Шта је ваљде казнити слугу, који целог дета није имао службу, а кад га власт погна он докаже да је од јуче напао службу? Шта је ваљде казнити сопственика зграде што није испуњавао дужности одређене му правилима о руковању, употреби и чувању динамита и других експлозивних материја, кад је се већ десила експлозија и неко погинуо?

Овакових примера могло би се навести још много и њих мора бити према овакном устројству наших полицијских власти, јер полицијски органи нису у могућности да врше и превентивне дужности. Неки су мишљења да се ти послови могу увгрел уз друге текуће послове вршити. Да се, на пример, приликом изласка на забрану или на увиђај или вештачење може проконтролисати да ли је газда пријавио кирајџије, да ли кафеџија има дозволу да држи кафану које ноћи отвореву, да ли радник има радничку књигу, да ли је кочијаш униформисан итд. итд. Неки мисле да то тако може да буде, али се варају. Истинити догађаји, непобитна знања, доказују противно. Баш зато, што се контролисање да ли се превентивне мере врше, чине увгрел а не као главни посао дочекали смо да се за Михаила Повловића, убицу кафеџије код „Битоља“ не може друкчије (сем његовим признањем) доказати да је у време извршења дела био у Београду. Њега нико није пријавио, нигде није записан, а мртва уста не говоре.

До сада се тај посао, контролисање да ли се наређене превентивне мере врше, остављао своју полицијском особљу да га уз остале послове спроводе и онда се обично није ни вршио, а кад једноме органу наредите да дуге послове остави и да, на пример, прегледа у своме реону и да, на пример, прегледа у своме реону јесу ли све слуге уписане, он ће, сматрајући и сам тај посао за споредан, отићи на другу страну и тек после, кад се јави какво неће дело, увиди се, да га је изнршио слуга, који није био уписан а становао је баш у реону за који сте „сагурили“ да је прегледан.

Још један пример: код нас се прегледа фијакера обично врше 1. и 15. сваког месеца, бар тако треба да буде. Тога дана фијакери са једне стапиште дођу пред пајхон кварт, један од писара или неглe практикант нађе, а често пута и не нађе, нето кроз прозор погледа кола, коње и кочијаше и одласи за исправно. Нити се пита, нити се прегледа да ли је тај кочијаш од тих кола, да ли су то коњи тих кочија који, да ли је униформа његова и т. д. те се тако једино да и објасните што тих прегледа и не дођу сви фијакери већ неки дођу сутра изговарајући се да су јуче били на путу или вароши, а кад би се боље загледало видело би се да су и кола и коњи и униформа и јуче били на прегледу само са другим бројем и другим кочијашем.

Појашњено је да се ово не би дешавало кад не би ово, који тај преглед врши, то баш споредан посао и кад би га он радио као једини посао.

Свуда где се поклања већа пажња превентивним мерама, одређују се и нарочита лица којима је једина задатак да стално воде рачуна да се наређене превентивне мере доиста и предузимају.

Већа је сигурност да ће хотелијер све своје госте благовремено и тачно пријављивати кад га контролише једно исто лице, које сваки дан ту контролу врши, и које је се већ упознало са свима принципима и личностима у хотелу. Фијакери и фијакеристи биће исправнији кад се зна да их на сваком кораку и у свако доба могу срести, заустављати и преглед извршити лица којима је у задатак остављено само контролисање свеобразних средстава. Руководи динамита и других експлозивних материја много би више обраћали пажњу на своје радње кад знају да имају сталну контролу. — И велико би се само добило у томе што би се увек у сваком случају тужилац одмах одговорног који има да суди и тиме би се избегао овај субјективни елемепат који често пашничну радњу компромитује!

Што се тиче тога какве би и колико би личности требало одредити за контролоре да ли се наређене превентивне мере доиста и изводе, могло би се много писати. Једно, што је најглавније, јесте, да те личности морају бити потпуно неправни службеници којима се може потпуно веровати да ће своју службу да врше и да је врше савесно. За тај посао не требају људи са високим школским образовањем. За тај посао могу се употребити и људи без велике школске спреме, људи који би издржавали и физичке напоре у вршењу службе а били би задовољни и положајем и платом која би поседу одговарала.

Душ. Николић

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај састава изборног суда.

Таса С., трговац из Врања, актом од 22. јуна 1906 године молио је начелство

округа врањског, да, пошто његов заједничар брат Јован С., трговац из Врања, не пристаје, да се без сагласности власти попише, образује избрани суд ради добре њихове заједнице, бирајући га своје стране једног судију.

На своме саслушању од 1. јула 1906. године № 9645. Јован је изјавио да не пристаје, да се састави избрани суд, јер његов брат Таса није његов заједничар, за доказ чега је поднео потврђени оглас под Бр. 4990. од 1888. године, из кога се види, да се трговачка радња у Врању води на његово име.

Начелство је решењем од 7. јула 1906. године № 9645. познало Јована, да у року од 15 дана изабере судију, иначе ће му начелство само изабрати — § 437. стан други и § 438. грађанског судског поступка.

По жалби Јовановој ово решење начелства поништио је Министар Унутрашњих Дела решењем од 15. јула 1906. год. Пис 15160. са ових разлога:

Кад се у овом случају парничари нису сами споразели, да им спор расправи изабран суд у смислу § 433. грађанског судског поступка, већ на против, Јован и не признаје Тасу за свога заједничара, па је о трговачкој радњи поднео и акт о протоколисању фирме код пристојевског суда од 22. јула 1888 године № 4990., којим доказује, да је радња само његова (§ 487. грађанског судског поступка и § 5. трговачког закона) о да га начелство није могло принудити, да му суди избрани суд, већ је требало, да у ауути тужиоца Тасу да своје право тражи и брани код надлежног суда.

Полицијска власт може приступити састави избраног суда само у оним случајевима, кад се сами парничари на то сложе — § 433. грађанског судског поступка, или кад се то судском преседом или решењем нареди у смислу § 434. истог закона, а не и у оним случајевима, где су питања о деоби спорна, јер су за ове надлежни само судови према чл. 146. Устава.

Усвајајући ове примедбе, начелство је донело друго решење од 21. јула 1906 године № 10218., којима је укутило Тасу, да се надлежном суду обрати ради заблобијања права поделе имања.

Ово решење начелства одобрио је Министар Унутрашњих Дела својим решењем од 13. августа 1906 године Пис 17146.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да је ожалбено решење Министарство саобразно закону, у колико се односи на упућење жалитељево на парницу за доказ: да је дућанска радња, у којој је жалитељ радио са својим братом Јованом, њихова заједничка својина, пошто је ово питање, према поднесеним доказима, како од стране Јованове, који не признаје оргачину у радњи, тако и од стране жалитеља, који противно ономе тврди, и за то подноси доказе, спорне природе, које има претходно судским путем да се расправи. А у колико се ожалбено решење односи на упућење жалитеља на парницу, за доказ права на деобу непокретног имања, Државни Савет нашао је, да не одговара закону: јер као што се из акта овог предмета види, на ове из жалбе вуномоћника Јовановог № 15160, упућене Министру противу решења начелства од 7. јула 1906 године № 9645., није спорно питање о заједничкој својини имања, које су жалитељ и брат му Јован наследили од ања пок. Сотира. Према овоме, а с обзиром на § 434. грађанског судског поступка, за поделу оног имања надлежан је избрани суд. С тога је жалитељ неумесно упућен на парницу да и за ово имање доказује право на деобу.

Писмом од 15. децембра 1906 године Пис 26033., Министар Унутрашњих Дела изјавио је да се одлже са горњим посматрањем Државног Савета, и да ће према томе издати жалитељу друго решење.

Одлука Државног Савета од 19. децембра 1906 године № 8619.

У питању убаштињења, полицијска власт надлежна је само да тражи, потврђену већ општинским судом, оставу како у погледу потписа, тако и истинитости садржаја.

На основу чл. 97. тач. 1. и чл. 177. закона о општинама, и наређења начелника среза расинског Бр. 24140/903. год., вуномоћник села Дедине, Богосава М., ради убаштињења села Дедине на своме имању — утрини, сачињио је тапију, коју су потписали сви граничари, сем вуномоћника села Макрешања, који је изјавио да као граничар за село Макрешање ово убаштињење неће потписати, сто док вуномоћник села Дедине не поднесе извршну пресуду, којом је село Дедине ову утрину добило, јер је иста у спору са селом Макрешањем.

Суд општине дединске актом од 3. децембра 1905. год. № 1383, известио је начелника среског, да су изводи вуномоћника села Макрешања неистинити, јер село Дедине, по решењу начелника среза расинског од 20. јуна 1893. год. Бр. 9262., које је извршно, а по свршеној деоби и спору, ову ову утрину, која је у убаштињеву описана, добило је село Дедине као своју својину, коју ужива од пре 60 год.

На основу тога и § 466. грађанског судског поступка, начелник срески решењем својим од 16. фебруара 1905. године № 3238. наредио је вуномоћнику села Макрешања, да у року од 15 дана поднесе доказе о поседеној парници.

Ово решење одобрио је начелство окр. крушевачког решењем Бр. 3006/905; али решење начелства, по жалби вуномоћника села Макрешања, поништио је Министар унутрашњих дела претписом својим од 12. маја 1905. год. Пис 11312, из ових разлога:

Полицијска власт, по § 295. грађанског закона, била је ненадлежна за доношење оваквог решења, пошто је надлежност полицијске власти приликом убаштињавања сведена на то, да она тапију већ потврђену општинским судом овери, како у погледу потписа, тако и истинитости садржаја. На како у овом погледу општински суд, као надлежан, није извршио ово овај предходни рад, у смислу § 295. грађанског закона и § 466. грађанског судског поступка, онда срески начелник није требао решење доносити као ненадлежан, јер овде није случај чињеног пописа — § 466. грађан. судског поступка, нити случај назувења — 375. з. кривичног закона, у коме би полицијска власт могла и била надлежна да једну страну на парницу упућује.

Начелство округа крушевачког, усвајајући ове примедбе као обавезне, поништило је решење начелника среског Бр. 3238. и препоручило му, да по истима даље по овоме поступи.

Поступајући по поменутим примедбама, начелник среза расинског решењем својим од 18. маја 1905. године. Бр. 10459. известио је обе заинтересоване стране, да се даљи рад по овоме предмету неће предузимати.

По жалби вуномоћника села Дедине, ово решење одобрило је начелство округа и Министар унутрашњих дела својим решењем од 22. септембра 1905. године Пис 24026.

Државни Савет, по изјављеној жалби, нашао је, да је ожалбено решење Министарство, из разлога у њему изложених, правилно и на закону основано. С тога је одлуком својом од 19. децембра 1906. године № 8597. — одбацио жалбу као неумесну.

М. В.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине биковачке, актом својим од 7. новембра пр. год. Бр. 1173, пита:

„У току 1881., 1882. 1883. и 1884. год. многи сељани ове општине узели су на зајам извесне суме новаца од бив. штедионице округа смедеревског, на лично јемство општинско, да купе волове, семе, храну за себе и стоку и т. д.

Залоге ниси никакве давали за узети зајам, већ само подносили уверења издата од стране суда и одбора таљаше општине биковачке, све по основи чл. 71. закона о устројству општина и општинских власти а према тач. 3. чл. 17. закона о окружним штедионицама која су оверавана и среском влашћу; на су неколико дужника овај сами платили, али приликом броја није платио, те су они од стране штедионице суду тужени и осуђени, на пошто се од ових није могао дуг наплатити, — то је ова општина од Управе Фондова у чији је састав прешла правилима о њеном уређењу ушла штедионица, суду тужена и осуђена на плаћање овога јемства.

Од горњих дужника, од којих се не може да наплати дуг, има још неколико са које још није општина ово јемац тужена.

Моли се уредништво за обавештење.

а. Да ли се дужнику управником за којега је општина осуђена, као и за кога није још, може узети у пошне за наплату горњег дуга и ово извање, које је одобрено тач. 4. § 471. закона о пост. суд. у грађ. парнци. пошто овај суд мисли да су Управа и бив. штедионица јавне касе.

б. Да ли треба земљорадницу оставити благодејање на које му даје права ном. § 471, грађ. пост. суд. на оноликo пор. глава приликом извршења пресуде, — колико сада има, или колико је имао у време задужења.

в. Да ли је по § 928. грађ. закона под д. овај дуг штедионици застарео кад је било задужење у горе ном. годинама а дужник тужен у 1888, 1889. 1890. и другим после њих година.

г. Како стоје после пресуде, којом је осуђена општина на плаћање, дужници управини или општински.

д. Ако дужници стоје спрам осуђене општине као њени, то онда може ли их општина тужити за дуг, пре но што буде платила за њих дуг Управи или пошто исплати, јер је по правилима Управа овластила партију дуговања — рачуна — општинског под њеним именом.

Моли се уредништво да обавештење изволи што пре отштампати у листу.«

— На ово питање одговарамо:

Пошто је задам узет на јемство општине, па га главни дужници нису могли платити, то је, наравно, дужност плаћања преша на општину као јемца, и она тај дуг мора платити.

Општина има права да сме те дужнике тужи за дуг у смислу § 833. грађ. закона, пошто осуда по тужби Управе Фондова важи само према овој.

Како се општина према овим дужницима није ничим обезбедила у време задужења, то би наплату могла тражити једино на основу судске пресуде, коју тек има да добије, онда би се при извршењу гледало колико дужници имају имања по § 471. грађ. суд. поступка сада, с обзиром на бројеве пореских глава у задрузи који је данас, јер је одредба § 471. грађ. суд. пост. као економско-политичка мера, и донесена да заштити земљорадника у доба напредњака осуде, у колико то раније залогом није онемогућено.

Општина може тужити за дуг све оне, за чије је рачун већ задужена од стране Управе Фондова, јер је претпоставка да ови тај дуг мора платити.

Не стоји застарелост интереса из § 928. грађ. зак. јер је право на ову наплату обезбеђено специјалним законом о давању новаца под интерес из окружних штедионица, а у осталом општина се тиме није ни бранила у законом року.

II.

Суд општине копривничке, актом својим од 7. децембра пр. год. Бр. 1462. пита:

„Решењем неготинског првостеп. суда од 24. марта 1903. год. № 4744. одређен је суд општине копривничке да расправи спор о својини земљишта по тужби Стојалина и Петра Радојевића и осталих из Салаша, противу општине салашке.

Суд је овај пресудом својом од 31. јануара 1904. год. № 264. осудио општину салашку на плаћање тромеска и да земљиште устури у својину тужилаца.

На жалбу пуномоћника општине салашке првостепени неготински суд одлуком својом од 9. октобра 1904. год. № 15986. поништио је пресуду овог суда од Бр. 264. на разлога што по овом предмету није дао своју реч и државни правобранилац, и суд је овај актом својим од 6. новембра 1904. год. Бр. 1860. сва акта овог спора послао државном правобраниоцу на расматрање.

Државни правобранилац актом својим од 16. новембра 1904. год. Бр. 3716. изјавио је да су за расправу овакових спорова искључиво надлежни првостепени судови, према чему да суд овај по званичној дужности а на основу § 94. грађ. суд. пост. решењем одбаци тужбу тужиоца као ненадлежном суду поднешена; — већ да се тужиоци са уредном тужбом обрате првостепеном суду као надлежном.

Како овај суд није расправљао овај спор као надлежан, већ као одређен, а при одређивању о надлежности судова мероданаи је првостепени суд. то је пресудом својом од 7. децембра 1905. год. Бр. 1510. осудио општину салашку на плаћање учињених трошкова и да земљиште устури приватним тужиоцима.

Против ове пресуде напирачи нису изјавили жалбу, већ је иста постала извршна услед чега су добили и пресуду у препису.

Суд је знао, да акта овог спора са пресудом, актом својим од 25. маја 1906. год. № 662. послао српској власти с молбом да извриши пресуду над општином салашком.

Начелник среза врањског није се уступило у извршење горње пресуде под Бр. 3716. па је актом својим од 27. маја 1906. год. № 4504. правно сва акта овог предмета овом суду. са напоменом, да суд овај поступи по наређењу државног правобранилца.

С тога суд учтиво моли уредништво да у свом наредном броју Полицијског Гласника да објашњење:

1. Да ли је пресуда овог суда под Бр. 1510. извршна или не; и

2. Како да овај суд поступи у знаном случају.

— На ово питање одговарамо:

По Височајшој уредби од 7. марта 1858. год. Бр. 254, тачке 1. *„у свима случајевима, када поједини поводи из општинском парницу о каквом комаду земље или под истом каквом наплатом за земљу,“* судови не смеју решавати парницу, дакле о томе не изнесте државног правобранилца, наравно у тој цељи, да он заштити општинске интересе, било да су ови угрожени од тужиоца, било да их напуштају сами представници општински.

Кад је и у овој ствари државни правобранилац оспорио надлежност тога суда у смислу т. н. § 27. грађ. суд. поступка, онда је тај суд био дужан да претходно расправи то питање о надлежности.

Али, кад је он без обзира на ово изрекао пресуду, онда је ову требао сходно штити и државном правобраниоцу, у смислу поменуте уредбе и расписа г. Министра финансија од 23. јула 1870. године АБр. 4921. Полицијски Зборник стр. 1039., како би он, као надлежан могао, употребити правна средства.

Кад суд није ово уважио, онда његова пресуда није извршна, јер није сагласношћа свима парничним странама, па је срески начелник са свим умесно није ни извршио.

Нека, дакле, суд одмах поништи пресуду државном правобраниоцу на сагласите, па ће се стварн расплетати даље како закони наређују.

III.

Суд општине ратешке, актом својим од 22. децембра пр. год. Бр. 1314. пита:

„Ова политичка општина припада врској школској општини, у којој школи грађани ове општине своју децу школују.

Одбор основне врпске школе на свом IV. састанку решењем својим од 18. новембра ове год. Бр. 99. казнио је на основу чл. 24. закона о народним школама шест ђачких родитеља са по *пет* динара за 25 ђачких изостанака, и сад управитељ школе актом својим од 1. овог месеца Бр. 99. тражи да суд ове општине горњу наплату изврши, пошто су они на ове општине.

Кад је ово решење донето, ђачки родитељи ту нису биле, нити су ник раније саслушивани зашто своју децу нису у школу пиљали — да ли због болести или неке друге сирече.

На како је јасно предвиђено чл. 11. Устава да нико не буде осуђен док не буде надлежно саслушан или законим начином позван да се брани, то се моли то уредништво да објашњење:

1. Да ли је радња одбора школског односно горње решење од 18. новембра ове год. Бр. 99. законита, пошто ђачки родитељи нису саслушани, и

2. Ако није на закону основано да ли се ова казна, пошто је већ изречена, мора наплатити или не,

На пошто је у закону о народним школама написано: ако се ова казна не наплати у року за 1 месец дана плаћиће је председник општине, то вас суд учтиво моли да што пре одговорите овом суду.“

— На ово питање одговарамо:

Истоветно питање учинио је био суд општине прањевске, и на њега је дат одговор у бр. 25. „Полицијског Гласника“ за годину 1905.

Према томе види се, да поједини органи општинске не прате пажљиво обавештења, која се дају, него се обраћају над им је што мејасно без обзира да ли је то раније објављено или не.

Осуда оваквога може да се прати одбору, те да он задовоља захтеве чл. 11. Устава.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕЊЕ

Мику Илића, намештеника из Београда, окривљеног за утају, тражи кварт овомесални актом Бр. 4. Пропадењог треба спровести помоћутом кварту.

Катарину, кћерку Јосифа Маленица, служавалу кућну, утврисног поседника, која је још

19. пр. м-на отишао од куће и више се није вратио тражи кварт варошки шатор Бр. 290. Она је стара 19 година, висока, гуволаста; на себи имао прво одело. Пронађену треба унутити помоћутом кварту.

Животу, сина Милоша Радовановића, из Палилуле, Јока, тражи кварт прачарски шатор Бр. 107. Живота је још 3. ов. м-на отишао из Београда и до сада се није вратио. Ко буде знао пута о Животи нека јави помоћутом кварту.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Ц ило је тромесеца са белим робљем забрањена у целом свету још претпрошлога столећа, ова се врста најкултурнијем делу света, Европи, одржала и дан данас у продаји женскиња.

Нарочита је та трговина са женскињем развијена код нас на Истоку у опште, па и у Србији, преко које се највећи део девојака са Запада анверује за оријенталске проститутске заводе.

Енергичним и оштрим мерама београдска је полиција успела да у своме домашају спречи сву страшну трговину са људским месом, пошто је више оваквих „трговаца" послала на дуже време и оне стране затвора.

Али ова није била у стању да спречи и сваки спровод девојака са запада за Србију. Солун, Цариград и т. д., јер су страни агенти ове трговине често били непознати за пограничне полицијске органе, а при том су ишли врло обазриво и увек са уредним исправама, по којима се којешто робље — женскиња — предстваља као жена, сестра и т. д., те ни ов чести пута није могло доскочити.

Због тога такозвог транзитног положаја наше земље у погледу на ову „трговину" и апсолутне немогућности да се сваки случај пропаљења спречи, неки бечки и пештански листови покушали су протеклих година у једно време као по команди, да спрече кажи, а особито београдску полицију, представе као помагаче ове трговине.

Поменути листови били су у праву кад су устали против продаје девојака, јер су жртве у поједине случајеве биле аустро-угарске поданице, али њихов приговор као да спасе власти тоже иду на руку апсолутно је неоснован.

У том погледу београдска полиција стоји на једном потпуно поправном хуманом становишту.

Она не само што је спречила у своме домашају сваку трговину са девојчицама, често пута и на велику штету својих подланика, који су девојке откупљивали из аустро-угарских проституцијских радња и из њихових их пратилу само доводили, већ се труди сваки силама да и само пропадење спречи, што јој често пута и успада за руком.

Ако би пак било кривице до којих власти за ово одвођење за истог, нида то нашао нису српске власти, већ власти оне земље, одакле се те девојке воде, који допуштају одвођење и омогућавају агенти са потребним путним исправама.

И ако је једина и граничним властима, нарочито од како су укинути пасоши, контрола у овом правцу врло тешка, ипак често и те страже „трговце" хватају, ваишавају и предају аустро-угарским властима, а девојке спасавају. То је познато и сувашљом аустро-угарском конзулату и и земунској полицији.

И овомпа, пре неколико дана, комесар београдске жељезничке полиције спречио је једал такав покушај.

Један **Херман Фридман**, из Будим-Пеште обављао је Густаву Тепо, шеснаесто-годишње девојче из Галиције, које је у Пешти служило, и после га у Цариград у проституцију родљу. Девојче је било здраво и паочито, те би Херман добро платио — бар шестих сто напољеним — само да га комесар није принетио и од пога задржао.

Херман је за ово дело кажњен и по том предат земунској полицији, но пошто ће он вероне бити покушати да на којој другој тачки врши преко своје „робе", то му напосебно фотографију и позивамо све пограничне власти, да их ово будим-пештанског агента трговине с белим робљем обрате пажњу, као и у опште на појаве ове врсте.

Ж. Л.

П О Т Е Р Е

Адам Макуљевић — Миленковић, земљоделац из Руџне Главе, 6. ов. м-на побегао је од куће, пошто су претпоставили његове нодбега вредне стварн Димитрија Јовановића, из Клиновчина. Одбегао праљивац стар је 42 год., висок, у лицу пун, иосле прих бројева, брка се, на лицу десне руке нема нола ноката; од десна нога је: при кацу, прне чанцање, а на главн шубару. Адам је 1898. год. осуђиван за крађу. Нека га сва полицијске и општинске власти потраже и у случају пронађења спроведу стражарно начелнику среза ресничког.

Непознати крадљивци ноћу између 18. и 19. пр. м-на обили су дућан Јанира Балића и Шерифа Османовића, тезала на Нишу, и покрља све отворе; два пара полоних женских штофовних панталона, један полован мушки капут, један пар полоних мушких чакша, један пар памучних гаћа, једну мушку памучну кошуљу, један пар женских чакша, и један штофовни женски капут. Нека сва полицијске и општинске власти потраже крађа-ље и пронађене стварн и о резултату трагања известе начелство округа нишког с позивом на акт Бр. 25413/906.

Непознати крадљивац на путу између Вел. Плане и Марнова украо је 50 килограма једног путника. Оштећена сумња на једно лице које је заједно са њим било у вагону, а које је стар 22 до 23 година, високо, у лицу пуно, у свакидашом одељу. Како је то лице сигурно неки од позиваних наших копнара, то нека сва пограничне власти потраже крадљивца и у случају пронађења о томе известе начелника среза ораничког с позивом на депешу Бр. 379.

Непознати крадљивац ноћу између 5. и 6. ов. м-ца обио је врата на бакалској радњи Саве Марића бакалина из Београда, ушао унутра, обио потајску врату и одвео: у новцу-ошима око 300 динара, међу којима је био и 1 дукат и једна руски новац од 15 рубаља, и у банкама, сребру и никлу око 400 динара. Нека сва полицијске и општинске власти потраже крадљивца и у случају пронађења стражарно га спроведу кварту гаванићском с позивом на акт Бр. 178.

СКРЕТЕ СЕ ПАЖЊА

Јован Миленковић, земљоделац из Крушаре, отишао је пре извесног времена са питањима у један пропште па се ни до данас није кући вратио, нити се зна нити је с њим било. Јован је стар 40 година, средњег стаса, у лицу свеж, врних бркова, једно му је око затворено а у другоме му је зеница бела и на њега не види. Ако ко о њему што зна, нека се за о томе извести начелство округа нишког с позивом на акт Бр. 4.

И С П Р А В К А

У прошлом броју „Полиц. Гласника" (од 7. ов. мес.) а у чланку г. Ж. Перића: „Утицај судија на јавни морал" потпрала се ова погрешка: оштампано је *quid plerumque fit*, а треба: *quod plerumque fit*.

Молимо читаоце да ову исправку имају у уму.

БРОЈ 4. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 21. ЈАНУАРА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатници у земље 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединa бројева „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара треће класе среза подунавског Радоја Чобељића, свршеног правника.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 12. јануара 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за лекара среза кључког, Д-р. Велимира Лазарца, доктора целокупног лекарства и бив. државног питомца; и

за лекара среза: мајданичког и пољаничког, Д-р. Чедомиља И. Аранђеловића, доктора целокупног лекарства и бив. државног питомца.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. јануара 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 3. јануара 1907. године № 8916, донето на основу тачке 9. члана 144. Устава, које гласи:

да се Тодор К. Смиљанић, припремени телеграфиста из Лесковца, родом из Велеса у Турској и поданик турски, по своју молбу прима у српско поданство, изузетно од § 44. грађанског закона, заједно са својом женом Даринком и малолетним сином Бранislавом.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 12. јануара 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу § 6. закона о местима у Србији решено је:

да се место Више Село, заселак села Ковиље, у срезу прокупачком, округу топличком, по изјављеној жељи његових судионика, прогласи за село под истим именом.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30. децембра 1906. г. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу новембру 1906. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца новембра извршено је у Србији:

1. **Убистава**	36
2. **Нехотичних убистава**	5
3. **Покушаја убистава**	28
4. **Разбојништава**	11
5. **Тешких телесних повреда**	8
6. **Паљевина**	66
7. **Опасних крађа**	183
8. **Злонамерних покушаја туђих ствари**	12

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	28 или 77·7	%
Нехотичних убистава	5 „ 100	„
Покушаја убистава	28 „ 100	„
Разбојништава	9 „ 81·8	„
Тешких телесних повреда	8 „ 100	„
Паљевина	11 „ 16·6	„
Опасних крађа	63 „ 34	„
Злонамерних покушаја туђих ствари	5 „ 41·6	„

Највећи број ових убистава извршен је помоћу *ватреног оружја* (19), затим помоћу *гвожђа* (10), помоћу *оштрог* (6) и *дављењем* (1).

Узроци са којих су ова убистава извршена јесте: у *љубоморној свађи* за 18 случајева, у *освети* за 8, у *користољубљу* за 5, у *душевној помућености* за 1, и у *даљој расправи* за 1 случај. За остала 3 случаја узроци су непознати.

Посматрана према местима у којима су извршена изложена убиства јављају се: у срезу јабланичком 3 (1 непронађено), у срезу пиротском 2, у срезу моравском 2, у срезу косаничком 2,*) у срезу ариљском 2, срезу жичком 2 (1 непронађено), у срезу трнавском 2, у срезу љубићском 2, у срезу качерском 2, и по 1 у срезовима: лесковачком (непронађено), оба јасеничка, кључком (непронађено), поцерничком, беличком, ресавском, моравском окр. нишког (непронађено), нишком, јадранском, поречком, хомољском, зајечарском, загаичком, прокупачком (непронађено), златиборском, и у вароши Неготину.

Нехотична убиства извршена су у срезовима: ресавском, рађевском, љубићском, подунавском и у варошi Београду.

Покушаји убистава извршени су: у срезу јабланичком 5, у срезу пожаревачком 5, у срезу подунавског округа београдског 2, у срезу неготинском 2, у срезу добричком 2, у вароши Нишу 2, и по 1 у срезовима: врачарском, оба посавска, лесковачком, темнићском, бољевом, нишком, посавско-тамнавском, нишком и златиборском.

Већина ових дела извршена су у међусобној свађи.

Разбојништва су извршена: у срезу пожаревачком 2, и по 1 у срезовима: тамнавском, поречком, браничевачком (непронађено), млавском, љубићском, качерском, косаничком (непронађено), златиборском и у варошi Крагујевцу.

Тешке телесне повреде извршене су: у срезу пожаревачком 2, у срезу ресавском 2, и по 1 у срезовима: рађевском, прокупачком, златиборском и јасеничком окр. крагујевачког.

Паљевине су извршене: у срезу јасеничком окр. крагујевачког 9 (1 пронађена), у срезу јадранском 3, у срезу хомољском 3 (1 пронађена), у срезу авалском 3, у срезу подунавском 3 (1 пронађена), у срезу орашком 3 (све пронађене), у срезу бољевачком 3, у срезу власотиначком 2, у срезу лесковачком 2 (обе пронађене), у срезу беличком 2 (1 пронађена),

*) Обе ова убиства извршила су непознати Арнаути из Турске.

у срезу мачванском **2**, у срезу поцерском **2**, у срезу ћупријском **2**, и по **1** у срезовима: врачарском, космајском, трговачком, тамнавском, подгорском, мачванском, колубарском, расинском (проналења), жупском, ресавском, деспотовачком, темнићском, нишком, сврљишком, посавотамнавском, моравском округа пожаревачког, мланском, рамском, тиковском, заглавском, косаничком, прокупачком, алитборском (проналења), црногорском, лесковачком, ужичком и у варошима Пожаревцу.

Вредност свих ових пљачкина износи око **13.500** динара.

Одсеке краће извршене су: у срезу ваљевском **14** (2 проналења), у варошии Нишу **13** (6 проналења), у срезу крајинском **11** (2 проналење), у срезу прокупачком **10** (1 проналења), у срезу подунавском **9** (5 проналења), у срезу јасеничком **6** (1 проналење), у срезу ћупријском **5** (1 проналења), у срезу голубачком **5** (1 проналења), у срезу заглавском **5** (1 проналења), у срезу београдском **4** (1 проналења), у срезу рађевском **4**, у срезу пожаревачком **4**, у срезу београдском **4**, у Београду **4** (3 проналење), у срезу космајском **3** (1 проналења) у срезу колубарском округа београдског **3** (2 проналење, у срезу тамнавском **3** (2 проналење), у срезу деспотовачком **3**, у Крагујевцу **3** (1 проналења), у срезу неготинском **3** (1 проналења), у срезу рановалском **3** (1 проналења), у срезу бањском **3** (2 проналење), у срезу хомољском **3** (2 проналење), у срезу орашком **3**, у срезу грунашком **2**, у срезу пореченом **2** (1 проналења), у срезу ключком **2** (1 проналења), у срезу брзопаланачком **2** (1 проналења), у срезу трстеничком **2**, у срезу ресавском **2** (1 проналења), у срезу деспотовачком **2**, у срезу алексиначком **2**, у срезу нишком **2**, у срезу сврљишком **2** (1 проналења), у срезу мачванском **2** (1 проналења), у срезу азбуковачком **2** (1 проналења) у срезу каверском **2** (1 проналења) у срезу јасеничком округа смедеревског **2** (обе проналење), у срезу студеничком **2**, у варошии Пожаревцу **2**, и по **1** у срезовима: грочанском, посавском окр. ваљевског (проналења), подгорском, лепеничком (проналења), расинском (проналења), темнићском (проналења), левачком (проналења), нараванском (проналења), моравског округа нишког, ужичком (проналења), нишавском, поцерском (проналења), звишком (проналења), тиковском проналења, заječарском (проналења), добричком, рачанском (проналења) црногорском (проналења), драгачевском, жичком (проналења), и у варошима: Ваљеву, Крушевцу и Ћуприји.

Вредност свих ових краћа износи око **19.000** динара.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу неготинском **3**, у срезу прокупачком **2** (1 проналење), и по **1** у срезовима: тамнавском (проналење), ивањичком, клучком, левачком (проналење), нараванском, моравичком (проналење) и трнавском (проналење).

Вредност уништених ствари износи око **7000** динара.

Поред изложених дела у току месеца новембра извршено је још у Србији и **11 самоубистава** и то: у Београду **2**, у срезу мачванском **2**, и по **1** у срезовима: београдском, нишком, јадранском, мланском, моравичком, и у варошима: Ћуприји и Нишу.

Ова самоубиства извршена су: *оешањем* 5, *натрешком оружјем* 3, и *дављењем* у води 3, а узроци њиховом извршењу леже: у *душевној болести* за 3 случаја, у *страху од казне* за 2, у *домаћој расшроји* за 1, у *рђавом материјалном сшању* за 1, и у *пијансшву* за 1. За остала 3 случаја узроци су непознати.

Покушаји самоубистава извршени су: у Београду **3**, сва три дављењем у води, и у срезу трстеничком **1**, натрешим оружјем, а њихови узроци леже: у *душевној болести* за 1, у *чисшољубљу* за 1, и у *домаћим неирилицама* за 1 случај. Узрок једног покушаја самоубиства непознат је.

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Тачка (ред)	ОКРУЗИ	Убиства	Детоубиства	Нед. тешка убиства	Покушаји убистви	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Пљачкине	Одсеке краће	Злонамерна поништења туђих ствари	Самоубиства	Покушаји само убиства
1	Округ београдски	—	—	—	1	—	—	—	3	7	—	—	—
2	„ ваљевски	—	—	—	1	1	—	—	3	14	1	—	—
3	„ врањски	4	—	—	6	—	—	1	2	3	—	—	—
4	„ крагујевачки	1	—	—	—	1	—	—	11	6	—	—	—
5	„ крајински	2	—	—	2	2	—	—	—	28	4	—	—
6	„ крушевачки	1	—	—	—	—	—	—	3	7	1	—	1
7	„ моравски	2	—	1	1	—	—	2	3	13	2	2	—
8	„ нишки	2	—	—	4	—	—	—	2	20	—	2	—
9	„ пореч.	2	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—
10	„ подрински	2	—	1	1	—	—	1	8	15	—	3	—
11	„ пожаревачки	3	—	—	6	2	—	2	10	19	—	1	—
12	„ руднички	4	—	1	—	2	—	—	1	3	—	—	—
13	„ смедеревски	1	—	1	—	—	—	—	6	14	—	—	—
14	„ топлички	2	—	—	—	—	—	—	4	10	—	—	—
15	„ тимочки	3	—	—	2	1	—	1	2	11	2	—	—
16	„ ужички	3	—	—	1	1	—	1	4	2	—	—	—
17	„ чачански	4	—	—	—	—	—	—	2	4	2	1	—
18	Управа града Београда	—	—	1	—	—	—	—	—	4	—	2	2
	Свега:	**36**	**—**	**5**	**28**	**11**	**—**	**8**	**66**	**183**	**12**	**11**	**4**

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, 12. јануара 1907. год. АБр. 53. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

УТИЦАЈ СУДИЈЕ НА ЈАВНИ МОРАЛ

(НАСТАВАК)

Какав је карактер забране §-а 13.? Рекли смо да она није карактера које имају забране из приватних закона. Њен је карактер чисто грађанске природе: односи засновани противно §-у 13. нису загарантовани тужбом (actio), што значи да ти односи не могу да стварају право. У француском праву постоји начело: Pas de droit pas d' action (без права нема ни тужбе) које овде можемо обрнуто исказати: Pas d' action pas de droit. И заиста, право у толико постоји и преди у колико је ово тужбом санкционисано, иначе оно нема значаја. Зато су Римљани и полагали много на то да, арбитрирајући, законом, наведено право, одмах за њега вежу и тужбу која му је одговарала и која је често посебна име тога права, тако да, ако је ово друго прекршено било, право је остајало без санкције. Оно је најпре могло бити какав расплив који је рађао једнино obligatio naturalis.

Не само да ова врста приватних односа није заснована тужбом, него се, шта више, оно што се на основу њих да може натраг тражити, тужбом која се у римском праву звала condictio indebiti. Тако, н. пр., ако би млађожења исплатио прекодишњи уговорену награду (обично завештан предмет од мирава), он би могао реченом тужбом то вратити натраг. И ово је логично. Када дрижава прекодишњи хонорар

сматра за неморалну ствар и одриче му санкцију директним путем, она не би била доследна, јер би тај хонорар могао добити индиректну санкцију, ако би одбијда младожењину condictio indebiti. Значило би у овом случају, да је преводилачка награда, док је још неисплаћена, дакле само у стању потребе, неморална, а да би се претворила у морално дело, чим би се исплатила. Ненушај би био неморалан, док би свршена радња била моралне! А на овога налази да уговори којима се врећа § 13. не крепарају ни самом obligatio naturalis, пошто природна обавеза, ма да тужбом није обезбеђена, не може дати места condictio indebiti, ако би се драговољно испуниле.

Иначе су оне радње дозвољене. Другим речима, под условом да појединци који су ступили у једнаки односи, §-ом 13. грађ. зак. забрањених, могу својим тај однос реализовати, без бојазни да ће их отуда власти казнити. Власт се ограничава само на то да појединцу који би на њу, ради остварења једнаког односа, заволовао своју помоћ откаже, или она не иде даље од тога: поименце она не истражује да ли су неки појединци у такве односе ступили те да их за то казни. Ово последње случај је само са оним радњама појединаца које су означене у законима као кривична дела: власти је дужност да такве радње проналази и да их казни; нити ће она чекати да јој се појединци који су такве радње извршили или на штету којих су оне извршене пријаве, на да на те радње тек под тим условом казну, законом одређену, призвани.[8] Далеко од тога да се сами власти одају, они који какво кривично дело изврше обично свој поступак од власти крију и труде се да јој он непознат остане.

Као што видимо, односе из § 13. грађ. зак. законодавац сматра час за моралне а час за неморалне. У колико он реализовању тих односа не пречиче у помоћ, они су у толико за њега неморални, а у колико их, као допуштена, без интервенције власти, у толико су они морални. На овога налази да под условом само да се власт у заштиту не позива, нема разлике међу намеђу моралних и неморалних поступака. Онако исто као што власт мирно посматра појединце када они склапају погодбе које она сматра за морално, исто тако она остаје равнодушна, ако они ступе у односе које је, у § 13. грађ. зак., оквалификовала као неморалне.

Према овоме видимо да се сви поступци појединаца могу класирати у три категорије: 1. Кривична дела, 2. Дела неморална али која власт толерира и 3. Дела морална.

Друга категорија поступака појединаца изгледа необјашњива. Јер ако је задатак законодавцу да друштво морално, онда зашто он допушта појединцима односе које сматра за неморалне? А да их за такве узима, види се из тога што појединцима о бија своју помоћ, ако се они властима обрате за принудно реализовање обавеза које на дотичнога односа проистичу. Ми бисмо ову врсту дела приватних лица још и разумели, када би појединци били приморани, у сваком случају, обратити се власти ради извршења тих обавеза: пошто се без интервенције власти те обавезе не би могле остварити, већ би остале само у стању пројекта, то би онда била довољна заштита за морал, када би се законодавац ограничио само на то да тим обавезама одрече своју санкцију. Али, како појединци могу, и када учешћа власти, не само уговарити већ и испунити неморалне обавезе, то је онда сасвим нејасно да морал није довољно заштићен, када је законодавац пронисао једино то, да појединци који су такве односе између себе заснивали не могу добити никакву заштиту код власти, остављајући им, међутим, пуну слободу да у такве односе ступају и да их драговољно, без њеног удела, реализирају.

Зашто је законодавац тако урадио? Можемо казати да је он радње појединаца, моралу противне,[9] подвео на две велике групе, на оне којима он управља (неморалне радње које су кажњиве, т. ј. кривична дела) и на оне које оставља влади морала и савести (неморалне радње које нису), стога што су ове последње, бар у садашњем стању човечјега ума, тако дубоко природне и тако за њих везане, да би свако законодавство које би те радње апсолутно забрањивало и кажњавало било бесцљсно: оно се не би могло извршити, јер му се појединци не би повиновали. А они му се не би повиновали зато што би такво законодавство за њих било једна тиранија, као што би био тиранија и један закон који би нам забрањивао, н. пр., смејати се и веселити се. Наравно, што год дух човечији буде даље ишао у своме усавршавању, све ће то јаче бити забрањити, путем законодавства, радње које се данас остављају режиму морала и савести.[10] Овоме објашњењу можемо додати још и тај разлог: да законодавац треба да остави на вољу појединцима извесне радње које, ма да су без опасности по општу моралност, ипак са овом у потпуном складу — стога што су често пута такве радње подстрек за човека, увеличавају му енергију и чине му живот спокојнијим или чак и лепшим. Исто онако као што отров дат у мало доза омогућава оздрављење.

III.

Остављајући ово на страну, да се сада вратимо главном питању: питању о утицају судије на јавни морал. Овај је утицај неоспоран, пошто судија не сме, по § 13. грађ. зак., дати никакву санкцију, ни непосредним путем (тужбом) ни посредним (екцепцијом) приватним погодбама које се морају противе. Законодавац није дефинисао морал, па, дакле, ни радње које су са њим у противности. Он је само употребио тај израз, остављајући судији да он, у сваком конкретном случају, изванди да ли је приватно-правна погодба, чије се испуњење код њега тражи, слобрана моралу или не, па да јој, према томе, законску санкцију одобри или одбије.

Као што видимо, схватање судије о моралу и о његовим захтевима игра овде велику улогу. Ту је судија дата једна врло озбиљна арбитрарна власт, врло озбиљна, јер ово што се у суду као морално прокламује за такво ће се и ван тога места сматрати. Ово нарочито важи за људе мање образовања, који се у својим акцијама, што је сасвим природно, руководе примерима датим им људима који стоје изнад њих. И, обрнуто, оно што судија објави као моралу противно, то ће се, бар пред форумом опште савести, опште јавности, за такво узети, ма да ће, наравно, бити њима људи који ће, и поред тога, бити за такве поступке способни, тим пре што их законодавац допушта изван круга своје сопствене интервенције. Али, баш у колико је и о таквим људима реч, несумњиво је да ће и они често неморалне погодбе избегавати, из простога разлога што оне немају законске санкције и што странке нису увек једна другу сигурне да ће оне, и без учешћа власти, своје обавезе испунити.

[8] Изузетно извесна кривична дела казне се само на тужбу приватног субјекта, као н. пр. увреде (§§ 239. и 324. крив. зак. de lésa и претње (§ 253. крив. зак.).

[9] Да приповедно да има каквих радње које се не могу сматрати као неморалне. Таква су многа питања која закон каква без обзира на то што она не претстављају ништа неморално (н. пр. када господар прогони слугу приликом власти и уништи). Али, у главном, казнима дела су у нити мах и са моралом у контрадикцији.

[10] О овоме ово у нешколико говорили и у својој расправи, *De l' extension du droit pénal serbe* (у часопису: „Revue générale du droit, de la législation et de la jurisprudence," liv. mai — juin 1906, p. 212, n. 1., Paris).

Где ће судија, као регулатор морала — видели смо већ којом приликом и у којој мери — цинити уверење о часности или нечасности извесне акције? На првом месту, судија ће бити одјек општих појмова о моралу, он ће, у својим одлукама дати израза мишљењу које сам народ има о моралности или неморалности дотичне радње. На тај начин, што год је мишљење народно о моралу више и јеније, и судија ће у толико, у својим одлукама, бити строжији. Судија ће овде бити репрезентант народнога схватања о моралу.

Али, ни мислимо да судија може једну радњу, односе, између два појединца огласити за неморалан, ма да би ту радњу, тај однос, народ сматрао за моралан. Нема сумње да један судија, са увишеним погледима на друштво и његове задатке, може и мора о моралним законима изнати таквље увишеније мишљење него обичан, мање културан човек. И ми налазимо, да судија има дужност да, у таквом случају, у пагон противном нахођењу народа, да маха својим сопственим погледима на морал. Напослетку сама савест судиска не би се могла сложити са тим да судија одобри и призна један посао који је, по његовом уверењу, са моралом у контрадикцији. Осим тога: реци да судија онде мора бити увек у нивоу простога народа, то значи одрећи људима од знања и образовања највишу улогу, одрећи држави право да, преко својих представника, органа власти, утиче на развиће моралних појмова у народу. (наставиће се)

Живојин М. Перић.

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(настављај)

Као што се пили између позитивне и негативне теорије постоји велика разлика, која се састоји у томе, што је код позитивне слободно судијско уверење потпуно искључено, докле је оно код негативне condilio sine qua non за осуду оптуженог. Сличност пак између једне и друге састоји се у томе, што ни по једној судија не сме да узме за доказано ништа, ако не постоји минимум претпостављања, које закон тражи.

II. *Под теоријом слободног судијског уверења* [3]) разумемо *невезаност судије* за извесна принудна доказна правила при оцени питања, да ли је оптужени за дело које му се ставља на терет, крив или не. Судија по овој теорији мора по свом *слободном уверењу* одлучивати, да ли су чиње ице, на које има да донесе пресуду, истините или не; у оцени овога питања је он, дакле, ослобођен свих законских прописа, и важност и доказану снагу појединих доказа има да оцењује по своме слободном уверењу, које је резултат доказног поступка на главном претресу.

Али ова теорија даиде не значи никако потпуну емапципацију судије од свих законских прописа, који се односе на учење о доказу. Она значи невезаност судије за законска правила само при оцени питања о важности и снази доказа; дакле, да ли је који доказ довољан, па да се узме да је једна чињеница истинита, зависи само од слободног уверења судије. Међутим она не значи никако невезаност судије и за оне законске прописе, који говоре о томе, *која се доказна средства могу употребити и у ком облику* се она имају употребити. Ово се двоје не остављ а увиђавности судије, већ законом набраја доказна средства, која се могу употребити, и прописује облик у коме се имају употребити. Повреда ових законских прописа повлачи за собом пништавост самог поступка. Тако законодавства, која су усвојила ову теорију, наређују, да се као доказно средство може употребити само: увиђај, сведоци, вештачење, признање, исправе и индиције. Према томе се судија мора придржавати тих правила и не сме н. пр. узети као доказно средство заклетву, коју закон није предвидео. Тако исто они односно облика тачно прописују н. пр. како се има извршити увиђај; како се имају испитивати сведоци; наређују да се известна лица као сведоци не смеју испитивати о извесним чињеницама као н. пр. свештеници о томе, што им је као тајна исповести поверено: да сведок на свој исказ мора бити заклет; да вештак не може бити лице, које је осуђивано и да такво вештачење не може бити доказ и т. д. Ван ових доказних средстава судија не сме употребити ни једно друго, а којим ће се од ових у поједином конкретном случају послужити, опет зависи само од његове увиђавности.

Судијско уверење по овој теорији ослобођено је сваке законске ограде: али је она ипак далеко од тога, да сматра да је за коначну одлуку судије меродавно једно неодређено осећање и назирање виности или невиности оптуженог, које је производ целокупног утиска добивеног на претресу. Наиротив образовање овог судијског уверења има се узети као темељна и сносна операција разума, чија се основица налази у исходу главног претреса, а нарочито доказног поступка. Чињенице, које су садржај појединих доказа, изнетих на претресу, јесу елементи, из којих се има да добије судијско уверење. Сви се докази прибирају у извесним тачно утврђеним редом, и судија је дужан код сваког да оцени његов садржај и веродостојност за себе. За тим судија има све доказе брижљиво да испита и међу собом да их пореди, из чега се добива низ основа или разлога за и против истинитости једне чињенице. Према томе једна се чињеница оваком операцијом разума само тада може узети за истиниту, ако подпети докази дају довољно основа за то. С тога је сасвим оправдано, што се и по овој теорији, без обзира на слободу судије у оцени доказа, тражи навођење основа или разлога у пресуди, којима се суд руководио приликом доношења одлуке о кривици или некривици. Тражење, да судија тачно наводи основе са којих узима кривицу за доказану, никако не стоји у противречности са теоријом слободног судијског уверења, јер ни по овој судија нема права да доноси необразложене одлуке, већ је на против суд дужан да ди рачуна о томе, да је до пресуде дошао правилним путем.[4]) — Законодавства, која су усвојила ову теорију изречно наређују, да је суд дужан у својој пресуди да наведе основе или разлоге, тако н. пр. Аустријски Кривични Поступак у § 270. т. 7. тражи да суд у разлозима каже које чињенице сматра за доказане или не и с којих разлога: то исто чини Немачки Кривични Поступак у §§ 275. и 266.

Ова и најважнија конзеквенца теорије слободног судијског уверења, као што каже *Глазер*,[5]) састоји се дакле у томе, што се одговор на питање, да ли је једно доказно средство постигло свој циљ, да ли се показало довољним да створи извесност о ономе, што треба да се докаже, да ли је, дакле, његова доказна снага била довољна, — има да остави искључиво оцени судије, забрањујући сваки покушај, да му се

[3]) *Ibid*, Commentar zur östr. Strafprocessordnung II. 38, и даље; *Ullmann*, Lehrbuch des österr. Strafprocessrechts 572 и даље; *Hetz*, Lehrbuch des deutsch. Strafprocessrechts 353 и даље; *Zachariae*, Handbuch des deutsch. Strafprocesses II, 408 и 469; *Glaser*, Handbuch des deutsch. Strafprocessrechts I 348 и даље; *Birkmeyer*, Deutsches Strafprocessrechts 83 и даље; *Ogrelica*, Казнено процесуално право 428 и даље.

[4]) *Ullmann*, Lehrbuch des österreichischen Strafprocessrechts 576 и даље; *Hetz*, Lehrbuch des deutschen Strafprocessrechts 327 и даље.

[5]) *Glaser*, Handbuch des deutschen Strafprocessrechts I. 353.

пронисују погледе, под којима има доказном средству да поклања веру.

III. Питање, да ли се о кривици или некривици у Кривичном Поступку треба да решава по теорији законских доказа или по слободном субјективном судијском уверењу, било је предмет научне борбе у науци. Тај спор постављао је окончан[6] и он данас припада историји, јер су се сва новија законодавства и и наука изјаснили против законске теорије доказа а за теорију слободног судијског уверења. Да је овако решење овога спора не само правилно, него и једино могуће, најбоље ће се видети, ако изнесемо бар најглавније разлоге, које показују надмоћност теорије слободног судијског уверења над теоријом законских доказа.[7]

Од прних разлога, који су старија законодавства руководили да усвоје теорију законских доказа, био је тај, што се мислило, да у њој леже највећа заштита оптуженог од самовоље судије, који се гледала у теорији слободног судијског уверења. Браниоци ове теорије су тврдили, да се постављање материјалне истине може само тако обезбедити, ако се поставе објективна законска доказна правила, која су продукт искуства хиљаде кривичних изучавења. На овај начин добијала би се истина, која би била истина за све, и никако не би могла бити резултат случајног, променљивог и несталног субјективног нахођења судије. Тврдило се, да ова теорија боље штити и интересе државе, да казни кривце. — Све се ово теоријом законских доказа може само у неколико постићи, те с тога и овај разлог за њеним одржањем мора отпасти. Теорија законских доказа не само да не даје довољно гаранције за то, да ниједан невин неће бити осуђен, већ напротив у њој леже опасност за невиност оптуженог, јер по позитивној теорији судија мора осудити оптуженог само ако се испуни минимум доказа, који закон тражи, па макар и сам тај судија био уверен у његову невиност. Докле позитивна теорија као што видимо, никако не штити интересе оптуженог, дотле и негативна теорија тако исто не штити у довољној мери јавне интересе, т. ј. интересе државе да сваког кривца казни, јер по њој судија сме некога осудити само у случају ако постоји минимум претпоставка за осуду, т. ј. мора и правог кривца ослободити ако нема потребног минимума доказа.

(наставиће се)

Др Бож. В. Марковић

[6] Види о томе нарочито §.

[7] Hitzermaier, Lehre vom Beweise 73 и даље: Bolf, Commentar zur österr. Strafprocessordnung II, 41; Geyer, у Holtzendorff — овог Handbuch des deutsch. Strafprocessrecht I, 193. и даље: Ullmann, Lehrbuch des deutsch. Strafprocessrechts 232 и даље: V. Hye. Die leitende Grundsätze der österr. Strafprocessordnung 280 и даље:

ПРИМЕНА НАУЧНИХ МЕТОДА

У ПОЛИЦИЈСКИМ И СУДСКИМ ИСТРАГАМА

од **R. A. Reiss-a**

професора полиције на универзитету у Лозани.

(специјалан)

Данас постоје три научна системa, који нам допуштају да брзо и несумњиво констатујемо идентитет извесне личности, и да исту личност опишемо до савршенства. Први је систем Бертилонов, који је данас усвојен готово у свима земљама, и за који се има захвалити дугом и ревносном раду Алфонса Бертилона, шефа одсека за идентификацију у париској префектури. Систем овај, назват *метрометријским описивањем*, или просто *Бертилонажем* почива, у главном, на овим принципима:

1. *Непромењивости човечјег скелета после 20 год. старости.* Незнатно увећавање стаса, које се често продужује за 2—3 год. изравнато је, с друге стране, савијањем кичмених обртаља, које почиње око 20 год. и продужава се до најпознije старости:

2. *У очиглednoj и знатној разлици у димензијама између скелета разних личности*, и

3. *У способности појединих делова човечјег тела за лако и тачно мерење помоћу справа врло просте конструкције.*

На картонима, који се класификацирају по мерама, налазе се још и описна обележења, поједи о особеним знацима и фотографије у две позиторе: *en face* и у *профилу*.

Други систем идентификације јесте опиј живих слика, за који се такође има захвалити Бертилону.

Под живим сликама у ваљо разумеги прецизно описивање најкарактеристичнијих елемената човечјег тела помоћу специјалног речника.

Употреба специјалног речника потребна је с тога, што обичан говор не располаже изразима за екстремне случајеве. Средњи случајева обично су означени, квалификативима: заједнички, средњи, обични, који нам дају неодређену идеју о облику једног дела човечје тела, као н. пр. носа. Захваљујући Бертилону, ми данас располажемо нарочитим речником за описивање људске физиономије.

Речник овај корисно нам служи и за изналажење криваца у бегству.

Претпоставимо, да смо добили фотографију једног непознатог лица, које је у слободи, са залатком, да помоћу фотографије ово лице изнађемо и затворимо. Било би врло незгодно, да у неколико и немогуће, кад би ми ову фотографију сваког часа вализи из џепа и сравњавали са личностима на улици или у јавним локалима. С тога је неопходно потребно, да ире отпочетог истраживања детаљно анализиемо добивену фотографију, и такорећи, у нашем мозгу репродукујемо слику тражене личности. Позната је ствар, да ми можемо мислити само о ономе што смо у стању речима изразити, и да ми можемо видети у мислима само оно, што смо у стању описати. Да би се, дакле, једна слика могла занаметити, неопходно је потребно умети је описати речима. Помоћу специјалног речника пак, агент сигурности у стању је, да добивену фотографију прецизно опише и на овај начин да у својим мислима репродукује тачну слику личности, коју има да истражује. Ово последње може се постићи и без фотографије, само помоћу картона за живе слике, на коме се налази прецизан опис тражене личности.

Живе слике корисне су још и за класификације фотографија према облику и правцу појединих делова лица, које је класификације нашло своју практичну примену у састављању нарочитих албума за органе сигурности, тако званих „*D. K. V.*“.[8]

И најзад, трећи систем идентификације јесте систем *дактилоскопије*.

Као што сто већ помињали, несумњиво је доказано, да не постоје два лица, чије би папиларне линије пруге у нашо имале исти облик и правац. Према овакном стању ствари, линије ове одлично су средство за идентификацију.

Употреба отисака пругу стара је ствар, коју су још стари Египћани и Кинђани употребљавали, али је тек у новије време, захваљујући Галтону, Хершеју, Бертилону, Висетих и Рошеру на рационалном класификацију добивених отисака, постала сигурно средство за идентификацију. Шгета је само, што се сви бирс-и за идентификацију помоћу ових отисака не служе истом методом у класификацију, услед чега се морају у велике незгоде.

Неки мисле, да би дактилоскопија могла потпуно заменити Бертилонаж, за коју неке да има ту незгоду, што је узимање мера дуго и тешко за просте агенте. Ми не делимо ово мишљење. Са мало више пажње и вежбања успева се, за кратко време, у браком и прецизном добијању антропометријских мера. Поред овога, на антропометријским картонима налазе се такође отиски пругу, те нам на овај начин систем Бертилонов пружа много више гаранције но сама дактилоскопија, а у питању о идентитету човек мора бити и сувише обазрив. Још нам изгледа, да би истраживање идентичности помоћу дактилоскопије захтевало нарочито извежбани персонал због сношаја с којима је скопчано.

[8] Опширније о овим албумима и живим сликама видети у „Полицијском Гласнику“ за 1905. годину стр. 385—401.

Помињемо још, као специјалне системе идентификације: *утврђивање антропометријског облика помоћу одела* од д-р Ђорђа Бертиљона и *констатовање идентичности неправилних лежева*.

Изгласили смо раније, да у делокруг научне полиције долазе и познавање начина рада појединих категорија злочинаца. И доиста, како ћемо моћи откривати злочине и злочинце, ако не будемо познавали свет на који се злочинци регрутују, њихове навике, начин њиховог рада и т. д. Изваљујемо одмах, да се ова познавања не могу, стећи помоћу статистике и разговора са злочинцима у затвору, који сваке разговоре о њиховом начину живота и њиховим особинама схватају увек са шаљиве стране.

За практично изучавање злочинаца потребно је посећивати њихова друштва, разговарати с њима њиховим језиком, и добро познати начин њиховог рада, као и оруђа којима се служе.

Захваљујући овим истраживањима ми знамо, да и у свету злочинаца, баш као и у поштеном свету, има специјалиста, који се баве само извесном врстом посла, и да у две трећине случајева злочинци не ради сам, већ у друштву са себи равнима.

Фалсификате данког новца никад, н. пр. не израђује једно лице, већ увек организована дружина, у којој сваки члан има своју одређену дужност: један набавља материјал, други израђује фалсификате, трећи их растурају и т. д.

Практично изучавање злочинаца пружа нам још и драгоцена обавештења о међународним злочиначким бандама, које се у последње време све више и више умножавају, захваљујући развијености данашњих саобраћајних средстава.

У кратко речено: практично изучавање злочиначког света, које удаља у обим научне полиције, снабдева нас веома корисним знањима за успешно вођење полицијских и судских истрага. У овоме је битна разлика између научне полиције и *криминалне антропологије*, јер док прва обраћа погледу пажњу на практичну страну, дотле се друга занима више теоријом.

Остаје нам још да испитамо: које су личности позване да изучавају полицију.

Несумњиво је, да је ово, на првом месту, дужност вештака, који су позвани да помажу и полицији и суд у њиховим истраживањима. Активност вештака у домену научне полиције обухвата примену свију научних метода, о којима смо говорили. Ова је активност, дакле, веома пространа, и с тога захтева дуг и озбиљан теоријски и практичан рад.

Са извесним одељења научне полиције, као што су они о констатовању идентитета и анализи фотографија, треба да су упознати агенти сигурности. Сврха ових агената за службу мора бити много темељнија но што је данас, ако хоћемо да успешно ратујемо са злочинцима.

Најзад користи од изучавања научне полиције имаће, пак, истражне судије, судије првостепених судова и адвоката. На претпоследњу ми у колико, да од ових личности створимо праве специјалисте за вештачење, али ћемо се потрудити да им покажемо у правој боји свет који имају да оптужују, да суде или да бране у њиховој будућој каријери. Показаћемо начин рада појединих категорија злочинаца да би могли, у самом почетку истраге, ићи правим путем, па ћемо ће открити злочинца. Упознавајући их са разноврсним методама за откривање фалсификата, ми ћемо им у исто доба пружити могућности да контролишу иницијелна вештака о овом предмету.

На овај начин, и судије, и истражни органи, и адвокати знаће има ли у даним случајевима места вештачењу, и са којим нагледима на успех. Изучавање научне полиције неопходно је, дакле потребно будућим људима од закона. Само су врло добро поимили учесници последњег међународног криминално-антрополошког конгреса у Турину, [1906.] кад су изразили жељу: *да научавање научне полиције буде у будуће састави ових универзитетских програма*. Два италијанска и наш универзитет већ су остварили ову жељу. Нека би наша предавања била од користи будућим људима од науке и праксе.

С француског **Д. Ђ. Азанчић.**

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине крњачке, актом својим од 31. децембра пр. год. Бр. 2162, пита:

„Имање масе Ненада Малосављевића, из Јаловника, издато је, путем лицитације, под једногодишњи закуп, рачунећи овај од 25. септембра 1905. год. па до 1. септембра 1906. године.

Цело ово имање закупило је њих шест закупаца, од којих је само један сигуран да плати изликвидирану цену; али до данас није ни један група положило.

Како маса дугује знатну суму пореза, суд је по неколико пута позвао закупце да кирију плате, али они то ни до данас нису хтели учинити.

Суд је сада у неугодном положају и у неприлици: како ће да изађати ову кирију, т. ј. да ли може то учинити екзекутивним путем без претходне одлуке, или мора прво донети пресуду?

Исто тако потребно му је да зна: да ли би се овим закупцима, кад би били осуђени на ово плаћање, морало при извршењу пресуде оставити оно(ико земље, колико из § 471. грађ. суд. пост. шчити по приватним дуговањима, или не?"

— На ово питање одговарамо:

Наплата уговорене закупне цене не може се изналажати екзекутивним путем, без обзира на то што је имање масено, и што је под закуп дато путем јавне лицитације.

Ако је имање дато под закуп по наредби стараочког судије, као што је једино и могло бити по договору са масеним стараоцима, онда треба известити судију да закупци неће добровољно да плате кирију, па ће он даље учинити шта треба по закону и својој надлежности.

Кад буде донесена одлука о плаћању, онда се при извршењу оне мора пазити на напоменуте § 471. грађ. суд. поступка, поштто и овакова потраживања долазе у ред оних, по којима је земљодељцу заштићена од продаје извесна имовина.

II.

Суд општине осланке у срезу тимочком, актом својим од 4. ов. м-ца Бр. 22, пита:

„По § 471. грађан. суд. поступка, земљодељцу се не може узети у попис за приватне дугове, поред осталога и кућа са зградама и плацем до једног дана орања.

Моли се уредништво да обавештење да ли овај законски пропис штити земљодељцу и оне стаје и зграде, које нису на кућном плацу, или му штити само оне, које су на кућном плацу а „остале" не?"

— На ово питање одговарамо:

Све оне зграде, без којих се земљодеље не да разумети, и које оно условљава, као што су: амбари, кошеви, шталеве, па сменитај сточне хране, кошаре и томе слично, ако су на оном земљишту, које земљодељу у опште штити § 471. грађ. суд. пост. *не могу се* узети у попис.

Од онога се изузимају зграде, које немају ничега заједничког са земљодељством, као што су кавane, механе, воденице и т. д.

Ако се, пак, која од зграда поменутих у првом ставу овога одговора налази на земљишту, које престаје преко онога, што се земљодељу не може узети у попис, онда се и она са земљиштем узима у попис.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Готфрида Крикнера, трговк. агента из Београда, тражи налог дорћолски, код кога има да одговара за утају. Пронађеног треба спровести поменутом кварту и позвати на акт Бр. 10516.

Ђуру Јанковића, касапина из Шапца, тражи начелство округа подрињског, које је потребан шабачком пристављеном суду ради спровођења под суд због изнесене кривице. Пронађеног треба спровести поменутом начелству с позивом на акт Бр. 20628.

Филип Катић бив I. раз. гимназије, родом из Црне Горе, стар 15. год. у јану сувоња, приношењем, очиј плавих, раста средњег, у грађанском одећу, пре 8 месеци пошутио је Београд и нешто од отужарно. Зна се да је у априлу месецу пр. год. био у Крагујевцу и одатле отишао у Њалево. Сваки полицијским и општ. властима препоручује се да именованог потраже и нађеног упуте Управи града Београда са позивом на акт Бр. 2076.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

После хођења једно од најзвећих криминалних зала код нас су женарошки — коцкари. Њих има једна велика маса, бише их 150, који ир-

надају. Но и ако у томе није успио, јер је пош. Јовки ту његову намеру осујетио, ипак су међу њима настали такви односи, да је Пантa био принуђен да тражи од њега отпуст, али му га овај није хтео дати, па да је он и сам одлазак жалио на њега и причао како му тај посао не пада и како га све шпијунира.

Пријатељи овога између њих оба момка су чешће помишљали на оснету, а на три дана пред убиство договоре се поћи на газду убици.

Пантa узме то на себе да изврши, па да би му во извршеном делу бегство било олакшано, он у очи самог убиства у сводитељом турског конзулата напади касом за Румунију, пуца је лажљиво да бежи по извршеном делу.

Тога вечера, као и обично, газда Јовки и Пантa дечу после 9 сати да сплазају у лопурлуку ваше кафуше, а други момак — Каруновић — дотле је дође на пагос.

Кафеција наноси телефонски дежурној чавка у Управи варошн, а овај нада њиов дежурном писару казуја пратарелност да нађе на лице места, шавши сазнај и што пре пзвештај поднесе.

Дежурни писар одмах је кашшо на место убиства и од свених равнодушног Карузовића сазнао за одласак старијег момка Пантe, те о томе поднесе пзвештај дежурном чавиг, а овај нада овој полицији београдској потребне налоге за Пантино хватање.

У то време Пантa је већ био удео на овај железничкој станици парту за Земун и жрцно чекао у чекаоници на полазак воза.

Комесар железничке полиције г. Мрвић чим је примио из Управе налог о Пантином хватању почео је прегледати по станици и тражити га.

Нађене је кашшо у чекаоници на два лица која су му се учинила сумљива, те их је одмах

Када је Јовки јасно Пантa се дигне, скиче са дуване, узме из подрума сикиру, пошне се одмах на дуване где је Јовки мирно спавао, изнеиће сикиром и ушширане ударе га у главу, од које је удараца остао на месту мртав, сазо што је јако јаучуо и праћакнуо се десном ногом.

Чим је Јовкина убио Пантa је се спикупо са дувана, на шта га је Каруновић упитао: је ли га убио, и кад је овај то потврдно, онда му је он казао да овог пога сикиру у воларе, што је Пантa и урадео.

По том је покупио све своје ствари и стрмо у је једва дан, па је одда позвао и Каруновића да по ранијем споразуму беже одмах, по овај је се баш упалшио и није смео поћи и дан, већ му је казао да бежи сам, а он неће никоме ништа јавити до сутра дан.

Тако се онда иждубе и опросте, па Пантa са пагоса оде, а Каруновић остане у пекарници. То је било око 10 сати.

Каруновић остакши сам читруше се бодро приступи чрсла човека, те је једва надокао једни сат, па у 11 сати отишао у пајближу кафану и јашо, као је он тога часа на знак будинића устао за мосн хлеб, као је позпао газду да и он устане, али се он не одазва, те сумња да му се што није десило. Кажњава га врата да се упорн што је и он после добе и дана да је убијен.

у комесаријат и почео испитивати, али је се брзо уверио да ни један од њих неће бити тражено лице.

По том је се опет вратио у чекаоницу и опом приликом казнио на Пантy, пред кога је већ стајао један шпицлдрм и разгледао му ствари по пару, те на прн погледу закључи да ће то бити убица и повеле га у канцелларију, где је већ на прва питања признао да је он убнца.

Одатле је одних одведен на место догађаја, где је часник мирно следао своју жртву и чиновницима отворено причао начин извршења дела, како је горе наведено.

Каруновић, који је у почетку, пре но што је ухваћен Пантa доведен, тврдно да о убиству није ништа знао, признао је тапоће да је знао да ће Пантa газду убити и да је видео над тн је овај убнст.

Чекање је њиово закључно и у њему око 100 дин., а неке да пок. Јовки није нпак ни имао готовог новца. Пантa је собом понео само свој новац у 178 динара, те прелн тоне изгледа да ово грозно убиство није извршено из користољубља и да је вероватно постоло приватне, јер да је убнство из користољубља, онда би је убно и сакрио, а не би га гурао, Једнако је само потпуно, нгао одуч од чекања ствари није нпгде пађен.

Можда се мислити нашим су морални осећаји под овог човека, пад он тако свирепо убиа своја газду само што га је овај грдно, ма да га нпкад нпкад није ударно.

Пначе са његове ранпје газде, под којих је дуже служно, увиде нзо поштена и мирна момка.

Пантa је родом из Скопља и по његовом казнивању стар 21 год. Мали је растом и слабо развијен. Из десној ноги има два сасвим од затрелог оружја, где је по његову причању рањен од турских редника у почетку виногради. Дао оподнка његова тврди да је то задобно у бугарским комитама. Апо би но о њему што више знао, моли се да то достаку Управи града Београда.

Ж. Л.

ПОТЕРЕ

Непознати крадљивац ноћу између 10. и 11. ов. м-ца отворно је прозор из дворишта на радња Вака. Пејића, продавца ражичних производа из Београда, улио у радњу и обијена њиову украо је: 11-70 динара у пустријској монети, 11-70 динара српске папирне новчане новце, 3 заложнице београдске задруге и грађанске банке, по којима су биле заложене више наведене банке и дувајнске задруге, 1 новчанпк и неколико признанпца. Нека сва полицијске и општинске власти потраже крадљивца и ирадене ствари, и у случај проналаска о томе известе кнрт варошки или Управу града Београда с позивом на њен бр. 641.

Михаило Живковић, скицчени питомац, решењем начелника среза посавског стављен је под крнвичну истрагу због крађе, но чим је чуо да се трага побегао је на место пребивања. Михаило је стар 18—19 година, висок, црномањаст, носи плаву брнову, од одела нзао је: гуњ, попорни, панталоне од жутог штофа, на глави шубару, а на ногама опанке са пајрпшама. Нека га сва полицијске и општинске власти потраже и у случају проналаска стражарно спроведу начелнику среза таковском с позивом на дописну бр. 556.

Радојица Симић и **Живојин Томић**, абаџије — спитинске, извршили су ноћу између 14. и 15. ов. м-ца опасну крађу Светозару Симоновићу, кочару, и просту крађу Растнславу Мнлошевићу, абаџији из Белоречи. Том приликом поред осталих украдених ствари одпели су и дне бпуде сукнене са сопственим јакама и једак сат пешпа од жутог папона. Нека сва полицијске и општинске власти потраже крадљивце и у случају проналаска стражарно их спроведу начелнику среза таковског с позивом на дописну бр. 492.

Краље стоке. Непознато лице украло је једног пеша Драгомнру Живковићу, из Скеле. Коњ је мегао 6 година, пепочнпан, доратаст. Акт начелника среза посавског бпр. пајпенпсог Бр. 352.

Ноћу између 13. и 14. ов. м-ца украдена је из затворене пошпје једна крава Богосаву Живадиновићу, из Гласбодера. Крава је матора 6 година, плаве длаке, строкаш. Сумња се да је ону краву нзрнпсо **Радивоје Грујић**, земљол. из Гласбодера, који је пре извесног времена отумарао из њега пребивања и ако се нпје вратно. Радивоје је стар 40 година, средњег стаса, плавих брнова, у лицу сув. Нека га сва полицијске и општинске власти потраже и у случају проналаска стражарно спроведу начелнику среза расинског с позивом на дописну Бр. 1430.

БРОЈ 5. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 28. ЈАНУАРА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК" излази једанпут, а кроз потребе и више пута недељно. Претплата се плаћа унапред, и то најмање за пола године, код своје полицијске власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатници у овоме 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника" не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Коста Ракић, начелник друге класе среза колубарског, округа београдског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, — стави у пенсију, која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 23. јануара 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника друге класе среза колубарског, округа београдског, Владимира Маленовића, начелника среског у пенсији.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 23. јануара 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара треће класе среза колубарског, округа београдског, Ђорђа Анастасијевића, правника.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 23. јануара 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Спира Милићевић, полицијски писар треће класе среза колубарског, округа београдског; и

Владимир П. Костић, полицијски писар треће класе среза параћинског, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусте на државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 23. јануара 1906. г. уБеограду.

РАСПИС

Свима окружним начелствима

Приметио сам да се поједини начелници окружни, као надзорна власт над радљом окружних самоуправних власти, не старају о правилном извршењу закона о уређењу округа и срезова од 18. марта 1905. год. у колико им је то у дужност истим законом стављено. Тако: не проучавају одлуке окружне скупштине и окружног одбора и не уверавају се јесу ли оне донесене сходно законима или нису; не присуствују свима седницама окружних скупштина; не старају се да окружне скупштине у своје буџете унесе све оне суме, које су потребне а кад то оне не учине, не користе се правом које им закон даје и не траже да то учини Господин Министар Финансија; не старају се да им одлуке окружног одбора буду одмах достављене; не кори те се правом које им је закон дао у случајевима, кад је где покварен друм или мост и тиме доведен у питање јавни саобраћај; не воде рачуна о року извршности одлуке окружне скупштине, већ пропуштају да обуставља одмах учине и акте мени нижеју, него то чине доцније, тако да она постаје извршна пре него што је Државни Савет прими, и ако ја те обуставе расправљам онога истога дана кад их од начелства примим, а нека ми начелства опет не шаљу решење о обустави и све потребне акте за правилну оцену одлуке и обуставе, те сам принуђен накнадно тражити их.

Стога, а на основу чл. 11. става другог закона о уређењу округа и срезова и § 7. устројства централне државне управе, наређујем начелнику тога округа:

1. Да свима седницама окружне скупштине присуствује и њене одлуке проучава, па где год запази да је која одлука противна ком закону или је скупштина превратила круг своје надлежности, или на случај основане сумње да одлука не одговара законима, да је одмах обуставн од извршења својим образложеним решењем и све ми акте пошаље најдаље у року за дан дана — чл. 14. зак. о уређењу округа и срезова.

Само у случајевима над је окружни начелник спречен личним другим неодложним и од овога важнијим послом, или је болестан, може га у овој дужности заменити његов заступник, који у томе случају има сва права и дужности његове.

2. Од дана доношење скупштинске одлуке и пошиљке акта мени и овме прође више од три дана, како би имали времена ја и Државни Савет за оцену одлуке скупштинске и решења о њеном обустављању, јер се извршност одлуке окружне скупштине рачуна за 20. дана од дана кад је она донесена, а не од дана кад је обустављена;

3. Да не могућству присуствује и свима седницама окружног одбора и учествује у саветовањима (чл. 103), да и то одлуке проучава, па, ако је која противно извршном решењу окружне скупштине, или коме политичном закону, да је писменом образложеном наредбом обуставн а даље поступи по чл. 113;

4. Ако се где покари друм, или мост и пропуст, те отуда настуни опасност за јавни саобраћај, да окружном одбору одмах нареди да ову опасност брзо и сигурно отклони, а ако он то не учини у року од два дана, да сврши те послове сам на начин изложен у чл. 11. одељку осмом закона о уређењу округа и срезова;

5. Ако ма који од окружних расхода изложен у чл. 133. пом. закона, не би био унесен у окружна буџет, препоручује му се да га он унесе у буџет и с актима пошље Г. Министру Финансија на решење — последњи став истог члана и закона; и

6. Кад год ми се шаљу наредбе о обустављењи одлукама окружне скупштине или окружног одбора у смислу чл. 14. и 113. зак. о уређењу округа и срезова, на оцену и решење, да се уједно шаљу и сви акти, који се на дотични предмет односе, заједно са оперним прегледом одлуке и наредбе за архиј подручног ми Министарства.

Најзад, препоручује се начелницима округа, да сваку одлуку одбора и збора

варошких општина озбиљно процењен и ако нађу да су све одлуке противно ма коме закону да их задрже од извршења по чл. 152. зак. о општинама. На прошло овога законског наређења скреће се пажња и свима среским начелницима и наређује им се, да сваку одлуку збора и одбора задрже од извршења, ако су противне ма ком закону.

ПБр. 780.
14. јануара 1907. год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела.
Стој. М. Протић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

УТИЦАЈ СУДИЈЕ НА ЈАВНИ МОРАЛ

(свршетак)

Мора се, с друге стране, признати, да ова арбитрарна моћ судије омета у извесној мери, развитку приватно-правних односа. Или, боље, само законодавство, но коме приватно-правне трансакције које не би биле моћи у свеобразне нормалу правне предности, не доприноси развитку тих трансакција. И, заиста, пошто се врло често може нешто то питање: да ли је известан однос моралан или не, појединци ће, наравно, такође често одустајати од извесних односа сама између себе, из бојазни да суд тим односима, налазеће да су они неморални, не одрече легалност. Очевидно је да таква бојазан није много корисна по многобројност и разноврсност приватно-правних погодаба, многобројност и разноврсност које само могу бити од благотворног дејства и по саме економске односе. Затим зар ће то бити правично, ако неки појединац изгуби своју процес зато што је суд нашао да тражење његово није у складу са моралом, ма да је он, у моменту закључења правнога посла, савесно bona fide мислио да се, са моралношћу гледишта, нема шта томе послу пребацити. Када неко изгуби парницу зато што му закон није био познат, то није никакна неправда: његова је кривица што са законом није био упознат. Али када неко са својом тужбом код власти не успе стога што ова налази, да тужба врећа морал, онда није тако сигурно да ту, за губитак спора, мора бити одговорности до парничара који је тај губитак претрпео, пошто законодавац нигде није дао довољницију онога што је неморално. Разуме се да овде није реч о грађанима чија је неморалност очигледна, већ о оним поступцима односно чијега моралнога значаја може савесни бити дискусије, и где појединац може искрено, и са доста разлога, да мисли да се о морал неће огрешити, ако такве радње предузме. А да тих сумњивих поступака има, није нужно да то доказујемо.

Али није само тај случај у коме појединци могу бити оштећени, и ако су били bonae fidei. То се дешава често и када се тиче нејасних или непотпуних законских одредаба. Ми можемо, мислећи савесним искрено да нека законска одредба те врсте значи ово а не оно, ступити са другим појединцима у приватно-правни однос у жељи да стечено извесно право. Међутим, ми до тога права њиховог можда доћи, а специјално до њега њиховог доћи онда, ако суд, на чију бисмо се помоћ обратили ради признања тога права, буде мишљења да законска одредба, на којој смо ми своју погодбу базирали, нема овај смисао који смо јој ми дали били.

Све је то тако, али такви случајеви су неизбежни. Неизбежни су зато што су дела човекова, била она законна или што друго, несавршена. Приговор који смо мало час истакли да поимамо и питању страну правила, постављеног у другом делу §-а 13. грађ. закона, само су констатација те несавршености. Сматано би било боље, када ове несавршености не би било; онда не бисмо имали правило ни да горњи приговор учинимо. Али, чим та људска несавршеност постоји, чим се она отклонити не да, ми се морамо са њом помирити, као и са свим осталим појавима у природи који нам не иду у прилог али које немамо моћи предругојачити. Могло би се рећи да се садашња несавршеност законодавства односно неморалних погодаба да удаљити тиме што би законодавац исцрпно набројао приватне односе који су моралу противни и забранио их прецизним одредбама. Он је већ у неколико тим путем пошао у изнесеним наређењима, као што је на пр. § 539. грађ. зак., где је изречно именовао уговоре које, као неморалне, не допушта. Зар не би законодавац могао тако исто учинити и са осталим уговорима и, у опште, са приватним односима које би сматрао за нечасне? У таквом случају не би могло бити више дискусије о томе: да ли се изнесена погодба сме или не закључити, то јест да ли је она морална или неморална.

Нема сумње да би овакво законодавство било савршеније од садашњега које поставља, у § 13. грађан. закона, правило да суд неће санкционисати неморалне погодбе. Али такво законодавство има ту слабу страну да је неостварљиво, немогућно. Јер, који је то законодавац који би могао исцрпсти, у једној већој или мањој серији параграфа, све нечасне радње човекове? Затим, закони се не доносе за годину дана или две, већ за један дуги период времена. Ово нарочито важи за законе из области приватнога права, стога што су приватно-правни односи стабилнији јер у њима мање има удела постални дух човечји него у политичким, то јест ти закони лагањије сполупрају. Међутим, појмови о моралу мењају се са временом, тако да би се могло десити да судија доцути и санкционише извесну радњу само зато што она, у законској номенклатури, није као неморална предвиђена, и ако је она, по појмовима који у моменту парнице владају, скроз неморална.[1]

Живојин М. Перић.

[1] У колико се питању појам се овде бавимо нечега се и ова теорија: да ли је орган власти, коме се дао поводом обраћају рани интерфе извесног уговора између њих закључивога, дужан то учинити, и ако у том уговору има, по противностима, начала моралу противних? Теорија ова има нарочито значаја са гледишта одговорности чиновника који је одбио да једам уговор, по таквог разлога, потврди, узима чета једна страна уговорница није била у стању да постојање уговора, који је друга страна одрекла, под куда доказе, и због тога је она право своје, као на теоријски, а ово бар практичан изгубила. У осталом, право чију агитостовицу ми нисмо могли утврдити, равно је, у пракси, праву које никако и не постоји. Овим тога, отпала чиновника за уговор не потврди може имати, у неким случајевима, чак и то дејство да спречи и само пројављење права. Помоћне то може бити код уговора извесних корпација или свечаних уговора, код којих корпа, овде потврда власти, има важност битног услова, ван коју волу важност кој, за постојање уговора, живу пристанак и пројект. Код тих уговора Forma dat esse rei. И. пр., уговор о уговорној мора бити потврђен од стране судије за оставиоца јем (в. чл. 140. правила о поступању у оставним јемним у вези са чл. III. грађ. зак.). Иначе уговорна нема, тако ли, у том случају, уговарачима, или, свакако, заинтересованима, не би било допуштено тражити да уговор другим доказним средствима (сведоцима, заклетвом, свештима, презумпцијама) доказују. Јер, доказно средство претпостављ известан правни однос који тим доказним средством има да се утврди, и ако се никаква правна однос није створио, онда нема шта ни да се доказује, те су тада и сама доказна средства бесмислена.

Дакле, да ли би орган власти имао бити одговоран уговарачима за спречавању штету коју би они претрпели, због тога што је онолико ан њихов уговор потврди због његове неморалности, ако би се утврдило да је он погрешно што је уговор имао такве снаге: уговор је, напротив, био потпуно морални?

Да кажемо, пре свега, да је, по нама, несумњиво да прописе § 13. грађ. зак. не важи само за ону државну власт којој је задатак да поједине, чија су приватна права оспорена, притече у помоћ, то јест за судију, већ се ти одредбе тичу, такође, и власти које имају да приватно-правне погодбе потврђ

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

И браниоци теорије законских доказа усвајају, да несвесност или узимање једне чињенице за доказану не почива на неком неодређеном осећању или инстинкту истине, већ на *операцији разума*, у којој се о основима, који говоре за истиност какве чињенице, суди по општим правилима мишљења и искуства; али, веле они даље, кад то стоји, да судија при оцењивању истинитости чињеница мора овим путем ићи, зашто онда ова општа основна правила логике, искуства и науке, зашто, једном речи, не би могао законодавац пажљиво доказна правила признати, и као законска доказна правила у закон унети, нарочито кад се она добивају из дугогодишњег искуства. — Ма колико ово резоновање било правилно, ипак ово

њу, како би они, између којих су те погодбе отворене, било скаблезено о томе потребним доказом. § 13. каже, тако исто, и за случај где је интервенција казне од суда по приватне правног односа, случај о коме је горе било речи. Законодавац не допушта, код непоказаних погодаба, никакву помоћ казне, већ обзира на то у каквом се циљу та помоћ тражи. Он налази да држава, која има и морално-верску улогу, не може преко својих органа, уништи на какву учешћа у приватном односима који се ни том циљем увлаче не слажу. Осим тога, када се већ неоказане погодбе од стране суда не признају, зашто их онда не могу никаква права произвести, зашто онда тако погодбе потврђивати? На шта прибављати, путем власти, доказ о нечему што не представља никакво правно одношај? Видели смо горе, да доказна средства претпостављају неки правни однос и да, ако овога последњег нема, та доказна средства не могу се употребити. Најзад, може се десити да неки моментална погодба сварши у себи, баш сама за се било која условна испуна извршена, знаци правичног дела (§. 722. грађ. зак.) које је појединац имао циљ духа спречити, као што би н. пр., ако случај, ако би ако појединца уговорала да један од њих, за извесну награду или поклон, извади код неким трећим убиство. Како би то, у јавној тајној правици, могла разумети дужност власти — нешто пољавније, по правду, за потврђивање приватно-правних погодаба — да и један такав уговор потврди? Појављена би власт, ако би тај уговор потврдила, постала би учесницом уговорачи у једном поступку који она треба, по својој улози, да сузбија.

О свему овоме, као што смо се већ изразили, не може бити сумње. Али, тешкоћа се појављује онда се оно правило: да § 13. грађ. зак. вели како за судску такс и за уписану власт, нић да примора. Спасавајмо, да ли ће се чињења, ако би односно моралног значаја извесне погодбе, који се није хтео потврдити, суд био другога мишљења него он, може одбранити од тужбе за накнаду штете простим позивом на § 13. и на законност да је, по његовом субјективном схватању, погодба у питању била неморална? Ако би се одговорало афирмативно, онда би се умрзнула власт, компетентна да легализира приватно-правно погодбе, могла то своју дужности ослободити, тврдећи како су све погодбе које јој појединци ради легализирања полазе неморалне, и тако уједно све штетите и приватно-правне трансакције сметати.

По нашем нахођењу, овде се мора чинити она већа разлика коју само ми правили под питања о одговорности чиновника у случају прекорачења граница надлежности. 1. Ако је тужени чиновник, у оном моралности погодби коју је одбио да потврди, учинио крупну погрешку — свиђа lata —, т. ј. ако сматрао је за неморални уговор но коме је закључак имао да доводе једногодишњу закупну цену умањен — тада ће он бити одговоран по оном правилу да се свиђа lata, код питања о накнади штете, најзапређа са dolus-ом. Чиновник који је, у случају морала, учинио такву грешку равна је чиновнику који просто не би хтео једну погодбу легализирати, на ли је она потпуно чиста. Можемо, дакле, рећи да овде има обележја акта од стране чиновника, а ми смо изнели да сваки за своју радњу мора одговарати. Наравно да ни претпостављено да су у оствари услови, потребни за погодбене праве по накнаду штете, у корист тужиоца а против чиновника испуњени. 2. Али, ако је чиновник, у оном моралности погодби у питању, учинио само лаку погрешку — свиђа levis —, ако је, другим речима, он могао са свим Јаке fide ту погодбу сматрати за неморалну, онда он неће одговарати. У сваком случају, чиновник је неправно оцењен један фактор, за што, ако и за погрешно схватање закона, не треба да одговара. Јер лака погрешка при оцени факта, ако и лака погрешка при тумачењу закона, јесте ствар резоновања а по ствар може, а, нарави смо, погрешке у резоновању никад своје објашњење у интелигенцији, за коју чиновника не треба да неће одговорност. На посљетку, и овде вреди оно посматрање које смо учинили и код надлежности: да би било тешко наћи један који

у себи садржи нетачности, са којих се законодавства не могу основити на теорију законских доказа. Истина је, да има искуства, која су оповештала читава столећа и која су се показала као искуство у хиљадама кривичних случајева; доказно правило, добивено на основу тако дугогодишњег искуства, може се показати у стотини случајева као добро, али тако исто може у преом изузем случају да да нетачан резултат. Јер се истина једне конкретне чињенице не да никако добити из *општих* доказних правила *унапред одређених*, већ напротив само из оцене *конкретног* стања ствари, које је код сваког појединог процесног случаја другачије. Законска доказна правила јесу и могу бити само *апстрактна* правила; она у себи садрже нешто опште и апстрактно. Ако је сад судија у сваком случају строго везан за њих, то је он спречен да при проналажењу истине у поједином случају води рачуна и о нарочитим особинама и својствима тога случаја, и тако је он принуђен, да на основу општих правила узме за истините чињенице, које у том конкретном случају нису истините. Сем тога и поред овако општих доказних правила, постављених у закону, не може се постићи жељена објективност истине, јер је заблуда, ако се мисли да ми по теорији законских доказа имамо посла с општим правилима, на које свака судија појединачно гледа. Напротив, чак и при оцени објективних доказних основа од великог је утицаја индивидуалност и субјективност судије. Разум и искуство као средства, којима судија долази до истине, толико су субјективне особине судије, да се жељена објективност просуде може само у неколико постићи, стога је и немогућно доношење таквих општих доказних правила, која судију само омотају у врпцу свога залатка. Најзад општа доказна правила, баш и кад почивају на дугогодишњем искуству, не треба безусловно да везују судију, јер, због разноврсних односа у данашњем животу, може да наступи случај, да се правило, које законом прописује, не може применити на који однос у животу, докле је судија у ствар на основу других правила, која у закону нема, али која признају закони логике, да дође до истинитости чињенице која је у питању. Разноврсни односи у животу су многобројни и ако би законодавац хтео за сваки однос да донесе нарочито доказно правило, онда би имали законик који би бројно хиљаде §§ — а само о доказу. То је немогуће. Стога законодавци, који усвајају теорију законских доказа, постављају општа, апстрактна правила, под која се имају да подведу многи случајеви у животу. На тај начин је сваки кривични случај готово у напред расправљен, јер се о индивидуалности његовој не води рачуна. Из свега се јасно види, да законска доказна правила никако не дају истини основицу за доношење правичне судске одлуке.

би се примила крупна дрипавких послова и под тим условом да одговарају за штете који би произишао за какво појединца узрок неког погрешног схватања и оцене околата — изузимајући, разуме се, dolus и свиђа lata.

Да додамо, на крају да чиновник, који је одбио потврду неке приватно-правне погодбе, неће, у сваком случају, одговарати, ако је његов поступак — то одбијање — био, услед употребе правног средства, предмет решавања више инстанције. Тада би могао бити одговорности само до инстанције која је, у тој ствари, извела посљедњу реч. Исто тако неће чиновник бити ни у ком случају одговоран, докле год и овде нађе је учињено свиђа lata, ако се је тужилац, који сада од њега тражи накнаду штете, могао користити правним средством против погоне радње на то он није учинио. Неупотребља правног средства значи: или пропуштење, од стране тужиоца, да чиновник које учињено писану погрешку, или погоде, тужиоче, одустајање, од тужбе у случају да у чиновничком поступку нису одговорности. (В. у вези са овим интересантну и нарочиту расправу нашега колеге г. Д-ра Драг. Арнаутовића: *О одговорности државне и чиновничке, општинарне за овога чиновника, стр. 11. и 12.*). Ово напомене важе, такође, и за случај да је чиновник тужен за накнаду штете због тога што је злоупотребио неки грађанска своје надлежности.

Најзад последњи важнији разлог, којим су браниоци теорије законских доказа хтели да докажу надмоћност ове над теоријом слободног судијског уверења, састоји се у томе, што веле, да *захтев за давањем основа или разлога приликом доношења одлуке о кривици или невиности* нема никаквог значаја ако законске теорије доказа, јер по њиховом мишљењу, давање разлога има само тако смисла, ако се поједине чињенице, које стварају основ или разлог, могу подвести под објективна или законска доказна правила. — Једно од најважнијих спорних питања у Кривичном Поступку, нарочито у Немачкој и Аустрији,*) било је питање, да ли од судије при решењу фактичког питања, т. ј. питања о кривици треба тражити давање разлога или основа. Ово је питање постало спорно у времену, кад су поједина законодавства почела избацивати законску теорију доказа и на место ње уводити теорију слободног судијског уверења. Браниоци законских доказа, не знајући у чему се састоји теорија слободног судијског уверења и како се на основу ње долази до истинитости какве чињенице, наједначавали су је с поротним судом, који је судио по убеђењу и који за своју пресуду није давао разлога, па су према томе тврдили, да је чак немогуће давати разлоге у поступку без законских доказа. Несумњиво је, да је за правосуђе неопходно потребно, да свака пресуда буде образложена. Ово се образлагање има захтевати ако у интересу оптуженог, јер он у случају осуде може и има права да зна, зашто га је судија огласио за крива, и приликом осуде, зашто га је баш на толику казну осудио. У случају ослобођења државни тужилац има права да зна разлоге, који су руководили судију да оптуженог ослободи. Образлагање пресуде има најзад нарочито значаја и за самог судију, јер му оно даје могућности, да своју пресуду оправда пред непосредно незаинтересованим, а сем тога, што оно принуђава судију, да буде пажљивији и обазривији при оцени доказа. Али никако не значи, да се ово образлагање с успехом може постићи само у поступку са законском доказном теоријом, а да је у поступку с теоријом слободног судијског уверења чак оно и немогуће. Истичност тврђења заступника законске теорије доказа најбоље ће се видети, ако се изнесе основ, у коме они налазе разлога за такво тврђење. Тај основ, са кога они не верују у могућност и вредност образлагања пресуде по теорији слободног судијског уверења, састоји се у томе, што они судијско уверење о извесности какве чињенице сматрају као продукт инстинкта извесности или као неодређени осећај, који се добија из целокупног утиска на главном претресу. Истичност овог основа сасвим се јасно види из раније под II реченог, јер је тамо несумњиво утврђено, да судијско уверење није неки неодређени осећај или продукт инстинкта, већ из против да је оно само продукт операције разума, при којој се поједини докази, изнети на главном претресу, оцењују по правилима логике и искуства. Судија мора сваки доказ за себе да оцени и испита а све скупа њега собом да пореди, из чега добива низ основа за и против истинитости какве чињенице. Од јачине и броја ових основа зависи, хоће ли судија какву чињеницу узети за извесну, вероватну, сумњиву или неистиниту. Ма код ког од ових душевних стања судија је у стању да поднесе рачун о томе, како је до њега дошао. Кад се судијско уверење дакле о привиди или некривици на овај начин ствара, онда је судији врло лако да наведе све разлоге и основе, који су га руководили да до таквог уверења дође. Најзад да је било неосновано тврђење бранилаца законске теорије доказа, најбоље показују законодавства, код којих је, и поред теорије слободног судијског уверења, образлагање пресуда сасвим могуће и практички изводљиво.

Свака законска теорија доказа, било позитивна или негативна, почива на *фикцијама* и *презумпцијама* извести или невиности.*) Позитивна садржи у себи пита више двогубу презумпцију: позитивну и негативну. Позитивна се презумпција састоји у томе, што се мора узети да постоји кривост, чим су по закону испуњене доказне претпоставке. Негативна презумпција се састоји међу тим у томе, што се узима да кривост не постоји, чим пониште доказне претпоставке у поједином случају нису дате. Негативна доказна теорија садржи увек негативну презумпцију, јер се по њој узима сваки да не постоји кривост, ако није дат минимум доказа по закону. Овај често формални резултат може често пута стајати у највећој противречности с материјалном истином. Позитивна доказна теорија санкционише немогућу, чак се може рећи и лаж; судија је њен роб, јер га приморава да и против свога уверења узме нешто за истинито, те је стога као она тако и негативна више немогућа у Кривичном Поступку.

Борба за одржањем законске теорије доказа имала је смисла само донде, докле је поступком владало највеће тајности и писмености, докле поступак није имао већих гаранција за правичност пресуде. Међутим у данашњем реформираном поступку и наука и законодавства гледају у законској теорији доказа излишно ограничење судије и недовољно средство за чување интереса, који су у питању у Кривичном Поступку, јер овај нови поступак с усменошћу и јавности даје јаке гаранције за правичност пресуде. Баш усмени поступак на главном претресу даје низ важних околности, које законодавац не може предвидети законским доказним правилима, а које битно могу утицати на сазнање истине. Ако се хоће да усмен за објективном и најсавршенијом истином то и најневажнијима околност није без вредности, али ће се судија таквом околности моћи користити само тако, ако он при стицању уверења о истини није везан за законска правила, већ ако се у оцени те околности може слободно кретати. Начело усмености баш у томе има свој практични значај, што судија из свег поступка на главном претресу даје један целокупан утисак, докле код законске доказне теорије једва да усмености има какву практичну вредност.

Резултат свег досадашњег излагања јесте, да је са гледишта реформираног Кривичног Поступка *начело слободног судијског уверења једина рационална основица за доношење пресуде.* Спор је овај завршен одбацивањем законске теорије доказа и усвајањем теорије слободног судијског уверења тако, да данас нико и не помишља доказивати надмоћност прве над другом.

(наставиће се)

Др Бон. В. Марковић

*) *Walther*, Über die Gründe zur Thatfrage-Entscheidung у Neues Archiv des Crm Neue Folge od 1837. год., 239 и даље; *v. Wich*, Beweistheorie u. Entscheidungsgründe im Criminalprocesse у Neues Archiv des Crm Neue Folge od 1837. год., 42 и даље; *Mittermaier* у Neues Archiv d. s Crm Neue Folge od 1854. год., 141 и даље; *v. Hye*, Die leitende grundsätze der österr. Strafprocessordnung 282 и даље; *Ruff*, Commentar zur österr. Strafprocessordnung, II, 80; *Köstlin*, Wendepunkt des deutschen Strafverfahrens, 114.

АЛБУМ КРИВАЦА

и друга спомоћна средства полиције безбедности.

Најглавнији задатак криминалне полиције, као што сви знамо, јесте старање о личној и имовној безбедности њених грађана. Да у томе правцу буде успеха није довољно само

*) *Walther*, Die Rechtsmittel 85 и даље; *Ullmann*, Lehrbuch des deutschen Strafprocessrechts 502.

добра воља и енергија њених чиновника у служби, већ је за њ од далеко занимање вредности организација рада и начин за који се полицијски апарат ангажује у вршењу тога посла.

Код полиције игра велику улогу пут, којим она прибира потребан материјал и податке о криминалистици, а толико је исто важно и то, како она тај материјал сређује и у колико се њиме у конкретним случајима може да служи. Начин, дакле, прибирања материјала и његово расподељивање чине главни део онога, што ми под организацијом разумемо, нарочито на овоме чисто криминалном пољу.

Код полиција још не развијених и доцније организованих таквога систематског сређивања и прикупљања материјала за криминалистику и нема, већ код њих сличној игра главну улогу у свима моментима, у којима би се иначе имао да очекује позитиван резултат од добре организације.

Друге, мало боље уређене и организоване полиције и ако се донекле старају, да прикупе и среде потребан материјал, ипак највише полажу и на способност и дугу праксу својих чиновника, да они лично најбољи о овом или оном догађају, од кога се има да очекује позитиван успех.

Најсавршенија је пак, полицијска организација, као што је то н. пр. случај у немачким полицијама, кад се од ње и њених прикупљених дата може у конкретном случају сасвим да очекује, да ће дати довољно материјала за брз и поуздан успех у решавању каквог криминалног проблема. Код ње је, дакле, пракса и вештина полицијских чиновника добро дошло, али не и главни услов за постизање успеха у служби, док је то код других немионина потреба, за коју се мељутим не може рећи, да је вечито поуздана.

Према нашем досадашњем раду у томе правцу, могло би се рећи, да смо са организацијом још у првом стадијуму. Код нас се мало води рачуна о спомоћним средствима и помагалима, што би их дао систематски прикупљени и уређени материјал, већ се још и данас највише полаже на предњобу, енергију, знање, и вештину појединих полицијских органа. Материјал, који имамо и који би се још могао корисно употребити, несређен је, те се по њему ретко кад и може да очекује каква корист и успех.

Природно је, дакле, да нам је неопходно потребно радити у томе правцу, ако смо вољни, да најглавнија грана полицијског деловања буде с дана у дан савршенија и модернија, као што се у осталом разноја и онај део друштва, са којим треба борбу водити.

Незнања полиција у правом реду, а и вуствршена, старају се, да што потпуније организују средства, од којих очекују брзо и тачно помоћи у раду. Таквих спомоћних средстава има велики број — већих и мањих. Постоје читава засебна одељења у полицијама, која искључиво служе као извор материјала криминалним чиновницима, као што су: одељење за привину становништва са потерничком и страначком контролом, одељење за мерење краније и констатовање њихове идентичности, и т. д., а постоји још и већи број разних сличних организованих контрола и установа, које су не мање од истог практичног значаја за полицију безбедности. Такве су установе и контроле: у. зв. албум проваца, са разним споредним спомоћним списковима, контрола покрађених ствари и друге.

Овом приликом намера ми је, да у кратким потезима изнесем организацију баш оних сличних спомоћних контрола, као и њихову практичну вредност у полицијској служби, те да на тај начин, у колико је то могуће, скренем пажњу и нашим полицијским властима, не би ли се ипак нашла средства, кристалисањем истих или многоструког теоријског излагања многих стручних умова радника, могао и у нас започети рад, који од тих послова, као практичан и користан по службу.

Корист од таквога рада неће видети само сеоска, већ ће се и будућим генерацијама обилно пружити могућност, да се њима исто тако служе и извуче консеквенце, које никад не могу бити на ушгрб службе.

Предлазим одних на изналажење о најважнијој од тих споредних спомоћних грана: о полицијском албуму, који је у разним полицијама више — мање различно уређен, али код свих њих далеко различитије, но што је наш досадашњи.

Појавом фотографије и њеном употребом у криминалистици учињена је неизмерна помоћ полицији у проналажењу и констатовању идентичности код многих и многих личности, које су пред законом одговарале за каква кривична дела.

Њена употреба постаје из дана у дан све већа и пространија и у толико корисније, у колико се њеним усавршавањем боље може да употребе на номенуте сврхе.

Каква је и колика та корист од ње није потребно да овде нарочито истичем, већ је довољно, ако скренем пажњу на необичне услуге, које она чини и нашој полицији, од како је уведена. Због тако велике важности све се полиције старају, да фотографије криваца чувају и сређују, како би их у свако доба имали на домаку, као спомоћна средства, у вршењу њихове службе.

(наставиће се)

В. Лазаревић.

ПОУКЕ И УПУТИ

За расправу питања о праву на службеност светлости, која није у таблији означена, надлежан је суд.

Тодор Г., трговац из Неготина, писменом својим представио је начелству округа крајинског, да му Душан Ц., сајџија из Неготина, зидањем двоспратне зграде на свом плацу затвара два прозора од тавана и један прозор на предсобљу његове куће, и тиме му одузима право службености на светлост, коју је имао на Душановом имању, — па је молио, да се Душану забрани даљи рад, или, да му Душан осигура светлост.

Полицијским увиђајем, чињеним на лицу места, утврђено је, да Душан заиста подизавом двоспратне зграде затвара поменуте прозоре, и да Тодор ни одакле нема светлости за своју зграду. Али начелство округа крајинског нашло је, да то није довољно, да би могло обустанити рад на овој згради, тим пре, што тужилац Тодор није ничим, ни ма каквом сведока, доказао, да је стекао право службености светлошћу из авлије Душанове, било на основу застарелости уговора, или судске пресуде, донете на основу закона, нити је пак поднео каких других доказа, чиме би утврдио своје право службености. Међутим, Душан је поднео тапију од свога имања, на коме зграду подиже, у којој није назначено, да Тодор има права службености, те према томе Тодор је и слабији у праву.

На основу изложеногa и §§ 214., 340. и 342. грађанског закона и § 466. грађанског судског поступка, начелство је решењем својим од 2. јуна 1905. године № 5633. одбило Тодора од свог тражења, и упутило га да путем парнице пред суда своје право докаже.

Ово је решење одобрио Министар Унутрашњих Дела својим решењем од 19. августа 1905. године IIМ 20814.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да је ожалбено решење Министрово, из разлога у њему изложених, правилно и на закону основано. С тога је одлуком својом од 12. децембра 1906. године № 8353. одбацио жалбу као неумесну.

Један случај неумесне примене § 465. тач. 3. грађанског судског поступка.

Извршитељ општине пожаревачке актом од 19. маја 1904. год. достављо је општинском суду, да М. С., општинац, дугује 45·92 динара за сагарећи тротоар испред његове куће. Ну како је М. С., изјавио, да не дугује ону суму и да неће да је плати без пресуде, суд општински донесе решење 9. новембра 1906. године № 6688., да се ова сума, на основу тач. 3. § 465. грађанског судског поступка наплати егзекутивним путем.

По изјављеној жалби, начелство округа пожаревачког решењем својим од 30. новембра 1906. године № 19026. задржало је од извршења ово решење општинског суда са ових разлога:

Нигдипим законом није прописано, да сопственици имања у вароши Пожаревцу морају правити калдрму с свом трошку, нити су дужни да сносе трошкове које би општина учинила подизавом калдрме испред њихових имања. Напротив калдрмисање улица по варошима спада у дужност самих општина, по чл. 129. тачка 11. закона о општинама, те према томе овде и нема места примени тач. 3. § 465. грађанског судског поступка.

Противу овога решења пуномоћник општине пожаревачке изјавио је жалбу Државном Савету, наводећи: да по пропису тач. 3. § 465. грађанског судског поступка општина може овакова потраживања наплаћивати егзекутивним путем,

ово у толико пре, што је исто потврђивање ушло и у општински буџет, који је Министар Финансија одобрио.

Државни Савет нашао је: да су жалбени наводи без предности, па је одлуком својом од 9. јануара 1907. године № 93. жалбу одбацио као неуменску.

И казне из чл. 150. закона о општинама застаревају у року, који за застарелост преступа § 396. кривичног закона.

Решењем начелника среза тршћеничког од 21. априла 1906. године Бр. 8067. кажњен је 15-то дневним платом деловођа суда општине великодреновске, Михаило Урошевић, за дело из чл. 152. закона о општинама.

Противну ову пресуду, кажњени Урошевић изјавио је жалбу Државном Савету.

Државни Савет нашао је: да је решење среске власти у смислу прописа § 396. кривичног закона застарило, јер надзорна власт за време од 28. јуна 1906. године до 10. новембра исте године није исто решење извршила, нити је шта предузимала да застарелост прекине.

С тога су акти нерасмотрени враћени среској власти.

Одлука Државног Савета од 17. новембра 1906. године № 7731. **м. в.**

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине мировачке, у срезу колубарском окр београдског, актом својим од 4. ов. м-ца Бр. 9., пита:

„Ова општина нема деловођу са успоравима прописаним у чл. 114. закона о општинама, већ има млађег писара, који врши дужност деловође.

Због тога настаје питање:

1. Може ли ова општина радити са овим млађим писаром без деловође, сходно чл. 113. зак. о општинама, и,

2. Ако не може, докле треба општина да мађе писара?"

— На ово питање одговарамо:

Ако би се за оцену овог питања гледало само на неодређену одредбу чл. 113. закона о општинама, онда би се још и могло извести закључак, да у општинама, које немају више од једнога писара, није потребан деловођа, и да га не мора бити.

Али како се за правилну расправу овога питања мора потражити шира основица, онда се, с обзиром на чл. 114. а нарочито 115. поменутога закона мора извести закључак, да је тежња и намера законодавчева могла бити једино та, да ни једна општина не остане без деловође са условима из чл. 114. овога закона, јер је само тако гаранција, да ће пословања онако, како се то не постављеним условима очекивало.

Овакво се гледиште, у осталом, потврђује и чл. 1. правила о полагању испита за општинске деловође, од 21. септембра 1902. год. ПБр. 2418, у коме се нарочито вели, *да свака општина мора имати једног деловођу са свима условима, који су прописани у чл. 114. зак. о општин ма.*

Једино што се у општинама, где нема више од једнога писара, ови не морају звати деловођом, него писаром по смислу другог става чл. 113.

Према овоме општина не може радити са писаром, који није испунио услове из чл. 114. поменутога закона.

Деловођу је дужна да нађе што пре, јер она без њега не може никако бити.

II.

Суд општине ваљковачке, актом својим од 2. овог месеца Бр. 6, пита:

„По закону о накнади штете учињене злонамерном паљевином и намерним противзаконитим пошињањем ствари, сву штету коју се накнађује општинама, плаћа општина у чијем је атару кажњено дело учињено.

По чл. 22. поменутог закона, суд одговорне општине, у споразуму са одбором, досуђену штету распоређује на поједине грађане своје општине по пореским главама, и наплаћује у року, који је означен у предњем члану.

Код овога законскога прописа може се двојако умаћати, и. пр. да суд са одбором треба да реже на све пореске главе у општини да подједнако плаћају ове штете, или да се ова штета може разрезивати на поједине више а на поједине мање, имајући у виду имовно стање грађана, као и то, да ли ово треба да плаћа само село у чијем се атару штета догодила или цела општина?

Моли се уредништво да на ова питања одговори."

— На ово питање одговарамо:

Општина долази у положај да плаћа накнаду штете или по службеној пресуди, донесеној на тужбу општеног у смислу чл. 1. и 21. поменутога закона, или по нарављеној, учињеном у смислу чл. 19. истога закона, које такође има силу извршне пресуде.

И у једном и у другом случају, она се јавља у улози дужника, са одређеном сумом плаћања и роком у коме се она мора платити по чл. 20. истог закона.

Према томе, како оне осуде могу доћи и у оно доба године, када је буџет већ готов и одобрен, којим ова сума општете није предвиђена, а на ову се буџет не може чекати због рока, који је остављен за извршење оних осуда, то она мора приступати исплати на начин, предвиђен чл. 22. — наплатом од грађана своје општине по разрезу, који прши суд са одбором.

Како ће се сам разрез вршити, да ли на све пореске главе подједнако, биле оне богато или сиромашне, или према суми непосредног пореза, то у закону није изречно означено.

Ако би се хтело да одговори дословно начелу колективне одговорности, која је самим законом истакнута, онда би право било да свака пореска глава подједнако плаћа, или како је закон о порезу, као доцнији, истакао нову основу за разрезивање пореза, то се и овај прирез треба да врши према суми непосредног пореза, по изнађеном проценту, као најсигурнијој основи, ма да чл. 19. не искључује могућност, да тај разрез буде, и на други начин, по увиђавности суда и одбора (види чл. 17. зак. о буџетима).

Изгледа у први мах, да би овакво разрезивање прireза било противно чл. 16. и 41. зак. о буџетима, као и чл. 167. Устава земаљског, али с обзиром на то, што је овај закон специјално одредио овакво плаћање после Устава од 1888. год. у коме је постојала истоветна одредба са оном из чл. 167, (види чл. 168) садашњег Устава, не може се поћи важност одредби чл. 22. закона о накнади штете.

Накнаду плаћа цела општина, а не само село у чијем се атару кривично дело догодило.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Јована Бацића, бив. чиновника железничке дирекције, тражи Управа града Београда актом Бр. 2231, под које има да одговара за просту крађу. Јован је стар 36 год., доминовао, мађах црних брковa. Проналазност треба спровести Управи града Београда.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

У последње време биле су учестале крађе на нашим железницама. Мало који дан да је прошао, а да се негде није жалио како му је у возу, обично при спавању, одшет новац, често у сумама од више стотина динара.

Све те крађе врше косаровци, који дети јатинице јуре с кашара на вашар, из града у град, с пазарног дана на пазарни дан, зими, кад пољаџија нема и кад стока свобраћај, онда шеки од њих иду у варош и врше обичне крађе, неки се пробављу под својих руди, обично другосних механција, који их зими предвиђају да би им у дато за то и стоструки интерес наплатили, а једнима опредељују преплаћене железнице и даље и ту врше крађе или се понижу.

Београдска полиција, којој се путници највком туже за све поправе на шуту, решила је да чешће шаље своје органе железницама, те да поцкаре хватаџ и хапсе.

Тако је овомад 21. овог месеца у вече једна таква полицијска патрола ухватила у Марковцу, у возу оранском, шест познатих коцкара, који су се одмарали у једној тамошњој механи, поред саме железничке станице.

Ти су коцкари они:

1. **Стаико Окановић,** — **„Окан"** један од старе коцкарске гарде, родом из Босне, сада му је неких 50 година. Поред коцкарских ош врши и друге, сиромашне крађе, за које је два пута судски осуђиван оба пута од просветног суда за варош Београд, и то први пут 1885. год. на 5 година робије, а други пут 1902. год. на две године робије. Поред тога зешт је и варалица. До скоро је био опет због крађе у притвору у Пожаревцу, али је пуштен код суда из недостатка доказа. Млађи коцкари

са познатом говоре о њему као о своме „ортаку“;

2. **Божин Јовановић — „Дренован“**, из Великог Дренова у окр. крушевачком, стар 27 година. Дружи се са скитницама, али је врло опасним прођама, због којих је 1904. год. био у Ћуприји осуђен на две године робије, са које је одсео месец пушком и место да науку и издржава досуђени му двогодишњи полицијски надзор, он се удружио са коњарима па продужио стари занат.

3. **Чедомир Јовановић — „Лепи Чеда“**, родом из Лубнице у окр. ранском. Тек му је 19 година, а већ је два пута судски осуђиван: први пут 1903. год. од привременог суда за варош Београд на 6 месеци, а други пут 1905. у Пожаревцу на две године затвора, оба пута због опасних прађа. Дакле поред коњарских крши и теже, опасне операције, те према том врло много обећава. И он има да издржава полицијски надзор.

4. **Душан — Врвакозић „Душанчић“**, из Крушевца, стар 18 година. То је један од младих, али најопаснијих коњара. Прошле године осуђен је са *Миланом Живковићем — „Марковцем“*, — због „опклитације“ у Кикинди на три месеца затвора. Ти се „опклитација“ састојала у овоме: Душан и „Марковац“, који су били дошли на пијаћезачки вашар, пратили су једнога сељака, који је нешто продао, па се договоре да му дигну новац. Када је тај сељак пошао пушк, пред „Марковцем“, пошто је био старији и одважнији, пође напред пред тим сељаком, а Душан за њим последњи. Пошто су њему измакли из вароши „Марковцу“ „случајно“ „нестане“ новчарат са песчаном хартијом, што је напитрало почудење. Сељак то примети и казивало страна у џеп, обазрући се да ли га ко не види, па кад је примећено да је то спазио и овај „Душанчић“ он му да знак да бугц, па ће и он нешто добити. Овај му је причао како је видео кад је овај „трговац“ „банке“ у кафани бројео и у новчарат их затворио, те је сељак пливао у радости. У том се „трговац“ пред њима као нешто сети, укиче и пође натрат к њима. бојући се у грудн. Кад је дошао до њих питао их је да су му они нашли новац. „Душанчић“ изнади свој новац и предаде му га да се увери да није његов, овај га прегледа и опет му врати. То исто уради и сељак и предаде му своје новчанице, које овај метну у новчарат да се зна да су његове и да се не мешају са другима, па место да му врати тај новчарат са банкама, он му преда други, раније већ спремљен са картијама, и одма се брзо удаље да „трговац“ даље. Међутим сељак је убрзо приметио ову превару и одмах дрекну, те обојица буду ухваћени. „Марковац“ је тон приликом осуђен на три године затвора, пошто је раније имао већ две осуде.

5. **Милан Лазаревић — „Товрљан“**, из Краљева, стар 18 година. Судски још није осуђиван, а полицијски пипе пут. И овај је врло окретан и много обећава.

6. **Живојин Јовановић — „Сиђа“**, из Крагујевца, стар 33 године. Овога је бизнет привично обрља, те слабо што може радити па своју руку, већ пипе мле за коњарима и жели од њихове милостиње, због чега му и не приносимо фотографију.

Поред ових шест коњара у истој механи беше су још два лица, једна сиромашна сељанка и један трговац кљаго, који се друже и свесно-крију коњаре, али сами не раде тај посао.

Сви су они спавали у једној меланској соби, у којој је чиљала слаба светлост.

Полицијска патрола дошла је пред кафану

Видећи да они неће врата да отворе једва од полицајаца у маћедонском оделу са дугом дугачком дође на прозор од собе као да пили

после 1 сата по поноћи и на њену дугу пиштаљку хтео устати да отвори врата, јер су слутили да им та пиштаљка неће добра донети, има ли кога унутра, а несрећом сад су приметили тај костим, ослушкивали су се шиљећи да је то пакао трговац или продуживач, кога

је посао у те крајеве досео, и да од њега могу имати још користи то једном, најмање, нажу да устане и отвори врата, а остали остану и даље тобоже спавајући, ма да би се после оволике дуге и најслађе пробудио.

Пошто је „Товрљан" отворио врата „Македонац" га запита за газду и да ли ту може добити преноћиште. Овај му одговори да газда није ту, али да је он келнер и да може преноћити са осталим „путницима", полазујући на оне што су у ћошку на клупама спавали.

За овим су увели одмах и друга два полицајца у пакету и позвали „путнике" да устају, но они су били у тако дубоком сну, да су почели устајати тек на „опипатиле" позиве.

Устајући они су се гледали и постављали питања шта да предузму, али онтром наредбом да сви седају на једну клупу у ћошку

ниже, им се дало времена за договор, ма да су и полицајци били у знатном положају, јер је њих било знатно трећина, а њих осморица.

Пошто су тако збијени у гомилу шапнули је један другом тешком — шако ће одатле да се спроведу и где за сад држе до доласка воза, над њиме ту нису.

Тада један од полицајаца оде и умоли неког станице да му стави један строчни патон на расположење, што овај рало учини, те их онда једног по једног спроведу у тај патон и затворе, где су остали до доласка воза за Београд.

Оканосаћ је том приликом главно протестовао и неповано што се они затварају у строчни патон, кад они нису стока и т. д., али на приједбу једнога од полицајаца да води рачуна да ће ићи у Београд и да ниа на уму „главњачу," „Корку" и њима, он је одмах промењо тон, напињавајући се: како се он „путн" на шета станице, а не на полицију, нојз „прави само

Изпосећи дакле само оних пет месарошја обраћамо пажњу на њих нарочито путничком свету и железничком особљу, не би ли у њима од њих упознали извршиоца које од скорих краћа по железницама, што би требало доставити Управи града Београда.

Браниовић је за једну од тих краћа већ окривљен.

П О Т Е Р Е

Милутина Станковића — „Дуњића" поцинара, тражи Управа гр. Београда због извесних кривичних дела, а такође и начелство округа ваљевског. Он је родом из Натаљинца, стар око 22 године, висок, смеђ, лугих образа и малих смеђих бркова. Позивају се све полицијске и општинске власти да га у своме подручју ухапсе потраже и у случају проналаска спроведу Управи гр. Београда.

Непознати крадљивац ноћу између 16. и 17. овог месеца покрао је кућу из отворене авлије Милоју Лазаревићу и Танасију Јовановићу, радницима из Београда. Милоју је одњео: 3 пошуље, неторе гаће, једну рекју и једну кецељу, а Танасију једну пошуљу, једне гаће и један пешкир. Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима да крадљивце и крадене ствари потраже и о резултату известе комесара топчидерске полиције с позивом на акт бр. 203. и 209.

Непознати крадљивац ноћу између 14. и 15. овог месеца украо је на пруги између Сталаћа и Ниша Јеротију Николићу, бив. полицајцу дуванац: један емаилран сребрн сат са два заклопца и ланцем, један златан прстен са новоградом „С. Ј.", једну мешину од 150 динара на којој је апсентант Јеротије Николић, а жандарти Срете Николић и Петар Марковић, из Прекупланца, једно увереље о владању, једно писмо адресовано их Сидора Јосимовића и један патос са крпеним џориџама. Нека све полицијске и општинске власти потраже крадљивца и крадене ствари и о резултату известе начелство округа нишког с позивом на акт Бр. 936.

Непознати крадљивци ноћу између 26. и 27. пр. м-ца обили су врата на радњи Ашера Мандила, сарача из Ниша, и украли ове ствари: 60 старих сребрних аитика, 4 сребрна старинска прстена, једну калибар чуштичку оковану сребром, 8 пари великих старинских сребрних шиљуша и једну сребрну женску грају. Скреће се пажња свима полицијским и општинским властима да крадљивце и крадене ствари потраже и у случају проналаска о томе известе начелство округа нишког с позивом на акт Бр. 26027.

Н А З Н А Њ Е

Комплети „Полицијског Гласника" за 1905. и 1906. год. могу се добити у уредништву по цену од 20 динара за једну годину, у елегантном тврдом повезу. Новац треба слати благајни Министарства Унутрашњих Дела.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Б. Јовановић

БРОЈ 6. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 4. ФЕБРУАРА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потребн и више пута недељо. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, подсвеју полицијских власти, и износи: 20 динара за годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у овим 12 дина а годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

§ 4.

Историјски развој доказа у туђинским законодавствима.

Сви народи још у првим ступњима културног развића сматрали су злочин као забрањену радњу, којом се вређа и нарушава извесно право. Да би се од некога могло тражити задовољење за нарушено право, морало се на првом месту утврдити стварно постојање злочина, а за тим виност лица, које се оптужује. Значи, да су се и код старих народа морале образовати извесне норме и погодбе, које су важиле за кривично поступање, па ће тозе и за доказ. Тако се и, нпр. морао утврдити знати на који ће начин тужилац или оптужени уверити судију о истинитости својих тврђења и т. д. Али наш сам доказ у разна времена није подједнако схватан. Ова различност у схватању доказа састоји се у томе, што се њиме тежила да постигне или формална или материјална истина, што је све опет зависило од тога, да ли се злочин сматрао као грађанска стпар, т. ј. као нарушење само индивидуалних права или не. На свога изилази, да доказ није увек био опште као данас назначено у науци и законодавствима. Да би се могло добро разумети учење о доказу, мора се претходно укратко прегледати његов историјски развој, из кога ће се видети све оне, кроз које је прошао и одакле је и како у наше законодавство ушао.

I. Римски Кривични Поступак.[1])

У првом периоду, који траје до VII столећа ab urbe condita, Римски Кривични Поступак не зна ни за каква законска правила о доказу. Народ је у Comitiis centuriatis и tributis сам учествовао у суђењу и само доказе није строго правилно оцењивао, већ је једног кривог ослобађао на сажаљења, другог из обзира на његове ранији заслуге и т. д. Ово је све могло бити, јер је народ био и законодавна власт и суд, а имао је и право помиловања.

За време quaestiones perpetuae, које су у шесту од почетка VIII столећа ab urbe condita до III столећа по Христу, iudices су само народне судије, који су судили по свом личном и слободном уверењу. Није било никаквих законских прописа, којих се судија морао држати приликом стицања свога уверења, већ је он само добивао на доказног поступка. Оно је била стална одлика Римског Кривичног Поступка. Leges publicorum iudiciorum међутим садрже само одредбе о позиву сведока, о њиховом заклињању, о дужности сведочења, о способним и неспособним сведоцима, о ослобођењу од дужности сведочења и т. д. Сведоке је у оно време имао права само тужилац да принуди, и против њихове воље, на сведочење. Оно је право тужилац имао само према сведоцима, на које се он позвао. Сведоке је питао најпре онај, који их је довео, за тим противник онога, и судије никако; врховно се пак. унакрсно испитивање. Наузетно је судија испитивао сведоке само онда, кад је сведок роб и кад се у исто време требао да подвргне торгури, јер се она могла употребити само према робовима. У овом случају је Judex quaestionis прибно исипт пак суда и о томе начинио нарочити протокол, који је као исправа био доказно средство.

У свима периодима Римског Кривичног Поступка доказна средства су била: признање, сведоџбе сведока, исправе и индиције. Признању се, чим се добије, потпуно повлачила вера без ближег испитивања његове истинитости. У овоме се састоји велика разлика између признања код Римљана и признања у данашњим законодавствима. Опашно схватање признања објашњава се тиме, што су Римљани у најранија времена сматрали злочин као грађанску стпар, а друго и једностраним образовањем начела, на коме је почивао Римски Кривични Поступак. Признање је могло бити изнуђено само од робова.

И за време царства судија је судио по свом личном уверењу. Нарочито израђеног система доказних правила, по којима ће судија судити није било ни у овом периоду, али је ипак сад поступак био другачи од ранијег. Од утицаја на доказ било је писмене чињенице правника многа времена као Цицерона и Квинтилијана, који су писали о томе, на што треба обратити пажњу при оцени сведоџбе. Писмо ових, као и других правника, уливало је чак у царске рескрипте у обзиру упута, савета или опомена, које судију нису везивале, и тек

[1]) Mittermaier, Lehre vom Beweise 10 и даље; Zachariae, Handbuch des deutsch. Strafpr. I 93 и даље, II 403 и даље; Hellmanhoff Handbuch des deutsch. Strpr. I 196 и даље; Glaser Handbuch des deutsch. Strpr. I 59 и даље.

крајем трећег столећа по Христу једно такво правило: да сведоџба једног сведока није довољна за потпун доказ, претворило се у обавезан закон. Сведоке сад по правилу испитује судија; према робовима се још увек могло применити мучење, а у последње време и према ослобођеном, који није роб, но само ако није из највиших друштвених кругова.

Као што се из свега види, Римском Праву се има приписати слава, што се још у најстарије време стало држати тачних принципа о доказу, јер видимо да судија није везан ни за каква законска доказна правила, а доказни систем је сасим рационалан. Једини изузетак чини признање, које се сматрало као доказ чим постоји.

II. Канонски Кривични Поступак.[1]

У Италији важно је и даље се развијао Римски Кривични Поступак. Међутим код Германа и осталих европских народа предео је, као што ће се даље под III видети, другачији поступак с нарочитим доказним системом. Са ширењем и јачањем хришћанства, црква је лагано почела узимати у своје руке казнену судску власт. Испочетка је надзирала само духовнике за извесна кривична дела, а у осталом као редован предео је свеговни Кривични Поступак, који је био или римски, ако је то било у Италији, или германски, ако је црква била у Германији. Црква је дакле стајала између два поступка са сасим разним доказним системима, и она за основицу своје Кривичном Поступку узме *Римски* Поступак и то онакав, какав је био за време последњих царева. Узимајући за основицу Римски Поступак, Канонско се Право у прво време држало потпуно римског доказног система искључујући само торturу, што је сасвим одговарало правом духу хришћанства. У свему је осталом остао и даље као modus procedendi ordinarius *онтужног* поступак.

Али црква се није задржала само на искључивању духовника, већ је своју надлежност све више и више проширивала. Тако исто ни поступак није остао онакав, као је позајмљен из Римског Права, већ се развијао све даље, а стварање су и нове институције. Две су главне и трајне користи, које имамо од Канонског Кривичног Поступка. Прву само помињемо, јер је ван делокруга наше расправе, а састоји се у томе, што у њему налазимо зачетак *истражном* или *инквизиторском* начелу, по коме судија по службеној дужности има да започне истрагу чим сазна за извршење кривичног дела, не чекајући тужбу приватног тужиоца. *Друга*, много важнија, корист, коју је трајно за собом оставило Канонско Право, састоји се у томе, што је, успајајући римски доказни систем, прокрчило пута римском схватању и обради доказа.

Доказна средства Канонског Права у главноме су иста, која смо нашли и у Римском Праву: признање, сведоџбе сведока, испитане и индиције. Само је битна разлика у схватању признања; оно није више служило као потпун доказ чим је дато, већ се подвргавало оцени и испитивању суда, и само слободно и истинито признање имало је силу доказа. Ово је долазило отуда, што је истражно начело већ било постављено за циљ Кривичном Поступку проналажење материјалне истине. У овом истом циљу донешене су многе законске одредбе, којима су се поправљала и допуњавала као доказна средства, тако и докази поступак. Судије више нису били људи из народа, већ духовници, који су се придржавали законских наређења и који су своје уверење заснивали на правничкој оцени доказа. Праве доказне теорије још није било, али се из оваког Канонског Поступка касније развила законска теорија доказа, пошто је овде имала готово све услове за свој постанак.

Развијајући се овако, Канонски Поступак је успео да судбине германски поступак с чисто формалистичним доказним системом, али се ипак осетно утицај овога на Канонски Поступак. Овај се утицај огледа у томе, што је црква из *Германског* Права примила као доказно средство и *заклетву* (iuramentum purgationis), за коју Римско Право не зна. Заклетва је код Германа и других народа била доказно средство још пре Христовога, и у тој мери је била укоравила корен, да је црква никако није могла сузбити. Стога јој је она испочетка само трпела, а касније и усвојила. У прво време свако оптужени могао је одбити од себе тужбу ако ону заклетву положи (ако се опере заклетвом), међутим касније она се није никако допуштала код постојн потпун доказ против оптуженог. По наређењу папе Инокентија III (1198—1215), творца инквизиторског поступка, било је места iuramento purgationis тек онда, кад се истрагом није могао постићи потпун доказ о кривици оптуженог.

Торturу, коју је Канонско Право, усвајајући Римски Кривични Поступак, избацило, усвојио је поново папа Инокентије IV 1252. и заиео је, у почетку, само у поступку против јеретика.

III. Средњи Век до рецепције Римског и Канонског Права.[2]

Приликом старог Немачког и Француског Кривичног Поступка пре рецепције туђинских права у многоме су се разликовали од начела Римског и Канонског Права. Кривични Поступак овога времена био је оптужни поступак у томе смислу, да се строго придржавало реџе: „где нема тужиоца, ту нема ни судије“; није имало једнообразно устројство судова, и ни у колико се није развијало од Грађанског Поступка. Па и доказни систем свих континенталних држава био је сасим другачији од онога, који смо нашли у Римском и Канонском Праву. О каквој доказној теорији у данашњем смислу није могло бити ни речи; доказом се није тражила материјална, него само формална истина. Карактер овога доказног система састојао се у главноме у *формализму* доказа и у терету доказивања од стране оптуженог. Докле се у Римском и Канонском Праву доказом тражи материјална истина, докле ту и странке и судија прикупљају доказе, који су потребни да би стекле уверење о истинитости какве чињенице, дотле доказ старог Немачког и Француског Права у толико носи други карактер, што је често формалистичке природе. Формализам се састоји у томе, што се доказом није имало на то, да се пред суд изнесе грађа, на коју би онај могао добити материјалну истину, него је суд имао да пази само на то, да ли је онај, који доказује, задовољио форму, коју закон тражи.

Да је одиста доказни систем био формалистични најбоље се види из доказних средстава.

Главно доказно средство јесте *заклетва*. Њоме су се служили само непорочни оптужени, који су се полагањем те заклетве могли опрати од кривице, која им је стављена на терет. Формалности, које су прописане за полагање заклетве, морале су се строго испунити, нарочито су се морале тачно и без замукивања изговорити речи, које су чиниле форму заклетве. Али у многим случајевима, нарочито код тежих кривичних дела, није била довољна само заклетва оптуженог за себе. Да би се у таквим случајевима могла поклонити вера заклетви оптуженог, морао је поред њега положити заклетву још и извесан број његових рођака или пријатеља, који су се звали *помагачи* или *саклетвеници* (aidi, iuratores, conjuratores, sacramentales, consacramentales, testes). (настаиће се)

Д-р Бож. В. Марковић

[1]) Bieser, Beiträge zur der Geschichte des Inquisitions — Processes 16 и даље; Zachariae, Handbuch I 106 и даље; Geyer, Lehrbuch 31 и даље; Glaser, Handbuch I 60 и даље.

[2]) Mittermaier, Lehre vom Beweise 12 и даље; Köstlin, Der Wendepunkt des deutschen Strafverfahrens 288 и даље; Zachariae Handbuch I 117 и даље; U. Kreis, Der Beweis im Strafprozess des Mittelalters; Glaser, Handbuch I 49 и даље

§§ 15 и 16 ПОЛИЦИЈСКЕ УРЕДБЕ

Питање о правилном схватању и примењивању §§ 15 и 16 Полицијске Уредбе, а нарочито ових њихових одредаба које говоре о извршности решења прво престојавших власти, било је спорно и пре закона о изменама и допунама о овој уредби од 17. јануара 1904. год. Узроци овоме нису никако лежали у нејасности или у неразумљивости законског текста, већ у одредбама §§ 17. и 18. ове уредбе, који нису били нарочито уважени, и за које су многи држали да су у важности већ и по томе, што су редовно отштампавани, без икаквих примедаба, у свима званичним издањима Полицијске Уредбе.

Док се у §§ 15 и 16 прецизно означавало којој се вишој власти имају подносити жалбе, и нарочито да је „решење прво-престојавшене више власти извршно," дотле се, опет, у § 17-ом изричком допуштало право жалбе Министру Унутрашњих Дела противу решења свију њихових полицијских инстанција. Једновремено са оним, §-ом 18-им стављено је у дужност Министру, да управља и упућује полицијске власти „на поредак и законитост и у пословима тичућим се поступка с полицијским преступницима," и да „надлежним начином и путем" исправља њихове грешке „у овим пословима."

Не треба се ни мало чудити, према оваквом ставу страни што су полицијске власти, па и само Министарство Унутрашњих Дела, у једним признаима допуштали осуђеном право жалбе противу решења првопретостављене више власти, а у другим ова решења оглашавали као извршна.

Оваково стање ствари остало је све до расписа Министра Унутрашњих Дела од 1. јула 1903. год. ПБр. 16143, којим је објављено, да су решења првопретостављених виших власти извршна.

Законом о изменама и допунама у Полицијској Уредби од 17. јануара 1894. год. измењене су, као што је познато, најглавније одредбе ове уредбе, на међу њима и §§ 15 и 16. На место старе редакције, по којој „Противу сваке пресуде или решења о истицима имају право стране жалити се првопретостављеној вишој власти; и то противу пресуде општинског суда надзеној среској власти; противу пресуде среске власти начелству; противу пресуде одељења управе вароши Београда, управи исте вароши; а противу пресуде начелства, управе вароши Београда и управе Мидан-Пека, Министру унутрашњих послова" — дошла је нова редакција по којој „Пресуде по истицима делима, донесене по оним одредбама кривичног законика, по којима казна по закону не може бити већа од три дана затвора односно тридесет динара, одмах су извршне; а противу осталих пресуда или решења о истицима, имају право стране жалити се надзиженом првостепеном суду, који ће пресуду или решење оснажити, уништити или преиначити." Изгледа је и доказивати, да је оно најважнија и најкоренитија измена и допуна у старој Полицијској Уредби, али је, на жалост, непотпуна, јаше са формалне стране, те је с тога у пракси створила прави хаос, који ни до данас нетпуно расправљен.

* * *

Још 1904. год., одмах по ступању у живот последњих измена и допуна у Полицијској Уредби, ми смо у чланцима „Полиција и Суд" („Полицијски Гласник" за 1904. год.) доказивали, да се оне измене и допуне имају односити, не само на истуне из III части казненог законика, већ и на све остале истуне, које изнађа и пресуђује полицијска власт, а за које извиђање и пресуђење није прописан никакав поступак.

У прилог овог нашег мишљења, поред осталих разлога, наводили смо и ово:

„Основ свеколиком тумачењу, дакле, лежи у *карактеру* Полицијске Уредбе. Само у оноликo, у колико је овај карактер измењен изменама и допунама од 17. јануара ове год. у толико је измењена и надлежност претпостављених полицијских власти за расматрање пресуда и решења потчињених јој полицијских и општинских власти. На како је Полицијска Уредба поступак за исљеђење и пресуђење иступа само из III части казненог законика, то се, сасвим логично, и њене измене и допуне имају односити само на иступна дела из казненог законика: *ergo* и надлежност судска за расматрање има се распространити само на пресуде и решења по овим истим делима. На остале, специјалним законима предвиђене иступе, надлежност ова распространила би се само у том случају кад би се и они — ови иступи — извиђали и пресуђивали по Полицијској Уредби, али пошто то не стоји, то ће ови иступи и даље остати у надлежности полицијских власти у погледу расматрања.

И ако све ово, па при погледу, изгледа и логично и правилно, ипак ћемо ми указати на један позитиван и у досадашњој пракси никад неоспорен факт, који је у суштој противности са гореизложеним закључцима.

Тиче се оних иступа по специјалним законима, за чије исљеђење и пресуђење није прописан никакав поступак, и који се с тога, и дан данас, извиђају по Полицијској Уредби. То су, на првом месту, већ поменути иступи казнини по *уредби о кафанама и механама*, по *закону о уређењу санитетске струке и чувању народног здравља*, за тим иступи казнини по *закону о заштити од сточних гарада*, по *правилима о регулисању проституције* итд.

Све иступне кривице, предвиђене овим законима (изузев само у неколико иступа казнимих по правилима о регулисању проституције) извиђале су се и пресуђивале, па и данас извиђају и пресуђују по Полицијској Уредби.

Као год и за иступе из III части казненог закона, тако су и за оне специјалне иступе употребљавани докази из §§ 34 и 35. Полицијске Уредбе, пресуде изрицане у смислу § 38. исте уредбе, а опт тужења, кад је томе било места, ослобођавани казне на основу § 36. оне исте уредбе.

Али оно, што је у целој ствари најважније, то је право на жалбу у вези са дужношћу претпостављене власти да расматра, одобрава и уништава пресуде и решења потчињених јој власти у свима побројаним иступним делима. А и ово право, и ова дужност, налазили су и налазе своја ослонца једино у §§ 15 и 16. Полицијске Уредбе, дакле онако исто као и код иступа из III части казненог закона. Између ових иступа, и оних који се казњавају по специјалним законима а немају нарочитог поступка, као што се из изложеног види, није било нити има ма какве разлике у погледу извиђања и пресуђења те, према томе, Полицијска Уредба служила је, па и данас служи као поступак полицијским и општинским властима за извиђање свију ових иступа у опште, за које нема специјалног поступка.

* * *

Са оних истих разлога, због којих се приликом исљеђења иступних дела из III части казненог закона, мора водити рачуна о новим изменама и допунама у Полицијској Уредби, са тих истих разлога морају се и ова иступна дела спроводити у свему прописима Полицијске Уредбе, јер је она њихов поступак исто онако, као што је поступак за извиђање иступа из III части казненог закона. Између једних и других иступа није, пре свих измена и допуна, било никакве разлике у погледу извиђања и пресуђења, те је с тога не може ни сада бити. Не може је бити ни по томе, што се они иступи морају и даље исљеђивати по Полицијској Уредби, и што полицијске власти, према новим изменама и допунама у §§ 15 и 16 оне исте уредбе, не би имала законског ослонца да расматрају одлуке на њима засноване, пошто је зато надлежан суд према новим допунама. Кад ово не би стојало, т. ј. кад би оно расматрање остало и даље код полицијске власти, онако би да постоје две Полицијске Уредбе: једна нова само за иступе из III части казненог закона, и друго — стара — по којој би се исљеђивали иступи предвиђени у специјалним законима. Да је ово апсурд, излишно је, мислимо, и доказивати.

За правилно појмивање оних редака потребно је знати, да се у пракси код полицијских и општинских власти разликују, у погледу извиђања, ове четири категорије иступа:

1. Иступи из III части казненог закона, за чије исљеђење постоји нарочити поступак — Полицијска Уредба.

2. Иступи предвиђени специјалним законима, који се извиђају и пресуђују по специјалним поступцима (иступи казнини по закону о лову и по закону о шумама и т. д.)

3. Иступи предвиђени специјалним законима који се, по изричном законском наређењу, извиђају и пресуђују по Полицијској Уредби (иступи из закона о уништавању штетних животиња и бољака и из закона о риболову), и најзад:

4. Иступи, који се казњавају по специјалним законима, али за чије извиђање није прописан никакав поступак, те се с тога извиђају по општем поступку за иступе — Полицијској Уредби (иступи из

закона о жестима, по уредби о експлозивима и механама, по закону о уређењу санитетске струке и чувању народног здравља, по закону о заштити од отровних зараза и т. д. (свршиће се)

Д. Ђ. Алексић.

АЛБУМ КРИВАЦА

и друга спомоћна средства полиције безбедности.

(НАСТАВАК)

Такво сређење и чување слика у скупу познато је у полицији под именом „албум криваца", а њихова практична употреба и корист од њих зависи поглавито од начина њиховог уређења, која су код разних полиција обично друкчија.

Распоред слика у таквим албумима базира се на основаном принципу, да сваки кривац показује нарочите склоности само за извесну врсту кривичних дела, и да се у већини случајева, остаје кривичним делима исто тако не одаје, као и сваки други исправан грађанин; јер се зна, да се п. пр. једна варалица већином исто тако тешка убице или која другог злочина, као и сви други, или да један крадљивац који обијањем долази до покрађе није ни мало нечим кочкарском занату нити вршењу опијих крађа.

Пошто је по може уверењу уређење албума криваца најлепше и најпрактичније наведено у Хановеранској полицији, и ако је он уђењен по форми берлинског албума слика, задржаћу се приликом излагања најпре на њему, а остале ћу помињати само у опходно, у колико се разликују од овог.

Хановерански албум слика има неколико свезака, у којима су према природи учињених кривица распоређене слике фотографисаних лица; таких свезака има седамнаест, а свака од њих представља нарочиту категорију кривица, који су одговарали за једнака или слична дела.

У тим свескама видимо поделу по оним категоријама:

а) албум за разбојнике и убице;

б) албум за лица која праве лажан новац;

в) албум за цркавне лопове;

г) албум за оне што разбијају туђе куће;

д) албум за крадљиве дућанске и пекарске;

ђ) албум за крадљивце по подрумима и магазинима;

е) албум за лица, која краду само кад им се за то да прилика (Gelegenheitsdiebe)

ж) албум за злочине против морала (содомите и. т. д.

з) албум за сељачке варалице;

и) албум за разне варалице;

ј) албум за подводиче;

к) албум за професионалне кочкаре;

л) албум за скитнице и кочкаре;

љ) албум за крадљивце на железничким станицама;

м) албум за опасне убојице и насртљивце; и

н) албум за интернационалне разбојнике.

Лица, која су назначена на кривице из једну или више од ових категорија, имају своје слике у свакој од њих, са тачним позивањем једне на другу.

У свакој таквој свесци слике су уређене по хронолошком реду, а брзо проналажење њихово омогућено је другим спискованима, који се нарочито због тога воде, и то помоћу нумера, које се бележе испод сваке слике.

Тако се води: списак свих имена кривца, чије се слике налазе у албуму, и то, по азбучном реду њихових презимена, са нарочитим рубрикама, у којима се назначена тачно свеска албума, страна и ред, у коме се слика појединих од њих може наћи. Тај се списак сматра као општи и главни, јер служи томе, да се у свако доба може знати, колико у албуму има фотографисаних лица и којих поимена.

Поред овога води се и други списак имена криваца, али сада распоређених према категорији кривица, као што су и слике по свескама распоређене. Овај списак личи на регистар, јер свака свеска албума има у њему изнесени број листова видно надређених један од другог. Бележење у њему врши се истим редом, као што су и слике по свескама распоређене. По овом списку може се тачно знати, чије су све слике у албум стављене и којим су редом распоређене. Када би се испод слика у самом албуму стављала имена криваца, овај би списак био сам по себи непотребан; ну, то се не чини са овог разлога:

Публици се врло често ставља, но погрешној потреби, албум на разгледање. Ако би испод слика била исписана и имена фотографисаних лица, она би од тога доста пута чинила употребу, на штету самог фотографисаног лица. А већ кад имена нема не би у многим случајима неки моги поуздано да тврде, да је извесно лице баш то, чију су фотографију видели у албуму. Због тих, дакле, непријатности не стављају се имена фотографисаних лица испод слика.

Као што постоје слике, распоређене у албуму по извесном реду тако су у истом реду, али по преградама — разовима — распоређени дупликати тих слика, који служе полицијским органима за свакодневну употребу и расматрање; а кад то буде потребно, и за ношење на извесна места, ради показивање.

Овакав поврстан распоред слика практичан је с тога, што се оне никако не морају изналачити из албума и што се по некад поједине такве слике, нарочито за познате кочкаре и крадљивце, могу слати полицијама и других места, у којима се спрема каква свечаност или забава, као што су трке, панађури и т. д.

Слике умрлих злочинаца издвајају из албума и стављају их у нарочиту кутију по азбучном реду презимена.

Од колике им је користи овакав један албум довољно је напоменути неколико статистичних података о броју пронађених кривица помоћу њега у току три година; тако пронађено је:

у 1902. год.:	у 1903. год.:	и у 1904. год.
123	139	174

Овакав резултат јасно сведочи, да је корист веома велика.

Напред сам нагласио, да је распоред албума у Хановеру уређен по форми, коју је Берлин још раније усвојио.

Берлински албум постоји од 1876. год. Он је веома богат сликама и по томе је за нас поучнији за копирање; дели се на три категорије у распоређењу слика и имена кривица. По томе, што су оне доста сличне напред изложеном „хановеранском", уређењу, нећу их нарочито износити.

Као карактеристичност истичем, да се слике не налазе у албумима, већ распоређене по фијокама; да уз сваку слику постоји и картон, на коме су исписани и тачни подаци фотографисаног лица, и то тако потпуно, да се из њих у највише случајева може видети све што је потребно да се зна о једноме кривцу, и да поред тих описа стоје по три кривичне фотографије: једна en face (с лица), друга у профилу и трећа са леђа на главу.

Женске фотографије, као и фотографије умрлих лица, даже се код њих одвојене у засебним кутијама.

Бечка полиција већ прави разлику у категорисању кривица. Она је њихове слике поделила на неких 80 пододељака група. У свакој таквој групи, која чини извесну категорију кривица, налазе се слике криваца у профилу и en face (с лица), са нумерама испод њих, које упућују на други одељак под истим бројем, где се налазе и пуњени картони са подацима свију тих слицаних личности по азбучном реду — лексикално — уређени.

У другом одељку су на картонима забележене персоналије дотичног лица и број аката на трећем одељку, у коме је све до ситница забележено, шта се о томе лицу треба да зна.

На овим картонима налазе се поред овога и описи десног кажипрста дотичног лица, и то сваког пута нов, када се год фотографише и бертилонски измери. Поред тога описа бележи се датум, када је описак узет и нумера акта, да би се у сваком случају могло знати, колико је пута нерен и када.

Распоређивање регистарних табака у III. одељку испуњених са подацима појединих криваца, врши се редом по делодводним нумерама.

Из тих се података види и то, колико је пута дотично лице бивало судски кажњавано.

Бечки албум има преко 40.000 слика: слике женских не одвајају се засебно, само су због бржег проналажења картони њихових слика у другом одељку и за разлику од мушких картона, обојени другом бојом.

И код њих албум има велике примене, и уређење му је потпуно модерно, јер је тек последњих година, од када се кривично поступање усложило и проширану зграду полицијску, нарочито наменом и усавршен.

У Пешти свако судом кажњено лице добија у главној полицији један регис

тарни лист, звани „Grundbogen", у који се заводе, поред личних података, и сва судом изречене казне. Та се листови распоређују по презименима краваца.

Фотографије, пак, распоређују по категорији кривица и то по „рубрикама"; а налазе их по нумерама регистарног листа које су на њима забележене.

У осталом, код њих нема каквог нарочитог уређења, које би поред досадашњег било вредно ном путу.

Ном путе свеске албума показују се обично оптуженим тужиоцима, када би под власти изјавили, да су видели лице, кога означују за учиниоца кривичнога дела, док су му и остале црте у свежем памћењу; за тим и сведоцима, чија би сведоџба у томе смислу била исказана, а врло се често показују и лицима, која би имала да изјаве, по расмотр ењу слика из категорије дотичног кривичног дела, да ли су видели, кога од њих, у времену, када се дело догодило у близини места учињеног дела. (наставиће се)

В. Лазаревић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Окружни одбор има право изабрати себи писара, пошто окружна скупштина то право није задржала за себе.

Ужи окружни одбор округа пиротског на свом састанку од 17. новембра 1906. године, поред осталог донео је и одлуку: да се Благоје Илић, учитељ у пенсији, изабере за писара са платом од 3000 дин., на годину с тим, да плату прима из плате окружног деловође.

Ова одлука донета је на основу чл. 104., 108., 123. и 124. закона о уређењу округа и срезова.

Начелство округа пиротског налазећи, да ова одлука не одговара закону, решењем својим од 20. новембра 1906. год. № 23054. задржало је је од извршења са ових разлога:

1.) што изабрани деловођа није ни могао бити уведен у дужност, кад је одлука окружне скупштине задржана од извршења и о томе на време извештен окружни одбор;

2.) што, по чл. 108. закона о уређењу округа и срезова, окружни одбор није ни надлежан, да доноси овакве одлуке:

3.) што је противно чл. 138. поменутог закона, плату писару одредио из партије одобрене буџетом, на плату окружног деловође.

По изјављеној жалби, ово решење одобрио је и Министар Унутрашњих Дела решењем од 22. новембра 1906. године № 24531.

У жалби Савету, противу овог Министровог решења, окружни одбор навео је да исто не одговара закону:

1) што се Министар непадлежно упустио у расматрање одлуке о избору писара, јер је за то, у смислу прописа чл. 114. закона о уређењу округа и срезова био надлежан Државни Савет, коме је требало сировести одлуку за оцену;

2.) што је баш окружни одбор, по чл. 108. поменутог закона, био надлежан да бира себи деловођу, а окружној скупштини то право није дао ни један законски пропис, нарочито што је он остао без деловође;

3. што не стоји разлог да је повређен пропис чл. 124. закона о уређењу округа и срезова, тиме, што је одлучено, да изабрани писар прима плату из плате окружног деловође, пошто је та партија одређена на плату лица, које би ту дужност отправљало.

4.) што нема основа ни разлога, по коме г. Илић није могао бити изабран за писара зато, што је његов ранији избор за деловођу био поништен.

Државни Савет нашао је за решење Министрово не одговара закону, јер:

1. Окружни одбор, по тач. 6. чл. 108. закона о уређењу округа и срезова, био је надлежан, да кандидата Илића постави за свог писара, јер по поменутом законском пропису постављење писара за тај положај окружна скупштина није задржала за себе;

2. Сасвим чл. 138. истог закона не може се разумети тако, да писар не може примати плату из плате деловође, кад њему будетом није одређена никаква плата; и

3. Најзад и питање о томе, да ли је окружни одбор могао ранији избор Илића да увиде у дужности окружног деловође, и ако је одлука окружне Скупштине, у колико се односи на тај његов избор, задржана од извршења — без утицаја је по решење о постанци његовој за писара, пошто са овом стварн нема никакве везе.

С тога је, на основу чл. 113. закона о уређењу округа и срезова, поништио оваквобно решење Министрово.

Одлука Државног Сапета од 19. јануара 1907. године № 388. **М. В.**

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине м. изворске, актом својим од 10. овог месеца Бр. 68. пита:

„У атару ове општине постоји једно земљиште под шумом, у величини од 477·64 хектара.

Приликом пописа земљишта, прописног у години 1884, село М. Извор уписало је ону земљу у књигу „Б." као своју својину, и исту плаћа порез непрекидно до данас.

Шумска комисија, одређена за подезу и ограничавање шума у округу тимочком и крајинском, решењем својим од 10. јула 1892. године Бр. 678, огласила је ово земљиште за државну својину и упутила село М. Извор на парницу против среске државе, ако се успеху нада.

Али пошто је предње решење комисијско било у своју незаконито, то су општински њуномоћници ове општине изјавили жалбу против исто, и књажевачки првостепени суд, по благовременој изјављеној жалби, решењем својим Бр. 11085. од 8. октобра 1904. године, поништио је поменуто решење шумске комисије као незаконито, и тако ствар враћена у пређашње стање.

По чл. 12. закона о шумама, ово решење извршно је.

Према овакном стању ствари, ова шума сада треба да се уступи овој општини на уживање по прописима закона о шумама, и да приход од исте припадне општинској каси а не државној, јер ова општина и данас плаћа порез на ово земљиште.

Према овоме моли се уредништво за објашњење.

1, на који начин ова општина може узети ову шуму у своје руке, кад шумарско одељење силом држи ону земљу као државну, а Министарство народне привреде, коме се суд жалио, неће да доноси никакву одлуку, и

2, треба ли Министарство народне привреде да врати овој општини приход, прибран од ове шуме за ове године од кад је исту одузело, нарочито од продате горе у годинама: 1901, 2. и 3. јер је за сте то време шума била у спору, па није требало исту употребљавати, нарочито што општина плаћа порез.

Ако треба да врати, на који ће се начин тражити новац, чија-се величина иди из књига полицијске власти, која је приходе и прибирала?"

— На ово питање одговарамо:

Под претпоставком, да је у предњем акту тачно изнесено стање ствари, и да је одлуком првостепеног суда ова ствар коначно расправљена у корист сеза М. Извора, једини одговор могао би бити овај:

1. Министарство привреде дужно би било да одмах нида наређење шумској управи, да поменуту земљиште преда на управу и располагање селу М. Изворе, под погодбама које условљавају чл. 62 до 76. закона о шумама, и

2. Сав приход, који је држава прибрала за сте време од кад је шуму одузела, па до предаје исте, дужна је да врати општини, односно селу.

И једно и другу има да се тражи од самог, Министарства народне привреде, коме би се изложила ствар и поднео прекне судске одлуке, и оно не би имало разлога да се противи судској одлуци и врши самовољу.

Овако би, велимо, могло бити, кад би ствар стојала потпуно онако, како суд износи.

Али, како суд сам признаје, да је он већ тражио од Министарства народне привреде поправај ове земље, а оно још није ништа одговорило, то ће онда бити велика неразборитост, да ствар у сушгини стоји са сним другчије, јер се сапршено не да вероватн, да би Министарство имало разлога, да седу чини неправду онде, где би оно било у пуном праву.

II.

Суд општине каменичке, актом својим од 18. ов. м-на Бр. 123., пита:

„Један од бивших рачуноиспитача ове општине, дугује општинској каси на име

показаног недостатка 1200·72 дин. са 6% интереса, по извршној пресуди Гх. Контроле.

Тај рачунополагач дугује поред општине још и каси Управе Фондова и приватним повериоцима преко 15.000 динара, а нема ни мало више имања од онога, што му као земљоделцу штити § 471. грађ. суд. поступка, те је велика вероватноћа, да ће и општина и остали повериоци овога рачунополагача добити по један табак хартије — решење о немогућности наплате.

Па како именовани рачунополагач нуди општини 200 динара на рачун отплате целокупне горње суме, с тога, да му се реото 1000 динара поклони и о томе изда писмено признање суда и одбора, како он више не дугује ништа општинској каси, то је суду потребно да зна: може ли се и на основу кога законског прописа и по чијем одобрењу примити ових 200 динара а реото поклонити, јер и суд и одбор потпуно знају и уверени су, да се од њега не може никад наплатити дуговна сума, те би интерес општински био да се бар ових 200 дин. приме, јер се може иначе и без њих обстати.

Моли се уредништво за упут по овоме".

— На ово питање одговарамо:

Ако суд и одбор несумњиво уверени, да дотични рачунополагач одиста нема имања, из кога би се могла извршити пресуда Гх. Контроле, и да би ових 200 динара, колико он нуди на рачун исплате њак била нека олакшица штете, коју општина има да поднесе, онда би одбор могао донети одлуку у смислу тач. 12. чл. 86. зак. о општинама, да се ових 200 динара приме а остатак поклони, па ако би ту одлуку потврдио и збор у смислу т. 3 чл. 33. поменутога закона и надзорна власт одобрила према чл. 85 и 152 истога закона, онда би она била извршна, јер је овакво напуштање права по једној пресуди, макар и сумњивог, рашо отуђењу, које предвиђају поменуте законске одредбе.

Међутим, и ако би онде био заштићен и општински интерес у неку руку, пријемом бар ових 200 динара, уједнитеље мисли да овај предлог рачунополагача не би требало примити, јер би то био сам лошљивим пример, да и други рачунополагачи неће тим путем, па да за упошљењених но неколико хиљада пуде по коју стотину динара.

Нека се остави, да пресуда Гх. Контроле непрекидно виси над главом рачунополагача као оштар мач, па ће он сам осетити потребу да измири дуг штету, коју је учинио, а други ће опет видети, да се не може у облику поклона бегати испод одговорности.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Борисава Живковића, шегрта код Боке Живковића, ужара из Јагодине, кога је нестало још 17. ов. м-ца тражи пчелинк среза белич ког актом Бр. 1742. Пронађеног треба упутити поменутом пчелињку.

ПОТЕРЕ

Непознати крадљивци ноћу између 28. и 29. ов. м-ца разбили су прозоре на стаклу **Михаила Митића**, трговца из М. Пепа, узукли се у стан и украли: у новцу 7410 дин. у разној монети, ракије поочаше приказивање у вредности 2350-30 динара; једна је празнаница Алексе Недељковића од 500 динара, једна је Ђоке Марјановића из Кучева, од 1000-40 дин. и др., један златан кушки прстен са плавим каменом и један ножни потез. Неки сам полицијске и општинске власти потраже крадљивце и украдене ствари и у случају проналаска о томе известе конзерва полиције у М. Пепу с позивом на деловод Бр. 95.

Милан Јањић, по занимању слуга, родом из Вишковица у Аустро-Угарској, који је пресудом крагујевачког стрељеног суда од 5. јула пр. год. Бр. 22400 осуђен на пет год. затвора због кража, побегао је са осуде из поправачког казненог завода, 25. септембра пр. год. и до данас није пронађен.

Једнога вечера пре неколико дана један опанчарски трговац правио се из Земуна кући у 7 сати и од станице поћио пуки поред кафане „Ваголь."

Ту га је пропазио неко од познаника, и забрађена пријем њиме, па пришавши му ближе осетио га дубоко и лукао:

— Господине ситурно иде с воза?

— Јесте, одговори трговац, а што питате?

— На чекам мога дикана, ал' он изгледа да није дошао.

— То ја ни знам, идите на вадите — одговори јој трговац, пошавши даље сваки пут.

— Молим Вас, господине, будите добри те ми дајте један грош, остао сам без паре, па немам ни здеба да купим.

Трговац, који је скоро имао жалост у породици, сажали се на ову нилу женску, која је чак прилучена да проси, те извуче руку у џеп да јој да милостињу. У томе џепу, поред оресног ситног новца имао је и 990 динара у злату и аустријским банкнотама, које је баш

Милан је стар 25 година, висок 1 м. 70, добро развијен, носе смеђе, браду рађе, очиду отворено-плавих; од особених знакова има: а) белегу од посекотине, у облику крпе дланје, вел. 2·5 см. на II и III фаланги левог кажипрста; б) тетоиран знак у облику крста, величине 2·2 см., на средини десне мишице и в) белегу од посекотине, неправилног облика, величине 10·7 см., испод десног уха.

Позивају се све полицијске и општинске власти да Милана у својим домаћинима хапсиваље потраже и провађеног спроводу управи поправачког казненог завода с позивом на акт Бр. 150, 1907 год.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Како код нас приликатног сво више расте пади се и по сво њеном учешћу женскиња у њему. До скоро смо се бар са женскињама могли похвалити, са малим изузетцима, да је честито и морално, а сада ће нам у ретки случајеви као што је онај са оном **Даницом Ивановићевом**, служавком, која је скоро пред пређеношћу, дрскошћу и оранизношћу при вршењу криминчких дела потпуно достигла своје злочиначке друге на Западу.

тога дана на земунској пошти примио и у једној марани сакривен донео. Да би изнакло оптан новац морао је најпре да изкида тај друштви новац и мењаче га у другу руку, па онда нешади и грош, те су му тако обе руке биле заузете и у који пут је пар пружио грош она је једном руком узела грош, а у исто време другом зграбила марану с новцем и брзо нао срна штрцала у „Шишца Јакино" дворште, које је пличилано њиме становима и великим горе у Београду улицу.

Дон је трговац, збуњен овим дрским преваром, дошао к себи и за њом потрчао, она је успела да му се скрене с очиј, пророчио још што је трговац бацао у један стан, на коме су врата дуњак, па је мислио да је она ту ушла.

Ушкивши онако срећно отишла је право у кавану под „Црне Мачке," где је чешће у весељом друштву бекрисала.

Бојећи се да паре код себе задржи она их преда Мили, жени Јаке Илића, шеширџије код „Црне Мачке," а она је хтела да иде куда где је служила, у близини исте напаће, па после је служила, у близини исте напаће, па после је служила, у близини исте напаће, па после

је да је опасно да сад иде кући, него да код њих остане, што је она и учинила.

Два дана је она ту пила и тропила, кунућући Мицу и њеном мужу разне пошасте, а трећег дана, пошто су је добро напумпали, упутили су је да иде у пијаџу и да се извини господи да је била болесна.

Истог дана изашао је у „Политици“ овај овде прађе, прављење и покрађеног новца, те то Лазу и Мицу бали у велику бригу, бојећи се да не буду ухваћени.

Мица одмах оде под Данице. изазове је и сва успаничена полаже да добе под њих што пре, јер је велика опасност.

Даница оде код њих и тако јој обоје причују шта стоји у „Политици,“ препоруче јој да те добро чува, јер ће сви троје пропасти, а даду јој све скупе које је од њих имала, наводно би више код њих добила и сумњу изклучила.

Даница је после овога и сама била јако уплашена, што су код куће где служи приметили и питали шта јој је. Она се изговорила како су јој јавили да су јој се отац и мати потуцали, али да би затурила траг планином дету она је једном од господарових синова казала како је чаша неки „бомбу на улици, па је неког од њих потрошила, а неки још има, те се боји да не буде ухваћена.

Овај је искористио да иде у кварт и то саопшти, али она није смела отићи, те је то овај учинио.

После тог саопштења она буде позвата у кварт врачарски, где је најпре почела да прича како је новац нашла, па за тим да га није нашла, већ да јој је дала једна питања и т. д. док браом истратом није довољена у тесњак и упућена, да јој лагање не помаже, те је она признала све како је било и како је то горе казано.

Код ње је нађено 260 пруша, од којих је 140 била законска у подручју где је служила, пак јој је јављено да је она беспила плаћала у зеленашима.

И Даница и Лазар и Мица спроведени су кварту сабаљанском, где је дело учињено, те су тако сви троје стављени под кривичну истрагу и у притвор.

Даница ово није крај случај. Она је и раније умрла једнокоме оплашћем адвокату иод хоће је слушала једну аустријску банкноту од 1000 пруша, али је вештим приметањем успела, да јој господин пред судом кривицу опрости, усled чега је била пуштена. И у овој крађи имала је саучесницу у њеној прађи, којој је дала да ту банкноту промени.

Овај пример са Даницом у исто време потврђује, како су алкохолизам и проституција нераздвојени другови криминалитета.

Она је морално пропала још у своју 15-ој години, па је тако непрестано терала.

У исто време почела је и пити, а за то је већ имала наклоност, јер су јој и отац и мати време пијанице.

Жеља за алкохолизмом и одлачала је у казну код „Прве Мачке“, а бедућини казнића описивање је ту њену страст, задужило је, па је опет терао да на каква било начин дође до новца и тропав плати.

Она је родом из Шапца, а у Београду давно служи. Сад су јој сви и родитељи. Поред отца и матере има и брата, који је такође алкохоличар и сестру душевно болесну — прости како да се утеше на овој фамилији да не-

ноља, нако алкохолизам који беди, проституција, болести и таменик.

Сличних случајева као њој ће тргнувши било је још у Београду, а нако би је то упозорило да је направила још неко дело, нека се јави Управи града Београда ће пазарту галамаском.

Пре неколико дана ухваћен је у Београду овај **Александар Ракић — „Гајдаш,“** професионални шегарош и опасни лопов. Тек што је дошао у варош био је примећен од једнога детектива, а нако за тим и ухваћен.

Александар је родом из Шапца, али некол бив. ошкарнерете, стар је 21 годину.

До сада је за опасне крађе два пута судски осуђиван: први пут 1900. године од стране шабачког привременог суда, на годину дана затвора, а други пут пресудом привременог суда за варош Београд од 22. VII. 1904. год. Бр. 34848, заједно са Сином Јелићем и Драгутином Мутавџом, на две године робије, са које је пуштен прошле године.

Приликом испуштања последњега дела умео је да обмане жандарма и прикрије ранију осуду у Шапцу, те је због тога био и осуђен само на две године.

Врло је препредена и досетљив. Одредбе кажи. законика о крађама и теорију о доказима зна боље него иногти праваци.

Да наведемо овде један интересантан случај.

У прошле 1904. године у друштву са Вељом Радеповићем „Патком,“ рано ујутро једнога дана обије пекарски излог једнога сарача на Теразијама, који је онај тек био по отварању дућана изишао и поред врата стајао, па из њега покуне све излошене ношчаине. Но приликом предаје оних новчаника буду ноухватани и притворени.

„Патак“ је одмах признао крађу, а „Гајдаш“ је упорно одрицао. На сазету једнога младог чиновника праваника, да призна крађу, јер ће му то служити као олакшавна околност и т. д. Он му је искрено одговорио:

— Море, мајте се, господине, бирака посао, знам ја закон и шта ме чека боље него ви.

И то се збиља и испољило у судећу са обијањем тога излога.

Иследник је оценио да ту стоје опасна крађа, пошто су новчаника стајали под излозе и по што је излог писпано отворен, те ма да је предност покрађе дала испод 40 динара довео је решење о притвору обојице изкривљака.

Приликом саопштења „Гајдаш“ је разноразно изјавио, да је се полицији препарао у изванпеницајне[illegible] села јер то није опасно, већ проста крађа, и да он не би тако лако ударио на опасну крађу.

Када је предмет по жалби отишао суду и овај је поништио решење, нашавши да не стоји опасна, већ проста крађа, пошто је извршена

ван државна и из покретног имоћи, те је тим судским пресудама према вредности покрађе затворно казнљен са 30 дана затвора.

Али ипак и он је се још осетог лета прекарио у извршивању дела, вршећи крађе на железници. Покретљивост вагона га овде није спасла.

Сада, међутим, изјављује, да овакву крађу неће више учинити па да ма колико чекају, већ прети само касама, при којима се рећи хвата и лакше проћаси и шта полицији и суду.

Али му није вероћати према оној пар одној „Што дигла вакнила".

Са тога обраћамо пажњу свима полицијским и општинским властима, те да прате његов кретање, а ако је већ учинио где какво крађевно дело, треба се обратити Управи града Београда, у чијем се затвору сада налази.

Међу похватаним хоцкарима, који се сада налазе у затворима Управе града Београда, налазе се и ови, чије слике у овом броју износимо, и то:

1. **Благоје Марковић**, по своме надимку узрасту од свога друштва прозван **„Благојић"** и **„Дуја"**, родом из Крагујевца, стар 27 година, један од врло вештих и опасних хоцкароша, који краде и по железницама. У 1896. години осуђен са је крагујевачки пројектовани суд због овакових крађа на пет година робије. Према томе што и у њима вештих хоцкароша сплоа је и опасним крађама, при којима је врло дрзак.

2. **Велимир Бајић**, родом је из Крагујевца, стар 24 године. Он се још као дечко одао нечасном животу, али је се једно време био тргао и изучио златарски занат, али га је после среће покупио опет старом друштву. О њему београдска полиција нема бољих података, а он сам за себе вели да се одавно вратио нечасном послу и да судови нису никако осуђивали, а полицијски много пута за овакве крађе и претраје. Ако би ко о њему знао више нек јавила моли се да их достави Управи града Београда или Антропометријско-Полицијском Одељењу Министарства Унутрашњих Дела.

3. **Радисав Трошић**, родом из Медведе у срезу пресевичком, стар је 20 година. Раније године био је у Београду на неприличном занату, па кад је отимао кући упознао се са неким хоцкарима из Вел. Дреновог, који је, чудноћато, дочекала до сада мању несрећа, те с њима, поче по рђаву путу, па може је и дакле, неки три године. Ни он није судски осуђиван, а полицијски више пута.

Ако по у њима неком назначеној књиги пиши нешто дела, моли се да то јави Управи града Београда. **И. Л.**

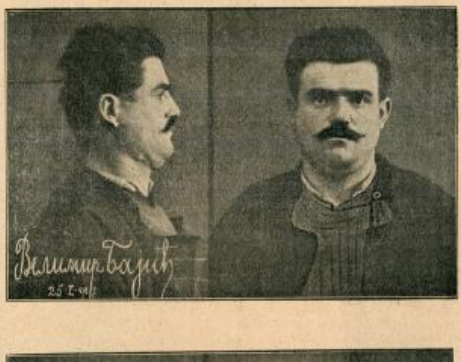

НА ЗНАЊЕ

Комплети „Полицијског Гласника" за 1905. и 1906. год. могу се добити у предплатну по цену од 20 динара за једну годину, у елегантном тврдом повезу. Новац треба слати благајни Министарства Унутрашњих Дела.

БРОЈ 7. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 11. ФЕБРУАРА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у земље 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединa бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

РАСПИСИ

Свима окружним начелствима и Управи града Београда

Извештен сам да неке полицијске власти погрешно тумаче т. 6. мога расписа од 11. августа 1906. год. ПБр. 17.066., којим је издато упутство о интервенцији полиције кад за то наступи потреба у пределима јавних зборова и радничких штрајкова, у томе: што од радника и других грађана траже пријаву и онда кад су они скупљени ради збора или каквог договора у затвореним просторима.

Таква њихов поступак противан је и закону и мом поменутом распису.

С тога, а на основу чл. 24. Устава, чл. 4. и 6. закона о јавним зборовима и удруженима и §. 7. устројства централне државне управе, препоручујем свима полицијским властима: да у будуће по чине никакве сметње радницима и другим грађанима мирно скупљеним у каквом затвореном простору у коме држе збор или договор у границама закона. Наравно да овде не долазе случајеви: кад сопственик или закупац зграде или локала не дозвољава скуп у његовој радњи и ради тога обрати се за заштиту месној полицијској власти; или се на том збору догоди већи неред или учини какво кажњиво дело; или наступи случај из чл. 11. закона о јавним зборовима и удруженима.

Начелство — Управа — саопштиће ову моју наредбу на потпис свима полицијским чиновницима у своме подручју, с тим, да се у будуће по истој управљају.

КБр. 17066/906. г.
29. јануара 1907. год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

Свима окружним начелствима

По § 10. полицијске уредбе, срески начелник извиђа и суди истуне кривица из треће части казненог законика с два месна кмета, или два одборника и са среским писаром као деловођом: али извиђење кметова или одборника није за њега обавезно, нити је он за сав поступак одговоран.

Из неколико случајева уверио сам се да неке полицијске среске власти, а нарочито оне, чија се среска места налазе у окружној варошци, неправилно тумаче и поступају по наведеном законском пропису у томе: што сматрају, да им пресуду треба да потпишу баш кметови из оне општине одакле је окривљено или тужено лице, те тиме окончање кривица задржавају, очекујући да им кметови из дотичне општине дођу, или да он, или који срески писар, у ту општину оде на уз пут да и тај посао сврши. Или напад, потписивање ових кметова на пресуди изврше сами, без знања и саслушања њихова.

Поште је у § 10. полицијске уредбе наређено да срески начелник извиђање и решавање таквих кривица чини с два *месна* кмета или одборника, а не с кметовима или одборницима оне општине одакле је окривљено лице, то препоручујем начелству да нареди свима среским начелницима да пресуде или решења своја доносе с кметовима односно одборницима оне општине у којој се налазе среске канцеларије, на ма оне биле и у окружној варошци, и да *ни у ком случају не узимају* непосредне *кметове или одборнике.*

ПБр. 1537.
29. јануара 1907. год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Заклетва оптуженог неопходно мора претходити заклетви помагача или сведочења; овом се само помаже и појачава заклетва оптуженог. Помагачи својом заклетвом не тврде, да је чињеница, на коју се оптужени заклео, истинита, него се заклињу на то, да верују, да је заклетва оптуженог истинита. Они о самој ствари не морају ништа знати, већ само треба да имају вере у онога, за кога се заклињу, и у његову заклетву. Они се најчешће заклињу, да су готови, да заступају оно исто, што тврди и странка, која се заклиње. Правни значај њихове заклетве, према томе, изједначује се са заклетвом саме главне странке. Стога помагачи и морају бити познаници или пријатељи оптуженог, који познају његове односе и прилике. На основу ове јасно види, колика је разлика између помагача и правих сведока, који су лица, која суду саопштавају чињенице, које су они сами својим чулима опазили. Једна врста помагача, који доносе имају сличности са сведоцима, јесу они, који ухвате кривца на делу, за тим помогну да се он доведе пред суд да би тужилац могао доказати његову кривицу. Разлика између ових помагача и свих осталих сводоци се у

тиме, што ови неопходно морају знати извесне чињенице, за које и полажу заклетву, докле у свима осталим случајевима, као што је речено, они не морају ништа знати о предмету доказа. Они, према томе, чине средину између правих помагача и чистих сведока. Као год што се за странку тражи непорочност па да се може послужити заклетвом, тако исто се то тражи и за помагаче. Неспособни су обично: канонаћи, глуви, слепи, искључени свештеници, јевреји, криволетници и јеретици.

Сва ова лица, као и она, који су осуђивани за крађу и разбојништво, и они, који не могу бити помагача, нису се могли послужити заклетвом као доказом. Сва та лица могла су употребити друго субсидијерно доказно средство, а то је — *божји суд*. Доказна снага божјег суда састојала се у нерођењу, да је бог увек на страни правде, и да ће невинног заштитити а кривог уништити. Божји суд се огледао у проби: у катри, на усијаном гвожђу итд., и ако је проба испала срећно, сматрало се да је невиност оптуженог тиме потпуно доказана.

Као треће доказно средство служио је судски *двобој*. На двобој је могао позивати како оптужени тако и тужилац, или и један и други само тада, ако је с извештаји раван или виши по положају. Код двобоја се најбоље види, како суд при одлуци питања о кривици није упућен на своје лично уверење, већ све зависи од самим страних чињеница, које чак и немају везе с кривичним делом. Тврђење онога, који је у борби подлегао, морало се сматрати као неистинито. Двобој се морао лично вршити, а само у изузетним случајевима допуштала се замена, тако жену је наступао муж а деду отац или стараоц.

Што се тиче питања о терету доказивања, то је суд био позвао да реши, која је од странака дужна да доказује. Доказна средства су била таква, да је ово питање требало у напред решити; да би се избегла кривопаклетва и двобоји, суд је у поједином конкретном случају доносио доказну пресуду, т.ј. одређивао је странку, која ће доказивати, као и доказно средство, којим ће се послужити с тим, да противна страна нема права на противдоказ. По правилу терет доказивања падао је на оптуженог. Једини изузетак од тога правила чини случај, кад је оптужени ухваћен на делу и одмах доведен пред суд на суђење. У овом случају тужилац је имао да доказује, и то увек заклетвом.

Сасвим је јасно, да овакав доказни систем није ништа полагао на индиције и сведоке у данашњем смислу; али је ипак било немогуће овакав формализам одржати у свима случајевима. Сведоци су се, као што смо видели, почели појављивати у случају, кад је оптужени ухваћен на делу, и касније све су чешћи били случајеви, у којима су они били доказ. — Поред свег овог формалистичког доказног система, у њему налазимо као доказно средство и признање. Суд није оцењивао истинитост признања, већ је непосредно после њега изрицао пресуду, којом се оптужени осуђује. Тек у случајевима, у којима нема признања, суд је започињао доказни поступак, који смо раније изложили.

Овакав доказни систем трајао је уопште на континенту све до XV столећа, само је у Француској, под утицајем туђинских права, још раније био потиснут и замењен рационалнијим.

IV. Рецепција Римског и Канонског Права. — Инквизиторски Кривични Поступак.[1])

Основице, на којима је почивао поступак, о коме смо сад говорили, биле су такве, да он на њима није могао дуго такав остати. Све донде, докле се сматрало, да извршењем кривичног дела нису државни интереси доведени у питање, докле је, дакле, кривично дело у првом реду било ствар повређеног или његових рођака, дотле је и могао остати овакав Кривични Поступак, по коме је започињање кривичне истраге зависило само од тужбе повређеног. Али кад се сазнало за јавну природу Кривичног Права, кад је држава почела да сматра, да се кривичним делом угрожавају и њени интереси, од тада Кривични Поступак није могао бити више чисто оптужни поступак у томе смислу, да истрага зависи само од тужбе повређеног. — Сем тога, докази систем старог француског и Немачког Права био је у тој мери ирационалан, да је био изгубио сваки значај, јер се помоћу њега није могло доћи до материјалне истине, која је циљ Кривичном Поступку. Једном речи цео стари поступак био је поткопан и није одговарао потребама времена. Никаквог излаза није било из овакног стања: ништа ново није било спремљено, што би старо заменило: у домаћем праву није било новог органа, који би заменио већ изумрли, и природно наставио његов живот. У овако расклиматисаном стању, победа туђинском праву била је обезбеђена.

Рецепција Римског и Канонског Кривичног Поступка отпочела још од XII столећа и то прво у Италији.

У Италији је увек важио оптужни Римски Кривични Поступак. Али у дванаестом и почетком тринаестог столећа почели су бодовски правници вадити и расправљати поједина места Римског Права, која допуштају судији, да сам без тужбе приватног тужиоца започне истрагу. Ма да су ово били изузеци, ипак је на такво изузетно кривично поступање обраћена нарочита пажња. — Још марљивије су канонисте обраћивали новостворени иследни или инквизиторски поступак папе Иноћентија III. Прве писмене одлуке гласе на старим канцеларијама. Глосатори су на тај начин говорили о појединим питањима, а канонисте су већ систематски описивали овај нови поступак, по коме се истрага само по службеној дужности има водити. Много је било канониста, који су у својим списима обрађивали инквизиторски поступак тако, да је он почео хватати корен и у световном праву. Један од последњих и најбољих канонистичких писаца био је *Дурантин* с његовим делом Speculum iuris, које је написао око 1271. Он је нарочито значајан стога, што је имао велики утицај на световно право и правнике, који су ово обрађивали. Обрада канонског инквизиторског поступка била је већ завршена у ово време; продирање овога поступка у световне судове Италије је све јаче тако, да су и световни правници почели у својим списима самостално обрађивати инквизиторски поступак. Општи прилаз инквизиторског поступка у световне судове Италије извршен је у другој половини тринаестог столећа, што признају и италијански практичаре овога времена као *Алберт Андико Роландин* и др. Можемо рећи, да поступак, који су и глосатори и канонисте и практичари назвали у својим делима, није више чисто римски већ италијански. Није потребно нарочито наглашавати, да је ово право могло много лакше продрети у Француску и Немачку него ли право из кодекса. Чисти оптужни римски поступак, дакле, под утицајем практичних потреба и научног проучавања, папског законодавства и судског обичаја именно се и претворио у истражни или инквизиторски италијански поступак.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић

[1]) *Bloser*, Beiträge zur Geschichte des Inquisitionsprozesses 70 и даље; *Zachariae* Handbuch I 123 и даље; II 446 и даље и *Hellzendorff*, Handbuch I 190 и даље; *Geyer*, Lehrbuch... 50 и даље; *Glaser*, Beiträge zur Lehre vom Beweis 4 и даље; *Glaser*, Handbuch I 78 и даље.

§§ 15 и 16 ПОЛИЦИЈСКЕ УРЕДБЕ

(ЗАВРШЕТАК)

* * *

Услед неједнаког разумевања и примењивања ових законских одредаба у Полицијској Уредби чему се, с обзиром на ово што смо изложили, не треба ни мало чудити, ствар је најзад дошла пред општу седницу Касационог Суда, и она је 24. априла 1904. год. под Бр. 3366. донела ову одлуку:

1. Да је приостављен суд, по изјављеној жалби интересованог лица, надлежан само да расматра, оснажава, уништава и преиначава пресуде и решења општинских и полицијских власти изречених по иступима казненим по специјалним законима, него су за ову радњу надлежне оне административне власти, којима је тај посао поверен по истим законима, и

2. Односно пресуда и решења општинских и полицијских власти, изречених по иступним делима по казненом законику и по ком специјалном законику, није надлежан приостављени суд за расматрање, оснажавање, уништавање и преиначавање њихово, него оне административне власти, које су за тај рад по овим специјалним законима позване према правном начелу, да је специјални закон претежнији од општег, кад су они у сукобу.*

Изгледало је, да је питање о извињању и пресуђивању иступа по специјалним законима, после ове одлуке, дефинитивно свршено, али је пракса потпуно тврдила. Оглашујући приостављене судове ненадлежним за расматрање пресуда и решења полицијских и општинских власти, изречених по иступима, казнимим по специјалним законима, Касациони Суд изгубио је из вида, да је са новим §§ 15. и 16. Полицијске Уредбе престала свака надлежност полицијских власти за расматрање, оснажавање или уништавање оних њихових власти по иступним делима, што је у новим изменама и допунама само реч о приостављеним судовима.

Било је сасвим природно, што је услед овога у пракси наступио прави хаос, јер су приостављене полицијске власти, у недостатку специјалних поступака, пресуде и решења скоро за половину иступних дела, која спадају у њихову надлежност, оснажавале и уништавале по старој редакцији §§ 15. и 16. Полицијске Уредбе, који су законски прописи, као што смо видели, поништени изменама и допунама од 17. јануара 1904. год. Што је још интересантније, оне пресуде и решења оглашавана су као извршна, у смислу старе редакције, по којој је „*решење приостављене више власти извршно*". Стан овај у новим изменама и допунама гласи: „*Одлука приостављеног суда извршна је*".

На овај начин тачно се искупило оно, што смо још у 1904. год. предвиђали, а на име: да ће у пракси постојати две Полицијске Уредбе: једна — нова — за приостављене судове и друга — стара — за полицијске власти.

Обе ове уредбе важиле су пуне две године, док најзад Државни Савет није учинио крај овој очигледној незаконитости. Ево како је то било:

Ј..... Б..... земљоделац из Брестовика, среза гročанског, кажњен је пресудом начелника среза гročанског од 21. јула 1905. год. Бр. 7164. са тридесет динара новчане казне, у корист државне касе, због бесправног кречења пића.

Ову пресуду, по жалби осуђеног, одобрило је и начелство округа београдског решењем својим од 31. јула пр. год. Бр 6261.

Противу овог решења начелства, осуђени Ј..... изјавио је жалбу г. Министру Унутрашњих Дела, али је начелство ову његову жалбу одбацило из ових разлога:

„Кривице, кажњене по уредби о кафанама и механама, иступи су. Како у поменутој уредби није прописан поступак за извиђање, жалбе и оцене решења нижих власти, важи и за ове иступе као поступак. Полицијска Уредба. Према томе, кад је по §§ 15. и 16. Полиц. Уредбе, за оцену пресуда и решења ниже власти, надлежна само једна виша власт, онда се алдото овоме, има узети, да је и за расматрање пресуде нач. ср. гročанског под Бр. 7164. надлежно само ово окружно начелство, и да је према томе решење ово окружног начелства од Бр. 6261. извршним постало, те се и жалба жалиочева на ово решење има одбацити као неуместна."

По жалби осуђеног Ј..... г. Министар Унутрашњих Дела одобрио је ово решење начелства на основу § 10. устројства централне државне управе, али је Државни Савет, по жалби осуђеног, учинио ове примедбе:

„Државни Савет нашао је, да оваквом решењу не одговара закону, јер изменом §§ 15. и 16. Полицијске Уредбе од 17. јануара 1904. год. *престала је да важи редакција редакцијом ових прописа законским* на основу које је начелство округа београдског решењем својим од 13. августа 1905. год. № 6577 усвојило, да је за оцену решења и пресуде ниже власти надлежна само претпостављена виша власт. Према овом Министар је погрешно оваквом решењем одобрио поменуто решење начелства, на разлога у њему изложених, већ расматрајући га по изјављеној жалби на основу § 10. устројства централне државне управе, требао је уважити начелство, да с обзиром на наведену измену § 15. и 16. Полицијске Уредбе, као и прописе механско-кафанске уредбе, донесе своје решење."

Господин Министар Унутрашњих Дела није се сложио са оним посматрањем Државног Савета, већ је дао противразлоге у којима се, у главноме, истиче ово:

1. Одиста стара редакција §§ 15. и 16. Полицијске Уредбе не важи данас услед измена и допуна од 17. јануара 1904. г. али је и новом редакцијом одређена само једна виша инстанција за оцену пресуда и решења нижих власти, а то је приостављени суд.

2. У уредби о механама и кафанама није прописан поступак за извиђање и суђење кривица, казнимих по овим уредбама, као што овакав поступак није прописан ни по многим другим специјалним законима. Према томе, за извиђање иступа по специјалним законима у којима није прописан начин извиђања, суђења и подношења жалби, мора важити Полицијска Уредба, као општи поступак за извиђање иступних дела.

3. Кад прописи Полицијске Уредбе за извиђање иступа, казнимих по специјалним законима, у којима поступак није прописан, важе у погледу извиђања, надлежности и пресуђења, онда је сасвим логично, да важе и оне њене одредбе, које регулишу питање о жалбама, и

4. Ако би Државни Савет остао при своме посматрању, онда би скоро све иступе пресуде по специјалним законима биле изузете, иошто би несумњиво застарење § 396. казненог закона; док би прошле све истанције које би, по мишљењу Државног Савета, биле надлежне за њихову оцену.

Државни Савет није усвојио ово противразлоге г. Министра, већ је решењем својим од 12. јануара тек. год. Бр. 253. поништио оваљбено решење, окрећући у исто доба пажњу г. Министру да би, у смислу његових против разлога, требало допунити Полицијску Уредбу, или прописати нарочити поступак за извиђање или пресуђење иступа, казнимих по специјалним законима.

Коментаришући детаљно Полицијску Уредбу у „Полицијском Гласнику" за прошлу годину, завршили смо наше излагање овим речима:

„После свега што смо до сад казали о постању, развитку и вредности Полицијске Уредбе несумњиво је, да је потребно што пре приступити изради новог закона о поступку за извиђање и пресуђење иступних дела, и то не само оних из III части казненог законика, већ и свију осталих, за чије извиђање и пресуђење не постоји специјалан поступак, и који се с тога и данас извиђају и пресуђују по Полицијској Уредби. У овај нови закон могле би се, а и требало би, унети све оне одредбе из данашње Уредбе, које говоре о надлежности, жалбама и кривичним следопима. Одредбе о доказима морале би се се, у неколико, изменити, бар у погледу доказе вредности исказа полицијских служитеља. У пракси нису ни мало ретке злоупотребе са овом врстом доказа, и с тога је преко потребно да се она, ако не сасвим укине, а оно бар ограничи на мања иступна дела.

Исто тако потребно је изменити, допунити и прецизирати одредбе о извршењу пресуда и издржају затвора, као и све остало одредбе, које до данас нису ни изречно ни прећутно укинуте."

---

*) Одлука ова донета је са једним гласом већином. Мишља је био мањински, да су приостављени судови надлежни за расматрање, оснажавање, уништавање и преиначавање своју одлука поводи, а општинских власти по иступним делима која се, у недостатку специјалног поступка, извиђају и пресуђују по Полицијској Уредби.

После изложеног мишљења Државног Савета, сматрамо за дужност да овај предлог поновимо.

Д. Ђ. Алимпић.

АЛБУМ КРИВАЦА

и друга спомоћна средства полиције безбедности.

(НАСТАВАК)

Оне стоје у свако доба на расположењу и свима полицијским чиновницима, детективима и осталим полицијским органима, којима је ради њиховог вршења службе потребно, да о лицима буду сваггда верирани, или, да се у појединим конкретним случајевима нарочито потсете на личкове и друге податке појединих криваца.

Па и ако је несумњиво утврђено, да се од тога посла могу очекивати само добри резултати за криминалну полицију, као што у пракси доиста и постоје, несумњиво је и то, да је констатовање идентичности и проналажење криваца на овај начин, још доста далеко од потпуне савршености и практичности неопходно потребних за овај рад. То се најбоље приметило код већих полиција, где је број фотографских снимака достигао знатну цифру и где је, због тога, утврђивање идентичности, веома тешко и споро; а то се опазило и код других мањих полиција којима се у пракси дешавали не ретки случајеви, да се по неким фотографијама нису могла упознати фотографисана лица, због ма каквих промена посталих на њиховом лицу са разних узрока, или случајева обмане, да се по једној слици са чврстим убеђењем могло да тврди, како је она фотографија неке личности, која међу тим са том личношћу није имала никакве везе.

Те су непотпуности учиниле, да се за тачнију и савршенију идентификацију морадоше потражити, на и проћаји, нове методе, којима је фотографија послужила као највећа допуна. Ну и поред тога, због таквих изузетних примера албуми кривада нису у принципу изгубили ни мало од своје важности и корисности, нарочито при лакши — свакодневним случајевима трожења, већ се и данас, као и раније, употребљавају за напред наведену сврху; а у полицијама где још нема успешних модерних метода за констатовање идентитета, служе они још и данас с релативно добрим успехом и тој потреби, као што је то био случај и са нашом полицијом до пре две године.

Наша београдска полиција има неколико свесне пуне слика разних кривада из прошлости и садашњости, са свим несређене и без великог практичне предности.

Већ у унутрашњости, ако та где и има, свакојако да није ни оваква, какав ми у Београду имамо, те се о њима не може ни говорити. Но томе, ако се хоће да и они буду од користи полицији, мора се настати, да се у неком правцу измене и преуреде, а према предњем излагању има пута и начина, да се то постигне са малим материјалним жртвама.

Корист од оваквог албума увиђало је у раније време и Министарство Унутрашњих Дела. Од пре неколико година постоји министарски расиме, да све окружне и среске власти набаве такве албуме са сликама опасних кривада, али је то до данас остала само жеља жеља, са финансијских разлога и других тешкоћа.

* * *

У непосредној вези са распоређивањем фотографија по албумима и вођењем списковна имена стоје у Хановеру и она два контролна списка кривада, који допуњују албум.

а) *списак надимака* (Spitznamen) свих назначаваних фотографисаних кривада, са назнаменима њихових правих имена, ради лакшег проналажења у албуму; и б) *списак нарочитих знакова и недостатака* код појединих кривада, уз назначење њихових имена. Тај се списак води у виду регистра, тако, да је сваки недостатак и знак видно истакнут са стране, ради бржег проналажења.

Корист од ова два списка врло је велика за полицију, јер се њима врло често помаже у расветљавању појединих конкретних случајева, ако би ма на који начин сазнала за какав недостатак кривца или његово шатровачко име.

Тиме се и наша полиција доста често користи, с тим само разликом, што се полицијски чиновници у нас, на жалост, не могу ослонити на помоћ оваквих спискова, већ су упућени једино на своје памћење.

Берлинска полиција води исте спискове, као и хановеранска.

Бечка, пак, полиција у место тога има у свом IV. одељку листе кривада са описом и њиховом сликом, распоређене у 6 већих пододељака, према недостацима или карактеристичним особинама појединих кривада по Бертидоновом систему.

У прву групу долазе листе по карактерним особинама главе;

у другу групу долазе листе по карактерним особинама десне руке;

у трећу групу долазе листе по карактерним особинама леве руке;

у четврту групу долазе листе по карактерним особинама груди;

у пету групу долазе листе по карактерним особинама плећа;

у шесту групу долазе листе по карактерним особинама ногу (доњег дела тела).

Оне се групе према потреби деле у више малих пододељака

У Пешти се води контрола по особеним знацима и на нарочити начин: у једној кутији чувају се више мањих преграда, на чијим су лицима истакнути натписи разних особених знакова. У свакој такој прегради налазе се цедуљице, које означавају тачно описане особине знаке појединих фотографисаних лица, које тако исто нумерама упућују на регистарски лист дотичног лица.

Списковни надимака и код њих и у Бечу исти су, као и поменути у Берлину и Хановеру.

* * *

Као што се албум кривада употребљава као спомоћно средство криминалистике, ради лакшег проналажења злочинаца, тако се од стране криминалне полиције у истој сврси води још неколико разних спискова и контролника, који са албумом чине заједничку целину и који се њиме прилично допуњују.

Хановерска полиција и у томе правцу на видном је примућству над осталим, и по броју и по практичности успомена контролника, те ћу се на њој највише задржати, пошто се све то тако исто лако може примењивати и у сваког другог полицији.

Тако, она води над покрађеним стварима нарочиту контролу, која је од неопходне практичне вредности за криминалну полицију.

Све покрађене ствари у варошки, за које је достављено полицији, завоже се у један контролник, по напред одређеном распореду. Тај је контролник као и сваки регистар подељен на поједине одељке, у које се заводе питања покрађених ствари са потребним подацима и описом, тако да се све ствари исто какве, као н. пр. сви покрађени златни сатови или покрађено сребрно прстење и т. д. бележе у засебна одељења контролника, како би се, приликом контролисања, лако могла извршити ревизија. Та дроба по каквоћи може бити врло различна у погледу детаљисања, јер то искључиво зависи од многине покрађених ствари.

У такав се контролник бележи нумера достаће о тој крађи, тачан опис покрађеног предмета, а поетоји и нарочита рубрика за потирање других ствари, које би у исто доба с том ствари могле нестале сопственику.

Ако се у току времена пронађе који од тих предмета, брише се из контролника.

Често пута се дешава, да се проналаском једне покрађене ствари на овај начин, откриће и читава покрађа која је много раније била извршена.

Њихова полиција практикује и то, да све нађене ствари код сумњивих личности, за које они не могу дати несумњива објашњења, одакле су, упоређује са свима записима стварима истог каквоћета у контролнику, те на тај начин врло често долази до позитивног резултата.

Таква иста контрола над покрађеним стварима води се и у Берлину са том разликом, што се овде за сребрне и златне ствари, за које се она нумерама или каква ствари, за које се она нумерама или каквим специјалан знак, допуњавају нарочити картони и они се по извесном реду распоређују.

Ова посебна контрола има своја оправдања у пореклаком броју покрађених предмета, јер се на овај начин може извршити брже упоређивање.

Већ пештанска полиција употребљава други метод контролисања; она место списка допуњава за сваку ствар једну по нарочитом формулару, уделену лисгу и ове онда распоређује по засебним књи-

кама према категорији покрађених ствари, од прилике онако исто, како сно помињали напред говорећи о списковима.

Листе покрађених ствари, које не спадају ни у једну од тих категорија, стављају се у једну општу.

Код нас се, у опште, не води никаква евиденција о покрађеним стварима и вредностима. Расписивање, које позиција у таквим случајевима врши, није ни мало практично, јер се такви расписи одмах по прочитању остављају у архив, те је полицијским чиновницима немогућно, да знате њихову садржину, а са тим, и да могу са успехом контролисати и знати, да ли која ствар није раније била украдена и од кога.

Вођењем овакве контроле и код нас би се извесно откриво знатан број крађа и преваре. (свршиће се)

В. Јаздовски.

ПРИВИДНА СМРТ

И у науци и у пракси познати су случајеви *привидне смрти*, т. ј. једног таквог човечијег стања, у коме се гозин оном не примећују никакви знаци живота, те изгледа да је дотична особа умрла, а међу тим она се после кад краћег кад дужег времена опет поврати и испоља све знаке живота.

Често је бивало, да су болесници у таквом стању привидне смрти сахрањивани, те су тако после тек у гробу умирали, у очајничком сазнању да су живи сахрањени!

Ко од нас није чуо, како су приликом раскопавања гробова нашли по неки леш или костур потрбушке окренут, што значи да је дотични био жив сахрањен. Такође нам ће те у сваком селу код нас по неко лице, за које вам наразбољији људи причају како је једном „умирало", па опет оживило и т. д. И то су случајеви привидне смрти, само што је срећом по дотичне особе, то стање код нас краће трајало, те нису доспели да буду сахрањени.

Случајеви сахрањивања живих људи и сада су код нас нарочито врло могући, јер се мртвади сахрањују по селима а и по варошима редовно без лекарског прегледа и врло често истог дана када је смрт настунила.

Са тога ће и полицијским и општинским властима, које су позване да се старају о личној сигурности, а и нашој публици у опште, бити од користи један чланак француског научника *Д-р Виаре*, који је он публиковао оних дана у 1750 броју часописа „La Nature" од 9. II. 907. и којим се изјаве, како се на један врло прост начин можемо уверити и без лекара о смрти каквога лица. Тај чланак гласи:

„Пре неколико дана у штампи се поновљено случај да у Америку један пољуљени подофицир, но други пут, у мало није сахрањен жив. — Исти се догађај збио и у Бечинеру. — Несреће овакве о пренагљеном сахрањивању у суви се јако долазе, с тога је корисно наћи тог лека, за да изнемо посла са мртвачким стварима. Лаката, опаснот привидне смрти није тако изванредна ствар, како неки мисле. Страховито помишљање на то, да се може жив сахранити или спалити, сасвим је умесно и оправдано искуством. Има, заиста, случајева, својим доказима, који изнају у себи научних потврда, и који стоје као непобитна истина на сирам оних који у то сумњају.

Не можемо да изложимо овде многобројне појаве, које смо раније износили у разним нашим чланцима. Најстрожа контрола је врше да при посматрању оних појава, која и нису сне публиковане; оне су тако очигледно истините, да оне саме собом носе убеђење за оне, који у њих не верују. У трима посматрањима, смрт је била значино констатована, а те су се особе саме повратиле у живот у праз у часу, када се, по извршеном формалностима, спремало да их у гроб ноложе. Ми смо изузели из званичних књига и изнамо у рукама уверења о смрти ових трију будо речено мртваца, који су морали да буду оглашени *као поново у живот враћени*, и чије грађанско стање носи назнаку о заблуди, чија су жртва требали бити.

Неопходна је потреба уочити ово и потражити лека за отклањање оне опасности.

Наиши за утврђење, да ли постоји права или само привидна смрт, разни су према томе, да ли о смрти треба да се изјасни лекар или пак нека особа, која се не разуме у медецини. Отуди један начин *лекарски*, а други *општи* и сваком приступачан за утврђење праве смрти.

Лекарски знак праве смрти: проба са *флуоресценном*. — Овај знак се добија *пробом са флуоресценном* и осниа се на неминовној циркулацији крви у свима случајевима привидне смрти, и на својству циркулационе крви да повлачи сом другс елементе. Састоји се у убризгавању под кожу, или боље у једну подкожну вену, неколико кубних сантимстра алкалног раствора флуоресценна. Флуоресценција је суиститација најлаке обојена од свих других: њена боја једнакућа моћ је топлика, да се њена карактеристична зелена боја гозим оном врло јасно да видети у раствору 1 на 45,000.000, што значи, да је довољно један грам флуоресценна па да се њиме обоји 45,000 литара воде (флуоресценни није отрован). Флуоресценти, убризгани у дози од два грама од прилике, у алкалном раствору, у свима случајевима привидне смрти брзо ће показати знак живота интензивно жутом обојеношћу коже и слузокоже, а нарочито дивном зеленом обојеношћу очију: *убризгани материјал ће наследати као да има жутицу*, и *неговр ће оно добити чудан изглед, као да је красан смарагд усађен у очној дупљи.*

Једино овом пробом са флуоресценном моћи ће лекар понајсигурније и понајлакше да констатује живот или смрт, на час и онда кад буду случајеви привидне смрти везани са потпуним престанком циркулације крви, она наша проба не ће имати велике важности. Свака престаиак губи од своје важности. Свако престанак циркулације може да буде *краткомеврени*, или *дефинитивни*; ако је дефинитивни, привидна смрт пасторе постаје правом и то ће се користити неразношењем убризганог флуоресценна, што се констатује у различним моментима, кад год се укаже да се провери стање: ако је краткотремени, убризгани препарат, пошто је остао на месту, биће разнешен крвљу чим ова почне да циркулише, а моменат поновне циркулације крви, ма колико да буде кратак, напад ће неке нове нити дошиле од двадесет и четири часа, који је рок и законодавац предвидео да буде од смрти до сахране. У свима случајевима привидне смрти из које се пробуди животу, утврдиће се разношење флуоресценна, и овом простом опаском утврдићемо живот сналако пре него свима осталим начинима, који су до сада цењени и који би нам могли назначити поновно циркулисање крви. Да би се избегла свака заблуда, потребно је какво средство, којим би се *стална контрола одржавала аутоматским начином и каквим очигледним истинским апаратом*. Дакле, употреба флуоресценна јесте једно средство за контролу, које има у највећем степену сва она својства: средство је за сталну и непрекидну примену, пошто се налази у само) особи тако да га она може одвети собом и у гроб; то је средство аутоматско, пошто се резултати јављају сами собом, и оно је управо један истински апарат за посматрање, пошто је довољно само један поглед бацити, да да се зна да ли има живота или је врава смрт.

Часта експериментисања у неким лабараторијама осведочила су потпуну важност ове пробе. Проблем о привидној смрти још нпак није потпуно решен употребом флуоресценна. Овај начин, заиста, по све посигуран и врло прост, иза рђаву страну ту, што га може да примени само један лекар, а баш у одсутности лекара, у пољу и на селу нарочито, и има у главноме бојазни да не буде пренагљеног сахрањивања. Онде је дакле потребан не начин лекарски, већ какав начин општи, помоћу кога би се свако лице, незнајући медицину, могло без муке да изјасни о правој смрти.

Тај општи знак праве смрти јесте проба са *реакцијом сулфоцијановом*.

У одсутности лекара, једини знак смрти апсолутно сигурни јесте распадање у знатној мери.

По невољи, овај се знак сувише касно јавља, и била би опасност по хигијену чекати на ову несумњиву манифестацију; јавна безбедност не допушта да се тако далеко иде са овом пробом. Али распадање, у истини, није тако спор знак, како се обично мисли, и ма смо успели да покажемо, да се, много пре од очигледног распадања, производе гасови сумпорни; чије постојање као се несумњиво утврди, означава праву смрт тако посигурно, као год и само распадање.

Ови гасови сумпорни као производи распадања леша, образују се нарочито и у великој количини у дупљама, одакле избијају кроз носне дупље. Довољно ће бити дакле, у пиљу прибављања доказа о правој смрти, који ће се доказ сам собом прибавити, да метнемо у једну носну дупљу, или пред једну ноздрву, мало

парче папира, које реагујући мења боју под дејством гасова сумпорних, и имаћемо за сваког јасан и аутоматски доказ о правој смрти. Папир, који ми предлажемо, јесте обично парче писаће хартије, на коме се раствором неутралног ацетата оловног напише што год или напрта што год, и то се у таком стању не види; права смрт биће означена само појављивањем писма или цртежа на папиру, која је у почетку био са спим био. То је сам мртвац који се обавља као упокојени; то је он сам који каже: „Ја сам мртав."

Оловни папир, може, по нужди, да буде замењен парчетом бакра или сребра; новац од пола динара или бакрене две паре дивно могу да се употребе на овај циљ стављајући их под посни отвор. Згодно је, претходно, малим парчетом земљане хартије делимично покрити површину метала, која је према посном отвору, а у тој сврси, да би гасови из пљува дејствовали само на слободну површину, како би реакција уочљивија била по реакцији у боји између двеју металних површина. Али, у сваки, ништа не може да замени оловни папир. У осталом, ради јаче и лакше употребе ових огледа, предлажемо, да се овакав приправљен папир, готов за употребу, бесплатно даје од стране општинске власти сваком сведоку, који дође у општину, без лекарског уверења, да учини пријаву о смрти. Овај папир, враћен у општину после реакције, служиће би за убеђење, и био би у очима администрације као доказ да је права смрт заиста констатована. Осећ зугломатско уверење о смрти замењило би лекарско уверење, кога је немогуће добавити кад нема ни једног лекара, а замена би била врло корисна, пошто лекари врло често из рђаве навике потписују тражена уверења не прегледајући последњи пут тело мртваца.

Реакција сумпороводична биза у свима случајевима праве смрти, а не јавља се ни у једном случају привидне смрти: ова нам дакле даје знак несумњиве смрти, знак тако поуздан као и само распадање, а овај је знак по превасходству општи, народни знак смрти, јер је на домаћају свакога. При средњој температури реакција се показује при крају првога дана или почетком другога. мало доцније или мало раније, према приликама, али увек сигурно пре него што се јави опасан знак распадања. Знак сумпороводичне реакције релативно је пригодан; његово очекивање, пре него се пристући сахрањивању, ни у колико се не коси са нарећењима најстрожег хигијене, и шта више пожаљне примену закона, који на супрот хигијени, забрањује да се лешом расположе пре појаве знака распадања. Знак сумпороводичне реакције мири закон и хигијену, и на велико добро друштва, води у нета мах рачуна о нарећењима и закона и хигијене.

Време је, да се власт побрине о жалосном положају у коме се, у Француској, налазе становници а нарочито становништво сеоско: често су појединци оглашени за мртве на веру дна сведока и спуштени у раку без доказа о правој смрти. Потребна је строга уредба, која би ишдила све заштите. Већ неколико општинских управа — бездановски и булошинских управа — бездановски и булошинских управа — нарадиле су лекарима, који конса — нарадиле су лекарима, који консатацију смрт, да морају правити пробу са флуоресценом. Надајмо се, да ће ова дан пример прихватити и остале варошн. и да ће се предузети мере, да би и сеоско становништво, једноно помоћи лекарске, могло да буде осигурано применом начина сумпороводичне реакције против сваке опасности пренагљеног сахрањивања.*

ПОУКЕ И УПУТИ

Жалбе, изјављене против решења Министра Унутрашњих Дела, којима се одређују места и рејони за апотеке, не подлежу расматрању Државног Савета.

Решењем Министра Унутрашњих Дела Ж 6693/966. год., а по молби Косте Б. ..., овд. апотекара, у начелу је одобрено отварање само једне, и то XVI. нове апотеке, и одређена је комисија ради оцене о могућности и места.

Приликом стечаја за нову XV. апотеку на Савинцу, 209 грађана из околине „Три Кућа", Сарајевске улице, Топчидерског друма и Сењака молили су, да се нова апотека отвори у Сарајевској улици, али им није она молба уважена.

Комисија је нашла, да би у савамалском кварту, односно у врачарском, требало отворити апотеку, а што се ужег рејона тиче, да он треба да заузме Дринску улицу, почев од левог угла Сарајевске, па до десног угла улице Кнез Милоша и куће на десном углу Сарајевске и продужењу Дринске улице до поло пресечене улице.

Решењем Ж 7508. одлучено је и утврђено, да граница рејона нове XVI. апотеке буде Вишеградска улица целом својом дужином са обе стране, проширујући на тај начин предложени рејон за две улице у поздадину, а то зато, што је предлогом комисије обухваћен мали, готово никакав рејон, и што се ужим рејоном морао оставити сваној апотеци изветан круг кретања.

Одређивање сваког рејона биза на основу тач. 7. чл. 24. санитетског закона, посредством комисије, а Министар, по праву врховног надзора, на основу чл. 1. тач. 7., чл. 4., и тач. 1. чл. 24. истог закона, надлежан је за одређење рејона и места за апотеке, услед чега и раније одређени рејони појединих старијих апотека нису и не могу бити неке сталне и непромењиве одлуке за све прилике и за сва времена. Јер растењем попућације и потребом отварања нових апотека на месту територији раније одређени рејони морају се мењати и сужавати, пошто у противном за нове апотеке — које се на основу закона, а на молбу интересованих лица, морају отворити, не би било места у рејону.

Ценећи ствар овако, Министар је нашао, да комисија погрешно резонује и изводира за неприкосновеност ширег рејона апотеке Душана Ј..... ограничавајући ужи рејон нове XVI. апотеке на један део Дринске улице, која би уједно била и гранична зона рејона нове апотеке и апотеке Душановог, као старијег рејона.

Разлози, који су тадашег Министра руководили, да Душану решењем Ж 1886. 1897. г., противно мишљењу комисије, а на штету тадање савамалске апотеке, прошири рејон и дозволи му да апотеку пренесе на границу овако проширеног рејона, опредељени су и Министра, да решењем Ж 7508. од 12. јула 1906. године рејон нове апотеке прошири и одлучи, да граница нове апотеке буде Вишеградска улица целом својом дужином са обе стране, и са овим рејоном расписан је стечај за њу.

Они разлози стоје и у овом случају, и на да Душан, на основу решења Ж 283. и Ж 1886. од 26. фебруара 1897. године, полаже право на целу Сарајевску улицу, — Министар није нашао, да овде има и да може бити неког стеченог права, јер се тако према општим одредбама закона о давању концесије, одређивању места за апотеку и право контроле не може ни прибавити, јер да је оно постојало или у опште могло постојати, онда ни молилац Душан не би могао доћи а још мање приближити се рејону и апотеци у Савамали, која је у своје време добила рејон за целу Савамалу без ограничења.

Са ових разлога, а на основу чл. 1., чл. 4. тач. 7., чл. 24. тач. 1. и 7., санитетског закона, Министар Унутрашњих Дела није уважио молиоцу Душану молбу, којом је молио, да супротно мишљењу одређене комисије и решењу Ж 7508. од 12. јула 1906. године наређи комисији, да уже рејон нове XVI. апотеке одреди у кварту врачарском и да не одобри, да се апотека отвори у Сарајевској улици, већ у Кнез Милошевој, као на раскрсници Врачарска и Топчидера, — него га је својим решењем од 20. септембра 1906. године Ж 9130. одбио од овог тражења.

По изјављеној жалби на ово решење, Државни Савет је нашао:

По чл. 24. тач. 1., 2. и 7. закона о уређењу санитетске струке и чувању народног здравља, Министар Унутрашњих Дела, као врховна надзорна власт. према броју становника, који се по закону тражи, даје дозволу за отварање и држање апотека, и при отварању апотеке, преко полицијске власти пази, да се за њу изабере место, које је удесно и за апотеку и за публику.

Као што се види, закон је одредио, да Министар све то по својој оцени решава, те с тога питање, које је расправљано окалбеним решењем, није административни спор, према чл. 48. тач. 2. саветског пословника, за расматрање кога би надлежан био Државни Савет, но чл. 5. закона о своме уређењу и чл. 144. Устава.

С тога је Државни Савет одлуком својом од 16. јануара 1907. године № 326., а на основу чл. 25. закона о пословном реду у Државном Савету, одбацио жалбу жалиоца као ненадлежној власти подносну.

Пропис закона о таксама № 75. не односи се и на оне механе, које су радиле, пре тога закона, добило привремено механско право.

Одбор општине рибничке донео је 29. новембра 1906. године одлуку: да се општинска механа у Врбовцу да под закуп с тим, да закупац има лично механско право.

Како је ова механа била затворена наредбом надлопне власти 1. новембра 1906. године зато, што нема месно механско право, начелник среског, на основу чл. 152. закона о општинама, задржао је ову одлуку од завршена, плаћајући да ће одговара закону, јер је дозвола, коју општина има, издата онда, кад се такса за то плаћала једном за свагда, а међутим по доцнијим изменама закона о таксама (ТБр. 75) за привремено месно механско право сад се плаћа значе године по 100 динара. На како је ранија дозвола изгубила вредност, општина је дужна да изади ново месно механско право са тиним назначењем зграде и да уредно плаћа пропису таксу.

По изјављеној жалби, Државни Савет поништио је решење надлопне власти са ових разлога:

Из акта се види, да је општина рибничка добила привремено механско право још 12. децембра 1892. године № 19794. од стране Министра Унутрашњих Дела, дакле много пре, но што је донесен пропис ТБр. 75. закона о таксама, по коме се за привремено механисање у згради, која нема месно механско право, плаћа годишње по 100. динара.

Према томе, моменути пропис не преди за ову случај, јер, као што се види, општина је стекла право пре доношења тог законског процеса, и има право привременог механисања у својој згради и даље све донде, док се не подигла каква механа по плану. Пропис ТБр. 75. закона о таксама важи само за оне механе, које би добиле дозволу за привремено механисање после доношења тог процеса, а за механе, које су добиле дозволу пре доношења његовог, важи пропис чл. 31. механске уредбе, и њихно стечено право у погледу тога не може се крнити.

Одлука Државног Савета од 3. фебруара 1907. године № 737. **М. В.**

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине жичке, актом својим од 20. ов. м-ца Бр. 193. пита:

„Моли се уредништво за објашњење: кад у чл. 32. т. 6. зак. о општинама стоји, да немају право гласа на општ. зборима она, који су под полицијским надзором, да ли је то у каквој противности са чл. 87. Устава земаљског, који то ограничење не ставља; и кад поправљају грађанску част они, који су осуђивани на казнор и за које време губе грађанску част?"

— На ово питање одговарамо:

Нема никакве несугласице између чл. 163. Устава, који регулисава право гласања при општинским и окружним изборима, и наређења тачке 6. чл. 32. зак. о општинама, јер се у чл. 163. Устава, вели, да се *за друге законске услове* траже још и 15. дин. непосред. порез, дакле оставља право, да се законом одреде други услови, који прижају право гласања или ово одузимају.

Чл. 87. Устава говори о праву бирања народних посланика.

II.

Суд општине орашачке актом својим од 25. ов. м-ца Бр. 137, пита:

„Мара ж. Јанка Станковића, из оне општине, поднела је тужбу овом суду против свога зета, тражећи да јој врати 5 воловa, 10 јагутка и још многе друге ствари, што је њена кћи приликом удаје одвела као мираз, па у браку живела свега 6 месеци и умрла.

Њен зет се не сказива да врати оне ствари наводећи, да је он приликом женидбе утрошио много већу суму новаца него што те ствари коштају, а тако исто и приликом смрти њене да је утрошио изнесну суму новаца, о чему подноси и рачун, па тражи да оне ствари залегну за оне трошкове.

Моли се уредништво за објашњење: да ли они трошкови око женидбе и смрти, учињени од стране зета тужитељног, могу пасти на терет тужиља, пошто је она наследница своје умрле кћери, и може ли суд поменуте ствари узети у попис и изложити их продаји, ако Мара не положи новац Михаилову по рачуну за сахрану и женидбу?"

— На ово питање одговарамо:

Како је овде изнесен један конкретан случај, који има да се пресуди то би неизгодно било давати објашњење, јер би се тако у неку руку предузимала стварп.

Али како се на питања вели, да суд има са свим погрешне појмове о овоме, то му се одговара, да се ни женидбом трошкови зета тужитељне, ни трошкови око сахране њене кћери, не могу сматрити као на терет, јер по § 768. грађ. зак. ово што жена донесе у покретним стварима као спрему, остаје њено за све време брака, а после предаја у својину законитих наследника, а по §§ 107., 108. и 110. истога закона, на мужу лежи дужност чувања жене, па наравно и лечења и сахране.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Велимир Радовић, земљод. из Лежевице, среза полошког стављен је под кривичну истрагу због опасне пријетње али је пре изнесене промене отуђарао из места пребивања. Велимир је стар 29 година, средњег раста, правилних, дугих образа, праве косе и обрва, боја коза малих. На челу има белегу од посекотине у облику праве линије, правна косор. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и у случају проналаска стражарни спроводу начелнику среза полошког с позивом на акт Бр. 1542.

Непознати крадљивци ноћу између 23. и 24. пр. м-ца обили су магазу Тодора Ристића, трговца из Ниша, и одњели: један комад црног сукненог штофа са белим пегама 10 мет. дужине, тридесет полутака вапна белог памука у тежини 75 кгр. и 40 кутија разно боје за бојење памука и куне. Нека све полицијске и општинске власти потраже крадљивце и крадене ствари и у случају проналаска и томе изјесте начелство округа нишког с позивом на акт Бр. 1889.

Непознати крадљивци ноћу између 16. и 17. пр. м-ца обили су дућан Ђорђу Трићковића, пиљара из Ниша и одњели: 48 кадиља за шињеле и мамузе, 25 сапуна за умивање, 14 сапуна за прање веша, 30 робијашких чешља за косу, 18 робијашких чешља за гатове, 20 робијашких четкица за брисе, 18 робијашких кутија за дуван, 2 тућета налијарала, једну дрвену кутију за ситнице, 6 порцуланских тањира, 2 тућета плеханих пладња, 1 туце плеханих лавуштика, 1 пар црних кожних цинела, две мушке платнене кошуље, једну обавезану од 150 динара, по којој је дужник Пера С. Јонић, земљод. из Ниша, једну обавезу од 90 динара Јоке Петровића — Ћаје, пиљара из Ниша, један уговор од 320 динара Тана Петровића, земљодилца из Кутаје по имен Лекси жене Ђорђа Трићковића. Нека све полицијске и општинске власти потраже крадљивце и крадене ствари и о резултату тражења извести начелство окр. нишког с позивом на акт Бр. 1023.

Краће стоке. Ноћу 31. пр. м-ца и 1. овог м-ца непознати крадљивци украо је са појате једну краву Михаилу Радосављевићу, земљод. из Виторовце. Крава је длаке жуто-плаве, матора 6 година, без рогања. Акт начелника среза белопаланачког Бр. 5283.

Ноћу између 31. и 12. пр. м-ца непознати крадљивци украо су са појате два коња Живану Милосављевићу, из Добрујевца. Обе су $\frac{B}{C}$ коња матори по 6 година, са жигом једна је длаке сиво-плаве, други је сиве. Акт начелника среза белопаланачког Бр. 5283.

Обрађа се пажња свима полицијским и општинским властима на оне потраже.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Код начелства округа нишког кашља се у притвору Танасије Стевановић, бив. писара из Кунишова. При претресу код њега нађен је један свиларски џепни сат са заклопцем и ланцем, једна пов рођених са 40 челичних резолверских метака од 7 м.м. на коме се налази жиг фирме Владимира Цанића сатџија из Пирота. 12 наполеона у злату и 9 динара у сребру. Он је стар 36 година, средњег раста, очију, косе и брисова црних, браде се, од одела има још при штоховани зимски капут, пову астрагања шубару и на потиљку ноше пиштеље. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да ако би нашле, да је Танасије извршио какво кажњиво дело о томе известе поменуто начелство с позивом на депешу Бр. 2069.

Код Милоја Николића, земљод. из Трнаве, среза лепеничког, палили се један мангуп поп, мотор 5—7 година, доратаст, у обе ока чакарast, без ронаша. Нека све полицијске и општинске власти потраже горњег коња и упуте га начелнику среза лепеничког с позивом ак. лењиру Бр. 501.

Код начелства округа крушевачког палили се у притвору Данило Вилотијевић — Тасић — молер — кошчар из Заседнице. Како се сумња да је Данило извршио тде какво паљевно дело то нека све полицијске и општинске власти известе помену то начелство, ако би знале да је извршио какво дело, с позивом на акт Бр. 854.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Сваком је човеку здравље најмилије. Њега не може заменити никакво благо и човек ће сво благо, само да се здравље сачува.

Зато ће особиту пажњу многи паралитици, који хоће опет да живе, дати и ово што ће им бити корисно да је експлоатишу, те се самозвано проглашују за „практичаре“ народне лекаре, лечећи нарочито оне болести, које су и за саму медицинску науку или вештачке, или врло тешко излечиве, као рак, надимања, шећање, туберкулоза, реуматизам и т. д.

Код тих тешких болести многи се простори људи чак и после доказаног лечења обраћају овим надри-лекарима, или им се они сами нуде, а они не само што не знају природу и развитак дотичне болести, нити пак средства којима се она лечи, већ често пута дају нешто што је непосредно за живот опасно.

Ти надри-лекари су про-те паралише, и то најопасније врсте, јер не само што плаћају лаковерне људе, већ им често и живот узимају.

Ту скоро дошао је био из Кутарске пенаде Јован Костић, који је одмах као „доктор“ у једном београдском хотелу и тако се нешто усмено рекламирао, да су га после два — три дана по доласку звали на све страше. Тако га позову да лечи и једну девојку, која је небеске боје болесна. Но после његових „визита“ и „лекова“ девојка је пала у несвест, из које се није више ни кратких упрешла после три — четири дана. Понедеоком истрешли није се могао утврдити, да ли су његови „лекови“ били непосредни повод смрти, али је то несумњиво, да је он изузео место једном свесном лекару, који би је на сваки начин излечио.

Раније је опет у Београду ухваћен један очни надри-лекар, који је собом носио изваи поређаних шилатих и оштрих инструмената, којима „оперише“ очи болесницима. На питање како он зна за бирата по очима, које се тим инструментима у цетиноj) немилосрдно дуби могу сасвим управо тврдити, он је са неким поуздањем уверавао, како се при његовим „операцијама“ „ретко дешава“ да поче очи испуре!

Међу оне опасне паралише спадају и ова двојица:

Живојин Јовановић, родом из Јарушпице у срезу лепеничком, стар 58 година, осуђиван

пуском на четири године робије због фалсификата и небројено пута полицијски кажњаван, и

Тодор Милутиновић, из Шапца, стар 40 година, полицијски више пута кажњаван и протеран због скитње и бесправног лечења.

Тодор опет уз своје рецепте даје и друге написане савете о употреби леки и јела. Али се бар добро и наплаћује. За „лечење“ једног сиротог надница од пилеће дугао је 300 дин.

Чиме ове паралише највише мами људе на свој дешан то су њихова уверавања о сигурном лечењу њихових лекова. Обећавају за сваку болест најмање гаранције, али ућек успеју за свој „хонорар“ унапред наплату.

И Живојина и Тодора протерала је Управа града Београда у њихова места рођења, али и тамо тешко да ће се они лагати свога поште-

Код Живојина пађено је једна пуна велика кутија разних „лаша“ са неким разнобојним течностима, које је сам спремао, па је тако с тим „лековима“ више по паровима „лечио“ где је било болесника од сваке болести и одмах и лекове давао. Побринуо се човек да се ни у апотеку не мора ићи. Интересантно је, да је у једној „лаштици“ држао као „шпулне“ врпца свега што се за супу употребљује. На бар да су и остала „медикамента“ била неким таквим сиром, него тамо је спанђавио и. пр. шећер, зејтин, шпиритус, сирћеја и т. д., па од тога правио разне комбинације.

Ово последње, те се тога спречење на њих нашло сними полицијским и општинским властима, а и приватним лицима, те да чувају од њих и своје несе, а још више своје здравље. **Ж. Л.**

НА ЗНАЊЕ

Комплети „Полицијског Гласника“ за 1905. и 1906. год. могу се добити у уредништву по цену од 20 динара за једну годину, у елегантном тврдом повезу. Новац треба слати благајни Министарства Унутр. Дела.

БРОЈ 8. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 18. ФЕБРУАРА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а кроме потребе и више пута недељно. Претплата се плаћа унапред, и то најмање за пола године, на своју полицијску власт, и износи: 20 динара на годину за државне и општинске надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара друге класе среза параћинског Михаила Димитријевића, полицијског писара исте класе среза косаничког, — по молби;

за полицијског писара друге класе начелства округа подринског Стевана Петровића, полицијског писара исте класе среза пиротског, округа нишавског, по потреби службе; и

за полицијског писара треће класе среза пиротског, округа нишавског Радисава Суботића, спрског правника.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 7. фебруара 1907. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара прве класе Управе варошн Београда Милоја Бели-Марковића, полицијског писара у оставци.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 12. фебруара 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Светозар Поповић, полицијски писар прве класе Управе варошн Београда на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда — стави у пенсију која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 12. фебруара 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Бранимир Ј. Рајић, начелник треће класе округа пожаревачког, на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у пенсију која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 14. фебруара 1907. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника друге класе округа пожаревачког Павла Поповића, адвоката из Пожаревца.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 14. фебруара 1907. г. у Београду.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., одобрена су решења Народне Скупштине саважене у први редовни сазив за 1906. године, која гласе:

„да се село Сврљишка—Топла, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје досадашње општине белоточке, среза заглавског, округа тимочког, и да образује нову општину под називом: општина сврљишко-топлански, у истом срезу и округу“.

„да се села Тубиња и Белопеларе, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од своје досадашње општине субјерске, среза црнотравског, округа ужичког и да образују нову општину под називом: општина тубињска, у истом срезу и округу“.

„да се општина цикотска, у срезу јасеничком, округа моравског, коју сада сачињавају села Ломница и Цикота, разгруписше, и по изјављеној жељи својих становника село Ломница придода општини рековачкој, а село Цикота општини слатинској, — у истом срезу и округу“.

„да се села: Туларе, Баца, Калудра Плачник и Вича, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од своје досадање општине белољинске, у срезу прокупачком, округа топличког, и да образују нову општину под називом: општина туларска, — у истом срезу и округу“.

„да се село Калуђерица, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садање општине велико-мокрушке у срезу врачарском, округа београдског, и да образује нову општину под називом: општина калуђеричка, — у истом срезу и округу.“

„да се село Папратиште по изјављеној жељи својих становника одвоји од своје досадање општине гугалске, у срезу пожешком, округу ужичком, и споји са општином табановачком, — у истом срезу и округу.“

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. јануара 1907. г. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу децембру 1906. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца децембра извршено је у Србији:

1. **Убистава**	27
2. **Детоубистава**	4
3. **Нехотичних убистава**	2
4. **Покушаја убистава**	23
5. **Разбојништава**	8
6. **Силовања**	1
7. **Тешких телесних повреда**	9
8. **Паљевина**	26
9. **Опасних крађа**	120
10. **Злонамерних оштећења туђих ствари**	8
11. **Самоубистава**	10
12. **Покушаја самоубистава**	1

Од извршених дела проналожено је:

Убистава	26 или 96 %
Детоубистава	4 „ 100 %
Нехотичних убистава	2 „ 100 %
Покушаја убистава	22 „ 95·6 %

Разбојништава . . . . . 4 или 50 %
Силовања . . . . . 1 „ 100 %
Тешких телесних повреда 9 „ 100 %
Паљевина . . . . . 6 „ 23 %
Опасних крађа . . . . . 39 „ 32·5%
Злонамерних поништаја туђих ствари . . . . . 1 „ 12·5%

Највећи број убистава извршен је помоћу *ватреног оружја* (13), затим помоћу *оштрог* (7) помоћу *гвожђа* (6), и *задављивањем* (1).

Узроци са којих су ова убиства извршена леже: у *међусобној свађи* за 12 случајева, у *користољубљу* за 5, у *освети* за 4, у *нужној одбрани* за 3, у *љубомори* за 1 и у *вршењу званичне дужности* за 1 случај. Узрок једном убиству непознат је.

Посматрана према местима у којима су извршена изложена убиства јављају се: у срезу грочанском **2**, у срезу сврљишком **2**, у срезу зајечарском **2**, у срезу жичком **2**,[1] у варошима Београду **2** и по **1** у срезовима: колубарском округа београдског, косматском (непронађено), ћупријском, јабланичком,[2] крагујевачком, бељичком, нишавском, јадранском, рађевском, пожаревачком, хомољском, бољевачком, прокупачком, златиборском, студеничком и трнавском.

Поред ових убистава у месецу децембру прошле године откривено је убиство Жике Ђокића, земљод. из Врбовца, у срезу тимочком, кога је још 27. августа пр. год. убила жена Малина и заклала у штали.

Детоубиства су извршена у срезовима: крајинском, забуковачком, качерском и моденском.

Нехотична убиства извршена су у срезовима: нишком и млавском.

Покушаји убистава извршени су: у срезу јабланичком **10** (1 непронађен), у срезу јадранском **2**, у срезу пожаревачком **2**, и по **1** у срезовима: колубарском окр. београдског, ленепичком, кључком, ражањском, орашком, подунавском, рачанском, студеничком и у варошн Смедереву.

Скоро сва дела извршена су у међусобној свађи.

Разбојништва су извршена: у срезу жичком **4**,[3] и по **1** *непронађеном* у срезовима: колубарском окр. београдског, грузанском, љубићском, и у варошн Нишу.

Силовање је извршено у срезу параћинском.

Тешке телесне повреде извршене су: по **1** у срезовима: грузанском, деспотовачком, алексиначком, јадранском, мачванском, љубићском, бољевачком, и у варошима: Крагујевцу и Пожаревцу.

Паљевине су извршене: у срезу подунавском **3** (1 пронађена), у срезу орашком **3** (1 пронађена), у срезу подгорском **2** (обе пронађене), у срезу јасеничком окр. крагујевачког **2**, у срезу пожаревачком **2**, и по **1** у срезовима: посавском округа ваљевског, јабланичком, грузанском, рађевском, темнићском (пронађена), бањском, сврљишком, млавском, моравском округа пожаревачког (пронађена), таковском, љубићском, зајечарском, бољевачком, и у варошн Ћуприји.

Вредност свих ових паљевина износи око **5000** динара.

Опасне крађе извршене су: у Нишу **8**, у срезу млавском **7**, у Крагујевцу **6** (3 пронађене), у срезу ленепичком **5** (2 пронађене), у срезу пожаревачком **5**, у срезу темнићском **4** (све пронађене), у срезу грузанском **4** (2 пронађене), у срезу голубачком **4** (све пронађене), у срезу грочанском **3** (све пронађене), у срезу ваљевичком **3**, у срезу посавско-тамнавском **3** (све пронађене), у Крушевцу **3**, у Ћуприји **3** (1 пронађена), у срезу пожешком **3**, у срезу добричком **3** (2 пронађене), у Београду **3** (1 пронађена), у срезу посавском округа београдског **2**, у срезу тамнавском **2** (1 пронађена), у срезу колубарском округа ваљевског **2** (1 пронађена), у срезу власотиначком **2**, у срезу брзопаланачком **2**, у срезу неготинском **2**, у срезу лесковачком **2** (1 пронађена), у срезу ресавском **2** (обе пронађене), у срезу алексиначком **2** (1 пронађена), у срезу подунавском **2** (обе пронађене), у срезу зајечарском **2**, у срезу заглавском **2**, у срезу бољевачком **2**, и по **1** у срезовима: косматском, подгорском, ваљевском (пронађена), посавског округа ваљевског, ћупричком, јасеничком округа крагујевачког, крајинском, кључком, трстеничком, расинском (пронађена), бољичком (пронађена), сврљишком (пронађена), нишавском (пронађена), јадранском, зајечарском, хомољском, таковском, љубићком, качерском, тимочком, прокупачком (пронађена), ражањском, ужичком, жичком, трнавском, и у варошн Смедереву.

Вредност свих ових крађа износи око **11.000** динара.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу врачарском **2**, у срезу неготинском **2**, и по **1** у срезовима: таковском, трстеничком, таковском (пронађен) и у варошн Нишу.

Вредност уништених ствари износи око **4500** динара.

Поред изложених дела у току месеца децембра извршено је још у Србији и **10 самоубистава**, и то: у Београду **3**, у срезу ужичком **2**, и по **1** у срезовима: ћупричком, брзопаланачком, крајинском и у варошима: Нишу и Пожаревцу.

Ова самоубиства извршена су: *вешањем* 6, *ватреним оружјем* 3, и *дављењем у води* 1, а узроци њиховом извршењу леже: *у душевној болести* за 2, *у домаћој расгри* за 2, и *у очајању* за 1 случај. За 2 случаја узроци су непознати.

Један покушај самоубиства извршен је у срезу посавско-тамнавском, вешањем, због домаћих непријатности.

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Тачка број	ОКРУЗИ	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убистава	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерни поништаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	4	—	—	1	1	—	—	—	6	2	—	—
2	„ ваљевски	—	—	—	—	—	—	—	3	7	1	—	—
3	„ ћупрнски	2	—	—	10	—	—	—	1	7	—	1	—
4	„ крагујевачки	1	—	—	1	1	—	1	2	15	—	—	—
5	„ крајински	—	1	—	1	—	—	—	—	5	2	—	—
6	„ крушевачки	—	—	—	1	—	—	—	1	6	1	—	—
7	„ моравски	1	—	—	—	—	1	1	2	12	—	—	—
8	„ нишки	3	—	1	—	1	—	1	2	11	1	—	—
9	„ пиротски	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—
10	„ подрински	2	1	—	2	—	—	1	—	4	—	1	1
11	„ пожаревачки	2	—	1	2	—	—	1	5	15	—	1	—
12	„ руднички	—	1	—	—	1	—	1	2	3	1	—	—
13	„ смедеревски	—	—	—	3	—	—	—	6	2	—	—	—
14	„ тимочки	3	—	—	—	—	—	1	2	7	—	—	—
15	„ топлички	1	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—
16	„ ужички	1	1	—	1	—	—	—	—	5	—	3	—
17	„ чачански	5	—	—	1	5	—	—	—	2	—	—	—
18	Управа града Београда	2	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3	—
	Свега:	**27**	**4**	**2**	**23**	**8**	**1**	**9**	**26**	**120**	**8**	**10**	**1**

На канцеларије Антропометријско - Полицијског Одељења Министарства Унутрашњих Дела, 11. фебруара 1907. год. АБр. 163. у Београду.

[1] Младено Гушић, из Шилатовића, које се биле одметнуо од власти, убио је 11. децембра пр. год. свога друга Срећка Перишића, из Косовића, а Радоја Перишковић земљод. из Рођевића убио је, у одбрани, Гушића, коју изнеће 18. и 14. децембра.

[2] Моментални контролори убили су 23. децембра прошле године Велију Бекријановића, који је хтео, да прошом пренесе у Турску 400 кгр. барута и 4.500 чаура.

[3] Сва ова разбојништва извршили су исти познати зликовци Младено Гушић и Срећен Перишић.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Из овога се јасно види, како је инквизиторски поступак продро у праксу световних судова Италије и како се даље развио. Ово је сад био италијански поступак, који је почивао на рационалним основицама и био потпуно савремен; доказни систем био је такође рационалан, као год што је и доказ Канонског Права. Овај поступак био је предмет научног образовања у Италији и предмет предавања на италијанским универзитетима. Овако обрађиван поступак морао је имати утицаја на околне државе, у којима је кривично поступање било сасвим другачије. Први је био стари француски, који је још у тринаестом столећу, а за њим и стари немачки поступак, који је у четрнаестом и петнаестом столећу мало по мало рецирирао Римско и Канонско Право, које је у ово време било у сналн у Италији, као нови Италијански Кривични Поступак. Потпуну рецепцију убрзало је на правом месту то, што је поред домаћег старог права био у сналн као важедан поступак, канонски кривични поступак у оволико, у колико је пружа имала права казњавања. Противности између ова два права биле су велике, и старо право, као несавременије, сваким даном је узмицало и правило места новоме. Уз ово даље долазе списи канониста, који обрађују само инквизиторски канонски поступак и који својим делима утичу на световне правнике у Француској и Немачкој, да и они почињу обрађивати и препоручивати нови инквизиторски поступак. Радови италијанских правника ушли су у Француску и Немачку у рукописима и штампани; али је шири и снажнији био утицај, који су они вршили посредним путем: обрађивањем њихових списа у правничкој популарној књижевности. Од нарочитог су утицаја назад били доктори права Француза и Немци, који су из своје студбине долазили на болонски и друге италијанске универзитете и на њима слушали и учили нов италијански инквизиторски поступак, који је у Италији већ био у сналн. Они су, враћајући се у своју отаџбину, и даље обрађивали тај поступак и постепено га уносили и у самУ судску праксу.

На овај начин је примљена рецепција туђинског права; старо домаће право сваким даном је топуло а туђинско све више и више избијало на површину. Постепена рецепција нигде се на појединих законо онога времена, који у себи садрже одредбе туђинског права.

Завођење инквизиторског поступка у Француској види се већ из закона Луја IX од 1254. год., којим се забрањује употреба судског двобоја; а започињање истраге ex officio налаже се у закону од 1270. — Потпун законик кривичног поступка донео је Франсоа I 1539., у коме се налазе све одлике инквизиторског поступка. Овим законом је уређен и доказни поступак на сасвим новој основи, јер су сва стара формалистичка доказна средства избачена и заведен доказни систем новог италијанског права заједно с тортуром. — Најважнија од свију за тадашњи кривични поступак јесте Ordonance sur les matières criminelles од Луја XIV 1670., која је у главноме била у сналн све до револуције.

У Немачкој све до шеснаестог столећа није било законика, који би обухватао цео нови рецепирани Кривични Поступак, већ је било само појединачних одредаба, из којих се види, да је био усвојен и инквизиторски поступак. Тако је неко време био у сналн и стари домаћи и нови инквизиторски, услед чега су настајале велике забуне и сметње. Тек *Бамбершки* казнени законик од 1507. (Bambergensis, Bamberger Halsgerichtsordnung mater Carolinae) који је израдио V. Шварценберг, и *Бранденбуршки* од 1516. коначно су признали само инквизиторски поступак и припремили израду једног општег немачког закона о Кривичном Поступку, који је донет за владе Карла V. 1532, познат под именом *Каролина* (CCC). Ово је најбољи извор за изучавање тадашњег Кривичног Права и Поступка.

Што је ордонанса Луја XIV за француски, то је Каролина, закон Карла V, за Немачки Кривични Поступак, јер и један и други усвајају правн инквизиторски поступак с нарочитом тајности, писмености и *законском теоријом доказа с тортуром*. Доказни систем, који је образован у Италији, пренесен је и у Француску и у Немачку.

Каролина, наслањајући се на италијански доказни систем, учинила је велику грешку, што у своју теорију законских доказа није унела и доказ *индицијама*. Неко може бити осуђен само на основу признања, сведоџбе сведока и исправе, а никако на основу сумње или основа подозрења. Доказна средства су, према овоме: *признање, сведоџбе сведока и исправе*. И ако је у свима законодавствима овога времена био искључен доказ индицијама, ипак оне нису биле без икакве вредности. На основу њих се није могла једна чињеница потпуно доказати, али на основу њих се могла употребити тортура ради изнуђавања признања.

Признање је било најбоље доказано средство — regina probationum, и за њим се тежило у поступку, јер се сматрало да је њиме најбоља права истина. Свако се признање подвргавало оцени суда и тек се тада узимало као потпун доказ, што значи да није имало доказну снагу чим је дато. — Ако се испитом оптуженог није дошло до признања, онда се његова кривица могла доказати и сведоџбама сведока. Сведоџи су испитивани протоколарно и њихови испити саопштавани странкама ради претресања. За потпун доказ сведоџима тражиле су се *две сведоџбе*, а једна сведоџба чинила је *полудоказ* (probatio plena et semiplena), подела која у теорији законских доказа још и има своје практичне вредности, јер је закон унапред сваком доказном средству одредио и доказну снагу.

Ако се потпун доказ сведоџима није могао добити, а није било ни добровољног признања, то је оно морало бити *изнуђено*, но само под условом да већ постоје основи подозрења, који су довољни за примену тортуре. Законодавци су у примера ради набрајали основе подозрења (индиције), који треба да буду погодба изнуђавању признања, а пре саме тортуре оптужени се позивао, да обеснажи индиције, које против њега вођују. Признање, које оптужени за време тортуре учини, не сме се признити као доказ, већ се има његова истинитост да провери. Проверавање се врши на тај начин, што се оптужени, који је признао, пита за извесне околности, које нежни знати за нити их може рећи, па ако признање садржи и такве околности, које само извршиоцу могу бити познате, онда се сматра да је истинито. Ако се те околности не слажу, онда се оптужени подвргава поновној тортури, док се не добије жељено признање. Наниемено се ставља тек оно, што оптужени после тортуре призна, а признање има доказну снагу ако се после неколико дана опет поновн и потврди. Из овога се јасно види, да тортура није била доказно средство у законском смислу, већ један експеримент, који се има употребити ради добављања доказног средства.

(наставиће се)

Д-р Бош. В. Марковић

АЛБУМ КРИВАЦА

и друга спомоћна средства полиције безбедности.

(свршетак)

Због потпуније контроле над покрађеним стварима, хановеранска полиција начинила је тачан списак свих завода и радња, у којима се признају ствари у залогу; а у исто време и свих старинара и банкара. Све су оне радње подељене по групама и за сваку такву групу од неколико њих одређују они једног полицијског чиновника, чија је дужност, да свакодневно похађа те локале и да се сваћа тачно увери да ли код њих није продата или заложена каква украдена ствар. Приликом таквих ревизија они полицијски органи обавештавају кога треба у тим радњама усмено или писмено, о појединим ученицима крађама и описима украдених ствари, како би и они, поред поменутих чиновника, водили рачуна о проналажењу покрађених ствари.

За нас би оваква контрола била од врло велике важности. До данас се међутим, код нас на то није полагала никаква пажња, и ако би се статистичким подацима могло утврдити, да је 50% украдених ствари дато у залогу одмах после крађе.

Организујући такву једну контролу били би у стању, да на врло лак начин дознаме о многим извршеним крађама, о којима иначе с друге стране не бисмо могли ништа сазнати. Та наш је контрола потребна у толико више, што нашим законом није забрањено, да неко може залагати извесне ствари без потребе легитимисања.

Већ у Немачкој није тако. Берлинска је полиција и, пр. у духу закона увела, да сви залагопримаоци воде нарочиту књигу са именима залагача, уз навођење њихових легитимационих картија, које су показали приликом залагања и заложеног предмета. Тај је списак приступачан само залагачима и полицијским чиновницима. Полиција има велике користи од њега при проналажењу криваца.

Кад, дакле, они и поред оваквог списка одређују сталну контролу за све заложене ствари, зашто се онда не би и код нас увела, кад већ не постоји законска обавеза легитимисања?

* * *

Познато је, да је једном криминалисти често пута потребно да познаје рукописе појединих криваца и да се, ако се располаже таквим материјалом, могу да учине знатни успеси у раду. Такав материјал прибира на свој начин и хановеранска полиција: она лица, која се код ње измере по Бертилоновом систему и од којих се по прописима дактилоскопије узму отисци прстију, дужна су, ако су сазо писмена, да на полутабаку хартије испишу своју аутобиографију, како им се буде изгледало и да то исто напишу и потпишу. На тај начин полицијска власт у свако доба располаже њиховим оригиналним рукописима.

Ове рукописе распоређује полиција у кутијама по азбучном реду, према презименима тако, да свака категорија криваца, односно свака свеска албума, има и своју кутију.

Сем кутија, одговарајућих категоријама албума, које смо напред споменули, постоје засебне кутије и за фалсификаторе, јатаке и саученике, просјаке, који пишу молбе за милостињу и лица, која се баве писањем анонимних и претећих писама.

* * *

И за растуране лажног новца постарала се она полиција, да уведе извесну контролу, која се по својој практичности ни мало не разликује од контроле над покрађеним стварима.

Од лица, која се ухвате, да су покушала, да протуре какав лажан новац, узимају потребне податке и попуњавају један по нарочитој форми уделени бланкет са именом и презименом дотичног лица, местом, где је покушао размену, именом лица, код кога је то учинио и тачан опис предмета и времена издања лажног новца.

Такви бланкети се распоређују азбучним редом, по презименима растурача, у кутијама, којих има толико колико и слова у азбуци.

Ако се таквом лицу и по други пут догоди, да га ухвате у протурању, па се констатује, да је и тада покушао, да протури новац исте врсдности и од исте године, као раније, полиција с правом нађењује претрес његовог стана, јер постоји вероватноћа, да он то чини намерно, а не случајно.

Код нас се ни у том погледу ништа није предузимало до данас. А међу тим не би била искључена могућност, да једном лицу, које би данас покушало да протури новац у једном кварту, па се сутра ухвати у протурању истога новца у другом кварту, због тога не зеси ничаква неприлика, пошто се код нас и у тим пословима осећа толика подвојеност, да се не може знати у једном кварту шта други кварт ради. Од такве погрешке системе у раду наша полиција највише пати и док се она на који начин не преуреди, не може у нас бити ни речи о каквом њеном напретку.

* * *

Води се за тим списак осуђених криваца на полицијски надзор, па тачним подацима о томе, кад је дотично лице осуђено на ту казну, којом предузом и колико, као и кад је почело издржавати и кад се има ослободити. О корисности овога списка није потребно да овде ништа посебно пишемо, пошто је сваки полицијски чиновник убеђен, да се мора ово извршивати све дотле, докле се по нашим позитивним законима појединци осуђују на ту казну. Пре пратког времена изашао је у „Полицијском Гласнику“ један опширнији чланак о овом надзору.

Код нас се, на жалост, за сада тај надзор не врши ни из далека онако, како је законом прописано, већ је у многим случајевима остављено вољи самога осуђеног, да ли ће га издржавати или не. То се најбоље види у београдској полицији, где ако што сви знамо, живе многа лица, која су осуђена на издржавање полицијског надзора; на жалост та полиција нема података о томе, то га због тога не издржавају само она лица, која се сама пријаве.

* * *

Хановеранска полиција не пропушта, а да се не користи и појединим корисним саопштењима у њиховој штампи, која се односе на криминалистику. Све такве новине и саопштења она неспа редовно из новина и жели их у засебне књиге — блокове — са празним (листовима, да у своје време може корисно и да употреби. Чиновник, коме је тај посао поверен, права с времена на време регистрар пред књигом о садржини прилежећих листака. Већ је 9 година како прибирају тај материјал и чиновници се хвале, да им он у многим случајевима чини леле услуге. То је у осталом и објашњено: Зар се и код нас мало пута може наћи у нашим новинама по која веома корисна вотица или расправа о каквом криминалном предмету?

* * *

Врло је важна ствар при контролисању професионалних разбојника и других криваца, да се зна, где се који од њих креће и у коме се друштву обично налази. О томе се хановеранска полиција тако исто брине и она све прибране податке бележи у једну за то уделену књу, где се поред имена (својих) познатих неваљалаца стављају и имена њихових другова са којима су сагда заједно. Ове податке средњаје полиција по именима извиканих локала, у којима се таква друштва обично виђају. По њима се врло често усне да објасни неки иначе необјашњиви догађај, када се нађу на уну такве везе и начин живота тога разбојничког света.

За тим се води још и контролник учињених дела, која се достављају полицији по хронолошком реду са тачним описом учињених дела, сем тога и списак пронађених кривичних дела, по којима су учиниоци спроведени суду. И пред једним и другим таквим списком налази се мали регистар имена криваца по азбучном реду и са рубрикама о учињеним делу и о страни, на којој је дотично лице записано у регистар.

Они се списковни употребљавају да би се у свако доба могло видети кретање криминалитета и да би се за статистичке податке тачан и поуздан материјал имао.

Завршујући излагање о овим разним контролама и списковима морам напоменути, да сам потпуно убеђен, да и ми морамо једном у овом правцу покушати, да уредимо нашу полицију. Чак нам не стоји ништа на путу, да то одмах и предузмемо, јер њихово вођење не потребује ни нарочите зградње ни спреме, пити нових нових материјалних жртава, па чак ни велике радне снаге, сразмерно користи, коју би нам пружило увођење њихово.

У хановеранској полицији све напред поменуте списковне и контроле води један жандарм кривичног одељења. Ми бар не осуђујемо у нама.

В. Лазаревић.

О КРАЂИ СТОКЕ

Судећи по статистичким подацима за последњих неколико година број злочина и преступа, нарочито тежих, знатно је опао, безбедност је у том погледу много јаче него раније загарантована, али за крађе стоке не може се то исто рећи. Број крађа стоке ако није нешто већи него раније смањен. Као би се публиковали сви извештаји што их општински судови о овоме подносе своју предпостављеној власти наследило би често невероватно да се толики број тих крађа дешава.

Кад би се израчунало колика се штета од тих крађа претрпи, стварна штета украдена стока и тровоком око тражења покрађе и кривца (телеграми, расписи, лично потеро и т. д. тај рачун би био врло велики.

Многима ових крађа које су већином описе §. 223. б.казненог законика, даје се у неколико објаснити законом којом се оне прве. Наши људи обично стоку не затварају, не чувају са оплимо предострежности са колико би требало, него стоку остављају на отворени просторима, на чак и ненезану и тиме често дају прилике да се кривична дела дешавају. На и оно што као сасвим чувају, затварају, остављају под слабим и рђавим затворима а често но појатама и колибама а без икаква надзора и ако далеко од куће.

Други важнији разлог што се оне крађе не умањавају лежи у томе што је крадена стока у већини случајева продавати несавесне трговине, а превентивне мере које полицијска власт предузима да се број крађа стоке умањи и трговање с њом онемогући, недовољне су. Оне су доцније у неколико запођене, али противу њиховога запођења, истиче се као разлог отежавања промета стоке. Свакако да се зато што ће промет стоке бити мало отежан, не може дозволити запостављање тако потребних и корисних превентивних мера.

Године 1871. књажевско намесништво је издало као превентивну меру једал, и ако не потпун, ипак врло потребан, закон, закон о издавању уверења при продаји стоке. (в. зборник 31. страна 460.) Залатак тога закона је да спречи продају украдене стоке. Закон наређује да сваки онај који би хтео продавати говеда и коње мора имати од месног кмета уверење да је то његова (продавчева) својина.

„Који продавац стоке не би имао уверење, тај ће се као подозрив одних на одговор узети, на ако би се показало да је стоку украо или другим недозвољеним начином прибавио, поступиће се с њим по прописима кривичнога закона, а стока ће се задржати на његов трошак док се изнађале не сврши. Кад купац но би јавио власти за продавца стоке који нема уверење, онда ће дужан бити стоку, ако би била украдена или другим недозвољеним начином од стране продавца прибављена, вратити правом господару без икакве накнаде од онога." Тако гласе чл. 7. и 8. поменутог закона.

Недотицањет овога закона јесте у томе, што се он односи само на крупну стоку и што дужности одређене у њему нису биле довољно санкционисане. Разуме се, кад се утврди да је стока украдена, онда и купци могу одговарати по кривичном законику за саучесништво, али ми овде говоримо о томе, да они у опште не купе стоку од продавца који нема уверења да је то његова својина, а за то у овом закону нема санкције, јер и у оном случају, кад се истрагом утврди да је продавац доиста сопственик продате стоке, до купца који је стоку без уверења продао нема одговорности, сем тога што поднесу мале тровкове око изнађања. Сама грађанска одговорност непотпуна је и без кривичне одговорности не ће дати жељени резултат а може бити подстрекач да несавесни људи развијују да неће на бити ухваћени.

1891. године расписом *самостално одељења* министарства унутр. дела Сѫ 5014. од 9. августа уверење о својини стоке, које предљим законом уведено, спојено је са уверењем о здрављу стоке, са општинским сточним пасошем који је предвиђен законом о заштити од сточних зараза у опште и о мерама за угушивање истих зараза. Сточни пасоши су прибобитно баш заведени као једна од главних мера за сузбијање и угушивање сточних зараза и за заштиту стоке од истих, а тиме су запеђени као мера за предохрану јавне безбедности и па то су и стављени биле под надзор ветеринарима, на је то тако остало и после кад су по моменутом распису замењени уверење о својини стоке. Сам надзор о исправности пасоша остављен је и даље марљеним лекарима, а нарочито и упутства изданало је *самостално* одељење министарства унутрашњих дела и упућивало их њима.

Колико би, пак, требало да буде користи од сточних пасоша и колико стварне користи има, зна се, као што се зна да краљевщина и свима онима који до стоке долазе недозвољеним начинима, не треба пасоши. Тавна стока поред свега старања полицијских власти ваше купца и има проходьу. „Сопственица" такве стоке дају је у бесцење и онда мора бити купца, а дају је у бесцење само да би је што пре протурили и што их пошта не кошта. А кад краљевщина крадену стоку задрже за себе онда им пасоши најмање треба. Али баш и да треба пасоши, онакви пасоши какви су и како се вадају, не дају никакве гаранције да се украдена стока не може протурити. Није ли на београдској пијаци налажена крадена стока продата на основу „уредних" пасоша? Нарочито у пасошима се стока непотпуно описује, а често, врло често, ти се описи стављају на основу изјаве сопственика: службени орган који пасоше издаје стоку и не види. Расписи министарски и наредбе полицијских власти пису могле нагнати општинске органе да своју дужност тачно врше, а томе узрок свакако лежи у непрактичном поступку по коме се ти органи кажњавају и у незнатности казне којом се кажњавају. Интересантно је да је и та казна предвиђена у закону о заштити од сточних зараза, у закону коме није главни предмет јавна безбедност у правом смислу, него здравље стоке.

Сем овога: да продавац стоке мора имати пасош о стоци коју продаје и ако га нема сноси врло малу грађанску одговорност, ни других превентивних мера којима би био циљ да спречавају крађу стоке немамо. И баш то, што се те крађе дешавају свакодневно, очито доказује недовољност досадашњих мера да се крађе стоке умање или не униште, јер материјална корист која је у овим делима основни мотив, ствара и купце за овакву стоку, а но што ће је куповати ноћу, платити и продавати пријући од власти не мора их одбити од несавесне спекулације нешто такву стоку купују невероватно јевтино, на купили је но пасошу или без онога, а у закону за њих и нема казне ако би је баш и без пасоша купили.

Уз ово да поменемо и то што се код нас у последње време врло често дешава да крађљивци украдену стоку, обично воза, и одводе, него закољу, одеру кожу и њу одвезу а месо од целог трла оставе, с тога што је кожу лакше протурити, за њу се и пасоши не траже, а продати и симу кожу заувар је.

Превентивним мерама, којима би се хтело да спречи крађеље стоке, био би несумњиво прин задатак да спрече промет такве стоке, а то би се једино постигло тиме, што би се уједначило да сваки продавац мора имати доказа о својини стоке коју продаје. У том погледу до сад није ништа рађено сем што су поједине месне власти издавале наредбе на основу § 326. крим. закона и чл. 41. закона о уређењу округа и срезова, а то није могло показати скоро никакве користи. Месне полицијске наредбе као и њихово примењивање зависи врло много од личности која их издаје и са променом у томе и наредбе се заборављају, а после, дејство једне месне наредбе никакво је кад такве одредбе нема једновремено и у другим местима.

Ако се ова појава, крађа стоке, схвати онако озбиљно као што она и јесте у ствари, онда сме мере, којима би се нашло на то да се крађа стоке спречи, требало би озаконити допунама у општем кривичном закону.

Те мере под претьом осетне казне изнале би се озаконити у главном у овоме:

1.) да сваки који гони стоку крупну или ситну: преко 10 километара — 2 сата — ван атара своје општине, мора имати уредан пасош;

2.) да сваки мора у одређеном року пријавити месној општинској власти стоку, коју је купио или нивче задобио и довео са стране у атар општине у којој живи, и да подноси доказа којима ће доказати основ прибављања;

3.) да се забрани продаја и куповина стоке за коју продавац нема уредан пасош;

4.) да се забрани продаја и куповина стоке ван нијачног места и ван одређеног времена ако продавац није из места у коме продају прши;

4.) да за неуредно и небрижљиво описивање стоке у пасошу одговарају власници;

5.) да се забрани продаја и куповина сточних кожа за које продавац не би имао уверење о својини; и

6.) Забранити да се стока за продају које ван одређеног времена и места и у опште пре него што се званично утврди да је дозвољеним начином набављена.

Контролу, пак, да се наређене мере доиста извршују треба остварити нарочитим органима полицијске власти.

Душ. Николић

ПОУКЕ И УПУТИ

Полицијска власт није надлежна да се упушта у оцену и расправу спорних питања, на која нађе при извршењу пресуде избраног суда.

Стеван К., из Оранша, као пријемник права Ђурђије и Јелене, пунолетних кћери и наследница пок. Стевана И., писменим актом од 17. априла 1902. године, поднео је начелнику среза поцерског пресуду избраног суда од 17. јуна 1872. године, по којој је тражио, да му власт део задружног имања, досуђен деци пок. Стевана, уступи као пријемнику права поменутих наследница Степанових, по извршној пресуди Апелационог суда од 28. децембра 1900. године Бр. 5192., а који део самовласно узима деобничар Илија И., односно његов син Ђорђе.

Усled немогућности извршења поменуте пресуде, јер нису означене мере и границе спорног имања, среска власт решењем од 8. јуна 1902. године Бр. 5188., упутила је Стевана, да код надлежног суда тражи исправку или поништај поменуте пресуде.

Решење начелства округа подринског, којим је одобрено горње решење среске власти, поништио је Министар Унутрашњих Дела с тога, што се извршна пресуда избраног суда мора извршити по § 462. грађанског судског поступка, те је среска власт била дужна, да, ако наступи случај немогућности извршења пресуде, позове судије и помоћу њих исту изврши.

Среска власт је покушала да поступи по горњим приведбама Министровим, али пошто су све судије помрли, а привремени шабачки суд, као што се види из његовог писма од 8. октобра 1904. године Бр. 25044., одбио се за ненадлежног, да објашњава пресуду избраног суда, налазећи да је, по § 335. а. грађанског судског поступка, надлежан да исправља и објашњава само своје пресуде, то је молилац Стеван решењем среске власти од 16. новембра 1904. године № 10603. упућен, да тражи састав другог избраног суда, ради поделе спорног имања са Ђорђем, пунолетним наследником пок. Илије.

Како се деобничари нису сложили у саставу избраног суда, јер Ђорђе није хтео пристати ни на избрани суд, нити је хтео бирати избране судије, као што се види из акта Бр. 1938.— то је молилац Стеван актом својим од 29. марта 1905. године понова тражио од среске власти, да пресуду изврши помоћу стручних техничких лица, која ће о његовом трошку све спорно непокретно имање премерити и на два равна дела поделити, па да се Ђорђу, сину деобничара Илије, понуди, коју хоће половину да прими, а друга половина деобног имања њему уступи.

Среска власт решењем својим од 15. јуна 1905. год. № 3059. а на основу § 493. грађанског судског поступка, одлучила је: да се целокупно спорно непокретно имање, означено у реферату пресуде избраног суда под Бр. 14686/1872. год. поделя на два равна дела средством једног инжињера, и један део, који он хоће, уступи Ђорђу и малолетној деци Радована, сина поч. Илије, а други део тужиоцу Стевану; да се спорно имање — земље звано „на Улици“, „код Гробља“ и „Савско поље“ одмах уступе тужиоцу Стевану, пошто је Ђорђе свој део отуђио; и да се, што се тиче покретности, означене у пресуди избраног суда, исте при подели само у постојећим зградама, а за осталу покретност, као: живи мал и др., тужилац се упућује на парницу за накнаду штете.

Ово је решење донето са ових разлога:

Поднета извршна пресуда избраног суда у деоби имања између туженог Илије, односно његовог сина Ђорђа и тужиоца Стевана, као пријемника права наследница поч. Стевана, по § 462. грађанског судског поступка, мора се извршити, а за извршење њено надлежна је ово-среска извршна власт — § 463. истог закона.

Што се тиче неспредељености у пресуди, односно деобног имања, које је после извршене деобе остало и даље у заједници деобничара поч. Илије и малолетне деце Стеванове — за ту исправку у пресуди, по § 335. а. грађанског судског поступка, био би надлежан једино онај суд, који је овај спор и судио, али како су све судије давно помрле, — то се и ова исправка не може учинити, већ се пресуда има извршити онако, као што је у реферату њеном изложено, т. ј. да се све имање и кретно и некретно подели на два равна дела, и један део да узме тужилац Стеван, пошто тужилац, ради правилније поделе спорног имања, пристаје, да се о његовом трошку средством стручног техничког лица премери и деоба по силн горње пресуде изврши.

Ово решење среске власти одобрило је и начелство округа подринског решењем својим од 22. јула 1905. године № 11496., на и Министар Унутрашњих Дела својим решењем од 18. октобра 1905. године № 26215., поред разлога, изнесених у решењу среске власти, још и зато, што је пресудом врховног суда од 30. септембра 1900. године Бр. 35261., која је одобрена напред поменутом пресудом Апелационог суда, доказано, да је постојала маса поч. Стевана и да је самим тим, и што је имање овога пописано — престао задружни однос између његових наследница и туженог Ђорђа, односно његовог поч. оца Илије — § 520. грађанског закона.

По изјављеној жалби од стране Ђорђа И., Државни Савет нашао је, да ожалбено решење Министра Унутрашњих Дела не одговара закону са ових разлога:

По § 463. грађанског судског поступка за извршење пресуде надлежна је полицијска власт. Али она може пресуду извршивати само у ономе обиму, како она гласи. У томе случају, ако је предмет извршења пресуде каква покретна ствар или непокретно имање, власт поступа по § 491. и 493. поменутог поступак, и ствар, или имање, одузима од осуђеног и предаје оном, коме је досуђено.

Из извршне пресуде избраног суда од 17. јула 1872. године види се, да су се делили Неша И.... са братом му Илијом, оцем жалиоца Ђорђа, и његовима трећег му брата пок. Стевана: Ђурђијом и Јелеком, које су свој део имала продале пок. Светозару К., чији син Стеван сада тражи извршење те пресуде.

Том пресудом пресуђено је, да се како покретно, тако и непокретно имање поделя на равне делове, ну да део Ђурђије и Јелене остане у заједници са стрицем им Илијом.

Од покретности зграда, и стоке, избрани суд одредио је засебни део Неши, а укупно одредио два дела, који да припадну Илији, Ђурђији и Јелени, набројавши све поимене; а од непокретног имања плац кућни са баштом и око баште поделио је на три равна дела и означио белеге. Остало непокретно имање нити је у пресуди именовано, нити дељено, јер се из пресуде види да су парничари изјавили, да ће га они сами премерити и изделити.

Из акта се даље види, да је се Неша сасим одељо, да је по попису од 1. марта 1874. године Бр. 85. маса пок. Стевана, оца Ђурђије и Јелене, обрађивана и да је у попис ушао кућни плац и још девет комада земље, стока и покретност, али да је то све имање остало при браћу Степанови Илији, јер старешински судија привременог шабачког суда решењем својим од 15. децембра 1889. године Бр. 15723., којим је Ђурђију и Јелену одгласио за пунолетне, унућује их, да свој део траже од Илије њиховог стрица.

Најзад из уговора, потврђеног од судије за нечиновна дела привременог шабачког суда 23. марта 1902. године № 7523., види се, да су Ђурђија и Јелена свој део имања, који се налази при стрицу им Илији, продале за 150 ♯ п. Светозару К.; да је после тога Илија водио спор против Ђурђије, Јелене, и Стевала, сина куцпца пок. Светозара, тражећи, да се предњи уговор поништи зато, што Ђурђија и Јелена нису сопственице тога имања, јер је имање недељено, и што је пок. Стеван имао сина Цветка, који је умро после оца, те њему Цветков део као задругару припада, али је од тога одбијен пресудом од 30. септембра 1900. године № 35260, са разлога, што је део пок. Стевана, образованог његове масе, одвојен, те је и задруга престала и та је пресуда одобрена пресудом Апелационог суда од 28. децембра 1900. године № 5192., која је извршена.

Према томе, предмет извршења пресуде избраног суда може бити само издвајање кућног плаца, баште и око баште, коју је избрани суд белегама обележио — али, ако што се из акта види, те су белеге поништене, — а не и остало непокретно

имање, јер је пресудом само утврђено, да се има изделити на равне делове, али није означено ни које је поимење то имање, ни коме, колико, и с које стране припада.

Наводећи начелника среза поцерског у његовом решењу од 15. јуна 1905. године № 3059., да је заостала земља на „Улици“, код „Еробља“ и у „Санском пољу“, онај део, који припада Ђурђији и Јелени зато, што је део пок. Илије по три таванје од 14. маја 1883. године № 2464., продат за његове дугове, претпоставља је, јер ничим није утврђено, да ли је цео део Илијин од тих земаља продат, и нема основа у пресуди, те без пресуде и не може бити предмет извршењу.

Као што се види из акта № 3059., Стеван син пок. Светозара, као пријемник права Ђурђије и Јелене, наследница пок. Степана, тражи имање на основу поменуте пресуде избраног суда и списка пописа масе пок. Степана, а Ђорђе, син пок. Илије, томе се противи, те се начелник срески није могао ни упуштати у оцену и расправу спорног питања и имања, наиме пресуде, и у томе допуњавати пресуду о чему она не гласи, него је Степана односно тога имања требало да упути на спор суду, који је, по чл. 146. Устава, једино надлежан да пресудом утврди, које ће имање и у коме простору и границама жалилац Ђорђе дужан бити да уступи.

Са наведеногa, неисправно су и начелство округа подринског и Министар одобрили радњу среске власти, у колико је ова, као извршна власт, закорачила у надлежност судску, те с тога је Државни Савет, на основу чл. 26. свог пословника, одлуком својом од 3. фебруара 1907. године № 316. поништио ожалбено решење Министровo.

Наплата механског акциза одеском на годину може бити само по споразуму између општине и механџија и кафеџија.

Суд и одбор општине врдиске, на основу чл. 86. закона о општинама, донели су одлуку: да Перина Луковић, механџија на Врдилу, на име механског акциза плаћа годишње по 50 динара.

Незадовољан овом одлуком Перина се жалио срескоj власти, наводећи, да је према приходима од механе и сувише много опорезећи.

Начелник срески, налазећи да је ова одлука на закону основана, одбацио му је жалбу као неуважену.

По изјављеној жалби, Државни Савет поништио је ово решење надзорне власти са ових разлога:

У тач. 5. закона о наплаћивању акциза (измене и допуне од 23. јуна 1898. године) јасно стоји, да општине могу наплаћивати акцизе процентуално, према количини потрошеног пића. Али сем овога, општине могу уделити наплату акциза и одеском на годину и то по споразуму са механџијом.

У овом случају види се, да је општински одбор одлуком својом и без споразума натурао жалиоцу, да на име акциза плаћа годишње по 50 динара. Међутим ово по поменутом законском пропису није могао учинити. Јер ако се до споразума за наплату акциза одеском није могло доћи, онда је требало остати при првом одељку поменутог законског прописа, т. ј. приступити наплати акциза процентуално према количини потрошеног пића.

Одлука Државног Савета од 3. фебруара 1907. године № 736. **М. В.**

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕЊЕ СЕ

Зорка, кћи **Спасе Крстића** печенџија овд., старе 14 година раста повишког — танког, у лицу пригонасласте, 9. тек. месеца напустила је кућу свога оца и до данас се није вратила, нити се зна ни куда је отумарала.

Сима полицијским и општинским властима препоручује се да Зорку у своје време потраже и њој упуте Управи града Београда с позивом на акт Управе Бр. 5670.

Милована звана **Богдана Живковића,** из Смољинца, а бив. шегрта под Раше Младеновићем, опанчара из Пожаревца, тражи начелство округа пожаревачког због крађе. Милован је стар 14 година, средњег раста, пријемљист, у обичном сеоском оделу и у опанцима, на глави има шубару. Проналажење треба спровести поменутом начелнику с позивом на акт Бр. 2016.

Драги син **Ружице Рајић,** из Великог Градишта, отумарио је пре извесног времена из места пребивања и до сада се није вратио. Он је стар 12 година, омален, обрва и косе плаве, прних очију, више обрве има изађене. Обраћа се њиме свима полицијским и општинским властима да га потраже и у случају проналаска о томе известе начелство округа пожаревачког с позивом на акт Бр. 2687.

Чедомира Петровића, бив. лаћмчника, тражи начелник среза поцерског округа шабачког због извесног кажњеног дела. О проналажењу треба известити поменутог начелника с позивом на акт Бр. 497.

Живојина Димитријевића, земљодела из Јазовника, који је пре извесног времена отумарио из места пребивања, тражи начелник среза посавско-тамнавског, ради издржавања полицијског кажњора. Живојин је стар 27 година, средњег раста, смеђе косе, округлих образа, очију прних, брнова плавих и прних. Проналажење треба спровести поменутом начелнику с позивом на акт Бр. 1774.

Косту Милошевића, зидара из Београда, тражи кварт врачарски, код кога има да издржи 12 дана затвора. Коста је стар 40 год., средњег раста, прних брнова, брија се, очију прних, на себи има обично грађанско одело затворске боје, а на глави шубару. Проналажење треба упутити поменутом кварту с позивом на акт Бр. 16343/906.

ПОТЕРЕ

Петар Анђелковић и Јован Н., родом из Бугарске, који су од пре извесног времена дошли у Смедерево као баштованска радници, 12. ов. мца извршили су опасну крађу одуги Т. Јосифовића, механџије из Смедерика и одвели све четворо: 1 пар одела од шајка, 1 пар чизама, неколико мушких кошуља, једни чарапа од вуне, дијамант за сечење стакла и једну мошњу за новчанике. Петар је стар 21 год., средњег раста, малих прних брковa, у лицу плав; Јован је стар 40 година, средњег раста, пријемљист, у једну ногу сакат и накривљује при ходу. Обојица имају на себи сумкено одело. Нека сте полицијске и општинске власти потрасе краљевине и у случају проналаска стражарно их упуте начелнику среза ресавског с позивом на акт Бр. 2544.

Стојадин — Тина Вучковић, обућар, изгрнао је ниже утађу у Параћину, да је побегао 13. овог месеца. Стојадин је стар 26 година, у лицу плав, омаленог раста, на себи има цивилно одело одело и шеширџер а на глави има шпичасти шешир. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и у случају проналаска стражарно упроведу начелнику среза параћинског с позивом на депешу Бр. 2766.

Краљевски државни тужилац у Берлину III. прав. државни тужилац у Минхену I и пр. и пр. земаљски суд у Бечу издали су потернице за овом варалицом, која се зове **Карл Ото Фрва.**

Ото је почетно више презвата по целином варошима у Немачкој и Аустро-Угарској, најпре помоћу огласа у новинама, као: „Тражи се конторист,“ „тражи се шегрт,“ „плаћа потребни“ и т. д., па кад му се та лица јаве и плаћају новце, он онда побегне из тог краја и дађа се у другом под другим именом, као Валтер Пеци, Роље Федов, Карл Виленфорвер Георг Шнадер и т. д.

Карл

Несумњиво је, да је Фрва јануара ове године био у Грацу, само му се није могло пронаћи стан ни име под којим је био.

Међутим ноћу између 7. и 8. јануара преноћио је у хотел „Штајерхоју“ у Грацу неки „Едуард Барух, банкарски чиновник из Београда,“ а идуће ноћи у хотел „Енгел,“ но овог

БРОЈ 9. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 25. ФЕБРУАРА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК" излази једанпут, а преко потребе и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара за годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у износу 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника" по продаји се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника друге класе среза посавско-тамнавског Љубомира Вуловића, начелника среског у оставци.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. фебруара 1906. године у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Никола Матијевић, начелник треће класе среза посавско-тамнавског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, — стави у пенсију, која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. фебруара 1906. године у Београду.

РАСПИС

Свима окружним начелствима и Управи града Београда

Поводом досадање неједине праксе о односу између окружног начелника и Управника града Београда с једне стране и страних конзула с друге стране, нашао сам за потребно издати Начелству — Управи о томе ово упутство:

1. Кад новоименовани начелник или управник буде присиео у место свога службеног опредељења и буде дужност примио, дужан је службеним циркуларом известити конзуле свију страних држава, које имају своје конзуле у месту његовог службовања, о свом именовању за окружног начелника или управника, као и да је дужност примио;

2. По овоме окружни начелник или управник има да очекује посету конзула. Кад окружни начелник, односно управник, прими посету, он је враћа конзулу по могућству истог дана или у што краћем року;

3. Кад који од страних конзула буде именован у месту опредељења окружног начелника и управника и своју дужност примио, окружни начелник, односно управник, учиниће посету конзула, па му је, кад буде учињена, вратити или одмах или у што краћем року.

Препоручујем окружним Начелницима и Управнику града Београда, да се ових упутава у будуће придржавају и по њима управљају.

ПВр. 2439
13. фебруара 1907. год.
у Београду.

Министар
унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Овакав доказани систем вредео је с малим изменама све до половине осамнаестог столећа. Законици су доносили одредбе, које одређују снагу сваком доказу и оптужени се могао осудити на казну само ако постоји потпун доказ по закону. Ако је добијен само полудоказ, то је досуђивана и половина казне: пола доказа — пола казне, казна за недоказано кривично дело; отуда и практична примена поделе доказа на потпун и непотпун. — Касније је за случај, кад није дат потпун доказ, било допуштено још једно ново доказно средство, за које римски рационални докази систем није знао. То је била *заклетва*. Њоме се могао послужити оптужени само у случају, кад против њега није било потпуног доказа; али се њоме могли одбранити само угледнији људи и за мања кривична дела; у противном оптужени је добијао половину казне. Из тога, што је и ово нерационално средство још по мало имало примене, види се, колико је теорија законских доказа још била несређена.

Тортура, као средство за изнуђавање признања, била је у примени све до половине осамнаестог столећа. Нечовечност овога средства била је очигледна и против њега почели су се у велико подизати гласови просвећенијих људи, који су тражили укидање тортуре. На укидање тортуре нарочито су од утицаја били списи *Томазија*, *Стемфелса* и *Бекарије*, који су

тражили општу реформу Кривичног Поступка. Инквизиторски Поступак са свима својим институцијама био је толико несносан, да се морало приступити неком поправљању. То буде и учињено укидањем тортуре у току друге половине осамнаестог столећа. Укидању је нарочито допринело још и то, што се било увидела апсурдност суђења невештацима, у којим се случајевима они најразлије употребљавала.

Ма да је тортура била укинута, признање је ипак сматрано као regina probationum, и држало се да држава и даље има права да изнуди признање. Истина, оно није више пушено тортуром, али су на њено место дошле *казне за лаж* и *непослушност* (батине и пост). Муњење или лаж сматрали су се као непослушност, и под маском казне од такву непослушност крило се изнуђавање признања тешким затвором или батинама. У добијању признања огледала се вештина исљедника; он се, да би дошао до признања, служио напоменима питањима; гледао је да оптуженог збуни двосмисленим питањима, или је пред њега изненада изношо стварн или лица и на тај начин хтео га га доведе у раздражено стање, услед кога оптужени малакосао и даје очекивано признање.

Укидањем тортуре индиције су добиле већу доказну вредност. Докле се раније на основу њих могла употребити само тортура, дотле се после укидања ове индиције могао добити потпун састанак доказа. Тек је сад исљедник и судија гледао, да на све могуће начине дође до поспедних основа подозрења, на макар и удаљенијих, само да би могао састанити потпун доказ по закону за осуду оптуженог. Стога је укидањем тортуре извршена важна промена у доказном поступку, и од тада се датира нова база инквизиторског поступка.

Законодавства друге половине осамнаестога столећа, поред признања и сведочбе сведока, уводе као доказ и састанак доказа по основима подозрења. Теорија принудних законских доказа, и то *позитивна*, била је у оно време дошла до највеће своје примене. — Ова је теорија вредела у Француској све до Револуције, која је на основа промењена и цео Кривични Поступак, па с њиме и доказну теорију. Међутим законодавства појединих немачких држава, као и аустријска, не само да и даље задржавају теорију законских принудних доказа, него је још и нарочито обрађују све до половине прошлога столећа, а нека, као аустријско, још и даље.

После укидања тортуре донешени су у Немачкој и Аустрији нови законици о Кривичном Поступку, одвојени од казнених законика. Први такав законик био је Кривични Поступак Јосифа II од 1788. год. Тортура је овим законикам забрањена, а заведен је доказ по основима подозрења. Доказна теорија је *позитивна*.

Аустријски Кривични Поступак од 1803 поставља међутим *негативну* доказну теорију, што се јасно види из § 414. Доказ по основима подозрења не само да је заведен, већ се на основу њега може изрећи редовна казна, изузев смртне казне и казне доживотног лишења слободе. Ако није било у ком случају довољно основа подозрења за образовање састанног доказа, то се противу оптуженог могла употребити каква полицијска мера, али никако *извандредна* или *полицајска*.

Пруски Кривични Поступак од 11 децембра 1805 усвојио је, као год и *Баварска*, *позитивну* доказну теорију. Само овај закон није никако допуштао осуду на редовну казну састанним доказом, већ само на вандредну. Сем тога смртна казна се могла изрећи сама на основу признања, а ако основа нема, онда на основу других доказа само онда, ако су две трећине судског изасланства сагласни да је други доказ довољан и потпун.

Баварски Казнени Законик и Кривични Поступак од 16 маја 1813 јесте један од највећих законика, који је у законским одредбама формулисао инквизиторски поступак после укидања тортуре. И он усваја *позитивну* законску теорију доказа с тим, што само доказом по основима подозрења не допушта изрицање смртне казне.

После овога промена настаје и у немачким државама поврет за реформом Кривичног Поступка, у коме се имала изменити и доказна теорија. Поједина законодавства уносила су у своје поступке нека нова начела, али су и даље остала при теорији законских доказа. Сав напредак у томе погледу састојао се у томе, што је од сад позитивна законска теорија замењена негативном, која је ипак савршенија и боља од прве. Тако Виртембершки Кривични Поступак од 1843 и Баденски од 1845 усвајају негативну доказну теорију. Већ се и у оно време налазе извесна немачка законодавства, која покушавају да избаце сасвим теорију законских доказа и да је замене с теоријом слободног судијског уверења. Ови су покушаји чињени све до 1848. год.

V. Реформа Кривичног Поступка

1. Прва је Француска била на европском континенту, која је раскрстила с инквизиторским поступком. Ордонанса од 1670 год., донета на основу раније од 1498 и 1539, била је законик кривичне процедуре у Француској све до доба Револуције 1789 год., која је инквизиторски поступак учинила једним и једнаким за целу Француску. Практични резултати инквизиторског поступка били су окрој и сирош непобојљиви. Последице тајности, писмености и тортуре биле су велике: оптужени је био лишен свих права и предат на милост и немилост судије — инквиренту. Инквизиторски поступак значио је мучење и понижење невиног оптуженог, а великој неподобности за брзо и успешно кажњење кривца. Де оваква буде инквизиторски поступак допринела је нарочито теорија законских принудних доказа, која је у њему све до Револуције била у јеку. Подела доказа на потпуне и непотпуне, на ближе и удаљење основе подозрења, учинила је, да је судија у свако доба могао наћи потребан број основа подозрења за осуду оптуженог, само ако га је требало осудити. За тим, услед ове поделе доказа, осуда на потпуну и непотпуну или извандредну казну проузроковала је велику правну несигурност, услед чега је јако била уздрмана вера у правосуђе.

Политичком апсолутизму овога времена потпуно је одговарао овакав поступак, по коме су оптуженом, као пасивном учеснику, одузета сва права и у политичком погледу. Крајем осамнаестог столећа тражења је општа реформа Кривичног Поступка; списи енциклопедиста уброшли су сваку реформу, а нарочито је од утицаја било списе Монтескија, Бекарије и Русоа. Револуцијом од 1789 уништен је крај инквизиторском поступку, као год и многим другим установама француским. Једним декретом укинута је тортура и instamentum purgationis; одмах за тим уведена је јавност и усмено право одбране. Али је највеће реформе учинила народна уставотворна скупштина од 16—29 септембра 1789 год. На реформу француског Кривичног Поступка од великог је утицаја био Енглески Поступак.[6] Енглеска, благодарећи свом топографском положају, била је сачувана од продирања инквизиторског поступка који је већ био ушао у сва континентална законодавства. Стога је у њој увек био у снази оптужни поступак с поротом.

(настављаће се)

Др Бош. В. Маравић

[6] A. Laboulaye, Cours de droit criminel, 413.

ИЗ ПРИМЕНЕ

закона о таксама са законом о накнади штете и законом о шумама.

Неједнако поступање наших полицијских власти приликом примењивања закона о таксама, закона о накнади штете учињене злонамерном паљевином и намерним против законима поништајем ствари као и закона о шумама, — дало нам је разлога да ове редове посвитемо, надајући се, да ће они бити повод те да се незаконито и неједнако поступање избегне.

1.

Извађење поништаја туђих ствари почиње се само на тужбу приватног тужиоца (§ 244. крив. зак.) сем случаја ако је повређена предмет јавно добро.

Према овоме, онај коме је дело поништаја ствари извршено има се обратити власти уредном тужбом и платити пропису таксу (т. бр. 231. а. зак. о таксама). Тужби је циљ да власт покрене да истражењем утврди какво је дело и да кривца, ако може, пронађе. Јер, ако се кривац не пронађе или пронађен не могаше платити штету учињену тим делом, ту штету тужиоцу накнадиће одговорна општина ако је дело доиста намерни против законни поништај ствари; у противном, ако би се извађењем утврдило да нема дела намерног против законог поништаја ствари, ни тужилац нема права да тражи од општине накнаду штете.

Наше власти обично признају тужбе за оваква дела без таксе и одмах поступа ју по закону о накнади штете учињене злонамерном паљевином и намерним против законим поништајем ствари, док је то погрешно. По чл. 1. поменутог закона општељени може тражити накнаду од одговорне општине ако се кривац не пронађе по истеку 30 дана одкад је исељена државна власт извештена о извршеку кривичнога дела, али и то онда ако је штета доиста причињена намерним против законим поништајем несобезбеђених ствари, што се једино може извађењем, исељењем утврдити, а оно се, као што смо рекли, предузима на приватну тужбу и по њихати таксе.

Тако исто погрешно је, што неке полицијске власти по тужбама општељених не утврде претходно постојање дела злонамерне паљевине, краће стоке и т. д.) него одмах тужиоца упућују општинском суду на равнање по чл. 19. закона о накнади штете и многе се општине равнају и ако можда, над би се водило редовно исељење, не би биле дужне давати накнаду, јер н. пр. исељењем се може утврдити да паљевина није злонамерна или да поништај у опште не постоји и т. д.

2.

Код среских власти врло су честе тужбе којима се тражи накнада за поништени виноград. Власти ту морају бити врло пажљиве. Исељењем треба утврдити, ако тужбом није јасно казано, да ли је у конкретном случају дело краће или је намерни против закони поништај. Ако је престушник почушао салиште у винограду и одмах их у намери да их присвоји, да их пресади, онда би то била краћа[*] а не поништај и извађење се има предузети по званичној дужности, али ако су садиште почушање и побацање, уништење, онда је поништај и ако такса није плаћена приликом подношења тужбе са изпођењем треба стати док се такса не плати (в. з. напомену код Тбр. 227. зак. о таксама).

У случају, кад је намерни поништај несобезбеђених ствари, приватни тужилац има право накнаде штете од одговорне општине ако се кривац не нађе или ако нађен не буде могао штету платити: у случају, пак, да се утврди да стоји дело краће тужилац нема права тражити накнаду штете од општине.

3.

Да би се избегло плаћање таксе а и дицуране по закону о трошковима управних власти које неке власти за извађење кривичних дела погрешно унапред наплаћују (в. чл. 7. П. став пом. закона: грађани често намерно у тужби казиваћу дело друкчије него што оно у ствари јесте. Што она то чине разумљиво је, али се не може опростити органима власти који по тим тужбама или из незнања или из печата предузимају исељење не наплатив пропису таксу и онда кад се из саме тужбе види да није оно како га је тужилац назвао него друго за које се мора плаћати прописа такса. На пример. Нами сељани врло често један другоме секу дрвета која су на међама између имања или секу врбаке на спрудовима, на ина посечено односе или остане на месту где је посечено Да не би плаћали таксу, ако посечено дрво није одсеченo, они се не туже на поништај ствари већ за торосеку, јер се за торосечу такса уопшеd не плаћа (чл. 132. зак о таксама.) Број оваквих тужби у нашим срезовима није мали. Власти их примају и по њима рале не обазирући се ни најмање на чл. 10. закона о таксама који је одредио осетну казну за државне органе који бе таксе примају у рад „писмена такси-подлежна.“

Члан 1. закона о шумама тачно је одредно шта су шуме (планине, горе, забрани), на према томе и на која се дела односи закон о шумама, и но томе члану закон о шумама не може се никако ширити код неко на уврати, у башти или двориште, посече грм, прушку или друго дрво, или посече врбе у врбаку, него се има поступити по општем кривичном закону о поништају туђих ствари или по закону о уништењу војарства који је доцирањ, али којим су предвиђене кривице о браћу плодова и о повређивању или поништају једног дрвета (в. чл. 8. тога закона.) У сваком овом случају поништаја, ако се кривац не пронађе или пронађен не могаше платити штету учињену тим делом општеним има право тражити накнаду штете од одговорне општине по закону о накнади штете, јер у томе закону нигде није казано да општина не ће бити дужна давати накнаду ако је дело истуше природе. На супрот овоме ако је кривац дрвета посекао или одсеч у намери да их присвоји онда ту стоји дело краће које се изнађа и суди по званичној дужности и општељени има право тражити од општине накнаду штете ако је од кривца не би могао наплатити или се он не би на пронашао.

* * *

Буду ли се власти придржавале тачно законских прописа многи и многи злодиши посао би отпао.

Душ. Николић

[*] Види одлуку општо седнице Касационог Суда од 5. VIII 900. Бр. 5851.

РЕФОРМА КАЗНИОНИЦА У ЕНГЛЕСКОЈ

од пуковника **Sir Howard Vincent-a.**

У Енглеској стално напредује реформа казионница. Од како је пре десетак година Sir Evelyn Kuggles — Beise наименован за шеса свију управа казнених завода, његов рад је стално био увођен на мудру поправку казнених завода у корист осуђеника[*] како на време издржава казне, тако и по њихову отпусту.

Многе промене предузете су у таквој тишини, да су о њима шира публика, па и сам парламент, дознали тек онда, «што су оне већ биле у снази неко време и показале несумњив успех.

Енглески закони дају управним властима знатна права на самосталан рад услед тога могло се и десити, да је административним путем било изведено класификације осуђеника у главном тако исто, као што је било предвиђено једним законским пројектом о робијашницама, (Penal Servitude Bill) који је у неколико сесија подношан парламенту, али због других пројеката остао нерешен.

Када је овај законски предлог дошао једном у парламенту на дневни ред, министри правници држали су тако дуге беседе, да је само прописано време могло учинити крај дебати. Претерано детаљне дискусије о питањима сасвим споредног значаја свакако је једна мана данашњег парламентаризма. Изгледа да је једна мудра самосталнa власт погодније средство за извођење социјалних реформа, него сам парламенат, наравно под предпоставком да су заједничке личне слободе, одговорност чиновника и право контроле над приходима и издацима.

Какав је циљ имао у главноме законски пројект о робијашницама? Он подаза од поставке, да има две врсте осуђеника: једни, који су загазили у злочин услед њихове несрећне судбине, а сами по себи нису баш рђава нити су злиководи у души; затим други, који су, ма какво их тешко каживали и ма како се брижљиво старали за њих, ипак тако злочиначки пре-

[*] Поправне Evelyn-ове заводе су се ових врста осуђеника: 1) „Convict,“ ако је осуђени на „penal servitude“ — робију највећа граница ове казне износи три године и 2) „Prisoner,“ ако је осуђено на „imprisonment — затвор највећа граница ове казне износи 2 године.

дистанцирани, да су они права мука и сами себе и људском роду.

Са обема овим класама осуђеника мора се са свим различно поступати. На једне корисно утиче благост, наставе и нада; други су пак тако оворени, да је за њих као изгледа, на свом месту једино уговорена и оштра казна — казна, која се на сваки начин после извесног низа година мора ублажавати такним мерама, какве захтевају модерни хуманитет и наука.

Пре свега ове две класе морају бити потпуно одвојене једна од друге, ако се неће да слабије или боља део подлегне оном другом.

На основи оних мисли и писаћ ових редака године 1887. изашао је закон о проби при пуу каженених лица (Probation of First Offenders Act- условна казна), закон, под чијом је владом у Енгдеској сачувано од казамата 100,000 лица, која су повређена казнени закон под ублажавним околностима, а држави утпеђени тропиком за њихово надражавање за време извршења казне. Од ових 100,000 лица само су 6,000 до 8,000 пала у повратак; то значи да се поправило 90 процента, а тај је проценат у исто доба донео пореским обвезницима уштеде од 5 милиона марака. Овај су закон усвојиле скоро све 72 владе британског царства и свуда је одиах имао благотворно дејство. Сваками при том вала моменути, да се са његовом применом не сме чинити никаква злоупотреба. На жалост овај је случај показало био са „Loi Bérenger" у Француској, где је општи интерес захтевао многи спитрије казнавање сурових делинта поређе учиње ножем „из страсти" и т. д.

На овоме месту нам треба дати општи преглед нових прописа. Тим новим прописима одређује се, да се лица осуђена на робију (penal servitude) одвајају у два одељења, и то у обично одељење и одељење дуговремених осуђеника.

Обично Одељење

дели се у три класе:

1, класа звезде;

2, средња класа, и

3, класа повратника.

Свака од ових трију класа мора бити потпуно одвојена једна од друге, у колико се то да извести.

Прва *класа звезде* састоји се из осуђеника, који су први пут осуђени на робију, који нису злочинци из навике и који нису поквареног карактера и таквих, који дају доказа да се могу поправити.

Средња класа састоји се из осуђеника:

а), који су раније већ кажњавани, али не због каквог тешког и опасног злочина;

б, који нису раније кажњавани, али се због њихових карактера и раније живота сматрају, да нису још доврели за класу звезде;

в), који су привбитно били у класи звезде, али су се тамо рукно владали или рђаво утицали на своје другове.

Класа повратника састоји се:

а), из осуђеника, који су укључени из средње класе због њихова рђава утицаја на своје другове;

б), из лица, која су већ осуђивана робијом и чији ранији живот даје доказа о упорној спалности у пршењу злочина;

в), из оних осуђеника, који су приликом били отпуштени, али су морали бити поново подвргнути казни због повреде прописа о месечном пријављивању, због нејављања промене стана или због какве поне среде.

Класа звезде издржава појединачно затвор само 3 месеца у почетку осуде. Средња класа 6, а класа повратника 9 месеца. Могу бити заслужене и нарочите награде за рад и то зараде од 1 динара код осуде до 3 године и од 1—10 динара код осуде до 4 године лишења слободе.

Одељење дуговремених осуђеника.

Оно се састоји од оних, који издржавају више од 10 година робије и који су доказали да су достојни за нарочито поступање, поито су у обичном одељењу заслужили прописан број трта (Marks, сноуда погрешно називани „Markensisteт" с обзиром на њихов карактер, ранију казне, владање и марљивост у заводу.

Осуђеници овога одељења нису сиво одело са плавом траком око леве руке и разнобојним портурама, које одговарају четирма категоријама.

Они обитавају у нарочитом заводу и могу нарочитом марљивошћу и добрим владањем привређивата новцу као заради за рад, од које једни део могу сами трошити на извесне угодности, а други се део употребљује у њихову корист према наложеној заводске Управе. Њима може бити дате допуштено, да заједно једу и да се слободно разговарају за време јела и одмора. Злоупотреба ових предности стана или рђаво владање повлачи за собом укидање оних користи, премештање у обично одељење и дисциплиниарну казну.

Поред ова два поменута одељења има још један дали оделак, а тај је.

Одељење за одрасле малолетнике.

Оно се састоји од лица испод 21 године, која су осуђена на робију, и она се морају држати одвојено од свију осталих осуђеника.

У реном случају, ако је малолетник испод 18 година, осуђен на робију, он се може послати у нарочити какав завод, изабран у буди ком месту, где га директор и свештеник прихватају са нарочитом пажњом.

Они малолетници добијају нарочиту наставу, дуже им се читања и предавања, и нарочито су снабдевени добрим књигама. Даје им се посло у радионицама или какав рад на њиву, нарочито обрађивање земље. Нарочита се брига поклања и томе, да се у својим пословима тако оспособе, да и у слободи могу корисно применити прибављена знања.

Понаже ли се, да није као што треба понашање или карактер кога од ових одраслијих малолетника, онда се о томе случају извештава заводска комисија, која га тада може преместити у обично одељење. Не стоји ли пак овај случај, онда заводска управа благовремено пред одпуст ступа у везу са каким приватним друштвом или добротворним заводом, да се отпуштеном малолетнику нађе какав посао.

Остаје још да се помене, да је просечни број осуђених на робију износио у Енгдеској и Вепсу у рачунској години 1904/1905. — 3192 лице, међу којима је било 166 жена; просечна дужина казне износила је нешто више од $4^1/_2$ године. Однос осуђеника према укупном броју становника од 33 милиона био је за последњих 5 година 2,9 на 100.000 становника, т. ј. за $^1/_{34}$ мање од односа у годинама 1855—1859 и за $^1/_{33}$ мање у годинама 1775— 1889.

Наравно да је за сада још одвише рано коначно предвидети, како ће се у пракси показати ови нови прописи, поито су они од стране Министра Унутрашњих Дела потврђени тек 21. јануара 1905. год., а ступили на снагу 1. априла те године. Али они обећавају извесан успех и у сваком случају творци ових прописа заслужују сваку хвалу за ово паметно и хумано дело.

Сва разлози говоре за то, да има нада, да ће се ова нова уредба показати не само као моћан фактор, који ће побољшати добро владање и марљивост за време извршења казне, већ ће бити и трајна благодет за наш народ тиме, што ће робијање, којих је бројно све мање, унувкати на поправље путове, него што је злочин.

с новачког превода.

Милинје Ј. Петровић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Оцењујућа комисија за процену експроприсаног земљишта за град Београд дужна је, на захтев сопственика експроприсаног земљишта, издати решење, противу кога се, ако је незадовољан, може жалити Министру грађевина.

Актом од 7. јуна 1896. године, Никола Х. П., најавио је, да приступе, да му се за земљиште, које му се регулацијом Душанове и Доситејеве улице има да одузме, да у накнаду одштетно земљиште, а разлику вредности земљишта да дополати или он општини, или она њему по погодби или по процени.

Поито је одбор општински у селници од 30. августа 1900. године АБр. 6689 донео решење, да се изврши експропријација тих имања, упућен је тај предмет грађевинском одбору ради извршења процене, која је и извршена 6. новембра 1900. године, на по жалби ном. Николе поништена од стране Министра грађевина; затим је извршена нова процена 14. јуна 1901. године, а и она поништена решењем Министра грађевина. № 10087/901 г.

Пошто је поправљен ситуациони план извршена је 25. октобра 1902. године нова процена, и то онако:

I. да му се за плац у Душановој улици плати по 12 динара од 1 m² и да му се за зграде од слабог материјала плати по 10 динара од 1 m² — свега 4330.70 дин.

26. октобра 1902. године извршена је процена осталог његовог имања онако:

I. да му се за плац, који се узима за Душанову улицу плати по 12 динара од 1 m².

II. да му се за плац, који не узима за Доситијеву задњу део, Скендер-бегову и два окрајка поред Скендер-бегове улице, плати по 6 динара од 1 m².

III. да му се за грађевине од мешовитог материјала плати по 25 динара од 1 m² — свега 46517.90 динара.

Од ове вредности имало је да се одбије:

1.) 1500 динара зато, што се имању жалитељевом повећава вредност овом регулацијом;

2.) 20.088 динара за два општинска плаца, која се жалитељу уступају.

Ове процене уњеше су 30. новембра 1902. године одбору општинском на решење.

Одлбом од 18. децембра 1903. године Аѣ 12382. обратио је се Милош Х. П., сиј нок. Николе, општинском суду, да суд изврши регулацију Душанове, Доситијеве и Скендер-бегове улице, пошто је он приступао на ове процене, а актом од 15. децембра 1904. год. № 11685. молио је, да се одреди нова комисија за процену његовог имања, пошто су цене имању умањене.

4. марта 1905. године Аѣ 3210. дао је нак ову изјаву:

1. да му се за земљиште, које му се има одузети за ове три улице плати по 20 динара од 1 m².

2. да му се за зграде од слабог материјала плати по 15 динара од 1 m².

3. да му се за зграде од мешовитог материјала плати по 30 динара од 1 m².

4. општинско земљиште, које би му се дало, прима по 20 динара од 1 m².

5. Разлика између суме, коју би имао да прими, и оне коју би имао да плати, да му се исплати на следећи начин: ако Управа Фондова може да прими општину за дужника на неко своје имање за суму коју он дугује Управи (а која износи око 26.000 динара), пристаје, да му општина остатак преко те суме исплати у року од године дана са 6% интереса; а ако Управа фондова не би општину примила за свог дужника, онда да му општина исплати целу суму у року од једне године са 6% интереса.

На све ово пристао је тако, ако се то питање коначно реши до 1. јуна 1905. године. — На случај, да општина не усвоји понуђене цене и услове, изјавио је, да се изврши процена, за коју је одређено и пештаке у акту № 11685/904. год.

Одбор општински, у седници од 17. маја 1905. године, решио је, да узи одбор, у који је одређено 4 одборника и председника општине, проучи овај предмет и ступи са сопственицом понуђачем у ближи споразум и погодбу.

После овога, сопственик Милош, 31. маја 1905. године, код општинског суда изјавио је: да пристаје да уступи општини све земљиште у Душановој улици за регулацију оних три улица по цени од 15 динара од 1 m², али под условом, да му се по уступа општински план, у противном, ако мора тај плац да прими, одустаје од ове понуде. Остали услови наше онако, како је пре изјавио.

Одбор општински, у седници своје од 7. октобра 1905. године Аѣ 12652, решио је да се, за регулацију Душанове, Доситијеве и Скендер-бегове улице, експроприше имање понуђача Милоша у истим улицама, према процењена од 25. октобра и 26. октобра 1902. год., и да му се за исто исплати свега 29.250·60 динара, и да му се уступе два општинска плаца у вредности 20.088 динара.

Ово решење одобра општине београдске одобрио је својим решењем од 8. јануара 1906. године Пѣ 32150/905. године Министар Унутрашњих Дела, на основу чл. 142. и 152. закона о општинама.

Противу овог решења, Милош је изјавио жалбу Државном Савету, и у њој навео, да решења Министрово не одговара закону, па је молио да Савет то решење поништи.

Државни Савет нашао је, да ожалбено решење Министрово не одговара закону из ових разлога:

По чл. 28. грађевинског закона за град Београд, одузимање земљишта за проседање нових и проширење постојећих улица врши се по закону о експропријацији од 15. марта 1866. године, са том само изменом, што по два процењена бира грађевински одбор и сопственик земљишта, а она четири процењена бирају петога за председника.

По свршеној процени, оцењујућа комисија по чл. 21. измена и допуна од 17. јануара 1896. године поменутог закона, издаје на захтев имаоца решење о учињеној процени, против кога се, по чл. 22. истих измена и допуна, незадовољна страна може жалити Министру грађевина, у року од 15 дана, од дана пријема решења.

Из акта овог предмета не види се, да је жалиоцу Милошу издато решење оцењивачке комисије, те с тога ни одбор општине београдске као ненадлежан није могао издавати жалиоцу решење од 7. октобра 1905. године № 12652., о извршеној процени, нити коначно решење може по закону да замени решење оцењивачке комисије.

Према овоме, Министар, као надзорна власт над општином београдском, по чл. 142. и 152. закона о општинама, није имао законог основа, што је одобрио поменуто одборско решење, него је требало, да га уништи, да жалиоцу саопшти, да тражи решење оцењивачке комисије, па да се, ако хоће, против процене жали Министру грађевина, којом би приликом Министар ценио, да ли је решење о процени извршио или не, као што одбор тврди, или ако нађе да није извршио, онда да да ли је на закону основано или не и да ли се процена њоком странака може мењати.

С тога је Државни Савет, на основу чл. 170. закона о општинама, решењем својим од 3. фебруара 1907. год. № 750. поништио оваљбено решење Министрово.

М. В.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине радањске, актом својим од 19. јануара ове год. Бр. 56 пита:

„Моли се уредништво за објашњење: јесу ли општински судови дужни, да по званичној дужности извршују своје пресуде, изречене по грађанским споровима, одмах чим извршне постану, или ће се тек тиме онда онда, кад сам повериоц средством обезбеђења или на који други начин буде тражио наплату. Управо, хоће ли се повериоцу остаити да незванично од суда тражи начин наплате од дужника“.

— На ово питање одговарамо:

По § 13. и 24. грађ. суд. поступка на општинским судовима лежи дужност, да своје пресуде, чим постану извршне, сами и извршују, у року тамо предвиђеном.

Према томе не треба чекати, да повериоц напочиње подноши пресуду и тражи њено извршење на овај или онај начин.

Пресуда се неће извршивати по службеној дужности само онда, ако повериоц то напочиње буде захтевао и одустане од извршења.

На случај, да се пресуда не може извршити из конкретности, која је у правом реду предмет извршења, услеће се у попис непокретног имања, и послати надлежној полицијској власти на извршење.

II.

Суд општине дучинске актом својим од 31. јануара ове год. Бр. 173 пита:

„Између ово општинског суда и управитеља основне школе постоји неспоразум у томе: да ли је општински суд по рангу старије и више надлештво него ли школска управа, те да се према томе у административним поступима употреби и тон писања, јер општински суд добија од ов. управитеља толике акте, у којима он, употребљава изразе наређујуће, као да је он нека надзорна и претпостављена власт.

Да не ће доцније до сукоба, јер се учитељ не осиреће на овомене овога суда да се он изражава према општинском суду као вишем и старијем надлештву онако као пређи, него и даље наређује, моли се уредништво да објасни какав је међусобни одношај управитеља основних школа и општинских судова?

— На ово питање одговарамо:

Истина, ни законом о општинама ни законом о народним школама није напочито одређено, какав ранг између општинских судова и управитеља народних школа

у међусобним односима, али је за жаљење да је и то могло бити повод једној сукоби између општине и управитеља, односно учитеља.

Да осетљивост представника и једно и друге власти није била тако велика, онда би се нашло начина и пута, да се сукоб избегне. Довољно би било да *полозке службе одлазе између себе*, па би се узајамном и предусретљивошћу нашао и тај писања.

Али, кад већ то није могло бити, онда а с обзиром на надзоре, који су управитељима народних школа стављени у дужност чл. 67. зак. о народним школама, а председницима општина опет чл. 55. 56. и 57. поменутога закона, уредништво налази, да су општински судови и управитељи народних школа, односно учитељи кад су сами на равној нози, и да према томе, кад један другоме пишу, не могу употребити изразе: „наређујем или наређује се“, него „молим“ и „моли се“ и т. д.

III.

Суд општине прокопо-путиниске, актом својим од 29. јануара ове године пита:

„После извршеног пописа земљишта од 1885. год. у пописним књигама „Б“ настушиле су разне промене у имању између појединаца услед продаје, трампе, дедбе и т. д. те је тако, ова књига, после изнесене године, већ била несигуран основ за правилно разрезивање пореза на земљиште.

То је дало повода г. Министру, те је једним својим расписом наредио, да се преносе земљишта, са једнога лица на друго, може вршити по књизи „Б“ и ако таквија није издата.

У таквим случајевима продавац и купац морају предстати општинском суду и изјавити: да је извесно земљиште пренешо од једнога на другога.

Многи судови наплаћују на ова саслужања таксу од 0·50 дин. само од продавца, а многи и од њега и од купца.

Да би у наплати ове таксе било једнообразности моли се уредништво за објашњење: треба ли исту наплаћивати само од продавца или и од њега и од купца?“

— На ово питање одговарамо:

Као што је објашњено и у бр. 18. Полицијског Гласника за годину 1905. општински судови, према чл. 25. правила за извршење закона о таксама од 3. маја 1897. год. ПрБр. 10442. наплаћују само ону таксу, која је предвиђена тачком 98. таксене тарифе или којим другим специјалним законом, и никакву другу таксу.

Према томе, за саслушања о преносима имања, која се врше код општинских судова према распису г. Министра финансија од 29. марта 1897. год. Пр.Бр. 7702. не треба наплаћивати никакву таксу ни од купца ни од продавца.

IV.

Суд општине пиносиче, актом својим од 22. јануара ове год. Бр. 110. пита:

„По чл. 56. закона о народним школама прописано је, да школски одбор из своје средине бира једно стручно лице за благајника школског и одбор је тако и радило.

Актом окружног школског одбора наређује се, да благајник мора бити из оне општине у којој је школска зграда.

Пита се уредништво: је ли акт окружног школског одбора противан одредби чл. 56. поменутога закона, и има ли и по том закону право окружни школски одбор да овакве наредбе издаје и жена се у рад школског одбора, па чак и његове одлуке задржава од извршења, ма да су оне основане на закону.“

— На ово питање одговарамо:

По чл. 56. закона о народним школама, благајника школског одбора бира сам одбор из своје средине.

Како по члану 55. поменутог закона чланови одбора могу бити и грађани оних села, која састављају школску општину, ма за школска зграда постоји на другом месту, а међутим законом није пароучито предвиђено, да благајник мора бити из места у коме је школа, као што је то предвиђено за председника, онда и избор благајника не мора увек пасти на лице, која су из места у коме је школа.

Према овоме излази, да је место школског одбор независан у избору благајника, па ли, по томе, и захтев окружног школског одбора није у сагласности са поменутим законским наређењима.

Али како је окружни школски одбор могао онај захтев поставити само у што јачем интересу школе, јер се зна да су потребе школске и големе и честе, па је неликa изгледа кад је благајник на другог места, пароучито ако је оно много удаљено, онда је одбор могао и требао да усвоји предлог окр. школског одбора и да замени благајника.

Ако би он, опет, нашао нарочита разлога, да овај предлог никако не прими, нека се обрати са жалбом г. Министру просвете и црквених послова, који води надзор над школама, на ће његова одлука бити пресудна за оба одбора.

Дотле, међутим, треба учинити све што треба, да школа не осети никаквих тешкоћа и ништа због овога суседба.

V.

Суд општине гостиљске, актом својим од 15. јануара ове год. Бр. 25 пита:

1. „Може ли бити изабран за председника један задругар, чија задруга плаћа непосредног пореза преко 25 динара, кад он сам није старешина задруге, него се имање води на старијег задругара, и може ли старији задругар пренети имање на овог млађег, и

2. Може ли бити изабран за одборника један задругар, кад се имање води на име старијег, кад цела задруга плаћа преко 15 дин. пореза, и може ли се и овде извршити пренос имања и пореза са старијег на млађег задругара?“

— На ово питање одговарамо:

1. По чл. 105. закона о општинама, за председника може бити изабран онај, који може бити одборник, уз тај још услов, да плаћа на име непосредног пореза најмање 30 динара годишње.

По члану, пак, 71. поменутога закона, за одборника може бити изабран сваки онај, који има право гласа на збору.

Према томе, кад задругари, по ставу другом члана 30. овога закона, имају право бирања без обзира на то, колику порезу плаћају, онда они могу бити и изабрани, за председника, ако њихова задруга плаћа преко 30 динара непосредног пореза, и

2. Ово што је у одговору по 1. речено важи и за одборнике, само што се за њихову задругу тражи да плаћа 15 динара непосредног пореза.

И у једном и у другом случају могу старешине задруга, на чије се име води имање по књизи „Б“ и нереске задужење по распоредима, бити они задужавани личним порезом или не, иренети имање и плаћање пореза на име задругаре у смислу расписа г. Министра финансија од 29. марта 1897. год. Пр.Бр. 7702, ма да за то нема потребе, пошто оваква задружна однос не крши права млађих задругара да могу бити бирани.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

На суд општине великичке, срез мачванск, изгубљен је један општински печат са жоком, на коме је натписом написано „Суд општине великичке“ а у средини грб. Скреће се пажња свима полицијским и општинским властима да онај печат нетражене и у случају проналаска о томе известе начелника среза мачванског с позивом на акт Бр. 7062.

Никола Ђорђевић, свршени питомац, ниа за изузи једну годину полицијског надзора, који му се рачуна од 2. новембра 1906. год. кога је дана са осуде кренуо. Како се Никола не зна место пребивања то се обраћа свима власти, у чијем се подручју налази Никола, да га подвргну надзиравању надзора.

ПОТЕРЕ

Тодор Чешљаревић, обућар из Ниша, коме је 18. и 19. ов. ноћи обијено је из оправног пријског приставског суда, у коме је био због проласта лажног новца. Тодор је стар 32 год., средњег раста, пропалавас, просед, бркова пшеничних, црних очију, нос велико коће, одело има на себи од црног шевијота, а на глави сиву шајкачу шешир. Нека га свс полицајске и општинске власти живо потраже и у случају проналаска страживиро спроведу пријском приставеном суду с позивом на акт Бр. 3491.

Стојадин Л. Стевановић, земљод. из Врбана, срез ћупријски, одбео је 18. ов. мца. кћерку Љубицу кћер Стојана Станковића, земљодела из Богошевца, у намери да са њом закључи жени, и до сада се није могао пронаћи.

Стојадин је стар 36 година, средњег раста, носе и браде смеђе, очију трговачких, у налду зулавинен, а Љубиша је стара 17 година, средњег раста, лица правилног, има један мадеж на горњој тренавини левог ока. Нема све полицијске и општинске власти потраже Стојадина и Љубишу и у случају проналаска спроведу их начелнику среза пожешког с позивом на дописку Бр. 3062.

Петар Чоловић, опасан продувац, који је пресудом зајечарског грађанског суда Бр. 21480/1906. год. осуђен на пет година затвора,

Марковића, бив. полицијског кмета скитницу, и што се он био правилно под лажним именом, то је одмах за њим потерница, којом се није дошло ни до каквог резултата, јер је он одмах по извршеном кривичном умаклио из Београда. Такође и расписи упућени за њим по унутрашњости остали су без успеха.

Дознали, да је се за њега и оне браће заборавило, он пред Божић дође опет у Београд, и ма да је се од полиције крио онак та њена два синовца органа примете једном на улици и пођу за њим да га власти приведу.

због неке крађе, побегао је из поправилног пољског завода још 29. јуна 1906. године и до данас се није нигде појавио. Родом је из Арада, стар 25 год., средњег је раста, носе, очију и обрва црних, бркови малих и свијех. Познају се све полицијске и општинске власти, да одбегле Петра у својим домицилима пријаве потраже, и проналазачу спроведу Управи поправилачког пољског завода с позивом по акт Бр. 150/1907. год.

По чим су они к њему појели, он је њихо у бегству и после пола сата трчања по зеленим увидела они га опет ухвате и спроведу најближем изврту.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Августа месеца прошле године одвели су били у хотел „Лондону", онде у Београду, два учитеља и становали заједно у једној соби.

Једно вече у њихову собу дође на преноћиште још једна путница, који се представио као **Милован Марић**, трговачки помоћник.

Кад су се учитељи сутра дан пробудили, а устајали су рано, онога није било у соби. Чим су се дознатали својих панталона, видели су да ни њих новчаника, у којима је њих једног било око 100 дин., а код другога десет наполеондора.

По томе што је тај трећи гост тако рано отишао и што се њихове није јавио нити за преноћиште платио било је јасно, да је он њих ограбио ове ноћи.

Учитеља су пријавили случај полицији и по њиову ова је у краљевину пошаљала **Милана**

Кад је узет за кривични испит и она је њихо шта све стоји против њега, он је и сам признао кривицу, те је и по том стављен под кривичну истрагу и у притвор.

Милан је и раније, 1903. године, извршио опасну крађу Липаковну и Бенешину, ода, бацили на Краљевом гроу и за то је дело пре-

УХВАЋЕН

Стојадин — Тина Вучковић, обућар из Параћина, чију сам потерницу изнели у прошлом броју листа, ухваћен је.

УТВРЂЕН ИДЕНТИТЕТ

У 5. броју листа изнели смо слику конџара **„Товрљана"**, који је већ неколико година лажно под лажним именом **„Милан Лазаревић"**. Поводом публиковања његове фотографије и биотрафије начелник среза жичког сазнао је да је њихо Управу града Београда, да је **„Товрљану"** право име **Танаско Радојковић**, да је родом из Краљева и да га жеље власти траже због одслужења рока у војсци. Поштто је све ово утврђено и с друге стране и признањем **„Товрљановим"** то га је Управа града Београда спровела надлежној команди за одслужење рока.

НА ЗНАЊЕ

Комплети „Полицијског Гласника" за 1905. и 1906. год. могу се добити у уредништву по цену од 20 динара за једну годину, у елегантном тврдом повезу. Новац треба слати благајни Министарства Унутр. Дела.

БРОЈ 10. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 4. МАРТА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаће у напред, и то најмање за пола године, од свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатници у свите 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединх бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

УРЕДБА

о

честитању о државним празницима и окружним и општинским светковинама.

На предлог Нашег Министарског Савета наређујемо:

1. Државни празници и народне светковине прослављаће се у целој земљи уобичајеном церемонијом и војничком парадом где има војске;

2. Поздрав и честитања о тим државним празницима и народним светковинама примају од корпорација, свију државних и општинских власти и органа, као и од стране грађанства Његово Величанство Краља и Њено Величанство Краљица, односно Престолонаследник у престоници или у ком другом месту у земљи где тога дана буду.

Кад се Њихова Величанства, односно Престолонаследник, не налазе на тај дан у престоници прима честитање и поздрав Председник Министарског Савета;

3. У унутрашњости, у свима окружним и среским местима, изузимајући места у коме би се случајно налазили тога дана Њихова Величанства Краљ и Краљица, односно Престолонаследник, државну власт представљају и поздрав и честитање примају од свију грађанских власти и грађанства, окружни, односно срески начелници;

4. Поздрав и честитање официра и војних власти примају команданти дивизија, односно месни команданти;

5. При општинским, односно окружним светковинама, општинске, односно окружне самоуправне власти, не могу управљивати у ред примања представнике државне власти нити се грађанске, војне и црквене власти могу корпоративно јављати на овим светковинама и честитања чинити.

Ова уредба ступа у живот одмах по објави у службеним новинама и замењује „правила о честитању о општ-народним празницима“ од 14. марта 1884. године.

Наши Министри нека се старају о извршењу ове уредбе.

23. фебруара 1907. год.
у Београду.

ПЕТАР с. р.

Председник
Министарског Савета,
Министар иностраних дела,
Ник. П. Пашић с. р.
Министар
просвете и црквених послова,
Анд. Николић с. р.
Министар војни,
начелник адјутант Њ. В. Краља,
генерал,
Р. Путник с. р.
Министар финансија,
Д-р. Л. Пачу с. р.
Министар
унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.
Министар
народне привреде,
К. Стојановић с. р.
Министар грађевина,
Јов. П. Јованović с. р.
Министар правде,
М. Трифковић с. р.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Станоје Д. Петковић, начелник друге класе среза тимочког на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда, — стави у пенсију која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 21. фебруара 1907. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара I класе среза тимочког Илију Милутиновића, писара друге класе зајечарског првостепеног суда.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 23. фебруара 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу § 6. закона о нестима у Србији решено је:

да се место Суваја, засеока села Избенице, општине избеничке, у срезу темнићском, округу моравском, по најављеној жељи стојих становника, прогласи за село под истим именом.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 23. фебруара 1907. г. у Београду.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., одобрена су решења Народне Скупштине саслана у пуни редовни састав за 1906. годину, која гласе:

„да се села: Борак и Скобаљ, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од своје садање општине рађевске, среза тамнавског, округа ваљевског, и даља себе образује општину под називом: општина борачка, — у истом срезу и округу“.

„да се село Стрижилo, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје

досадање општине нијенске, у срезу и округу крагујевачком, и прилода општини ловачкој у срезу беличком, округу моравском.“

„да се село Арапоац, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садање општине барошевачке, у срезу колубарском, округа београдског, и споји са општином јунковачком, — у истом срезу и округу.“

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 23. фебруара 1906. године у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(наставак)

Револуција је унела пороту као нову установу за Француску. У пороти се гледала чисто политичка установа, а главни узрок, са којег, је уведена, била је дотадашња теорија законских доказа, јер се у пороти гледало најпоузданије средство да се избегну све рђаве стране, које су доказале од законске теорије доказа. На место дотадање доказне теорије требала је да дође теорија, по којој се у будуће одлуке у кривичним предметима доносе само по унутарњем уверењу судије, искључујући свако правило о доказу, које би везивало судију.

Реформа је у Француској завршена доношењем Code d'instruction criminelle од 1808 год. У њему више ни трага нема од старе теорије принудних законских доказа, већ је на место ње дошла порота (Cours d' assises), која је надлежна за све злочине (crimes), и која суди по свом личном уверењу. Тако исто, по свом слободном личном уверењу, суде и судије tribunaux de police correctionnelle, који су надлежни за преступе (délits), као и судије tribunaux de simple police, који су надлежни за истуне (contraventions), само с том разликом, што судије морају давати разлоге за своје уверење, јер сваки пресуда мора бити мотивисана, док ова обвеза никако не вреди за пороћнике, чија је изрек чист и прост. Пороћници имају, дакле, само да одговоре, јесу ли уверени или не о кривици оптуженог, стога им закон и не налаже: ви ћете ону или ону чињеницу, коју потврђује овај или онај број сведока, узети за доказану. Тако исто им он не каже: ви ћете сваки доказ, који не почива на овој или оној исправи, на оволико или оноликo основа подозрења, сматрати недовољним. Закон, напротив, управља на њих само ово једино питање, које обелодаква и све њихове дужности: *јесте ли ви искрено уверени?* (Avez-vous une intime conviction?) [2]

II. Докле у Француској са свршетком осамнаестог столећа нестаје и теорије законских доказа, која је у инквизиторском поступку владала, дотле је немачка законодавства преносе и у деветнаесто столеће. Револуција, која је учинила преображај целокупног државног живота, извршила је преображај и Кривичног Поступка, јер он стоји у тако тесној вези о најважнијим функцијама државног живота, да су његове форме условљене обликом владавине у држави. У Немачкој, међутим, остало је целокупно државно уређење недирнуто, па је и Кривични Поступак задржао своју стару форму. Стога, све до 1817 године, видимо у немачким законодавствима у вредности теорију законских доказа и то *позитивну*. Али од онога времена почело се већ и у Немачкој помишљати на реформу Кривичног Поступка и поглавито на избацивање старе доказне теорије и на увођење пороте. Само је овај рад на реформи ишао доста споро, јер се она није могла извршити само у једном правцу, већ је била потребна измена целокупног Кривичног Поступка. Реформа инквизиторског поступка није се могла ограничити само на замену старе доказне теорије новом, јер теорија слободног судијског уверења претпоставља поступак са сасвим другачијим начелима, противним начелима инквизиторског поступка. Она претпоставља већ постојање начела јавности и нарочито усмености, без којега је она скоро без предности. Стога, што је требало извршити општи преображај Кривичног Поступка, па да се може завести и теорија слободног судијског уверења, ова није тако брзо ни ушла у немачка законодавства.

Политичке прилике биле су од великог значаја за реформу Немачког Кривичног Поступка. Код сваког реформаторског покрета погледи су били управљени на Француски Кривични Поступак; око његовог облика јавности, усмености и учешћа грађана у правосуђу окретао се цео спор. Порота се сматрала као последица установности, а јако је било распрострто мишљење, да code d'instruction criminelle почива на либералним погледима. Законодавства су се, међутим, према свима овим реформаторским покретима држала врло опрезно, а владе су у њима гледале једну сумњиву либералну новину. Па не само да су законодавства и владе биле онако неповерљиве, већ је овом тражењу реформе био противан и велики број немачких криминалиста и правничких писаца у опште. Око увођења пороте и теорије слободног судијског уверења изродио се био такав научни спор, какав се можда у правној науци не памти. Тридесетих, четрдесетих па и педесетих година прошлог столећа писало се скоро искључиво о тим двема институцијама Кривичног Поступка. Највећи научници тога времена као: *Фајербах, Митермајер* и др. били су за стару теорију законских доказа, а *Фајербах* је нарочито био против пороте. Сва научна опозиција противу суђења на основу личног уверења судије и противу пороте, у којој пороћници тако исто суде, не везујући се ни за каква унапред прописана законска правила о доказу, долазила је отуда, што су ове две институције за Немачку, као год и за Француску, биле сасвим нове, и што та научна опозиција није знала у чему се управо оне састоје. Из њихове препирке јасно се види, да нису знали, како судија по новој теорији има да дође до истине о виности или невиности оптуженог, и у невезаности судије за законска доказна правила, која му унапред налазу колико доказне снаге може дати поједином доказном средству, гледали су велику опасност за правосуђе, јер су држали да по новој теорији самовољи судије нема границе. Њихово незнање види се још из тога, што се дуго водило спор око тога, да ли судије, судећи по теорији слободног судијског уверења, треба да дају разлога за своје уверење или не. И једна су биди против ње тврђења, да се разлози могу давати само ако постоји теорија законских доказа. Ми смо у § 3 изнели главне разлоге, којима је бранљена стара доказна теорија и видели смо, да је сви ти разлози не могу одбранити. Борба је испочетка била врло жаопштрена, али, што се у њу даље залазило, постајала је све слабија и слабија, јер су многи од противника теорије слободног судијског уверења убрзо увидели неосновност својих тврђења и победа се све веће клонила новој теорији.

Ма да су законодавства била неповерљива, ипак нису могла остати сасвим равнодушна према овим реформаторским захтевима. Тако нека од њих не избацују још теорију законских доказа, али дотадању позитивну замењују негативном, код које до неке вреди слободно уверење судије, док друга сасвим ону замењују теоријом слободног судијског уверења.

[2] *R. Garraud*, Précis de droit criminel 508; *Höchster*, Lehrbuch des französischen Strafprozesses 37 и даље.

први од тих био је *саксонски закон* од 30 марта 1838 год., по чијем § 10 судија није везан низаказана законска доказна правила. Много је важнији у овом погледу *пруски* закон од 17 јула 1846 год., који је проклрчио пут теорији слободног судијског уверења. Његов § 19 гласи: „поступајући према списи о поступку приликом прикупљања доказа, а нарочито о теме, која се лица могу саслушати и закласти као сведоци, остаје и даље у снази. Међутим укидају се досадања позитивна правила о *доказима*. Надлежни судија има од сад, пошто је тачно оценио све доказе и за и против оптуженог, *по свом слободном уверењу*, које је црпао из целокупног поступка изнетога пред њим, да одлучи: да ли је оптужени крив или невин, или, да ли се он од кривице има ослободити."

Из овога се види, да су и законодавства увидела потребу за реформом, али ко зна над ба то учинила сва немачка законодавства, да није наскоро дошла једна сила јача и од кола и од законодавстава, која врло брзо свршава с реформама. То је била револуција од 1848 год. Као год што је у Француској револуција учинила прекрет у Кривичном Поступку, тако је исто једним ударцем револуције од 1848 изнењена цела она ситуација.[3])

Народна Скупштина у Франкфурту (Nationalversammlung) тражила је као „*Основна права немачког народа*" (Die grundrohte des deutschen Volkes) између осталога и усменост и јавност поступка, а нарочито пороту и теорију слободног судијског уверења за случајеве, којима пороте не суди. Све ове идеје узеле су у своје уставе, да се у овом правцу нешто извршити реформа. И заиста сви законици, који су издати после 1848 године, стоје на истом гледишту. Неки од њих као брауншвајшки, тириншки, алтенбуршки и хамбуршки, сматрају за потребно да кажу судији, да он има да иде само за својим „слободним" или „унутрашњим" или „савесним" уверењем, док други теорију законских доказа прећутно укидају, као што је то н. пр. учинио бакарски закон од 1848, укидајући чл. 368, који говори о снази појединих доказа, а не помињући изречно да ће за оцену доказа бити меродавно слободно уверење судије.

У пракси се одмах показала корист од нове теорије, што су увиделе и некадашње њене противнице. Најбољи пример за то даје нам *Митермајер*, који је у свом уџбенику од 1827, у свом нарочитом делу „О доказима" од 1834, па и у свом уџбенику од 1845 непрестано држао, да је стара доказна теорија боља од нове, и то у прво време је био за позитивну, а касније за негативну. Међутим још 1849 год. самим је променио мишљење, што се види из једног његовог чланка: „*О стању Кривичног Поступка у Немачкој*," штампаног 1854 год. у Neues Archiv des Criminalrechts. Ово се јасно види из једног места, које гласи: „Писац је, отказо је изнашао његов уџбеник од 1845 год., прикупио посматрања у земљама, у којима је заведено усмено поступање пред државним судијама, који суде по свом унутрашњем уверењу, н. пр. у Немпољу, Тоскани, Сардинији, Парми, а прикупио је и искуства правника оних држава, у којима је заведено усмено поступање без поротника тако, да судије суде по теорији законских принудних доказа н. пр. у Холандији, и *дошао је до уверења да сваки покушај теорије законских доказа почиња на погрешним претпоставкама*, а нарочито код усменог поступка има ту ређу страну, што судије морају више да ослобађају. Своме уверењу, изјављеном још 1849 год., остаје писац још и сад веран".[4]) На овај начин је теорија слободног судијског уверења победила како у науци тако и у законодавствима. После 1850 г. стара доказна теорија нема у Немачкој готово ни једног браниоца, а сва појединa законодавства усвајају нову. Па и нови законик о Кривичном Поступку за Немачко царство од 1 фебруара 1877 год. у свом § 260 изречно наређује судији да суди по свом слободном уверењу. Тај § гласи: „О неком прикупљених доказа одлучује суд по свом слободном уверењу, које је црпео из целокупног поступка."

(наставиће се)

Д-р Бож. Ђ. Марковић

[3]) *Birkmayer, Lehrbuch...* 821 и даље; и *Holtzendorff, Handbuch...* I 1/2 и даље, 206 и даље; *Glaser, Handbuch...* I 135 и даље; *Geyer, Lehrbuch...* 88 и даље.

[4]) *Mittermaier*, у Neues Archiv f. Crim. Neue Folge od 1854, 127 и 128.

УТВРЂИВАЊЕ ИДЕНТИЧНОСТИ ЛЕШЕВА

(ШАСТАВАК)

Пре него што се сведоцима покаже нађени леш, неке власти позивају их да опишу лице, чији се идентитет утврђује, хотећи на овај начин унапред проверити њихове исказе. У колико ово по изузетку може бити добро, у толико је по правилу непрактично и опасно, јер се сведоку унапред сугерира мишљење, које треба да да. С тога је боље апсолутно ништа не говорити сведоцима, док протоколно не буде леш.

Потребно је да укажемо још на једну погрешку, која се у пракси врло често чини приликом утврђивања идентичности непознатих лешева. Многе власти одмах по скривеном умирућу наређују секцију, а по њој и укоп леша, не чекајући на доласак лица, која би леш могла познати. Екскхумација, која се доцније предузима ради поновљивања леша сведочења, по правилу је безуспешна, пошто је облик леша услед секције и закопавања знатно измењен, а понекад и уништен, те га с тога, сасвим природно, нико не може познати. Ради овога потребно је, да непознати леш остане што дуже у стању, у коме је нађен, било у мртвој или оближњој болници, било у гробљанској капели, било најзад на ма ком другом склоништу.*) Лекар ће, ако је потребно, дати упутства како се лешеви могу пештачким средствима сачувати од брзог распадања. Резултат лекарске секције неће се услед овога ништа изменити, а у нељним случајева постићиће се главни циљ — утврђивање идентичности.

б) Исправе, писмена и остале ствари

Нису ретки случајеви, да се при непознатом лешу нађе писмо или службена исправа или уверење општинске власти или, најзад, ма какво писмено, које може да послужи као доказ о цивилном стању непознате жртве. Разуме се већ, да је утврђивање њеног идентитета у овим случајевима олакшано и, по правилу, успешно. Власт, која је ова писмена нашла, биће увек у могућности да дâ тачне податке о њиховим притежаваоцима, а самим овим и питање о идентитету решено је пошто се, на случај сумње и несигурности, могу лако и сведоци добавити.

Изузетна од овога може бити само у случајевима вешто извршеног и маскираног злочина, али и тада само за кратко време. На основу података — исправа — нађених при мртвом телу, истражна власт биће у стању да уђе у траг злочину, а овим ће се утврдити и идентитет жртве.

Утврђивање идентичности лешева помоћу осталих ствари, при њима нађених, мало је теже, али опак у доста случајева успешно.

Пре три године истражна власт у Београду имала је да утврди идентитет једног леша, за који се по облику и спољашности могло с пуно разлога закључивати, да је леш једног београдског трговца, кога је било нестало на годину дана пре овога рада истражне власти. Поред многих других околности, истражна власт у овој прилици користила се и бурмом, нађеном при лешу, на чијој је унутрашњој страни, по обичају, било исписано име жене несталог.

*) Готово у свима већим варошима постоје нарочите уређене зграде — *морге* — за чување и излагање *публици* у циљу познавања непознатих лешева.

Услед појављене сумње, да је ова бурма могла бити и намерно потурена, пласт је пронашла јувелира, у чијој је радњи она била израђена, и помоћу овог утврдила, да је личност, која је резала — писала — име на бурми, умрла пре пестаика дотичног трговца. Поштo се још путем вештачења утврдило, да је рукопис на наденој бурми идентичан са рукописом на бурми жене пеставог, то је и свака сумња о фалсификовању и потурању бурме морала отпасти.

Један веома интересантан случај о утврђивању идентичности лешева помоћу отвари, на правде француских власти изнесен је у „Полицијском Гласнику“ за прошлу годину (бр. 41), а у напису „*После злочина*“.

— Један већ распаднут и потпуно непознат леш — међу се у овом напису — нађен је у једној јарку Доње Лоаре. За утврђивање идентитета у овом случају послужили су лажни зуби у вилицама убијене, у којима је један зубни лекар познао своју израду, и означио име клијентавке, за коју је дао и истрагом утврђено, да је доиста убијена.

Наведени примери очито доказују, да и најмања, и на први поглед безначајна ситница, може понекад бити веома корисна за решење пашег питања.

Од осталих отвари, које се при лешевима научене налазе, и помоћу којих се у извесним случајевима може утврдити идентитет њихових сопственика, помињемо: повчаник или кесу, потес, нож велики или перорез, разне професионалне алате као н. пр. бријач и маказе код берберина, шило и обућарски нож код обућара, и т. д., затим сат, џепар, новчаник, тобаковр, муштикла и т. д.

Све ово, као и остале предмете који би се при лешу нашли, треба у увиђају тачно означити и описати, и преко новина обзнанити. Нарочиту пажњу овом приликом треба обратити на монограме и фабричке жигове, ако би их на овим предметима било. О одећу и обући биће доцније говора.

в) **Фотографисање**

Вредност фотографије у утврђивању идентичности непознатих лешева, као и у свима истражним радњама, огромна је и неоспорна. Утврђивање идентитета на овај начин много је обимније но помоћу антропометријског мерења и описивања једино с тога, што је увек лакше добавити у околини нађеног леша једног фотографа, него лице које би било упознато са антропометријом.

Сам посао фотографисања лешева не је прост, а успех у већини случајева сигуран, ако не има посла са добро очуваним лешевима.

Сасвим је друга ствар, пак, кад се фотограф налази пред лешевима у процесу распадања, који су често изгубили свој првобитни облик, на и поједине делове тела. Фотографисање у овим случајевима мора се вршити по нарочитом методу и у нарочитим приликама.

Ово што је нарочито важно приликом фотографисања лешева, то је, да се они поставе у положај, који ће што више одговарати положају живих личности, т. ј. положају ових личности кад стоје или седе, а ово се постизава помоћу нарочитих справа, на које се међу лешеви за фотографисање.

Тако се, за фотографисање *полуустаса*, употребљује једна покретна столица, са наслоњачом, на средини које се налази опасач за учвршћивање положаја леша. Још се на врху наслоњаче налази наврћитић, за фотографа невидљиви инструмент, којим се одређује положај главе (сл. 1.)

(сл. 1.)

За фотографисање лешева у положају усправљеном употребљује се једна табла, висока 2 м. и широка 60 см., на чијој се предњој страни налази апарат за утврђивање главе, а на средини један гвоздени бесчуг, који држи леш. Она таблa покретна је и тако удешена, да може постепено заузимати све положаје између хоризонталнога и вертикалнога (сл. 2.)

(сл. 2)

Ми, истина, немамо ових справа ни у Београду, а камо ли код сваке полицијске власти, али их доста корисно можемо заменити обичном столицом за фотографисање полуустаса и каквом пиром даском за фотографисање леша у усправном положају. У првом случају леш ће се намештати на столицу и преко груди везати за наслон, а у другом леш треба учврстити на положеној дасци и ову по том усправити и наслонити на зид, или какво дрво, или ма чиме подупрети.

Противно правилу о фотографисању живих личности и *en face* и у *профилу*, лешеви се морају фотографисати *en face* и у *усправном* положају. Ово с тога, што смо већ напоменули, у свакодневном животу, да људе обично посматрамо с лица. У овом смислу може се сматрати као потпуно тачно познате тврђење: да се помоћу фотографија у *профилу* познају непознате, а помоћу оних *en face* познате личности.

Због ове исте узроке, т. ј. у циљу лакшег познавања фотографије, лешеве никад не треба фотографисати наге, и ако би се у таквом стању нашли, већ увек у одећу, а приликом фотографисања у усправном положају и са каквом на глави.

Познато је да очи највише утичу на изглед леше личности, те с тога и одсутно њихово на извесном лешу, односно фотографија овог леша, може бити предмет забуне чак и код оних личности, које су жртву врло добро познавале.

Да би се ово избегло, професор Гос препоручује, да се лешеви фотографишу са отвореним очним капцима. У случају да је ову операцију немогуће извршити претпма и четком, умоченом у слаб раствор сулфата алуминијума, треба очне капке тражити ногом, помоћном, са глицерином, пу при овом вала пазити да се не повреди рожњача.

Много је простија и боља, по нашем мишљењу, метода д-р *Мановског* по којој се, приликом фотографисања лешева, употребљују *вештачке очи*.

Познато је ствар, да очи мртваче, само после једног дана, губе свој сјај и постају тамне, и ако леш још није прешао у трулеж. Ово се лепо може видети и на самој фотографији, ако је само јасна. Према овоме неоспорно је боље употребити вештачке очи, које својим сјајем приближују већма леш изгледу живог човека, но пробавити по читаве сахате око отварања очних капака у циљу фотографисања тамних, а често пута и деформисаних очију.

Отварање очних капака за смештај вештачких очију, поред нарочито за то удешених апарата, врши се још и помоћу обичних чиода. Поступак овај врло је прост. Треба узети једну чиоду, без обзира на њену димензију (обично оне које се употребљују за инокате и, подигнуа претпма горњи очни капак, утврдити га за очни глобус. Што се тиче доњег капка, врло су ретки случајеви да се и он мора чиодом утврђивати, већ је обично довољно посувратити га претпма. Чиоде треба потпуно забости у меко ткиво, тако да им се виде само главе, које доцније могу бити или одсечене, или помоћу ретуширања са фотографије отклоњене. Поред овога, чиоде се могу врло корисно употребити, да би се успе једна другој приближиле.

Што се тиче боје вештачких очију, довољни су зва пара: један црн а други угашено-отворен, да замене све остале боје. Очи плаве, плаве и зелене могу се врло лако представити на фотографији са очима на којке боје, под условом да је фотографија јасна.

Ако су очне дупље веома дубоке, мора се употребити мало ватe, да би вештачке очи биле што приближније очима и њиховом изгледу код живих људи.

Све што смо до сада говорили, тицало се лешева који нису били прешли у процес трулења. Сасвим је друга ствар, ако је овај процес наступио, као што је то случај са већином утопљеника, нарочито у летње доба, када овај процес врло брзо наступа.

Изнеси писци мисле, да у овим случајевима не треба ни приступати фотографисању, пошто би исто по њиховом мишљењу било некорисно, док друга опет тврде, да лешеве треба фотографисати у положајима у којима се налазе.

Цех моменути д-р Минонић, не дели ни једно ни друго мишљење. Реч је да се утврди идентитет леша, а чим ово стоји, стоји факт, да би одсуство фотографисања било оволико исто штетно, колико и просто фотографисање лешa у стању распадања.

— Искуство доказује — вели д-р Минонић — да се са мало воље и стрпљења могу добити одлични резултати чак и у овим случајевима, у којима је процес трулења узео велике размере. Једна од највећих погрешака у овим случајевима у томе је, што се фотографисање лешa поверава простим служитељима или обичним фотографима, који нису упознати са специјалним начином фотографисања ових објеката. Са ових разлога неопходно је потребно, да лекар присуствује снима најважнијим и тежим случајевима.“

(свршиће се)

О ПОЛИЦИЈСКИМ НАРЕДБАМА

Развијање међусобних односа у друштву, као живом организму, бива непрекидно и у свима правцима, а полиција је на првом месту позвана, да врати то развијање и да у неколико утиче на њихови својим наређењима и уредбама.

Ако се и за какву државну установу може рећи, да су јој одлуке и надате наредбе од велике важности по друштво, свакојако се то на првом месту може казати за полицију, која је и законом позвана, да своја одлукама регулисава баш оне друштвене односе, који у закону нису предвиђени.

Круг полицијског делања у томе правцу врло је простран и са огромним знањем, а с дана на дан он је и све већи, као што су и друштвени односи компликованија и замршенији. Због такве велике улоге, што је полиција игра у друштву, она је предмет општег интересовања код свију редова грађанства. Од њеног поступнијег и коректнијег или слабијег учествовања у томе послу, зависи, да ли ће се многи друштвени односи кретати правилним и редовним током или ће они дејствовати на друштво разорно и убитачно.

Улога полиције је у томе случају у многоме и васпитна, јер регулисавањем тих односа она утиче добро или рђаво на поједине чланове друштва.

Но у колико је важна та њена улога у прописивању и издавању наредаба, у толикој је истој мери од важности и старање њено, да се те њене одлуке и једнообразно извршују од свих полицијских органа, у појединим конкретним случајевима и да се од стране грађанства стално поштују. То је потребно нарочито код наше полиције, чија је круг надлежности и суише велики, — већи но у ма којој држави у Европи. изузев можда Турску и Црну Гору.

Према досадашњем искуству и познатим резултатима, може се слободно тврдити, да на контролисање постојећих наредаба од стране полицијских органа, ни њихово извршивање од стране грађанства, не даје задовољавајуће резултате, и да се на томе пољу много што — шта има да поправља. Да би се, пак, то са успехом могло постићи, потребно би било испитати узроке, са којих то тако бива, како би се њиховом помоћу показао пут или нашла средства за постизање каквих корисних измена у томе погледу, како би полиција са њеним законским правом била у стварн полиција, — моћан фактор, који је у стању и да нешто нареди и да се то његово наређење поштује и извршује.

Нас у овом случају интересује само начин, на који наша полиција издаје појединe наредбе, и на који их доставља својим органима, ради извршења. Он није ни мало добар и практичан. На против, он је један од главних узрока, са којих је наша полиција немоћна, да са својим издатим наредбама постиги жељени циљ. Да је то тако, довољно је, да у виду примера изнесемо једну од свакодневних случајева издавања таквих наредаба у Управи града Београда, који су истоветни у свима другим полицијским надлештвима.

Кад Управа нађе за потребно, да изда какву наредбу, доставља је у пропису квартовима и комесаријатима а ако је важнија — и грађанству преко новина. Та се наредба у кварту саопштава на пропис персоналу, који је моментално на раду на се за тим остави у архив за чување, чиме се свака даља процедура са њом свршава. Поступа се, дакле, као и са другим актима обичне — и свемирне вредности. Ми знамо, да се такве наредбе не шину за дан два, већ за известан неодређен период времена, у коме оне непрекидно треба да задрже сву своју важност.

Чиновници, који су те наредбе прочитали, могу запамтити њихову садржину и по њима се управљати, али они, који полиције буду одређени на службу у Управи, не морају их знати, ако им случајно нису дошле до руке. Истинит је факт да у њеним случајева и незнању, и то им се не може приписати у грех. На кал сви чиновници нису начисто са садржином свих постојећих наредаба, како се то онда може од публике захтевати!

Свега тога не би било када би полицијска власт на други начин манипулисала са полицијским наредбама.

Ми познајемо манипулацију са њима у неколико немачких и аустријских полицијских надлештава, за које, без сваке сумње, морамо признати, да су старије и уређеније од наших, а које би нам дале најбоље потврде за то што напред рекосмо. Код њих се ни један од њихових чиновника не би могао изговарати тиме, да му је непозната каква постојећа полицијска наредба, ма колико кратко време он у служби био и ма да му ни једна од њих није на потпис сложена, јер је у њих такав уређени систем рада.

А да је тако најбоље ће се видети и разумети, када се буде изнео начин поступања са издатим наредбама код њих.

Износимо за пример поступак хановеранске полиције, који може за нас бити веома поучан а при томе је и изводљив.

Све наредбе издате од полицијске централе, које се односе на расправљање једног истог питања распоређују се и чувају као у централи тако и у кварговима у засебним корицама, тако да сачињавају свака за се неку врсту фасцикуле. Такве фасцикуле наредаба познате су код њих под именом, генералних аката — генералија — за питања на која се односе. На тај начин код њих се у засебним корицама могу наћи наредбе о просјацима, о чистоћи на улицама, о контролисању спискова путника и т. д. и т. д.

Са тим у вези, поде они у централи и по кварговима списак тих генералних аката, који служе за брзо проналажење потребних наредаба. На корицама тих генералних аната приљељено је увек парче хартије, на коме је исписан редни број тога списка. По тим бројевима врло је лако руковати са сима фасцикулама наредаба.

Једна таква фасцикула садржава хронолошким редом све издате министарске расписе, полицијске наредбе, и сва остала објављења виших власти, која се односе на то питање, а при том су од општег значаја.

У почетку тих генералија исписује се мали преглелни регистар свих унутра проишених наредаба, расписа и других аката, са укратко изложеном садржином и редним нумерама расписа и наредаба, под којима су заведена, а које су увек приложени плаћавом, видно истакнути на самоме таквоме акту.

Тај регистар врло много одакшава брзо тражење и оријентисање у тражењу појединих наредаба а нарочито, када у генералним актима има доста таквих егземплара.

Из таквог распореда издатих општих наређења, даје се могућности сваком полицијском чиновнику, да се лако упозна са свима постојећим наредбама и расписима но сваком питању. Како су, пак, она и хронолошким редом уређена моћи ће сви увек имати пред собом и читају

*) Archives d'Anthropologie criminelle, за 1904. г.

фазу постепеног регулисавања њиховог, према потребама друштвеног живота, даље читаву историјату тога питања, што тако исто није без вредности, нарочито за оне чиновнике, који би свако такво питање темељније и свестраније хтели да студирају. За доказ тога, може послужити и „Полицијски зборник“ издат пре две године од стране Министарства унутр. дела, чију корисност и услуге осећа сваки полицијски чиновник.

Добра страна оваквог распоређивања је и у томе, што наредбодавци немају потребе, да чешће понављају једном већ постојеће наредбе, и што при њиховом издавању, морају добро водити рачуна о саставу и потпуности њиховој, с обзиром на околност, да ће она бити за дуги низ година критикована и упоређивана са осталим наредбама од многих полицијских чиновника. Ова околност нарочито је важна за наше прилике, где се и најважније наредбе често нашишу за неколико сати, не размишљајући ни мало о важности и последицама њеним, само да би се пронашло ефемерно дејство. И најзад овако чувајући издате наредбе, наредбодавац, врло ретко може наћи у контрадикцију, да данас друкчије наређује, но што је јуче његов предходник са истог места по истој ствари чинио, када за таква различита објашњења нема никаква стварна разлога.

Централна полиција свагда располаже и са извесним бројем резервних егземплара од сваке издате наредбе, које се у току времена употребљавају за попуњавање употребљавају за попуњавање оних егземплари код њих чувају по утврђеном реду, у архиви. Води се о њима нарочити списак, чувају се у једном кориџама, и кад су од потребе треба наћи само њихов редни број на је и наредба одмах пронађена.

Има још једна новина, која се код те полиције може видети. Већ дуги низ година одваја ова све полицијске наредбе по „еховима“ још за два квартa више но што их сада тамо има, како би се у времену, када због проширења варошки појавила потреба за установљењем новога квартa, могло одмах дати овоме нов комплет раније издатих наредаба, по којима би се полицијски органи имали да служе. Такав поступак, на код нас не би био неоправдан, нарочито у Београду, где се врло често чују предлози, да се на Савинцу установи још једно врло полицијско одељење којим би се увећао број београдских квартова. Овако како се у нас на то питање не обраћа никаква пажња, десиће се без сваке сумње, да ће се при првој појави таквог одељења појавити тешкоћа, која ће се мрвити откаљавати већим трудом и жртвама, али и са знатно мањим успехом.

Са обзиром на силне промене, које се код полицијских чиновника догађају, требало би, у интересу службе, што пре приступити оваквом начину чувања и сређивања наредбења и у нас. Желети је, да надзежни размисле о овој малој, али ипак важној и за службу корисној ствари, када ни њено извођење, не стаје никаквих материјалних жртава, нити никаквих већих тешкоћа, сем добре воље и пажљивости.

В. Лазаревић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Чиновник на расположењу може бити, у интересу државне службе, отпуштен из исте на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда.

Алекса Р., судија касационог суда на расположењу, указом од 10. децембра 1903. године, отпуштен је из државне службе, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда.

Против овога указа, Алекса је изјавио жалбу Државном Савету, и у њој навео, да је оно његово отпуштење на Државне службе незаконито, јер су му тиме уништена права, добивена на основу § 1. закона о чиновницима грађанског реда. Он је, вели, могао отпуштен бити само на основу § 29. поменутог закона, само на основу пресуде за кривична дела, — дакле, на основу пресуде за кривње, учињене на штету државне службе, а он нема таквих осуда, те према томе ни је могао применити § 76. закона о чиновницима грађанског реда, као заједнички (општи) закон за отпуштање чиновника грађанског реда, већ му се, према §§ 34. и 36. истог закона требало дати, као судији касационог суда на расположењу, друго место у државној служби, иначе, да му се од плате да је 70% —

С тога је молио Савет, да поменути указ, као незаконит и незаконити, поништи.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да је жалба жалиочева неоснована на ових разлога:

По изузетној одредби чл. 201. Устава од 5. јуна 1903. године, сваштаи председници и судије свих судова остали су на својој дужности до новог избора, у смислу уставних одредаба. А по чл. 34. закона о судијама од 19. јануара 1901. године, који је и сада у важности, сви председници и судије, који не буду изабрани и постављени, стављају се на расположење и даље ће се са њима учинити распоред по закону о чиновницима грађанског реда.

Као што сам жалитељ у жалби Савету наводи, он није био поново изабран, и стављен је на расположење, а за тим указом од 10. децембра 1903. године, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, у интересу државне службе, из ове отпуштен.

По § 29. поменутог закона, чиновник не може изгубити плату, пенсију и остале користи, које су са службом скопчане, друкчије, него са своје кривице пресудом судском, или на начин, који је у овом закону прописан.

Начини, због којих чиновник може службу изгубити, и без судске пресуде, обележени су у §§ 16., 17. и 18. закона о чиновницима грађанског реда, кад дужност напусти, и у § 76. истог закона, по коме влада може чиновника, који није стекао право на пенсију, отпустити свагда, када то интереси државне службе захтевају. Она је једино и надзежна да цени, да ли је интерес државне службе, да кога чиновника треба ни службе отпустити.

Жалилац не наводи, а још мање да доказује чиме, да је стекао право на пенсију, те да није могао бити према § 76. закона о чиновницима грађанског реда из службе отпуштен, и с тога је указ од 10. децембра 1903. године, којим је из службе отпуштен, правилан и на закону основан.

Наводи жалиоца, да га Влада није могла предложити, да се из државне службе отпусти зато, што је стављен био на расположење, и да је то противно §§ 16., 17., 18., 29., 34. и 36. поменутог закона, — неосновани су.

По напред наведеним разлозима отпуштање жалиоца не иде се са § 29. закона о чиновницима грађанског реда, јер по тој одредби чиновник може изгубити службу, сем по пресуди судској, још и на други начин законом прописан, а је дан је од тих начина прописан и у § 76. поменутог закона.

Одредбе § 16., 17. и 18. немају никакве везе са отпуштањем жалиоца; а прописи § 34. и 36. говоре о томе, какве користи и дужности има чиновник, који је стављен на расположење.

У § 36. прописано је, да чиновник на расположењу, под условом губитка права на звање, мора примати ново звање, ма и мање за један ранг, које му се буде дало, са правом на плату, коју је имао, ну да му се мора дати право отвореног места равно оном, које је пре имао, за које би имао способности.

Смисао наведене одредбе тај је, да држава може чиновнику на расположењу дати друго звање, али не и да му мора дати, те ни из тога, што је жалитељ стављен био на расположење, не може се изводити и право, да га је влада морала поново у службу вратити.

Најзад, неправност ожалбеног указа налази овога основа и у § 35. закона о чиновницима грађанског реда, по коме се чиновник на расположењу сматра у свему као чиновник.

И када се према чиновнику, који је у служби, може применити мера из § 76. поменутог закона, онда нема основаног разлога, зашто се та мера не може употребити и према чиновнику на расположењу.

Са наведених разлога, Државни Савет нашао је, да је ожалбени указ од 10. децембра 1903. године исправан и на закону основан, па је с тога, на основу чл. 26. свог пословника, одлуком својом од 20. фебруара 1904. године № 1331., одбацио жалбу жалиочеву као неумесну.

и. б.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине надежке, актом својим од 11. фебруара ове год. пита:

„Управитељ школе надлежне општине поднео је акт овоме суду и тражи да се наплати казна од њених родитеља, за нешаљање своје деце у школу.

Саслушао је пажњу суду, да наплату изврши у року, који предвиђа чл. 24. закона о народним школама, иначе ће, вели, одговарати председник.

Да би се она наплата правилно и на време извршила, моли се уредништво за објашњење: да ли у непосредни порез улази и порезна личност, или без овога последњег треба да плаћа мање од 15 динара, па да има места замени поучење, казне затвором, и да ли се она наплата може вршити егзекуцијом без даље судске пресуде и решења, као и то, треба ли при извршењу водити рачуна о наређењима § 471. грађ. суд. поступка?"

— На ово питање одговарамо:

Порез на личност, који се разрезује с главе на главу по 6 динара, по чл. 72. закона о порезу, као и онај 5%, по истом законском наређењу, по превасходству долази у непосредни порез, као што се то види и из чл. 1. тачке 6. истога закона.

Према томе, кад год једно лице плаћа на земљиште или рад, или на који други пореска објекат толико непосредног пореза, да то сабрано са сумом пореза на личност од 6 динара и оним 5% чини мање од 15 динара, њему се онда поучана казна може претворити у казну затвора или рад на општинском послу, у смислу чл. 24. закона о народним школама.

Наплата се може вршити егзекуцијом без горе судске пресуде или решења, у смислу § 465. т. 4. грађ. суд. пост., јер се ту извршење просто одлука школског одбора, којом је осуда изречена.

При вршењу егзекуције мора се пазити на прошле § 471. грађ. суд. пост. јер кривице ове врсте не долазе у ред оних, о којима говори т. 16. овога законског наређења.

II.

Суд општине в. крчмарске актом својим од 9. фебруара ове год. пита:

1, „Има ли право општински суд, да у смислу чл. 42. закона о таксама изнађа и суди кривице из чл. 36. поменутога закона, кад му исправе поменуте у томе члану дођу до руку службеним путем, и ако нема то право, како и шта треба у том случају радити, и

2. Кад више лица заједно поднесу тужбу општинском суду за дела из III части кривичнога закона, треба ли сваки потписник тужбе да плати по 2 дин. таксе, или сви скупа треба да плате 2 дин. пошто у закону о таксама нема о томе нигде прецизне одредбе.

— На ово питање одговарамо:

1. Кривице, о којима говори чл. 36. закона о таксама, не могу изнађати ни судити општински судови према т. 2. и 3. чл. 42. поменутога закона, него ће такве пријаве достављати Пореском одељењу, као надлежном, на даљи рад, и

2. По правилу, постављеном код т. 7. таксене тарифе у напомени, сваки потписник мора да плати засебну таксу, па се ова мора плаћати засебно и за случајеве из III части крив. закона, јер се у осталом, кривице те врсте редовно и јављају према сваком посебно.

Од овога се чини изузетак за правна и морална лица.

III.

Суд општине каменичке, актом својим од 11. пр. м-ца Бр. 259, пита:

„Село Доњи Матејевац, било је у саставу осе општине од ослобођења па до краја 1903. год., а од тога времена чини одвојену општину.

Приликом пописа имовине, вршеног у години 1884. многи су сељани села Каменице уписали своја имања која се налазе у атару села Д. Матејевца, у књигу Б. села Каменице.

Неки од ових сопственика хоће сада да се убаштине, те поводом тога настаје питање: који је суд надлежан да потврди тапију — да ли каменички, пошто су имања записана у књигу села Каменице или општина Д. матејевачка, у чијем се атару налазе имања?

— На ово питање одговарамо:

За потврду тапије надлежна је општина Д. матејевачка, у чијем се атару налазе имања, као што је објашњено и у бр. 51. и 52. „Полицијског Гласника" за прошлу годину, на питање општине бистричке.

Треба редовно читати рубрику „Поуке и обавештења", па ће онда много пута изостати излишна питања.

IV.

Суд општине богошинске актом својим од 8. пр. м-ца Бр. 181. пита:

„По чл. 2. закона о општинским кошевима, храну у општински кош улажу све пореске главе, које плаћају на који вид непосредног пореза, изузимајући слуге.

По чл. 3. истога закона, свака пореска глава мора да уложи по 90 кграма у кукурузу.

Сад пита уредништво за објашњење:

1, да ли треба ову храну да уложи и учитељ, а тако исто и његова жена кад је и она учитељица, јер су они засебне пореске главе и плаћају непосредни порез на своју плату;

2, да ли ову храну треба да уложе и свештеници?

3, да ли ову храну морају улагати и оне женске, које на своје име немају записат на који вид непосредног пореза, и

4, Ако лица под бр. 1. и 2. треба да улажу ову храну, шта ће се радити са њом при њиховој сеидби ако затраже да им се врати?"

— На ово питање одговарамо:

У члану 2. закона о општинским кошевима јасно стоји, да ће храну у општинске кошеве улагати све пореске главе, које плаћају на који вид непосредног пореза, изузимајући само слуге.

Према томе, кад учитеља и учитељице биле оне жене учитеља или не) нису законом ослобођене од овога улагања, а пореске су главе, морају сваки за се улагати храну у количини, коју предвиђа чл. 3. поменутога закона.

Ово исто важи и за свештенике, као год што важи и за оне женске, које на своје име воде какву радњу или управљавају њом.

Удате жене, које своје непокретно имање прилажују на своје име, али је муж уложио свој део хране, не треба да улажу засебно храну, јер по чл. 71. зак. о порезу, оне се не морају одвојено пријављивати.

При пресељењу и сеоби учитеља, свештеника и учитељица, храна им се неће враћати, јер они по чл. 9. зак. о кошевима, задобијају право на помоћ у општини где се затеку као настану нередне године и укаже се потреба за позајмицу.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Белгијска полиција и пси. Употреба паса за чување кућа и имања датира се, као што је познато, још из најстаријих времена. Користећи се њиховом несумњивом верношћу и великом разношћу појединих су од њих створили на и данас стварају личну полицију која је, нарочито у ноћима, од несумњиве предности. Зашто се оне њихове добре особине не би могло корисно употребити за чување и одбрану јавне безбедности?

Покушаји, до сада чињени у појединим већим варошима, а нарочито у Белгији, допуштају претпоставку: да ће пси једног дана постати најдрагоценији и најкориснији помагачи агената полиције сигурности у сваком добро организованој полицији.

Белгија је била прва, која је отпочела употребљавати псе и за службу полицијску. Заслуга за ово припада г. *Везмају*, комесару полиције у Гану.

Ган је велика варош, испресецана многобројним каналима и окружена великим баштама, које су од ње створиле њежан трговачки центар за продају биљака и цвећа. Пољске скитнице пустошиле су врло често простране поља и расадинке њих, због своје удаљености од вароши, нису могли бити чувани у довољној мери. Дешавало се, шта више, да су полицијски органи, приликом обилажења оних поља и расадника, били изложени озбиљним ноћним нападима, па и самим убиствима. Да би се ово предупредило, *Везмај* је организовао нарочиту пешу бригаду, коју су састављали 20 добро дресираних овчарских паса, који врше службу од 10 часова у вече, па до 6 часова изјутра.

Свако псето прати по једног агента сигурности за вршење ноћних службе и овом приликом обилази најмрачније кутиће и испитује, са уређењем му способношћу, да ли какав крадљивац или скитница није прикривен у близини? Чим би овом приликом што сумњиво открило, но-

чивало би јако зајата, извештавајући на овај начин свога господара о могућој опасности, и позивајући га, у исто доба, да се припреми за напад или одбрану. У случају сумње у успех борбе, псето трчи у најближу полицијску стражару и захтева помоћ.

По угледу на Белгију и париска полиција дресирала је пса за спасавање утопљеника из Сене, а крајем прошле године и Немачка је слала у Белгију наручиоце полицијског чиновника, да на лицу места види и оцени корист од паса у служби полиције сигурности. Пробе, које су пред овим чиновником са псима извођене, испале су на опште задовољство. Пси су откривали крадљивце, притицали у помоћ агентима сигурности, скакали на нападаче које су пуцали, и на знак изненадне зубуре скупљали се на одређеном месту. Према овоме вероватно је, да ће и Немачка следовати примеру Белгије и Француске.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Непознати крадљивци ноћу између 27. и 28. пр. м-ца украли су: Милану Белаварту, из Бресног Поља, једно црно коњска кола обојена шутом бојом, са жигом „М. Ђ.“ уједно и подкован ам; Николи Стојановићу, из истог места једну кобилу зрале длаке и једну доратасту ждребицу, и Јовану Стојановићу, из Читлука једног црно мрко-доратасте длаке и цветастог. За крадљивцима и покрађом наређује се енергично трагање. О резултату потраге треба известити начелство округа крушевачког с позивом на депешу Бр. 2170.

Краља стоке. Непознати крадљивци ноћу између 20. и 21. пр. м-ца украли су из затворене колиби две краве Обраду Илићу, земљоделцу из Поршина, срез косматички. Једна је крава длаке жуте, матора 9 година, без рошања, од ње је остало мало теле од три месеца, а друга је такође длаке жуте, матора 3 године, цветаста, без рошања. Мека све полицијске и општинске власти нашо потраже крадљивце и крадене праве и у случају проналаска о томе известе начелника среза косматичког с позивом на депешу Бр. 3703.

Непознати крадљивци, ноћу између 23. и 24. пр. м-ца украли су две краве Радоју Тодоровићу, из Рошчеса, среза косматичког. Једна је крава матора 8 година, длаке жуте, без рошања, један јој је рог пробушен, а друга је длаке пеге, матора 5 година, без рошања, једни јој је рог пробушен, отсеча, но глави и реву бела. Скоче се свима овим полицијским и општинским властима да крадљивце и крадене праве потраже, и у случају проналаска о томе известе начелника среза косматичког с позивом на депешу Бр. 2992.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Пре неколико дана ухапшено је у Ваљеву оно лице, које се представљало као глухо-немо и на писмена питања истим начином одговорило: да се зове Петар Петровић, да је родом из Призрена и да је у Ваљево дошао из Фојзне преко Шапца и Уба.

Даље је код начелства изјавило, да је глухонемо од рођења, да је читати и писати научило у завештају Хаџидавру, да не ради никаквог занат, већ надничи.

При њему су нађене две исправе: једна на турском језику и гласи на име Антона Пучека, а друга пола на француском, а пола опет на турском и гласи на Петра Петровића, пако је оно лице изјавило да се зове. Обе исправе добило је, вели, у турском конзулату у Фојзни.

Према овим разноликостима исправама, изјавама овога лица и у опште његовом држању, начелство је посумњало у његову исправност и спровело га Антропометријско-Полицијском Одељењу у Београд ради утврђења идентичности, где је, пре него што су и предузете даље мере за сазнање о његовој личности, проговорио — на запрепашћење спроводника — и изјавио, да се зове **Август Грубишић**, да је родом из Београда код Загреба и да је до званичних музеја; да је као такав, а и као обичан слуга, последњих десет година провео по иностранству и са њима прошутовао целу Русију, Балкан и Малу Азију.

Пре два месеца био је, вели, у Земуну при напорамарка, а пролазио је и неке папире по варошки. По тон да је пао у болницу земунску, на које је изишао 8. пр. м-ца, и дошао у Ваљевски у намери да пређе у Шабац и траки рада. Како није имао исправе купио је од неког лица оне при њему нађене исправе на турском језику, па онда пресао у Србију и дошао у Ваљево ради тражења посла.

Кад га је завет ухватила он се, вели, побојао да из његовог говора не познаду да није из Призрена, те се с тога морао правити глуво-немим.

Међутим тај разлог за измишљање глуво-немости није веровао и по свој прилици овде ће пређе пешто друго, те изнесени слику овога лица молимо оне, који би што о њему знали, да известе Управу гр. Београда с позивом на Бр. 7062.

Ж. Л.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Николије Костић, земљоделац из Живиња, среза посарконачког, који је у последње време живео у Пожаревцу, има да издржи једну годину полицијског надзора, али је од пре извесног времена отсуствао из места пребивања и до сада се није могао пронаћи. Николије је стар 35 година, високог раста, у лицу плав, на десној руци има неколико шарова, а на десној нози неке ожиљке. Обично се носи са свима знацима заветима у чијем се подручју Николије налази, да га подвргну издржавању надзора.

ТРАЖИ СЕ

Божидара сина Петра Аџинопића, земљоделца из Београда, који је био банашки шегрт, пошто је већ неколико дана и до сада се није пронашао. Божидар је стар 12 година, средњег раста, округлог образа, приповеднот; од одела има на себи дугачак црни капут, црне панталоне, на глави качкет а на ногама опанке. Скреће се пажња свима полицијским и општинским властима да Божидара потраже и у случају проналаска о томе известе кварт крчмарски с позивом на акт Бр. 7979.

НА ЗНАЊЕ

Комплети „Полицијског Гласника“ за 1905. и 1906. год. могу се добити у уредништву по цену од 20 динара за једну годину, у елегантном тврдом повезу. Новац треба слати благајни Министарства Унутр. Дела.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник Душан Б. Јовановић

БРОЈ 11. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 11. МАРТА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а кроз потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друге претплатнике у свему 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Душан Х. Илић, полицијски писар прве класе среза јасеничког, округа смедеревског, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусти на држање службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 1. марта 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Светислав Новаковић, начелник друге класе округа врањског на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда стави у пенсију која му припада по годинама службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 5. марта 1907. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника прве класе округа ужичког Михаила С. Зотовића, јавног правобранитеља из Ужица;

за начелника четврте класе округа врањског Д-р. Ђорђа Бошковића, начелника округа ужичког исте класе, по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 5. марта 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Никола Милосављевић, начелник друге класе среза жупског;

Љубомир Јосифовић, начелник треће класе среза косаничког, и

Милован Јосифовић, писар прве класе среза јадранског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, — ставе у пенсију која им по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 5. марта 1907. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника друге класе среза тимочког, са платом коју је и до сада имао, Стевка Милошевића, начелника исте класе среза лесковачког, — по потреби службе;

за начелника друге класе среза пожаревачког Јована Ђ. Јовановића, адвоката из Пожаревца;

за начелника друге класе среза расинског Милоша Милошевића, управника пореског одељења среза врачарског;

за начелника друге класе среза ломничког Крсту Радовановића, начелника исте класе среза моравичког, по потреби службе;

за секретара друге класе начелства округа смедеревског, са платом коју је и до сада имао, Андру Дим. Динића, секретара исте класе начелства округа београдског, — по потреби службе;

за секретара друге класе начелства округа београдског Љубомира Илића, секретара исте класе начелства округа смедеревског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза лесковачког, са платом коју је до сада имао, Петра Баиџића, вршиоца дужности члана Управе града Београда, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза моравичког, са платом коју је и до сада имао, Милана Бранковића, начелника исте класе среза орашког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза орашког Милана Пантелића, секретара исте класе начелства округа пожаревачког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза беличког, са платом коју је и до сада имао, Петра Чајевића, начелника исте класе среза ужичког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза ужичког Благоја Радовановића, начелника исте класе среза рачанског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза рачанског Танасија Божића, начелника исте класе среза јасеничког, округа крагујевачког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза златиборског Бранка Вукојевића, начелника исте класе среза качерског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза јасеничког, округа крагујевачког, са платом коју је и до сада имао, Димитрија Стевановића, начелника исте класе среза мланског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза качерског Милорада Смиљанића, начелника исте класе среза златиборског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза љубићког, са платом коју је и до сада имао, Михајла Протића, начелника исте класе среза трнавског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза подунавског Милорада Јовановића, начелника исте класе среза прокупачког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза мланског Велимира Кузмановића, полицијског писара друге класе среза брзо-паланачког;

за начелника треће класе среза жупског Душана Богдановића, начелника исте класе среза тутинчког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза посавског, округа београдског, Сапу Лепчиновића, управника пореског одељења из Крушевца;

за начелника треће класе среза трнавског Милана Доронтића, секретара исте класе начелства округа чачанског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза косаничког Перка Јековића, полицијског пи-

сара прве класе среза моравског, округа пожаревачког;

за секретара треће класе начелства округа пожаревачког Љубомира Јонића, начелника исте класе среза бели чког, — по потреби службе;

за секретара треће класе начелства округа чачанског Милорада Матића, начелника треће класе среза љубићског, — по потреби службе;

за вршиоца дужности члана Управе града Београда, у рангу начелника среског треће класе, са платом коју је и до сада имао, Милана Срећковића, начелника треће класе среза косматског, — по потреби службе;

за секретара треће класе начелства округа крагујевачког Драгутина Марића, полицијског писара прве класе Управе града Београда;

за комесара топчидерске полиције Симу Обреновића, секретара начелства прве класе у пенсији, са платом од 2526 динара годишње, коју је и раније имао; и

за полицијског писара прве класе среза трстеничког Чедомира Алексића, полицијског писара исте класе среза расинског, — по потреби службе.

На канцеларије Министарства унутрашњих дела, 5. марта 1907. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника треће класе среза тамнавског, са платом коју је до сада имао, Чедомира Перића, начелника исте класе среза црногорског, — по потреби службе; и

за начелника треће класе среза црногорског Милорада Тутунџића, начелника исте класе среза тамнавског, — по потреби службе.

На канцеларије Министарства унутрашњих дела, 5. марта 1907. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара прве класе среза јадранског Милана Комарчевића, полицијског писара исте класе среза посавског, округа београдског, — по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза јасеничког Андрију Живковића, комесара топчидерске полиције, у рангу полицијског писара исте класе, — по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза косаничког Радомира П. Васиљевића, полицијског писара исте класе среза јасеничког, по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза прокупачког Јована Филиповића, полицијског писара исте класе среза расинског, по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза јасеничког, округа смедеревског, Чедомира Ж. Марковића, полицијског писара исте класе начелства округа крајинског, — по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза расинског Косту Ал. Поповића, полицијског писара исте класе среза прокупачког, — по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза млавског Ђуру Ђорђевића, писара првостепеног суда пожаревачког — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза брзопаланачког Косту Спасића, учитеља у Сиу;

за полицијског писара треће класе начелства округа крушевачког Димитрија Петровића, полицијског писара исте класе начелства округа ниш ког, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе начелства округа ниш ког Милана Марковића, полицијског писара исте класе начелства округа врањског, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе начелства округа врањског Мијаила Павловића, полицијског писара исте класе начелства округа крушевачког, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза трнавског Милована Радојевића, полицијског писара исте класе начелства округа чачанског, — по потреби службе; и

за полицијског писара треће класе начелства округа чачанског Љубомира Богавца, полицијског писара исте класе среза трнавског, — по потреби службе.

На канцеларије Министарства унутрашњих дела, 5. марта 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 23. фебруара 1907. године № 1250, донето на основу тачке 9. члана 144. Устава, које гласи:

Да се Стеван Костић, сирш. апотекар, родом из Сремске Митровице и поданик аустро-угарски, прими у српско подаништво изузетно од §. 44. грађ. зак., пошто је поднео уредан отпуст из свог досадашег подаништва.

На канцеларије Министарства унутрашњих дела, 1. марта 1907. г. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу јануару 1907. год.

Према ванредним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца јануара извршено је у Србији:

1.	**Убистава**	20
2.	**Детоубистава**	5
3.	**Нехотичних убистава**	4
4.	**Покушаја убистава**	22
5.	**Разбојништава**	4
6.	**Силовања**	1
7.	**Тешких телесних повреда**	13
8.	**Паљевина**	28
9.	**Опасних крађа**	150
10.	**Злонамерних поништаја туђих ствари**	7
11.	**Самоубистава**	12
12.	**Покушаја самоубистава**	1

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	19 или 95	%
Детоубистава	5 „ 100	%
Нехотичних убистава	4 „ 100	%
Покушаја убистава	21 „ 95	%
Разбојништава	3 „ 75	%
Силовања	1 „ 100	%
Тешких телесних повреда	13 „ 100	%
Паљевина	4 „ 14	%
Опасних крађа	53 „ 35	%
Злонамерних поништаја туђих ствари	2 „ 28·5	%

Највећи број убистава извршен је помоћу *ватреног оружја* (9), затим помоћу *оштрог* (5) помоћу *тупог* (4), *трованом* (1) и *дављењем* (1).

Узроци са којих су ова убиства извршена леже: у *међусобној свађи* за 8 случајева, у *освети* за 4, у *користољубљу* за 2, у *ерешењу званичне дужности* за 2, у *неморалним побудама* за 2, и у *љубомори* за 1 случај. Узрок једном убиству непознат је.

Посматрана према местима у којима су извршена изложена убиства јављају се: у срезу јасеничком окр. смедеревског **2**, у срезу јасеничком окр. крагујевачког **2**, и по **1** у срезовима: полубарском окр. ваљевског, пчињском, расинском, беличком, пиротском, посаво-тамнавском, звичком (непронађено), љубићском, бољевачком, заглавском, златиборском, и у варошима: Београду, Чачку, Смедереву,*) Шапцу и Неготину.

Поред ових убистава у месецу јануару откривено је убиство Димитрија Тапиковића, из Луке, среза драгачевског, ноге је пестало још 27. новембра прошле године. Истрагом је утврђено, да је ово убиство извршио његов стрин Милко Тапиковић, из Луке, на користољубља.

Детоубиства су извршена у срезовима: тамнавском, кључком, пиротском, тимочком и косаничком.

Нехотична убиства извршена су у срезовима: косматском, јабланичком, азбукновачком и жичком.

Покушаји убиства извршени су: у срезу грушчанском **2**, у срезу добричком **2**, у срезу прокупачком **2**, и по **1** у срезовима: косматском, тамнавском, мачванском, јабланичком, неготинском, кључком (непронађен), јасеничком, темнићском, параћинском, пиротском, посаво-тамнавском, моравском окр. пожаревачког, подунавском, пожешком, ужичком и у варошн Београду.

Скоро сва ова дела извршена су у међусобној свађи.

Разбојништва су извршена: у срезу власотинчком **1** (непронађено) у срезу трстеничком **1**, у срезу моравском окр. пожаревачког **1** и у варошн Шапцу **1**.

Силовање је извршено у срезу прокупачком.

Тешке телесне повреде извршене су: у срезу јадранском **2**, у срезу рамском **2**, и по **1** у срезовима: косматском, кључком, расинском, азбукновачком, поцер-

*) Убијен је Спасоје Бојовић, из Друговца, одбегли притворник начелника среза подунавског.

ском, млавском, подунавском, прокупачком, и пожешком.

Паљевине су извршене: у срезу лесковачком **3**, у ср. подунавском **3** (1 пронађена), у срезу јадранском **2**, у срезу орашцом **2**, и по **1** у срезовима: врачанском, грочанском, посавском окр. ваљевског, златиначком (пронађена, крајинском, копаоничком, левачком (пронађена), моравском окр. нишког, лужничком, мачванском (пронађена), млавском, рамском, јасеничком окр. смедеревског, загласком, добричком, црногорском, тршавском и жичком.

Вредност свих ових паљевина износи око **6.500** динара.

Опасне крађе извршене су: у Београду **10** (3 пронађене), у срезу пожаревачком **10**, у срезу подунавском **9** (6 пронађених), у срезу млавском **8** (1 пронађена), у срезу крагујевачком **7** (4 пронађене), у Нишу **6** (1 пронађена), у срезу грочанском **5** (1 пронађена), у срезу крајинском **4**, у срезу трстеничком **4**, у срезу рађевском **4**, у срезу таковском **4** (3 пронађене), у срезу тршавском **4**, у срезу пчињском **3**, у ср. неготинском **3**, у срезу лозничком **3** (2 пронађене), у Крагујевцу **3** (2 пронађене), у срезу расинском **3** (1 пронађена), у срезу параћинском **3** (све пронађене), у срезу беличком **3** (2 пронађене), у срезу мачванском **3**, у Смедереву **3** (све пронађене), у срезу орашцом **3** (1 пронађена), у срезу жичком **3** (2 пронађене), у срезу колубарском округа београдског **2** (обе пронађене) у срезу грузанском **2** (1 пронађена), у Крушевцу **2**, у срезу ражањском **2** (обе пронађене), у срезу темнићском **2** (обе пронађене), у срезу деспотовачком **2** (обе пронађене), у срезу ресавском **2** (обе пронађене), у срезу алексиначком **2** (1 пронађена), у срезу поцерском **2** (1 пронађена), у Пожаревцу **2**, у срезу качерском **2** (1 пронађена), у срезу бољевачком **2**, и по **1** у срезовима: оба посавска, темнићском (пронађена), колубарском округа ваљевског, јабланичком (пронађена), пољничком, десподовачком, брзопаланачком (пронађена), кључком, јасеничком округа крагујевачког, жупском, левачком, нишавском, голубачком, зајечарском, косаничком, врањском (пронађена), и пожешком.

Вредност свих ових крађа износи око **13.500** динара.

Злонамерних оштећења туђих ствари било је по **1** у срезовима: жупском, трстеничком, рађевском, моравском окр. пожаревачког, качерском (пронађен), таковском (пронађен), и орашцом.

Вредност уништених ствари износи око **700** динара.

Поред изложених дела у току месеца јануара тек. год. извршено је још у Србији и **12 самоубистава** и то: у Београду **3**, у Крагујевцу **1**, и по **1** у срезовима: параћинском, левачком, таковском, оба јасеничка, зајечарском, добричком и жичком.

Ова самоубистава извршена су: вешањем 5, *ватреним оружјем* 4, *тровањем* 1, *задављењем* 1 и помоћу *електричне струје* 1, а узроци њиховом извршењу леже: у *душевном растројству* за 4 случаја, у *убудим материјалним приликама* за 2, у *дугој болести* за 1, у *домаћој расвари* за 1, у *страху од казне* за 1 и у *туђе* за 1 случај. За 2 случаја узроци су непознати.

Један **покушај самоубиства** извршен је у Београду ватреним оружјем због љубави.

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Текући број	О К Р У З И	Убиства	Детоубиства	Нех тешка убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерна оштећења туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	—	—	1	1	—	—	1	2	5	—	—	—
2	„ ваљевски	1	1	—	1	—	—	—	1	3	—	—	—
3	„ крајински	1	—	1	2	1	—	—	4	6	—	—	—
4	„ крагујевачки	2	—	—	3	—	—	—	—	16	—	2	—
5	„ пожаревачки	1	1	—	2	—	—	1	1	9	—	—	—
6	„ крушевачки	1	—	—	—	1	—	1	1	12	2	—	—
7	„ моравски	1	—	—	2	—	—	1	3	13	—	2	—
8	„ нишки	—	—	—	1	—	—	—	1	8	—	—	—
9	„ пиротски	1	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—
10	„ подрињски	2	—	1	1	1	—	4	5	9	1	—	1
11	„ пожаревачки	1	—	—	1	1	—	3	2	21	1	—	—
12	„ руднички	1	—	—	—	—	—	—	—	9	2	1	—
13	„ смедеревски	3	—	—	1	—	—	1	4	15	1	1	—
14	„ тимочки	2	1	—	—	—	—	—	1	3	—	1	—
15	„ топлички	—	1	—	4	—	1	1	1	1	—	1	—
16	„ ужички	1	—	—	2	—	1	1	2	2	—	—	—
17	„ чачански	1	—	1	—	—	—	2	1	1	—	1	—
18	Управа града Београда	1	—	—	1	—	—	—	—	10	—	3	1
	Свега:	**20**	**5**	**4**	**22**	**4**	**1**	**13**	**28**	**150**	**7**	**12**	**1**

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског Одељења Министарства Унутрашњих Дела, 28. фебруара 1907. год. АБр. 227. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

III. И на реформу Аустријског Кривичног Поступка биле су од утицаја политичке прилике. Све до свршетка прве половине прошлога столећа био је у снази инквизиторски Кривични Поступак од 1803 год. с *негативном* доказном теоријом. Револуција од 1848 год. учинила је и у Аустрији оно исто што и у Немачкој. Услед опог слободоумног покрета јавила се тежња за реформом и за рецепцијом Француског Кривичног Поступка. Две године, после револуције 1850 буде донесен нов законик о Кривичном Поступку, који је у себи садржао све особине Code d' instruction criminelle па и теорију слободног судијског уверења.[5]) Али је овај законик био врло кратког века. Одмах по свршеној револуцији западала је поново реакција у Аустрији, која је успела да укине слободоумни Кривични Поступак и да га замени другим, који је потпуно одговарао политичком стању Аустрије. Било је чак и професора, као *v. Hye*,[6]) који су још доказивали да је теорија законских доказа боља од теорије слободног судијског уверења. За Аустрију наводио је он као специјалан разлог то, што је, вели, она састављена из више земаља са разним народностима и верама, па због недовољне спреме судија, а и неразлости народа, слободна теорија доказа може да буде од штете по правосуђе, а законска доказна правила била би сигуран компас за судију при суђењу. Тај други законик био је од 1853 го-

[5]) *Oppenheim*, Kaiserlich protestantisches Recht 67 и даље; *Hasenohrl*, Handbuch... I 80 и даље; *Ullmann*, Lehrbuch des österr. Strpr. 37 и даље.

[6]) *v. Hye*, Die leitenden grundsätze der österr. Strafprocessordnung v. 1853, 185 и даље.

дање, који се попова пратио на *искључиву* законску теорију доказа законика од 1803 год., која је била у снази све до данашњег законика, донетог 24 маја 1873 год. Данашњи Аустријски Кривични Поступак попова је усвојено принципи слободне оцене доказа, који је санкционисан у § 258, и који гласи: „Суд при изрицању пресуде има да узме у обзир све оно, што је изнето на главном претресу. Поједина акта могу само у том случају послужити као доказно средство, ако су на главном претресу прочитана. Суд има доказна средства односно њихове веродостојности и доказне снаге брижљиво и савесно да цени и то како свако за себе тако и све скупа. *О питању, да ли се каква чињеница има да узме за доказану, судије не одлучују по законским доказним правилима, већ само и с основу њиховог слободног уверења, добивеног из савесне оцене свих доказних средстава, изнетих за и против.*“ Уверење судије, према овоме, није ни на који начин везано. — И Немачки и Аустријски Кривични Поступак садрже, међутим, само прописе о томе, која се доказна средства смеју употребити, и прописе о примању или сабирању доказа, т. ј. прописе који говоре о облику доказног поступка на главном претресу. Повреда ових законских парсјења повлачи за собом ништавост саме пресуде радње.

По што је по данашњем Немачком и Аустријском Кривичном Поступку судијско уверење ослобођено сваке законске везе, то нпак, као што је речено раније у § 3 II, још нпако не значи, да се у целокупном утиску, добијеном од доказа изнетих за и против оптуженог, који је меродаван за изрицање пресуде, има да гледа само неко неодређено осећање виности или невиности оптуженога. На наведеног § 260 Немачког и нарочито § 258 Аустријског Кривичног Поступка види се јасно, да судијска одлука, и ако је слободна, ипак у сваком случају мора почивати на темељној операцији разума, а уверење судије о виности или невиности мора се заснивати на основе, који су приступачни разумној човечијој оцени. Стога су ова законика и могли наредити, да свака пресуда, донета од државног суда, мора имати своје *основе* или разлоге, у којима се тачно има да наведу како основи који се односе на *фактичка*, тако и основи који се односе на *правна* питања. У томе, што законици траже навођење чињеница, као и основа или разлога, са којих се оне имају узети за доказане или недоказане, нема никакве противречности с укидањем законске теорије доказа, јер ослобођење судијског уверења од *законских* доказних правила не даје права судији да доноси у опште необразложене пресуде. — Примајући доказа, као и нео доказни поступак, тако је уређен законски, да се поједина доказна средства узимају свако за себе и од њеним редом. Код сваког доказног средства судија има најпре да оцењује његову веродостојност за себе. За тим он има поједина доказна средства међусобом да пореди, из чега добија читав низ основа или разлога за или против истинитости какве чињенице. Ово исто, још у већој мери, треба да састављи доказ или доказ по основима подозрења, пошто се онде из појединих утврђених чињеница изводи истинитост какве непосредне чињенице. Ту се морају најпре поједини основи подозрења, који говоре за и против оптуженог, сваки за себе да оцењује, за тим се они имају оцењивати у њиховом односу једни према другима, и најзад има се и с једне и с друге стране одмерити тежина доказних основа, које се у њима налазе. Тек кад је ова оцена свршена, може се из доказних основа подозрења извести закључак на недоказану чињеницу. Према томе, једна се чињеница оваком операцијом разума само тада може узети за истиниту, ако поднети докази дају довољно основа за то. Стога је сасним оправдано што ови законици и поред слободе судије у оцени доказа траже образложавање пресуде.[1]

§ 5.

Историјски развој доказа у Српском Кривичном Поступку.

I. У старој српској држави.

Докле се о историји Кривичног Поступка готово свих данашњих западних и северних народа у Европи да говорити с довољно тачности и опширности, јер у њиховом историјском развоју није било великих прекида, а ако их је и било, то су они такви, да су се сви споменици могли сачувати, — дотле са историјом Српског Кривичног Поступка већ није тај случај. Не само историја Кривичног Поступка, него целокупна српска правна историја мора остати нејасна и непотпуна због оскудице у правним изворима. И пре најезде Турака правни извори нису били тако многобројни, нити би могли дати потпуну слику тадашњег кривичног правосуђа, а после петвековног ропства остало их је само толико, да се једва може да назире у старо српско право. Ако се само скроме пажња на прилике у којима је био Српски Народ до губитка своје самосталности, одмах ће се видети, откуд малобројност правних извора у опште, и откуд, поред свих извора, празнине у кривичном правосуђу.

(настављће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

ОПШТИНА

У колико су сачувани, и до сада до нас допрли споменици о политичком и административном уређењу наше старе државе, могли бисмо скоро са поуздањем рећи, да општина, бар онакна каква је данас, грузинска мајом из више села, није онда постојала.

Имајући село као најмању управну јединицу,[1] уређење наше старе државе није знало за другу спону између њега, жупе, града и других установа.

Име општине једва ако се чује у понеким приморским градовима, чија унутрашња уређења нису била без осетнога утицаја или од суседних народа и држава онога времена, или установа народа, који су раније господарили тим крајевима.

Овакво уређење, заснивано нешто пре, а у главноме под Душановом владавином, протезало се после све до пропасти српске државе, па га је, са незнатним изменама, одржала и сама турска владавина, узимајући и она село као управну јединицу.

Констатујући овај факат, да стара српска држава није скоро знала за општину као управну јединицу; да је такво уређење без мало одржано и за оно време турске владавине, са променом, наравно, имена извесних установа и дотеривањем истих према приликама новога а несретног стања за српски народ, ми бисмо морали да двоумимо, да ли су апсолутно тачна она тврђења појединих писаца,[2] да је општина самоникла творевина из живота нашега народа од искони.

Са оним питањем јављало би се једновремено и питање, колико би било тачно ово тврђење, да је она дуготрајна борба

[1] *Oltramare*, Lehrbuch des deutsch. Strfpr. 727 и даље; *Holtzendorff*, Handbuch I 92 и даље.

[1] Село од Новаковића.

[2] Опширније од Вл. Јовановића, Општина од новоснованог писца „Полиц. Гласника“ за 1887. год. Фанцлације и устаноке обновљене Србије од М. Петровића и др.

за самоуправом у нашем новом државном животу, имала назора и подстицаја у традицијама некадашње наше самоуправне општине, а да није одјек идеја онога времена, које су успешно пренешене са запада на наш политички живот.

Све би ово, нешто, могло бити предмет и другога и општирнога расправљања; али како сио ми далеко од намере да износимо до ситница историјско развиће општина у опште, него сходно свој задатак на то, да о нашој општини, као административно-политичкој установи говоримо, ми ћемо тежита да утврдимо: од кад се она јавља у овом облику у нашем државном животу; мене кроз које је од тада продазила; задатке њене у својству најниже државне јединице и самоуправне установе, као и задатке, које би она требала да има према нашем становању и схватању.

Да би, опет, било извесне целине у овом излагању, неопходно је потребно да изнесемо и то, чиме је општина замењивана и шта је постојало место ње до њеног стварања.

Сходећи, дакле, задатак овога написа на ово што смо изнели, ми морамо почети са првим устанком, под којим су већ стварање извесне установе, било да су копиране са стране, било да је задржано нешто од онога што је дотле постојало, било да је, на послетку, стварано нешто самосвојно, наслањајући то на обичаје и погледе народне и црпећи изворе из њих.

* * *

Као што је познато, о установама за време првога устанка најважнији су извори: протоколи шабачког и пожаревачког магистрата, Караџорђев протокол и меморар проте Ненадовића, а за овим и споменици, изнесени у новије доба у разним повременим часописима и књигама.

На свима тим изворима несумњиво се утврђује, да је в на службини у Остружници, држаној у јануару 1801. год. и на овој од 8. децембра 1807. год. одржаној у Београду, подела Србије остала онако, како је затекао устанак — на нахије, кнежине и села.[3]

Одузимајући, установом магистрата, готово сваку судску власт нахијским и кнежинским старешинама, остављено је њима кметовима да суде само о незнатним стварима, као што су и под Турцима радили.[4]

Истина бирани од народа, али са онако ограниченим кругом рада и делања, кметови нити су могли оличавати самоуправне представнике народне, нити је онда о томе, према прилакама у којима се земља налазила, у опште могло бити речи.

У тежњи да се народу да правда и одржи ред у побуњеној земљи, сви они, који су били на врху и државне управе и појединих крајева, гледали су да то повере јачим установама, као што су магистрати.

Чак ни доцније, кад је у 1811. години дошла нова организација судских и полицијских власти, и поред остатога дошли појаве односно „кодендаги,“ положај сеоских кнезова није ни мало подигнут, јер је круг њиховога рада остао исти.

Тавзо, пак, стање остало је све до 1813. године, када је њихов нове државе угашен, и завладало старо стање, које је пре устанка било под Турцима, у колико оно није промењено биле самим изменама у животу и приликама у царевини Турској.

Као што се из онога види, општину овакву, какву је данас, није познавала Србија ни за време првога устанка.

Како се, међутим, у неколиким актима и уредбама и онога времена а и доцније, помиње обшчества, те многи изводе из оне речи закључак о постојању општина, потребно је да напоменемо, да се под обшчеством редовно разумевао народ, (грађанство, пук), а никако општина као установа.

Доказа о томе налазимо у диплома, која је издата војводи српском Луки Лазаревићу, и у којој се у тачци 1 вели ово: „Вам власт дајемо с књежином вашом управљати, и с оним полно заповедати, что вам се пређашње, а обшчество, ное ће бити под вашом властију, неучињавати.“[5]

И сама ова тачка како је показана, и у вези са оним које за њом долазе, до очигледности казује да се овде није имплило на општину као установу, него на грађанство и народ у опште, који је уланио у област његове војводске и командантске власти.

Утврђујући овако, да ни Србија за време првог устанка није знала за овакву општину, какву је данас, ми ћемо да пређемо на излагање шта је све по овоме предмету у Србији после другог устанка.

Прелазећи на прилике у Србији после другога устанка, одмах се сретамо са скупштинском одлуком од 19. децембра 1815. године, којом је задржата стара административна подела земље на 12 нахија са главним и кнежинским кнезовима.

И овде, као и у ранијем устанку, видимо тежњу да се одмах у почетку уведе ред и мир у побуњеној земљи, и тако се само и може разумети и објаснити безбедност онога времена, која се са похвалом помиње код старијих људи нашега народа.

Колико је, пак, та нажња да се одржи мир и завлада ред, издизала напад спега, и колико је њоме било прожет сам кнез Милош, јасно показује онај пример, да је он на дан два после очајне и пресудне битке на Љубићу, већ поставио за старешину кнежине драгачевске (капетана) Симу Радовића, дајући му на то и диплому под 1. јуна 1815. године.[6]

Положај сеоских кметова и у овом новом стању остао је онај исти, који и у ранијем устанку. Они су судили и даље незнатне потрице, суделовали при деоби задругара и расправљали друге ситне међусобне тербе сељака, као и незнатне кривичне ствари.

Важност њихова у толико је бивала још и мања, што је власт нахијских кнезова била сувише голема, да је обухватила и судску и полицијску власт скоро у најширим размерама, изузимајући смртне казне, те се уз њих сресли кнезови и кметови нису ни опажали.

Тај односај остао је све до 1825. године, када је уредбом од 6. јула 1825. године наређено, да се парничне странке морај судити прво код свога кмета, на тек онда да иду кнежинском кнезу, а после онога магистрату, у који су уласили и нахијски кнезови.

Тек уредбом од 3. марта 1829. године, положај кметова подигнут је у толико што је кнезовима забрањено да кметове кажњавају телесном казном — батинама, с обзиром на то, да су то махом одабрани људи.

За све, пак, ово време, од 1815. па до 1829. године, о општини се нигде не говори, нити се она јавља у данашњем облику.

Колико је, опет, од онога времена, па до 1835. године, кад је она први пут обухваћена нашим законодавством, било установа сличних њој, то ћемо показати у чланку, који ће доћи за овим.

Димитрије С. Калајџић.

---

[3]) Географическо статистическо описаніе Србије од Карацића.

[4]) Јовановић, Историјски развитак полицијских власти у Србији.

[5]) Јовановић, Истор. развитак полиц. власти у Србији.

[6]) Финансија од М. Петровића.

УТВРЂИВАЊЕ ИДЕНТИЧНОСТИ ЛЕШЕВА

(свршетак)

Оно што најпре доприноси промени физиономије једног леша у процесу трулења, то су гасови који испуњују ткиво, и прљаво-зелена боја, која се појављује на кожи.[1])

По тврђењу Д-р Миновића, ткиво се може ослободити оних гасова помоћу секције образа и секције коже на глави, сличне оној која се употребљује за отварање лобање.

И ако облик лица, услед ових операција, постаје много одвратнији и непознатији, ипак се употребом изложених средстава, а помоћу фотографије, може добити доста верна слика непознате личности.

Ово се јасно види из слика под бр. 3, 4 и 5,[2]) које представљају једног непознатог утопљеника, пађеног у Тиџелском језеру, близу Букурешта. Извађен

(сл. 3.)

из воде, у процесу потпуног трулења, као што се види из сл. под бр. 3., леш је пренет у *морг*, где је остао три дана потпуно непознат.

Помоћу секције, вештачких очију, чиода за приближавање усана и фато за попуњавање уништених делова лица, добивена је фотографија под бр. 5, помоћу које се, путем публиковања и разашиљања свима полицијским властима, утврдило, да је утопљеник био један возничар бегунац.

Као што се из изложеног види, фотографисање непознатих лешева од огромне је користи за утврђивање њихове идентичности, те га с тога треба вршити у свима случајевима кад год је могуће добавити у близини фотографа, па ма он био и обичан аматер. И најгоре фотографије у овакним приликама могу бити од велике користи. Што наш законодавац ништа не говори о овом средству за утврђивање идентичности непознатих лешева, то се, на сваки начин, има приписати неразвијености и ограничено-

(сл. 4.)

сти[1] употребе фотографије у времену постанка нашег кривичног поступка (1865 г.) По тврђењу Д-р *Рајса*, професора полиције на универзитету у Лозани[2]) при покушају несавршеног фотографисања злочинаца датирају се из 1854 год., а обилна

(сл. 5.)

примена фотографије у полицијским и судским истрагама, почиње тек са појавом Бертилоновог система.

У данашње доба, када је примена фотографије толико распространьена да, тако рећи, нема ни једне гране науке ни вештине у којој се она не би могла корисно употребити; када се, готово на сваком кораку, поред професионалних фотографа среће и фотографи аматери, веома је тешко правдати одсуство фотографије у радовима истражних власти, који имају за циљ утврђивање идентитета, констатоване злочина и трагова, откривање фалсификата и т. д.

По мишљењу Д-р Рајса, сваки данашњи иследник треба да буде детаљно упознат са вештином фотографисања.

г) Мереље и описивање

У Паризу и осталим већим градовима, у којима већ одавна постоје антропометријска одељења, непознати лешеви, пошто се фотографишу по изложеним правилима, мере се и описују детаљно по систему Бертилоновом. Разуме се већ, да је утврђивање идентичности на овај начин лакше и поузданије. Са тачним антропометријским описом у руци може се, само за неколико минута, известити: да ли је пађена индивидуа била мерена у најближем антропометријском бироу, и са утврђењем овог факта утврђен је и њен идентитет. На случај да у одељењу нема никаквих трагова о непознатом лицу, његов антропометријски опис и фотографија шаљу се одмах осталим антропометријским одељењима у земљи, а према потреби и у иностранство. Ако је непознати ма и у једном од ових завода био мерен, несумњиво је да ће његов идентитет бити утврђен.

Помоћу антропометријског мерења могуће је утврдити и идентитет скелета, чему као најбољи доказ служи познати случај са утврђивањем идентитета америчког адмирала *Пола Џонса*, који је умро 1792 године у Паризу, и чији је идентитет утврђен 1905 год. помоћу скелета и бисте умрлога.[3])

Код нас је истина немогуће вршити антропометријска мерења у свима местима, јер антропометријска одељења за сада постоје само у Београду и Пожаревцу, али се зато може, приликом описивања лешева, корисно употребити опис по Бертилоновом систему, а нарочито опис помоћу особених знакова, који је за овакве случајеве од несцењене вредности. Далеко би нас одвело, кад би се овде упуштали на и у поврШно излагање пута и начина за узимање овог описа,[4]) па с тога само напоменимо, да они описи имају код лешева да обухвате: *величину стаса, развијеност, доба старости, облик лобање, профила, чела, носа и уста, боју косе, браде, бркова и очију, детаљан опис десног ува, дужину и дебљину врата, правац рамена и особене знакове*, који треба да су описани према својој *природи, облику, димензији, правцу и месту*.

[1]) Појава ове зелене боје јавља се код утопљеника исто тако и код оних који су подлегли отрову угљеног јака. (Precis de médecine légale par A. Lacassagne, Paris, 1906.)

[2]) Слике ове извршене су и у „Полицијском Гласнику" за 1904 (бр. —) поводом нашег превода г. Миновићеве расправе.

[1]) La Photographie judiciaire, Paris, 1901.

[2]) Precis de médecine légale, p. 264.

[3]) То смо учинили у нашем разлагању о Бертилоновом систему, који су штампани у „Полицијском Гласнику" за 1901. и 1902 год. Разлог ова, тврђења и доказе, оштампаћу се ових дана у засебну књигу под називом „Бертилонаж", у којој је детаљно изложен и образложен систем Бертилонов.

У делокруг Бертилоновог система, а у циљу констатовања идентичности, спада и откривање *професионалних знакова*, т. ј. оних који се јављају као последица личне професије, услед сталне, а понекад и претеране употребе појединих делова тела, обично руку, или поједине групе мишића. Тако је довољно познато из обичног живота, да радници на тешким радовима имају шаке одебљале и са жуљевима: да су код ковача мишиће развијене и т. д.

Један интересантан случај утврђивања идентитета на овај начин публикован је у „Полицијском Гласнику“ за прошлу год. (бр. 51.)

На обали једне реке у Француској, нађена је 1888. г. лева човечја рука са палцем, који је обилазио браздама и посекотинама. Ово откриће доведено је у везу са нестанком часовничара Летарда, који је био леван, и за кога је, најзад, истрагом утврђено, да је убијен и исечен на комаде. Браздe на нађеном палцу произлазиле су, дакле, услед отварања сатова, односно њихових кошака.

Ако је нађени дељ добро очуван, а кожа на рукама и прстима неповређена, онда за констатовање његове идентичности могу корисно послужити и отисци *прстију*, али само под условом да су и рањење — док је непознати био жив — узимати.

Приликом описивања непознатих лешева треба још обратити пажњу на боју коже, нарочито ако је у вези са етничким пореклом — расом; даље на асиметрију лица и разне аномалије, а нарочито на тетовиране знаке, који понекад могу да открију и професију непознатог.

У случајевима сумње о остацима каквог тетовираног или особеног знака: ожиљка, младежа, брадавице, посекотине и т. д. треба увек тражити мишљење од лекара.

д) Одело

Познато је из обичног живота, да се одело и обућа, које носимо, знатно разликују међу собом у погледу своје величине, као и да је ова разлика у већини случајева изражена прецизно у мерама појединих делова нашег тела, као н. пр. стопала за обућу, руку за рукавице, главе за шешир, ногу и паса за панталоне и т. д.

Очигледно је, према овоме, да између ових мера, односно између дотичних делова нашег тела с једне, и обуће и одела које им одговара с друге стране, постоји извесан, узајамни однос, који допушта да се на основу једног од његових познатих чинилаца одреди и други. Другим речима: на основу познатих мера поменутих делова нашег тела може се увек одредити величина обуће и одела, које им одговара, пао год што се на основу одела и обуће може одредити величина оних делова нашег тела, којима су ова одело и обућа припадали.

Овај однос између појединих делова нашег тела с једне, и обуће и одела које им одговара с друге стране, послужио је као повод Д-р Ђорђу Бертилону (брату Алфонса Бертилона) да конструише *нарочити систем за утврђивање идентитета помоћу одела и обуће.*

Тачним и несумњивим подацима утврђено је, да између мера којима се служе занатлије, и мера које се употребљују у антропометријском опису, постоји такође тесна веза, на основу које се увек могу одредити другу помоћу прних, и обратно. Чим, дак, ово стоји, стоји и факт, да је могуће, само помоћу одела и обуће, утврдити идентитет већине личности, које су *раније биле мерене.*[6]

Ако непозната личност није мерена, онда је, разуме се, немогуће утврдити њен идентитет овим путем, али се зато ово може постићи на други начин: *јасним назнакама одела и обуће и публикацијом њихове тачног описа.*

Приликом описивања одела и обуће, треба нарочиту пажњу обратити на фабричке жигове и фирме радња, који се обично налазе на јаци од капута, или на постави од шешира, или на грудима кошуље и т. д. Ови знаци показују место, у коме се непознати бавио у приближно одређеном времену, а са утврђењем овог факта и сам посао око констатовања идентитета знатно је олакшан.

Овим смо, у главноме, изложили све путеве и начине, који се данас употребљују за утврђивање идентитета непознатих лешева. Особито потребу да нагласимо, да побројани путеви и начини нису искључни, и да све зависи од специјалних признака и околности. Ово што је у овим питањима најпотребније, то је *обазривост. У питању о идентитету* — вели Д-р Рајс — *човек мора бити и сувише обазрив*“.[7]

Д. Ђ. Атанацк.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Љубомир Предић — „Трота“, родом из Сомбора у Аустро-Угарској, описан разбојник,

[6]) Опширније о овоме видети у нашем чланку: „*Утврђивање идентичности помоћу одела*“, у „Полицијском Гласнику“ за 1905. год.

[7]) Archives d' anthropologie criminelle, св. за јануар 1907.

пуштен је 3. ов. м-ца из београдског казненог завода и Управа града Београда га је одмах протерала у Аустро-Угарску као подданика ове државе.

„Трота“ је пресудом пратешњег суда за кар. Београд од 24. марта 1898. године Бр. 5040, осуђен на 20 година робије у тешком окову за извршено разбојништво на сами Нову Годину, у сред бела дана, над једним београдским златаром. Преом пресудом био је осуђен на смрт, па је та осуда по примедбама Касационог Суда смењена на двадесетогодишњу робију.

И као малолетник Трота је био у Аустро-Угарској осуђен на 9 месеци затвора за опасну крађу.

Скрећемо на њега пажњу нарочито пограничним властима, те да му не допусте повратак у Србију. Сад је у најболој снази, стар око 36 година, омален, дежмекаст, плав, по темену и слепим очима ћелав, по лицу пегав; на десном пазиварту понат му је жиљчени — стуцки.

ТРАЖЕ СЕ

Софију Вигер, служавку из Београда, које је нестало још у месецу новембру прешле го-

дине, тражи Управа града Београда актом Бр. 8540. Нестала Софија има 18 година, пуна је и добро развијена, у лицу плава; на десној страни врата има ожиљак од чира: говори српски и немачки. Ко би о њој на што знао, нека се да то скоишта најближој полицијској или општинској власти, којој се пресоручује, да о свему одмах извести Управу града Београда. У

нилу што лажирс пропаластва нестале Софије, изнеси об и њена фотографија, коју је породица у овом циљу предала Управи града Београда.

Миланка Митковића, земљод. из Немешкува, који је пре 20 дана отумарао од своје куће, тражи начелник среза косанички. Милинко је стар 30 година, средњег раста, у лицу плав, бркова плавих, брија се, просед, од одела има на себи: ђубу, грудњак, памучњу, чакшире и на глави шубару. Пронађеног треба спровести поменутом начелнику с позивом на депешу Бр. 3704.

ПОТЕРЕ

Милан син Величка Младеновића „Мачора“, из Врања, има да одговара код начелства окр. врањског за више опасних крађа, али је пре неког времена отумарао из Врања. Милан је стар 27 година, у лицу плав, плавих очију, бркова плавих, у цивилном оделу, на глави има пси шешир а на ногама ципеле; Тихомир је стар 28 година, приземљаст, малих прних бркова; од одела има на себи: чакшире, гуњче, на глави шубару а на ногама опанке. Нема их све полицијске и општинске власти живо потраже и у случају проналаска стражарно спроведу поменутом начелству с позивом на депешу Бр. 1849.

Горча Јанковић, земљодељац из Оразовице, има да одговара код начелника среза лесковачког за опасну крађу, извршену у прошлој години Благоју Марковићу, из Оранца, али је пре извесног времена отумарао из места пребивања. Горча је стар 30—35 година, средњег стаса, смеђих бркова, на себи: има од одела сукнене чакшире, гуњ, пошки силај, а на глави шајкачу. Сирече се лажна сенна властима да га потраже и у случају проналаска стражарно спроведу поменутом начелнику с позивом на депешу Бр. 4607.

Ђорђе Илић „Доца“, кочкар из Лесковца, има да одговара код начелника среза лесковачког за разбојништво, али до сада се није могао пронаћи. Ђорђе је стар 19 до 20 год., средњег раста, у лицу плав, косе смеђе, бркова малих; од одела има на себи: сукнене чакшире и гуњ, на ногама опанке а на глави шајкачу. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и у случају проналаска стражарно спроведу поменутом начелнику с позивом на депешу Бр. 4992.

Талија Ромовић — Тодосије Јовановић, из Чачкова, биз робијаш, има да одговара под начелника среза врањског са опасну крађу. Талија је високог раста, очију грозастих, дугуласт и негласт лица, смеђе косе, бркова малих, не брија се, говори кроз нос и шкмуцкује. У прошлој години служио је у Пожаревцу код Ђоке Давидића и у варошкој болници. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и у случају проналаска стражарно спроведу поменутом начелнику среза врањског с позивом на депешу Бр. 2364.

Богосав Солдатовић, осуђеник београдског казненог завода, родом из села Лисе, среза драгачевског, побегао је 6. тек. м-ца из Топчидера. Одбегли Богосав стар је 21. год.; висок 1 м 73, добро развијен, носе затворено-плаве, очију усељених, бркова плавих и плавих; од особених знакова има: а) белегу од посекотине, у облику праве линије, правца косог, величине 3 см., на кореку левог малог прста; б) белегу од посекотине, у облику праве линије, правца хоризонталног; величине 1·5 см. за 2 см. изад леве лактавче; в) белегу од посекотине, у облику праве линије, правца косог, величине 1·5 см. на средини потиљка, и г) назад слепих очију белаз је. Био је осуђен на 5 год. робије због разбојништва, и од ове осуде издржао је нешто мало више од 2 год. Позивају се све полицијске и општинске власти да одбегог разбојника најенергичније потраже, и произвеног под сигурном стражом спроведу Управи београ. казненог завода с позивом на акт Бр. 1442.

Живко Влакић, осуђеник београдског казненог завода, родом из Међулужја, среза косанички, побегао је из Топчидера, са осуде 7. тек. м-ца. Одбегли Живко стар је 32 год., висок је 1 м 80, носе прво, очију жуто-зелених; од особених знакова има: а) две белеге од полномања на средини десне дозлатице, и б) белегу од посекотине, у облику праве линије, правца косог, величине 3 см., на десној страни леве обрве. Био је осуђен на 4 год. и 4 месеца робије због опасне крађе. За одбегли праљашина нарочује се најважније трагање. Пронађеног треба стражарно спровести Управи бе

ограђеног казненог завода с позивом на акт Бр. 1463.

Непознати лопови ноћу између 6. и 7. ов. м-ца провалили су водрум Ноћила Манојловића, пекара из Ужица и украли 1500. динара у српским почачницима од 10 динара. Нека све полицијске и општинске власти живо потраже лопове и у случају проналаска стражарно их спроведу начелству округа ужичког с позивом на депешу Бр. 1926.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија уредник Душан Б. Јовановић

БРОЈ 12. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 18. МАРТА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у општ 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ се продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за лекара среза качеречког Д-р Косту Ристића, лекара среза косјајског, по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 9. марта 1907. године у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о државном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 18. августа 1906. године № 5290, донето на основу тачке 9. члана 144. Устава, које гласи:

да се Гаврило П. Којашевић, свештеник у Лукама, родом из Скадра у Турској и поданик исте државе, по молби својој прими у српско подаништво заједно са малолетном својом децом: Зорком и Николом, изузетно од § 44. грађанског закона.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 10. марта 1907. године у Београду.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., одобрена су решења Народне Скупштине, сазване у први редован сазив за 1. октобар 1906. године од 21. фебруара 1907. године која гласе:

„да се село Мала Врапница, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине мало-врапничке односно села Треботина и споји са општином ирмошком, у срезу расинском, округа крушевачког. А село Треботин, да само за себе образује нову општину под називом општина треботинска, — у истом срезу и округу“.

„да се село Велика Бресница, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садање општине рабровске, среза расинског, округа пожаревачког, и да само за себе образује општину под називом општина „велико-бресничка“ у истом срезу и округу.“

„да се села: Товошница и Грудаш, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од своје садање општине дубовске, среза добричког, округа тимочког, и своје са општином доњо-пиватовачком у истом срезу и округу.

„да се села: Лукавац, Попучак, Дупљари, Клаинца и Дивци, која сада сачињавају општину лукавачку, у срезу и округу ваљевском, по изјављеној жељи својих становника одвоје од своје садање општине лукавачке, и да образују нове општине и то:

а) Попучак — општину попучанску;

б) села: Лукавац и Дупљари — општину лукавачку; и

в) села: Клаинца и Дивци — општину дивачку — сви у истом срезу и округу“.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 27. фебруара 1907. год. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(наставак)

Докле остали народи, као Римљани, Немци, Енглези и др., не само да су већ давно имали своја стална седишта, него су имали и своју културу, државно уређење па и уређено правосуђе, које се без превида развијало, дотле су Срби у то време морали напуштати своју дотадашњу постојбину и замењивати је новом. Дефинитивно досељење у данашње земље свршило се тек око половине седмог столећа. Какво је било правосуђе пре досељења, није нам познато, јер о томе никаких извора немамо, али је несумњиво да је било онако исто, као што је било код Словена пре њиховог распада на народности.[1] Према томе, историја Српског Права треба да почне са досељењем, дакле много касније него код других народа, због тога мора имати и мање извора. Али правних извора немамо одмах ни по досељењу, јер Срби нису били народ који је стајао на истом ступњу културе, на коме су били народи међу које је он дошао, нити је са доласком прошло наставно своје правно развијање овде, где је стао, остављајући своју стару постојбину. Мада су Срби имали своју самородну културу, она

[1] Ст. Новаковић, Законик Стефана Душана (1898) VI.

су са доласком у данашње земље морали подлећи туђинском утицају, налазећи се у близини народа, који је било много културнији од њих. Подложај Срба је био такав, да овај утицај није долазио само с једне, већ са три разне стране. Сигуа је утицај долазио из Византије, са запада из Италије преко Дубровника, и најзад са севера преко Мађарске. Али од најнижег утицаја на целокупни таданьши живот, па и на старо обичајно право, била је црква. Одмах по досељењу отпочео је пријем хришћанства који је свршен[ђ]ен крајем XII и почетком XIII столећа. Кад је црква, као што смо видели, била од пресудног утицаја на право и у осим земљама, у којима је и пре хришћанства било закона и уређеног правосуђа, онда се може мислити шта је хришћанство значило за старо Српско Право. Заједно с пером у Србију су ушли и закони. Први такви законници били су црквени номоканони грчког порекла. Ови су поред црквеног права садржали у себи и византијско световно право. Номоканони су превођени с грчког, и први се приписује самом апостолу Методију; али је од парочитог значаја номоканон, који је преведен по наредби Св. Саве око 1219 године, у коме се налазе и Јустинијанове новеле.[7] Сем систематских номоканона с грчког су превођени и други законици, којима су се српски судови служили нарочито у сређењу грађанских ствари. Тако се зна, да је за време цара Душана била преведена Синтагма Матеје Властара, написана 1335, и која је била забележним редом уређена ручна књига на Црквено Право. Поред овога долазе и законзани Јустинијанови Закони, који се обично налазе уз Синтагму и уз Душанов Законик.

Ако не од већег, оно од подједнако истог утицаја на Српско Право биди су статути приморских далматинских варошиа. Далматинска варошка права, а нарочито дубровачки закони, били су познати у целој Србији, јер су конзули и судије дубровачке или српске у рудницима и појединим трговачким местима судили Дубровчанима само по њиховим законима. Сем тога, многа нађена Дубровчани, Которци били су у Србији царинници и други финансијски чиновници, преко којих је пресао утицај на Српско Право.[8]

Из онога се јасно види, да је за изучавање историје Српског Права од значаја познавање туђинских законодавстава, која су била од утицаја на наше право. Српски споменици, међутим, почињу у XII на иду до краја XV столећа; почињу, дакле, тек онда, кад се право у других народа у велико развијало, кад је у њих постојао нарочити ред људи, који се учио праву и исто обрађивао. Тако н. пр. у Цариграду видимо у XI столећу установљену нарочиту правну школу, која представља последње цветно доба византијског права,[9] а у Италији налазимо глоссаторе и практичаре, који баш у ово време нарочито обрађују право. У Србији овога тога није било, нити је пак могло бити, јер је она у ово време сву своју пажњу била управила на стварање државе и одржање независности, а праву се посвећивало пажња онолико, колико је то било преко потребе. Владаоци српски били су законодавци. Њихове новеле, хрисовуље, уговори, нарочито с Дубровчанима, као и друге повеље јесу главни извор из кога сазнајемо старо Српско Право. У колико је српска држава више јачала, у толико је више и право напредовало. Најбољи доказ за то даје нам Душанов Законик,[10] који је пред покушај модификације, извршене у времену, кад је Србија била достигла врхунац своје надмоћности. Тек од тада би имао да настане напредан у развитку Српског Права, да је Србија и даље остала на истој висини. Али, са нагним опадањем српске државе, извршен је застој и у праву, те тако Душанов Законик нам представља највећи правни извор из тога времена, ма да у себи садржи одредбе готове из свих законика, као: из казненог и грађанског законика, грађанског и кривичног поступка, разних административних и др. закона.

Кад су многи од ових, иначе малобројних, извора турском најездом морали бити уништени, онда нам остаје да из тог остатка видимо и укратко изложимо доказни систем у старом Српском Праву.

Раније је речено, да се по правобитном схватању свих народа сматра злочин као нарушење индивидуалних права, за које нарушилац мора дати задовољења повређеном лицу. То исто видимо и код Срба. Сва кривична дела, која су по данашњем схватању казнила, сматрали су Срби у прво време као ствар грађанску, као delicta privata. Никако се није узимало, да су извршењем кривичног дела угрожени не само интереси повређеног или оштећеног и његових рођака, већ и општи, јавни и државни интереси. Значи, да се за јавну природу Кривичног Права још није знало. У споменицима се налазе несумњиви докази о томе, да је злочин сматрао као приватна ствар. У најранije време, док су Срби били још у својој старој постојбини, а касније и у новој, докле је српска држава била још слаба и немоћна, она се ни у колико није сматрала заинтересованом извршеном каквог кривичног дела. У то време се повређена или његова родбина разрачунавала с учиниоцем кривичног дела на начин, који је она за најбољи нашла, обично осветом. Касније, утицајем прво, настајало је мирење између повређеног и окривљеног и спор се свршивао плаћањем извесне накнаде. За овим, кад је српска држава под својим краљевима била прилично ојачала, почела је она водити рачуна о извршеним злочинима, и није више себе сматрала самим незаинтересованом. Али ово интересовање још није било довољно и потпуно, јер држава у главноме и даље сматра злочин као ствар повређеног и окривљеног, а за себе задржава право да окривљеног казни новчаном казном, која изгледа, да је пре угрожавала у виновалском по у општем интересу.

Да се одиста ни за време краљевства још није потпуно знало за јавну природу Кривичног Права, најбоље нам показује то, што се најтеже кривично дело, убиство, схватало другачије но данас. Убиство није било угрожено јавном казном као данас, већ је то била ствар родбине убијеног и убице, а држава је исто узгред казнила новчаном глобом, која се називала краљу или државној каси, и звала се вражда.[5] Вражда је износила 500 перпера, и, као што се види из дечанске и архангелске хрисовуље, пола је давано цркви место краљу. Да је убиство овако схватано чак и за време краља Милутина и да је био безуслован сваки покушај, да се убиство угрози строжијом казном, показује нам један у многоме драгоцен извор из дубровачког законика, и то из главе 58 и 59 VIII књиге, у којој се говори о пражди (de pena vrasde).[6] Садржина тога извора је у главноме ова. Данашњи је обичај био између Дубровника и Србије, да Дубровчанин, кад убије Србина, плати 500 перпера глобе, и обратно. То је тако било све док, ово половине XIII столећа. Дубровником не завладаше жупчаки кнезови. Под владом једнога од њих, под име-

[7] *Ст. Новаковић*, Душанов законик XIV; *С. Јиречек*, Das Gesetzbuch des serbischen Caren Stephan Dušan, s. Archiv 22 (1900) 146.

[8] *С. Јиречек*, Archiv 22 (1900) 135.

[9] *Zachariae v. Lingenthal*, Geschichte des griechisch — römischen Rechts (1892) 30.

[5] *Ст. Новаковић*, Споз. Српска Краљевска Академија Гласе XXIV 96.

[6] *Шуфлај*, Споменици Српске II (1862) 152—153; *Валтазар*, Статут за дубровачком законику. Гласник 54 (1877) 214.

ном Бизети Фалетро, деси се убиство, које Дубровчанин изврши над једним Србином. Кнез тада изјави, да не може допустити да се стари обичај врши, но које се убица казни само краћом, него да ће он поступити по законима, на које је завет и по којима убица треба да плати главом. Ово је довело у сукоб кнеза с целом општином дубровачком, услед чега Дубровчани пошљу посланике у Млетке да се жале, али их дуждбор одбије. У то време се, међутим, промени кнез и на његово место дође Андрија Дандоло, и Дубровчани пошљу у Млетке поново посланике ради повратка старог обичаја. Дужд је тај захтев 1308 године решио овако: нека Дубровчани пошљу посланике српском краљу Милутину те да га умоле да изда закон, по коме би Срби, којима је будуће убили Дубровчанина, платили не новцем него главом, као што то заповеда и божја и људски закон и као што то по свету бива, па ће тако и Дубровчани знати са својима. Ако краљ не буде хтео примити овај предлог, онда да остане по старом. Краљ Милутин је одговорио посланицима, да није сагласан с предлогом, да неће проливати крв својих људи, него да ће се држати старога обичаја, јер је то и закљетвом својом обећао, а Дубровчани са својима нека раде шта им је воља.

Из Душановог Законика, међутим, видимо сасвим другачије статање Кривичног Права. Злочин више није сматран само као грађанска ствар странака, већ као дело, којим се једна јача ред и општи интереси, које је држава позвана да штити. Стога видимо да Душанов Законик многа кривична дела устројава јавном казном, што је знак увиђања јавне природе Кривичног Права. Тако н. пр. убиство клањем или пола казни се сврхом казном вешањем (чл. 95); опљачкаство и детоубиство се такође казнило смрћу сакаљавањем (чл. 96); чување браће властелину и другом добром човеку казни се одсецањем обе руке (чл. 97); обично хотимично убиство казнило се такође одсецањем обе руке, а нехотимично убиство новчаном globom од 300 перпера (чл. 87); силовање властелске или друге жене казни се одсецањем обе руке и носа (чл. 52); разбојништво се казнило вешањем, а за крађу је крадљивац имао бити осуђен (чл. 145) и т. д. Али, и поред овако строгих одредаба Душановог Законика, иначе су многа кривична дела остала приватна ствар странака, јер се доношењем оваког законика није могао уредаред уништити стари обичај, који је вековима живео у правној свести народа.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

ОПШТИНА

(НАСТАВАК)

Рекли смо напред, да је уредбом од 6. јуна 1821. год. постављено правило, да се парничне стране из једнога места, пре обраћају за своје спорове кнезовима свога места.

Правило ово није мењано ни укидано ни изменом ове уредбе од 8. маја 1826. № 420, ни оном од 8. јула 1827. нити пак, оном од 1. јануара 1828. године[1]

На против, оно је уредбом од 3. марта 1829. год. тачком 3. одржано, а тачком 15. положај кнезова подигнут у толико, што се са њима поступало у погледу телесне казне другчије него са осталим грађанима.

На тај начин кнезовима су законским путем одређене и обезбеђене дужности, у којико су се они јављали у улози највише државне власти, и признат известан одликујући положај у друштву.

Међутим, они и у то доба у самоуправном погледу нису представљали скоро ништа, јер је за све послове, који сада улазе у област самоуправних власти, иницијатива била остављена државној власти.

У томе положају кнезове је затекла и појава Устава „Књажевства Србије" од 3. фебруара 1835. године, који је издат од стране кнеза Милоша у намери, да стању створеном од 1815. и 1833. године, јако у погледу права народних, тако и његових — кнежевих — прибави на овај начин признање и важност оних, од којих се и страховало и све очекивало — од гарантних сила.

У члану 2. овога Устава, где се одређује административна и политичка подела Србије, први пут се јасно и одређено помиње општина, као административно-управна јединица, а у чл. 131. признаје донекле и основа самоуправе, остављајући њеној иницијативи да од државе тражи подизање „благодејствени заведенија."

Поделу земље на општине имао је да изведе Министар унутрашњих дела (попечитељ внутрени дјела) и како се из тачке 97. „Состава Државнога Совета" види, по начелу самоуправном, јер се тамо условљава чување правила о општинским и осталим скупштинама.

Каква би и у којим размерама била она самоуправа, то се, наравно, не може знати, јер је Устав од 1835. године уништен одмах скоро после саме појаве његове, услед протеста извесних страних сила, а уз њега угашен је и живот оних установа, које су уз њега или по њему створене и никнуле.

Али, и ако из оних узрока није изведена организација општина, ипак се није изустила мисао за остварење њихово, јер се и устројством Државнога Савета од 29. јуна 1835. год. помоћу у т. 13. под к, и признаје право на разрез прираза за чисто општинске послове.

Не би се погрешило ако би се рекло, да је и оно подизање кметова на степен примарителних власти, уредбом од 11. новембра 1836. год. (тачке 1, 7 и 11) о војним командантима, исправничествима и среским старешинама, посадница те тежње, да се створи општина, како је замишљао Сретењски Устав.

Али све је ово, наравно, био један покушај, који је као покушај и остао све до султанског хатишерифа (Устава) од децембра месеца 1838. године, који је у чл. 61. опет поделио Србију на округе, срезове и општине, те је, одговарајући овом установом наређењу, *13. јула 1839. године дошло прво „Устројеније општина."*

Стојећи, овако, пред створеном општином, морамо, најпре, прво видети: на којим је она принципима заснована — да ли је заузела место једне обичне административно-управне јединице у склопу државном, или је и у својству ове и у својству једне самоуправне установе?

Одговор на ово питање морамо тражити у самом Устројењу општина, као и у уредбама, које су упоредо са овим или после њене појаве донесене, јер нам сам Устав о томе не пружа ближега објашњења.

Уласећи пак у оцену самога Устројења, ни[2]се сретали са одредбама, које нам казују, да се овдашња општина јављала у двојаком својству — и једне административно-управне јединице, и самоуправнога тела у најужим границама ове речи.

Јер докле чл. 10. и 11. овога Устројења дозвољава у неку руку општинско представништво, одређујући (у[2]чл. 13.

[1] М. Петровић, Финансије и т. д.; С. Максимовић Сеоска и Кнежевина Србија; Зборник 58.

чак и круг њиховога делокруга, дотле у свима својим осталим главнима општину стаила у ред других државних установа са таквим правом надзора, какво држава у опште може задржати за себе.

То је, у осталом, и било разумљиво за прилике онога времена, јер и ако се не може спорити, да су представници државе у оно доба, биле познате сва врсте општинских уређења, почињући од средњовековних аутономних, па до оне државнога деспотизма, ниак се није отишло ни у децентрализацију државе успављањем прве, ни у одрицање самоуправе успављањем друге, него је узета једна средина, која је, као основа за даље развијање самоуправе, била довољна.

Да би се ближе утврдила тачност овога гледишта, ми ћемо цитирати неколико одредаба овога Устројења, које дају општинама и један и други вид и својство.

Тако чл. 2. гласи: „*Општине ове по различију своме дело се на 3 класе, тако да у прву класу спада за сад само Београд, у другу варошке и остале варошке, а у трећу све општине селске.*“

Члан 3. гласи: „*Све се општине сматрају као једно морално тело, и као такво имају и уживају права и дужности по одређењу закона без икаке разлике. Само састав општини по различију класа и величине према снази, моћности и пространству дела свога, добијају различан.*“

А чл. 13. који ближе одређује самоуправни круг рада општине вели: „*Дела, која се цеде општине, ње не полаже или штете тицала буду, свагда ће се са сагласијем општине, у којој општинари, предузимати и окончавати. Овамо принадлежи одређивање алата за чиновнике и служитеље општинске, предложена за умножене или умалене чиновника, советовање и закључење ради набављања какове ствари за потребу или украшење општине, подизање нових зданија, нови земљева, продаји, куповина, давање под закуп општински добара, опредељење надзавне општинских новаца на општинске кое, прегледање данка, приреза и тиња подобни.*“

Осталим, пак, одредбама, а имено оним у чл. 5, 7, 8, у вези са чл. 16. и 23, дат је општинама карактер и додељене дужности чисто управних и судских власти.

Улога судске власти ближе се састојала у томе да суде грађанске спорове у предмети до 100 гроша, а кривичне до 3 дана затвора или 10 ударца штапова.

Ова улога судске власти одређена је општинским судовима и чл. 30. Устава, те је отуда и разумљиво, што је овај део уређења обухваћен и Устројењем општина и парочитим Устројењем примирителних судова од 17. јуна 1839. год. (зб. I стр. 203), које је издато од стране Министарстава правосуђа.

Поменули смо, да сам Устав ништа ближе не говори о општинама и њиховим часнима, јер да није чл. 30. и 31. који пређују, да се примирителне судије састављају из старешина места, бираних од „житеља местних“ морало би се рећи, да је устројство општина једини основ за право избора кметова и одборника.

Ова празнина и Устава и самог Устројења, о начину избора општинских часника, запажена је у првој години трајања и примене њихове, те је уредбом од 23. марта 1840. год. (зб. I стр. 172). регулисано питање о избору кметова, њиховој плати и дужностима.

Члан 1. ове уредбе гласи: „*За кмета и помоћника да се у своје време на општеству гласови набирају најпоштенији, најразумнији и најважнији у општини људи, који ће као општинске тако и примитељствене послове најначније испуњавати у стању бити.*“

Али чл. 3. одмах пружа државној власти широко право контроле за правилност оних избора, која ја доцније, злоупотребом прелазила у изигравање слободе избора.

Члан тај гласи: „*Као што је благотворним Уставом чл. 63. непосредствено надзирање над судовима примитељима среским начелницима поверено, тако ће ово дужност бити, бдити, да се не би у предомињутом примирењу злоупотребљења догађала. За то ће такова избирања кметова и помоћника са њиховим знањем и у њиховом присуствију бивати, где ће они мњенија сакупљати, и на општеству и беспристрасност гласова мотрити: ако ће општине у случају злоупотребљења при изборе учињеног на прави пут упућивати, и опоменути, и по потреби и до знања вишој власти доносити, и учињствовања поискивати.*“

Међутим, и ако знако ограничена, општинска је самоуправа подржавана од стране државе као потреба времена и прилика.

То се нарочито види из дарежљивости оне прве према општинама у уступању извесних прихода, како би се општинама створила материјална могућност за живот и развијање.

Тако, поред онога што је раније уступљено, Књез Михаило уредбом од 23. марта 1840. год. (зб. I стр. 175) уступио је општинама знатне приходе, који су дотле припадали држави.

Карактеристике ради, износимо овде увод ове уредбе, који износи побуде овоме државном акту, и који гласи: „*Имајући пред очима нашу отечества нашега, и старајући се о благостању народа српског, ми смо за добро нашли нека благоволимо, као што су класенице, кантар, механе, жарковнице, ајлије, скорозаседење рабљене аренде, општинама уступити на тај конац, да би оне, отуда своје општинске потребе подмиривати и потребна заведења подизати могле.*“

(наставиће се)

Димитрије С. Калајџић.

ПОЛИЦИЈА

од

Едмунда Нарнацина.*)

УВОД

Кад почетком петнаестог столећа оживење античке представе о држави, уобичајио се прво у Француској назив „полиција“ од грчког *Πολιτεία*, за тим романизирано у politia, police; те да се тиме означи представа, да држава има задатак, по праву и право, да доприноси срећи и благостању својих држављана, што по средњовековном схватању није био задатак државе. При овоме је модерна држава још од самога по-

*) Из дела „Systematische Rechtswissenschaft.“ Berlin 1906.

четна приписивала себи право на то, да овај свој нови круг задатака силом остварује, док је по средњевековном схватању само *судија* имао право да силу употребљује. Ускоро се појам и принцип полиције да решеношем разнарио по целом континенту само се Енглеска дуго томе противила. Али и поред тога постоји још и данас у погледу тачнијег садржаја појма полиције голема разноликост мишљења, да је немогућно одредити тај појам тако, да сваја страна не одобравање. Иначе може се констатовати, да се значај речи (и то из дубких политичких разлога) јако сузио. Ми подразумевамо данас под „полицијом“ не више целокупну унутрашњу управу, као што се радило још и у 18. веку у времену „полицијске државе.“ Ми смо истина сву многиму пилеву, коју је себи „полицијска држава“ стварала, престали задавњивати, али смо уз то опет успоставили у знатној мери слободу појединцу. С тога ми немамо данас много више унутрашње управе, где „полицији“ никако места нема. Овај узак значај речи прво је формулисао *J. Ст. Питер* 1770. године, од кога и потиче разликовање „полиције“ од „његовања културе.“ разликовање, које, истина, није, као што ће се одмах видети, баснм оштро и одсечно, али које иман за основаном разлогу почива. Полиција обезбеђује одржање мира и реда у држави, и тако стварa предбитну и најважнију претпоставку свакој „култури.“ Али поред тога она се често стара са је ш већом ревношћу за одржање владалачке моћи. Где је сада монархија деспотска[6] не може се полиција сматрати за на какбог културног фактора. На и сама „апсолутна монархија,“ која је негласито и створила „полицијску државу,“ признала прво лако у десетнатју, а где се она преживела, ту је и сувише кратко време прошло од њеног престанка и није је потпуно нестало из свести европске цивилизације тако, да се често још и данас сматра, да је делатност полиције у супротности са културом. К томе придолази да модерна култура има у себи — у противности према култури средњевековно - католичкој — тенденцију ка напретку. Полиција је пак природна заштитница од постојећега у навикама и праву, а то остаје у свако доба, па и онда, над су се навике давно већ измениле, кад је оно што се за наметно сматрало, постало будалаштина, кад се је право у неправичност изокренуло. Она замисли себи, као што Отто Мајер духовито вели, једног нормалног човека, но коме онда оцењује понашање појединаца. Ма можемо појмити да овај полицијски нормалан човек има мало њемачког на себи и да није и сувише наклоњен културним напреднма.

Наш је задатак пре свега да тачније одредимо, шта се данас под полицијом подразумева.

Данашње значење речи „полиција.“

Ако апстрахујемо баснм задатак полиције да штити јавне установе и јавне ствари, онда мислимо да о полицији можемо само онде говорити, где се нека *принуда* врши или бар у изгледу ставља. Једно време хтели су неке још даље да иду и да сваку државну принуду полицијом називају. На тај се начин долазило до „војничке полиције,“ „финансијске полиције,“ и т д. Међу тим она је тенденција јако напуштена. Сада се о полицији говори само у области унутрашње управе. Али ни у овој области не називамо полицијом сваку извршену или прибављену принуду. Нико данас не назива принуду на давање статистичких података, на посећивање школе, на примање почасних звања „полицијском принудом,“ а исто тако ни експропријацију. Шта више можемо лако констатовати, да у обичајном начин изражавања под „полицијом“ подразумева само ону принуду у области унутрашње управе, која се употребљује или прибрељује тога ради, да се опасности *отклоне*, на било да ове опасности угрожавају јавне интересе, било појединачне, ако их он сопственом снагом не може да отклони. Онда и ове опасности по појединце постају такве, да угрожавају опште интересе. При овоме је равнодушно, да ли ове опасности долазе од људи или од природних сила. Последње је наравно спорно. У осталом обично се откланање опасности, које у прноре реду појединца угрожавају, назива „полиција сигурности.“ Код других на сваки начин у полицију сигурности рачунају и полицијске мере у погледу питање, удружења и т. сл. Поред тога говори се данас у опште и о „судској полицији“ израз показмљен из терминологије француске револуције, под којом се неглавито подразумева откланање по казненом законику кажњивих радња заједно са проналажењем и хватањем учинноца. Поштo је „судска полиција“ по француском угледу готово свуда потчињена судском уређају или упутну државног тужиоца, то се са њоме у законодавству и литератури поступа у вези са грађанским и кривичним поступком.

Лако је увидети, али овде се може само напоменути, како су постали горе споменути елементи појма полиције. Јер о томе шта је „јавни интерес,“ шта „сопствена снага,“ шта „опасност“ може бити врло много разноликих мишљења. И то не само од генерације до генерације, већ у свако доба и на сваком месту одступају мишљења јако једно од другог. С овом чињеницом морамо се помирити, јер наша образованост више цени јавне интересе, со којима се стара полиција, него интересе индивидуа. Слобода појединаца и њихова имовина као и равноправност тако су неизбежно предате до извесног степена „дискреционарном“ нахођењу полицијске власти, које се лако под сваком формом владавине може злоупотребити. У уставним државама трудили су се меродавни чиниоци у 19. веку да оба ова супротна гледишта што је могуће више у сагласност доведу, и тако је у 19. столећу постало полицијско *право*, као део административног права, које ограничења полицијске власти везује за читав низ правних услова, а чиме се држава 19. столећа очигледно разликује од „полицијске државе“ 18. века.

Полицијско право.

1. *Основи полицијског права.* Основа полицијског права у уставним државама јесу ове:

Наша политичка образованост, која почива на признавању равноправности и слободе индивидуа, прво захтева, да претпоставке полицијског мешања у слободу и својину појединца буду што је могуће тачније регулисане *апстрактним нормама*. Јер дуго искуство показало је, да могућност индивидуализирања од стране власти у толико више води самовољи а тиме и уништењу оних „основних права“ индивидуе, у колико је већа дискреционална власт полицијске власти. Али и кад индивидуализирање полицијске власти буде ограничено што је могуће радикалнијим везивањем за апстрактне норме, иман остаје но данашњем схватању полицијској власти још увек довољно могућности за и сувише слободно кретање.

По енглеском и француском систему, који је на много места увођен, морају с тога норме, којима се полицијско мешање регулише, бити или сами „закони“ (дакле с пристанком парламента дати донети) или пак (као т. зв. „полицијске уредбе“) основати се на овлашћењима, која су у „законима“ садржана. Наравно, у уставним монархијама није овај принцип сасвим продр'о. Шта више одржало се у разном облику право владе, да саме изда полицијске норме у области, која није регулисана законом („prater legem“). Па и само, где је овај случај, опажају се непрестано врло велике разлике према томе: да ли се поставља захтев, да у законима тачно буду садржане и *фактичке претпоставке* полицијског мешања. Са законским речима али, наравно, не и са духом уставног система, слажемо се на сваки начин и овај поступак, кад се и, пр. закон на то ограничи, да само у општим изразима означи циљ полицијске делатности, или кад се чак тиме задовољава да каже: она или она власт овлашћена је на пр. да врши „полицију нарачтвености,“ не наводећи у осталом ближе случајеве угрожене нарачтвености. Енглески принцип на против састоји се у томе, да се они случајеви што је могуће тачније означе. Тиме истина постају „закони“ огромно опсежни, али у истој мери расте обезбеђивање индивидуе од злоупотребе полицијске власти. На континенту се увиђавности полицијске власти обично остављала много већа слобода. Али иман и овде се свуда опажа тенденција, да се она законима све више и више ограничава.

Али нигде се није задовољало овим двама уставним ограничењима полицијских власти: прво везивањем за извесну *норму* и друго за *норме* са *законским карактером*, јер су и друге гаранције потребне ради заштите индивидуе од самовоље полицијских власти при *чињењу* полицијских норама. Тако додазимо до трећег и четврте групе уставних ограничења полицијских власти, које у модерној држави постоје. И ово две групе везује мисао, да се индивидуа од полицијских власти заштити, и то тиме, да се принуда, у колико је то могућно, повери органима,

који су што је могуће више независни од централне владе, дакле: *самоуправном телима и судовима.*

При употребљавању самоуправних тела за полицијске послове видимо, да се модерне државе колебају[*] у многобројним случајима између два супротна принципа. По једном (енглеско, француско, француског порекла) употребљују се самоуправна тела као државне установе више или мање интензивно за остварење државних полицијских функција, по другоме (германском принципу) имају самоуправна тела „природно право" на остварење полицијских функција, које се сматрају за њихове сопствене послове. При овоме, наравно, долази у обзир друга једна страна: уверење, да су у једној земљи држави „јавни" интереси врло разног обима (локални, покрајински, провинцијални, државни), да централне власти нису способне све ове јавне интересе у подједнакој мери да остваре, и да с тога употребљавање самоуправних тела за послове полицијске природе дође не само у њихов интерес већ и у државном.

На против искључиво интересу индивидуе служи *четврта група* споменутих мера, којима се иде на то да се употреба принуде поверн судовима или да се на други начин обезбеди независност полицијских органа. И у овоме су правцу многобројне различности код појединих народа, почевши од енглеског права, где се до скорог времена у чистоти било одржао средњевековни принцип, да искључиво (примарителни) *судија* има право на употребу силе, на од француског „Conseiller administratif," који се увођењем неколико одељака судског поступка у административни процес задовољава. Али за цело се може казати, да се ни једна модерна држава (изузимајући можда Русију и Турску) тих мера није сасвим одрекла. Оне се састоје додуше у колегијалној организацији меродавних власти, а делом у потчињавању полицијске принудне делатности под судијску правну контролу. Прва установа ове врсте, која је као углед послужила целој Европи, јесте чувени акт „Habeas Corpus",[*] издан 1679 у Енглеској, који се у праном реду трудио, да дâде заштите од самовољног хапшења, али је доцније на разне начине распростр и на заштиту других индивидуалних правних добара. Где су од тог доба били уведени „административни судови" или правосуђе у административним стварима, сличне овом у судовима (conseiller administratif), ту чине највећи делови полицијске власти важне саставне делове у заједница оних парочитих организација.

(свршиће се)

[*]) Енглески закон о заштити личне слободе од самовоље полицијских власти.

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај неумесне примене чл. 152. закона о општинама.

Одбор општине бунтарске, на свом састанку од 14. септембра 1906. године, донео је одлуку: да се увиђа останка, коју је поднео кмет и благајник општински, Димитрије Станковић.

Ову одлуку начелник срески решењем својим задржао је од напријед из разлога:

Што поменути кмет није дао останку, пошто је на протоколу саслушања № 15410 изјавио, да он останку није поднео, већ су је председник и деловођа написали и њега као пеписменог потписали и одбору поднели, и

Што одлука одборска о овој останци није донесена од довољног броја одборника.

Противу овога решења општински је одбор изјавио жалбу, наводећи:

да је ова одлука одборска достављена начелнику среском само на знање, а не и разматрање, јер по чл. 152. закона о општинама овакво одлуке, донесене на основу чл. 122. поменутог закона, и не подлеже одсуди надзорне власти, кад нема жалбе интересованог лица; и

да не стоји разлог у решењу: да је одлука донесена од недовољног броја одборника, пошто је општина у време избора имала више од 500 пореских глава, и према томе бирала 10 одборника, од којих је 9 било у седници, кад је она одлука донесена.

Државни Савет поништио је решење надзорне власти са ових разлога:

1. Што је кмет Димитрије Станковић, на саслушању пред општинским одбором поднео останку, и одбор нашао разлога да је уважи. Наводе да Димитрије у отвари није поднео оставку, већ да је то други без његовог овлашћења учинио, није могао бити разлог за задржање одборске одлуке од напријед, већ могућа кривична одговорност дотичног лица.

2. Што је одлука у смислу чл. 83. закона о општинама донета од довољног броја одборника, кад је општина у то време имала само 10 одборника, од којих су, поред председника о овој останци расправљали још њих осморица, дакле више од две трећине.

Без вредности је и разлог у решењу, да је за ову одлуку требало да има у седници најмање две трећине одборника према броју пореских глава, кад надзорна власт, у своје време, у том погледу није чинила употребу права, датог јој чл. 142. и т. д. закона о општинама.

Одлука од 2. марта 1907. год. № 1530.

Администратора у окружном школском одбору нема право да поставља сам школски одбор, према чл. 63. и 65. закона о народним школама, а ни окружни одбор, у смислу чл. 108. тач. 1. и 6. закона о уређењу округа и срезова.

Између начелника округа крушевачког и окружног одбора истог округа, наступило је спорно питање о постављању администратора у окружном школском одбору.

Начелник окружни, сматрајући да је он надлежан за постављање администратора у окружном школском одбору, на основу чл. 63. и 65. закона о народним школама, поставио га је и плату му одредио, коју је председника у окружном школском буџету. Али окружни одбор, налазећи да је за то он надлежан, по чл. 108. тач. 1. и 6. закона о уређењу округа и срезова, њадзор је наредбу окружног благајни, да одређеном администратору плату не издаје, и тражио, да питање о надлежности реши Државни Савет.

На основу овога, Министар Унутрашњих дела писмом својим од 26. јануара 1897. године ПЕ 1292, послао је акта овог предмета Државном Савету на решење.

Државни Савет нашао је: да је за постављање лица за вршење административних послова у окружном школском одбору био надлежан окружни школски одбор, у толико више, што је у окружном школском буџету била предвиђена и позиција на плату овог службеника. — Да је окружни школски одбор био надлежан за ову ствар, а не окружни одбор, види се најбоље из чл. 63, у вези са чл. 65. закона о народним школама.

У тим законским прописима изричито стоји, да пословођу бира окружни школски одбор из своје средине на годину дана; а сем тога он има и право да расписаће окружном школском благајном.

Позивање окружног одбора, да постављење администратора у окружном школском одбору, према тач. 1. и 6. чл. 108. закона о уређењу округа и срезова, припада њему, имало би вредности само тада, када би му по поменутим законским пропису та надлежност изричито додељена била, што овде није случај.

Одлука од 7. марта 1907. год. № 1657.

За расправу питања о умесности наплате таксе за посредничку радњу није надлежан Министар Финансија, већ Министар Унутрашњих дела.

Милан Ст. М., бив. посредник за набављање слугу и службе, из Београда, молбом својом од 24. јуна 1905. године представио је кварту тераишком, да је престао обављати посредничку радњу још 20. јануара 1905. године, па је молио, да му се положена кауција у 100 динара врати.

Поводом овога тражења, кварт је решењем од 25. јуна 1905. године № 3767. известио молиоца Милана, да му се положена кауција не може вратити, пошто је кварт, на основу чл. 12. правила о посредницима, послао Управи Фондова на санитетски фонд.

По жалби Милановој, ово је решење поништила Управа града Београда решењем од 30. јуна 1905. године № 22396., јер, по чл. 12. ставу трећем поменутих правила, кауција посредникова иде у корист санитетског фонда онда, кад му надзорна власт одузме дозволу за обављање посредничке радње из узрока предвиђених у ставу другом чл. 12., а никако и онда, кад посредник драговољно напусти обављање посредничке радње.

Поступајући по овим примедбама, кварт је решењем својим од 28. јуна 1905. године Бр. 6037. известио молиоца Милана, да му се положени новац не може

кратити, пошто је он, по чл. 3. правила о посредницима, дужан био поред кауције положити и годишњу таксу у 100 динара, а он то није учинио, те према томе положени новац у 100 динара, на име кауције, има се сматрати као такса.

По жалби Милановој, ово је решење одобрила Управа града Београда решењем својим од 24. септембра 1905. године № 26727., а решење ово Министар Унутрашњих Дела својим решењем од 9. децембра 1905. године Пр№ 30530, пошто је основано на правилима о посредницима за набављу слугу и службе, која имају снагу закона, јер су прописана на основу § 356. б. казненог закона.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да оваквоме решењу Министарство не одговара закону из ових разлога:

По чл. 20. закона о таксама онај, од кога власт наплати неуплаћену таксу, може у року од 15 дана, рачунајући од дана, кад му је такса наплаћена, изјавити жалбу за повраћај таксе Министру Финансија. Ове се жалбе подносе оној власти, која је неуплаћену или већу таксу наплатила, а противу решења Министрових — самоме Министру.

Према овоме, кад је жалитељ незадовољан решењем квартa теразијског од 28. јула 1905. године № 6037., но коме му је посредничка кауција у 100 динара употребљена за таксу, коју је био дужан положити по чл. 3. правила о посредницима, изјавио жалбу Управи народи Београда, онда се Управа, као надлежна, није могла упуштати у расматрање и оцену ове решења, већ је требала, у смислу наведеног члана закона о таксама, ако сиромести предмет Министру Финансија као надлежном на решење, или у повратку акта упутити кварт да он то учини. Али, како Управа није овако поступила, већ, по жалби противу решења Управиног, предмет овај дошао пред Министра, онда је Министар у пуну допитања решења Управе народи Београда, као од ненадлежне власти донесено, требао упутити Управу народи Београда да поступи по чл. 20. закона о таксама, као што је то напред наведено.

Министар није овако поступио, већ разматрајући решење Управино одобрио га као сагласно закону, и на тај начин прекорачио границе своје надлежности, по чл. 48. тач. 3. саветског пословника.

Писмом својим од 3. марта 1907. год. Пр№ 3618. Министар Унутрашњих Дела известио је Савет, да се са његовим посматрањем, напред наложеним, не слаже са ових разлога:

Питање о наплати такасе за изјављене молбе за посредничку радњу за набављање слугу и службе и поправљају кауције, нема никакве везе са законом о таксама, јер те такасе у истом закону нису ни предвиђене, већ се оне наплаћују на основу правила Министарства Унутрашњих Дела од 1. априла 1887. године Пр№ 4037. о посредницима за набављање слугу и службе прописаних на основу § 356. б. допуне од 21. априла 1885. године врховног закона, према чему иста правила имају снагу закона, а наплаћују се у готовом новцу, у корист санитетског фонда. Према томе, сматра, да решење кварта теразијског од 28. јула 1905. год. № 6037. и не подлежи оцени Министра Финансија, у смислу чл. 20. закона о таксама, који је надлежан за оцену само оних решења, која се односе на наплаћење такасе по истом закону у таксеним маркама, и што Министарство Финансија у опште не прими поправљај посредничких такса.

С тога је Министар молио Савет да поново узме овај предмет у оцену и донесе одлуку.

Државни Савет, узевши поново овај предмет у оцену, с обзиром на изнете разлоге Министрове, нашао је: да је оваквоме решењу Министрово правилно и на закону основано, па је с тога одлуком својом од 7. марта 1907. године № 1671. одбацио жалбу жалиоца као неумесну.

При извршењу судске забране, полицијска власт надлежна је да цени само питање о дриласни, а не и о својини дотичних узабрањених ствари.

Решењем београдског трговачког суда од 14. јуна 1906. године № 18310., а по тражењу Ружице К., овд., одобрена је забрана на покретност Ђорђа К. и његове мајке Персиде, за наплату 2000 динара дуга са припадајућим интересом.

Кварт теразијски приступио је извршењу забране и пописао целокупну покретност. Но дужник Ђорђе, приликом пописа, изјавио је: да те ствари нису његове, нити његове мајке Персиде, већ његовог брата Велимира К., њака овд. За доказ овога поднео је кварту потврђено писмено, и молио, да се ствари ослободе од пописа.

Када је ова изјава саопштена повериоцу Ружици, она је изјавила, да појављеном господару Велимиру не признаје право својине пописаних ствари, док то судским путем не докаже, пошто поднето писмено није ауноважан доказ.

На основу ових изјава, кварт се не упушта у оцену, ко је од њих јачи у праву, па је нашао, да је јачи у праву поверитељка Ружица, једно зато, што су пописане ствари нађене у притежању њених дужника, а друго зато, што се Велимир, кога је само дужник Ђорђе означио за сопственика пописаних ствари, није пријавио као сопственик, и тражио, да се ствари не пописују. Писмено, које су дужници поднели, као да су пописане ствари својина Велимирова, а не њихова, у овом случају не може бити за то доказ и имати какву важност по § 303. грађанског закона, јер је издато између сродних лица, у намери, да се повериоци оштети.

Пошто поверитељка не признаје Велимиру право својине пописаге покретности, то је кварт, на основу наведеног и § 466. грађанског судског поступка, ставио ем својим упутио појављеног сопственика Велимира надлежном суду на спор, да тим путем докаже, до су пописане ствари његове, а не дужника Ђорђа и матере му Персиде.

Ово решење кварта одобрила је Управа града Београда, а решење Управино одобрио Министар Унутрашњих Дела својим решењем од 30. септембра 1906. године Пр№ 20503.

По изјављеној жалби од стране појављеног сопственика Велимира, Државни Савет нашао је, да је оваквоме решењу Министрово забрањено законом, но без обзира на разлог изложен у решењу кварта теразијског № 7383., по коме се, на основу § 303. грађанског закона, оглашава за неважећи пренос између мајке и сина, јер је ово предмет оцене судске, већ само с обзиром на околност, што су улабрањене ствари нађене у државина дужника. С тога је одлуком својом од 23. фебруара 1907. године № 1272. одбацио жалбу као неумесну.

Један случај погрешне примене чл. 113. закона о уређењу округа и срезова.

Напредна скупштина округа тамочког, на свом састанку, држаном 13. фебруара 1907. године, поред осталог донела је и одлуку: да се на име додатка одреди окр. економу 160 динара, а среским економима по 120 динара на годину. Овај додатак одређен је на име путовања по округу, односно срезу.

Начелник округа нашао је, да је ова одлука противна:

§ 23. закона о чиновницима грађанског реда;

Чл. 6. закона о дневницима, подвозницима и солидбени државних чиновника и службеника;

Чл. 133. тач. 2. закона о уређењу округа и срезова, и

Чл. 30. правила за извршење закона о државном економима.

С тога је он, а на основу чл. 113. закона о уређењу округа и срезова, задржао од извршења и преко Министра Унутрашњих Дела предмет послао на решење Државном Савету.

Државни Савет нашао је, да је решење окружног начелника погрешно засновано на пропису чл. 113. закона о уређењу округа и срезова, и да се одлуке ове врсте, за које се није да су противне закону, могу задржати само на основу чл. 14. поменутог закона.

Одлука од 27. фебруара 1907. године № 1400. **М. В**

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

УХВАЋЕНИ

Тодор — Тома Чешљаревић, обућар, родом из Ниша, који је пошао између 18. и 19. фебруара тек. год. побегао из притвора нишког прекстепеног суда, у коме је био због правилна лажних изјављења, ухваћен је 12. тек. м-ца у Пироту под именом „*Тоше Петровића, из Лесковца.*“ Усled противречности „Тошиних“ исказа, начелство округа пиротског с разлогом је посумњало у његов идентитет, те је с тога, њихов умесно, поредило да се „Тоша“ фотографише и да му се фотографија образи

преко „Полицијског Гласника“ у циљу познанства. Ово последње није било потребно, пошто је одбегли Тошић био добро познат у Министарствско-Полицијском Одељењу које је, одмах по пријему фотографије, известило начелство нишкотеки о његовом пријем имену и пребивању, и сређивају му пажњу на потерници нишког окружног суда Бр. 3491, која је штампана у 9 броју „Полицијског Гласника“ од ове године. Извршном пресудом Апелационог Суда Бр. 4978/1907 год. Тошић је осуђен на 5 год. робије због тешких лажних срачких исправа почињених од 10 јануара.

Богосав Солдатовић и Живко Влајић, одбегли осуђеници београдског казненог завода похватани су, те је према овоме престала потреба за њиховим даљим тражењем.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Једна нарочита врста преварн, којом су се нескала занимала само професионални полицајци, јавила је последњих година као по унутрашности, и нестала, на жалост, обична и само сасвим спорадична појава.

Мислимо на преваре помоћу наџуда за правилно лечење коња, које се по скупе паре продају непознатима и на новац похађајући пијаце.

Варалице ове врсте има готово по свима већим местима у унутрашњости, а нарочито у новоослобођеним крајевима. У самом Нишу има их око 50, које готово увек и без наџуда варају, као и у осталим местима, обављају овај „занат“, јер добро знају, да не могу бити кажњене за свој рад, пошто су налази, које

продају, неспособни да одговоре кажњеном циљу. У осталом, ретко се ко дешава да их преварени туже: једни из страха да и сами по њој до одговорности, а други да се не изгуби подмићу и сумња.

У ред варалица ове врсте долази и овај **Миладин Каракајић**, чију сам појавомо, и који је јануара месеца тек год. ухваћен у Чачку, са неколиким прибором за обављање напред назначене преваре. Тако је овом приликом код њега нађено: два калупа од гипса за прављење лажних новчаних дванаеста, различна смеша растопљеног олова и калаја, један стари гребер нишки, неколико комада новца, парче обичног поштанског воска, кашика у којој је олово и калај топио и парче стакла.

Захваљујући ревности полицијске власти, Каракајић је ухваћен у моменту кад је ове ствари ноћу у полицијском одељењу у једној механи, разуме се у циљу продаје, одношно преваре. Пошто је раније већ неколико пута био протеривам из Чачка због сличне и оваквих послова, то је и овога пута казнен затвором и по издржаном затвору протеран у Пожаревац, на годину дана.

Варалица Каракајић родом је из Шапенице, среза моравичког, супруга чачанског, стар је 50 година, повисок, добро развијен, у опште је свеж; до сада је више пута затварао казнивани због сличне и превара.

Напоследи му сликну, коју вам је у циљу публикације посебно начелство округа чачанског актом од 1. тек. м-ца ПБр. 1898, обраћамо пажњу и властима и приватима на његову врсталу: превара за наше је нета, а другима да ту се чувају.

Користимо се овом приликом да скренемо пажњу полицијских власти и на једну другу врсту варалица овог рода, т. ј. на оне, који зарађују помоћу машина за фалсификовање српских или страних новчаница. Варалице ове врсте су опасније од оних са калупима, јер за своје „машине“, непуњене обичном белом хартијом, којих није се никако немогућно новчаница, узимају често пута по читаве хиљаде динара.

Жалосно је, али је сушта истина, да обе ове врсте преварн, и ако по своме обичају, па у неколико чак и глупо, код нас врло напредују, што несумњиво доказује да број оних, који „*хоће хлеба без мотике*“, расте из дана у дан.

За доказ овоме може послужити и појава прошлогодишња зачета са лажним српским новчаницама у Нишу и околини, по којој је до сада судски осуђено 34 лица. Међу овим лицима налазе се: 2 бив. народна посланика, 2 активна имена, 3 активна и 2 бив. трговца, 2 занатлије, 1 бив. полицијски писар и 22 земљорадника.

Кад би се сравњало количо су новчана глишта кривци у овој афери издали за набавку материјала за израду „фалсификата“, од кога је новца $^{2}/_{3}$ отишло у џеп „*мајстора*“, паклио би десет пута више но што су се користили израђеним фалсификатима, нерачунајући у ово моралну пропаст целог осуда, и потоњу потрошњу утеха продаје имања за огромне приватне трошкове, на штетне којих су солидарно осуђени.

Нема ове нашу у ову сам ови „*који хоће хлеба без мотике.*“

ПОТЕРЕ

Мита Стевић, из Пољане, среза моравичког, каквом је са четири године затвора због убиства. Мита је стар 59 година, приземљаст, плаи десне руке му је сушан и тиви од лобуљ, браду носи на шиљак. Како је Мита отпуштен из места пребивања по одлуци полицијске и општинске власти потраже и у случају проласка стражарско сироводу начелнику среза пожаревачког с позивом на дежурну Бр. 4441.

Арсеније Вучковић, шегрт у радњи г. Глише Матића, обућара из Београда, пођу између 11. и 12. ов. м-ца новцано је пиши из врата, која су била катанцем затворена, на дрвећа сиога гаџе, и украо: два пара мушких чизама од џуха, и два пара женских цилала од шевра. Арсеније је стар 18 година, висок, сувоњав, свеж, косо, у дугачком црном капуту, на глави има црн шешир. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и у случају проласка стражарско сироводу Управи града Београда с позивом на акт Бр. 9697.

Драгутин Милошевић, кочкар, побегао је 13. ов. м-ца из притвора начелника среза рашањског. Драгутин је стар 20 година, у лицу црномањаст, малих црних брковa, у сељачкој одећи, на глави има шубару а на ногама опанке. Обраћа се нашка свима полицијским и општинским властима да Драгутина потраже и у случају проласка стражарско га сироводу начелнику среза рашањског с позивом на дежурну Бр. 2995.

Два непозната разбојника 11. ов. м-ца око 2 часова у ноћи пререшли су на путу Прва Кутина — Гвоји-Хан Видина М. Пијчића, из Кошрињице, и отели му ка разбојнички начин 199 динара, и то: један панталон, пола пантолона — хаљину, један бишака у хартији, три ветошњаре и 64 динара сребра. Један од тих разбојника, по називању Видеовом, био је нижег раста, малих брковa, у чакширама и гуњчету, на ногама имао је опанке а на глави шубару, а други је имао пушку кокицу. Нека све полицијске и општинске власти потраже оне разбојнике и у случају проласка о томе известе начелника среза нишког с позивом на акт Бр. 3409.

Крађа стоке. Ноћу између 12. и 13. ов. м-ца непознати крадљивци украо је једног коња из поњаре Петра Пушића, земљодела из Вел. Кашетице. Коњ је матор 10 година, алаке отворено-алатасте, цветаст, на леђима има белегу од убоја, са жигом положеном „Т“. Нека све полицијске и општинске власти потраже крадљивца и краденог коња, и у случају проласка о томе известе начелника среза кључног с позивом на дежурну Бр. 2693.

ТРАЖИ СЕ

Радован Перуничић, шегрта, који је заједно са својим газдом Јованом — Јоном Вишњићем, кољарем из Мионице, побегао пре неког времена, тражи начелство округа ваљевског актом бр. 2066. Сређе се нашка свима властима да потраже Радована, и у случају проласка о томе известе поменуто начелство.

НА ЗНАЊЕ

Комплети „Полицијског Гласника“ за 1905. и 1906. год. могу се добити у уредништву по цену од 20 динара за једну годину, у елегантном тврдом повезу. Новац треба слати благајни Министарства Унутр. Дела.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник. Душан Ђ. Јовановић

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатнике у земље 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

МИ

ПЕТАР I

по милости Божјој и вољи народној

Краљ Србије

проглашујемо и објављујемо свима и свакоме, да је Народна Скупштина, сазвана у њен редован сазив за 1. октобар 1906. год. на своме CI редовном састанку држаном 23. фебруара 1907. год. решила и да смо Ми потврдили и потврђујемо:

ЗАКОН

О

ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА

У ЗАКОНУ

о уредби о калаћисању механског акциза од 6. јуна 1840. године и измене од 23. јуна 1898 године

који гласи:

Тачка 5. Уредбе мења се и има да гласи:

Све механе и кафане у варошима и варошицама, осим оних које су оптерећене општинском трошарином, плаћају општини на име акциза у месечним ратама по 8% а у селима по 6% од годишње механске и кафанске кирије.

Тачка 5. а) Уредбе укида се.

Тачка 6. Уредбе мења се и има да гласи:

Прикривачи вредности закупа калиће се пет пута оволико у корист општинске касе, колико би свега имали платити за целу годину на име акциза, без обзира на то колико је износила вредност прикривена.

Тачке: 7., 8., 9. и 10. укидају се.

Овај закон ступа у живот кад га Краљ потпише а важиће од 1. Јануара 1908. године.

Препоручујемо Нашем Министру финансија да овај закон обнародује, а свима Нашим Министрима, да се о извршењу његовом старају; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покоравају.

7. марта 1907. год.
у Београду.

ПЕТАР с. р.

(М. П.)
Видео и својио државни печат,
чувар државног печата,
Министар правде,
М. Трифковић с. р.

Председник Министарског Савета,
Министар иностраних дела,
Ник. П. Пашић с. р.

Министар
просвете и црквених послова,
Анд. Николић с. р.

Министар војни,
тачански адјутант Њ. В. Краља,
бригадир,
Р. Путник с. р.

Министар финансија,
Д-р А. Пачу с. р.

Министар
унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

Министар
народне привреде,
К. Стојановић с. р.

Министар грађевина,
Јов. П. Јовановић с. р.

Министар правде,
М. Трифковић с. р.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за члана друге класе Управе вароши Београда Станоја Бељића, начелника друге класе среза белопаланачког;

за начелника треће класе среза нишавског, са платом коју је и до сада имао, Мијаила Мијовића, начелника исте класе среза копаоничког, — по потреби службе;

за секретара треће класе начелства округа топличког Тихомира Милановића, начелника исте класе среза нишавског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза белопаланачког Јовицу Вукосављевића, полицијског писара прве класе начелства округа нишког.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. марта 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Васа Ј. Поповић, полицијски писар прве класе среза јасеничког, и

Михаило Б. Јовановић, полицијски писар прве класе среза лесковачког, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, — ставе у пензију, која им по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. марта 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Живко Живковић, секретар треће класе начелства округа топличког, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. марта 1907. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Да се до оваког схватања Кривичног Права дође, од значаја су били туђински утицаји. Из раније наведених престорова Дубровчана с краљем Милутином јасно се види утицај са запада, који је долазио из Италије и који је пренет преко Дубровника. У Италији је у XIII и XIV столећу у великој сматрано, да се кривичним делом руши јавни поредак и општи интереси, и да се стога има угрозити и јавном казном, што се у осталом види и из речи дужда млетачког, расправљајући поменути спор, који каже: „као што то законодавци и добри и људски закони *као што то по свету бива*.“ — Тако исто је значајан утицај, који је долазио с југа из Византије. Овај се утицај огледа у томе, што Душанов Законик садржи готово исте врсте казни, које предвиђа и *Еклога* у Византији. По овом законику су главне казне: одсецање главе, спаљивање, вешање; а тим раме друге телесне казне, као одсецање руку, ногу, носа, језика и т. д.[7]; даље, готово исте казне, које се налазе и у Душановом Законику. Оне опасне человечне казне наследили су после и Турци, који су их врло рационално примењивали за сво време њиховог владавине у данашњој Србији. Из Синтагме Матије Властара, која је превођена за време цара Душана, види се, да она одређивање и дотеривање казни опасно исто као што то наређује чл. 96 Душановог Закона, што значи, да је тај члан узет из Синтагме.[8] Међутим и у Византији у раније време било је кривичних дела, која су сматрана као приватна ствар; то је био случај н. пр. с правом у самом Јустинијановом праву, по коме је оштећени могао тражити своју ствар натраг и у исто време тражити судом да му оштетник плати вредност као приватну казну.[9]

Какав је био Кривични Поступак у старом Српском Праву, не може се с овом тачношћу одговорити као што је то случај н. пр. с Римским или Енглеским Правом. До Душановог Законика има врло мало извора процесне природе, да се из њих никако не може известити, да је било јасне и просте организације судске власти. На Душанов Законик није богат с процесним одредбама, али их ипак има толико, да се бар од прилике може видети какав је био поступак тога времена.

Стари Српски Кривични Поступак, онако исто као год и Француски и Германски пре рецепције Римског и нарочито Канонског Права, кретао се у формама Грађанског Поступка. Између Кривичног и Грађанског Поступка није било разлике, а ово неразликовање је последица неспознавања јавне природе Кривичног Права. Кривично дело је, као што је поменуто, сматрано као приватна ствар странака, и повређени је због истог управљао свој захтев на накнаду опако исто као што је то био случај и код сваке друге грађанске ствари. Поступак је био чисто оптужни, т. ј. могао се започети само на захтев повређеног, и овај је имао сам да позове кривца на суд, а никако суд то по службеној дужности није чинио. Ово се јасно види из чл. 89. Душановог Законика, који дословном језиком гласи: *ко тужи кривца пред судије, на исто га је послао, седи код кубе, ако овај позвани на време дође пред судије и ту одстоји колико треба по закону, тиме самим је испунио сваке одговорности на оно за што је био позван за то што позивач код куће седи.* Тако исто и чл. 56, 61, 66, 175 и 182, који доказују, да је приликом расподагано тужилац а не суд. Изузетно, само за најтешка кривична дела, могао се поступак по законику почети по службеној дужности. Тако се и. пр. чл. 145, 146, 147 и 148 наређује кнезовима, челницима, господарима села да строго пазе на разбојнике и крадљивце и да их гоне.

Устројство судова по Законику имало је доста сличности с византијским устројством. Пре Законика администрација и судска власт биле су спојене. У име краља су судили жупани, кастелани и кнезови, а праве судије назначене су само по западним варошима и у местима у којима су Саси живели.[10] По Законику, као год и у Византији, врховни је судија цар, који је судио у случајевима предвиђеним у чл. 78, 105 и 181. За овим су постојале *дворске судије*; за тим судије за поједине провинције, које је цар постављао, а без сумње су то биле кастелани или властелинчићи; за тим су казнену судску власт имали за извесне ствари и господари или поседиоци већих добара (чл. 103). Најзад и црква је имала право вршења кривичног правосуђа. Црквени људи судили су се пред игуманом, владиком или митрополитом (чл. 33), а и сами духовници су долазили у надлежност црквених судова. Али српска црква никако није била од оног-ликог утицаја на Кривични Поступак, од којег је била римска црква. Јер српска црква није била успела да се сасвим одвоји од световне власти, и да се, као римска, сама спаси и уређује, већ је увек била потчињена и потлачена јој је био владалац. Овако потчињена, црква није могла сама да заснива своју казнену судску власт и да је после све више распростире, него је ову имала само оноликo колико јој је владалац био дозволио, и отуд њен слаб утицај на поступак. Кривично правосуђе је у Србији стално имало световни карактер. По самом доказном систему познавано одмах немоћност цркве, јер је и она употребљавала таква доказна средства, која је римска црква одмах избацила, чим је до казнене судске власти била дошла.

Опасна чисто оптужни поступак, према свему реченом, био је доста сличан с поступцима осталих континенталних држава средњега века пре рецепције туђинских права, јер смо и тамо нашли да се Кривични Поступак кретао у границама Грађанског Поступка. Па и доказни систем Српског Кривичног Поступка био је сличан доказном систему старог Француског и Немачког Поступка, а различан од онога, који смо нашли у Римском и Канонском Праву. Разлика се ова састоји у томе, што се доказом у Српском Кривичном Поступку није тражила материјална истина, као што је то случај у Римском и Канонском Праву, већ само формална. Доказно право је било у главноме *Формалистичко*. Формализам се огледао у томе, што се доказом није ишло на то, да се пред суд изнесе сва грађа, из које би овај могао добити материјалну истину, него је у највише случајева имао да пази на то, да ли је овај, који пружа доказ, задовољио форму, коју закон тражи. Према овоме су и доказна средства била формалистичке природе. Али поред чисто формалистичких доказних средстава налазе се, наравно у мањој мери, и поједини рационални докази, као што су и. пр. сведоци. На даљег надзирања видеће се, да су рационална доказна средства познијег порекла, јер она потискују она ирационална и долазе на њихово место.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Д-р Бен. В. Марковић.

[7]) Zachariae v. Lingenthal, Geschichte des grichisch — römischen Rechts 330 — 331.

[8]) Ср. Новаковић, Душанов Законик (1898) 243.

[9]) Zachariae v. Lingenthal, Geschichte des grichisch — römischen Rechts 339.

[10]) C. Jiriček, Archiv 22 (1900) 176 и даље.

ОПШТИНА

(НАСТАВАК)

Овако организована општина, остала је у животу скоро 26 година.

Промене, које су се за то време догодиле у њеном уређењу незнатне су.

Тако, у самом Устројењију учињене су у главноме измене у томе, што је уредбом од 20. децембра 1841. г. Бр. 1170,[1] узета од општине београдске надлежност чисто полицијске власти, коју је она дотле имала по чл. 1. Устројења, и пренесена на парочито управитељство, а уредбом од 3. априла 1862. године Бр. 435. наређено, да се општинарима (одборницима) бирају и замењци, одређујући уједно њихова права и дужности.

У уредби пак, о избору кметова, значније су измене у томе, што су примљени предлози Преображењске Скупштине, по којима се поново нагласила потреба да избори кметова буду слободни и без утицаја среских начелника, али и да збацивање оних, по указаној потреби, иде непосредно начелнији окружни, а не сам Министар, као што је дотле чињено, и што је уредбом од 30. маја 1845. год. Бр. 664. поништено раније објављење Министра правде, да кметови улазе у ред осталих судија, којима се за кривице звичне и учињене у службеној дужности, није могао судити од стране редовних судова без претходног одобрења, те су, од тога времена, непосредно потчињавани окружним судовима.

За све време трајања онога уређења, општине су и саме осећале, да им је главнији задатак административно-управних јединица, те су због тога и покладале много већу пажњу делегираним пословима од стране државе, него својим чисто самоуправним.

Вршећи судску власт у њиховим границама, а чисто полицајску у најширим размерама, оне су давале задовољавајуће резултате и на једном и на другом пољу, јер су за грађанске спорове издавале узору „примитивних“ судова иначе свега, и наслањајући се на здрав разум и обичаје, судиле право и савесно, те је, тако, број спорова онога времена, био сведен на најмању меру, ма да су изношници одношаји били несређени; а схватајући, опет, потребу безбедности потпуно правилно, и благодарећи поводом социјалним приликама, одржавале ред и мир, те су и кривична дела сведена такође на минимум.

Успеси на самоуправном пољу много су, као што рекосмо, слабији. Која подигнута судница, црква или школа, једна да су направљене, да општина има још и друге задатке сем оних, што их пред за рачун државе.

Изузетак од тога чињен је са подизањем механа, које су као нека заједничка потреба истицане на прво место.

Међутим, мора се признати, да је један основни принцип самоуправни, иначе одржан и појачана свест о његовој потреби.

Мислимо овде на право избора општинских чланова.

Јер, и ако су нам Скупштине, одржане у овом периоду од 26 година, пружале и такве доказе, да се то право у читавим окрузима није ценило, и да се тражило да кметове поставља и смењује сама власт, ипак је женска народа била расположена, да то право задржи само за себе, па да га чак и проширн.

У таквоме расположењу народном, затекле су га и призиве од шездесетих година.

Идеје о слободи народа у општи, о потреби Устава и самоуправне општине, нису више биле стране чак и народима на Балкану, и њихова интелигенција већ је кроз штампу истицала потребу тих установа.

Та тежња истицана је и у нас, од једнога реда млађих људи, и кроз незнатну нашу штампу онога времена и иначе, те се, нешто под утицајем таквих захтева, нешто и по сопственој иницијативи представника народних, већ почело помишљати на преуређење општине.

Колико нам је познато, већ у 1862. години приступило се у Министарству Унутрашњих Дела средњавању материјала за израду закона о општинама, који би обухватио све оно, што је раније уређењима било пропуштено, или се показало као недовољно.

Тај материјал прибиран је од полицијских власти у оноликo, колико се хтело да новом закону буде извор у истинским народним потребама и да он буде израз његових жеља и погледа, али је једновремено постојала и та тежња, да се њиме створи општина, чије би уређење одговарало онданашњим уређењима других земаља.

У то име изаслат је један од наших онда угледних правника, да та уређења проучи на страни, на лицу места.

Није нам моментално при руци ни прибрани материјал пређе наших власти, ни извештај поменутога изасланика, али судећи по пројекту закона о општинама, који је поднесен Господарској Народној Скупштини, држаној 1864. године, и који је она на своме IX састанку од 27. августа и усвојила у главноме, тражећи измену само неких чланова, уређење иначе општина било је комбинација уређења извесних, сада уједињених држанина немачких, с погледом на француску општину.

У недоумици и сама, да ли је овај пројекат добар, и да ли су њиме обухваћене све потребе и одређене дужности једне добро уређене општине, влада је поменути пројекат поднргла новој ревизији.

Прерађен у неколико у самоме Министарству Унутрашњих Дела, он је писмом онданашњег Министра г. Н. Христића, од 29. септембра 1865. год. Бр. 6785. послат Државном Савету, као другом законодавном фактору, на оцену.

Ценећи сву важност закона, који је имао да замени нов живот општине и преуреди је тако, да она буде једна здрава основица државна, Савет је одредио парочиту комисију за преглед његов, у коју су ушли: Гаја Јеремић, Д. Цинцарић, Ф. Христић и С. Петровић, саветници.[2]

Тако састављена комисија, ушла је у оцену овога пројекта свом збиљом, коју је сама ствар изискивала, и чињени и знатне и оправдане приговоре самоме пројекту, тражила измену извесних његових одредаба.

Нарочито се истиче одвојено мишљење Ф. Христића, који је систематски и са познавањем и наших прилика и потреба једне општине, износио погледе противне онима, који су пројектом оличени.

На сваки начин, за ширу је јавност од интереса да се ти погледи публикују, али како се треба држати у излагању изнесеног реда, ми ћемо прво изнети поменуто писмо Министра унутрашњих дела, г. Николе Христића, упућено Савету, у коме се износе побуде, које су и њега и владу определиле да приступи изради новога закона о општинама.

У њему су ближе обележени и узроци, зашто је извесна законска одредба редигована овако или онако; чему управо она има да послужи и шта се од ње има да очекује.

(наставиће се)

Димитрије С. Калајџић.

[1] Зб. 2. стр. 116.

[2] Акта Држ. Савета Бр. 119/66. год. у Државном Архиву.

НОВЧАНЕ КАЗНЕ
по железничко-полицијском закону

Министарство унутрашњих дела 24. маја 1900. године под Пр№ 9595. издало је расиис, који је доцније штампан и у „Полицијском Зборнику“ на страни 472., и који овде у целини исписујемо:

„Господин министар грађевина писмом од 19. овог месеца бр. 8414. достављено је господину министру унутрашњих дела, како се полицијске власти не придржавају расписа издатих им од стране господина министра унутрашњих дела од 1. новембра 1891. Пбр. 17068; од 24. марта 1895. Пбр. 6299. и 23. јула пр. године Пбр. 16968, којима је расписима: *да се сви железничко-полицијски истуни брзо и кратко изврше, и новац од казне добивени шаље благајници дирекције железничке са назначењем: од кога је, по којој пресуди и која дана казна наплаћена*; те се често пута дешава да осуде застарevају, а тако исто дешава се, да се наплаћена казна не шаље благајници дирекције, већ министарству финансија, што је противно поменутим расписима издатим томе начелству.*)

С тога се препоручује томе начелству да омах нада наредбу подручним му полицијским властима, те да се у будуће поменутих расписа строго и у свему придржавају а нарочито да истуне брзо и кратко изврше, и новац шаљу благајници дирекције.

За сваки случај неизвршења наредаба предвиђених расписима одговорни чиновник биће строго кажњен.“

Овај део овога расписа, који говори да се новац добивен од казне за железнички иступ шаље благајници железничке дирекције, незаконит је и према томе не сме бити примењиван.

Право да кривца за учињену кривицу, па и за железнички иступ, казни има искључиво држава и по општем казненом законику (§. 27.) сме новчане казне наплаћују се у корист државне касе. Кад су код нас подигнуте железнице донесен је и железничко-полицијски закон, који говори о кривицама учињеним на железници и о казнама за те кривице. У томе закону нигде није казано у чију ће се корист изрицати новчане казне предвиђене у чл. 62. тога закона, али по томе, што се новчане казне по општем казненом законику, ако није законом друкчије наређено, изричу и наплаћују у корист државе, излази сасвим јасно да се и казне изречене по железничко-полицијском закону изричу само у корист државне касе и да се њој но наплати имају предавати.

Расписи који су претходили наведеноме правилно су упућивали полицијске власти и препоручивали да се само новац, који се од кривца досуди и наплати као накнада за учињену штету, јер се накнада и досуђује и предаје оштећеном, шаље благајници железничке дирекције, а не главној државној благајни. Али расписом, који смо навели, учињена је пометња. У њему се констатује да је раније расписима наређивано да се новчана казна досуђена по железничким иступима шаље благајни железничке дирекције, па се то наређење и овим расписом поотвраја. Погрешност констатације и наређења потпуно се утврђује ако се прочитају раније расписи на које се овај позива као и железничко-полицијски закон, јер у њима нигде не пише да се и новчана казна шаље благајници дирекције.

Погрешност није примећена ни доцније него је наведени расиис општампан и у „Полицијском Зборнику“ који поред осталога има задатак да полицијске чиновнике упути на правилно примењивање закона, а у регистру тога зборника на страни 1446. под насловом „железнице“ изричко се вели „Расиис министра унутрашњих дела од 7. јуна 1898. године Пр№ 12470, да се и казне за железничке иступе шаљу дирекцији“ и ако у самоме томе расиису стр. 468. стоји да се „новац наплаћен од кривца за овакве штете шаље благајници железничке дирекције; дакле, не и казне.

Многе полицијске власти које имају да извињају и суде железничко-полицијске иступе и дан дањи поступају на погрешном наређењу расиса № 9595. и новчане казне изричу приликом осуде у корист благајне железничке дирекције, па наплаћене њој и шаљу, а она их, разуме се, прима и уводи као свој приход.

Надамо се да ће после овога радити правилно, онако како је прописано законом.

Душ. Николић

ПОЛИЦИЈА
од
Едмунда Вернацина.

(СВРШЕТАК)

II. *Правне форме полицијске делатности.* Прегледамо ли сада *правне форме* полицијске делатности, то можемо њих пет разликовати: полицијску уредбу, полицијску наредбу, полицијску дозволу, полицијску казну и полицијску принуду. Полицијска је уредба апстрактна норма, која потиче од полицијских власти. На против полицијска је наредба заповест или забрана једне полицијске власти у индивидуалном случају. Поред тога се у једном великом броју случајева, који су у осталом раније још чешће били, показала потреба да се руковођењу полиције повере и такви поступци, који по себи не треба да буду опасни, али који под извесним околностима то могу бити. Ово бива кад се такви поступци генерално забране, али се при том полицијској власти да овлашћење, да их под извесним претпоставкама и контролом може допустити. Ове претпоставке и контрола одређују се за тим, ниже или мање подробно, нарочитим нормама. Једна таква општа забрана може се у њеним државама само законом или на основу законом изречи, али и право да се од забране учини изузетак потребно је да се у закону оснива, пошто би иначе полицијска власт имала права, да од поштовања закона поједина лица ослобођава. Према томе *основа* је онда нарочита врста полицијске наредбе, и њена правна функција састоји се у томе, да успостави природну слободу делања, која би постојала, да није закона о забрани њеној.

По себи се разуме, да се полицијска делатност не може ограничити само на запосдење, забрањивање и дозвољавање. К томе мора приступити могућност изнудити намеравани резултат. Принуда се може састојати у полицијској казни и у непосредној примени силе. Право да се она сила употреби лежи у природи полиције, док је у погледу полицијске казне врло спорно, да ли полицији треба признати право на кажњавање. На сваки начин да је полицијска казна различна од „праве“ или „криминалне“ казне, али је она ипак „казна,“ коју по данашњим појмовима треба да припрећују само закони, а да је изричу само непристрасни судови. Сходно овој мисли постављен је у Енглеској одавно, а за тим у време револуције у Француској и на другим местима принцип, да се само у законима сме изреки апстрактно припрећивање казном ради осигурања полицијских циљева. Закон тада или везује, као што бива у кривичалном праву, забрану са припрећивањем казне (ко то и то учини биће кажњен и т. д.), или се само ограничава на оно последње, а полицијским властима оставља, да опасну радњу уредбом забрани. Припрећивање казне тада је условно, оно само тада дејствује, ако уз ову дође полицијска уредба. Такав закон излина се по примеру Биндингову „бланкет - закон,“ установа о чијој су користности мишљења врло подељена. У њеним држава отказале су полицијске власти простраиа овлашћења, која су оне примале из времена полицијске државе, када законодавна и извршна власт нису биле раздељене. У овим државама имају полицијске власти право, да саме издају у форми апстрактних норама казнена припрећивања, а такве се норме називају полицијске казнене уредбе. Међу тим тада су полицијске власти везане при томе не само за законска овлашћења, већ и за друге разлучите ограде, пошто закон може одредити прте казни и максимум казне. У оба система узети су за вршење полицијског казненог правосуђа судијски елементи. У Енглеској тиме, што је изрицање полицијске казне поверено приватним судијама, у Белгији и у другим државама тиме, што су за то овлашћени обични судови. Тачно узевши тиме престаје да постоји појам полицијске казне и она постаје део обичне судијске делатности. Али у њеним државама није се тако далеко отишло, једно на обзира у годности — да се у постојећем стању што је могуће мање меша — а друго да се не би слабила моћ полицијских власти, а и због тога да се не би судови тиме деморалисирали, што би морали ставити казнено правосуђе у службу административних обзира целисходности. Али за то је казнено правосуђе полицијских власти већином стављено под судијску или квази-

*) Расиис је упућен Управи града Београда и начелствима округа која су поред железничке пруге.

судијску контролу. И то на разне начине. Негде је полицијско кажњено правосуђе, као у Француској, бар додељено нарочитом поступању оних „Contentieux administratif,“ поште Француска све до данас одбија директно утицање незаинтересованих судија, сматрајући то као повреду принципа о „подели власти.“ Негде пак и тако, да се изрицање полицијских казни још с почетка препадо на „административне судове“. У неким државама признато је странкама право жалбе редовном суду, али ограничавајући, по негде, делатност судова само на испитивање законитости. Суд тада може полицијску осуду истина поништити, али је не може преиначити. По правилу може при том суд испитати законитост наредбе, која је претходила осуди, као и спецификално законитост полицијске уредбе или полицијске кажњене уредбе, на њихову примену одбити због незаконитости.

Најзад долази у обзир од полиције употребљавана *принуда*. И ова принуда има своје форме: „извршавање пакнаде,“ при чему се стиче, које власт тежи да успостави, успостављена од стране саме власти — ако је то погодно — о трошку дотичне странке; за тим „егзекутивна казна,“ која кажњавањем посредно резултат извршења и која подлежи сличним појмима као и полицијска казна, с којом се често и идентификује; најзад и „директна принуда“ непосредном употребом силе. Никакве ни се ово последње као безусловно или неприменљиво, онда наступа примена других зала, нарочито употреба оружане силе, ради чега се — ако сила полиције није довољна — узима војска у помоћ. Наравно да се овлашћење на употребу таквих принудних средстава мора основати на законима. Све су државе но француском угледу створиле у циљу употребе оружане полицијске силе нарочито жандармерија, као војнички организовани егзекутивни персонал („жандармерију). Често је пак слични егзекутивни персонал уведен у већим општинама и другим комуналним телима ради вршења локалне полиције. Стварањем овога егзекутивног персонала тако је јако усавршена организација полиције у 19. веку, да је с обзиром на безуспешност отпора фактичка примена силе велика реткост, те је у 19. веку свуда остало „право на отпор против ухватавања“, које је још у ранијем француском уставима било признато као „природно човечје право,“ поште се сада сматра да се он не може довести у склад са редом у држави. И у овоме леже знатна противности средњевековној држави, у којој је такво индивидуално право отпора бар у принципу увек било признавано.

III. *Организација полицијских власти.* Што се тиче организације полицијских власти, она чини на континенту део ресора министарства „унутрашњих“ послова, а њено вршење леже већином у рукама државних чиновника. Свуда се пак показали потреба, да се извесне области полицијске делатности повере самоуправним телима, и то општинама, а са већом или мањом самосталношћу. Овде су у питању такве опасности, које се у приоме реду тичу општина, и такве пренапетиване море, које општинска органи и о трошку општина могу промењивати. На тај начин постаје појам „локалне полиције“ у супротности према „државној полицији.“ У прву долази на пр. пијачна, друмска, пољска полиција и т. сл., у последњу полиција штампе, удружења, збора, полиција рада чуваља појачних интереса, као и већином цела судска полиција. У Енглеској и осталим државама енглеске расе обратан је био ток развића: нормално и пробитно јесте локална полиција.

IV. *Општи карактер полицијског права садашњости и погледа на будућност.* У целини посматрајући разликује се полицијско право садашњости од тога из осамнаестог века нарочито у томе, што полицијско право садашњости хоће да буде систем заштитних средстава *појединца против полиције*. У детаљима може овај систем потребовати још доста поправака, али циљ његов постоји, и много је од тога свуда постигнуто. А не може се довољно нагласити, да за цео овај систем, без кога се не може замислити „модерна“ држава, без којег нема никакве политичке образованости, имамо да захвалимо *енглеском народу*. Међу тим излази на видик у последњим годинама сасвим другог гледиште, чији је извор у сазнању, да је овај систем и *сувише једностран узевши за интересе имућних класа*, а да интересе сиротних класа никако не штити потом брижљивошћу, и ако баш за ове класе *формално* подједнако поступање у истини значи *заштићивање*. Јер опасности, које прете сиротиња, чине ове у опште релативно много слабијим, него имућне, шта више према многим опасностима ова су потпуно немоћни. Ми увиђамо данас врло добро да је претпоставка о подједнакој мери „сопствене снаге“ свију, која иначе лежи и у основи либерализма, била илузивна, и да је она код многих почивала на извесном претераном оптимизму, а код многих пак несумњиво на тежњи, да се сиротна класа исисава без стварања од стране државе у томе. Што се ова наука прекасно, то је светско-историјска заслуга времена, у коме живимо. Ми данас појмимо, да држава мора заштићивати сиротињу у много већој мери но што бива са имућнима. Ово сазнање изазвало је значајну допуну и измену полицијских закона и уредаба, што је у свима државама према ступњу њихове културе већ отпочело, и што ће се још дуго у двадесетом веку продужавати.

Искуства, која смо могли прибрати из социјалних борби деветнаестог столећа, уче нас при овоме, како се мало има користи само од издавања *закона*, ако се њихово извођење не повери погодним лицима и ако се, сем тога, оно брижљиво не контролише. У периоди либерализма задовољавале су се државе и суднице са издавањем полицијских заштитних закона. Главна погрешка досадањег полицијског права лежи у томе, што је оно стварале истина и суднице пространа заштитна средства против претране *делатности* полицијских власти, али готово никаква против *недељења и немарности* полиције, услед чега нарочито сиротне класе народне пате. Друга половина протеклога столећа одликује се на против стварањем нарочитих знања, чији је задатак специјално контролисање извођења социјално-политичких закона. Та су знања т. зв. „инспектората“ (надзорчини, санатетски, статистички, и с тим стоји у вези ванредни значај, који од тада статистика добија. Али оне су се новотарије већ показале као недовољне. Чим држава њима, да интереси сиротних класа нису никако интереси некога „унутрашњега непријатеља,“ већ исто тако *њени сопствени*, као и они имућних грађана — а то је се свуда у брзо десити — одмах се појављује потреба даљих модификација полицијског права, чији се почеци очигледно свуда показују. Ако ми оне почетке тачно схватамо, то онда постоји намера да се сиротињој класи призна *иницијатива* у погледу издавања норама, које су за њену заштиту потребне, за тим *контролисање* њиховог извођења и учешћа у *суђењу*. Слободне организације пролетаријата, које су се образовале по неопходном уништају задрана удруживања (коалиције, без сумње су познане да буду носиоци оних права, као што већ у приредном односу постоји тежња, да се оне споје са државним организмом („посредоване при набављању рада, колективним уговори о раду, осигурање). И ј р средство, које је либерални систем измислио за осигуравање правних добара појединаца, т. ј. мало час карактерисано полицијско право, показало се у социјалним борбама 19-ог столећа без једства по заштиту сиротних класа исто онако, као „подела власти,“ која је по списима Монтескијевим требала да осигура „политичку слободу“ *салона*. Садашњост почиње да на место оних „власти“ ставља две нове, а заједно ће се и Монтескије наћи, који ће у погодном моменту изнаћи за нове потребе згодну реч. Само ова реч неће изражавати „поделу“ оних власти, о којој се већ природа ствари најбрижљивије стара, већ њихово сједињење у интересу целине.

Д-р Д. Аранђеловић.

ПОУКЕ И УПУТИ

За расправу питања о стараначкој награди, за чување узбрђавених старих, нескућчено је надлежна полицијска власт.

Начелник среза тршетеничког решењем својим од 16. новембра 1901. год. № 16258. на основу § 466. *б.* грађ. суд. пост. определио је Васи Ј. шкомору из Тршетеница стараначку награду за чување узбрђавене покретности Ђорђа Г. там.

По жалбама странона Васе, решење је ово одобрило начелство окр. крупевачког решењем својим од 1. децембра 1901. год. № 12540. и Министар Унутр. Дела решењем својим од 12. јануара 1902. г. Пр 737.

Противу решења Министрова стараше се Васа жалио Државном Савету наводећи, да полицијска власт није узела у правилну оцену његово тражење, да му се исплати књижа по 14 дин. месечно за лучење, који је морао научити узети за смењиа) узабраних ствари.

Државни Савет нашао је, да је према § 466. б. грађ. суд. пост. полицијској власти остављено, како има да поступи у одмеравању награде страсаоцу. Према том законском пропису, полицијска је власт расправила питање о награди страсачкој, зато у овом случају, питање, које жалилац жалбом својом покреће, не спада у област административних спорова, за које је према чл. 18. постановника надлежан Државни Савет,

С тога је Државни Савет одлуком својом од 14 маја 1902. год. Бр. 1738. одбацио жалбу као ненадлежној власти поднесену.

Један случај правилно примењеног прописа § 298. грађанског закона од стране полицијске власти.

Иван К., из Петковице, док је био у задружном односу са својим оцем Павлом, извршио је трамиу земљишта са Милошем М., из Петковице, и то тако: да њему Милош уступи његово земљиште у „Пјеком брду,“ и уз то да му да прида 180 дин. у новцу за његово — Иваново — земљиште звано у „Врбовцу.“

О овој трамии издао је Иван утрамљачу Милошу писмено — квиту, потврђено својеручно. Овим писменом Иван је дозволио Милошу, да се за обезбеду трамине и датог прида, може условно убаштинити код суда, на дато му новце у трамиу, што је овај и учинио 30. децембра 1895. године № 14764.

На неколико дана раније пре ове трамине, а то је 22. децембра 1895. год., трамљач Иван задужио је горњу утрамљену земљу зв. „Врбовац,“ Томи М., из Петковице, са сумом од 1200 дин., и за обезбеду овог дуга одобрио интабулацију, и земљу му до издатом писмену — признаници, планину потврђеном 22. децембра 1895. год. № 16021, дао на уживање, место изнађена интереса до уговорног рока за исплату, а и доцније, ако дуг не би исплатио.

Признаница ова интабулисана је код суда 22. фебруара 1896. год. № 2950, по одобрењу оца Иванова — Павла.

Трамљач Иван у времену извршене трамие са Милошем био је у неодлектом стању са својим оцем покојним Павлом, о чему је издао писмену изјаву свом повериоцу Томи, и потврдио је полицијском влашћу 9. октобра 1897. год. № 12688.

Начелник среза мачванског решењем својим од 12. јуна 1901. год. № 7066, који је одобрило и начелство окр. подринског, упредио је Тому да земљу у „Врбовцу,“ уступи у својину Пантелији, сину пок. Милоша, као утрамљачу са Иваном биншим сопственицима, а да се особеним парничним путем обрати суду противу Ивана за накнаду штете, што му је дао у роум земљу, која је путем трамине раније уступљена Пантелијином оцу пок. Милошу.

Министар унутрашњих дела решењем својим од 12. фебруара 1902. год. IIX 3342. одобрио је решење начелства, наводећи да је исто умесно с тога, што је Пантелија, односно његов покојни отац Милош држао спорну земљу по праву трамие, за обавезу чега је 18. маја 1895. год. стављено и условно убаштињење по интабулационим књигама приотеженог набавног суда.

Противу овог решења Министрова, поверилац Тома изјавио је жалбу Државном Савету, и у њој напео да Министрово не одговара закону с тога, што трамиа, коју је Иван извршио са пок. Милошем, не вреди, јер је Иван у то време био неодлежан од свог оца и за ту трамиу није имао његовог одобрења; међутим Иван је извршио задужење спорног имања њему раније са знањем и одобрењем оца, те је с тога он и јачи у праву да узима спорну земљу, док му се дуг не исплати. С тога није требало њега унубњивати на парницу да своје право доказује, већ противну страну, која му то право спори.

Државни Савет, разматривши ствар овог предмета, нашао је: да је решење Министрово заснивано на правилној примени § 298. грађанског закона, јер је трамљач Милош условним убаштињењем, које је извршено код суда пре извршене интабулисана дотичног имања за дуг жалиоче, раније потпуно сопственик утрамљене земље, на је према томе он, односно његов син Пантелија, јачи у праву на спорну земљу.

С тога је Државни Савет одлуком својом од 6. септембра 1902. год. № 6902. одбацио жалбу као неумесну.

Пресуде полицијских власти, донесене на основу § 24. грађанског судског поступка, не подлежу расматрању Државног Савета.

Пресудом начелника среза рамањског од 8. децембра 1906. године № 12935., а на основу § 24. грађанског судског поступка, каквом је са 15 динара председник општине рушичке, Крста Радојевић, што не наредби среске власти није у осталом року извршио пресуде суда општине рамањске од 30. јула 1901. год. Бр. 605., којом је С. Анђелковић, из Рушчића, осуђен да плати Милосаву Нојићу, из Мозгова 45 динара.

Противу оне пресуде осуђени председник Крста изјавио је жалбу Државном Савету, наводећи, да моменту пресуду није могао извршити с тога што осуђени Анђелковић нема ни покретног ни непокретног имања, из кога би се пресуда могла извршити.

Државни Савет нашао је: да пресуде, донесене на основу § 24. грађанског судског поступка, не подлеже његовом расматрању, те је, на основу чл. 25. овога пословника, одбацио жалбу као ненадлежној власти поднесену.

Одлука Државног Савета од 27. фебруара 1907 године № 1105. **М. В.**

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине пучке, актом својим од 5. фебруара ове год. Бр. 180. пита:

„У закону о шумама ни једним чланом није опредељено, да општински судови имају право извиђати и судити о горскеви и шумским кривицама ма о којикој вредности, пити о томе што има у кривичном судском поступку.

Према томе не зна се надлежност општинских судова у овоме погледу, и зато се моли уредништво, да нашли зато своје обавештење о томе, како се општински судови имају управљати у поменутим случајевима.“

— На ова питање одговарамо:

Кад општински суд у своме питању тврди: да закон о шумама нигде не говори о праву општинских судова на извиђање кривица о горскеви и другим шумским кривицама, онда он друга доказе да закон о шумама није прочитао ни једам од његових чланова.

Није прочитао, вероно, јер да је то учинио, онда би из чл. 126. зак. о шумама видео своју надлежност.

Ово питање, у осталом, казује и то, да органи општински не читају ни објашњења, која се дају преко овога листа, јер је баш о овом питању говорено и на дугачко и на широко у бр. 27. од прошле године на страни 231. под III. поводом сличног питања општине крнјо-речке.

Кад већ раније није чињено што треба, онда сада треба прочитати и закон о шумама и поменуто објашњење, па ће се тада знати и надлежност и право општинских судова у овоме погледу.

II.

Суд општине драгобраћеше у срезу грузањском актом својим од 2. фебруара ове год. Бр. 195. пита:

1. „По § 6. грађ. суд. пост. а у вези са § 335. грађанског закона, општински су судови надлежни да суде пољске службености.

Да ли је, по томе, општински суд надлежан да суди о пољским службеностима и преко државног имања, над је ово у власти оне општине где је спор, или је за тај спор надлежан Пређотежени Суд по § 27. т. в. грађанског суд. поступка.

2. Долази ли кривица онога, што је тужет пао намерно убио у тужеви имању под одредбу III части крив. закона као штуп, и на коме се § истога закона позивала?“

— На ово питање одговарамо:

1. По правилу, постављеном у т. в. § 27. грађ. суд. пост. над год је у питању државна имовина, надлежност суђења пређази на државне судове, на су они надлежни и за расправу питања о службеностима преко државног имања; и

2. Истина, наш кривични закон нема нарочиту одредбу, која би одређивала ка-

ину за оне, који намерно убију стоку или коју другу домаћу животињу, то се ревизија закона узимало, да дотични не може бити суђен за кривицу, кад ова није предвиђена законом, него се увек тражи само накнада штете за убијену стоку или животињу путем грађанскога спора.

Такви опорони нису ретки код нашега сеоског становништва, и судска пракса бележи многе такве случајеве, расправљене као обични грађански спорови.

Међутим, ми држимо, да би овде могло бити и кривичне одговорности.

Јер, кад § 375. т. 7. казни убијање и осакаљење стоке, затечене у штети, а пеш се, међутим, по т. 8. истог зак. наређења укрвљење у животиње шкеточиње, онда тим пре треба казнити убијање животиње кад није у штети.

Могао би се, наравно, чинити приговор тај, да тач. 7. § 375. везује казну само за тај услов, да је стока затечена у штети, али се такав приговор не би могао разложно бранити, тим пре, што се по тач. 4. истога законског прописа казни свака повреда приватног добра, у који се ред може убројати и стока, кад већ нам грађански закон нема специјални термин за разликовање, него и ону гуру у стварн.

У осталом, може се покушати са приказом § 375. на ће се бар тако повода код судова расправити ово питање, а у ову руку бити и повод за потребну законску измену у овоме правцу.

III.

Суд општине шаворске, актом својим од 2. фебруара ове год. пита:

„Пресудом овога суда од 1904. год., осуђен је један грађанин да плати другоме 147 динара на име накнаде штете и трошкова за убођеног коња.

Осуђен је изјавио благовремено жалбу на ову пресуду, и општински је суд, како жалбу тако и пресуду са актима послао приостепеном суду на расматрање.

Ова акта примљена су у спрашшкој поштанској станици, како што се из оближњине књиге види, иако по навођу приостепеног Књажевачког суда, она тамо нису пристала, нити се трагањем могло утврдити како их је нестало.

Тужилац, коме је грамбина досуђена, има оверен пресне пресуде, и он тражи да се ова пресуда изврши.

Суд моли уредништво за објашњење: може ли суд приступити извршењу ове пресуде по поднетом оверном препису од осуђеног, кад је оригинал загубљен или не може, и ако не може, од кога оптешења може тражити накнаду?"

— На ово питање одговарамо:

Не може и не сме суд приступити извршењу пошто по поднетом оверењем препису, јер се из питања види, да та пресуда није постала извршном, пошто суд није донео своју одлуку по изјављеној жалби, усled нестанка акта.

Све што сада треба учинити то је, да се од тужиоца узме накнадна жалба, да признавајући јој право благовремености, пошље приостепеном суду на расматрање са оверовни преписом пресуде.

На тај начин пружаће се могућност суда да каже: да ли је пресуда тога суда законита или не, и тек после може бити реч о њеном извршењу.

IV.

Суд општине бољановачке, актом својим од 13. јануара ове год. Бр. 34, пита: да ли вреди осуда школског одбора, изречена над њачки родитељима, над оне последњи нису у опште саслушани и позвани да се бране у смислу чл. 11. Устава земаљског.

— На ово питање нећемо да одговарамо због тога, што је на истоветан захтев општине врањичке дато обавештење у бр. 25 „Полицијског Гласника" за годину 1905., па то повољено и у бр. 3. од ове године.

Нека општински часници прате обавештења, која се дају, на неће имати потребе да постављају овако нејасна питања, која стварају посао и њима и уредништву.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕСЕ

Андреју Кужина и Јохана Вилхелма Кунумана, руске поре бегунце тражи начелство округа тимочког, актом Бр. 2123. Обраћа се свима сеним властима и и привремено ако би што знали о овим бегунцима да о томе известе помешту начелство.

Димитрија Јовановића, бив. финансијског стражара, тражи начелник среза качанског, актом Бр. 12629/905. Пронађеног треба спровести помешту начелнику.

Мидрат, син Михаила Мидића, бив. полицијског писара, утекао је пре три месеца из дома „Сиротске дене" и де сада се ништа о њему није сазнало. Мидрат је стар 14—15 година, у лицу плав, омален. Моле се све власти и и приватни, да ако би што знали о Мидрату, о томе известе овдат сакаланским с позивом на акт Бр. 8287.

ПОТЕРЕ

Стаменко Милетић, *земљоделац из А. Видове, 22. ов. м-ца ово 4—5 сати изјутра заклао је Смиљу жену Николија Милетића, ово, и по извршеноу дела побегао. Стаменко је стар 25 година, средње раста, црномањаст, црних брковa, дугих образа; од одела имао је на себи: кошуљу јагетиљу, црну прекопачку од мајка, која је на прсима извезена тајланом са цветком од црвене чоје, панталоне, на глави шубару а на ногама опанке. Кад ове погуни се. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже, и проваћено стражарно спроведу месечнику среза качанског с позивом на дописну бр. 5473.*

Миловак Радовановић „Лола", земљо. из Црвене Јабуке, извршио је опасну крађу Сретењу Петровићу, ово, и по извршеноу дела побегао. Миловак је у лицу пун, малих црних брковa, у сукненом одељу, на глави има шубару а на ногама опанке. Обраћа се свима сеним полицијским и општинским властима да Миловића потраже и у случају проналаска стражарно га спроведу начелнику среза тимочког с позивом на дописну Бр. 3054.

Петар Пиковић, који је био на издржавању код Јездимира Милошковића, земљо. из Петиница, побегао је ноћу између 19. и 20. ов. м-ца од Јездимира и са собом је одвео једну Јездимирову јужину, вагору 3 год. лепе куртасте, рогова поширена у напред, без рошила. Нека све полицијске и општинске власти живо потраже краљевина и краљеву јужину и у случају проналаска о томе известе начелника среза тимочког с позивом на акт Бр. 2707.

Велимир Радовић, земљо. из Лешевице, среза пожешког, побегао је ноћу између 17. и 18. ов. м-ца из притвора начелника среза пожешког, где је био ина истрагом због опасне крађе. Велимир је стар 28 година, средњег раста, сувоњав, црномањаст, малих црних брковa, мало на шиши бреде, једног предњег зуба нема; од одела ника на себи: гуњ, прво војничке панталоне, на глави шајкачу а на ногама опанке. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и у случају проналаска стражарно спроведу помешту начелнику о позивом на дописну Бр. 3880.

Станимир Петровић, абаџија *из* Марковца, решењем смедеревског приотепеног суда стављен је у притвор и ноћ истрагу због опасне крађе, али је по извршеноу дела одмах отуварио од куће. Станимир је стар 40 година, омален, дебељушкаст, у лицу смеђ, малих рибљих брковa. Обраћа се свима сеним полицијским и општинским властима да га потраже и у случају проналаска стражарно спроведу помешту суду с позивом на акт Бр. 8662.

Непознати крадљивци ноћу између 20. и 21. ов. м-ца обили су пајдиан на дућану Мирића Живковића, трг. из Ниша и одвели, разбивши чекмеџе: 200 динара у разној моћети, један грош полу-пајполош, једну кутију цигарета од 30 динара у двопарчиња, једну кутију цигарета од 30 динара, једну кутију цигарета од 25 динара, пола кутије цигарета од 25 дин. и 40 кутија дуванa од 0·50 дин. Нека све полицијске и општинске власти потраже крадљивце и крадене ствари и у случају проналаска о томе известе начелство округа пишког с позивом на дописну Бр. 8564.

Непознати крадљивци ноћу између 4. и 5. ов. м-ца проваљли су зид на дућану Косте Величковића, бакалина из Ниша, и из дућана узели: 300 шакалића сировог дуванa од 0·20 пр. дин., 2 кутије цигарета турског дуванa 1 врсте од 25 динара, 1 пило бајновица од 25 динара, 1 пило турског дуванa у кутијама од 0·80 пр. дин., 1 кутију тонуце цигарета, 1 пило цигарета с шиском, пола килограма цигарета с црвеним шиском, 1 килограм бурмута, 2 кутије цигарета од 1 динар, 2 кутије цигарета од 1·20 дин., 4 кутије цигарета од 0·70 пр. дин., 20 игра. кабе, 30 игра. пирачка, 10 игра. дебелобрка, 10 игра. шећера, 15 игра. маста. Нека све полицијске и општинске вла-

ста жешо потражке крадљивце и крадене ствари и у случају проналаска о томе известе начелство округа пишмо с позивом на акт Бр. 5032.

Крађе стоке. Ноћу између 13. и 14. ов. м-ца непознати крадљивци украли су из затворене воденице Благоја Лазића, земљорадника из Возућег пет комада свиња, од којих су три нераста. Дешења начелника среза беличког Бр. 555.

Ноћу између 17. и 18. ов. м-ца непознати лопови разбили су катанац на колари Јока Ђапића, земљод. из Рткова, и украли шест брава овина и једна плуг. Дешења начелника среза ключког Бр. 2856.

Обраћа се свима својим полицијским и општинским властима на ове покрађе.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

8. тек. месеца допутовало је брзим возом из Софије ово лице, и то првом класом. Овдашњој железничкој полицији учинило се то лице сумњиво, јер је у оделу радничком путовало првом класом.

Ово је изјавило да се зове Дино Георгијев — Куцаров и да путује у Будим-Пешту. На ово име имао је и уредан пасош, само што се доцнији опис у пасошу није слагао са њим, што је дало повода комесаровом помоћнику г. Анђеловићу да га с воза скине и од пута задржи док се не утврди његов идентитет.

Он је и на протоколу изјавио да се зове Дино Георгијев — Куцаров, да је родом из Дрангавова у Бугарској и да путује у Пешту да ради биштонџијске.

Када је над њим извршен претрес пре њему је нађено: 162 наполеондора, 70 рубаља у злату, 20 ирмика у злату и нешто ситније у бугарском новцу, свега 3478 дин. За овај новац каже јо да је његов и да га је зарадио у своме селу и у Румунији. Иром каном путује, каже је, што се боји да му у њиним каселма но не дигне новац.

Приликом потписивања протокола он се у забуни заборави и напише као своје име Марин, по чин је то написао тргао се и исцртао перо.

По том је изјавио да он није Дино Георгијев — Куцаров већ **Марин Громов**, родом из Дрангавова, да пасош није његов, већ његовога сељака Дине Куцарова, јер њему нису, вели, хтели дати пасош без велике кауције.

По своме свему видело се да ће се овде имати посла са пакпим клочићем, тим пре што је г. Мркићу, комесару пуно сметао део пре њему нађеног новца само да га пусти, те је због путовања са лажном исправом и обмане власти кажњен са 20 дана затвора, а за то време упућено је питање бугарским властима о овом лицу.

И овдашња Бугарска Дипломатска Агенција и Столично Градоначелство у Софији известили су Управу града Београда, да ће ухапшено лице бити заиста Марин Громов, из Дрангавова, кога бугарске власти траже због убиства и пожаре Николе Штирковца из истога села.

Међутим један од полицајаца у Управином затвору, који је дуго живео по Бугарској, тврди да је он Србин по пореклу и да се зове **„Тома Петровић“**, звани „Сричето“, написао допис и обишао кафе.

Док се не утврди несумњива идентичност овог лица и не донесе решење о његовој експедицији Громов ће остати у затвору Управе града Београда. Ако би ко о њему што нашао знао, моли се да то саопшти Управи с позивом на акт Бр. 10585.

Један од најопаснијих жандарма београдске полиције ухапшен је 16. тек. месеца на „Три Кључа“ у Београду **Милутина Милошевића**, званог „Кору“, кочкара.

Доласко је из Обреновца и тек што је ступио у Београд ухапсио га је један „мушкица“, који га је привео полицији, у којој је добио своју меру — тридесет дана затвора.

Милутин је од старијих посластица, пропутао је тридесет трећу годину и онако као један од најстаријих и најпредузимљивијих дућа њесова фаха. Го документује и то, што нијед није судски осуђиван, јер је умео да избегне судску прилачну одговорност.

У осталом он је и интелигентнија од својих других својих колега. Учитељски је свр. а учио је и две гимназије и живео неко време у Београду.

Родом је из Крушевца. „Кора“ га зову због слабих очију, којима ноћу ништа не види као сокол, те ноћу ноћу, те ноћу сваке и врши операције и врло добро напада и најнапу несу.

Иде по пијацама и пазарним данима, а „операције“ и по кафанама.

Ако је где учињено какво важније дело треба известити Управу града Београда, где се он сада налази.

Ж. Л.

НА ЗНАЊЕ

Комплети „Полицијског Гласника“ за 1905. и 1906. год. могу се добити у уредништву по цену од 20 динара за једну годину, у елегантном гардом повезу. Новац треба слати благајни Министарства Унутр. Дела.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан В. Јовановић

БРОЈ 14. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 1. АПРИЛА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК" излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године, код свију колекцијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатнике у износу 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника" не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

МИ

ПЕТАР I

по милости Божјој и вољи народној

Краљ Србије

На предлог Нашег Министра Унутрашњих Дела а по саслушању Нашег Министарског Савета, на основу члана 100. Устава, члана 10. Закона о Пословном Реду у Народној Скупштини и члана 2. и 93. Закона о Изборима Народних Посланика, решили смо и решавамо:

Пошто је Народна Скупштина сазвана у редован сазив за 1. октобар 1906. године а на своме 122-ом редовном састанку, држаном 20 марта 1907. године, решила:

„Да се на место г. Стојана М. Протића и г. Михаила Н. Поповића, на основу чл. 10. Закона о Пословном Реду у Народној Скупштини и члана 17. и 93. Закона о Изборима Народних Посланика нареди нов избор једног квалификованог посланика у округу крушевачком и једног квалификованог посланика у округу тимочком, пошто су г. г. Протић и Поповић изабрани и Указом Његовога Величанства Краља од 19. овог месеца потврђени за чланове Државног Савета и тиме престали бити народни посланици а места квалификованих посланика са листа на којима су они били изабрани за народне посланике испрпена су."

Наређујемо:

Да се на дан 15. априла ове године изврши накнадни избор по једног народног посланика са условима из члана 99. Устава за изборе округе крушевачки и тимочки за четворогодишњу скупштинску периоду: 1906., 1907., 1908. и 1909. годину.

Наш Министар Унутрашњих Дела нека изврши овај указ.

21. марта 1907. год.
у Београду.

ПЕТАР с. р.

Министар унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

МИ

ПЕТАР I

по милости Божјој и вољи народној

Краљ Србије

На предлог Председника Нашег Министарског Савета, Нашег Министра Иностраних Дела, а по саслушагу Нашег Министарског Савета, на основу трећег одељка чл. 54. Устава Земаљског, решили смо и решавамо:

да се седнице Народне Скупштине, сазване у редован сазив за 1. октобар 1906. год., читањем овог Указа одложе до 26. маја закључно 1907. године.

Председник Нашег Министарског Савета, Наш Министар Иностраних Дела, нека изврши овај указ.

26. марта 1907. год.
у Београду.

ПЕТАР с. р.

Председник Министарског Савета, Министар иностраних дела,
Ник. П. Пашић с. р.

Министар просвете и црквених послова,
Анд. Николић с. р.

Министар-војвода, почасни ађутант Њ. В. Краља, Београд,
Р. Путник с. р.

Министар финансија,
Д-р Л. Пачу с. р.

Министар унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

Министар народне привреде,
К. Стојановић с. р.

Министар грађевина,
Јов. П. Јовановић с. р.

Министар правде,
М. Трифковић с. р.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара прве класе Управе вароши Београда Јована Н. Сјеницког, бившег среског писара исте класе;

за полицијског писара прве класе среза моравског, округа пожаревачког, Ђорђа Ст. Костића, полицијског писара исте класе среза деспотовачког, — по потреби службе, без права на накнаду путних и селидбених трошкова;

за полицијског писара друге класе среза посавског, округа београдског, Живка Саламандића, полицијског писара исте класе

Управе варошн Београда, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза деспотовачког Драгољуба Јосића, полицијског писара исте класе среза темнићског, по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза моравског, округа пожаревачког Милутина Кокановића, полицијског писара исте класе среза деспотовачког, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе начелства округа нишког Стевана Вучковића, полицијског писара исте класе среза моравског, округа пожаревачког, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза темнићског Мирослава Жупањевца, полицијског писара исте класе среза левачког, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза црногорског Милана Јанковића, полицијског писара исте класе среза жичког, — по потреби службе, без права на накнаду путних и селидбених трошкова;

за полицијског писара треће класе среза жичког Илију Арапђеловића, полицијског писара исте класе среза црногорског, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза зајечарског Жарка Јанаћковића, практиканта Министарства унутрашњих дела;

за полицијског писара треће класе среза лесковачког Војислава Новаковића, бившег полицијског писара;

за полицијског писара треће класе среза левачког Милутина Д. Поповића, бившег полицијског писара; и

за полицијског писара треће класе среза деспотовачког Боиидара Божовића, свршеног правника.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 24. марта 1907. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за лекара среза деспотовачког, у округу моравском, д-р Божидара М. Банковића, лекара помоћника опште државне болнице.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 24. марта 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 23. фебруара 1907. године № 1118, донето на основу тачке 9. члана 144. Уредбе, које гласи:

да се Илија Мартиновић, практикант начелства округа ваљевског, родом из Бајица у Црној Гори и поданик црногорске, прими у српско подданство изузетно од § 44. грађ. зак. пошто је поднео уредан отпуст из свог досадашег подданства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 17. марта 1907. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Овакав доказни систем Србија није примила од својих суседа. Докле је Византијско и Италијанско Право, које је долазило право Дубровника, било од знатног утицаја по Српско Право у опште, дотле се тај утицај на доказни систем никако не види, јер ни једно ни друго не знају за најглавније доказно средство Српскога Права. У Византији све до њене пропасти био је у снази Јустинијанов онтужни (акузаторски) поступак, али у њему ни помена нема о доказу *божјим судом*.[11] Тако исто и јужнодалматинска варошка права не знају за *божји суд*,[12] из чега се мора извести, да су Срби ирационални доказни систем донели из своје старе постојбине, јер се све врсте доказа божјим судом налазе код свих народа средње и северне Европе па и код Словена. У Мађарску је божји суд, као доказно средство, ушао законом краља Владислава I и Коломана тек у XI столећу, што значи да је дошао са севера.

Из самих доказних средстава најбоље ће се видети какав је био Кривични Поступак и какав је доказни систем у њему био заступљен. Према изворима и старим споменицима доказна средства била су ова:

1. *Заклетва и клеветници или помагачи.*

У доказном систему старог Српског Кривичног Поступка заклетва странака заузима по важности прво видно место. У данашњем Кривичном Поступку, међутим, заклетва се више не сматра као доказ за кривичну одговорност оптуженог, јер она по својој природи никад не даје један нов материјални моменат за оцену тврђења онога који се куне, и стога стоји иза свих данашњих рационалних доказних средстава. Заклетва је задржала доказну снагу само у Грађанском Поступку.

Али у Грађанском Поступку, као и у Римском Праву, важи она искључиво као субсидиерно доказно средство, т. ј. за случај, кад се истина какве чињенице ни на који други начин не може пронаћи. У том случају не остаје ништа друго, но исказу једне од странака, наравно под заклетвом, поверовати, јер се држи да, под тако свечано датим обећањем, неће намерно лагати неистину. — У старом Српском Кривичном Поступку, као и у поступцима других народа у средњем веку, не само да је заклетва била у опште призната као доказ, него се на основу ње и кривична одговорност оптуженог могла потпуно утврдити. Ово је долазило најлакше отуда, што се није знало за општу поделу између Кривичног и Грађанског Поступка, него је за све ствари важило један исти поступак; сматрало се да је процесни предмет код оба поступка један исти. Сем тога, веровало се, да ће слободан и непорочан човек само истину казати, и да његова заклетва одговара истини чак и онда, кад су његови интереси у питању. Свесни је други осећи дакле био, који је заклетви у старом праву давао доказну предност, и отуд овакав њен положај у онлашњем доказном систему.

Заклетвом се могли послужити само честити, непорочни и слободни људи. Која ће се од странака клети, записано је од њихног сиорољуна, или је исту суд досуђивао једној од странака. Положеном заклетвом у прописаној форми сматрало се, да је тиме дотичне странке потпуно доказано. Свака странка имала је заклетву лично да полаже, што значи, да то није могла учинити преко пуномоћника. Изузетак је био само за случај, кад се владалац нашао да закуне. Тако дубровачки законик од 1275 године наређује, да кад би судије наредиле, да се закуне какав кнез или син кнежев, допушта се онима да назначе једног од својих земљака, који ће се пред судом заклети место њих, али они треба при заклетви да стоје уз клетвеника и да га целују.[13]

Ређи су случајеви у старом праву били, у којима се спор решавао само заклетвом странке, јер се у многим случајевима није могла потпуно поклонити вера ономе који се куне. У многобројним случајевима заклетва странке имала је бити потврђена заклетвом извесног броја незаинтересованих људи,

[11]) Zachariae v. Lingenthal, Geschichte des griechisch – römischen Rechts 407—408. прим. 809.

[12]) Cf. Jireček, Archiv 22 (1900) 559.

[13]) Богишић, Гласник 44 (1877) 221.

који су се звали *клетвеници, помагачи, душевници* или *поротници*, које смо у Германском и Словенском Праву нашли под именом conjuratores или consacramentales. — Што се тиче ових лица, која су долазила уз странку, то су они били или *сведоци* или *помагачи у заклетви* (Eidhelfer). Ове сведоке је странка приводила на захтев суда, и они су саопштавали суду чињенице, које су од важности за пресуђење спора, а разликују се од данашњих сведока у томе, што они те чињенице нису морали увек својим чулима да опазе, већ су до њих могли доћи и на други начин. Заклетва ових сведока није морала увек претходити заклетва странке. Помагачи у заклетви или клетвеници, међутим, ни у ком случају нису били сведоци, јер они нису суду саопштавали никакна своја чулна опажања, нити су раније морали што о самој ствари знати, већ су била лица која једино потврђују, да верују у истинитост исказа странке, која је заклетву, да је заклетва странкина истинита, и према томе њиховој заклетви мора увек претходити заклетва странке, коју они само помажу и потврђују. Да би могли потврдити положену заклетву, било им је потребно само да потпуно верују странци и њеној заклетви.

И за ове клетвенике, душевнике или помагаче тражила се честитост и непорочност на да могу положити заклетву. То се види из свих споменика, у којима се они помињу. Тако се то н. пр. види из чл. 160 другог одељка Законика, који гласи: *и всяк гост, и трговец, и хлапинъ да приходи на праѣмъ стрѣмѣи, са всѣм што има и носи, да га стражи стражѣ правога са всѣм. Ако ли се згоди тере што изгуби, да јест поштен* **вероваи** *человѣкъ: што реку душом јер су изгубили с онијем поротници, то-ми да ми плати бедалије и страже.* Или као што се то још боље види из спора Хиландара с Дмитром и Борисланом око својине неког брда. У споменику се вели, да су игуман хиландарски Гервасије тужио краљу Стевану Дечанском, како су у косоришкој жупи једно брдо насилно заузели од Хиландара Дмитар и Борислав синови Тевчије Хардомила. Старији брат Дмитар бранио се говорећи: „ми познамо ништа, земља је и брдо косоришко.“ Краљ Стеван Дечански наредио је, да странке: „*поведу двапаест старѣишихъ жупљана* **достоверних** *человѣкъ*,“ да се закуну *страшимъ* заклетвама и да означе међу између Хиландара и Косорића.[12]

Што се тиче броја клеветника и помагача, то се не може рећи, да је било сталног правила. И из ниже наведених примера видеће се, да је тај број био различит, час је био четири час шест, час двадесет и т. д. — Заклетва је полагана свечано и у прописаној форми, што се види и из раније наведеног спора Хиландара, у коме се вели да се странке закуну „*страшимъ*“ заклетвама. Заклетва се полагала пред свештеником, а у неким случајевима и пред самим епископом.[13]

У грађанским питањима, а нарочито у питањима о својини земље и одређивања граница употребљавана је заклетва сведока или душевника, који су суду морали саопштити ма какву чињеницу, која им је била позната. Ово се јасно види из поменутог спора манастира Хиландара с браћом Дмитром и Борославом око неког брда. Навешћемо још један пример који се ово потврђује. У поцису манастира Тетовског манастира који је састављен око 1342 помиње се да су се у Тетову 4 новембра (свакако те године или коју годину раније) сабрала властела и људи код цркве Матере Божје у Тетову. Међу њима су били калуђер Калиник, Макарије, Калојан, Пардо и брат му Теодор, и Теодор Лескошанин и Ђорђе Суплима и калуђер Алексеј. Они се састали на суд да расправе спорна питања о територији и имању црквеном. У захтеву се помиње, да је епископ призренски Георгије Маркушу *заклео старце и властеле*, и да су за тим пошли на брдо Плеш, да по искazу и сведочанству кажу чије је брдо Плеш, да ли црквено или Прогоново. Епископ и кир Калиник заклели су их овим речима: *кто знаје што право та' не хће рече да јест проклет.*[a] На то су старац Прибислав, човек призренског епископа, и Братина и Стојко одговорили: црквена јес Плеш од века и држали су црквену спас четири братија, и украдоста се два брата и продадоше Прогону половину Плеша за три ведра вина*.....[10]

У свима овим примерима ова лица, која се куну, чине средину између данашњих сведока и помагача у заклетви, јер они оно, што саопштавају суду, нису морали својим чулима опазити, већ су то могли сазнати и на други начин, н. пр. они старци су то могли чути од својих старијих, те стога нису прави сведоци, а нису ни помагачи, који само потврђују заклетву странке. Особеност ових клетвеника огледа се још и у томе, што се њихов број по правилу унапред одређивао: „да поведу 12 старинака,“ што с правим сведоцима никако не може да буде случај.

Клетвенике познаје Душанов Законик под именом *душевници*. То се види из чл. 103, који предвиђа случај краће, на ако се не може да докаже краља сводом, а оптужени каже: „*мојих у тоја земљи, да оправе душевници от злобе; ако ли да не оправе душевници, да плати с глобом*,“ т. ј. имао се извесан број добрих људи заклети да он ствар није украо, већ да је пушио у туђој земљи. — Тако исто се из дубровачког законика од 1272 год. види, да се заклетва употребљавала као доказно средство и на станку,[11] кад се имао расправити било грађански било кривични спор између Дубровчанина и Србина.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

ОПШТИНА

(НАСТАВАК)

Тек после тога моћи ће се ући у оцену питања, шта је општина добила у самоуправном погледу, и какав јој је положај одређен према држави, и да ли је њено уређење задовољило захтеве онога времена и у колико.

Помињући узгред, још и то, да је појавом грађанског судског поступка познатно прошарена надлежност суђења општ. власти, а полицијском уредбом само долиривана, ми сада приступамо публиковању поменутога писма г. Министра унутр. дела.

Оно, дакле, гласи:

„Државном Савету

Ради хранења и потпомагања интереса општински, као и у цели пуштена известни посдова државни и још при сле-

[a] Споменик Срп. Академије 3 (1890) 38.

[10] Споменик Срп. Академије 3 (1890) 38.

[11] Стављи је био нарочито образован суд и за грађанске и за кривичне ствари између Дубровчана и Срба у случају ако Србин није ни ако пред редовни суд у Дубровник. У том случају строжо одређују само једно место, обично на граници, где ће ни ко судити; сами бирају по половину судија, који се заклињу да ће право судити. На тим станцима једна од странака на позвао своја тврђења помоћу заклетву сама или са клетвеницима, који су обично њени рођаци или пријатељи. Види *Босниће*, Гласник 44 (1877) 291 и даље.

[12] *V. J. Šafařik*, Památky diovniho písemnictví Jihoslovanov 2 (1873) 94—96.

[13] Споменик Српске Академије 3 (1890) 38.

моме почетку, кад се стало радити на томе, да се определи спона властима дужност и њихово односење једне спрам друге и спрам државе и грађана, 1839 године издато је и устројење општина. При изласку из стања Србије, које је предходило овоме сада постојећем, исто устројство могло је подпуно одговарати потребама Србије, које је она у оно време у овом погледу осећала. Устројство општина од 1839 године постављено је основ општинама и општинским властима, назначивши уредно и правац и државним властима, кога им се ваља држати у смотрењу општинских интереса, остављши у осталом многе појединости недодирнуте и неуређене, које су се при одчахавању и развијању државног живота Србије све јаче осећале.

Већ од дужег времена нарочито полицајне власти, које стоје у непосредном дотицају са општинама и општинским властима, неимајући довољно потребног определења у устројству општина, често су памћалиле на разне које какве тешкоће и сметње, кад се што у смотрењу општина имало да нареди и изврши, на у недостатку ближи и јасни прописа у овоме и издавана су им у разна времена потребна упутства. Но кад се узме у призрење важност општинског делања у односу на интересе целе државе, не може остати неувиђено, да је неодложно потребно, да се у овоме поставе тачна и стална правила, како би делања и државне и општинске власти знатније користи могла приносити.

Да би се само од части увидило, колико празнина има у постојећем устројству општина, довољно ће бити овде само неколико главни спомењути.

У чл. 10. и 19. устројства каже се, да се општини даје право, да на своје средине изабере известан број лица, која ће као општинари извесне послове, спомењуте у чл. 13. и 19. у сагласију с примарителним судом предузимати и окончавати. Ни овде на и нигде није определено по састављу општину, и ко ће по имену моћи учествовати у избору ови општинара, као и на последку што је подпољали овај израз истога члапка, који каже, да ће се в општинари бирати од лица, која буду најчестија и најразумнија и т. д. јер тако општи изрази напослетку и немају своје право значење, те да с једне стране лица недостојна тога одликовања и не буду довста пи изабрана, а с друге стране опет ни да појединп навршитељи закона и наредби власти, који би били склони нешто на угодност своји интереса радити, не би могли у томе под именом пршева самога закона успевати.

Истина у недостатку каквог определења о бирању кметова у самом устројству, одма следујуће 1840 године издата је уредба која прописује правила, како се кметови имају бирати, изјаве њихове дужности и одређује им плату. Но ни ова уредба није таква правила поставила, да би се по њој радећи свагда само оно и онако урадило, како то општински интереси захтевају. Нити је определено ко ће у општини бирати кмета и његове помоћнике, нити се означава јасно, ко може изабрани бити било за кмета, било за помоћника, а међу тим очевидно је, да је грдна разлика у доброти рада и чувања општинских интереса, да ли ће овај или онај за стварешину општинског изабран бити. Не мање од штетног је следствна по општинске и посредно и државне интересе било и оно определење речене уредбе у чл. 2. но које је плата за кметове и помоћнике определена по 1 цванцик с главе на главу, јер од части у овоме једно је од најача побуђења те се људи, који би досета општини с поверњу послужити могли, одрицали примити се исте дужности, на је тако често власт општинска и управљање општинским интересима долазило у руке људи, који не могу одговарати својим дужностима, које не спадају у редове оних, који се у смислу чл. 1. исте уредбе имају за кмета и помоћнике бирати. Економно стање земље 1840 године било је са сним другче тако, да с једне стране награда од 1. цванцика с главе на главу, при онданшњој већој вредности самог новца, јамачно је и ниже користи приносила онима, који су је узимали као опет и с друге стране, што у оно време кметови и неимајући толико посла с општинским стварима, као што је то данас случај, на се могаше и са својим приватним интересима више занимати, на тако најбоље и себи нужно издржавање прибављати. Међу тим данас стоји ствар она сасвим другче, на по томе и потребно је оставити могућност и већу плату одредити људима, који напуштају своје приватне радње, када то чине ради вршења службе за општину. С једне стране у овоме погледу учињена измена у постојећем наређењу а с друге стране правилно бројем житељства јачи општина, произвешће то угодно следство, да ће се примати избора за исте дужности лица, кои ће служба веће користи приносити и општини а и држави, но што је то данас у погледовијим општинама и могуће.

Премда се у чл. 14. устројства наређује, да се онда, кад се важнија дела општине и њене полазе тичајући се дела предузимала буду, сазивају на збор сви општинари а у маловажним пословима да је довољно сазвати и једну четвртину, али како нису ни сама та дела избројана, нити је опет тачно постављено правило, када решење општинара постаје пуноважно, то је ова неопредељеност често имељу сами општински власти производила непризнке и забуне и спречавала општинска дела у точном одрављању и доброти њиховој.

С погледом на предозначене недоста тке, као и да би се учиниле измене сходно развитку, који је и цела земља у сваком смотрењу учинила, одлако је с означеним устројством и поменутом уредбом положен основ општинама, не само да је потребно многа постојећа наређења у овоме спрам садашег стања ствари проширити, него са сним новпма поставити прописе, који ће и тачније унутрн општинске власти, шта по имену и у којим границама имају оне да уједствују, а доиле ни се опет простране делатеност државни власти, које имају у дужност мотрити, да општинске власти само у интересу општине своје радње удешавају.

У тој цељи Правителство Његове Књажеске Светлости већ од дужег времена занимало се с испитивањем најудеснијег начина уређења општина и општински власти спрам унутрног стања земље. Тога ради Правителство Његове Књажеске Светлости саставило је било потребан материјал за устројство општина и општинских власти, на га је и редовној Народној Скупштини држаној о В. Госпођи прошле године поднесло, која је на исти материјал и неке примедбе са своје стране учинила, као што се то из приложеног под -/. протокола скупштинског, које је и означени материјал додан, увиђа. На према свему предпаведеном Правителство Његове Књажеске Светлости налази, да би се најбоље задовољили и општински и државни интереси, кад би се прописала правила онаква, као што су постављена у пројекту, који је по овоме приготовљен израђен.

А да би се појединa важнија наређења и одступања од постојећих прописа у односу на општине могла јасније оценити, Министар унутрашњих дела узима себи част у следујући укратко пропратити главнија правила изложена у споменутом пројекту устројства општина.

1. У чл. 1. постављено је правило да у Србији има општина двојаких варошки и селски, на место тројаки, као што устројење општина од 1839 године прописује. Све окружне вароши, заједно са вароши Београдом, имале би по пројекту

један начин уређења и вршења општинских дела и замисао и нема доста оправдајућих основа, из кои би требало окружне вароши од вароши Београда одвајати. Истина у другој тачки овог чланка споменуте се као неки трећи вид: општине палапачке, али како прописи, постављени за варошке општине имају вредности и за општине палапачке на само у неким означеним тачкама имају за ци предлог наређења прописана за селске општине, то наравно по овоме општине палапачке несачињавају неки особени трећи вид општина. Укупно и материјално и душевно стање, као и остале околности, које имају утицаја на решавање овакви предмета, замишљене је довољно оправдања дати овакном поступку.

2. У чл. 3, 4, 5 и 6 налажу се прописи, како се и на кои начин могу две или више општина спојити у једно, када се и како може једно село неке општине од једне општине одвојити а другој присајдинити, назначујући уједно изблаже и како у тима случајима нала са засебним имањем појединих општина или села поступити.

Да се ова правила поставе, у толико је нужније, што до сад небијаше сталног законог прописа у овоме, на тако се признаком одвајања једне општине од друге, или села од општине и присајдињавање другој општини долазило и до сами распри између појединих општина или села с општином у смотрењу имања.

Између осталог захтевања, наложеног у овим члановима једне користи обсежана што је дата могућност државној власти, да у овоме и без изјављене жеље и саизволења општине може решити, да се две или више општина своје уједно или да појединa села једне исте општине могу за себе општине образовати.

Изван свакe је сумње, да што је која општина бројем житеља јача, у толико је и снажније њено деиствовање као но сам материјални интерес општине, тако и у смотрењу дужности, које власт општинска у име државе и за државу има да врши. Ово имајући у виду жели је, да општине у житељству све више и више јачају, како би се на тај начин постигли услови нужни за точно и уредно вршење послова и општински и државни; а у б раздељку чл. 3. као и даље у чл. 4 пројекта означено, како се, у овом случају има да поступи. Како пак местне околности врло велики утицаја на састав општина, то наравно није се могло поставити како стално правило, по коме општина не би могла бити мања од неког изведеног броја житељства; па с тога и види се као најкористније да државна власт буде у могућности у мало ње означеном цељи и наредити, да се појединo општине уједно споје; да појединa села сајузе се са другим општинама и т. д.

Истина и самим појединим општинама и селима у интересу је, да се сајузавају с другом којом општином или да се раздвоје, како би се и њихова општинска а и сама државна дела уредније и тачније отправљала. Али на случај, када се због разни, можда више довољно нерасуђени узрока, који произилазе од скученог схватања општински интереса, не би могло постићи сагласије у општини или селу, а тачном и уредном отправљању и општински као и сами државни дела то сајузење или одцепљење потребан је услов, види се као нужна мера да у том случају и сама власт може по овоме доносити решења, остављајући при томе, да општине у смотрењу свог засебног имања поступе онако, како оне при томе за најбоље нађу.

3. Како општине имају у известним случајима да подносе извесне терете за неке своје чланове, кад дођу у неспособност и немоћ сами својим радом или имањем и издржавати се, то се види за потребно прописати услове, под којим се задобива чланство у општини на тако и постављени су прописи у чл. 8, 9 и 10.

(завршиће се)

Димитрије С. Калајџић.

ТЕЛЕГРАФИСАЊЕ ЛИЧНОГ ОПИСА

Развијеност и усавршеност саобраћајних средстава у прошлом веку, нарочито у последњу стварале интернационалних злочиначких банди, а постанак и ширење оних банди изазвали су идеју о интернационалној полицији, која се идеја у последње време све више и више шири.

Неоспорно је, да је први корак за остварење ове идеје предузет генерализањем система Бертилионовог за констатовање идентичности, који систем, било сам за себе или комбинован са дактилоскопијом, постоји данас готово у свима цивилизованим државама. Захваљујући једнообразности његових картона и описа, нарочито уденених за истраживање кривца у бегству (живе слике), данас се готово између свију полиција врши размена антропометријских партата страних поданика и предузимају трагања за страним бегунцима онако исто ревносно као и трагања за сопственим кривцима. Може се слободно рећи, да је у овом погледу, и без нарочитих конвенција, постигнут прекутно споразум између полиција разних држава и народности, и да се он врши са оном истом ревношћу, са којом и споразуми о мотрењу на крставе анархиста и о сузбијању трговине белим робљем, који су регулисани нарочитим писменим конвенцијама.

Нередине полиције у последње време просто се утрчују у хватању опасних страних злочинаца. Узрок овоме треба тражити, не толико у амбицији појединих полицијских органа, колико у уверењу, да су злочинци, као непријатељи друштва, опасни подједнако за сваку државу и народност.

Једино у овоме пољу, т. ј. да би се одклонило и убрзало хватање опасних злочинаца, који по извршеном делу обично беже у иностранство, покренуто је и питање о *редакцији интернационалног речника за телеграфисање прецизног личног описа.*

Потреба за једним оваким речником осетила се већ одавно, али је нарочито неткнута на међународном конгресу за сузбијање трговине белим робљем, који је октобра месеца прошле године одржан у Паризу, и на коме је, поред осталог, одлучено, да се образује једна комисија за утврђење редакције овог речника.

Независно од рада ове комисије, Dr Reiss, професор полиције на универзитету у Лозани, публиковао је у познатом криминалном часопису „Archives d' Anthropologie criminelle" чланак под насловом „*Телеграфски речник за живе слике*" (Un code telegraphique du portrait parle), у коме износи, предлаже и образлаже нарочити речник за телеграфисање прецизног личног описа по Бертилионовом систему, познатог под именом *живе слике.*

Основ су овоме речнику Бертилионов систем и децимална класификација.

Служећи се цифрама за означење карактерних знакова, који чине суштину живих слика, Reiss је саставио речник којим се, помоћу цифара, може прецизно описати свако тражено лице.

Суштина живих слика састоји се у описивању и означењу: *чела, носа, уха, уста, усана, браде, општег облика профила, општег облика лица, облика, очних капака, обрва, очних шупљина, трата, бора, правца рамена, паса, панчи, начина хода, гласа, очију, коже, браде и боје коже.*

За описивање и означење оних основних елемената *живих слика*, Dr Reiss употребљује цифре од 0·1—09, које у исто доба служе и као позната тачка његовом речнику. Тако је по њему:

чело	0·1
нос	0·2
уво	0·3
уста, усне и брада	0·4
општи облик профила	0·5
општи облик лица	0·6
трепавице, очни капци, глобуси и шупљине	0·7

врат, боје, ширина леђа, ноге,
опште навике, начин хода
и глас . . . . . 0·8, и
очи, коса, брада и боја коже 0·9.

Према овоме, ако се у телеграфском опису налази број 0·1, значи да је реч о челу: код 0·2 реч је о носу; број 0·3 упућује нас на уво, и т. д.

За даље разумевање и употребу овог речника неопходно је потребно, да полицијски органи, који би се њиме служили, буду упознати са системом Бертилоновим. Ово с тога, што је употреба осталих цифара, у циљу описивања, у нераздвојној вези са редом и начином описивања, по овом систему, оних карактерних знакова, који чине суштину живих слика.

У циљу што лакшег схватања Reiss-овог речника, изложићемо у кратко белешке и описивање карактерних знакова чела, заједно са цифрама које им у овом речнику одговарају.

За прецизно описивање чела по Бертилоновом систему, потребно је означити и описати:

а) *Испупченост сводова — лукова обрва;*
б) *Нагиб линије чеоног профила;*
в) *Висину чела;*
г) *Ширину чела, и*
д) *Особености чела.*

Ако ове карактерне знаке класификујемо по децималној методи, почињући 0·1 који је број резервисан за чело у опште, добићемо:

испупченост сводова обрва . . 0·11
нагиб линије чеоног профила . 0·12
висина чела . . . . . 0·13
ширина чела . . . . . 0·14
особености чела . . . . . 0·15

Испупченост сводова обрва креће се између *врло мале* и *врло велике* са овим варијацијама: мала у обичном смислу, мала блиска средњој, средња, велика блиска средњој и велика у обичном смислу.

Ако ове изразе представимо цифрама по принципу децималне класификације, имаћемо:

испупченост сводова обрва врло
мала . . . . . 0·111
испупченост сводова обрва мала
у обичном смислу . . . . . 0·112
испупченост сводова обрва мала
блиска средњој . . . . . 0·113
испупченост сводова обрва средња 0·114
испупченост сводова обрва велика
блиска средњој . . . . . 0·115
испупченост сводова обрва велика
у обичном смислу . . . . . 0·116
испупченост сводова обрва врло
велика . . . . . 0·117

Нагиб линија чеоног профила варира између веома косог и испупченог, према чему је:

чело са нагибом веома косим = 0·121
чело са нагибом косим у обичном смислу . . . . . = 0·122
чело са нагибом скоро косим = 0·123
чело са нагибом средњим . . = 0·124
чело са нагибом скоро вертикалним . . . . . = 0·125
чело са нагибом потпуно вертикалним . . . . . = 0·126
чело са нагибом испупченим = 0·127

Висина чела, која варира између *врло мале* и *врло велике*, одговарају цифре:

0·131 = врло малој висини чела
0·132 = малој висини чела у обичном смислу
0·133 = малој, блиској средњој висини чела
0·134 = средњој висини чела
0·135 = скоро великој висини чела
0·136 = великој висини чела у обичномсмислу
0·137 = врло великој висини чела.

За ширину чела, која се описује на исти начин као и висина, изаћемо ове цифре:

0·141 = врло малој ширини чела
0·142 = малој ширини чела у обичном смислу
0·143 = малој, блиској средњој ширини чела
0·144 = средњој ширини чела
0·145 = скоро великој ширини чела
0·146 = великој ширини чела у обичном смислу, и
0·147 = врло великој ширини чела.

На овај исти начин и по изложеним принципима Dr Reiss је представио цифрама и остале карактерне знаке, који улазе у састав живих слика, и на овај начин створио могућност, да се и најопширније и најпрецизније опише по Бертилоновом систему може телеграфисати помоћу врло малог броја цифара.

Сваком телеграфском опису помоћу цифара мора предхдити прибližно доба старости и величина стаса изражени такође у цифрама. Нема бојазни да се ове цифре могу помешати са цифрама које им следују, и услед овога изнашти заблуде, кад се зна, да се за изражавање доба старости могу употребити само две, а за означење стаса само три цифре, као и да се опис помоћу цифара мора увек телеграфисати по строго утврђеном реду, т. ј. опис по коме се редигује лични опис за живе слике.

Колико је телеграфисање описа помоћу цифара просто и лако, показаће најбоље овај пример:

„Старо око 30 год., висок 1 м. 75, носи рам са оцвеном хорнспанталом, испупченошћу јако наглашеном и прегледом неизбалзовом, уво са почетном ивицом великом, лобом раздвојеним и малим, завршеним сом испупченим, доњим превојем испупченим, општим обликом правоугаоним и браздама растављеним, ортогнатизмом у горњем делу лица, лице дуго, обрве ретке и отворено плаве, доња усна испупчена, дебела и отпуштена, врат дугачак, зарумењена жута, пегавчерија зеленкаста, коса угасло-плава.

Изражен у цифрама, опис овај гласиће:

30 175 01512 0224 0234 0255 02732
03116 03233 03243 03325 03415 03522
04124 04144 04147 05221 06214 06218
07151 07161 0911112 0912211 092413

Да би се избегле заблуде, знаци интерпункције не употребљују се за телеграфисање описа помоћу цифара. Да се пак оне цифре не би једна с другом помешале, узете су у помоћ нуле.

Ако би се усвојио предлог Dr Reiss-а добило би се врло много у погледу материјалном, јер би телеграфисање описа помоћу цифара било за $^{2}/_{3}$ јефтиније од телеграфисања оних описа обичним речима. Исто тако добило би се и у прецизности описа, јер би се они увек морали састављати по строго утврђеном реду, али би највећа добит била у томе, што би овај опис, т. ј. лични опис наражен у цифрама био подједнако разумљив за органе сигурности свију народа и држава. Истина је, да би због овога полицијски органи морали бити детаљно упознати са системом Бертилоновим, а напочито са оним његовим делом у коме је реч о *живим сликама*, али ово ни у колико не умањује вредност Reiss-овог предлога, шта више још је појачава, пошто је данас тешко и замислити органе полиције сигурности за истраживање криваца без разумевања Бертилонажа и коришће употребе живих слика.

Било да се усвоји Reiss-ов предлог или не, питање које је он покренуо решиће се по свој прилици, у најкраћем времену, можда и у току ове године.

Д. В. Бакић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Предлог за давање указног знака каквом лицу, које је за то испунило законска услове, зависи од уважавности и оцене достичног Министра.

J . . . . . Н., цртач Министарства грађевина, молила је Министра грађевина, да је постави за подарстектеку II класе, пошто је свршила техничку факултет ваше Недиће Школе и провела годину дана у пракси, и с тога сматра, да према чл. 19. зак. о уред. министарства грађевина, има потребне услове за поменуто указано звање.

Решењем од 4. децем. 1901. г. Бр. 9825, Министар ју је одбио од тражена, с образом на § 1. зак. о чиновницима грађ. реда, по коме својство дејственог чиновника, које се задобија краљевским указом, не могу имати и женска лица.

Противу овога решења J . . . . . је изјавила жалбу Државн. Савету, наводећи, да је Министрово решење неправилно с тога, што у § 1. зак. о чинов. грађ. реда — као и у целом закону — нигде не нише, да указно звање не могу добити лица женског пола, кад истуне законом прописане квалификације.

Државни Савет је нашао, да за разматрање овога предмета није надлежан, јер овде нема административног спора, који је предвиђен чл. 48 савет. пословника. Наведеним Министровим решењем није повређено никакво право жалитељкино, јер хоће ли ко за какво указно звање у опште бити предложен и постављен, — не стоји само до тога, је ли кандидат испунио погодбе законом прописане, него још више и до наклоњења и добре воље достичног Министра, да кандидата за указ предложи. Кад је такво

слободно кретање Министру дате за све кандидате у опште, дакле и за лица мушког пола, још мање се неко може позвати за добивање указног звања може признати лицима женскога пола, као што је жалитељки случај. Из тога је разлога, по нашљењу Државног Савета, и у Министрову решењу неумесно било позивање на чл. 1. зак. о чиновнић. грађан. реда, као да се њиме само лицима мушкога пола даје право на добивање указа, јер тај члан говори само о том, да се „спољашњо одликовање чиновника задобива краљевим указом, који се ко год постаља на какво место у државној служби.“ Ту, дакле, није реч ни о каквом праву ни о лицима једнога или другога пола, која би право на указ имала.

Стога је Државни Савет, одлуком својом од 9. априла 1902. г. Бр. 1254, одбацио жалбу као ненадлежној власти поднесену.

Компензација дуга код извршних власти нема места кад о дугу постоји извршна пресуда судска.

Пресудом Апелационог суда од 10. јануара 1897. г. осуђен је Јован П., војни каплетан, да врати своме тасту Манасију А. из Врања, примљени мираз у 3600. дин., пошто је његова жена, а Ћерка Манасијева, без деце умрла.

Другом пресудом Апелационог суда од 4. маја 1899. год. осуђен је опет Манасије да плати Ману П., брату Јованову, 3500. динара, и то само из оног дела имања, који је Манасије, по расподредном решењу судије за неспорна дела, наследио од своје Ћерке пок. Параскеве, бив. жене Јованове.

Како је Мане П., поверилац Манасијев, дошље купио кућу од Јована, с обавезом да исплати све интабулисане дугове, па и онај његовом тасту Манасију, то је купац Мане, на основу поменуте пресуде Апелационог суда, тражио: да се његово примање од Манасија пребије за примање овога од зета му Јована, и разлику у износу оба дуга у 34 динара положио начелству за Манасија.

Начелство је, на основу §§ 466, 497 и 499 грађ. суд. пост. донело решење којим је одобрило ову компензацију, пошто је пресуда Апелационог суда била извршна, а Министар унутр. дела одобрио је то решење начелства решењем својим од 23. октобра 1901. год. IX№ 24419.

У жалби Савету на ово Министрово решење Манасије је навео: да је он своје примање од зета Јована никоме и никада продао, те и тога се није могло овако постунити приликом регулисања поверитељских рачуна између њега и Мана, и да наследство није било познато да прими компензацију него је требало да Мана упути да тражи наплату из другог имања.

Државни је Савет нашао: да је Министрово решење правилно, а жалба неумесна из ових разлога: кад је жалитељ пристао да прими наследство своје кћери под условом да плати све њене дугове, и кад је међу овим дуговима био и онај од 3500 дин. што је жалитељ као наследник, имао давати Мани, онда је начелство, на основу извршне пресуде Апелационог суда, умесно поступило што је примање жалитељево од свога зета Јована, одредило за измирење примања Јованова брата Мане од жалитеља Манасија, пошто се у тој пресуди изричито нарочито: да се Мане може наплатити само из наслеђа Манасијевог од своје Ћерке, а не из другог каквог имања. Наговор жалитељев да је своје примање из говор жалитељев да је своје примање из наслеђа искоме продао, нема вредности, јер га никаквим доказима није правдао, нити би се смело допустити, да се каквим тајним преносима оштети повериалац Манасијев.

С тога је Државни Савет одлуком својом од 8. марта 1902. год. Бр. 826 одбацио жалбу као неумесну. **м. в.**

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине закутске, актом својим од 29. јануара ове год. Бр. 125. пита:

„Кад се једном грађанину досуди извесна сума новаца пресудом општинског суда, на суд ту пресуду и изврши и новац преда сопственику *без признанице* на потпис, на самој пресуди, да ли и такав пријем подлеже такси из бр. 8. таксене тарифе?“

— На ово питање одговарамо:

Продаја новца на потпис, на самој пресуди, равна је оној продаји по признаници, јер се и у оном првом случају признање прима, дакле утврђује исти факат који и у овом другом случају.

Према томе, по тач. 1. правила за извршење закона о таксама од 3. маја 1897. год. Прбр. 10542, општински судови морају у опазним случајевима наплаћивати таксу из бр. 8. таксене тарифе.

II.

Суд општине марипоначке актом својим од 10. јануара ове год. Бр. 30, пита:

1, „Пресудом царинарнице неготинске, осуђено је једно лице да плати 50 дин. на име казне и 20 дин. на име таксе за кријумчарење неких ствари из Бугарске.

Власт среза тимочког наредила је овоме суду, да горњу наплату изврши на непокретности, а ако оне не би биле, да се њој пошље списак његовог целокупног непокретног имања.

Како осуђени није имао покретности, суд је по пописној књизи Б. послао списак непокретног имања, које износи свега 1·50 хектара.

По пријему овога пописа, власт је наредила суду, да таксу у 20 дин. наплати макар и продајом имопине осуђеног, а за казну, вели, пошто нема довољно имања као земљоделац, замениће му се затвором.

Пошто је осуђени платио таксу давањем у реум једне парцеле, сада среска власт наређује да се новчана узме у пошље *требала* имања осуђеног ради извршења пресуде.

Како је среска власт издавала по овој ствари двојака наређења, а суд међутим, нема при руци царински закон, то да би се избегла свака погрешка, моли за објашњење: може ли се осуђеном узети у пошље непокретно имање за наплату осуде за кријумчарење, кад он нема довољно земље за уживање, управо штити ли му ову земљу § 471. грађан. суд. пост. као земљодељцу?“ и

2. У бр. 2. „Полицијског Гласника“ од ове године, на питање општине копривничке о наплати свештеничких потраживања одговорено је, да „свештеници могу ове таксе тражити на време, јер застарелост и овде није искључена,“ али тамо није речено: по ком законском пропису застаревају и за које време она свештеничка потраживања.

Како код овога суда постоје свештеничка колачења потраживања још од 1900. год., то се моли уредништво за објашњење о застарелости.“

— На ово питање одговарамо:

1. Чл. 153. царинског закона гласи: „Казне новчане за кријумчарење, преобраћају се у казну затвора, *ако је кривац није у стању платити требаном своја имања.* У оваком случају 10 динара рачунају се у дан затвора. Ни у ком случају затвор не може трајати дуже од годину дана.“

Као што се из ове законске одредбе види, за кријумчарење продаје се само трећина имања, ако се неће може да подмири цела казна.

Није ли такав случај код кога осуђеног, онда се казна замењује затвором.

Суд, дакле, нека пошље трећину имања осуђеног и процени, па ће среска власт, која има да изврши пресуду, и која носи и одговорност за поврду чл. 153. царин. закона, оценити: да ли ће, према процени имања, излагати ово продаји, или ће применити затвор; и

2. Услуге свештеника, које они чине по закону о уређењу свештеничког стања, са правом на награду, долазе у ред годишњих услуга, и по томе за њих каже застарелост из § 928. под о.

III.

Суд општине дозначке, актом својим од 1. фебруара ове год. Бр. 113, пита:

„Каси општинској дуговао је неисплаћене суме знатан број грађана још од пре 20 до 30 година.

Како њих хтела да плате дуг, суд општински осудио их је, на тужбу општинског пуномоћника, на плаћање.

Двојица од њих изјаве жалбу, и Првостепени суд ваљевски *поништи* обе пресуде, налазећи, да су обвезације застареле по § 928. под ж. грађанскога закона.

Суд овај није хтио гледиште суда по овој ствари, јер налази да овде може бити речи о застарелости из § 931. истога закона, па је дао противразлоге; али је Првостепена Суд, у пуној својој седници нашао, да су помонуте обвезације застареле, јер се њима застарелост, коју предвиђа § 931. односи само на непокретна добра.

После овакве одлуке Суда настаје питање: ко ће да плати штету општини за застарелост ових облигација, *ако су оне одмах застареле* да ће општински заступници — пуномоћници, да ли одговорни рачунополагачи или наредбодавци онога времена, кад је застарелост наступила ма да су ови последњи рачунополагачи и наредбодавци, добили већ и разрешнице од Главне Контроле за те рачуне.

— На ово питање одговарамо:

Уредништво не дели мишљење Пространог суда о застарелости, јер налази да је законодавац нарочито надвојио завна добра и одредио за њих дужи рок застарелости, без обзира на то, јесу ли покретна или непокретна, па да према томе, и за облигације општинске важи рок из § 931. грађ. закона.

Одговорност за штету, која је настала за општинску касу, додали прво на онога, који је непосредно руковао овим облигацијама и на коме је лежала дужност да по њима наплату врши, а то је рачунополагач, ако се случајно не би утврдило, да је он на време тражио од надлежних да се тужбе подигну, па за тим наредбодавац за пропуштену дужност надзора и тек тада заступник, ако би се, нарочито утврдило да су њему предате исправе ради подизања тужаба, па он буде пропустио да то учини.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕСЕ

Илију Милошевића, земљодељца из Брегоа, који је још 4. септембра прошле године отсутан из места пребивања и до сада се ништа о њему није сазнало, тражи начелник среза ресавског актом Бр. 4089. Илија је стар 40 година, средњег раста, у лицу плав, по мало рошав, јачих бркова, у сељачком оделу. Моле се све власти, а и приватни, ако би што знали о Илији да о томе известе поменутог начелника.

Мерему кћер Митра Свињића, циганина из Доњиног Краја, коју је вештао 19. пр. месеца, тражи начелство округа подрињског актом Бр. 5012. Мерема је стара 17 година, расте омањеног, правилну очњу, округлог лица. Обраћа се свакој власти полицијским и општинским властима да Мерему потраже и у случају проналаска да о томе известе поменуто начелство.

Благоја сина Тасе Митровића, из Суводола, среза јабланичког, који је 24. пр. м-ца отсутан од своје куће без знања својих родитеља, тражи начелство округа нишког актом Бр. 6975. Благоје је стар 18 година, високог раста, очњу гиворастих, смеђе косе, од одела има је на себи сукнене чакшире, сиње, жут широк опасач, на глави шајкачу а на ногама опанке. По сазнању Благоје је отишао у Београд. Обраћа се свакој власти а нарочито за Благоја потраже и у случају проналаска о томе известе поменуто начелство.

ПОТЕРЕ

Јован Стојимировић, родом из села Липа, среза ваљевског, округа смедеревског, који је пресудом смедеревског пространог суда од 8. маја 1905. године Бр. 12289, осуђен на 10 година робије због два покушаја убиства и једне опште краће, побегао је из београдског казненог завода, где је ову осуду издржавао, још 22. октобра 1905. године, и до данас се није могао пронаћи. Јован има 53 године, средњег је стаса, смеђ, очњу жућкасто-зелених; оба мала прста на рукама згрчена су му и увучена на прам длану. Обраћа се свакој власти полицијским и општинским властима да опог одбеглог злочинца, за кога се сазнаје, да под ложним изменом служи у поном селу у унутрашњости.

Непознати крадљивац 16. пр. м-ца увече је Ристи Илију, из Мемеришта, у возу на пруги Ристовац — Ниш 22 напољена одевачина гајтан појин је кога био везана и један пешин гат са закопом. Нека све власти потраже крадљивца и крађене ствари и у случају проналаска о томе известе начелство округа нишког с позивом на акт Бр. 6029.

Краље стоке. Ноћу између 15. и 16. пр. м-ца непознати лопови обили су врата на кући Божина Марковића, балигодара, из Ђиота, и украли два вола. Оба су вола матора по 3 године, црушна, без рошина, један је длаке плаво а други сиво-шарене. Обраћа се свакој власти на ову покрађу и у случају проналаска о томе да известе начелника среза болевачког с позивом на акт Бр. 3981.

20. прошлог месеца непознати крадљивац украо је једног коња Трајку Јовићу, из Тавле, среза поречког. Коњ је дакле доратаче, пастет, бриаст, на плећима има белегу од посе-

На молбу ових, руковог посланства и Министарства иностраних дела, препоручује се свима полицијским и општинским властима да потраже наведеније ноћ. Милоша, и у случају проналаска да о томе известе у року за два месеца Министарство Унутрашњих Дела с позивом на акт Бр. 5202.

Живка Марковић, служавка, родом из Пачевца, која је по пресуди ћирија Управе града Београда од 16. јула 1906. год. Бр. 8454, протерана из сваког а Аустро-Угарску због сплетке и крађе, и чију смо слику јавили у 10 броју „Полицијског Гласника“ од прошле год. због покрађаја из продавнице њежења по пресудом Управе града Београда Бр. 10923/1907. са осим дана затвора и 25. пр. м-ца поново протеран у Аустро-Угарску. Обраћа се свима полицијским органима, да јој не дозволе повратак у Србију, а у случају повратка да је ваше за повратак из прогонства и поново протерају.

СКРЕТАК СЕ ПАЖЊА

Милош Николајевић — Никшић, рођен у Србији 1. марта 1875. године, који је служио као добровољац у чину поручника у руском приморском драгонском пуку, потекао је у Манџурији 24. фебруара 1905. године и после смрти остало је нешто новца и ствари.

На ИЗ ЗНАЊЕ

Комплети „Полицијског Гласника“ за 1905. и 1906. год. могу се добити у уредништву по цени од 20 динара за једну годину, у елегантном тврдом повезу. Новац треба слати благајни Министарства Унутр. Дела.

БРОЈ 15. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 8. АПРИЛА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК" излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се колаже у напред, и то најмање за пола године, односно полицијским властима, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска намештења, а за сва друга претплатнике у општ 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника" не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, поставити:

за секретара треће класе начелства округа подринског Манојла Мрњића, комесара шишке железничке полиције, у рангу секретара друге класе окружног начелства, по старом закону;

за комесара београдске железничке полиције, у рангу полицијског писара прве класе, са платом коју је и до сада имао Ранка Д. Трнчуновића, комесара железничке полиције у Ристовцу, у истом рангу, — по потреби службе;

за полицијског писара прве класе Управе вароши Београда Милана Ф. Александрића, писара треће класе министарства унутрашњих дела,

за комесара железничке полиције у Ристовцу, у рангу полицијског писара прве класе Милинојла Вели-Марковића, полицијског писара исте класе Управе вароши Београда, — по потреби службе;

за писара треће класе Министарства унутрашњих дела Николу С. Вељковића, полицијског писара треће класе среза нишког, и

за полицијског писара друге класе среза нишког Велимира Протића, бившег среског писара.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 28. марта 1907. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секретара треће класе начелства округа ужичког, са платом коју је и до сада имао Милутина Протића, секретара исте класе начелства округа нишког, — по потреби службе, и

за секретара треће класе начелства округа нишког, са платом, коју је и до сада имао, Косту Катића, секретара исте класе начелства округа подринског, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 28. марта 1907. год. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Лазар Ивковић, начелник треће класе округа смедеревског на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда отпусти из државне службе, с тим, да му се на име помоћи издаје из државне касе 30% од досадање његове плате.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 29. марта 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Живојин К. Рашковић, полицијски писар друге класе среза косанјског, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 28. марта 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Божидар Ђурић, секретар прве класе начелства округа ужичког по старом закону, и

Никола Марић, полицијски писар друге класе среза грочанског, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 28. марта 1907. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секретара друге класе начелства округа ужичког, са платом коју је и до сада имао, Милутина Протића, секретара исте класе начелства округа нишког, — по потреби службе, и

за секретара треће класе начелства округа нишког, са платом, коју је и до сада имао, Косту Катића, секретара исте класе начелства округа подринског, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 28. марта 1907. год. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Јован Б. Михаиловић, начелник прве класе среза власотиначког, на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда, — стави у пенсију која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30. марта 1907. год. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника прве класе среза бањског Милана М. Ценића, члана друге класе Управе вароши Београда, — по потреби службе;

за начелника прве класе среза заглавског, са платом коју је и до сада имао, Љубомира Рајића, начелника исте класе среза алексиначког, — по потреби службе;

за члана друге класе Управе вароши Београда Драгољуба Марковића, начелника друге класе среза заглавског;

за начелника друге класе среза крачарског, са платом коју је и до сада имао, Антонија Вилдовића, начелника исте класе среза рамског, — по потреби службе;

за начелника друге класе среза ужичког Милорада Пешића, начелника исте класе среза темнићског, — по потреби службе;

за начелника друге класе среза темнићског Срећена Јовановића, начелника исте класе среза лешничког, — по потреби службе;

за начелника друге класе среза голубачког Тодора Стошића, начелника исте класе среза бањског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза александровачког Милана Ђукића, начелника исте класе среза моравског, округа нишког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза власотиначког Јована Јеленића, начелника исте класе среза лужничког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза рашког Вељка Рамадановића, начелника исте класе среза голубачког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза моравског, округа нишког, Милована Јовановића, писара прве класе истог среза;

за начелника треће класе среза копаоничког Драгољуба Стојадиновића, писара прве класе среза параћинског, и

за начелника треће класе среза деспотовичког Божидара Радовановића, писара прве класе среза јасеничког, округа крагујевачког.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30. марта 1907. год. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара треће класе Управе вароши Београда Милана И. Цветковића, полицијског писара исте класе среза расинског, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза грочанског Живка Стојковића, полицијског писара исте класе Управе вароши Београда, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза параћинског Владимира Стојадиновића, полицијског писара исте класе Управе вароши Београда, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза моравичког Драгутина Стевановића, полицијског писара исте класе среза ужичког, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза ужичког Димитрија Трифуновића, полицијског писара исте класе среза пожешког, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза врачарског Живка Јовановића, полицијског писара исте класе среза тамнавског, — по молби;

за полицијског писара треће класе начелства округа пожаревачког Владимира Јовановића, полицијског писара исте класе среза ћупријског, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза арилског Драгомира Ђурђевића, бившег полицијског писара;

за полицијског писара треће класе среза моравског, округа нишког, Василија Тодоровића, бившег пореског помоћника.

за полицијског писара прве класе среза кључког, са платом коју је и до сада имао, Велимира Чумића, полицијског писара исте класе среза врачарског, — по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза лесковачког Николу Обрадовића, полицијског писара исте класе среза моравичког — по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза расинског Милију Бранковића, бившег среског писара;

за полицијског писара прве класе среза космајског Бранка Т. Јовановића, среског писара у пенсији;

за полицијског писара друге класе Управе вароши Београда Милорада Радовића, полицијског писара исте класе среза кључког, — по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза јасеничког, округа крагујевачког, Николу Милошевића, полицијског писара исте класе Управе вароши Београда, — по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза пожешког Косту Петровића, бившег среског писара;

за полицијског писара друге класе среза кључког Јевту Бекрића, полицијског писара исте класе начелства округа пожаревачког, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе Управе вароши Београда Драгишу Јовановића, полицијског писара исте класе среза арилског, — по потреби службе;

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 2. априла 1907. год. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., одобрена су решења Народне Скупштине сазване у први редовни сазив за 1. октобар 1906. године од 21. фебруара 1907. године, која гласе:

да се општинска начерска, коју сачињавају сеса Качер, Мачкат и Трнаково, по Јовановића, полицијског писара исте класе среза кључког, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза арилског Драгомира Ђурђевића, бившег полицијског писара;

за полицијског писара треће класе среза моравског, округа нишког, Василија Тодоровића, бившег пореског помоћника.

за полицијског писара прве класе среза тамнавског Радомира Шајновића, свршеног правника;

за полицијског писара треће класе среза моравског, округа нишког, Василија Тодоровића, бившег пореског помоћника.

за полицијског писара прве класе среза кључког, са платом коју је и до сада имао, Велимира Чумића, полицијског писара исте класе среза врачарског, — по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза лесковачког Николу Обрадовића, полицијског писара исте класе среза моравичког — по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза расинског Милију Бранковића, бившег среског писара;

за полицијског писара прве класе среза космајског Бранка Т. Јовановића, среског писара у пенсији;

за полицијског писара друге класе Управе вароши Београда Милорада Радовића, полицијског писара исте класе среза кључког, — по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза јасеничког, округа крагујевачког, Николу Милошевића, полицијског писара исте класе Управе вароши Београда, — по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза пожешког Косту Петровића, бившег среског писара;

за полицијског писара друге класе среза кључког Јевту Бекрића, полицијског писара исте класе начелства округа пожаревачког, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе Управе вароши Београда Драгишу Јовановића, полицијског писара исте класе среза арилског, — по потреби службе;

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 2. априла 1907. год. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 16. марта 1907. године № 1812, донето на основу тачке 9. члана 144. Устава, које гласи:

да се Авдо Карабеговић, учитељ у М. Зворнику, родом из Модрича у Босни и поданик турски, прими у српско поданство изузетно од § 44. грађ. закона.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 24. марта 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 23. марта 1907. године № 1948, донето на основу тачке 9. члана 144. Устава, које гласи:

да се Д-р Јован Радовић, напредни професор Универзитета из Београда, родом из Мола у Бачкој и поданик угарски, по својој молби прими у српско поданство, заједно са својом женом Видом, малолетним синовима: Жарком, Александром и Зораном и малолетном кћерком Станком, — изузетно од §. 44. грађанског закона пошто је поднео уредан отпуст из свог сталног подаништва.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 28. марта 1907. год. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 51. Устава земаљског, у путу милости ослободило је:

Радисава Јанковића—Радосављевића из Врањске и Радунку њер Проке Симоновића из Варваринца, од казне петнаестодневног затвора на коју су осуђени пресудом начелника среза рамнајског од 17. јануара ове године Бр. 662, а за дело из тачке 11. §. 365. кривичног закона.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 28. марта 1907. год. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Сем ових клетвеника, који су, као што се из наведених примера види, били наше сведоци или вештаци, има у старим споменицима несумњивих доказа, да су се поред странке клели и други незаинтересовани људи, који ни у ком случају нису били сведоци, већ просто помагачи у заклетви. Заклетва саме странке није била довољна, да се потпуно утврди истинитост њеног тврђења, него је њу требало поткрепити заклетвом помагача. Оваква се примери махом налазе у западној Србији, а сачувани су у Дубровачкој архиви; несумњиво је исто процедура била и у другим крајевима Србије, али спомена о томе нема. Један такав драгоцен пример показује нам један случај краће, који је био предмет суђења у Сребрници 1457 године.[1]) Случај је овакав. Дубровачки трговци Марин Радосалић и Добрушко Бранојевић дођу из Дубровника у Сребрницу и исте вечери продаду 12 комада чохе за 180 дуката, и пренесе у њихи кнеза Жуха Драгојевића. Добрушко је био завио ни-

[1]) Споменик Срп. Академије 11 (1892) 87—88; *C. Jireček*, Archiv 22 (1900) 195—196.

зај у мараму и метуо у недра. У кући су с њима спавали још и Стеван, момак кнеза Жуха, Иванин Божкојевић са својим братом Иваном, момком Мартинића Грбићића, за тим Радоје или Радосав Будисалић, звани Облеза, чиновник Стевана Вукићића и његов момак, свега њих осам. Ујутру Добрушко види да му је новац украден. Врата су била закључана, а кућа није била ниђде ни проваљена ни поткопана. Покрађени су тужили све, који су с њима спавали, пред кнезом сребричком Николи Радулиновићу, али се ствар не сврши. Радоје Облеза, међутим, са својим момком побегне. Тужиоци се обрате тужбом дубровачком суду, али и ту буду одбијени због ненадлежности и буду упућени сребричком суду, где је крађа и учињена. Најзад тужиоци поново дођу пред „*госпоштва десетога суда*“ у Сребрници наводећи: .....„и познах пред господина херцега да ми господин херцег на њих суди и господин херцег и вам властеле писа да нам судите и доманите правду, где је суд и почет и крађа учињена.“ Оптужења нису признали наведени, да они њихове новце нису ни видели, ни украли. Суд, састављен из властеле, пресудио је: „*да се закуне Марин и Добрушко сваки од њих сапословцем Богом и душом својом*, како су онде донели на стан к њим у кућу кнеза Жуха к Степану и Иванину са горе речену другину 180 дукат златех и онде им украдени. Ако се закуну, да им се дукати имењу себе плате, који су онде били на стану заједно сваки свој део. Ако ли се не закуну да Марин и Добрушко не имају што питати. *И Марин с Добрушком се заклеше и ш њима двамаест поротников* Богом и душом својеми, како Марин и Добрушко донесоше кнеза Жуха Драгојевића и к Степану, и к Иванишу с братом, и к Ивану момку Мартинице Грбчића и к Радоју Облези с момком 180 дуката златех и међу њима погибоше....“ Порота је, дакле, положила заклетву и штету су имали да плате сви осам, који су те ноћи ту преноћили, рачунајући ту и тужиоце; сваки од њих био је осуђен да плати по $22^1/_2$ дуката. Овим је било сасвим само питање о накнади штете; међутим оптужени су тек имали да доказују своју невиност, јер су у противном кнез и војводе имали право на глобу, поврх казну, због извршене крађе. Односно кривичне одговорности води се даље у Споменику: .....„а за глобе војводине и кнеже судисмо, *да се закуне Степан и Иванчић са сирху реченом дружином сваки од њих самошести Богом и њих душом* како на светињи ни часници ни проводаџије несу крађе Маринове и Добрушкове од 180 дуката. Ако се закуну да су слободни, ако ли се не закуну да су криви по закону места, што их закон покаже.“

Други један пример тако исто лепо показује, како су помагачи или поротници полагали своју заклетву. Тај други случај је овакав. Водио се један спор због неког украденог коња пред челником Радивем на Руднику, који је за тај случај одредио пороту. Дубровчанину Матеју Прибисалићу буде 1428 године украден коњ на Руднику у вредности десет унца сребра. Један Србин је овоме Матеју означио као лопова неког Новака Населовића. Матеје је тужио челнику: „позвах га к реченом челнику, који ми пресуди по нашем обичају, *да се ја, Матеје, закунем с четворицом добрих људи, и ја исти*, да ми је речени Новак украо коња или учествовао у тој крађи коња; и кад се закунемо да речени Новак има платити мени, Матеју, коња и трошак, учињен у тражењу коња....“ Као поротници били су одређени да се с Матејем закуну Стојко Митетић, Јован Прогоновић, Вукша Стјепојевић и Вучета Божиновић, којима је Матеје представио сведоџбу, како му је речени Новак украо коња. Речени поротници се нису хтели заклети и оптужени Новак је ослобођен.[1]

Ова два примера потпуно потврђују оно, што је раније речено о помагачима у заклетви. У првом примеру оних 12 поротника, који су имали да се закуну с Марином и Добрушком, као ни оних 6, који су имали касније да се закуну са свима оптуженима, нити су били нити су могли бити сведоци, пошто они крађу нису могли видети. Први су, дакле, само по познавању тужилаца, а други по познавању оптужених имали да потврде, или боље да појачају њихову заклетву. — Исти је случај и у другом примеру, у коме челник пресуђује, да се поред тужиоца закуну још четворица, који нису видели кад је оптужени украо коња, него су по своме личном уверењу имали да помогну или непомогну заклетву тужиочеву. У оба примера заклетви помагача претходила је заклетва једне од странака.

Из до сад наведених, као и из свих осталих примера, који се налазе у старим споменицима, види се, да се они сведоци: „*старинци*,“ „*старци жељални*,“ „*старци добри човеци*,“ „*старинци од жеље*,“ како се они обично зову, у питањима о међама, као и клетвеници, помагачи или добри људи, у кривичним споровима, зову *поротници*. Судећи по свима сачуваним примерима несумњиво је, да су поротници и у Грађанском и у Кривичном Поступку били *доказно средство*, па стога држим да је и порота постојала само као *доказна порота* (Beweisjury), а не као *пресудна порота* или порота у данашњем смислу.

Ово је питање важно поглавито стога, што су у нас многи писци, међу којима се нарочито истиче Авакумовић, тврдили, да је у старом праву постојала права или пресудна порота. Авакумовић најпре у свом делу: „*Енглеска, Француска и Српска Порота*“, а за тим нарочито у својој академској приступној беседи: „*Стара српска порота поређена с енглеском поротом*“ констатује: „да су Срби у старо доба имали пороту у правом смислу те речи“....[2], на чак и сапрштењу од енглеске пороте. Ова своја тврђења Авакумовић није доказао, јер се ни неколико наведених чланова Душановог Законика, који само помињу пороту, не може сматрати као утврђено и каква је порота постојала у старом праву, а поједине конкретне случајеве суђења, из којих се баш види каква је била порота, остаиио је неупотребљене. Неосновано је његово тврђења додаје још и отуда, што му при изради расправе: „*Стара српска порота*“ није било познато, како је у науци решено питање о постанку пороте, јер се служио само *Biener*-овим делом: Das englische Geschworenengericht 1852—1855, које је, истина, много доариниело али које није решило то тада спорно питање. Данас се сматра да је питање о постанку пороте решио професор *Брунер*. Да бих могао за сад у неколико поткрепити своју раније постављену хипотезу, по којој је у старом Српском Праву постојала доказна порота а не порота у данашњем смислу, морам бар у неколико речи изнети резултате Брунеровог истраживања.

Брунер је најпре у свом делу: Inquisitionsrecht und Inquisitionsbeweis 1866 поставио као хипотезу, да се пресудна или данашња порота развила из доказне пороте (Beweisjury). Резултат његовог дугогодишњег испитивања по најчешћим европским библиотекама било је чувено дело: Die Ersteheung der Schwurgerichte 1872 године, којим је потпуно објасиио постанак пороте. По Брунеру постојбина данашњој пороти јесте Енглеска и то како велику или оптужној тако и малој или пресудној пороти, коју су само и усвојила европска континентална законодавства. По њему је мала или доказна порота дошла из Грађанског Поступка. У Грађанском Поступку

[1] *C. Jireček*, Archiv 22 (1900) 193—194.

[2] Српска Крал. Академија, Гласе XLIV 8.

по правилу је позивано 12 поротника, који су имала да сведоче о спорним фактима и правним односима; они су утврђивали доказ, били су, дакле, доказна порота. Из Грађанског била је ова доказна порота пренета и у Кривични Поступак. Из почетка је зависило од оптуженог, хоће ли се позвати на доказну пороту или не, али од је 1219 год. укинут божји суд, онда је ова порота дошла на његово место као редовно доказно средство. Поротници су били сведоци, који су суду саопштавали чињенице, које су они сами раније сазнали, или су само по разијем познавању оптуженог доносили своју суд и закључали се. Из таке доказне пороте развила се постепено пресудна порота на тај начин, што су поротници све више губили својство сведока и постајали судије, пред које се износили докази, на основу којих су они судили. Тек 1530 године почели су се пред поротом износити докази, на основу којих су они доносили своју одлуку, и у будуће је били у сваки и једна и друга порота, док најзад 1650 године није сасвим нестало доказне пороте, јер су поротници могли своју одлуку доносити само на основу доказне грађе, прикупљене за време извиђања, а не на основу њиховог личног сазнања. Тако су из сведока постепеним развићем постале судије.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

ОПШТИНА

(НАСТАВАК)

4. По постојећем устројству општина, у свакој општини постоје две потпомажуће се општинске класи а именом примирителни суд и збор општинара, па тек гдигди, а нарочито у чл. 3 уредбе од 1840 године, проширује и још један трећи орган општински под именом општине. У овоме члану говор је о бирању кметова и помоћника, па ту се премда доста неразговетно парцијује, да ће при изборју тоже учествовати општина, дакле и друга нека лица, а не само општинари. И доиста налази се предмета, које треба оставити да ји већи број житела а не само општинари промотре и реше, па тако нарасно и веће заузимање и озбиљније старање о општинским стварима код житеља општине пробуди и развија. Тога ради и казано је у чл. 11 пројекта, да послови, кои се имају у општини да уреде свршавају се или у:

1. Општинском збору, под којим се има разумети скуп чланова целе општине, способни за учествовање у општинским стварима; или

2. Општинском суду, на место постојећег примирителног Суда, кои изрично само једну његову, и то судову страну изражава, и напослетку

3. Општинском одбору на место постојећег сада скупа општинара, кои као једно тело сада и нема никакав значинан назив.

Што пак кои од ова три општинска органа има да ради, прописано је даље о сваком на своме месту.

5. Пре свега код збора општинског увиђено се за целисходно и потребно поделити га на два вида. На већини и мали, на онда означити, кои се послови на једном, а кои ли на другом збору имају свршавати, као што је то у чл. 12 пројекта учињено. По сеоима је већ давнашњи обичај, да су куће старешине поглавито учествовале у општинским делима, па се за корисно налази и даље тај обичај задржати.

Поред означена, кои се послови имају да врше на једном збору, што је учињено у другом разделку чл. 12 пројекта, потребно је, да се нарочно каже ко може, а ко ли опет неможе учествовати на општинском збору с правом гласања. С тога су и положени прописи у чл. 13, 14, и 15. пројекта, при чему се имала намера припући на збор све оне житеље општинске, поима је и стало до блага општинског, а који су опет у стању самостално исказивати своје мишљење. Између остали услова, који су у реченима члановима изложени, са захтевањем онима за варошке и паланачке општине да поред остали известни својства изискује се и плаћање потпуног пореза од 6 талира по закону о порези од 1864 године има се намера, да ти људи, који веће терете за јавне потребе сносе, и нека одличија у општини уживају, а обично је следство, да људи бољег материјалног стања живећи у једној општини, имају и узрока јаче се и с већом вољом заузимати за општинске ствари, нарочкучујући при томе ни остале житеље слабијег материјалног стања.

Даље у чл. 17, 18, 19 и 20 пројекта назначено је кад ће се и како моћи што у збору закључити по предмету, ради кога је збор и сазван, а ово је у толико потребније прописати, што у устројству општина од 1839. године нигди није означена начин, на који се има изрећи закључење општине и сада збора. Недостатак тога прописа оставио је доста отворено поље и злоупотребљену, било од стране извршујући држања било од општински власти, као што је и често повода давао жалбама од стране чланова општине, а и једно и друго држи се, да ће се избећи правилом, прописаним у реченим члановима пројекта.

6. У чл. 21—48 пројекта изложени су послови, које општински суд има или самостално или у договору са општинским одбором да ради, с означењем начина бирања председника и осталих општинских званичника.

Тако у чл. 23 казано је за варошке и паланачке општине, да ће председника и чланове општинског суда бирати општински одбор, чиме је попуњена једна празнина у сада постојећој уредби, као што је то горе разложено. Према томе што у варошким општинама има веће број одборника — општинара држи се, да је ово парцијење с више страна целисходније, но кад би се оставило, да председника и чланове бира збор општински; јер одборници, познати на своју дужност поверењем збора, а као одабрани људи, обраћа ће нарасно и више пажљивости каква ће лица бирати за означени општинска знапија.

За сеоске пак општине, где је с једне стране општински одбор мали на број, и с друге опет по сада постојећим правилима дат је кућним старешинама већи круг учествовања у општинским стварима, па пређени да је уместно истим лицима и даље нешто веће учествовање при томе задржавати, означено је у чл. 24 да у истим општинама бира председника и чланове мањи општински збор, на коме, као што је горе споменуто, имају право гласа само кућне старешине.

На како је по селима јаче у обичаи прешло, да се нови договор о општинским стварима но по варошима, то је уједно овде уређено, да мали збор може се сваки сазвати, кала то општински Суд за потребно нађе, а није противно другим законим нарећењима.

Како се често догађа, да се лица, изабрана за председатела или члана одрицају примити се исте дужности, изласкао се на разне незгоде, што није било никакова прописа, шта се има у томе случају радити, то да би се таквим неисправама помогло нарећено је у чл. 26 да се сваки мора примити избора за председатела или члана с изузетком наравно оних, који су по чл. 59 ослобођени те дужности. А да би се лица изабрана за председатела или члана, која би имала вољу и не

дуже служити општину радује примали тога избора, казано је, да мора свако од ти званичника општински најмање годину дана служити, чиме је посредно казано, да може и дуже остати у истом званију. Нарочито за варошке општине, где су послови, које општински Суд има да прими, умножени и умногостручени, желити је, да ти званичници остају дуже времена у својим званијама, почем ће се на тај начин, уношати једном са пословима, све моћи и боље и тачније вршити. Нарочитим пак, положењем у овом члану, иде се управо на олакшицу људима, кои би и више времена хтели бити у општинској служби, а предпоставља се праведно, да су уредни и вредни.

Имајући у виду важност званија председника општинског Суда, а нарочито по општинама варошким, нарочитим у чл. 29, да се избор председника у општинама варошким одобрава од стране Министра унутрашњи дела, иде се само на одржање и увеличање важности истог званија, кога су делања и онако много препуштена са државним делима.

7. Да би се имала могућност месту полицију, коју општински Судови у својој општини имају, поверити нарочитој државној власти, казано је, да ће то Краљ моћи учинити. И ако је желити, да се са државни власти скидају послови кои се могу по природи своје уступити општинама, ипак с призрењем на могуће нарочите, местне околности, може се појавити нужност, да би руковање местном полицијом требало придати државној власти.

8. У чл. 32 пројекта означено је у неколико тачки, шта општински Суд у главноме као полицајна власт има да ради. Налагање ове ствари види се као једноставније у нарочитим упутствима, која би се по овоме на основу закона нарешења имала за општинске власти прописати, но да се овде подробно излаже.

9. Шта општински Суд као општинска власт за општину има да ради, и на кои начин своја закључења у извршењу да приводи, означено је у чл. 33,34,35 и 36 пројекта, при чему се имало у виду, да се колико је могуће слободније кретање општинског одбора, а да се опет незанемаре и не напусте општински интереси. У тој цељи и казано је у 3 раздељку чл. 36., да ако одбор непристане, да се нека сума коју би требало приразом у општини покупити, на тај начин подмири, општински Суд ако иђак налази, да је потребно, да се ти издатци учине, представља ствар на решење власти, која је општинском такве издатке одобравати, о чему ће говор ниже бити.

10 С обзиром на сеоске општине, особито које се из више села, удаљији од општинске куће, састоје, налази се за прво потребно, и остали члановима општинског Суда који се као сеоски кметови имају сматрати, прила нека власт, како би се на тај начин с једне стране људи поштедили од дангубљења с потраживањем помоћи од стране самог општинског Суда и за најмање ствари, а с друге опет да би се тиме приморало, те да се такве ствари и брже и са мање трошка извиђају и расправљају, као и да не би наједно место остало без старешине, кои се има старати о безбедности личности и имања. Предмете, које ће моћи сваки сеоски кмет у своме селу извидити и како, означени су подробније у чл. 40 пројекта, а овде би се колико је могуће више при томе стане на пут могућем злоупотребљењу сеоског кмета.

11. Које су нарочите дужности председника општинског Суда, како он и и чланови могу и на које време одсуствти из општина, као и ноће и у известним приликама заступати у дужности, означено је у чл. 46, 47 и 48 пројекта.

(наставиће се) **Димитрије С. Калајџић.**

ПОУКЕ И УПУТИ

Купац некретног имања, на коме лежи терет удовичког уживања, слободан је у праву односно уживања овог имања од дотичне удове, над је од стране наследника, без њеног знања, извршена продаја и пренос код суда.

Решењем начелства округа крушевачког од 19. новембра 1901. год. № 28432 упућен је Новица М. гостионичар овд., да редовном парницом код надлежног суда истиче Миленију удову Стојана Ц. из права удовичког уживања и заоставшег имања њеног мужа, а које је наследник Василије Ст. Ц. њему продао.

Ово решење начелства основано је и Министра Унутрашњих Дела решењем спојим од 7. децембра 1901. год., № 28432.

Противу овога решења Министровог, пуномоћник поменутог Новице Милан У. овд. из Крушевца изјавио је жалбу Држ. Савету наводећи, да решење Министровиће правилно на ових разлога:

Његов властодавац има тапију за доказ своје кућевне непокретног имања од стране наследника Василија, а та је тапија по § 212. грађ. зак. пуноважан доказ о својини. На како у тапији није предвиђено никакво ограничење сопствености, то је удову Миленију, која полаже право уживања на то имање, требало упутити на парницу, да своје право докаже.

Државни Савет нашао је, да је решење Министрове слобразно закону из ових разлога:

По § 414. грађ. зак. удова Миленија има за своје удовичко уживање, на споменом имању пречутну залогу, на се с тога није могла ни пренети од стране Василија, без њеног знања и одобрења. Ово у толико више, што је се се удова Миленија са наследником Василијем на њено удовичко уживање паравнала пред крушевачким првостепеним судом, и по том поравнању, — кое има силу извршне судске пресуде према § 146. грађ. суд. пост. — она има спорно имање да ужива; а пријашњи господар по тапији, који јој то право оспорава, као слабије у праву, може судским путем да тражи уништај њеног права.

С тога је државни Савет одлуком спојом од 16. маја 1902. год. Бр. 1741. одбацио жалбу као неумесну.

Кад су ортаци за почасне шпекулације осуђени пресудом судском на извесно плаћање, онда се осуда не може само од једног од њих извршити, док се не утврди немоћност прокласеног другог ортака.

Вељко А., предузимач овд., поднео је на извршење кварту палилулском извршну пресуду првостепеног београдског трговачког суда, по којој су осуђени: Настас С. и Димитрије В., да му плаћу 310 дин. са интересом и осталим трошковима, као пораду за више извршене предузимачке послове, на општини вароши у којој је Вељка школа, коју су оправљу на лицитацији примили на себе Настас и Димитрије, на њему — Вељку — предати на пораду.

По овој пресуди осуђени Димитрије положио је свој део у 261-05 динара кварту палилулском, а други половину иде тако положити, тражећи, да се она наплати од другог осуђеног Настаса, јер је и он, као први, осуђен заједно са њим на плаћање.

Полицијска власт, пређашњи пређо овог његовог тражења, узела је у поцис његову покретност за наплату целокупне осуде по пресуди судској. Ту радњу по жалби Димитријевој огласила је Управа вароши Београда као неправилну, налазећи: да се од њега не може извршити целокупна осуда, јер пресудом судском нису осуђени на солидарно плаћање Настас и Димитрије.

По ио жалби тужиоца Вељка, Министар Унутрашњих дела примедбама својим од 19. јула 1902. год. № 17519. поништио је решење Управино налазећи: „да је дужност кварта била да сходно § 466. грађанског судског поступка приступи наплати од обојице осуђених, на како који од дужника не би био у стању свој део платити, кварт је требао другом дужнику то да сконши, и да га решењем позове, да и другу половину плати.“

Према овим примедбама, квант није у своју поступно, већ је решењем својим од 7. августа 1902. год. № 6806. поновно друго-осуђеног Димитрија, да и други део осуде по пресуди плати, наводећи, да је први дужник отишао непознато где.

Решење ово одобрила је Управа града Београда, а решење њено Министар Унутрашњих Дела својим решењем од 7. октобра 1902. год. ПЖ 23736.

Противу решења Министровог Димитрије је изјавио жалбу Државном Савету и у њој навео, да је решење Министрово неправилно с тога, што је њиме одобрено неправилно решење кварта, који није ништа предузео ради сазнала, где се налази први дужник, те да би се од њега могла наплата тражити.

По расмотрењу односних акта и оцени жалбених навода, Државни Савет одлуком својом од 29. априла 1903. год. № 2476. поништио је ожалбено Министрово решење, нашавши, да исто не одговара закону из ових разлога:

Пресудом првостеп. трговач. суда утврђено је: да су Настас и Димитрије сменичари — ортаци за почасне шпекулације, и да су као такови примили на себе извесне предузимачке послове, које су по уговору уступили на израду тужиоцу Вељку. Према томе они се појављују према тужиоцу као једнице, услед чега и њихова обвеза плаћања по пресуди судској има се сматрати као солидарна у смислу § 545. грађанског закона. Но при свем том, према другом одељку законодавног решења, оштампаном уз наведени пропис законски, не може се наплата целокупне осуде извршити од једног од осуђених, док се не утврди немогућност наплате од другог осуђеног, или немогућност да се он пронађе. Ово је објашњено и примедбама Министровим од 19. јула 1902. год. № 17519, по којима полицијска власт није као што треба поступила.

Противу осуда по закону о заштити од сточних заараза и о мерама за угушивање тих заараза нема места жалби Државном Савету.

Пресудом начелства округа моравског од 10. децембра 1906. год. № 11064., а по тужби Петра Живадиновића, тежака, кањењен је Димитрије Здравковић, из Бујурије, са шест дана затвора или 30 дин. новчане казне и да плати тужиоцу накнаду штете и трошкове зато, што своја побеснелог пса није чувао, те је тужиочево једно свиње уједо и заразно.

Ову пресуду начелства, донесену на основу чл. 42. и 46. закона о заштити од сточних заараза, одобрио је и Министар Унутрашњих Дела својим решењем од 4. јануара 1907. године ПЖ 84.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлучио је да непадлежног да расматра ово решење Министра Унутрашњих Дела, и на основу чл. 25. закона о пословном реду у Државном Савету одбацио жалбу као непадлежној власти поднесену.

Одлука од 16. марта 1907. год. № 1624.

М. В.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине доњо-зуничке, актом својим од 8. јануара ове год. Бр. 63, пита: „Општину доњо-зуничку сачињавају два села: Горње и Доње Зуниче.

Ова општина нема своју школу, већ сељани села Д. Зунича шаљу своју децу у јелашничку школу, а сељани села Г. Зунича у књажевачку школу, као најближим местима.

По буџету школе јелашничке, село Д. Зуниче треба да плаћа на име школског прираза 164·04 динара, а по буџету школе књажевачке село Г. Зуниче треба да плаћа за издржавање школе три пут више од села Д. Зунича.

Кад је приступљено уношењу овога прираза у општински буџет општине Д. зуничке, ради изналажења стопе општинског прираза, онда је настао сукоб и у одбору и на збору између сељана једнога и другог села; јер сељани села Д. Зунича траже да се општерето стопом школског прираза која би одговарала укупном њиховом дуговању од 164·04 дин., а сељани Г. Зунича траже да се цео школски прираз уједини, и разреже подједнако на сељане и једнога и другог села.

Да би се буџет правилно саставио, моли се уредништво за потребно обавештење по овоме.“

— На ово питање одговарамо:

Закон о народним школама, стављајући у дужност школској општини издржавање школа, не регулисала нарочито сам начин наплате прираза у случајевима, кад је школска општина састављена из више села.

Према томе, за расправу овога питања морају се узети у помоћ закони: о општинама и окружни, срески и општински буџетима.

И по једном и другом закону, општински буџет укупно предвиђа општинске издатке, не делећи их по селима, те се, тако, и стопа прираза, потребна за исправљање буџета, у колико редовни приреси не достижу, увек јавља једна носта за све грађане дотичне општине.

Она, у осталом мора бити једна носта и по томе, што само општинско књиговодство не допушта могућност, да се она дели у процентну чини.

Ако се овоме схему дода још и то, да би у основи било неправедно, да једно село плаћа већи школски прирез само зато, што је географски ближе једној варошкој школи, у којој су издаци већи, него у оној другој, којој је ближе оно друго село, онда се прирез школски, кад састављи део општинског прираза и општински буџета, има скупити уједно за оба села, на разрезати равномерно на све грађане општине.

II.

Суд општине јаньске, актом својим од 14. јануара ове год. Бр. 53, пита:

1. „По члану 24. закона о народним школама, казне за изостанке ђачке од школе, наплаћују се од ђачких родитеља.

По том истом члану онима, који плаћају испод 15 динара непосредног пореза годишње, новчана казна замењује се затвором или радом на општинским пословима.

Моли се уредништво за обавештење: да ли у непосредни порез улази и лични порез или не. Ово је потребно да се зна, како се при замени казни не би учинила погрешка, и

2. Кад се позове марвени лекар ради прегледа угинулог грла по закону о осигурању стоке, да ли он мора доћи о своме трошку, или му припада дијурна и кола, и на чији рачун, ноште је она општина удаљена од његовога места становања за 8 и више сати?“

— На ово питање одговарамо:

1. И по Уставу чл. 84. и по закону о порезу чл. 1., у непосредни порез улази и прирез на личност, како онај с главе на главу по 6 дин. тако и онај 5%, што се наплаћује према другим пореским објектима.

Према томе, кад год извесно лице плаћа непосредног пореза заједно са порезом на личност мање од 15 динара, треба му новчану казну заменити затвором или радом на општинским пословима, и

2. По члану 4. закона о осигурању стоке, у састав оцењивачког суда за преглед угинуле стоке, у сеоским општинама, не улази марвени лекар, те је но том искључена у опште могућност, да се он зове као члан овога суда.

Ако би, пак, био потребан за случајеве из тачке 2. чл. 3. поменутога закона, онда њему не припада дијурна ни од општине ни од сопственика стоке, пошто то долази у послове, које он врши у кругу своје службене дужности и има награду по чл. 3. зак. о трошковима управних власти.

Ако би марвени лекари истицали право на још какву другу накнаду, онда целу ствар треба представити вишој власти, те да она контролише умесност таквих захтева.

III.

Суд општине табановачке актом својим од 22. фебруара ове год. Бр. 152, пита:

1. „По изјављеној жељи села Папратишта, оно је одвојено од општине гуљашке на придодато оној.

Моли се уредништво за обавештење:

Мора ли се вршити избор новога председника у овом случају, а у смислу чл. 63. закона о општинама или не, пошто није извршено спајање двају општина. него је само једно село пришло, и

2. 54 лица села Папратишта, поднели су молбу господину Министру унутрашњих дела и тражили да им једно брдо звано „Гвоздац“ прогласи за село, наводећи у својој молби да је оно брдо засеок. Међутим „Гвоздац“ се нигде не води по списковима као засеок, нити ико у околини памти да је то био засеок, јер

је ово брдо сам камен, *где нема ни једне кућe*, нити би се могла подићи.

Госп. Министар наредбом својом на исту молби П№ 1819, наредио је, да засеок „Гвоздац“ односно његови грађани изгласају на збору за проглашење села.

У молби има потписника и са једног и другог краја села, а има их и из средине, јер се село дало на дуљ поред једне реке.

Сад настаје питање: ко има да гласа за ово село; како да се забучни списак састави; који ће грађани ући у овај списак, пошто у наредби г. Министра унутрашњих дела стоји, да на овом збору гласају искључиво грађани засеока „Гвоздац“.

— На ово питање одговарамо:

1. Члан 63. зак. о општинама, говори о случајевима, кад се две целе општине спајају у једну, јер је тада потребно бирати новога председника, пошто би иначе, настало питање: која би казало задржата од оне двојице, који су дотле постојали — један у једној а други у другој општини.

Кад само једно село долази у састав које општине, онда се не мења из основа дотадашње стање, као што је случај код спајања, и због тога, по нашем мишљењу, не би требало бирати новога председника; и

2. Немамо разлога да сумњичимо неправност онога, што је суд изнео у питању под 2, и онда нам изгледа чудновато, да 54 лица траже нешто, што никако и не постоји.

Намеће се питање: да ли ови људи нису тражили само промену имена селу?

Ако не би био ни овај други случај, онда треба известити г. Министра, да засеок „Гвоздац“ и не постоји и тражити упут, шта даље да се ради.

Пре тога, пак, требало би саслушати потписнике на молби у чему је управо њихов захтев, јер ако је село „Пашратиште“ ушло у састав те општине без икакве напомене о засеоку, онда на сваки начин не може сада стварати на силу још нешто друго, кад то не постоји.

Тек после свега онога, могло би бити речи о саставу бирачких спискова.

IV.

Управа манастира Вујна, актом својим од 19. фебруара ове год. Бр. 35, пита:

„Моли се уредништво да изволи објаснити у своме листу: да ли манастир као надлештво подлеже плаћању пореза на личност, као и то: да ли калуђери подлеже плаћању свештеничког бира?“

На ово питање одговарамо:

Према чл. 71. закона о непосредном порезу, где се говори ко плаћа порез на личност, манастира, као установе, не плаћају порез на личност с главе на главу но 6 динара, пошто се тамо уголављава да у истини постоји изнесетан сталовник, па да на њену жежи дужност овога плаћања.

Овај, пак, порез од 5% на сваки динар непосредноге пореза, плаћају и манастирска имања.

По чл. 6. закона о уређењу свештеничкога стања, бир се даје свештеницима као награда за она чиновођења, која они бесплатно врше у смислу чл. 5. истога закона.

Како су калуђери, као непрекидни служиоци манастирски упућени једино на манастир, те они и не заснивају своје домове, нити им мирско свештенство у опште чини какве услуге, дакле не врши према њима ни једну од бесплатних дужности, које помиње чл. 5., онда они не треба ни да плаћају бир.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Београдској полицији може служити за похвалу, што је пиљарску дружину, која је у последње време вршила краће по Београду, те шајкаче ћаци, од којих ни један није старији од 18 година!

Ту дружину прека досадањем стању потрасе начињавају:

1. **Милош Кнежевић**, биз. ћак, родом из Босне, стар 18 година.

2. **Раде Бабовић**, биз. ћак, родом из Бујановца у Ст. Србији, стар 17 година.

3. **Недељко Павловић**, биз. ћак, родом из Врбовца у срезу прокупачком, стар 17 година.

4. **Јован Ракочевић**, прив. ћак, родом из Црне Горе, стар 18 година.

До сада је утврђено, и и они су признали, да су извршили осам крађа, од којих је неколико опасних, као н. пр. крађа код г. Милошева Милановића, трг. у Краља Петра улици, где су на врло дрзак начин провалили прво улаз у подрум, па одатле крог отвор на плочу дућанског испели се у дућан и поред онолике покућанства да обиђу и саму касу; или крађу код г. Душана Тодоровића, трг. на Теразијама, где су провалили две шупе док су досели у магацин с осталим.

тиште откључали лађу оскоиност на иконоју сигурност у престоници, који је ова дружина грозила, али ће се онаки ужаснути кад види и чује, да ту дружину састављају бакши гимназијски ђаци.

Они су постали толико дрски, да су у сред подне, за време ручка, извршили крађу новца из вајске Анђелку Стојадиновић, млекарици оп-дашњем; пошу су врши на лоповска бурад с

пиком, носили крој преко у свој стан, па тамо остављали и пили.

Са овим четворим лица је ухваћен и један *Милета Милошевић*, редован ђак IV разреда Прве Београдске Гимназије, који је становао у згради старе Богословије, али он је успео да благовремено побегне непознато где.

Рекина ових несретника приватно је поступања по појединим пуњама, те ма та почи-

нила неко прикладно запажање, те их је то и бачко име доста наводило и спречавало успех истраге.

Изложени њихове фотографије скрећемо пажњу грађанству да не буду још коме жр-

тиле какву крађу, па ако би ко што на њих сумњао, нађно их да тумарају око места где је доцније крађа извршена и томе подобно, моли се да то доставе кварту теразијском, где се над њима води кривична истрага.

Ж. Л.

ТРАЖЕСЕ

Вукајла Боковића, бив. општинског службеника из Београда, који има да одговара за утају, тражи кварт савамалски актом Бр. 3849. Пронађеног треба спровести поменутом кварту.

Димитрија Цветковића, родом из Врање, бив. финансијског стражара на београдској железничкој станици, који има да одговара за утају, тражи кварт савамалски актом Бр. 4112. Димитрије има на себи пругасто цивилно одело, на глави шпицфини шешир, а на ногама чизме. Као говори српски, на лицу има белеге од оспице.

ПОТЕРЕ

Живојин Јовановић, земљорадник из Београда, има да одговара код кварта палилулског за овдашњу крађу, али се до сада није могао пронаћи. Живојин је стар 28—30 година, у лицу црнопуљаст, црних бркова, бријан се, на себи има сиво изворџигер а на глави шубару. Нека га сва полицијске и општинске власти потраже и у случају проналаска стражарно спроведу поменутом кварту с позивом на акт Бр. 3956.

Петар Драговић, родом из Босне, слуга код Арсе Ристића, кафеџије из Узице, изгрижао је кроју своме гвозденом ножем 2. и 3. ов. м-ца, па је побегао. Петар је стар 41 годину, средњег раста, дежмекаст, грбораћих очију, косе и браде црне, на себи има кратки капут, на глави шубару, а на ногама ципеле. Нека га сва полицијске и општинске власти потраже и у случају проналаска стражарно спроведу начелнику среза посавског опр. београдског с позивом на депешу Бр. 4839.

Непознати крадљивци, ноћу између 3. и 4. ов. м-ца покушали су да извуку опљачку крађу у радњи Јакова Д. Русо, механџија у Кнез Михаиловој улици Бр. 30. Они су ушли у зградњу из Чика Љубине улице, па су затим сврдлом пробушили дуњанска врата на неколико места врсна браон и ту пробили рупу у висини да отклоњају крата изнутра, што им није пошло за руком.

На просечном месту врата налазе се трагови врсна, врсна којима се може закључити да је са њима крадљивица носила на руци прилично прокрвљена руке врсе отвор. Нема сие каква непознате крадљивице, при чему треба обратити особиту пажњу на повреду руке и у случају проналаска стражарно их спроведу кварту поменутом с позивом на акт Бр. 5089.

Непознати крадљивци, ноћу између 23. и 24. пр. м-ца удвојеним кључем отворио је врата на згради Милосава Милосављевића, земљорадника из Шчубина и из исте украо 10 ормољедних шкољки платна, 1 мушку кошуљу од памучног платна, 1 шкољрам вуне, 1 опанке и две женске мараме. Нека сие полицијске и општинске власти потраже крадљивце и крадене ствари и у случају проналаска о тоне известе начелника среза брановачког с позивом на акт Бр. 7916.

Крађе стоке. Ноћу између 31. пр. м-ца и 1. ов. м-ца непознати зонов украо је из штале прике кућарског једног коња са прибором Харалампију Цветковићу, свештенику. Коњ је матор 4 године, алазе шаторског доратасте, висок 1·60 см., без рођена. Депеша начелника среза лесковачког Бр. 6822.

Непознати крадљивци украо је Светозару Ранђу, из Тошове једне кућу и једну душицу. Крава је матора 7 година, алазе пиргасте, а душица је матора 2 године, алазе сиве. Депеша начелника среза ражањског окр. крагујевачког Бр. 7115.

Обрађа се свима свима полицијским и општинским властима на ове покрађе.

ПРЕДАО СЕ ВЛАСТИ

Ђорђе Илић „Џоџа" пошкар из Лесковца, чију смо потерницу навели у 11 броју „Полицијског Гласника" од ове године предао се власти те је према овоме престала потреба за истрагом лицем тражењем. Акт начелника среза лесковачког Бр. 6815.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник. Душан Б. Јовановић

БРОЈ 16. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 15. АПРИЛА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК" излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа унапред, и то најмање за пола године по списку полицијских власти, и износи: 20 динара за годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатнике у општ 18 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника" не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за инспектора треће класе Министарства унутрашњих дела, Степана Бобића, секретара прве класе истог Министарства;

за секретара пете класе Министарства унутрашњих дела, Александра Ј. Кузмановића, писара прве класе истог Министарства;

за писара треће класе Министарства унутрашњих дела, Гвоздена Марииновића, полицијског писара исте класе Управе варош Београда: и,

за писара четврте класе Министарства унутрашњих дела, Владимира Н. Дамьановића и Петра Алимпића, писаре пете класе истог Министарства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 10. априла 1907. год. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника треће класе среза загласког Љубисава Т. Грковића, окружног деловођу чачанског округа.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 10. априла 1907. год. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника треће класе среза сврљишког, — са платом коју је и до сада имао, Димитрија Ђорђевића, начелника исте класе среза ражањског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза ражањског, Мијаила Достанића, начелника исте класе среза сврљишког, — по потреби службе;

за секретара друге класе начелства округа београдског са платом коју је и до сада имао, Андру Дим. Динића, секретара исте класе начелства округа смедеревског, по потреби службе; и

за секретара треће класе начелства округа смедеревског, Митована Максимовића, писара прве класе Министарства унутрашњих дела.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 10. априла 1907. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара прве класе среза колубарског, округа београдског, са платом коју је и до сада имао, Миливоја Хаџића, полицијског писара исте класе среза посавског округа ваљевског, — по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза колубарског, округа београдског, Милутина Петровића, полицијског писара исте класе среза љубићког, — по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза посавског, округа ваљевског, Михајла Штуловића, полицијског писара исте класе среза колубарског округа београдског, — по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза љубићког Павла Јевтића, полицијског писара исте класе среза колубарског, округа београдског, — по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза колубарског округа ваљевског, Драгутина Поповића, полицијског писара исте класе начелства округа ниишког, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза качанског, Војислава Васића, полицијског писара исте класе среза ражањског, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза ражањског, Драгића Пауновића, полицијског писара исте класе среза колубарског, округа ваљевског — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе начелства округа подринског, Драгослава Костића, полицијског писара исте класе среза качанског, — по потреби службе; и

за полицијског писара треће класе начелства округа ниишког Милана Радојковића, полицијског писара исте класе начелства округа подринског, по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 10. априла 1907. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за помоћника ниишке железничке полиције, у рангу полицијског писара друге класе Петра Ј. Протића, помоћника београдске железничке полиције, у рангу полицијског писара исте класе, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 28. марта 1907. год. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Љубомир Ј. Рајић, начелник прве класе среза загласког на основу §. 70 закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја, с пенсијом, која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 10. априла 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Љубомир Илић, секретар друге класе начелства округа београдског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја, с пенсијом, која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 10. априла 1907. год. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу фебруару 1907. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца фебруара извршено је у Србији:

1. **Убистава** 20
2. **Детоубистава** 6
3. **Нехотичних убистава** . . . 1
4. **Покушаја убистава** 25
5. **Разбојништава** 7
6. **Тешких телесних повреда** . 16
7. **Паљевина** 14
8. **Опасних крађа** 152
9. **Злонамерних поништаја туђих ствари** 6

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	19	или 95 %
Детоубистава	5	„ 83 %
Нехотичних убистава . .	1	„ 100 %
Покушаја убистава . . .	23	„ 92 %
Разбојништава	7	„ 100 %
Тешких телесних повреда	16	„ 100 %
Паљевина	5	„ 35·7%
Опасних крађа	44	„ 28·9%
Злонамерних поништаја туђих ствари	3	„ 50 %

Највећи број убистава извршен је помоћу *оштрог оруђа* (10), затим помоћу *ватреног* (6), помоћу *тупог* (3), и *даљењем* (1).

Узроци са којих су ова убистава извршена јесу: у *међусобној свађи* за 12 случајева, у *освети* за 4, у *нужној одбрани* за 1, у *пијанству* за 1, и у *душевном растројству* за 1 случај. Узрок једном убиству непознат је.

Посматрана према местима у којима су извршена изложена убистава јављају се: у срезу јабланичком **2** (1 непронађено), у срезу ибарском **2**, и по **1** у срезовима: врачарском, колубарском окр. београдског, подгорском, прагујевачком, расинском, беличком, рађевском, качерском љубићком, прокупачком, добричком, рачанском, моравичком, и у варошима: Неготину, Крушевцу и Шапцу.

Детоубиства су извршена у срезовима: гружанском, ваљевском, тимочком (непронађено), пожешком, ариљском и у Београду.

Једно **нехотично убиство** извршено је у Београду.

Покушаји убистава извршени су: у срезу прокупачком **3** (1 непронађен), у срезу посавинском **2**, у срезу посавском окр. београдског **2**, у срезу гружанском **2**, у срезу звишком **2** (1 непронађен), и по **1** у срезовима: мачванском, јабланичком, зајечарском, параћинском, ресавском азбуковачком, мачванском, пожаревачком, моравском окр. пожаревачког, оршавом, тимочком, добричком, моравичком и трновском.

Скоро сва ова дела извршена су у међусобној свађи.

Разбојништва су извршена: у срезу пожаревачком **4**, и по **1** у срезовима: ибарском, јабланичком, и љубићком.

Тешке телесне повреде извршене су: у срезу прокупачком **3**, у срезу јабланичком **2**, и по **1** у срезовима: врачарском, колубарском окр. ваљевског, ваљевском, ибарском, крајинском, пештерском, љубићком, таковском, јасеничком окр. смедеревског, рачанском и ужичком.

Паљевине су извршене: у срезу параћинском **2** (1 пронађена), у срезу студеничком **2**, и по једна у срезовима: пореченском, посавском окр. ваљевског, левачком (пронађена), љубићком, колубарском окр. ваљевског, млавском (пронађена), косаничком (пронађена) и пожешком.

Вредност свих ових паљевина износи око **2000** динара.

Опасне крађе извршене су: у Нишу **7** (4 пронађене), у срезу пожаревачком **7**, у срезу азбуковачком **6** (3 пронађене), у срезу мачванском **6**, у Београду **6** (1 пронађена), у срезу гроцанском **5** (1 пронађена), у срезу параћинском **5** (1 пронађена), у срезу лесковачком **4** (1 пронађена), у Крушевцу **4** (1 пронађена), у срезу рађевском **4**, у срезу голубачком **4** (2 пронађене), у срезу качерском **4** (2 пронађене), у срезу подунавском **4** (2 пронађене), у срезу оршавом **4**, у срезу колубарском окр. ваљевског **3** (1 пронађена), у срезу неготинском **3**, у срезу гружанском **3** (1 пронађена), у срезу деспотовачком **3** (2 пронађене), у срезу рамском **3**, у срезу звишком **3** (2 пронађене), у срезу таковском **3**, у срезу зајечарском **3**, у срезу бољевачком **3**, у срезу пожешком **3**, у срезу косаничком **2** (1 пронађена), у срезу јабланичком **2** (1 пронађена), у срезу ражањском **2**, у срезу левачком **2** (1 пронађена), у срезу ресавском **2** (обе пронађене), у срезу посаво-тамнавском **2**, у Пожаревцу **2**, у срезу моравском окр. пожаревачког **2** (обе пронађене), у срезу љубићком **2**, у срезу ариљском **2** (1 пронађена), у срезу трнавском **2**, и по **1** у срезовима: обе посавска (пронађене), пожаревачком, крајинском, крагујевачком (пронађена), деспотовачком, јасеничком округа крагујевачког, жупском, трстеничком (пронађена), расинском (пронађена), алексиначком, бољевом, јадранском, пештерском, мачванском, хомољском, звишком, пиротском, моравичком, жичком, тимочком (пронађена), и у варошима: Неготину (пронађена), Шапцу (пронађена), Смедереву, Зајечару (пронађена), и Прокупљу.

Вредност свих ових крађа износи око **12.500** динара.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу ражањском **2** (1 пронађен, и по **1** у срезовима: брзопаланачком, копаоничком, јадранском (пронађен) и мачванском (пронађен).

Вредност уништених ствари износи око **300** динара.

Поред изложених дела у току месеца фебруара извршено је још у Србији и **9 самоубистава** и то: у Нишу **1**, и по **1** у срезовима: посавском округа ваљевског, гружанском, трстеничком, звишком, азбуковачком, хомољском, пожешком и студеничком.

Ова самоубиства извршена су: *вешањем* 4, *ватреним оружјем* 4, и *дављењем у води*. 1, а узроци њиховом извршењу јесу: у *болешкој растроју* за 2 случаја, у *страху од казне* за 1 и у *тешкој савести* за 1 случај. За остале случајеве узроци су непознати.

Један **покушај самоубиства** извршен је у Београду тровањем, због љубави.

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Текућа број	О К Р У З И	Убистава	Детоубистава	Нехотична убистава	Покушаји убистава	Разбојништва	Паљевина	Тешке телесне повреде	Опасне крађе	Злонамерни поништаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	2	—	—	2	—	—	1	1	1	—	—
2	„ ваљевски	1	—	—	—	—	—	3	2	1	—	—
3	„ крајински	2	—	—	2	1	—	2	—	1	—	—
4	„ крагујевачки	1	1	—	3	—	—	—	6	—	1	—
5	„ крајински	1	—	—	—	—	1	—	3	1	—	—
6	„ крушевачки	2	—	—	—	—	—	—	9	3	1	—
7	„ моравски	1	—	—	2	—	—	2	16	—	1	—
8	„ нишки	—	—	—	—	—	—	—	9	—	1	—
9	„ пиротски	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	„ подрински	2	—	—	2	—	—	1	—	16	2	1
11	„ пожаревачки	—	1	—	4	4	—	—	2	28	—	1
12	„ руднички	2	—	—	1	—	1	1	1	9	—	—
13	„ смедеревски	—	—	—	1	—	—	1	—	9	—	—
14	„ тимочки	—	1	—	1	—	—	—	—	9	—	—
15	„ топлички	2	—	—	5	—	—	3	1	1	—	—
16	„ ужички	1	2	—	—	—	—	2	1	6	—	1
17	„ чачански	3	—	—	2	—	—	—	3	4	—	1
18	Управа града Београда	—	1	1	—	—	—	—	—	1	—	1
	Свега:	**20**	**6**	**1**	**25**	**7**	—	**16**	**14**	**132**	**6**	**9**	**1**

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског Одељења Министарства Унутрашњих Дела, 8. априла 1907. год. Абр. 539. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(наставак)

Из оваког објашњења Бруневрогог јасно се види, да је Енглеска колевка данашњој пороти, јер се она тек у XVI столећу развила из доказне пороте. Према томе, нетачно је кад се тврди, да је у Енглеској било пороте у данашњем смислу те речи још у XIII и XIV столећу. У то време је она имала доказну пороту, као што су је имали и остали народи, па и Срби. Ми смо раније видели, да су у нас и у Грађанском и у Кривичном Поступку поротници били доказно средство. „Сташјници," „сгарце добри човеци" били су сведоци, чији је број обично износио 12, а „оклагани у заклетви — поротници — у кривичним споровима били су људи, који су имали заклетвом да одбуче оптужбу, као што је то случај с данашњом поротом, нити су они о томе одлучивали. Они су само својом заклетвом потврђивали заклетву странке, а суд је на основу тога пресуђивао. Стога ја држим, да су Срби имали само доказну, а не данашњу пресудну пороту. Душанов Законик, до душе, говори о пороти у неколико чланова, 151—154, али би било сувише смело само на основу неколико непотпуних законских пређења, без појединих конкретних случајева, из којих би се видела процедура при поротном суђењу, тврдити, да је то била права порота у данашњем смислу. Гласе одредбе о пороти налазе се у чл. 151 и 154, од којих први гласи: „Повалена царство ми. От сада напреда да јест порота и за много и за мало. За велико дело да јест 24 поротника, а за нормаљ дар — 12 поротник, а за мало дело — 6. И ти - зи поротници да несу вољни никога умирати, разве оправити или окривити. И да јест всака порота у цркве, и поп у ризах да их заклне. И у пороте како се већи клну и кога већи оправе, ти - зи да су веровани." А други 154 члан гласи: „Који се поротници клну и оправе онога - зи по закону, и ако се, но то - зи оправе, полични обрете истино у онога - зи оправџије кога - но је оправила порота — да узме царство ми на тех - зи поротницех на тицуту перше, а веће но том да несу ти - зи поротници веровани, ни да се кто од њих ни мужи ни жени." Из ова два члана се не види, да се пред поротницима извађаху и да се пред њих износила докази, што је битно обележје данашње пороте. Међутим, баш из тога, што се порота у цркви дркала, може се извести, да пред њих није ни изношена доказна грађа, већ су се заклињали на основу онога што су раније сазнали о оптуженом. На исд се из тих законских пређења не може поуздано тврдити, да је то била данашња порота, а сачувани примери процедуре кажу, да су поротници били доказно средство, онда је, држим, оправдано моје мишљење, во коме је и у нас, као и у Енглеза, ово била доказна порота.

Народне судове и поротнике као доказно средство налазимо готово код свих народа, а не само у Енглеза. На кад то тако стоји, онда је сасвим оправдано поставити питање: откуд да се само у Енглеској из доказне пороте развије данашња порота а не и у других народа, па не и у Срба? Одговор на ово питање је сасвим прост. Раније је поменуто, да је Енглеска била једина земља, која је била поштеђена туђинског утицаја. У њој се право од свог почетка развијало без икаквог прекида, нити је у њој извршена рецепција туђинских права, нарочито канонског инквизиторског поступка, па су се стога и све установе домаћег права могле с временом све више развијати и усавршавати. То је био случај и с установом пороте. Међутим на континенту, као што знамо, прилике су биле сасвим другаче. Рецепцијом Римског и Канонског Кривичног Поступка онемогућен је даљи развој домаћег права у Италији, Француској и Немачкој. На место старог оптужног дошао је инквизиторски поступак, који је помоћу њега увеле, па су и сва доказна средства замењена доказима инквизиторског поступка. Нови поступак није допуштао развитак народних судова, па је на тај начин на континенту била угушена свака клица за доцнију праву пороту. У Србији је био исти резултат само на други начин постигнут. Доказна порота, која је била у свом јеку у XIII, XIV и XV столећу и на које се касније имала развити данашња порота, била је уништена, но не утицајем туђинског права, који би имало доћи на место домаћег, него туђинском силом, која на место ње ништа ново није донела. Врло је вероватно, да би се и у Србији дошло до праве пороте, да је се домаће право могло и даље правилно развијати. Прекид српске државе значио је престанак сваког правног развића.

Питање о пороти у старом Српском Праву не може бити овде предмет детаљнијег расправљања, јер би то изишло ван делокруга наше расправе. Овољно је било потребно стога, што сматрам, да је стара порота била доказно средство.

2. *Божји суд.*

Божји суд је чисто формалистично доказно средство, које се налази у поступцима свих народа у средњем веку. Доказна снага божјег суда састојала се у вероњењу, да је Бог увек на страни правде и да он неће допустити да невин страда, нити да се крив ослободи своје одговорности. Из српских извора виде се јасно сви облици божјег суда, као и њихова употреба, само нпак нема детаљних одредаба ни којих би се видело: у којим случајевима се имао употребити божји суд, од којих лица, за која кривична дела и т. д. Несумњиво је, да се божји суд и у Срба имао употребити у истим случајевима у којима се употребљавао и код других народа, т. ј. ово је доказно средство по правилу примењивано у недостатку других доказних средстава, а било је само неколико најтежих кривичних дела, за која је једино доказно средство био божји суд. Сем тога, бесправна лица, као и лица, која нису могла полагати заклетву, била су упућена на ово доказно средство.

Поједини облици божјег суда били су ови:

а) *Котао или жељезо.* Овај облик божјег суда састојао се у томе, што се у пун котао усареле воде мете комад усијана гвожђа или камен, а оптужени је имао да засуче рукаве и обема рукама да извади из котла ово гвожђе или камен. Ако се буде ожегао водом, то значи, да је потпуно доказано, да је он учинио кривично дело за које се оптужује. Не опече ли се, био је потпун доказ за његову невиност. О употреби котла има доказа у многим старим споменицима. Тако се у Архангеловској Хрисовуљи на једном месту вели: „И кади се пре сами људије црковни, да им нико не суди разве игумен, а што се пре са њиме људеми за правду, за земљу, за коњ, за провод, да иду пред цара, а за оне судове да иду пред митрополита и пред игумана. *И котао Архангелови људеи да несу са њима жупљани, разве међу собом и Архангелове.*"[21] Ова наредба Архангеловске Хрисовуље јасно

[21] Душанова Хрисовуља Манастира Св. Архангела, изд.: *П. Срећковић*, Српски Музеј [1865] 65.

показује, да се божји суд помоћу котла није употребљавао само код световних већ и код црквених судова. У овоме лежи велика разлика између каснеје власти српске и западне цркве. Јер док западна црква, као што је раније речено, са ширењем своје судске надлежности, на правом месту потискује божји суд, као ирационално доказно средство, дотле српска црква допушта чак и његову примену. Полажај цркве у Србији био је другачији; она је унек била потчињена световној власти, односно државном поглавару, и отуд њен слабији утицај на Крвавични Поступак.

И душанов Законик наређује употребу котла или мазије, што се види из чл. 84 и 106, од којих први гласи: „*Судбы да не за котла ни оправе никакее; кто се оправи, да не дава судијам оправе. Руке на суде да несть и оваждиија и цдине такмо да се суде по закону,*“ а данашњим језиком гласио би овај члан овако: „за онога ко је вадио мазију нема ни суда нити правдања више никаквога; онај који се оправда није дужан износити судске трошкове. На суду нема ни ујечавања, ни потварања, ни самовласног хватања за дуг, него се свак само суди по закону.“[22] Ово наређење законика показује, да је вађење мазије потпун доказ, јер се с његовом употребом дефинитивно скршава спор. Чл. 106, који такође говори о правдању котлом, гласи: „дворане властеоски, ако учини које зло кто от њих, кто буде пронијеревић, да га оправе опчина друшина поротом; *ако ли јест себар, да хитя у котал.*“ Овај члан већ јасно наређује, која лица имају да се правдају котлом, и ако је властеоски дворанин пронијеревић, онда ће се он моћи правдати другим доказним средствима, а себар, као лице, коме се на заклетву не може толико веровати, има да хвата у котао.

б) Правдање жеалом. Законик у чл. 150 тачно предвиђа у којим случајевима и на који начин се има да употреби овај облик божјег суда. Тај члан гласи: „*И ако кто поиште судом гусара или тата а не буде обличенија, да им јест оправданије жеало што је положилю царстео мн; да га узимају у братех црквенех от отца и да га поставе на светој трапезе.*“[23] На основу наређења види се прво, да се правдање жеалом није могло употребити за сва кривична дела, већ само у случају разбојништва и крађе; друго, види се, да се овом средству прибегавало тек онда, кад се кривица оптуженог ни на који други начин није могла доказати, што доказује, да је и у старом Српском Праву божји суд био субсидијерно доказно средство. И најзад се види, на који се начин вршило правдање жеалом. Из овога члана се види, да се то вршило на тај начин, што би се пред братима цркве усијало жело и оптужена га је имао дићи и метући на свету трпезу. Ако се не би опекао, био би потпун доказ за његову невиност, у противном случају би се за је божјим судом доказана његова кривица. — И ово скроз формалистичко доказно средство црква није могла сузбити, јер се по чл. 150 у црпи баш и вршило.

в) Судски двобој. Код овог доказног средства остављало се оружју да реши, ко има право, јер се веровало, као и код осталих облика божјег суда, да Бог неће допустити невином да подлегне. Докле је судбени двобој код свих народа на западу био у честој употреби као долаз, дотле у Српском Праву о њему нема непосредних података. Да је било двобоја изводи се из чл. 163 Законика, који забрањује његову даљу употребу. Тај члан гласи: „*узданије да несть никому ништа никакеа; кто ли се поуздa за што, да плаги само-себно.*“ Она одредба је још предмет спора, јер нису сви сложни, да *узданије* значи судбени двобој. Докле Новаковић[24] тврди, да је *узданије судбени двобој*, које је налик и по истоветности речи на чешко *wzdání*, дотле А. Јовановић[25] мисли, да је *узданије* кривично дело *самовлашће*. Ако се узме да чл. 162 говори о судбеном двобоју, онда се из забране овог доказа види постепено потискивање божјег суда.

(наставиће се)

Др Бож. В. Марковић.

ОПШТИНА

(НАСТАВАК)

12. Да се неби за општинске писаре постављали људи, који било због своје неспособности, било због свог владања неби општинама, а посредно ни по државна добра од користи били са својом службом, нужно је да се при избору лица за та места што већа пажња обраћа. На како општинске власти немају довољно нерина за оцењивање својствана потребни за звање општинског писара, то се за нужно показало, да власт надзорна има прилике на ово при избору лица за та звања мотрити, на за то је и казано у другом разделку чл. 49. пројекта, да општинског писара одобрава надзорна власт на предлог општинског суда. Између дужности, које општински писар има да врши, о чему је у истом чл. 49. говор, казано је за писара у селским општинама да ће он радити и послове нестане поште. Желети је да се општинска мрежа на могући начин провуче кроз целу земљу, а као писмоводно лице писар би понајбоље могао исте послове отправљати по упутствима, која би се у овом смотрењу имала прописати.

13. Учествовање општине у општинским стварима напомиња се преко одбора, који су дужности и права, као и све што се у односу на одбор има рећи, изложене у чл. 50—72 пројекта.

У смотрењу броја одборника, до сад општинарима напоиани, од устројства општина од 1839 године у толико је одступљено, што је у чл. 51. пројекта казано, да ће у општинама окружни варошки и паланки бити 16 на броју, на место оног што је у чл. 19. устројства казано, да ће ји од 8—16 бити. А у истом члану пројекта наређује се, да ће по селским општинама бити 8 одборника, на место оног неопредељеног израза у чл. 24 устројства где се вели, да ће се сазивати потребно число кућни старешина, те да се сваке године, који се тичу јавне општине, на коју сила има управо општински одбор и да постоје.

Да би радња општинског одбора што корисније по општинске интересе испадала, изискује се по чл. 53. пројекта, да само онаи може бити изабран за одборника, кои имаде непокретног добра, јер обично код таки људи и налази се већа одност општинскими стварима, а и сасвим је на своме месту, да људи кои неће и државне и општинске терете спосе, и нека одличија као у накнаду исти уживају, а у Србији је редовно већа имућност представљена у притежавању непокретног имања, а на тај начин и јаче су везани за општинске интересе но остали.

Како се догађало, да се на разног узрока није могао потребан број општинара — сада одборника — свагда скупити, те због тога нису се могли извести општински предмети решити, то је најзвишим решењем под 3. априла 1862 ₪ 435 у виду привремене допуне устројства општина од 1839 године

[22] *Ст. Новаковић*, Душанов Законик (1898) 190.

[23] *Ст. Новаковић*, Душанов Законик 204.

[24] *А. Јовановић*, Пројекти за историју старог српског права (1906) 10.

постављено правило, да се поред одређеног броја општинара могу и заступници одредити, но број који да не пређе половину општинара. Ово привремено правило усвојено је за нети побољшања и у пројекту, као што је то у чл. 55 учињено, с назначењем кад ће се уједно и како нети заступници, сада замењени назвати, у одбор позивати.

А да би лица, која као одборници имају општину да заступају и њене интересе брање и потпомажу, у својој дужности могла слободније своје мишљење изјављивати, у чл. 54 пројекта наређује се, која лица немогу бити изабрана за одборнике; на између осталог казано је то и за свештенике и учитеље. Лица, која као што су свештеници и учитељи, стоје у известној зависимости спрам општинске власти, и кои радња подвели контроли општинске власти, донета се неби сварда као одборници могли дражати у подложеју, изходном њиховом означеном односењу, нити би се по томе њихов глас узимао у известним случаима као израз сопственог суђења. С тога је и казано, да они неће моћи бити изабрати за одборнике, нити учествовати у саветовањима одбора, чиме се указала нецела, да општинска власт уделава своју радњу по закључењима као и да даје рачуна о своме делању оним лицима, која су од части њој у своме делању одговорна.

Државни чиновници грађанског реда, с изузетком оних, који служе у надлежаштву, које је непосредне надзорна власт једне општине, по наређењу чл. 54 пројекта, могу бити изабрани за одборнике, али за би избор важно, ако чиновно лице са своје стране прима се избора тога, нужно је још и одобрење надлежног Министра. Да неби с прихвећем ове општинске дужности трпела унутрб државна дужност таковог чиновног лица, види се као целисходније оно наређење, да се тога ради потребује у поједином случају одобрење надлежног Министра, него кад би се у основу одредио чиновницима то право, да могу бити одборници. Виша власт а на име достични Министар таквог чиновног лица, према многим потребама државним, према већој или мањој потреби одсуствовања од дужности ради свршавања послова општинских у одбору давање и сходна решења.

Делања општинског одбора кдоне се на корист целе општине, на стога је и праведно, да је сваки, кои је за одборника изабран, а пригласава потребна својства, обвезан тога се избора примити, јер ко ужива користи од општине, мора и неку услугу за њу поднети. Но ако би се изабрано лице и преко решења више власти нехтело шпак примити избора овог, потребно је да и неку казну искуси због тога, што се изилази испод јавне дужности као што је то у чл. 61 пројекта изложено, а искуством је довољно доказано, да се многи испод ове општинске дужности радо изилазе.

Општински одбор имале послове двогубе природе. Он од части надзирава радњу општинског Суда, а од части и сам са овима садејствује и своја закључења доноси. Предмети, коима одбор упражњава власт контролну над радњом општинског суда, избројани су у чл. 66 пројекта, при чему се имало на то, да одбор имаде колико је могуће више права надзора, а овамо опет да неби отуда општински интереси трпели унутрб. Њему је дата власт одобравати или неодобравати поступке општинског суда, на према томе надзорну државну власт извештавати, али се није могло допустити, да одбор наводи никаквог рачуна о предлозима, кои би му општински Суд по неком предмету учинио. Такве предлоге може одбор усвојити или одбацити, али да и никако ни у протрес неузима, неиди се, да има довољно оправдајућих узрока, сувише, кад је и општински суд по своме позиву познан да унапређује интересе општинске, а кад опет и знања и материјална и морална одговорност на општински суд пада. За то се налази за целисходно да постоп наређење, да је одбор обвезан узимати такве предлоге у протрес, које кад неби усвојити хтео, државна власт по достављеју и саслушају општинског Суда наређиваће по таквом предмету оно, што по природи предлога за потребно нађе, а разуме се, да се ти предмети имају тицата каквог општинског интереса. Зато и стоп у другом разделку тачке 7 чл. 66 пројекта, да ће у томе случају надзорна власт по саслушају суда сама решити по таквом предлогу шта треба, које ће и онда чинити, кад одбор нехтеде узимати у протрес и своје саветовање ни предмете, које би му државна власт унутила. У многа прилика власти је потребно или да по неком предмету чује мишење одбора као представника општине, или стара се да се на брже и целисходније начин општински интереси потпомажу, па тога ради обрати се општинском одбору. Најзише би управо ти општински интереси трпели, кад одбор неби био обвезан ни у своје расуђење узимати предмете које би му државна власт унутила. С тога је и за такве предмете у другом раздељу тачке 7 чл. 66 пројекта казано, да ће сама надзорна власт по саслушају општинског суда решити шта треба. На овај начин мисли се постићи морална принуда над одбором, како би по таквим предметима доносио своја закључења, а тиме уједно одбор није обвезан, да мора опако или онако закључке донети, јер њему сварда мора остати непопређено право, да своја закључења по своме надзењу а на основу закони прописа доноси, само што би и непридичење а и штетна било, кад неби хтео такве предмете ни у своје саветовање узимати.

Између остали права набројани у реченом чл. 66 пројекта изложено је у тачки 5-ој да одбор може опластити општински суд, да може у напредним приликама у име општине дејствовати и преко круга, кои му у редовним околностима по општинским стварима припада. Напредни догађаји решете многа одношења и у приватном и у јавном животу; послови у редовним околностима напредним догађајима окрећу се са свог правилног пута, па да неби у таквим приликама општински послови застали у свом обичном току, види се за потребно, да у таквим временима одбор може општинобљити општински суд, да врши послове самостално, које иначе без његовог одобрења не би могао радити. На не само да је нужно, да у таквим напредним околностима општински суд може и преко свога обичног круга самостално деиствовати у општинским стварима, него и под сасвим редовним околностима када се за најкраће време треба што да нареди и изврши, види се за потребно и целисходно, да општински суд буде постављен у стање, да може потребне мере предузети, јер исчекивање на редовно одобрење од стране одбора, могло би у таквим напредним приликама само више штетне последице за собом повући.

По којима предметима садеиствује општински одбор и за које је нужно нечево пристајање, означено је у чл. 67 пројекта. При постављању појединих наређења овога члана пројекта имало се у виду, да се без одбора никакве важније по општину ствари непродузимају, као опет ни са његовим присталком да се што противу општински интереса у важнијим предметима може учинити. Отуда је и прописано оно наређење у тачки 1. 5 и 6 где се осим пристанка одбора захтева још одобрење и од више власти. Под 8 тачком исто члана разложено је, како ће се поступити у општини, кад има нешто посло да се радом — кулуком — удеиствује, на је намену остатога казано да се мори и остала лица, која од личног рада нису ослобођена по 5 раздељку ово тачке, могу од истог отказити новцем само по одобрењу општинског суда. Ово ограничење

за лица, која нису ослобођена од личнога рада, правда се тим околношћу, што би могао наступити случај, да је сасвим потребно што брже предузети какве послове у општини, које би се могло осујетити нада би сваки могао се откинути поједи од личног рада; јер у известним приликама ни се и највећа надница обезвређала радницима свагда неби ји било могуће набављати, и тиме би се самом послу наудило, а над буде могуће довољно радника наћи за такве послове, обштински суд биће обвезан приватни откуп у општ, нарочито од лица, на која по њиховом друштвеном положају треба имати призрења.

(наставиће се)

Димитрије С. Калајџић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Куповина извесног непокретног имања претпоставља савесну државину, а ко противно тврди, треба, као слабија страна. да буде упућен на парницу да то докаже.

Илија В. из Доње Коритнице, у фебруару месеку 1898. год. продао је Николи В. једну своју „башту“ за 450 дин., новац примио и издао му књиту за доказ о примљеном новцу и куповини и продаји, док му тапију судом потврђену не изда.

У години 1901. полицијска је власт имала да наплати од Илије дуг по осуђеном решењу судском, на плаћање кога је осуђен Ма.... М. Моше Р. из Беле Паланке.

Дужник Илија саслушан о наплати овог дуга изјавио је: да готових новаца нема да га плати, већ одређује да се узме у попис *његова* имања „башта у реци“ у атару села Доње-Коритнице.

О продаји овог имања саслушан је и отац дужников Ђорђе, и он је изјавио, да допушта, да се узме у попис „башта у реци“ и изложи продаји, наводећи, да је она својина његова и његног сина Илије.

Против овог пописа уложио је протест код полицијске власти купац овог имања Никола у чијој је државини и уживању одређена башта за продају, на основу куповине, за доказ чега поднео је и признаницу, па је тражио, да се његово имање не узима у попис и не излаже продаји, јер је он на том имању подигао две своје куће, воњак и т. д.

Продавац Илија саслушан о овоме напомео је, да признаје продају и куповину дотичне баште поједином сопственику Ђорђу и да је од њега куповну цену наплатио, али да му није могао издати тапију на продату земљу, јер му продају није хтео одобрити отац Ђорђе. Признао је да Ђорђе од дана куповине држи земљу и да му куповну цену није вратио.

Отац продавчев Ђорђе изјавио је, да стоји то да је његов син продао дотично имање и новац примио; али да он ту продају није хтео одобрити с тога, што је евентно продато; зато одобрава да се то имање узме у попис и прода па ће се на продаје добити, да се из њега наплати дуг и новац купцу Ђорђу, који је дао, врати. А ако не би толико изишло, да ће му то надокнадити.

Такође и повериоац, за чији је рачун имала наплата да се изврши, није признао право својине узетог у попис имања поједином сопственику, већ је тражио, да се упути на парницу за доказ својине, пошто нема тапију од купљеног имања.

Према оваквом стању ствари начелник среза бело-планичког донео је своје решење од 19. марта 1902. год. № 2138, којим је упутио на парницу појединог сопственика Николу за доказ претпоставе својине узетог имања у попис, од оца продавченог Ђорђа, који не признаје продају свог задужног сина Илије, а за доказ својине подноси тапију.

Ово решење среско власти одобрило је начелство округа пиротског решењем од 25. марта 1902. год. Бр. 2437, па и Министар Унутрашњих Дела решењем од 9. маја 1902. год. Бр. 10318.

Противу овог решења Министрове Никола је изјавио жалбу Државном Савету, који је нашао, да решење не одговара закону из ових разлога:

Кад је спорно питање о својини узетог имања у попис и код појављеним сопственик — жалилац Никола држи и ужива спорно имање на основу куповине, што признаје продавац зајелно са својим оцем, онда је право на страни држаоца, јер је Законом државним по § 200. грађ. закона правична т. ј. на праву основана: с тога је у смислу §§ 202. и 223. истог закона терет противног доказивања на повериоцу и бившем продавцу, који му то право оспоравају.

С тога је Државни Савет решењем својим од 24. јануара 1903. год. Бр. 315 поништио решење.

Камење за млино брашна сматра се као састави део машине локомобиле, а не као састави део непокретног имања.

За напајату потраживања масе почив. Алојза Ш. од Милана Е. и жене му Марије из Ниша, начелник среза нишавског продао је извесно непокретно имање дужника и једну локомобилу половну са извесним деловима, који нису ни у списку пописа ни у протоколу лицитације изложени.

Како повериочка маса продајом ове имовине дужникове није намирена, то је Анешка Ш., као купац продате локомобиле за рачун повериочке масе, тражила од начелства окр. нишког, да узме у попис и изложи продаји сав прибор машинери, који је припадао продатој локомобили, као и камење, што се све налази код дужника Милана Е. живећег у Нишу.

Саслушан о овом тражењу дужник Милан изјавио је, да нема ништа више од имања а све што је имао распродато је.

Плац куће са једном шупом у којој су уздидана два воденична камена купио је Карло М., а он — Милан седи у тој шупи као чувар имања Карлових.

У исто време купац Карло изјавио је, да је купио плац са шупом и уздиданим каменьем у њој, које се сматра као непокретно, с тога не одобрава, да се каменье узме у попис за рачун дуга Милановог.

Начелство окр. нишког, наиавши да је камење састављи део локомобиле, која је продата, — што се види и из поравнања судског о уступању локомобиле од стране сопственика Милана — Карлу М., — и да камење није продато уз плац и шупу, коју је купио Карло М., јер камење није нигде ни помињано, решењем својим од 25. маја 1902. год. № 10524. упутио је појављеног сопственика Карла на парницу за доказ својине узетог у попис камења.

Решење ово одобрио је, но жалби Карловој. Министар Унутрашњих Дела решењем од 11. јула 1902. год. № 16740.

У жалби изјављеној Државном Савету противу овог решења Министрове Карло је навео:

Да је спорно камење у његовој државини на основу куповине плаца са шупом у којој је уздидано камење и да је, услед уздидости, камење физички везано за земљу, па се према томе по § 189. грађ. зак. сматра за непокретно и иде уз главну ствар — земљу са шупом, коју је купио. Према томе, као јачи у праву, није требао бити упућен на парницу, већ онај, ко му право својине оспорава.

Државни Савет нашао је, да је решење Министрово, из разлога у њему изложених, правилно и на закону основано.

С тога је Државни Савет решењем од 8. јануара 1903. г. Бр. 9257/02. г. одбацио жалбу као неумесну.

Уговор о закупу, закључен после извршеног пописа и процене закупног добра, без утицаја је на извршење судске пресуде према § 469. грађанског судског поступка.

За намирење дугова Јована А. и задружних му сиповаја Драгутина и Даниа из Крагујевца, начелство окр. крагујевачког решењем од 15. септембра 1899. год., донесеним на основу §§ 466. и 469. грађ. суд. поступка, узело је у попис непокретно имање дужника, па поставило старешина, који ће приходе са имања прибирати све док се дуг не исплати или имање не прода. То решење сложено је како дужницима тако и закупцу имања, Димитрију М. кавеџији из Крагујевца.

Кад је, на основу тог решења, начелство приступило, да јавном лицитацијом изда под закуп дужникову кажану земљу „Таљиара“, закупац се Димитрије обратио начелству, на представљајући како је он још 30. децембра 1900. год. узео ту кажану под закуп од Данила А. за време од 1. маја 1901. до 1. маја 1902. год. са

3800 дин. и закупну му цену исплатио, за доказ чега је поднео књиту потврђену код среског начелства у Београду, може је, да начелство обустави издавање овог изказа под закуп, како се не би без разлога штети изазвао и на парницу навело.

Од овог тражења одбијен је решењем начелства од 28. марта 1901. год. № 5183, које је одобрио и Министар Унутр. Дела решењем својим од 26. априла 1901. год. Пр. 9122.

По изјављеној жалби Државни Савет нашао је, да је решење Министрово правилно и на закону основано.

По § 569. грађ. суд. поступка написано имање за извршење пресуде поставе од дана пописа закона залога повериоцу, а по пропису § 466. б. истог закона пописано и процењено имање, било покретно или непокретно, одмах по попису одузима се од дужника и предаје старатељу на руковање. Према томе жалитељ је погрешно, што је то имање узео под закуп од сопственика, кад је знао, да је оно узето у попис и да се истог начелство прибира приходе.

С тога је Државни Савет одлуком својом од 5. априла 1902. год. Бр. 1191. одбацио жалбу као неуменску. М. В.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам она питања:

I.

Суд општине Кнез-селске, актом својим од 24. јануара ове год. Бр. 79. пита: „Општини Гор. матејевачко, у 1893. год. потребно је било 180 дин. за исплату пијурне судијама изборног суда за лоношење пресуде о сталној међи — синора — између њеног и атара општине града Ниша.

Како није имала исту суму у готовом, то је тадашњи општ. одбор одлуком својом од 4. јуна 1893. год. Бр. 760. овластио био Петра Ивановића, тадашњег председника исте општине, да горњу суму од приватног лица узме на позајмицу и у име општине исту признанцу, на повађ нада на наименьу цил., што је Петар и урадио, т. ј. повађ у 180 дин. узајамно од Видена С. Живковића опш.

Затим је Петар укоро био смењен са председничке дужности, а тако и тадашњи одбор, а горњи дуг није исплаћен, нити је настављује часништво исте општине хтело да наће пута и начина да се дуг плати.

За што је Виден С. Живковић, поверилац горње суме, тужио Петра као главног дужника, и суд општине Гор. матејевачке пресудом својом од 28. јуна 1905. год. Бр. 1653. осудио Петра да плати Видену 180 дин. главног дуга, 6·90 дин. такође и 20 дин. на име тропка и дангубе, свега 206·90 дин., — и Петар је по пресуди исплатио повериоцу Видену осуђену суму.

Сада је Петар под овог суда под Бр. 1964 поднео тужбу противу општине Г. матејевачке у којој тражи да му општина врати 180 дин. главног дуга, 6·90 дин. таксе и 20 дин. на име тропка и дангубе тако је у тужби исцртирао 206·90 динара. А за доказ да је био овлашћен од стране одбора да учини горњи дуг, поднео је одлуку одбора општ. Г. матејевачке од 4. јуна 1893. г. Бр. 760. која тврди његове наводе, само што ничим не тврди да је та одлука у смислу чл. 33. тач. 9. закона о општ. одборима и од општинског збора: — за који случај Петар позвао се на следоке измењене у својој тужби, који да утврде: да је одборска одлука Бр. 760. и од стране општинског збора одобрена

Настаје сада питање

1. Да ли је овај суд надлежан да донесе пресуду — своју одлуку — по тужби Петровој за наплату 180 дин. глав. дуга; 6·90 дин. полож. такве и 20 динара тропика и дангубе како је Петар у тужби исцртирао: 206·90 динара; и

2. Да ли се може сведоцима доказати: да је одборска одлука Бр. 760. и од стране збора одобрена — и по ном законском пропису.

Моли се уредништво за обавештење:

Напомена. За овај спор одређен је за расправу овај суд актом нашког правог суда од 27. октобра 1906. Бр. 20677.ᵃ

— На ово питање одговарамо:

1. Ако је тачно изнесено у овоме питању ово, што Петар својом тужбом тражи, онда излази да он тражи од општине свега 186·90 динара, колико је за општину плаћано, а сем тога тражи да му се досуди на име тропка и дангубе 20 динара, колико претпостављамо да ће износити у овоме спору.

Према томе, и ако оне две суме, сабране уједно, износе збир од 206·90 дин. опет би у смислу § 6 и 24. грађ. суд. пост. био надлежан за суђење општински суд.

Ако би, пак, он тужбом тражио и оних 20 динара као накнаду, колико је он плаћао за општину повериоцу Видену, онда би се надлежност мењала, јер би укупна основна тражбина онда износила 206·90 динара.

Нека, дакле, према овим напоменама а с обзиром на саму садржину тужбе, сам суд оцени: је ли он надлежан или надлежност прелази на Приоственог Суд.

2. Не би се могло узети, да би се следоцима могао утврдити и тај факат, да је одборску одлуку одобрио и збор, јер о томе морају постојати писмени докази у архиви општ. суда, пошто је сборска радња званична и морала се извршити на начин прописан чл. 18., 20. и 21. зак. о општинама од 25. новембра 1889. године који је онда важио.

Не буде ли се на овај начин утврдило постојање сборске одлуке, онда одлука одбора, у смислу чл. 70. т. 8. и чл. 12. зак. о општинама онога времена, не би била извршна.

Али и без тога, општински суд има да цени у овоме реду доказе, који имају да утврде: да ли је Петар одиста учинио ово задужење у интересу општине и за њен рачун, на да према томе цени и његово право на повраћај плаћене суме за рачун општински.

У опште, пак, узев, неоправдана би била ствар, да цела општина пусти једнога свога грађанина да учини извесну жртву за њен рачун, па да му она то не призна, закључајући се за неке пропуштене законске формалности.

II.

Суд општине крнковрске, актом својим од 17. јануара ове год. Бр. 124, пита:

У 1904. и 5. години, дошло је у ову општину преко лета Боривоје Радеконић, сликар родом из Загадине, ради снимања предмета у природи, па је преко зиме одавде одлазио, а где, суду није познато.

У почетку прошле године, дошао је опет и стално се настанио, без да се ма и један пут пријавио овоме суду, да жели постати чланом ове општине.

Како је суд ово општински познао, да се о свачему стара у општини, ради одржавања реда и извршења законских прописа, то га је наредбом својом Бр. 1063. од 11. маја 1907. год. позвао; да у року од 10 дана, од дана спомињена наредбе поднесе суду уредну пријаву и потребна документа по чл. 16. закона о општинама да би могао постати чланом ове општине.

Ова му је наредба спомињена 12. маја 1906. год., и он је поднео само пријаву 20. маја исте године, под № 1063, без осталих потребних докумената, по пропису чл. 16. поменутог закона.

По овој пријави, одбор ово општ. у пуној својој седници од 22. маја 1906. год. № 1079. донео је своју одлуку, да се молиоц не може примити за члана ове општине из разлога:

а. Што није поднео уверење о своме владању;

б. Што није поднео уредан пасош за унутрашност;

в. Што није поднео акт из своје општине у којој је раније био; и

г. Што се није пријавио одмах по доласку, већ онда када је позван наредбом општ. суда.

Истом одлуком му је наложено, да се у року од 5 дана од дана извршности одлуке исели из ове општине.

На ову одлуку Боривоје је изјавио жалбу начелнику среза бољевачког, коју је жалбу начелник одбацио, а одлуку одбора решењем својим од 8. јуна 1906. г., № 7081, одобрио, а на решење начелника среског изјавио је жалбу начелству окр. тимочког, по поште му је жалба била неблаговремена, то је исту начелник среза бољевачког решењем својим од 10. јуна 1906. год. Бр. 8227 одбацио као неблаговремену. Кад је дакле одлука постала извршном, суд му је опет решењем од 8. августа 1906. год. Бр. 1362, наложио, да се из општине исели у року од 5 дана, који то ни до данас није учинио.

Према свему напред изложеном, суд ово општинска моли уредништво „Полицијског Гласника“ за објашњење:

1. Да ли је она цела радња суда и одбора као и позицијске власти, правилна и на закону основана?

2. Да ли је овај суд надлежан, да Боривоја силом своје власти изгна из ове

општине, само на основи извршне одборске одлуке?

3. Ако овај суд није надлежан, онда која је власт зато надлежна?

4. Да ли се одлука општ. суда и одбора може сматрати као једна пресуда или не? и

5. Ако се одлука не сматра као пресуда, требали овај суд сходно предлоју одлуци до донесе и своју пресуду о протеривању поменутога Боривоја, па да је силом своје власти и изврши?*

— На ово питање одговарамо:

По члану 15. закона о општинама, грађани српски чланови су оне општине, где као стално настањени поседну пунолетни.

Природњи, нар. српски грађани, чланови су оне општине, где положе заклетву, или где изјаве да желе живети (чл. 18).

Ово право принудно чланство у једној општини, може бити измењено под условима, које поставља чл. 16. зак. о општинама, на име: да неко изјави жељу да пређе у другу општину за члана и да испуни тамо побројане услове.

Кад ово двоје егзи — воља и испуњени услови, онда га друга општина мора примити за свега члана, а кад оскудева ово последње онда не мора.

Али, ово питање о чланству општине, којим се само задобијају политичка права — право гласа на општинском збору чл. 30) и она из чл. 19. зак. општинама — потпора у случају осиромашења, изнемоглости и болести, никако не одузима право српским грађанима, да извесно, па чак и неодређено време борave у овој општини, где нису чланови, радећи тамо извесне послове, ако су само испуњени услове, који се за обављање ових послова траже специјалним законима.

Никако, дак, не може и не сме бити разлог, да се неко прогони из општине, та околност, што он није члан те општине, кад је он иначе исправан грађанин.

Под којим се условима и због какве кривице може прогнати српски грађанин из једног места у друго и од стране којих власти, прописано је у кривичноме закону § 310, 342, и 343 и т. д.

Према овоме, решење тога суда и одбора од 22. маја 1906. год. № 1079. законито је само у толико, што Боривоје није примљен за члана општине, кад није испуно услове чл. 16. а у овоме делу своме, који се Боривоје изгони из општине, није законито, и за чуђење је, да та наведник српски није задржао од извршења.

Исто тако незаконито је и решење суда од 8. августа Бр. 1362.

Све дотле, дакле, докле не наступе узроци из кривичнога закона, због којих се неко може прогнати, Боривоје може остати у тој општини, и нико га не сме узнемиравати.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Радун Милутиновић, земљод. из Скорице, који је био у притвору код начелника среза рамањског због опасне праће, 7. ов. м-ца побегао је из притвора. Радун је стар 25 година, опасан, округао лица, црномањаст, у сељачком оделу. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и у случају проналаска стражарно спроведу поменутом начелнику с позивом на депешу Бр. 3225.

Риста Тасић, ож. радник, родом из Кумановa, извршио је преварu и утају Драгутину Атанасковићу, ож. радавиу, па је по извршеноj дели побегао и до сада се није могао пронаћи. Риста је стар 22 године, средњег раста, црне косе, грагорастих очију, малих црних бркова, бриша се. По газдину Ристa је побегао за Пожаревац, Смедерево, Пиш или Скопљан. Нека га све власти потраже и у случају проналаска стражарно спроведу кварту варошком с позивом на акт Бр. 4953.

Владимир Јовановић, бив. делодоља општине пољанске, среза левачког, извршио је више наврених дела, па је 6. ов. м-ца побегао из затвора општинског суда. Владимир је високог стаса, сувоњав, очиу и бриса смеђих, бриша се; од одела има на себи конорак и чакшире од памука, на глави шпг штоварин шешир и на ногама опанке. Стрече се позива сваки полицијски и општинским властима да га живо потраже и у случају проналаска стражарно спроведу начелству округа моравског с позивом на депешу Бр. 4405.

Михаило Ђурић, питомац, осуђеник београдског казнедог завода, родом из Михаиловца, среза подунавског, побегао је 7. ов. м-ца са осуде из Топчидера. Одбегли Михаило стар је 20 година, висок 1 м. 69, обично развијен, леви кажобран. Нека све полицијске и општинске власти живо потраже краљевске и градске ствари и у случају проналаска о томе извести начелство округа моравског с позивом на депешу Бр. 4488.

Краља стоке 3. ов. м-ца непознати лопов украо је редног коња Кости Ранковићу, земљ. из Чајетине. Коњ је матор 6 год., врло доратаст, са жутом пољозвезом „К," без ронаша. Аиг начелника среза златиборског Бр. 4935.

Обрађа се позива свима полицијским и општинским властима на ону покрађу.

Мојсило Стаматовић, земљод. из Медвеђе, који је био стављен у притвор код начелника среза трстеничког због опасне праће, побегао је из притвора ноћу између 2. и 3. ов. м-ца и до сада се о њему ниште није чуло. Мојсило је стар 40 година, средњег раста, сувоњав, црномањаст, црних бркова; од одела ник на себи чакшире и туњ од сељачког сукна, на ногама опанке и на глави шубару. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже и у случају проналаска стражарно спроведу поменутом начелнику с позивом Бр. 3290.

Непознати крадљивци ноћу између 30. и 31. пр. м-ца обили су зграду Јосипа Анђелковића, из Рудинце, среза студеничког, и из једног дрвеног ормана однели: 300 комада метака од пушке „Пибодијеве", 100 ком. метака из пушке „Мајзерове", $^1/_2$ штр. тушне каве, 1 штр. шећера, $^1/_2$ кгр. зејтина и 1 кгр. гиса. Позивају се све полицијске и општинске власти да крадљивце и крадене ствари потраже, и у случају проналаска о томе извеште начелника среза студеничког с позивом на акт Бр. 4733.

Непознати крадљивци, ноћу између 8. и 9. ов. м-ца извршили су опасну крађу г. Михаилу Мартинцу, адвокату из Ћуприје, укравши му из собе у којој је спавао: један мон часовник, који на спољеи кућиу има изгравиану жељезничку локомотиву, један стари новчаник, у коме је било 50 до 60 динара у сребру и 60 динара у жалоспомена, један пар појих чапеда на дугмета № 37 и један плаудсн-

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године од свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатнике у општ 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ се продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

Да се Кости Петровићу, полицијском писару друге класе пред пожешког, уважи оставка, коју је на државну службу поднео.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 10. априла 1907. год. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

3. *Свод.*

Свод је био начин доказивања искључиво за кривична дела разбојништва и краће и то кад је предмет крађе готово по правилу стока. Доказивање помоћу свода вршило се на овај начин. Кад ко своје украдено живинче нађе код неког а због тога га означи за учиниоца те крађе, то ако тај није живинче крао, био је дужан казати од кога је живинче добио, и онда је на тога падала сумња. Овај је имао да означи од кога је добио, док се најзад не нађе лице које не зна казати откуд му живинче, и сматрало се, да је на тај начин његова кривица потпуно доказана. Доказивање помоћу свода у овакавим случајевима наређује и Законик у чл. 180. и 193. Чл. 180 гласи: „*Аште кто што украдет тушено или крадено, лицем, или самом уасто, всяки о том да да свод. Аште кто буде купил тое куде либо, или у земьли царства ми, или у иноj земьли, имиу да да о том свод; аште ли не да свода, да плаћа по закону.*“ А члан 193 гласи: „*И свод коньски и ини добитак, или ион тоде, правда. Што се гуе или украде, тому да да сводника, /или/ да плати всяко само — седмо....*“ Употреба и значење свода види се тако исто и из једне повеље цара Душана од 1349 године, којом допушта Дубровчанима да могу слободно у његовој земљи трговати. Ту се вели, да трговац, који купи коња на тргу и плати царину за њ, нема да даје свода, кад му то потврди цариник, а ако то не учини цариник, онда је дужан да покаже од куда је купио, т. ј. дужан је да дâ свод.[19]

4. *Обличење.*

Обличење је хватање на делу. А под хватањем на делу разуме се по Душановом Законику хватање кривца приликом самог извршења кривичног дела или кад ко своју крађену ствар или животињу позна код крадљивцем или разбојником. Тако ухваћена ствар или животиња имала се предати заједно с кривцем селу или жупи или каквом год старешини, који је морао кривца предати суду. Ухватити кривца на делу или наћи какву ствар код њега значило је потпуно доказати његову кривицу. Стога се обличење има сматрати као доказно средство. Законик говори о овом начину доказивања у чл. 149, који би се данашњим језиком могао казати овако: „Разбојник и крадљивац на делу ухваћен да се каже како је горе речено. Сматра се да је на делу ухваћено кад се истогод узвати у њих, или их ухвате на самом разбојништву или у крађи, или кад су предани жупи, или селима, или господарима, или властелину који је над њима као што је горе назначено. Сви ови разбојници и крадљивци да се не помилују него да се осуде и обесе.“[20]

5. *Сведоци и исправе.*

Сем до сад изложених, често формалистичких, доказних средстава, старо Српско Право знало је и за неке сасвим рационалне доказе, помоћу којих се долази до материјалне истине. Истина је, да су таква доказна средства ређа, јер о њима законик не доноси нарочите одредбе, као што је то учињено с осталим доказима, а и у другим изворима мало има спомена о њима. Она су касније порекла и, како нам очувани примери кажу, употребљавана су у споровима о Дубровчанима и пред дубровачким судијама. То је знак, да је утицај на Српски Кривични Поступак дошао из приморја и вршен је на тај начин, што су се у међусобним споровима избацивала стара и уносила нова доказна средства. Ти рационални докази били су: сведоци и исправе.

О сведоцима у правом смислу, т. ј. о лицима, која су саопштавала суду своја чулна опажања о њиховим чињеницама за решење конкретног кривично-правног спора Законик не

[19] Monumenta Serbica 144.

[20] Ст. Новаковић, Душанов Законик 221.

говори ништа; тако се исто ни из осталих извора не види јасно, да ли је било правих сведока, сем што се то посредним путем може навести из једног места Дечанске Хрисовуље. То место гласи: „и паки заклињају и запрећтају, где љубо се пре људије пандократони или пред краљем, или пред архијепископом, или пред епископом, или о духовном, или о прочих судех, никоје глобе да не узима праз ни архијепископ, ни јепископ, ни печати, ни руке, *ни послуха*, ни одбоја, но все да је игуману, а епископу духовно."[27] *Послух* значи сведока и тако за сведока.[28] На како се из овога навода види, да је *послух*, т. ј. тако да сведока искључиво припадала игуману, то значи да су се сведоци употребљавали као доказно средство.

Из сачуваних примера суђења пред дубровачким судијама сасвим се јасно виде употребе сведока. Навешћемо два примера, од којих први представља обичан случај. Судије колоније дубровачке у Древиња јављају у Дубровник како су повели истрагу по тужби Јурија Брајановића против неке жене, што га је вређала и псовала 1442 године. У извештају вели, да су испитана четири сведока: Никола Иванович, Радован Проданић, Вукац Куница и Никола Брајановић, који су својим сведоџбама потврдили, да су чули кад је оптужена псовала Ј. Брајановића додајући, да је и овај њој одвраћао исте речи.[29] — Други пример је тако исто из прве половине XV столећа. У мају 1426 године писао је Дубровчанин Милохна Радичић и тужио је дубровачком суду Степка Муришића због тога, што је Милохнин момак побегао из његове куће и добегао Степку. Милохна је дошао пред кућу Степкову и рекао му: „Степо не право ли ми момка дрмаш у куће своје, ја имам с њим разлог, пусти ми момка." Али га Степко на те речи почне псовати и бити тако, да му је разбио главу и пребио руку. Милохна се у својој тужби позива на два Дубровчанина као сведоке, који су видели све ово. Помиње се даље, да је суд, састављен из три Дубровчанина, изашао да пресуди ову ствар у Приштини.[30] — Оба су примера из XV столећа, дакле из времена кад је у Дубровнику био у сваки рационални докази систем. Други је случај пресуђен у Приштини и несумњиво је, да је се и пред српским судовима на овај начин утврђивала кривична одговорност оптужених.

Друго рационално доказно средство биле су *исправе*. Под исправом се у најширше случајева разумевало *владалачко писмо*, којим је неком нешто дато или наређено. Овамо су долазиле и приватне исправе, међу којима се нарочито помињу тестаменти и писмена о депозитима. О царевом писму као доказу у спорозима за међе и за земљу говори чл. 79 Законика, који би данашњим језиком овако гласило: „а што се села међу собом крше за међе и за земљу, да нису судом светога краља од времена смрти његове. Ако би ко изнео даровно писмо царево и рекао „Дао ми је господин цар онако како је мој друг пређе држао," *да се учини по царевом писму*, кад га изнесе, и да га држи и даље, осим ако је пријено."[31] Други један извор показује тако исто употребу писма као доказа у Кривичном Поступку. Ту се вели, да је 30 априла 1410 године писано из Дубровника војводи Вукосаву и Љубиши, да ће Рахиа Боришића задржати у тамници, док год не да јемце: а *што за пронда оборн писмом или сведоџбом или заклетом да тој оправи и платн*."[32]

6. *Признање.*

И признање је служило као доказно средство у старом Српском Праву. Сасвим је природно да се прво гледало на то, има ли признања, и тек кад онога није било, приступало се осталим доказним средствима. Само се признање није узимало онако, као што је то случај у данашњем кривичном поступку. На име, суд није оцењивао његову истиност, него је сматрао да је признања потпуно доказана, чим је оно учињено. Овакво схватање признања била је последица неравноправности Кривичног од Грађанског Поступка. Да је признање служило као доказ, показује овај пример. Требињски властелин Вукосав Кобиљачић писао је у марту 1413 године кнезу дубровачком због краће, коју су његови људи учинили на земљишту дубровачком. Неком дубровачком сељаку, Прибоју Обрадовићу, биле су јуна 1412 покрађене неке ствари. У септембру исте године јавио је Прибоје дубровачком суду, да је пронашао ко му је украо ствари и да су то неки сељаци Вукосава Кобиљачића из Требиња. Дубровачки суд је интервенисао код Кобиљачића и 8 марта 1413 одговара овај, да је лопове похватао, *да су они признали крађу*, и да су се измирили с Прибојем.[33]

Признање се од оптуженог није изнуђивало; зависило је од његове воље, хоће ли признати или не. Божији суд и остала доказна средства употребљавана су рађе. Душанов Законик апсолутно не зна за тортуру. Код јужно-далматинских варошких права биле је оно сасвим обратно. Она, услед утицаја из Италије, нису знала у ово време за божији суд, али су знала за тортуру као средство за добијање признања.[34] Употреба тортуре у Дубровнику види се и из овог примера. У марту 1443 ишао је нека жена Будиа са својом сусетком Марушом из Дубровника у Шумет. У пут нападну их пет људи и одузму Будиа све ствари а Марушу повреде ножем. Власти су ухватиле четири човека преко границе, који су могли бити разбојници. Жене су познале једнога и суд га је подвргао тортури, али он није признао. И осталу тројицу су мучили, но ни они нису признали.[35]

II. У обновљеној српској држави.

I. С губитком државне самосталности Срби су изгубили и своје законодавство, и то баш у времену кад је требало најпаније да се развија. Турским завојевањем не само да је прекинуто даље напредовање, него је уништено и оно, што је дотле било постигнуто. За све то време на месту српског Кривичног Поступка био је толико дуг, да су се све старе правне установе морале и заборавити, а са обновљеном српске државе налазимо само у обичајима, у правној свести народа, сачуване поједине институције старог законодавства, које су преживеле дуго ропство и опет се појавиле у слободној Србији. Нарочито су неки доказна средства била у народним обичајима сачувана, и предела су као таква пред судовима и после ослобођења, али само још за кратко време, јер се погледи данашњег времена нису могли с њима помирити.

Ослобођивши се од Турака, Србија је у многоме личила на старе примитивне народе. Почетком XIX столећа она је била земља без културе, без државног уређења, без разлика међу њеним становницима, без икаквог законодавства, а о утицају цркве није могло бити ни речи. На неки начин није ово зло било, да је законодавство морало наставити онде, где

[27] *Милојевић*, Дечанске Хрисовуље 135.
[28] *Ст. Новаковић*, Душанов Законик 147—168.
[29] Споменик Српске Академије 11 (1892) 32.
[30] Споменик Српске Академије 11 (1892) 76.
[31] *Ст. Новаковић*, Душанов Законик 192.
[32] *М. Ђурић*, Споменици Србски I (1858) 100.
[33] Споменик Срп. Академије 11 (1892) 83.
[34] *С. Јовић*, Архив 22 (1900) 149.
[35] Споменик Српске Академије 11 (1892) 84.

је престало пре најезде турске, а још више, да мора на овај начин почети развијање и кроз све оне фазе проћаити, кроз које је морало проћи право свих народа, докле није дошло до извога степена, који назначено почетком XIX столећа. Постепени развој био је немогућ пре стога, што Срби, живећи и под Турцима, нису били у тој мери одвојени од суседних народа, да им је било немогуће долазити с њима у додир, видети напредак па се на њега и навикавати. Напротив, долазили су они у додир, нарочито у XVIII столећу, са Србима у Аустрији, који су живели под сасвим другачим приликама, те су по ослобођењу лакше и брже примали оно, што су код њих видели. Друго, постепено законодавно развијање било је апсолутно немогуће стога, што је између тадашње Србије и суседних народа постојала врло велика разлика, које код старих народа на овом нижу није било, те се у развијању морало нарочито убрзати, да би се и они могли уверити у ред културних држава. Сем тога, утицај, који је долазио из Аустрије, био је неизбежан. Као год што су Срби пру своју културу добили с југа из Византије, тако су сад и просвету и законодавство добили из Аустрије, јер су и први учитељи и професори, као год и први писари у тадашњим судовима, били Срби из Аустрије. Овај се утицај најбоље огледа на Кривичном Поступку. Јер, док још није било нарочитих уредаба и правила о начину саслушавања оптуженог и сведока, ми још 1823 год. налазимо међу судским актима такве исписе оптуженог, који потпуно одговарају правилима тадашњег Аустријског Кривичног Поступка.[1] Кад се уме, да су судије били неписмени људи, онда је јасно да су праксу стварали писари. Сем тога, и доцније уредбе, указе, расписи и правила, која се тичу Кривичног Поступка, као што ће се даље видети, узела су из Аустријског Кривичног Поступка, а последња тога је то, да је данашњи законик о Кривичном Поступку такође скраћени превод аустријског.

Да су правни појмови у Срба одмах по ослобођењу били другачи од појмова старих народа види се већ и по томе, што се кривично дело по појмовима последњих сматрало као приватна ствар странака, због чега је повређену управљало свој захтев на накнаду, док се оно у обновљеној Србији по праници не сматра као приватна ствар странака, већ као штета и јавна ствар, која се угрожава јавном казном. Најбоља доказа за ово даје нам казнени законик против Матије Ненадовића,[2] који је он 5 маја 1804 састављо у „14, 15, ди пунктова,[3] а скупштина одобрила, и који се угрожавају јавном казном за тада најважнија кривична дела као: убиство, отмица девојака, крађа итд. Исто се види и из Карађорђевог казненог законика од 1807 године.[4]

Али иначе у прво време, нарочито за време првог устанка, нису сва кривична дела и у свима случајевима угрожавана јавном казном, т.ј. није се још сасвим знало за јавну природу Кривичног Права. Ово је био случај код мањих кривичних дела, а поглавито код крађа, које су се понекад могле свршити и намирењем или новчаном наканадом, као што се то н. пр. јасно види из Протокола Шабачког Магистрата под бр. 836 од 11 јула 1811 године, који гласи: „Подмири се Максим Осећанин из Богатића са Љубом из Дубља што је украо троје његови свиња. Тако ми пресудисмо: да Максим поврати троје свиња што је украо.“[5] Ово довољно доказује, да се Кривични Поступак у прво време кретао у формама Грађанског Поступка и да се под ових кривичних дела најпре започињало на захтев странака. Ово ће потврдити и нека доказна средства, која се налазе у Кривичном, а често им је међутим само у Грађанском Поступку.

Сасвим је природно, што је у прво време по ослобођењу било лутања, јер Србија тада није имала ниједног писаног закона, нити људи, који би могли оне написати и прилагођавати. Према томе, против Матија морало је бити прва законодавац, и он лепо прича у својим „Мемоарима“ како је тај законодавни посао свршио. Он на једном месту вели: „Сад у скупштини кажемо, да ми сваки на своју страну о војском одлазимо, нахија остаје без старешине и суда, а народу који код куће остаје требаће суда, за то нека скупштина изабере два поштена човека да их у Кличевцу немачком шанцу више Ваљева оставимо. Скупштина поиче: „Ви старешине изаберите и њенуте да видимо које ви знате. Ми представимо Петра Читака, из Мушића а Грбовића кнежине и Јована Рабаса из села Рабаса. Сва скупштина одобри да су они поштени и прави кнезови и да им се да власт да буду и судије. Сад ја пред народом прочитам ове пунктове, које сам из књижице преписао како су стари паргаи судили, бегенивши ги они и хоћемо ли онако. Они сваки пункт један по један слушају и новчић у: тако, тако нек нам се суди, да нема глобе ни хатара. Предамо те пунктове Читаку и два пандура, да иду у Кличевац да начине колебе и тамо да седе и суде, што ће могу расудити, да нама на Врачар у догор пишу.“[6] Као год што су у прво време код свих народа, кад још није било писаних закона, кривично правосуђе вршиле судије народом бирање, тако је исто, као што се види, морало бити и у Србији после ослобођења.

Онакни народни судови били су наскоро замењени другим правим судовима. Тако већ 1805 године установљен је Совјет, који је вршио и судску власт, а 1807 свака нахија добила је свој прави суд, који се звао Магистрат,[7] састављен из три судије, који су такође били праву невешти људи из народа. Из таквих судија био је састављен и Народни или Велики Суд од 11 јануара 1811 године, коме су се слале све жалбе против пресуда магистрата. — После другог устанка поново су установљавани судови, и још 1815 утврђено је, да се у Београду установи народна канцеларија састављена из 12 кнезова као суд за веће кривице. Судску власт имали су и кнежински и нахиски кнезови, а од 1820 почели су се у сваког нахија установљавати магистрати. Над свима магистратима стајао је *Народни Суд*, установљен 1825 године у Крагујевцу.[8] Овакав организација судова трајала је све до 11 новембра 1836 године.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

ОПШТИНА

(НАСТАВАК)

Поред осталог, општински одбор има по чл. 68. пројекта и то право, да свима званичницима општинским одређује плату, количина исте пиће ипак у пројекту опредељена и утврђена, јер при томе многе околности имају утицаја тако,

[1] Арх. Арх., Кнез. Канц. Народни Суд 1823 год.

[2] Каниглиев Задруга: Мемоари проте Матије Ненадовића, кн. 9, с. 58.

[3] Подушника за 1834 год. с. 9, 10, 15, 18 и 19 бео правих 12 ђ. а.

[4] Гласник Срп. Ученог Друштва II-га одељ. Протокола Шабачког Магистрата (1868) 240. Тако исто бр. 133, 134, 141, 161 итд.

[5] Српска Књиж. Задруга: Мемоари проте Матије нов. 9 стр. 88—98.

[6] *Ст. Новаковић*, Судење у Кнежини Србији пре писаних закона (1898) VII.

[7] *Ст. Новаковић*, Судење у Кнежини Србији XIII—XIV.

да би једно опште одевно мерило у овоме уједно и многе назоре у себи садржавало. По разлики имовног стања општине, према множини и многостручности послова у појединим општинама, види се како најцелисходније да се плата нма у појединим општинама, у разном количини утврђивати, јер и досад се са више страна могло чути најваљаније, да би требало, нарочито по селским општинама, плату кметовина већу определити. Но како је на другом месту казано, да се свака, на кога падне избор, мора за председатеља или члена општинског суда примити, то да неби одбор, имајући у виду ову обвезност, баш због ње у плати сувише економисао, казано је у чл. 69. пројекта, да ће се у известним приликама моћи од више власти одредити и без одобрења одбора већа плата општинским званичницима, као што је и в. господинска народна скупштина у овом смислу учинала своју примедбу на горе спомињути поднешен јој пројект устројства општина. И истина од свакога се у општини с правом може искати, да за неко време принесе своје услуге општој ствари, али немоће се праведно очекивати на ни захтевати, да приватна лица вршењем службе за општину подносе жртве и у своме имању, или у случају незгодности овога боре се с патњама око свога издржавања, а нарочито онда, када сво своје делање посвећује на општинске ствари, морајући своје приватно прирођивање кроз известно време напустити. А да се неби ни у овоме одређивању веће плате званичницима општинским од стране надзорне власти, даље ишло него што је потреба, учињена је предохрана у томе, што ће у таквим случајима овакова питања ићи на решење Министру унутрашње, који ће по овоме у споразумљењу с Министром унутрашњих дела наредбе издати, с призирењем и на општинске интересе и ни такве општинске званичнике, како се неби поводом наређења закона патњама излагали.

Напослетку да би се послови општински, који се у одбору имају да решавају и свршавају, на време отправили, нашло се за сходно прописати да се одборник или замењеник казни новчано, кад не дође у седницу одбора, а свој изостанак неоправда. Истина у чл. 71. пројекта казано је када се одбор једног истог предмета сазове, онда пуноважно решавају они одборници, који у седницу дођу, само ако их је трећина целог броја одборника. Но како се с једне стране већ тиме, што се због изостанка потребног броја одборника, мора по други пут седница да сазива и поједини одборници излажу излишном дангубљењу и општинска дела безуарочно одуговлаче, а с друге стране опет ако одборници небуду обвезани долазити у седницу, може наступити случаи, да ни на другој седници небуде оволико одборника, колико је нуждно, да се и тада може што решити, то је очевидно, да је са свим на свом месту наредба она у чл. 72. пројекта која каже, да ће се одборник, који не дође у седницу одбора а изостанак неоправда, казнити новчано од 1 цванцика па до 5 талира. У нашем општинском животу искуством је засведочено, да је нужно да се ова мера прописе, једно у цељи бржег и и тачнијег вршења општински послова, а као што је даље у овом истом члану казано, ближа правила по овоме прописаће сам општински одбор, са ким наређењем иште се на то, да одборници несматрају ову меру само као један терет наметнут им од стране државне власти, но да је поред његове дужности уједно и њихно право старати се о томе, да општинска дела због немарности појединих чланова одбора нетрпе ништа.

14. У држави несме остати ниједна јавна власт без каквог вишег надзора, па тако ни општинске власти. У основу је то начело у свима државама усвојено, премда у појединостима постоје знатна одступања у смотрењу овог надзора државне власти над општинским делима. У земљама где је и материјално и душевно стање државограђана на узвишенијем степену, обично је остављена и већа моћ општинским властима у располагању с општинским стварима. Боље изнонино стање државограђана у таквим земљама дође ми доста времена, да се могу и дуже бавити са стварима, која се тичу опште ползе, а већи развитак душевни опет служи им за снажно средство, да могу подпуно интересе општинске као ваља схваћати, нити се дати завести на пут, кои води на штету општине. А да поред показаног узрока велики утицаи имају на уређење ове ствари цењато уређење државни власти, као исторични развитак појединих земаља, познато је довољно.

На спрам овде изложене околности, које су од решавајућег утицаја при опредељивању мерила надзора над општинама од стране државне власти, гледало се, да се у овоме постаре правила, која ће задовољити потребе државне и општинске, а да се при томе колико и могуће више, према постојећем укупном стању земље, поштеде општине од непотребног мешања државне власти у дела општинска.

О надзору државне власти над општинама говор је у чл. 74—86. пројекта, где је и мерило истог надзора прописано.

Тако је у чл. 76. пројекта задржато оно исто право одобравања општинских издатака, које одбор одобри, надзорној власти, које оне и сада по највишем решењу од 9. јуна 1853. године Бр. 660 имају, разумевајући издатке, кои нису у будуту предпређени. Да се не би са наше стране доносила закључена од стране одбора о потреби каквог издатка, види се за користно ово наређење у чл. 76., по коме се потребује одобрење и од неке више власти, у смотрењу закљученог издатака општински.

Да се неби односење подчињености општинског суда као власти извршитељно олабавило, те да неби због тога у известним приликама дошло се до стања, у коме надзорна власт неможе сигурна бити, да ли ће се која њена наредба извршити, прописано је у последњим раздељку чл. 74. пројекта, да је општински суд дужан извршити, што надзорна власт нареди, па ако би се што при томе против општинских интереса уредило, општини је дато право, да се може против таке наредбе надзорне власти даље коме треба жалити. Неизвршивање наредбе веће власти налича на растројство, а оно може и теже последице за собом повући, но кад би се и сам интерес општине таквом наредбом повредио, јер је на сваки начин лакше, баш да се таквом наредбом и уради што противну интереса општине, прибавити удовлетворење како прописима закона тако и повреди интереса општинског, него да се свакда мора двоумити о извршењу наредби, које се од веће власти издају. А ако је игде оваква мера потребна, то је стање и околности у нашој земљи необходним чине, где је свеза између општинских и државних власти тако тесна, које је односење од неоцењиме користи.

Полицајне власти, које имају да над општинама и општинским властима воде надзор, имају по чл. 77. пројекта власт да могу председатеља, чланове и остала званична лица општинског суда, казнити укором или губитком 15-то дневне плате у случаима кад се нађе код њи неуредности и нетачности. У чисто општинским стварима, нарочито оним економне природе, води ће општински одбор довољно старање, да се неправилности недогађају или исправе, али да се неби и на томе сувише времена морало обраћати, а нарочито, да неби општински званичници дела државна, која су њиовом

старању или њиховим извршивању поверена, немарно вршила, знајући, да се општинског одбора, који његову радњу контролира, и иста дела толико и недотичу, то се налази за неизвесно, да се полицијским властима, над званичницима општине, над којим воде надзор, даде власт, да је могу дисциплинарно казнити, јер у много случајева за неуредност и нетачност општинских званичника често оне саме морају пред својим старијом влашћу одговарати, а без овога средства исправљања оне би се скоро у немогућности нашле, да би о многим свом делима уредан рачун могле дати. Ово средство исправљања зар би још неопходно било у земљама, које имају и најудаљеније своје органе у сваком општини по разним струкама државне управе, али с призрењем на владајуће у овом смотрењу стање код нас, где је нарочито сеоским властима тек једино могуће својским потпомагањем од стране општинског суда, а именно општински званичници, одправати она многострука дела, о који извршењу оне се имају старати, види се та моћ, да надзорна власт може у известним приликама повући на одговор општинске званичнике, као једна мера, која је услов за добро одправљање државних дела.

Где пак ни ова средства исправљања не имађу повољне последице и ништа непомогоше, или где се нађе, да је службе кога општинског званичника на место на корист само од штете по општинске и државне интересе, у мање важности случајима чини општински суд корак код надлежног места, да се такви званичник удали са свога званија, као што је то у чл. 82. пројекта прописано, при чему с призрењем на одклоњење могући злоупотребљења казано је, да ће у томе решавати власт која избор таквог званичника одобрава. А кад би очевидне службе таквог званичника много теже последице могла за собом повући, кад би се са удаљењем од службе за одобрење од неке власти исчекивало, прописано је, да ће у таквим изванредним приликама председатеља моћи удалити од дужности непосредна надзорна власт, а остале општинске званичнике сам општински суд. Хтети и у таквим случајима предходно у подпуном форми испунити све законе прописе, значило би допустити да се зла и штете продужавају, што се неби могло довољно оправдати. Надзорна власт пак, кад од овога свог права, а уједно и дужности учини употребу, разуме се, да ће већој власти имати дати оправдања таквог свог поступка, као што је и наређено у истоя члану.

На послетку по чл. 85. пројекта, надзорна се власт ослобођава, да може посредством свог чиновника да присуствује при састављима и седницама општинског збора, одбора или суда. Да је ово право надзорне власти не само онда потребно, кад има што да се објасни и бриге до спорazумљења дође, но да га могу са сваким нуждним учинити известне прилике, јасно је већ и по томе, што је државној власти и иначе у дужности, надзирати делања сваког грађанског друштва, а сувише једног јавног тела, које је прописима закона с известним преимућствима и влашћу снабдевено.

Ово су у главноме важнија наређења у пројекту о устројству општина и општинске власти.

Као што се из предначеданог пропрађаја може видити, гледало се, да се даде колико могуће више места за слободно кретање општина у стварима, које се њиховог интереса највише тичу, водећи при томе точан рачун о свима оним околностима, које у тесној спези стоје с уређењем ове важне ствари.

Узимајући у призрење како сва односења земље, тако душевну и моралну моћ државни чиновника и општински званичника, Правительство Његове Кнежевске Светлости назази, да ће се моћи и материјалном и друштвеном развитку земље највеће одговорити овој одавно већ осетној потреби о преустројству наших општина и општинске власти, избегнући при томе из вида, да ће с временом учињена измена у тима околностима уједно тада и измену многи наређења у пројекту изазвати на и боље развитк.

Да би се дакле предначеденим недостатцима и незгодама у садашем устројству општина и други закони прописа помогло, као и да би се известна правила сходно времену и овом превашњи потреби постанила, Министар унутрашњи дела има част подмети Државном Совету под ·/· пројект устројства општинског молећи Га, да би у овоме изволио закон донети.

ШБр. 6.785
20. септембра 1865. год
у Београду.

Министар
унутрашњих дела,
Н. Христић с. р.

(заступајући ово)
Димитрије С. Налазић.

ЗАСТАРЕЛОСТ ТРАЖБИНА

државних, општинских и црквених.

Објашњење § 931. грађ. зак.

У 14 броју „Полицијског Гласника" од ове године одштампано је питање суда општинке Зворничке: да ли тражбине општинске застарevају по § 928. ж. грађан. зак. за 24 године или по § 931. грађ. зак. за 36 година? Уредништво „П. Гласника" изјавило је своје мишљење, да ове тражбине застарevају за 36 година — по § 931. грађ. зак. — као што је општински суд тврдио, а не за 24 године, као што према § 928 ж. грађ. закона узима првостепени суд. Како ми је познато, да је судска пракса у овом питању колебљива, то сматрам да је од интереса позабавити се овим питањем, чему су ови редци и намењени, без претензије да буду научна и исцрпна расправа.

Као што је познато, по нашем и аустријском грађан. законину — по коме је наш израђен — разликују се две врсте застарелости: једна т. зв. *прибављања застарелост* или *одржаj*, т. ј. задобијање извесног права савесним држењем његовим за извесно законом одређено време §§ 928, 929, 931 и *губећу застарелост*, т. ј. губитак извесног права за то, што се оно за законом одређено време није вршило §§ 928.з. до з., 930.з., 937., 938., 939г. Ове две врсте застарелости има на уму и § 922. грађ. зак.

На аустријског грађан. законика наш је законодавац усвојио у § 931. и т. зв. *дуги или напредну застарелост*, као изузетак од т. зв. *редовне застарелости* (§ 930. з.). О овој другој застарелости говори наш законодавац у § 931, израђеном према § 1472. аустр. грађан. зак., који гласи: „Према фискусу, т. ј. према управительима државних добара и државне имовине, у колико има места застарелости §§ 287, 289, 1456 и 1457), даље: према управительима црквених и општинских добара и других допуштених тела, није довољно обично, редовно време одржаја. Државина покретних ствари, као и државина непокретних ствари или државина службености и других права, на непокретним стварима уписана, или су она на име државе у јавне књиге уписана, мора трајати шест година. Права овакве врсте, која у јавне књиге на име државе нису уписана, и сва остала права прибављају се према фискусу и онде наведеним повлашћеним лицима само државанином од четрдесет година."

Међутим паегуна сада питање: односи ли се овај наш § 931. и на *губећу застарелост* или само на прибављању? Другим речима губе ли права лица, означена у § 931., своја права, на давле и тражбена права, за време редовне застарелости (§ 930. з), или за време дуге застарелости, предвиђене у § 931. грађ. зак.? На први поглед изгледа да се § 931. односи само на прибављању застарелост: државна, црквена и општинска добра, која неко држи, прибављају се дужим протеком

времена, за које је трајала савесна и законита државина (§ 926. грађан. зак.). И одиста, ако станемо на то становиште, да је наш § 931. преузет § 1472. аустријског грађ. зак., који говори само о присвајању застарелости одржају; онда би само морали рећи да се § 931. тиче само прибављање застарелости. Како у наш законик није унесен из аустријског законика § 1485., који гласи: „Односно лица, неизвршених у § 1472., траже се и за застарелост као и за одржај читрнаест година.“ — то би нас онда та опсежност још више утврђивала у мишљењу, да се наш § 931 тиче само случаја, кад неко као поштен и савестан држалац застарелошћу одржајем) хоће да прибави неку ствар, која припада држави, цркви или општини, а за случајеве, кад она правна лица услед застарелости губе неко своје право према другим лицима, да је неоправдан прошис § 930. а односно § 928. ж. грађ. законика. Али ја нпак мислим да није тако. Поред оних разлога, које г. А. Ђорђевић у своју књиги „Систем приватног права“ II кн. стр. 252., наводи, ја мислим да се § 931. тиче и губење застарелости и због овога:

Прошис § 931. састоји се из два дела: У првом, који гласи: „у смотрењу оних добара, које или правитељству или цркви или општинама припадоше, за која су особити управитељи опредељени, наискује се за застарелост дуже него обично време“ — изгледе се генерално начело, да се за застарелост у погледу државних, црквених и општинских „добара“ тражи дуже, дакле не обично, време застарелости. Овим изузетком хтео је дакле законодавац да учини *благодејање* овим правним лицима, да им имовину за дуже време сачува од губитка, који би их сналазио услед застарелости. Намера је дакле законодавчева била нарочито заштитити горе споменута правна лица. Али ако је њима та нарочита заштита потребна у случају кад други држи њихова добра — а законодавац је на потребну сматра — онда нема разлога мислити, да им ту заштиту није хтео указати и онда, кад та лица имају неке тражбине (облигационна права према другим лицима, које би неприменом за изведено време престале. Кад је законодавац хтео да се добра споменутих правних лица застарелошћу прибављају за дуже време но што бива са добрима, која осталим лицима припадају, кад је дакле хтео да државу, цркве и општине стави у повољнији положај, онда немамо разлога веровати, да то благодејање није хтео учинити тим лицима и у случају, кад су у питању тражбине њихове према другим лицима. Не треба се држати само законских речи, већ треба проникнути у намеру законодавчеву. У нашем случају намера законодавчева је очевидна: хоће се да лица која дуже држана, црквена и општинска добра не прибаве иста застарелошћу за ово време, за које се прибављају добра осталих лица (§§ 928., 929.), већ за дуже време, да им се дакле прибављање застарелошћу отежа (а тиме да се да могућности државни, црквама и општинама да своја добра за дуже време могу натрг: од држаоца потраживати). Ту је намеру законодавац јасно исказао у првом у вези са другим делом §-а 931. Али није јасно исказано, да ће то благодејање моменути правна лица уживати и онда, кад су у питању тражбине њихове. Међутим та намера има се путем логичнога тумачења утврдити. Чим законодавац даје у погледу прибављање застарелости изузетан и повољнији положај држави, цркви и општини, одмах из тога следује да је то хтео учинити и кад је у питању губење застарелост. Кад је законодавац сматрао за потребно, да проширивањем дуже застарелости за прибављање добара државних, општинских и црквених уме имовину оних правних лица у нарочиту заштиту, онда из тога следује, да је његова намера дати им ту заштиту и у случају, кад је у питању престанак тражбина оних лица услед застарелости. Јер заштиту ова лица потребују исто онако и за своје *покретне* и *непокретне* ствари. То је законодавац знао и у намери је његовој лежало заштитити дуком застарелошћу и тражбине, а ако није се јасно изразио, за то се § 931. грађ. зак. има растезљиво (екстензивно) протумачити и примена његова проширити и на замишљени (али случајно ремима неисказани) случај престанка тражбина државе, цркве и општине услед застарелости.

Другим делом § 931. грађан. зак. који гласи: „*тако за покретне ствари* (наискује се) 6 година, за непокретна добра, ако су на име притежателево у баштинске књиге уведена, наискује се 12 година, ако ли у њиове баштинске на име притежателево уведена нису, пите се 36 година“ — изближе се одређује, колико за прибављање појединих ствари, које речени правним лицима припадају, треба државина прибавиоца да траје. У првом делу § 931. исказано начело уноћења дуже застарелости приводи се у другом делу исто законског прописа у живот. И овај други део § 931. тиче се и прибављање и губење застарелости. Како нас у овом члапку занима само питање о застарелости тражбина државних, општинских и црквених, то ћемо се њима само и позабавити. Кад према горе изложеном и тражбине оних лица не застаревају за обично време застарелости, (§ 928. ж. и 930. а), онда настаје питање: за које време застарева? У § 931. грађ. зак. наглашен је рок ове дуже (напредне) застарелости 36 година, према року од 24 године, одређеном за редовну застарелост (§§ 928. ж. и 930 а). Према томе, ако је у питању време застарелости неке државне, црквене или општинске тражбине, које би, кад би она припадала другим (неповлашћеним) лицима, трајало 24 год. у смислу §§ 928. ж. и 930. а грађ. зак., онда се и време застарелости има продужити за 36 година.

Могло би се још, на први поглед, овако тумачење § 931. побијати тиме, што се и у првом делу његовом, који надзнака генерално начело нарочите заштите повређених правних лица, вели, да се у погледу „добара“ државних, црквених и општинских наискује дуже време застарелости, и из тога изводити закључак, да се § 931. не односи на престанак *тражбина* дотичних лица услед застарелости, пошто се под „добром“ не би могли и тражбине подразумевати, већ само телесне ствари. Међутим кад се мало дубље уђе у ствар, видиће се да је и овај навод неоснован. Реч „добро“, коју законодавац у § 93. употребљава, не обухвата само телесне ствари, већ и тражбине. Јер у нашем законику има врло мало реши, које имају значење строго техничко-правног термина. Понајмање то значење има реч „добро“. И ако се у првом реду под „добром“ подразумева непокретна ствар, опет се тиме у живоју означују и покретне ствари, па често и нематеријални предмети (на пр. мој добар глас сие је добро моје). Према томе у томе није тај широки појам речи „добро“ може обухватити и тражбине, као једап део имовине извесног лица. Нарочито дак то важи с тога, што су и тражбена права по нашем грађанском законику *ствари* (§§ *182, 184 грађ. зак.*).

Д-р Д. Аранђеловић.

ДВА ВАЖНА ПИТАЊА
из области нашег кривичног судског поступка.

А.) Може ли Апелациони Суд и без незадовољства оптуженикопог, кад му као кривични предмет дође на пресуђење, по каком другом незадовољству, (н. пр. грађанског или приватног тужиоца) пресуду преосталеног суда преиначити у корист оптуженога?

Б.) Може ли оптужени, који није изјавио незадовољство против пресуде преосталеног суда, кад Апелациони Суд одобри исту пресуду, жалити се Касациономе Суду?

Нема сумње да је време да се приступи коренитој реформи нашег кривичног судског поступка, у вези са потребном општом реформом истражних и оптужних власти и устројства судова. Ну, ове реформе, на овакви начин не могу се тако брзо извести; та питања изискују озбиљне студије, а иисмо чули да се још ма шта у томе погледу почело радити. С тога можемо за сада приступити расправи оних питања, о којима стоје контрадикторне судске одлуке, а она су од битне важности у кривичноме поступку.

А.) О првоме питању.

Нећемо овде улазити у расправу питања о системима кривичног судског поступка, већ само напомињемо да је у нашем закопу о крив. суд. поступку од 10. Априла 1865. год. усвојен мешовити или тако звани умерено - инквизиторски систем. Очевидно је да при овоме систему тражење материјалне истине инвицијативом самога суда, а ако принципијелно успојено, (н. § 5. и 51. крив. суд. пост.) има се у појединим стадијумима кривичпога поступања свакојаких одредаба закона, који су за дотични истражни период прописани. Тако ако хоћемо да утврдимо каква је процедура усвојена при расматрању кривичних дела и доношењу

пресуде од стране Апелационог Суда, онда морамо пажљиво оцењити прописе гл. XIX зак. закона (§ § 261.—271, кр. суд. пост.) којима је одређен делокруг рада Апелац. Суда и његове дужности и права.

Што се тиче изнетога питања, меродавни су прописи § § 264. и 265. кривичног суд. пост. наравно у вези са принципијелно усвојеним истражним системом.

У § 264. крив. суд. пост. занимативно је изложено у 7 тачака све оно, на шта је дужан Апелациони Суд пазити, кад приступи расматрању кривичних дела.

Закључним ставом овога закона прописује се: да ће Апелациони Суд на недостатке пресуде приостеженог суда, означене под бр. 7 истог закона, пазити само по незадовољству дотичне странке, а на све друго да је дужан пазити по званичној дужности, чим је дело, ма по чијем незадовољству пред њега дошло [*]). Он је дакле дужан да по званичној дужности пази и на моменте означене у овоме закону у тач. 2. и 6. поје гласе:

2. је ли дело по закону казнимо и да није застарело или дошлијем околностима заглављено.

6. је ли кривац према делу на закону казну осуђен.

Према изложеноме смислу је означеног закона: да је Апелациони Суд по званичној дужности дужан пазити и да ли је дело по закону кажњиво и да није застарело или заглављено и да ли је кривац према делу осуђен на казну какву треба по закону. Наиме ли овај суд да је пресуда приостеженог суда у ма коме од изложених момената неправилна, он је дужан да такву пресуду својом пресудом поправи [§ 285. крив. суд. пост.] и пресуди онако како нађе да по закону треба пресудити, ма било или не било жалбе опога, који се по закону за тужиоца узима. (§ § 261. и 264. in fine крив. суд. пост.). Тако, ако нађе да је дело застарело, он ће поступити по § 350. а) крив. суд. пост., ако нађе да је оптужени невин, поступиће по § 241. крив. суд. пост. и т. д.

Међутим по § 266. крив. суд. пост. Апелациони Суд неће ће на отежање кривцу ићи само онда, ако има незадовољства онога, који се по закону за тужиоца узима. Овакова законска одредба не може ни сама по себи, а још мање у вези са поменутим § 264. дати основа за разлог а contrario: да ће се на олакшицу кривцу моћи ићи само онда кад има његовог незадовољства.

За бољу тврдњу овакног нашег гледишта служе и прописи § § 272. и 276. крив. суд. пост. који се односе на расматрање кривичних предмета у Касациономе Суду. Тако по § 272. крив. суд. пост. Касациони Суд расматра само по жалби, а по § 276. крив. суд. пост., ако ни Касациони Суд при расматрању каквог кривичног предмета приметио, да је суд што учинио противу формалних или материјалних прописа, а Касациони Суд у овоме случају не би био позван да то исправља, он ће то суду у особеној њему приметити, ради будућег његовог управљања. Из садржаја ових двају одредаба, које једна другу допуњују, види се да је законодавац забранио Касациономе Суду ма какву радњу у конкретноме предмету, мимо жалбе. То нас још боље уверава да за Апелациони Суд она забрана не стоји, јер она, противно овим прописима за Касациони Суд, тамо, не само да није нигде прописана, већ се на садржаја напред поменутих прописа противан закључак иначе извести.

Са свих разлога утврђујемо: Да је по нашем крив. суд. пост. Апелациони Суд овлашћен и без незадовољства оптуженога, да донесе одлуку у његову корист, ако је дело по каквом другом незадовољству њему на пресуђење послано.

У овом истом смислу учињене су Апелационом Суду примедбе од стране III Одељења Касационога Суда, од октобра 1904. г. под № 3903. Ове примедбе Апелациони Суд усвојио је и оптуженога и без његовога незадовољства, својом пресудом од 18. октобра 1904. год. изванно од казне на основу § 54. казн. зак. [*])

Супротно гледиште заузела је Општа Седница Касационога Суда од 16. IX 1902. год. № 6898 (са 13 против 2 гласа).

Разлози за тако схватање навели су у примедбама I Од. Касац. Суда од 19. VIII 1902. год. под № 6447, које овде наглашемо:

„Кад оптужени није изразио незадовољство на пресуду приостеженог суда, онда Апелациони Суд, ма да налази да је оптуж ни строже казнен, но што би требало, иначе није могло према § 261. с обзиром и на § 262. крив. суд. поступка преиначавати пресуду на олакшицу оптуженога, јер као што се из поменутих одредаба законских, а и § 266. истог закона види, у спису је наређено начело, да Апелациони Суд може у једном или другом правцу преиначавати пресуду приостеженог суда, само онда ако има незадовољства државног тужиоца или оптуженога. Не буде ли ни незадовољства, ни коме би се на отежину, односно незадовољство не коме би на олакшицу кривчеву пресуда приостеженог суда могла преиначити, а приметили се да пресуда приостеженог суда не одговара закону и да би је у једном или другом правцу требало преиначити — онда Апелациони Суд, који према § 264. крив. суд. пост. има по којим правима дужности на кривични део пресуде да мотри, има то у пресуди да приметн, но без тужиоца на дати случај[*].

Немамо се овде упуштати у опширнију критику ових примедаба поштo је она већ обухваћена нашим ранијим разлозима. У допуну истих напоменимо следеће:

1.) Прописе § 261. крив. суд. пост. само одређује када кривични предмети у опште могу доћи на пресуђење Апелациономе Суду, а прописе § 262. ништа не иде у прилог гледишту, изнетом у примедбама, но се односи на случај када има више криваца у једноме кривичном процесу.

2.) Исто тако ни у колико не стоји ни то да по пропису 266. крив. суд. пост. Апелациони суд не може ићи на корист кривца, без његовога незадовољства, као што је то већ напред поменуто.

3.) Му још мање има основа последњи разлог у примедбама, да је сходно прописа § 264. кр. суд. пост. да Апелациони Суд има по званичној дужности да пази на кривични део пресуде и над њима незадовољства оптуженикова или државног тужиоца, само за то, да би оцењене погрешке у својој пресуди приметио, но без тужица на дати случај.

Ово је произвољно наводјење, сасвим противно духу § 264. и његовој позитивној наредби. Да је то законодавац хтео, он би тако и казао, као што је то учињено за Касациони Суд код прописа § 276. крим. суд. пост., о чему смо такође раније говорили.

На завршетку напоменимо да је нашето наше гледиште усвојено од већине сталних судија Касационога Суда и да Апелациони Суд стално по њему и поступа, а такве пресуде одељења Касационога Суда одсказивају. (Новијато нам је да су такве пресуде стално одобравале у II и III одељењу Касац. Суда, а за 1 одељење држимо да није такав случај ни имало на расматрању).

Б.) *О другоме питању.*

Решење другога питања зависи од решења првога питања т. ј. од гледишта, које се заузима у првоме питању.

Ако се призна за умесно гледиште, које смо изнели, да Апелациони Суд може ићи на корист кривца и без његовога незадовољства, онда као логична последица таквога посматрања излази: да оптужени, који није изразио незадовољство, падајући се да ће Апелациони Суд по званичној дужности пазити како је он осуђен, па ако нађе да треба, пресуду и преиначити у његову корист, из своје сопствене иницијативе, — кад се ма пресуде Апелационога Суда увери, да је он одобрио пресуду приостеженога суда, — може противу исте изјавити жалбу Касационом Суду.

То, што он није изразио незадовољство, при оваковоме посматрању, не даје повода да се узме да се он задовољно с пресудом, јер је он имао право очекивати да Апелациони Суд пресуду у његову корист, по службеној дужности преиначи. Међутим како Касациони Суд, по § 276. кр. суд. пост., без жалбе није повлашћен да уништава кривичне пресуде, то њему, наравно, ништа не стоји на путу, да се сама жали Касациономе Суду и да путем жалбе тражи уништај неправилне пресуде Апелационог Суда.

Напротив, при обратноме посматрању у првоме питању, мора се и на ово друго питање одговорити негативно.

На свани начин, онај, који је пропустио да изјави незадовољство, кад без истога Апелациони Суд не може на његову корист ићи, не може ићи, кад је Апелац.

[*]) Тач. 1. § 264. крив. суд. пост. каже: „ј, је ли пресуда у смотреној приватних погрешака, ако се и у овоме ја кривицу суда, или и с тромишљена сигнала и вештака на закону основана."

[*]) Пресудом предст. суда за округ београдски од 23.—XI—1902. год. под № 18893. оптужени је био осуђен на 2 месеца затвора.

Само примедбе Касац. Суда наведено овде показују, колико су наши разлози неприлични, но и примедбе су у главноме у истом смислу састављене.

Суд одобрио првостепену пресуду, изјавити жалбу противу оне пресуде. Шта би он могао тражити овом жалбом? Да се оваздена пресуда на његову корист поништи. На овакво тражење одмах би следовао одговор, да то не може бити, зато, што се не могу сада чинити примедбе Апелационом Суду, да он ако на корист криваца, кад би при своме суђењу није могао ово чинити, јер није за то био по закону овлашћен.

Противно изложеноме, Касациони Суд, решењем свога I одељења од 29. X 1902. г. №9343, упустио се у расматрање пресуде Апелационога Суда од 19. IX исте године, №3776, изречене по овде поменутим примедбама истога одељења, усвојеним од стране Опште Седнице Касационога Суда, и по жалби оптуженикове, што је очевидно погрешно и не стоји у складу са гледиштем наведених примедаба.

Најзад, зарад карактеристике наших прилика, вреди да изнесемо и ово:

У случају, који је био предмет расматрања поменуте Опште Седнице Касационог Суда, кривац је био осуђен на двагодишњу робију. Апелациони Суд нашао је, да га треба много блаже казнити, јер је дело убистна учињено без предумишљаја (§ 156, I ол.) па га је својом првом пресудом од 30. V 1902. год. №2505, осудио на три године затвора. Према овако изреченим обавезним примедбама, одржаним у Општој Седници, другом пресудом Апелационог Суда одобрени је пресуда првостепеног суда. Ета пресуда оснажена је од Касационога Суда и тако је поменута пресуда првостепеног суда постала изврпшом.

Тако дакле и без обзира на овде изнете наше погледе, бан и кад би се усвојио да Апелациони Суд без незаконитости опт'ужења не може ићи на његову корист, свакојако стоји то да је пресуда нађењу Апелационога Суда, по закону, оптуженога требало казнити свега са три године затвора. Само због небрежљивости његове и његовога бранитеља, (а да не узмемо, због погрешног схватања закона од стране Касац. Суда) а не што је тако по закону требало, остала му је неправедна казна од 12 година робије.

Овакво неправедно осуђење мора требало је поновљи путем поновљења и не допустити да он издржи и један дан више, него што га је требало осудити. Ну, наравно, о томе се никако није старао, овај осуђеник издржао је више од четири године робије и тек је пре кратког времена по закону о условном отпусту криваца, предложен за условни отпуст. А ко ће да му отклони споредну казну губитка грађанске части, коју ће неправедно издржати због неправедно изреченог му казне робије? Вероватно неће нико.

Нећемо се упуштати у даље коментарисање овога случаја, већ га прикључамо као прилог за познавање наших правних установа.

М. Бурчић Члан Касац. Суда

ЗЛОЧИН, ЊЕГОВИ УЗРОЦИ И ЊЕГОВО ЛЕЧЕЊЕ

Појава каквог новог дела професора Ломброза у криминалној материји сматра се увек, као важан догађај. Било што творац и шеф италијанске школе у њему манифестује еволуцију свога великог духа, било што изнесе нове доказе у потврду својих, раније изнесених теорија. Његово најновије дело: „*Злочин, његови узроци и његово лечење*“ припада овој другој групи. У њему се Ломброзо враћа на своје теорије о рођеном злочинцу, криминалној дами, моралним лудама и епилептичарима, допуњујући и утврђујући ово што је већ изнео у своме главном делу: „*Рођени злочинац*“ (L'Uomo deliquente).

Најновији рад туринског професора састављен је из два главна дела: у првом су изложени узроци злочина, а другом њихови лекови.

Нада одмах у очи, да Ломброзо у овом делу показала врло велику пажњу социјалним узроцима криминалитета. У првом делу његове књиге налазе се многе главе, посвећене социјалној етиологији злочина.

Пролазећи преко обичних и довољно испитаних узрока злочина, као што су узроци: климатски и метеорошки, орографски и геолошки, етнички, утицаји питања, сиротиње, исељавања и насељавања, цене хлеба и т. д., изнећемо и испитаћемо важна и карактеристична запажења писца о најважнијим узроцима злочина.

По тврђењу Ломброзовом, алкохолизам игра врло велику улогу у генези злочина, и за доказ свог свог тврђења писац истиче везу између алкохолизма и сиромаштва. Али је, и поред свог тврђења, морао нпак признати, да је број убистава много већи у Шпанији и Италији, где се пије мало, него ли у Сједињеним Америчким Државама, Енглеској и Данској где се није много пије. Факт овај писац објашњује тиме, што психичка активност и специјална отворна снага у напредније нивилизацији сарадњу последице алкохолизма. Није ли ово очигледни парадокс?

Један други, и не мали парадокс, који је у овом Ломброзовом делу изнет са јаком аргументацијом и поткрепљен богатим детаљима, огледа се у *факту*: да прогрес васпитања елиминише прогрес криминалитета. Статистика професора Лакасања већ је показала, да су изнесени обилни злочина и преступа апанажа образованих класа. Довољно је познато, и осталом, да елементарно образовање не могу вршити неписмени људи. Да жалосније је, што чувени криминалиста није опширније говорио о прогресу разних метода крађљивања и о интелигенцији интернационалних злочинаца.

Била би заблуда, објашњује Ломброзо, веровати и даље у стару идеју, да је беда мати злочина. Истина је, да осиромашена подстрекава на крађу, и да алкохолизам и анемија олакшавају дегенерацију и гноје земљу на којој је цветати злочин, али је и богатство, о друге стране, исто тако важан фактор криминалитета, јер и оно подстрекава на злочин изазивајући сујету и завист, и производи дегенеративну узрочина друге врсте, погађајући развратом.

Пролазећи на утицај религије, Ломброзо енергично устаје против опште мишљења. „Време је, вели он, да се једном отресемо атавистичког предрасуда, да је религија универзални лек против злочина,“ а мало даље додаје: „Прави је морал инстинктиван; моралне снеси је као и осећај стажалења, ако већ не постоје, никакав религиозни и васпитни утицај не може је створити.“

Несумњиви утицај наслеђа изгледа Ломброзу као један од најозлојађих елемената у генези злочина.

Говорећи о утицају пола на криминалитет, Ломброзо долази до ових важних закључака:

1. Криминалитет женских лица је четири до пет пута од криминалитета мушких.

2. Криминалитет деце скоро је једнак и код једног и код другог пола.

3. Учешће жене у злочину у толико је веће, у колико сам злочин захтева мање физичке снаге, културе и интелектуалне енергије, и

4. Утицај великих варошн на увећавање криминалитета много је већи према женама него према људима.

Од професионалних узрока Ломброзо истиче оне, који се јављају као последица мање пробијања храи (као н. пр. код месара), или као последица специјалних психолошких диспозиција (код поштара) и т. д.

Политичким злочинима и њиховим узроцима обраћена је нарочита пажња у овом Ломброзовом делу. Познат је већ његов раније рад о овој ствари „*Политичке злочин и револуције*.“ Говорећи у кратко о географским узроцима, о рђавим владама, о надмоћности једне класе и узори секта, о економским кризама и војсци, Ломброзо назад жестоко напада парламентаризам и посланички имунитет, и вели: „Ми смо се нековима борили да би срушили привилегије свештенства, ратника и краљева, а данас одржавамо, под чудноватим изговором тобожње слободе, необичне привилегије, међу којима је и она за пршење злочина, којом се могу користити 700 људи.“[1]

Ово су, у кратко анализирани, главни узроци злочина, које третира Ломброзо. Као што се види, ово су узроци социјални, а не анатомски и физички. У овом последњем делу творац италијанске школе не говори нам, као што је то чинио у својим ранијим делима, о дегенерисаним и малформираним индивидуама, о несрећним жртвама наслеђа и моралним лудама, о људима спичним дивљацима и животињама, већ нам показује: шта друштво, околина, случаји и сусрети у животу могу учинити од ма каквог лица, и у какве га авантуре могу увући посебни услови његове егзистенције и општи услови средине у којој живи. Ну, и поред свега овога, ми не дркимо да је Ломброзо напустио ма шта од својих старих идеја. Осећа се, мимо свега, да је индивидуални фактор остао и даље за њега главни — бити — елеменат криминалитета. Из његове анализе објективних узрока злочина излази јасно, да им он придаја врло мало важности. Он их види изукрштане у то-

[1] Реч је о изразима незадовољства у Италији.

лекој мери, да се подирују, мењају и поправишу, из чега сасвим природно излази, да пресудну улогу имају субјективни, унутрашњи, лични узроци.

* * *

Говорећи о спречавању и лечењу злочина, професор Ломброзо, као и све присталице италијанске школе, мишљења је, да се злочин може уништити уништењем разлога који га изазивају. Тако би, по њему, укидање парнице онемогућило кријумчарење; раздавање горива сиромасима спречило би крађу дрва; олакшан развод брака редуцирао би број брачоломстава и т. д. Примена ових и овима подобних средстава била би несумњиво корисна кад, на жалост, не би морала бити веома ограничена.

Изненађује нас, што Ломброзо говори врло мало о научној полицији, којој је у Италији обрађена нарочита пажња, захваљујући Отолењиу — једном од најревноснијих присталица Ломброзових доктрина.

Ми бисмо се особито радовали да је Ломброзо, чија је реч данас толико тежна, приликом говора о данашњим средствима идентификације, која, неоспорно, заузимају прво место међу средствима за подкопавање од злочина спојим застрањивањем дејством, дао изнуласа идеја о интернационалној полицији која ће, омогућивши када буде остварена, уништити страховиту мрежу интернационалних банди.

Придружујемо се похвали, коју писац овоје америчанском систему телеграфске увезане и установи ноћних стражара, која постоје и у другим државама, и изнад врло великог утицаја на спречавање појединих злочина.

Средства, која Ломброзо предлаже за спречавање политичких и чиновничких злочина: ограничење броја народних посланика и редуцирање њихових права, укидање чиновништва и децентрализација, лично нам на плаговске жеље. На злочине и преступе, који стоје у вези са политиком, најмање могу утицати људи од науке.

Са обзиром на оно, што смо раније казали о васпитању, Ломброзо предлаже да се укину све школе по казненим заводима. По његовом тврђењу, школе оне не само да немају никаквог утицаја на моралну страну поправљања, већ их, та више, чине вештијим и лукавијим. „Само родени злочинци признавали су ми — вели Ломброзо — да су у заводу добили добрих поменака".

За саме казнене заводе писац вели да су „монструозна бесмисленост", и ако су за данас једина друштвена одбрана од злочина. Режим заједничког издржавања осуде права је школа злочина. И сам њемијски систем његовом је; пракса доказује, да и притворенини по њемијама никад не оскудевају у средствима за комуникацију. Поступни ирландски систем надгледа још најбољи у теорији. По њему се осуђенике прво заточа у њемију, у којој искључиво живи о биљној храни и ради свакојакве монотони посао. После осам или десет месеци преводи се у прву класу, која ради у њемији са отвореним вратима и за рад добија извесну повољну награду. За овим осуђеник прелази у нарочиту категорију, у којој је за свој рад много више плаћен, и најзад се преводи у класу полуослобођених радника ван казнених завода. Сличан систем примењен је и у Данској али добивени резултати нису, на жалост, одговорили очекивањима.

Што се тиче депортације, Ломброзо налази да је она врло мало корисна злочинцима, а веома штетна за колоније у које се они шаљу. Криминалитет је страховит међу ослобођеним осуђеницима у Каледонији и на Гујани. Ломброзо нарочито истиче овај факт, да би доказао неоснованост захтева оних криминалиста, који не престају да понављају: „Промените средину, па ће нестати злочина". „Овде је — вели Ломброзо — све промењено: раса, клима, прилике: сви урођени злочинци одавно су, па ипак робеске злочинаца продужује сирочу својих злочина на рачун поштених људи". Само што Ломброзо губи из вида, да је овде и нова средина неодрана.

Поред примене казне, турински професор напада још и установу пороте, а нарочито право помиловања, о коме вели ово: „Ако је помиловање правично, лишен ди закон не зна; зато ли је ако закон правичан, право помиловање је агентат на закон. У врсом случају треба уништити закон; у другом право помиловања".

Као што се из свега наложеног види, у данашњој згради кривичног правосуђа Ломброзо не остаља ништа на свом месту. Без обзира на школу којој припада, мора се признати да су његове оштре критике оправдане.

Остаје нам још да видимо која средства предлаже италијанска школа за спречавање и лечење злочина. Ломброзовом излагању ових средстава претходиће је један увод, у коме се говори о индивидуалним и урођеним узроцима злочина. „Пре апстрактног злочина — изјављује Ломброзо — ми морамо изучавати самог злочинца, који, ако је рођен, представља многобројне специјалне и, готово увек, атавистичке карактере."

Ови специјални карактери приближују злочинца примитивном човеку, а поникад и животињским расама. Поред овога, рођени злочинац показује, према туринској доктрини, исте знаке дегенеранције које и епилептичар. Ломброзо још тврдиша тип криминалоида, моралне луде, злочинца из насеље и злочинца из навике. Нећемо се овде упуштати у стару и већ познату дискусију о овим стварима између школе италијанске и школе јапанске (француске), пошто надмоћност индивидуалних над социјалним узроцима, и обратно, доприноси врло мало питању о спречавању и лечењу злочина. И једној и другој школи реч је о њеховим правим непознатима; може се нести на решење овај проблем: „Ако су злочинци уњени на злочин потпуно или делимично, узроцима која не зависе од њихове воље, шта ће бити од права наказивања?" Уверени смо, да се Ломброзо (сагласан са Гаровалом) не би устручавао да одговори ово: „Ако постоји потреба за злочином, постоји исто тако и потреба за друштвеном одбраном, па, дакле, и за казном, која се има одмеравати према систему опасности коју проузрокује злочинац". Признајемо радо, да Ломброзо са практичног гледишта има право. У колико је један злочинац опаснији, у толико и друштво има већег права да предузме против њега строге мере у циљу своје заштите. Али у правну у научном смислу, као и са гледишта биолошког, ми смо сасвим противног мишљења: то није право кажњавања, које треба истаћи према неурачунљивима, већ право одбране.

Много је разноликија и, готово без кратке, идеја о подизању азила за злочинце. У њих би се, по Ломброзу, имали интернирати: 1. сви душевно оболели, који би манифестовали склоност ка злочину; 2. сви напрапници необјасњених злочина, т. ј. они који су извршени без икаквог повода; 3. сви они који би извршили злочин у стању опијенитичком, и 4. сви потпуни луди, који би пали у злочин услед болести, или хроничног алкохолизма, и нарочито они који су потпуни душевно оболелих и епилептичара, и који притежавају многобројне знаке дегенеранције. Управа у овим азилима била би у рукама лекара и чиновника казнене администрације.

За остале злочинце, т. ј. за оне који нису за азил, професор Ломброза препоручује интернирање са прогресивним осложбођењем. У сагласности са криминалистима свију земаља он тврди, да је поправна поправка могућа само код деце. У добу, у коме нолак зачи на мек и растегљив восак, још је могућа поправка индивиду-з, али не у злодама за поправку, већ у средини честитих чланова, погланито сеоских.

За неважне преступе писац препоручује као казне, као што су опомена и укор, и тражи, најзад, потпуно укидање казне за извесан број казнимих дела.

Што се тиче преступа, својственик случајним злочинцима, као што су: права животних намирница, убиство без предумишљаја, брачоломство, дуел и т. д., Ломброзо остаља времену и прогресивном напретку обичаја, да их право избрише са наших казнених законика, а за тим и потисну из наших обичаја.

Поред свију изложених средстава, Ломброзо још предлаже адекватну злочинаца извесним обдицима социјално активности, а нарочито послова која захтевају дрскост и енергију, као што су: разна истраживања, морничка служба, далеко колонизирање и т. д. Он предсказује епоху, у којој ће и најнеизлечимији злочини бити веома ограничени, у којој ће и непоправни злочинци наћи занимања у напредној цивилизацији, те ће се, на овај начин, вели, искупити познате Редентерове речи: „Курјак и јагње хранише се заједно: јер ће пасти траву заједно са вођом, и тако ове живовине неће ништа чинити ни зло ни штету."

Archives d' Anthropologie criminelle, №160 1897.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ЗЛИКОВАЧКА ЧАСТ

криминалне приче

У гостионици „Код Лава“ свако се вече скупљало за једним столом неколико старих, изслужених чиновника. Претресали су политику, дневне новости, а најрадије своје успомене и доживљаје из прошлости.

— Можете говорити шта хоћете, али ја остајем при томе и тврдим, да и зликовци имају своју част, узвишену је стари, доброљубиви чича Штајнерт, држећи уздигнуту пешницу.

— Немојте се излагати подсмеху, Штајнерте, настави пуковник Ланкен. Појам о части врло се разнолико схвата и тешко се може доћи до сагласности у мишљењу о томе питању. Свакако да и међу таквим субјектима може егзистовати појам о части, и ту ова или она назови своју част у истицању и похвали свога необично бруталног дела. И зато одлучно одбијам да се такве радње могу идентификовати са појмом о части.

— Свакојако, пуковниче! Ако мој говор тако схватате, онда сио се погрешно разумели. Ја и сад понављам, да и разбојници и крадљивци могу неки пут бити прожимани осећајем части. Зато вам могу навести очиглед пример.

— Причајте, Штајнерте, причајте, изазивље на њега сви пријатељи.

— Па, добро, испричаћу вам и ако то чиним нерадо, јер је то била борба на живот и смрт.

Потврдивши се са неколико добрих гутљаја пива, завали се угодно у столицу и протрља руком чело.

— То је било пре 30 година, вели Штајнерт. Био сам тада млад и крепак, у цвету свога успешиога рада. Ви сте сви познавали јувелира Голдшмида. Код њега је извршена опасна крађа робе у вредности неких 600.000 марака. Злочинци су извршили дело са таком вештином и обазривошћу, да је Голдшмид хтео скоро изгубити увек немоћни полиције да проналаже зликовце и покраље.

Тако сам бар читао у новинама, које су ми случајно донеле руку. Тада сам се налазио у Берлину. Заинтересовао ме је тај случај услед његове мрачне тајанствености, најмање пак због обећане велике награде. Од очајнога јувелира ништа се није могло сазнати, а ни иначе се није могао никаквог траг приметити. Убрзо сам се преварио да ће ушто наћи, јер сам био убеђен, да и најпредострожнији злочинац мора оставити за собом ма какав трага на месту дела. Скоро четири сата претресао сам непражњену трговину, ормане и столове претурао, али све узалуд. Последња ми је повућа остао још за претрес, и у једној његовој пукотини нађем једно мало запало зрно бисера.

Голдшмид одахну кад му показах шта сам нашао.

— То је био пастен, објасни ми он. Пастен са једним дијамантом, оивиченим венцем таквога бисера. Та је мајсна кост представљала вредност од 2000 марака, и ја му ја дао траг. Валдоре ће оправку. Услед пастанка је неиакладиме успомене, граф је био као луд.

Више ништа нисам могао сазнати, те оставши очајнога старца тешећи га са неколико речи, и даним се грађу.

Иначе горд, неприступачан господин, прими ме необично учтиво и кад сам му предложио моје трагање за пастеном, хтео ме је скоро загрлити. Брзо донесе нам другу пастен, идентичан са украденим и узмем његову тачну сличу.

При растанку стисну ми ја руку невичиику од пет стотине марака.

— Не шпедите, драги господине Штајнерте; нема пошта шта коштао, само ми донесите пастен.

Тада пођох у тражење. Читаве недеље у најразноврсиијим прерушавањима претурао сам се по друштву гамена и концкара, са сумљивим креатурама шио сам братимство, залуђивао се у проблематичне женске, набацивао на себе свако рђавство, све на рачун грофов, али залуд.

Са таким резултатом да изађем пред грофа и признам му своју немоћ, било ме је срамота, те сам био скоро решен, да се нечујно изгубим. Сваказо да је то било нечасно, али шта сам друго знао чинити. Мој би позив био за сведа упропашћен. Чинило ми се неупутно да за своју одлазак јавим у хотелу, јер би то одмах могао сазнати и граф.

Тако сам, као и сваке вечери, отишао у варош после вечере. Пошто ниде било могуће отпутовати, намерам да пођем у „Мазастиру“. Управо тове побожиоме илену, тај је хокал био уточиште најразиикнијих личности; ако је остатак, рушевина једнога манастира, са мрачним, непроходним ходницима, избама и подрумским одајама, од којих је једна служила за гостиику собу. Већ сам више пута долазио у ту изикакну кућу, а писам је ни тога вечера хтео напустити, што сам непрестано још нико наде да ће моја нађи пастен. Ту су се скупљали најокорелији крадљивци, али сме их је држао у шаху кафеџија, човек хекулозног стаса, мрачног, натмуреног погледа. Ои је у исто време био и њихов поглавица; без његове воље ниде се смело ништа предузимати, а сва похара и плен мора се увек њему доносити. Они су се вољно повиновали његовој умешности, његовом онтпрумљу, а то је узрок да му се, и поред многих полицијских претреса, никада ниде могло доскочити и стати за врат.

Према другчијима био је предусретљив, али никад ниде трпео пригоиоре. Тада је могао бити груб и свиреп. Причало се, да је без икакна разиишљања и милости убио заводника своје кћери и закопао га у подрум.

У то страховите замке пшао сам ја; нуиао ме је тамо неки необјашњиви осећај.

Пчама је била скоро пуна кад сам ушао унутра. Једни су седели за столовима, пушили дуге и играли карата, други су се испружили по земљи, подбочили главе рукама и причали по свој прилици какве шишљиве ствари, пошто су се грохотом смејали.

— Пази, „Кобре!“ одјекну један узвик и сви се погледи упреше на мене и моје елегантно одело.

— Сигурно си нашао жалку нову дубаиицу? рече један.

— И то изнесено неку ствиу, подсмевао се други, на јој није било добро његово старо одело.

— Имаш право, одговорих ја. С таме се прекиде разговор, те ја седнем за један сто и поручим чашу пива од мајстора (тако су звали гостионичара).

Мало после тога приђе ми једна осамиаестогодишња, лепа девојка.

— Моја кћи, рече гостионичар са очинском гордошћу. Једанаестога децембра, сад се баш иратила с пута. У стању је да устане пуиству десет опаких. Путовала је као благородна бароница и донела је собом пуну кесу алиђара. Али немој се ничему надати. И ако си ти и са једним овом тако леп, ипак она није за тебе, јер кад се једном поучеи ио овога живота мислим да је удам за поштена човека. Јеси ли разумео!

Само сам механички климнуо главом, а погледа сам упро у девојкину руку. На средњем прсту њене десне руке био је тај много тражени пастен. Моје га је оштро око одмах познало; недостајало му је и оно прно бисера, даиле свака је забљуда била искључена.

— Пастен, пастен, нахотично ми пређе преко усиена.

Гостионичар се најодвануут испрсти преда мном.

— Шта знаш ти о овоме пастену? Шта те се тиче пастен? грмну он.

Од те вике сви поскакаше на ноге и опкодише ме са свих страна.

— Говори! Ко си ти?

— Ухода, шиљиви! одјекну са свих страна.

— Сад ћемо видети! узвикну гостионичар и у моменту здера ми капу са ока.

Дивља се харма подиже кад ме видеше са оба здрава ока.

— Издајство! рикнуше неколицина. Доле с њим!

Укочен као статуа, ие могаши учинити ни један покрет, стајао сам у среди бесне гомиле, а преда мном је био гостионичар, са стегнутим песницама и дрхтећим телом.

— Притресите га! нареди он.

Грубе руке извршше ми све детаље. Нађоше је. Са подсмехом држаху моју легитимациону карту и гледаху у њу. Био сам згрођен.

— Радите са мном шта хоћете, рекох ја хладно. Толико вас протину једиога, ту не помаже никакна храброст!

Гостионичар слегну раменима.

— Пустите га, ја тако хоћу!

Сви послушаше и пратише се на своја места, истина с негодовањем.

И ја се примерен спустих на столицу, да размишљам о своме критичноме поло-

жају. Никад писам био мекушац, али ми је срце задрхтало при помисли да ће ме убити ти дивљаци. Да је била бар отворена, часна борба, већ онако да ме нестане без трага и гласа, усред једне непромишљено искалане речи.

Штајнерт уђута за неки тренутак и обриса са чела грашке знојa.

— Верујте, господо, то су били ужасни часови. И ако су се сви злочинци кредали њиву и картању, ипак ми је одлазак или бегство било немогуће; гостионичар се био наслонио на кеснера; и сваког тренутка је био готов да ми једним скоком приђе и убије ме.

Колико сам дуго седео писам ни приметио. Крчма се постепено празнила, док најзад не остадоше два друга, необично груба изгледа. Изгледа да су очекивали неку заповест од мајстора, па су почели већ бивати нестрпљивима.

— Како стоји са оним? Хоћемо ли да учинимо крај? уништите шапућући.

— Торњајте се напоље, ја ћу сам свршити с њиме, одговори им гостионичар намрштено и заповедничким им покаже врата, те се обојица удаљише.

Пошто је добро закључао врата приђе мени.

— Сад смо сами, очи у очи. Хоћеш ли покушавати да ми се опереш.

Погледам испитивачки његов дивовски стас, раздрљене, мускулозне руке и привидох у себи, да бих и у овој једначној борби морао подлећи.

— На што? Жив нећу изаћи напоље, па да ме тамо причекају и премлате тешкоћом, као каквога пса: не то нећу допустити.

— Је л' то сва твоја храброст? подсмевао ми се он.

— Учини ми задовољство и учини једном крај!

— Али ја нећу, рече он потмуло.

Ја га погледах зачуђено.

— Зар те писам до сада штитио? Гром и пакао, писам ја баш обичан убица?

— Па онда ме пустите да идем.

— Кад бих био будала, наставља се он. Кроз један сат имао бих на вратима сву полицију.

— Свакако. То ми налаже дужност.

— Ти би ме издао и зато ти поклањам живот?

— Морао бих! Зар би ти друкчије радио?

— Онда мораш умрети!

— На ти већ видиш да ја храбро гледам смрти у очи.

— Е, а ја то нећу! узвикну он и пресоло удари песницом о сто. Зашто са морао баш ти доћи? Другога бих са сним хладнокрвно убио. Али ти — ти си права битанга.

— Хвала на комплименту!

— Кућуј и пусти мене да говорим.

За тим привуче једну столицу, спусти се на њу и главу зари у обе шаке.

— Сат сам, потпуно сит! Верујем, ово је песји живот! Кратко и јасно, хтео бих да још једном постанем честит човек. Закуни ми се, да ћеш ћутати.

Ја се збуних. Треба ли да пристанем? У том случају бићу слободан.

— Хм, ту бих се имао промислити, одговорих му ја благо. Питање је само, шта ти мени пуди за то?

То је била одсудна борба, коју сам тада водио.

— Ето ти претена за којим си жудео, и метну претен на сто.

— И све Годшмидове дуеле?

— Ти си луд? упита он као помаман.

— Друкчије не иде. Ја хоћу и своју част да очувам. Где је претен ту морају бити и дуеле.

Он се дубоко замисли.

— Добро, даћу ти и њих. Ходи, да ти покажем где су сакривене. Уze једну лампу и заповеди ми да пођем с њим.

— Куда? упитах ја устежући се.

— Можда ми не верујеш? одговори ми он болећивим гласом. Ходи само ја ћу ићи напред.

Пођосмо кроз неке тајанствене ходнике, и код једне мале удолине стадосмо.

— Ту лежи оно ђубре! Једино убиство, и то из освете за част своје кћери.

Без једне речи продужисмо даље иђене. Код једних дводаних окованих врата стадосмо, и њих отвори.

— Ту је сав стареж!

Дуго сам, запањен гледао у силно богатство. Велики орнаци били су прекупни сваковрсних алиђара. Од најобичнијег златног претена, до блескавог бриљијанта неописане вредности. Већ писам могао гледати, те сам морао зажмурити.

Вратисмо се поново горе.

— Колико сви ми рада и чемера показао! рекох ја уздишући.

— А колико тек проклетства, додаде он горко. Хоћеш ли да пристанеш на мој предлог?

— За двадесет и четири сата, хоћу!

— То је мало! За то време не могу далеко отићи.

— Међати не могу, јер ћу иначе наћи празно гнездо.

Више ми ништа није одговорио, већ ме одведе у једну собу и отиде да спава.

Мира имах могао наћи. На све сам мислио и најзад се решио, да свој живот што скупље продам. Рано у јутру дошао је опет к мени у собу.

— Ходи, време је! Нека буде како си ти хтео.

Оданух дуном и пријох отвореним вратима, али нарадох устукнути натраг. Преда мном су стајале две грубе њудеспаре и препречиле ми пут.

— Шта ћете овде? осовни их гостионичар.

— Хоћемо да испратимо овога.

— Одмах се вуците ђуби грмну им мајстор.

Изгледало је да су се једни моменат устезали, али ипак одоше, шкрипећи зубима.

— Хтеди су да ти скрсе коњце, објасни ми он. Овде, у том изванском крају, не би за тобом нико закукао, нестало би те, као да те никада није ни било.

После дужег идења стигосмо у један предео где је било становништва, и ја се онда обратим њему:

— Тако, сад можеш ићи својим путем.

— Не, хоћу да знам где станујеш.

Поред мене прође један полицајац и мало ми олакну. Са њим у друштву могао сам си наћати да ћу моћи свладати одраглога гостионичара, али не од тога узлирка осећај захвалности.

Пред својим хотелом застадох.

— Хоћеш ли одржати своју реч?

— За двадесет четири сата сигурно.

— Добро. Пази само да се не предомислиш, јер ћеш бити под стражом. Или мислиш, да ће могу да погодим твоје мисли?

Отвори мало горњи капут и показа ми да видим кратак, оштар мач.

— То ће ти бити по пред срца, ако ма и најмање шта покушаш, реже ми намрштено.

Пребледео устукнем натраг. Дакле два пута сам се извукао од сигурне смрти.

— Добро, иди! рекох ја дрхтећим гласом. Кућуј, јер си човечно поступао са мном. За то ти хвала и желим ти свако добро.

— Бесмислица! рече он скоро презриво. Што сам чинио био сам дужан себи, а не теби.

По том се брзим кораком удаљи.

— Тако, моја господо, то је моја историја, и надам се да сам дао доказа, да и међу злиководима има часних људи, завршио Штајнерт и управи поглед на пуковнике.

Спазих сеа, драги Штајнерте. И ако је био тако велики и окорели злиководац, ипак је имао у себи части.

— А како се завршила та авантура? упиташе други.

— Гостионичар је побегао. Још пре поноћи посетио сам то злиководачко гнездо и све сам их похапсио. Били су нешто похарали, те су баш почели да деле плен.

Истина да су се после граје и Годшмид показали врло предусретљиви, али ја не бих ни за какве новце пожелео да још једном прокинии онакву страховиту ноћ.

са немачкога
Д. В. Бакић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Правичење закључено између пашњачара има снагу извршне пресуде у односу између њих, али не и према трећим лицима.

По наређењу смедеревског приватнодежног суда од 15. фебруара 1896. год. Бр. 3415 пописана је и стављена забрана на покретност Вукашина М. Ц. опанчара из Смедерева за рачун Аксисе П. из Смедерева и предата на чување Марији, кћери Алексиној, а жени Вукашиновој.

По поравнању учињеном између Алексе и Вукашина 20. марта 1896. г. Бр. 6153, код смедеревског пространственог суда, обвезао се Вукашин, да у року од три године исплати Алексе или његовој кћери, а својој жени Марији, 1800 дин. на име донетог мираза, и да се забрана на поднисане ствари сматра као оправдана.

Доцније, 7. јануара 1901. год., Вукашин је својеручно написао и потписао једно писмено, у коме признаје, да није исплатио 1800 дин., што му је донела жена Марија на име мираза и да јој ради изнирења тога дуга уступа у својину све своје покућанство побројане у списку од 12. марта 1896. г. Бр. 5782, а то су ствари, на које је Алекса био ставио забрану и које су изложене у списку поравнања.

Решењем београд. пространственог суда од 6. фебруара 1901. год. Бр. 2979. одобрена је забрана на покретност Вукашинову за обезбеду 300 дин. са интересом и осталих трошкова, што је Вукашин дуговао Живојину Д. обућару из Београда. По овом решењу пописана покретност продата је на чувалне одређеном стараоцу Димитрију М. из Београда. Марија, жена Вукашинова, на протоколу код кварта теразијског, који је попис извршио, изјавила је, да је пописана покретност њена својина и тражила је, да јој се иста, као таква, уступи на слободно руковање. Кварт теразијски, пошто Марија није поднела никакав доказ, а поверилац Живојин изјавио је, да јој не признаје право својине, решењем од 13. фебруара 1901. год. Бр. 1249, упутио је Марију, да код суда поведе парницу и докаже право својине. По том решењу Марија је повела парницу, али је пресудом београдског пространственог суда од 12. априла 1901. год. Бр. 8603, одбијена од тражења скинућа пописа као неуместног. Том, даље, пресудом, утврђено је, да је пописана покретност за рачун Живојинов својина Вукашинова и да се Живојин на ње нимало наплатити за своје потраживање од Вукашина. Доцније је Живојин ту покретност уступио Вукашину, пошто му је дуг исплатио, и од тог тренутка Вукашин је постао њен сопственик.

Пошто је Живојин уступио ствари Вукашину, Вукашинова раздвојено живећа жена Марија тражила је, да кварт теразијски, на основу учињеног поравнања код смедеревског пространственог суда 1896. год. Бр. 6153 и Вукашиновог писмена од 7. јануара 1901. год., одузме те ствари од Вукашина и преда њој као њену својину.

Вукашин је на саслушању изјавио, да његова жена Марија нема права на уступљене му ствари од Живојина, јер то није ствари, које се спомињу у поравнању код Бр. 6153., већ друге, доцније набављене.

По тражењу Маријином, кварт је теразијски, на основу § 466. грађанског судског поступка, 12. јуна 1901. год. Бр. 5897 решио, да се све ствари, које су по поравнању прешле у својину Вукашинову, одузму од онога и предаду његовој жени Марији, као њена својина, пошто се претходно сравне са списком изложеним у поравнању Бр. 6153. То је решење одобрила и Управа гр. Београда решењем од 30. јуна 1901. год Бр. 19696, а њено решење одобрио је Министар Унутр. Дела решењем од 12. септембра 1901 год. Пбр. 20604.

Противу овога решења Министровог, Вукашин се жалио Држ. Савету напоменувши у жалби, да је Марија судском пресудом одбијена од тражења, да се ствари сматрају као њена својина, да се судска пресуда мора поштовати и да се полицијска власт неоправдано умешала у ову стварь.

Држ. Савет нашао је, да оспорено решење Министрово не одговара закону из ових разлога:

Судском пресудом, којом је Марија одбијена од тражења, да се скине попис са Вукашинових ствари за рачун Живојинов, као са њене својине, утврђено је, да Марија није могла доказати својину спорних ствари, и да су тиме те ствари остале као својина Вукашинова. И тако стање мора остати све дотле, докле Марија не би судским путем добила право на њих. По томе, кварт теразијски није могао решавати на основу поравнања и и њима Вукашинових, учињених пре пресуде, да се ствари од Вукашина, које се налазе у његовом притежању, одузму и предаду Марији, јер би се тиме упустио у решавање о праву својине, за што није надлежан.

Министар Унутрашњих Дела писмом својим од 22. марта 1902. год. Пбр 5574. известио је Државни Савет, да се с предњим посматрањем Савета не може сложити, јер пресуда пространственог суда за град Београд од 12. априла 1901. године Бр. 8603, која је наречена у спору речене Марије против Живојина Димитријевића овд., као поверилца њеног мужа, не може бити меродавна и у питању о својини између Марије и њеног мужа Вукашина, кад је она поравнањем закљученим пред пространственим смедеревским судом 19. марта 1896. год. под Бр. 6153 и писмом самог Вукашина доказала, да су ствари њена својина.

Према томе, овде није спор о својини, већ се има да изврши поравнање, које по § 146. грађ. суд. поступка има снагу извршне пресуде и надлежна је власт то и учинила наведеним решењем, јер иначе поравнање не би могло бити доказа према трећима, а између мужа и жене, који су га и закључили, оно је потпуни доказ.

Државни Савет поново је се упустио у оцену овога предмета, на је, с обзиром на предње разлоге Министрове, нашао, да је решење Министрово правилно и на закону основано.

С тога је одлуком својом од 26. марта 1902. год. Бр. 1041, одбацио жалбу жалитеља Вукашина као неумесну.

Један случај расправљеног сукоба о надлежности између Министра финансија и Министра унутрашњих дела, за расправу питања о наплати аренде за заузету речну обалу.

Живојин С., овд. адвокат, пуномоћник В. М. Димитријевића, Рад. Тирковића и Јест. Јеротимијадеса, сопственика приватних купалишта на реци Сави у Београду, обратио је се Министру унутрашњих дела, тражећи, да се његови изастодници начелно ослободе од плаћања такве општинске београдској, у име аренде за заузету обалу, коју им је таксу прописао општински одбор.

Предмет овог тражења Министар унутрашњих дела послао је Министру финансија, с молбом, да он по истом донесе решење, пошто је спорно питање финансијске природе, које општина регулише својим буџетом, а овај председа и одобрава по чл. 36. и 37. закона о окружним, среским и општинским буџетима Министар финансија.

Али Министар финансија писмом својим од 12. марта 1907. год. БПрБр. 769. одбио је од себе надлежност за оцену овог питања, налазећи да ово не спада у његову већ у надлежност Министра унутрашњих дела, пошто је он непосредна надзорна власт над општином београдском према чл. 142. закона о општинама и по чл. 143. истог закона надлежан да оцењује, да ли општина београдска тачно примењује тач. 13. расписа Министра унутрашњих дела од 7. фебруара 1905. г. ПБ 3490. по којој тачци: таксу за употребу општинског земљишта на пристаништима (обалама), у смислу чл. 8. закона о водама и њиховој употреби. тач. 3. чл. 28. и тач. 3. чл. 86. зак. о општинама. прописује општински одбор.

Министар унутрашњих дела није се сложио са овим гледиштем Министра финансија, како са раније изнетих разлога, тако и по томе, што се он — Министар финансија — у једном случају, сличном овоме, одлично за надлежног ради оцене питања о томе: да ли су приходи и дажбине општинске, предвиђене у њиховом буџетима, на закону основани, или нису, и да има право да забрани наплате оних прихода, за које нађе, да немају основа у закону.

За доказ својих навода, Министар унутрашњих дела поднео је се на расиче Министра финансија ПрБр. 660/905 год. на свој расиче ПБ 3390/905. год., у коме је тач. 14., као супротна надлежном распису Министра финансија БПрБр. 660 од 1905. год., укинута поједина његовим расписом ПБ 13053./905 г., — налазећи познато се и на прећнску по овој ствари из 1905. год. између њега и Министра финансија, из које се види, да је наносећу признаја Министру финансија надлежност за оваква питања.

С тога је Министар унутрашњих дела, а у смислу тач. 7. чл. 5. закона о уређењу Државног Савета, писмом својим од 19. марта 1907. год. ПБ 4557. послао сва акта овог предмета Државном Савету, тражећи, да Савет донесе одлуку о томе: ко је надлежан за оцену његову — он или Министар финансија.

Државни Савет, на основу тач. 7. чл. 144. Устава и тач. 4. чл. 5. зак. о свом уређењу, узео је у оцену ово тражење Министрово, па је нашао, да је за расправу односног предмета надлежан Министар унутрашњих дела, а не Министар

извансуда, јер кад се спорна такса, у име дренаже за заузету обалу, као општинску својину, наплаћује на основу одлуке општинског одбора, донете у смислу тач. 3. чл. 128. и тач. 3. чл. 86. закона о општинама, онда је за оцену умесности ове наплате односно за оцену законитости дотичне одборске одлуке, с обзиром на чл. 142., чл. 143. у вези чл. 152. поменутог закона, надлежан Министар унутрашњих дела, као непосредна власт над општином београдском.

Један случај из §§ 481. и 465. грађанског судског поступка.

На дан 12. јануара 1900. год. начелство окр. ваљевског путем јавне лицитације продало је непокретно имање стецишне масе Живка Т. трг. из Ваљева за наплату дуга разним повериоцима, а по наредби ваљевског привременог суда.

Имање је уступљено Живану Гашићу трг. из Ваљева за 20.000 динара.

Продаја ова постала је извршном, али купац Живан није хтео у законом року положити куповну цену, и начелство је с тога одредило другу продају на његову штету.

Ова продаја није постала извршном с тога је одређена друга, и на дан 11. марта 1902. год. имање је уступљено Богосаву К. терзији из Шапца за 19950 дин.

Кад је ова продаја постала извршном врши купац Живан Г. на чију је штету имање продавато, молио је начелство да му се положена кауција у 1200 динара врати.

Према овој молби начелство је донело одлуку: да се кауција врати Живану, пошто се претходно од исте наплати разлика у цени између прве и друге продаје, а то је 50 дин., а сем тога и сви трошкови око продаје у смислу §§ 381. и 465. грађ. пост. Ово је одмах и учињено, и реште кауције враћено купцу Живану.

Како купац Богосав на коме је имање остало на последњој продаји, није био у стању да у законом року положи куповну цену, — ваљевска штедионица обратила је се начелству молбом, да продају имања не врши сада само на штету купца Богосава, но и на штету првог купца Живанина.

Начелство назначи да према §§ 481. и 465. грађан. пост. нема више одговорности до првог купца Живана донело је решење од 24. маја 1902. г. № 4018 којим је известило штедионицу: да ће начелство вршити продају само на штету другог купца Богосава, а у исто време упутило штедионицу надлежном суду, да путем грађанског спора доказује дању одговорност првог купца Живана.

По жалби пуномоћника „Штедионице ваљевске", ово је решење одобрио Министар Унутр. Дела решењем својим од 25. јуна 1902. год. IIЖ 14697.

У жалби изјављеној Државном Савету жалитељ је навео: да не стоји навод Министров да расправа питања ове природе спада у судску надлежност, што се види из прописа § 465. тач. 6. грађ. пост., по коме је полицијској власти остављено право, да баш пресуде судске наплаћује штету која би се према § 484. грађан. поступка показала новом продајом. Према томе, да је полицијска власт у смислу наведених прописа законских, с погледом и на § 479. грађан. поступ, требала одредити продају како на штету другог, тако исто и на штету првог купца, који није исказао ни обвезе за накнаду штете.

Државни Савет нашао је да је решење Министрово на закону основано с тога је одлуком својом од 20. децембра 1902. г. Бр. 8808 одбацио жалбу као неумесну.

М. В.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине брезанске, актом својим од 18. јануара ове год. Бр. 297. пита:

„У селу Бершићима ове општине, постоји једна старинска механа, која је стекла механско право, али не одговара плану ни једне класе, какви се сада проницују.

У истом селу, један сељак подигао је једну зграду, која би одговарала, од прилике плану механском III класе, са намером да је претвори у механу.

У то име, он је тражио од онога суда уверење, да у реону ове општине не постоји ни једна механа по плану, и да му се одобри да подигнуту зграду претвори у механу.

По овој молби суд са одбором донео је решење да у реону ове општине на ни на државном другу, нема механе по плану, и да би молиоцу требало издати тражено уверење, како би добио право да подиже механе, пошто је она потребна, али му уверење није одмах издато.

Кад је за ову одлуку сазнао сопственик оне старе механе, он је тражио да суд и одбор изађу и њему тако уверење, јер би, вели, и он подигао механу на место оне старе, бојећи се, наравно, да би подизањем нова, она нагубила сваки рад.

Сад је суд са одбором у недоумици шта да ради, зато пита:

а, да ли има прече право на подизање механе онај што има стару механу или онај, што је већ решено да му се изда уверење али му није издато?;

б, може ли се дати дозвола обојици?, и

в, да ли општина треба да стане, при давању уверења, услов, да они поруше или затворе своје механе, кад општина буде у положају да сама подигне општинску механу?"

— На ово питање одговарамо:

По уредби о механама и кафанама, којом се регулише питање о подизању механа, а имено по чл. 14. општине имају преимућствено право на подизање механа. Тек ако се ове шкемено одрекну тога права, а утврди се, међутим, потреба, може се дозволити подизање приватним лицима.

Одрицање општинско никако не може бити са тим условом, да сопственици механа затворе ове, кад општина буде у могућности да подигне механу, него мора бити апсолутно.

Али и за случај кад општина сама подиже механу, и за случај кад она то хоће да одобри другоме, мора да се утврди право то, да је та механа одиста у извесном месту потребна.

Без тога Министарство унутрашњих дела у опште не одобрава подизање механа, пошто је, у осталом, у овоме питању његова реч председна.

Како по признању суда у Бершићима већ постоји механа са стеченим правом, то се питање о новој механи не би могло ни покретати, јер није вероватно да се јавила потреба још за једну поред оне, која већ постоји.

Сем тога, општевање постојеће механе има права увек да ову обнови, тим пре, што она још није дотерана да одговара бар механи III класе, и доиле год се он не би одрекао тога права, не би се могло дозволити подизање другоме, ако се не би утврдило, да су у томе месту потребне најмање две механе.

II.

Суд општине буковачке, актом својим од 19. јануара ове год. Бр. 56, пита:

„У овој општини извршен је избор 5 одборника и 2 заменика на дан 11. јануара ове године.

На овоме избору биле су две кандидатске листе. Једна од њих добила је 46 гласова а друга 26, а по изборном списку било је свега 107 гласача.

Бирачки је одбор огласио за одборнике и заменике са оне листе, која је добила 46 гласова, а са листе која је добила 26 гласова, није узео ни једнога.

Како је по чл. 54. т. II. зак. о општ. казано, да се кандидовани одборници деле према броју гласача, то суд нита уредништво, да ли је рад бирачког одбора правилан, или је листи са 26 гласова требало дати 2 одборника, и да ли се све то сада и како може поправити, кад није било жалбе против избора?"

— На ово питање одговарамо:

Правилан је рад бирачког одбора, што је за одбо ниже и заменике узео кандидате са оне листе, која има просту већину, јер тако прописује и чл. 54. О зак. о општинама, поштo принцип пропорционалног представништва, који је предвиђен у чл. 54. И важи само за народне, које бирају засебно посланика.

III.

Суд општине салаковачке, актом својим од 12. децембра прошле године Бр. 439. пита:

„Може ли земљоделац, који нема довољно земље по § 471. грађ. суд. поступка, издати под закуп своје имање?

Ако не може, па он то знак учини, али се после поништими и хоће сам да узбрати своју земљу, да ли има права на

раскид уговора о закупу, у смислу § 471. грађ. суд. поступка?"

— На ово питање одговарамо:

По § 471. тачно а. става четврт грађ. суд. поступка, земљоделац не може имања тамо побројано, нити предати нити ма којим другим начином отуђити.

Као што се из овога види, земљоделац је ограничен у слободном располагању са овом имовином, кад год би се то клонило на штету изасељеније његове и његове породице.

Како и закуп имања, нарочито кад је на дуги рок, и ако не представља формалну продају, ипак истреже имање из притежања, јакле је на извесни начин отуђење, то је и он забрањен по горњем законском наређењу, кад год иде на штету земљодела.

С тога су и власти дужне, да у кругу своје надлежности дају заштите земљодељу, кад год је у овоме погледу затражи.

Наравно, да оне по изванредној дужности морају одрећи потврду сваког акта, који би ишао на то, да наређења § 471. грађ. суд. пост. изигра, било закупом, реумом, трашом и чим слично.

Како има случајева, где би се закуп могао сматрати као једнин излаз за обезбеђење егзистенције земљодела, као што је н. пр. болест земљодела, који је остао без икаквих укућана и задругара, то у таквим случајевима не би било разложно онемогућити уговор закупа, али само наравно под условом, да он траје само за најкраће време, докле земљоделац не би ипак био у могућности, да сам обделава своје имање, или иначе њиме управља.

IV.

Деловођа општине гладачке, пита:

„Пресудом Првостепеног суда, осуђен је један грађанин ове општине за убиство, поред казне још и на накнаду удови поменутог у 1200 динара.

Кад је осуђени извршио убиство био је у заједници са својим оцем, па је и по издржању казне наставио тај заједнички живот.

На 2 год. доцније по издржању казне одељења је умро, не оставивши по смрти никога другог сем жене.

После њега на годину дана умро му је отац а жена му се преудала, те тако имање наследе сестре осуђеног, односно њихов умрлог му оца.

Жена погинулог, којој је досуђена накнада у 1200 динара на име надржавања, подноса је пресуду судску полицијској власти на извршење и ова је наредила општини да узме у појне имање осуђеног, или појше уверење о немаштини.

Кад је приступљено попису имања, на коме је живео осуђени, за време извршеног убиства,' наследници — сестре осуђеног нису уложиле пошие, јер су, веле, оне наследнице свога оца, па нису дужне да плаћају накнаду за свога брата, који је умро пре смрти очеве.

Моли се уредништво за објашњење: да ли је она осуда везана за имање, које је осуђени имао наследити (по § 925. грађ. зак.) од свога оца, и да ли су изволедице дужне да ову осуду плате, пошто су наследиле имање?

Ако по овом законом пропису нису дужне платити, онда може ли суд ово општински дати уверење, да осуђена није остало никаквог свога имања, које је њихов брат — осуђени — после 15 године прикошо по § 517. поменутога закона, или би у овом другом случају полицијска власт требала да упути потражитеља суду да тужи наследнице?"

— На ово питање одговарамо:

Између родитеља и деце не постоји задружна односај, о коме говоре §§ 57. и 507. грађанскога закона, па према томе и осуђени није имао никаква права на имање свога оца, докле је овај жив, нити се из тога имања могло наплаћивати што друго сем ono, о чему говори § 325 а. кр. суд. пост.

Према томе не може бити речи ни о прибову, о коме говори § 57. поменутога закона за чланове задруга.

А пошто је, међутим, осуђени умро пре свога оца, не оставивши за собом законите наследнике, те су имање наследиле његове сестре, као једини законити наследници свога оца, то се из тога имања не може наплаћивати ни накнада удови погинулога, по томе основу, што ово имање није никако ни било својина осуђеног.

Ако би се доказало, да је од времена *нанесеног осуђеног*, па до дана *смрти* његове — докле је био у заједници са оцем — било каквога прикољања у имању, онда би се удова погинулог могла упутити на суд, да докаже право наплате из овога имања.

Ако се, дакле, утврди да није ништа прикољено на овај начин, онда суд може издати уверење, да осуђени нема нигде ништа од имања; а ако има нека прикоља онда за остало да се нида уверење, а за тај прикоп да се изнести полицијска власт, која може упутити удову погинулог на суд да докаже право наплате из тога прикова, или наредити попис тога прикова, којом би се приликом, административним путем расправило ово питање, или ако то не, онда приликом жалбе на продају.

V.

Суд општине Малоназорске актом својим од 20. фебруара ове год. Бр. 447. пита:

„По чл. 23. грађ. суд. поступка, и Закона о таксама под ж. јасно је одређено, које и какве таксе, општински судови имају наплаћивати, у корист општинске касе.

Суд општине Селачке, актом својим од 10. фебруара 1907. год. Бр. 1162 послао је суду овоме, две писмене наредбе које и једну у спору Н. Н. противу Н. Н. којим наредбама позвати су парничари, да за изнесено преке положе спорну таксу, и дапгубе за своје сведоке.

Поред изложене спорне таксе, суд општине Селачке тражио је да суд овај, од парничара наплати, за две наредбе по један, свега 2 динара.

Суд овај извршио је предају наредаба, но ону таксу по један динар, за издате наредбе, није наплатио, већ је по продаји, акт без таксе вратио.

Суд општине Селачке, поносећи, а преко среске власти, тражио је да суд овој мора ову таксу наплати.

Начелник ор. тимочког актом својим Бр. 1578. нарекио је суду овоме, да ону таксу у 2 динара, од оних лица којима су наредбе предате, одмах без икаквог изговора, а у року од три дана наплати и суду општине Селачке пошаље, а суду овоме, а нарочито деловођи, скрену је пажњу на правилно вршење своје дужности у овом питању.

Да би суд овој, правилно у овоким приликама своју дужност отправљао, нашао се је принуђен учтивозамолити Уредништво за објашњење.

1. Да ли, и по коме законском пропису, општински судови имају права наплаћивати од парничара по један динар таксе за наредбе у корист своје касе, или немају, и

2. Да ли је правилно суд овај поступио, што по прво тражењу Суда општ. Селачке није ову таксу наплатио, или није."

— На ово питање одговарамо:

Према члану 25. правила за извршење закона о таксама која је прописао г. Министар Финансија под 3. маја 1897. год. Пр. Бр. 10.442, општински судови не наплаћују никакву другу таксу у маркама, сем оне, која је предвиђена тач. 87. а. и 88. зак. о таксама, као и ону, која је специјалним законима предвиђена.

Које, дакле, таксе наплаћују у новцу, речено је у т. 96, 97 и 97 а. зак. о таксама и § 23. под а, б, в и г грађ. суд. поступка

Ни по једном, дакле, од оних законских наређења, не могу општински судови наплаћивати ни 1 дин. таксе за наредбе, јер се такса, коју предвиђа т. 171. б. зак. о таксама, наплаћује само код државних власти.

Према овоме, поступак тога суда правилан је, али кад год државна власт, и после учињених напомена од стране суда, остане при своме захтеву, суд је дужан да је послуша, ако му то не би наукло казнену одговорност.

VI.

Суд општине Јанковљанске, актом својим од 28. фебруара ове год. Бр. 264, пита:

„Решењем г. Министра финансија, од 29. марта 1897. год. ПрБр. 7702, одобрило је, да се преноси имања по члану „Б" ирше по уговорима и личним изјавама продавца и купца пред општинским судом, поред преноса по тапијама и препросудама.

У последњем распису нема ограничења од § 471. грађ. суд. поступка.

С тога суд моли уредништво за објашњење: могу ли се дозволавати преноси имања по уговорима и личним изјавама и код оних случајева, кад се отуђује и оно имање, које је под заштитом § 471. грађ. суд. поступка?

— На ово питање одговарамо:

Наређења § 471. грађ. суд. поступка, донесена су за заштиту ширих јавних

интереса, како би се судбило осиромашење земледоградничког сталежа.

Према томе, на овакој власти лежи дужност, да онемогући и спречи изигравање оних пареница.

Како се и преносом плаћања пореза на друга лица, по усменој изјави приказа и купца, отуђује имање, али бар омогућавају сукобе и недостојни спорови, то су општински судови дужни, да одбију свако преношење, кад год продавац хоће да отуђи и опо земљиште, које је под забатом § 471. грађ. пост.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Нове злочиначке и варалачке мајсторије. — Један непознат мушкарац дође у радњу сајџије С. у Риксдорфу и затражи да му се покажу поједине златних џепних сатова, а тако исто и дуварских сатова. Кад их је разгледао, најзад изабере један џепни сат за 135 марака. Како купац „моментано“ није имао при себи довољно новаца, сат му је требало испоручити пред вече кад буде послао потребну суму за куповину. Странац за тим позове сајџију у обližњу кафану на чашу пива. Том приликом исприча купац, да је добар газда из улице Штајнплец, и кад је било плаћање заграби да оде плати. Потражи новчаник и запрепашћено закопрца сајџији, да је заборавио поћи собом новац. Најзад је ипак онога, да му да на зајам 30 марака, да се не би морао одмах кратити његов, због куповине неких ситница. Сајџија није ни помишљао, да би такође познатој личности могао одбити ту маленкост и да му 30 марака. Обећавши да ће заједно са њим доћи за куповину сат послати и узајамни новац, странац се опростн са сајџијом. Кад је сајџија увече задуго очекивао новац од мушгерије, а њега није било, он посла момка у стан тога газде и одатле доби извештај, да је био жртва варалице. — На исти начин, тај исти шпекулант успео је у Риксдорфу да превари још једног сајџију.

*

На доста редак начин пумповао је студенте у Берлину један сиромашни келнер Јохан Ј., из Емдена, коме рад није баш много мирисао. Подуже времена дежао је у болници. Кад је одатле пуштен, приби̇ави ћачки лист и као такав обраћао се „колегама“ студентима, представљајући им да има понуђено лепо место са добром платом, али да га се не може примити док не изнади из залоге фрак. Тако је од многих студената узео по 8—10 марака, док је један није обелоданио његово варалиштво.

*

Није био редак случај, да су варалице умеле да злоупотребе добросрдачност сиротих кондуктера по трамвајима и омнибусима. Направе се, као да су изгубили новчаник чим су ушли у трамвај, или као да су га заборавили, па да се не би пракали, а имају хитна посла, замоле кондуктера, да их послужи са три до шест марака, а они ће му то вратити са добром наградом.

*

У одсуству једног лекара дође у његов стан једна варошица и хтеде да говори с лекаром, представивши се као његов колега ући и тај. Кад њега није било, замоли лекареког ученикања за парче хартије да нешто напише своме колеги. Тада примети да је заборавио свој портмоне и замоли човека да му узајми неколико марака, с обећањем да ће уз повраћај новца бити и награда.

*

Један „хохштаплер“, који је сам себи присвојио грађевску титулу, уђеси са једним својим пријатељем, да се овај оженн једном девојком, па кад се то сврши, да им она послужи као средство за једну нелику изиуду. После закљученог брака трговала је млада госпођа да ступи у односе са једним старијим, врло богатим господином. Младожења, пријатељ „грађе“, имао је онда да стани у наглед подизање тужбе за браколомство противу старца и своје жене, и да им прикрати казном. По том би се појавио „грађе“ као средник младе госпође, да посредује и нади да се та ствар окончи мирним путем, и то на тај начин, да стари господин да 20.000 марака „преварене младожење“. Стари господин платио би и дуплу суму. Изненадна опасност од аиса и богатво „грађе“ учинило је крај овоме плану у сред његова извођења.

*

Врло су чести случајеви, да матере дођу у кажу кућу, иогоде стан, остане дете код газдарице, под изговором да ће се одмах вратити, на оду и никад се више не врате. Или мати оставши се под дажним изговором односе своје дете каквој жени која се занима чувањем туђе деце, и оде под изговором, да са мужем одлази на пут за недељу дана, па се више никад и не врати. Или најзад у сред чаршије или парка, где се деца играју, мати да своје дете ма којој личности е молбом да га причува док сврши посло или док нешто купи у трговини, па у највећем трку бежи и остаиља дете самој судбини.

*

Једна жена, безброј пута кажњавана за варалиштво, присвајала је себи племићска имена, и на тај начин даво доцња до познанства са господом. Нарочито је рало хватала у своје замке неискусне студенте и младе официре: приказала им је на улици, представљала се као „грађица од X“ и жалила им се на свој неповољан положај, које је задовољила за последњи нов новц ди је одвезао њену кућу (у предграђу Берлина), а случајно нема код себе новаца да би могла узети кола, па просто не зна шта да ради. Младога човека учини пресрећним пријем понуде да „грађица“ с њиме у стан или хотел; он сматра као особиту част да буде што дуже у блиском односима са тако високом дамом и да њој за дубља учини излишне издатке, па ма и новаца била. Као нарочиту награду за ритерске услуге, грађица му изјави да ће њеном посредовању да се оженн богатом девојком из њеног племићског сродништва. Један је студент потрошио на ту прегу 3,000 марака, па иак поштр је тако скупо плаћао ту школу, достаиио је „грађицу“ полицији.

*

У Берлину, у улици Хицинг, служила је једна девојка код једнога доброг газде, и на улици се упозна са два млада човека, која јој се понуднше да је прате, а за тим да сутра дан, у недељу, учине заједнички излет. Девојка добо одобрење да излазак од свога господара, и у недељу по подне пађе се у кажаиу код „Велике звезде“. Ту је очекивао већ један ућчерашњи познаник, представљао се као грађевинар Б., те се заједно одвезоше у Шмаргендорф. Успут је казиао од девојке, да има код себе пуучене од куће, а тако исто и од спољних врата и позадне капије, и да ће господар њих то веће у полорште. Кад су дошли у своју кажаиу, приказао их је познаник С., који пред у гардеробу све њихове ствари, а реверс од ствари из гардеробе узе код себе. Кључеви од куће у којој је девојка служила, остали су у њеном горњем кацуту, који је предат на чување у гардеробу. Једног дођног момента „, отиде у гардеробу и узе из девојчиног канута њене кључеве, а на место њих остави три друга. За тим се опрости са девојком и спољим другом на „вратко време“ и отиде поменим собом реверс од гардеробе. Девојка је одиграла са спојим пратиоцем још неколико валцера, на кад се овај други познаник није вратио, она захте да оде кући. Али иишто гардеробер није хтео дати одело без реверса, то су морали да чекају док и последњи гост није отишао из кажаие. В. је био необично љут услед таквог непоштења свога пријатеља, који је заборавно своју дужност и свако кажаиерство. Најзад се крену на пут, испрати девојку само до Корнелијусове улице и ту се опрости са њом. Кад је она, без икакве слутње, присела кући, нађе увиде да су јој у њену бању лажни кључеви, и најзад, да своје најновије запрепашћење, да су у кући били крадљивци. Украдено је ствари у вредности 2,000 марака.

*

Исти злочинци, у друштву са још једним крадљивцем, извршили су два слична дела у Шарлотенбургу. У врлом случају била је жртва служавка једнога рентијера. Упознали су се са девојком и одиели је у један локал на игранку. Док је Б. забављао девојку, она двојица, С. и В., отишоше под изговором да доведу своје сестре. Чекали су их неко време, па се онда изгуби и Б. Девојка се убрзо утешила и продужила игру са другима. Кад се вратила кући, нмала је шта и видети: крадљивци су сву кућу претресли и одиели оно што је било од вредности. — У другом случају једна је девојка примила у кућу своја господара трн човека и угостила их доручком. Том је приликом један гост, В., улучио прнлику и из отвореног ормана придигао неке сребрне ствари.

Сва три ова су по том дошли пака полицији и за дужи број година удаљени од друштва.

*

У Паризу се скоро десило, да се један господин са госпођом враћао у ноћи из

позоришта и у улици du Temple срету једну младу жену, сву уплакану. Кад су је упитали шта јој је, испричала је како је као странкиња дошла у Париз, лутала и свуда молила, да нигде није могла наћи рада, те је тако остала на сокаку. Прожмани саучешћем, муж и жена примише бескућницу да им буде служавка. У почетку је ишло све добро, али је после недељу дана господар морао да отпутује на кратак пут. Ту прилику служавка употребн, те одмах сутра дан у чековалу сина господи мало опшија, и кад ова паде у заное, позва своја четири друга, који су били у близини, те скоро целу кућу покрадоше.

*

24 године стар трговац П. дошао је прошле године у Потсдам, одсео у један хотел и записао се у књигу странаца под лажним именом; своју љубавницу је пријавио као жену, а собом је довео и мајку. Све троје срдачно и весело проведоше три недеље и задужише се хотелијеру око 500 марака. Кад је хотелијер напоследку тражио да му се плати рачун, позва га „жена“ трговчева у пошту да буде сведок о њеној идентичности, пошто је имала да прими аманет од 700 марака. Одоше у пошту, приниме аманет, и кад је хотелијер пагнао да отвори аманет, утврдише, да је био празан. Тај је аманет сам П. послао из Берлина. Кад је најзад настало да хотела сва три госта, у остављени сандука нашло се врло мало чега од вредности. П. је дочиње ухваћен и осуђен на 6 месеци затвора.

Последње речи гилотинираних. Месар — Авинен, осуђен на смрт услед признања, без кога је могао добити милост, био би данас потпуно заборављен да није, пењући се на скелу, узвикнуо: „*Не признајте никад.*“

„*Само се једном умире*“, рекао је економски цариц Ролврио.

„*Збогом господо*“, викнуо је, пред саму смрт, чувени убица Лебиџ.

„*Лакше, то је све*“, узвикнуо је познати Камин.

Менијс, који је убио Роберстона и уклано рођеног сина, изговорио је јетко, док му је џелат удешавао „тоалету“: „*Једна мала конзулса*“, а после овога није ни речи проговорио.

Полицијски агент Превост, који је осакао на комаде једног јувелира, и који је, пре овога, био одличан полицијски службеник, показао се и у последњем моменту као човек од дужности. На једна метар пред гилотином, потпуно свесан, узвикнуо је: „*Ево што ми је неваљало због преварантства*“

Убица *Нахер* отишао је на други свет веома незадовољан: „*То није право*“, узвикнуо је он у последњем моменту.

Вержер, убица пајвећег владике, осећајући да му се приближује последњи моменат, викао је очајно: „*У помоћ; хоће да ме убију.*“

Чувени разбојник Шиндерган, који је био обдарен необично великом физичком снагом, задао је велику бригу џелати, која је имала да изврши над њим смртну казну. Ова је, најзад, била приморана да га моли да се не противи извршењу казне, и у напиалу за оно обећала му је испунити последњу жељу. Пошто се наситио, Шиндеран је хватеио од џелата да му објасни функционисање гилотине, а кад му је ова испунио жељу, разбојник је, сасим лукавно, изговорио ово: „*То је добро, сад знамена разумем, али сад видим да још се могу повратити.*“ На некопико секунди пред погубљење опазио је у свегини једну младу жену, која се тискала да би га што боље угледала. Пошто је грађанство поздравио, разбојник још довикну: „*Мало у десно, госпођо, ако хоћете боље да видите.*“

Самоубиства у Француској. — Број самоубиства у Француској износио је у 1903. год. *8885*, а у 1904. год. *8876*. Међу самоубицама у последњој години налазе се *6805* мушкараца и *2071* женскиња. Према доба старости, самоубиства ова долазе: *2511* на старце преко 60 год. старости и *52* на децу испод 16 год. старости. У погледу професије, међу самоубицама највише има земљорадника [2329 или 26%], а најмање јавних службеника [252 или 3%]. Процепат самоубиства у пролеће и лети износи 55% а у јесен и зими 45%. Од целокупног броја самоубиства у години 1904. долазе: *2732* на неожењене и неудате, *3.556* на ожењене и удате и *2127* на удовце, удовице и разведене...

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕЊЕ

Чедомира Ерића, земљод. из Гор. Црнуће, који је 9. ов. м-а побегао испред казне, тражи начелник среза таковског доцетвом Бр. 4488. По казнену Чедомир је отишао у Београд код свога ока Живе, који у Београду живи као послужитељ. Пропашћеног треба спровести поменутом начелнику.

Павла Панчића, бив. пореског помоћника, који има да одговара због фалсификата, тражи квартгеразијски антон Бр. 5488. Пропашћеног треба спровести поменутом квартту.

Милојку, жбер поч. Луке Гавриловића, из Бисуће, која је 7. ов. м-ца отуђила из места пребивања, тражи начелник среза качерског актом Бр. 3537. Пропашћену треба спровести поменутом начелнику.

НАЂЕН ЛЕШ

6. ов. м-ца у атару општине шабачке Сава је избацила леш једног непознатог човека, без икакког одела и обуће осим једних појединих плетених чарапа. Леш је дугачак 1·70 м., лица округлога, грнот нос, косе смеће и кратко ошишане, малих смеђих брчева, са отпалим очним капцима, ушију малих, зуби су му сви здрави. На њему се налази једна рана одмах испод лапице на врату, окалног облика, косог правца, дугачка 2 см. и широка $^3/_4$ см., која од раше сечиваа се у језику који је при врху расечен. По мишљењу лекарском непознато лице које је имало 20—26 година, прао је ранљено оштрим оружјем услед чега је наступило крвављење и обамрлост, па је у таквом стању бачено у воду где је и смрт наступила. Досадањом водњом истрагом није се могла утврдити идентичност овога леша. Начелство окр. подринског, актом Бр. 5748, моли све полицијске и општинске власти, а и приватне, да га изнесете, ако би на пута ближе знали о овоме овога непознатог човека, што би нашо у погрет утврђивања његове идентичности.

УХВАЋЕН

Михаило Ђурић, циганин, осуђеник београдског казненог завода, чију смо потерницу имали у 16. броју листа, ухваћен је, те је према томе престала потреба за његовим даљим тражењем.

ПОТЕРЕ

Непознати крађљивци, коју имаћу 13. и 14. ов. м-ца, на пруги између Загодине и Ћуприје, украли су Драгутину Јанковићу, абаџији из Ћуприје, једно сиварпан жут сат са три капка и 1000 динара у српским новчаницама, који му је новац био у недрима. Нека се полицијске и општинске власти живо потраже крађљивце и у случају проналаска о томе нека нас начелство округа ваљског с позивом на дописну Бр. 8519.

Крађе стоке. 11. ов. м-ца непознати крађљивци украо је из њиве једну кобилу Крети Стаиковићу, касапину из Ниша. Кобила је матора 8 година, беле длаке, на левој бутини има ожиљак од ужета, поткована је турским копи. Дежења начелства округа ваљског бр. 8520.

11. ов. м-ца непознати крађљивци украли су једну кобилу и једно женско ждребе Јову Чумаркићу, из Подрешке. Кобила је матора 5 година, длаке зелене, а ждребе је матор 1 годину, длаке прне.

Исто дана непознати крађљивци украли су једног коња и једну кобилу Јову Крстићу, из Подрешке. Коњ је матор 5 година, дорастао, а кобила је матора 2 године, длаке прне. Дежења начелника среза кључког Бр. 3589.

Ноћу између 10. и 11. ов. м-ца непознати крађљивци украли су Антонији Србљановићу, земљод. из М. Пркиће једног коња и једну кобилу. Коњ је матор 10 година, висок 1·57 см. дорастао, са ожигом „Е“ а кобила је матора 11 година, висока 1·36 см. дорастаста. Дежења начелника среза кључког Бр. 3510.

На дан 14. ов. м-ца непознати крађљивци украли су са њиве из мајдан-печке долине: Антону Бингеру, из М. Пека, једну јуницу, матору $2^1/_2$ године, сиве длаке, без рогова, на средини десног рога има једну приг кариицу; Тодору Дапеџу, из М. Пека, једну јуницу, матору $2^1/_2$ године, длаке рујасте, по грудима прна, без рогова; Александру Вилоњу, из М. Пека, једну јуницу, матору $2^1/_2$ године, длаке рујасто-сиве, у лево око њорана, без рогова и Јорту Јовићу, из М. Пека, једну јуницу, матору $2^1/_2$ године, длаке сиве, са слепљеним десним рогом пре врху. Дежења комесара полицијске у Мајдан Пеку Бр. 365., 367., 368. и 369.

Обрађа се налога свима полицијским и општинским властима да исе покраће.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија. Уредник Душан Ђ. Јовановић

БРОЈ 18. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 29. АПРИЛА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године, код свију војничких власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друге претплатнике у земље 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ по продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Драгутин Радовановић, полицијски писар друге класе среза крајинског, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти на дражине службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. априла 1907. год. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволело је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара прве класе Управе вароши Београда Д-р Душана Миловановића, писара првостепеног суда у оставци;

за полицијског писара прве класе среза јабланичког Јована Илића, бившег полицијског писара;

за полицијског писара прве класе среза крајинског Милана Јанковића, среског писара у пенсији;

за полицијског писара друге класе среза пожешког Драгутина П. Јанковића, среског писара исте класе у пенсији;

за полицијског писара друге класе среза мачванског Стојана Ј. Ђорђевића, полицијског писара исте класе среза нишавског, — по молби; и

за полицијског писара треће класе среза нишавског Симеуна Анђелковића, полицијског писара исте класе среза мачванског, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. априла 1907. год. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволело је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за физикуса округа ужичког, Д-р. Селимира Ђорђевића, физикуса округа моравског са седиштем у Јагодини, и

за физикуса округа крајинског Д-р. Светислава Андрејевића, физикуса округа нишког, са седиштем у Алексинцу, обојицу по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. априла 1907. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволело је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за лекара среза ужичког и златиборског, Д-р Николу Гавриловића, лекара среза ужичког, по потреби службе;

за лекара среза тршавског Д-р Вељка Стојскала, лекара среза мачванског, по молби;

за лекара среза ваљевског Д-р Јована Алексића, лекара среза полубарског, у окр. београдском, по потреби службе;

за лекара среза полубарског, у округу београдском, Симу Говедарицу, лекара среза таковског, по молби;

за лекара среза космајског Д-р Михаила Крстића, лекара среза лепеничког, по потреби службе;

за лекара среза грузанског Д-р Михаила Радовића, лекара среза крагујевачког, по потреби службе;

за лекара среза крагујевачког Д-р Јована Лазића, лекара среза зајечарског, по потреби службе;

за лекара среза јасеничког, у округу крагујевачком, Д-р Радисава Радојковића, лекара среза ужичког у округу пиротском, по потреби службе;

за лекара среза лепеничког, Д-р Милоја Вукићевића, лекара среза сврљишког, по молби;

за лекара среза зајечарског Д-р Јосифа Недока, лекара среза грузанског, по потреби службе;

за лекара среза провупачког Д-р Драгомира Николића, лекара среза јасеничког у округу крагујевачком, по потреби службе;

за лекара среза азбуковачког Д-р Алексу Савића, лекара среза прокупачког, по потреби службе;

за лекара среза таковског Д-р Косту Ст. Ристића, лекара среза тршавског, по потреби службе, и

за лекара среза мачванског Д-р Душана Радојковића, лекара среза азбуковачког, по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. априла 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Д-р. Иван Лазаревић, физикус округа ужичког, на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда стави у стање покоја, с пензијом која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. априла 1907. год. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Радисав Јаковљевић, лекар среза златиборског, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. априла 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 3. априла 1907. године № 2267, донето на основу тачке 9. члана 144. Устава, које гласи:

да се Милош Поповић, обућар из Београда, родом из Неуциље у Банату и поданик угарски, прими у српско подданство, заједно са својом женом Милевом, изузетно од § 44. грађанског закона, пошто је поднео уредан отпуст из свог досадашњег подданства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 12. априла 1907. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Ни за време првога ни после другог устанка није било уређеног Кривичног Поступка. До установљења Народног Суда 1825 није било чак никаквих ни уредаба, ни правила, ни расписа, по којима би судови извиђали и судили. Све су то они вршили по здравом разуму и по савести. Тек од 1825 почеле су се издавати поједине уредбе и правила, која су у главним потезима упућивала судове како треба да суде. Тако прву уредбу о суђењу у магистратима издао је Народни Суд 6 јуна 1825 год. бр. 568 с одобрењем кнеза Милоша.[8]) Цео овај поступак био је изложен у 14 тачака. Другу уредбу о поступку при извиђају и суђењу издао је кнез Милош 7 јула 1827 године.[9]) Трећу уредбу од 1 јануара 1828 издао је кнез Милош у договору с Народним Судом, која се састојала из 26 §§-а и представља поступак, по коме имају да суде кметови, пазхички кнезови и магистрати.[10]) И четврту уредбу од 3 марта 1829 такође је издао кнез Милош, којом се потврђују раније уредбе.[11])

Ове четири уредбе са по неколико чланова, које су са овакоме организацијом судова биле у снази до 1836 године, биле су тако недовољне, да се о Кривичном Поступку још не може говорити. Начин извиђања и суђења још је заснивао у главноме од нахођења судија, која су били неписмени. Стога у оно време и нема нешке разлике између Грађанског и Кривичног Поступка, јер, као што ћемо даље видети, у Кривичном Поступку налазимо нека доказна средства, којима је место само у Грађанскоме Поступку. Последица ове неуређености биле још и то, да су судови поред судске вршили и административну и управну власт. Тако магистрати су у извесним случајевима престављали војну власт и наређивали војводама да се крену о војском или да чувају границу[12]). Они су вршили и полицијску власт, прописивали такође по којима се имају продавати разне ствари, водили надзор над чистоћом, наређивали да се гоне хајдуци.[13]) Ово се нарочито види и из једне наредбе Народног Суда од 14 марта 1829 године, којом се наређује магистрату шабачком да изда липитанде под аренду шабачки ћумрук, капчар и касапницу и да се то не преда док магистрат о томе не извести Суд Народни а овај кнеза.[14]) Магистрати су у имали чак и право помиловања, што се лепо види из једне пресуде шабачког магистрата од 20 јануара 1811 године бр. 708, по којој је неки Мића Трнчуновић био осуђен на смрт због убиства, „но будући да има ситну децу, тако суд смиловао се, и с договором бл. г. Луке Лазаревића команданта шабачке нахије, живот му оприштa.“

Сем судова казнену судску власт вршио је као Карађорђе тако и кнез Милош. На многобројних случајева Карађорђевог Деловодног Протокола види се, да је он био врховни судија, који је судио све теже случајеве. Тражио је од магистрата, да се њему пошаљу поједине кривице на суђење; наређивао да се неко ухвати и њему доведе; осуђивао на све врсте казни, а тако исто давао и помиловања. У истој мери је и кнез Милош вршио судску власт. У уредби, коју је у споразуму с Народним Судом 1825 године издао магистратима, у т. 6 вели он: „важна дела, и која се магистрату реченом сумњителна покажу, с писмом својим нама на рассмотрење да представља, и од нас решење и пресуђење на она да очекује.“ У оскудним уредба он је за поједино случајеве издавао наредбе како треба магистрати да суде, а у исто време водио је и надзор над њима и старао се да у судовима седе честити људи. Ово се лепо види из једног писма од 1 јула 1823 писаног војводи Јеврему, у коме му наређује, да у суду пальовском буде кнез Јовица Милутиновић и још један кнез из посавске кнежине и „кнезови тога суда да буду честити и поштени и у судским делима колико толико вешти:“ даље, да им закаже, како треба да се пладају „и по сокаци расипе не суде“ већ у судници.[15]) Други један случај показује то исто. Имајући у виду непоретке, који су се дешавали у Народном Суду, кнез Милош је 19 децембра 1828 наредио томе суду, да се испитивање и суђење чини само у канцеларији „а не на пољу или дипанији или у опанцима или у собама у којима чланови судијски пребивају.“[16])

Од 1836 до 16 априла 1865 год., када је донет законик о Кривичном Поступку, кривично поступање се вршило по уредбама, решењима, указима, правилима, расписима, наредбама и т. д., којих је било све више и више, пошто је потреба времена изискивала уређен поступак. Уредбом од 11 новембра 1836 измењено је дотадање устројство судова и по тој уредби судску власт су вршиле среске старешине, исправничества и Совет као суд највишег степена (Збор. 30 с. 134 до 149). Указом од 28 септембра 1837 исправничества су поново добила име *магистрат* (збор. 30 с. 213); а указом од 28 септембра 1837 установљен је Велики Суд као средња између магистрата и Совета, јер су ова два недовољна, „а и тачноме и удобноме одправљењу судопроизводства потребна су три степена судејска.“ (Збор. 30 с. 214). Овакво устројство судова било је у снази до Устава од 1839, који је предвиђао: приниципске судове, окружне судове и Апелационни Суд. Јануара 26 године 1840 издато је устројство окружних судова, којим је у 69 чланова прописан поступак при извиђању и суђењу како у кривичним тако и у грађанским делима (Збор. I 182—195). Од истога дана је и устројство Апелационог или Великог Суда, као суда другог степена, у 21 чл. (Збор. I 196 до 200). Уредбом од 9 септембра 1846 установљен је Врховни Суд као суд трећег и последњег степена (Збор. III 112), али је иначе њиме задржавао за себе у извесним случајевима касациону власт. Тек устројством Врховног или Касационог Суда од 28 децембра 1855 дефинитивно је књежева судска власт пренета на Касациони Суд (Збор. VIII 104).

Али ове, као и друге, овде поменуте, уредбе, које се тичу поступка, нису могле обухватити целокупне Кривичне Поступке, те су судови у оскудицама законских наређења још увек морали поступати по обичајима, здравом разуму и савести својој. Тако „правила о поступању од 22 фебруара 1844 у т. 2 изричио вели: „у случају пак, где нити би било закони правила нити постављења надлежног Поничительства, треба да се суде постојећа и набављавани обичаја и да слушају глас савести и здравога разума.“ (Збор. II 297). Ово исто потврђује и решење од 21 јуна 1852 год. (Збор. VI 127).

[8]) Ст. Максимовић, Судска у књижевни Србији XIV—XVI.

[9]) Право за 1884 год. 19.

[10]) Право за 1883 год. 328—331.

[11]) Право за 1885 год. 114 и даље.

[12]) Гласник Срп. Учен. Друштва II одел. Протокол Шабачког Магистрата №61, 62, 64.

[13]) Гласник Срп. Учен. Друштва II одел. Протокол Шабачког Магистрата №88, 816.

[14]) Арх. Арх. књиж. канц. Народни Суд 1839 год.

[15]) Арх. Арх. књиж. канц.

[16]) Арх. Арх. књиж. канц. Народни Суд 1828 год.

II. Као год што су за извиђање и суђење у кривичним делима биле мородавне уредбе, укази, решења, расписи и т. д., тако су исто оне биле мородавне и за доказна средства, која су имају употребити у поједином случају. Само је оних уредаба, које говоре о доказима, било мало, те је савест и здрава памет судије имали увек да попуни ту празнину. До 1842 год. у Кривичном Поступку није било никаквог доказног система, законски уређеног, којег се судија имао придржавати, јер ниједна уредба, ни решење, ни распис, ни указ није говорио нарочито о доказима, а ако је у којој уредби што и речено, то је било само узгред и посве недовољно. Према томе, до 1842 од судије је зависило, које ће доказно средство у ком случају употребити, за тим у ком обзиру ће га употребити, и најзад потпуно је био слободан у оцени доказне снаге појединих доказних средстава. Употребљавана су и таква доказна средства, која су живела у народним обичајима, а нека су од њих, као заклетва, свод и јемство, била чисто формалистичке природе, јер су у свести народној била остала још из старог законодавства. Можемо рећи да је у овом периоду владала теорија слободног судијског уверења, иако никакав закон није наређивао ни забрањивао судији да нешто и противу своје савести узме за доказано или недоказано.

Али овакав доказни систем, без икаквих законских правила и остављен сасвим личном нахођењу судије, није могао остати дуго. Ово је могло трајати само донде, докле је и поступање било примитивно, а чим се осетила потреба за уређеним поступањем, морала су се у првом реду донети и нека правила о доказу. То је учињено расписом попечитељства правосудија од 11 фебруара 1842 Х№ 364,[17] који представља прва доказна правила. Тај распис преднаја као доказна средства: признање, сведочке сведоке, исправе и саставни доказ. Судови су се искључиво ових доказа морали придржавати, ако што се то види из расписа Апелационог Суда од 16 септембра 1844 № 1278,[18] којим се судовима забрањује употреба сваког другог доказног средства. Доказна правила, која садрже овај распис, узета су из аустријског казненог законика од 3 септембра 1803, чији је докази систем после прешао и у законик о Кривичном Поступку од 1853, а одатле у наш законик од 1865 године. Према томе, доказана правила од 1842 носе и ти карактер, који имају докази у данашњем Кривичном Поступку, т. ј. представљају теорију лишених принудних доказа. јер та правила, као што ће се даље видети, не остављају ништа личном уверењу судије, већ се њима прописује када ће судија моћи узети да је поједу ових дат потпун доказ. Са 1842 годином настаје, дакле, нов период у доказном систему, у ком се губи лично уверење судије. И овде, као и код свих других институција, утицај је дошао из Аустрије. Само су ова доказна правила била непотпуна и, нарочито за судије, неразумљива, јер она ништа друго нису била до збијени, у неколико тачака направљени, извод из многобројних наређења аустријског законика, која говоре о доказу. Стога су она доцнијим уредбама мењана и објашњавана, докле најзад Министарство Правде другим расписом од 26 марта 1863 Бр. 1401 није издало нова доказна правила, која у себи садрже све оно, што и правила од 1842, само много разумљивије и потпуније. Правила од 1863 нису извод, него потпун превод XI главе аустријског Кривичног Поступка од 1853, која говори о доказима.

[17] Борбе Петровић, Речник закона, уредаба, уредбених прописа (1876) 119—121.

[18] Борбе Петровић, Речник закона, уредаба и т. д.

Какав је доказани систем био од ослобођења па до доказних правила од 1863 најбоље ће се видети, ако се изнесу сва доказна средства, која су за то време употребљавана. Али како доказна правила од 1842, као што смо видели, деле цело ово време на два различна периода, то је, ради бољег прегледа, потребно изнети доказна средства у првом, за тим доказна средства у другом периоду, т. ј. у периоду који је дошао после расписа од 1842 године.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

ОПШТИНА

(НАСТАВАК)

Износећи, овако, писмо Министра унутрашњих дела ми би сада требали да изнесемо у целом и примедбе саветске комисије, учињене на пројекат, па да тек тада говоримо о самоме закону.

Али како би нас то изношење одвело далеко од онога, што смо поставили као главни циљ овога писања, ми ћемо се сада задржати само на најважнијим њеним напоменама.

Тако, одмах у почетку свога извештаја од 16. фебруара 1886. г. који је читан у седници саветској на дан 4. и 5. марта исте године, у присуству Министра унутрашњих дела, комисија истиче примедбе свога члана г. Ф. Христића, на саму поделу закона тражећи да прво дође одељак о општинском суду, као најнижој општинској власти, па тек тада о одбору као другој и на послетку о збору као највишој општинској власти, као и о томе да се представнику општине задржи стари назив кмет, и да се у уводи председатеља јавља само онда, кад је у саставу колегијума општинског суда.

Како се ни закона о општинама од 24. марта 1866. г. види, први захтев није успојен, а други је примљен, те се место председатеља у чл. 12. говори о кмету и његовим помоћницима, а у чл. 23., 25., 30., 31., 32. и т. д. о председатељу, члановима суда и кметовским помоћницима.

Код чл. 1. тражена је измена у томе, да се назив „паланка“ замени речју „варошица“.

Тражећи измену чл. 6. пројекта у томе, да се свака промена у саставу општине публикује преко званичних новина, и чинећа извесне напомене код чл. 7. и 8. комисија истиче код чл. 13. захтев свога члана г. Ф. Христића. да се у чл. 13. унесе и одредба која ће налагала збору дужност, да доноси одлуке и о свима оним предметима, које би год суд нашао на оцену било по оцени одбора било по захтеву државне власти.

Додирујући поседњи став чл. 19. комисија се задржала код чл. 24. пројекта истичући захтев свога члана г. Христића, да не би требало никакву разлику заводити између варошких и сеоских општина у начину бирања председатеља и чланова општинских судова[1] него да се чл. 24. и 25. замене новим чланом који би гласио: „Ако је сеоска општина из више села састављена, онда ће се за свако село, осим онога где станује кмет општински, изабрати по један помоћник кметовски. Том истом приликом означиће се који ће од ових помоћника кметовских заседавати у општинском суду као чланови заједно с председатељем (кметом).“

Овај захтев, којим се и по варошицама хтело право избора да пренесе на шири круг, није успојен, јер је чл. 24. остао по пројекту, налажећи, зар, да је гледи-

ште министра унутрашњих дела, изнесено у т. 6. поменутог његовог писма према овдашњим приликама било правилније.

Код чл. 28. г. Ф. Христић тражио је такође измену у томе што би се рок службе кметь, чланова и помоћника продужио на три године, дозвољавајући могућност да се овој рок скрати и на годину, ако би они сами изјавили да не могу више служити, и да се они, који проведу три године на положају часно и корисно по општинске и државне интересе парочито одликују.

Члан 29. такође је био предмет извесних напомена саветске комисије.

Код чл. 30. комисија је нарочито захтевала да се унесе одредба, која је у раније пројекту била, да учитељи и свештеници не могу бити изабрани за кметове и чланове.

„Кад их, — вели комисија. — Министар у чл. 53. нарочито искључује из одбора општинског, држимо да их тим пре ваља искључити из суда општинског, почем би за њих лакше и за општу ствар може бити корисније било пустити их да буду чланови одбора пре него суда општинског.“

Интересантна је ова бојазан и Савета и Министра од утицаја свештеника и учитеља у општину. Они као да су предосећали, да ће улога ових, у нашем политичком животу, бити тако видна и осетна па су тежили да је бар за онда потисну и сузбаје.

Да ли је ова бојазан била оправдана или не, остављамо времену да да одговора, али је овај, захтев саветски онда примљен и озакоњен (чл. 30.).

За други члан чл. 33. пројекта комисија вели: „идеја, која је у другом одељку чл. 33., не иди нам се да је срећно изражена, јер држимо да у самој ствари није се мислило, да ће Министар бас искала повода и основа закидати општинама полицијну власт, коју предилуља азинеја спојава тако тесно с обичним атрибуцијама његовим, с тога мислимо да би боље било, да друга алинеја чл. 33. овако гласи: „Но у колико би у којој општини према постојећим околностима не могуће било и полицајну власт управљавати, Књаз може на предлог Министра унутрашњих дела, управу месном полицијом повернти државној полицијској власти“.

Овим се захтевом ишло на то, да се огранчи право министра на преношење месне полицијске власти са општинских на државне органе, и да се неке само за случајеве као у општини не би било могућности за вршење полицијске власти, али и ако је она комисијска редакција примљена скоро дословно, ипак се то ограничење није могло постићи, пошто је државној власти било остављено да оцењује: да ли је према околностима у достичној општини, било неопходне вршење полицијске власти.

Код чл. 43. учињено је примедбу г. Ф. Христић, а члан 46. примљен је са овом напоменом комисије: „приликом претресања члана 46. старога пројекта, г. Министар захтевао је да се томе члану дода на крају 7. тачка овога садржаја: „председатель извештава надзорну власт, о свима несводима и догађајима у суду и општини. Ближа о томе настављења прописаће Министар унутр. дела.“[1] Ове тачке нема сада у прерађеном пројекту. Комисија прима дословно ову измену, која је у духу либерализма учињена“.

И ако ова напомена саветске комисије казује да је Савет био либералнијих погледа од овдашње владе, опет би у овом специјалном случају морали учинити прекор Министру, да се није обезбедио у чл. 44. и 76. пројекта једном оваквом полицајском мером, после које је могао учинити ону концесију код чл. 46. јер је наш државни живот пружио доказе, да је таква једна мера потребна и данас, па зато је и умесна у чл. 85., 91. тач. 4. и 2. и 152. садашњега закона о општинама.

За чл. 47. комисија је рекла, да г. Ф. Христић држи: „да су идеје и ред мисли на честим местима испремешани и здраво разпркани; после тога мисли да би у духу боље автономије општинске требало да и одбор општински посредује у неким приликама које су овде напомснуте. И тако он предлаже да се само прве три алинеје овога члана усвоје, а остало поновa редигира.“

По овој новој редакцији, над председатељ одсуствује, заменик му се одређује *договорно са одбором*, али овај предлог није усвојен.

Чињене су, за овим, примедбе на редакцију чланова: 49., 60., 65., 66., 67. и 69.

После чл. 69. комисија је „ради потпуније идеје о надлежности и компетенције одбора“ тражила нов члан, који би гласио. „Кад одбор општински дође и упери се, да је председатель, или члан или ма ко од општинских званичника неброкљив, неспособан или немарен у вршењу поверених му дужности, чини надзорне кораке код надзорне власти или да се такво лице дисциплинарно казни или да се у место њега друго изабере“.

Овај захтев комисије усвојен је, и тако је постао чл. 70. овд. закона. Чланови 73., 75., 77., примили је комисија по пројекту.

Код чл. 80. г. Ф. Христић, „у интересу како бољег надзора тако и потпуније автономије општинске“ предложио је нову редакцију, али она није усвојена у целини, ма да је она много јасније и опредељеније истицала и круг и право надзорне власти. Међутим, ипак су неки делови ове редакције ушли у чл. 80. у прерађеном облику.

У синеду комисијских примедаба изнешен је и чл. 82. да надзорна власт *привремено одређује лице*, које ће заступати збачености членика општ. суда, јер је ко прноj редакцији изгледало, да она одређује стално заступнике.

Код чл. 83. комисија је учинила ову примедбу: „Члан 83. (стари 84.) измењен је у начелу. Но она измена, у месту да је учињена у ближем духу, ако што се у прав мах показује, у ствари много је строжија, јер би комисија између чиновника надзорне власти и председатеља збора или одбора општинског неизбежна била, почем је и чиновнику томе дана власт, коју председатель има, да може у извесним случајима седнице збора или одбора распустити. Како с тога тако и зато, што надзорној власти, према наређењима овога закона а и иначе, ни мало не оскудевају средства и начини, да сваку противуаконост осујети и угуши, ми смо мишљења, да цео овај члан треба сасвим да отпадне.“

И ова жеља комисије, да автономија општине буде што јача, није примљена у целини, али је из чл. 83. ипак отпао онај став, који је говорио о праву чиновника надзорне власти, који сборкам или одборским седницама присуствују, да могу оне распустити, те је то право остало само председницима ових скупова.

Пошто смо овако укратко изнели примедбе саветске комисије на последњи пројекат закона о општинама, јер о првом пројекту и првим примедбама нисмо намерно говорили да би скратили цео овај рад, ми бисмо могли прећи на оцену питања: шта је дао закон о општинама од 1866. г. и колико је задовољио захтеве овога времена.

(наставиће се)

Димитрије С. Калајић.

СУДСКЕ ИСТРАГЕ И ПОЛИЦИЈА

као нарочита наука

Као нарочита грана науке веома широког обима — криминологије — која изучава човека злочинца и средства за борбу против злочина, надвојила се у последње време научна полиција (Police scientifique), чија је задаћа: *применивање резултата данашње науке у истраживању о идентитету, одређивање улоге лица или ствари у извршеном кривичном делу и доказивање научна рада различитих категорија злочинаца.*

Питање о организацији полиције и истражних власти према научним принципима криминологије покренула је италијанска криминално-антрополошка школа још у почетку последње четврти прошлог века, а у 1895. год. њиме се већ озбиљно занимао *Шести конгрес међународног удружења за кривично право* (одржан у Лиеџу, који је, поводом овог питања, донео ову одлуку:

„*Да би органи сигурности што успешније одговарали својим дужностима желети је, да поред текстова кривичних закона, буду што боље и што темељније упознати са главним узроцима злочина, особеностима злочиначког света и најправилнијим начинима за истраживање злочинаца и примењивање казне.*“

На кратко време после ове одлуке научна полиција, као *установа* део судске медицине, упала је у обим предавања на универзитетима у Лиону (професор Лакасањ), Риму (професор Салватор Отолењи), Лозани (професор Ничефоро), а марта месеца 1903. год. у Мадриду је установљена редовна криминалистичка школа за судске и полицијске чиновнике са овим програмом:

а) *Кривично право Шпаније;*

б) *Наука о казненим заводима;*

в) *Преventивна средства против кривичалитета, и*

г) *Криминална антропологија, психологија, и криминална статистика.*

Поред овога, школи је прикладат један лабораторијум, један музеум и потр-бна библиотека, а професорима је стављено у дужност, да стално прате развитак криминологије, и да сваке пете године предузимају путовања по иностранству, разуме се у научном циљу.

Слична школа установљена је прошлогодине год. и на париском универзитету (Ecole des études penales), у којој универзитетски професори права и судске медицине дуже предавања из ових предмета: криминологије, науке о казненим заводима, кривичног поступка, судске медицине и науке о душевним болестима. Предавања у овој школи трају два семестра, а за редовне слушаоце примају се приправници са положеним факултетским испитом. За страные који уче или су учили правне науке ван Француске, потребно је још и одобрење универзитетске управе.

Отварању ове школе претходио је конгрес француске групе међународног удружења за кривично право, који је одржан у Паризу јуна месеца 1905. год., и који је изјавио жеље:

1. *Да се на правном факултетима организују нарочита предавања за теоријско и практично изучавање криминалних наука у опште, и*

2. *Да свеучиле у овој специјалној струци, слађате од стране надлежних професора, буду узете у обзир приликом постављања и унапређења чиновника.*

Крајем априла и почетком маја прошле године одржан је у Турину, у част Ломброза, *Шести међународни криминално-антрополошки конгрес*, који се такође занимао питањем о научној полицији, и изразио жеље:

а) *да се прибирају конфисковани предмети, помоћу којих су извршена дела истражена, ради образовања криминалних музеума, преко потребних за полицијске и судске студије;*

б) *да сви органи уведу за повратнике обилазна утврђивање идентитета, и то по једној истој методи, и*

в) *да се у програм рада одржи конгреса унесе питање: која су знања потребна истражним судијама и полицијским чиновницима да би ти рад у будућности био што више у складности са принципима криминалне антропологије?*

И најзад:

Децембра месеца прошле год. и на универзитету у Тулузи установљен је криминални курс са програмом, једнаким програму париске криминалистичке школе.*)

Овај летимични преглед поствика и важнијих радова на пољу специјалног обрађивања криминологије и научне полиције послужиће нам корисно за јаснији и боље схватање доцније излагања, које има за циљ да читаоце упозна са предметом и суштином научне полиције и најсавременијим научним методама за успешно вођење истрага.

Излазећи одмах, да ће се ово даље излагање, у главноме, састојати у резимирању најпотпунијег и за данас најбољег дела о овој ствари: *La police et l' Enquête judiciaire Scientifiques* (Paris, 1907) од *Алфреда Ничефора*, доскорашњег професора универзитета у Лозани, а сада професора на универзитету у Бриселу.

„Веровало се до скоро — а многи и данас верују — вели Ничефоро у предговору овог свог дела — да је довољно знати написат 300—400 параграфа казненог законика, и умети их протумачити и граматички и логички, па бити добар криминалиста. Помоћу овог система успело се, да се створе одлични „*мандарини*“ необичне умешне за одржавање законских формула, али потпуно страни, и стварном животу људи и криминалних факта корисни толико, колико је и величанствена колекција прелсторијских алата корисна индустрији XX века. Ови криминалисти научници нису хтели ни помислити, да је немогуће постати добар криминалиста ако се, поред апстрактних формула казненог законика, не изучавају и сами злочинци, и не упознају резултати разноврсних савремених наука, који у великој мери доприносе изучавању криминалитета и злочиначког персоналитета. Без помоћи опште и криминалне антропологије, опште и криминалне психологије и психијатрије, које су у проблеме злочина унеле нове погледе, немогуће је разумети шта је човек злочинац, и каква треба да буде одбрана друштва противу криминалитета?

Али примена ових резултата савремених наука на изучавање криминалитета није ограничена само на трансформацију појма о криминалитету, човеку злочинцу и казнама, већ, тако исто, додирује и све оно што се односи на разноврсна полицијско-судска истраживања, трансформишући стари емпиричне методе у прави систем истраживања и научних познавања. Судске и полицијске истраге, на овај начин, улазе у обим науке, да би се потпуно препородиле долажећи у додир са модерним наукама.*)

Дело Ничефорово за које је, узгред буди речено, написао предговор чувени јапански професор *Лакасањ*, подељено је на ове одељке:

1. *О прегледу места злочина и леша;*

2. *О откривању видљивих и невидљивих трагова;*

3. *О знацима идентитета;*

4. *О личном опису према принципима науке, и*

5. *О методи за вођење полицијских и судских истрага.*

Пре него што бисмо приступили излагању ових корисних и за нас нових ствари, потребно је да детаљније прегледамо узроке злочина, средства за њихово сузбијање и начин изучавања криминологије и научне полиције.

„Кио шта о свему овоме вели Ничефоро:

„Да би се што тачније одредио појам злочина и човека злочинца, криминологија почиње испитивањем основних узрока криминалитета у опште. Узроци ови, опет, могу се поделити у две главне групе: *спољашње* (географска и социјална средина и т. д.) и *унутрашње* (биолошке).

Да би се појмо механизам ових узрока, треба се сетити правила која, у механици, важе за паралелограм сила. Једно тело, наложено утицају разних сила, које на њега утичу у разним правцима и у разној сразмери, неће се покрети ни једној од ових сила, већ ће следовати дијагонали паралелограма, која се може конструисати према правцу сних ових сила. Дијагонала ова *резултанта* је различитих сила, које на тело дејствују.

Човек, који се увек може упоредити с телом, под утицајем многине сила поворава се, као и ово тело, резултанти.

Утицај географске средине на активност индивиду-а у толикој је мери и са толиком озбиљношћу изучавао, да су ова изучавања образовала специјалну грану науке — *социогеографију*. Под изразом географска средина треба разумети многину чинилаца: климат, природа земље, море, реке, планине, магнетичко стање атмосфере, светлост и т. д. Сви ови фактори

*) Revue pénitentiaire, № 1 1907.

на терет ставити, пошто он сам за себе не признаје кривицу. С тога је наследство нашло, да се они имају, у смислу § 36. полиц. уредбе, ослободити сваке одговорности.

Како је званичником утврђено, да је кажено 6 (шест) врећа барута, у бруто тежини 318., а чистог барута 300 кгр. то је наследство окружаљског, а на основу чл. 9. зак. о производњи, увозу и продаји барута, и § 1. а, 15, 16., 33., 34., 35., 36., 38., 40. и 41. полиц. уредбе, прецизни својом од 8. јануара 1907., год. № 237. казнило Рединца и Асања за ово дело крцумчарења 300 кгр. барута са по 10 дин за сваки килограм, тако, да казну плаћа солидарно, а ако је не буду могли платити својим имањем, то да им се иста замени затвором, рачунајући 10 дин. у дан затвора; затим, да се крцумчарски барут, вреће, револвер и коња с осталим стварима, које су при крцумчарењу узакоњене и одузете, продалу и новац понашње Министарству војном за барутански фонд.

По изјављеним жалбама, Државни Савет нашао је, да је окружбена пресуда наведена у основу правилна, али да не одговара закону у толико, у колико је наследство њене одлучило, да се и одузети револвер, уз остале ухваћене и одузете ствари барут, вреће и коње, прода у корист барутанског фонда, јер револвер не долази у оне предмете, који се, по чл. 6. и 7., закона о производњи, увозу и продаји барута, динамита и осталих експлозивних смеса, могу одузети и продати у корист барутанског фонда, пошто није ни спрама ни средство за изазив барута, нити пак служи као средство за унос истога.

С тога је Државни Савет, на основу тач. 14. чл. 144. Устава и чл. 9. зак. о производњи, увозу и продаји барута, одлуком својом од 6. априла 1907. год № 2.390 поништио окружбену пресуду.

М. В.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине мишковачке, актом својим од 6. фебруара ове год. пита:

„Од 1884. год. од како је земљиште ушло у књ. „Б“, готово без изузетка сви грађани ове општине, продавали су своје непокретне парцеле другима, са потврђењем уверења код општинске власти, јер тада њих нико није могао дати због терета мрав. каве.

У овој години многи од продаваца — и ако су имања продали и новац — куповну цену примили — устали су против купаца и продате парцеле узели у своју имућу натраг.

Од купаца пак, које је овакав случај нашао, већина обратили су се суду с тужбом, да суд осуди продавце, да им врате дату им куповну цену, кад су сами продају нарушили.

Моли се уредништво за објашњење:

Да ли су купци у праву да траже у овакоме случају дату куповну цену натраг, као и то: да ли је суд надлежан за решавање оваких спорова код којих куповна цена прелази *100* динара.“

— На ово питање одговарамо:

Кад год непосредни предмет суђења, није непокретно имање, онда су општински судови и надлежни и дужни да суде по свима тужбама, где предмет не прелази 200 динара.

Како и у овим случајевима, које суд износи, купци не траже имање, него повраћај куповне цене, јер су продавци сами раскинули уговор повраћајем имања у своје руке, то је суд надлежан да суди кад год се тражење не пење преко 200 динара (§ 6. грађ. суд. пост.)

II.

Суд општине варошице Рашке, актом својим од 28. фебруара ове год. Бр. 546. пита:

1. „Један земљодељац предстао је општинском суду и изјавио: да је ухватио пет оваца у штети на своме пољском имању, и ухваћене овце предао општинском суду; по том је одмах штета процењена и пресуда ово дана постала извршна. Ову би стоку на основу чл. 9. закона о чувању пољског имања требало предожити и доћи за наплату причињене штете. Али досадашњи нема више никакве покретности сем ових 5 оваца, а од земљодељства имања и никаве је свог имовног стања сиротног, онда да ли се коси овака радња са § 471. грађ. суд. поступка?“

2. Два сељака договоре се како да најпре продају и куповину свог имања, па да би избегли веће плаћање државне таксе и осталих трошкова овако раде:

Један од њих предстане општинском суду и преда писмену тужбу, у којој наводи: да му је тај и тај заузео њиву или ливаду, стављајући пере и граниче, као и процену испод 100 динара, па доказ нуди главну заклетву и повраћајну прима, и подноси уверење да тужени има доста земље за уживање сем спорне. Суд општине прими такву тужбу, поступи даље по закону т. ј. позива туженог да на тужбу одговори који поред осталог прилаже на предност спора, даље суд одређује рочишта за пресуђење спора.

На дан одређеног рочишта пристају обе парничне стране и изјављују да су се ово спорног имања поравнали, да исто остане у својину тужиоцу, или буде спор пресуђен на главној заклетви, а осуђена страна нехтедне исту положити, и тако пресуда постане извршна у корист тужиоца и са тиме тужиоц — купац добије давну исправу за спорно — куповно имање.

То исто имање преди преко 1,500 до 2.000 динара. Да ли у оваквом случају има кривице и до кога? и

3. Сме ли суд општински издавати уверења о сиротном стању раздвојено жени, деци и родбина им је доброг стања?“

— На ова питања одговарамо:

1. Истина, у чл. 9. закона о чувању пољског имања стоји, да ће за накнаду штете сопственик бити одговоран пред отоком, која је у штети ухваћена, а ако она не залаже за штету, онда и осталом имовином.

Али, како је ово закон, који само регулише право на изношу накнаду, али не прописује и начин извршења, то ово последње има да дође у област закона, који специјално говори о томе: шта се може узети у попис за извршење пресуде и у којим случајевима.

Тај пак, закон, јесте грађански судски поступак који у § 471. тач. 4. у вези са тач. 16. штити земљодељцу од продаје 2 вола, кад год није штета причињена злочином, преступљењем, или нетуђењем из *користољубља*;

2. Није искључена могућност, да овим начином отуђују своја имања и они, који имају довољно земље за уживање по § 471. грађ. суд. поступка, као земљодељци, да би избегли велике трошкове и дангубе око убаштињења и преноса тапије, али је ипак него сигурно, да се тим средствима користе врло често они, који по закону не могу отуђити имање, те се тако изигравају наређења § 471. грађ. суд. пост.

Да би се томе стало на пут, општински судови имају права, кад год стекну уверење да је предност оспореног земљишта већа од 100 динара, да одбаце жалбу по основи неналажености (тач. § 6. грађ. суд. поступка).

Да би рад суда у овим случајевима био правилнији, он увек треба, где поступка у предмет спорног имања, да анализирано последњој тачки поменуте законске одредбе, ону сазнаје путем вештака.

Тако ће судови успети, да суђењу изигравање § 471. грађ. суд. пост. које је донешен у једном општем интересу, да спречи осиромашење нашега земљорадничког света; и

3. Ако жене, које су напустиле своје мужеве или су их ови отерали, немају свога сопственог имања или зараде, па које би порез износио више од 5 дин. не рачунајући ту личност и прирезе, онда оне имају право на уверење о сиротном стању по чл. 2. тач. 8. зак. о таксама, без обзира на имовно стање њихових мужева, против којих мождa и поднеће тужбе, или њихове родбине, на чије имање оне немају права.

III.

Суду општине јаловик - изворске. На питање тога суда од 3. марта ове године Бр. 424, које је поновљено и актом од 3. априла Бр. 682, одговара се ово:

Ако дуговане суме дућанске аренде не прелазе преко 200 динара, онда ће заступник општинских подиће против дужника тужбу код суда те општине, на ће он, по оцени поднесених доказа, осудити дужнике или их ослободити.

Тек кад пресуде постану извршне, могу се извршивати.

Ако је потраживање преко 200 дин. тужбу треба подићи код Првост. Суда.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Љубомира Вукановића, родом из Чачка, који је у последње време служио код Милуна Весића из Грдице, тражи начелника среза жичког актом Бр. 6592 због крађе. Љубомир је стар 18 год., средњег у лицу рам, очију црних. Пребивање треба саопштити поменутом начелнику.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Пресудом начелства окр. моравског Бр. 4583 кажњено је оно лице, које се издавало под разним именима, протестном за сплада у Аустро-Угарској, шверцовањем је крађу папира у суми од 53.000 динара, па је 21. ов. м-ца (по новом) побегао. Антон је стар 31 годину, на себи је имао цивилно одело од зеленкастог штофа, при себи има пасош издат 6. фебруара 1906. год. за Северну Америку. Скреће се пажња свима класама да Антонь потраже, и у случају проналаска о томе известе Управу гр. Београда с позивом на акт Бр. 15615.

Тихомир Савић, бив. слуга из Скеле, напустио је крађу стварне 11. ов. м-ца Живојину Илићу, из истог места, па је но жалошћу дела побегао и до сада се није знало о њему сазнало. Тихомир је стар 21 годину, висок, у лицу плав, косе смеђе, од одела имао је на себи један комплет без рукава, сељачку доњу кошуљу, на глави шубару а на ногама опанке. Има једну белегу од посекотине на једној руци [!] између кажипрсти и средњег прста. Обраћа се свима органима општинским и полицијским властима да га потраже, и у случају проналаска страњарно спровоју начелнику среза посавског окр. каленовог с позивом на акт Бр. 5547.

Јанко Илић, земљод. из Осипића, има да одговара за опасну крађу код начелника среза бољевачког, али је пре неког времена побегао из општинског притвора и до сада се није могао пронаћи. Јанко је стар 40 година, средњег раста, сувоњав, у лицу пригонаљст, у пашком оделу, са зеленом белом шубаром на глави. Скреће се пажња свима полицијским и општинским властима да Јанка потраже и у случају проналаска страњарно га спроведу поменутом начелнику с позивом на акт Бр. 4471.

Стаоје Гаврић, из Драгишинце, који има да одговара за убиство, побегао је пре неког времена из болнице за душевне болести где је био унућен на посматрање. Оних дана пошао је у Шапцу, а дошавши на путу ка Обреновцу. Стаоје је стар 25 година, средњег раста, добро развијен, у лицу пригонаљст, малих бркова; од одела има један стари пешкеш, на глави шес са кајмаком а на ногама опанке. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже и у случају проналаска страњарно га спроведу начелнику среза подгорског с позивом на депешу Бр. 4488.

Јован Илић, дунђерин из Орања, среза јабланичког, 27. овог м-ца пасиште је одиео *Куруц*, кћер Цока Драгановића, земљодељца из Ивања, и до сада се није могао пронаћи. Јован је стар 50 година, висок, руса косе, обичних плавих бркова, лица дугуљастог, на десном образу има белегу од убода; од одела имао је на себи половни прне сукнене чакшире, зеленкасти, сукње, на глави шајкачу а на ногама пресне опанке са наџипама. Круна је стара 15 година, висока, косе прне, носа шиљастог, лица дугуљастог, на себи је имала од одела пазу рекућу, кућному шарену сукњу, на глави беду шарану а на ногама пресне опанке са наџипама. Нека их све полицијске и општинске власти живо потраже и у случају проналаска страњарно их спроведу начелнику ср. јабланичког с позивом на депешу Бр. 6724.

Непознати аликовци ноћу између 23. и 24. ов. м-ца убили су из пушке Михајла Лукића, из села Варошарја, пред шљивиком Константина Прванобића онд. По трагу изгледа да су била два аликовца. У шљивику Пандинировом нађен је један кукаст штап, заметен о једно дрво, и један пун шишир са катанцом у унутрашњости, на коме: „Живк Николић", а на путу нађена је једна чарва од пребедне пушке. Мисли се, да су ове ствари остављи аликовци. Нека све полицијске и општинске власти живо потраже аликовце и у случају проналаска страњарно их спроведу начелнику среза топличког с позивом на депешу Бр. 4573.

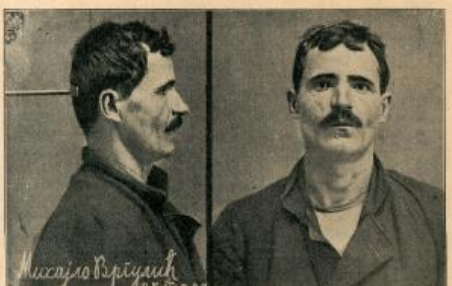

ску, пошто је изјавио да је отуд родом. Код њега су нађене исправе и на име Михаила Простокошића и Михајла Вргуљића. Он је сам изјавио да је зове **Михајло Вргуљић,** да је родом из Загреба и да је радио по Србији. Разуме још и Бугарског као рударски радник.

Управа града Београда са актом Бр. 16076, предала га је 26. тек. м-ца аустро-угарским властима, те се скреће пажња пограничним властима да му не дозволе повратак, а ако би ко што о њему знао треба да јави Управи града Београда.

Тихомир Марић, бив. трговачки помоћник из Београда, осуђен је пресудом Апелационог Суда од 19. октобра 1906. год. Бр. 8885. на једну годину полицијског надзора, али се до сада није могао пронаћи да се подвргне надзиравању тога надзора. Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима да Тихомира потраже, и у случају проналаска пена га подвргну надзиравању досуђеног му надзора и о томе известе извршивши свакакви с позивом на акт Бр. 4342.

ПОТЕРК

Антон Унчовски, родом из Кенгисфелда, који је у последње време живео као трговац

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије

Непознати крадљивци украли су две краве Стојну Јовановићу земљодељцу из Житорађе. Једна је крава мајора 7 година, сиве длаке, са заломљеним једним ротом, а друга је матора 6 година, црне длаке. Депеша начелника среза мајданпечког Бр. 3844.

Ноћу између 18. и 19. ов. м-ца непознати крадљивци украли су из затворене штале две коле Живку Матијашевићу, земљод. из Аранђела. Једна је во длаке сиве а друга је плаве, обе су матори 6 до 7 година, без рожања. Депеша начелника среза колубарског окр. београдског Бр. 4874.

Ноћу између 10. и 11. ов. м-ца непознати крадљивци украо је из затворене штале једну кобилу Радулу Дамјановићу, из Танде. Кобила је матора 10 година, црне длаке, са ознаком „О", непотковања, без рожања. Депеша начелника среза поречког Бр. 3084.

Ноћу између 11. и 12. ов. м-ца непознати лопов украо је једног коња Илији Бирману, из Топонице. Коњ је матор 4 године, неисечињен, дорастог, на леву ногу, под пичице, има белегу од ударца, а на леђима белу длаку од убоја. Депеша начелника среза поречког Бр. 3097.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове покрађе.

НА ЗНАЊЕ

Комплети „Полицијског Гласника" за 1905. и 1906. год. могу се добити у уредништву по цену од 20 динара за једну годину, у елегантном тврдом повезу. Новац треба слати благајни Министарства Унутр. Дела.

Уредник, Душан Ђ. Јовановић

БРОЈ 19. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 6. МАЈА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се вуче у напред, и то најмање за пола године, без обзира у каквијех класи, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатници у општ 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу чл. 1. и 3. закона за морење, опис и идентификационе књиге, поставити:

за секретара друге класе антропометриско-полицијског одељења Министарства унутрашњих дела Душана Ђ. Алексића, секретара треће класе истог одељења.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 1. маја 1907. год. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за члана друге класе Управе града Београда Антонија Цицдовића, начелника исте класе среза врачарског;

за начелника прве класе среза врачарског Стевана Вељића, члана друге класе Управе града Београда, — по потреби службе;

за начелника прве класе среза ваљевског Милана Лазића, начелника друге класе истога среза;

за вршиоца дужности члана Управе града Београда, у рангу среског начелника друге класе, Милана Срећковића вршиоца дужности члана исте Управе у рангу среског начелника треће класе;

за начелника друге класе среза добричког Милутина Пекалина, начелника треће класе истога среза;

за начелника друге класе среза крагујевачког Момчила Здравковића, начелника треће класе истога среза;

за начелника друге класе среза јасеничког, округа крагујевачког, Димитрија Стевановића, начелника треће класе истога среза;

за начелника друге класе среза београдског Петра Чајевића, начелника треће класе истога среза;

за начелника друге класе среза подгорског Драгомира М. Николића, начелника треће класе истога среза;

за начелника друге класе среза рајеског Милана Струпалића, начелника треће класе истога среза;

за начелника друге класе среза пожаревачког Манојла Лазаревића, начелника треће класе истога среза;

за начелника треће класе среза трстеничког Чедомира Алексића, полицијског писара прве класе истога среза;

за полицијског писара прве класе среза прокупачког Јована Спиридоновића, полицијског писара исте класе Управе града Београда, — по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза колубарског, округа ваљевског, Александра Грујића, среског писара исте класе у пенсији;

за полицијског писара друге класе среза ораховачког Витомира Денића, бившег полицијског писара исте класе; и

за полицијског писара треће класе Управе града Београда Александра Сапића, полицијског писара исте класе среза провуначког, — по молби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 1. маја 1907. год. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Велисав Аџковић, писар прве класе среза расинског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја, с пенсијом, која му по годинама службе припада, — пошто је Указ од 22. априла 1906. год. којим је на основу §. 76. истог закона отпуштен из државне службе, поништен одлуком Државног Савета Бр. 2784. од 17. априла ове године.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30. априла 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Риста Протић, писар прве класе среза ораховог и Драгутин Поповић, полицијски писар друге класе среза полубарског, округа ваљевског, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда отпуште из државне службе, с тим, да им се на име помоћи издаје из државне касе по 30% од досадање њихове плате.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30. априла 1907. год. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Д-р Солимиру Ђорђевићу, постављеном физикусу округа ужичког;

Д-р Алексе Савићу, постављеном лекару среза лабупчанског; и

Д-р Драгомиру Николићу, постављеном лекару среза прокупачког, уважене оставке, које су поднели на државну службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30. априла 1907. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за физикуса окр. пиротског, Др. Димитрија Мишића, физикуса окр. топличког;

за физикуса окр. топличког, Др. Младена Грујића, физикуса округа пиротског;

за физикуса округа ужичког, Др. Тодорија Мирковића, физикуса окр. тимочког, са седиштем у Књажевцу, сву тројицу по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30. априла 1907. год. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за лекара среза лабупковичког, Д-р Драгутина Радишића, приватног лекара.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 1. маја 1907. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(наставак)

А. Доказна средства првог периода, од 1804 до 1842, била су она:

1. *Заклетва.*

Од формалистичких доказних средстава старог Српског Кривичног Поступка заклетва се најчешће употребљавала као доказ и после ослобођења од 1804 године. Њоме се могао прибавити потпун доказ о виности или невиности оптуженог, па се, према томе, овај на основу ње осуђивао или ослобађао. Заклетву је по правилу полагао оптужени, после које му је тужилац веровао. Ово потврђује један случај од 16 децембра 1811, који гласи: „Дошао суду Григорије Андрејевић из Ковиљаче и Вулета из Трбушца, зверичке нахије, и пређашње Симу Николића из Ковиљаче, да је исти Сима два вола украо од горепомењуте двојице. Но Сима закле се. И тако по суду и његовој заклетви остадоше оба вола Симе Николића.“[18]. Често пута се спор свршавао само изјавом оптуженог да хоће да се закуне, и ако му је тужилац поверовао, онда се заклетва није ни полагала.

Која ће се од странака заклети решавао је спорazум, али ако се до спорazума између њих није могло доћи погађањем због тога, што су обадве странке хтеле да се закуну, то је тај спор решавао суд и то коцком. Ко је извукао кицку, тај се и заклињао, што потврђује и једна пресуда шабачког магистрата од 7 јула 1808, која гласи: „Стојадин Јелић из Мачве тужи за кобилу да је украо Лука Гвардијевић из Бакевине зверичке нахије. Тако код суда обадвојица хотели заклетву примити, тако бацисмо кокку, и паде кокца Луки Гвар. и њему дадосмо.“[19] — Ако је у ком случају било више оптуженика, па би они били у блиском сродству и живели у једној кући, то је обично један, и то старешина куће, полагао заклетву, да нико од њих није учинио дело за које се оптужују. Доказ за ово налази се у једној пресуди пожаревачког магистрата од 25 јануара 1839 бр. 165, која гласи: „..... За то је магистрат по овом, и над се је Јован сам својевољно заклети хтео, да нико из куће његове Станину тепсију украо није, Јовану дозволио, те се заклео, да ни он ни други ко из куће његове Станину тепсију украо није и с тим су обе стране отпуштене.“[20] а оптужен је био Јован и његов син Илија. — Заклетва је полагана у суду или пред игуманом манастирским пред старешином и братијом манастирском а у присуству неколико грађана.[21]

Нерационалност заклетве као доказа у Кривичном Поступку увиђала се у ово време све више и више. Најбољи доказ за то јесте, што се заклетва у свима случајевима могла употребити на последњем месту, т. ј. у осталим сваког другог поузданијег доказа. Кад се виност оптуженог није могла доказати ни признањем, ни сведоцима сведока ни којим другим бољим доказом, тек се онда допуштала заклетва као доказно средство. Ово јасно потврђују пресуде из доцнијих година, кад се већ више почела увиђати непрактичност употребе заклетве. Тако Народни Суд у свом извештају кнезу Милошу од 25 маја 1825 наводи, како је Петрија удова пок. Симе Алексића из Медвеђе осумњичила Даницу супругу Јована Здравковића оидашњег да јој је она украла накит, јер је она (Даница) видела, где је накит био остављен. У даљем извештају вели Народни Суд, да јој „но самог овог подозрења“ и „без сведоџбе никакове“ није могао учинити „доказ-творење“, већ јој одговорио, да или Даницу закуне или да чека док се другим доказима не пронађе кривац.“[22]. Ово се још боље види из пресуде пожаревачког магистрата од 5 јула 1843 бр. 182, у којој се вели: „...но будући да оптужени при чињењем над њиме чрез пребивајући 14-дневни ако иследовању никакво није признао, да је наведену пошру учинио, са изговором да су чараше и пређа његова, као што о томе и примарителни суд села Јонушника, с писменим извештајем својим од 20 јуниа т. г. бранећи га као невиног посведочава: а тужитељ никакови други доказателства с чим би тужбу своју против оптуженог подкрепио, сведоке набавити и поднети није могао, — то суд овај у данашњем заседању своме решава: да се оптужени почен по пронесеној форми заклетву како ову пошру учинио није положио, без свако даље казни слободан кући својој отпусти, и да га тужитељ у име тога више узнемиравати не може.“[23]

Најзад, ово питање о доказној важности заклетве и њеној употреби решено је и законским путем и то чл. 48 устројства окружних судова од 26 јануара 1840, који гласи: „заклетву као свештву нала уважавати: и зато да се само у крајњој нужди и у недостатку или недостаточности остали доказателства заклетва употреби.“ [збор. I. 191].

Овакво ограничење заклетве било је знак њеног скорог потпуног укидања. То је пресудно и учињено доказним правилима од 1842, у којима се о заклетви као доказу не говори. Али су судови, сналазећи не разумевајући ту пробутну забрану, и даље поред осталих доказа употребљавали и заклетву као што се види из раније наведене пресуде пожаревачког магистрата од 5 јула 1843, те је Апелациони Суд био принуђен и изричио да забрани употребу заклетве расписом својим од 16 септембра 1844 бр. 1278, који гласи: „да суд у напредак при иследњивању кривичног предмета ни поштено не усуди се, надлежном пришту то питање постављати: да ли он ово или оно обстојательство са заклетвом може потврдити, или пак са истом невиност своју оправдати, и још мање да му допусти, да он (кривац) тога ради поменуту заклетву и полаже; но да на против кривичне предмете по пропису свога Устројења и начину какве је до јако и то без заклетве убичаен био, иследује, остављши пришту међутим призиву, да он потворено на њега преступљење или злочинство, другим, на позиву њему стојећим средствима, опровргава, и тако невиност своју, ако му је могуће, оправда, имајући у том случају, док се криминални поступак не изда, прописани Поченитељством Правосудија под 11 фебруара 1842 год. № 364 правила придржавати се.“[24]

2. *Свод.*

И свод је једно од доказних средстава старог Српског Права, која налазимо у примени и у обновљеној српској држави. Задржао је исти значај и употребљаван се на исти начин и код истих кривичних дела, као и у старом праву. Ово случајеви показују, да се свод употребљавао као доказ само код кривичних дела крађе стоке, што јасно доказују ови примери: „Писато писмо магистрату крагујевачком за коња, ко-

[18] Гласник II од. Протокол шабач. магистрата № 875; тако исто № 82, 151, 165, 173, 195, 288, 274 и т. д.

[19] Гласник II од. Протокол шабач. магистр. № 277; исто и № 278.

[20] Ст. Милојковић, Судска у инсп. Србије 173. бр. 240.

[21] А. Јовановић, Прилози за историју старог српског права 35.

[22] Држ. Арх. Конц. Канц. Народни Суд 1825 годиште.

[23] Ст. Милојковић, Судска у инсп. Србије 169 бр. 308.

[24] Коруб Петровић, Решења закона, уредаба .... 210.

ега је Равалио из Драче познао у Ресани у некога Јанка — да призову казуђера Макеу и још кметова из Драче, ако овамочке да је Равалион коњ, да узме Јанко, и он нека каже, од кога је; купио, и да пошљу за оног, од кога је Јанко купио; кад они дође, онда да пусте Јанка, а они нек да каже, ко је њему дао: тако редом док се нађе, ко је из комаре узео.«[20]

Исто потврђује и једна пресуда шабачког магистрата од 1 маја 1841 бр. 791, која гласи: „дошао к суду Јован Мијатовић из Бадовинаца, и познао свог коња у Нанка Бељубабе из Јаловника, кога му нестало пре 6 година и судом повратио. По истог коња показа Јован Станић, да је купио од Николе Стојића из Дробњака, а Никола купио из Томисавца од Трнчуна, а Трнчун купио од Стевана Турчића из Петковаче, а Стеван са друштвом својим украо од Јована Мијатовића. Тако ми пресуднемо: да се коњ Јовану Мијатовићу поврати, а они како су један од другога куповали, да поиде поврате, и Јовану Станићу 58 гроша, што је за коња дао, да исплате.«[21]

Већ по томе само, што је свод био доказно средство само за једно кривично дело, био је у много мањој употреби од заклетве. Сем тога, свод је, као доказ и код крађе стоке, све више ишчезавао тако, да га у доцнијим пресудама врло ретко или готово никако не налазимо. Ниједна уредба о њему не говори, из чега се може извести, да га је нестало пре но што је његова употреба, онако исто као и употреба заклетве, престутно забрањена доказним правилима од 1852, која свод и не помињу.

(наставиће се)

Д-р Бен. В. Марковић.

ОПШТИНА

(наставак)

Али како је он, истина у много друкчијем облику, био предмет оцене и од стране И. Скупштине држане о В.-Госпођини 1864. године, и она учинила и изнесе своје примедбе, ред је да и те напомене нагласимо, то да се види, докле је ишао захтев самих представника народних онога времена у овоме погледу.

Како су оне примедбе кратке, то ћемо их овде изнети у целини. Оне гласе:

„ПРИМЕДБЕ
народне велико-госпођинске скупштине
на
материјал за закон о општинама грађанским

1. У §. 36. требало би последњи став изменити, па да и други грађани могу за себе послати на општински рад замену у њима, који су способни за тај посао, а да не траже за то допуштења од власти, јер би то било теретно и дангубно;

2. §. 50. да се дода, да буде казњен сваки који не дође на збор општински, а не извини се довољним узроцима;

3. §. 84. да се измени што се тиче чланова општинског суда, на да остане тако, да, осим председатеља, не буде више од двојице чланова у сваком општинском суду, макар се општина састојала из више села;

4. К. §. 86. да се дода ово: кад би се увидело, да је мала плаћа кмету, који се поставе у које село, онда надлежна власт може одредити томе кмету плату, а општина биће дужна давати му је. И

5. У. §§. 120. и 124. да се изостави реч о бирању председатеља и чланова општинског суда, па у §. 125. да се дода ово: Кад треба да се бирају ти општински званичници, онда се састају кућне старешине, па из своје средине на сваку десеторицу или одређују гласањем по тројицу као одборнике, а после ови изберу кметове.«.....

И ако се у протоколу IX састанка редовне Народне Скупштине, држане 27. августа 1864. године, назначито наглашава, како је између народних посланика и господе Министра било разговора „о многим појединим одредбама овога пројекта“, ипак јако жали у ови, да се Скупштина задржала само код седам чланова овога пројекта.

Ово слабо интересовање, да не рекнемо равнодушност према једноме закону, који непосредно и у првом реду мора и треба да интересује народне представнике, просто је неразумљиво.

Ако би га објашњавали напрегнутошћу самога пројекта то би била заблуда; а ако би покушали да то објаснимо тиме, што би признали да народ у опште није давао важности уређењу општина, онда би му чинили неправду, јер и ако су се на неким ранијим Скупштинама, па и на самој овој чули и доста конзервативни погледи, опет је општина била предмет приличнога старања народног, бар у ономе делу, који пружа народу право избора општинских чланака.

Наравно, да су се многе Скупштине разликовале у оцени онога права, јер су га извесне жеље проширити на већи број гласача, а неке задржавале само за кућне старешине; али као што смо и раније нагласили, увек се истицала жеља, да то право нарочито остане неокрњено.

Само се ипак мора признати, да Велико-госпођинска Народна Скупштина није поклонила овоме пројекту довољно пажње, и да су у јој и примедбе, које је учинила, неодређене.

Јер, докле у чл. 56. пројекта тражи измену у томе, што би се казнио сваки онај гласач, који на збор не дође и изостанак не оправда, те тако значај збора хоће да подигне и грађане принуди на поштење рачуна о општинским интересима, дотле код чл. 125. тражи да се ово право да само кућним старешинама.

По томе измењујуће је, да је сама влада нашла разлога да ово право прошири, и пренесе га по селима на све пунолетне грађане, задржавајући, наравно, ипак неопходан начин бирања.

Имајући пред собом онако и писмо Министра унутрашњих дела, и примедбе саветске и скупштинске, на чијем поређењу између погледа изнесених у њима, мораме признати, да је Државни Савет био либералнијих погледа и од Министра и од Скупштине.

Наравно да тиме нећемо да кажемо, да би све то, што је он истицао било боље од онога, што је изношено са оне друге стране, јер је све то зависило од прилика, у којима се онда налазио наш народ, али ипак истичемо то као разлику погледа.

После онога, ред је да се вратимо на сам закон о општинама од 1866 године, те да на тај начин одговоримо ранијe постављеном питању: шта је овај закон пружио народу, и је ли задовољио захтеве прилика и времена?

И одмах морамо да признамо, да је закон веома брижљиво израђен.

Овај период од 26 година, који је претходио изради овога закона, као период самоуправних општина, пружио је могућности да се и горе на њиховим напазе и уоче многе ствари,

[20] Кара-Ђорђева законодавна протокола 17 № 687.

[21] Ракопис II од. Протокола шабачког магистрата 197 № 971; исто и № 175, 430, 793 и др.

које су имале да се обухвате и унесу у закон, те да он одговара потребама онога времена, а и материјал, који је прибран од нижих власти, пружао је обилате могућности за то.

Све је то, пак, после систематски средјено и дотерано, и нисте се у два маха чуло и мишљење Државнога Савета, на чак и једне скупштине, као што смо иначе видели, онда је преносећи и знатне уредбе из страног законодавства, дошао закон.

Ако погледамо како се одако и на јуриш нашу закони за неколико последњих деценија, онда морамо признати, да су наши стари то радили много забавније и средње, те отуда мање рђаве законодавство знатно одмаче од онога позније и у јасности и одређености својих одредаба, и у томе, који се закони новим именују и укидају, те се није могло догодити, да но два закона регулишају један исти однопај, као што је то доцније бивало.

Својим одредбама, закон је овај на основа изменио дотадању нашу општину, нарочито у самоуправном погледу.

Ако је дотле круг њеног самоуправног рада био неопредељен и скучен: ако је туторство власти било тако осетно, законом овим је све то измењено.

Стварајући општину по прилици монархиско-уставне општине, законодавац је дао народу све повластице, које су пружали и закони многих напредњих држава.

Тако, он је пружио право гласања на збору по сеоским општинама свима пунолетним грађанима, *без икакова ценауса* а у варошким општинама везао га за ценаус од 6 талира (чл. 14, зак. о општинама), те је, тако, у погледу сеоских општина био напреднији од садањега закона (види чл. 30, садањег зак. о општинама), све и кад се узме у обзир оно ограничење из тач. 5. овдашњег закона.

Пружио је збору непосредно право бирања општинских одборника а посредно и кметова.

Поред овога права гласа, пружио је он општини широко право самоопредељења.

Да би то било очевидније, ми ћемо овде навести извесне одредбе, које утврђују права: суда и одбора.

Тако чл. 35., који говори о суду као власти општинској „која има да заступа и чува општинске интересе,“ оставља ова права суду:

„1, бира писара и друге званичнике општинског суда, и предлаже ји на потврђење непосредно надлежној власти;

Избор лекара и инжињера подноси се на одобрење надлежном Министру;

2, управља општинским имањем, старајући се да се што од истога не окрши неумани и неуништи;

3, расподаже општинским приходима;

4, предлаже општинском одбору суму, која је потребна да се као прирез покупи, па у сагласноју са одбором расподаже исти, као и друге општинске терете, на поједине житеље;

5, води рачун о свима приходима општинским;

6, води бригу о сиротињи општинској;

7, надзирава над туторима, који рукују са пупилима имањем, па кад примети да тутори несавесно поступају са пупилима и њиховим имањем, извештава о томе надзорну власт;

8, даје сведочанства о владању појединих житеља, о њиховом стању, имању, средству и другим њиховим личним односењима;

9, уверава се, да ли се протоколи крштени, венчани и умрли уредно воде.

У сеоским општинама ово ради надзорна власт.

10, сведочствује при попису житељства са државним властима. Води тачно списак чланова своје општине, списак лица способни за гласање на збору, као и списак оних лица, која су дужна порез плаћати;

11, чува сва општинска писма, акта, књиге и томе подобно;

12, издаје сведочанства о томе, да је неко жив, да се налази у општини и тим подобно;

13, управља општинском имотом, помоћу које стоји општина у понтанској вези са другим суседним општинама; и

14, прима и одпушта општинске службенике.“

По члану 65. поменутога закона, одбору је дато право састављања општинског буџета и прегледања општинских рачуна, а чланом 66. је остало, дата су му и ова права решавања:

„2, да се заведе неко ново општинско звање, или да се умножи број општинских званичника и служитеља;

3, да се ко власти, да може општину у парницама пред судом заступати;

4, да се одобри куповина и продаја као и давање под закуп непокретна добара;

5, да се општина може задужити по одобрењу више власти;

6, да се предузму ма какве општинске грађевине;

7, да се на општину разреже прирез, или иначе да се општина прими на какког терета, и да се расподељује израда јавних послова кулуком.

Сем суђења грађанских спорова по грађанском судском поступку, и кривична по полицијској уредби, држава је на општинску приведа још знатан део послова, од којих су неки дотле припадали само држави.

Ти послови побројани су у чл. 34. зак. који гласи:

„Општински суд, управљајући полицајну власт, врши следеће послове:

1, стара се о чистоти у месту и околини;

2, стара се о безбедности лица и имања у општини;

3, води надзор над општинским и државним зградама, које се у општини налазе и које су његову бригу поверене;

4, стара се о добром одржавању кућрије, друмова, о обалама река и потока;

5, стара се о предупређењу пожара и о средствима за гашење;

6, стара се о одржању здравља људи и стоке у општини;

7, води надзор о разним мерама, којима се служе трговци и други људи, кои на пору што продају, и у опште да се прекаре недозвољају;

8, надзирава над механама, кафанама, гостионицама, да ли се извршују прописана правила;

9, води бригу, да ко не даје повода и не иде на руку разузданости и скаредности, на све, што је противу морала и добри обичаја има да одклони;

10, представља државним властима своје сажитеље, кои желе добити пуне исправе за стране државе;

11, води списак странаца;

12, надзирава над лицима, која су од суда или од полицајне власти стављена под надзор, а за лица покајерног и поморалног владања чини, сходно закону, надзорне кораке;

13, стара се о томе, да у општини не буде просјака и беспосличара; и

14, настојава, да родитељи своју децу у школу шаљу.

(наставиће се)

Димитрије С. Илијевић.

АМЕРИКАНСКА КРИМИНАЛНА ПОЛИТИКА

изводи из једног јавног предавања

професора Dr **E. Freudenthal-a**

На скупу чланова немачке групе Међународног Крим. Удружења, одржаном 4. септембра 1906. год. (по новом), уследи извиник и проф. у Франкфурту на Мајни Dr. Freudenthal држао је предавање о горњој теми, које је нашило на најживље одобравање свију присутних правника.

Ми ћемо на овоме месту изнети у изводу садржину овога поучног предавања.

У почетку свога предавања говорник је утврдио, да су у Америци још пре неколико деценија практично остварени по неки криминално-политички предлози, око којих се у Немачкој данас води жива теоретичка препирка, иако о предлозима из програма ове школе. И што је још најбоље ти су предлози остварени у свако од самених држава на други начин, тако да нам се тиме пружа драгоцена могућност да можемо упоредити разне системе.

Пре него је прешао на значај америчке криминалне политике, говорник је нагласио, да не треба сматрати као да су тамо преко океана сва људска уређења без икаквих мана. И слика Америчких казнених прилика није без својих мрља. Тамо пре свега недостаје свака поуздана *статистика*. Та млада а велика земља нема чак ни приближно нешто, што би одговарало одличној немачкој државној криминалној статистици. Али, тамо се верује, да се и без ње, на основи других извора, може знати, које мере из новога система треба одржати. Говорник није нашао у Америци ни на једног стручњака, који би му и најмање био нескритичан за питања о њиховим криминално-политичким уређењима. Зато би баш и било погрешно и неумесно, ако бисмо сматрали, да је за оцену употребљивости америчког извршења казне потребно да чекамо, док Америка не добије своју уређену статистику.

Као другуману имамо за тим једно зло за америчко чиновништво — Spoil — System, противу кога се данас води упорна борба: зло је у томе, што се у казнене заводе постављају много стварно неспособна лица као владине присталице, а одатле се терају најспособнији људи.

К тому долазе и други недостаци као злоупотреба са дневницима чиреча и у опште политичара на извршење казне у појединости. И са њиховим малим затворима — Jails —, који у неколико одговарају затворима код српских судова у Немачкој, не могу се баш похвалити Американци. Уверавање директора једнога таквог угледног Jails-a, како он не допушта играње карата његовим затвореницима, показује један њихов недостатак тешко разумљив за нас. На и код самих њихових нових казнених завода — Reformatorien — није баш све, како би требало да буде. Негде је настао одређен сваки умлив на трајање казне, а на другом месту је прен-брегнута телесна настава. На трећем месту опет ћелије за два лица — знак осуђене у простору — изгоне на превремена отпуштања.

Толико о манама, које њиме представљају само сенку крај велике светлости. Али опет не треба узети, као да би сасвим, што је за Савезне Државе добро и опробано, биле одмах добро и за Европу. То сам запион од прилика сваке поједине земље. За Немачку су од битно важности америчка уређења баш на криминално-политичком пољу за то, што је тамо и у Немачкој развитак више потпуно паралелно.

И у Америци су некада биле у љутој борби казне одмазде и циљне казне, па се често пута још и сада чује по који одјек те борбе. Некада је дух освете владао и америчким казненим заводима. Што је ово схватање тако брзо потиснуто заслуга је не само правника, који су у главноме стално били у опозицији, већ и теолога, социолога и учитеља. Сваког овом изврстку јако је помогао и сам карактер народа. Он има нарочитих својих одлика. Уз то он је богат, он воли своју децу и о њима се стара покапито на дирљиви начин; Унија би се спокојно могла назвати земљом *старања за омладину*.

Резултат развитка није био укидање старога система. Широке области у Америци и данас припадају казни одмазде, на основи које у већини државина влада за убиство смртна казна. Говорник је присуствовао једном извршењу ове казне електрицитетом у државном калапату у месту Auburn и по уписима, које је он добио, налази да тамо извршење није преморучљиво за Немачку.

Стари систем одмазде важи између осталог начелно још и у државним казаматима (State Prisons), који одговарају немачким робијашницама (Zuchthäuser). Али и у њих овде, овде већ сасвим продире нови систем са неодређеним казнама, прогресивним системом и т. д.

Свакако да тамо преко има људи, који о непријатељем гледају на ову или ону нову меру. Али бар говорник није нашао ни на једног човека, који би у начелу био противник увођења новог система, и који би стари систем одмазде *као такав* још хвалио, ма да тиме неће да каже, да баш нема ни једног.

У Америци дакле влада нови систем. Основа, на којој он почива, протежно је социолошко схватање злочина; биолошко схватање потискује у је као и у Немачкој, а пре свега у Међународном Крим. Удружењу. Мишљења свију меродавних људи за казнене послове, директора завода, и социолога показују увек, да они усвајају претежни значај друштвених фактора код злочина.

На тај начин унапред је одређен задатак суда и казнено-извршних власти. Ко у учиниочевој околини, васпитању и т. д. види најглавније погодбе злочина, тај мора у сваком поједином случају прво да констатује те погодбе, па за тим да гледа да их за будућност измени! Обавезе ово прши се у Америци. Један судија, борац за особене судове за омладину, који да за судију није главно утврђивати, шта је и како неки дечак украо, већ зашто је украо и како се може спречити поврат? Тако смо дошли до питања: шта се чини у Америци, да се постигне тај крајњи циљ сваке криминалне политике, да се *сузбије* поврат? Одмаком од старе од младих злочинаца.

Мало се што може казати о коначним резултатима учињеним за старе злочинце на биги они злочинци из навике или по позиву (професионални). Социолози за њих препоручују неодређене казне, које су на њих већ примењене у појединим државама, као у држави Connecticut и другима, али је и то примењивање колебљиво, јер се у појединим државама ове казне укидају тек што су уведене, па се по том опет јављају тешке за поновно увођење.

Али тежиште америчке криминалне политике лежи у поступању са почетницима у злочину — са омладином и онима који се први пут кажњавају. Ова три наслова показују сва поступак према овим лицима: I *Поправни систем* (Reformatory System), II *Пробање* (Probation) и III *Судови за омладину* (Juvenile Courts).

I. Поправни систем.

Још од 1825. год. постоје у Унији поправне школе Reform Schools за малолетнике по правилу преко седам па до петнаест или шеснаест година. Пропишене поправних принципа остварених у овим школама на старије особе до 25-те год. (Пенсилванија), 30. (Њујорк), па и 40-те (Массатусет) и стварне *поправне* казнених завода (Reform Prisons) за та лица није постигнуто без борбе. Главна заслуга за то припада првом америчком конгресу за казнене заводе одржаном у Цинцинату 1870. год. Поправна казна пуни пут је у њиној мери практично остварена у казненом заводу државе Њујорка, у Елмира.

У одније у реформне казнионице могу бити увођени само они малолетници (у горе поп. ширем америчком смислу), који још нису искусили казну лишења слободе због злочина (felony), *мислећи у овоме смислу*. Свуда важи начело, да за малолетнике морају бити нарочити *завода*, а не само нарочита одељења у истоме заводу. У Немачкој за малолетнике постоје у опште само два особена казнена завода, у осталом постоје само особена одељења код појединих казнених завода.

Али се тамо разликују једно од другог и обе врсте поправних завода, реформне школе и реформне казнионице, што је могућно више. Оба хоће поправку, само што је у казнионицама оштрији зант него у школама. Поправне школе међу се у више маха злочести своја имена, зато, што их је народ једнако сматрао као казнене заводе. Оне и по својствости сада имају само продужно по печата од казнионица. Немају бодема и састоје се из одмалади у појединим кућама.

С друге стране *реформне казнионице* свима средствима теже за тим, да се не бркају са казнионицама у старом смислу по свега зато, што оне отежавају напредак осуђеника. Говорнику су приповедали о нетактичности једнога гувернера, који је заточенике једног оваквог завода основно са „осуђеница," на су

њему препоручили да их он оспособљава са „младићем."

Задатак је реформних школа образовање (Formation) младића до 16-те године, а реформних казионица је циљ преображај (Reformation) младића преко 16 година. И образовање и преображај, пак морају се прострети на целог човека — на његово тело, разум и карактер. Нас интересују у овом реду васпитне мере у реформним *казионицама*.

У њима извршење казне управљено је на оно, *које су способни за преображај*. Они који је неспособан за то, чим се као такав признесе, без икаквих обзира тера се ако не у какав завод старог система одмазде. *Дакле за лица способна за поправку циљ им казне, а за остале одмазда!* Тога ради одмах у почетку, као код лекара утврђивање дијагнозе, мора се најтачније испитати индивидуалитет сваког појединца. То се чини интервју-има одмах при доласку у завод код новог лица и ти разговори чине основу индивидуализирању сваког осуђеника.

У тим казионицама на прво место преображава се *тело*. То се врши сналжном храном, кувањем, масажом, гимнастиком и *калотерапи лечићи* ослобађања. На лечићи ред и строгост наручито се тамо много полаже, јер то пре свега даје жељену правилну, да се подстакне частољубље код осуђеника.

Друго, образовању *разума* служе — бар у дивно уређеним пелакним Reformatorien — многобројна научни и стручни техничи курсеви. К тому долазе и богате библиотеке. Да би осуђеници имали стално неке са школским светом служи се лилини објавама, у којима се обнављују најважније дневне новости, или покинима, које издају сами осуђеници. Затим долазе периодичне дебатске вечери, у којима треба да се полаже самоконтрола и самовоуздање. У најпише случајева за сам циљ важно је, да се злочинчева нова тако рећи краде, а не ломи. Претежна већина злочинаца има у стварн сасвим слабу вољу, а не одвише јаку, као што по неки мисле.

Напослетку *карактер* се у првом реду на тај начин васпитава, што се младићима поклања поверење, али се у исто доба надзиру и искушењима. При сирпетну надзирања осуде они се често изводе на заводска имања, одакле могу лако утећи, јако добити дуван и друге забрањене плодове, а јако се одазати и жености. Њих шаљу и у варош ради ситнијех послова, за те послове, увек се радије препоручују наредбе женског чиновништва у реформним школама, него ли мушкиња; једном младом сентлемену увек је теже предприватн реч дату жени и побећи. На тај начин у исто доба се буди и васпитава, па које радије нико није обраћао пажње.

И *религија*, као васпитном средотну пријата реда, дато је пуно право у овим њиховим заводима.

Циљу тако дубоког преображаја одговара и сама организација реформних казионица. Ту организацију карактеришу ове три мере: а) *Пространствени систем*, б) *Неодређена осуда* и в) *Привременн отпуст*.

а) Реформне казионице подигнуте су према класама, као школе. Што је виша класа, то је ближа пуна слобода. Ко достигне највишу класу, а у њој се добро показао извесно прописано време, може бити предложен заводском надзорном савету за привремена отпуст (Progressivsin system). На тај начин, као јак поститнај за самог осуђеника, добар део његова осуде и с том и његова судбина зависи од његовог владања.

(свршиће се)

Милоје Ј. Петровић.

СУДСКЕ ИСТРАГЕ И ПОЛИЦИЈА

као марочита наука

(НАСТАВАК)

Варијације економског стања једне земље, служе нам такође као средство за тачно испитивање социјалних узрока криминалитета. Упоређење осцилација економског и криминалног живота открива нам однос, који постоје између криминалитета и квантитета земљорадничке производње, цене животних намирница, жита, хлеба, вина и т. д., радничке наднице и индустријског и трговачког промета. Упоређујући, н. пр. количину часова рада индустријских и пољских радника, који су потребни за куповину 190 килограма жита, са интензитетом криминалитета, увиђењемо лако сагласност између ова два феномена; са побољшањем економских прилика смањује се општа цифра криминалитета, и обратно.

Статистика професија доприноси да расветлимо једну другу страну социјалних узрока злочина, откривајући утицај, који свака професија има на криминалитет. Она нас учи, да свака професија притежава, тако рећи, своју моралну атмосферу, која доприноси развијању извесних специјалних облика криминалитета.

Распрострањеност пастање и квалитет васпитања утичу, такође, на криминалитет. Испитивање овог утицаја доказује нам, на првом месту, да су били у огромној заблуди сви они који су говорили: *отворите једну школу, па ће те затворити једам затвор*, а на другом, што је много важније, да пастања, у место рушења, трансформише криминалитет и олакшана његова манифестација.

* * *

Истраживање индивидуалних узрока криминалитета најделикатније је. Реч је, доиста, о испитивању и објашњењу онога опога, што се налази у органској и психолошкој конституцији индивидуе, а доприноси експлозији злочина.

Данас је несумњиво утврђено, да су акције људске у врло тесном односу са њиховом органском и психолошком конституцијом. Ово је једно од најјачих открића модерне науке. То је, дакле, индивидуалитет сваког злочинца, који се испитује и са гледишта органског и са гледишта психолошког у циљу одређивања *индивидуалних* (биолошких) узрока криминалитета. Антропологија, експериментална психологија, општа патологија и психијатрија доприносе нама много испитивању ових узрока.

Органско испитивање злочинчевог персоналитета обухвата испитивање општег стања његовог здравља, његов органски развитак, затим све физичке карактере лобање, лица и целог организма, који се називају *знацима дегенерације*, и који се показују: било у каквом есномеру болесног наслеђа, било у општој неразвијености организма, било у поремећају индивидуалне еволуције, било, напад, у неправилном функционисању појединих органа.

Психолошко испитивање злочинца обухвата неколико врста истраживања. Овде, на првом месту, долази физио-психолошко испитивање индивиду-е, као н. пр. испитивање осетљивости и осталих органских функција; испитивање интелигенције, разума, осећаја а нарочито моралне свести и, напад, испитивање сваке манифестације, која је у стању да објасни психологију индивиду-е, њене естетичке мане, њен религиозно осећај, њен крго и њено дрхзање пре, за време, и после злочина. У обим овог испитивања злочинчевог персоналитета улазе још и истраживања о физичком и моралном наслеђу родитеља, као и о еминзирарним приликама у којима је индивидуа живела.

Ова испитивања индивидуалних узрока криминалитета дала су најлепше резултате. Захваљујући њима утврђено се, да су болести у опште, а пудила напосе, много чешћи код злочинаца но код незлочинаца, и да ова иста разлика постоји и у погледу физичке и моралне неосетљивости, патолошког наслеђа и притежања знакова дегенерације.

* * *

Природно је, што се после ових нових појмова о узроцима криминалитета и о физичком и моралном персоналитету човека злочинца, правно схватање злочина, теорија одговорности, казнена и репресивна акција јављају у сасвим новом облику.

Познавање спољашњих и унутрашњих узрока криминалитета учи нас, да су за судбиније криминалитета много боља пресептивна но репресивна средства, а познавање физичког и моралног персоналитета злочинчевог доказује нам, опет, да радионални начини поступања са злочинцима мора бити сасвим другчији од начина који се данас употребљује.

Многобројне су теорије, које су се јавиле као последица нових студија о природи човека злочинца. За многе од њих, злочин је последица еволуције, неправилне и поремећаја нервног система; друге га сматрају као последицу социјалних и економских утицаја, док је за треће резултат свију ових узрока, који дејствују једновремено, у разним правцима, и у разним сразмерама. Последња теорија несумњиво је истинита.

Они, који су се упустили у бескрајне дискусије да ли сазнали који је најважнији фактор криминалитета, заборавили

су да се једно овакво важно питање не може решити једнострано. У различитим специјалним случајевима делују и различити фактори, и у разној пропорцији, а који је од ових фактора најважнији, може се утврдити само за сваки случај појединачно, и то тек по извршеном злочину и студирању злочинца.

* * *

Пошто је, на основима научи, испитала узроке криминалитета и самог злочинца, криминологија приступа изучавању система за сузбијање криминалитета. Овде долазе изучавање превентивних и репресивних средстава, разних система поправљања за поправљање и наслеђивања из других за непоправљене злочинце, и најзад судско-полицијска истраживања, која су у исто доба, и превентивног и репресивног карактера. И полиција и истражна власт јављају се, после ових нових криминалних испитивања, потпуно трансформисане; нови научни резултати нуде полицијским и судским органима огромну количину нових знања, која су им од неоцењене користи за њихову професију.

Јасно је, да се изучавање криминологије, које обухвата и судско-полицијска истраживања, не може вршити без лабораторијум-музеума. Криминална наука, која се и до сада изучавала начином историским и метафизичким, просто према текстовима закона, постало је данас, захваљујући новим откривима свију наука, нрава природна наука која се, као и остале природне науке, не може студирати без лабораторијума и музеума, у које треба скупити све што се односи на изучавање криминологије: графичке таблице, фотографије, инструменти, анатомски материјал, порнус-деликти, трагови свију врста, предмети и документи који се односе на инспекцију места злочина, преглед леша, констатовање идентитета и т. д. Овај богат и разноврсан материјал биће од неоцењене користи за практичну и експерименталну обуку ученика, а и само теоријско изучавање криминалитета и човека злочинца у опште наћи ће у њему — овом материјалу — потврда и доказа за своје закључке.

(Наставиће се)

Д. Ђ. Алемпић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине врањачке у спису посиљком, окр. београдске, актом својим од 7. фебруара ове год. пита:

1. „По § 13, последња алинеја грађ. суде. поступка и чл. 24. други став закона о чуварју поља, одређена је надлежност кметова сеоских кад се општина из више села састоји. Какву надлежност имају кметови села, кад се општина из једног села састоји и у овакним приликама;

2. По чл. 24. последња алинеја закона о народним школама, председник општинског суда или његов заступник, дужан је наплатити одређену казну у року тридесет дана, а ако то не учини а од кажњеног се могло наплатити онда плаћа сам, а није одређено од када се ове рачуна, или од дана кад се казна у одбору изрече или од дана кад се туженом саопшти и наплата затражи; и

3. По чл. 126. закона о шумама: — нетачне кривице по овом закону учињене у државним, манастирским и црквеним шумама изнија и казни среска полицијска власт, а у осталим шумама општин. суд.. а није одређено до које суме проценбене кривице може општински суд да суди, и да плаћи, и ако се по овоме закону не може жалба Врховеном суду вишта преузу и упућује суд на чл. 111. закона о шумама, онда како се има разумети чл. 126. закона о шумама и је ли и по коме наређењу и за које кривице надлежан општински суд изиђати и судити шумске кривице?"

— На ова питања одговарамо:

1. По чл. 24. закона о општинама од 24. марта 1866 г. за место, на којега је главни кмет (председник) није бирао кметовски помоћник, на је, по томе, по чл. 41. истога закона председник као прва месна власт у селу на којега је он.

Они кметови (председници) и кметовски помоћници, имали су по чл. 41. поменутога закона право суђења за потрице до 100 гроша чаршијских, а сем тога помирљиво су расправљали тербе, које би се породиле због вина, крчевина, набрала и других сличних потраживања.

Пресуде за потрице постајале су извршне, а оне друге тек онда, кад их општински суд одобри.

Изменама § 6. т. д. грађ. суд. поступка од 17. јануара 1876. год. дато је право сеоским кметовима, кад је општина састављена из више села, да суде грађанске спорове до 10 динара, остављајући и даље и оно право из чл. 41. зак. о општинама.

О нестима, која су сама сачињавала општину, као што су варошн и велика села, закон није истина можда изречно рекао, али је очигледна ствар, да је ту суђење остално самим општинским судовима.

Потпуно за опакво гледиште налазимо доиекле у последњем ставу § 13. грађ. суд. поступка који такође позиње само пресуде сеоских кметова, а то се види и из чл. 103. и 109. зак. о општинама, где се предвиђају дужности председника општина, али где се о суђењу грађанских спорова до 10 динара не вели ништа.

Не би се, у остадом, могла ни објаснити потреба да се ова суђења процесу на појединс кметове и у оним местима, где постоји општински суд, као непосредна месна власт, нити би се то дало поклопити са тачком првом чл. 100. зак. о општинама.

Према томе, кметови оних општина, који су састављене из једног села или варошн, имају учешћа у суђењу оних спорова до 10 дин. само као чланови општинског суда.

Ово исто важи и за случајеве из чл. 24. и 25. зак. о чувању пољског имања;

2. Рок од месец дана за наплату казне од ђачких родитеља, почиње тећи од онога дана, када је председник примио одлуку школског одбора одлуку о изреченој казни; и

3. У бр. 31. „Полицијског Гласника" од 1905. год. и у бр. 27. од 1906. године, опширно је изнесено, које шумске кривице суде општински судови.

Треба то прочитати, па ће онда изостати непотребна питања.

II.

Суду општине сеоевачке не може се одговорити на питање од 13. априла ове год. Бр. 1357, пошто није поставио нацемно питање него је изнео конкретан случај, те би се одговором предудицирала сама ствар.

III.

Суду општине војиловачке одговара се на питање од 13. априла ове год. Бр. 407, да је тако питање расправљено у бр. 18. „Полиц. Гласника" од ове године, зато нема потребе сада то понављати.

IV.

Суду општ. александровачке на акт од 10. априла Бр. 5449 одговара се, да редакција нема пред собом питање о коме суд говори, зато пока га поново изложи, па ће се објаснити.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Драгутина Петровића, бив. подофицира код Јавићара Милановића, из Гор. Грбице, родом из Шпина, среза пчињског, тражи начелник среза грделичког актом Бр. 8287. због горобеске. Он је стар 50 година, средњег раста, нос смеђе, очиду трворастих, округлих образа, у подочном одељу. Пронађеног треба спровести поменутом начелнику.

Ђорђа И. Ј. Габаревића, слугу Пројла И. Јатића, земљод. из Јабуковца, који је 16. пр. м-ца отуварао из Јабуковца и до сада се о њему ништа није чуло, тражи начелник среза брз-полавачког актом Бр. 3615. Ђорђе је стар 13 година, правилно грађен, нос смеђе, очиду трворастих, носа пропиног: од одела носи је на себи: новчх, чакшире, на глави црну шубару а на ногама опанке. Обрађа се свима овим полицијским и општинским властима да га потраже и у случају пронађења о томе известе поменутог начелника с поиском на акт Бр. 3615.

Велка М. Правдића, Дојчина Савића, и Живана Ј. Костића, земљод. из Осаонице, који су 16. пр. м-ца побегли од својих кућа без знања родитеља у намери да иду у Америку, тражи начелник среза трстеничког депешом Бр. 6729. **Велко** је стар 16 година, високог раста, у лицу плав, носе плавог, косци, од одела има на себи гуњ и чакшире од сукна, на глави шубару а на ногама опанке. **Дојчин** је стар 21 год., у лицу смеђ, косак, од одела има гуњ и чакшире од сукна, на глави ворњачу плаичану а на ногама опанке. **Живан** је стар 19 година, средњег раста, дежмекаст, у лицу

плаз, разрок. Проваћење треба спровести помоћутом начелнику.

Милана Милутиновића, из Крнзог Вира, бив. осуђеника; који је пре извесног времена отуђио из кеста пребијака, тражи начелник среза бољевачког актом Бр. 3674, ради излагања двогодишњег полицијског надзора. Милан је стар 36—40 година, косе и брчова смеђих, брија се; од одела има на себи црне чакшире и тул. јелек, на могима чарапе опасне, а на глави шубару. Проваћење треба спровести помоћутом начелнику.

НАЂЕН ЛЕШ

На дан 24. пр. м-ца Дунав је избацио под Кудиња, у срезу неготинском, један непознат човечји леш, чија идентичност досадашњом вођеном истрагом још није утврђена. Леш је дугачак 1·60—1·70 м., обичне развијен, окрутне главе у пречнику од 30 см., косе смеђе и дугачке 7 см., брчова смеђих, бриа се; на себи има од одела једну поткошуљу од белог платна која се закопчава под прати једним дугметом, а по њој једну кошуљу од оксфорда у боји, пра стари предуг, пре пантаљоне непознате по возишта, на могима има бакалашеве опанке и шарене чарапе од вуне које су плетене преко пантаљона и веома уширом испод колена, око појаса има обичан једак грао пајдуг појас уширом. Прегледом леша нађен пиканац траг од наслаге сифи. При прегледу леша је нађена једна тибикера од хартије у којој је била једна цигарета дувана са српским грбом, два трн пашира и једно парче хартије на коме је написано: „Зорка Јовановић — собарица Пожаревац.

Драги Перићанина пекарница Београд.

Крста.“

Леш је био у води 6—7 дана. По одлу може се закључити да је непознато лице било по занимању радник. Начелник среза неготинског, актом Бр. 4715, моли све полицијске и општинске власти, а и приватне, да га известе, ако би на ма какви и неку овога непознатога човека, што би ишло у корист утврђења његове идентичности.

ПОТЕРЕ

На дан 14. пр. м-ца на путу иза Неготина два непозната лица лица су пребијена нагли Анти Живановићу, земљо. из Поповине. 240 динара у сребрном новчанићима од 10 динара. Досадањом вођеном истрагом није се могло пронаћи која су то лица, али се мисли да су то неки од наших познатих пешкара и зарадника. Један је од њих стар 25—26 година, средњег раста, приповедач, са малим брковима; од одела имао је на себи дуксачки капут, на глави пи шеширу шешир а на ногама чизме, а други је стар 30 година, омален, има пукаст нос, у сељачком оделу. Нема сме полицијске и општинске власти потраже ове непознате пешкаре и у случају пронађења стражарно их спроведу начелнику среза крајинског с позивом на лепезу Бр. 3497.

Стана — Станојка жена Јанка Јовановића, **Милева** жена Петра Ђорђевића и **Катарина** Марка Радисавића, сиптача питања, решењем начелног апелационог суда од 12. априла 1905. године Бр. 10474, стављена су под поротни суд и у притвор због крађа пова извршених у 1904. години. Стана је стара 25—28 година, Милева 22—25 а Катарина 20—23 година. Личан изглед ових непознате је. Како се Стана, Милева и Катарина нису до сада могле пронаћи да им се горње решење изврши и у притвор стаде, то нема их ове полицијске и општинске власти нако потраже и у случају пронађења спроведу помоћутом суду с позивом на акт Бр. 12266.

Марко Ђорђевић „Чапкун“, ноћњар, родом из Шапца, и **Драгољуб Стевановић**, ноћњар, родом из Параћина, 28 пр. м-ца извршили су једну преварну у Крушевцу, па су по извршеном делу одмах побегли. Марко је стар 38 година, висок 1 м. 55, добро развијен, косе смеђе, очиу жуто затворених; од особених знакова има: а.) брадавицу у облачићи врха од сочива за 5 см испод горена носа; б.) брадавицу величине пшеничног зрна за 4 см испод левог уха, и в.) брадавицу у облачићи врха од сочива за 2 см. испод унутрашњег краја леве плучне кости. До сада је три пута судски кажњаван. Опис Драгољубов непознат је. Нека их све полицијске и општинске власти живо потраже и у случају пронађења стражарно их спроведу начелству округа крушевачког с позивом на лепезу Бр. 4208.

Спира Ђ. Митић, бакалски момак и сеоски из Лесковца, решењем начелника среза јабланичког од 25. априла ове год. Бр. 6964, стављен је под привичну истрагу и у притвор за дело наслеиње дућана. Спира је стар 19 година, средњег раста, косе смеђе, очиу чувствених, весио; од одела имао је на себи капут од штофа, пантаљоне од шајка, на глави шубару а на ногама опанке. Како је Спира, према исказу начелника среза лесковачког отуиарио из Лесковца, то се спреће нашла свима полицијским и општинским властима да га потраже и у случају пронађења стражарно спроведу помоћутом начелнику с позивом на лепезу Бр. 7434

Краће стоке. Ноћу између 18. и 19. пр. м-ца непознати крадљивци украли су са њиве једну юбилу Николе Ноп. Стојићу, земљодељу из Јабуковца. Кобила је матора 10 година, длаке црне, висока 1·48 м., на десној нози убој од седла. Ант начелника среза браничевачког Бр. 3580.

Ноћу између 27. и 28. пр. м-ца непознати крадљивци украли су две кобиле из затворене кошаре Тасе В. Милошевићу, земљодељу из Љубовије. Једна је кобила матора 5 година, алатаста, пантаста, висока 160 см., са жигом „К“, а друга је матора 2 године, длаке зелене, шпатаста. Акт начелника среза моравског округ поижречничког. Бр. 6894.

Ноћу између 1. и 2. ов. м-ца непознати крадљивци украли су из отвореног обора једну крину Ноћну Милошевићу, земљодељу из Љубиновић. Крава је матора 8 година, длаке сивоплаве, пантаста рогова, стопа. Денешња начелника среза гроцког Бр. 4619.

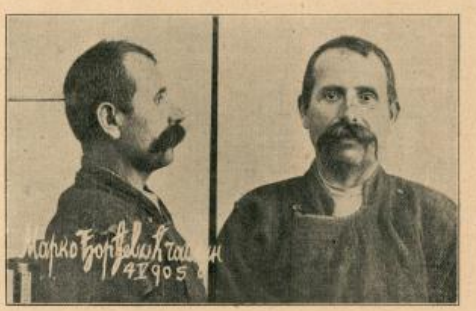

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник. Душан Ђ. Милетић

БРОЈ 30. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 13. МАЈА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање на пола године, од стиј полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друге претплатнике у износу 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединa бројеви „Полицијског Гласника“ се продају сваки. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

МИ

ПЕТАР I

по милости Божјој и вољи народној

Краљ Србије

Пошто је Наш Министар Унутрашњих Дела, Господин Стојан М. Протић, неко време одсуствовати од дужности, то на предлог Председника Нашег Министарског Савета, Нашег Министра Иностраних Дела, а на основу §. 12. закона о устројству Централне Управе,

РЕШАВАМО:

Да Нашег Министра Унутрашњих Дела за време одсуства заступа у дужности Наш Министар Правде, Господин Марко Трифковић.

Председник Нашег Министарског Савета, Наш Министар Иностраних Дела, нека изврши овај указ.

4. маја 1907. год.

у Београду.

ПЕТАР с. р.

Председник Министарског Савета,
Министар иностраних дела,
Ник. П. Пашић с. р.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за вршиоца дужности члана Управе града Београда у рангу среског начелника друге класе, Васу Лазаревића, вршиоца дужности члана исте Управе у рангу среског начелника треће класе;

за полицијског писара друге класе среза брзопаланачког, Василија Николајевића, полицијског писара исте класе среза деспотоваčког, по потреби службе, но без права на накнаду путног и селидбеног трошка;

за полицијског писара треће класе среза деспотоваčког, Љубомира Ж. Јовановића, полицијског писара исте класе среза брзопаланачког, по потреби службе, но без права на накнаду путног и селидбеног трошка;

за полицијског писара треће класе среза неготинског, Лазара Петковића, полицијског писара исте класе среза поречког, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза поречког, Јована Алексића, полицијског писара исте класе среза неготинског, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 4. маја 1907. године у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог заступника Министра унутрашњих дела, Министра правде а на основу чл. 1. и 3. закона за мерење, опис и идентификовање криваца, поставити:

за писара четврте класе антропометријско-полицијског одељења Министарства унутрашњих дела Милутина Т. Марковића, свршеног правника.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 9. марта 1907. године у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог заступника Министра унутрашњих дела, Министра правде, решено је:

да се Василију Николајевићу, полицијском писару друге класе среза брзо-паланачког, уважи остања коју је на државну службу поднео.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 8. маја 1907. год. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Д-р. Јосифу Недому, постављеном лекару среза зајечарског, уважи останка коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 2. маја 1907. год. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(наставак)

3. *Јемство.*

Јемство је служило као доказ о невиности оптуженог. Кад се кривична одговорност његова није могла утврдити ни

једним поуздањем доказом, као признањем или сведоцбама сведока, а сумња је још увек остајала на њему, то је он у том случају своју невиност потпуно доказивао јемством других људи, да он није извршио кривично дело за које се оптужује. Јемство су по правилу давали кметови онога села одакле је оптужени, и тврдили су, да је оптужени, како га они познају честит човек и да није извршио кривично дело за које се оптужује. Употребу јемства као доказа јасно показују два случаја из Карађорђевог деловодног протокола, које ћемо навести. Први је од 15 марта 1813 № 1200 и гласи: „Писато кнезу Вићентију Петровићу, да пошље Сашу из Иванче везаног под тврдом стражом, који је убио воденичара у истому селу, да га пошље амо у Тополу, и да пошље имена кметова, која су се подјемчили, да Максим топција није био у овоме делу са Сашом, и да јави где је био у оно време, када је воденичар погинуо, ако се кметови не подјемче и њега да пошље.“ Други је случај од 26 јуна 1813 год. № 1658: „Писато војводи Милошу Обреновићу, како су дошла сва четири кмета, која је он послао по препоруци нашој, и ми смо их послали у Совет да се подјемче за она три заседника, који се дође у аису находе, и после да се одпусте.“

Сем јемства кметова могло је бити још јемства један за другог. То се вршило на тај начин, што су се сељани села састајали с кметовима на једном месту и ту је свака за себе имао да каже јемпа да он није учинилац дела, које је предмет истраге, а онај, за кога не би нико од његових сељака хтео јамчити, сматра се за учиниоца дела. Овај начин јемства види се из онога случаја шабачког магистрата од 15 фебруара 1811 године: „Дошао к суду Павле Чарканић из Прњавора и тужи се да му је украдена женска кашица и подбрадњак и на њима 59 гроша и 18 пара. И он жали на Анђелију њер Јекте тражије из Прњавора. Тако ми смо призвали кметове и сељаке, и како смо најбоље знали испитивали. Но они сви један за другог појемчише се ралије за кћер Јекте тражије Анђелију. По отпи Анђелинин Јекто за своју кћер зашће се формално.“[38])

Јемци, на који су кметови или не, показивали су морали на своје искање и заклетву полагати, само поред свега тога они нису били сведоци у правом смислу то речи, јер они нису саопштавали суду своја чулна опажања о известим чињеницама, него су на основу личног познавања оптуженог и његовог дотадањег живота тврдили, да он није извршио дотично кривично дело.

Ово доказно средство било је у примени све докле нису била донета доказна правила, па чак и после њих има примера о ослобођењу оптужених на основу јемства кметова, као што показује пресуда пожаревачког магистрата од 30 марта 1894 бр. 913.[39]) Ово је знак, да се јемство радо употребљавало за доказ невиности оптуженог у времену док је поступак био законски неуређен и док је од суда зависило која ће доказна средства употребљавати. После доказних правила од 1842, а нарочито после расписа Апелационог Суда од 16 септембра 1844, његова примена као доказа била је у многоме умањена и сведена само на случај праћ, као што то наређује уредба о казненим продајницама и допона од 22 маја 1845 године, чија т. 2 гласи: „Где онај, на кога је сумња пала, доказ не призна, а не покажу се против њега такова доказательства, да би га по истима и без његовог признања суд могао осудити, у том случају да се оптужење не пушта у слободу, но тек на јемство добрих и честитих сакатила његов, и са знањем надлежне полицијске власти.“ (Збор. III 48). Значи, да у свима другим случајевима оптужењом није ваше било потребно јемство за доказ невиности, ако би против њега постојала само сумња да је извршио кривично дело за које се оптужује.

4. Признање.

Признање је сматрано као најпоуздањије и најбоље доказно средство, којим се може утврдити кривична одговорност оптуженог. Да је одиста тако, најбоље је доказ то, што су се сви остали докази, а нарочито заклетва, сход и јемство, могли употребити тек у оскудици признања. Има пуно доказа, да у овом периоду суду није било свеједно, хоће ли оптужени признати или не, него је баш на против гледао на први месту да дође до признања, па је тек у оскудици онога приступало осталима.

Раније је речено, да овај период нема уређеног доказног система, нити су за доказна средства, која су се већ употребљавала, постојала нарочита законска правила. То је важило и за признање. Да би признање могло послужити као доказ морало је бити истинито, а истинитост његову оцењивао је суд не по каквим унапред утврђеним правилима, већ по слободном личном нахођењу. Према томе, признањем се добијала материјална а не формална истина. Како су судови испитивали истинитост признања види се из причања Ј. Вучића у његовом „Путешествију по Србији,“[40]) где он на једном месту вели, над оптужени призна кривично дело за које се оптужује, „то он опет после три дана изведе се на суд и чује секретара публично, у присуству целога суда, шта се признаје ли он свој грех или не признаје, да није ли се он пређе три дана при познавању његовог греха што год умлашио, забунио или у каково замењателство совести и памети дошао“.[41]) — Сем онога, за важност признања тражило се, да је учињено слободно, а не да је оно резултат мучења или претње. Ово потврђују многе забране тортуре; тако народбом Великог Народног Суда од 18 маја 1828 бр. 252 упућени су магистрати „да кривце и подозрителне људе не принуђавају батињама и мученијем, да кривцу своју признају, но точним и појединим сверху оних испитом и речима, дужни су оњаком доће доводити, док кривцу своју не признају. А који са оваким својим испитивањем кривцу своју не призна, а подозрителан буде, о оњаком суду народбом известиће да пошље, и од њега на таква случај наставленије да очекује“.[42]) Уредба кнеза Милоша од 3 марта 1829, којом се прописује поступак и надлежност судова, у т. 23 наређује: „подозрителног човека, коме би се без довољно доказательства каква кривица приписивала, и он признао ју неби, боем и мученијама да не принуђавају да показано на њега дело призна, но точним и појединим испитима и рјечима дужни су оњаком доће доводити, да би како је крив, кривицу признао“...[43]); а чл. 15 устројства окружних судова од 26 јануара 1840 наређује: „окривљеника, кои се под испитом налази, на признаније злочинства или преступленија боем наганити или на муке метати Судовима забрањује се.“ (Зборн. I 185). Све ово јасно доказује, да је признање требало да буде истинито, па да може послужити као доказ.

(наставиће се)

Др Бож. В. Марковић.

[38]) Гласник II од. Протокол Шабач. Магистрата 174 № 710; тако исто № 621, 234, 486 и др.

[39]) Ст. Манојловић, Суђења у књиже. Србији 167 бр. 207.

[40]) С. К. Зодруге: *Ј. Вучића, Путешествије по Србији* II 194.

[41]) *А. Јовановић*, Приказке 19.

[42]) Прило за 1835, 114.

ОПШТИНА

(НАСТАВАК)

Заснивајући овако општину са пуним правом избора чланова, који припадају општини као чисто самоуправној установи, а за државајући право контроле код избора општинског особља, које у првом реду има да врши дужности, додељене општини од стране државе и за њен рачун, као што су лекари, инжињери а донекле и општински писари; довлачећи јасно обележену разлику између онога, што типично обележава општину као самоуправну јединицу и онога што је чини њеном административном јединицом у општем склопу државном; обезбеђујући свима делегираним пословима правилну функцију и означујући јасно границе, до којих иде ова пренесена власт, нарочито у просветним, санитетским и полицијским пословима: истичући јасно тежњу, да задржи право контроле за све послове, који не представљају у најужем смислу локалне интересе једне општине, него се јављају као општи интерес целине, који узази у област државног права, законодавац је, по нашем мишљењу, а с обзиром на интелектуалну моћ нашега народа онога времена, дао један добар, на чак може се рећи, и сувремен закон о општинама.

Овакав закон, велимо, пружао је могућност, да се општине развијају у самоуправном погледу и правилно и успешно, а да као државне јединице пруга реда врше поверене им послове на задовољство и својих грађана и државе, као надзорне власти.

Све је ово могло бити у толико лакше, што им ни овим законом о општинама, ни законима: грађанским судским поступком и полицијском уредбом све до 1876. године нису биле наметнуте овозбиле огромне дужности судских власти, као данас, нити је наш јавни живот био развијен у овој мери, у којој је сада, те су биле поштеђене од многих послова, којима су данас притиснуте.

Овај овакав закон важио је све до 21. марта 1902. год. са прекидом од 25. новембра 1889. год. до 9. маја 1894. год., за које је време важио закон о општинама, донесен 26. новембра 1889. год. на основу Устава од 1888. године.

За време онога трајања важеће његове одредбе мењане су и допуњаване: 8 октобра 1875. год. (збор. 28. стр. 1]; 14. јуна 1878. год. [збор. 33. стр. 52.]; 28. децембра 1879. год. (збор. 35. стр. 48.]; 11. јула 1884. год. [збор. 40. стр. 167]; 24. марта 5885. год. [збор. 41. стр. 323.] и 21. јула 1898. год.

Неке од ових измена имале су задатак да прошире знатај општинске самоуправе, а неке, опет, да га сузе.

Тако, изменама чл. 13. од 1875. год. проширено је право збора у томе, што је непосредно на њега пренесен избор председника и кметова, а дотле је то вршено преко повереника; али је изменом члана 14. ово право везано за тај услов, да сваки мора плаћати грађански данак, а по изменама од 1884. још и пун грађански данак, док првобитни текст чл. 14. од од 1866. год. није ово условљавао.

Даље, изменама чл. 31. од 1875. увећуто је право државних власти да присуствују избору општ. часника, сем случајева кад их суд сам позове, а одузето им је и право одобравања избора ових часника, па је то пренесено на општински одбор.

Проширена су, даље, овим изменама од 1875. год. права и суда и одбора, те тако ове измене у општ поосе обележје те тежње, да се самоуправа општинска што више прошири.

Већ се то не може рећи за оне остале измене, а специјално измене нак од 1898. године, посе карактер неправа општинске самоуправе, јер је њима ударено непосредно на само право општинога представљања у локалној управи; на име: одузето је грађанима право бирања општинских председника, него су за неке варошице и варошице постављени указом, а за неке варошице и села пречутном Министра унутрашњих дела (чл. 23. а и чл. 24).

Али укупно, узев, ове измене додириване су чисто политичку страну општине као установе, у колико је од државе према признавању у земљи имала разлога да сво] надзор ослаби или повећа, али иницијатива општине, за све послове који би признавали њој као чисто самоуправној установи, није никад ни ограничавана ни закидана.

Признавајући, овако, да је закон о општинама од 1866. године, пружао могућности, да се општина развија до највиших граница једне самоуправне установе, и да опет одговора свима дужностима једне државне јединице; да јој је изменама од 1875. године та могућност још и повећана, на да јој томе ниоу чињене осетне препреке на оне остале измене овога закона, ми ипак, на жалост, морамо констатовати: да општине ниоу одговориле очекивању ни у једном ни у другом погледу.

И да нам се не би рекло, да је ово тврђење произвољно, ми упорено прст на пораважавајућу оскудицу јавних установа, које би се јављале као дело иницијативе и прегнућа самоуправне власти.

Ни честите општинске судије; ни добри путови и мостови; ни хуване установе за сиротињу, старе и немоћне; ни школе ни цркве; ни болнице; ни истинска установе за неђусобно помагање и штедњу; ни подизање стручних установа за земљорадњу и шумарство; ни регулисање потока и река и прокопавање канала; нити осушивање бара и мочара, нити од свега тога није предузето ни створено у већим размерама.

Поједини безуспешни покушаји или незнатне вредности творевине као само да казују, како се све то могло, али се није хтело или умело створити.

Према томе онај период, рачунећи ту чак и време од 25. новембра 1889. год. на до 21. марта 1902. године, ништа није измакао од онога од 1839. до 1866. године, на чисто самоуправном пољу, наравно узев у обзир и новољније прилике, које су за рад и дедање постојале у овом другом периоду.

На пољу, пак, чисто државне установе, општине такође нису дале задовољавајуће резултате, те се у томе онај први период издиже изнад овога.

На сваки начин, намеће се питање: чиме се може објаснити тај факат, да су општине дале овако слабе резултате после онако повољнога закона за њихово развијање, и као једини одговор, који се може дати као оправдан јесте тај: политика, која се повела у нас од смрти кнеза Михаила, на поћења за све време до последњих дана, апсорбовала је цео наш јавни живот, и однојила сваког од послова на којима је требао да ради и ствара.

Сунцо нових идеја са конзервативним подухватио је све нас, и угушио сваки други глас, који је појединачно подизан.

С једне су стране наши захтеви за политичка права народа до највиших граница, управо до негације самога појма о држави, а с друге се стране пристајало грубим и брутални мерама, те су тако и новољно потискивани сви они, који би и покушали да се одвоје од политике и предаду пословима, на смо тако остављали за нека боља времена све оно, што је имало и требало да донесе користи друге врсте, и што се није јављало као непосредни резултат жучне борбе коју смо водили.

(наставиће се) **Димитрије С. Калајџић.**

АМЕРИКАНСКА КРИМИНАЛНА ПОЛИТИКА

изнео на једном јавном предавању

професор Dr B. Freudenthal-a

(свршетак)

И то се морају у трима областима показати новољни резултати: у школи, у занатској настави и у дисциплини. Сачувавање напретка врши се на основи Markensystem-a, који омогућава да се у свако доба може утврђивати марљивост осуђеника на снази којима његова изображења и тиме ствара драгоцену контролу за директора према његовим чиновницима и за надзорни савет према директору. При процени напретка сваког појединца мора се водити рачуна и о његовом природном дару, дакле о релативном напретку, да не би било неправде према онима који су тупавији.

б) Из погрешног циља казне непосредно следује као друга карактеристика новога система, тако звана *неодређена* или, како што се сада чешће чује у Америци, *неограничена осуда*. Основна мисао, на којој почива ова осуда, са свим је проста. Треба злочинца васпитати у реформној капиници. Ко ће моћи на главном претресу предвидети, када ће се постигнути овај циљ? Није ли то пуки случај, ако се то не кад што у поједином случају догоди? Ко хоће озбиљно да казном васпита — а то ми несумњиво хоћемо код малолетника — тај мора одгодити одређивање крајње границе осуде, другим речима мора доћи до неодређене осуде.

Противу ње постоје изнесене предрасуде због придева „неодређена“ осуда. У старо пак оне данас бар у Америци ни-где више стварно неодређене. Свуда, где су уведене, одређивана им је највиша граница трајања, а у многим државама и најнижа мера. Могућно је, да ће тежње за *апсолутном* неодређеношћу бити једном остварене; за данас је израз „*релативно неодређена осуда*“ (Лист) погоднији.

Што се тиче разних система за она ограничавања трајања осуде, то се одређивање *законског максимума* свакако мрачда тиме, што у њему лежи гаранција за индивидуалну слободу; на против по говорникову мишљењу није за препоруку и законски минимум, који неки препоручује, међу којима и Лист, јер је то сувишно а и штетно, пошто у изнесени приликама сиета заводу, да отпусти кога, који је сазрео за отпуст.

Најсумњивији је пак *судијски максимум*, јер он према америчком искуству води обилазењу неодређене осуде. Могло би се одобрити, да судија у обиму законског максимума код појединог случаја одреди и од своје стране један максимум.

в) Уз прогресивни систем и неодређену осуду долази као запрштак најшљега казне у заводу условни или привремени отпуст. Ко се добро владао извесно прописано време и посредством заводског директора, или пријатеља или родбине има изгледа на какву пристојну службу, тај може бити условно пуштен од заводског надзорства за отпуштање.

Условно отпуштени по отпусту подлежи извесно време *заводском надзору*, који траје у појединим државама најчешће годину дана, а у неким само кратко време од 6 месеци. Тај надзор није полицијски, већ добротворно старање, које обично више надлежници (Parole-Officers), који се или наречито постављају или су почасни, или представљају мешавину обе ове врсте. Најчешће су они надлежници чиновници добротворних друштава, који су као такви извежбани своме послу. Њихов је задатак, да са отпуштеним одржавају стално везе дописивањем, посетама и т. д.

Ако се отпуштени за одређено време добро владао пушта се коначно, иначе се враћа поново у завод без нове осуде.

Има и приговора, који се чине овом у кратко скицираном реформном систему. Да поменемо неколике:

1. Тврди се да садашњи системом влада дух *сентименталитета*. Ако то у стварн где год и постоји, кривица је до заводских чиновника, а не до система, али говорник тога сентименталитета није запазио у реформаторијима. Осуђеници морају напрегнути све своје снаге, да дођу до привременог отпуста; тај је утисак, који дају они заводи. Баш се *праве злочинци* више боје новог завода, и ако у њима има по која угодност, него ли старих, из којих морају бити отпуштени тачно одређеног сата, дакле у којима се немају ничега бојати. Добар тон и поверљивост у поступању са осуђеницима није никакава противуречност, јер те врлине прелазе на њих. Упоредно отпуштени дописују се са заводом завлађујући сваког месеца о своме кретању. Говорник је потврдио дел случај, где се један од оних отпуштених осуђеника обраћа писмом управнику завода у Елмири за допуштење, да може посетити завод са једном девојком, која с њиме ради у истој радионици, и моли директора, да тој девојци каже коју добру реч о њему.

Дисциплинарна средства свуда се сведе више и више ублажују, али и то опет из обзира целисходности, а не из претеране хуманитета. Тако, сад се затварају у ћелије, осветљене, али несолутно изолиране просторе, много више претпостављају прагним ћелијама, у којима затворени често пута или спава или постаје огорчених или упорним. И *телесна казна* изобичена је из реформаторија културнијих држава, јер она, како се тврди, деморалише једновремено све и учеснике и присутнике при извршењу ове казне а остале осуђенике огорчава и на тај начин се осујећава циљ казне.

2. У борби противу реформног система наводи се и то, да тај исти систем подиже *лицемере*. Има сваканко и таквих осуђеника. Али ко је за одређено време из лицемерства назвао не само на дисциплину, већ је за то време „излицемерио“ и тражење напретке у школи и у занатству — ако се таково лицемерство у опште да замислити — код тога је онда лако могућно, да је из његова лицемерства постала навика за добрим.

3.) Тврди се да у Америци одлучују отпуст из завода *партијски чиновници* и због тога се у Европи сумња, да ти завесни чиновници не дају никакве гаранције противу злоупотребе тог њиховог права и моћи. Међутим тамо овај посао не прше претежно управни чиновници у нашем смислу, већ колегије, састављене као поротни судови или Schöffengerichte. На многа места и сам директор завода има само право предлагања, не и право присуствовања и гласа у одбору за отпуст. Овај се одбор обично састоји из једног реда угледнијих грађана дотичне државе. Недавно је у држави Ну-Јорк, да би се процесали они прекори, установљено за један завод начелство надзиратеља за отпуст, у коме је јако заступљено судско начело, тако да се она тела по своме склопу приближују судијским колегијама на главном претресу.

4) *Још неколико речи о трошковима.* Један систем, који у место надзорника употребљује учитеље, мора у толико и веће трошкове изазвати. Уз то долази и врло интересантно искуство, да *неодређене осуде* просечно *продужују* трајање осуде, — *заштита друштва, а не благост према злочинцу, налазе је руководни логом.* Али с друге стране опет осуђеници сада марљивошћу више приређују, али више губе него раније, ако самовладају несвесобност за рад. Они такође сада, пошто у другиту раде, више употребљују машине, него ли у изолованим ћелијама старог пенсилванског система; рад је дакле продуктивнија.

Али баш и да има неке разлике у трошковима, то само не може бити разлог противу новога система. Не сме се заборавити, да је овде у питању алтернатива: „спасавати душе или доларе,“ како се вели у Америци. На крај крајева није сваки пи један систем који пружа релативно највеће заштите противу повратка. Не треба још заборавити ни то, да ове трошкове примају и подносе грађани Уније, које ми називамо „практичним Американци.“

II. Пробање.

У сваком заводском васпитању има нечега непородног. Свако ограничавање слободе, које је неизбежно у заводима, отуђује слободу и јако рађа институтске биљке. За то Американци сматрају завод као последње средство за васпитање малолетних људи. Ако су они само *напуштена*, онда се радије упућују каквој *самилији*. Ако су малолетници *злочинци*, у Америци се често чују жалбе, да је онда тешко за њих наћи погодну породицу; њихова постојећа породица обично је неподобна, а туђе згодне *самилије* но правилу их не примају.

У толико нема значај има у Америци установа пробања (Probation — пробатија облик условне осуде) која је први пут уведена у Масачусетсу шесетих година прошлога века, а до сад су је усвојиле најмање 10 држава и 15 од 25 највећих градова у Унији.

Пробација не одговара са свим ни немачком условном одлагању казне, ни условној осуди. Код пробације и недолази до осуде; амерички судија, пошто се утврди кривица, одлаже изрицање пресуде и ставља кривца под надзор једног лица, да га назовемо надзорником (Probation

Officers), чији је задатак сличан ономе раније поменутог Parole — Officers-a.

Пробација се не примењује свуда само на новаке, нити само на младе људе. Баш у Масачусету године 1903. од 8150 лица подвргнутих пробацији било је не мање од 6236 лица, старих преко 21 године. Рок пробне пробе у разним државама различит је. Негде је он у сваком случају опозиви, колико судија нађе за сходно, а негде закон одређује једно време за сваки случај. Једна комисија у држави Њу-Јорку ту скоро предложила је, да тај рок за злочинства не буде испод 1 године, а за остала дела испод 3 месеца.

Предност ове установе једна се да проценити; у првом реду не за то, што под њ не долази до осуде, већ за то, што кривцу уштеђује лажу претходне казне и што га на дуже време подвргава једном благотворном надзору. За она лица која довољно поучити их на претресу, па их онда оставити евентуално годинама самс себи и својој судбини.

III. Судови за омладину.

Ни пробација, ни реформни систем нису установе само за малолетнике у правом смислу, јер оне обухватају и старија лица. Треба установе, *суд* за омладину (Juvenile Children's Court) је установа само за младеж. Она је посвећена особеним интересима оних, који у време доношења пред суд нису прешли 16 година (ово је важно).

У Америци је призната веза између злочина и социјалних проблема, као што су нарочито занемарена сирочад и малолетници напуштени од својих родитеља; све ове класе доноде се пред особени суд за омладину и то најчешће деликвенти обично одвојени од осталих.

Између малолетника и старих злочинаца не сме постојати никаква заједница ни у просторном ни у временом погледу. Зато се они и пре и за време претреса драже дале од дворца са старијима, суди им се у друго време, а више пута и у другим просторијама или зградама. Сем просторног и временог тежи се и за стварним диференцирањем. На ствар једнога дечка треба друкчије да се гледа, него на поступке старијих људи. Ако он узме нетачке из каквог дућанског изложа, онда он, тако се мисли у Америци, не врши један злочин у правом смислу речи, већ обешењаклук или можда зуначко дело, како то он сам сматра или његови другови, који то управ понајбоље могу и да оцене. За то с њима и треба друкчије поступати него са правим злочинцем. Место да се затвара, ускладу му подстрек за злочин. С тога је један случај дао повода, да се уреде игралишта, да се спреме гомиле песка за играње, те да дечици у будуће не буду привучени да себи кралу играчке. Да би их задржао од скитања, он их контролише како посећују школу. Која је се криминална установа (пробација, упућивање којој фамилији или у реформну школу, или напослетку у реформну казионицу) у ком случају примењити као дефинодина уз многе друге мере може одлучити само *специјалиста за дечије ствари*. Само дечји судија треба да буде један такав специјалиста.

Поправна малолетника на сваки начин захтева навесне обзире не само према њему, већ и према његовој околини. За то закон у многим напредњим државама даје широка права дечјем судији према свакоме, који са малолетником долази у буди какав однос. Оноћена, пробација, новчана казна, па чак и затвор, све су то мере на које он има према њима малолетним родитеља, који непобрегају своју дужност. Лица, која заводе нашему или напуштену децу на деморална дела, која им продају забрањене артикле, позивају се на суд и кажњавају. Дечји судија је у неку руку централа за старање о деци.

Организација ових судова је нејединака. Негде је дечји судија само дечји судија; негде пак он уз то врши и друге судске послове, а има и таквих држава и места, где сваки редовни судија преко године само неко време (по месец дана) у Филаделфији, врши дужност дечјег судије. Прва врста на сваки начин да је најбоља, јер само код ње може бити речи о судији као специјалисти за дечје ствари.

Дечјем судији помаже Probation Officer. Он спонитава сваку дечју ствар. На том до претреса прибира податке о стању ствари, да би на претресу својим предлозима могао користити судији. Ако за тим интужени буде стављен под пробацију, онда Officer предузима надзор над њим. У његовој личности, дакле, сједињене су три делатности: полицијска до претреса, државног тужиоца на претресу и надзорничка по претресу.

Ову установу сви стручњаци у Америци сматрају за успешну и ако је још млада. 1. јула 1899. почео је деловати први суд за омладину у Чикагу. До 1904. већ су установљени сви судови још у 8 држава и у 11 великих градова Уније. Аустралијске, енглеске и француске варошн следоваше су њима.

Уопште на овим судовима су знатне, те и са те материјалне тачке гледишта вазане ако боље: „Спасавати децу, него кажњавати злочинце.“

* * *

Из ових реферата о америчкој криминалној политици могле би се извући паметне конзеквенце и за питање о уређењу наших казионица, које је на реду. Нама није познато ни какав је план, ни по којој се основи и за кога се има подићи нова наша казионица у Јагодини, али она слика америчких казионица пружа нам онај савет: Казионица у Јагодини мора бити чисто новога система и у *првом реду* намењена малолетницима и лицима, која се први пут осуђују. Наше прилике недопуштају нам да имамо са свим одвојен завод за малолетнике, али он се може са свим одвојено подићи уз већи завод као што је случај код житровачког казненог завода. На тај начин и ми бисмо имали казнене заводе оба система, од којих би стари служили за повратнике и непоправљиве злочинце из навике и професионалне.

Милоје Ј. Петровић.

СУДСКЕ ИСТРАГЕ И ПОЛИЦИЈА

као нарочита наука

(НАСТАВАК)

Изнесене граничне таблице показивање неку намеђу географске и социјалне средине с једне, и криминалитета с друге стране; друге ће опет представљати психологију тамних злочинаца и показивати улогу наслеђа у стварању злочиначког типа; треће врста ових таблица показиваће географску поделу општег криминалитета, док ће нас четврта упознавати са разним облицима тетовираних знакова, нацртима и списима злочинаца, који су врло важни извор за реконструисање криминалне психологије.

Фотографије или сами злочиначки одликује изучавање свега онога што се односи на испитивање анато-психолошког персоналитета злочинчева; као што су и њих знаци дегенерације код тако званих рођених злочинаца, и т. д.

Инструменти за испитивање осетљивости, мотилитета и емоције злочинаца наћи ће такође места у овим лабораторијум-музеумима, и послужиће као важни докази елементи приликом изучавања злочиначког персоналитета.

Колекција разних корпус-деликата и карактеристичних радова злочинаца у самим затворима, показаће њихову интелигенцију, моралност и особине, и пружити драгоцене податке о њиховој психологији.

Колекција топографских планова и метричких фотографија дела, одликоваће преглед жртве и рана, а један нарочити и веома разноврсни материјал унутиће органе сигурности како да сачувају, изучавају и сравњују трагове сваке врсте.

И најзад:

Фотографије у природној величини потпомагаће знатно испитивање професионалних и осталих особених знакова, који служе за доказ идентитета.

Само за овај начин, и уз приношење резултата суверених наука, могуће је да нас студирати криминалитет и успешно водити полицијско-судске истраге. Људи, који ће доћи из ових будућих школа, у место да буду правници који ће знати само апстрактне ствари, познаваће у истини механизам криминалног живота и средства за борбу против криминалитета.

У тону дакле изложена будућемо наша је Ничеферо разрадио овај општи нацрт програма за изучавања криминологије и научне полиције.

Место злочина

Пошто је претходно констатовао, да истрага, по правилу, почиње испитивањем места на коме је злочин извршен, писац тврди да је ваома важно, како због саме истраге тако и због поротника, судија и вештака, сачувати тачан изглед овог места у свима детаљима.

Ово се до скора постизало — а у земљама у којима су истраге остале инквизиционе у старим еминичним формама — и данас се постиже писменим записницима (уношајима), вино или мање де-

Officers), чији је задатак сличан оном раније поменутог Parole — Officers-a.

Пробација се не примењује свуда само на новаке, нити само на младе људе. Баш у Масачусету године 1903. од 8140 лица подвргнутих пробацији било је не мање од 6236 лица, старих преко 21 године. Рок трајања пробе у разним државама различит је. Негде је он у сваком случају оно-лики, колико судија нађе за сходно, а негде заком одређује једно време за сваки случај. Једна комисија у држави Њу-Јорку ту скоро предложила је, да тај рок за малолетнике не буде испод 1 године, а за остала дела испод 3 месеца.

Вредност ове установе једва се да проценити; у прво реду не за то, што код ње не долази до осуде, већ за то, што кривцу уштеђује лажу претходне казне и што га на дуже време подвргава једном благотворном надзору. За ова лица није довољно поучити их на претресу, на их онда оставити евентуално годинама само себи и својој судбини.

III. Судови за омладину.

Ни пробација, ни реформни систем нису установе само за малолетнике у правом смислу, јер оне обухватају и старија лица. Трећа установа, *суд за омладину* (Juvenile Children's Court) је установа само за малеђе. Она је посебена особеним интересима оних, који у време доказења пред суд нису прешли 16 година (ово је правило).

У Америци је признато веза између злочина и социјалних проблема, као што су нарочито занемарена сирочад и малолетници напуштени од својих родитеља; све ове класе доводе се пред особени суд за омладину и то најчешће деликвента обично одмах од осталих.

Између малолетника и старих злочинаца не ове постоји никаква заједница ни у просторном ни у временом погледу. Зато се они и пре и за време претреса доне дају од доцнра са старијима, суди их се у друго време, а више пута и у другим просторијама или зградама. Сем просторног и временског тежи се и за стварањем диференцираљем. На ствар једнога дечка треба друкчије да се гледа, него на поступке старијих људи. Ако он узме и-грачке из каквог дућанског излога, онда не, тако се мисли у Америци, не прши један злочин у правом смислу речи, већ обешењачлук или можда ђуначко дело, јако то он сам сматра или његови другови, који то умрав понајбоље могу и да оцене. За то с њима и треба друкчије поступати него са правим злочинцем. Место да се затвара, указаћу му подстрек за злочин. С тога је један случај дао повода, да се уреде игралишта, да се спреме гомиле песка за играње, те да дечаци у будуће не буду принуђени да себи краду играчке. Да би их задржао од скитања, он их контролише како посећују школу. Која ће се признавања установа (пробација, упућивање којој фамилији или у реформну школу, или напослетку у реформну казионицу) у ком случају применити ако целисходна у многе друге мере може одлучити само *специјалиста за дечије ствари*. Само дечја судија треба да буде једна таква специјалиста.

Поправна малолетника на сваки начин захтева извесне обзире не само према њему, већ и према његовој околини. За то закон у многим напредњим државама даје широка права дечјем судији према сваком, који са малолетником долази у буди какав однос. Односно пробације, поучани казна, на чак и затвор, све су то мере на које он има права према неправилним родитељима, који пренебрегавају своју дужност. Лица, која заводе нашину или напуштену децу на деморалиса дела, која им продају забрањене артикле, позивају се на суд и кажњавају. Дечја судија је у неку руку централа за старање о деци.

Организација ових судова је нејединака. Негде је дечји судија само дечји судија; негде пак он уз то врши и друге судске послове, а има и таквих држава и места, где сваки редовни судија прено-гледне само неко време (по месец дана у Филаделфији, прши дужност дечјег судије. Прва врста на сваки начин да је најбоља, јер само код ње може бити речи о судији као специјалисту за дечје ствари.

Дечјем судији поклапе Probation Officer. Он саопштава сваку дечју ствар. По том до претреса прибавља податке о стању ствари, да би на претресу својим предлозима могао користити судији. Ако за тим одтужени буде стављен под пробацију, онда Officer предузима надзор над њим. У његовој личности, дакле, сједињене су три делатности: полицијска до претреса, државног тужиоца на претресу и надзорничка по претресу.

Ову установу сви стручњаци у Америци сматрају за успешну и ако је још млада. 1. јула 1899. почео је дејствовати први суд за омладину у Чикагу. До 1905. већ су установљени ови судови још у 8 држава и у 11 великих градова Уније, Аустралије, енглеске и пруске царовине следовале су њима.

Уштеде на оним судовима су знатне, те и са те материјалне тачке следнита излази као боље: „Спасавати децу, него кажњавати злочинце.“

* * *

Из ових реферата о америчкој криминалној политици могао би се извући занимљив поређење и за питање о уређењу наших казионица, које је на прагу. Нама није познато ни какав је план, ни на којој се основи и за кога се има подићи нова наша казионица у Јагодини, али ова слика америчких казионица пружа нам овај савет: Казионица у Јагодини мора бити чисто нового система и у прво реду намењена малолетницима и лицима, која се први пут осуђују. Наше признане недопуштају нам да имамо са сним одделит завод за малолетнике, али он се може са оним одделито подићи уз већи завод као што је случај код митровачког казненог завода. На тај начин и ми би имали извесне заводе оба система, од којих би стари служили за повратнике и непоправљиве злочинце из напише и професионалне.

Милисије Т. Петровић.

СУДСКЕ ИСТРАГЕ И ПОЛИЦИЈА
као нарочита наука

(наставак)

Изнесене граничке таблице показивале везу између географске и социјалне средине с једне, и криминалитета с друге стране; друге ће овог представити геонеологију чувених злочинаца и показати утицај наслеђа у стварању злочиначког типа; трећа врста ових таблица показиваће географску поделу општег криминалитета, док ће нас четврта упознати са разним облицима готовинарних знакова, напртама и списима злочинаца, који су врло важни напор за реконструисање криминалне психологије.

Фотографије или сами злочинци олакшаће изучавање свега онога што се односи на испитивање сомно-психолошког персоналитета злочинчевог, као што су и пр. знаци дегенеративне код тако званих рођених злочинаца, и т. д.

Инструменти за испитивање осетљивости, мотилитета и емоције злочинаца као ће такође места у уном лабораторијуме-музеуиима, и послужиће као важни докази елементи приликом изучавања злочиначког персоналитета.

Колекција разних корпус-деликата и карактеристичних радова злочинаца у самом затворима, показаће њихову интелигенцију, моралност и осећаје, и пружити драгоцене податке о њиховој психологији.

Колекција топографских планова и метричких фотографија лица, олакшаће преглед жртве и рана, а један нарочити и велики разноврсни материјал умутиће органе ситуистом како да сачувају, изучавају и сравњују трагове сваке врсте.

И назад:

Фотографије у природној величини потпомагаће знатно испитивање професионалних и осталих особених знакова, који служе за доказ идентитета.

Само на овај начин, и уз припомоћ резултата савремених рада, могуће је данас студирати криминалитет и успешније водити полицијско-судске истраге. Људи, који ће наћи из ових будућих школа, у место да буду правници који ће знати само апстрактне ствари, познаваће у истини механизам криминалног живота и средства за борбу противну криминалитета.

У току даљег излагања видећемо како је Ничеворо разрадио овај општи нацрт програма за изучавања криминологије и научне полиције.

Место злочина

Пошто је претходно констатовао, да истрага, по правилу, почиње испитивањем места на коме је злочин извршен, писац тврди да је неома важно, како због саме истраге тако и због поротника, судија и бештала, сачувати тачан изглед оног места у свима детаљима.

Ово се до скора постизало — а у земљама у којима су истрогне остале криталисане у старим симичним формама — и данас се постиже писменим записницима (уништима), иначе или мање де-

тањим, али готово увек непотпуним. Дуго времена веровало се, да су написане речи више но довољне да дају тачну представу места на коме је крвава драма одиграна. Читаве стране посвећиване су опису овог места, а у опис су уношене и најмање ситнице. Посао овај, мора се признати, био је веома тежак, али органи сигурности и судски лекари нису имали других средстава на расположењу за постизање овог циља.

Да би што боље представио непотпуност и прежидност писаних убијања за данашње прилике, Ничеферо цитира као пример детаљан извод из убијања по делу убистава војводствине Праслин (1847 год.), који с' овако почиње: „Кад смо ушли у спаваћу собу војводкиње Праслин, њен леш лежао је на једном душеку, на средини собе. Део душека на коме је лежала глава, био је натопљен великом количином још свеже крви, која је текла из кравље добаље. На истој страни душека, нешто мало у изиред, налазила се велика крвна мрља, скоро већ засушена, и т.д."

На жалост, овај је убијај, и ако само речима написан, куд и камо потпунији и савршенији од 3/4 убијања наших данашњих власти.

Употреба *топографских планова* места извршног злочина представљају, по тврђењу пишчевом, други период у еволуцији методе за конструисање полицијских и судских убијања. Планови ови у велико доприњеју писмене записнике и потенцирају њихову прецизност. Они се и данас корисно употребљују, а добра им је особина што се врло просто и лако конструишу. Помоћу метра и сантиметра, замењујући метар природне величине сантиметром у папиру, може се врло лако на хартији, повлачењем обичних линија, репродуковати облик собе, место врата, прозора, место и облик намештаја, и т.д.

На овај исти начин прави се план и целог апартмана.

Ако је потребно утврдити општи положај куће према простору који је окружује: баште, дворишта, зидови и т.д. довољно је обележити линије темеља зграде и назначити њене границе према странама света.

Разуме се већ, да на свима овим назначима треба тачно означити, ако томе има места, положај лења, корпус делинте и трагове свију врста.

Систем скицирања места извршеног злочина био је само једна алка на ланцу оних идеја. Убрзо се дошло до уверења да и он није потпун, и с тога се узела у помоћ фотографија, која означује трећу фазу у еволуцији овог система, и која је у стању да нам пружа много потпунију слику испитиваног места. Само што употреба фотографије није искључила употребу планова. Обе ове методе узајамно се допуњују. Док нам план представља детаљни поглед ока на место извршеног злочина, дотле је фотографија детаља анализа свију секција овог места; док је план скелет, дотле је фотографија живо биће.

Има више врста фотографија, које треба узети на месту извршеног злочина. Ако је злочин извршен у унутрашњости куће, дућана, кафане и т. д. потребно је, пре свега, фотографисати спољашност ових зграда. Фотографије ове наročито су корисне у случајевима алонажерних паљевина. Обично је довољна једна фотографија, али ако кућа има више улазака и излазака, и ако су остали трагови који показују како је злочинац у кућу ушао и из ове напшао, потребно је направити више снимака.

Друга врста фотографија односи се на *унутрашњост* зграде, односно на одају у којој је злочин извршен. Ове фотографије од огромне су важности, и с тога их треба узимати одмах по доласку органа сигурности на лице места пажи пог злочина, пре него што је на овом месту ма шта поремећено. Ово, што ове фотографије нарочито треба да покажу, *то је изглед места злочина, онакав какво га је злочинац оставио.*

Приликом фотографисања унутрашњости зграде потребно је, готово увек, направити више снимака и са разних страна. Тако н. пр. док нам фотографија, у случајима убиства, показује с једне стране подожај жртве поред кревета и уред испретураних столица, њено одело и њене кравље ноге, дотле ће с друге стране показивати кравље трагове по ивици кревета, место на кревету где се жртва налазила у времену првог удараја и начин како је с кревета доспела на патос.

Овако исто треба радити и у случајевима опасних крађа. Поред фотографисања одаје у којој је крађа извршена, у овим случајевима морају се још фотографисати и сви трагови насилног обијања и продирања у затворене просторе, као што су н. пр. трагови насилног отварања врата, разбијања прозора, пробијања рупа на плафону, патосу или у зидовима и т. д.

Поред фотографисања спољашности и унутрашности одаје, у којој је злочин извршен, потребно је још фотографисати и све просторе, у којима се налазе трасови злочинца. Ово с тога, што је врло често потребно, у интересу истраге, оживети изглед места на коме је злочин извршен и онда, кад је он потпуно измењен, а ово се може постићи само помоћу свију ових фотографија.

Да би што боље доказао неопходну потребу фотографисања места злочина и истакао корист од ових фотографија, Ничеферо помиње један случај који се десио у Италији пре неколико година приликом убистра грофа Б... У ово време у Италији нису постојала ни одељења за идентификацију ни одељења за фотографисање. Како се на записника по делу овог убиства није могла добити тачна представа о изгледу собе у којој је злочин извршен, а ни сведоци се нису слагали у исказима суд је, после дугих дискусија, био принуђен да изађе на лице места (из Турина у Болоњу), и да тамо, помоћу вештака и сведока, реконструише изглед собе по извршеном злочину. Интересантна је била сцена, кад је један од вештака легао на исто место, на коме је нађен убијени грof, заузео ранији положај жртве и отпочео давати судијама и поротницима објашњења о одељу убијеног и констатовања траговима.

Изгледно је и доказивати, да је и најобичнија фотографија у овом случају могла пошредети суд од све траги-комедије.

* * *

Фотографисање није од користи само у случајевима извршених злочина, већ тако исто и у случајевима несрећних догађаја, разних катастрофа, пожара и т. д. За истраге, које се у овим случајевима редовно предузимају, фотографије места извршеног злочина често су неопходно потребне. Оне, тако исто, могу корисно послужити и у грађанским парницама, које обично настају после оних догађаја, као што су н. пр. парнице о накнади штете, о дожившотном осигурању, и т. д.

Потребно је још да напазимо, ради потпуности оних редака о фотографисању, да се од пре кратког времена у Паризу употребљују *метричке фотографије*, за које се има захвалити Бертилону, и чија је добра особина у томе, што показују а димензије фотографисаних предмета.

После дугачких и обично неразумљивих писаних убијања, топографских планова и обичних фотографија, дошле су најзад ове метричке фотографије, које за данас представљају последњу фазу у еволуцији методе за прегледање места извршеног злочина и констатовање његовог изгледа одмах по извршеном злочину.

(настављаће се)

Д. Ђ. Алимпић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Пенсија домаћих чиновника не сматра се као плата, и не може се одбијати од плате, која им као резервним официрима, у смислу чл. 76. закона о устројству војске, припада за време вежбе.

Светозар С., пенсионер и ванштатни Главне Контроле, као резервни пешадијски поручник, био је у 1905. години 18 дана на вежби, по наредби XV. пукон. окр. команде, којој по распореду припада.

При издавању му поручничке плате за тих 18 дана, команда му је издала мању у име плате оноликo, колико му износи пенсија и плата за 18 дана, што већ ужина од државе у Министарству Финансија и Главној Контроли.

Противну тога, што му се и пенсија одбија од плате која му је следовала као поручнику, он је изјавио жалбу Министру војном, наводећи, да пенсија није плата, већ његова зарада.

Министар га је решењем од 8. децембра 1905. год. Бр.13247. одбио од тражења с тога, што је плата и пенсија једно исто, па је при прорачуну исправно примењен члан 76. закона о устројству војске, који условљава одбитак онога, што се већ прима од државе од следоване му плате као резервном поручнику.

По изјављеној жалби Државни Савет нашао је, да оваљбено решење Министрово не одговара закону на оних разлога:

Законодавац је, у чл. 76. закона о устројству војске, изједначио у систематичној плати резервне официре, који су на вежбању и на служби у опште, са дејственим официрима, ако иначе никаку плату немају; а ако имају, или су чиновници са мањом платом него што има дејствителни официр истога чина, добијају, за време вежбања, додатак своју плати до систематичне плате чина који имају. Према ово законској одредби при оцени питања о плати резервних официра док су на вежби или на војној служби у опште, има да послужи као мерило искључиво њихова плата у грађанству, а не и пенсија.

Неумесан је напод у ожалбеном решењу, да је плата и пенсија једно исто, јер по духу закона о чиновницима грађанског реда пенсија је награда, коју држава даје чиновнику за послужено време у државној служби, а плата је накнада његов рад.

Писмом својим од 27. априла 1907. године Бр.3936. Министар војни известио је Држ. Савет, да се са предњим саветаним гледиштем не слаже из ових разлога:

Када би се резервним официрима, који су као чиновници грађанског реда стављени у пенсију пре навршене 40 године службе, или 60 год. старости, рачунала систематична плата у којој према плати коју су имали у грађанству на дан стављања у пенсију, тада би они, у ствари, имали систематичну плату у којој за оволико мању у колико им износи разлика између плате у грађанству и пенсије.

Када би се опет она плата надвојила као што што је било и замењено са другим, и када би надвојила и пенсија, која је ону плату заменила као нека особена награда, тада би се они претворили у резервне официре из грађанства, а то безусловно нису, нити могу бити све дотле, докле посе знање чиновника.

У овој прилици, имали би још, поред пуне систематичне плате, и пенсију потпуну, а овако што искључује чл. 76. зак. о устројству војске, чим им рачуна додатке у којој на спрам онога, што већ примају од државе.

Узевши поново у оцену овај предмет Државни Савет је одлуком својом од 1. маја 1907. год. №3019. поништио ожалбено реш ење Министрово. **М. В.**

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине радањске актом својом од 16. фебруара ове год. Бр. 187, пита:

„1. Кад извесно лице прода једну земљу, па суду општинском поднесе тапију на потврду, а суд општинска посумња да ли је поменена књига тачна, и да ли је према томе продавцу остало довољно земље по § 471. грађ. суд. поступка, онда може ли суд извршити премер заостале имања, и на тај начин стећи уверење о остатку земље, па према томе потврдити тапију или не; и да ли би уверења издата на основу овога премера, а не по поменој књиза, имала предности ?; и

2. Пореско одељење тражи, да суд општински у најкраћем року одужи свој порез, који дугује држави на капитал и своје имање у суми преко 1000 динара.

Суд је известио одељење, да је буџетом предвиђео потребну суму за исплату пореза, па кад буде покушљена, да ће платити порез, али одељење неће за то да чује, већ тражи порез и прети казном.

Пошто суд нема могућности да овај порез одмах одужи, јер су приходи слаби, онда може ли се за ону исплату узети у попис општинско непокретно имање, ако што суд намерава да учини, и сме ли пореско одељење приступити продаји тога имања ?"

— На ова питања одговарамо:

1. Пописне књиге „Б." које су приложене само као основна за разрез пореза на земљиште, не могу бити никакав доказ о просторности имања за случајеве из § 471. грађ. суд. поступка.

Према томе, кад год суд посумња, да ли продавцу остаје довољно земље или не, он има права да изврши премер и на основу тога премера издаје уверења.

Уверења, издата овако, имају важности.

2. Истина, закон о непосредном порезу, одређујући рок за редовну и екзекутивну наплату пореза од пореских обвезника (чл. 106. и 107.) није никта рекао о томе како ће се наплаћивати порез од општина за њихова имања.

Али како се и по чл. 129. т. 5. зак. о општинама, среским и општинским буџетима, порез уноси у општински буџет као издатак, то се по себи разуме, да ће се он из буџетских прихода и излазити, с обзиром на рокове, које је одредио закон о порезу.

Ако су приходи општински одвеја били тако слаби у почетку године, па ако се и приреза није могао покупити на опрадавих разлога, онда општина нека тражи почек од г. Министра финансија по шестом ставу чл. 107. зак. о порезу, али никако не сме она сама нудити непокретно имање у попис, нити га одељење сме продати пре него што наплату покупца из покретности општинске или издвајањем имања под закуп.

Како изгледа онде се намерно хоће да подметне општинска непокретна имовина, те да се наплата пореза одуговлачи.

То, међутим, не може и не сме бити, јер се треба постарати да се општински приходи на време наплате, па ће онда бити могућности да се и порез плати, кад је већ предвиђен буџетом.

Ако је ово утрпнски порез, онда је наплата његова још лакша, јер га плаћају они, који своју стоку на општинским утрпинама и јавним испустима пасу.

II.

Суд општине жарковачке, актом својим од 16. фебруара ове год. Бр. 222, пита:

„Један грађанин ове општине молио је да му суд да уверење, како он хоће да купи једну пршаницу са целим прибором од извесне банке у Београду, и да то чини за своју личну потребу, а не за шпекулацију.

Како суд прво не зна, да ли ће он ову пршаницу у опште купити, јер то стоји у доброј вољи и могућности дотичног грађанина, и друго како суд зна, да ли он овом пршаницом, ако ће је одиста купио, иђо и туђе жито поред свога, он му није смео дати уверење, пре него што заиоли уредништво, да му ово каже, да ли би суд био прив, ако би издао овакво уверење, верујући просто изјави и увераваљу поменутога грађанина ?"

— На ово питање одговарамо:

По т. 4. и 6. чл. 96. зак. о општинама, општински суд дужан је да издаје уверења, на захтев власти или самих грађана, о свима фактима, који су њему познати или о којима он може доћи до сазнања и проверити их.

О свему овоме, што суд не зна или не може сазнати, он, наравно, не мора издавати уверење.

Како се и о факту: да ли ће дотични купити одиста пршаницу, и да ли ће је употребљавати само за своје потребе или и за шпекулацију, не може дручије доћи до уверења, него да се само поверује дотичном лицу, то остаје да суд сам оцењује, да ли се томе лицу, према његовој часности, може издати уверење или не.

III.

Суд општине дединске, актом својим од 10. марта ове год. Бр. 631. пита:

„По § 327. т. 1. нази. закона, казни се затвором од 1—15 дана онај, кога полицески чиновник или кмет, или ма ко у име власти позове, пак не би том позиву без довољног узрока следовао.

С тога се моли уредништво за обавештење у овоме: да ли се ово позивање сматра само писменим позивом, или може то бити и усмено, преко служитеља; да ли се за доказ недолазка на позив могу употребити сведоци, који су били присутни, или мора сваком позиву усмено и писменом следовати реверс ?"

— На ово питање одговарамо:

Ни у § 21. ни у § 33. позивнице уредбе није опредељено, на који ће се начин позивати они, који су окривљени за иступе кривце.

Али на сваки начин, под позивом се разуме било да им се писмени позив достави преко служитеља, било да их кмет или служитељ непосредно позову да власти представу, јер је такав позив предвиђен и § 12. грађ. суд. поступка за чисто грађанске спорове.

Према томе, кад год се неко од грађана позове на један или други начин (писменим позивом или усмено) он је дужан да следује позиву.

За доказ, да је неко одиста зват, служи или реверс, или тврђење дотичних лица које је позивање извршило у смислу § 35 полиц. уредбе.

Наравно, кад има још и сведока, да је позивање врлине, онда је доказ поштунији.

Али да би се избегла свака несрећа, саветно је да се позивање врши писменим позивом кад год за то има могућности, према прилозима, у којима се и под којима се позивање врши.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Код суда општине мало-изворске, у срезу тимочком, пласт се 9 шкотуи брава говеда, која су нађена на државној шуми код каруше „Сува Коленда“ на среско-бутарској граници. Говеда немају никаква жига. Како се до сада нису могли наћи сопственици ових шкотуи брава, то се позивају сва полицијска и општинске власти да поправе у своме подручју власнике сопственике и у случају пронађења о томе известе начелника среза тимочког с позивом на депешу Бр. 4212.

4. пр. м-ца пађена је једна шкотуи побила у планини подгорачкој среза бољевачког, матора 8 година, дакле пастасте, шпаста, на грави има беду длаку а на сапима белегу од уброја, и једна кедребица матора 2 године, длаке затворено зелене, без розања. Кобилав има жиг „К. VIII“, по чему се може закључити да је из територије VIII. пуковске команде. Нека све полицијске и општинске власти потраже сабиру ове шкотуи стоке и у случају пронађења о томе известе начелника среза бољевачког с позивом на депешу Бр. 6032.

ТРАЖЕ СЕ

Станка Љубисављевића, из Ваљева, среза мачванског, одузу Јањања Мојсиловића, из Пајсијевића, среза грузичког, који је 28. пр. м-ца побегао од своје куће повевши са собом и своју бужицу, тражи начелник среза грузичког актом Бр. 9827. Станко је стар 13 година, омален, у лицу суо и пропанаст. по браду има белеге од праста; од одела има на себи поломе сукнене чакшире, на којима позади су пајчине а на глави шајкачу. Пронађеног треба спровести поменутом начелнику.

Стојана Миланковића, синове ву: **Драгутина** и **Богосава**, сватове питоме и **Миљана Салића**, сватова питомина из Рибња, која нису да одговарају за општу крађу, тражи начелник среза левачког депешом Бр. 6277. Пронађене треба спровести поменутом начелнику.

Борђа, сина Петра Стојановића, из Соколовице, који је 10. пр. м-ца отуарао од куће без знања својих родитеља, тражи начелник среза ваљевског актом Бр. 7116. Борђе је стар 17 година, плах, очиџ граворастих, омален, об одела нема је на себи поломи капут од шајка, поне сукнене чакшире, на којима опшиве а на глави шајкачу. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и у случају проналаска упуте поменутом начелнику.

Тому Драгутиновића, Јанка Марковића, Владимира — Душана Дамитријевића, Ивана Радосављевића, Маринка Станојловића, Стевану, жену Јанка Марковића и **Илинку,** удову Богдана Стојановића, сватове питоме, који су решењем прагурејачког пристојевског суда од 12. априла 1904. год. Бр. 16504 осуђени под поротни суд и у притвор због крађе стоке, тражи прагурејачки пристојевски суд актом Бр. 17586. Лични опис њихов непознат је. Пронађене треба спровести страпарно поменутом суду.

Косту, сина Стојана Растића, шкиљара из Крагујевца, који је још пре годину дана отуарао из Крагујевца без знања свог стрица, тражи начелство округа крагујевачког актом Бр. 7638. Коста је стар 15 година, обичног раста, у лицу плав, кисе и очиџ плавих; на одела нема је на себи чакшире од шајка, гуњее, на глави шајкачу а на ногама опанке. Обрада се пашла свима полицијским и општинским властима да га потраже и у случају проналаска о томе известе помоћују начелство.

ПОТЕРЕ

Каменче Илић, осуђеник београдског казнионог завода, родом из Грабовца, среза ресавског, 10. тек. м-ца побегао је из Добрачева, са рада. Каменче има 30 година, стасе је висине, кисе и браде свиђе, очиџ жуто-зелених; од особених знакова има: а) белегу од изгорелине, у облику праве линије, величине 4 см., на левом образу, између уха и браде; б) белегу од изгорелине, у облику праве линије, величине 2 см., за 2·5 см. у лево од прве белеге, и в) по средини очима је белаз. Осуђен је био на 12 година робије пресудом крупањског пристојевског суда због дво опасне крађе. Исти суд у години 1899. осудио га је на годину дана затвора опет због опасне крађе. За избеглим осуђеником наређује се живо трагање. Пронађеног треба спровести одељу београдског казненог завода у Добрачеву с позивом на депешу Бр. 2222. или Управи града Београда с позивом на акт Бр. 18403.

Краће стоке. Ноћу између 19. и 20. пр. м-ца непознати лица украли су једну краву из тора Николе Стаповића, земљод. из Јасеновице. Крава је матора 6 година, дакле сиве, са једним и празим рогом, нема на вимену вет сиса. Акт начелника среза шабачког Бр. 4700.

10. пр. м-ца непознати крадљивци украли су једну побиду Пантелију Цировићу, земљод. из Крајне Реке. Кобила је матора 3 године, дакле црне, рана посечене, непотпокана. Акт начелника среза златиборског Бр. 5468.

27. пр. м-ца непознати крадљивци украли су пане једног коња Александру Крњаку, земљод. из Прахова. Коњ је матор 10 година, дорастост, средње висине, на леђима има белегу од уброја, са жигом „О“. Акт начелника среза неготинског Бр. 4831.

Ноћу између 28. и 30. пр. м-ца непознати крадљивци украли су из колиране два коња Јанку П. Рајковићу, земљодељу из Подгорца. Обе су коња матора по 6 година; један је длаке сиво беле, а други је длаке сиве, развијене величине, са жигом БЗ, без розања. Акт начелника среза бољевачког Бр. 5832.

Обрада се пашла свима полицијским и општинским властима на свима покрајне.

НА ЗНАЊЕ

Комплети „Полицијског Гласника“ за 1905. и 1906. год. могу се добити у уредништву по цену од 20 динара за једну годину, у елегантном гердом повезу. Новац треба слати благајни Министарства Унутр. Дела.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Б. Јанић

БРОЈ 21. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 20. МАЈА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК" излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, од свију великијех класа, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у округу 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединих бројева „Полицијског Гласника" не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог заступника Министра унутрашњих дела, Министра правде, поставити:

за полицијског писара прве класе среза брзопалањачког Милоја Белимарковића, комесара железничке полиције у Ристовцу у рангу полицијског писара исте класе, — по потребе службе;

за комесара железничке полиције у Ристовцу, у рангу полицијског писара треће класе, Негославa Ј. Бају, полицијског писара исте класе Управе града Београда, по потребе службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 12. маја 1907. год. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Има доказа, да је за време прног устанка употребљавано мучење ради добијања признања, јер се у Карађорђевом деловодном протоколу води, да је 7 јуна 1812 „писато господару Вујици Вулићевићу за Богдана из Крњева, који је харао и разбијао отаџине, да га на муке удари док све не каже шта је зла почињао, и који је још шиме, и кад све покаже, да оправи у Совет с описаним делом шта је почињао, и Совет како му пресуди каштигу, опет да га врати натраг, на оном месту да се каштигује, до ће које зло учинио".[19] Али после 1815 год. судови баш и кад су налазили да треба да употребе мучење, нису то смели сами чинити, што доказује једно писмо Народног Суда кнезу Милошу од 30 новембра 1823 год. у коме му се саопштава да неки злочинци не признају све што су покрали, па се онда пели: „они лопови шиником неће ништа више да покажу, но ако заповедате да их бојем принудимо да ако су још што узели покажу".[20]

О испиту оптуженог сачињаван је увек протоко, који је он потписивао ако је био писмен, у противном остајао је без потписа. Ови су протоколи по својој форми у главноме онакви исти као што су и данашњи. Још 1823 године има таквих протокола на које се не би могло рећи, да их није данас радио који вештији истражни. Тако је н. пр. сасим потпун и врло брижљиво израђен протоко саслушања оптуженог Стевана Богојевића, писара пожаревачког магистрата, због неких писама, од 20 марта 1826 № 251, који с лева страше садржи тачно исписана питања а с десне одговоре на питања тако, да се испит свршава питањем које се данас поставља окривљеном, а то је: „има ли још што у своју одбрану да напеде".[21] Сви су ово радили писари магистрата, који су били Срби из Војводине; а из велике сличности између ондашњег и данашњег испитивања јасно се види њихов утицај на форме Српског Кривичног Поступка, који је дошао из Аустрије, јер су они ове исште пренели по свима формама тадањег Аустријског Крив. Поступка. На свега до сад реченог изилази, да се добијање признања много олакшало, да је оно било најбоље доказно средство и да се њиме тежило материјалној истини.

5. *Сведоци.*

После признања по вредности одмах долазе сведоџбе сведока. Сви изворни потврђују, да су у употреби били прави сведоци у данашњем смислу те речи, и чим се од оптуженог није могло добити признање, одмах се гледало да се сведоцима утврди истина или неистина чегова. Никакве разлике нема у схватању сведоџбе сведока између ондашњег и данашњег Кривичног Поступка; и онда, као год и сад, пило се на то, да се сведоцима пронађе права материјална истина. Ово потврђују чак и поједине судске одлуке из првих година обновљене Србије, као што је н. пр. ова одлука: „писато магистрату прагуљевачком за Милоја Ђорђевића из Дужинце, који је дете силовао, да је Совет одговорио, да се пошље девојче и нити злочинац у Београд и сведоци да се суоче".[22] Да би се дошло до праве истине, пушено је и суочење између оптуженог и сведока још 1812 на које је овај пример, а испити сведока из доцнијег времена готово се ни у колико не разликују од данашњих онако исто, као што смо то казали и за испит оптуженог. Испити сведока стављали су записмено и то или је суд сам записивао у главноме садржај сведоџбе или је прављен формални протоко саслушања, што је по правилу записивао од

[19] Карађорђев Деловодни Протокол 16 № 858.

[20] Држ. Арх., Кнежев. Канц. Народни Суд 1823 год.

[21] Држ. Арх., Кнежев. Канц. Народни Суд 1822 и 1826 год.

[22] Карађорђев Деловодни Протокол 43 № 832.

важности сведодбе. Тако је н. пр. испит сведока очевидца Мијаила Кремановића из Гривања, није прагујевачко, но крвени Пеше Н. опд. због убиства, вршен у народном Суду 24 септембра 1825 год. онако исто као што то данас наследне власти чине; протоко садржи питања и одговоре а и извршено суочење[37])

О сведодби сведока, као и о осталим доказним средствима, није било нарочитих законских правила, којих се судија имао придржавати. Ко ће се употребити као сведок, како ће се саслушати и колико ће његова сведодба имати доказне снаге, све је то записано од наховеља судије који суди. Зна се, да су као сведоци саслушавани и они, који се налазе под истрагом. Тако је неки Сава Спасојевић, који је био под истрагом и у притвору због затакнавања, саслушан као сведок на крвници јеромонаха Серафима због крађе манастирских опапа, и Сава је на исшиту изјавио, да га је калуђер, који се до њега налазио у притвору, молио, да му скине ресу а он ће му добро платити.[38]. Колико је она сведодба имала доказне предности, записано је од слободне оцене суда.

О сведоцима се говори нешто тек у устројству окружних судова од 26 јануара 1840 и то у чл. 47 који гласи: „ако би која страна повнала се на сведоке, то се и друга страна преслушати мора, да ли нема каквих изрјатија против карактера и качества исти сведока, и да ли и она нема каквих вопроса, о којима би се прослушати сведоци имали".

[37]) Држ. Архив., Књижев. Канц. Народна Суд 1775 год.

[38]) Држ. Архив., Књижев. Канц. Народна Суд 1825 год.

(Збори. I 191). Према овоме, странке су имале право искључења сведока или право тврђења да се сведоку не може поклонити вера због његовог рђавог владања, блиских родбинских веза с противном странком, због непријатељства и т. д., што се све могло подвести под овај члан.

Поменуто је, да се сведодба која је имала послужити као доказ, имала ставити написмено. Најзад сведок, ради потпуне вредности његове сведодбе, био је дужан своју сведодбу да потврди и заклетвом. Заклетва је полагана или у суду или у цркви пред свештеником и једним чланом суда и то пре саслушања. Ово се види из једне пресуде пожаревачког маг истрата од 8 априла 1841 бр. 107. Неки Живко Николић из Добриње буде оптужен због увреде кнеза, и три сведока потврде да је он одиста изговорио увредљиве речи; у пресуди се вели: „суд је овај дао спроводитељно с предпи-санијем својим 7 т. м. априлија пређо надлежног овдашње варошн г. пароха и протопресвитера ова три именована у наведеном сведочанству лица у цркви овдашњој формално у присуству једног свог члана, да се на сва она питања, која ће им суд предложити по правди по души своју закуну..." и суд је своју пресуду, којом је опт. Живко осуђен, донео „по уважењу формалне заклетве тројп предименованих сведока с којима је инап речени Живко сувпчен...."[39])

(наставиће се)

Д-р Бен. В. Марковић.

[39]) Ст. Максимовић, Суђења у књажевини Србији 143.

О ПРИЗНАЊУ ОПТУЖЕНОГА

као правном доказу у крвичним делима, нарочито с погледом на важном одређено дужности истражне власти, пред којом се признање чини.

По § 222. под III. и § 225. крив. суд. посту., признање оптуженога у крвичним делима, може се узети против њега, као потпун правни доказ.

У § 225. крив. суд. пост. лимитативно су изнети елементи, који ће при учињеном признању морати постојати, да би оно могло бити правни доказ противу оптуженога.

Овом приликом хоћемо да говоримо о елементу из § 225. тач. г), који тражи: да је признање пред исљедујућим полицијском или судском влашћу или при претресу учињено.

Овде је дакле утврђено само то, да је признање оптуженога доказ, кад је учињено пред једном од власти, које су напред обележене.

Ну, на сваки начин, није довољно само то, да је оно признање учињено пред једном од поменутих власти; битно је и то: да је оно од дотичне надлежне власти на законн начин изузето. Тако, ако је признање учињено на судском претресу, оно треба да је у пропису састављени протокол претреса уведено. — §§ 203., 204., 205., 215. и 216. крив. суд. пост. Каква нарочита форма уписивања овакпога признања, учињеног на главном претресу нити је прописана нити је потребна: главни претрес по § 195. крив суд. пост. јавап је, а поред тога ту морају бити и тројица судија, који у суђењу учествују и деловођа суда, на је сасим природна ствар да је исправност и истинитост оваквога признања самим тим довољно огарантована.

Сасвим је друга ствар код признања, учињенога код истражне полицијске власти. Ту је јавност истраге искључена, јер нико нема права да присуствује испиту оптуженога, сем: иследника, његовога деловођа и два присутника — § 28. крив суд. поступка.

Признања учињена код ове претходне истражне власти често се од оптужених код суда поричу под изговорима: или да нису ни учињена већ их је полицијска истражна власт неверно уписала, или да су изнуђена. Тада се употребљавају свеДоци, који ће доказати alibi оптуженога у времену учињенога и признатога дела или каква друга факта, противна учињеном признању, тако да се оно с основом у сумњу доводи. Што је тежа злочин, за који је признање учињено, то је сво већа вероватноћа да ће се оно код суда порећи, па досљедно томе стоји и сво већа обавеза за иследника, да при изузимању признања не пропусти ни најмању од законских форми. Ако је то учињено, онда оптуженику не може користити голо порицање признања, већ он мора доказати таква факта, која истинитост учињеног признања у сумњу доводе или мора навести вероватне узроке, зашто је пређе признање лажно учињо — § 225. т. д) и § 227. крив. суд. пост.

На против, ако признање не одговара елементима из § 225. крив. суд. пост., онда је довољно и голо порицање.

Шта ће бити у овоме случају?

Одговор на ово питање важан је за наше прилике у двојаком погледу:

а) Због наше доказне теорије у крвичним делима, која обавезује судију да само оно за истинито може држати, што је по прописима зак. о пост. суд. у крив. делима доказано — § 220 крив. суд. пост.

б) Због особене одредбе § 243. крив. суд. пост. по којој ће пресуда на казну смрти моћи само тада гласити кад је крвнпца оптуженога признањем или сведодбом заклетих сведока законо доказана.

Одговарајући на постављено питање утврђујемо:

Поречено признање, које нема услова из § 225. крив. суд. пост може у најбољем случају само остати као правни основ подозрења из т. 1. § 123. кр. суд. пост. и ништа више. У овом случају судска пресуда записнике и од других доказа, пошто по овоме једном основу подозрења, држани суд не би могао осудити оптуженога, већ би га морао ослободити за недостатка доказа — §§ 236., 237., 238. и 242. крив. суд. пост.

Друга је ствар, кад је суђење пред поротним судом. Поротници суде по убеђењу и без обавезе на употребу законих доказа и код оваквога суђења сам факт порицања признања није од решавајуће важности за одлуку поротника. Докази, који они узимају за основицу свога уверења о кривици или невиности оптуженика; заиисе искључиво од слободне оцене поротника, ту, дакле, форма учињенога признања нема вредности.

Ну иник може наступити случај да порицање признања има и овде битне вредности. истина не на одлуку поротника, но на примену законе жалне од стране државних судија. Ово ће бити тада, кад би наспрам оптуженога по закону

требало применити смртну казну. Без обзира на одлуку поротника о кривици оптуженога, државне судије позване су императивном одредбом § 243. крив. суд. пост. да донесу пресуду о смртној казни само тада: када је кривица оптуженога доказана или признањем по § 225. крив. суд. пост. или сведоцима по § 229. крив. с. пост. Како овде (код поменога признања, које није учињено по кривици § 225. крив. суд. пост.) тих услова нема, пресуда државног суда не би могла на казну смрти гласити. Истина, чедник поротника обвезује државне судије да над оптуженим закону казну изреку али ни у овом случају § 243. крив. суд. пост. забрањује примену заслужене смртне казне. У овоме случају пресуда судска морала би гласити, место смртне казне, на казну од двадесет година робије.

Да поткажемо једним примером за овај случај:

Поротни суд крагујевачки утврдио је да је онт. Н. отишао једне ноћи у виноград убијенога, у намери да краде трешње; сопственик га је приметио у крађи и на њега пранућао из револвера, и тада је оптужени оплио из своје пушке и убио сопственика, да би себе спасио и однео крадено грожђе.

За ову кажњиву радњу поротници су оптуженога огласили за криза.

Државно судије узеле су да овде стоји дело из § 240. к. зак. На како је оптужени своју кривицу код истражне полиц. власти признао, то га је државни суд, с обзиром и на § 243. крив. суд. пост. пресудом од 1. XI. 1906. г. № 42.981 осудио на смртну казну.

Ну, Касациони Суд у своме II. одељењу, приведбама од 15. XI. 1906. г. уништио је означену пресуду са ових разлога:

„Кад се по § 52. крив. суд. пост. за важност протокола иследне власти, о чињеници која садржи, тражи да је протокол, поред двојице присутника оверен и од стране иследника са писаром, и кад се из протокола под № 13155 види, да исти није оверен од стране иследника и писара, већ га је оверио само чиновник полицијски Н. Н. који је у овоме иследењу само дежурао, као што се види из решења на последњи истога протокола[1], онда овај протокол нема законских услова, који се траже за важност његову, те по томе и признање, које је оптужени учинио на овоме протоколу, није признање у законој форми учињено — § 52. у к. са т. г. § 225. крив. суд. пост.[2] и т. д. У оним приведбама даље се препоручује суду, да без обзира на то, што су поротници у овакоме признању оптуженога нашли доказ за његову кривицу, оцени: има ли у оваквоме признању, према § 243. крив. суд. пост. законских услова да се криви осуди на казну смрти.

Ово приведбе суд је усвојио, па је пресудом од 27. XI. 1906. г. № 17503, са радова изнетих у приведбама, осудио оптуженога на двадесет година робије. Решењем II одељ. Касац. Суда од 9. XII. 1906. г. № 12.974 ова је пресуда оснажена.

Тако, закључак, у овоме случају, благодарећи томе што му је судио поротни суд, на да је избегао заслужену смртну казну, нпак је осуђен на највећу казну лишења слободе. Ну, да му је судио државни суд, који је везан за законе доказе, могао је лако остати неказњен, само услед рђавога рада дужности од стране дотичнога субјекта истражне власти.

Овоме нашем разлагању, уз изнети пример, циљ је да се упозоре наши истражни органи на то: од колике је важности правилност писменога рада за доношење праведне судске пресуде.

У тој цељи утврђујемо:

а) Сваки протокол истражне власти, који треба да послужи за правни доказ факта, у њему садржаних, треба у свему да буде устројен онако, како се то § 52. крив. суд. пост. изискује. Не буде ли то учињено, доказна предност тамо означених факата може лако бити оспорена.

Зарад овога треба не само да изгледа по форми протокола, као да је истрази присуствовао и иследник и његов писар, већ у стварн треба тако и да буде.

б) Исцрп обвињења треба у свему поштовати по прописима Гл. XII. крив. суд. пост. §§ 141—155. закључно.[3]

Нарочито каза оптужени признаје учињено кажњено дело, дужност је иследникова да га пусти да он то својим речима исказе. У овом случају, наравно, иследник би требао пажљиво да прати тачно признање и у згодноме моменту да учини по неко питање у циљу да ће слободно учињено признање оптуженикове по могућству обухвати и поједина факта која су имно тога признања већ истражном доказана.

Ово је несумњиво важно. Међутим имали смо много пута прилике да видимо такве протоколе признања оптуженога код истражне власти, који у себи садрже цигло признање оптуженога, да је учињено највећно кажњено дело, без икаквих даљих објашњења о начину извршења времену месту, мотивима и т. д. Оплако голо признање сумњиво је, и кад се оно код суда порече, оптуженик ће много лакше успети да побије његову правну важност него ли кад би оно било исцрпно и утврђено с фактима, која с кажњивим делом у вези стоје.

Овом приликом констатујемо, да, кад већ нема могућности да се за сада изврши рационална реформа наше застареле истражне системе, предлог би било размислити о томе: шта би се с малим средствима могло учинити за поправку сада постојеће системе, те да се претходна истрага злочина и преступа у нашој држави колико толико у боље стање доведе.

Из нитшмањега пројекта краљевске владе види се, да је код нас на дневном реду доношење закона о условној осуди, а сем тога из дискусије у Народној Скупштини огледа се нажња велике већине посланика, да се по могућству у што скоријем времену приступи укидању смртне казне. То је сне лепо и принципијелно на своме месту. Ну, била би тешка погрешка изгубити из вида да се једновремено с остварењем ових суврсмених назора о каднама злакони и савременно поуздањеје гоњење и оптуживање злочинца и преступника.

М. Ђурђевић
члан Касац. Суда.

СУДСКЕ ИСТРАГЕ И ПОЛИЦИЈА
као нарочита наука

(НАСТАВАК)

Л е ш

Пошто је, на изложени начин, констатован тачно и у појединостима изглед места на коме је злочин извршен, треба приступити констатовању положаја леша. Да се, онет, ово постигне, потребно је поменити напред изложену процедуру за место извршеног злочина.

Положај лешев, његови раке, стање његовог одела, положај предмета који га непосредно окружују, начин на који је рукама држао изнесан предмет, — сви ови детаљи од строжине су важности за истрагу и за вештачење, и с тога је потребно да буду утврђени на оспталиој фотографској плочи и сачувани, на овај начин, једном за спагда.

За фотографисање лешева употребљују се обични апарати, или тако „удешени, да се објектив може управити на леш одозго на доле. На овај начин добија се потпуно тачан положај леша — онакав какав би изгледао кад би се прод њим он посматрао. Има више врста ових апарата, и сви су веома практични. Има их таквих, код којих се објектив може управити одоздо на горе и на овај начин снимити цео плафон, или ралне отворе на њему и т. д.

Као год и за место извршеног злочина, тако је исто и за утврђивање положаја лешев потребно неколико врста фотографија.

Про свега, мора се фотографисати цео леш у положају у коме је нађен. Фотографије ове показују нам, боље но све остале фотографије, прави положај леша, што је често пута врло важно за даљу истрагу.

У неким случајевима, онет, корисно је фотографисати леш са више разних страна, а понекад, онет, преко је потребно снимити нарочито оне делове леша, на којима су ране и остали трагови злочина.

* * *

Директни преглед тела допринеси такође испитивању положаја лешева. То су

[1] Овај је чињеница онако разни:
Узео је оптуженика на привичан испит и оптуженик је на истоме признао дело. Тај испит уверен је знаке: „Саслушао га и оверава поиед. писар Н. Н.“ Из означеног уверења не би се могло знати ни тај најмањи знак био ли ово овоме иследењу. Ну, сама ипак чекар на последњи такозвани завршни рашда решења о стављању оптуженога под привичну истрагу и у пракшри, па се на тако решену потпише као иследник, а као иследник потписао се односно.

[2] Ово је чињеница онако разни:
Узео је оптуженика на привичан испит и оптуженик је на истоме признао дело. Тај испит уверен је знаке: „Саслушао га и оверава поиед. писар Н. Н.“ Из означеног уверења не би се могло знати ни тај најмањи знак био ли ово овоме иследењу. Ну, сама ипак чекар на последњи такозвани завршни рашда решења о стављању оптуженога под привичну истрагу и у пракшри, па се на тако решену потпише као иследник, а као иследник потписао се односно.

[3] Ово је чињеница онако разни:
Узео је оптуженика на привичан испит и оптуженик је на истоме признао дело. Тај испит уверен је знаке: „Саслушао га и оверава поиед. писар Н. Н.“ Из означеног уверења не би се могло знати ни тај најмањи знак био ли ово овоме иследењу. Ну, сама ипак чекар на последњи такозвани завршни рашда решења о стављању оптуженога под привичну истрагу и у пракшри, па се на тако решену потпише као иследник, а као иследник потписао се односно.

артеријске неге, које у овим случајевима треба нарочито испитивати, и помоћу којих је могуће одредити положај леша у моменту када је тело постало хладно. Чим престану животни елементи, течности у теду, покоравајући се закону теже, као и серум, одвајају се од чврстих делова крви и наталожавају се у доњим — нижим — деловима организма. На овај начин образују се по спољашности тела нарочите флеке — неге — које могу означити положај леша у моменту њиховог стварања. Ако је тело лежало на леђима, што је најобичнији случај, неге ове обично се налазе на леђима, по доњем месу и на постеријорним и инферијорним деловима руку и ногу. Ако је тело лежало потрбушке, неге се налазе на антеријорном делу лица. Ако ни је, нак, тело било у положају човека који седи, или на зид или на какве друге предмет наслоњено, неге ће се налазити на доњем делу малог трбуха и на горњим деловима бутина. Код обешених, неге се поглавито налазе по ногама и малом трбуху, врло ретко по рукама.

Да би се, нак, помоћу ових нега могао одредити положај леша у моменту њиховог стварања, треба знати, да се са променом положаја тела мења и положај ових нега. Тако, ако се положај мртвог тела измени у времену од 4 — 5 часова после смрти, нестаје и нега са места на коме су биле, али се, после неколико часова, поново јављају према новом положају тела. На 24—30 часова после смрти, нова појава флека сасвим престаје.*)

Приликом испитивања положаја леша обешених личности, потребно је да истражни органи имају у виду ово:

Дешава се понекад, у овим случајевима, да обешено тело додирује ногама земљу или под, или да се налази у готово хоризонталном положају, вазећи главе и врата, који су мало удигнути. У неким овим случајима обично се долази до закључка, да се има посла са обичним злочином а не са самоубиством, па се, сасвим природно, и истрага упућује у овом правцу. Закључци ови неминовно су погрешни, јер код самоубиства пешкама није неопходно потребно да обешени васи у ваздуху, т. ј. да ногама не додирује земљу или под. Услед губитка свести, који наступа врло брзо због притиска везе — ламке — на вратне жиле, самоубица није у стању да изврши најслабији покрет, који би га поставио у усправни положај, и на овај начин спасао од сигурне смрти.

* * *

Поменули смо већ, да трећа врста фотографија има за задатак, да репродукује понизоб и у што већим размерама оне делове леша, који највише могу интересовати истрагу, т. ј. оне на којима се налазе ране и остали трагови извршеног злочина.

Озбиљност, број и место рана показаће нам, у извесним приликама, да одређено душевно и морално стање убице. Страховите ране, задане немилосрдно и лукавачки, обично доказују да се онај, који их је произвео, налазио у душевном стању, доста близком лудилу. У највише случајева производе их злочинци у почетку експлозивних напада, а понекад и саме самоубице.

И саме мудрице, које се налазе на телу могу пружити прво коришћена објашњења о приликама под којима је ударац задат, као и о оруђу којим је ово учињено.

Мудрице закрвљење резултат су притиска претежу на тело; ако се налазе око уста и на бради, показују да је убица својом руком јако притискивао уста жртве, да би јој угушио узвике; ако ли су, пак, мале и скоро округле, означују акцију чекића или маља.

Потребно је још знати да се помоћу боје модрица може одредити време у коме је задат ударац, који их је произвео. Одмах у почетку боја је ова црвенкаста — модра или бронзана; за време другог и трећег дана постаје прва или тамно-црвена; од трећег до шестог дана плава је; од седмог до двадесетог зеленкаста је или потпуно зелена, а од тридесетог дана на даље чисто је жута.

* * *

Приликом прегледа леша и испитивања рана не треба никад сметнути са ума, да су често пута и најопасније ране тако вешто прикривене, да се на први поглед не могу опазити. *Бертон* помиње један случај, за који је констатовано да ауеизутно ни по чему није давао повода сумњању о насилној смрти, док је у ствари било у питању свирепо убиство. Пет рана одо врата жртве биле су сакривене крагном и једном израмом.

Извесне ране остају неопажене и по самом месту на коме се находе, као што су н. пр. оне испод пазуха, овса код женских и на деловима тела који су обрасли длакама.

Ако је леш нађен у каквом сандуку, или у колима, или ако је исечен на више комада, неопходно је потребно узети више фотографских снимака, т. ј. фотографисати сваки детаљ понаособ. Случаји у којима злочинци секу леш на комаде, да би га се само лакше ослободили, доста су чести. Питање ово испуњава једну од најинтересантнијих страна у литератури судске медицине; оно је у нераздвојној вези са свима питањима о идентитету, а за истраживања у овом правцу преко су потребне фотографије исечених делова.

За констатоване положаја леша употребљују се, у последње време, *стереоскопске фотографије*, које у исто доба показују и димензије различитих делова леша и фотографисаних предмета, и за које се, такође, има захвалити Бертилону.

* * *

И ако детаљан преглед тела и секција спадају у надлежност судског лекара, ипак је неопходно потребно да и истражни органи лично учествују у првој инсекцији која им, по правилу, служи за оријентацију у даљој истрази.

Трагови

Истраживање, откриће, чување, разумевање и упоређење трагова сачињава једну од најделикатнијих и најинтересантнијих грана у научном студирању судско-полицијских истрага. Са гледишта ових истрага, под *трагом* ваља разумети *сваки остатак човека или животиње помоћу кога је могуће открити његов творца или утврдити неке његове индивидуалне особине*.

Како су међу траговима најважнији *отисци*, то је писац и започео с њима своју студију о траговима.

Сви они, који су се занимали питањем о отисцима, потпуно су сложни у томе, да је њихово изучавање врло важно и преко потребно, и да им се још и данас показала прво мала пажња, и поред све користи коју могу да пруже истрази.

„Ми нећемо нећемо престати — пишу доктори *Бертон* и *Флорене* — да истичемо у сваком приликом реку потребу упођења научних метода у операције призиналне правде. Полицијска чиновници и истражни органи морају ове операције извођити методично и по утврђеном плану. У врши операцијама, које су пресудне за резултат истраге, ни трајмо да они обрате пажњу истраживању и описивању отисака."

Са гледишта научне полиције, отисак је сваки фигура, коју један део тела, или ма какав објекат, производи додирујући извесну површину. Помоћу брижљивог испитивања ове фигуре могуће је утврдити идентитет лица — неког творца — и одредити улогу додирнутог предмета у кривичном делу.

Обично се на месту извршеног злочина, или у непосредној околини, налазе отисци ногу — стопала — затим отисци појединих прстију или целе руке, отисци уха и понтију. Често пута довољно је само описати и анализирати ове отиске, и упоредити их са другима, добивеним пре или после извршеног злочина, на одмах утврдити и идентитет злочинца.

Због важности саме ствари, а и ради лакшег прегледа, говорићемо о сваком од ових врста отисака понаособ.

а. Отисци босих ногу.

Пре криминалне ере, у којој су отисци босих стопала употребљени као доказ о невиности и кривици, датира се, по тврђењу Ничеворином, из 1847. год.

Пођу између 27. и 28. новембра 1846. г. убијене су у Алби две девојке. Извиђај на место извршеног злочина д-р *Гос* нашао је на камену, пред вратима између себа у којима су биле убијене, два крвава отиска десне стопале. На самом прагу ових истих врата налазили су се још два отиска, од којих је један био у истом правцу као и претходни, т. ј. према себи, а други у правцу противном. Одмах по извршеном делу истражна је власт ухапсила, као врло сумњиног, једног подофицира, али је д-р *Гос* констатовао, да његове врло велике стопале нису могле оставити ни једне отиске ове средње величине, и подофицир је био одмах пуштен. Доцније је је проналазен прави убица; отисци његових стопала потпуно су се подударали са са крвавим отисцима пред вратима убијених девојака.

*) Опширније о овом налази у делу професора Ламезана: Précis de medicine legale, Paris 1906.

Али само откривање отисака није довољно за проналажење њиховог творца. Поред овога, треба још умети читати отиске, а ово није баш тако лака ствар. Ово што се, при свем, мора у овом циљу учинити, то је, да се откривени отисак сачува, а исто је сасвим слабо — једна видљив — онда да се појача.

Има више разних метода помоћу којих у могуће сачувати — ликвирати — нађени отисак, али су најбоље, и у пракси најобичније, ове: копирање, прекрижање и фотографисање.

За копирање употребљује се прозрачна хартија или платно. На овај начин добија се копија, потпуно верна оригиналу. Ово се може постићи и помоћу обичног стакла. Пошто се нађени отисак увекпри добром светлу, меће се преко њега стакло, на се на њом, помоћу црног мастила, исцрта линије отиска — онако исто као што би се исцртавало на прозрачној хартији или платну.

И ова метода и прецртавање, и обично и помоћу пантографа, застаје далеко иза фотографисања.

Приликом фотографисања отисака, неизбежно је потребно да регулатор на апарату (визир) буде паралелан плану отиска, јер се само на овај начин може добити његова тачна репродукција.

* * *

Пошто су, на овај начин, сачувани отиски стопала, потребно је разумети њихово значење, па тек по том приступити њиховом поређењу са отисцима стопала осумњичених личности.

Као значење имају отиски стопала, какве нам особености откривају код лица које их је оставило, и који су акти извршени у моменту њиховог постанка? — питања су, која се сама по себи постављају.

Брижљиво испитивање једног отиска показује нам, пре свега, да ли је он произведен у ходу или приликом стајања. За решење ороног питања потребно је знати ово:

а). Дужина отиска стопала, а нарочито њиховог највећег прста, већа је у ходу но приликом стајања.

б). Ширина отисака произведених за време стојања знатно је већа од ширине отиска у ходу. У првом случају она обично износи 8 см. 3, а у другом 7 см. 7.

Изнад, према овоме, ја су најдужи и најужи отиски стопала резултат кретања, а најкраћи и најшири резултат стајања.

Обе ове врсте отисака могу се са позитивношћу разликовати анализовањем отисака великог прста (на нози). Разлика у његовој дужини у ходу и за време стајања износи 1 см. 3, т. ј. у првом случају, у ходу, он је за један сантиметар и три милиметра већи но у другом — за време стајања.

(наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

УГОВОР О СЛУЖБИ

Београдска полиција је ових дана направила у целом Београду ревизију да ли су сва кирајџије пријављене и да ли су све слуге уписане.

Поред осталих интересантности за полицијску власт овом је ревизијом утврђено и то, да се „Правила о односима слугу и њихових газда" различито разумевају и различито примењују.

Ми ћемо навести само два примера.

1.

Утврђено је да поједине слуге и њихове газде о својим односима немају ни „служитељске исправе" нити уговор потврђен код власти, а многи нису имали никакав писмен уговор у опште. Нарочито је то чешћи случај код слугу, који променом послаје мајстори и на које се, због тога, мора примењивати закон: „Уредба о еснафима."

Том приликом утврђено је да и неке полицијске власти, познате да примењују Правила о односима слугу и њихових газда, налазе, да шегрти и калфе и ако су уписани код свога еснафа, сообразно еснафској уредби, морају се покоравати одредбама поменутих правила: морају имати и служитељске исправе или уговоре потврђене код власти.

То је погрешно.

По Правилима о односима слугу и њихових газда, служитељску исправу или уговор (обоје потврђене код власти) морају имати сви они, који немају самосталне радње и роде стално[1]) код другог. За њих важи члан 25. правила по коме служитељску исправу морају имати: покућари, кочијаши, рабаџије, кириџије, пољске слуге, коденичари, момци: месарски, механски, казански, млекарски, пекарски и зачински, кувариње, собарице и дадиље, као и возари, скелеџије, ладари и лађари ако су код другог погођени или немају самосталне радње.

Да су се правила ограничила на овоме не би било никакве забуне у њиховој примени, јер би за остале, еснафске радинке: шегрте-ученике и калфе, за њихове односе према мајсторима остала једино еснафска уредба. Али, у Правила о односима слугу и њихових газда унесена су и она два члана:

„Чл. 6. Исто тако служитељску исправу морају имати и ученици и шегрти и у упису одличење се време, кад се имају по §. 23. уредбе о еснафима, привести дотичном еснаву ради полагања испита за калфу.

„Чл. 7. Трговачки помоћници, као и они који по механама и кафанама раде под рачун, морају имати закључене уговоре с господарима. Сантиметар калфама стоји до воље да ли ће закључити уговоре о њима исправе по чл. 5. ових правила, али једно од овога двога морају имати[2]).

Из наведеноса текста ових двају чланова јасно се види, да се приликом доношења Правила о односима слугу и њихових газда није имала у виду еснаљска уредба, и да су правила израђена независно од уредбе с намером да регулишу односе између слугу и њихових господара, неправећи разлику између еснаљских и несналских радника. Јер, кад се зна, да је еснаљска уредба закон и да су њоме већ регулисани односи еснаљских радника, шегрта-ученика и калфа према њиховим мајсторима, онда се Правилима о односима слугу и њихових газда није могло прописивати нешто што је противно закону, пошто правила немају снагу закона; онда се правилима није могло пренињати да се занатски и остали шегрти и калфе морају уписивати и код полицијске власти или имати уговоре (калфе) нити се њихови односи према мајсторима могу мимо закон који важи регулисати правилима.

У §. §. 10., 11. и 32. еснаљске уредбе прописано је да се шегрти-ученици и калфе морају уписивати код свога еснафа, а §. §. 12.—22. и 32—52. регулисани су тачно и односи њихови према мајсторима, на су еснаљском уредбом прописане и калфе за оне који не буду по прописима те уредбе поступали.

Према овоме, занатски шегрти и калфе морају се уписивати у своме еснафу, а не код полицијске власти, то је чак у чл. 8. правила, можда и случајно, речено: „напређењима чл. 6. и 7. ових правила не мењају се одредбе прописане у уредби о еснафима, које се односе на калфе и ученике". Даље, доказ правила о односима слугу и њихових газда регулисавају односе између слугу уписаних у чл. 5. правила и њихових газда, дотле еснаљска уредба регулисала односе између еснаљских шегрта и калфа и њихових мајстора, и према њима мора се увек примењивати еснаљска уредба а не Правила о односима слугу и њихових газда.

2.

Мишљења се разнимишлаје и у томе: од кад ступрно нови уговор закључен о служби, и да ли тај уговор ако није уписан у служитељску исправу треба код власти потврђивати.

Уговор о служби закључен између слуге и газде постоји одних чим се и погодба о томе прекаже (чл. 1. правила). Уговор о служби као такав постоји и пре но што се он код власти потврди, и онда за тај уговор, пре његове потврде, важе чланови 20. и 35. Правила о односима слугу и њихових газда. Ни једни ни други не могу безузровно одустати од већ закљученог уговора и онај који би то учинио треба да буде кажњен.

Овим је у исто доба утврђено да оно погађање слуге „на пробу" више не постоји. Не може се слуга отпустити или он отказати службу у овом међувремену од закљученја уговора до његове потврде код власти, ако за отпуст или отказ нема законских узрока.

---

[1]) За напомену у Београду Управа града Београда нарочитом установком је „радничке књиге," које због своје непрактичности нису дале жељене резултате.

*

[2]) За напомену у Београду Управа града Београда нарочитом установком је „радничке књиге," које због своје непрактичности нису дале жељене резултате.

Супротно овоме за занатске кадре и њихове мајсторе важи § 35. осн. уредбе који предвиђа пробу. Тај § гласи: „ова погодба између кадре и господара учињена получава своју снагу после осам дана, који ће бити време пробе и у који ће свака страна другој свако дан моћи посао или службу отказати. Но ако обе стране на то пристану да се ово време пробе не држи моћи ће оне тврду погодбу закључити".

Уговор о служби мора увек бити потврђен код надлежне полицијске власти. Да ли ће тај уговор бити потврђен тиме што ће од стране власти уписан у служитељску исправу чл. 5.) или ће се ставити потврда власти на нарочитом уговору (чл. 6. и 7.) зависи од тога шта је слуга по својој професији, али сваино је да уговор мора увек бити потврђен код власти, јер, као што смо навели, „уговор о служби закључен је одмах чим се погодба усмено о томе прекине, а уније у служитељску исправу бива доцније „по овим правилима", а по овим правилима у чл. 2. прописано је, „да уписивање у служитељске исправе и потврђивање уговора о служби врше полицијске власти".

У осталом, и уписивање у служитељску исправу није ништа друго до значајно потврђивање уговора о служби за које је прописана нарочита форма и смишљена такса, те је у неколико објашњено и сврстиће да имају уговор потврдити пламбу.

Потврђивање уговора код власти, кад се не уписује у служитељску исправу, има велику вредност, пред осталога, и у томе, што се потврдом утврђује датум, јер би се у непотврђеном уговору, као и у свакој приватној исправи, могле са датумом правити злоупотребе и изигравати рок за уније и прављење уговора, а могли би се чак и читави уговори правити, показивати и признавати само кад власт затражи и ако у стварн и не постоје.

Душ. Николић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај правилне примене § 370. кривичног закона, с погледом на тач. 1. уредбе о касапницама од 8. IV. 1839. год. и на допуну тач. 4. исте уредбе од 18. X. 1886. године.

Тоша М., хотељер из Ниша, достављено је суду општ. нишке, како му као гостионичару с времена на време поред меса које набавља са касапнице, потребује да и сам заколе по који брав стоке, и то искључиво за кухињу своје радње. — но да га је општина на овакво изјаве увек оптерећавала приходом, па је молио општински суд да му у будуће више не наплаћује аренду позивајући се на уредбу о касапницама од 8. априла 1839. г., законодавно решење од 22. фебруара 1869. г., закон од 19. априла 1890. год., уредбу од 31. јануара 1861. год., као и разне министра унутрашњих дела од 7. фебруара 1905 г. Бр. 3490.

Општински суд је нашао: да је молиочево тражење неумесно с тога, што молилац није приватни потрошач већ гостионичар, који готовим јело за госте што и сам признаје, дакле потрошач, који подлежи плаћању аренде према § 370. кривичног зак., па је према овоме донео решење 9. децембра 1905. год. Бр. 2220 којим га одбија од тражења.

По жалби Тоше М., ово је решење одобрило начелство окр. нишког решењем својим од 24. јануара 1906. год. Бр. 26954/905. год. и Министар унутрашњих дела решењем од 25. фебруара 1906. год. Пж 3870.

По жалби истог Тоше, против решења Министровог, Државни Савет нашао је да је решење Министрово на закону основано, с погледом још на тач. 1. уредбе о касапницама од 8. IV. 1839. год. и на допуну тач. 4 исте уредбе од 18. X. 1886. год. с тога је одлуком својом од 8. маја 1907. год. Бр. 3238 одбацио жалбу као неумесну.

Казне за дела из чл. 158 зак. о општинама не могу се изрицати и над бив. општин. часницима.

Пресудом начелника среза златборског од 3. фебруара 1907. год. Бр. 1664. а на основу чл. 158. зак. о општинама казњени су: Радивоје Дацовић, бив. председник, Благоје М. Лазовић и Радоје Смиљанић, бив. кметови општине љубишке, сваки са по 10 дана плате што по издатим им наредбама нису на време предвукли извесну јавију, и да солидарно плате у име накнаде 699.50 динара колико изнеси вредност упропашћене јавије.

По изјављеној жалби, а на основу чл. 170 зак. о општинама, Државни Савет поништио је ову пресуду среске власти наказећи да се на жалитеље није могла применити казна по закону о општинама над они у времену осуде нису ни били на положајима општинских часника. Сем тога нашао је, да надзорна власт није била надлежна ни за доношење пресуде у колико се она односи за накнаду штете.

Одлука од 8. маја 1907. год. № 3235.

М. В.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Један општински писар пита:

„ По § 471. грађ. суд поступка, земљоделац или овај, који се по закону сматра за земљодедца, не може ни сам отуђити кућу са плацом и шест дана земље, рачунајући у један дан 1600 квадрат хвати.

Према томе, кад год земљоделац продаје штород од свога имања, он мора поднети уверење општинског суда и одбора, сообразно правилима г. Министра правде од 4. фебруара 1874. г. № 354, да му, поред продате земље, остаје још оволико, колико по закону не може отуђити.

До сада су, вели, ова уверења општински судови издавали на основу пописних књига „Б" и правост. судови су их примали као исправна.

Од неког времена, према објашњењу касац. суда, приступљени судови траже, да среска власт, оверавајући ова уверења каже: да она по личном уверењу тврди, да дотични има још земље колико му треба.

Да овакву потврду стави, полицијска власт нашла је, да пре тога треба имати несумњиво уверења, које се може добити једино стручним премером, па је тражила да се ова врши.

На овај начин, људи су изложени великим трошковима око премера, који много пута надмашају продајну цену земље, да се тако у опште онемогућава продаја, а наравно на тај начин људи ограничавају у употреби и неограниченом располагању својине."

Изношени овде он пита: да ли је овакве захтеве судова и рад полицијских власти правилан, и ако јесте, онда какав се излаз може наћи из оне незгоде, која се јавља из ове правилне радње судова и полиције, и да ли се томе не би могло помоћи земљиском одборника, који редовно код полицијских власти тврде, да је уверење истинито?"

— На ово питање одговарамо:

У општем интересу државном, законодавац је ограничио земљодедца, да не може отуђити извесан део свога имања.

Да би се овој законској одредби прибавила практична важност, г. Министар је номенутим правилима, а имено тачком 11. под *а и б* условио, да се при преносу имања наши по јавичној дужности на ова отуђивања, и да се поднесе уверења општ. власти, која ће потврђивати и полицијске власти о овој околности.

Како ће општинске и полицијске власти доћи до сазнања, да ли неком остаје довољно земље по закону, то, наравно, није одређено правилима.

Али како се зна, да је за то сазнање један начин премер, кад је законом одређена процторност по мери, онда је сваки други начин неправилан, па не томе и саме пописне књиге „Б", које су прављене само као основица за разрез пореза на земљишта, али које не могу бити никакав доказ за околност, која се овде износи.

Исто тако не може се примити ни сама изјава одборника.

Према томе и суд и полицијске власти имају право што захтевају, да се ово премером утврди.

Ове на то имају право и по закону, а на то их је, нема сумње, определило некуство, да многи земљодедци изигравају наређења § 471. грађ. суд. поступка, подносећи неверне изјаве уверења од стране општин. суда и одбора, а непроверена од стране полицијских власти.

Што се из овако правилне радње суда и полицијских власти јавља за поједине незгода, то не даје права никоме да од оних правила одступа, јер се пред великином општега интереса, који је оним правилима и законом заштићен, губе шгете, што их поједини поднесу.

II.

Суд општине бошњаначке, актом својим од 15. марта ове год. Бр. 286, пита:

„У § 6. поступка судског у грађанским парницама стоји: „општински судови надлежни су“ и т. д.

У члану 88. закона о општинама стоји: „општински суд чине председник, два кмета и деловођа,“ из чега се јасно види, да је деловођа састави део општинског суда.

Према овоме настаје питање:

1, јесу ли деловође у изузећу за писање пресуде, прибележење, саслушање сведока, тужиоца и туженог, у смислу § 52. грађ. суд. пост., па ако су изузети, онда ваљи ли за њих, односно помоћника напише оно, што је наведено у § 426. тач. 3. грађ. суд. поступка; и

2, ако деловође нису у изузећу онда зашто они потписују пресуде и од какве је важности њихов потпис, нарочито још и по томе, што приостепени судови напише пресуде кад год их деловођа није потписао, или није поред председника и он оверно саслушао.

— На ова питања одговарамо:

У § 15. 17 и и 17 б. грађ. суд. пост. истина нигде се изречно не вели, да изузећа предвиђена § 52. овога закона, важе и за деловође општинских судова, али се аналого § 57. мора узети, да су и они у изузећу, кад год стоји један од случајева из § 52.

Другчије схватање било би погрешно, јер кад је законодавац пошао разлога, да изузме деловођу приостепеног суда, где су судије правници, те се не може претпоставити да би деловођа, и кад би хтео, могао у саслушања или коју другу радњу унети и оно, што није било предмет изјаве парничара, сведока или вештака, онда тим пре има места изузећу општинског деловође, који много пута, поред неписмених судија, руководи целокупним извођајем спорова, па ове може упућивати овако или онако.

Према овоме, и тачка 3. § 426., у погледу поништења спорова, има се односити на све оне, који су у суђењу суделовали.

III.

Суд општине михаиловачке, актом својим од 5. фебруара ове год. Бр. 372. пита: „може ли се извршити пресуда, донесена по грађанском спору, из имања очевог кад син нема свога имања, него живи у заједници са оцем?“

— На ово питање одговарамо:

Пресуде донесене по грађанским споровима према онима који живе код својих родитеља и немају свога одељитог имања, не могу се извршивати из имања очевог или материног, ако они сами на то не пристану.

Пресуде, донесене по кривичама оних, учиниоцима из користољубља, могу се извршивати само у оноликo, колико дозвољава § 325. а кривич. суд. поступка.

IV.

Суд општине овсињске, актом својим од 5. марта ове године Бр. 281. пита:

1, „Извесна жена пажљена је за износу кривицу са 10 динара повчане казне у корист општинске касе, и да плати таксу и дангубу сведоцима.

Кад је приступљено извршењу пресуде констатовано је, да она нема свога имања, а муж јој не дозвољава паплату из његовог имања.

Настаје питање: шта суд треба сада да ради; и

2, У опоз општини постоје две воденице на реци Јасеници.

Господари оних воденица наплаћују узим како хоће, терајући много пута, до 12% од самлевене количине.

Моли се уредништво за обавештење: да ли је којим законом регулисано, колико се узма може наплаћивати, и да ли би одбор могао одредити стопу овога узма?“

— На ово питање одговарамо:

1, Муж није дужан, да својом имовином плаћа кривично осуде своје жене.

Према томе, кад осуђена нема од куда да плати казну, треба јој ову, у смислу § 316. кривичног закона заменити затвором.

Такса и трошкова проналазу; и

2, Ни једним законом није одређено, колико узам могу узета воденичари од помељара, и по томе је и тачка 1. § 389. кривична закона беспредметна.

Општински одбор нема права да одређује воличину узма, али грађани треба да су свесни, па да сваког онога, који много наплаћује, изјасте и тако нагнају да се задовоље пристојном наградом.

Ово се спорадумом грађана може извести свуда, где има више воденица.

Где оних опет нема, ту изгледи на добар рад треба да покрену имућније људе на подизање нових воденица, а на то се могу и читава села сложити.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

СКРЕЋЕ СК ПАЖЊА

4. ов. м-ца непознати крадљивци упрли су у Нишу из магазина № 13 оногдашње артиљеријске зуна велику количину бакарне жице од вољског телефона, коју је била намотана у кругасте котурове, затим извезену количину жесмина у старим гвозденим тоновима. Скреће се нажња свим полицијским и општинским властима за потраже ове крађене ствари и крадљивце, и у случају проналаска о томе известе писмено окрузна начелног с позивом на дописку Бр. 10082.

Код начелника среза брзопаланачког нађоше се два млађа момка, матора 5—6 година, даље опис — беле, средње висине, без рожаца. Како се мисли, да су ова два момка, прадена, то нека све полицијске и општинске власти потраже у њихов сопственика и у случају проналаска о томе известе помешутог начелника с позивом на дописку Бр. 9985.

Код начелника среза деспотовачког пљени се једна крадена кобила, матора 7 година, даље доратаче, у обе руке позади рожаница, на челу има белегу од убода седла. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да потраже сопствр ове крађене кобиле и у случају проналаска о томе известе помешутог начелника с позивом на дописку Бр. 6752.

Код суда општине дучанске, у срезу смедеревском, нађоше се једна мањун кобила, која је млађена 27. пр. м-ца, матора 3 године, даље доратаче, без жига и рожаца. Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима да потраже сопствр ове мањун кобиле и у случају проналаска о томе известе начелника среза пожаревачког с позивом на дописку Бр. 10280.

ПОТЕРЕ

Коста Васиљевић, чуварнице београда, родом из села Трнове, среза левачког, избрисан је у Крагујевцу реду описну праћу и побегао. Стар је око 56 год., висок, сувоњав, коси браде, бркова прних и великих, накривљена погледа, на једној страни лица (?), испод капног ока, има ожиљ белегу од посекотине; у одећу је сукненом. Треба га живо потражити, и пронађеног страхарно спровести начелнику округа крагујевачког с позивом на дописку Бр. 8641.

Рукон Авдиловић, Арнаутин из Грабовца, среза јабланичког, који има да одговара за покушај убиства под начелника среза јабланичког, побегао је пре изнесене пресуде и до сада се није могао пронаћи. Рукон је високог раста, добро развијен, очиј и образ прних, брковима прних, браде се: од одела има на себи чакшире и гуњ од црног сукна, а на ногама опанке. Има једну белегу од посекотине на чланку леве ноге. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже и у случају проналаска страхарно спроведу помешутом начелнику с позивом на дописку Бр. 8243.

Непознати крадљивци ноћу између 3. и 5. ов. м-ца разбили су врата на кући Марије удове ноћне. Борђа Поповића, из Угровине и украли ове ствари: једну тубу пакпи од 30 кришака, једну тубу беле пеницлина сушка од 20 кришака, три беле мараме и једну тиробу. Нека све власти потраже крадљивце и крађене ствари и у случају проналаска о томе известе начелника среза брзопаланачког с позивом на акт Бр. 5906.

Драгомир Марјановић, кошијаш при пастуњској станици у Обреновцу, родом из Вилова, избрисан је ирску државног посла — прихода пастуњског обиљском свилуха, па је по извршеној дела побегао. Драгомир је стар 19 година, средњег стаса, црнопуљаст, коса: од одела има пантаноне и капут, а на ногама чизме. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и у случају проналаска страхарно спроведу начелнику среза посавског окр. ваљевског с позивом на дописку Бр. 7263.

Никола Јовановић, родом из Турске, сиктиција, који је био протеран на годину дана из Неготина у Пропуште, ноћу између 11. и 12. ов. м-ца обио је општу Михаилу Стевано

пишу, извешће из Прокупља, и упрко 3 кутије дувана од 0.80 н. дин., у новцу 3 динара, један прстен женски, и тапију од непокретне имања Саве Мрољевића, писара општ. петровачке. Никола је стар 30 година, средњег раста, у лицу пун, у сувишном одећу, на глави има шубару и на ногама опанке. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да га похватају и у случају проналаска стражарно спроведу начелству округа топличког с позивом на депешу Бр. 4254.

Сава Р. Поряћ, кујунџија из Сиракова, **Драгутин Јовановић** и **Светислав Савић**, из Куршумлије, среза рамског, 9. ов. м-ца одметнули су се испод власти пошто је Сава претходно извршио убиство у Ночајима. **Сава** је стар 23 год., висок, добро развијен у лицу плав, очију жућкасто-плавих, без зби, косе рђаве, од особених знакова има: а) ожиљак од ране, неправилног облика, величине 1·5 см. за 6 см. испод пресеца десне шаке, страна спољна; б) белегу на посиљотине, у облику праве линије са двоструком на горе, за 1 см. испод реза леве обрве; в) белегу од посиљотине, у облику праве линије, правца косог, величине 4 см., на левој страни потиљка и г) белегу од посиљотине, у облику праве линије правца косог, величине 2 см. при врху потиљка. Сава је раније два пута судски осуђиван: први пут пресудом пожаревачког суда у 1900. год. осуђен је на 3 год. робије због опасне крађе, и други пут пресудом апелационог суда од 4. новембра 1903. године Бр. 4241 осуђен је на 3 године робије због опасне крађе и покушаја убиства, и са ове неуде пуштен је 13. септембра 1906. године. Овом пресудом апелационог суда био је осуђен на робију без окова, али како је био ухваћен крадући у заиду и скоп бетике, то га је Управа бесправског кажњеног завода решењем својим ставила у окове. **Драгутин** је стар 35 година, средњег раста, добро развијен косе и очију црних, бркова великих, свеђих. **Светислав** је

Краће стоке. Ноћу између 10. и 12. ов. м-ца непознати крадљивци украли су из затворене колибе четири коња Мијату Стојановићу, земљод. из Штитара. Један је но длаку зелене, оба су му уха расечена, други је длаке жуте, оба су му уха расечена, трећи је длаке жуте и четврти зелено-беле оба су му уха расечена. Депеша начелства округа подримског Бр. 8052.

Сиви Мильковићу, из Петровца украден је, ноћу између 14—15 тек. м-ца један коњ, длаке

доратасте, висок 3 год., висок 147 см., на чеш пиотаст, по предњим ногама шуљаст. Депеша начелника среза добричког Бр. 5494.

Ноћу између 11. и 12. ов. м-ца непознати крадљивци украли су из дворишта судишта општине д.-наторчанске једног коња и једну кобилу. Коњ је својина М. Радојковића, среског

стар 24 године, висок, добро развијен, косав, плаке косе, очију жутих, у лицу плав. Нема ове полицијске и општинске власти живо потражке ове разбојнике и у случају проналаска стражарно их спроведу начелнику среза рамског с позивом на депешу Бр. 6258.

потиче. Депеша начелника среза јасеничког овр. пратуђевачког Бр. 10727.

Обрада ће пазља свима полицијским и општинским властима за ове покрађе.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Ово лице, које жели да се зове **Стеван Стошић**, ухваћено је чешће у Београду за по-

дарајете, висок 3 год., висок 147 см., на чеш пиотаст, по предњим ногама шуљаст. Депеша начелника среза добричког Бр. 5494.

Ноћу између 11. и 12. ов. м-ца непознати крадљивци украли су из дворишта судишта општине д.-наторчанске једног коња и једну кобилу. Коњ је својина М. Радојковића, среског

коњара, а кобила Љубомира Живковића, одузитељ. Коњ је мастор 8 година, длаке затворено дорастасте, висок 136 см., у предњи ноге штрцпрсак, без ронаша, а кобила је мастора 10 година, дорастасте, у лево око хорава, путоногаста, има с десне стране сопи белегу од посе-

ћене 3—4 године. Одмах по појави у Београду сазнао је за његовом полицијом, која га је ишла пута ухапсила и протерала због сватање и мањих крађа.

Прошло јесени пао почињам под једном сопственика хотела отворо је опоме и коња у Обреновцу те их тамо продао, али је при томе одмах прошао, јер га сада жеље хтео тужити.

Овонад је, на Врачару, у једно дворишто, јавно тарабе ушао у једно дворишто, јавно прошо на соби и одуд укрио извесне ствари, али у после кратке времена пао полицији у руке, те је због тог опасне крађе стављен под кривотрагу и у притвор.

Он вели да је родом из Куприје, а да је дуже живео у Смедереву. Од родбине, вели, нема нигде никог.

Пошто се сумња да је он и по Београду и по унутрашности крупне крађе, а вероватно је био и судски осуђиван, то износимо његову слику и молимо све које би што о њему знали о томе известе Управу гр. Београда на најкраће.

ТРАЖИСЕ

Милоја Д. Николића, земљодељца из Врачина, који има да одговара за затајивање, тражи начелник среза ражањског актом Бр. 5224. Милоје је стар 22 године, омалехоња, плав, округлах лица, очију затворено зеленкаст; од одела има по себи сукнене седеле ланене, а на глави лажљиву капицу. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да га потраже и у случају проналаска стражарно спроведу поменутом начелнику.

БРОЈ 22. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 27. МАЈА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски Гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године, код свију колекцијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатнике у општ 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ по продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Миливоје Бели-Марковић, позиваски пристав прве класе среза брзо-паланачког, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. маја 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Д-р Коста Ст. Ристићу, лекару среза таковског, и

Д-р Кости Ристићу, постављеном лекару среза качерског, уважене оставке, које су поднели на државну службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. маја 1907. год. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за лекара среза сврљишког, у округу нишком, Д-р Драгољуба Поповића, дипломисаног доктора париског универзитета и бив. питомца исто среза.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. маја 1907. г. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу марту, 1907. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца марта извршено је у Србији:

1. **Убистава** 30
2. **Детоубистава** 6
3. **Нехотичних убистава** . . . 1
4. **Покушаја убистава** 28
5. **Разбојништава** 6
6. **Силовања** 1
7. **Тешких телесних повреда** . 21
8. **Пљачкања** 35
9. **Опасних крађа** 167
10. **Злонамерних поништаја туђих ствари** 12

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	30 или 100	%
Детоубистава	3 „ 50	%
Нехотичних убистава	1 „ 100	%
Покушаја убистава	28 „ 100	%
Разбојништава	5 „ 83	%
Силовања	1 „ 100	%
Тешких телесних повреда	21 „ 100	%
Пљачкања	8 „ 22·8	%
Опасних крађа	46 „ 27·5	%
Злонамерних поништаја туђих ствари	3 „ 25	%

Највећи број убистава извршен је помоћу *оштрог оруђа* (13), затим помоћу *ватреног* (8), помоћу *тупог* (8), и гушења [1].

Узроци са којих су ова убиства извршена јесте: у *међусобној свађи* на 15 случајева, у *освети* за 10, у *одмазди разбоја* за 3, и у *вршењу законских дужности* за 1 случај. Узрок једном убиству непознат је.

Посматрана према местима у којима су извршена изложена убиства јављају се: у срезу колубарском округа београдског 2, у срезу посавском окр. београдског 2, у срезу тамнавском 2, у срезу мачванском 2, у срезу ужичком 2, у срезу посаво-тамнавском 2, у срезу качерском 2, у срезу орашком 2, и по 1 у срезовима: гročанском, космајском, јасеничком окр. крагујевачког, поречком, брзопаланачком, беличком, пиротском, јадранском, рамском, подунавском, болевачком, косаничком*, добричком и призорском.

Детоубиства су извршена: у срезу зајечарском 2 (1 непронађено), и по 1 у срезовима: кључком (непронађено) пронуначком, златиборском и у Београду (непронађено).

Једно **нехотично убиство** извршено је у срезу врањском.

Покушаји убистава извршени су: у срезу подунавском 4, у срезу моравском округа пожаревачког 3, у срезу брзопаланачком 2, у срезу деспотовачком 2, у срезу алексиначком 2, и по 1 у срезовима: колубарском окр. београдског, врачарском, посавском окр. ваљевског, јабланичком, лесковачком, јасеничком окр. крагујевачког, неготинском, ражањском, беличком, параћинском, моравском окр. нишког, посаво-тамнавском, добричком, тршавском и у вароши Нишу.

Скоро сва ова дела извршена су у међусобној свађи и осveти.

Разбојништва су извршена по 1 у срезовима: врачарском, нишком (непронађено), мачванском, рамском, качерском и јасеничком окр. смедеревског.

Једно **силовање** извршено је у срезу врачарском.

Тешке телесне повреде извршене су: у срезу посавском окр. ваљевског 2, у срезу подунавском 2, у срезу зајечарском 2, у срезу добричком 2, у срезу рачанском 2, и по 1 у срезовима: лесковачком, кључком, брзопаланачком, трстеничком, поцерском, јадранском, пожаревачком, златиборском, ужичком, и у варошима: Београду и Крагујевцу.

Пљачкања су извршена: у срезу сврљишком 4 (2 пронађено), у срезу брзопаланачком 3 (2 пронађено), у срезу гружанском 2, у срезу звишком 2, у срезу моравском окр. пожаревачког 2, и по 1 у срезовима: космајском (пронађено), тамнавском, колубарском окр. ваљевског, подгорском, јабланичком, јасеничком окр. крагујевачког, копаоничком, расинском, беличком (пронађена), параћинском, бањском, азбуковачком (пронађена, посаво-тамнавском, мланском, љубићском, ировском, болевачком, добричком, пронуначком (пронађена), рачанском, драгачевском и тршавском.

* Убијен је од страно ортака Анђелије Милошановић, стрелар са кајсије „Врбник“.

Вредност свих ових паљевина износи око **5.500** дин.

Опасне крађе извршене су: у срезу косматском **9**, у срезу пожаревачком **8**, у срезу тамнавском **6** (2 пронађене), у Београду **6** (2 пронађене), у срезу пољичком **5**, у Нишу **5** (3 пронађене), у срезу орашном **5** (2 пронађене), у Крагујевцу **4**, у срезу крајинском **4** (све пронађене), у Крушевцу **4** (3 пронађене), у срезу деспотовачком **4** (све пронађене), у срезу поцерском **4**, у срезу голубачком **4** (1 пронађена), у срезу подунавском **4** (1 пронађена), у срезу бољевачком **4**, у срезу црногорском **4** (1 пронађена), у срезу рачанском **4** (1 пронађена), у срезу трнавском **4**, у срезу колубарског окр. ваљевског **3** (2 пронађене), у срезу неготинском **3**, у срезу левачком **3** (1 пронађена), у срезу параћинском **3**, у срезу јадранском **3** (1 пронађена), у срезу млавском **3**, у срезу жичком **3** (2 пронађене), у срезу тамнавском **2** (1 пронађена), у срезу подгорском **2**, у срезу пчињском **2**, у пароши Неготину **2**, у срезу клучком **2** (обе пронађене), у срезу ресавском **2**, у срезу посаво-тамнавском **2**, у срезу рађевском **2**, у пароши Пожаревцу, **2**, у срезу рамском **2**, у срезу зајечарском **2**, у срезу хомољском **2** (1 пронађена), у срезу качерском **2** (1 пронађена), у срезу заглавском **2**, у срезу ужичком **2**, и по **1** у срезовима: колубарског округа београдског, гročанском (пронађена), ваљевском (пронађена), посавском окр. ваљевског пронађена), грузанском, лененичком (пронађена), ражањском, жупском, трстеничком пронађена), беличком (пронађена), моравском окр. нишког (пронађена), нишком (пронађена), нишавском, мачванском, јасеничком окр. смедеревског (пронађена), тимочком, прокупачком, вожданском, драгачевском, и у варошима: Врању, Куприји, Шапцу (пронађена), Зајечару (пронађена) и у Ужицу.

Вредност свих ових крађа износи око **21.500** динара.

Злонамерних оштећења туђих ствари било је: у срезу трстеничком **6**, у срезу јабланичком **2** (1 пронађен), и по **1** у срезовима: грузанском, брапољаначком, левачком (пронађен) и трнавском.

Вредност уништених ствари износи око **800** динара.

Поред изложених дела у току месеца марта извршено је још у Србији и *18 самоубистава* и то: у срезу тамнавском **3**, у срезу алексиначком **2**, у срезу ражањском **2** и по **1** у срезовима: оба посавска, ресавском, банском, рађевском, прокупачком, моравичком, жичком и у варошима: Пироту, Шапцу и Прокупљу.

Ова самоубистава извршена су: *вешањем* 8, *ватреним оружјем* 8, *тупим оруђем* 1 и *тровањем* 1, а узроци њиховом извршењу леже: у *душевном растројству* за 6 случајева, у страху *од казне* за 3, због *болести* за 2, у *домаћој распри* за 1, у *грижи савести* за 1, и због туге за 1 случај. За остале случајеве узроци су непознати.

Један **покушај самоубиства** извршен је у Београду, ватреним оружјем, због беде.

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Текући број	О К Р У З И	Убиства	Аутобиства	Нил тачно убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешко телесно повређ.	Паљевина	Опасне крађе	Злонамерна оштећења туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	6	—	—	2	1	1	—	1	11	—	1	—
2	„ ваљевски	2	—	—	1	—	—	2	2	9	—	4	—
3	„ ужички	3	—	—	2	—	—	1	1	8	2	—	—
4	„ пожаревачки	1	—	—	1	—	—	1	3	8	1	—	—
5	„ крајински	3	1	—	3	—	—	2	2	13	1	—	—
6	„ крушевачки	—	—	—	1	—	—	1	3	7	8	—	—
7	„ моравски	2	—	—	4	—	—	—	2	14	1	1	—
8	„ нишки	2	—	—	3	1	—	—	5	7	—	3	—
9	„ пиротски	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—
10	„ подрински	3	—	—	1	1	—	2	2	13	—	2	—
11	„ поморавски	1	—	—	3	1	—	1	5	25	—	—	—
12	„ руднички	2	—	—	—	1	—	—	1	8	—	—	—
13	„ смедеревски	3	—	—	4	1	—	2	1	10	—	—	—
14	„ тимочки	1	3	—	—	—	—	2	1	10	—	—	—
15	„ топлички	2	1	—	1	—	—	2	2	1	—	2	—
16	„ ужички	1	1	1	—	—	—	5	1	12	—	2	—
17	„ чачански	—	—	—	1	—	—	2	3	1	3	—	—
18	Управа града Београда	1	1	—	—	—	1	—	9	—	—	—	1
	Свега:	**30**	**6**	**1**	**28**	**6**	**1**	**21**	**35**	**167**	**12**	**16**	**1**

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског Одељења Министарства Унутрашњих Дела, 18. маја 1907. год. АБр. 730. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

6. *Исправе.*

Као доказно средство служиле су и исправе. Услед слабо развијене писмености, исправе су се ређе појављивале као доказ, па их за то нарочита уредба до 1842. год. и не помиње, али се из појединих сачуваних примера види њихова употреба као доказа. Тако, на пресуде, којом је неки Срећко Паунковић из Душља 21 октобра 1823 осуђен за убиство Милије Маринковића онд., види се, да је исправа била доказ, јер се у разлозима пресуде вели: „он (Срећко) на испиту изговара се, да је у шаши пиштоль на Милију потегао, и нехако се случајно пиштоль окинуо и онога потрешио; но то веровати се не може, ибо по гласу иницираних господара Јевремови писама, пиштоль овај Срећков с којим је Милију убио ни с долше ни с горше ноге оборити се не може, докле с горње или с долше ноге мало једним пустом не позатегнете, и с другим притегнув обарачу не оборите."[28]) Цела пресуда је, као што се види, заснована на овом писму као исправи, која је у исто време представљала и уviђај и вештачење. — Сем тога, кад се узме у обзир, да су се саслушања сведока, као и остале важније радње, сматрале неписмено, онда је несумњиво, да су ти протоколи, као јавне исправе, морале имати доказну снагу. Устројство окружних судова од 26 јануара 1840 у чл. 46 предвиђа „писмена доказателства" (Збор. I 191) за грађанске спорове, али је према томе извесно, да су се она могла употребити и у кривично-правним споровима. — Поито никакових наређења о исправама није било, то је њихова доказна снага зависила од слободне оцене суда.

Из досадашњег излагања јасно се види, да је доказни систем у првом периоду Кривичног Поступка био противан доказном систему старог Српског Права. Јер, док су доказна средства старог права била формалистичке природе, помоћу којих се долазило само до формалне истине, дотле сви кривично-правни спорови у обновљеној Србији показују, да се

[28]) Дрв. Арх., Кнеж. Канц. Народна Суд 1823 год.

доказима иидо на то, да се пред суд изнесе сва грађа, из које би овај могао добити материјалну истину, то су стога у првом праву употребљавана рационална доказна средства. У старом праву формализам је правило, међутим у новој Србији он је изузетак, јер тек поштo се до истине није могло доћи искључиви рационалним доказом, допуштала се, и то по изузетку, употреба формалистичких доказа, као што је заклетва свој и јемство.

Ь. Други период у доказном праву почиње 11 фебруаром 1842 год., када је министарство правосудија својим расписом издало судовима правила о законској сили доказа. Доказне системе, које представљају ова правила, битно се разликује од доказног система првог периода. Јер, док је судији у првом периоду било остављено све, т. ј. док је од њега зависило која ће доказна средства употребити, и у ком облику и колику ће им доказну снагу дати, дотле доказна правила од 1842, као и доцније уредбе и расписи, одузимају све на руку судије, и не само да му прописују којим доказним средствима сме да се послужи и у ком облику, него тачно одређују и доказну снагу појединим доказима као и услове, које мора да испуни, па да се узме да је дат потпун доказ. Једном речи, ова доказна правила представљају теорију законских правилних доказа.

Раније је речено, да су ова правила узета из аустријског казненог законика од 1803, у коме је била заступљена теорија законских принудних доказа с многим институцијама инквизиторског поступка. Утицај аустријског законодавства био је неизбежан због суседства и пославито због људи, који су отуд долазили и у Србији били врло правницни.

У поменутом распису министарства правосудија говори се о овим доказима:

1. *О признању.* Признање може послужити као потпун доказ ако испуни услове прописане у првих шест тачака овога расписа, а које потпуно одговарају §-у 225 прив. пост. Тачка 7 овог расписа одговара §-у 226, а т. 8 §-у 227 кр. п. Тачка 5 под IV, где се говори о саставном доказу, одговара §-у 228 кр. п. Поштo су наређења овога расписа о признању истоветна по садржају с одредбама данашњег законика о кривичном поступку, то о њима овде нећемо ни говорити.

Мала т. 7. овога расписа одузима сваку доказну снагу признању, које је добијено мучењем, изузима случајева, у којима је мучење било законски допуштено средство за добијање признања. Тако уредбом „о казнењу прадљивца и лопова" од 22 маја 1845 допуштa се мучење окупљеног, који неће благим начином да призна, јер т. 1. те уредбе гласи: „бит' ће се и строгим аписом и држањем само о леђу и нози, па признање протегнут..." Зборн. III 48). Циркулар од 12 јула 1845 бр. 2625 у т. 12 прописује казне за лаж окупљеног, „ако би очевидно лагао на испиту и испит отегчавао," и то у т. под а) поштом, а у т. под б) стегом или пиргама, т. ј. „кад се по решењу суда за извесно време, н. пр. 12, 24, или 48 сати у накрст окује тако, да му десна рука за леву ногу доле до стопиље, или лева рука за десну ногу привета буде, без ког између једне руке и једне ноге растављења."[47] Казнителни закон за позаре и краље од 26 маја 1847 такође у тач. 6 допушта бој за онога, „који оно, што очевидно знати мора, неће да покаже," као и за онога који лаже (Зборн. IV 29). Све ово и показује, како је признање издвојено од осталих доказа, како се схватало као и у инквизиторском поступку, да се само на основу њега може доћи до истине, и према томе да треба употребити све мере, само да се до њега дође.

Ово се види и из циркулара од 24 јануара 1846 бр. 199 у вези с циркуларом од 3 децембра 1845 бр. 5174, којим су суду, као допуна уредби од 22 маја 1845, прописана правила, од којих т. 3. наређује, да се у испитивању „највећа обазривост и вештина употреби, како ће окупљени довести се на то, да признa оно, или откриће одмах, што буде крив'...."[48] Тек уредбом од 10 маја 1858 забрањено је мучење као и остале казне за лаж стога, што изнуђено признање, баш и кад се добије, не може бити довољан доказ за осуду (Зборн. XI 83).

2. *О сведоџбама сведока.* На другом месту говори овај расписа „о казивању сведока," и као год код признања тако и овде прописује „својства", која треба да има сведоџба па да послужи као доказ. Та својства набројана су у 7 тачака под II и с т. 13-ом потпуно одговарају §-у 229 кр. п. с том разликом, што је сведок по овом распису морао заклетву положити пре испита. Тачка 8 одговара §-у 230 но само без т. 4. овога §-а. А под III овај расписа говори „о сведочанству друштева, или сучесника у злочинству," и та наређења у свему одговарају §-у 231 кр. п. с том само разликом, што по распису није довољно да учесници само приликом испита код суда у очи кажу ономе ноге терете „него још и онда на ново потврде, пошто им се казнителна пресуда обзнани; зато ће треба после обзнањења пресуде поновительно питати, остаје ли при ономе, што су окривљеноме већ у очи потврдили? и ако су на смрт осуђени могу ли по чистој совести и самом смрћу својом то исто потврдити.?[49]

Циркулар од 24 јануара 1846 бр. 199 у т. 3 наређује, „да испите над окривљенима и сведоцима не чине сами писари, но членови са таковима"...[50], а циркулар од 6 јула 1844 бр. 2356 у т. 6. прописује, да се испит сведока увек стави написмено, да се с окривљеним суочи и да положи заклетву на свој исказ.[51] Да се не би могао испит сведока мењати, кад се састоји из више табака, циркуларом Апелационог Суда од 4 новембра 1843 бр. 1015 препоручено је судовима, да такав испит увек заметвеником прошију, а ради веће сигурности и да га „печатом судејским потврде".[52] О општој грађанској дужности сведочења није било ни једне уредбе, ни расписа ни решења, те су се стога дешавали случајеви, да сведок неће да сведочи а судови га нису могли принудити. Тек се решењем од 24 октобра 1850 сведочење сматра грађанском дужности, јер се по том решењу сведок, који неће да сведочи, има принудити затвором од 1—3 дана или новчаном казном од 2—6 талира (Зборн. V 294—295).

3. *О испитавима.* Поменути расписе говори о испитавима у истом одељку у коме говори о сведоџбама сведока и то у т. 8 под г) и у т. 10, које одговарају §-у 234 кр. п. То су једина наређења, која се тичу испитава.

4. *О вештачком мишљењу* говори расписе у т. 11 под II, даље опет у истом одељку у коме је реч и о сведоцима. У овом наређењу само се помињу вештаци, и оно одговара у неколико §-у 224 кр. п.; и

5. *О саставном доказу* или како се у распису под IV каже „о састави окрести за убеђење окривљеника".

Све што је у распису речено о саставном доказу престаљала један врло рђаво направљени извод из свих одредаба аустријског законика, које говоре о основима подозрења и о саставном доказу. У распису се вели, да се кривична одговорност окупљеног може доказати саставом више основа по-

[47] В. Петровић, Речник закона, уредаба, и т. д. 213.
[48] В. Петровић, Речник закона, уредаба и т. д. 218.
[49] В. Петровић, Речник закона, уредаба и т. д. 218.
[50] В. Петровић, Речник закона, уредаба и т. д. 221.
[51] В. Петровић, Речник закона, уредаба и т. д. 208.

доврева, али само тако, ако буду испуњени услови, који се прописују у прве две тачке, а које одговарају §-у 236 т. 2 под а) и в) кр. п. Одмах после онога говори се о томе, како се може добити саставни доказ код убиства и телесних повреда, а како код свих других кривичних дела, набрајајући и основе подозрења, који могу послужити за образовање саставног доказа и у једном и у другом случају. — Све је ово изложено без икаква реда и нејасно чак и за доброг правника, а камо ли за овдашње чести и непismене судије. Јер, кад се узме на ум, да се нигде на другом месту није говорило искључиво о основима подозрења и о томе каквн они треба да буду, што судија безусловно мора знати пре него што почне образовати саставни доказ, него се на једном месту у кратко о свему томе говори, ту онда само може бити више штете но користи од саставног доказа, као што је у осталом и било.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

ОПШТИНА

(НАСТАВАК)

Претварајући много пута општину у бусију, која је имала да заштити политичка права грађана или да их нагура, ми смо јој сви редом одузимали од онога, што је она требала да буде, те је, тако, према приликама она била или средство државне управе, да државни живот звоњиш патраг по навлачко деценије, или да се партизанским ирокосом укочи државни живот без обзира на последице, које су отуда излазиле.

Уз овај главни узрок, нема спора, упоредо се могу истаћи и три рата, вођена са Турцима и Бугарима, који су на основа изменили економске и финансиске прилике нашега народа, и непосредно кочили сваки редован и миран развој државнога живота.

Свему овоме разложно се може додати и преоптерећеност општинских власти, која је настала од 1876. године, када су именом грађанског судског поступка и полицијске уредбе, пренесена на њих знатна суђења по грађанским и кривичним делима, као и многобројни послови, који су потицали из примене других закона, у колико су они са развијањем државе доношени.

Признавајући, овако, грешке свију нас, а нарочито оних, у чијим је рукама и вољи била могућност да се све ово избегне, ми остајемо да суд о овоме донесу она поколења, која ће бити далеко од сваке жучности и личнога расположења у оцени људи и догађаја, а сада да пређемо на садашњу општину као административно-политичку чињеницу и разгледамо: каква је она сада и каква треба да буде.

Да би оцена садашње општине била што тачнија, потребно је да учинимо једно кратко поређење између садашњега закона о општинама и онога који му је претходио; у чему да нађемо разлику, ако ова и у колико постоји, између садашње и пређашње општине.

Пропашћи, дакле, преко онога кратког периода од 21. марта 1902. године до 22. фебруара 1903. као дана пре измене закона о општинама, који је врађен у живот Уставом од 5. јуна 1903. године, и приступајући овоме послу, ми одмах имамо да констатујемо, да је садашња општина скоро остала оваква иста, каква је била и по закону о општинама пре овога.

Задржавајући своју двоструку улогу — једне самоуправне установе и једне најниже чисто државне јединице, општина је задржала и све оне послове, које је дотле имала.

У погледу самоуправном кораknула је напред, јер је систем изборнога представљања у локалном чланству појачан смањењем цензуса и увођењем тајнога гласања, а право мешања и надзора државног сужено чланом 148. и 149. закона о општинама, јер је укидањем општинских чланова и општинског одбора одузето од надзорне управне власти и пренесено на Државни Савет.

Исто је тако пренесено на Савет и питање о умесности рада надзорних власти у задржавању одлука: збора, одбора и суда општинског (чл. 152. зак. о општинама; као што је чл. 170. и питање о правилности избора општ. чланова остављено Државном Савету.

И избор општинског особља заштићен је од утицаја државних власти, јер деловође и писаре поставља сам општински суд (чл. 113. а благајнике, инжињере и лекаре сам одбор (чл. 112 и т. 11. чл. 86) тражећи за ове последње само мишљење дотичних министара о исправности њихових квалификација.

У ред концесија, које су учињене општинској самоуправи овим законом, свакако долази и она, да општине не морају имати више од 200 *пуноплатних грађана*, и да с обзиром на месне прилике могу бити и испод овога броја, јер по закону од 1866. године и ако овај број није био одређен, државна је власт могла силом груписати две или више општина у једну (чл. 3. т. 2 и последњи став) а по изменама, као од 11. јуна 1884. године, општина није могла имати мање од 500 пореских глава.

Ово су битне разлике између стара и садашње општине; и, ако се сада ставимо на гледиште оних, који или из политичких рачуна или из популарности траже за општину скоро аутономна права, са искључењем сваког утицаја и надзора државног, онда бисмо могли рећи, да сада ми имамо потпуно самоуправну општину.

Да, оставајући јој с једне стране најшире поље рада на својим чисто самоуправним пословима, а дајући јој, с друге стране, големе учешће у чисто државним пословима, као што је суђење грађанских спорова и кривичних ствари; даље суделовање у извођењу многих привредних и финансијских послова, морали би признати, да су за сада засићени сваки захтеви.

Овако би се, недимо, могло рећи, кад се општина наша посматра са тачке коју смо напред поменули.

Међутим, посматрана она са једнога другога гледишта, на коме и сами стојимо, са гледишта наших државних прилика и потреба, она оваква, каква је, не ваља скоро ништа.

Јер, и ако смо у изнесним приликама истицали у овоме напису, како је неко од оних, који су суделовали у стварању наше општине, био либералнијих погледа, ми тиме нисмо рекли да се и ми сами одушевљавамо општином америчком, швајцарском, или каквом другом новог римских муниципија.

Не, ми смо то само истицали као погледе дотичних лица и установа, упосећи се увек у осећања оних, који су тражили, да и наша општина одговара начелима савремене општине других народа.

Ми, пак, лично, признавајући потребу да се општине могу самостално развијати у својим чисто самоуправним локалним питањима и стварима, које не прелазе преко граница њихових атара и не засецају у опште заједничке интересе државне, о којима води рачуна и стара се сама држава, доња-

ново у ред оних, који траже најјаче право државнога надзора за све оне послове, што их општине врше у име државе и за њен рачун.

Превентивно пак од свега онога надзиремо јавну безбедност и санитарне прилике.

Јер, ако личност и имовина грађана није заштићена и од кастрација оваких и рђавих људи, и од несавесне примене закона и пропуста власти од стране општинских и државних органа; и ако здравствене прилике народа нису повољне и обезбеђене од разних епизоотијадности, онда и питања просвете, привреде и друга, сама собом морају бити потиснута у други ред.

А оваква општина, каква је данас, то не може да пружи у овој мери, у којој то треба, на да утеза државе остане на потребно) висини.

Са једним бировом и једним пољским чуваром у сеоској општини, на простору од неколико стотина километара, општине нису у положају да сазову људе кад треба, а камо ли да им заштите личност и имање.

А држава, опет, не сме на једнога тренутка дозволити да се повољба њена моћ, да њени грађани ма и на један тренутак осете, како им заједница, у којој се налазе, не пружа ono, што у суштини и определује људе да у опште узаја у ову голему заједницу, што се зове државом.

Колико су наше општине далеко од тога, да дају ono, што се у првоме реду тражи као најјача потреба грађана, то је већ познато и онима, који су се мање бавили проучавањем живота нашега народа.

Људи, пак, који су живели у народу и били очевидци свега онога, што се годинама одговарало у нас, одавно су на чисто са тим, да је организација наших општина, тречења за уређима са стране, промашила ону намеру, којој се несумњиво, тежило при стварању њиховом.

Већ тај сам факт, што општинске варошке и варошица имају исте уређења која и села, ма да је живот у њима у основи разнолик и потребе са сиим друкчије, казује, да се оне не могу на развијати како треба, ни дати резултате, који су несумњиво очекивати од њихових појава.

Величина општина — од 200 пуноправних грађана — такође речито говори, да оне овакве не могу ништа учинити ни на пољу самоуправних власти, ни на пољу једне државне једнице.

Зар се у опште може штогод очекивати од општине, чије буџет прихода и расхода не премаша 5—10.000 динара, рачунећи ту и плату особља, и школу и цркву, и све остало што обухвата огромам обим једне самоуправне установе.

Колику плату тража општина може председнику и кметовима и какве моралне и материјалне егзистенције могу ту наћи примаљивости за рад; какву плату може дати писару који на својим леђима носи целокупан рад оне установе код неписмених кметова; шта ће од онога одвојити на одржање и напредовање школе; шта ће од онога дати за добре мостове и путове; шта ће од онога дати за одржавање сиромашних и неволних; шта ће одвојити за одржавање добрих здравствених прилика; шта ће за канализацију река и потока; шта ће за исушивање бара и мочара; шта ће дати органима за одржање личне и имовне безбедности; шта ће велимо, и од куда за ово све дати општина од 200 пуноправних грађана, не набрајајући и све остало, што у њене дужности долази?!

(наставиће се)

Димитрије С. Калајџић.

СУДСКЕ ИСТРАГЕ И ПОЛИЦИЈА

као марочита наука

(НАСТАВАК)

И остали трагови на лицу, односно њихови отисци, могу корисно послужити за разликовање отисака у ходу од отисака за време стајања. Док су у последњем случају отисци ових трагова округли, дотле су у првом дугуљасти и издужени — као да је нога у напред клизнула.

Отисци стопала оних лица, која су ишла и носила какав терет, знатно су шири од обичних отисака у ходу, али су ипак ужи од отисака за време стајања. Њихова обична ширина у овим случајевима, т. ј. приликом ношења терета, износи око 8 см. 7.

* * *

Поред изложених обавештења, отисци босих стопала могу нам још пружити врло корисне податке о извесним особеностима лица, која су их оставила.

У пракси се разликују три врсте стопала: стопала са *равним* табанима (*јуктабани*), стопала са табанима *надубљеним* и стопала са табанима *средњим*. Ове последње најчешће су, док су прве и друге доста ретке. Ако се ово има у виду, лако ће се појмити колику предност имају ови отисци, нарочито последње две врсте, приликом упоређења са отисцима стопала осумњичених личности.

У „*Прокопчима и практици судске медицине*“, Тилор помиње овај пример:

Један човек нађен је мртав услед рана произведених оштрим оруђем. Истрагом је утврђено, да се на патосу налазе три крвава отиска, од којих је један нарочито надзо у очи. Даљим испитивањем нађено је, да је ова) последњи отисак проузлано од леве стопале женске ноге са веома надубљеним табаном. У времену извршеног злочина у кући су се налазиле свега три личности: жртва, један старац од 87 год. и једна жена. Лева стопала жртве била је и дужа и шира од нађеног отиска, а уз то ни по табану није имала крив, те је према овоме било јасно, да она није произвела отисак. Лева стопала старца била је равна, те је с тога и противу њега мораза отпасти свака сумња. Што се тиче жене, њена је стопала била веома надубљена, а отисак ово, добивен вештачким путем, био је потпуно идентичан са отиском нађеним на месту извршеног злочина. Није тешко било, после овога, утврдити потпуно њену кривицу, због које је и осуђена.

Поникад су особености стопала још карактеристичније. Ово онда, ако су стопале деформисане, или су прсти на њима повијени, или су један преко другог, или су брадавичави и т. д. Све оне особености остављају веома јасне трагове на отисцима.

Год. 1888. Аранђаљани Селимани беи Лабри разбио је и опљачкао једну сеоску кућу. Приликом вршења уништаја на лицу места, нађен је у влажној земљи јасан отисак боса стопала, из кога се лако видело, да онај који га је оставио, није довршио земљу једним прстом отисноте стопале. Помоћу овог карактеристичног отиска, истражни судија утврдио је број кривицу Селиманову. Да би добио отиске његових стопала — јер их он добровољно није хтео репродуковати — истражни судија покрио је један део своје пацеларије танким слојем иловаче, у коме су, за време једног саслушања, остали јасни отисци његових стопала. Приликом поређења ових отисака са оним, који је отиснуо на месту извршеног дела, лако се увидело, да су били потпуно идентични, и да је и код једних и код других прст, који је до великог прста, једно пре онога и средњег прста, те да услед тога није ни могао оставити свој отисак.

У другом случају, опет, проста брадавица на табану била је од нарочите важности.

Једно лице било је осумњичено због паљевине, али је енергично и вешто одрицало кривицу, и вероватно би било пуштено, да се на месту извршеног злочина није нашао отисак једне стопале са малом удубљеношћу на табану. Одмах је, помоћу гипса, направљен калуп овог отиска, и када је на лица осумњичени метнуо своју стопалу, увидело се лако, да је удубљеност на нађеном отиску произлазила услед једне мале брадавице на његовом табану.

О осталим коришћеним обавештењима, који нам пружају отисци босих стопала, говорићемо доцније — приликом излагања отисака обувених ногу — а сада да видимо како се сачувани и анализирани отисак упоређује са отиском осумњиченог лица. Ова операција једна је од најтежих, и с тога се мора вршити са највећом пажњом.

Била би једна од највећих погрешака, ако би се нађени отисак директно упоређивао са отиском осумњиченог. Упоређење се са успехом може вршити само између отисака, а не између ових и стопала. Према овоме, од осумњиченог треба претходно добити један или више отисака, па тек по овом приступити поређењу.

Ако је отисак, нађен на месту злочина прав, треба узети обојени прави сердук (кри без рукава) и њиме натрљати табане осумњиченог, па га по том познати да корача по белој хартији. Специјално за кравље отиске, који су остављени у влажној земљи, може се направити калуп помоћу гипса.

Ако је нађени отисак произведен знојавом стопалом у прашини, осумњиченог треба познати да босоног корача по белој хартији, која је посута чађу (од дима).

Одличан резултат могу се добити и помоћу истуканог графита, којим треба посути табане осумњиченог лица, и познати га по том да иде по белој хартији.

Сматрамо за дужност, да још поменемо методе Dr. Кора и Галтона. По методи првог, осумњичени корача по хартији, провлачењу уљеном (који се употребљује за цртање), услед чега остаје без отисак стопала на хартији, док по методи другог треба узети једну потпуно равну површину, обично циканту плочу, и превући је танким слојем штампарског мастила. Кад осумњичени стане прво на ову плочу, а одмах за тим на белу хартију, остаће на овој последњој потпуно тачне и детаљне отиске својих стопала.

У свима овим случајевима треба бити врло пажљив и лично надзирати операције. Нарочито пак треба пазити, да осумњичени намерно не отежавају посао и не задевичкују отиске.

* * *

Пошто је, на изложени начин, добивен и анализиран отисак осумњиченог, приступа се правом послу — поређењу између ових отисака и оних, нађених на лицу места.

Две су главне ствари, на које овом приликом треба обратити нарочиту пажњу: димензија и облик. Другим речима значи: треба се уверити да ли и дужина и ширина и облик откривеног отиска одговарају у свему отиску осумњиченог.

Да би се упоредиле различите величине отисака, треба око њих повући линије, као што је то учињено на сл. 1. На овој слици линија A. B. представља целокупну дужину стопала, а линија A. G. њену дужину без великог прста. Ова дужина најважнија је, јер је иста и у ходу и за време стајања. Линија G. D. представља ширину стопала, а линија G. E. величину унутрашњег угла — нагиба (задубљености) — табана. Линије B. F. представљала назад величину спољашњег угла стопала. Величина ова у тесној је вези са дужином великог прста, те је с тога од велике важности.

Ако поређени отисци показују потпуно једнаке мере, може се допустити претпоставка о њиховој идентичности. Али се може и десити, да и отисци, који припадају истој личности, показују извесне разлике у димензијама.

Мерени линије отисака истих стопала, добивених у разним приликама, Dr. Масон нашао је, да највеће диференције обично варирају: за дужину од 9 до 23 мм.; за ширину до 8 мм.; за величину угла табана до 5 мм.; а за величину спољашег угла до 21 мм.

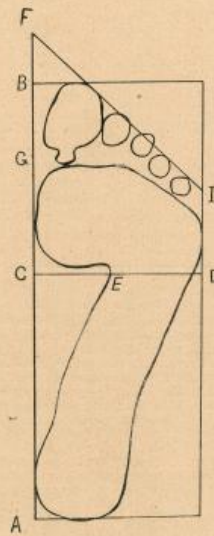

(Сл. 1.).

Отисак једне исте стопале може, дакле, показивати различите димензије. Ове диференције још су веће, ако се упоређују отиске произведене у ходу са отисцима, који су резултат стајања на једном месту.

Противно овом, два отиска, која припадају разним личностима, могу показивати једнаке димензије. Ово се врло ретко догађа.

Да би се избегла свака сумња, треба приступити поређењу облика. Ово се врши по веома просто и врло тачно методи Dr. Госа (сл. 2.). Преко отиска за идентификовање, најбољег на лицу места, повлачи се линија A. B. која се произвољно раздељује на подједнак број делова перпедикуларним линијама. Пошто се ово исто уради и са отиском осумњичене личности, приступа се упоређивању одговарајућих делова између перпедикуларних линија.

(Сл. 2).

Помоћу овог упоређења могу се уочити и најмање особености облика и контура отисака. Употреба компаса у овим приликама од неоцењене је користи.

Треба још знати, да отисак босе ноге, нађен на месту извршеног злочина, показује врло често јасне нацрте линије табана, који су од неоцењене користи за истрагу. Упоређење између отисака ове врсте даје увек позитивне резултате. О овоме ћемо опширније говорити приликом изучавања отисака руку.

б) Отисци обувених ногу. За изучавање отисака обувених ногу потребно је — као год и код отисака босих стопала — извршити ове три операције: 1. *сачувати нађени отисак;* 2. *исцртати жиле значаји* и 3. *упоредити сачувани отисак са новодобивеним отиском обуће осумњиченог.*

Случајеви, у којима се на месту извршеног злочина налазе отиски обувених ногу, најчешћи су у криминалним пословима. Ово, без сумње, и јесте узрок што су сви, или готово сви боља писци криминалних романа доделивала овим отисцима веома важне и занимљиве улоге у својим списима. Колико је само пута, почев од Габоријеог Лекока па до Дојлеог Шерлока Холмса, сцена криминалне драме била реконструисана, разуме се у књизи, према исцртаној, анализираној и интерпретацији отисака. Лекок, од ноге је Габоријо хтео створити полицајца научника, служио се у једнако резултатима науке у својим трагањима, а нарочито за фиксирање отисака ногу у земљи и снегу. И како је Габоријо ове исте идеје наше у Анадима јевне књиге, иако су оне биле потпуно непознате полицајцима његовог доба. Фиксирање отисака, које је вршио Лекок, било је једно новачење, али ну је писац њиме обратио нарочиту пажњу, да би само што боље представио тип полицајца који уме, боље но сви други у његовој околи, да логично резонује, и да се, у своме послу, користи и самом науком.

Сцена у којој Лекок, идеални полицајац свога времена, открива у снегу отиске ногу извршиоца једног злочина, и успева да их

служа помоћу гипса на неколико минута пре него што је отпочела кишa, једна је од најинтересантнијих у Габоријевим радњама.

* * *

Најбоља метода, која се данас употребљује да би се сачували отисци ногу у земљи, јесте калупљење, т. ј. претварање отиска у чврст калуп, или још боље: прављење калупа у самом отиску. За ово је потребно, да се отисак налази у сувој и чврстој земљи.

Пошто се нађени отисак претходно покрије уљаним лимом, да би се руке у њему загрејале, треба пазљиво и без прекида сипати у њега стеаринску киселину све дотле, док цео отисак не буде овом потпуно покривен. Пре овога мора се отисак опљачкати намазати зејтином помоћу меке четке или ћате, да би се сливени калуп што лакше одвојио од земље. Пошто се масућа киселина добро стврдне добије се калуп, који је најтачнија и највернија документарна репродукција отиска, и који се доцније може употребљавати за све време криминалног процеса.

Ово исто може се постићи и помоћу обичног гипса, середње замешеног. У суд, напуњен хладном водом, треба пазљиво сипати прашак од гипса једном руком, а другом, или каквим инструментом, непрестано ногу у правцу кружном. Ово је потребно с тога, да би се избегло стварање малих грумељића, који су незгодне за калупљење. Када се, на овај начин, добије гипсана каша, по чврстини врана густом млеку, треба је пазљиво и без прекида сипати у отисак. После извесног времена гипс се стврдне, и калуп је готов.

За фиксирање отиска у снегу има такође више разних метода, али је најбоља она Ходинова. У најдени отисак, а у висина од 3 см., сипа се кроз решетку смеса, састављена из појединих делова гипса, цемента и финог ситног песка, па се по овом испуњени отисак пажљиво покрије влажном крпом, преко које се, опет кроз решетку, у смеру сипа хладна вода, све док кроз њега не почне да цури. Воду треба сипати полако и једновремено по целом отиску. После дужег или краћег времена смеса у отиску очврсне и тада је треба пажљиво извадити, па ће се добити тачна репродукција нађеног отиска.

Одличан резултат могу се добити и помоћу методе Кугељнејове и Флоренсове. По њој отисак треба претходно добро исушити помоћу хартије за кућење мастила, а по том у њега сипати гипс, замешен у води, у којој има мало снега. После једног сата гипс постаје чврст и показује и најмање детаље отиска.

Ако је отисак у песку, треба га опет помоћу хартије пажљиво исушити, затим га посути прахом од озона или талка и тек по овом сипати у њега замешен гипс.

Помоћу фотографисања може се такође добити репродукција отиска, али су изложене методе много боље. И за фотографисање у оним случајевима потребно је, да визир буде паралелан отиску који се фотографише.

* * *

Две су главне ствари које нам показују отиске обувених ногу: а) врста обуће *коју је злочинац носио и б) извесне индивидуалне особености његових творца.*

Одређивање врсте обуће, према отиску, често је од неоцењене користи у криминалним аферама. Пажљив посматрач у отиску је, да само помоћу отиска одреди облик, врх и штикле обуће, изношеност ђоновa и штикли, присуство пешчеца и каквих других особености. Мало вежбања довољно је, па да се са успехом може приступити овом послу. Треба ићи по снегу или по влажној земљи у различитој врсти обуће, више или мање изношеној, и овом приликом студирати остављене отиске, па поставши за кратко време очигледан успех у њиховом разликовању и анализању. Ово се, али само донекле, може постићи и на један други начин: коračањем по белој хартији са ђоновима посутим оловним прахом.

Вежбања ова од неоцењене су користи органима сигурности, и с тога је неопходно потребно да их озбиљно практикују Тако исто потребно је, да се у универзитетским криминалним музеумима налазе све могуће врсте отиска ногу за студирање и практично вежбање ученика.

Врх ципеле може бити шиљаст (шиљаст, заокругљен и четвртаст, те се неће и по овоме може открити карактеристична особина отиска, као што се то догодило у аферу Пешчерову, у Брислу. У себи убијене жртве нађена је једна локна кроз, знатно већа од осталих, и у њој отисак ципеле са заокругљеним врхом. Међу разним ципелама једног од осумњичених — Пешчера — нађена је једна ципела, чији се отисак потпуно подударао са нађеним отиском.

Ако је штикла широка и виска, а ђон танак и са широким ивицама, може се претпоставити да отисак произлази од лица са равним табанима. Штикле високе, са ђоновима који само предњом страном додирују земљу, карактеристика су отиска надувљених стопала.

Изношеност ђонова и штикла, коју нам открива нађени отисак, такође је од важности по истрагу. Сам Ничеефоро констатовао је, да свако лице гази увек истим делом обуће. Из овога, опет излази: да свака индивидуа, према начину свога хода, употребљује у већој или мањој мери поједине делове своје обуће, и на овај начин излаже их већем или мањем кварy.

У праксi се разликују ове варијације изношености ђонова: а) изношеност појукрижа при врху обуће; б) изношеност предња унутрашње ивице ђона; в) изношеност предња спољашње ивице ђона; г) изношеност задња ове исте ивице; д) изношеност средња и задња ове исте ивице.

Ови исти изрази употребљују се и за означење изношености штикле. Приликом одређивања личног описа треба их, ради краткоће, заменити иницијалима.

(наставиће се)

Д. Ђ. Аћимић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај погрешне примене Тбр. 206. таксене тарифе.

Катица Ј. С., из Крагујевца, као наследница пок. П. С., наредбом старатељског судије, а на основу §§90., 507 и 576. грађанског закона и Тбр. 206. т. таксене тарифе, познала је, да у остављеном јој року положи 566 динара на име наследне таксе према предности наслеђа.

Ну ову таксу она није хтела платити позивајући се на задружни однос са њеним пок. стрицем П. С., који је однос ова утврдила протоколарном изјавом тројице грађана, датом пред старатељским судијом, као и уверењем општинског суда, издатим на основу изјаве двојице грађана.

Али Министар финансија решењем својим од 23. маја 1906. год. Пр.Бр. 9644. одобрио је наредбу старатељског судије, налажећи, да је иста правилна, пошто између Катице, као сиповице и наследнице умрлог П. С., и овога није постојала задруга у смислу одредаба грађанског закона.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да је ожалбено решење Министарство правилно, јер сем поднетог уверења, издатог јој од стране двојице грађана пред општинском влашћу, као и протоколарне изјаве тројице грађана, дате пред старатељским судијом, какве је друге доказе жалиља у спише и могла поднети, да је између ње и покојног јој стрица, кога је наследила, постојала задруга у смислу § 57. и 507. грађанског закона, постојање кога је односа утврђено и самим накнадним уверењем суда и одбора општине крагујевачке К№ 1966/907 год. — § 188. грађанског судског поступка.

Према томе од жалиље се, с обзиром на Тбр 206. таксене тарифе, није могла тражити наплату наследне таксе за прије наведени однос наслеђа.

Ово посматрање Државног Савета усвојило је и Министар финансија.

Одлука Држ. Савета од 1. маја 1907. год. № 3090. **М. В.**

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине каскарске у срезу темнићском, актом својим од 5. марта ове год., Бр. 251, пита:

„При саставу буџета за ову годину, увиђен је у буџет непредвиђени приход у 60 динара.

После одобрења буџета од стране окружног одбора, са непредвиђеним приходом од 60 динара, општина је продала неке тополе и врбе, по одобрењу г. Министра народне привреде, и за њих добила 496·25 динара, па ово унела у своју касу као непредвиђени приход.

Начелник срезатемнићког, актом својим од 28. фебруара ове год. Бр. 2529,

забрањено је овоме суду, да овај новац по ове трошити ни напита, пошто вели, приход од продаје ирба и топола није нарочито предвиђен буџетом, напоменув и чл. 133. и 134. зак. о општинама.

Како се указала потреба да се овај приход утроши, а поменута зак. наређења међутим, само говоре о издацима на непредвиђене општ. потребе а не и о непредвиђеним приходима, то суд моли у решењству да објасни: да ли је наредба начелника среског законита или не, и да ли суд може овај новац као непредвиђени приход потрошити на буџетске позиције расхода, у колико оне не могу бити подмирене и. пр. због тога, што се општински прирез никад не може напазити сав колико се разреже, те би тако неке позиције издатака остале неисплаћене?"

— На ово питање одговарамо:

На непредвиђене општинске потребе не сме се потрошити ни пара више од онога што је буџетом одобрено чл. 133. и 134. зак. о општинама.

Ако би предвиђена сума била недовољна, онда се по чл. 10. зак. о окружним среским и општинским буџетима, тражи накнадно одобрење.

Што се тиче позиције непредвиђених прихода општинских, они по нашем нахођењу, имају бити за издатке непредвиђених општинских потреба, нити ове служе као нека подлога, него се могу употребити на исплату ма које од позиције расхода, предвиђених буџетом, било да су они непредвиђени приходи напазити баш оволики, колико су предвиђени, било да су подбацили или надмашили евентуалну суму.

Такав се закључак има извести по чл. 8. поменутога закона, који забрањује поправање расхода зајмом, а не и суплирања предвиђених прихода.

Могло би нам се рећи, да чл. 9. у ставу другом условљава неко ограничење, али ми накнадно да би то схватање било погрешно, јер ово законско наређење има тежњу да спречи трошење уштеда из једне партије на недостатке по овим партијама које су истина предвиђене буџетом расхода, али у много мањој суми него што је било потребно.

Због тога је и остављено у чл. 10 да се за ове недостатке тражи накнадно одобрење г. Министра финансија, пошто се покажу извори за покриће тих недостатака.

Овако ни палалимо, и у општине се не би могли измирити са тим, да се позиције расхода могу сматрати за позиције прихода тако, да се и. пр. не кунују дрва зими за огрев судније и писара, само зато, што прирез општински, који је предвиђен за покриће ових издатака, није случајно покупљен, ма да у каси леже лепа сума сума покупљена, као приход одређене, општинских имања, такса, напредних прихода и т. д. и на да позиција на огрев није ни у пола исцрпљена.

Исо дакле приход буџетски служи као подлога свима позицијама расхода, па се по томе тако може и трошити у границама одобрених издатака.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПРЕДАО СЕ ВЛАСТИ

Светислав Савић, из Курјача, среза рачанског, чија је потерница изашла у прошлом броју нашега листа, предао се начелнику поменутог среза. Пре ма томе престала је потреба за даљим његовим трошењем.

УХВАЋЕНИ

Драгомир Марјановић, поцупар из Обреновца, чију смо потерницу изнели у 21. броју нашега листа, ухваћен је, те га према овоме не треба тражити. Тако исто престала је потреба за тражењем **Ђорђа**, сина **Петра Стевановића**, из Соко Бање, за кога је потерница изнета у 20 броју нашега листа, јер и за **Велимира Радовић**, из Бежановце, чију смо потерницу изнели у 13. броју нашега листа, пошто су и једни и други ухваћени.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Радоје Милетић, звани „Дода" надничар, родом из Бресја у окр. ваљевском, пољу између Г., и Н. овог месеца извршио је крађу Танасију Петровићу, оца. ноћавају, укравши му новца једно пре спомену кесу с новцима.

За ту крађу Радоје је стављен под пороту порећевског суда од 7. јуна 1904. год. Бр. 14057 био осуђен за казну прћу на годину дана затвора, губитком грађанске части и годином дана полицијског надзора.

Према томе види се да је Радоје силан крадљивац, за с тога изложено пажњу, пошто

по ове трошити ни напита, пошто вели, приход од продаје ирба и топола није нарочито предвиђен буџетом, напоменув и чл. 133. и 134. зак. о општинама.

Како се указала потреба да се овај приход утроши, а поменута зак. наређења међутим, само говоре о издацима на непредвиђене општ. потребе а не и о непредвиђеним приходима, то суд моли у решењству да објасни: да ли је наредба начелника среског законита или не, и да ли суд може овај новац као непредвиђени приход потрошити на буџетске позиције расхода, у колико оне не могу бити подмирене и. пр. због тога, што се општински прирез никад не може напазити сав колико се разреже, те би тако неке позиције издатака остале неисплаћене?"

— На ово питање одговарамо:

На непредвиђене општинске потребе не сме се потрошити ни пара више од онога што је буџетом одобрено чл. 133. и 134. зак. о општинама.

Ако би предвиђена сума била недовољна, онда се по чл. 10. зак. о окружним среским и општинским буџетима, тражи накнадно одобрење.

Што се тиче позиције непредвиђених прихода општинских, они по нашем нахођењу, имају бити за издатке непредвиђених општинских потреба, нити ове служе као нека подлога, него се могу употребити на исплату ма које од позиције расхода, предвиђених буџетом, било да су они непредвиђени приходи напазити баш оволики, колико су предвиђени, било да су подбацили или надмашили евентуалну суму.

Такав се закључак има извести по чл. 8. поменутога закона, који забрањује поправање расхода зајмом, а не и суплирања предвиђених прихода.

Могло би нам се рећи, да чл. 9. у ставу другом условљава неко ограничење, али ми накнадно да би то схватање било погрешно, јер ово законско наређење има тежњу да спречи трошење уштеда из једне партије на недостатке по овим партијама које су истина предвиђене буџетом расхода, али у много мањој суми него што је било потребно.

Због тога је и остављено у чл. 10 да се за ове недостатке тражи накнадно одобрење г. Министра финансија, пошто се покажу извори за покриће тих недостатака.

Овако ни палалимо, и у општине се не би могли измирити са тим, да се позиције расхода могу сматрати за позиције прихода тако, да се и. пр. не кунују дрва зими за огрев судније и писара, само зато, што прирез општински, који је предвиђен за покриће ових издатака, није случајно покупљен, ма да у каси леже лепа сума сума покупљена, као приход одређене, општинских имања, такса, напредних прихода и т. д. и на да позиција на огрев није ни у пола исцрпљена.

Исо дакле приход буџетски служи као подлога свима позицијама расхода, па се

ТРАЖИ СЕ

Иван Станковић, питомац из Грабовца, потужењем због крађе стоке, тражи среска власт из Ужице. Иван је стар 26 год., обичног стаса, црних плавих обрва, браде се, приликом, у свакидашњу одећу. Нема га ове позиције и општинске власти живо потраже у својим домаћајима и у случају проналаска, стражарице спроведу начелнику среза моравског пор. београдског с позивом на дешњу Бр. 8026.

ПОТЕРЕ

Јован Марјановић, кауза из Кобиља среза грочанског, извршио је убиство над Милошем Јанићем из Врчина, и ко извршеном делу побегао. Јован је стаса средњег, смеђ, очиу зеленкастих, на обрви десног ока има белегу (?); од одела ниже за себе један прилично губ, на мајчину платнену кошуљу, са чивавама зри дну, а на погачи тозлуке и опанке. Нека све полицијске и општинске власти пажљиве паставу да се убица ухвати, и ухваћен стражарицо спроведе начелнику среза грочанског с позивом на дешњу Бр. 5582.

НА ЗНАЊЕ

Комплети „Полицијског Гласника" за 1905. и 1906. год. могу се добити у предузетству по цену од 20 динара за једну годину, у елегантном тврдом повезу. Новац треба слати благајни Министарства Унутр. Дела.

БРОЈ 23. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 3. ЈУНА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник" излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године, са свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатнике у злату 12 динара годишње. За иностранство: годишње 26, полугодишње 13 динара у злату. Појединих бројева „Полицијског Гласника" не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

МИ
ПЕТАР I
по милости Божјој и вољи народној
Краљ Србије

На предлог Председника Нашег Министарског Савета, Нашег Министра иностраних дела, одликујемо:

Нашим Орденом Св. Саве
ПРВОГА СТЕПЕНИЈА:

Стојана М. Протића, Нашег Министра унутрашњих дела.

Председник Нашег Министарског Савета, Наш Министар иностраних дела, нека изврши овај указ.

30. маја 1907. год.
у Београду.

ПЕТАР с. р.

Председник Министарског Савета,
Министар иностраних дела,
Ник. П. Пашић с. р.

МИ
ПЕТАР I
по милости Божјој и вољи народној
Краљ Србије

Уважавајући оставке, које су Нам поднели:

Председник Нашег Министарског Савета, Наш Министар Иностраних Дела, Никола П. Пашић;

Наш Министар Просвете и Црквених Послова Андра Николић;

Наш Министар Војни, Наш почасни Ађутант ђенерал Радомир Путник;

Наш Министар Финансија Д-р Лаза Пачу;

Наш Министар Унутрашњих Дела Стојан Протић;

Наш Министар Народне Привреде Коста Стојановић;

Наш Министар Грађевина Јован Јовановић, и

Наш Министар Правде Марко Трифковић — разрешавамо их од досадашње дужности и упућујемо Стојана Протића на његово место у Државни Савет, а остале стављамо на расположење Владе.

А ПОСТАВЉАМО:

За Председника Нашег Министарског Савета, Нашег Министра Иностраних Дела, Николу П. Пашића, Председника Нашег Министарског Савета на расположењу;

за Нашег Министра Просвете и Црквених Послова Андру Николића, Министра на расположењу;

за Нашег Министра Војног, Нашег почасног Ађутанта, ђенерала Радомира Путника, Министра на расположењу;

за Нашег Министра Финансија Д-р Лазу Пачу, Министра на расположењу;

за Нашег Министра Народне Привреде Косту Стојановића, Министра на расположењу;

за Нашег Министра Грађевина Јована Јовановића, Министра на расположењу;

за Нашег Министра Правде Марка Трифковића, Министра на расположењу, и

за Нашег Министра Унутрашњих Дела Настаса Петровића, професора и народног посланика.

Председник Нашег Министарског Савета, Наш Министар Иностраних Дела, нека изврши овај указ.

30. маја 1907. год.
у Београду.

ПЕТАР с. р.

Председник Министарског Савета
Министар иностраних дела,
Ник. П. Пашић с. р.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволело је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секретара друге класе начелства округа крушевачког д-р Јанићија Јовановића, секретара треће класе истог начелства;

за начелника друге класе среза јадранског Љубомира Вуловића, начелника исте класе среза посавско-тамнавског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза посавско-тамнавског Живојина Будимировића, бившег среског начелника, и

за начелника треће класе среза таковског Милутина Ценића, писара прве класе среза беличког.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 22. маја 1907. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за комесара београдске паланке полицију у рангу писара прве класе Министарства унутрашњих дела Душана Ст. Ђорђевића, комесара исте полиције у рангу полицијског писара прве класе;

за полицијског писара прве класе среза звишког Симу Николића, полицијског писара исте класе среза пожаревачког, — по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза пожаревачког Алексу Петровића, полицијског писара исте класе среза звишког, — по потреби службе;

за комесара железничке полиције у Ристовцу, у рангу полицијског писара треће класе, Драгишу Јовановића, полицијског писара исте класе Управе града Београда, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе Управе града Београда Негослава Ј. Ђају, комесара железничке полиције у Ристовцу у рангу полицијског писара исте класе, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза левачког Живоју Р. Спасојевића, свршеног правника,

за полицијског писара треће класе среза беличког Јеремију Станковића, практиканта канцеларије среза таковског, и

за полицијског писара треће класе среза брло-паланачког Радивоја Мирковића, помоћника пореског одељења среза колубарског, округа београдског.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 22. маја 1907. год. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о последњем реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 18. маја 1907. године № 3540, донето на основу тачке 9. члана 144. Устава, које гласи:

Да се Марвјета Рубидо Зиха, бив. Мичиганска, родом из Гранд и аустро-угарска подданица, по молби својој прими у српско подданство изузетно од § 44. грађанског закона, пошто је поднела отпуст из свог досадашњег подданства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 25. маја 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу § 6. закона о местима у Србији, решено је:

да се махала поречанска, засеокак села Сејанице, општине грделичке, у срезу власотиначком, округу врањском, по незнатној жељи њених становника прогласи за село, под називом: Мала Сејаница.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 25. маја 1907. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

III. Доказна правила, прописана распином од 1842, остала су у снази све до 1863, поред свих њихових ређавих страна и несавршености. Само због немогуће правилне примене ових правила, тадашњи министар правде Р. Лешјанин, и поред тога што се њој у велико радило на пројекту законика о кривичном поступку, би решен да их замени бољим и разумљивијим. Стога је он спремио нова доказна правила и, актом од 14 марта 1863 бр. 1361, упутио их Држ. Савету на одобрење. Из тога се лако може најбоље видети, шта је изазвало промену доказних правила, те њено га навести у целини. Министар правде вели: „подношени Министар правде предлаже под данашњим № 1340 да се допуне и измене неки параграви у казнителном законику односно паљевина, разбојништва, крађа и пожара. Но да би се постигла циљ, која се жели овим предлогом, да се овим злочинствима, која су јако умножена, стане на пут, нужно је, да се пропишу у исто време и правила, како ће се она испољавати, нарочито правила о доказима, јер је управо важније питање о кривичним делима, да ли је које дело доказано, или не, него ли после пошто се прогласи за доказано, определити казну по закону.

За сада споро цео поступак судски у кривичним предметима, садржи се у распису Министарства Правде: који је издан 1842 год. 11 фебруара А№ 364. *Но овај распис тако је недостаточан*, да је управо основан глас, што се чује из народа, да људи нападају злочинце и предају суду, а они ји отпуштају; при свем том, што се судовима у овоме нема шта пребацивати, јер су они обвезани, да се овог расписа придржавају.

Пројект криминалног поступка, који је Државни Совет дао потписаноме на примедбе братиће се скоро Совету, заједно с примедбама; но како ће он, по својој величини зорати дуже време да остане на разматрању, а и заслужује, да се озбиљно и свестрано о њему размисли тако је потписани сочинио правила о доказима и законој сили доказа у злочинствима и преступљењима, која ће важити докле поступак судски у казнителним делима неизиђе, и која под ½ — у прилогу печатана подносим Државном Совету на разматрање и одобрење, с том примедбом, да су она правила скоро сва узета из горе наведеног пројекта поступка судског у казнителним делима, — можда Државни Совет, да овај предлог што пре одобрити изволи".[46])

На ово је Државни Савет решењем својим од 16 марта 1863 бр. 186 одазвао министра правде да распис од 1842 замени „другим, цели сходним"[47]) док законик не изиђе, и министар правде на основу тог овлашћења истог дана изда одговарајућа распис, који је у себи садржао нова доказна правила. — Овај распис садржи 36 §§-а у три одељка. У првом одељку (§§ 1—10) говори се о обвинењу, у другом (§§ 11—30) о сили доказа, и у трећем (§§ 31—36) о пресуђењу (Зборн. XVI 160 до 183.) У првом одељку изложени су основни подозрења, а та парећења одговарају прописима главе X данашњег законика о кр. п., а тек у другом одељку се говори о доказима. Како је пројект законика о кр. п. рађен по аустријском Кривичном Поступку од 1853, а доказна правила од 1863, као што вели министар правде, узета су из пројекта законика о кр. п., то и правила од 1863 не само да долазе из аустријског поступка од 1853 него су превод његове XI главе, која говори о доказима. Према томе, докле је распис од 1842 био рђаво начињен извод из оних одредаба аустријског поступка од 1803, које су говориле о доказу, дотле је распис од 1863 потпун превод XI главе аустријског поступка од 1853 год.

Ова доказна правила почивају на теорији законских и принудних доказа, што се види из § 11 који гласи: „суд ће моћи само оно за истинито држати, што је потпуно доказано. За то ће судија имати сваки приношени доказ онако оценити, као што је овде прописано." Сем тога, ово се види још и отуда, што § 14 прописује, којих се доказним средствима може за добије потпуни доказ, а остала парећења тачно одређују услове и претпоставке, које треба да буду испуњене, да један од доказних средстава послужи као потпуни доказ. Али при свем том судији није потпуно везане руке, јер ова правила, онако исто као и аустријски законик од 1853, почивају на мешаној *доказној теорији* по којој судија, баш и над су испуњени сви

[46]) Држ. Арх. Држ. Савет, за 1863 год.

[47]) Држ. Арх. Држ. Савет, за 1863 год.

услови, који се траже за потпун доказ, не мора окривљеног осудити, ако није и сам лично уверен о његовој кривичној одговорности: дакле, питање о виности или невиности окривљеног донекле зависи од личног убеђења судије. Све оно јасно показује § 12, који је провод §-а 260 аустр. кр. п., а нарочито његов други став: „но томе суд, баш да постоје поједини законски докази против окривљеног, опет неће моћи обтуженог као кривца осудити, ако он вишестрано расуђивши о свима обстојателствима, није довољно убеђен о кривици обвињеног, него му још каква основана сумња остаје; али суду није никако дозвољено у сметрењу важности доказа само нека предпостављена чињита, те из овога вредност доказа побијати, или и оно обстојательство за обарајуће сматрати, које по себи ништа не каже, много више пак мимо садржаја акта нека предпостављења изводити."

§ 6.

Доказна теорија у данашњем законику о кривичном поступку.

1. Да би се могло тачно знати која је од доказних теорија заступљена у закону о кривичном поступку од 10 априла 1865, потребно је укратко изнети историју његова постанка, у колико се то може знати по актима сачуваним у Државној Архиви; ово још и стога, што наш његова историја до сад скоро ни мало није била позната.

Има знакова по којима се може мислити да су још 1829 год. чињени покушаји за израдом законика о кр. п. Такав се један покушај види по једном акта кнеза Милоша од 30 маја 1829, којим шаље Вуку у Земун једну књигу Напохеонових закона, „да преведе на ње криминах судопроизводства".[1]) Не зна се ништа је о овим било, али је извесно да је све остало само у покушају, јер при обављању рад на кодификацији налазимо тек 1857, што значи, да га раније није ни било.

У 1856 год. радила је комисија на пројекту казненог законика, и на њену представку Савет маја 1856 усмено реши, да се наиред изради и законик о кривичном поступку, па да се уједаред оба поднесу кнезу на потпис. Тај посао буде поверен Јеврему Грујићу, другом секретару Савета. Грујић се протеклно обрати и Савету и комисији за израду казненог законика с извесним питањима односно основе на коју треба радити кривични поступак. Већ под 1 јуном 1857 бр. 1594, Грујић извештава Савет, да је „израдио пројект законика казнителног поступка," који садржи увод, у коме су „расположења" и „две чести", од којих прва говори о поступању „у сметрењу злочина и кривичних преступљења, а друга о поступању „полицајни преступљења. Цео пројект има осим увода 21 главу и 596 параграфа.[2]) У овоме пројекту била је заступљена теорија слободног судијског уверења, јер је судија по свој савести и убеђењу, које добије из поднетих доказа, имао да доноси одлуку о виности или невиности оптуженог, а не по каквим унапред тачно одређеним правилима.

Шта је с овим пројектом даље било, писао, и поред најбрижљивијег тражења, могао сазнати, што свакојако значи, да се с њим застало, а продужило рад на изради казненог законика. Политичке промене од 1858 учиниле су, да се пројект од 1857 остави у архиву тако, да каснијим пројектима није послужио ни за основицу.

(наставиће се)

Др Бож. Ђ. Марковић.

[1]) Арх. Арх. Кнеж. Канц. 1829 год.

[2]) Арх. Арх. Арх. Савет за 1857 год.

ОПШТИНА

(НАСТАВАК)

Мала општина немоћна је да учини ма шта и они који су је створили, учинили су грех и према њој самој, и према држави.

Да наша општина није показала, нити може показати какве резултате ма на коме пољу рада, узрок лежи и у томе, што је избор часнишшва везан само за грађане дотичне општине, а ове ван, нарочито сеоске, не обилују интелигенцијом и иначе способнима људима за овај посао, те се у већини на положајима председника, кметова и одборника налазе људи чија је иницијатива безначајна, и који нису ни у својој рођеној кући и газдинству показали виднога напредовања, а на општинским пословима још мање.

Одмах за овим долази и то, што је од наше општине створена политичка установа по превасходству, те се при избору часнишшва и не гледа на људе, који се својом намеђу и усталштвом за локалне послове и потребе општине издвајају од других, него се за часнике поводе партизани, како би се обезбедила већина при избору посланика, а у општини имале све повлашћене, што их по нашем општем појмовном схватању државе и њеног живота пружају те месне власти.

Парламентарство је у тој мери захватило живот Србије, а улога општина у тој партијској борби тако је видна и од такве пресудне важности, да се о њу отимају скоро све владе и оне реакционарне и оне слободоумније.

Одвојита општину од овога, значи вратити је ономе, чему она треба да служи, вратити је себи самом и својим интересима.

Кад су признике већ било тако несретне, те су чланови општински ретко над били на висини, на којој су требали бити, да је бар особље општинско, као што су дељовође благајници, писари и т. д. одговарало својом интелектуалношћу величини посдова, које је имало да носи на својим леђима, али на жалост у већини случајева тога није било.

Писар — дељовођа — општински, који је живот и душа свих послова у општини, како оних чисто самоуправних, тако и оних, који су општини поверени од стране државе и за њен рачун, требао је бар, код неписмених кметова, да буде рекрутован на други начин, и да буде обезбеђен на други начин.

Ми смо планност општинског писара истицали у тој мери да смо и у улози државног службеника, ь у улози јавног посленика, не једном устајали и тражили да се његов положај изведи и регулише у правцу, који ће га у општини учинити покретачем свега онога, што општини треба да дă живота и подета.

Овде ћемо изнети један од својих чланака, штампан баш у овом листу у 1902. години, из којега ће се видети, да смо ми још тада, дакле непосредно или појаве садашњега закона о општинама, чинили апел на надлежне, да се положај писара уреди.

Ово чинимо тим пре, што је у самоме чланку ближе истакнута улога општинских писара, те ћемо тако избећи понављање онога, што је већ речено, ако би овде изнова описивали све оно, што они раде и извју да раде.

Дакле чланак гласи:

„Нећемо погрешити ако кажемо, да правила, која важе за појединце, важе скоро дословно и за извесне установе.

Онако исто, као што се у друштву губи извесни људи, који би иначе и својим карактером и својим способностима могли корисно послужити отаџбини, тако су и извесне уста-

нове потцењене, њихов значај сведен на најмању меру, и остављене да се и о њима каже као и о појединцима: такав им је комет — среће.

Са овако непојмљивом резигнацијом о комету могли би се изразити и за установу општинских писара, чији значај у нас никада није процењен онако, како интереси друштва захтевају, боље рећи заповедају.

О општинским се писарима до сада у опште мало говорило, а држава је за њих једна мрднула прстом.

Кад одбијемо један покушај, што су га општински писари учинили сами за се, покретањем листа у Лесковцу; кад одбијемо последњи покушај исте врсте учињен ово дана, онда се може рећи, да се о општинским писарима, у толико водило рачуна, у колико су они били неопходно потребни, у колико се без њих управо није могло.

Нисмо намерни, да сада истражујемо узроке, зашто се о овоме реду људи онако мало водило рачуна до сада, нити у опште хоћемо да учинимо одговорним овога или онога чиниоца — државу, јавност и укупно наше друштво.

На против, констатујући онако само један факат о пропуштеној дужности према овој установи, ми ћемо прећи да говоримо о улози општинских писара у опште, као и о задатку њиховом у државном животу...

По своме положају, месту живљења, дужностима које врше, општински су писари први бесчуг у држ, којим су спојени интереси општина, као самоуправно административних јединица, са срезовима и округима, као вишим државним јединицама.

Они имају исти положај и у нашем правосуђу.

Са овако повољних положаја, они су у могућности, да снажно утичу на све гране нашега државног уређења, управо на укупан наш културни и политички живот.

Они су у положају, да буду пионири за рационалније газдинство у нас; они су у положају да утичу на благонаравље нашега народа; они су у положају да га политички упућују овим или оним правцем; они су у положају да га васпитавају у врлинама грађанских дужности према држави; они су у положају да га загревају и одушевљавају за сва племенита подузећа и патриотске аспирације нашега народа: они су, велимо, у згодном положају, да снажно утичу на развој целокупнога нашега народног живота.

Од њих много пута зависи: да ли ће се живот нашега народа повести правилним или погрешним путем.

Да нам се не би пребацило, како смо преценили значај општинских писара, ми морамо одмах ближе да изнесемо и доказе, који су им законима додељени, а да одмах обележимо ближе и улогу, коју они имају у држави.

Изнећемо и оно што они морају да раде по законима, који им одређује извесне дужности, а и оно што могу по своме згодном положају.

Дакле:

Донесен је рецимо нов Устав земаљски.

Њега треба да окажи, њега треба да објасни народу општински писар.

Његова оцена о Уставу, коју он да било на збору, било на слави, било на свадби или даћи, пресудна је за сељаке оне општине, у којој је писар.

Они ће чути паранно, оцене и других људи, али ће више веровати своме кући, који је ту с њима и дан и ноћ, и у добру и у злу, и на слави и на свадби и на даћи.

Донесени су закони о уређењу сточарства; о уништавању штетних биља и животиња; о унапређењу виноградарства и воћарства; о земљорадничким задругама; о риболову; о лову и т. слично.

Све те законе треба да задахне животом општински писар; да он остакне кашиост намере законодаваца и користи које ће правилна примена тих закона донети. Нико други није у повољном положају да то учини као он, нико се другоме неће веровати као њему.

Он је ту да покреће низао о подизању и одржању добрих путева; о подизању школа и цркава; уређених добара за поједине гране пољопривреде; о сузбијању пијанства и напредка, које је зло ухватило прилично корен код нас; он је ту, да саветује кад треба сејати, копати, жети, брати; он је ту да остакне значај школе, да издигне важност цркве, да саветује игијенски живот и предохрану од злих болести; он је ту да спречи растурање задруга и сузбије инокоштину; он је ту, да спречи неразумне и бескорисне парнице, које сатиру наш народ; он је, једном речи: и поп и учитељ, и лекар и адвокат, и економ и све, све, што може да крене живот народа у напред.

(наставиће се)

Димитрије С. Казајрић.

СУДСКЕ ИСТРАГЕ И ПОЛИЦИЈА

као марочита наука

(НАСТАВАК)

* * *

Присуство пешчета и гвоздених клинаца на ђоновима олакшавају знатно истраживање творца нађеног отиска. Нарочито се они последњи — гвоздени клинци — јасно опитавају у калупима отисака. Целокупна Бурдонова афера почива на траговима обуће са клинцима.

Марта 19. год. 1889. убијен је баштован Бурдон. Међу четворицом осумњичених палазио се и Алорто, чији отисци обуће одговараху потпуно отиску нађеном на лицу места, у коме су се јасно распознавали 12 клинаца. Признавајући своју приврду, осумњичени је у исто доба изјавио да је, услед великог узбуђења, био приморан да застане један тренутак на месту извршеног злочина док су његови другови грабили излазу. То је био тренутак у коме је произведен нађени отисак.

Поникад отисак показује више особености, које допуштају да се са позитивношћу одреди врста обуће од које је произашао. Ово онда, кад отисак у исто доба показује и изношеност ђонова и присуство пешчета и гвоздене клинце. У овим случајевима апсолутно је немогуће превариги се.

* * *

Док нам отисак само једне ноге показује облик и особености обуће, дотле нам више отисака од обе ноге могу показати начин хода и многе друге веома карактеристичне особености личности, које су их произвеле. Тако је утврђено, да нога приликом обичног хода оставља отиске са јасним контурама ђона и штикле, док су отисци у трчању карактеристични по томе, што је само предњи део стопале дубоко у земљи утиснут, а штикла се и не познаје. Ово с тога, што се тежина тела приликом трчања пребацује на предњу страну ноге, док пета готово и не додирује земљу. Противно овом, ако се трчи нарочом брзином и дугачким корацима, штикле ће остварити дубоке отиске, док ће ђонови једва додирнути земљу.

Дужина корачаја, т. ј. простор који раставља отисак двеју пета, у обичном ходу и код одраслих људи варира око 70 см. Ако се ову корачаја са дужином преко 90 см., може се готово са позитивношћу закључити, да су резултат трчања.

На основу више отисака ногу може се, дакле, констатовати, да ли је лице, које их је произвело, ишло обичним ходом или је трчало или јурило.

Али се, поноћу оних отисака, могу добити и друга корисна обавештења, као што су н. пр. она о полу и доба старости.

Утврђено је, да су корачаја људи много дужа од корака жена. Док дужина њихова код првих варира између 70—75 см.,

дотле код других износи око 50 см. Поред овога, отисци женских стопала мање су удаљени од линије хода, но што је то случај код људи.

Постоје, дакле исто, знатна разлика између корачаја стараца и људи у доба између 25—45 год. Дужина првих знатно је мала од дужине других.

(Сл. 3.)

Сл. 3. представља серију отисака, које је оставио нормалан човек идући у правцу пред собом. Линија хода конституисана је помоћу праве линије, која пролази кроз све штикле. Као што се слици види, линија ова образује један угао са отисцима табана. Угао овај много је већи код људи но код жена.

Отисци дечјих ногу познају се по малим димензијама, по равном облику њихове обуће и, назад, по величини овог угла, који је код деце још мањи но код жена.

Поменућ линија хода није права, већ више или мање изломљена. Овај начин хода одлика је дебелих људи, трудних жена, а каткад и стараца.

Линија хода пружа нам, поред овога, и још многа друга корисна обавештења. Тако:

Радници, који носе тешке терете, корачају раширених ногама, и остављају отиске ногу скоро паралелне.

Мала деца убичавају врло често да корачају са стопалама унутра изокренутим, док војници, који почињу носити сабљу, показују знатно удаљење леве ноге од линије хода, а врх обуће више им је унутра окренут.

Поједине болести, назад, деформишу трагове нормалног хода. Отисци паралитичара личе на отиске човека који посрће и у правцу су „цик-цака“, а хистеричари показе ногу као да табаном чисте земљу. Личности узете у доњим деловима тела корачају врло кратким корацима и готово не одвајају ноге од земље, док је код личности, које рамљу, корак болесне ноге краћи од корака друге, здраве ноге.

Лако је појмити, да ова обавештења могу врло корисно послужити и за утврђивање идентитета.

И најзад:

Помоћу дужине отисака обувених ногу, може се доста приближно добити висина стаса, а према потреби и дужине лакта, средњег и малог прста. Ово се постизава помоћу методе Ђорђа Бертилона за утврђивање идентичности помоћу одела и обуће. По овој методи треба прво одредити однос између дужине обуће и ногу, у овом случају однос између дужине ђаволског отиска — који представља дужину обуће — и величине стопала, па тек по оном приступити утврђивању односа између величине стопала и појединих делова човечјег тела.

Начин на који се, помоћу обуће, добија величина ноге — стопале — изложен је детаљно у нашој књизи *Бертилонаж*, а како се, опет, на основу ове мере — величине стопала — добијају мере осталих делова тела, показује ниже изложена таблица:

Примера ради узимимо, да дужина најмањег отиска од тешке обуће износи 259 мм. Кад се, према методи Ђ. Бертилона, од ове цифре одбије 30 мм. — колико износи разлика између обуће и боса ногу — добићемо цифру од 229 мм. која приближно, са разликом од неколико мм., представља величину боса ногу. Ако сада ову цифру помножимо са горе означеним бројевима за множење, добићемо ове мере:

а)	за стас	229 × 6,840	= 1 м. 566
б)	„ рам. руку	229 × 6,865	= 1 м. 572
в)	„ колутас	229 × 3,737	= 0 м. 855
г)	„ лакат	229 × 1,831	= 41,929
д)	„ сред. прст	229 × 0,4635	= 10,571
ђ)	„ мали прст	229 × 0,3358	= 7,918

Мере стаса и полустаса воома су корисне за истраживање личности у бегству, док су мере лакта и претију одпосебне пороасти за истраживање класификираних картона раније мерених личности.

Отисци босих ногу већи су од оригинала, и с тога су неупотребљиви.

После снега изложеног, сматрамо за дужност да читаоце упознамо са једном од најинтересантнијих страна суврмене криминалне литературе.

Сир Артур Конан Дојл, за данас најпознатији писац криминалних романа, у

Величина полустаса	*Лакат*
Број за множење	Број за множење
3,798	1,873
3,737	1,831
3,576	1,773
3,497	1,757
3,426	1,739
3,358	1,729
3,294	1,719
3,213	1,689
3,189	1,683

правим странама свога романа: *Загонетан злочин* (Un crime étrange) додељује Шерлоку Холмсу — јединственом полицајцу и ненадмашном логичару — једну од најинтересантнијих улога. На место извршеног злочина познат је и Холмс. Леш се налазио у одаји једне усамљене куће, окружене баштом. На једном зиду ове одаје било је написано: „*Освета*“. У влажној земљи налазило се много отисака ногу — прича пријатељ Холмсов — али ја не могах увидети шта је мој пријатељ могао у њима наћи, јер беху потпуно помешани са отисцима органа сигурности. Холмс ми је, међутим, и онога пута дао доказа о својој изванредној моћи опажања, и сада сам потпуно уверен да он види и такве ствари, које су за друге невидљиве...“ Доцније, пошто је ушао у одају, у којој се налазио леш, „Холмс извади из џепа један метар и једну лепезицу, округлу лупу. Снабдевши овим двема справама, пређе је у себи више од 20 минута мереви растојање између трагова, које сам једва могао видети, а затим и сам зид са написом. Све ово било је за мене загонетка. Пошто је још помоћу лупе пажљиво прегледао свако слово написане речи (освета) и бришљиво спунио с пакрета неку прашину, Холмс је, поцупио задовољан, метичу у џеп лупу и метар“.

Када је доцније Холмс утврдио, да је злочинац већи од шест стопа, изненађен и задивљен овим, његов пријатељ пита га: „Како можете знати висину стаса кад ништа не знате о убици“.

„У десет случајева за девет се може — одговара Холмс — судити о стасу једног лица по дужини његових корака. Ја сам нашао отиске напољу, у блату, и унутра, у прашини. Поред овога, кад један човек пише на зиду, то је обично у ниво у његових очију.. У овом случају остојаше од пода до написане речи (освета) веће је од шест стопа, дакле....“

Холмс је још успео да одреди и доба старости злочинца. „Један старац — рекао је он — не може правити кораке од $1^1/_2$ стопе“. Оволикс је износила ширина једне баре у башти, коју је злочинац прекорачио, што се лако познавало по отисцима његових четвртастих штикли.

Шта ли би рекао пријатељ Холмсов, да му је овај означио још и дужину злочиначког лакта, претију и т. д.?

Захваљујући Бертилону ми смо данас у стању, као што се види из изложене таблице, да на основу познате мере ноге одредимо мере стаса, размака руку, полустаса, лакта и т. д. као год што је могуће, одредити меру ноге на основу ових мера.

Средњи прст	*Мали прст*
Број за множење	Број за множење
0,4761	0,3626
0,4635	0,3548
0,4465	0,3461
0,4437	0,3445
0,4377	0,3410
0,4373	0,3403
0,4341	0,3378
0,4301	0,3354
0,4319	0,3275

(наставиће се)

Д. Ђ. Аџимић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај из области спорних питања о својини и државини расправљен према прописима §§ 200, 201, и 202. грађ. закона.

Љубица уд. поч. М. М., из Ћелија, писменом својим од 8. јуна 1906. г. № 6150, престанила је власти среза колубарског, да је Живан М. њену земљу зв. „у Потоку“, бесправно заузео и узима. За доказ да је то њена земља, подноса је извршну

пресуду избраног суда, па је молила среску власт, да Живана искључи из државине поменуте земље, и уступи је њој.

Тужени Живан изјавио је на свом саслушању да не признаје спорну земљу да уступи Љубици с тога, што је он ово спорно имање купио од пеног сина Вићентија Марковића још марта 1905. г. и на име куповине издао је продавцу Вићентију 210 дин. као капару, и за рачун ове суме он је интабулисао ово имање. За доказ поднео је решење пријестепен. београдског суда од 23. маја 1905. г. № 14770 ИЖ 499., — па је тражио да се тужителница Љубица одбије од тражења, да јој се ово спорно имање уступи, јер је то спорно земљиште и пшеницом за ову годину засејао.

Поводом овога, власт среза колубарског нашла је, да је тужителница Љубица поднетом пресудом избраног суда, која је и извршном постала по § 188. грађ. суд. пост. доказала, да јој је на дробе иам ње и пеног сина Вићентија ово спорно имање на део дошло, које јој служи за њено удовичко издржање; а из поднетог решења пријестеп. београдског суда од 23. маја 1905. г. Бр. 14770, не види се да ли је каква продаја и куповина закључена између Вићентија и туженог Живана, нити има каквих доказа о преносу тапије, те је према томе јача у праву држ. Љубица од Живана.

С тога је, на основу § 375. а. крив. зак., решењем од 19. јула 1906. год. № 6764., среска власт одлучила: да се Живан од спорне њиве одбије и нату у својину уступи тужиљи Љубици као њеној својини, а Живану пак оставила право, да ако хоће и успеће се нада, путем парнице код надлежног суда тражи поправај новаца затог за ону њиву од продавца Вићентија.

Кад је већ Живан ову њиву засејао не праву неумесне куповине, онда да да Љубици пола летине са нете ако она на то пристане; а ако не пристане, онда, по § 315. грађ. зак., остаје њој цела летина, а она да му по оцени вештака плати рад и семе.

Ово је решење одобрило начелство окр. београдског, а решење овога Министар унутр. дела ожалбеним решењем.

По жалби Живана М. из Келија, Државни Савет нашао је да решење Министрово не одговара закону из оних разлога:

Кад стоји утврђен факт, као што се из акта овог предмета види, да је жалитељ изао у својој државини спорно земљиште у „Потоку,“ на основу куповине од Вићентија сина појављене сопственице Љубице, о чему је поднео за доказ књиту издату 29. марта 1905. год., према којој је продавац Вићентије примио на име капаре за ону продату земљу 210 дин., и решење београдског окр. суда од 23. маја 1905. год. № 14770, којим је одобрена интабулација на купљено земљиште за наведену суму капаре, онда је полицајска власт погрешно, с позивом на § 375. а. крив. закона, одузела жалитељу државину спорног земљишта и исто уступила на уживање појављеној сопственици Љубици, мајци продавца Вићентија. Овде, према наведеном стању ствари, није било места примени наведеном пропису законском. Спорно питање о савесној или несавесној државини земљишта од стране жалитеља, на које полаже право својине појављена сопственица Љубица, појављујући се за доказ о својини на пресуду избраног суда од 16. августа 1905. год., имало је се расправити према прописима §§ 200, 201 и 202. грађ. зак.

На како је жалитељ поднесеним доказима, којима је правдао своју државину, доказао: да је држалац спорног земљишта на основу куповине, која је извршена пре поднешене пресуде избраног суда, онда је полицајска власт требала, према наведеном пропису § 201. да упути суд на парницу појављену сопственицу, те да путем ове своје право доказује, како на спорно земљиште тако и на усев који је у то време на томе земљишту био засејан. У расправу питања о својини усева полицајска власт није била надлежна да узме, јер, од расправе питања о савесној или несавесној државини спорног земљишта, зависи и расправа питања о својини усева, а за расправу тога питања надлежан је судска власт а не полицајска.

Како полицајска власт није у смислу напред наведеног постунила, то је погрешно, ожалбеним решењем Министровим, одобрена њена радња.

С тога је Државни Савет одлучком својом од 22. маја 1907. г. Бр. 3606. поништио решење Министрово.

У оцену питања о постојању или непостојању задружног односа између оца и сина није надлежна полиц. власт да узме приликом извршења судских забрана за дуг синовљев.

Решењем шабачког пријестепен. суда од 4. августа 1904. год. № 19209., по тражењу Петра М., трг. из Шапца, одобрена је забрана на покретност — жини мал — Илије Ђ. из Штитара, који има у задруги са оцем и браћом, за обезбеду дуга у 60 ℔ пес.

Власт среза мачванског извршујући решење пријестепеног суда, узела је у попис стоку дужника Илије.

По извршеном попису, Сава Ђ. из Штитара, отац дужника Илије, на протоколу код среске власти изјавио је: да је описата стока његова својина, јер сва његови синови на и Илија, немају ничега њиховог у његовој кући сем до његове смрти; па с обзиром на то и што је стока приликом пописа нађена у његовом притежању, — молио је да се попише са његове стоке скине.

Поверилац Петар изјавио је да право својине појављеном господару — Сави — не признаје.

На основу изложеног и § 466. грађан. пост., власт среза мачванског решењем својим од 1. октобра 1904. год. № 17298, упутила је повериоца Петра да путем парнице докаже право својине описате стоке његовог дужника Илије, из разлога тог, што је описата стока приликом пописа нађена на имању и у притежању самог Саве, а међу тим повериоц Петар ничим није доказао својину дужника Илије.

Ово је решење по жалби повериоца Петра, одобрило начелство окр. подринског решењем својим од 21. децембра 1904. год. № 20929.

Ну по жалби повериоца Петра, Министар унутр. дела, преиначења својим од 14.-11-905. ИЖ 3641, поништио је решење начелства из разлога тог, што је извршна власт на основу § 466. грађ. суд. пост. била дужна да упути на парницу ново појављеног господара Саву, да путем спора доказује своје право, јер је извршеним пописом констатована државина Илије, нарочито пак и с тога што је при попису узета само једна трећина целокупне имовине колико би дошло на део Илији, и што Сава не доказује ничим да описана стока није прилод ни приносак целокупној имовини после навршене 15 године дужника Илије, те да се он и његови повериоци не би могли користити § 517. грађ. зак., а не упућивати повериоца на парницу.

Усвајајући ове примедбе као обавезне, власт среза мачванског решењем својим од 12. априла 1905. Бр. 3372 упутила је појављеног господара Сану Ђ., да путем парнице код надлежног суда докаже право својине пописане стоке.

По жалби његовој — Савиној — то је решење одобрило начелство окр. подринског, а решење овога Министар унутр. дела ожалбеним решењем.

Државни Савет нашао је, да ожалбено решење Министрово не одговара закону јер кад су пописате ствари, као што се види из списка пописа од 8. августа 1904. год., најпре у државини оца дужниковог, за које је изјавио да су искључиво његова својина, а да дужник Илија жини код њега у кући као син, онда је полицајска власт, према § 466. грађ. суд. пост., требала упутити на парницу повериоца, те да путем оне код надлежног суда противно доказује.

У расправу питања о постојању задружног односа између оца и сина, полицајска власт није била надлежна да узме, јер су за расправу оних питања надлежни судови по чл. 146. Устава.

С тога је Државни Савет одлучком својом од 22. маја 1907. год. Бр. 3605. поништио решење Министрово. **М. В.**

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине сумраковачке актом својим Бр. 563. пита:

„По члану 71. закона о непосредном порезу, свака становника Србије од 21. године старости, плаћа личну порез.

Од овога пореза је динара с главе на главу, ослобођавају се по чл. 74. под 6 они, који пређу 60 година живота.

И ако ни у једном од поменутих чланова закона о непосредном порезу, није остављен рок, у коме треба поднети молбе за ослобођење од овога личног по-

реза, иако пореска одељења не ослобођавају оне, који не поднесу молбу пре 1. децембра, ма да крштеницом доказују, да су навршили 60 година.

Тако н. пр. оне, који су навршили у новембру 1906. године 60 година старости, или до 1. децембра нису поднели молбу за ослобођење, одељење не ослобођава ни за целу 1907. годину, наслањајући такав рад на расписе г. Министра финансија.

Моли се уреднињство за обавештење, да ли је овакав поступак одељења правилан или не?»

— На ово питање одговарамо:

Исказна, ни у чл. 71. ни у чл. 75. нису остављени рокови за подношај молби, за ослобођење од личног пореза, али су они предвиђени чл. 75. закона.

По овоме пореском. сваки онај, који је навршио 60 година до 30. септембра кинеске године, мора поднети молбу за ослобођење уз подношај своје пријаве до краја месеца септембра.

Они, пак, који наврше 60 година после 30. септембра, могу поднети молбу до краја 31. децембра, докле се крштеница става да траје разрез пореза.

Ако у тоне року не поднесу молбу, губе право на ослобођење за наступајућу годину.

И. пр. они, који су до 31. децембра 1905. године напунили 60 година старости, али нису поднели молбу до краја децембра 1905. год. неће бити ослобођени за 1906. него тек за 1907. год.

Овако је протумачен други став чл. 75, уноутва г. Министра финансија од 31. јануара 1906. год. Пр.Бр. 3155 одељком 12.

II.

Суд општине кудретске актом својим Бр. 527, пита:

„Моли се уреднињство да изволи известити овај суд, да ли има право, да на своме општинском кантару премери све прирадене продукте као кукуруз, пшеницу, јечам, и остало што грађани ове општине продају на пијацама суседних варошких општина, и да за тај премер наплаћује таксу или то право имају само варошке општине.

Ово питање чини суд с тога, што редовно сваког месеца подноси извештај економном одељењу о извршеној мерини на општинском кантару, а међутим, сви продукти, који се носе на пијаце, мере се на кантару дотичне варошке или варошице, где се продају.

Према овоме, ако суд нема права мерења, онда би подношење месечних извештаја било излишно.»

— На ово питање одговарамо:

По члану 2. закона о општинској мерини (кантарини), мерина се наплаћује у корист касе оне општине, у којој се роба продаје.

Према томе, на општинском кантару једне општине мере се само оне роба, која је у тој општини продата а, не она, која се из једне општине носи у другу ради продаје.

По томе, та општина може наплаћивати мерину само на оне артикле, који се продају у тој општини, а никако и на оне, који се носе ради продаје у другу општину, јер ће се они тамо мерити и тамо на њих такса наплатити.

За робу, продату и премерену у једној општини, кад се препродаје или шаље у другу општину, важе наређења чл. 11. правила за извршење закона о општин. мерини (Полицијски Зборник, стр. 781).

Ако се у тој општини не продаје никаква роба, онда је одиста подношење извештаја излишно, о чему треба обавестити дотичну власт наређењем извештајем.

III.

Суд општине сталаћске актом својим од 28. фебруара оне године Бр. 440, пита:

„У овој општини извршено је у тову 1905. и 1906. године 13 простих крађа, у вредности 304 динара.

Са свима оштећеним лицима пуномоћник оне општине, на налазу полицијске власти, измирио се без парнице, а без знања и одобрења ово општинског суда и без положене заклетве од стране оштећених о учињеној крађи у смислу чл. 14. закона о напади штете.

Поводом овога суд моли уреднињство за обавештење:

1. да ли је обвезна ова општина да исплати оштећенима накнаду у 304 динара по поравњењу, извршеном са пуномоћником општинским, кад ово није одобрено од стране суда, па ако мора, да ли оштећени морају полагати заклетву;

2. да ли овај суд треба да изврши разрез на своје грађане по пореским главама равномерно, или по стопи непосредног пореза као и остали прирези.

Ако може по пореским главама, онда може ли суд са одбором ослободити од овога плаћања оне сиротне пореске главе, којима се продаје за плаћату пореза непокретно имање; и

3. Исто тако, да ли ће се у пореске главе рачунати старци, који су ослобођени плаћања пореза на личност због старости, али се имају и даље води на њихово име и задужују другим пореским обвезницима?»

— На ово питање одговарамо:

1. По члану 4. закона о накнади штете учињене злонамерном нањењном и намерним противзаконим понињањем ствари, општину представља и заступа њен пуномоћник, изабран у смислу закона о општинама (сада чл. 80. т. 6).

Према томе, ако је пуномоћник те општине имао пуномоћство, и у улози пуномоћника признао оштећена тражења, онда је то за општину обавезно, без обзира на то, што они нису положили заклетву, и што поравњење није одобрио општ. суд, јер ако је пуномоћник прекорачио границе овлашћења, он је одговоран општини, а обвезе које он учини за њен рачун према њеним трајне су и пуноважне. и

2. На питање под 2. и 3. не даје се никакав одговор, јер је то општирно објашњено у бр. 5 „Полицијског Гласника" од ове године, па то треба прочитати.

IV.

Суду општине зиминичке, у одговор на акт од 1. марта ове године Бр. 545, јавља се, да општински чланови не подносе плаћању такозе на молбе којима траже одсуство од дужности.

Молбе увек морају бити писмене, да би се видело је ли одсуство одобрено, и како је употребљено.

V.

Суду општине острушничке одговара се, да општински судови не наплаћују таксу у маркама од 0.50 динара од оних, који траже или да се потврде облигације или какве друге исправе код општинских власти.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Лице, чију фотографију износимо, ухваћено је пре неколико дана у сумрашу и краће но срез подужавском. Вели да се зове Милан Николић, да је по народности цинцарин, и да је до сада два пута осуђиван због крађе стоке: први пут пожаревачким пристојевним судом на пет година робије, са које је осуде пуштен 1903. год., а други пут горњомилановачким пристојевним судом на годину дана затвора, коју је осуд издржао у пожаревачком казненом заводу 1905. год.

Изјављује још, Милан упорно одриче да поседе место родења, занимање и да имеђе личности поје та износи.

Од приватних лица, међутим, сазнало се да овом питомцу није име Милан, већ Лазар

и да је под последњим именом више пута судски осуђиван.

Према овакном стању ствари може се с разлогом претпоставити, да је ово лице неома сумњиво, и да је, по свој прилици, учинило негде какво казнено дело, за које сада увиђа да прикривањем идентитета избегне одговорност.

Да би се изнашло стоји ли ово у истини, као и да би се утврдио идентитет овог лица, начелник среза подунавског актом својим од 23. прошлог месеца послао је уредништву фотографију осумњиченог с молбом, да се ова објави у листу, и да се овим правилом позову сви који би о овом лицу што знали, да о томе одмах известе срески кабет у Смедереву с позивом на акт Бр. 8541. Уредништво од своје стране скреће пажњу властима на велики број дневних — скитача, који се траже због крађе стоке, а начелнику среза лешничког препоручује да изађе да не буде ово Јован Ђорђевић, дневни — скитач, који је побегао из среског притвора 1905. год.?

Ухваћеног дневног скитача старог је око 50 год., омален, пун, црн, брковит прних и густих, браде проседе и обријане, обрва великих и прних, очију крупних, носа шљокастог; доказа нрег на десној руци повијен му је унутра, а на чолу, с десне стране, има ожиљак од убора.

ПОТЕРК

Радоје Карајић,*) бив. ребријаш, родом из Доњег Дубља, среза драгачевског, 23. пр. м-ца убио је из пушке свог брата од стрица Алексу, а тешко ранио другог брата од стрица Милосава, затим је убио жицом Дуцају жену Ђерасима Сретковића, из Гор. Дубља, и запалио кућу Светозара Вешковљевића, из Доњег Дубља, па се по извршеној овим дела одметнуо испод власти и до сада није ухваћен. У 1904. години Радоје је био осуђен на 3 године робије због опасне крађе пресудом чачанског правостепеног суда и са ово онуде пуштен је на условни отпуст 27. августа прошле године, а онуда му је истекао 14. априла ове год. Стар је 28 година, добро развијен, косе и брнова смеђих, очију угловитих, нормалне и обрве високе, нос правилан, уста средња, усне танке, брада округла, лице овално, боје здраве, раст висок, грађа јака, говор брз, одело: шешир сиве боје, мантил сиве боје, прслук сиве боје, панталоне сиве боје, опанци.

Ухваћеног дневног скитача старог је око 50 год., омален, пун, црн, брковит прних и густих, браде проседе и обријане, обрва великих и прних, очију крупних, носа шљокастог; доказа нрег на десној руци повијен му је унутра, а на чолу, с десне стране, има ожиљак од убора.

Владимир Јанковић, осуђеник пожаревачког казненог завода побегао је ноћу између 28. и 29. прош. м-ца са рада у *Љубичеву*. Одбегли Владимир родом је из Жиковаца среза јасеничког, стар је 29. год. висок 1 м. 66, добро грађен, очију жућкасто-зелених, косе и бркова смеђих; на десном ручју, са спољне стране, има белегу од посекотине у облику праве линије, величине 2 см., правац косог. Позивају се сва полицијске и општинске власти, да Владимира најпажљ. потраже и пронађеног спроведу Управи пожаревачког казненог завода с позивом на депешу Бр. 1471.

Непознати крадљивци ноћу између 28. и 29. овог м-ца упрли су се кроз отворен прозор у дућанчету собу Крсте Стојојловића, бакалина из Крагујевца, па пошто су овог и његовог момка неким покретним средством онеш. изукли су из Крстиног џепа новчаника и књижеи од чекмеџета, па из једног чекмеџета украли нешто новца у никлу, а из другог до 140 динара у таксеним маркама, до 10 динара у поштанским маркама, два полупапоеондора, од којих је један са ликом краља Милана и до 50 дин. у сребру. Наређује се свима полицијским и општинским властима, да живо настану да се они крадљивци пронађу и спроведу начелству округа крагујевачког с позивом на депешу Бр. 9502. Продужима општанских и таксеним маркама скреће се такође пажња на ову покрађу.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

У атару општине тимочке 17. пр. м-ца нађен је један мангуп коњ, матор 7—8 година, доратаст, по леђима има белеге од убоја седла. Нека све полицијске и општинске власти потраже сопственика овог мангупа коња, и у случају проналаска о томе известе начелника среза нишавског с позивом на рег. Бр. 6739.

Леополду Равицу, уметнику из Милана (Италија) у возу између Врање — Ниша украдене су две железничке карте III класе Софија — Софија, једна сребрна табакера у вредности 50 динара, и један портмоне са монограмом L. R. у вредности 120 динара. Обрађа се свима сиама полицијским и општинским властима да потраже крадљивце и украдене ствари, и у случају проналаска о томе известе начелство округа нишког с позивом на депешу Бр. 11241.

ТРАЖЕ СЕ

Косту Николића, из Рђавице, који је још у 1904. години изрицано силовање и побегао, траки начелник среза мајданпечког актом Бр. 2988. Коста је стар 20 година, средње раста, у лицу плав, косе црне, очију црних, боснк; од одела има је на себи гуњче и чакшире од црног сукна, на ногама опанке, а на глави шајкачу. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да га потраже, и пронађеног спроведу најближем начелнику.

Михаила, сина Милоша С. Ранковића, земљоделца из Политне, који је још 11. пр. м-ца отуцарао од куће, и до сада није пронађен, тражи начелник среза моравског окр. возарачког актом Бр. 8138. Михаило је стар 17—18 година, омален, сувоњав, приземљаст; од одела имао је на себи чакшире и антерију од сукна, прслук од памука, на глави шубаваи шешир а на ногама опанке. Нека га све власти потраже и пронађеног упуте поменутом начелнику.

*) Према најновијим извештају, Карајић је до сада убио још три лица и ранио једног поимарка. Начелство окр. чачанског објавом својом од 27. маја тек. год. Бр. 5093 позива га да се у року од 20 дана пред најближој полицијској или судској власти, а преко, да ће га огласити за хајдука, ако у остављеном року ово не учини.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија уредник. Душан Ж. Ленкатић

БРОЈ 24. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 10. ЈУНА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник" излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатнике у општ 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника" не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

ПРАВИЛА

о

нездравим становима и локалима у којима се људи стално или привремено задржавају

Чланом 4-тим тач. 11-ом, — чланом 9-тим тач. 8-ом, и чл. 12-ти тач. 12-ом закона о уређењу санитетске струке и чувању народнога здравља, стављено је у дужност санитетско-полицијским властима, да истражују и откривају све оно, што би било опасно по живот и здравље грађана.

Чланом 95-им тач. 5-ом закона о општинама дужност ова проширена је и на општинске судове.

Опазио сам, да ни санитетско-полицијске власти, ни општински судови ову важну дужност не испуњују са ревношћу и озбиљношћу, коју она по свему захтевају, а нарочито у погледу нездравих станова и јавних локала у општ, који врло често постају права легла болештина и заразе.

Имајући ово у виду, а позвао дужношћу да се старам о здрављу српских грађана, на основу чл. 27-ог тач. 1-ве устројства централне државне Управе и чл. 33-ог тач. 1-ве закона о уређењу санитетске струке и чувању народног здравља, прописујем ова

ПРАВИЛА

Чл. 1.

Обитавање у нездравим становима и локалима забрањује се као законима тако и самим собственицима.

Чл. 2.

Исто тако забрањује се употреба нездравих локала за занатлијске и фабричке радионице било за привремено било за стално борављење људи.

Чл. 3.

Као нездрави станови, локали и радионице имају се сматрати све зграде, које су на хигијенских разлога штетне по живот и здравље становника, посетилаца и радника, то јест које су:

а) влажне;

б) мрачне;

в) непрступачне довољној сунчаној светлости (бар два часа дневно);

г) без непосредне везе са слободним ваздухом;

д) тесне у толикој мери, да на једног обитавајућа долази мање од 12 кубних метара запремине;

ђ) под земљом (суторени), ако им је плафон испод околног терена преко 1·50 м; а томе своди ниже 1·50 м., над тротоаром или пиљом дворишта, и

е) у непосредној близини места, која проузрокују смрад и задах, као што су нужници и т. п.

Чл. 4.

Констатоване снега овога може бити само помоћу нарочите комисије, коју ће састављати: државни или општински лекар, један полицијски чиновник или чесник месног општинског суда и један техничар по чл. 5. ових правила, где га има.

Чл. 5.

У окружним варошима на место полицијског чиновника у састав комисије улазиће месни државни инжинјер, или његов заступник, а у Београду један члан грађевинског одбора у смислу чл. 5. грађевинског закона за варош Београд.

Чл. 6.

Чланове комисије бира месна државна или општинска власт, а њихове су дужности:

а) да по позиву државне или општинске власти прегледају станове и локале, који су означени као нездрави, и

б) да испитују и означују узроке штетности оних зграда по живот и здравље њихових обитавалаца, и предлажу средства за њихово отклањање.

Чл. 7.

Прегледу комисијском подлеже:

а). све данашње зграде за обитавање;

б). хотели, механе, кафане, ране продавнице и сва јавни локали у којима се људи ма у ком циљу скупљају и задржавају, као нпр. шпанџиице, млекарнице, и т. д.

в). фабричке и занатлијске радионице, као и локали за обављање трговачких послова;

г). све зграде, које би се у будуће подигле за стално или привремено бављење људи у њима.

Последње зграде не смеју се употребљавати, док их претходно комисија не прегледа и не одобри њихову употребу.

Чл. 8.

Прегледи ови вршиће се *по званичној дужности*, а и на захтев сваког заинтересованог лица. У овом последњем случају заинтересовани, који нису сиромашног стања, плаћају члановима комисије (шпијун полицијских чиновника) по 5 динара на име дијурне.

Чл. 9.

Мишљење комисије, односно њене већине, обавезно је како за власт тако и за сопственике прегледаних станова.

Чл. 10.

Ако комисија нађе да извесне зграде из хигијенских обзира треба оправити или преправити, надлежна власт наредиће сопственицима да ово изврше у року и на начин, који је комисија одредила. Рок овај не може бити дужи од годину дана. На случај непослушности, власт ће забранити даље обитавање или бављење у дотичним становима или локалима.

Чл. 11.

У становима, локалима и радионицама, за које комисија нађе, да су опасни по живот и здравље њихових обитавалаца, и да су за отклањање ове опасности потребне неке оправке, забрањење се одмах даље обитавање или бављење, све док се не изврши оно што је комисија предложила ради отклањања ове опасности.

Чл. 12.

Онако ће се исто поступити и у оним случајевима, кад комисија нађе да су изведени станови, локали или радионице по све опасни за живот и здравље, и да их с тога треба порушити, и на место њих друге подићи.

Чл. 13.

Све зграде у опште, у којима је једном забрањено обитавање или бављење, не смеју се, и по извршеној оправци, на ове циљеве употребљавати, док се поново комисијски не прегледају.

Ако се приликом овог прегледа утврди, да сопственици нису извршили све оно што им је наређено, поново ће се забранити обитавање и бављење у дотичним зградама; — у противном даће се досудитеље за ово.

Чл. 14.

Према чл. 33-ем тач. 2-ој закона о уређењу санитетске струке и чувању народног здравља, кривице против ових правила казниће се до 30 дана затвора, или у новцу до 150 динара.

Чл. 15.

Жалбе против одлука власти, заснованим на одредбама ових правила, подносе се непосредственој надзорној власти у року од 6 дана по саопштењу.

Чл. 16.

Правила ова ступају у живот и обавезну силу добијају од дана кад се објаве у „Српским Новинама."

СБр. 5777.
26. маја 1907. год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Тек 1860, кад је пројект казненог законика био дефинитивно свршен, отпочео је напоа рад на пројекту кривичног поступка. По налогу кнеза Милоша од 5 јануара 1860 нов пројект израдио је Јован Филиповић, члан Касационог Суда, а прегледала га парочита комисија у коју су били ушли: Андреја Стаменковић, саветник, Јеврем Грујић, помоћник попечитеља правосудја, Рајко Лешјанин, главни секретар Савета и Алекса Романовић, секретар Касационог Суда.[1]) Овај пројект је израђен врло брзо, јер је жеља кнеза Милоша била, да се одмах после казненог законика, који је 29 марта 1860 стао на снагу, донесе и законик о кривичном поступку. Маја месеца пројект је био готов и представљено књажевско актом од 5 маја 1860 бр. 1265[2]) по заповести кнеза Милоша пошље израђени пројект Савету с надбом, да се прегледане исто убрза. Савет је 13 маја исте године прегледао пројект и нашао, да треба образовати комисију, која ће га још боље прегледати. У ту комисију ушли су од стране Савета: Данило Стефановић, члан Савета, као председник, и Панта Јовановић при секретар Савета; од стране министарства правде ушли су: Ђорђе Д. Ценић, председник Апелационог Суда за кривична дела и Сава Шпилић, потпредседник Апелационог Суда та грађанска дела; од стране министарства унутрашњих дела Јован Димитријевић, начелник округа београдског и Радивој Милојковић, столоначелник као деловодја.

Докле је Државни Савет, бирајући парочиту комисију, мисљио лагано и темељно проучавати подпети пројект, дотле је кнез Милош непрестано журио и тражио, да законик што пре буде потврђен, па макар и на брзу руку био прегледан. Те се јасно види из његове преписке с Државним Саветом, која је и карактеристична и интересантна. Тако он већ 22 маја 1860 бр. 1029[3]) пише овакав акт Савету: „Од неколико дана већ налази се пред Сонетом пројект криминалног поступка. Ја желим, да закон овај што скорије на свет дашће, и зато препоручујем Совету, да ми пројект исти на одобрење непромењо подпесе, пре него се на пут кревем, а мислим у име Бога поћи за Бању Алексиначку у пђуку среду". На овај књежев акт Савет је актом својим од 24 маја 1860[4]) одговорио, да му је немогуће да у остављеном року изврши прегледање, јер је нашао у пројекту „у суштествености неке нецелисходности и према нашим околностима неке сасвим непрактична расположења", те је стога потребно да га комисија прегледа, и чим она буде готова поднеће се књезу. — Овакав се одговор књезу Милошу није допао, те стога 9 јуна 1860 бр. 1156[5]) пошље из Бање Савету овакав телеграм: „Препоручујем Совету да с места закључење своје учини сврх пројекта криминалног поступка, и да ми га сутра одмах штафетално овамо пошље". Сутрадан одмах Савет, разуме се телеграфски одговори књезу у истом смислу као што је учињено раније поменутим актом од 24 маја с напоменом, да ће све силе напрегнути да комисија што пре готова буде. Овакав одговор кнез Милош је схватио као непослушност и истог дана, кад је примио поменути телеграм од Савета, дакле 10 јуна 1860, пошље телеграфски следећу наредбу Савету, под бр. 1179[6]): „Ја видим да није зајде Совету ништа говорити ни препоручивати. Он је научио да месеце и године пропушта док један пројект одобри. С тога препоручујем му, да ме сутра одма по татарину пројект поступка криминалног пошље. Ја ћу једаи боље и пре исти прегледати и свршити него Совет са толико чланова своји".

После овакве наредбе Савет је престао одговарати, него одмах сутрадан 11 јуна 1860 актом бр. 1179 пошље књезу пројект с неким незнатним изменама учињеним у самом тексту. Кнез Милош је одјета за неколико дана био готов с прегледањем, јер је заступник књежевског представништва, попечитељ иностраних дела, С. Протић актом од 18 јуна 1860 бр. 1639,[7]) а по наредби кнеза Милоша, послао Савету пројект с примедбама с тим да Савет „изволи одма овај пројект по назначеним примедбама његове светлости поправити и за печатан у виду закона његовој светлости часпре на подпис подпети[8]. Савет је, према овоме, 19 јуна писао инспекторату правительствујуће типографије, да одмах оштампа 100 примерака оригинала, а 3000 примерака „конија пројекта криминалног поступка[9]. — Наскора смрт кнеза Милоша обуставила је овај убрзани рад, који је требао за кратко време бити свршен.

Овако је биа други пројект, који је с малим изменама остао онакав исти, како га је израдио Јован Филиповић, а рађен је по угледу на аустријски поступак од 1853 год. Ово је

[1]) *Н. Сарић*, Теорија судских доказа 71 прим. 1.
[2]) Арх. Арх. Држ. Савет за 1860 год.
[3]) Арх. Арх. Држ. Савет за 1860 год.
[4]) Арх. Арх. Држ. Савет за 1860 год.
[5]) Арх. Арх. Држ. Савет за 1860 год.
[6]) Арх. Арх. Држ. Савет за 1860 год.
[7]) Арх. Арх. Држ. Савет за 1860 год.
[8]) Арх. Арх. Држ. Савет за 1860 год.
[9]) Арх. Арх. Држ. Савет за 1860 год.

управо скраћени превод аустријског поступка и само се тако може разумети да је од 5 јануара до маја месеца био пројект готов и од комисије прегледан. Поправљени и штампани пројект садржи у себи уводна правила и две части. У првој части он говори „о поступању при злочинствима и преступленьма", а у другој „о иступлењима"; цео пројект међутим има 292 параграфа. О доказима се говори у глави XI а у §§-има 180—201, која је превод главе XI аустријског поступка од 1853 год. Према томе и пројект, као год и аустријски закони, усвојио је теорију законских принудних доказа и то *позитивну*, што се види из §-а 182, нарочито његовог другог одељка, који је потпун превод §-а 260 аустријског поступка. Овај § 182 гласи онако исто, као што гласи § 12 доказних правила од 1863 год. који је раније наведен, и из кога се јасно познаје негативна теорија.

По ступању князa Михаила на власт, правительство је „закључило да се тај пројект, који је у прво ма доста на брзу руку рађен, наново прегледа", пошто то вели тадашњи министар правде Ђ. Д. Ценић у свом акту од 19 октобра 1861 бр. 7380 упућеном Савету.[10] По још крајем 1868 год. пошто је штампање било обустављено, министарство је оштампаних 100 примерака послало судовима на примедбе. Прераду пројекта од 1860 год. извршио је Ђ. Д. Ценић као министар правде. Он у овом поменутом акту, шиљући прерађени пројект Савету на разматрање, вели, да је министарство поставило за основ стари пројект од 1860 а „сврх истога само примењења правило, којима је печатани пројект или попуњавало или изменьивало". Веће поправке међутим чињене су на засебном акту, који садржи редом изменьене и нове параграфе. И у поправљеном пројекту све одредбе о доказима остале су недирнуте. Ово је једини акт, који укратко у себи садржи мотиве за такав пројект. Ценић и сам у том акту признаје, да начела, заступљена у пројекту, нису сапремена, и да се са гледишта науке не даду никако бранити, али да је с обзиром на наше прилике морао прибећи већ напуштеним начелима усвајајући опет меновити систем, по коме главни претрес одговара новим начелима. — Наскоро за овим место Ценића дође за министра правде Р. Лешјанин, и Савет, почетком 1862 године, пошље новом министру све оно што је добио од Ценића, т. ј. стари пројект и примедбе учињене на њ, с тим да и нови министар учини своје примедбе, па онда све то да врати Савету на разматрање.[11]

(наставиће се)

Д-р Бош. В. Марковић.

ОПШТИНА

(НАСТАВАК)

Овакав је, дакле, положај општинских писара, а хоће ли они увек успешно одговорити задатку, који им је намењен у друштву, то зависи од тога, како је обезбеђен овај ред људи и колико је интелектуално јак, да то учини.

Ми одмах изјављујемо, да је потребна јака интелигенција, на да се одговори свима оним дужностима, које су напред побројане, и које леже на општинским писарима, али одмах додајемо и то, да је први услов за ово: њихова сталност и обезбеђен живот породице.

Кад они не буду више остављени на милост и немилост кметова и иначе појединаца; кад добаци њихов и њихове деце не зависи од његова наносних људи, онда ће општински писари дати добре резултате и са овом спремом, коју данас имају.

Наравно, да овим не мислимо рећи, како они не би требали ништа више да уче за своје образовање, како би досегнуо заузимали овако важне положаје.

На против, ми налазимо, да они треба и дан и ноћ да раде, како би се издигли интелигенцијом изнад својих сугрђана, те да се и на тај начин појача њихов углед над њих.

Ово последње зове искључиво у њихову вољу, на зато они треба да уче све што могу према средствима, којима располажу и местима у којима су.

Они треба да раде, а на држави лежи дужност да им положај обезбеди, и да створи потребне школе — курсеве — за њихово образовање и изучавање послова административне службе.

Кад се тако буде урадило што треба и с једне и с друге стране, онда ће, уверени смо, наше општине ићи другим путем, онда ће се осетити благотворни утицај општинских писара на наш укупни живот државни; онда ће се тек видети важност положаја, што га они заузимају у друштву.

Ми реносмо своју реч и спасисмо душу своју, а на надлежнима је да по њеном раде што треба.*

Ма да и сами налазимо, да се појединим закључцима што смо их учинили у овоме члану, може данас оспорити апсолутна тачност, као што је н. пр. онај, да би писари и са спремом, коју данас имају, одговорали свима дужностима, ал би само били обезбеђени, ипак у главноме остаје оно, што је тамо изнесено.

Без одличне спремних и обезбеђених општинских писара од његова појединих председника и кметова, општина ће пружати и даље бедну слику, коју је до сада пружала.

И претпостављамо, рекли смо, онемогућавања, да се општина бави пословима, који јој по природи своје установе превентивно припадају.

Да би се приближно видела садашња дужност општинских власти, и величина послова које они обављају, ми ћемо то макар и непотпуно овде изнети.

Прво да побројимо оно, што им се као дужност јавља из самога закона о устројству општина.

Дакле, општински суд има по чл. 94. закона о општинама ове власти:

1, *Полицијску*, да одржава ред и безбедност;

2, *Самоуправну*, т. ј. да сам и договорно са одбором руководи општинским пословима и чува општинске интересе; да се стара о унапређењу општине и њених чланова у сваком погледу, а поглавито просветном, привредном, здравственом и моралном;

3, *Управну* и *извршну*, т. ј. да примењује и извршује законе и законске прописе;

4, *Судску власт*, у којике им је ова специјалним законима дата;

а у грађанским споровима по глави I грађанског судског поступка; и

б у кривичним за иступа дела, по целој части трећој казненог закона и по полицијској уредби;

Имајући, овако, власт: полицијску, самоуправну, управну, извршну и судску, судови општински врше све оне послове, што су побројани у чл. 95 и 97. закона о општинама, а који по својој важности и многобројности заузимају скоро полинину послова, који иначе у другим уређеним земљама, припадају државној управној власти.

[10] Држ. Арх. Држ. Савет 1861 год.

[11] Држ. Арх. Држ. Савет 1863 год.

Ми их овде не набрајамо због тога, што су они у главноме већ поменути у овоме нашем прилогу говора о пословима, које је општини одредио закон од 1866. године, али ћемо навести послове, које општине раде по другим законима.

Тако:

а, по § 20 и 132. кр. суд. поступка, ове су истражне власти;

б, по закону о уређењу Главне Контроле, у вези са законом о општинама, ове су рачунске установе, јер прибирају своје приходе и врше издатке по буџету;

в, по закону о непосредном порезу ове су финансијске власти, јер са државним властима суделују у разрезу пореза и прављењу распореда, и врше наплату ових државних прихода за државни рачун; и

г, или имају главну улогу у извршењу, или само поједине дужности по овим законима: о местима; о окружним, среским и општинским бирештва; о накнади штете за злонамерно паљење и намерно поништавање туђих ствари; о механама и кафанама; по уредби о касапницама; по уредби о исељавању ван вароши и села; по закону о условном отпуштању приправа; по закону о избору народних посланика; по уредби о издавању заграничних пасоша; по закону о продаји стоке; по закону о капиталима; по уредби о Циганима; по уредби о општ. приходима; по закону о водама; по закону о суводемним јавним друмовима; о експропријацији; по закону о поштама, где имају огромне дужности вршећи општинску пошту; по закону о устројству војске, спремајући потребан материјал за регрутацију и вршећи разне наредбе око сазива у вежбе и на случај мобилизације; по зак. о пороти чл. 24); по закону о старатељству, са огромним дужностима које потичу из правила о неспорним делима око пописа имовине умрлих и друге; по закону о назадњурима; по закону о метарским мерама; по закону о општинској мерини; по правилима о унапређењу виноградарства; по закону о шумама са правом извлађа и суђења за све иступе кривице у општинским и приватним шумама; по закону о унапређењу сточарства, пољарства и закону о заштити од штеточинних животиња и билака, по којима њој припада главна улога и иницијатива за успешне резултате, који се очекују од доношења ових закона; по закону о лову; по закону о риболову; по закону о чувању пољског имања, где има улогу судске власти како по привилама тако и по грађанском делу; по закону о државној статистици; по закону о попису становништва и имања; по закону о општинском кошењима; по уредби о захватању општинских добара; по царинском закону чл. 156); по закону о таксама; по закону о црквеним властима источно православне цркве; по закону о народним школама; по закону о јавној безбедности; по закону о уређењу санитетске струке и чувању народног здравља; по закону о заштити од сточних зараза у општ.; по закону о заштити од говеђе куге; по закону о накнади штете настрадалима од града; по закону о осигурању стоке, и по многим још законима, и законским прописима, чије би набрајање било сувишно.

Од ових поменутих закона, многи, а нарочито они санитетски, налажу општинама тако огромне дужности и послове, да је само то довољно, па да општине, овакве какве су, не стигну и то да сврше, а камо ли све оно остало, што треба.

И код општина, где би по интелигенцији чиновника ово задржавало прву улогу за себе, и код оних, где због неписмености председника и чланова све послове носи на својим леђима и за њих одговара сам општински писар, много пута се не зна, који ће се посао пре узети у рад имајући пред очима њихову хитност и важност.

Тако, много пута пореско одељење тражује да му писар дође ради састава и преписа распореда или склопа пореских рачуна.

У то исто доба пуковска команда зове ради преписа или провере спискова војних обвезника, а полицијска, опет, хоће, ради распореда кулука за оправку старих или прављење нових државних и стратегијских друмова, или за какву потеру на хајдуке; састав бирачких спискова и т. д.

Сви ови послови много пута подједнако су хитни и важни за све њих одређен је рок и везани су за извесно време.

(наставиће се)

Димитрије С. Казајући.

СУДСКЕ ИСТРАГЕ И ПОЛИЦИЈА

као нарочита наука

(НАСТАВАК)

Отисци, прстију, руку и зуба. Врло су чести случаји, у којима органи сигурности, истраживајући место извршеног злочина, нађу на стаклу, хартији, клизи и т.д. врло јасне отиске врхова прстију, које је злочинац оставио. Отисци ови најдрагоценија су трагова за даљу истрагу, и с тога су, часним тачно, назвати *corpus delicti* самих, који су их оставили.

Ако се пажљиво посматра месинати део последњих фаланга (врхова) прстију, увићаће се врло лако, да је овај део препокривен веома компликованим цртежима. То су *папиларне линије*, чији правац и распоред дају импресију веома фином и комплинованог цртежа. Скуп ових линија различитог облика и правца — *кожна мрежа* — варира не само према разним личностима, већ и према прстима једне исте руке. Поред овога, свака мрежа показује гранање, прекиде и спајања папиларних линија, као и много других детаља, који су само њој својствени, што другим речима значи: да се *свака мрежа папиларних линија одликује засебним — индивидуалним* — карактром.

На овом принципу и почива свеколика важност отисака прстију, који у стварн нису ништа друго до *оригинални печати* њихових твораца за све оне, који умеју да читају, анализиру и пореде њихове отиске.

Као год што нема два листа потпуно једнака, тако исто немогуће је наћи и два идентична отиска прстију. Разноврсност нацрта папиларних линија бесконачна је, и за свако лице друкчија. На овај начин свако лице притежава нарочити личан печат, који се никад не може поновити са печатима других лица.

Друга особина нацрта папиларних линија у томе је што *су сталан*, т. ј. што се код једне исте личности не мењају од рођења па до смрти. Са доба старости мења се само њихова димензија, али свака детаљ, свака грана, свака пресеч и т. д. остају непромењени, што доказују поодвојени случаји у одељењима за идентификацију. Окрављени се, дакле, никад не може бранити променом својих отисака прстију.

* * *

На који се начин упоређују међу собом отисци прстију, у циљу утврђивања њихове идентичности или неидентичности?

Изгледа, на први поглед, да је ово упоређење готово немогуће. Нацрти, који образују папиларне линије, тако су фини и компликовани, да њихова анализа, чак и помоћу лупе, представља огромне тешкоће за лице у овим стварима.

Сасвим је друга ствар, кад је реч о личностима које умеју да читају ове нацрте, и да у њима открију главне линије, карактеристичне тачке и разне особености. Чак и у оним случајевима, кад отисци нису увећани помоћу фотографисања, њихово упоређење просто је и лако за ове личности. Једина тешкоћа, која и за њих може наступити, потиче из нејасности отиска, али се и ова тешкоћа лако отклања фотографисањем и увећавањем нађеног отиска.

Постоје више начина за узимање — добијање — отисака прстију, али је међу њима најсавршенији и најлакше онај, који се данас употребљује у Јужној Америци.

Поште се мермерна, бакарна или цинкана плоча превуче танким слојем црног мастила (мастило за штампање или литографисање), и помоћу нарочитог налог валка удеси да овај слој буде свуда једне исте дебљине, пажљује се личности, чији се отисци узимају, да обе своје руке — шаке — опере прво у млакој и сапуњаној води, а по овоме у води која садржи 4—5 % сирћетне киселине.

Одмах за овим прсти се, почињући од палца десне руке, својим крајњим фалангама (делови прстију између последњих зглобова и врхова) а страном која сачињава судлавицу, полажу на плочу, мастилом превучену, али тако да се мастило подједнако уноје у цео простор између нокта, врха прста и линије која дели последњу од претпоследње фаланге. Ово је најглавнији посао, после кога још остаје, да се обојени прст притисне полако и пажљиво на бели, сатинирани картон, а у рубрику која му одговара. На овај начин добије се јасни отисци врхова прстију који се, у циљу упоређења са отисцима нађеним на лицу места, увеличавају помоћу фотографисања. Само треба казати, да и једни и други отисци буду увеличани у исто) мери.

Приликом испитивања дају отисака, потребно је испитати и поредати:

1. *Општи облик шаипта;*
2. *Главне линије;*
3. *Број бразди;*
4. *Карактеристичне тачке, и*
5. *Случајне особености и аномалије.*

Према општем облику својих шаипта, отисци прстију могу се поделити у четири главне категорије.

Прва категорија обухвата све оне отиске, чији шаипти имају облик лукова, и чије полупружне шаиплране линије, са надубљењима на доле, полазе с једне стране шта а губе се на другој (сл. 4.).

У другу категорију упрштени су сви они отисци, чије концентричне и криве линије иду с десна у лево, и који имају један шали троугао на десној страни (сл. 5.).

(настављење се)

Д. Ђ. Алимпић.

НЕЈЕДНАКО МИШЉЕЊЕ ВИШИХ СУДОВА

о томе, треба ли варљице за дело из § 253 а. крив. зак. — трошење електричне струје на варљив начин — осудити и на губитак грађанске части.

Пре закона од 13. маја 1902. године наши судови сматрали су, да електрична струја не може бити предмет крађе.

То је питање расправљено и у јавности. Једни су писци износили разлоге и доказивали, да се и електрична струја може украсти онако исто, као и свака друга ствар. Други су опет тврдили противно, да електрична струја не може бити предмет крађе, за то, што она није телесна ствар.

Дискусија о томе прекинута је изме-

(Сл. 4.).

(Сл. 5.).

ма и допуњама §§ 221 б. и 253 а. казн. зак. од 13. маја 1902. г. по којима електрична струја може бити предмет крађе и превара. У § 221. б. казн. зак. прописано је: „*Као крађа сматра се и то, кад ко туђу електричну струју одводи за туђег протезања, у намери да је противзаконо себи присвоји.*" — Казна је, затвор до годину дана, или новчана казна до 1000 динара.

У § 253. а. казн. зак. прописано је: „*Ко варљица сматра се и онај, који на штету другога, у намери да себи користи, на варљив начин одводи туђу електричну струју, коју је неговој руковању или потрошњи поверена*". — и казниће се затвором до годину дана, или новчано до 1000 динара.

Али, после ступања у живот тих измена и допуна, — појавиле се друге питање, а то је: треба ли кривца поред казне за превару из § 253. а. казн. зак. осудити и на губитак грађанске части, јер је у § 252. казн. зак. прописано, да ће се

преваре увек казнити и губитком грађанске части.

И о томе питању наши судови не мисле једнако, и доносе сасвим супротне пресуде. То ће се видети из два истоветна случаја превара из § 253. а. и зак. зак. који су код наших судова нередовно расправљени.

Привремени суд вар. Београда, својом пресудом од 11. нов. 1905. год. Бр. 29610, казнио је Ђ..... Н. класичју, за то што је на варљив начин трошио електричну струју, са 100 дин. али га није осудио и на губитак грађанске части.

Апелациони суд преиначио је ту пресуду са ових разлога:

„За дела преваре, квалификације, величине и врсте казне прописане су у §§ 251. и 252. крив. зак. и по овим законим прописана, превара се увек казне и губитком грађанске части. А према овоме, кад су ова дела одвођење електричне струје, упућења у ред превара, морају за собом повлачити све оне казне, којима се превара казни, јер ова дела из § 253. а. казн. зак. по својој суштини, и нису друго ништа, до дела преваре, а једина им је разлика, што се у погледу главне казне блаже казне. За ово Апелац. суду служи као доказ и то, што се и дело из § 253. а. кр. зак. има узети као одељак § 253. кр. зак. — Да пак законодавац није хтео и ово дело казнити губитком грађанске части, он би то изричио нарецно.“

Апелац. суд својом пресудом од 2. новембра 1905. год. Бр. 4760. поред казне, осудио је туженога Петра да заузби и грађанску част за годину дана.

Ту пресуду оснажио је Касациони Суд својим решењем од 27. јануара 1906. г. Бр. 128. (II одељ.).

У другом истоветном случају, а по привиди А..... Н..... казнење, привремени суд за вар. Београд пресудом од 26. августа 1906. год. Бр. 29409. казнио је оптуженог за превару из § 253. а. казн. зак. на 150 дин. новчане казне, и осудио га да изгуби грађанску част, за годину дана.

Апелациони суд својом пресудом од 15. септембра 1906. год. № 3367, преиначио је ту пресуду привременог суда и осудио оптуженог за дело из § 253 а казн. зак. на 150 дин. новчане казне, а ослободио га од осуде на губитак грађанске части, — јер је нашао:

„..... само је привремени суд погрешно што је оптуженога осудио и на губитак грађанске части, на изгубну казну, над та изгредна казна није изречно предвиђена код овог дела, за које оптужени одговара. По § 38. крив. зак. услов је за њену примену тај, да се у сваком посебном случају код сваког кривичног дела које за собом повлачи ту изгредну казну мора изречно предвидети та казна.“

И ову пресуду Апелационог суда оснажио је Касациони суд 25. јануара 1907. год. Бр. 484. (II одељење).

Последње овако супротног расправљања истоветног случаја, у њиним судовима, та је, да се поред јасног закона који прописује да ће се казнити као разбојница и онај који на варљив начин одводи и троши туђу електричну струју. — но зна да ли и тога наредницу треба осудити на губитак грађанске части, — као и остале разбојнике.

Кад привремени суд, осуђујући кривца за превару из § 253. а. казн. зак. не осуди и на губитак грађанске части, Апелац. суд налази да је то погрешно, на сам осуђује кривца на губитак грађ. части.

А кад привремени суд, поред главне осуде, осуди кривца и на губитак грађанске части, — онда Апелац. суд налази да је то погрешка, — и ослобођава оптуженога од осуде на губитак грађанске части.

У првом случају Апелациони суд наводи за разлог: „да законодавац није хтео и ово дело казнити губитком грађанске части, он би то изречно нарецно.“

У другом случају, разлог му је тај, што та изгредна казна, губитак грађ. части није изречно „предвиђена код овог дела, за које оптужени одговара.

Касациони суд оснажио је и једну и другу пресуду Апелационог суда. — по којима варалицу из § 253. а. казн. зак. и *треба и не треба осудити* на губитак грађанске части.

И сад је привременом суду у недоумици и не зна како да поступи.

Како је по чл. 36. устројства Касац. суда, главни задатак највишег суда да мотри, да се закони употребљују у свом смислу у ком гласе и једнообразно, — било би од велике користи, кад би општа седница Касационог Суда донела начелну одлуку о томе, да ли крипце за дела из § 253 а. казн. зак. треба осудити на губитак грађ. части, или не. —

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине александровачке, актом својим од 17. маја ове год. Бр. 3155. пита:

„Краља стално заседање винске доле, на америчанској подлози, кад је предност испод 40 динара, да ли се сматра као проста или опасна крађа, и да ли се казни по § 222. тачке 3. и 5, или по § 391. кривичнога закона.

Моли се уредништво за што скорије објашњење.“

— На ово питање одговарамо:

Крађа винове лозе у вредности до 39·60 динара (толико чине 200 грожа чарнијских кад се претворе у динаре са претпарачем 19·8) долази у ред истуних крађа, које се казне по § 391. кривичног закона.

Ово је, питање, у осталом објашњено и у броју 8. „Полицијског Гласника“ од 1906. године, под IV и кад се ово и сада поновље, значи да особље општине александровачке и не прати ово, што у листу излази, него се обраћа само онда, кад њему што треба да зна.

II.

Суд општине лужанске, актом својим од 1. марта ове године Бр. 515. пита:

„Моли се уредништво за објашњење: може ли општински суд да изврши наплату казне од родитеља ове деце, која изврше пољску крађу у намери да то кући однесу, или у осталом и за ма какву кривицу?“

— На ово питања одговарамо:

Од родитеља и из имовине ових, не може се наплаћивати казна и накнада штете за кривице, које учине њихова деца све дотле, докле изречно пресудом не би били осуђени родитељи.

Шта се од њих може наплатити, прописано је у § 325. кривичног судског поступка.

III.

Благајна суда општине породинске, актом својим од 3. марта ове год. Бр. 679. пита:

„По буџету ово општинском за прошлу годину, предвиђено је на име плата председнику општине 50, члановима по 30 а благајнику по 40 динара месечно.

По оногодишњем буџету, који још није одобрен, плата и председнику и осталима смањена је са по 10 динара месечно.

Наредбом председника општинског суда од 23. жебр. Бр 609. наређено је благајни, да именованом особљу изда плату за месеце: јануар и фебруар, по прошлогодишњем буџету.

Председник се у овој наредби позива на чл. 6. закона о окружним, среским и општинским буџетима.

Како је ова наредба председникова, као наредбодавца, обвезна за благајну, благајна је учинила овај издатак, али нам уредништво за објашњење: да ли је овакав рад председника и благајнице законит, и да се овај издатак више неће буџета за ову годину, неће ставити на терет као издатак преко буџета?“

— На ово питање одговарамо:

По чл. 6. закона о окружним, среским и општинским буџетима, докле год се нов буџет не одобри, важи стари буџет и њему се чине издатци у по једној дванаестини.

Према томе, наредба је председникова и правилна и законита, и не може се дати ни до какве одговорности, само треба поменуту наредбу о издавању плате прикључити рачуница на крају године, те да Гл. Контрола, при прегледу ових, буде обавештена од куда је она разлика.

Ако одређени кредит на плату не би био довољан до краја године, треба тражити накнадни у смислу чл. 10. поменутога закона.

IV.

Суд општине језерске у срезу десподовачком, актом својим од 3. марта ове године Бр. 251, пита:

Неколико грађана из општине жидилске, имају непокретног имања у овој општини.

Један грађанин ове општине купио је нека од оних имања.

Како му продавци нису хтели издати тапију на купљено имање по погодби, он их је тужио општини жичкој, пошто је вредност имања испод 100 динара, те је за расправу надлежан општински суд, и тражио да их суд пресудом нагна на издање тапије, или да пресуда замени оне.

Суд општине жичке ово је у поступак овај спор, налазећи да је он надлежан, без обзира на то, што је основано имање у овој општини.

Како у току спора мора доћи до провера имања, нарочито за само убаштињивање, ако тужилац добије спор, то овај суд налази, да је купац погрешно поднео тужбу код општине жичке, и да је ова погрешно узела у поступак.

Моли се уредништво, да по овоме изнесе своје мишљење.

— На ово питање одговарамо:

По § 7. и 8. грађ. суд. поступка, надлежност се судова одређује: по месту боравишта; по месту у коме је опарничена ствар или по месту уговореног извршења посла.

По овим наређењима а аналогно § 34. и 49. поменутога закона, спор о коме је реч, може судити и суд општине жичке, кад би један од парничара не протествује против тога.

У колико би њему за пресуђење спора био потребан пример оспореног имања, он ће то тражити од тога суда, по основи узајамности, и суд ће му пример послати.

Само, пак, убаштињење, имао би да напреди, на основу изнесене пресуде, суд општине јежерске, пошто је земљиште у његовом атару.

V.

Суд општине бранићевске, актом својим од 11. марта ове год. Бр. 353, пита:

„У овој општини има општинске утрине на 350 хектара, и сва је ова земља згодна за обрађивање.

Од пре 20 па и 30 година, многи су од ове утрине захватили поједине делове, па то засадили воћњацима, виноградима а неки чак и зграде подигли.

У овоме захватању није их до сада нико узнемиравао, из разних узрока.

Садашњој општинској управи, која је на положају од 21. августа прошле године, дате су многе тужбе против оних захватача, и она је решена да ова заузећа сагледа и до сада заузето земљиште врати општини.

У то име, она је у буџет ове године унела 1000 динара за убаштињење општинских добара, али кад је приступила овоме послу, нашла је на огромне тешкоће, јер нико неће да врати заузето земљиште па ма главу изгубио, а свако разграбљеног земљишта има преко 50 хектара.

Моли се уредништво за упут: како се може у овој ствари помоћи и вратити општини заузето земљиште?“

— На ово питање одговарамо:

У свима оним случајевима, где од заузећа није протекло више од 3 месеца, општински суд ће, на тужбу општинског пуномоћника, узети дотична лица на одговор по § 375. а. кривичнога закона и казнити, а имање одузети.

У оним случајима, где је од заузећа прошло више од три месеца, те је тако кривица застарела по § 396. кривич. закона, а заузето имање не преди више од 100 динара, ту ће општински пуномоћник поднајати тужбу код општинског суда и тражити повраћај земљишта, и ако се пресудом утврди право општине, она ће извршењем пресуде одузети дотично земљиште.“

У оним, пак, случајевима, где заузето земљиште преди више од 100 динара, општински пуномоћник подниже тужбу код надзежног пред. суда, и по пресуди овога одузимаће се земљиште од захватача.

Истрајним радом на овоме успеће се да се разграбљена утрина врати општини.

VI.

Један општински суд, чије се име не може прочитати на печату општинског јер је замрљан, а у коме је деловођа Бор. В. Станковић, учинио је питање:

„1, може ли општински одбор својим решењем одбити сваког мојиоца, за кога нађе по овоме наложењу; да га не треба примити за члана општине, ма да он има од своје пређашње општине уверење о добром владању, или сме одбити само оне лица, која долазе без уверења или са уверењем о рђавом владању;

2, шта би се имало радити са оним лицима, која не буду примљена за члана општине, а они су, међутим, пре тога већ купили кућу и друго имање у овој општини и ту се настанили, управо смеју ли се они протерати натраг у општину из које су дошли и којим начином, и

3, сме ли суд протерати оне Цигане, који су пре извесног времена као скитачи дошли у ову општину и на утрини направили земунице без вичијег одобрења, нити су пореске главе ове општине, а имају своја занимања?“

— На ово питање одговарамо:

На питање под 1. и 2. недвојбено је одговорено у бр. 16 нашега листа од ове године.

Да су деловођа и чланици општине, који сада ово питање чине, пажљиво читали наш лист, они не би сада чинили овај излишан посао.

Нека, дакле пажљиво прочитају наш одговор на питање општине крижанске под II у поменутом броју, па ће отуда видети како поједини улазе у чланство и шта се може и сме радити према оним, који нису чланови општине а живе у њој.

Што се тиче питања под 3. на њега ће наћи одговора у наређењима и расписима, штампаним у Полицијском Зборнику на страни 338—351.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

УХВАЋЕН

Владимир Јанковић, одбегли осуђеник пожаревачког казненога завода, чију сам фотографију и потерницу пажљи у прошлом броју нашег листа, ухваћен је, те је према томе престала потреба за даљим његовим тражењем.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Мађева убица. — 17. пр. м-ца по подне, око 2 сата, пронесе се глас по Ужицу да је Милица, жена Петра Алексића, кафеџије одд. код „Абаџије“ заклала своју 16-годишњу кћерку.

Извештена о овоме дотичној, исходна власт начелства окр. ужичког изашла је одмах на место учињеног дела ради увиђаја и претходне истраге.

Кафана звана „Абаџија,“ коју држи под закуп, од пре пет година Петар Алексић, кафеџија одд., налази се на крају вароши Ужица, одмах од старог пута, који води из Ужица за Пожегу и опкољена је неком баштом.

Дете покојне Данице, старе око 16 година, нађено је у башти, пред кафаном, опружено по уским полељушке, главом окренут на источној о потока на западној страни; испод главе убијене беше је један џагељ, а више убијене стајао је један отац Петар и мариоше: „јао Дано што те уби крвница.“

На прагу кафанског нађено је 10—15 малишана свеже крви; од прага кафанског па до места где је деч лежао нађене су још на шест места иале локвице крви, а на три места од свеже деце нађена је велика локва крви.

Спољашни преглед леша нађено је: да је Данице ударена ножем у десну страну прсију, посред сисе, што је лошије и секирицом утрешено, што и ако је од добивено повреде одмах умрла.

На питање: ко уби Даницу — Петар, отац убијене, каже да је то учинила његова жена Милица, а мађева Доњовина, због тога што је на ранише мрсила Даницу, али за он, лично није видео, да је Милица ударила Даницу ножем, пошто је дело убиства извршено у кафани, у коју је времену он седео пред кафаном у трему окренут леђима кафанским вратима, али како тада никога другог није било у кафани, сем Милице и Данице, где је Даница ка позно његове жене отишла, то тужи за ово убиство своју жену.

Оптужена Милица, жена Петрова, нађена је у соби до кафане сва упљакана и неким упљувана, тако да у врло време није могла на постављена питања нашта одговорити.

Приликом вршења претреса у целој просторији оружја за којим је дело извршено, нађен је у кафани на полицајну једна нова пушкомитраљез ножем са крном дрвеном дршком, дужине у једну пређену пошку мараму, са сечивом дугачким 17 см., а широким за 3 см.

На сечиву ножа опажени су трагови од крви, а тако исто и на марами, у коју је нож био умотан.

Претресом кафана и осталих ствари окрив. Милице нађено је у џепу једне женске кабање

једно писмо љубавне садржине, умућено пој, без потписа, исписано лепим и чистим мушким рукописом.

Пошто се окривљена прибрала и умирила на помоћно питање, да ли је њен, како и са којих разлога, убила своју пасторку Даницу — Милица је одговорила: „да она то дело није учинила већ њен муж Петар, и то нехотично, јер се тога дана за време ручка, са њом посвађао и потегао пиштољ у намери да му удари, на у место ње ударио је нехотично своју кћер, која се умешала између њих да их раздвоји.

Према овакном њеном супротном изјашњавању она и жалеће убијене, а како у времену када је дело извршено никог другог није било у кући где је дело учињено, нестали пасет оставши је под прио, истражу и у притвор Петра и Милицу за дело хотич. убиства, без предумишљаја, казнимо по ч-у 156. прив. закона.

У току даље истраге по овом делу пала је сумња на окривљену Милицу, да је она сама убила Даницу, зато што је Милица стајала у недозвољеним љубавним односима са разним лицима, па јој је Даница у томе сметала, што је и Петар, муж окривљене, сазнао од саме Данице, на неколико дана пре овог убиства, када му је она саопштила садржину једног љубавног писма од извесног лица, које је Милица у њену од кућне своје мајке, на пошто је она прочитала оставила га тамо где га је и нашао. С тога је извршен претрес у стану окр. Петра и Милице, на је том приликом, у подрумџ, под кавалин, у слушкиру једне старе фуруне, пађено још 12 љубавних писама, упућених окривљеној Милици од разних лица, која не бити од непосредне важности за констатовање правог узрока извршеном злочину.

Даљом истрагом по овом делу, поткрила се чињеница, утврђено је: да је окривљени Петар, у времену када је убиство извршено, седео пред кавалом, а под тремом где је и ручао, окренут леђима каваљским вратима, одакле је изашла пок. Даница тек кратко и могао само узвикнути „нуку шта“, и да је Петар на ово чуо, скочио са столице, Данину прахватио око врата и почео је давити, а у том положају на траву у близини, где је одмах и издувао, и да је окр. Милица, у том времену била сама у кавани са Даницом, која је тада на њен позив и отишла.

Указани на овај начин у јасној одбрани и неспутаном тереџењу свога мужа, окривљена Милица 13. овог месеца, признала је, да је она сама, нехотично, у спору и грешку са својим мужем Петром, ударила пожем и убила Данину, која се била умешала да их раздвоји.

Према оваквом стању ствари одлук је прекинута прио, истраги према Петру, и овај је пуштен у слободу, а према Милици истрага је настављена за би се утврдило да ли овде стоји дело хотичног убиства са предумишљајем или не.

Отац убијене Данице Петар, стар је 45 година, по други пут се оженио пре десет година са окрив. Миланом, овда 16-годишњом девојком, са којом је у браку имао двоје деце

Н. Р. 24010. Душан је стар 14 година, средњег раста, у лицу питав, дугуљастих обрва, црних великих очију, на уснама има белегу од убоја; од одела има је на себи бео капут и панталоне, на глави качкет, а на ногама ципеле на дугмета. Пронађеног треба спровести Управи града Београда.

Војислава Трифуновића, бив. шегрта код Рајка Поповића, свлаћенције овд., окривљеног због крађе, тражи ившт сталачким пистом Бр. 6840. Војислав је стар 18 година, средњег раста, у лицу плав. Пронађеног треба спровести поменутом кварту.

П О Т Е Р Е

Данило Рикзиски, благајник шећерне фабрике у Ивањици, побегао је 2. маја тек. год. са 180,000 рубаља друштвеног новца. Бегунац је стар 40. год. али изгледа млађи, расте је повећег, плав, брије се, у лицу је мршав, има плаве брчеве; на левој страни браде има две брадавице; пре две године сломио је десну ногу. У друштву Данилом пошао се и његов син Мирослав, стар 17 год. плав, њихово стање и целокупно. На молбу књажеске полиције износимо фотографију Данилову и обраћамо пажњу свима нашим, а нарочито погра-

Daniel Ruczynski.

ничним властима на његову потеру. На случај пронађења треба га ухватити, претрести и о резултату одмах известити министарство унутрашњих дела. Оштећено друштво обећава 10,000. марака награде онима који бегунца ухвате.

Крађа стоке. Пошу између 25. и 26. пр. м-ца непознати крадљивац утрао је са ливаде једног попа Лазарицу Јовановића, земљ. из Ресавице. Коњ је дакле зеленкасте, матор 8 година. Дешпа пчеларска среза крушевачког Бр. 1893.

Обраћа се свима нашим полицијским и осталим властима на ову потрабу.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јовановић

БРОЈ 25. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 17. ЈУНА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање на пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатнике у општине 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, поставити:

за начелника треће класе Министарства унутрашњих дела Чедомира А. Костића, државног правобранноца треће класе, по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 6. јуна 1907. год. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за члана друге класе Управе града Београда Мајора Лазаревића, начелника друге класе среза пожаревачког, и

за полицијског писара треће класе Управе града Београда Милана Ђ. Михаиловића, свршеног правника.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 6. јуна 1907. године у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 51. Устава земаљског, у име милости ослободило је:

Крстину, удову поч. Петра Радосављевића из Белосавца, од казне десетодневног затвора на коју је осуђена пресудом начелника среза јасеничког од 7. марта 1907. године Бр. 5184 а за дело из тачке 3. § 365. кривичног законика.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 5. јуна 1907. год. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(наставак)

Министар правде задржи овај рад код себе до 1856 год., а у том међувремену, 1863 год., видевши да не може скоро бити готов с примедбама, изда само доказна правила, о којима је било говора у прошлом параграфу. Овде ћемо напоменути, да је министар доказна правила од 1863 год. узео из пројекта законика од 1860 и 1861 године, и да она у себи, а именно у § 12, садрже негативну доказну теорију. Министар правде није био учинио, шта је мислио Савет шаљући му стари пројект с примедбама, већ је израдио нов пројект. У свом акту од 8 фебруара 1865 год. којим је послао свој пројект, вели: „иако се овај пројект састоји тако рећи на два комада т. ј. старог печатаног пројекта и примедбе учињене на исти; то да ни би ја правио и примедбе на печатани пројект и опет примедбе на већ учињене примедбе, што би чинило велики посао и забуну, ја сам нашао за сходније, да према истима и моје напомене издам нов пројект“....[12] Овај по реду трећи пројект у многоме је потпунији од ранијех, а о доказима се у њему говори у §§ 222—241. Све оне одредбе о доказима у овом пројекту остале су онакве исте какве су почетно биле у пројекту од 1860., а и у доказним правилима од 1863 с неким нешатним разликама, које су доказне погодавто устед рђавог превођења, и једном врло знатном изменом, која ствара грдну разлику између овог и ранијег пројекта као и доказних правила од 1863 год. Та измена налази се у §-у 223 пројекта од 1865, јер се ова одредба битно разликује од §-а 182 пројекта од 1860 и §-а 12 доказних правила од 1863, из којих је и узета, као што се разликује и од крајњег става изворника §-а 260 аустријског крив. поступка. — Државни Савет, пошто је примио пројект министров, актом од 9 фебруара 1865 бр. 111, одреди комисију у коју су ушли: Д. Цинцарац, Ф. Христић, Ђ. Д. Ценић, и Д. Матић, ради прегледа поменутог пројекта. Комисија је по свршеном послу поднела свој извештај с примедбама под бр. 176 из кога се не виде мотиви зашто су поједине одредбе мењане, већ се сведа у њему само вели: „сопразумели смо се“ или „нашли смо за сходно, да се тај § напише овако“ или „да тај одељак гласи овако“ и т. д.[13] Најдена примедба комисијска није се односила на одредбе о доказима, те је цела та глава остала какна је у пројекту. Све примедбе буду усвојене од Државног Савета и, због избацивања неких параграфа, у дефинитивном пројекту о доказима се говори у §§ 220—239. Одредба §-а 223 остала је и од стране комисије недирнута, и у прерађеном пројекту то је постао

[12] Држ. Арх. Држ. Савет 1865 год.
[13] Држ. Арх. Држ. Савет 1865 год.

§ 221. Тај пројект 10 априла 1865 стао је на снагу као законик.

II. Према свему што је речено о постанку законика о кривичном поступку, а нарочито о историјском развоју оне главе законика, која говори о доказима, није тешко одговорити на питање, коју је доказну теорију усвојио законик? О доказима се говори у законику у XVII глави а у §§ 220—239, и већ само по томе, што су ове одредбе узете из XI главе аустријског кривичног поступка од 1853 год., несумњиво је да и наш као год и аустријски законик почива на теорији законских принудних доказа. Ово се јасно види отуда, што се законодавац није задовољио само набрајањем доказних средстава у § 222, нити је на у којој одредби казао да ће судија имати какву чињеницу узети за доказану само на основу његовог слободног уверења, добивеног из оцене доказних средстава, већ на против, поставља ним законских правила у §§ 223—239, по којима суд има да оцењује доказну снагу појединих доказних средстава. У тим доказним правилима законодавац је постанно условио, које треба да испуне доказна средства, па да их судија може узети за потпун доказ без обзира на своје уверење. Ово се у осталом јасно види и из првог одељка §-а 220 који гласи: „суд ће само оно за истинито држати, што је по прописима овог законика доказано", као и из § 221, који гласи: „суд ће сваки доказ по правилима § 223 до 229 оцењивати, и по томе суд ће сваки доказ оцењивати само у вези са свима другима, искључењем или претресом засведочених околностима. Суду није дозвољено мимо садржаја акта нека претпостављена чињени, и на основу тога или важност доказа побијати, или ово за доказано узимати, што по закону није[14].

Кад стоји јасно, да је законик усвојио теорију законских доказа, онда настаје друго питање: коју је законску теорију усвојио: *позитивну или негативну?* Одговор на ово питање не може бити тако јасан и одређен као што је био случај с првим питањем, јер су и одредбе о доказима такве, да могу да заведу и збуне судију. Односно овога питања у прво време било је мишљења и за позитивну и за негативну теорију;[14] а она разлика у мишљењима је долазила отуда, што је § 260 аустријског поступка, који представља негативну теорију, потпуно једнак с § 182 пројекта од 1860, а нарочито с § 12 доказних правила од 1863 год., док се међутим § 221 данашњег законика у многоме разликује од наведених параграфа, па је из те разлике потицала и разлика у мишљењима. Међутим, несумњиво је да је законодавац усвојио *позитивну* а не негативну теорију. Најбољи доказ за ово јесте § 221, који по свом садржају ни у колико не даје места слободном убеђењу судије, већ напротив забрањује му да „нека претпостављена чињеница, и упућује га само на садржај акта и прописана законска правила. Кад се зна шта је негативна теорија и у чему се она састоји, онда се никако не може тврдити да ју предњача § 221. Да је одиста овако, види се још из онога. Зна се, да § 260 аустријског поступка изречно предњача негативну теорију, нарочито у свом другом одељку; речено је раније, да и пројект од 1860 у § 182 као и доказна правила од 1863 у § 12 такође предњачају изречно негативну теорију, јер су преузо §-а 260 аустријског поступка, чији други одељак гласи: *„но тазіе суд, баш да постоје појединн закони доказн против обтуженог, опет неке моћи обтуженог као кривца осудити, ако он внимателно расудивши о свима обстојателствима, није довољно убеђен о кривици обвиненога, него му још каква основана сумња остаје*; али суду није никако дозвољено у сметњу важности доказа само нека претпостављена чињени, те ни она предност доказа побијати, или и оно обстојателство за обарајуће сматрати, које по себи ништа не важи, много мање пак мимо садржаја акта нека предпоставлена наводити". Међутим § 221 кр. п. постао је на тај начин што је из § 182 пројекта од 1860 и §-а 12 законских правила од 1863 набацио све што се односи на негативну, а задржао само особине позитивне теорије, јер прва реченица другог одељка оних §§-а: „но томе суд, баш да постоје појединн закони доказн против обтуженог, опет неће моћи обтуженог као кривца осудити, ако он внимателно расудивши о свима обстојателствима, није довољно убеђен о кривици обвиненога, него му још каква основана сумња остаје", која и представља негативну теорију, и не налази се у другом одељку § 221 кр. п., што значи да је законодавац није намерно хтео да задржи. Јер да је хтео, да законик садржи негативну теорију, не би једанко § 221 потпуно преправљао, већ би га останно да гласи онако, како је гласио § 182 пројекта од 1860 и § 12 правила од 1863 год.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

ОПШТИНА

(НАСТАВАК)

Стојећи пред једновременим наредбама разних власти, и општински судови и општински писари се питају: шта ће пре, и коју ћу наредбу пре послушати?

Наравно, да се у већини случајева одговара прво онима властима, које имају највеће право кажњавања, да би се тако избегла она највећа казна, бранећи се после код других овим наредбама.

На сваки начин, само та околност, што оне друге две власти повлаче часнике на одговор, до расветљења узрока зашто се позиву није одговорило, чини колико непријатности толико и излишно загорчавање послова. А ако се овоме дода још и то, да су наређујуће власти много пута суревњиве и скрупулозне у оцени свога првенства, онда општински часници страдају на прави ни дужни.

Отуда је бивало случајева, да се општински часници и писари не одазову ни једном позиву, истичући као разлог баш то, што су једновремено позвани на више места, тражећи да се у позивању учини извесан распоред, те су због тога остајали несвесници на време врло важни послови, са свима незгодним последицама, које се отуда јављају.

Колико опет омета послове та околност, што многе власти имају непосредно право надзора и кажњавања за неурношене њихових послова, ни ћемо утврдити самим ређањем законских одредаба, по којима су општински часници изложени одговорности и казнама, без обзира на то, што сваки од ових власти посебице није у положају, да процени укупно послове општинске и стварну могућност за извршење њених захтева.

Почећемо са законом о општинама.

Тако, полицијска власт изриче по овоме закону казну над председником, кметовима, одборницима дедовићем или благајником за ове случајеве:

1. По т. 1, 3. и 4. чл. 157, губитком плате до три месеца, ако није на време сазван општински, односно засебни збор;

[14] Тако је н. пр. *Д. Рашић*, у своме делу Теорија Казненог Поступка (1870) 228—230 бео мишљења за за законом усвојио негативну теорију. Противно овоме *П. Слепи*, Теорија судских доказа (1884) 77 и даље; *М. Јовановић* у Бранику од 1892 год. с. 228.

ако није на време састављен и одбору поднесен на претрес општински буџет; и ако у остављеном року (чл. 136. и чл. 137.) не би био склопљен и одбору поднесен на преглед општински рачун;

2. По чл. 158. новчаном или губитком плате до 15 дана, да се каже, ако не би у остављеном року извршили ма какву наредбу државних власти, на закону основану, или би се показали у општ. незгодним у извршењу закона или законских наредаба државних власти;

3. По чл. 161. кажњава одборнике са 50—150 дин. ако на време не прегледају општинске рачуне; и

4. По чл. 162. кажњава одбор са 20—150 дин. ако неће да решава по предметима, које упути општински суд или државна власт, и он је, међутим, надлежан за решавање по њима (чл. 155).

Просвећени суд. пак, изриче по закону о општинама ове казне:

1. По тачци 2-ј чл. 157. губитком плате до три месеца одговорне органе ако не би до остављеног рока (чл. 21.) саставили гласачке спискове, или би спискови били непотпуни, и

2. По чл. 165. новчано од 300—2000 дин. казни се сваки орган општинске власти, који пропусти или одрече што учинити, што му овај или други који закон ставља у дужност, или спречи кога да се користи правом, које му овај закон даје, или му повреди какво право....

(овом казном, о којој говори чл. 158. зак. о општинама, кажњавају се од стране полицијске власти за незавршење и оних наредаба, које не потичу из примене закона о општинама, него и из других закона, те је тако њоме обухваћено све оно, што посебице неће бити овде нагласимо специјалним законима.

По чл. 46. закона о окружним, среским и општинским буџетима, *Министар Финансија* кажњава одговорна лица са 20—100 дин. за сваки поступак противно одређбама овога закона;

По чл. 20. закона о накнади штете учињене здномерном наљавином и намерним противзаконим поништајем ствари, органи општ. власти кажњавају се са 30—60 дин. ако на време не изврше пресуду или поравнање, и поврх на предаду оштећеном. Казну изриче полицијска власт;

По чл. 122. 123. 125. 126. и 127. закона о изборима народних посланика, кажњавају се општински органи од стране *Просвећеног судова*, за повреду наређења овога закона. Казне су новчане и затвор.

По чл. 70. и 71. правила о општинским пошама, среске власти кажњавају одговорне општ. часнике са 15—50 динара, уз накнаду штете, коју плаћају по чл. 68. и 69. поменутога правила.

По чл. 12. и 85. закона о устројству војске, *Команданти дивизија* кажњавају одговорне општинске часнике са 50—300 динара односно са 10—30 дана затвора, за незавршење наредаба војних власти и неспровођење војних бегунаца у команду;

По чл. 6. закона о порти, казни се председник или његов заменик са 20—50 динара, ако на време не изабере поротнике. Казну изриче надзорна власт;

По чл. 6. закона о пазарима и недељним пазарним данима, казни се председник или заменик са 50 дин. ако на време не обезбеди држање пазарног. Казну изриче полицијска власт.

По чл. 136. и 143. закона о шумама, казне се органи општински до 150 динара, ако допусте да се пресуда не изврши у року, који је законом остављен, или допусте да кривица застари. Казну изриче *надлежни Министар*.

По члану 12. закона о уназређењу сточарства, одговорни општински органи кажњавају се са 10—30 дин. Казну изриче полицијска власт, а последња инстанца је *Министар народне привреде*;

По чл. 36. зак. о унапређењу сточарства, одговорни општински органи кажњавају се са 10—30 дин. Казне изричу полицијске власти, а последња инстанца је *Министар народне привреде*;

По чл. 10. зак. о унапређењу воћарства, казне се општински часници са 50—150 динара. Казну такође изриче полицијска власт, а последња је инстанца *Министар народне привреде*.

По члану 7. закона о уништавању штетних животиња и биљака и о заштићавању корисних животиња, општински органи казне се са 10—50 динара, а казна се изриче од полицијске власти као и у предњем стању;

По чл. 41. тачке 2. и 3. закона о дову, казне се општ. органи са 50—60 динара, кад не изврше тамо побројане дужности. Казну ову изриче полицијска власт; а по чл. 42. тачке 2. истога закона, казне се са 50—100 динара, кад не врше издате наредбе. Ову последњу казну изриче *Министар народне привреде*.

По чл. 29. зак. о риболову, казне се органи општински са 10—50 динара. Казне изричу полицијске власти;

По чл. 14. зак. о уређењу Држав. статистике, казне се органи општински, у колико су се огрешили о тамо побројане дужности, са 5—50 динара. Осуде изриче *сталан статистички одбор*;

По чл. 8. закона о попису становништва и домаће стоке у Србији, казне се органи општ. суда са 25—100 динара. Осуду изриче *Министар народне привреде*;

По чл. 21. зак. о општ. кошевима, казне се одговорни општински органи са 10—50 дин. Казну изриче *окружни одбор*.

По чл. 115. закона о непосредном порезу, општински часници кажњавају се са 20—100 динара, ако би се показали неуредни у извршењу овога закона и законских наредаба, и непослушни према наредбама пореских власти и порезника. Казну ову изриче *пореска власт*, а по чл. 116. истога закона ако се рачуни на време не склопе, казну изриче *Министар финансија*. Казна је губитак једномесечне плате;

По чл. 22, 27, 125. и 126. зак. о уређењу Гл. Контроле, општински органи — рачунополагачи — казне се укором или губитком плате до три месеца. Казне изриче *Главна Контрола*;

По чл. 10. зак. о таксама, казне се општински органи наплатом нетогубе таксе, а у случају поврата збацивањем са звања. Казну изриче старешина надзорног односно надзорна власт, а за случај поврата *Државни Савет* (чл. 148. закона о општинама);

По чл. 9. закона о уређењу свештеничког стања, казне се органи општински са 10—30 динара, ако не наплате таксе свештенике у року који је законом остављен. Казне изриче надзорна власт;

По чл. 60. у вези са чл. 56. и 57. закона о народним школама, председник општине или његов заменик, кажњава се са 5—15 дин. односно од 15—50 динара. Прву казну изриче *надзорник школа*, а другу *Министар просвете*;

По члану 11. закона о осигурању стоке, казне се општински органи са 10—50 динара. Осуду изриче *Министар народне привреде*;

(наставиће се)

Димитрије С. Калајџић.

Један случај извршења без судске пресуде или решења

У § 465. грађ. суд. пост. прописано је када се може чинити егзекутивна накнада и ако за дотичну обавезност, коју власт извршује, нема судске пресуде или решења.

Случајеви, када се то може чинити, онде су побројани као изузеци и мимо њих њима општа одредба, на којој се сазом извршне власти може наплата чинити само за такве обавезности, за које постоји извршна судска осуда — § 466. грађ. суд. поступка

Ну сем законских изузећа, означених у поменутом § 466. грађ. суд. пост., унета је у кривични судски поступак, допуном његовом од 26. јануара 1901. год. једна одредба, која такође даје извршној власти овлашћење: да може чинити извесно извршење и без судске пресуде. То је прописе § 325. а) крив. суд. пост., који гласи:

„§ 325. а) Трошкови, означени у т. 4. и 5. § 322. и 325. крив. суд. пост. наплаћиваће се из имања осуђеног, а ако овај нема засебног имања, већ је у заједници са оцем, онда ће се ти трошкови *наплатити*[1] из имања очева, ако су дела учињена из користољубља.

Трошкови, који се по овоме закону егзекутивно и без пресуде наплаћују из имања очева јесу:

а) Трошкови учињени на издржање осуђеног за време истеривања и суђења и на подвоз његов до апсеничког завода [т. 4. § 322. кр. с. пост.].

б) Подвозни и потпутни трошкови чиновника и служиоца, ако су они нарочито на то употребљени, у оним случајевима, у којима иначе по уредби њима то припада [т. §§ 322. крив. суд. пост.].

Овде нарочито долазе трошкови жандарма, који спроводе осуђеног до завода, где има казну да издржи.

в) Овај трошак, који би вештаци морали учинити да се злочиначство испита, као што су хемијски препарати и т. д. (§ 325. крив. суд. пост.].

Овде долазе трошкови хемијске анализа, мишља главног санитетског савета и т. д.

Као што се из стилизације означене законске допуне јасно види, њоме се ништа на то: да се овде допусти извршење и без судске пресуде. Ово се нарочито види из речи „*наплатити*“ у тексту поменутога закона.

Ради још боље и тврђе мисли да се овде допушта екзекуција без пресуде, упућујемо на одредбу чл. 102. зак. о шумама, где се такође утврђује одговорност за штету, коју учине друга лица, као малолетна деца, слуге, шегрти и т. д. Тако ту се само утврђује, да може наступити ова одговорност у тамо означеном случају, па се прописује да ће у том случају суд, она лица (родитеље, газде и т. д. осуђивати на плаћање.

[1] Курзив је наш.

Кад учинимо компарацију ове одредбе и одредбе § 325. а) крив. суд. пост. видићемо да је у овом последњем случају прописана безусловна одговорност и да се ту осуда не тражи, већ се просто досуђује извршење.

Ну, и кад овај случај постоји, нама не мислимо да се извршење може учинити, на случај не пристанка оца осуђеног, без саслушања његова и без извршења решења надлежне извршне власти, у коме се има констатовати: да стоји услов из означеног закона [т. ј. да син нема засебног имања и да је у заједници са оцем].

Овакав случај био је на расправи код извршне власти среза студеничког. Она је правилно радила: саслушала је оца осуђеног и дала му своје решење о томе, да он има да плати означене кривичне трошкове за свога сина зато што исти нема свога имања већ је с њима у заједници. Кад је ово решење постало извршно, она је продала имање очево за наплату трошкова из § 325. а кр. суд. пост. Ову продају уложио је чачански притешњени суд решењем својим од 25. авг. 1906. год. а то је решење оснажио и Касациони Суд одлуком свога III. одељења од 22. XI. 1906. год. № 11222.

Држимо да су ова решења по закону изречена, али се не слажемо са овим законом. Тако:

1). Сматрамо да је он у супротним неправилан. Не знамо по чему је то право да отац, који је можда све своје дужности савесно вршио, плаћа ове трошкове за свога ненаћалог сина.

2). Још нам ова мисао дешава безусловној одговорности очевој и без судске пресуде као што је то овим законом прописано.

Са изложеног мишља смо, да би најбоље било да је и овде донета одредба, слична поменутоме пропису чл. 102. зак. о шумама, тако: да се допушта одговорност, али само на случај кад је отац пропустио да врши довољан надзор над својим сином, а не безусловно. Сем тога, она околност имала би да се констатује у судској пресуди и њоме изрече осуда над оцем, као што се то чини у случају, предвиђеном у § 102. зак. о шумама.

М. Бурчић
члан Касац. Суд.

СУДСКЕ ИСТРАГЕ И ПОЛИЦИЈА
као нарочита наука

(наставак)

Противно овоме, код отисака који долазе у трећу категорију линије иду с лева у десно, а троугао се налази на левој страни (сл. 6.).

И најзад:

У четврту категорију спадају отисци са кружним папиларним линијама, и са по једним троуглом са сваке стране (сл. 7.).

Ако папилирно испитујемо отиске пристију, опажаћемо јасно у њима било с лева, или с десне, или са обе стране неке углове $<$ $>$ $<$ $>$, који су називати троугловима пресека, и чије се линије продужују у десно или у лево у облику спирале полукруга, елипсе и т. д. (сл. 8. А.). Линије ове називате су *главним*; оне образују једну мрежу која, боље но цео остатак папира, олакшава изучавање и класификације отисака. Отисци из прве категорије без троугла су, на промотоме из без главних линија сл. 9, 10 и 11 показују главне линије осталих категорија отисака.

Поштo се, на изложени начин, одреде општи облик и главне линије отиска, прелази се на упоређење *броја бразда*. У овом циљу треба повући преко отиска, пречник или неки пречник, једну линију, која ће полазити од центра и спајаћати се на врху једног троугла. После овога остаје још да се, помоћу лупе, избројe папиларне линије, које су пресечене овом повученом линијом. Код неких отисака налазе се два центра. У овоме случају линија се повлачи од центра који је ближи троуглу.

Испитивање *карактеристичних тачака* — ора — најважније је приликом поређења отисака.

Посматрајући пажљиво отиске пристију, запажићемо лако у линијама место са кога оне почињу, или место на коме се раздвајају, или место на коме узимају облик пређашњега, или најзад, више или мање разнолике тачке између ових линија. Ово су *карактеристичне црте отиска*, на основу којих се са позитивношћу може судити о идентитету двеју отисака.

Остаје нам још да испитамо последње елементе упоређења отисака пристију: *случајне особености* и *хиомалије*.

Поред општег облика, главних линија, бразда и карактеристичних тачака, на отиску се могу налазити и случајне особености — оне које проистичу из разних оштећења и болеста — и *хиомалије*. Ово су специјална знаци, који могу веома много допринети поузданој и идентитету отисака.

Познато је из обичног живота, да свака рана на руци оставља незаглађене трагове, који се јављају као последица образовања новог, взаимности ткива преко папиларних линија. Трагови ова познају се на отиску по белој и јасној линији.

Што се тиче *хиомалија*, оне се показују: или у сразмерноме два пречника, или у сувишности једног пречника [шести прст].

* * *

Помоћу отиска пристију може се, али само приближно, одредити доба старости, а по некад и професија лица, која их је оставило. Отисци одраслих већи су по димензији од отиска деце. Тако исто и *међупростори између папиларних линија* много су већи код прста из под других, и ако је општи облик напрта увек један исти. Ако се узме један одређени простор отиска, н. пр. у величини 5 мм. од центра, па се преброје папиларне линије које се налазе у овом простору, видеће се, да њихов број код новорођенчета износи 18; код детета од 8 год. 13; код детета од 12 год. 12; код младића од 20 год. 9—10, и најзад, код личности преко 20 година 7—6.

Међупростори између папиларних линија код отисака старијих сиљошћени су,

нејеви и наслеђају као наслеђени, услед чега се и сами отисци једна могу читати.

Одређивање професије помоћу отисака прстију ограничено је свега на неколико случајева. Шивље, кројачи и сви они који потпуно уништавају папиларне линије. У овим случајевима отисак представља скуп црних и белих тачака.

У случајевима отиска целе руке, могу се разликовати места од жуљева, и на — који је упражњавао творац отиска.

Упоређујући изложене елементе, може се врло лако утврдити идентитет или неидентитет отисака прстију. Забуда је немогућа, а извежбано око у стању је да

(Сл. 6.).

(Сл. 7.).

(Сл. 8.).

(Сл. 9.).

(Сл. 10.).

(Сл. 11.).

упражњавању сличне занате, као и жене које се често служе иглама, притежавају на последњим фалангама прстију леве руке карактеристичне трагове од убода игала. У отиску се они трагови показују као мале тачке. По некад су убоди игала толико многобројни и тако чести, да готово овај начин утврдити да отисак произлази од радника. Доцније ћемо видети, да свака ручна професија притежава специјалне жуљеве и трагове, који се код исте професије налазе увек на једном истом месту. Помоћу њих могуће је у извесним случајевима одредити и врсту рада — заната

ова упоређења врши са највећом брзином, и да се никад не превари. Један веома интересантан случај о поуздапости отисака прстију публикован је недавно у „Морнинг-у Посту".

Једна дрска банда крадљиваца опљачкала је једну јувелирску радњу, у цен-

тру Лондона, са брзином и вештином које су биле за дивљење. После другог трагања, полиција је најзад успела да ухвати организатора ове похаре, који је, приликом испитивања, изјавио ово:

„Не одричем, да сам учествовао у крађи за коју се оптужујем, али ћу детаљно признати кривицу тек онда, над полиција утврди мој идентитет. Ја сам повратник. Кад сам последњи пут ухапшен, фотографисан сам и узети су ми отисци прстију; они се налазе у Scotland-Jurd-у са мојим правим именом и презименом. Хоћу да пробам вредност система за идентификовање злочинаца, у коме немам поверења, и с тога позивам полицију да откраје моје право име и раније осуде. Да би се дала истрага могла продужити, зовем се за сада Џон Смит, али ово није моје право име".

(настављће се)

Д. Ђ. Алимпић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај из тач. 8. чл. 26 б. измене и допуна закона о уређењу санитетске струке и чувању народног здравља.

Према решењу Министра Унутрашњих Дела од 22. јануара 1883. г. СЋ 328, Василија удова пок. Ђорђа Ј., бив. суд. чиновника, примљена је у болиницу за душевне болести на лечење и издржавање о трошку народног санитетског фонда, на основу уверења суда општине града Београда № 546 од 1883. год. о немаштини.

Старатељска судија привременог суда за град Београд актом својим од 22. априла 1906. г. № 13068 известио је Управу болнице за душевне болести: да је истој Василији досуђено из чиновничког фонда по 303. 12 дин. годишње у име пенсије и да овај новац Василији није издаван, но је од једном у масу послат; да на опај новац полаже право и њен син Благоје Ј., који је сада пунолетан, али пунолетан је постао марта 1893. г. а дотле је и он имао право на пенсију са Василијом.

Министар унутр. дела, коме је управа болнице послала цео предмет на увиђај и решење — решењем својим од 27. септембра 1906. СЋ 10897 одлучио је: да се од годишње пенсије (суми од 303. 12 дин.) може Василијином сину Благоју — признати све до 1893. г. када је постао пунолетан но половина (151. 56 дин. годишње) а друга половина, као и цела пенсија од 1893. г. као и у будуће докле год Василија буде живела, да се употреби на делимично покриће њеног издржавања у болници за душевне болести.

О овој својој одлуци, Министар унутр. дела решењем од 10. октобра 1906. г. СЋ 11363 известио је сина Василијиног Благоја Ј. димара из Чачка.

По жалби Благоја против министровог решења, Државни Савет нашао је, да оно не одговара закону из ових разлога:

Као што се види из акта овог предмета, Василија удова пок. Ђорђа Ј. бив. суд. писара, примљена је у болницу за душевне болести на лечење и издржавање о трошку народног санитетског фонда, према решењу Министра унутр. дела од 22. јануара 1883. г. СЋр. 328, донесеном на основу уверења суда општине града Београда № 546/83 г. о немаштини, ма да је она, и тада, као удова чиновника, имала право на пенсију из фонда за удовице и децу умрлих чиновника.

Прекинуће овог решења министрово не може бити извршено само са разлога у жалбеном решењу изложених, па ни то, што се види из извештаја старатељског судије за град Београд од 22. априла 1906. год. № 13068, да досуђена пенсија Василији из чиновничког фонда, по 303. 12 дин. годишње није изузимата, но је у један пут унета у њену масу, на коју сада полаже право њен син Благоје.

Ова околност могла би утицати на прекинуће раније министровог решења само у том случају, ако би се нашло, да је прикупљеном сумом пенсије Василијине, њено стање промењено тако, да она не спада више у ред сиромашних болесница.

При оцени овог питања има да послужи као мерило сада важећи закон о уређењу санитетске струке и чувању народног здравља, који у тач. 8. чл. 26. б. измени и допуни од 17-I-905. г. прописује, да се за сиромахе сматрају они који плаћају до 30 дин. закљученог непосредне порезе без личне порезе.

Да ли ће наша Василијина, с обзиром на готовину која се у њој од њене пенсије налази, бити интересована поменутом сумом пореза, треба претходно да определи надлежна пореска власт. Ако би она нашла, да наша Василијана треба да плаћа преко 30 дин. непосредне порезе, онда би тек министарство имало могућности да с обзиром на наведени законски пропис, измени раније решење Министра унутр. дела СЋ 328/83 г. али та измена могла би бити само од дана доношења новог решења па за у будуће, а не и за прошло време, јер важност раније решења министровог има да траје све донде док се другим решењем министровим не замени.

Што се тиче питања: колико ће од готовине масене приласти жалитељу као сину и наследнику пок. Ђорђа, у оцену овога министарство није било надлежно да узме, јер је за његову расправу надлежан судија за неспорна дела, у смислу прописа изложених у правилима за неспорна дела и прописа чл. 139, 140. и 155. зак. о старатељству.

Писмом својим од 10. маја 1907. г. СЋ 4624 Министар унутр. дела известио је Државни Савет да се не слаже са на пред наведеним посматрањем Савета из ових разлога:

1. Василија је по унутрици кварта врачарског Бр. 118/83 посматрана у општа државној болници и по решењу инспектора министарства унутр. дела СЋ 328/883 год. примљена у болницу за душевне болести, где је примљена 24. јануара 1883. године.

2. Ово решење није правилно и прописно јер га према одредбама тач. 9 чл. 27. зак. о уређењу санитет. струке, није подписао надлежни ресорни Министар, без обзира на то што је донето без саслушања општ. и полиц. власти.

3. По отпусту на захтев сестре болесничине она је по решењу СЋ 283/884 поново примљена у болницу где се и данас налази. По званичном захтеву старатељског судије за град Београд, покренуто је питање о наплати болничког трошка и на основу прибављених података дотле је ожалбено решење СЋ 10897/906, којим је прободитно неправилно решење измењено и одлучено, да се Василија лечи и издржава о трошку своје пенсије.

4. Ово је решење и учињено и на закону основано, јер по тач. 9 чл. 27. зак. санитет. који је важно све до 18-II-1905. г. Министар је надлежан био решавати ово питање без обзира на порез и његову величину.

5. На готовину која се налази у име Василијано] у списку решења полаже право жалилац Благоје, као пунољетни син болесничин и држава.

И ово питање није административне природе, ово је стван спора који ће расправити надлежни суд сајном пресудом, ожалбено је решење само основа, но њој управа болнице може своју пријаву и забрану уложити и спор код надлежног суда повести, с тога Савет ову основу болници и санитетском фонду не треба да поништава. —

6. Особено је питање о наплати болничког трошка од 18-II-1905. г. по напоменији изменама но и тада се ово мора расправити путем парнице и по основи грађ. зак; јер држим да није право да неко прима и ужива наслеђе без икаквог терета, и они да ужива малчину женицу, а она да поред своје личне пенсије нада на терет државе, односно санитетског фонда. — Пенсија удовичка није установљена, да несавесна пунољетна деца њоту уживају без икаквих терета и обавеза, већ да се удова лично издржава, и кад она поред деце иначе борави и издржава се у дудници о трошку државе, онда је право и сасим и на закону основано, да се трошак учињен на њу бар делимично накнади народном санитетском фонду, као издржавању и добротвору болесничином.

Државни Савет поново је узео у оцену како жалбу тако и ове противразлоге министроне на је остао при ирвом своме посматрању. С тога је одлуком својом од 25. маја 1907. г. Вр. 3745 поништио ожалбено решење министрово.

М. В.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине алексиндровачке, актом својим од 26. марта ове год. Бр. 586, пита:

„По § 4. полицијске уредбе, које је мењан и допуњаван, општинска суд са одбором може осудити крадљивце на три месеца полицијског надзора, и много судови са одбором врше ова наређења и

стављају сумњива лица под полицијски надзор.

Моли се уредништво за објашњење, да ли осуђена лица имају право жалбе на ову одлуку суда и одбора, и ако имају којој власти треба предавати жалбе и у ком року?

Даље да ли се овим стављењем лицима под надзор може досудити, да по пропису § 37. под а. кр. зак. издржавају надзор у своме обитавалишту на јемство кметa и на који се начин може дати ова досуда?"

— На ово питање одговарамо:

По чл. 27. Устава земаљског, против сваке одлуке власти може се изјавити жалба, на према томе, може се изјавити жалба и на решења суда и одбора, којима се изнесена лица стављају под полицијски надзор на основу чл. 4 а полицијске уредбе.

Против ових одлука жалбе се подносе надлежној полицијској власти — окружном начелству, кад је одлуна донесена од стране суда и одбора оне варошке општине, у којој се налази окружно начелство, а среским властима, кад су одлуке донеле општине, у којима није седиште окружног начелства.

Против одлука окружних начелстава, над она стављају под полицијски надзор изнесена сумњива лица на основу § 391. а. привичнога закона, жалбе се подносе привременим судовима.

Како ће које лице издржавати надзор прописано је у § 37. а кр. закона.

По томе нарећењу може она власт, која је донела одлуку о доласку, дозволити, да дотично лице не долази на пребивалиште у општинску или државну касану, него да пребива код своје куће.

Одлука ова донеси се на молбу лица које је стављено под надзор, кад приведе јемце да се неће никуд удаљавати, а то може и сама власт одредити овом истом одлуком, којом га ставља под надзор.

Наравно, да су власти дужне да паре да ова лица не изиграју залатак и циљ казне.

Више обавештења о надзору, може се наћи у бр. 36. „Полицијског Гласника" од 1905. године, на која суд и то прочита.

II.

Суд општинске прњавске, актом својим од 13. марта ове год. Бр. 447. пита:

„У § 248. грађ. суд. поступка, стоји: „ако се парничари у избору лица не би сложили, или не би хтели вештаке изабрати, суд ће их сам изабрати, или за то нарочиту издати, изабрана лица, која су парничари споменули."

Кад су парничари именовали више лица, али се нису могли сложити у избору, да ли суд треба да изабере вештаке или избране судије од оних лица, која су парничари поменули, или са сваке друга лица, о којима парничари нису ни говорили.

Ово је објашњење потребно суду јер овакви спорови постоје, где се једна страна против

— На ово питање одговарамо:

Кад год општински суд има да саставља изборни суд (§ 6. т. 1. грађ. суд. пост.) ту се парничари морају сложити у избору председника, јер иначе парнични суди редовни општински суд, — стане другу тачка г. § 6.

Ако су у питању судије изборнога суда, онда њих може бирати општински суд, из оних лица, која су поменули сами парничари, и тек ако би ова била у изузећу, може суд одредити друга лица. Све ово наравно, може бити само тако, ако постоји сагласије парничара, да ће спор у општ. пресуди изборни суд (§§ 434. и 436. грађ. суд. пост.)

Код избора вештака у смислу § 248. грађ. суд. пост, суд ће бирати вештаке за ону парничну страну, која у општ. неће сама да их бира, од лица, која имају потребна својства за вештаке, а кад се обе парничне стране не сложе у избору, бираће их суд из редова оних, који су од парничних страна поменути, само ако нису у изузећу.

III.

Суд општинске равњачке, актом својим од 20. марта ове год. Бр. 713. пита:

1. „По члану 4. става 4. закона о осигурању стоке, проценитеље заклиње општинска у општинском суду, ако нису државни чиновници:

Каква ће бити ова заклетва у закону не стоји, па зато се моли уредништво да то објасни, и

2. „У закону о таксама предвиђено је, да општинска судови за свако уверење, издато на молбу приватног лица, наплаћују по 2 дин. такође у корист своје касе.

Изузетак за ово чини се само код оних лица, која плаћају износ 5 динара непосредног пореза.

Од неког времена уобичајено је у овој општини, да се од лица, која траже уверење за службу да би могао добити службу: не наплаћује већа такса од 0·20 динара, без обзира на то, колики ово плаћа порез.

Моли се уредништво за објашњење: да ли је овакав поступак сагласан закону, и ако није, каква је онда врсиница учињена и ко је одговоран за њу?"

— На ово питање одговарамо:

1. Кад закон о осигурању стоке није прописао форму заклетве, а проценитељи, међутим, које предвиђа чл. 3. поменутога закона, нису нашта другога и сто вештаци, онда и они треба да положе онакву исту заклетву, каква је прописана у § 259. грађ. суд. поступка за обичне вештаке; и

2. По т. бр. 97. зак. о таксама, општински судови наплаћују таксу од 2 динара за издата уверења у опште, осем уверења издата о сиромаштву.

За сиромахе, опет, сматра се онај, који не плаћа више од 5 динара непосредног пореза без прираза изванног пореза (чл. 2. тач. 8. зак. о таксама).

Према томе, од свију оних, који не долазе у ред сиромахе, мора се наплатити такса од 2 динара за уверења, без обзира о коме закону сама говоре.

Кад општински суд тако не ради, онда су лица, која су уверења потписала, одговорна по чл. 10. зак. о таксама.

IV.

Мировни С. Јовтић, члан окружног одбора и срески изасланик, из Пожеге, пита:

„Колико треба да приме, на име дневнице, чланови окружног одбора и њихови изасланици, кад као чланови среске скупштине и среског одбора дејствују — да ли по 5 или по 3 динара, јер се неки, ово неједнако наплаћују?"

— На ово питање одговорено је у 49 броју „Полицијског Гласника" за 1906. год. под III, а по томе одговору чланови ширег окружног одбора, који су изабрани са среске изасланике, имају на име дневнице по чл. 152. зак. о уређењу округа и срезова по 3 дин. кад год су на среској скупштини или у среском одбору, а по 5 дин. у смислу чл. 88. и 119. истога закона, кад су на окр. скупштини или у ширем окр. одбору.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Љубомир Марковић, из Драјинца, среза рибничког, који има да одговара за убиство и две опасне крађе код начелника среза рибничког, побегао је 1. ов. м-ца из места пребивања и до сада није ухваћен. Љубомир је стар 40 година, средњег раста, сув, у лицу при као пегаван, других образа, носе и образа црних, бркова великих и црних; на одећи има је на себи чакшире и сук од сељачког сукна, на гаки шубару од жућкасте јагњеће коже, а на ногама пресе опанке. Особених знакова нема. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже и у случају проналажења стражарско спроведу помоћнику начелнику с воштом на дан Бр. 7981.

Јован Радула Богдановића и **Радул Радула Богдановића**, земљод. из Грљана, имају да одговарају код начелника среза јасеничког, за тешку повреду тела, али су пре неколико дана отшпарали из места пребивања. Јован је стар 34 године, повисок, суводаст, смеђе косе, зелених очију, жутих дугих брнова, говори влашки и српски, а Радул је стар 37 година, средњег раста, равнијех, косе смеђе, жалених очију, смеђих подшишаних брнова, говори српски и влашки; од одела имају оба на себи, беле влашке чакшире, преко сукње, на глави шубаре од јагњеће коже, а на ногама пресе опанке. Нека их све полицијске и општинске власти ухвате, и приведене спроведу начелнику среза јасеничког с позивом на акт Бр. 9918.

Никола Станковић, из Азберевине моју између 11. и 12. ов. м-ца ранио је из пушке Михаила Ђорђевића, таванџије и побегао. Никола је стар 60 год., повисок, у зашто смеђ, просед, грашрастих очију, великог носа, по таки белав. Нарећује се свима полицијским и општинским властима, да одбеглог Николу најживље потраже у своме домаћају и по проналаску стражарско спроведу начелнику среза брзничког с позивом на Бр. 6767.

Милован Радовановић, циганин из Црвене Јабуке, звани „Лала", пошто је учинио више опасних крађа, побегао је. Милован је малог раста и привикнувао је у опште. Преноћује се свима полицијским и општинским вла-

БРОЈ 26. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 24. ЈУНА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК" излази једанпут, и према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга хришћанске у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединих бројева „Полицијског Гласника" не продају се. Рукописи се не враћају.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

У потврду мишљења, да је законодавац усвојио негативну теорију може се навести то, што се у §§ 223, 224, 225, 229 и 232, у којима се говори о уњиђају, вештачењу, признању, сведоцима и исправама, свуда вели, да та доказна средства *могу* послужити као доказ а не каже се *морају*, а израз *може* одговора негативној теорији, јер значи, да од судије зависи хоће ли узети нешто за доказано или не. Ма да законодавац употребљава у поменутим наређењима израз *може место мора*, ипак се поред § 224 никако не може изводити, да је усвојена негативна теорија. А што је употребљен израз, који одговара негативној теорији, објашњава се незнањем онога, који је израдио § 221, јер је он држао да је за позитивну теорију довољно само тај параграф поправити, а остале оставио онако, како су гласили у пројекту од 1860 год. у коме је § 182 јасно предвиђао негативну теорију. Према томе, ни онога се не може изводити, да постоји негативна теорија.

Назад, и судска пракса данас сматра да је у законику заступљена позитивна а не негативна теорија.

III. Из целокупног досадањег излагања види се, да се циљ кривичног поступка: материјална истина може постићи само тако, ако законодавац у кривични поступак унесе теорију слободног судијског уверења. О овоме више данас не може бити ни спора ни сумње. У § 3 очигледно је доказана надмоћност теорије слободног судијског уверења над теоријом принудних законских доказа, што се потврђује и дефинитивном победом њеном после дугогодишње борбе у науци и законодавствима. Већ око половине прошлога столећа сва су европска законодавства учинила коренште реформе у кривичном поступку, заснована на новим принципима, међу које спада и теорија слободног судијског уверења. То стање траје још и данас, што је најбољи знак, да је реформа била и потребна и корисна. Данас више нема иједног законодавства, које је задржало стару доказну теорију; и бугарски кривични поступак од 3 априла 1897 избацио је и замењио новом доказном теоријом. Али, докле је овакво стање у свима туђинским законодавствима, дотле се, на пренелику жалост, наш законик о кривичном поступку још и данас задовољава доказном теоријом из последњих година XVIII столећа. Поменули смо раније да је Ценић још 1861 год., спроводећи пројект данашњег законика Државном Савету, у наведеном акту казао, да је цео пројект несавремен, да почива на начелима, које се не даду бранити и која су у науци већ напуштена, и тим истим законском задовољава се Србија и у XX столећу. Кривични поступак је мерило културе једног народа, јер ни служи као гаранција грађанима да невини неће страдати, а тако исто је гаранција и за државу, да ниједан крив не остане некажњен. За наш кривични поступак никако се ово не може рећи, јер он нити је гаранција за грађанина ни за државу. Ово долази отуда, што је готово све, што се у њему налази, рђаво, а поглавито доказна теорија, која је у њему заступљена. Доказна теорија нашег кривичног поступка је таква, да од судије ствара једног обичног занатлију, коме правна спрема мало помаже код стеге законских правила. Судија има само да зна та правила и у поједином конкретном случају да види, је ли испуњено оно што закон тражи. Делатност његова потпуно се губи: он се поред таквих правила навикава да не мисли о предмету о коме суди, јер му то правила забрањују, па услед навике он то чини чак и онда где би требао нарочито своју пажњу да обрати. Отуд долази да је усменост и јавност на главном претресу сасвим илузорна, јер нема своје практичне вредности: стога судија често пута и не слуша, јер зна да ће на акта видети има ли довољно доказа за осуду или не. Колико је овако доношена одлука судска далеко од правог циља кривичног поступка, као и колико се на овај начин угрожава и јавни и приватни интерес, није потребно више објашњавати. Ради општих интереса, као и ради угледа нашег законодавства треба приступити што скорије реформи кривичног поступка.

§ 7.

Предмет доказа (thema probandi)[1]

1. Биће сваког кривичног дела, које је казнени закоником угрожено казном, огледа се у битним обележјима или важним

[1] v. *Holtzendorff*, Handbuch I 212; *Glaser*, Handbuch I 388 и даље; *Glaser*, Beiträge zur Lehre vom Beweise 24 и даље; v. Kries, Lehrbuch 332 и даље; Ortmann, Lehrbuch 329 и даље; *Birkmeyer*, Deutsches Strafprocessrecht 329 и даље; *Odorčević*, казнено процесвање према 328 и даље.

чињеницама, из којих се оно састоји. Чим постоје те кривичноправно важне чињенице, одмах је тиме и за државу створено право на казну. Да би држава могла остварити ово своје право, потребно је да се претходно утврди извесност оних кривичноправних чињеница, из којих се састоји кривично дело и које су прва и главна основица судског одлуци. Основице међутим, на којима почивају судске одлуке, јесу: *правна правила* и *те важне чињенице*, које судија има да подведе под правна правила. И правна правила по себи могла би бити предмет доказа, јер се и она састоје из чињеница. Али она морају бити позната суду,те се стога не могу доказивати; за њих преди правило ima novit curia. Према томе, *предмет доказа јесу све оне важне или релеватне чињенице, од којих зависи појединна судска одлука у конкретном кривичноправном спору.*

Од важности или релеватности једне чињенице зависи, хоће ли се допустити њено доказивање или не; јер је чињеница таква, да ни у колико не утиче на судску одлуку, или ако је за исту сведено: била она истинита или неистинита, то се, због неважности, не може допустити њено доказивање. Ако би се ово допустило, то не само да би било штетно што се непотребним радњама поступак отеже, што се губи време и што све то стварa непотребне трошкове, већ би то могло бити и опасно по целу истрагу, што би се тиме у много случајева пропустило поклонити довољно пажње важним чињеницама. Али је правило, по коме само важне чињенице имају бити предмет доказа, тешко извести, јер сем *непосредно* важних има и *посредно* важних чињеница, од којих такође може зависити судска одлука; сем тога, у многим случајевима се не може унапред одредити, хоће ли једна чињеница бити непосредно или посредно важна, а у неким чак ни то, хоће ли она у опште бити важна или не. Са оних разлога не може се постављено правило у свима стадијумима поступка подједнако изводити и, у овом погледу, намењу генералне истраге и главног претреса мора бити разлике. У генералној истрази иследник, да би могао констатовати и окривљеног за кривично дело а, ако је учинилац истог још непознат, да би истог могао пронаћи и његову кривичну одговорност утврдити, мора често доказивати и такве чињенице, које показују само могућу везу с учињеним кривичним делом, па макар се из резултата доказивања после видело да те везе никако нису ни било. Ако никакве друге користи отуд не буде, оне бар иследнику касније зна, да ништа није пропустио, што је могло бити важно, само иначе се сме овако неважним чињеницама бити одстрањен од важних. На главном претресу међутим не допушта се овакво лутање. Ни природа ни циљ овог стадијума поступка то не допушта, а усменост на главном претресу тражи, да свако доказивање буде јасно и прегледно, а сем тога да буде скончано и за релевантне чињенице. Стога се на главни претрес износи само оно што може да буде од утицаја на решење кривичне ствари, а забрањује се празно говорити и причати неважних догађаја. Али је и овде тешко одредити границу између важних и неважних чињеница; има случајева у којима оне, и ако не стоје у непосредној вези с делом које је предмет тужбе, могу објаснити поједине моменте као већу или мању важност оптуженог за чињеном нависне врсте кривичних дела или побуду и т. д., па стога и такве чињенице треба да буду предмет доказа. У свима оваквим случајевима треба од претходне оцене суда да зависи, хоће ли се таква чињеница сматрати за важну и где то није случај, има се забранити доказивање. Али наш законик о крив. п., као год и аустријски и немачки, не допоси изречна наређења, по којима би у свима случајевима од оцене суда записника употребе појединих поднетих доказа, јер се по §§ 204 и 205 види, да се сви сведоци и вештаци, који су позвани на главни претрес, имају и испитата на било њихови искази од важности или не. Само у случају који предвиђа § 188, зависи од оцене суда, хоће ли се сведоци и вештаци на које се оптужени позвао по саопштењу тужбе државног тужиоца, позивати на главни претрес, и ови ће се докази употребити „ако суд нађе, да су означене околности или тачке од важности за решење предмета", т. ј. ако су предмет доказа важне чињенице.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

ДАНСКА КАЗНЕНА НОВЕЛА

од 1. априла 1905. год.

(закон о батињању)

Превео на **August Geil-y и Dr. Johannes Rothe-y.**

Једна од најоснежнијих и најважнијих последњих новина у светском казненом законодавству без сумње је *Дански привремени закон о неколиким измењама у казненом законодавству од 1. априла 1905. год.* У почетку је овај закон био најмање познат само по своjим одредбама о телесној казни (батињању); али он и преко тога садржи читав низ других прописа достојних пажње, као што су н. пр.: кажњавање малолетника, увођење условне осуде и т. д.

По овим својим прописима ова новела и поред свога одвојеног имена представља први корак данског казненог законодавства у културну област новог казненог права.

Што се тиче телесне казне вала напред поменути, да она у Данској законски већ постоји за малолетна лица по важећем општем грађанском казненом закону од 10. фебруара 1866. По томе закону ова се казна примењује према малолетницима на место непримењене казне затвора о добу и води и то: у форми туче прутом за дечаке од 10—15 година и дебеље од 10—12 година; у форми туче штапом за мушке од 15—18 година. У овоме погледу нов закон пруза извесну благост, јер је, као што ће се ниже видети, у опште укинуо казнавање деце испод 14 година, а телесну казну за малолетнике испод 18 година ограничио на делите насиља.

Треба поменути чиме је и како изазвано доношење ове новеле. 1902 године узбудила су целу Данску два ужасна убиства, извршена над двема младим девојчама на друмовима у Јатланду. Једно убиство шта више било је у вези са силовањем. Поновила су се и друга извршена или покушана силовања у земљи, и услед тога земљом је овладало опште уверење, да друмови у Данској пису ванпо сагурни. Уза све ово у Копенхагену и другим данским варошима у великo су били учестали улични напади на мирне пролазнике, нарочито на женски пол, које је штампа увек још и преувеличавала.

У јесен 1902. године била је предата министру правде једна адреса са 182.000 женских потписа из целе земље. Адресом се захтевало без уласења у детаље, измена закона и реформа полицијског уређења, те да се за у будуће заштити живот и част жена у земљи. Одмах идуће скупштинске сесије министар правде Алберти поднео је законски предлог, који је носио јасне трагове поднете адресе.

Предлог се занимао овим кривичних делима: силовањем, полним општајем са девојчама испод 12 година и телесним повредама нанетим мирним, невиним лицима, ако су тим повредама проузроковане знатне болови, пасање у постељу или радна неспособност за дуже време. Предлогом се замишља, да ће се ови делима стати на пут увођењем телесне казне као самосталне или допуне казне за мушка лица између 15 и 55 година. Казна би се онда примењивала, када учинилац не би био у стању обезнажити сумњу, да он има извесне склоности за груба и насилна почињења.

И ако телесна казна на Данског законодавства није потпуно ничовска њена примена заостала је још само у двема малим провинцијама; па ово поновно њено увођење није било подстицаја ни са које од мероданих страна. Ни штампа, ни

женска адреса није помињала батине, нити је чак држање помора, судова, власте па ни јавног мњења давала повода за поновно укидање ове казне. Њено увођење је дело јачег уверења министра правде. Овом законском предлогу изневеравало је напоследку победу само дубока, осветничка мистика кас је према кривцима и жилава сељачка пријревност према старој вери. Ову новину одмах су прихватили, одступајући од партијског становишта, нарочито сељачки посланици.

Чланови данске групе Међународног Крим. Удружења и социјал-демократе били су одсудни противници ове казне и у парламенту и у штампи.

Да изложимо садржину закона: §§ 1 и 2 говоре о телесној повреди као последици *напада на живота лица*. Таква напада морају у сваком случају бити предмети *јавне тужбе*, ако то повређени тражи, или ако за то говоре *интереси заједнице* према надлежној државној тужилаштву. Ако је истрага предузета на тужбу повређеног, она може бити обустављена, ако то захтева повређени пре изречене пресуде.

Питање о кажњивости у појели је у великој мери завршено. У опште узев поступање са насилником у свима случајевима је врло оштро.

У главном овим одредбама насиља према лицима, чије *понашање није дало основана повода за напад*, у колико су она проузроковала нападнутоме ма какве не чисто продајне телесне боле, запрећене су оштрим казнама према тежини повреде. Понављање напада, сродство учињеног са нападнутим, намеравање или предвиђање наступања последице и вишина учињена дејствују отежавно на казну. Као нова врста казне поред осталих које постоје уведена је и казна принудног рада у парочитом заводу за рад. Највећа је казна за ова дела: тешки затвор, принудни рад у заводу за рад или изношени рад до *шест година*.

За насиља према виним лицима као и за оскађења невиних или виних лица важи и даље непромењено општи казнени закон.

У вези са §§ 1 и 2 проширена је и законска нужна одбрана §-ом 17 ове новеле. По томе §-у у будуће допуштена су сва општа средства нужне одбране и „против напада, код којих се са вероватноћом могло бојати знатне штете па дотично лице[2].

§ 3. прописује код једног низа злочина противу морала (на ове силовање. *simplum nec voluntarium nec violentium*, лишење слободе ради блуда, блуд са девојкама испод 12 година, завођење невиних девојака испод 16 година) неколико поштрења казне, ако су ови злочини учињени у повраћу или само покушани.

Закон овде тражи општи повраћ, т. ј. да је из које од ових дела раније учињено или покушавано (*récidive générale* — нова у данском праву).

§ 4. проширује казнене одредбе које постоје против подвођења. Сада се казњава посредник који за добит наводи на блуд или му иде на руку; који експлоатише професионални блуд какве женске или је спречава, да напусти блуд; тако исто онај, који се потпуно или делимично издржава од јавне женске, на поселетку онај који за понаџ прши блудне радње са каквим лицем истога пола или који да се сам употребљава за то. Понављање радње дејствује пооштравно. И овде може поред осталих казна бити изречен и принудни рад у заводу за рад.

§ 5. садржи чувени прекид о батинању. Телесна казна допуштена је као додатак (додуна казна) према мушким лицима од 18—55 година у ова два случаја:

а). код злочина насиља, који су код незнано нападнутога изазвали знатније телесни бол, дуже боловање у постељи или дужу неспособност за рад, ако је учинилац хтео те последице или их је морао предвиђати као природну вероватну последицу самога дела. и^ако је сем тога у току последњих пет година осуђиван био због намернот насиља на какву казну лишења слободе или новчану казну од 200 круна најмање;

б). код понављеног блуда или блудног поступка или покушаја тих дела према девојкама испод 12 година.

Код лица старијих од 55 година као и у случају умањене урачунљивости учињеноме може се одустати од извршења телесне казне, али пијанство сопственом кривицом не може искључити телесну казну. ако при извршеју дела није потпуно недостојала за каквљивост потребна умњљивост.

Казна се извршује по претходном лекарском допусту са најмање 10 а највише 27 удараца тапом (уже $2^1/_2$ пољца дебело, $^1/_4$ лакта дуго са крајевима испеглатеним жицом) или штапом од шпанске трске по голој односно кошуљом покривеној страњици. Ближе појединости о извршеју оне казне прописане су правилима од 7. августа 1905 год.

О броју и каквоћи случајева, у којима је примењена телесна казна води се брижљива статистичка ради оцене успеха ове казне. Годишње резултате о томе министар правде подноси краљу и парламенту.

§§ 6 и 7. допуна су одредбама за каквљивање због насиља и злочина противу морала. По § 6. с-д може досудити ономе, који је учинио дело под утицајем алкохола, да за прших пет година по отпусту не сме у пређама ништа спиритуозна пића, пити се за ово време сме видети пијан ван куће, што се казни са три месеца тешког затвора или принудног рада у дому за рад. Паравно за ова одредба тешко да има каквог значаја по заронима. По § 7. странци који у току од пет година по трећи пут буду осуђени због каквог напред поменутог деликта, могу бити протјани из земље. За поправај из напчаства предвиђа се парочита казна.

У §§ 8 и 18. налазе се неколико важних парећења о професионалним злочинцима. § 18. прописује да се при одмеравању казне за крађу, утају, превару, разбојништво, јатаковање, блуд (§ 4), рецидивство и скитништво мора узимати као парочито отежавна околност, ако је обрнљени лице, за које се прима стању стварно мора узети да се стално или делимично издржава од таних злочина или поступа.

У § 8. говори се о *поправном смештају* (Korrektionelle Nachhaft»), коме је овде дата парочито и несумњиво врло практична примена. По овом §-у судови ће моћи ово лице, које у току од 5 година по трећи пут дође пред суд због дела малочас побројаних у §-у 18. осуђивати на допуну казну да по отпусту за извесно време, не дуже од 5 година, мора живети уз казну затвора или принудног рада у некој *општини у коју га упути полиц. власт*. Та је општина по правилу место рођења, али се може осуђени упутити и у коју другу општину по одобрењу дотичног општинског одбора.

За прекршај овог принудног живљења казна је тешки затвор о обичној храни или принудни рад до три месеца. Полиц. власт може скратити време принудног живљења у једном месту. Општина не мора држати овако лице баш у каквом заводу или заводу за рад. већ и код сродника, а и полиц. власт може га упутити само где има сродника који га траже, или добротворних друштава, која би овакном лицу обезбедила издржавање уз пристојан рад.

За страница пак полиц. власт може наредити да опет за 5 год. највише мора живети у иностранству.

Одредбе §§ 10—14. садрже важна парећења о извршеју казне лишења слободе и о дисциплинским мерама парочито у заводу за рад. Овим одредбама уведена је нова казна принудног рада. Она се изводжава у парочито за то одређеним заводима, а износи најмање 12 дана до 2 године највише. По реду осталих казна стоји на истом степену са тешким затвором о хлебу и води. Због доказаног неправа може се трајање казне продужити док се не сврши дати посао; али продужење не сме прећи трећину изречене и већ издржане осуде. Као крајње дисциплинско средство према мушким злочинцима због насиља допуштена је казна батињања.

Много су важније одредбе из §§ 15 и 16 ове новеле, по којима се готово укидају дотадашње телесне казне за децу и малолетна лица. Деца до 14 година сада се у опште више не кажњавају. Место казне на њих се примењују сходне васпитне и поправне мере као ономена детету, или његовим васпитачима, набављање парочитог погодног лица за васпитача, смештање детета у какву радничку школу, налагање родитељу да под надзором полиције код куће дете казни каквом казном. За малолетне од 14 до навршене 18 год. каже одредбе које су и до тада биле у снази за лица од 15—18 година; ти се малолетници кажњавају упек, али блажије и искључујући извесне теже врсте казне (телесна казна само за повреде). Тако звана условна пуноћетност за казну отпада. (До тада је од 10—15 година важила за казну условна пуноћетност, а преко 15 године безусловна). У јакшим случајевима на наредбу министра правде може се одустати од тужбе противу малолетника, ако су испуњени услови за условно смештени, ако су за извесно

преме стављени под сходан надзор каквога лица или добротворног друштва.

§§-има 20—23 уводи се у данско законодавство условна осуда, где је раније примењивано само условно помиловање (и то опет последњих година). По овој новели судији је допуштено, да одложи извршење казне суда, *ако је кривично дело учињено под увлажавајућим околностима, а казна није одређена више од месеца, тешког затвора или принудног рада у заводу за рад.* Као увлажавајуће околности истакнуте су старост, дотадашње добро владање, отворено признање, незнатна вредност нарушеног права, накнађена или понуђена накнада штете и приступање виновника да ће се поћи нити моралном надзору. Одлагање извршења казне може се учинити зависним од тога да виновник у извесном року накнади нанешену штету и да се поћи нити моралном надзору ближе одређеном у пресуди.

Према извештајима добротворних друштава за стараље око оних лица о њиховој владању и кретању, суд решава да ли ће казна безусловно отпасти или ће се безусловно извршити.

Рок одлагања износи пет година; разлог за приступање извршењу пресуде је проста осуда због ма ког намерног дела на казну већу од новчане, у ком се случају обе казне спајају. За делите из нехата суд одлучује, да ли ће се одложена пресуда извршити или не. После уредно проведених пет година реабилитација наступа сама по себи. Ако се тек после доња, да је у овоме року било учињено какво дело, онда ће тај прекршај бити нарочита отежавна околност при просуђењу онога дела.

Ако се после изречене условне осуде докаже, да је раније учињено још какво дело, суд ће решити питање према приликама. Ако то старо дело само по себи не искључује условну осуду, онда ће суд решити, да ли ће за оба дела донети укупну казну, или ће изрећи нову условну осуду. Ако је пак то старо дело теже природе, да само по себи искључује условну осуду, онда нема избора и суд мора изрећи укупну казну.

Према § 25 ова новела има важности докле се не ревидира општи грађ. казнени закон од 1866 год., у сваком случају на даље од 6. година, изузев прописа §§ 10—17 (савремени прописи о казнама у опште и кажњавању малолетника), који остају и даље до ревидирања.

Као што се види ова новела представља мешавину реакције и напретка. Goll тврди, да великим део заслуге због позитивне победе напретка у овоме закону припада данској групи Интор. Мет. Крим. Удружења, која је била противна телесној казни, а раније пропагирала остале новине у овоме закону. Али он мисли да и противници телесне казне имак морају бити у неколико задовољни, *јер је увођење батина за неколико одраслих лица имало за последицу потпуно укидање те казне за стотине малолетних злочинаца и злочиначе деце.* Може се поуздано очекивати, да ће од сада у Данској бити мање батина, него што је дотле било.

Милисије Ј. Петровић.

СУДСКЕ ИСТРАГЕ И ПОЛИЦИЈА

као нарочита наука

(НАСТАВАК)

После три дана предстао је истражном судији један полицијски инспектор, и у присуству овога рекао оптуженоме: „Ви пиште Џон Смит, већ Роберт Миле, и до сада сте били три пута осуђивани. Као отисака ваших прстију од пре 8 год., који су потпуно идентични са отисцима, узетим на дан вашег последњег затварања".

Поштo је, помоћу лупе, испитао показане му отиске, и уверио се да су потпуно идентични са оригиналом, окривљени је похвално пештину полиције, и потпуно признао своју кривицу.

* * *

Папиларне линије прстију, као што се за снега изложеног дан, од огромне су важности за утврђивање идентичности лица.

Оно што вреди и за папиларне линије длана и табана.

И длан и табан показују многима специјалним нацртa, који се упоређују на исти начин као и нацрти отисака прстију т. ј. помоћу *фотографског увеличавања* и испитивања: *облика нацрта, броја бразда, карактеристичних тачака, случајних особености* и *аномалија.*

* * *

Дешава се понекад, да отисци руку и прстију, у место јасних папиларних линија, показују само трагове свога облика. Отисци ови, у погледу вредности за утврђивање идентитета њихових творца, далеко заостају од јасних отисака, али зато могу корисно да послуже као индиције.

Тако су отисци на врату жртве карактеристика задављивања; ако су на мишици, показују на који је начин жртва ухваћена за време борбе. Отисак крваве леве руке на левој мишици показује несумњиво интервенцију треће личности у борби.

Треба још знати, да се отисак длана, у случају задављивања, налаза с десне, а отисци остала четири прста с леве стране гркљана.

Ако је убица био левак, распоред ових отисака обратан је. Утврђивање идентитета злочинчеог у овим случајевима знатно је олакшано.

У поменути случајевима задављивања, отисци прстију налазе се и на предњој и на задњој страни врата, и на овај начин очигледно показују како је жртва удављена.

* * *

Отисци зуба, који су у много ређи од свију осталих отисака, такође могу бити од неоцењене користи по истрагу. Са овог разлога и они се морају посматрати, студирати и сачувати.

Отисци зуба, нађени на леђу жртве, могу проистицати или од самог злочинца или од неке животиње. Отисци ови на осумњиченом лицу проистичу, по правилу, од жртве, која се очајно бранила од нападача. Поред овога, отисци зуба могу се наћи у хлебу, воћу, сиру и т. д. којима се злочинац залагао по извршеном злочину. Органе сигурности дужни су, да обрате нарочиту пажњу на сне ове трагове.

Постоје три врсте отисака зуба: 1. *зуби су се дубоко зарили у месо и оставили у њему отиске у којима се, више или мање, налазе мишићна влакна дужина и ширина; 2. зуби су само малочишли месо.* Отисци њихови у овом случају недовољни су, а боја контузованих места више је или мање загасито-црвена, и 3. *једном је откинут један део организма:* ухо нос и т. д. *или је отисак нађен у хлебу, сиру и т. д.* Поглед отисци зуба, у овим случајевима, налазе се у заостатим деловима.

У овим поменутим случајевима, поред. анамалије и особености зубног апарата могу се манифестовати у отисцима и пружити драгоцене податке за утврђивање идентитета.

Приликом убиства удове Гремиџе констатовано је, да је убијена имала у горњој вилици само један, а у доњој снега три зуба. Калуви њених вилица подударали су се потпуно са отисцима зуба, нађеним на рукама убице Ходистера. Несрећна жртва успела је, браћећи се, да бар обележи убицу.

И отисци зуба појединих животиња, нарочито паса, могу понекад допринети утврђивању идентитета и одговорности осумњиченог.

Поето једног лица, које је било нападнуто од извесног злиководца, уједе је нападача, и на овај начин спасло свога господара. Поште је осумњичени ухваћен, нађени су на његовом левом колену отисци псећих зуба. Услед његове изјаве, да га је уједо псето једног закупца, извршено је пештачење ишмеђу зуба оба псета с једне, и отиска на колену с друге стране. Вештаци су несумњиво утврдили, да су отисци на колену произашли од уједа на нападнутог лица, а не од пса запученог.

За упоређење нађених отисака зуба са отисцима зуба осумњичених лица, потребни су отисци — калупи — вилица ових последњих. Исти се најбоље добијају помоћу воска, гутаперке и гипса. Ради веће сигурности, у важнијим случајевима треба се обратити за савет или за помоћ зубном лекару.

г) Несвидљиви трагови

До сада смо говорили само о траговима руку, ногу и прстију и т. д. који су потпуно видљиви за наше око. Има, међутим, и таквих трагова, које злочинац оставља додирујући какав предмет својим прстима, а које ми голим оком не можемо да видимо.

Нормалан зној садржи у себи више врста соли. Ако знојаном руком додиремо хартију, или дрво, или какав зид, чисте и масне материје зноја остаће на додирнутим местима оних предмета.

С друге стране, опет, одводни канали знојних жљезда распоређени су у облику правилних линија, чији скуп сачињава папиларне нацрте, о којима је било го-

боја у претходној глави. Масне материје, услед овога, остају у подједнаком слоју на телу, додирнутом руком, која на овај начин оставља своје отиске на сваком додирнутом предмету. Наше око не види ове отиске, али је несумњиво да они постоје у дактилног стању са свима својим детаљима; потребно је само открити их, т. ј. учинити их видљивим.

Постоје више разних метода помоћу којих је могуће изазвати невидљиве отиске, али је од свију најбоља, најбржа и најлакша она, којом се ови отисци изазивају помоћу еловог праха. Довољно је само посути овим прахом хартију на којој се налазе невидљиви отисци, па ће се одмах појавити у свима својим детаљима.

На исти начин и са истом прецизношћу може се изазвати и отисак (невидљив) целе руке, па и уха. У последњем случају треба наслонити уво на без и чист лист хартије, па ће на хартији остати његов јасан отисак. Кад се овај отисак изазове на изложени начин, добиће се доста тачан облик уха, који Ничеоро назива *природном фотографијом* уха, и за који предлаже да се унесе у састав оних антропометријских картона, на којима се не налазе фотографије криваца.

За изазивање мало видљивих отисака пређашњу на стаклу (стакло на прозору, чаше, флаше и т. д.) може се згодно употребити злоухрохидрична киселина. Ако се стакло, на коме се ови отисци налазе, изложи пари ове киселине, она ће нагристи стакло по целој површини, изузев места на којима се налази масна супстанција, т. ј. која су руком додирнута. Услед овога, остављени отисак појавиће се на стаклу у веома јасном облику.

Ако се стакло, додирнуто прстима, потом под стаклено звоно, поред суда за испаравање у коме је злоухрохидрична киселина, пара киселине нагриће целу површину стаклета, изузев додирнутих места. На овај начин добиће се потпуно јасан и нешто мало испупчен отисак.

Ови отисци на стаклу могу се, најзад, и фотографисати према светлости електричне лампе у облику лука. Бертилон је пре пуног времена успео, да овим путем оживи и увелича отиске злочинчеве на једној флаши, нађеној на месту извршеног злочина. Приликом употребљења ових отисака са отисцима окривљеног, утврђена је несумњива њихова идентичност.

У једном другом сличном случају Бертилон је на месту извршеног злочина нашао флашу и чашу са крвавим отисцима злочинчевих прстију. Пошто је убио једну стару крчмарку, злочинац је сео за један обližњи сто и пио. Облажући унутрашњост флаше црном хартијом, Бертилон је помоћу фотографисања добио у белој боји остављене отиске помоћу којих је лако нађен прави кривац међу неколицином осумњичених.

Али је фотографисање исто тако корисно и за откривање потпуно невидљивих трагова. Плоча фотографска у извесном смислу осетљивија је од нашег ока, и с тога може видети и оно, што ни ми само у стању да видимо. На овом принципу и заснована је примена фотографије за откривање невидљивих, или једва видљивих трагова.

Још пре 40 год. хемичар Фогел објавио је један интересантан догађај, који је изазвао велику радозналост међу научарима, и који може послужити као полазна тачка фотографској теорији истраживања трагова.

У један од најбољих фотографских атеља у Берлину беше дошла једна дама ради фотографисања. Пошто је извршио потребно снимање и изазвао плочу, фотограф опази да је цело лице на негативу покривено множином тачака. Мислећи да фотографска плоча није била добра, фотограф изврши још једно снимање. Прошло је дуго времена, и госпођа није никако долазила по слике. Кад се најзад једног дана појавила у атељеу, фотограф је, на своје велико изненађење, опазио, да јој је лице покривено траговима скоро сасвим богатва. Тачност овог факта проверио је и утврдио сам Фогел.

Као што се из овога види, на фотографској плочи показују се и они трагови који су потпуно невидљиви за наше голо око. Захваљујући овој особини фотографских плоча, примена фотографије за откривање невидљивих трагова од неоцењене је користи за судско-полицијске истраге.

Ако фотографишемо кривину мараму, која је прана више пута, и која нашем оку изгледа потпуно бела, опазићемо на фотографији загасито-сиве мрље — пеге. Не треба само заборавити, да између објектива и мараме која се фотографише треба да буде један плави и прозрачан заклон ради појачавања контраста. Ако се пеге не појаве на првом негативу, треба поновити снимање, појачавајући боју заклона са неколико капи раствора сулеата бакра.

На овај исти начин могу се добити и једва видљиви трагови пљувања на хартији, која је била испод хартије на којој је писано, па и трагови употребљених поштанских марака, које би биле тако нешто опране да би изгледале као нове. Увеличавајући ове марке помоћу фотографисања, добиће се на фотографијама множина нових детаља, које голо око није могло видети, и који несумњиво доказују, да су марке већ употребљаване.

Исто овако корисно фотографија се може употребити и приликом испитивања лажног металног и папирног новца, али је најважнија и најкорисније њена улога за испитивање фалсификата у ужем смислу.

Фотографско вештачење писмених састава може имати за циљ ове две ствари:

а) да откриће на њима фалсификате, и

б) да их упоређује у циљу констатовања њихове идентичности или неидентичности.

У првом случају вештак, у главноме, има да реши ова питања.

а) *Да ли су на вештачном писмену извесне црте отклоњене хемијским или механичким путем, и замењене другима?*

б) *Јесу ли ове или оне црте, које се налазе на сумњивом писмену састављ, писане истим или разним мастилом и оловком?*

в) *Да ли су извесне црте, које сведоче на сумњивом рукопису, писане једновремено или у извесном размаку времена?*

г) *Да ли се на сумњивом документу налази, између редова, какав невидљив текст, писан симпатичним мастилом и т. п.?* и

д) *Јесу ли заиста печати и марке, који се налазе на документу за вештачење, аутентични или фалсификовани?*

Ово су најобичнија питања, која се постављају вештачима код фалсификата, али има и других, која зависе од изузетних специјалних случајева. Тако ће н. пр. вештаци поневкад имати да одговоре на ово питање: „Какав је био текст извесног документа, који је усled ватре и т. п. постао нејасан и нерazумљив?“

У свима овим случајевима могу се добити позитивни резултати помоћу научних фотографских метода.

Испитивање и упоређење сумњивих писмених састава захтева методичну студију њихових облика и откривање њихових типичних знакова, као што су: правац слова, потези црта и т. д. Помоћу фотографисања и увеличавања треба испитати и најмање детаље рукописа, јер и ако је доста лако подражавати један рукопис у главним особинама, скоро је немогуће ово чинити у појединостима, готово невидљивим за наше око, као што су н. пр. слова изнад или испод линије која се поклапа са правцем рукописа.

* * *

И сама лупа служи нам корисно за испитивање невидљивих или једва видљивих трагова. И место извршеног злочина, и трагови злочинчевог доласка и одласка, и предмети које је рукама додиривао, — све ово треба испитати и прегледати помоћу лупе. Најзад ово треба учинити и са самим злочинцем. Ма колико се злочинац трудио, да се ослободи трагова извршеног злочина, ипак ће на њему или на његовом оделу остати за извесно време трагови крви или борбе. Трагови крви поглавито здостају испод и око нокатија, на коси, у бради, по џепелама, и на први поглед обично се не виде, али се помоћу лупе и фотографисања могу врло лако открити.

Ако се затвара лице, осумњичено за убиство, не треба никад пропустити пажљиво прегледање његовог нагог тела помоћу лупе. Метода ова стара је, али поневкад даје одличне резултате.

Приликом хапшења познатог убице Прањчинића, нађени су на његовим ногама једва видљиви трагови поката, чије присуство није могао ничим објаснити, а за које је доцније утврђено да их је жртва произвела.

У већ поменутом увиђају по делу убиства војводичине Праљци, налази се и овај пасус: „Кад смо ушли у собу г. гробову, позвали смо га да са себе скине све одело и обућу. Прегледајући пажљиво све делове његовог тела констатовали смо: а) на обема мишицама и на једној нози г. гроза налази се више скоруших огреботина и модрица, и б) трагови ове прети своме броју и месту на коме се налазе могу бити резултат борбе“.

трагови борбе: модрице, огреботине, уједи и т. д. обично се налазе на рукама, лицу и грудима, али их може бити и на осталим деловима тела, нарочито на ногама. Ако су на ногама, онда несумњиво доказују, да је убица коленима притискивао жртву.

На коленици једног човека, осумњиченог за убиство, нађена је модрица од убоја. Жртва је била изненада нападнута за време одмарања на канапету и ударена ножем у прат. Док јој је убица једном ногом притискивао груди, дотле се друга нога налазила на иници канапета. Кад је осумњичени позват да заузме овај исти положај, јако се увидело, да је модрица на коленици потпуно одговарала положају ноге на иници канапета, т. ј. да је постала услед удара ноге о ову иницу.

(Настављће се)

Д. Ђ. Алемпић.

ПОУКЕ И УПУТИ

За расправу питања о пречественом праву наплате из депозитних новаца извесног дужника нису надлежне административне власти, већ суд.

По предмету наплате дуга од Д....., Д., поштара, који се, за рачун разних поверилаца, прши обустављом плате Д..., Јепрем В. Ђ., постиљончар из П....., тражио је, да се њему призна право пречества наплате из обустављеног новца, по томе, што је он први ставио забрану на плату Д....., коју он сад прима и од које се обуставља прши, а да се из тога права пречества наплате искључи Љ. Ү. по пресуди, по којој он није ставио забрану на плату Д.....

Према оваком једностраном тражењу молиоца Јеврема, Министарство грађевина, решењем од 4. априла 1905. год. ПТ№ 14207., известило га је, да оно спатра да је Љ. Ү. пречи у праву од њега по томе, што је забрана Љ. Ү. датирана 16. новембра 1900. год., а његова је на 1904. годину.

По жалби Јеремовој, Државни Савет одлуком својом од 2. децембра 1905. године № 8172. поништио је ово решење Министрово из ових разлога:

Питање о пречем праву наплате из депозита Д....., Д., поштара, спорне је природе и за расправу овога питања није надлежан Министар грађевина, нао административна власт, већ суд (§ 39. грађ. суд. поступка), коме је спорни депозит требало послати ради расправе између поверилаца.

Усвајајући ове примедбе, као обавезне, Министар је решењем од 14. марта 1906. год. БПТ№ 6267. известио молиоца Јеврема, да се он Министар, као административна власт, не може упуштати у расправу питања о пречеству наплате из обустављене суме, већ да је зато надлежни судска власт, која ће то питање решити онда, када јој Министарство буде послало на расправ наплаћену суму, у смислу § 489. грађ. суд. поступка, а то ће бити онда, када од дужника Д..... буду наплаћене све суме по забрањама, које он има на спорној плати, или кад настане законска немогућност, да се наплата даље од плате врши. Молиоцу Јеврему је остало право, да пречество наплате из напламених сума тражи код надлежног суда и пре овога рока, ако се успеху нада.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је да оваквом Министрово решење не одговара закону, из ових разлога.

Одлуком Државног Савета од 2. децембра 1905. год. № 8172. која је донешена по жалби жалиоца Јеврема против решења Министра грађевина од 4. априла 1905. год. ПТ№ 14207. констатовано је: „да је питање о пречем праву наплате из депозита Д..... Д., поштара, спорне природе, и да за расправу оних питања није надлежан Министар грађевина, као административна власт, већ суд (§ 39. гр. суд. поступка, коме је спорни депозит требало послати ради расправе између поверитеља." На како је ова савештна одлука обавезна за Министра, према чл. 144. тач. 6. Устава, Министар је требао у смену по њој поступити, и сав до сада прикупљени новац од плате Д..... послати надлежном суду ради расправе између поверитеља, који на њега полажу право, спорећи један другоме пречество наплате, а не задржавати депозит док се сва потраживања од плате дужника наплате.

Пошто Министар није опако поступио доносећи оваквено решење, то је Државни Савет одлуком својом од 25. маја 1907. год. № 3707. поништио решење Министрово.

Пре него што се полицијска власт на увиду, на основу аутентичних података, да упућено лице на парницу, за доказ извесног права, није парницу повело у остављеном року, не може начинити другу одлуку донети у погледу оспореног права.

У 1904. год. Д. О., адвокат, пуномоћник Тодора Ђ., трговца из Београда, отказао је закуп Тодоровом кирајџији — Кати жени Драгиња И., кавеџији из Шапца, која је држала кавану Тодорову у Шапцу, у „Пресом Шору". Том приликом начелство округа подринског саслушавши стране и прибавивши потребне податке за решење ове ствари, донело је своје решење № 7807. од 2. Маја 1904. год., на основу § 356 е. кривичног закона, којим је наређено Кати да се у року од једног дана из закупног хобра исели; иначе, да ће је начелство силом власти иселити.

Како се Ката није у остављеном року иселила, то ју је начелство иселило, покретност пописало и предало одређеном старасоцу. После овога, Ката се је обратила начелству и молила, да јој се ствари предају натраг.

Д. О., адвокат, пуномоћник Тодоров, изјавио је: да међу пописаним стварима има једна механеског, на које дозвола да се означене ствари предају Кати, већ да се, у смислу § 466. грађ. суд. поступка, упути слабија страна у праву на парницу.

На основу ове изјаве и § 466. грађ. суд. поступка, начелство је означену покретност предало одређеном старасоцу на чување, а Тодора, односно његовог пуномоћника Д. О., адвоката, решењем својим од 28. октобра 1904. год. № 10369. упутило на парницу, то да путем грађанске спора докаже право својине, с тим, да спор поводе у року од 15. дана, у противном ће сматрати, да је покретност Катина и ову ће јој предати на слободну управу.

Ово је решење, по жалби Тодо ,ово, одобрио Министар Унутрашњих Дела решењем својим од 12. децембра 1904. год. ПЉ 20219.

10. децембра 1905. год. Ката је поднела молбу начелству и тражила да јој се ствари испредате предају, пошто се одлуку од старасоца, подношећи начелству уверење шабачког пресстеленог суда, из кога се види, да Тодор није спор ни водио — што значи, да јој је признао право својине.

Кад је овај захтев Катин саопштен Тодору, он се жалио Министру Унутрашњих Дела, како му начелство хоће незаконитим путем да одузме покретност — кавански једик.

Начелство, размотривши акта овога предмета, као и представке обадве стране, нашло је: да упућена слабија страна, Тодор Ђ., није повео спор у остављеном року по решењу начелства № 10369., и да је то решење постало извршно, те се према томе има и извршити.

С тога је, на основу § 466. грађ. суд. поступка, решењем својим од 10. јануара 1906. г. № 20189/905. г. известило Тодора, да ће своје решење № 10369. извршити и означену покретност предати Кати на слободну управу.

Ово решење начелства, по изјављеној жалби, одобрио је Министар Унутрашњих Дела својим решењем од 15. марта 1906. године ПЉ 3798.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да решење Министрово не одговара закону из ових разлога:

Као што се из акта овога предмета види, властодавац жалителев повео је спор против Драгиња И., кавеџ. из Шапца, и жене му Кате, код суда општине шабачке, те да према решењу начелства окр. подринског од 28. октобра 1904. године № 10369., докаже својину ствари у овом решењу означених. Даље се види, да је суд општине шабачке решењем својим од 30. маја 1905. год. № 2879., које је извршили постало, одбацио тужбу као неизадевном суду поднесену, услед чега је жалитељ повео спор код надлежног првостепеног шабачког суда, и о овоме, уз подношај уверења судског, известио начелство округа подринског актом од 14. јануара 1906. године № 510.

Према оваком стању ствари, до окончања поведеног спора код суда, начелство није могло одлуком својим решењем № 20189/905. г., да се спорне ствари одузму од старасоца и предаду Каги жени Драгиња И., код које су у закупној кавани нађене.

Начелство није могло опако поступити с тога, што, као што се из акта

виде, није имало података, кад је постало према жалитељу, односно његовом кћеродавцу, извршно решење суда опћинске шабачке од 30. маја 1905 године № 2879, којим му је одбачена тужба као неиздежном суду поднесена, јер пре прибављених података о овоме, није се могло са позитивношћу констатовати, да у погледу поднета парнице код надлежног суда, није жалитељ поступио по решењу наслеђа од 28. октобра 1904. год. № 10369.

Како је ова неправилна радња начелства погрешно одобрена ожалбеним решењем Министровим, то је Државни Савет одлуком својом од 8. јуна 1907. године № 4076. поништио решење Министрово.

М. Б.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине багрдањске актом својим од 20. маја ове године Бр. 1169. пита:

1. „По закону о општинама сваки је чиновник грађанин ове општине у којој живи и као такав он подноси и све дужности једног члана општине, кад већ учествује и сва права по закону о општинама. Међутим да ли железничко особље (чиновници и службеници) ослобођено од извесних дужности према општини, као: плаћању општинског прираза, кулука и т. д., јер на овом месту овд. железничко особље не пристаје да плати опшг. прирез, несвакрајући се да оно плаћа терете општини београдској, пошто при Дирекцији железничкој плаћа порез?, и

2. Село Копривница и Багрдан спојени су у једно село год. 1881. под називом Багрдан. Пре тога свако је село имало засебну заветину и засебно проносило литије. То се одржало и до данашњега дана. Међутим сада је свештеник подиео акт, у коме назначује, да он не мора у оба села да проноси две засебне литије без награде, већ само једну литију једног дана, а друго село ако хоће литију као до сада да плати од сваког дома по 0,20 дин. Или ако то не пристаје онда да узму оба села један дан за литију и онда ће он морати да исту процесе без награде. Како је већ немогуће нељати овај стари традиционални обичај, јер ни једно село не пристаје да мења своју славу и литију и да напушта дотаданњи дан а прима нов, то настаје питање: мора ли свештеник у оба села — и ако су по називу сада једно — да проноси литију без награде, или не мора, и ако не мора, онда настаје питање које село треба да плати награду за литију и да ли треба оба села да плате по пола награду ?“

— На ово питање одговарамо:

1. Железнички чиновници и службеници, сваљају у особље железничке дирекције, чије је седиште у Београду, те се не тоне, и порезом задужује у Београду или онамо где дирекција нареди, и тако се сматрају као грађани општине у којој порез плаћају, са свима дужностима једнога члана општине.

Према томе и особље багрдањске станице, кад није порезом задужено код те општине, неће ни прирез плаћати, јер то треба да чини у општини, где плаћа порез.

Ако се, случајно, у тој општини не плаћа општински прирез због тромарине, онда је он плаћален куповином животних намирница.

И за кулук они се тамо не могу употребити, јер то право припада општини, где су порезом задужена, где су управо чланова општине.

Та околност, што се они са службом налазе у вези те општине, не мења њихов положај члана општине у којој су пореске главе.

У осталом лично кулучење њима се не би могло наметнути ни с обзиром на њихове дужности, које не трпе одвајање од ове, него су везане за сате и минуте.

2. Кад су пре спајања била два села (Копривница и Багрдан) са засебним сеоским прославама и литијама, онда се спајањем ових села није изменила ни дужност свештеника да ове литије засебно проноси без награде, нити право ових сеоља да од њега ово траже (чл. 5. тач. 2, зак. о уређењу свештеничког стања).

У овом стању, дакле, има да остане односај, који је и раније постојао, и свештеник је дужан да проноси обе литије бесплатно.

Ако свештеник не би хтео одговорити овој дужности, што је тешко веровати, онда би требало умолити нашу духовну власт да га увери, како је у заблуди кад мисли, да му за ова чиподејства припада каква награда.

II.

Суд општине шлапанске актом својим од 29. марта ове године Бр. 408, пита:

„Извесном лицу из ове општине убио је неко коња у питали из осете.

Сад настаје питање: по коме се закону има ова штета надокнадити — да ли по закону о осигурању стоке или по закону о накнади штете, учињене злонамерно. На ако је по последњем закону, нахи ли онда за овај случај процена из чл. 5. закона о накнади штете, или ће важити но чл. 7. зак. о осигурању стоке?“

— На ово питање одговарамо:

По закону о накнади штете учињене злонамерном пљачкашком и намерним противзаконим поништењем ствари, плаћа се накнада само за покрадену стоку а не и за ону, која буде убијена.

Накнади за ово има места но чл. 1. закона о осигурању стоке, који одређује накнаду сопственицима коња и говеди, кад им ова стока угине од болести или случаја не правећи никакву разлику код случаја, да ли је он дошао на ову или ону начин.

Према томе и процена се врши по чл. 4. и 5. а не 7-ом што суд вели.

Ако је кривац познат или се доцније ухвати онда, наравно, поред казне он и штету плаћа, и у прном се случају неће давати накнада по закону о осигурању стоке, а у другом, ако је већ дата, тражиће се накнада за дотични фонд.

III.

Суд општине чукојевачке, актом својим од 12. фебруара ове године № 1178, казнио је извесно лице са три дана затвора за дело из § 328 т. 5. кр. закона.

По изјављеној жалби окривљеног, прегледавачки првостепени суд, решењем својим од 19 марта Бр. 10528. поништио је ову пресуду из тамо побројаних разлога.

Пита се уредништво, да ли је ово решење судско умесно, или је протимно § 15. и 16. полицијске уредбе (измене и допуне од 17. јануара 1904. год.)?

— На ово питање одговарамо:

§ 328. крив. закона нема ни прву ни нету тачку. Према томе излази, да је суд поставио погрешно питање, и да се ово односи или на т. 5. § 327. или на т. 5. § 329. крив. закона.

Ако се односи на т. 5. § 327. кр. зак. онда је Првостепени суд правилно радио што је ушао у оцену жалбе и пресуде, а ако се, међутим, односи на тач. 5. § 329. онда по § 15. и 16. полиц. уредбе, није могао ући у оцену ни питати пресуду, јер су овакве пресуде одмах неправне и против њих у опште нема места жалби.

Други пут нека суд ставља чиста питања, да се не мора нагађати.

IV.

Суд општине кушиљевачке, актом својим од 22. марта ове год. Бр. 1112, пита:

„Кад власт среска, по приватној тужби, окрили за једно дело председника општине и оба члана и поведе истрагу, па од суда општинског тражи уверења о њиховом владању, да би их могла спровести суду, питање је: ко ће место председника и чланова потписати ово уверење, па да има вредности по закону о општинама?“

— На ово питање одговарамо:

Ако је општина кушиљевска састављена из више села, и има сем председника и она два члана, који су оптужени, још нога члета, онда ће једног од њих заступати, заступати председника, а други чланове, у смислу чл. 88. у вези са чл. 38. зак. о општинама, и издати уверење.

Ако, пак, општина кушиљевска нема ни једнога кмета више од оних што су оптужени, те је, тако, општина остала без надлежних часника за издавање уверења у смислу чл. 88. и 97. т. 4. зак. о општинама, онда се биологно чл. 151. става првог истога закона има узети, да председник и кметови и не постоје, и позвање се одбор да на своје средине одреди заступнике председнику и кметовима специјално за издавање овога уверења.

Овако би поступање у осталом одговарало и случајевима које предвиђају: став други тачке 3. чл. 121. и 148. поменутога закона, који и ако говоре о другим случајевима, предвиђају овакво поступање.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

У месецу јуну 1904. године украдена је једна свеска белих сточних пасоша серије CCX. од броја 7401 до 7600, из општине рушанске у срезу бањском, а у месецу септембру 1906. године украдена су четири комада белих сточних пасоша серије CXLV под бр. 9267,9268, 9269 и 9270 из општине солачке у истом срезу. Како се до сада нису могли пронаћи крадљивци оних пасоша, то се обраћа пажња свима полицијским и општинским властима да при проласку стоке и преносу сточних пасоша строго обрате пажњу да се ови украдени пасоши не протуре као исправни, и да у случају проласка оних украдених пасоша known о томе начелника среза бањског с позивом на њит Бр. 9207.

ОГЛАШЕНИ ЗА ХАЈДУКЕ

Сава Перић, земљоделац из Сирнова и **Драгутин Јовановић**, земљоделац из Курјачи, срез рамски, објавом начелства окр. пожаревачког од 11. маја тек. год. Бр. 7430 позвани су, пао одметници испод власти, да се у року од 20 дана пријаве најближој полицијској или судској власти, или пако они ово нису учинили, то их је исто начелство решењем својим од 6. јуна ове године Бр. 9230, а по основу члана 10. закона о јавној безбедности, огласило за хајдуке и упутило са по 500 динара. Награда ова изаће се ономе, који их побије, ухвати, или полицијској власти помогне да то учини.

Сава је стар 23 год., висок, добро грађен, у лицу плав, очију жућкасто-плавих, носа и ушију правилног облика, чела средњег, обрва густих, браде и бркова мало, косе плаве, зубе здраве, говори брзо, а на десној руци има тетовиран крст.

Драгутин је стар 25 год., висок, добро грађен, у лицу црномањаст, очију црних, носа правилног облика, чела средњег, обрва густих, браде и бркова мало, косе црне, зубе здраве, говори брзо, а на десној руци има тетовиран крст.

Обојица су осуђивана од полицијских и општинских власти, ради чега се и потерницом траже.

ПОТЕРЕ

Јован Димитријевић, напшенета из Обреновца, има да одговара за крађу, али је пре неколико дана побегао из Обреновца. Јован је стар 26 година, средњег раста, у лицу пун, косе и бркова црних, у цивилном оделу. Пека га сва полицијске и општинске власти потраже, и пронађеног стражарно спроведу начелнику среза посавског окр. шабачког с позивом на депешу Бр. 9200.

Миленко Трајковић, земљоделац из Доње Беле Реке, среза звечарског, који је био у притвору код начелника среза крајинског због опасне крађе и паљевине, 19. ов. м-ца побегао је из притвора и до сада није ухваћен. Миленко је стар 20 година, средњег раста, црномањаст, косав; од одела има на себи чакшире и јелече од црног сукна а на глави шубару. Пека га сва полицијске и општинске власти живо потраже и пронађеног стражарно спроведу начелнику среза крајинског с позивом на депешу Бр. 4786.

Младен — Тихомир Видић, из Сврљига, среза злагиборски, чију смо фотографију изнели у прошлом броју нашега листа, побегао је 17. тек. м-ца из притвора начелства округа чачанског. У другоме су Видићеви побегао је **и Милорад Јечменица**, притворени среза трнавског који је био под истрагом због опасне крађе. Милорад има 30 год. средњег је стаса, у општ свеђ; родом је из Губеревца, среза драгачевског. Нарећује се свима полицијским и општинским властима да Младена и Јечменицу живо потраже и нађене стражарно спроведу начелству окр. чачанског с позивом на депешу Бр. 5782.

Милорад Јечменица

Краће стоке. Ноћу између 11. и 12. тек. м-ца непознати лопови украли су жиоља из обора Ђорђа Стаиковића, из Јасеновца. Коњ је матор 3 год., врни, цветаст, потсечена репа, без жига. Депеша начелника среза пећотинског Бр. 6821.

Ноћу између 28. и 29. пр. м-ца непознати крадљивци украли су из затворене шупљине „код колиба“ три јунета Љубомиру М. Нешићу, земљоделцу из Божидаревца. Једно је јуне женско, матора 2 године, длаке жуте, пошарених рогова, а друга су два мушка, од који је једно маторе 1 годину, длаке затворено-жуте, рогова раширених; а друго је маторе 14 месеци, длаке бело-шарене, правих рогова, без рожаља. Акт начелника среза посавског округа београдског Бр. 7912.

Ноћу 7. ов. м-ца непознати лопови украли су са њиве једног ора ве Милану Петковићу, земљо. из Стрмостена, среза деспотовачког. Једна је крава матора 7 година, сиве длаке, без рожаља, а друга је матора 18 месеци, длаке шарене, рожаљена у обе уха. Акт начелника среза деспотовачког Бр. 8321.

Ноћу 8. ов. м-ца непознати крадљивци украли су са њиве једног ора и једну краву Јеврену Вучићу, земљод. из Лисовице, среза деспотовачког. Во је матор 5 година, сиве длаке, без рожаља, а крава је матора 6 година, длаке длаке, без рожаља. Акт начелника среза деспотовачког Бр. 8321.

Обрађа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове покрађе.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јовановић

БРОЈ 27. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 1. ЈУЛА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, по свој полицијској власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатнике у износу 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодиње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ по продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, поставити:

за начелника треће класе округа београдског Михаила Марјановића, јавног правозаступника из Београда;

за начелника треће класе округа топличког Бождара Ж. Јовановића, јавног правозаступника из Јагодине;

за начелника треће класе округа нишког Милоша П. Ђорђевића, начелника исте класе округа крушевачког, — по потреби службе;

за начелника треће класе округа крушевачког Др. Ђорђа И. Бошковића, начелника исте класе округа пиротског, — по потреби службе, и,

за начелника четврте класе округа пиротског Ивана Ђонића, начелника исте класе округа топличког, — по потреби службе

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 22. јуна 1907. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за физикуса округа моравског, са седиштем у Јагодини, Д-р Селимира Ђорђевића, окружног физикуса у оставци, и

за примаријуса болнице за душевне болести, Д-р Војислава М. Суботића, секундарног лекара исте болнице.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 22. јана 1907. год. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 5. јуна 1907. године № 4018, донето на основу тачке 9. члана 144. Устава, које гласи:

„да се Д-р Милан Ђурчин, привремени доцент онд. Универзитета, родом из Панчева и аустро-угарски поданик, по молби своју прими у српско поданство изузетно од § 44. грађанског законика.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 20. јуна 1907. год. у Београду.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., одобрена су решења Народне Скупштине, сазване у први редовни сазив за 1. октобар 1906. године, од 7. јуна 1907. године, која гласе:

„да се села Стањево и Стубо, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од своје садашње општине александровачке у срезу жупском, округа крушевачког, и споје са општином ватиовачком, у истом срезу и округу.“

„да се село Горња Комарица, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садашње општине маршићске, у срезу и округу крагујевачком и да само за себе образује општину, под називом: општина горњо-комарична, — у истом срезу и округу.“

„да се варошица Пожега, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садашње општине пожешке, у срезу пожешком, округа ужичког, и да сама за себе образује нову општину, под називом: општина варошице Пожеге, у истом срезу и округу“.

„да се село Више—Село, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садашње општине барбатовачке, у срезу прокупачком, округа топличког, и споји са општином гргуреком, у истом срезу и округу.

„да се село Корман, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садашње општине ботуњске, у срезу и округу крагујевачком, и да само за себе образује нову општину под називом: општина кормањска, у истом срезу и округу.

„да се село Кладушница, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садашње општине Ђердапске, у срезу кључком, округа крајинског, и да само за себе образује општину под називом: општина кладушничка, у истом срезу и округу“.

„да се село Криваја, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садашње општине међуварске, у срезу прокупачком, округа топличког, и споји са општином драгушком, у истом срезу и округу.“

„да се село Медошевац, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садашње општине врелачке у срезу колубарском, округа београдског, и да само за себе образује нову општину под називом: општина медошевачка, — у истом срезу и округу.“

„да се села: Дренча и Ржаница, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од своје садашње општине александровачке, а село Братиљ од своје садашње општине ратајске, у срезу жупском, округа крушевачког, и да сама за себе образују нову општину под називом: општина дреначка, у истом срезу и округу“.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. јуна 1907. год. у Београду.

РАСПИС

Свима полицијским властима

Господин Министар правде писмом од 5. ов. мес. Бр. 6470 јавља ми, да је, водећи рачуна о осуђеницима условно пуштеним, расписом његовим од 27. априла ове године Бр. 4745, тражио од начелства извештај: о њиховом владању и понашању, и да је до сада добио извештаје само од шест начелстава, и ако је Господин Министар при пуштању осуђеника на условни отпуст преко дотичне управе завода надлежној полицијској власти нарочито скрепу пажњу да води рачуна о претходу условно отпуштених осуђеника.

Из овог писма, а и другим путем увидио сам се, да се полицијске власти до-

возило не старају о извршењу закона о условном отпуштању криваца из казнених завода, и упутства за извршење тог закона, од 3. јуна 1869. год. Бр. 2955, у коме су њена права и дужности детаљно изложене.

Позван дужношћу, по §§ 7. и 27. т. 1. устројства централне државне управе, да се старам о јавној безбедности у земљи и водим контролу над извршењем оних закона, о чијем се извршењу старају подручне ми полицијске власти, наређујем:

1. Да окружне, среске и општинске власти као и Управа града Београда, воде од сада сталан списак о условно отпуштеними осуђеницима, које им казнени заводи упућују, у коме ће безимени ме и презиме осуђеника, занимање, место рођења, године старости, подацитво, породичне односе, лични опис, решење о његовом отпусту, за какво је дело и колико осуђен, колико је од казне издржао, кад је примљен, колико има да проведе на привременом отпусту и кад му рок осуде истиче.

2. Да се о сваком таком случају известава дотична општински суд, а у Београду квартови, и вода потребно упутство ради надзора над владањем и понашањем осуђеника. Све акте о овоме не треба слати нижим властима у продужењу, како се то практикује, већ засебним списима, како би свака власт о сваком осуђенику имала података ради потребне свиђенције, а виша власт ради контролисања ниже власти, како оне одређене им дужности врше.

3. Да судови општински сваког месеца подносе својој надзорној власти извештаје о владању и понашању осуђеника, па и напредне, кад год то потреба захте, а надзорна власт о истом томе шаље известај дотичном казненом заводу сваке године у месецу јануару.

4. Ове условно пуштене осуђенике, који чине испуне кривице, које се тичу јавне безбедности, која време проведе у бесповлици, који тумарају и удаљавају се из места свога становања без одобрења месне власти, који се друже са људима који су под сумњом да чине зла дела и на које се у опште сумња да чине крађе и друге кривице, — надлежна полицијска власт дужна је, у смислу чл. VIII. зак. о условном отпуштању кривца и правила за извршење тог закона, по претходном увиђају својим образложеним решењем вратити казненом заводу, да тамо остатак осуде издржи, кад њено решење постане извршно. У случајевима који одлагања не би трпели, тамни се осуђеници могу одмах и у притвор стављати до извршности решења о њиховом повратку у казнени завод.

Уредно наређујем начелству да тражену му известај одмах пошље господину Министру правде, ако то до сада већ није учињено.

Председнике општинских судова и кметове, који би били забави у вршењу ове њихове дужности, надзорна власт нека казни по закону о општинама; а него упко и ја ћу казнити одговорног полицијског среског или окружног чиновника по зак. о чинов. грађ. реда, ако ове дужности пренебрегне, и ако му кривица не би била тежег рода, у ком ће се случају дати дисциплинском или редовном суду.

Начелство ће ову моју наредбу саопштити свима нижи. чиновницима и општинским председницима, кметовима и деловођама општинских судова.

ПБр. 10469.
14. јуна 1907. год.
у Београду.

Министар
унутрашњих дела,
Наст. Н. Петровић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

У кривичном поступку нису, као у грађанском, предмет доказа само оне чињенице, које странке изнесу пред суд, већ искључиво оне, које су од важности за одлуку, која се има да донесе, па било да су те чињенице поднеле странке, било да је суд у току истраге сам за њих сазнао. У толико је предмет доказа идентичан с предметом одлуке кривичног суда. Те важне чињенице могу бити *стварне* као: место-начка радња, време, место те радње, средства, последице и т. д.: или могу бити тзв. *унутрашње чињенице* као dolus и culpa, намера, заблуда и т. д. Даљаз оне могу бити *позитивне* и *негативне* чињенице. Негативне би чињенице биле н. пр. невиност, alibi, па и непостојање каквe чињенице, што је случај код кривичних дела не знања (Unterlassungsdelicte, у ужем и ширем смислу (delicta omissionis и per omissionem commissa). Код оних кривичних дела кривичноправно је важно доказати, да једна чињеница не постоји, јер је то непостојање битно обележје кривичног дела и од њега зависи примена казненог закона. Тако н. пр. ако је дете угушило стога, што га мати намерно није хранила, то је нехрањење у овом случају важна негативна чињеница; онде се има доказати да храњења није било, т. ј. непостојање храњења, јер од тога зависи примена казненог законика. Негативне чињенице имају се доказивати на исти начин на који и позитивне; стога нити је немогуће нити је нарочито тешко утврдити непостојање каквe чињенице, јер је могуће доказати позитивне чињенице, с којима се чињеница, која се пориче, никако не може слагати или ни у ком случају поред оних не може и она наступити, н. пр. кад се хоће да докаже околност, да оптуженик због убиства није желео наступелу смрт, то се та околност утврђује таме, што се докаже постојање побуде са које се само жели живот а не смрт.

Предмет доказа су, као што је речено, *важне чињенице*, од којих зависи судска одлука. Кад то стоји, онда настаје питање, које чињенице у поједином конкретном случају чине предмет доказа? Свака судска одлука мора се наслањати на извесна правна правила или законске прописе, и та правна правила нам казују које чињенице у поједином случају имају бити предмет доказа. Судске одлуке могу бити материјално-правне или процесноправне природе према томе, да ли се она доноси на основу правних правила узетих из материјалног Кривичног Права или из формалног Кривичног Поступка; стоји ли само и чињенице, које су важне, па по томе и предмет доказа, да узимамо или из материјалног или из процесног права. — Прва група оних чињеница добива се из материјалног Кривичног Права, и овде су најважнији предмет доказа оне чињенице, које су основица пресуди, т. ј. које се изводе из законских наређења, на којима почива пресуда. Овамо долазе на пример месту чињенице, које одговарају законским обележјима извесног *специјалног кривичног дела*. Тако н. пр. ако је предмет тужбе крађа из § 220, то ће у овом кривичноправном спору бити предмет доказа прво чињенице у којима се огледају законска обележја крађе, а која су та обележја казује нам § 220, на основу кога има да се изриче пресуда; законска обележја, па по томе и предмет доказа, по § 220 јесу: 1. *стварј*, 2. *туђа* ствар, 3. *покретна* ствар, 4. *из туђег притежања*, 5. *узимање* и 6. *намера*, која мора у себи обухватати сва остала битна обележја. На другом месту предмет су доказа чињенице, у којима се огледају *општа обележја*, која су свима кривичним делима заједничка на и овоме, које је предмет тужбе као: радна способност учиниочева, противправност, кажњивост и т. д. Једном речи, предмет су доказа сви моменти како објективног и субјективног, тако и општег и посебног corpus-a delicti. Сем оних, предмет су доказа и оне чињенице, које не припадају баш битним обележјима, corpus-y delicti кривичног дела, већ у којима се само огледају

основа за одређење казне. То су прво чињенице са којих се казна може поништити или ублажити (поништење и ублажење окол ности); даље ту долазе отежавне и олакшавне околности; и најзад све оне чињенице или основи са којих се искључује казна или које имате привичност једноме делу.

У другу групу долазе *процесне* чињенице, т. ј. чињенице, које се добијају из Кривичног Поступка; и од њих зависи судска одлука, те су према томе и оне предмет доказа. Овамо долазе на првом месту такве процесне чињенице од којих зависи, да ли се у опште пресуда по једној ствари може донети, и, пр. од тога, да ли је суд, који изнађа пријатно дело, за исто стварно надлежан, записи, може ли се по том делу донети пресуда или не и т. д. Онде, даље, законски зрошеци, који говоре о надлежности, казују, које чињенице имају бити предмет доказа. Ово исто преда и за све остале чињенице, од којих у првом реду записи садржај других одлука, које се доносе у току поступка, а пресуда тек посредно, тако и, пр. решење о томе, хоће ли се који судија изузети, решење о притвору; решење о томе, хоће ли се један сведок притворити ако неће да сведочи; решење о одлагању претреса и т. д. Сва ова решења записе од истинитости изнесених процесних чињеница, те следствено морају оне бити и предмет доказа. Које су пак то чињенице, казују законски прописи, на којима има свако од поменутих решења да се основе.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

ОПШТИНА

(наставак)

По члану 16 закона о фонду за накнаду штете настрадалима од рата, казне се општ. органи са 10—50 динара. Овуду изриче *Министар народне привреде*;

По чл. 146. зак. о монополу дувана, општ. чланици, који ради дуван без дозволе, поред казне из чл. 142. дужни су са положаја; по чл. 157. такође и, ,з, и е, казне се општински органи са 10—30, 20—50, и 20—30 динара за само побројане прекршаје. Овуде изриче *Монополска Управа*;

По § 42. закона о заштити од сточних заraза у општ и о мерама за угушивање тих зараза, казне се одговорни општински органи са 400 динара или до *два месеца затвора*, ако пропусте да изврше коју од тамо побројаних дужности. Казне ове изриче полицијска власт; и,

По § 24. грађ. суд. пост. кажњавају се општ. органи са 5—50 дин. за неизвршење пресуда. Казну изриче полицијска власт; и,

Верујући и сами, да је остао који закон овде непомењут, по коме су такође прописане казне за општинске органе, ми налазимо да је ово доста што смо изнели за потврду онога нашега тврђења, да тај факат, што се многе власти јављају у улози надзорних власти, са правом кажњавања, омета правилан рад власти и чини забуну и пометњу, коју смо напред истакли.

На сваки начин, иване и недостаци садашње општине не састоје се само у ономе, што смо ми довде изнели.

Има још много и много узрока, који садашњу општину чине неспособном за позив, који јој је наметен.

Рећати све те узроке апсолутно је немогућно колико због положаја места, у коме се овај напис штампа, толико и због тога, што би се сама ова ствар протегла у бесконачност.

Због тога сада да пређемо на питања, каква би требала да буде општина, па да одговара признаима и потребама наше земље и народа.

Наравно, да смо ми далеко од тога, да овде сада правимо формалан пројекат новога закона о општинама. Не, то не мислимо чинити.

Ми ћемо само истаћи у главноме основе, на којима треба заснивати нову општину, а ово остало биће би ствар нарочитих комисија, ако би се још нашло некога, да се и на ове писање осврне, и да се сагласи са тиме, да садашња општина не жала и да је треба мењати.

Дакле:

1. Прво што истичемо, то је велика општина.

Ни једна општина не може бити мања од 1000 пуноћетних грађана.

Изузетак се може учинити само у местима где су географске прилике тако неповољне, да се не могу спојити тодика села, да попуне горњи број, али и ту не може бити мања од 500 грађана.

Ако се спајање ових општина не би могло извршити споразумом самих села, онда оставити право државној власти, да груписање сама изврши.

Како је, међутим познато, да су власти државне, много пута ово груписање вршиле с обзиром на партијско расположење села, то се постарати и унети одредбе у закон, које би онемогућиле ове политичке — партијске шикањације.

Једна од тих мера била би и, пр. ако би се остављало право жалбе против овога груписања Државном Савету, који би, с обзиром на даљину места, тешкоће приликне у општ и т. д. могао мењати ово груписање.

Могло би се, у осталом, и само груписање вршити у пеку руку уз суделовање његово;

2. Законом подвојити организацију варошких (овде разумемо и варошице) општина од сеоских.

Београду, нак, оставити изузетан положај, регулисан такође законом, јер њега, као престоницу, не треба ни мешати са варошима.

Организацију ову уделити тако, да општине у чисто својим унутарњим стварима остану потпуно самоуправне, а у колико се јављају као државне јединице и вршиле извесне послове за рачун њен, установити јак и осетан надзор државних власти;

3. Председница општина како варошких тако и сеоских, сем окружних градова, бираће се само из редова ненапоминаних и неупућених државних чиновника.

Избор овај може бити тајним гласањем као и до сада.

Ми верујемо, да ће многи поћићи свој глас против овога предлога, да се право избора председника веже само за један ред људи и у неку руку искључе мештани, нарочито по сеоским општинама, али ми тврдимо, да ће ти протести бити безразложни.

На овај начин ми би пензиони фонд спасли на половину, јер би се за сне време председниковања скидали са државног буџета, који је већ пренео 5 милиона динара, пошто би плату примали из општинске касе.

Плата председника не би могла бити мања по сеоским општинама од 2000 динара, а по оним испод 1000 пуноћетних грађана од 1000 динара.

Највећа плата председничка могла би бити по сеоским три, а по варошким до 4000 динара.

(наставиће се)

Димитрије С. Калајџић.

СУДСКЕ ИСТРАГЕ И ПОЛИЦИЈА
као нарочита наука

(НАСТАВАК)

Приликом откривања и испитивања трагова, више или мање видљивих и свршених, треба увек обраћати пажњу и на оближње и позније, који се налазе на самим ноктима. Питањем овим нарочито се занимао Д-р Кутањ, од кога позајмљујемо овај интересантан факт:

Приликом једног убиства нађено је, пред обијених врата, парче кравље хартије којим је злочинац, како је по свему изгледало, брисао свој крвави прст. Осумњичени је пронађен тек после два месеца. На нокту средњег прста његове десне руке налазила се скоро зарасла рана од убоја. Познат да објасни порекло и време ове ране, осумњичени је изјавио да се случајно повредио пре шест месеци. Ово је дало повода Д-р Кутању да студира израшћење ноктију и код окривљеног и код других лица, и да назад утврди: да нокти расту по 1 м. м. недељно. Изузетак од овога чине нокти на великим прстима ногу, који расту четири пута брже. Није било тешко утврдити, после овога, да је бељега на нокту осумњиченог била стара свега два месеца, и да је проузлазила услед задобијене повреде приликом обијања врата.

Поменемо још, да за откривање невидљивих трагова треба употребити и микроскоп у свима оним случајевима, у којима луна није довољна, а понекад је корисно комбиновати и једно и друго.*

д) Мрље и остали трагови.

Међу траговима које злочинац, по извршеном злочину, оставља у продазу, или их задржава на самом себи, мрље заузимају врло важно место. Под мрљама се, са гледишта истраге, подразумева свака модификација боје, или присуство какве стране материје на површини човечјег тела, или на ма каком предмету, која природа и време постанка могу допринети утврђивању идентитета једне личности, или улоге извесног предмета у криминалној афери. Мрље су, дакле, као и отисци, трагови прве врсте. Суштина је отисака у облику, а мрља у природи. Код првих треба испитивати слику и форму; код других материју.

И ако откривање и анализање трагова спада поглавито у дужност вештака — судског лекара — ипак је неопходно потребно да и истражни органи, који су први на месту извршеног злочина, буду детаљно упознати са свима питањима, која се односе на предмет мрља по истрагу, као и са начинима на који се оне могу сачувати и предати судском лекару у најбољем стању. Колико се и колико пута предају стручњацима, у циљу вештачења, одело и разни други предмети са којих су, услед неумешности истражних органа, нестали најкарактеристичнији знаци мрља!

* Опширније о употреби микроскопа видети у „Полицијском Гласнику" за 1901 год., бр. 27.

Тврдећи, да је питање о мрљама у току последњих година постало једно од најразличнијих питања у домену судско полицијских истрага, професор Лакасањи вели ово:

„У колико судски лекари морају бити способни и стручни приликом испитивања мрља, у толико, опет, органи сигурности морају бити обазриви и вешти приликом њиховог откривања и чувања".

* * *

Мрље, које се најчешће налазе на месту извршеног злочина, или на самој жртви, или на осумњиченом, или на оделу и предметима који су имали удела у извршеном злочину, јесу од крви, од ње, од блата, затим од изметина и мокраће и, најзад, од остатака човечјег ткива. Све ове мрље веома су корисне за истрагу, и у многим доскадашњим случајевима доприносе су откривању крвнаја.

Голо око није довољно за откривање мрља, већ треба узети у помоћ лупу и пажљиво испитати: патос, застирке, постељу, јадове, огледала, плафон, браве, кључеве, степенице и т. д. Понекад ће бити потребно, да се дигне под патос. Ово онда, ако се у материји између дасака налазе остаци већ упијене крви. Треба још знати, да се мрље често пута много боље откривају према пентачкој снеги, хамни и т. д.) но према природној светлости. И у једном и у другом случају луна је неопходно потребна.

Једном већ откривене мрље треба умети сачувати за даљу истрагу. У овом циљу неопходно је потребно, да истражни органи још на самом прегледању месту овоме тачно речима нађене мрље, и означе њихову димензију, боју и њихов положај. Описивање ово може се корисно допунити копирањем, предузимањем и фотографисањем нађених мрља. За фотографисање мрља, које се налазе на материјама угасито — жутим, угасито — зеленим и црвеним, треба употребити ортохроматичне плоче са жутим филтром између објектива и мрља за фотографисање.

Многобројна су и драгоцена обавештења, која нам могу пружити мрље, описане и сачуване на изложени начин. На основу крвних мрља, које се у праци најчешће сусрећу, могуће је реконструисати извесне сцене злочина, и одредити на коме је месту у одаји жртва ударена. Крв, која је шибала на пресечене артерије, јако се познаје по ситним кваљашама. Према месту на коме се ове кваљашке налазе на одећу и телу осумњиченог, може се утврдити положај жртве у моменту напада, као и сам начин напада.

У једном случају нађене су крвне мрље само на једној погавици панталона, и то при крају ове, на антеро-интерној страни. Познат да објасни присуство ових мрља, осумњичени је изјавио да му је кратка из једне руке на бутини, али је прегледом тела констатовано да ова рана никад није ни постојала.

Крвне мрље доприносе веома много и демаскирању вештo извршених злочина, који се на први поглед јављају као несрећни случаји или самоубиства. Тако су случаји у којима убица своју жртву баца са каквог уздигнутог места, или је гура у провалију, или је меће на пут и на железничке шине, а све у циљу маскирања извршеног злочина.

У једном подруму, на дну степеница, нађена је једна мртва жена, на коју је секцијом утврђено, да је умрла услед ране на лобањи и преломљеног кичме. На зиду, у величини 4—5 стопа изнад степеница, нађене су мрље од крви, за коју је неосумњиво утврђено, да је шила низом из артерије. На десном сандом оку погинуле налазила се, међутим, рана са отвореном артеријом. Пошто се констатовало, да је апсолутно немогуће, да ова из ове ране доспе чак са дна степеница — где је жртва нађена — до крвавог места на зиду, то је било јасно, да је рана на сљепом оку задана изнад степеница, и да је жртва потом бачена доле, што је, у осталом, и истрагом утврђено.

Положај крвних мрља на месту извршеног злочина и у непосредној околини може нам такође помоћи да утврдимо место на коме је жртва ударена и простор по коме се вукла пре него што се коначно строшотала. Решење ових питања веома је деликатно, али се ипак могу поставити неколико општих правила. Тако:

Ако је жртва пала и умрла на месту, на коме је и ударена, крв ће се налазити искључиво поред тела. На падовима и удаљењим местима, а понекад и на плафону, у овим случајевима једино се могу наћи трагови од крви, која је млазевима шибала из повређених артерија.

Ако се у соби или на извесном простору налазе широке крвне мрље у већем броју, може се с разлогом претпоставити, да се рањена жртва кретала пре него што се строшотала, или да је по смрти преношена. Велика количина крви на једном месту доказује нам две ствари: или да је ударао био толико силан да је искидао артерије и умртвио жртву, или да се жртва — ако се пригледом леша не утврди ово прво — вукла са места на коме је ударена до места на коме се највише крви налази, где је и умрла.

Али нам крвне мрље могу пружати и друга, исто тако корисна обавештења.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Д. Ђ. Аџимић.

УПУТ ЗА ПОЛИЦИЈСКЕ И ОПШТИНСКЕ ВЛАСТИ[1]

приредио **Ђорђ. Ј. Ђорђевић**
начелник округа.

Овакве књиге изазвана потреба да се покажу полицијским органима, општинским и државним како треба вршити дужности које су им разноврсним законима, наредбама и расписима додељене, а да доиста многи од њих не врше своје дужности онако како би требало довољно

[1] Задовољство на овом одмах књиге г. Ђорђевић уприличио је забаве и вечу свога стања сарадника г. Димитрија Кнежића, начелника окр. у пензији, који ће се задржати чим ова буде штампа-

је позната ствар. Томе су узроци врло различити. На страну друге, који нису ван знања, најзанимљивије је узрок несређености наших полицијских органа. И свако упућивање, свако учење оних и оваквих органа, мора се похвалити, јер се мора признати, да је врло мали број органа полицијских, који познају све законске прописе и друга наређења, по којима су дужни вршити своју службу; или ако их и познају, рђаво их примењују, или зато, што не разуму суштину каквог законског наређења, или зато, што не знају какав распис, објашњење и тумачење, које с тим законским наређењем стоји у вези и допуњује га.[1]

Овоме наводу потврда је и сам „Упут" г. Ђорђевића.

У којико је похвално писати упуте, у толико је још похвалнија одлука министрова упућујућих дела да омогућава њихово издавање, пошто је то поред осталога, скопчано и са материјалним трошковима, само што би министарство требало да за овакве ствари расписује конкурс и да помаже само оне радове, које, по стручној оцени, то доиста заслужују. Није сваке године потребно да министарство помоћи издавање какве књиге од сумњиве вредности или ће омогућити издавање неке којом се доиста могу користити они којима је намењена.

Конкурсом би се учинило много: наиздао би се већи број радника и министарство би могло у исто време дакати и правац у коме би шта и како требало урадити.

Зато баш, што „Упут" г. Ђорђевића, није помоћи заслужио на конкурсу, могло је се и десити да буде похвалног и ако то не заслужује.

Да ово доказемо.

„Упут" г. Ђорђевића није зборник закона, наредаба и расписа по полицијској струци, и ако му је то главна садржина, јер у њему има пиначених „објашњења и теоријских разлагања и тумачења," а није ни упут, како то писац каже, или бар није добар упут, пошто та „објашњења и теоријска разлагања и тумачења" нису свуда оригинална и што је најгрлавије није свуда тачна, те ако би их они, којима су намењена, усвојили, они би имали само штете. А што је баш чудљиво, то је, да ово што се у овој књизи има сматрати као оригинално пиначено, није добро.

У самом делу нема никакве системе, материјал је до зла бога рђаво распоређен те је с тога врло тешко њиме користити се. Уз дело нема садржаја, а морао је бити и без регистра опаснот нагкап има, јер овај који је „Упутг" придат не познаје збуљчи ред. Као пример како је распоређен материјал у овој књизи навешћемо да се о бабицама говори у рубрици о мареним декарима (стр. 86.)

Тешко је, врло тешко, у овој књизи одвојити пиначеве оригинале од туђих позајмица. Писац није сматрао за потребно поменути имена писаца чијим се радовима служио и ако има читавих стаиова позајмљених без икаквих ограничења или обележја. У Србији до душе литература својина није заштићена законом, али се иаак сматра за обавезно поменути име онога чијим се трудом користи.

Требало би врло много времена и простора у листу ако би хтели на „Упута" одиозити све оно што је туђе, а што написао није означио као такво, од онога што је у ствари пиначево. Изостављамо пренисивање појединих закона, наредаба и расписа у целини или у појединим деловима, и ако су они у тексту тако изведени као да су то пиначеве мисли и проналасци, али ћемо навести само примере туђих радова, које је писац „Упута" уписао у своју књигу без икакве ограде то изгледа као да су и то пиначева „објашњења и теоријска разлагања и тумачења," како су у предговору „Упута" вели.

Упоредићемо предавања г. д-р Јованоника — Батута, хонорарнога професора Универзитета и партају „Упута" г. Ђорђевића, која говори о попредама, и упоредићемо расправу о трагачима који је 99. године штампана у „Полицијском Гласнику" и предавање г. Батута о томе са оним што је г. Ђорђевић у „Упуту" о трговачима штампао као своје. За јачи доказ исписаћемо верно текстове:

Српски народни предавања г. Јованоника у школи 1884/5 год. стр. 225.	Упут г. Ђорђевића. стр. 220.
„Ако се које питање и на њ нађу се већу на ките места поврде, опда уследи тиме доказе сумња да је лопнина тим поврелама пре дошла и отуда настаје закључак: јесу ли те поврелине учињене за време суда, и друго питање које ваља ту да се расправи: јесу ли те поврелине учињене за живота или после смрти. Према томе судски лекар има да одговори на ова поврелине на ова три питања:	„За повреле на лешини потребно је, да лекар (вештак) утврди: јесу ли те поврелине биле узрок смрти или су те поврелине учињене на живом или су учињене за времена оруженога напада.
1. Какви је природи, ако је поврела учињена, и да ли се не често пута шта и више начина?	„Према томе лекар је дужан да констатује:
2. У коју врсту спада така поврела по сумњиви, т. ј. је ли лака, тешка или смртоносна, па ако ни ово поврела нису ни лака ни тешка разлози."	„1. Какви је природи учињена повреда, а по исгуштву и из које начине.
Стр. 316.	„2. У коју врсту спада та повреда: је ли лака, тешка или смртоносна (ако што нам законодавни прописи); и
Ако се питање шта можда и не тиче суда, већ рећи и трагу, који је нашим на трагова прве, он мора рећи суду:	„3. Је ли повреда учињена пре или после смрти."
„1. Је ли то траг од врсте или које друге повређености.	Ст. 350.
„2. Мало доказати, је ли тај траг, ако је од прве, и чиновник крви или от врсте или животиње, као: куроа и т. д.	„У само тим случајевима потребно је особу вештака утврдити.
„3. Кад је то доказано да је тај траг човечја прв, а не животињска, онда се може послати може доказати и то: је ли прв баш од крвнога суда или је та прв потекла и зоон доспела, случајно, напр. из какве чирв, пропиета, од крварнице из носа зуба, шкрлоа, женског прва и т. д."	„1. Јесу ли трагови и врсте знаци од крви или од каког другог човечјега;
	„2. Ако су трагови од крви је ли крв људска или од каког животиње, и
	„3. Ако су трагови и врсте од крви, је ли крв из здравог рана, од повреде каквим уређењем или је крв из женског порекла, из носа, из зуба, из чира, из шкрлоа, од удеда бушног или сличних и т. д."

Све ово, што је г. Ђорђевић штампао (без икакве ограде) случајеви истргао[2] упореди са предавањем г. Батута, видеће се да је то само напад на предавања г. Батутових, онакав какав по неки студенти гарнишу о њему, само што је овај извод г. Ђорђевић, на многим местима рађено другим редом него што је у предавањима изложено.

„Полицијски Гласник" Бр. 21/20 стр. 132. и 141.	Упут г. Ђорђевића Стр. 253.
Кад говорио на поља форензика..... Добра ствар са можемо с једне стране добити сигур..... Главно је да кад уме обратити пажњу на то да је тиме добар, онда уме треба тражити законите појединости.	„Кад говорио на поља форензика, мора се нарочито обратити пажња на то да је тиме добар, онда уме треба тражити законите појединости.
„Кад имамо ли нашли се ворку, кажу, да нестанак стоке, врло и врло вероми је да је то планирано. Најпре треба напасти једно извесно имање и пустити земље које је у њу напасли и онда тек онда може истражење је кућном прегледу.....	„Кад имамо ли нашли се ворку, кажу, да нестанак стоке, врло и врло вероми је да је то планирано. Најпре треба напасти једно извесно имање и пустити земље које је у њу напасли и онда тек онда може истражење је кућном прегледу.....
....„али врло је важно да се већ брата воли врло пажњу ворк. т. ј. да се сумње оцени..	„Тај посао врши ли на овај начин: врло треба пренети и добро оцењивати стоку, који хоћеш да ворнирам, т. ј. да не треба показати ово врсте моје су научаро у њих, или пријатељ, пријатеље земље, и друге; а ако у њој буде воли, ту треба сумњати или приликама покушати и испитати, да ли је ово тако чињеницу не подвели на жало тачак облик стоне.
....„или се опазе ужасе се једни суд и трећина тога суд кажуће се вели знати се у ту воду ова пријава. од тиме имаћи пашњом" и т. д.	„Кад се стоца доказало пронесло — пропусти — знаћи је треба испитати врлином или жалбу да ли писац воли дакле доказати ворку воју ваља доказати.
	„Само ни изнимно врши се на овај начин: у наше суд знаћи се тако пеште мање је полезније поступе, а за тим се нашло нашло нашнесе ствари крашке" и т. д."
Стр. 362.	Стр. 254.
Кад се нама добра спасе можемо се употребити и онако кое је по нама тут боли се гнило. За воли можемо употребити и онако кое је по нама тут боли се гнило. Ако можемо употребити у свакој прилици само не онда нама имамо онда се спасе нама у пису, пошту и пошаљи, ту те треба нашкала нашлих. Форме се онда и затим је при нашкала нашлих. Дакле не треба заборавити да је она затако нама по оригинал.	„У место гипса може се успешно употребити растопљени восак, а он се може употребити као и гипса у пихтом балту. За овај восак не треба ни какве нешшине, јер прошто растопљена воска може се отиску и шкло се шкали изваљити форму. Ове треба водити рачуна о томе да је форма од воска чим шкло нала од спасе, у којој је изливена. Восак се може спирати у спону без обзира јоу је једном спон нак кашше.

Нешодно је овде неисрављивати све јер би то значило преписивати четири петине текста оне књиге. Требало би вршити упоређење и са текстовима појединих закона, јер је г. Ђорђевић и њих на врло много места у целини или скраћено навео не чинећи никакве ограде и томе неука читаоца може довести у заблуду да је то знање пиначево, или, ако позна текст законски, да ли је верно преписан. Али из напедених примера види се на који је начин постао велики део њиног г. Ђорђевића. Преметаље реда речи или реченица и стапова није могло сакрати напор, а ако се боље загледа види се да су мисли на оригинала овом компилацијом, бар услед тога, изгубиле много од своје вредности. Пример за ово имамо на стр.

---

[1] Овде спада и „Упут" г. Ђорђевића.

[2] Ако се ово не сматра за истргање, онда не знамо шта је истргање.

238, упућа, где г. Ђорђевић вели, да је мушко семе нађено на одећу женске најсигурнији доказ о извршеној обљуби, ма да тако у оригиналу код г. Батута не стоји.

Све ово могло би се, само са још више разлога рећи за полицијску уредбу штампану на стр. 333. „Упута." Г. Ђорђевић је препштампао полицијску уредбу са свима оним примедбама и резоновањима која је изнео г. Душ. Алимпић у расправи штампаној у „Полиц. Гласнику" за 1906. год. Г. Ђорђевић није ништа нашао ново, а није сматрао за потребно ни поменути име г. Алимпића. Ради уверења ми молимо читаоце да сами изволе упоредити расправу г. Алимпића са оним што је г. Ђорђевић штампао.

О погрешном налажењу г. Ђорђевића да та уредба служи као поступак за извиђање и суђење и оних иступних кривања за чије извиђање и суђење није прописан никакав поступак ни ћемо говорити на другом месту.

Писац „Упута" не може се заклонити за оно што је на наслонном листу стајало „приредио," јер је та једна реч недовољна за овако штампану и награђену књигу, у којој на 520 и неколико страна штампаног текста има једна петина пишчева оригинална рада.

Да пилимо какав је упут то, што је писац у њему изнео као своја „објашњења и теориска разлагања и тумачења." Наиме,ђемо само што је најважније и оним „редом" како је у овој књизи штампано.

1. Говорећи о дужностима поћних стражара (стр. 6), писац вели:..., а према бескућницима и сумње раскалашним и дрским лицима могу се употребити и острије мере, а у крајњем случају и затвор о коме се *мора одмах и пресуда донети*."

Ако би ко послушао овај упут морао би ноћу, над ноћни стражара доведу са узиле какву скитњицу која је ухваћена на делу каквог иступа, будити „иследе свеле" и начелника окружног (у окр. местима) те да се иследење изврши и пресуда донесе, а то се нигде не ради. Чак и Устав је предвидео (чл. 9.) да је то често немогућно и наредио је кад се неко може притворити и без решења и без пресуде, као што је кривичним судским поступком предвиђено кад неко може бити притворен и без саслушања.

2. На страни 17. „Упута" стоји: Полицијски надзор као *административна казна* „може се употребити и употребљава се кад у једној општини учестају крађе и вршење других казнимих дела."

Закон је, пак, тачно одредио за која се дела може ова казна употребити § 4. а. полицијске уредбе; и према томе не може се рећи да се примењује због крађа и *других* казнимих дела, већ само кад у једној општини учестају *крађе* као *наслеђене*. Ко би се користио „Упутом" помислио би да се и за поништаје ствари или друга дела могу суњмња лица стављати под надзор.

Тако исто писац погрешно каже да суд општински има право стављати под полицијски надзор лица која буде осуђио због дела просте крађе чија вредност прелази два динара, али најдуже до три месеца (стр. 18.

По чл. 94, тач. 4. б. закона о општинама (који је закон доцније од наређења у § 4. а. алинеја 5. полицијске уредбе) суд општински извиђа и суди све крађе чија вредност прелази два динара уз казну затвора досуђивати и полицијски надзор до годину дана, а не само до три месеца као што писац „Упута" каже (в. §§ 320. и 320. б. прив. зак.).

(наставиће се)

Душ. Николић

ПОУКЕ И УПУТИ

За дуг извесног члана задруге може се узети у попис, према § 471. грађанског судског поступка, само оно имање за које се несумњиво утврђује, да је његова својина по делу који му као задругару припада.

За обезбеду 5360 динара са 12% год. интереса, колико Јевта В., трговац из Свилајнца, има давати Мити В., трговцу оданшњем, по решењу прворазредног Пожаревачког суда од 21. октобра 1905. год. № 26456., власт среза ресавског узела је у попис покретност дужникову.

Дужник Јевта, приликом пописа, изјавио је: да пописана покретност, која се у притежању његовом и брата му Вукосина налази, није његова својина, већ маје ног. Анте В., бив. његова ота, чију мајку, по тестаменту, сада престављају наследници, Антини унуци: Радован, Анта и Мата, синови његовог брата Вуксана и покојног му брата Саве.

Старасци масе поч. Анте: Тимотије К. и Најдан М., на протоколу код среске власти 2. новембра 1905. год. изјавили су: да је заиста пописана покретност својина масе поч. Анте, коју представљају напред поменути његови унуци, па су молили, да се пописата покретност ослободи пописа.

Пуномоћник повереница Мите, Мих. М., адвокат, није признао право својине пописане покретности појављеном *расподару* маси поч. Анте, односно старасцима Тимотију и Најдану, зато, што своје право нису ничим доказали.

На основу изложеног и § 466. грађанског судског поступка, власт среза ресавског решењем својим од 25. новембра 1905. год. № 21238. уврстила је старасце масе Тимотија К. и Најдана М., да у року од 15. дана, по извршности овог решења, поведу парницу код надлежног суда и докажу, да је пописана покретност маесена, а не дужника Јевте.

По жалби старасца масе Тимотија и Најдана, ово је решење одобрило начелство округа моравског решењем № 6389/906., а решење овога Министар Унутрашњих Дела својим решењем од 14. марта 1906. год. IIA№ 5143.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је да решење Министрово не одговара закону из ових разлога:

Као што се из акта овог предмета види, стоји као несумњив факт, да је дужник Јевта у задружном односу са братом Вукосином, његовим синовима, и Матејом, сином пок. му брата Саве. Њихови имовини односи регулишани су тестаментом њиховог оца, односно деде, пок. Анте В., по коме су Јевта и Вукосан наследили сваки по трећи део од покретности, а који је тестамената решењем непосредног судије Београдског прворазредног суда од 18. септембра 1905. год. № 25348 оглашен за снажан, и налази се у простом препису приложен актима овог предмета (жалба Министру Унутрашњих Дела).

Према овакоме стању ствари, полицијска власт погрешно је поступила, кад је, с обзиром на § 466. грађанског судског поступка, уништила на парницу жалитеље као старасце масе пок. Анте, да за насу, односно њене малодетне наследнике, докажују право својине пописаге покретности, која је нађена у задружној кући и на задружном имању.

У овом случају полицијска власт могла је према § 471. грађ. суд. поступка да у смислу тестамента пок. Анте узме у попис део који припада дужнику Јевти за дуг Мити И. по решењу судском о одобреној забрани од 21. октобра 1905. год. № 26456. Само овај део имањине дужника Јевте може се сматрати као његов и у његовом притежању, а не и остали делови његових задругара.

За остале делове задружне имањине које потиралаз Мата оглашује за својину Јевтину, полицијска власт требала је њега, према § 466. грађ. суд. пост. упутити на парницу, те да путем ове докаже, да су својина Јевтина, а не његових задругара.

Тако исто и старасце малодетних задругара, кад полажу право на сву пописану покретност, у смислу наведеног § 466. требало је упутити на парницу за доказ, да узети у попис део имањине дужника Јевте није његова својина, него малодетника.

Како полицијска власт није онако поступила, то је Министар погрешно оваљбеним решењем одобрио поступак полицијске власти, изражен у решењу начелства окр. моравског № 6389/906. г. и решењу начелника среза ресавског № 21238/905. г. — С тога је Државни Савет одлуком својом од 8. јуна 1907. године № 4075. поништио оважбено решење Министрово.

По закону о производњи, увозу и продаји барута, лица ухваћена у прикривању не могу бити осуђени на солидарно плаћање казне, већ свако посебице.

Реџеп Р., из Радовца, и Асан С. из Равне Баље, пресудом начелства округа врањског од 8. јануара 1907. године № 237., за прикривање 300. кгр. барута, кажњени су са 3000 дин. тако, да ту казну плате солидарно. У исто време, начелство је одлучило, да се, уз ухваћени барут,

вреће и коње, продаја и један револвер, који је одузет од пријумчара Рецића.

По изјављеним жалбама, Државни Савет одлуком својом од 6. априла 1907. године № 2390, на основу чл. 9. закона о производњи, увозу и продаји барута и тач. 14. чл. 144. Устава, поништио је горњу осуђбену пресуду начелства само с тога, што је начелство одлучило, да се и одузети револвер, уз остале ухваћене и одузете ствари (барут, вреће и коње, продаје у корист барутанског фонда, јер револвер не долази у оне предмете, који се, по чл. 6. и 7. закона о производњи, увозу и продаји барута, могу одузети и продати у корист барутанског фонда, пошто није ни справа ни средство за израду барута, нити пак служи као средство за увоз истога.

Начелство је, успављајући ове савезне прописе, донело нову пресуду 20. априла 1907. год. № 5812., којом је Рецића и Асања казнило са 3000 динара тако, да плаће солидарно за ухваћеним 300 кгр. барута и одлучило, да се барут, вреће и коњи продају у корист барутанског фонда, а одузети револвер да се врати осуђеном Рецићу.

По изјављеним жалбама, Државни Савет нашао је, да осуђбена пресуда начелства не одговара закону са ових разлога:

По чл. 7. закона о производњи, увозу и продаји барута, ко се ухвати да барут, или остале распрскавајуће смесе, увози са стране, казниће се са 10 динара за сваки килограм; а по чл. 8. истог закона, ако се од осуђеног не би могла наплатити новчана казна, биће она или у неколико, замењене са затвором, рачунајући за сваки 10 динара дан затвора. Према томе, као што се види, ови законски прописи не предвиђају солидарност, те је и начелство неуредно у осуђбеној пресуди одлучило, да се жалиоци, за ово дело кријумчарења 300 кгр. барута, казне са по 10 динара за сваки килограм *тако да ону казну плаће солидарно*, већ је сваког посебице имало осудити на плаћање те казне на ако је не би могао ову или у неколико платити, онда би му се, по чл. 8. поменутог закона, заменила затвором, рачунећи за сваки 10 динара по један дан затвора.

Са напредњега, Државни Савет је одлуком својом од 8. јуна 1907. год. № 4131, поништио осуђбену пресуду начелства.

М В.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине радањевске, актом својим од 28. марта ове године Бр. 980, пита:

„По чл. 17. закона о основним школама, председник политичке општине уједно је председник и школског одбора, или ако је он страни, онда га заступа дајевски кмет.

Да ли се извршно седнице школског одбора, председник школског одбора сталио је у дужност послодоји учитељу да напише позив, за чланове одбора, али учитељ то није хтео учинити, јер је то вели, дужност самога председника.

Моли се уредништво за обавештење: ко је дужан да напише позиве за седнице школског одбора, да ли учитељ, па да то поступе председник, или то може чинити сам председник (или ако је неписмен да тражи по селу писмене људе?

Ово је обавештење потребно да би се знале дужности и избегли сукоби."

— На ово питање одговарамо:

Кад је по чл. 56. зак. о народним школама ја не по 17-ом као што суд вели председника политичке општине, једновремено и председник школског одбора, а учитељ, опет, послодоја у овоме одбору, онда је и чисто и разумљиво и јасно, да све послове и око сазива и иначе у одбору, има да спрема учитељ, као послодоја, а не лично председник, који је много пута неписмен.

Из оне реченице у чл. 57-ом, која гласи: „Председник сазива седнице према потреби послова," не може се извести за њега и дужност да сам напише позиве, јер је он по чл. 56. као председник у послодоји, да тај посао стави у дужност учитељу или управитељу као послодоји одбора.

У осталом, за жаљење је што је и оваква ситница могла изазвати сукоб између учитеља и председника, на чак и једно овакво питање, јер су и један и други били дужни, да се уздигну изнад својих личних осећања, кад је пред очима један виши и општи школски интерес.

II.

Суд општине б. баштанске, актом својим од 12. маја ове год. Бр. 1944, пита:

„Кад се по § 10. закона о сувоземним јавним друмовима за кулучење главе узимају: у задругама које броје једну главу та једна, које броје 2, једна; које броје 3, две; 4 — две; 5 — три и 6— три кулучење главе, како се онда броје и узимају оне пореске главе, које су ослобођене личног пореза, биле оне још са киме у задруги или саме, биле да су порезе ослобођене услед неспособности било престарелости. Управо, рачунају ли се за кулучење главе и подлеже ли личном кулучењу ако су ослобођене личног пореза, или не?"

— На ово питање одговарамо:

Закон о сувоземним јавним друмовима од 15. априла 1864. године, који је ступио у живот 1. јуна исте године, донесен је за време трајања прописа о данку од 20. децембра 1839. б. маја 1850., 2. марта 1860 год. и т. д. јер закон од 17. августа 1861. г. није ни уопћен у живот.

Према томе, чл. 10 закона о сувоземним јавним друмовима, морао је имати на уму само оне данашње главе, које су онда постојале.

Закон о порезу од 2. октобра 1864. године, укинуо је сва поменута предња наређења, а законом, опет, о непосредном порезу од 14. јуна 1884. укинут је и овај закон, и уведен са свим други порески систем.

Према томе, наређења § 10. зак. о сувоземним јавним друмовима, у колико се односе за дотичне главе, не могу да траже наслона на садашњи порески закон.

Питање о кулучењу, има да се реши даље по духу друге тачке става прног § 10. зак. о сувоземним јавним друмовима.

По њему, пак, куће, која има једног пуноделног члана, даје једног радника, два — једног, три — два и т. д.

Да ли су ове пуноделне главе ослобођене плаћања личног пореза или не, то не може да ослобађа њих од обавезе личног рада или замене, јер ни разна законска наређења о порезу, нити пак сам закон о сувоземним јавним друмовима, није нарочито изузимао и ослобађао тако звано изметачке главе — привремено ослобођење пореза.

III.

Суд општине прњаворачке, актом својим од 26. априла ове године Бр. 1380, пита:

„Да ли §§ 15. и 16. полицијске уредбе вреде за учињене прекоје по §§ а, 326, 327. 328. 332. 339. 341. 342. 344. тач. 3. 357. тачке 1. 359. 363. 369. 372. 375. 382. 391. под. А. и 395. за сва та дела, да се казна затвора може одмах праменити и да се осуђени из затвора жале, или ове одредбе вреде само за крадљивце, скитнице и слуге"?

— На ово питање одговарамо:

Пресуде донесене за кривце из поменутих §§ а могу се извршивати одмах према свима грађанима, а осуђенима остаје право да се на извршењу оних жале; само што се скитницама, крадљивцима и слугама неће примати замена затвора новцем, а свима осталима мора чим за-мену понуде.

Као што се из самога законског наређења види, тако је остављено властима да извршење одмах предузму, али оне то не морају увек чинити, него само у случајевима, кад је потребно да се углед власти одржи; да се заштити чија имовина или личност; и у опште кад кривац величином своје кривице или дрскошћу изазове потребу, да се пресуда одмах изврши.

Према томе, кад год не стоји какав јак разлог да се извршењу пресуде одмах приступи, треба пружити могућност осуђенима да се жале, и тако види да ли је пресуда умесна или не.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Ову намеђу 6. и 7. октобра прошле год. страна срска полубрског, округа ваљевског ухватила је у селу Радобићу, истог среза, дана чију фотографију налазимо, и као посне сумњиво — јер се пушало оно пуна и стаја — предала га општој српској власти. Пред овом је ухапшени изјавио, да се зове **Милоје Боровић**, и да је родом из села Мачкића, среза

златиборског. Од испраса, које су код њега нађене, оцрњачка је гласила на име **Уроша Боровића**, а једно уверење оригинарице поткрадуће на име **Милоша Боровића**.

Да би се, према овоме стању ствари, уверио о идентичности ухапшеног, среска власт задржи га у притвору, и обрати се за потребно изјашњење начелнику среза златиборског, али притворени узвуци пријаву и побегне из среског дворишта 7. октобра пр. год.

На 20 дана по овом бегству начелник среза златиборског, по трагању среске власти из Мионице, ухапсио је Милоша у Мачкату, и по парочитом жандарму упутио га у Мионицу. У путу — на Бачевцима — Милош почне бегати испред стражника, али овај опали за њим из пушке и пребије му неваљану леву ногу. Рањени бегунац пренет је у најближу окружну болницу, где га и сада налази. Предпоставно је, да ће у леву ногу остати вечито сакат.

Ова два дрска бегства Милошева побуђују сумњу да је он извршио какво теже кажњиво дело, које надлежна власт још није ушла у траг, јер је, у противном, необјашњиво зашто је свој живот излагао опасности, бежећи испред жандарма.

Да би се ово изашло, начелство окружја ваљевског актом од 23. тек. мца Бр. 5305, послало нам је фотографију Милошеву ради изношења у јавност и прибирања потребних података о његовој прошлости.

Публикујући ову фотографију, уверавамо моја сва она, који би о Милошу што више знали — што би власти од користи било — да то саопште својој најближој полицијској власти, којој се препоручује да о свему одмах извести, начелство ваљевско.

Милош има 26 год., расте је високог, доброг је разлиља, очи су му зеленкасте, бркови плави, мали и ретки, свеђ је у опште.

ТРАЖЕ СЕ

Драгомира Лукића, бив. робијаша из Завођа, среза рачанског, који је пре неколико дана отпуштен из места пребивања, и до сада није пронађен, траже начелник среза рачанског актом Бр. 6044. Драгомир је био осуђен због опасне крађе и са осуде је пуштен на условни отпуст 27. августа 1906. год., а осуда му истиче 6. октобра 1908. год. Стар је 28 година, омален, у лицу рован, прћаст; од одела имао је на себи гаће и кошуљу од дебелог платна, сиве од белог сукна, на ногама опанке а на глави при шешир. Нека га сва полицијска и општинске власти потраже и пронађеног спроведу поменутом начелнику.

Косту Јованковића, циганина поритара из Јошанице, среза ваљевског, који нам је жалбом јесени дана затвора, тражи начелник среза ваљевског актом Бр. 17504. Јачина опис Костин непознат је. Пронађеног треба спровести поменутом начелнику.

ОГЛАШЕН ЗА ХАЈДУКА

Радоје Карапић, земљоделац из Доњег Дубља, среза драгачевског, објавом начелства од 27. маја тек. год. Бр. 5093 познат је нам и осталим попод власти, да се у року од 20 дана преда најближој полицијској или судској власти, или иначе ово није учињено, то га је исто начелство решењем својим од 11. јуна ове године Бр. 5945. а на основу члана 10. закона о јавној безбедности, огласило за хајдука и ухапшено са 1500 динара. Награда ова издаће се оној, који га убије, ухвати, или полицијској власти помогне да то учини.

Радоје је стар 28 година, добро развијен, косе и бркова смеђих, очију угасито-сивих, од особених знакова има једну врху длаку у величини 2½/1·5 см., на левој слабини за 3·5 см. у лево од пупчане.

ИСО ЈЕ ОВО?

Жена, чију фотографију изношемо, нађена је оних дана у атару села Драгочинаца, среза бељичког. Говори врло добро румунски, док на овом језику не уме да каже ко је и одакле је? Судећи по свему, жена сва душевно је болесна, па је дао тапна побегла из места рођења. На молбу начелства окружја морачког изношемо јој фотографију и молимо све оне, који би о њој што знали, да то одмах јавне

својој најближој власти, којој се препоручује да о свему одмах извести начелство морачко. Непозната је упућена у ћупријску окружну болницу на испитивање.

ПОТЕРЕ

Крађа стоке. Ноћу између 23. и 24. тек. ш-ца непознати лопови украли су два вола из обора Ђорђа Пегре, из Бубовчеа. Један је во матор 5 год., шарен, рогова белих и при врху су мало прна, са жутом. Други је во матор 7 год., боје жуто-сивкасте, на грудима има белу длаку, рогова белих и при врху мало црних, жигосан је. Денешња начелника среза пегочиног Бр. 7021.

Обраћа се свима осталим полицијским и општинским властима на ову поправу.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник. Душан Ђ. Аламић

БРОЈ 28. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 8. ЈУЛА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК" излази једанпут, а кроз потребе и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године, код своје полицијске власти, а износи: 20 динара на годину за државне и официјске надлештва, а за све друге претплатнике у износу 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника" не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Председника Министарског Савета, Министра иностраних дела, и Министра унутрашњих дела, одликовани су:

Орденом Белог Орла
ПЕТИМ РЕДОМ:

Михаило С. Зотовић, начелник округа ужичког;

Василије Митић, начелника округа тимочког, и

Ђорђе Луковић, начелник округа крајинског.

Орденом Светог Саве
ЧЕТВРТОГ СТЕПЕНА:

Д-р Никола Ђорић, окружни физикус.

Орденом Светог Саве
ПЕТОГ СТЕПЕНА:

Димитрије Петровић, начелник среза босанчичког;

Андреја Стојићевић, начелник среза подринског;

Љубомир Вуловић, начелник среза јадранског;

Д-р Добривоје Гер. Поповић, лекар среза ресавског, и

Д-р Димитрије Антић, лекар среза жичког.

Орденом Св. Саве
ТРЕЋЕГ СТЕПЕНА:

Мизорад А. Вујичић, начелник округа подринског.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 29. јуна 1907. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за инспектора друге класе Министарства унутрашњих дела Бранимира Ј. Рајића, начелника округа у пеновић.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 29. јана 1907. год. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за благајника Министарства унутрашњих дела, с платом од 5052 динара, Стевана Бобића, инспектора треће класе истог Министарства, по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 29. јуна 1907. год. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секретара прве класе Министарства унутрашњих дела Миленка Чабрића, секретара друге класе истог Министарства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 29. јуна 1907. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника друге класе среза крајинског Николу Ванића, начелника треће класе среза ресавског;

за начелника треће класе среза ресавског Душана Јеремића, начелника исте класе среза деспотовачког, по потреби службе;

за начелника треће класе среза деспотовачког Јована Спиридоновића, полицијског писара прве класе среза пожаревачког Петра Милићевића, полицијског писара прве класе среза јасеничког, округа смедеревског;

за полицијског писара друге класе среза јасеничког, округа смедеревског, Срећана Трифковића, пређашњег полицијског писара.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 29. јуна 1907. год. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Алекса Давидовић, начелник прве класе среза крајинског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја, с пенсијом која му припада по годинама службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 27. јуна 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Никола Митриновић, благајник Министарства унутрашњих дела, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја с пенсијом која му припада по годинама службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 27. јуна 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Велимир Чумић, полицијски писар друге класе среза ваљевског;

Велимир Протић, полицијски писар друге класе среза пиротског, и

Радисав Суботић, полицијски писар треће класе среза посавског, округа ваљевског, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусте из државне службе у интересу истог.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 3. јула 1907. год. у Београду.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., одобрена су решења Народне Скупштине, сазване у прва редовна сазив за 1. октобар 1906. године, од 7. јуна 1907. године, која гласе:

„да се село Горња Жапска, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садашње општине буштрањске, у срезу нчинском, округа врањског, и споји са општином преображенском, у истом срезу и округу.“

„да се село Тулово, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садашње општине велико-грабовничке, у срезу лесковачком, округа врањског, и споји са општином велико-конашничком, у истом срезу и округу.“

„да се село Брезовица, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садашње општине ланичке, у срезу рајеховском, округа подринског, и да само за себе образује нову општину под називом: општина брезовалачка, у истом срезу и округу“.

„да се село Смедовац, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садашње општине рогљевске, у срезу неготинском, округа крајинског, и да само за себе образује нову општину под називом: општина смедовачка, у истом срезу и округу“.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 14. јуна 1907. год. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу априлу 1907. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у тому месецу априла извршено је у Србији:

1. **Убистава**	38
2. **Детоубистава**	6
3. **Нехотичних убистава**	4
4. **Покушаја убистава**	26
5. **Разбојништава**	4
6. **Силовања**	3
7. **Тешких телесних повреда**	16
8. **Паљевина**	44
9. **Опасних крађа**	168
10. **Злонамерних поништаја туђих ствари**	19

Од извршених дела пронађено је:

Убистава	34 или	89·5%
Детоубистава	3 „	50 „
Нехотичних убистава	4 „	100 „
Покушаја убистава	24 „	92 „
Разбојништава	2 „	50 „
Силовања	3 „	100 „
Тешких телесних повреда	16 „	100 „
Паљевина	11 „	25 „
Опасних крађа	63 „	37·5%
Злонамерних поништаја туђих ствари	4 „	21 „

Највећи број убистава извршен је помоћу *затворног оруђа* (25), затим помоћу *оштрог* (6), помоћу *тупог* (6), и *ослањем* (1).

Узроци са којих су ова убиства извршена леже: у *међусобној свађи* за 23 случаја, у *освети* за 9, у *корыстољубљу* за 2, у *страху од казне* за 1 случај, и у *немерљивим побудама* за 1 случај. Узроци за два убиства непознати су.

Посматрана према местима, у којима су извршена изложена, убиства јављају се: у срезу косматском **3** (1 непронађено), у срезу расинском **3**, у срезу јабланичком **2**, у срезу косаничком **2**,*) и по **1** у срезовима: врачарском, посавском окр. београдског, колубарском окр. ваљевског, тамнавском, ваљевском, власотинчком, нчинском, крагујевачком, гружанском, кључком (непронађено), трстеничком, лесотоваклном, темнићком, бешничком, моравском окр. нишког, сврљишком, поцерском, јадранском, рамском (непронађено), ибарском, пиротском (непронађено), зубинском, подунавском, јасеничком окр. смедеревског, пожаревачком, драгачевском и жичком.

Детоубиства су извршена: у срезу лепеничком, **2** (1 непронађено), у срезу моравичком **2** (1 непронађено), и по **1** у срезовима: јабланичком (непронађено) и златиборском.

Нехотична убиства извршена су по **1** у срезовима: хомољском, пиротском, јасеничком окр. смедеревског, и златиборском.

Покушаји убистава извршени су: у срезу јабланичком **5**, у срезу подунавском **3**, у срезу косматском **2** (1 непронађен), у срезу деспотовачком **2** (1 непронађен), у варошн Прокупљу **2**, и по **1** у срезовима: нчинском, расинском, посавотамнавском, лужничком, пожаревачком, тавоснчком, тимочком, бољевачком, косанничком, добричком, врањском, и у варошн Београду.

Скоро сва ова дела извршена су у међусобној свађи.

Разбојништва су извршена: у срезу расавском **2**, и по **1** у срезовима: брзопаланачком (непронађено), и јадранском (непронађено).

Силовања су извршена у срезовима: гружанском, ираћанском и бољевачком.

Тешке телесне повреде извршене су: у срезу лужничком **2**, у срезу таковском **2**, у срезу ужичком **2**, и по **1** у срезовима: посавском окр. београдског, лесковачком, лепеничком, моравичком, расинском, деспотовачком (пронађена), нишком, мачванском, лужничком, голубачком (пронађена), таковском, орашком (пронађена), златиборском, црногорском, пожешком (пронађена), ужичком, врањском (пронађена), драгачевском (пронађена), жичком, и у варошима: Врању (пронађена), Ћуприји и Чачку.

Вредност ових ствари износи око **18.500** динара.

Паљевине су извршене: у срезу сврљишком **4** (2 пронађене), у срезу јасеничком окр. крагујевачког **2**, у срезу гочанском **2** (1 пронађена), у срезу трстеничком **2**, у срезу параћинском **2** (1 пронађена), у срезу ваљевском **2** (1 пронађена), у срезу пожаревачком **2** (1 пронађена), у срезу зајечарском **2**, и по **1** у срезовима: гочанском, подгорском, колубарском окр. ваљевског, власотинчком (пронађена), лесковачком, лепеничком, јасеничком (пронађена), моравском окр. нишког, нишком (пронађена), поцерском (пронађена), мачванском, лужничком, хомољском, ибарском, голубачком, подунавском, орашком, заглавском, тимочком, прокупачком (пронађена), ужичком, рачанском, пожешком, моравичком, драгачевском и жичком.

Вредност ових ствари износи око **9.000** дин.

Опасне крађе извршене су: у срезу подунавском, **10** (3 пронађене), у срезу гружанском **9** (7 пронађених), у срезу пожаничком **6** (1 пронађена), у срезу моравичком **6** (1 пронађена), у срезу неготинском 5 (1 пронађена), у срезу левачком **5** (2 пронађене), у срезу пожаревачком **5**, у срезу хомољском **5**, у срезу јабланичком **4** (1 пронађена), у срезу посавско-тамнавском **4** (2 пронађене), у срезу моравском окр. пожаревачког **4** (3 пронађене), у срезу бољевачком **4** (1 пронађена), у срезу гочанском **3**, у срезу косматском **3**, у срезу колубарском окр. београдског **3** (1 пронађена), у срезу крагујевачком **3** (две пронађене), у срезу подунавском окр. ваљевског **3** (1 пронађена), у варошн Крагујевцу **3** (2 пронађене), у срезу крајинском **3**, у срезу трстеничком **3** (2 пронађене), у срезу бањском **3** (2 пронађене), у срезу моравском окр. нишког **3** (1 пронађена), у срезу пиротском **3** (1 пронађена), у срезу загласком **3**, у срезу тимочком **3** (две пронађене), у Београду **3** (2 пронађене), у срезу врачарском **2** (обе пронађене), у срезу подгорском **2**, у срезу тавнавском **2**, у срезу власотинчком **2** (1 пронађена), у срезу јасеничком округа крагујевачког **2** (обе пронађене), у срезу брзопаланачком **2** (1 пронађена), у варошн Крушевцу **2**, у срезу ражањском **2** (обе пронађене), у срезу косанничком **2**, у срезу параћинском **2** (1 пронађена), у Нишу **2** (1 пронађена), у срезу зајечарском **2** (1 пронађена), у срезу рађевском **2**, у срезу расинском **2** (обе пронађене), у срезу ибарском **2** (1 пронађена), у срезу рачанском **2** (1 пронађена), у срезу трнавском **2**, и по **1** у срезовима: посавском окр. београдског, лесковачком, лепеничком, моречком, расинском, деспотовачком (пронађена), нишком, мачванском, лужничком, голубачком (пронађена), таковском, орашком (пронађена), златиборском, црногорском, пожешком (пронађена), ужичком, врањском (пронађена), драгачевском (пронађена), жичком, и у варошима: Врању (пронађена), Ћуприји и Чачку.

Вредност ових ствари износи око **18.500** динара.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу прокупачком **3**, у срезу јабланичком **2** (оба пронађена), у варошн Крагујевцу **2**, у срезу неготинском **2**, у срезу бољевачком **2**, у срезу ужичком **2** и по **1** у срезовима: јасеничком окр. крагујевачког, лепеничком, кључком (пронађен), расинском, ибарском и голубачком (пронађен).

Вредност уништених ствари износи око **2.500** динара.

*) Једно од ових убистава извршено су пеховљани Арнаути из Турске, пред турском царинском зградом „Рваз“.

Поред изложених дела у току месеца априла извршено је још у Србији и **24 самоубиства** и то: у Београду **3**, у срезу ваљевском **2**, у срезу таковском **2**, и по 1 у срезовима: грочанском, космајском, посавском окр. београдског, колубарском окр. ваљевског, лесковачком, пиротском, расинском, деспотовачком, темнићком, јасеничком, жабуковачком, нишавском, љубићевском, подунавском, зајечарском, дринском, и студеничком.

Она самоубиства извршена су оспалом 11, затрованим оружјем 9, дављењем у води 2, тровањем 1. Начин извршења једног самоубиства непознат је, јер је лош најзи отходао.

Узроци њиховом извршењу леже: *у болести* за 8 случајева, у *душевном растројству* за 5, *у жалости* за 1, *у грижи савести* за 1, *у рђавим материјалним приликама* за 1, и у *љубомори* за 1 случај. За остале случајеве узроци су непознати.

Један **покушај самоубиства** извршен је у Београду, тровањем, због рђавог материјалног стања.

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Текућа број	О К Р У З И	Убиства	Доказаних	Нема тачних података	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешко телесне повреде	Пљачкања	Остали кривци	Заложених лопова-штетних трећих стварн	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	5	—	—	6	1	—	—	1	12	—	3	—
2	„ ваљевски	3	—	—	—	—	—	—	3	7	—	2	—
3	„ крагујевачки	5	2	—	1	—	1	1	3	18	4	—	—
4	„ крајински	1	—	—	—	1	—	—	3	11	3	1	—
5	„ крушевачки	1	—	—	—	—	—	—	2	16	1	1	—
6	„ моравски	3	—	—	3	—	1	1	3	9	—	2	—
7	„ нишки	2	—	—	—	—	—	2	8	11	—	1	—
8	„ пиротски	—	—	—	1	—	—	2	1	1	—	1	—
9	„ подрински	2	—	—	1	1	—	1	2	10	—	1	—
10	„ пожаревачки	3	—	2	1	—	—	—	5	19	2	—	—
11	„ руднички	1	—	—	1	—	—	2	—	4	—	3	—
12	„ смедеревски	2	—	1	3	—	—	1	2	11	—	1	—
13	„ таковски	—	—	—	2	—	1	1	5	10	2	1	—
14	„ тимочки	2	—	—	4	—	—	1	1	—	3	—	—
15	„ ужички	3	1	1	1	2	—	2	3	7	2	1	—
16	„ чачански	2	2	—	—	—	—	—	2	14	—	1	—
17	Управа града Београда	1	—	—	1	—	—	—	—	3	—	3	1
18	**Свега:**	**38**	**6**	**4**	**26**	**4**	**3**	**16**	**44**	**168**	**19**	**24**	**1**

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског Одељења Министарства Унутрашњих Дела, 22. јуна 1907. год. АБр. 881. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

II. Предмет доказа не може бити:

1. све оно што је *немогуће*. Немогуће је пак оно, што с општеприхваћеним природним законима и законима мишљења стоји у отвореној противуречности. Тако н. пр. као немогуће не би се могло никоме допустити доказивање чињенице, да је видео човека, који је у затворену собу ушао кроз кључаницу, или да је нешто по води, или као што је један суд у Скотској 1754 испитао и заклео два сведока о томе, како су по неким небеским појавама сазнали за учињоца неког убиства[2]).

2. Предмет доказа нису *notorne* или *општепознате чињенице*. Notorne су оне чињенице, које су свакоме, или једном већем кругу људи, или једном отаљеку тако познате, да би апсурдно било нарочито их доказивати. Једна чињеница се сматра код суда notornom, кад је тачно и недвојбено знају све судије, које учествују у суђењу рачунајући ту и поротнике, ако кривично дело улази у надлежност поротног суда. Овамо долазе на првом месту чињенице, које суд сазна из службеног рада, из акта, н. пр. постављање старалаца, отварање стечаја и т. д.; даље чињенице, које су познате једном кругу лица извесног сталежа, позива и т. д.; затим знатније месни догађаји као: пожари, поплаве и овима слични; и најзад могу се поменути историјски и природни догађаји, које знају сви образовани људи. Нема сумње да notorne чињенице не могу бити предмет доказа и да у кривичном поступку за њих вреди правило: notoria non egent probatione, ма да за то нема нарочитог наређења у законику.

Приватно знање судије не чини чињеницу notornom. Ако је судија приватно сазнао какву чињеницу, која је од важности за одлуку, то се он може појавити као сведок, у ком се случају има као судија искључити. Не учини ли он, то се његово приватно знање не сме узимати у обзир приликом доношења пресуде.

Међу странкама се може породити спор око тога, да ли је једна чињеница notorna или не. То је могуће већ по томе, што једна странка не мора припадати оном кругу људи, коме је дотична чињеница позната. У таком случају има суд да изађи, да ли сматра ту чињеницу notornom или не. Сама notornост међутим не може бити предмет доказа. Ако се породи спор о истинитост notorne чињенице, то ће се та чињеница морати доказивати по општим правилима о доказу (сведоцима, вештацима и т. д.).

3. Предмет доказа не могу даље бити оне чињенице, код којих је доказивање *по закону* искључено. Случајеви законске забране доказивања у Кривичном Поступку су ретки, јер би такве забране стајале у противности с циљем поступка, и допуштао се само онда, кад баш јавни интерес тражи да се каква чињеница не доказује. Овај случај предвиђа § 91 т. 2. који забрањује државним службеницима, да сведоче нешто, чиме би дужност чувања званичне тајне повредили, док их не би од тога претпостављена власт ослободила[3]. Сем тога, законодавац забрањује доказивање и на других разлога н. пр. искључује доказ истине у случају увреде части из § 213 к. з.; тако исто је искључен противдоказ код судских протокола, нарочито код протокола претреса односно форми и садржине ако сама није лажна исправа. Најзад овамо долазе чињенице,

[2]) *Glaser*, Beiträge zur Lehre v. m. Beweis 55 прим. 2.

[3]) *Glaser*, Beiträge zur Lehre v. m. Beweis 55 прим. 3.

код којих законодавац у опште не допушта ни да се понуша доказивање у Кривичном Поступку. То су *пређудиџијална питања*, које су као истинита утврђена пресудом другог суда за коју је везан кривични суд, н. пр. по § 13 к. п. питање о постојању брака, које је утврђено пресудом духовног суда, не може бити предмет доказа у Кривичном Поступку, већ је кривични суд везан пресудом духовног суда односно тога питања.

4. Има чињеница, које по себи могу бити предмет доказа и које су важне за решење кривичне ствари, на крај не морају увек и одмах, чим се појаве, да буду предмет доказа. То су чињенице, које се по природи ствари и општем животном искуству морају *претпостављати* као истините, докле год се не појаве ма какви основи о противном. *Природна претпоставка*, дакле, говори за њих и све док то стоји, оне нису предмет доказа. Чим се, међутим, истакне сумња у нормалан ток ствари, одмах и природна претпоставка губи потпуно своју снагу. Судија више не сме такву чињеницу да узме за истиниту само по претпостављи, већ се мора доказивати тако, као да за њу не говори никаква презумпција.

Једна од најважнијих чињеница, чија се истинитост претпоставља, јесте *урачунљивост*. Правило је, да су сви људи душевно здрави, а не да су болесни, стога ће суд моћи поћи од претпоставке, да је то случај и са оптуженим противу кога је тужба подигнута. Душевно здравље, дакле, прикривено не мора да буде предмет доказа. — Исто је тако важна природна претпоставка код питања о узрочној вези између злочиначке радње и наступеле последице. Тако, ако је предузета једна радња, која је подобна да произведе извесну последицу, па ова одиста и наступи, то се може претпостављати да је баш та радња била узрок наступеле последице, и било би бесмислено тражити да се нарочито доказује, да ли ту последицу није произвео какав други догађај. — И код процене важних чињеница од великог је значаја природна претпоставка. Судија н. пр. претпоставља да је сведок, који на позиву дошао, одиста онај, који је позван. Правило је, да суду представе онај, који је позван, стога се идентичност претпостављена и не доказује све дотле док се не појаве основи за сумњу. Ако ово наступи, онда се тек мора нарочито доказивати идентичност појављеног с позваним.[3])

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

ОПШТИНА

(НАСТАВАК)

Код оних општина, где би за председника било изабрано лице, које има преко 3 односно преко 4000 дин. годишње пензије, више преко овога прима из државног буџета на рачун пензије.

Овакним изборомо интелигентнијих људи и већих административној служби и познатијих са законом, учинило би се, да послови у општини иду бољим путем, и то како они чисто самоуправни, тако и они чисто државне, јер би иницијатива била увек јача, него кад на положајима председничким седе потпуно неписмени или полуписмени људи а регулисало би се, поврће, и чиновничко питање, које дави Србију као тешка мора.

На овај начин сачували би од запасе и од материјалне штете толике добре домаћине, који су до сада пошли у апс и пропадали им имања само зато, што су били неписмени а руковали или били народбодавци на општинским и пореским рачунима.

Овим изборомо остало би, у осталом, неокрњено и право бирања и сам принцип самоуправе, јер би избор пак био као и до сада, само наравно везан за један род људи не у месту, него у целој земљи.

Уз сваку кандидатску листу за председника, наравно, да би имао и пристанак дотичнога лица, да ће се примити председништва.

Ми нећемо да попављамо, колико би било користи отуда што би на председничке положаје дошли људи спремни и интелигентни, који су из државне службе потиснути из партијских обзира, а колко би опет тиме био олакшан државни буџет, јер је то на људе наметне и писмене и јасно и разумљиво.

Наравно, да се ми нећемо ни осврнати на мишљења политичких шпекуланата и оних, који из тежње за понуђачком неће да погледају истини у очи;

4. Како нема изгледа, да ће се скоро завести установа среских судова, те општинске власти морају још дуго остати судске власти и по § 6. грађ. суд. поступка и по § 4. полицијске уредбе, то се само собом казује, да уз интелигентније председнике треба да седе и способни општински писари.

Како се показало, да много пута и јача школска спрема не пружа ону способност за извесне послове, коју имају људи који су на тим пословима провели дуже време и пажљиво их изучавали, то би као једино мерило за способност требало поставити испите.

Испити ови да обухвате све оно, што је једном општинском писару потребно да зна с обзиром на послове, којима се општински судови баве.

Испити да буду строги а оцена правична, како се у службу не би могли увући људи површне спреме.

Нико не би могао бити општински писар, који је ма кад осуђиван за бесчашћења дела.

Из § 15. и 16. полиц. уредбе набацити ону одредбу, по којој су пресуде општ. судова извршне, ако је максимална казна до 3 дана затвора, јер се чине силне злоупотребе и поткусурявају политички рачуни и инати.

Писаре учинити одговорним подједнако са председницима за све кривце, које се учине у служби, као и за накнаду штете.

У општинама, где је већи број општинских писара, један је секретар, а у општинама где је један, он се зове писар.

Секретари и писар судствују у суђењу грађанских и кривичних ствари са правом саветовања.

Ако би у раду председника и кметова запазили криминал, имају дужност и право протеста против такве радње код надзорне власти.

Писара прима у службу општински суд већином гласова, и увек по уговору на две године али нико не може бити примљен, који не подноси уверење о положеном испиту.

И млађи писари морају имати положен испит.

Општинског писара не може суд отпустити без доказане кривице, за све време трајања уговора.

Кривице, због којих може бити отпуштен, побројати нарочито у закону.

(наставиће се)

Димитрије С. Казајџић.

[3]) v. *Hein*, Lehrbuch 337, 338.

СУДСКЕ ИСТРАГЕ И ПОЛИЦИЈА

као нарочита наука

(НАСТАВАК)

Познато је, да се по морфолошким карактерима крвних мрља може разликовати крв човечја од крви животињске. У извесним случајима, опет, може се утврдити из којих је делова тела истекла дата крв, као год што се, помоћу микроскопа, могу у крви отворити извесни елементи, који могу корисно да послуже за утврђивање идентичности.

Један веома интересантан случај интерпретације крвних мрља публиковао је у *Журналу медицине и практичне хирургије*. Д-р Џон ‘ва Н. Орлеана: испитујући крвне мрље на једном оделу утврдио је, да су од крви човечје, и изјавио у исто доба мишљење, на основу присуства белих телица у мрљама, да лице, од кога је крвопролића крв на оделу, болује, или је скоро боловало од пастуше грознице. Мишљење ово показало се као потпуно тачно, јер је истрагом утврђено, да је жртва била у грозници за време самог убиства.

Приликом једног убиства у Асиријеру нађени су трагови крви на капуту једног осумњиченог. Упитан за узрок ових, осумњичени је одговорио да је као болничар присуствовао једној крвавој операцији, и да је том приликом свој капут случајно остављао на крвави операторски сто. Ово изјављење било је тачно у колико се односило на присуство операцији, али је испитивањем крви на капуту утврђено, да крвне мрље нису проузлазиле услед *операције*, већ услед *пројекције*.

* * *

И трагови изметина и мокраће, које злочинци понекад остављају на месту извршеног злочина, могу пружити врло корисна обавештења. Док нам изметине показују трагове хране коју је злочинац јео пре извршеног злочина, а понекад и обољења органа за варење, дотле састојци мокраће откривају патолошко стање индивидуе, и на овај начин олакшавају утврђивање злочиначког идентитета.

Откривање мрља и трагова на предметима помоћу којих се злочини обично врше: чекића, сикире, пожени и т. д., и који су нађени у притежању осумњичених личности, или на самом месту извршеног злочина, мора се вршити веома пажљиво и увек помоћу лупе. Нарочиту пажњу треба обратити на места, на којима гвоздје улази у дрвад, јер се на овим местима најчешће налазе остаци човечјег ткива. Остаци ови у извесним случајевима од огромне су важности по истрагу, јер несумњиво доказују да ли је заостало ткиво човечје или животињско.

* * *

Поред отисака и мрља, постоје још и трагови друге врсте, који су доста често веома важни по истрагу. Тако:

Ако је злочин извршен тајним оружјем, на основу нађеног куршума може се одредити врста употребљеног оружја, а понекад открити и сам злочинац.

У зависи Енглијској нађено је у лешу више куршума, који су били избрзданн у виду олука. Кад је испитана цев пушке, њене код осумњиченог, констатовано је, да је она била неправилно изолучена, и да су услед овога куршуми морали бити избрздани.

У случајевима пенача или задављења жртве, треба обратити пажњу на начин којим је чвор везан, јер то понекад може открити професију злочинца.

Остаци корпус деликата од нарочите су важности.

Приликом једног убиства у Дрездену нађено је у лобањи жртве шрстали врх пеликог пероруса. Код осумњиченог је, међутим, нађен један пелики пероруса са сечином без врха. Кад је нађен врх у лобањи упоређен са овим сечином, увидело се лако да се у сему подударају.

На основу трагова може се још утврдити да ли је злочинац био зеван, а овај факат може бити од врло велике користи по истрагу, пошто девети нису тако четти. Ако злочинац напада жртву с лица, он је удара у правцу с десна на лево, и обично у десну страну. Противно овом, т. ј. ако је жртва нападнута с леђа, рана је на левој страни и у правцу с лева у десно.

Приликом задављења остају на врату — као што смо већ поменули — отисци прстију и нокатију. Ако је убица био девак, отисак палца налази се на десној, а отисци осталих прстију на левој страни врата. Распоред ових обратан је код девојака.

Ако постоји сумња да је жртва спаљена, треба пажљиво покупити и испитати заостали пепео. Ако спаљивање није било потпуно — што је најобичнији случај — у овом пепелу могу се наћи остаци разних метала, дугмета и накита, који су припадали жртви. Чак и у случају потпуног сагоревања, у пепелу се могу наћи остаци костију, које је лако разликовати.

Писац најзад завршује ову главу о мрљама и осталим траговима кратким упутствима за утврђивање идентитета помоћу одела. Опширније о овом налази се у нашој књизи *Криминалистика*.

б. Професионални знаци.

До сада смо говорили о траговима свију врста, који допуштају истрази да открије злочинца, или да реконституише сцену извршеног злочина. Остаје нам још да испитамо разне знаке помоћу којих је могуће утврдити идентитет индивидуе, која не може или неће да га открије.

Утврђивање идентитета један је од најважнијих проблема у истрази. Готово свакидневно јавља се потреба за утврђивањем идентитета каквог појединца који прикрива право име, презиме и раније осуде, или каквог злочинца који одриче да да ма каква обавештења о својој личности, или, најзад, каквог непознатог лешева.

Елементи, који доприносе утврђивању идентитета било живих личности било непознатих лешева, могу се поделити у две велике категорије: *индивидуалне знаке* (професионални и тетовирани) с једне, и *научне знаке* (живе слике) с друге стране.

Приликом испитивања индивидуалних знакова на каквом лицу или лешу, треба са највећом пажњом испитивати све делове тела, почињући од руку на којима се, по правилу, налазе професионални знаци. Један велики број ручних професија производи на појединим деловима тела, а нарочито на рукама, специјалне модификације, више или мање трајне.

Код људи, који редовно носе терет на једном рамену, ово је раме развијеније од другог, а глава лако погнута унапред и ка другом слободном рамену. Људи, који су приморани да дуго стоје, добијају постепено раван табан услед пореметаја односа између тежине тела и свода ноге.

У пољачица и мокраћа радника, који манипулишу са оловом, живом и другим отровним материјама, налазе се трагови ових материја. На дрворезима радника, који раде теже ручне радове, налазе се, као што смо поменули, жуљеви, док бојадисци и опанчарски радници имају обојене нокте на прстима.

За откривање професионалних знакова на рукама од нарочите су важности нокти. У злочину Жоањеновом рука убијеног часовничара била је поњата по стању нокта на десном палцу, који је служио за отварање кућица на сатовима.

Приликом испитивања нокатију на њима треба посматрати: а) *боју*; б) *изокредено рашчење*; в) *правилну или је исшао пех*, и г) *нарочиту употребу*.

Нокти радника, који манипулишу са нитричком киселином, обојени су махагонско — црвеном бојом; од дувана нокти постају угасито — жути; код радника који шшоне које нокти су угасито-црвени и т. д.

Код радника на чишкима, нокат на левом показатељном прсту, којим чупају чиоде, необично је развијен; нокат на левом палцу обућара дебео је и тврд.

Приликом испитивања прашине и осталих материја под нокатима какве сеизвођени прах код бојадиса, масне материје код месара и кувара, остаци угљена код димњомеје и т. д. За испитивање ових материја треба узети у помоћ лупу, а за одређивање њихове природе потребно је, у извесним случајима, прибећи хемијској анализи.

Нарочиту употребу изложени су: нокти на десном палцу и показатељном прсту код шивала; нокат на десном палцу код часовничара и гравера; нокти на последња три прста код личности које свакидневно пишу, или какве друге етвари, и т. д.

* * *

После детаљног прегледања руку треба приступити прегледу осталих делова тела, и тражити на њима тетоноване знаке. Знаци ови доприносе веома много утврђивању идентитета, а понекад га и саме потпуно утврђују. Ово последње у онима случајевима, кад се састоје из имена, презимена, места рођења и доба старости тетонираних личности. Ломброзо и Ла-

касан публиковали су знатан број разних тетовираних знакова, помоћу, којих је могуће реконструисати персоналитет, па и цео живот тетовираних лица. Нарочито је важна Лакасањева колекција професионалних знакова, који обично представљају симпол професије тетовираних личности.

У својој студији: *О тетовираним знацима као знацима идентитета.* Тарду тврди, да се војнички символи: заставе, оружје, униформа налазе готово искључиво код лица која су дуго времена била војници. Он је налазио обућаре са тетовираним знаком у облику чизме: столаре са овим истим знаком у облику рендета, пиштере и подрумаре са тетовираним знацима у облику бурета и боце и т.д.

(наставиће се)

Д. Ђ. Алексић.

УПУТ ЗА ПОЛИЦИЈСКЕ И ОПШТИНСКЕ ВЛАСТИ

приредио **Бур. Ј. Ђорђевић** начелник округа.

(настављак)

3. На страни 18. „Упута“ пише даље, за стављање сумњених лица под полицијски надзор, „потребно је решење суда и одобра општинске“, а то није све. Надзор је увек казна, па макар он и административно било донесен, то правда и г. Ђорђевић, а по чл. 11. устава нико не може бити осуђен док не буде надлежно саслушан или законим начином позван да се брани, и онда, свако лице, па које се сумња да краће и паљевине чини, док но што суд и одбор донесу решење о његовом стављању под надзор, мора бити саслушано.

4. На истој страни „Упута“ стоји да противу решења којим је неко од стране суда и одбора општинског стављен под полицијски надзор има места жалба на непосредну државну власт на начин и за оно време као што је прописано у полицијској уредби.

Жалбу на ово решење не треба изјављивати непосредно државној власти него непосредном суду, ма да се практикује и једно и друго. По старој редакцији §§ 15. и 16. полицијске уредбе, жалба је доиста на оваква решења изјављивана непосредној државној власти као надлежној за размагрење свих одлука донесених по III части крив. закона и по полицијској уредби. Али, како су та два параграфа измењена, онда жалбу треба изјављивати непосредном суду, јер и у тексту § 4. а. полицијске уредбе пише: на начин и за оно време као што је прописано у полицијској уредби, а у полицијској уредби сад је прописано као што смо ми напоменули и као што неки судови и практикују (пример јагодински и крагујевачки непосредни судови).

У осталом изјављује ли се жалба непосредном суду биће више гаранције да полицијски надзор не буде злоупотребљаван и да не буде страх за политичке противнике.

5. На страни 25. „Упута“ г. Ђорђевић учи како ће се поступити са војним бегунцима који добегну у Србију и вели: „треба их претрести и саслушати тачно о свему, због чега су у Србију пребегли, па то саслушање њихе власти спровести њиним властима, тако да начелства окружна шаљу о томе извештај министарству унутрашњих дела. Добегле странце ове врсте треба упућивати у унутрашност или само“ и т. д.

О томе како треба поступати са војним бегунцима постоји наредба уредба коју је прописало министарство војно (7 фебруара 1903. год.) и која није штампана ни у „Полицијском зборнику“ нити је њу нашао г. Ђорђевић. По тој уредби војни бегунци се спроводе окружној команди дотичног округа и она им одређује место за становање.

6. На страни 36. „Упута“ стоји: Пасош се издаје за шест месеци (најкраће време за једну годину дана, а највише за три године (в. закон о таксама I. напомену бр. 30.)“

Ако се прочита напомена из бр. 30 таксене тарифе, на које се писац позива, уверићеће се свако, да се пасош може издати и за краће време од 6 месеци и на дуже од 3 године. Рок за који ће се пасош издавати мора се ценити по закону о таксама пошто у уредби о издавању заграничних пасоша није о томе ништа речено. Нарочито издавање пасоша за време краће од 6 месеци потребно је рад оних чиновника којима се пасош сме издати само за оволико време за колико имају право одлуствовати од дужности.

7. Она полициски органи, који се буду ограничили на то, да из „упута“ уче какве дужности имају и како их треба вршити, грешиће ако приме за исправно да наредбе о затварању механа и кафана неће (на основу § 326. крив. зак.) могу издавати само општински судови, као што то на страни 56. „Упута“ пише.

Те наредбе могу издавати и полициске власти а за Београд законом о општинама то је право одузето од суда општине београдске и остало једино Управи града Београда (чл. 95. зак. о општинама).

Овде нам је згодно поменути да г. Ђорђевић препоручује и издавање наредаба на основу § 326. крив. закона и за оне случајеве који су већ законом предвиђени (стр. 122.) што је сасвим погрешно и противно поменутом параграфу.

Тако исто г. Ђорђевић нигде није поменуо издавање потребних наредаба на основу закона о уређењу округа и срезова и ако је то врло потребно знати.

8. На страни 64. и 65. „Упута“ г. Ђорђевић је штампао своје мишљење шта и како треба урадити у хватању хајдука, и вели, кад се све то учини „несумњиво је да се хајдуку и зликовцу мораући у траг, да без изгонора мора пасти“.

Како ће се хватати хајдуци и шта све у даном случају треба предузети зависи од самих прилика, месних, временских и личних. Ту се не могу прописивати нарочита правила како ће се и шта радити и све зависи од умешности и увиђајности онога који руководи тим мерама. А да зликовац или хајдук не мора „без изгонора“ пасти знају сви они који су на гдекоје у Србији пришли потере. Најбољи је пример за то Тома Хајдук, који хајдукује у пиротском округу.

Код нас се обично против хајдука диже потера, али опе у општине нису давале позитивне резултате; оне су врло често само случајно наилазиле на хајдуке и хајдуци су њиак остајали, чинили злочинства док их нису потукли њихови јатаци или због удеше или из каквих других разлога. И кад то стоји због чега г. Ђорђевић препоручује потере и то онако какве су и досад противу хајдука код нас чињене?

9. На страни 115. „Упута“ г. Ђорђевић је штампао „Правила о уређењу хлебарница у Београду“, која је прописао министар унутрашњих дела 14. марта 1883. год. № 1327. и за њих на истој страни вели: „то што је казано за Београд изузев једино величине и пространства зграде потпуно важи и за некаре и хлебарнице у свима местима у Србији“.

Она правила прописао је министар унутрашњих дела на основу чл. 33. зак. о уређењу санитетске струке и чувању народног здравља, прописао их једино за Београд (тако су и названа) и, према томе, она имају важност само у реону варошн Београда, и све дотле, док министар унутрашњих дела по праву које му даје закон о устројству централне управе и закон о уређењу санитетске струке, не проширв надлежност ових правила за целу Србију, дотле се она не могу примењивати ван Београда.

(наставиће се)

Душ. Николић

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учитеља су нам она питања:

I.

Г. Жив. Рад. Спасојевић, правник — практикант среза голубачког, пита:

„Полицијска власт има да изврши пресуду по грађанској части над Х. У. за наплату привичних трошкова у суми од 300 динара.

На дан лицитације дође И. И. и пошто положи кауцију, а није изузетан по § 479. грађ. суд. посг., лицитира поднесано и продаја изложеног имања и лицитација остане на њему за суму од 450 динара.

Пошто је продаја постала извршном, полицијска власт позива купца И. И. на горе реченој продаји, да излицитирану суму положи по одбитку положене кауције, — но позвани купац не положи у остављеном року рест излицитиране суме, јер у опште ништа нема, и по § 484. гр. суд. пост. полицијска власт одређује пову продају на штету горереченог купца И. И.

На поновној продаји поднесано и већ једном продато имање осуђеног Х. У. добије највећу цену 2·50 динара, онда према § 484. грађ. суд. пост. прав купац И. И. има допунити диференцију; која постоји између прве и друге излицитиране суме, али је надлежним судом доказано да први купац И. И. нема ништа, те према томе

не може гореречену диференцију ни изнирити.

Учтиво се моли уредништво за одговор:

1.) Да ли полиц. власт сме да изложи продаји какво друго имање осуђеног Х. У. ради намирења рест 50 дин. крив. трошкова, као и трошкова причињених оно продаје у колико се не могу подмирити приходом кауције њног купца Н. Н., пошто се од њног купца није могло да ништа од узрока казати?

2.) Да ли полиц. власт треба да дозволи лицитирање таквом лицу, као што је купац Н. Н., које међутим није изузетно по § 479. грађ. суд. пост. већ је само спроводно а не расписује или презадужен? и

3.) Да ли полиц. власт има законског основа ради одређивања продаје каквог имања под противзахтевом да га има тај исти купац као што је Н. Н. кога штити § 471. т. 4. гр. суд. пост. да би се надоканадила горечена диференција у излицитираним ценама како би се испунили услови § 484 гр. суд. пост.?

У интересу правне кљижевности учтиво молим уредништво за одговор по могућности у првом наредном броју.*

— На ово питање одговарамо:

1. До измене става другог § 481. грађанског судског поступка од 14. јула 1898. године, ово је питање било чисто и за полицијске власти и за судове, јер је купац увек гарантовао за штету, на случај нове продаје, како положеном кауцијом тако и осталим својим имањем.

Овом, пак, изменом става другог, § 481, чија се садашња редакција битно разликује од оне предашње, поколебани су у одлукама и судови и полицијске власти, па чак и виши судови појединачно пресуђују у конкретним случајевима.

Тако имамо случај, да је један Првостепени суд. пресудом својом од 2. марта 1902. год. № 5940, наиао, да купац одговара за евентуалну штету само положеном кауцијом, и да тако треба разумети став други § 481. у вези са § 484. поменутога закона.

Апелациони Суд (II одељење) поводом изјављене жалбе, поништио је ову пресуду, налазећи да купац одговара и кауцијом и својим имањем, јер величина кауције није ограничила величину штете, нити су новом редакцијом § 481, поништена наређења § 484. и 465. тач. 6. грађ. суд. поступка.

Ову пресуду Апелационог Суда одобрило је и II. одељење Касационог Суда, решењем својим од 24. октобра 1902. г. Бр. 8278.

Противно овим одлукама, шабачки Првостепени суд, пресудом својом од 12. децембра 1902. год. Бр. 28357, наиао је да купац одговара за штету само положеном своје кауције, а не и осталим својим имањем.

Ову пресуду одобрила је Касација решењем својим од 22. априла 1903. год. Бр. 2596.

Као што се из овога види, питање ово у нашем правосуђу још није превазиђено, али ни разјашњено: да купац одговара за штету како положеном кауцијом тако и осталим својим имањем, јер би иначе наређења § 484. и 465. била бесмислена, и што сама редакција става другог § 481, не искључује у осталом ову одговорност;

2. По § 479. грађ. суд. поступка, поред осталих не могу се надметати и *презадужени*.

Под презадуженима закон разуме прво оне, чија би презаложеност била утврђена по прописима стецишног поступка, али не искључује ни оне, за које се до тога уверења може доћи и другим путем.

Искључујући оне пре и због тога, што не могу да изврше овакву једну праву радњу на своје име, и што не могу да да плате, закон оне друге — који нису под стечајем и презадужени су — искључује просто за то, што не могу да плате.

Кад је, међутим, закон искључио из ових разлога презадужене, онда су самим тим искључени из надметања и они, за које се несумњиво зна, да немају ничге ништа.

Према овоме, кад год чиновник, који врши продају, има непосредног уверења, да је неко од лицитаната пуки спромах, и да се као лицитант јавља само са намером да продају осујети, он ће, по што претходно саслуша и месну општинску власт, то решењем констатати и спречити му надметање.

Према томе, кад случај из чл. 481. и 484. грађ. суд. пост. не долази у оне случајеве, о којима се говори у тачци 16. § 471. поменута закона, онда се земљодељу не може продати имање за накнаду оне штете, која за дужника настуни продајом, вршеном на штету купца, ако не изађе правилна цена.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Ноћу између 6. и 7. пр. м-ца пакило су отворени пет вагона на београдској железничкој станици, пошто је са њих скинута пломба, и из једног од њих изнесених је једна бала платна, која је експедована на адресу г. Пере Горгуловића, трг. из Крагујевца. Те исте ноћи на железничком, пред магацином, обијен је и један сандук спремљен за експедицију, у коме је било разних земљичних контролних аката и рачуна, упућених од стране Главне Конзуле — бугарија начелнику округа топличког. Накнадним премером разбијеног сандука констатовала је диференција у тежини од 1.600 кгр.

За ове крађе ухапшен је **Јоца Белимарковић**, познати повратник и крадљивац, кога

Како су ова изигравања јавних продаја била и раније учестала, то је Министар унутрашњих дела, расписом својим од 28. августа 1865. год. ПБр. 6706, био наређио, да се сваки онај, за кога се утврди, да је лицитирао какво имање само у тој намери, да продају осујети, казни по т. 1. § 359. кр. закона за обману и превару.

Многи ће, наравно, рећи, да би употреба ово мере сада била несувремена, али би она, међутим, вероватно знатно ограничила изигравања јавних продаја од стране појединаца; и,

3. Ограничења, уписана у тач. 4. § 471. грађ. суд. пост. уписана су у једном општем интересу и као једна економско-политичка мера, да би се спречило осиромашавање нашега земљорадничког сталеж.

су полицијски органи још често пођи ухватили са покраденим платном.

Јоца не признаје извршење оних дела, већ тврди да их је извршио његов друг **Никола Марјчић**, из Ужица, који му је те исте ноћи дао платно на продају.

Јоца Белимарковић је лопов од своје 8 година. Извршио је до сада нису опасних крађа, због чега је био неколико пута судски осуђиван. Његов садашњи у крађи за који се сада налази у притвору — Никола Марјчић није се могао још пронаћи, и могуће је да је пребегао у Аустро-Угарску, пошто би одо заварао траг.

Никола је стар 19 година, неписменог стања; приврженост: носи полодво цивилно одело, пругасто; рошо пошуљу и шубару на глави.

Није искључена могућност, да су они и раније учинили још какво крађевно дело, и и

тога се изнова слика Војимарковићева, и умољавају со сие власти, да поновљу Управи полиције о њиховом разлици делима, ако су их где учинили, а у случају проналаска Николе, да га спроводно упуте Управи града Београда с позивом на Бр. 25041.

НАЂЕН ЛЕШ

26. јуна тек. год. избачено је Дунав према државном лесном расадишту у Смедереву леш, једног непознатог човека. Утопљеник је стар до 75 година, средњег раста, добро и сед; у цивилном оделу на коме има панове. У оделу му је нађен аустријски годишњи пасош, на име Светозара Зорића, обућара из Вршца.

Идентичност лешу утврдила је Зорка, жена Драгутина Николића, опанчара из Пожаревца, а њен утопљеника Светозара Зорића.

Протоколом секције над лешом нису нађени никакви трговни писмени знаци, али није искључена могућност, да је Светозар насилно уморен и бачен у Дунав. Немају осталих околности у прилог ове претпоставке осим и та, што при утопљенику није нађено ни новца, нити пак икакве вредне личне забелешке, док је Светозар, по тврђењу својне кћери Зорке, пре недељу дана узео из пожаревачке штедионице 1000 динара. Начелник округа смедеревског актом Бр. 6184, моли све полицијске и опште власти, и и приватне, да га известе, ако би што ближе знали о Светозару.

ТРАЖЕСК

Петра, сина **Тасе Јовановића**, из Крвовице, среза лесковачког, кога је пре десет дана нестало са цигана Тасе Ђорђевића, из Јарсиова тражи начелство округа нишког актом Бр. 14594. Петар је стар 16 година, високог стаса, плавог лица; од одела има на себи: црне чакшире, плаву антерију, сиву шајкачу кану, а на ногама опанке.

Сиима полицијским и општинским властима препоручује се, да Петра у свако доба потраже и нађеног упуте поменутом начелству.

Марка, сина Димитрија Цветковића, надничара из Параћина, пође је 27. пр. м-ца отсутовао од куће без знања својих родитеља и до сада није пронађен, тражи начелник среза параћинског актом Бр. 13478. Марко је стар 13 година, омален, округла лица, косе, обрва и очију црних; од одела има на себи: антерију од сукна, панталоне од интерије, на глави плитки шешир, а на ногама ципеле. Сређе се нашим сима полицијским и општинским властима да га потраже и пронађене спроведу поменутом начелнику.

Николу, сина Новака Николића, из Текије, пође је 13. пр. м-ца отсуствно од своје куће без знања и одобрења својих родитеља, тражи начелник среза кључког актом Бр. 5731. Никола је стар 20 година, висок, плав, коса; од одела има: беле сукнене чакшире, капут и прслук од сукна, на глави црн плитки шешир, а на ногама прсте опанке. Леву руку, коју је пре 15 дана сломио, носи завијену. Нека га сиа полицијске и општинске власти потраже и у случају проналаска упуте поменутом начелнику.

ПОТЕРЕ

Јован — Јаков Соколовић и **Марко Савић**, осуђивани пожаревачки казнени завода, побегли су 4. тек. м-ца са осуде. **Јован** је стар 40 год., високог стаса, очију жућкасто-плавих, смеђе косе; од особених знакова има: а) брадавицу величине сочива, за 4 см. испод и у десно од седмог кичменог обртаја; в) брадавицу величине кукурузног зрна, за 3 см. изнад и у десно од леве сисе; г) брадавицу величине сочива, за 16 см. испод седмога кичменог обртаја и за 1 см.; у лево од пупка. **Марко** је нак стар 32 године, средњег стаса, прне косе, плавих бркова, очију жућкасто-плавих; од особених знакова има: а) белегу од посекотине, рачвастог облика, величине 3|1·5 см., по корену палца, странн спољашње; в) белегу од посекотине непученог облика, величине 1.5 см. на прној фаланги десног палца; г) белегу од посекотине, неправилног облика, величине 3|1·5 см. на 1.5 см. на левом лобу. Нека сиа полицијске и општинске власти пажљиве потраже Јована и Марка и пронађене под јаком стражом спроведу Управи пожаревачког казненог завода с позивом на депешу Бр. 1823.

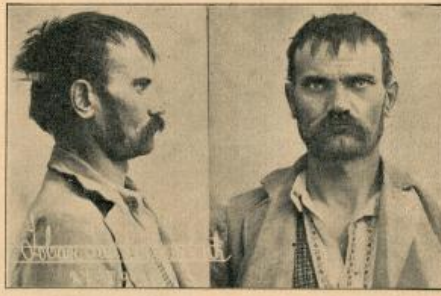

ПОВИШЕНА УЦЕНА

Решењем г. Министра унутрашњих дела од 27. ов. м-ца Пбр. 11439, а на основу чл. 12. закона о јавној безбедности повишена је уцена за оглашеног хајдука **Радоја Караџића**, из Доњег Дунава, среза драгачевског, од 1500 на **3000** динара; а решењем г. Министра унутр. дела од 30. пр. м-ца Пбр. 11639, повишена је уцена за оглашене хајдуке **Саву Р. Перића**, кујунџију и пређ. робијаша из Сирапова, и **Драгутина Јовановића**, тежака из Курјака, оба из среза расинског, окр. пожаревачког од по 500 на по **2000** динара. Ова ће се уцена одмах исплатити из дотичне касе свакоме, који их убије, ухвати или полицијској власти помогне да она то учини.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

Уредник. Душан Б. Јанићијевић

БРОЈ 29. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 15. ЈУЛА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски Гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, на свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у општ 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ по продаји се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за шефа одељења за рентгенизацију и ортопедију при општој државној болници Др. Животу Јанковића, досадашњег управника крагујевачке окружне болнице;

за просектора а да врши и дужност референта за јавну хигијену Др. Едуарда Михела, референта за јавну хигијену и вршиоца дужности просектора, и

за шефа одељења за болести грла, носа и ушију при општој државној болници, Др. Милана Стефановића, секундарног лекара одељења за сифилис, венеричне и кожне болести и вршиоца дужности шефа одељења за болести грла, носа и ушију.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 9. јула 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 66. закона о пословном реду у Државном Савету и с обзиром на тачку 8. члана 144. Устава земаљског, решено је:

Одобрава се Министру унутрашњих дела, да на оправке и доправке зграда крагујевачке окружне болнице може, по ревидираном и од стране Министарства грађевина под Бр. 4793/907. одобреном плану и предрачуну, утрошити суму од 5494·86 динара и надаље ставити на терет партије непредвиђених кредита Министарства унутрашњих дела за санитетско одељење, позиције број 4. буџета за ову 1907. годину, одређене на оправке и доправке постојећих болничких зграда.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 4. јула 1907. год. у Београду.

РАСПИС

Свима окружним начелствима и Суду општине града Београда.

По члану 4. финансиског закона за 1907. годину од 16. овог месеца, који важи од истог дана, а који је одштампан у „Српским Новинама“, бр. 135., од 17. овог месеца — „никакав нов државни порез нити у опште каква намет не сме се ударити ни прикупљати од народа, ако и у колико нема одлонца у овом закону, и закону о јавној безбедности.

„Они државни органи, који би наређивали или вршили разрез или прикупљали такве буџетом непредвиђене и неодобрене нове државне намете, па ма на основу каквог специјалног закона или решења, казниће се губитком чина и службе и одговараће материјално за привучене суме.

„Тако исто и самоуправна тела: окрузи, срезови и општине не смеју установити или наплаћивати никакав прирез, нарочиту таксу или ма какву другу дажбину, ако на то немају права и ограничења наведеном у ком земаљском закону, па и ако су до сада овакве дажбине, ма по коме основу, наплаћивали. Органи самоуправних тела, који би противно овоме пропису наплате вршили или ове наређивали казниће се по пропису § 114. казненог законика“.

У саопштењу овог, пређоручујем начелству, да о овоме законском наређењу одмах извести све подручне му власти полицијске и самоуправне: окружне, среске и општинске, са наредбом, да се истог тачно придржавају, а да према сваком оном, или онима органима поменутих власти, који би радили противно томе законском пропису, поступају по закону, па да часнице самоуправних власти предају суду за учињену кривицу, а државне чиновнике, по претходном извиђају предмета, брзо достављају надлежном Министру, ради даљег поступка по закону о чиновницима грађанског реда, и да сваку противзакону радњу спречавају.

Нарочито ће полицијске власти одмах забранити наплаћивање неких нијачних такса, које су поменутим законом изричито забрањене а које поједине општине наплаћују на пијацама, при уласима у вароши и по улицама, па ако би се и мимо тога продужило наплаћивање тог противзаконог намета, да се према одговорним лицима поступи како је напред наређено.

Општине имају право само на оне наплате, које су изложене у распису Министра унутрашњих дела од 7. фебруара 1905. год. ПБр. 3490., који је начелству у своје време достављен, у вези са расписом од 28. маја 1905. год. ПБр. 13.053., којим је такса по т. 14. на јавне забаве, свирке, певаче и певачице и разне вештачке представе укинута.

Међутим како су неке општине погрешно тумачиле тач. 13. у распису ПБ 3490/905. г. и наплаћивале таксу обављарску за само пристајање уз обалу, која је јавно добро, и послугу с оним делом земљишта поред обала, који је остављен слободан за општу употребу, то ће начелство објаснити општинским властима: да оне могу наплаћивати кирију (таксу) само на онај део земљишта, који би оне имале поред пловних река, а који би њима остављеног слободног простора био заузет за смештање каквих предмета. Ни у ком случају оне ту кирију не смеју наплаћивати за послугу са оним слободним простором поред пловних река, који мора бити остављен за јавну употребу у потребној ширини коју надлежна власт одреди (чл. 8. закона о водама и њиховој употреби), без обзира на то, чије је прибрежно добро.

Према томе, таксе обављарске по т. 13. расписа ПБ 3490/905. год. нису укинуте друго но кирије за употребу оних општинских добара, поред речних обала, која се налазе ван ових слободног реона остављеног за јавну употребу на шта општине имају права по чл. 86. т. з. закона о општинама, што је у поменутом распису и тачки нарочито и напоменуто.

Саопштавајући ову наредбу и Суду општине града Београда препоручујем му, на основу чл. 146, у вези чл. 142. и 143. зак. о општинама, да се по тој наредби од сада и управља.

ПБр. 11325.
14. јуна 1907. год.
у Београду.

Министар
унутрашњих дела,
Наст. Н. Петровић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

§ 8.

Терет или дужност доказивања (onus, necessitas probandi).[1])

У Грађанском Поступку влада начело поделе терета доказивања међу странкама. Странке су дужне саме у њиховом спору да доказују све правно важне чињенице и суд има само на основу таквих доказа да донесе одлуку, а ништа се не може уништити у тражењу нових доказа. Тужилац има да поднесе доказе, којима потврђава своје тражење у тужби; тужени има да докаже чињенице којима се утврђује неоснованост тужбе, а суд на основу поднетих доказа да донесе одлуку о спору, која између њих постоји. Настаје сад питање, да ли и у Кривичном Поступку постоји оваква подела терета доказивања међу странкама?

У Римском Кривичном Поступку на ово се питање има дати позитиван одговор, т. ј. у њему је, као год и у Грађанском Поступку, терет доказивања падао само на странке. Ово је долазило отуда, што је Римски Кривични Поступак био чисто оптужни поступак и што се у њему, па и у питању о терету доказивања, кретао у границама Грађанског Поступка. Исто ово преди и за средњевековни Кривични Поступак остали народа пре реценције, који је такође био оптужни поступак и који се ни у колико није разликовао од Грађанског Поступка. Терет доказивања падао је на тужиоца и оптуженог. — У Инквизиторском Кривичном Поступку међутим није могло бити ни речи о формалној подели терета доказивања, јер је ту судија био једини процесни субјект, чија је дужност била да за сво време извиђаја истражује све чињенице које би могло бити од важности за доношење пресуде. Он је био дужан подједнаком брижљивошћу да води рачуна како о ономе, што доказује кривицу оптуженог, тако и о ономе што утврђује његову невиност; у оба правца је он имао да прикупља важне чињенице и да их доказује.[2])

Тако исто ни данашња законодавства, а нарочито поједи, који су организовани на оптужном начелу, не знају за поделу терета доказивања у оном смислу, у коме је она изведена у Грађанском Поступку. Сама природа Кривичног Права доноси собом, да државни органи, који су и позвани за извиђање и суђење, имају да раде на расветљењу кривичне ствари без обзира на то, да ли су извесне чињенице такве, да оптуженог терете или га бране. *Формални терет доказивања*, по коме судија сме узети у обзир само оне чињенице, које су странке истакле и доказивале, искључен је из Кривичног Поступка, јер се не може да сложи с врховним начелом истраживања материјалне истине. Пресуда никако не сме зависити од тога, да ли ће странке изнесене чињенице изнети и доказивати, већ суд има и права и дужност да по службеној дужности учини све, како би пресуда почивала на материјалној истини. Остане ли поред свега тога каква околност или чињеница сумњива, то се узима као да је противно доказано и она се никако приликом доношења пресуде не може узети као основица. Тако и. пр. ако остане сумњиво, да ли је рађа извршена обијањем, то се оптужени може осудити само због просте а не због опасне крађе, јер се узима да никако и не постоји околност за наступање строжије казне. *In dubio pro reo.*

Формална подела терета доказивања не може се извести ни због неједнакости странака у Кривичном Поступку. Та неједнакост постоји на штету оптуженог, јер према њему увек стоји као тужилац лице, које је већ по праву — државни тужилац, и ту неједнакост мора суд да изглади тиме, што ће и без захтева оптуженог тражити и доказивати чињенице, које одлагивају његов положај.

У Кривичном Поступку, у коме влада начело официјалности, суд мора бити главни субјект за прикупљање доказа. Дужност је његова, да без обзира на жеље странака истражује истину; у том циљу може он тражити ноне доказе а може и одбацити оне, које су странке поднеле само ако налази да ни у колико не утичу на решење кривичне ствари. Али ни свега онога не може се извести, да је суд једини субјект за прикупљање доказа и да је улога странака по све пасивна. То не стоји већ по томе, што суд и при највећој брижљивости може погрешити, што може извесно важно доказно средство остати неупотребљено, и најзад што су поред јавног интереса у питању и интереси странака. Стога се најбоље одговара начелу материјалне истине, што се, поред суда, прикупљање доказа за поједине важне чињенице допушта и странкама.

Материјални терет доказивања постиже онога, чији су интереси у конкретном кривичноправном спору скопчани за утврђење какве одређене чињенице.[3]) Стога је дужност *тужиоца*, да прибави и изнесе доказ, којим се утврђује како биће кривичног дела, тако и кривична одговорност оптуженог. Међутим, терет доказивања постиже *оптуженог*, кад он тврди да постоје околности, које ниште кажњивост или које спречавају кривичну истрагу као и. пр. у случају застарелости, кајања код покушаја, надржавања казне у туђини и т. д. — Материјални терет доказивања постоји и за процесно важне чињенице, али се не може поставити опште правило, по коме би се уопште имало на кога пада терет доказивања. Дужност је оптуженог и. пр. да доказује месну ненадлежност, ако је истакне као протест на започето извиђање и т. д. Међутим, материјални терет доказивања пада на тужиоца и. пр. за то, да је тужба уредно и благовремено поднета.

Поред тога што материјални терет доказивања у првом реду пада на странке, ипак последњу и одлучну реч има суд као главни субјект за прикупљање доказа. Суд овде у главноме ради *доцнијуђи*. У колико су странке, прикупљајући доказе, изоставиле извесне чињенице, које се неизбежно морају прибавити и утврдити ради проналажења материјалне истине,

[1]) *Mittermaier*, Lehre vom Beweise 141 и даље; *Zachariae*, Handbuch II 419 и даље; v. *Holtzendorff*, Handbuch I 216 и даље; *Kitzu*, Die Beweislehre 91 и даље; *Glaser*, Handbuch I 385, 385; *Glaser*, Beiträge zur Lehre vom Beweis 85 и даље; v. *Krico*, Lehrbuch 345, 342; *Ullmann*, Lehrbuch 332 и даље; *Birkmeyer*, Deutsches Strafprocessrecht 501, 502; *Одредбе*, Казнено процесуално право 331—334.

[2]) *Mittermaier*, Lehre vom Beweise 141 и 142; *Zachariae*, Handbuch II 419; v. *Holtzendorff*, Handbuch I 216.

[3]) *Glaser*, Beiträge zur Lehre vom Beweis 88; *Ullmann*, Lehrbuch 332.

у толико има суд само да допуни појашњену празнину. Према томе, пошто су странке, заступајући своје интересе, тако бриљиво прикупиле доказна средства, да није ниједно изостављено, то суд у прикупљању доказа неће имати ништа да ради, јер су то странке саме спровеле. Али ако која од странака не буде никако подвела доказе, којима би утврдила истинитост својих навода, то суд у том случају има сам да их тражи и на тај начин да дође до материјалне истине.

(наставиће се)

Д-р Бош. В. Марковић.

ОПШТИНА

(НАСТАВАК)

Против решења о отпусту има право жалбе непосредно Министру Унутр. Дела, и његово је решење извршно.

Најмања плата општ. писара у оним општинама које броје 1000 пуноletних личности, може бити 2000 динара, а у оним, које броје 500 пуноletних личности, 1600 динара.

Већа плата може ићи у првим до три, а у другим општинама до 2000 динара.

Првенствено право на положај општинског писара има онај, који је боље положио испит а дотле је био државни чиновник.

Ако би суд од разних компетената изабрао онога са слабијим квалификацијама, надзорна полицијска власт задржава такву одлуку од извршења.

Избор се редовно чини конкурсом.

Затечени писари полажу испит у року од 6 месеци.

Сви они затечени писари који положе испит, сматрају се и даље за писаре дотичних општина, само што и они закључују уговор и за њих важе предвиђени рокови.

5. Одбор бирати по принципу пропорционалног представништва како по варошима тако и по селима, како би се избегло једностране партијско увлачење одбора, који се после експлоатише за разне партијске циљеве или друге недопустиве ствари.

Сам одбор, у погледу чисто самоуправних ствари да остане у пуној мери независан и самосталан, у колико му извесне ствари не би биле отргнуте из руку самим законом, као што је минимум плата председника и писара, и број оних последњих у општини.

Одборницима одредити законом дајурну од седнице, а за недолазак у ове законом такође регулисати осетну казну, јер се у општ., у данима борбе за насушни хлебац, не може ни од кога тражити да своје пословне напустя без накнаде.

Колико ова јавна служба није више ствар части ни за кога, јасно нам казују прилике у Београду.

Наравно, да би одлуке одборске и даље биле предмет оцене надзорних власти, у колико би оне могле бити противне законима или од штете по интересе и стечена права појединаца.

6. Надзор државни, рекли смо напред, мора бити јак и остан према општинском суду, а у границама истинских потреба и према одбору.

Варошко за послове, које општине врше за рачун државни, мора надзорна власт имати пун надзор.

Не сме се више полазити са оне нетачне да не ређемо лажне постанке, да је надзор власти, којим би се заједчила савесност и тачност у пословима и огарантовала права појединаца, непосредан атак на самоуправу.

Не, тим се путем не сме више ићи, јер је и самоуправа добра само дотле, докле је она корисна за живот наше земље и народа, а кад она престане то бити, па постане чак и камен спотицања правилном животу државном, онда је она тога тренутка непотребна, а ја је такву не бих трпео ни једнога тренутка.

Рекли смо напред, да послови у општини пате од тога, што се много власти јављају као надзорне власти.

Поводом тога ја бих општину учинио зависном само од надлежне полицијске власти, а искључио право непосредних наредаба свике друге власти.

Све што која власт има нека тражи од надлежне полицијске власти, а ова опет од општине, па нека полиција одговара своме старијеи, а општина само полицији, јер је једино ова у положају да процени и могућност извршења захтеваног посла и величину одговорности општине.

На тај начин отпала би она силна потрошња председника и писара од разних власти, а престало би онда и сурсвишење власти и међусобних сукоба.

7. Да би се осетно смањила преоптерећеност општинских судова, требало би разрез и наплату пореза одмах одузети од општина.

Тај посао је, у осталом, неправедно и наметнут њима.

Наплату пореза имала би да врше сама Пореска Одељења, као што је то било у години 1896. у неким окрузима и срезовима, и као што се и данас врши у варошким општинама.

На тај начин била би сама наплата обезбеђења и приходи државни сигурније утицали у државну касу, а престало би и знатних проневера, које су до сада биле и на штету државне касе, и на штету оних, који су тај посао вршили и упадали у грешке.

Прибирање овога најважнијег државног прихода и принала искључиво држави а не општинама.

Прилике, под којима је оно у општ наметнуто општинама биле су друкчије, а оне више не смеју бити разлог, да наплата и даље остане у рукама општина.

Суделовање општинских органа могло би и морало би бити само у толико, што би они давали потребна обавештења о појединцима, и што би оном приликом, кад државни органи дођу у општину ради наплате пореза, били помоћници ових оно прибављања људи, вршења пописа стоке и остале имовине и т. д.

На овај начин смањио би се посао по општинама за једну добру трећину, те би се оне могле више и боље посветити ономе, што је управо за сада задатак њихов, докле се не створе прилике у држави такве, да држава има своје представнике и у најудаљенијем куту земље, а да општине остану чисто самоуправне установе.

8. Безбедност лична и имовна није ничим огарантована.

Тога нема нарочито по сеоским општинама.

Јер, док по варошким и постоје неки број нарочитих служитеља, намењених да чувају безбедност личну и имовну дотле тога по сеоским општинама нема чак ни по теферу.

Тако је по селима остављен свако себи и својој готовости и одважности да брани живот и имање. Општине не пружају ништа, ама ништа, што би бар неку представљало неку одбрану људи и имања.

За шару безбедност — на куту, у пољу, шуми и т. д. нема ни говора.

(наставиће се)

Димитрије С. Калајџић.

СУДСКЕ ИСТРАГЕ И ПОЛИЦИЈА

као нарочита наука

(НАСТАВАК)

Д-р Жел (Конекаген) изучавао је тетовирање знаке код злочинаца у затворима и нашао, да се на њима поглавито налазе они тетовирани знаци: или име и презиме, или само почетна писмена од имена и презимена, или место и време рођења, или симбол професије, или име жене, деце и датум венчања, или, најзад, име љубавнице.

Јасно је, према овоме, да нам тетовирани знаци могу пружити врло корисна обавештења, и да с тога на њих треба обратити нарочиту пажњу. Лакаман их назива „*живом белегнаа*“.

Да би од тетовираних знакова било што веће користи, треба их репродуковати, нарочито ако су већег обима и компликованијих цртежа. Начин којим се ово постизава веома је прост и лак. Треба прозрачно платно или хартију ставити преко тетовираног знака, и по хартији или платну извлачити обичним плавазом најпр знака које се репродукује. Да би се избегло отирање плаваза, по овим напученим линијама, по сировином послу, треба повући линије црвеним или црним мастилом. Тетовиране знаке, који се налазе на непознатим лешевима, треба увек репродуковати.

Многобројне су криминалне лазере у којима су тетовирани знаци играли важне улоге, али је у овом погледу најчувенија лажа Тихборнова.

Прави Тихборно изгубио се на мору 1854. год. оставив за собом златну имовину. После пуних 17 год. једно лице издавајући се за Тихборна, тражило је да му се уступи имање неталог. Многобројни доказ били су прикупљени и за и против, и грађанска парница продужавала се пуне две године. Вероватно је, да би поновљавели сопственик дошао до огромног имања да није било једног пријатеља неталог Тихборна, који је изјавио пред судом, да су се он и неталог међу пријатељ уједамно и на истим начин тетовирали пре 21 год. Показујући на својој мишици оне знаке, сведок је у исто доба позвао и новог Тихборна да то учини. Пошто је истинитост овога исказа утврђена и другим сведоцбама, то је појављени „Тихборно“ — пошто се на његовим мишицама нису налазили никакви тетовирани знаци — осуђен као варалица.

* * *

Може се слободно рећи, да свака део тела пружа корисне податке о идентитету личности, само што већина ових истраживања спадају у делокруг судског лекара. Испитујући непознати леш, идентификује прикрива свој идентитет, судски лекар у стању је да одреди извесне патолошке особености, професију, навике, а у случајевима остатака леша, под и доба старости испитиваног објекта. Неопходно је потребно, међутим, да и органи сигурности буду упознати бар са најважнијим и најобичнијим истраживањима ове врсте.

Преглед зуба пружа судском лекару драгоцене податке о доба старости прегледног лица или леша, али се и органи сигурности могу њиме — овим прегледом — много користити. Код личности које нуде зуби су, по правилу, прве обојени. Стално присуство чибука на једном истом месту оставља мале округле руже, које при затворени устима имају облик тристена. Корисна обавештења могу се добити и помоћу вештачких и пломбираних зуба, пошто зубни лекари увек могу познати своју израду.

Од осталих обавештења, које нам пружа преглед леша или тела, помињемо пробушености уха код лудих које је, по правилу, одлика нижих друштвених класа, и обрезаност, која нам доказује религију.

Најзад, поменућ је врло корисно утврдити и етички тип леша, или живог лица чији је идентитет непознат. Ово треба учинити у свима случајевима, у којима је овај тип различан од општег типа околних становника.

Предазећи преко излагања општег о научном опису (живе слике), да не би понављали оно што смо већ изнели у нашој књизи *Бертилонаж*, поменућемо само да он овом опису додељује велику улогу у будућности, а нарочито у области историје, уметности, археологије и антропологије. По његовом тврђењу *живе слике* биће од неоцењене користи за *утврђивање идентитета старих биста*, затим за *дефинисање карактерних црта физиономије стрдевних фамилија* — фамилијарних црта — даље за решење проблема о интернитету и т. д.

У прилог последњег тврђења, Пичеферо наводи један случај у коме су *живе слике* биле врло пуг примењене приликом вештачења. То је било 1903 год. Грађанка Кивилеска (из Варшаве) била је оптужена због подметања детета у циљу наслеђа мајората. Претпостављени наследници тврдили су, да је грађанка симулирала трудноћу, и да је дете, за које тврди да га је родила, купила од извесне Цецилије Мејер. Пошто су сведоџбе биле веома заплетене, одређена је комисија, састављена из два лекара и једног сликара портретисте да испита црте новорођеног детета, и да их упореди са цртама чланова фамилије Кивлески и Мејер. Комисија је ова отворила велику сличност између уха, носа, обреа и очију новорођеног граса и његове мајке. Мали је, у овом погледу, био права слика своје мајке. Осањајући се на мишљење комисије, поротници су осподбили грађанку.

с) Метода за вођење судско-полицијских истрага.

У садашњем излагању проучавања је истрага у свима фазама, почев од доласка на место извршеног злочина па до утврђивања злочиначког идентитета. Остаје нам још да опишемо, у колико је то могуће учинити, логичан поступак истражних радњи приликом прикупљања, испитивања, класификација и оцењивања предмета доказа, помоћу којих је могуће приступити са успехом дефинитивном решењу главног проблема — *измаљавању кривца*.

По нашем тврдом уверењу неопходно је потребно, да истражни органи буду упознати са принципима логике, формулисаним филозофским студијама Стуарта Мила, Бена и Пунта. Наука о формама, у које треба обући мисао да би била у складу са истраживањем истине, одговара тачку по тачку свима суцкцесивним моментима једне судско — полицијске истраге. Зашто се, према овоме, и код ових истрага не би могли применити исти логични поступци којима се, у циљу научних открића, служе биолози, хемичари и статистичари?

Једна судско — полицијска истрага може се, са гледишта теорије, поделити у *три главне фазе*: у *прву се прикупљају подаци* за решење проблема; у *другој се* ови подаци *испитују*, а у *трећој* иследник, на основу прикупљених и испитаних података, *отпушње окривљене*.

Подаци у првој фази истраге прибављају се са више разних страна: а) *прегледом места* извршеног злочина, леша и предмета, који су имали на каквог удела у злочину, *б) испитивањем фактата*, који су претходили догађају, жртве (ако је у животу) и сведока, и в) *реконструисањем криминалне сцене*. Ова последња радња увећана број прикупљених података.

Овом приликом, т. ј. у првој фази истраге, треба утврдити и мотиве са кога је дело извршено. Важност ове констатације много је већа но што се обично мисли. Није ретки случаји, у којима је погрешно констатовање узрока злочина, скренуло истрагу с правог пута, као год што има каздан примера, у којима је тачно утврђени мотиви допринели брзом откривању кривца.

Како за ову истраживања тако и за целу истрагу преко је потребно, да иследник располаже довољним психолошким знањем. Једна од најчешћих грешака, које иследници чине у почетку истраге, састоји се у поређењу својих личности и свога начина осећања и мишљења са злочиначким личностима и психологијом нормалних људи, коју је разлику тако јасно истакла криминална психологија. Са овог разлога истражни органи морају бити добро упознати са криминалном психологијом, која испитује и објашњава напоне, осећаје, начин рада и мишљење различитих категорија злочинаца. Они, тако исто, морају познавати и своју сопствену психологију, свој карактер, да би избегли заблуде, и да би се сачували од погрешног резоновања.

* * *

Друга фаза истраге састоји се у класификацији прикупљених података, и поводну закључака, на основу прикупљеног материјала, помоћу анализе, синтезе индукције и дедукције.

Помоћу аналитичке методе приступа се решењу проблема и расчлањавању његових саставних делова; један по један елемент изучавају се, и овом приликом одређује се њихова права вредност.

За одређивање односа који постоје између факата, испитиваних аналитичким путем, треба прибећи синтетичкој методи. Да потпуно конституисање криминалног факта треба, дакле, употребити и анализу и синтезу, и индукцију и дедукцију.

Али је и поред ових радова исследник врло често принуђен да прибегава општим хипотезама, које обухватају све факте у скупу. Све гране науке, па чак и природне, служе се хипотезама. И у минералогији, и у биологији, и у социологији факта и њихова анализа изазивају хипотезе; хипотезе изазивају истраживања, и ова, опет, испитују и оцењују хипотезе.

(свршиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

УПУТ ЗА ПОЛИЦИЈСКЕ И ОПШТИНСКЕ ВЛАСТИ

приредио **Ђур. Ј. Ђорђевић**
начелник округа.

(наставак)

Дли, ако би потреба изискивала, власти и полицијске и општинске могу у смислу ових правила издати наредбу на основу §. 326. крив. закона и тиме хлебарнице у своме делокругу свобразити са хлебарницама у Београду.

10. На стр. 179. „Упута“ штампана су правила о држању и продавању отрова и отровних ствари, штампана су тако да се не виде, је ли то што је штампано верно тексту ових правила која, на основу тач. 1. и 2. чл. 33. закона о уређењу санитетске струке и о чувању народног здравља, имају силу закона. Тако на пример § 19. није ни штампан нео него у изводу и као такав гласи: „Сваки онај који има дозволу од стране власти да продаје и отрове и отровне ствари на поступи противно овим правилима, — као и сваки онај који држи и продаје ове ствари које по списку Б. не сме да држи, казниће се по чл. 24. тач. 25. закона о уређењу санитетске струке и о чувању народног здравља“.

У овоме тексту, онде где је пауза коју смо ми ставили изостављено је: „или који држи и продаје отровне ствари а нема за то дозволу од надлежне власти“.

У смислу овога, што је г. Ђорђевић известано штампати из §. 19. правила, написан је и § 334. привичног закона и, зазда због тога, г. Ђорђевић је после § 19. рекао: што се више каже, која се ова примени према онима који продају отрове и отровне ствари без дозволе, она се има применити према онима који продају отрове и отровне ствари без дозволе, али се има изречи на основу § 334. крив. закона, а не по санитетском закону. (Одлука Државног Савета од 3. јануара 1906. године Бр. 9.)“.

Ово што је г. Ђорђевић требао учинити, а што је пропустио учинити, то је, да објасни због чега се у овом случају треба да примењује § 334. крив. закона а не §. 19. правила, кад је § 19. доцније по постанку и у њему је већа казна прописана него у § 334. крив. закона.

Ово је било потребно учинити у толико пре што је већ г. Калајџић у 22. и 23. броју „Полицијског Гласника“ за 1902. годину публиковао да је § 334. привичног закона замењен § 19. правила о држању и продавању отрова и отровних ствари.

Али, кад г. Ђорђевић пише то учињено да учињемо ми, колико ради оних који примењују законе, толико и ради г.г. Ђорђевића и Калајџића, јер је збиља важно знати који од ова два параграфа треба примењивати кад је реч о кривици оних који без дозволе надлежних власти држе и продају отрове ствари.

По чл. 33. тач. 1. и 2. закона о уређењу санитетске струке министар унутрашњих дела овлашћен је прописивати мере које нису законом предвиђене и одредити казну за непослушност наспрам тих мера, али није овлашћен и да мења законске прописе пити да прописује мере које су законом предвиђене. И како је случај држања и продавања отрова и отровних ствари без дозволе полицијске власти већ био предвиђен § 334. крив. закона, то га није ни требало уносити у § 19. правила о држању и продавању отрова и отровних ствари. То је и била основица за одлуку државног савета коју је г. Ђорђевић навео, а о томе постоји и распис министра унутрашњих дела штампан у санитетском зборнику књ. II. св. 3. стр. 112. који гласи: „по чл. 33. тач. 2. закона о уређењу санитетске струке и о чувању народнога здравља казниће се само они иступници, за чије дело не би било примене у кривичном закону, а где се случај може применити на коју одредбу у кривичном закону да се по овом закону суди и казна одмерава.“

У осталом да чланом 33. нису потрвене одредбе о иступима онога рода који се и на тач. 1. поменутог члана, по коме је министар унутрашњих дела надлежан да пропише само оне мере за чување здравља које не падају у надлежност законодавства.

11. За расправу сукоба због надлежности између полицијских власти г. Ђорђевић вели (стр. 206). да је надлежан министар унутрашњих дела, док то не стоји. Аналогу § 41. кривичног суд. поступка и те сукобе расправља касациони суд и тако је до сад у ствари и рађено.

Овоме потврда може се наћи и у §8. закона о устројству касационог суда.

12. На страни 207. „Упута“ г. Ђорђевић је изложио случајеве кад се испеђење неће отпочињати и кад ће се отпочето прекинути. Ту је поменуо и тач. 6. § 29. крив. суд. поступка, по коме испеђење неће се отпочињати а отпочето прекинуће се, „кад се докажу дела и околности које сваку казну искључују по казненом законику“.

Да је се г. Ђорђевић ограничио само на теме не би му се могло ништа замерити, или би је на тој истој страни и на страни 239. „Упута“ навео да ће испеђење власти на основу те тачке прекидати отпочето испеђење, или, ако није почето, неће се отпочињати, ако се докаже да је изпрошлаз у време кад је дело учињено био дуд или је иначе слободна воља његова искључена била, или, ако је дело учињено у правеној нужној одбрани (§ § 53. и 54 крив. зак.) — а то је погрешно.

Да ли је извршилац у време чињења кривичнога дела био дуд или је иначе слободна воља његова била искључена, или је дело учињено у правеној нужној одбрани, то су тако деликатна питања да се једино на јавном претресу пред судом и по исказу и оцени свију околности могу тачно извести и решити. Колико је то опасно оставити нашој полицијској власти да она цени, види се нарочито по томе, што би код нас таким случајевима могли дећи да их цени каква полицијски чиновник који није можда свршио ни какву средњу школу а камо ли правни факултет. Са тих разлога у овим случајевима прибаци се увек спровођи провођење суду да он процени има ли места примени тач. 6. § 29. крив. с. посг. и суђени увек ниште решења у којима би исследна власт приписавала себи то право.

13. Г. Ђорђевић погрешно учи да се они грађани, изабрани на основу § 28. крив. суд. поступка, пред којима се испеђење каког кривичног дела чиња, зову „*пороштни свеђоци*“ (стр. 209., 211. и друђих сам закон назива „*исследни свеђоци*“ и спано прекршавање неправилно је и штетно јер ствара забуну.

14. На страни 224. „Упута“ да би доказао ко је надлежан за издавање уверења о повредама г. Ђорђевић је, поред осталога, штампао распис министра унутрашњих дела од 22. септембра 1904. год. № 9859.

Кривични судски поступак тачно је одредио какво вештачење треба да буде па да оно буде доказ, и расписи не могу изменити законска нарећења. На и овај распис не би постао да је се министар унутрашњих дела обратио надлежним властима за тумачење закона, него он је се погрешно обратио непрашњима — санитетском одељењу, одељењу у коме седе баш она чија су уверења и изазвала спор о надлежности издавања уверења о повредама.

Самим тим, што уверење приватног докара, који је прегледа повреде врши без исследне власти, овери исследна власт, оно добија законску доказну предност, али, ако уверење не овери исследна власт, нити она има увек право кад се преглед врши без ње, онда на то уверење неће имати потпуну снагу доказа и ту снагу не може му дати распис санитетског одељења министарства унутрашњих дела.

У том смислу требао је и „Упут“ г. Ђорђевића дати обавештења, а не само да прештампава и овакве расписе.

15. На истој страни г. Ђорђевић вели „злостаче пак у ужем смислу, без сумње, имале би значити телесно мучење без повреда“. Колико ће се од оваког упута имати користи нека сами читаоци цене. Писац наводи нешто у пита ни сам није сигуран, док је дознишција злостаче прописано одредбом одлуком касационог суда, која је штампана у збирци г. Максимовића на стр. 169. књ. II, по којој, злостаћа је оно „где тело човечје нешто трпи, а не вређа се организам тела“.

16. На стр. 230. „Упута“ с. Ђорђевић је написао: „у сваком случају тромања најгрлавнији је задатак иследне власти, да по извршеној секцији од стране лекара, са овим спреми и у нарочитим стакленим или земљаним судовима случаја стомак и црева (по кад-што и једњак) дотичног леша“.

О томе шта треба у том случају сачувати и како послати ради испитивања, министарство унутрашњих дела прописало је нарочити упут „правилник за вршење секције и издавање уверења“ који је допуњен и објављен расписом министра унутрашњих дела од 6. априла 99. године СБр. 3553. (санитетски зборник св. I. књ. III. стр. 37.) и но томе се упуту нора увек и безусловно поступати, и тамо није ништа остављено на избор иследној власти, те да „по кад-што“ она може по нешто изостанити. Иследници треба да имају *тај упут*, који је требало у „Полицијском Зборнику“ штампати, и по њему да поступају

(наставиће се)

Душ. Николић

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај неумесне примене чл. 158. закона о општинама.

Михаило Мијатовић, председник суда општине прњаворске, узет је на одговор, што у смислу прописа чл. 7. закона о осигурању стоке није у остављеном року послао списак стоке пороском одељењу.

Он се бранио тиме, што је поновну наредбу власти, која се на ову ствар односи, примио после десет дана од како је примио дужност, те се за тако кратко време није имао кад ни да уноша са тим предметом, а наредбу је, и ако после рока, ипак извршио.

Не уважавајући му ову одбрану, среска власт дошла је на основу чл. 158. закона о општинама решење № 268. од 26. фебруара 1907 године, којим га је за забавно вршење дужности казнила одузимањем плате за десет дана.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 18. маја 1907 године № 3473. поништио је решење налазећи, да овде није било места примене чл. 158. закона о општинама, и да среска власт није била ни надлежна за изрицање ове казне, већ да је за то, према пропису чл. 11. закона о осигурању стоке, надлежан Министар Народне Привреде.

Општински чесници не могу се казнити, по чл. 158. закона о општинама, за кривице, које су предвиђене другим специјалним законима.

Јеремија Милојевић, председник општине борашевачке, казнио је решењем начелника среза колубарског од 31. марта 1907 године № 2806. петнаесто-дневном платом, што је послати извештај за Управу Државне Статистике о стању становника био прљав и прецртаван.

Решење своје среска власт заснивала је на чл. 158. закона о општинама.

По изјављеној жалби, Државни Савет поништио је ово решење, налазећи, да надзорна власт није била надлежна за изрицање ове казне, већ стални статистички одбор према чл. 15. закона о уређењу Државне Статистике.

Одлука од 18. маја 1907. године № 3558.

М. В.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине лесковачке, актом својим Бр. 1253. пита:

1. У закону о општинама нигде није предвиђено, у ком се року имају наплатити казне од општ. чесника, изречене од стране надзорне полиц. власти у смислу чл. 158. закона о општинама, нити се пак зна за које ће време оне застарити.

Питање је: да ли ће ове казне застарити ако се оне не наплате после три месеца, рачунајући од оног дана од када решење — пресуда — надзорне полиц. власти изврши правоснажност, као што обични иступи по § 396. кр. зак. застаревају, или не? Ако у овом року не застарева ју онда у ком и по ком законском пропису.

Ако казна застари, онда но за то може бити одговоран, да ли полиц. чиновник коме је предмет на извршење предат, или председник општ. суда од кога је тражено да казну наплати, па овај то није могао учинити.

2. По тужби В. Г. овд. против М. Д. овд. за учињену му потрицу са стоком, суд је овај пресудом својом одлуку тужиног М. Д. поред плаћања нападе штете и на плаћање казне у 10 дест динара у корист општинске касе, а у смислу чл. 28. закона о чувању пољског имања.

По жалби осуђеног суд је сва акта са пресудом послао првостепеном окр. суду, а но наређењу чл. 26. пом. закона.

Расматрајући судија нашао је: да првостепени судови нису надлежни за се упуштају у расматрање пресуда општин. судова донете но другим кривицама, сем но III части крим. закона — §§ 15. и 16. полиц. уредбе, на се с тога и није хтео да упушта у расматрање ове пресуде у колико се односи на кривичну одговорност оптуженог, и препоручио суду да исту пошаље надзорној полиц. власти као надлежној за расматрање исте, а у колико се односи на накнаду штете, одобрио ју је, јер је напао да је у овом погледу на закону основана, јер је прецена правилно по чл. 24. зак. о чувању пољ. имања извршена.

Као пак но чл. 26. пом. зак. односно изјаве жалбе као и односно начина суђења по овоме закону, важе прописи грађанског судског поступка, то суд налази да је погрешно мишљење — одлука расматрајућег судије, јер су првостепени судови надлежни за расматрање пресуда донете но овоме закону како у погледу нападе штете, тако и у погледу кривичне одговорности осуђеног, пошто им је то но, законским прописом у дужност стављено, а полиц. власти пак ни једним законским наређењем није овлашћена да она то чини и пресуде општ. судова е-ваке природе расматра.

Моли се уредништво за обавештење, како суд у овом конкр тном случају треба да поступи.“

— На ова питања одговарамо:

1. Казне предвиђене члановима: 157. (т. I. 3. и 4.), 158, 161. и 162. закона о општинама, и но непчинки и но самој природи своју, долазе у ред административно-дисциплинских кривица.

За које време застаревају административно-дисциплинске кривице, није решено у закону о општинама, нити пак у закону о чиновницима грађанског реда, који говори специјално о тој врсти кривица у изменим својим одредбама.

Кад, дакле, питање о застарелости ових кривица није решено самим законима, из којих ове кривице потичу, онда се оно мора расправити независно од ових закона.

Изнијући пред собом кривични закон, који предвиђа застаревост чак и за теше злочине, као и за иступе, имаћући пред собом одлуку Касационог Суда од 11. јуна 1893. год. Бр. 3932, по којој он сме кривице по закону о адвокатима сматра као иступе и дозвољава застарелост за три месеца; имаћући даље, његову одлуку од 25. августа 1893. год. Бр. 2460, по којој он и осуде по § 143. стецишног поступка убраја у ред административних казни и дозвољава застарелост за три месеца; имаћући пред собом и распис Министра финансија од 16. новембра 1897. год. ПрБр. 28004, у ком се наречне вели, да се осуде општинских чесника по закону о порезу сматрају као административно-дисциплинске и да застаревају за три месеца и, на посљетку, имаћући пред собом и одлуку Државнога Савета од 17. новембра 1906. год. Бр. 7731, ми бисмо могли пристати уз ова мишљења и дати одговор, да и кривице општинских чесника по закону о општинама, застаревају за исто време од три месеца.

Али ако потражимо циљ и основу ових административно - дисциплинских кривица; ако потражимо битну разлику између њих и кривица но кривичном закону; ако уочимо штетне последице које би несумњиво дошле за ред и тачност у државној служби, ако би допустили да се чиновник или председник могу користити застарелошћу, на да се дело не узима у извиђај или пресуда не извршује, онда би имали разлога да могућност застарелости осцоримо.

Али како наше мишљење не би било пресудно за расправу конкретних случајева, то ми савећујемо, да се тако питање учини редовним путем надзорној власти у смислу § 16. т. 2. закона о устројству судова, те да се и у овом специјалном случају чује мишљење садашњег Касационог суда.

Тек после овога, наравно, могло би се одговарати на питање: ко је крив, кад се осуда на време не изврши; и

2. На питање под 2. одговорено је у 47. броју „Полицијског Гласника“ за 1906 год. у рубрици „Поуке и обавештења“ под бр. IV. и зато се сада ништа не одговара.

II.

Суд општине Салашке Црнобарског котара својим Бр. 972, пита:

„Кад суд једном пресудом осуди на казну три и више лица, па од свих осуђених лица само једно изјави жалбу, а остали не, а пресуда се, међутим по овој једној жалби поништи, да ли је она онда поништена према свима или само према изјавоцу?“

— На ово питање одговарамо:

У оваквом случају пресуда је поништена само према оном, који се жали, а према онима, који у законском року нису употребили правна средства, остала је у снази.

III.

Суд општине мочворске, актом својим од 13. априла ове године Бр. 606, пита:

„По т. бр. 171. закона о таксама, наплаћује се на име таксе по вашарничким дозвола:

	динара
а, за сваки утрошени табак хартије	0·20
б, за сваку издату наредбу	1 —
в, за сваки кратки позив	0·20
г, за свако решење	2 —
д, за свако старатељско писмо	1 —

Моли се уредништво за обавештење, да ли се горња такса, наочито она од 1 динара за сваку издату наредбу, може наплаћивати и од оних лица, која плаћају непосредни порез испод 5 динара, те су иначе по чл. 2. тачке 8. закона о таксама ослобођена плаћања таксе, јер су тога случајеви, да власти наређују наплату ове таксе и од оних сиромаха?“

— На ово питање одговарамо:

По чл. 2. т. 8. закона о таксама, сиромаси не плаћају никакву таксу по закону о таксама.

За сиромаха, опет, сматра се сваки онај који не плаћа више од 5 динара непосредног пореза без прираза и личног пореза.

Према томе сиромаси не плаћају ни таксу, из т. 171. тарифског дела закона о таксама, само што они треба увек да подносу уверење о сиромаштини.

У случајевима, кад власт преко општине тражи наплату ове таксе, општина је дужна да узме изјаву од дотичног лица како је сиротног стања; па да му о томе изда и уверење и пошље власти, која наплату тражи, па ће она одустати од тражења.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Нов начин за констатовање и разликовање кривих мрља. Колико важно, толико тешко и деликатно питање из области судске медицине — констатовање и разликовање *кривих мрља* — може се данас сматрати као дефинитивно решено, захваљујући радовима професора Флоренса Лион. Напуштајући сасвим хемијске анализе, и служећи се Нашетовим фотографским апаратом са унутрашњим осветљењем, професор Флоренс успео је, да на нарочитој плочи добије увеличане и потпуно разговетне кривс мрље, које су предмет испитивања, на чак и оне од њих, које су за голо око непидљиве. На овај начин могу се са позитивношћу разликовати разне врсте крви (чије ћелије, као што је познато, варирају и у облику и у димензијс) а тако исто и трагови крвних мрља од трагова рђе на гвожђу и челику, што је врло важно с обзиром на сличност ових трагова. Општи, који су чињени са овом новом методом пред једном конференцијом у судско-медицинском институту, у Лиону, испали су на опште задовољство. Желети је, да ова новина у теорији брзо што пре у област праксе, којој ће бити од неоцењене користи.

Убиства и самоубиства у Сједињеним Америчким Државама. Број убистава и самоубистава увећава се на год. у годину у Сједињеним Америчким Државама. Тако, док је у год. 1904. било: убистава 8482 а самоубистава 7276, дотле ови бројеви у год. 1905 износе: 9212 за убиства и 9982 за самоубиства. По општем броју злочинаца, Сједињене Америчке Државе заузимају прво место, са 115 злочинаца на милијон становника. Број ових износи: у Италији 105, у Енглеској 27, у Француској 19 и у Немачкој 13.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Ноћу између 16. и 17. пр. м-ца провалили су, у селу Рашанцу, парни коњски запрежни кола Недељка Голубовића и из истог покрали са њима разне машинске делове и одећу, а они пак, које нису могли собом понети, уништили су. Како се до сада нису пронашли крадљивци, то се препоручује свима полицијским и општинским властима да живо за њима трагају и да их у случају проналаска стражарно спроведу начелнику среза мачванског с позивом на акт Бр. 10621.

ПОТЕРЕ

Станко и Ђорђе Предић, из Моцрања, среза неготинског, који су служили у Румунији у Турн-Магурели код Митина Поноса, пре извесног времена, напрвили су крађу пакита и поноја своме оцу и пребегли у Србију, и 5. овог месеца долазили су у село Моцрање. Међу покраденим стварима налази се: један брош са бриљантима, један златан сат са ланцем, шест разних прстенова са дијамантима и бриљантима, две златне бурме, 4 банкноте румунске од 100 динара, 40 банкнота од 20 динара, један златник од 20 динара, један златник од 25 динара и један од 12·50 динара, и још много других разних ствари. **Станко** је стар 22 год., оваљеле, сувоњав, у лицу плав, коси смеђе, малих бркова, а **Ђорђе** је стар 25 год., средњег раста, у лицу плав, малих смеђих бркова, коси смеђе, више обрва на челу има белегу обраду длакама. Скрећс се пажња свима полицијским и општинским властима да их живо потраже, а и пронађене ће моле, да у случају ако они крадљивци покушају продати краљени накит и разменити румунски новац, о томе известе одмах власт или начелника среза неготинског с позивом на депешу Бр. 7604.

Владимир Мароновић, из Витковца у округу гружанском, осуђенив београдског пашког завода, ноћу између 8. и 9. тек. м-ца побегао је из Топчидерске епономије. Владимир је стар 28 година, висок, добро развијен, црне косе, смеђе косе и бркова, очију угаситих. Од особених знакова има: белегу од опекотине, неправилног облика, величине 3|1 см., за 3 см. испод врезоја десног лакта; окиалак од разе, овалног облика, величине 2 см., за 7 см. испод левоги ува, и бradавицу у величини кукурузног зрна, за 10 см. испод шчиненог обртва и за 2 см. у лево од кичме. На осуди се нала-

зило због крађе и бегства из војске. Нека га све полицијске и општинске власти пажљиво потраже и пронађеного спроводу управи београдског казненог завода с позивом на акт Бр. 3743.

Цветко Пајић, из Рибара у срезу белачком, **Тодор Терзић**, из Љубиња у срезу златиборском, и **Милосав Бећић**, из Средњег Добрића у срезу пожешком, осуђеници београдског казненог завода, побегли су 6. тек. и-па са рада у Добричеву.

Цветко је стар 43 године, висок, добро развијен, жутих очију, косе смеђе, бркова рђих, браду брија. Врх од палога прста десне руке одсечен му је. Сада се назива по други пут на осуди за разбојништво, и рађен је описни злочинац.

Тодор је стар 34 године, висок, плавих очију, косе црне, бркова кратких и рђих. Од особених знакова има: белегу од посекотине у облику праве линије, правца косог, величине 2 см., на трећем зглобу средњег прста десне руке; белегу од посекотине у облику праве линије, правца хоризонталног, величине 2 см., на средњем десне заглавке; брадавицу длаковиу, у величини сочива, на средини десног образа. Тодор је такође био на другој осуди због покушаја хотимичнога убиства.

Милосав је стар 35 година, средњег раста, црне косе и бркова, жутих очију. Од особених знакова има белегу од посекотине у облику праве линије, правца косог, величине 1·5 см. на предњем зглобу домалог прста леве руке. На осуди је био за разбојништво са покушајем убиства.

Износе се фотографије одбеглих осуђеника и препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за њима најревније трагају и пронађене под јаком стражом упуте београдском казненом заводу с позивом на акт Бр. 3743.

Крађа стоке. Ноћу између 5. и 6. тек. м-па непознати крадљивци украли су Стрању Радушићу, из Р. Гаше једног коња. Коњ је мутор 8 година, дорастост, у десно уво рошаван, са жигом „О“. Дешења начелника среза поречког Бр. 5273.

Ноћу између 21. и 22. тек. м-па непознати крадљивци украли су једну кобилу, сиводобетом, са пашо Трифуна Стамболића. Кобила је мутор 9 год., длаке куласте, шестасти и жеговка. Дешења начелника среза ражањског Бр. 6748.

ПОВИШЕНА УЦЕНА

Решењем г. Министра унутрашњих дела од 7. овог месеца Бр. 11698, а на основу чл. 12, тач. 6. зак. о јавној безбедности повишена је уцена за ослушкеног хајдука **Радоја Карапића**, из Доњег Дупња у срезу драгачевском од 3000 на **5000** динара, а решењем Бр. 11776 повишена је уцена за ослушкене хајдуке: **Саву Р. Поршића**, из Сирнопа, и **Драгутина Јовановића**, из Курјаче обе из среза рамског од 2000 на **3000** динара. Ова ће се уцена одмах исплати из државне касе оном, који ове хајдуке убије, ухвати или полицијској власти помогне да ова то учини.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија уредник Душан Ђ. Јовановић

БРОЈ 30. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 22. ЈУЛА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник" излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се моли унапред, и то најмање за пола године, од своју полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у земљи 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника" не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Народна Скупштина, сазвана у први редовни сазив за 1. октобар 1906. године, на своме CLXV. редовном састанку држаном 4. јула 1907. год., донела је и Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је потврдити:

ЗАКОН

О

ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА

У ЗАКОНУ

О

АДМИНИСТРАТИВНОЈ ПОДЕЛИ КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ

од 18. марта 1890. године са изменама и допунама: од 31. марта 1891., 8. маја 1894., 17. фебруара 1896., 5. јануара 1898., 24. јануара 1900., 31. марта 1902. и 10. априла 1902. година

који гласи:

Члан 1.

У члану 3. у одељку VI под 2. Копаонички срез (варошица Брус) на крају додаје се:

40. Градац; 41. Ђерекара; 42. Земаница; 43. Лескова; 44. Марушић; 45. Миоковић; 46. Планиница; 47. Стануловић; 48. Цриатово; 49. Чокотар; 50. Горњи-Левић; 51 Кнежево; 52. Бело Брдо 53. Блажево; 54. Бело Поље; 55. Бозољин; 56. Равниште.

Члан 2.

У истом члану, у одељку XV мења се тачка 2. и гласи:

2. Косанички срез (Куршумлија). 1. Жељево; 2. Миочић; 3. Трешњица; 4. Штава; 5. Бања; 6. Барлово; 7. Бањоглава; 8. Бело Поље; 9. Велика Шатра; 10. Врело; 11. Вршевац; 12. Горња Микуља; 13. Дабиновац; 14. Даниловић; 15. Доња Микуља; 16. Жегрово; 17. Кострање; 18. Крстари; 19. Куршумље; 20. Лутена; 21. Луша; 22. Марковићи; 23. Мачковац; 24. Мирница; 25. Ново Село; 26. Пепељевац; 27. Плаково; 28. Рашевац; 29. Тачевац; 30. Тиовац; 31. Трска; 32. Бачићи; 33. Влахиња; 34. Жалиц; 35. Жуча; 36. Игриште; 37. Калиманци; 38. Луково; 39. Љутово; 40. Магово; 41. Мрча; 42. Муљовиће; 43. Невада; 44. Пачарађа; 45. Перуника; 46. Порада; 47. Сагаљево; 48. Селево; 49. Сеоце; 50. Требиње; 51. Висока; 52. Деормен; 53. Добри До; 54. Бака; 55. Заграђа; 56. Зебица; 57. Иванова Кула; 58. Кутлово; 59. Мачја Стена; 60. Механе; 61. Превитица; 62. Прекорађа; 63. Рача; 64. Рудари; 65. Свињиште; 66. Сикирача; 67. Три; 68. Трнеза; 69. Богојеват; 70. Г. Точин; 71. Грабовница; 72. Дидинац; 73. Д. Точин; 74. Космача; 75. Маричић; 76. Пупавица; 77. Трећак; 78. Доњи-Левић; 79. Судимље; 80. Бабица; 81. Ириц; 82. Домишевина; 83. Боранце; 84. Јелење; 85. Ковнала; 86. Вишоше; 87. Радуше.

Члан 3.

У члану 4. после става другог додаје се нов став:

Поред Топчидера (В.Р.№. 328. од 1. јуна 1863 год.), придаје се у полицијском погледу под надлежност Управе вароши Београда и место Чукарица.

Члан 4.

На крају члана 8. додаје се нов став који гласи:

Ове измене и допуне постају законом кад их Народна Скупштина усвоји и Краљ потврди и то се обнародује, а рок за њихово извршење оставља се до два месеца од дана објаве у службеним новинама.

Препоручујемо Нашем Министру Унутрашњих Дела, да овај закон обнародује, а свима Нашим Министрима, да се о извршењу његовом старају; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покоравају.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 8. јула 1907. год. у Београду.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., одобрена су решења Народне Скупштине, сазване у први редовни сазив за 1. октобар 1906. године, од 6. јула 1907. године, која гласе:

„да се село Макрешани, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садање општине делиначке, у срезу расинском, округа крушевачког, и да само за себе образује нову општину под називом: општина макрешанска, у истом срезу и округу."

„да се село Желиње, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садање општине златарске, у срезу копаоничком, округа крушевачког, и споји са општином крупачком, у срезу расинском, истог округа".

„да се село Црни Врх по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје

садање општине јањске, у срезу нишавском, округа пиротског, и да само за себе образује нову општину под називом: општина прњаворска, у истом срезу и округу.“

„да се село Куштица, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садашње општине балтаберделовачке, у срезу нишавском, округа пиротског, и да само за себе образује општину под називом: општина куштичка, у истом срезу и округу.“

„да се село Гњилан, по изјављеној жељи својих становника, које сада са селима Великим Суводолом и Малим Суводолом сачињава општину гњиланску, у срезу нишавском, округа пиротског, одвоји од села Великог и Малог Суводола и само за себе образује општину под називом општина гњиланска у истом срезу и округу. А села Велики Суводол и Мали Суводол да образују нову општину под називом општина велико-суводолска, такође у срезу нишавском, округа пиротског“.

„да се село Лештани, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садање општине велико-мокрољушке, у срезу прачарском, округа београдског, и да само за себе образује нову општину, под називом: општина лештанска, у истом срезу и округу“.

„да се село Табаковац, по изјављеној жељи својих становника одвоји од своје садање општине брусничке, у срезу крајинском, округа крајинског, и да само за себе образује нову општину под називом: општина табаковачка у истом срезу и округу.“

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 9. јула 1907. г. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу мају 1907. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у тому месецу маја извршено је у Србији:

1. **Убистава** 42
2. **Детоубистава** 5
3. **Нехотичних убистава** . . . 10
4. **Покушаја убистава** 26
5. **Разбојништава** 10
6. **Силовања** 1
7. **Тешких телесних повреда** . 17
8. **Паљевина** 33
9. **Опасних крађа** 157
10. **Злонамерних поништаја туђих ствари** 30

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	41 или	97·6%
Детоубистава	4 „	80 „
Нехотичних убистава .	10 „	100 „
Покушаја убистава . .	24 „	92 „
Разбојништава	7 „	70 „
Силовања	1 „	100 „
Тешких телесних повреда	16 „	94 „
Паљевина	6 „	18 „
Опасних крађа	50 „	31·8%
Злонамерних поништаја туђих ствари . . .	8 „	26·6%

Највећи број убистава извршен је помоћу *ватреног оружја* (19), затим помоћу *оштрог* (14), помоћу *тупог* (8), и *даљењем* (1).

Узроци са којих су ова убистава извршена јесте: у *осveти* за 19 случајева, у *међусобној свађи* за 13, у *користољубљу* за 3, у *домаћој распри* за 2, у *мржњи добијања* за 2, у *очајању* за 1, у *немогућим побудама* за 1 и у *другим* за 1 случај.

Посматрана према месецима, у којима су извршена изложена, убистава јањају се: у срезу косаничком [1], у срезу драгачевском [2], у срезу пореченом 2, у срезу мачванском 2, у срезу рамском [3], и по 1 у срезовима: косанићком, посавском окр. београдског, гročанском, прачарском, јабланичком, крагујевачком, неготинском, расинском, деспотовачком, беличком, ресавском, алексиначком, нишком, нишавском, влашком, качерском, љубићском, тимочком, бољевачком, зајечарском, заглавском, рачанском, златиборском, пожешком, моравичком (непронађено), жичком, и у варошима: Крушевцу и Ужицу.

Поред ових убистава у току месеца маја тек. год. откривено је и убиство Грује Мојића, земљодјелца из Бељаље, среза деспотовачког, кога су 27. априла тек. год. убили његова жена Паула и Димитрије Давидовић, земљод. из Бељаље, и по извршеној дела бацили у воду. Узрок је убиству користољубље.

Детоубиства су извршена: у срезу златиборском 2, и по 1 у срезовима: пожешком (непронађено), моравичком и црноречком.

Нехотична убиства извршена су: у срезу пожаревачком 7, и по 1 у срезовима: гročанском, моравичком и лепеничком.

Покушаји убистава извршени су: у срезу јабланичком 2, у Крушевцу 2, у срезу деспотовачком 2, у срезу параћинском 2, у срезу јадранском 2, у срезу јасеничком окр. смедеревског 2, у срезу прокупачком 2, у срезу жичком 2 [1 непронађен], и по 1 у срезовима: посавском окр. београдског, лепеничком, расинском, дунавачком, посавско-тамнавском (непронађен), хомољском, косаничком, пожешком, драгачевском[4] и у Београду.

Скоро сва ова дела извршена су у међусобној свађи.

Разбојништва су извршена: у срезу гружанском 2 (1 непронађено), у срезу рамском 2,[5] и по 1 у срезовима: колубарском окр. београдског, подгорском, брзопаланачком, качерском (непронађено), прокупачком, и у варошн Неготину (непронађено).

Једно **силовање** извршено је у срезу ресавском.

Тешке телесне повреде извршене су: у срезу косаничком 2 (1 непронађена), у срезу посавском окр. београдског, гročанском, прачарском, јабланичком, крагујевачком, неготинском, расинском, деспотовачком, беличком, ресавском, алексиначком, нишком, нишавском, влашком, качерском, љубићком

пачком, жупском, ресавском (проналаском), сврљишком, посавотамнавском, млавском, подунавском, орашком, рачанском (проналаском), црногорском (проналаском) и моравичком (проналаском).

Вредност уништених ствари износи око 2.200 динара.

Поред наложених дела у току месеца жаја извршено је још у Србији и **15 самоубистава** и то: у срезу јадранском **2**, и по **1** у срезовима: пластиначком, ранавском, вопаничком, ражањском, нишавском, рамском, пожаревачком, љубичком, бољевачком, загланском, златиборском, рачанском, и у варони Крушевцу.

Ова самоубиства извршена су: **четири**ма 8, *ватреним оружјем 4, дављењем у води* 2, и *оштрим оружјем* 1, а узроци њихном извршењу леже: у *болести* за 5 случајева, у *страху од казне* за 2, у *душевном растројству* за 2, у *очајању* за 2, и у *домаћој распри* за 1 случај. За остале случајеве узроци су непознати.

Покушаји самоубиства извршени су: у срезу врачарском **1** (ватреним оружјем из непознатог узрока), у срезу јабланичком **1** (ватреним оружјем, из непознатог узрока), у срезу подунавском **1** (оштрим оружјем, услед жалости), у Крагујевцу **1** (оштрим оружјем услед болести), у Пожаревцу **1** (дављењем у води, услед очајања), и у Београду **1** (тровањем, услед тешке савести).

Општи преглед до сада наложених дела овакав је:

Текућа број	О К Р У З И	Убиства	Детоубиства	Покушаји убиства	Покушаји детоубиства	Разбојништва	Силовања	Тешко телесне повреде	Палежи	Опасне крађе	Злочиначка помагања убици отварањем	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	4	—	1	1	1	—	3	—	5	4	—	1
2	„ ваљевски	—	—	—	—	1	—	2	2	13	—	—	—
3	„ крагујевачки	1	—	—	2	—	—	3	5	—	1	1	
4	„ крушевачки	1	1	1	2	—	1	1	9	3	—	1	
5	„ јагодински	2	—	—	2	—	—	—	10	1	—	—	
6	„ крушевачки	2	—	3	—	—	—	3	11	3	4	—	
7	„ моравски	3	—	4	—	1	—	1	4	3	—	—	
8	„ нишки	2	—	—	—	—	1	4	8	1	—	—	
9	„ пиротски	1	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—	
10	„ подрињски	2	—	3	—	—	1	3	11	1	2	—	
11	„ пожаревачки	3	—	1	1	2	—	1	2	22	1	3	1
12	„ руднички	3	—	—	1	—	—	—	2	—	1	—	
13	„ смедеревски	—	—	—	2	—	—	2	1	19	2	—	1
14	„ тимочки	3	—	—	3	—	—	5	4	5	—	2	—
15	„ топлички	1	—	—	1	—	1	3	3	1	—	—	—
16	„ ужички	4	4	—	1	—	—	1	1	6	2	3	—
17	„ чачански	6	—	1	3	—	—	—	4	17	1	—	—
18	Управа града Београда	—	—	—	1	—	—	—	1	5	—	—	1
	Свега:	42	5	10	26	10	1	17	33	157	30	15	6

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског Одељења Министарства Унутрашњих Дела, 16. јула 1907. год. АБр. 956. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Све оно преда и за наш Кривични Поступак. И он не зна за поделу терета доказивања међу странкама у том смислу, да је суд везан за њихове изјаве. И по њему материјални терет доказивања пада на странке, али је иман суд главни субјект за прикупљање доказа. — Странкама је у сваком стадијуму поступка допуштено да подносе доказе. У генералној истрази, која је инквизиторски организована, немамо странака у правом смислу те речи, јер је у њој иследник главни субјект, а обвињени се има сматрати више објектом истраге него ли странком, ма да са много већим положајем него што га је имао у инквизиторском поступку. И као такав, обвињени у сваком тренутку може подносити доказе, којима би утврдио своју невиност. Према обвињеном стоји иследник и приватни тужилац, ако га има. Иследник се нема сматрати странком, јер он не заступа једностране интересе тужиоца, већ иза по службеној дужности, а ради расветљења кривичне ствари, да прикупља како доказе који воље против обвињеног тако и оне, који иду у његову корист — § 5, 20 кр. пост. Орган, који би био позван да подиже и заступа јавну тужбу, не постоји у генералној истрази нашег поступка. — Главни претрес, међутим, заснован је на оптужном начелу и на њему учествују две странке као самосталне субјекти. Државни тужилац у својој тужби — § 183, а касније и на претресу има на првом месту да подноси доказе, којима се утврђује кривична одговорност оптуженог. Оптужени може прилином саопштења тужбе државног тужиоца „нове сведоке и вештаке предложити“ — § 188, а то може чинити и на самом главном претресу ако се само има суд очекивати утврђење истинитости какве нове чињенице. — Али последњу и одлучну реч односно прикупљања доказа има увек суд. Ово се састоји прво у томе, што суд има да одлучи, хоће ли се нови докази, на које се странке позвале пре или на главном претресу, у опште и узимати или не — § § 188, 208 кр. п.; за тим, што суд независно од странака може и мора увек наредити да се прибаве нови докази, за које сазна, ако су само од важности, и на тај начин да допуни и поправи оно, што су странке знајући или незнајући пропустиле учинити — § 208 кр. п.

Докле је тражење и подношење доказа дужност канно странака тако и суда, дотле примање или *сабирање доказа*, које се састоји у коришћењу доказних средстава на начин, који је законик прописао, припада искључиво *суду* и то у првом реду председнику или председавајућем судији. Али у томе само у неколико учествују и странке. Оне не само да имају права да присуствују примању доказа — на главном претресу увек, пре њега сваколико тада, кад је вероватно да се примање доказа на главном претресу не може поновити н. пр. због пролазности предмета на коме се има учинити увиђај — него поникад имају права а поникад су и дужне да активно у томе учествују.[1] Оно учешће странака у примању или сабирању доказа састоји се у реконгресији — § 150, за тим у суочењу — § 153; у постављању питања сведоцима и вештацима — § 206 кр. п. и т. д.

[1] *Birkmeyer*, Deutsches Strafprozessrecht 182, 183.

Оцена доказа, међутим, искључиво је дужност суда — § 217, 218 кр. п. То се сматра као део решавања о кривичној ствари, те стога странке у томе не могу ни учествовати.

§ 9.

Подела доказа.

Подела доказа, коју налазимо како у науци тако и у законодавствима, учињена је поглавито или с обзиром на *извор*, или с обзиром на *предмет* и *правац* или с обзиром на *снагу* доказа. Докле наука редовно говори о подели доказа, дотле она законодавства већ то не чине. Поделу приликом само она законодавства, која су усвојила теорију законских принудних доказа, т. ј. која су поставила унапред тачно одређена правила о снази појединих доказа; код њих она има своју велику практичну вредност, јер су ту појединим законским прописи доношени с обзиром на већ учињену поделу доказа. С набацивањем теорије законских принудних доказа из законодавстава, подела доказа изгубила је сваки правни значај, јер теорија слободног судијског уверења не поставља никаква правила о снази доказа, већ све оставља личном уверењу судије, те је стога и подела сасвим непотребна. Ово ће се још јасније видети из излагања појединих врста доказа. Али поред свега тога, што је подела доказа готово сасвим изгубила практичан значај за новија законодавства, ипак се о њој говори и у новијој науци и у сама данашњим уџбеницима, јер она, поред свог историјског значаја, има и теоријске вредности, која се састоји у томе, што служи као врло добро средство на разумевање појма доказа па и целокупног доказног поступка. За наш Кривични Поступак подела доказа поред теоријске има и практичну вредност, јер он, као што је речено, почива на теорији принудних законских доказа, те се о њој у толико пре мора говорити.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

ОПШТИНА

(свршетак)

Оно два три пољска чувара, који се држе по закону о чувању пољског имања, све своје дејање своде на то, да у обор сагнају стоку, која је пашњаком пастира ушла у туђе имање, а шири задатак нити им је намењен, нити га они могу имати и по малобројности, и по неодређености својих права у општ, а на то се у употреби оружја према крадљивцима.

Нису ретки случајеви, да ови бедни чувари поља изнуре батине од разуздане младежи или оворених штеточина и крадљиваца, и задовољни су кад главу читаву изнесу, а нису ретки случајеви да они и главом плате, као што је ономад свошитон путем штампе један такав случај.

Отуда је дошло, да више нико и не покушава да пође у пољу или да остани на своме имању штогод од блата или стоке, него се по читаве сате ранује напушта посао, да се на време стигне кући.

Ми смо раније истакли важност личне и имовне безбедности, и сада нијо упутно то понављати.

Да се та безбедност очува, потребна је друга јача и уређенија снага од оне, којом општине, парочито сеоске, сада располажу.

Са овом снагом оне не могу ништа учинити, о чему имамо доказа у честој хајдучији и у опште појави каквих дела која су у прноме реду резултат неосигуране безбедности, па тек у другом, у неугодним социјалним приликама и т. д.

Због тога треба установити пољску жандармерију, која би била организована попут државне жандармерије, са свима дужностима и правима ове.

Број њен зависно би од просторности општине и популаније, али нигде не би могао бити мањи од десет.

Управо не би се морала стварати нова установа, него просто увећати број садашње жандармерије, па у сваку општину упутити потребан број према терешким и другим приликама.

Укупан број жандарма стојао би у сваком погледу под командом среског старешине а онај по општинама под командом нижих чинова.

Општине би биле дужне да дају бесплатан стан и огрев, а све остало морало би пасти на терет државне касе, јер није право, да општине веће просторности плаћају већи прирез од оних других са већим популанијама.

Распоред службе и осталога пушо би се споразумно између начелника среског и председника општина.

Тако, ако је потребан већи број једноме селу, онда га тамо дати; ако је потребно чување некога нарочитог пута онда тамо чувати и т. д.

Наравно, да ни простор листа нити задатак самога написа могу дозволити да ми износимо читаву организацију ове установе, јер би то морао бити задатак оних, који ће је стварати, али ми њу потпуно нас неопходну, ако се у опште хоће да очува лична и имовна безбедност.

Понављамо, установом пољске жандармерије, која би имала задатак да непрекидно крстари по општинама и дању и ноћу; која би биха час на једном час на другом крају општина; која би потрчала на први повичк нападнутих и поправљених; која би потрчала на први пламен што избија из сена или какве зграде и појурила за гашењем и настала да се катрц угуши; која би својим постојањем и савесном службом претила а свакога часа нзаће на онога, који хоће да краде или чини штету у пољу; која би, на песелку, под појаве хајдучије имала сталну бригу, да је са жандармеријом суседних општина у стопу гони и хвата, учинило би се, да би ускоро нигде велике пољопривредне установе са рационалним газдинством; да би настала експлоатација шума и воћова, и да би у опште наш садашњи преплашен и збуњен живот народни пошао бољим путем и био кориснији и обилнији.

* * *

Износећи овакве основе, на којима треба преуредити садашњу општину, ми бисмо могли овим и завршити овај наш чланак.

Али пре него што то учинимо, ми ћемо учинити још неке потребне напомене.

Од организованих политичких партија, ни једна још није отворено изашла да призна, да је са садашњим уређењем општина незадовољна.

Ако су и преко својих органа, и преко својих посланика у Скупштини, и нагласиле, да би се тамо морало нешто преправљати то је све учињено неодређено и са зебњом, да им се не каже како су против општинске самоуправе, јер је то сад већ као нека мода, тражити самоуправу општинску, па макар она укочила читав живот Србије.

Та лажна политичка стидљивост иде тако далеко, да се још за дуго можда неће у јавности и у Скупштини чути отворена реч против садашњег општинског уређења.

Али и ако се овако обилази око онога питања, ми опет волимо, да тежину његову осећају сви они, који су били макар један дан на управи земље.

То нам је познато и из личних објашњења, што смо их имали са приватима појединих странака, а изводимо и отуда, што се овим попуштањем самоуправи дотерало дотле, да и по општинама и по среским канцеларијама леже гомиле несвршених послова, јер их органи општински или неће или не могу да сврше, а тај одношај нити се може за дуго оставити.

То изводимо и отуда, што су сукоби општинских и државних власти и тако чести и тако неприродни, да се скоро граниче са непознавањем дужности и одрицањем права надзора и контроле, а државни интереси не смеју допустити ни овакав одношај између појединих власти.

Све ово, опет, казује, да је питање сазрело за решење, и да ће његово паметно уређење скинути тешку бригу са душе сваког доброг Србина.

Јер, уредити у Србији општине и уредити чиновничко питање, значи препородити Србију, пошто су та два питања до сада ометала сваки државни рад у њој.

Начин, који смо ми истакли за избор председника, приспомогао би да се ова два питања скину са дневног реда и никако се против њега не би смела истицати наша извештачена љубав према самоуправи, коју, како смо видели, Србија није познавала вековима, у толико пре, што се овај систем непосредног бирања, као најјаче обележје самоуправе, не крије тиме, што је избор председника везан за известан ред људи у земљи.

Шта више, како је председник представник колико самоуправе толико више државне власти у општини, ваљало би чак упростити процедуру око његовога смењивања са дужности и појачати право државног надзора, јер су за заштиту чисто самоуправних општинских интереса довољни општински одбори и зборови.

Чинећи ове последње напомене као потребне, ми смо далеко од амбиције да смо овим нашим обухватили све што је требало за боље уређење наше општине, али смо задовољни што смо пружили повод, да други и способнији и паметнији кажу и више и боље за опште добро Србије.

Димитрије С. Калајџић.

СУДСКЕ ИСТРАГЕ И ПОЛИЦИЈА
као марочита наука

(СВРШЕТАК)

Како постају хипотезе?

Дуго времена веровало се у спонтанитет духа, али се данас позитивно зна, да спонтанитет не постоји ни у органском, ни у неорганском, ни у интелектуалном свету. Хипотезе постају услед асоцијација идеја, више или мање сносних, или услед сносне примене аналогних метода у нашем случају познавање процеса и злочина оних који се истичу. Из онога излази, да истражни органи треба да познају што већи број криминалних дела и свима њиховим детаљима. На стварање хипотеза од пресудног су утицаја: дух, интелигенција и искуство истражних. Опсервације, индукција, дедукција, анализа, синтеза и хипотеза заједно, дакле, од предности личности која их наводи. И најбоље оружје без вредности је у рукама оних, који не умеју њиме управљати.

Интелигенција истражникова прва је, дакле, услов за правилно постављање хипотезе; на другом месту долази потпуна независност духа, а на трећем избегавање увиђавних идеја, које су у противности са стварним фактима.

Потребно је, међутим, и ово је најважније, да хипотеза увек буде контролисана. Дешава се, међутим, доста често, да творац хипотезе, усвојивши да је доведе у сагласност са фактима, заборавља да се налази у присуству непроверене хипотезе, те с тога застаје са својим истраживањима тамо, где би баш требало да их продужи. Рационална формација хипотезе и опсервације приликом њеног контролисања, доприносе често новим открићима, чак и у оним случајевима над је постављена хипотеза неоснована. Са овог разлога корисно је поставити више разних хипотеза, па их једну са другом контрасти и испитивати им последице. Сваки хипотеза у овом случају служи као полазна тачка, око које се групирају прикупљени факти, који се поново испитују, а са сваком променом хипотезе мења се и оно групирање факата. Овако исто ради и статистичари приликом изучавања социјалних факата према статистичким подацима.

* * *

Трећа фаза истраге заузима се искључиво осумњиченим лицем. Истрага, претреси, испит окривљеног, научно студирање његовог персоналитета и разне опсервације истражникове, главно су радње у овом делу истраге. Употреба сиигмографа (апарат који показује покрете, произведене циркулацијом крви) од неоцењене је користи приликом испитивања окривљеног и изучавања његовог персоналитета. Помоћу овог апарата могуће је познати свако узбуђење окривљеног.

То су испити окривљеног, у којима се испољава сва пештина истражникова. Овом приликом он треба да буде прави психолог. Од његове вештине у постављању питања зависи да ли ће се окривљени збунити и пасти у противречности. Правило је, да увек треба избегавати прецизна питања, на која је могуће одговорити са *да* или *не*. Најбоље је пустити окривљеног да сам све исприча, јер ће на овај начин најлакше пасти у контрадикције, које, згодном моменту, треба констатовати. Помоћу вештих питања могуће је ангажовати окривљеног да призна факта лажна или немогућа, што такође треба одмах констатовати.

Овом истом методом служе се и лекари приликом студирања симулираних болести. Сва психолошка правила, којима се они овом приликом служе, могу се са успехом применити и за испитивање окривљених, који у највише случајева симулирају овом приликом.

Ако резимирамо свеколике радње у истрази, добићемо овај преглед:

I.

Подела истраге

Једна судско-полицијска истрага може се, са гледишта теоријског, поделити у три главне фазе.

а) Прикупљање података;
б) Изучавање прикупљених података у циљу резоновања, постављања и контролисања хипотеза, и
в) Испитивање окривљеног.

II.

Како се прикупљају подаци?

1. Прегледом
а) Места извршеног злочина;
б) Леша, и
в) Предмета који су имали удела у извршеном злочину.

2. Истрагом
а) Сведоке и обавештења о злочину и његовим учиоцима, и
б) Лична обавештења о жртви и свакој личности, која је могла имати на каквих односа са злочином.

3. Реконструкцијом сцене злочина

III.

Изучавање прикупљених података

1. *Класификирање*
   - а) *Састављање општег прегледа свију прикупљених података*, и
   - б) Одвајање главних података од споредних.
2. *Извођење логичких закључака.*
   - а) Анализа, синтеза, индукција и дедукција.
3. *Постављање и контролисање хипотеза.*
   - а) *Постављање хипотезе:*
     - а) Помоћу асоцијација идеја, и
     - б) Помоћу аналогих метода сличних злочина.
   - б) *Предострожност*
     - а) Одсутно уображење идеје, и
     - б) Стално присутно сумње
   - в) *Контрола*
     - а) Експериментисање (ако је могуће);
     - б) Посматрање факата који су наступали или ће наступити, и
     - в) Ново испитивање прикупљених података.

IV.

Како се испитује окривљени?

1. *Изразом*
   - а) Утврђивање идентитета, и
   - б) Констатовање рапајих осуда.
2. *Претресом и прегледом*
   - а) Претрес стана, и
   - б) *Преглед окривљеног* (у циљу истраживања трагова)
3. *Испитом окривљеног*
   - Одговоре окривљеног треба контролисати и ценити према мотиву злочина, прикупљеним подацима и његовом физичком и душевном стању.
4. *Суочењем окривљеног*
   - а) Са жртвом, и
   - б) Са сведоцима.
5. *Посматрањем окривљеног.*
   - а) У *слободи:*
     - б) „ затвору
     - в) „ болници, и
     - г) „ интернатима.

Овим смо, у главноме, изложили суштину Ничеворовог дела које је за данас, опет понављамо, најбоље и најпотпуније дело о научној полицији. Ограничавајући се само на резимирање најважнијих ствари, да нам се овај рад не би отегао у бесконачност, ми смо морали изоставити многе појединости, нарочито примере и детаља објашњења ничијена о техничкој струци и употреби фотографије, као и његова опширна разлагања о научном опису и његовој будућности. Са овог разлога препоручујемо сваком полицијском и судском органу, који се служи француским језиком, да набави и озбиљно проучи ову Ничеворову књигу. Она се може добити у књижари универзалној (librairie universelle, Paris, 33, rue de Provence, 33.), у Паризу, цена јој је 18 динара.

Д. Ђ. Аџинац.

УПУТ ЗА ПОЛИЦИЈСКЕ И ОПШТИНСКЕ ВЛАСТИ

приредио **Бур. Ђорђевић**
начелник окружни.

(НАСТАВАК)

17. На стр. 271. „Упута“ г. Ђорђевић је прештампао цео § 100. крив. судског поступка, али тако, да изгледа да то није текст законски, већ његова „теоријска разлагања.“ Да је то текст законски а не теоријска разлагања г. Ђорђевића, види се, кад се учини упоређење са текстом кривичног судског поступка.

Тако прештампавање уноси међу читаоце забуну да ли је донета решење којим иследник сведока, који зна да неће ништа да сведочи о ономе о чему се пита, притвором казни да сведочи, да ли је то решење донета тако да противу њега нема места жалби. Забуди је у толико могућнија, што писац није отворено навео своје мишљење о томе, већ увијено читаоце, а због рђаво наведеног текста § 110. крив. суд. поступка изгледа опет као да и г. Ђорђевић дели оно мишљење које је у § 110. крив. суд. пост. изнесено: да противу таквог решења нема места жалби, да је оно одмах извршно.

Напомиње сведока притвором да сведочи о ономе, што зна да сведочи и неће, није тако чест случај, али у случајевима који су већ постојали иследници су слали такна решења о притвору вишестепеном суду, на основу чл. 9. Устава, на одобрење и судови су се увек упуштали у разматрање таквих решења.

Ми налазимо да је овај рад правилан.

Устав као основни закон наређо је у своме члану 9. како ће се поступати кад неко буде *притворен* и сва законска наређења и ранија и доцнија која су у сукобу са Уставом немају важности, те према томе и § 110. кривичног судског поступка у оном делу, који говори да противу решења о *притвору* сведока, нема места жалби, — не важи. Дакле противу таквога решења нема места жалби, а ако притворени не би жалбу изјавио (или је и изјавио) иследна власт има поступити даље по чл. 9. Устава.

18. Тачка 6. § 121. крив. суд. поступка гласи: кад је ко чињо покушења која се односе на казнимо дело, или се у подобним делима „упражњавао,“ а г. Ђорђевић на стр. 286. „Упута“ о томе износи сасвим обајашњења и теоријска разлагања и тумачења:

„6. Покушавање и упражњавање ових дела.

„285. — а. Кад је ко чињо *покушења која се односе на казнимо дело;* или

„6. *Кад се у подобним делима упражњавао* (§ 121. тач. 6. крив. пост.)

„Овде је потребно учинити ту разлику између „покушавања“ и „употребљавања“. Док је код првога случаја потребно да су се *покушавања односила на истоветна дела*, за какво је исто лице окривљено, дотле код другог случаја — *упражњавање* се није морало вршити у истоветним делима, већ у сличним делима ономе за које је дотично лице окривљено.“

Остављамо на страну грешке, језичне и штампарске („употребљавање“), али сваки који прочита текст законски видеће колико је погрешно „објашњење“ г. Ђорђевића. Закон тражи ранија покушавања која се односе на то дело које је и учињено, због кога се истрага и води, а г. Ђорђевић „објашњава“ да се покушавања могу односити и на друга истоветна дела. То „објашњење“ г. Ђорђевића ипе се може примити за други случај, јер покушавање које се односи на друго дело а не на оно које се догодило и због кога се истрага води, било би упражњавање, које кад већ закон признаје у подобним делима, тим ипе има већу вредност ако је у истоветним делима.

19. На стр. 297. „Упута“ г. Ђорђевић каже да за дело увреде треба да се докаже и зла намера учиниочева, а да може бити казњен, док међутим за дела увреде као и клевете (§§ 210. и 213. крив. зак.) не тражи се зла намера учиниочева. (Одлука опште седнице Касационог Суда № 11839 од 21. децембра 1904. године).

20. Последњи став тач. 1. § 230. крив. суд. пост. гласи: но иман самим казивањем повређеног не може се узети за доказано питање „да ли је и какво казнимо

дело обвињени учињено“ осим случаја под 2. овог параграфа. Г. Ђорђевић је то овако теоријски разложио на стр. 301. „Упута:“ „Ни у ком случају не може се самим позивом приватног тужиоца (на макар се овај и заклео на свој исказ) *доказивати*“[1]:

„а. Да је кривично дело учињено; и

б. да је баш ово и ово лице извршилац кривичног дела (в. § 230, тач. 1. последњи став).“

Док закон јасно и разговетно вели, не може се казивањем непредмет (односно приватног тужиоца) слагтати за доказано да ли је и какво казниво дело обвињени учинио, дотле г. Ђорђевић нејасно и са непотребним речима „објашњава“ да се то казивањем општеног не може *доказивати*, па чак ни постојање дела, и (в. под а) а зна се, да се и једно и друго дело и кривична одговорност окривљеног могу доказивати изјавом приватног тужиоца (§ 121. тач. 5. крив. суд. пост.]

21. На страни 305. „Упута“ говорећи какав треба да буде основ подозрења па да може послужити као доказ, г. Ђорђевић је штампао без икакве ограде, да је потребно, „да се свака околност — основ подозрења у једном кривичном делу може само једни пут у саставни доказ уврстити а никако више пута.“

Својим „објашњавањем и теоријским разлагањем“ г. Ђорђевић је само збунити почетнике у полицији, а старији ће му се смејати јер по његовом „разлагању“ излази, да ако се један основ подозрења може неколико пута, на неколико начина, уврстити у саставни доказ, ако се он као такав појављује, да онда то није основ подозрења, док закон наређује да ће се такав основ само једни пут моћи узети у призрење.

22. И ако је Уставом ујемчена лична слобода грађана и ако но њему „нико не може бити узет на одговор сем у случајима који је закон предвидео и на начин како је закон одредио“ ипак г. Ђорђевић на стр. 309, бр. 350. и 354. „Упута“ предвиђа и неке „кратке“ испите и нека „предпитивања“ грађана ради прибављања основа подозрења. И Устав и крив. с. поступак тачно су одредили над ће се неко моћи узети на одговор и док се та услови не испуне никаква власт не смо потрзати грађане; пре но што се донесе решење потврђено разлозима на основу закона да се неко добави и на кривични испит узме, свако поступање било би злоупотреба, а власт ни г. Ђорђевић не ће то одобравати.

23. На страни 324. „Упута“ г. Ђорђевић наводи параграфе кривичног суд. поступка на основу којих ће иследник решити да се окривљени стави под кривичну истрагу и у притвор (ако га дело подлачи). Том приликом г. Ђорђевић није номенуо § 125. крив. суд. пост. а иследник мора на њему заснивати своје решење ако противну окривљеног стоји само једна основ подозрења. (из §§ 121, 122, 123 и 124. крив. суд. пост.

24. Говорећи о личном опису и опису одела онога лица које се притвара г. Ђорђевић је на страни 325. „Упута“ рекао како је *потребно* имати овај опис, па је навео распис министра унутрашњих дела од 25. септембра 1906. год. ПМ 20366, који говори о томе, да се о сваком притвореном лицу извештава Антропометријско одељење министарства унутрашњих дела и да му се шаље опис тога лица, али г. Ђорђевић, није навео § 139. кривичног судског поступка но може је обавезно за иследне власти да упек лице које се притвара опишу, како њега лично тако и његово одело, и да није остављено да иследник у сваком конкретном случају цени да ли је описивање потребно или није.

Нужно је било навести§ 139. крив. суд. поступка да не би онај ко буде читао „Упут“ рђао га разумео и погрешно пропустио да исконог притвореника приликом притварања опише.

25. Прештампавајући Полицијску Уредбу са опасношћу које је изнео г. Алимпић у „Полиц. Гласнику“ за 1906. годину, г. Ђорђевић је рекао (стр. 332.) да се по поменутој уредби извиђају и суде „и сва она иступна дела која су као каквима предвиђена нарочитим — специјалним законима, за чије су извиђање и пресуђење надлежне полицијске и општинске власти, а за која није предвиђен нарочити поступак, но може ће се она извиђати и пресуђивати.“ — а то не стоји.

Полицијска уредба је изузетак општег кривичног поступка, специјалан поступак за кривично предвиђење у III части кривичног закона и по њему се, као такном, извиђају и суде само те кривице из III части крив. закона и оне каквине по другим законима за које је Полицијска Уредба законом одлашена за поступак. Све оне иступне кривице каквине по специјалним законима, за извиђање којих није законом прописан поступак не могу се извиђати по Полицијској Уредби. Тако је у ствари, а донета за жељење је да Србија, која је прославила стогодишњицу свога ослобођења, нема још ни напотребније законе.

Што неке полицијске власти раде тако, како и г. Ђорђевић вели, то је погрешно и дужност је надлежних да то исправе. Прави пример у томе дала је Управа града Београда, која одлуке донесене по иступним кривицама оних закона за које није прописан никакав поступак, расматра не на основу Полицијске Уредбе, него на основу закона о своме устројству. Тако исто начелства округа ван своје одлуке у том случају требала да оснивају на закону о уређењу округа и срезова, по коме као надзорна власт имају право и дужност исправљати и уклањати ниже власти у вршењу одређених им дужности.

Мишљење, које је о овоме изнео г. Ђорђевић, није ни чим доказано, а да је он погрешно најбољи је доказ што је оних дана у министарству унутрашњих дела образована комисија, која има за задатак баш то, да изради поступак за те законе за које поступак до сад није постојао.

Интересантно је овде навести како г. Ђорђевић на страни 373. „Упута“, о закону о мерама, каже: иступе противу овога закона расправиће и судиће општински суд „разуме се по полицијској уредби“. Кад би се то тако разумевало не би министар народне привреде 1. августа 1885. године писао расписе, који је штампан у „Полицијском Зборнику“, стр. 766.) на које се г. Ђорђевић није обазрео, а који је у неколико и поступак за извиђање оних кривица.

Сличан пример имамо и на страни 356. Ту г. Ђорђевић говори о прањама у уређењу хлебарница у Београду, па вели: „И у овоме случају, дакле, извиђање и доношење пресуде вршиће се по прописима полицијске уредбе.“ Игноришемо ово „извиђање пресуде“, али скрећемо пажњу на разлоге, на основу којих је г. Ђорђевић овај закључак извео, а ти разлози састоје се, као што се види, у речи „дакле“.

(свршиће се)

Душ. Николић

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

УХВАЋЕНИ

Јован — Јаков Соколовић, одбегли осуђеник пожаревачког казненог завода, чију смо фотографију и потерницу имали у 28. броју „Полицијског Гласника“, ухваћен је и спроведен Управи пожаревачког казненог завода, те је према томе престала потреба за његовом тражњом.

УБИЈЕН ХАЈДУК

Радоја Караџића, оглашеног хајдука из Доњег Дубља, среза драгачевског, ноћу између 15. и 16. ов. м-ца убила је жандармска потера у селу Кисни.

ПОТЕРЕ

Станоје Станковић — Станојевић, ковач, родом из Дедина среза влаосватичког, а живео је у Трбушници, среза колубарског окр. београдског, који има да одговара за разбојништва под начелника среза колубарског окр. београдског, побегао је још прошле године из свог места пребивања и до сада није проналеђен. Станоје је стар 40 година, средњег раста, дежмекаст, косе прво-проседе мало више бркова, брија се, на једно ноги недостаје мало један белегу са ушла. Нека га сва полицијске и општинске власти имао потрзане и проналеђено стражарно спроведу поменутом начелнику с позивом на дописну Бр. 6126.

Михаило Илић, земљ. из Јелашнице, среза тамнавског, ноћу између 16. и 17. ов. м-ца побегао је из притвора начелника среза тамнавског, под ногу је одговарао за убиство и две просте крађе. Михаило је стар 34 године, оваљен, плав, плавих бркова, у сивоплавом оделу. Стрсће се нашла сва полицијским и општинским властима да га живо потраже, и у случају бројавска стражарно спроведу поменутом начелнику с позивом на дописну Бр. 6967.

[1] Курзив је наш.

Љубомир Недовић, осуђеник поправног казненог завода, родом из Јасикова, среза ариљског, побегао је ноћу између 17. и 18. ов. м-ца из Љубичева. Љубомир је стар 20 година, средњег раста, смеђе косе, носа, очију жутих; од особених знакова има: а.) оба мала прста на рукама не могу се потпуно исправити и б.) белегу од шоскотине у облику

правог лишиће, правца носог, величине 6|1 сп. за 3 сп. испод превоја десног рамена, страна антеро-екстерна. Љубомир је био осуђен због више простих крађа. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже и у случају проналаска стражарско спроведу Управи поправничког казненог завода.

Непознати крадљивац ноћу између 8. и 9. ов. м-ца извршио је опасну крађу стварн Илији Јовановићу, приказачу у оближњи дућана, и том приликом однео му: један џеп штофани шешир, један џеп сако шајут који има једну велику флеку од сиције на леђима, прслуч и панталоне од црног штофа, један мали џут пошни новчаник са једном преградом, у коме је био један динар у сребру, један сребрн сат са једним ланцом и монограмом „М. Ј.“ један златан ланац, једне цвеле од фине кедеље, једну плаћену кошуљу и један зоо класне лутрије овог кола, $\frac{1}{4}$ Бр. 18092. Нека све полицијске и општинске власти потраже крадљивца и оне украдене ствари и у случају проналаска о томе известе Управу града Београда с позивом на њен Бр. 29005.

Крађа стоке. Ноћу између 13. и 14. тек. м-ца непознати крадљивци украли су из загатреског обора једну кобилу Љубомиру Радивојевићу, земљор. из Кнића. Кобила је загора 2 године, жуте длаке, без жига. Лит начелника среза грушковског Бр. 14390.

Обрића се нажња свима полицијским и општинским властима на ову крађу.

ТРАЖЕ СЕ

Мила Мустапића, питомца из Сечанице, среза морављског, округа нишког, који је побегао из притвора начелника среза морављског окр. нишког, тражи поменути начелник деневном Бр. 7463. Мило је стар 21 годину, средњег раста, на себи има чакшире и гуњ од сукна, на глави шајкачу, а на ногама опанке. Проналажење треба спровести поменутом начелнику.

Стојану звану Стојка **Карића** и **Видосаву** кћер Миленка **Прокића** из Бошњана, среза темнићског, који су кажњене прогонством у место рођења од начелства округа крајинског, и при спроводу побегле напред спроводница, тражи начелник среза темнићског деневном Бр. 7651. Стојана је стара 36 година, оспособљен за пољопривредника и на једном образу има младеж, а Видосава је стара 19 година, писана, у лицу чиста. Проналажење треба спровести поменутом начелнику.

Светислава сина Јована **Станојевића** земљорадника из Обреже, среза темнићског, који је 8. ов. м-ца отуварио од куће без знања својих родитеља, тражи начелник среза темнићког деневном Бр. 7672. Светислав је стар 14 година, средњег раста, плаве косе, црних очију, на десној нози има белегу од раке; од одела нема је на себи нимучне ствари и ношиће нужан појас, на глави сламнат шешир. Проналажење треба спровести поменутом начелнику.

Милана Симоновића, бив. робијаша из Глибара, среза расинског, који је још 14. маја тек. год., када је пуштен са осуде, отуварао и своју се пући ни до данас није јавио, тражи начелник среза расинског актом Бр. 15723, ради извршавања полицијског пазвора. Милан

је стар 56 година, средњег раста, косе и бркова прио-проседих, очију утавто-жутих; од особених знакова има: а) младеж у величини зрна од сочива за 2 сп. изнад седмог пичменог прешљена и за 3 сп. у десно од пичме. Милан је до сада два пута осуђиван, први пут пресудом јагодинског прекостепеног суда од 12. маја 1889. год. Бр. 5259. осуђен је на двадесет година робије због пљачке, а други пут пресудом истог суда од 13. маја 1898 год. Бр. 9228 осуђен је на двадесет година у тешком

НА ЗНАЊЕ

Комплети „Полицијског Гласника“ за 1905. и 1906. год. могу се добити у уредништву по цену од 20 динара за једну годину, у елегантном тврдом повезу. Новац треба слати благајни Министарства Унутр. Дела.

Штампа Срп. Краљевска Штампарија

уредник, Душан Б. Јанковић

БРОЈ 31. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 29. ЈУЛА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, од своју полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатнике у унутре 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Руковиси се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је одобрити решење Народне Скупштине, сазване у први редовни сазив за 1. октобар 1906. године, од 2. јула 1907. године, које гласи:

„Одобрава се Министру унутрашњих дела накнадни кредит у суми од 417.816·41 динара — четири стотине седамнаест хиљада, осам стотина шеснаест динара и $^{41}/_{100}$ — колико му је потребно за исплату ненамирених издатака учињених по буџетима од 1900—1905. године закључно на потребе полицијске и санитетске струке.

Овлашћује се Министар финансија, да овај кредит измири из државне готовине (члан 25. закона о државном буџету) и да учињени издатак покаже у државном рачуну расхода за ову 1907. годину.“

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 8. јула 1907. г. у Београду.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., одобрена су решења Народне Скупштине, сазване у први редовни сазив за 1. октобар 1906. год. од 6. јула 1907. год. која гласе:

„Да се села Мајојовци и Комарево општине иришанске, Биљаница и Слатина општине јашуљске, у срезу лесковачком, округа врањског, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од својих садањих општина, и да сама за себе образују нову општину под називом: општина мајојовачка, у истом срезу и округу.“

„Да се села: Кончић, Прекопуце и Здравиње, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од своје садање општине великопланске, у срезу прокупачком, округа топличког, и да образују нову општину под називом: општина прекопуцка, у истом срезу и округу.“

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 8. јула 1907. год. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

I. Природни и вештачки докази (непосредни и посредни).

Подела на природни и вештачки доказ учињена је с погледом на извор из кога се доказ добија. Према томе, природни је доказ онај, који почива на *чулном опажању*. Ово чулно опажање, које је извор природном доказу, може опет да буде двојако: или властито опажање судије, у ком случају имамо *увиђај*, или туђе опажање. Да би туђе опажање било сасвим поуздано, оно мора бити саопштено судији од онога, који га је учинио; оно је у том случају *сведочба* или *исказ у ширем смислу*. Овај исказ опет или је исказ оптуженог, који се зове *признање*, ако је неповољан по њега, или је исказ кога незаинтересованог лица, у ком се случају зове *сведочба* у *ужем смислу*. А ако у питање дођу предмети, на чије се опажање тражи нарочита спрема, знање, искуство или вештина, то у том случају имамо *вештачко мишљење*. Из снега изађи, да у природни докази улазе: увиђај, признање, сведочба сведока, вештачко мишљење, па и исправе, које у себи увек садрже једно од поменутих доказних средстава.[1] — Вештачки доказ, на коме се заснива извесност какве правно важне чињенице, међутим, јесте онај, који почива на *закључцима* који се из утврђених или доказаних чињеница изводе на постојање истинитости других чињеница које су предмет доказа, јер ове с њима стоје у тесној логичној вези.[2] Оне чињенице, које су доказане и из којих се изводи закључак да постоји истинитост друге чињенице, зову се *основи одозрења* или *индиције*. Вештачки се доказ, према томе, зове још и доказ по основима подозрења или индицијама. Тако н. пр. ако је утврђено да је А. био на месту на коме је извршено убиство над Б. и то у времену када је отприлике исто извршено, то

[1] v. *Holtzendorff*, Handbuch I 210; *Glaser*, Handbuch I 364.

[2] v. *Holtzendorff*, Handbuch I 210; *Wilmann*, Lehrbuch 385; *Zachariae*, Handbuch II 410.

се из истинитости те чињенице изводи закључак да постоји истинитост друге чињенице, која је предмет доказа, а то је да је баш А. извршио убиство, јер она последња с оном првом чињеницом стоји у тесној логичкој вези. У овом случају је основ подозрења или индиц доказана чињеница: да је А. био на месту учињеног дела.

Противност између природног и вештачког доказа обележава се још и изразом *непосредни* (директни) и *посредни* (индиректни) доказ. Непосредни или директни је доказ онај, код кога се истинитост или неистинитост свих важних чињеница, које су предмет доказа (докле сва објективна и субјективна битна обележја кривичног дела или само нека од њих) добија непосредно на доказних средстава, и, пр. доказ сведоцима. Међутим посредни или индиректни је доказ онај, код кога се нађене доказним средствима утврђује истинитост какве друге чињенице, која не улази у предмет доказа нити у биће кривичног дела, и тек од ове непосредно доказане чињенице, извођењем закључка, доказе се до истинитости оне, која има да се докаже.[2] Код овога доказа имамо увек две чињенице, једну коју непосредно доказ из доказних средстава — основ подозрења, индиц — и другу, која се из ове изводи. Према томе, непосредни су докази у исто време и природни докази, т. ј. који се остварују на чулним опажањима, а посредни је вештачки доказ. Али, при свем том, подела и разлика између непосредних и посредних доказа није сасвим основана, јер се и код природних доказа само посредним путем може доћи до истинитости какве чињенице. И непосредни докази почивају на претпоставкама и закључцима, јер ми и. пр. верујемо признању стога, што но можемо да замислимо, да ће неко, који није крив, себе оптужити; ми, дакле, из његовог бијане закључујемо, да је он одиста крив, у колико је, разуме се, оно, што он признаје, вероватно. Ова је подела, међутим, само у толико тачна, што се код доказа но основима подозрења на чулних опажања прво добијају чињенице, које нису предмет доказа, већ које служе као средство за доказивање предмета доказа, докле се код свих осталих доказних средстава предмет доказа добија непосредно из чулних опажања.[3]

Речено је, да су основи подозрења моменти или околности, које не улазе у биће кривичног дела, већ да стоје ван њега. Стога само један основ подозрења не може дати доказ, јер се из тако усамљеног могу разни закључци изводити, те је потребно да дођу или да се саставе више њих, из којих се може извести само један закључак и то: да је чињеница, која има да се докаже, истинита или неистинита, па тек онда да се добије доказ. Вештачки или посредни доказ по овоме зове се још и *састављи доказ*.

Ова је подела од практичне вредности само за законодавства, која су усвојила теорију правилних законских доказа, јер по њима природни или непосредни доказ стоји по доказној вредности над вештачким или посредним. И у науци се раније мислило да се њиме добија објективна а другим субјективна истина. Нарочито у инквизиторском поступку била је од вредности ова подела, јер се по њему у опште није могао добити доказ по основима подозрења, већ су ова служили само као повод за изнуђавање признања, а касније за изрицање ванредне казне. На и законодавства прве половине XIX столећа правила су разлику између природног и вештачког доказа, јер се тврдо држало да је истина, добивена на основу природних доказа, неуздањија од оне, која је резултат операције разума, и да се, према томе, само на основу њих могу изрицати и најтеже казне. Овако је гледиште узео и наш законик. Он поред природних доказа: уиијања, вештачког мишљења, признања, саслушања сведока и исправа, предвиђа и вештачки доказ — § 222 кр. п.; али, као год и сви старији законници, не допушта да се најтежа казна може нарећи на основу вештачког доказа (§ 243). Међутим, истина је тврђење, да се природним доказом долази до већег степена извесности него што се може доћи вештачким доказом, јер и ови, као што је речено, почивају на претпоставама и закључима, као и други. Кад буде даље реч о доказу по основима подозрења, доказаћемо да и он може имати онакву исту доказну снагу као и сви природни докази. Кад ово стоји, онда сва она подела и разликовање нема никакве практичне вредности, те стога нова законодавства и не постављају никакву разлику између природних и вештачких доказа.

11. Оптужени и одбрамбени доказ.

Подела доказа на *оптужне* и *одбрамбене* у Кривичном Поступку учињена је с погледом на *предмет доказа*. Оптужни је доказ онај, који има за предмет све оне чињенице, од чијег постојања и извесности зависи осуда оптуженог.[4] Оптужни доказ према томе у себи обухвата: 1) биће кривичног дела, т. ј. сва битна обележја оног кривичног дела, које је предмет тужбе; 2) виновништво као субјективна страна кривичног дела, под којим се овде има разумети и свака врста учешћа у извршењу кривичног дела; 3) све оне околности, које заснивају већи степен кажњивости, а то су оне поостравне и отежавне околности. По себи се разуме, да ће се у оптужни доказ рачунати и доказивање, да се извесне чињенице нису десиле, ако је само то, што се те чињенице нису десиле, од важности за осуду оптуженог т. ј. ако то непостање или чињење улази у појам или у биће кривичног дела, као што је то и. пр. случај код свих кривичних дела нечињењем (Unterlassungsdelicte). Тако исто у оптужни доказ улази и доказивање злочиначке воље (dolus) код оптуженог, као и доказивање урачунљивости оптуженог, у времену извршења дела, ако се у исту посумња.

(наставиће се)

[2] *Klein*, Die Beweislehre 12; *Rulf*, Commentar II 55; *Geyer*, Lehrbuch 703; *Birkmeyer*, Deutsches Strafprocessrecht 449.

[3] *Mittermaier*, Lehre vom Beweis 503; *Rulf*, Commentar II 55; *Birkmeyer* Deutsches Strafprocessrecht 449.

[4] *Rulf*, Commentar II 54; *Zachariae*, Handbuch II 416; *Holtzendorff*, Handbuch I 501.

С КОНГРЕСА ЗА ЗАШТИТУ ДЕЦЕ.

Сваки век има своје обележје. Деветнаести век био је век техничких проналазака. За седамн. двадесети век могло би се рећи да је век хигијене и филантропије. А у том великом послу надања се нарочито двоје: I. усавршење човека као индивидуе, и хигијена и спасавање бедне деце. Та два питања заузимају највеће духове у свету. А од њих стоји се на прво место спасавање деце. С тога се може рећи да је *двадесети век дечији век*.

У општо држи се, да ће део будући напредак, на према томе и цео, доцнији свет изгледати другчије, ако се срећно реше хигијенска питања у опште и ако се наће пута и начина да се збрину напуштена и бедна деца.

Сва социјална питања која дубоко засецају у организацију народа и држава биће срећно решена у другиту, које је стигло да своје хигијенске уредбе и сваку децу изведе на добар пут. Ворујући у ово наде, први мислиоци у нашем судеству још пре две године покренуше су писао о сазиву конгреса, коме би био задатак да се бани напуштеном децом и заштитом деце.

Припремни комитет састављен из 59 чланова почео је рад с пуно ревности. У почетку се сумњало да ће ова идеја наћи плодногa земљишта. Али припреме се брзо вршиле и у прошлој години припремни комитет добио је у повој влади аустриј-

ској предњачи г. Бернрајтер, бивши министар просвете и вођа велеопозиције у народној скупштини, отворио је са неколико речи конгрес у име комитета.

Пошто је конгрес отворен, приступило се конституисању. За председника би изабран г. др. Јосиф М. Бернрајтер, тајни саветник и министар у оставци (D-r Josef Bärenreither, geheimer Rat und Minister a. D.). За тим је изабрано 12 потпредседника. Међу овима биле Лихтенштајн (D-r Eduar Prinz von und zu Lichtenstein) председница друштва за дечија склоништа у Бечу и г-ђица Лидија од Волфринга Fräulein Lydia von Wolfring) председница Песталоцијевог друштва у Бечу. Ово двоје помињем стога, што су они узели нарочитога учешћа у радовима конгреса. Кнез Лихтенштајн као председник друге секције и одличан заступник напуштене деце у целој Аустрији, а г-ђица Волфринг својим темељитим рефератима о заштити деце против злих родитеља и против злих људи у општо.

За пословође беху изабрани шест чланова.

Конгрес се конституисао необично брзо. За то је требало само толико времена, колико је требало прочитати имена предложених чланова. Није било ни гласања, ни говора о томе.

По свршеном конституисању узео је први реч изабрани председник г. Бернрајтер. Његов је говор од великог значаја, с тога ћу га у главноме овде саопштити.

„Ја сам, рекао је, с пуно права горд што сте ме, уважени чланови, позвали на чело овако одличне скупштине. Моја је прва дужност да вам изјавим, да ћу све што ми је могуће учинити, да се посао конгреса добро сврши, а за тим допустите ми, да вам се свима топло захвалим што сте на близа и на даљина похитали овамо, те да заједничког послужимо велику идеју која нас је овде сакупила и који смо вољни с пуно љубави да служимо. Ми можемо бити поносити гледајући у напо средњи тако одличан заступљену царску владу". За тим је поменуше, у име конгреса захвалио влади, бечкој општини, страним изасланицима и свима великим удружењима која беху заступљена на конгресу.

Констатовао је да има 1800 чланова и 120 изасланика разних корпорација.

„Ја као је наш конгрес пустићи, он је разбудио велико интересовање и далеко преко граница наших. Ми чланови у нашој средини одличних гостију из других држава и ја их у име конгреса с радошћу дочекујемо поздрављам. Ако нас дружење границе деле, опет нас спаја заједнички идеја којој сви служимо. Ја их поздрављам као сараднике на делу на коме се у свима државама с истим одушевљењем и истом предањошћу ради".

Најзад је поздравио и заступнике штампе.

После ових формалних поздрава прешао је г. др. Бернрајтер на говор о идеји конгреса.

„Ова идеја", рекао је, „нипа је из самога бића нашега времена, које применењу науку ставља у службу великих привредних и социјалних питања. То исто ми овде спремамо то је један део великога културнога покрета данашњих дана у којима живимо, и једно један нов доказ, да је наша генерација пред свега свога трчања за користима и добити, способна удаћи се у више идеале. Циљеви међународна васпитања бе престанка се шире. Питања о здрављу и телесној способности омладине, свију сталежа без изузетка, занимају нас данас више но икада. Данас се сматра као нужда да се омладина васпита у снгурном и брзоме суђењу, те да може ући у позитиван живот. Нова еволуција васпитне политике у коју улазимо с новим веком састоји се у томе, да породица, општина, друштво и држава с извесним и одређеним планом раде на подизању и гајењу деце од рођења па до њиховога ступања у самосталан живот, тежећи да развију њихово здравље, тело, душевне и моралне способности. То огромно разгранење васпитних појмова даје нарочито обележје времену у ком живимо. Није више питање о школовању деце. „Данас се исто толико пажње поклања детету у времену пре и после школовања. Данашња генерација има да се стара о детету пре и после школовања као и за време школовања. Модерна наука о здрављу, морални и религиски постулати, настава од првих почетака па до свршене стручне наставе, све то су захтеви, који се стављају на генерације које настају. Из свега тога мало по мало ствара се слика једне нове науке о васпитању омладине, која ће нолако захватити целокупну нову се генерацију читавога народа и ставља себи као циљ: здравље, моралност, срчаност, способност и срећу народа. Све то има да се постигне интензивним и рационалним старањем за напуштене целокупног подмлатка. Она тежња образује постоље за наш рад. Од тога се одваја специјално питање о напуштеној деци и заштити деце, питање које ће нас ових дана занимати. Јасно је да овде није у питању само заштита детета од напуштања и злостављања, заштита у ужем смислу; него је много шире поље нашега рада. Оно се протеже на децу сирочад, напуште су, покварену, немоћну, једном речју на децу, која су на путу да пропадну. Тежња нам је да споро изгубљене попова ратимо народној заједници и тиме увеличамо снагу целога народа. Држава и друштво треба на овом пољу да накладе, у интересу слабих и сиромашних, оно што су ње неприкладно рђаво учинили.

(настављће се)

саопштио

Д-р Ник. Ј. Петровић

О намерном „тровању" кифоцизном бекцилима и о немењивости овлног дела.

Од када постоји друштво, може се позитивно рећи, да од тада постоје и прописе раније у данашњем смислу речи.

Појмови о томе, шта је недопуштено и шта је кажњиво, са шта је дозвољено и шта се сме радити, разни су код разних друштава и разних народа на земљи од најпода. Док једно друштво сматра извесно кривично дело за веома тешко и казни га највећом постојећом казном, дотле друго друштво исто то дело сматра као нешто што је дозвољено, већ га често чак и похваљује или награђује. Док се у једној држави сматра као пример разбојништво сматра као тешко злочино дело и казни се веома великом казном, дотле се на пример у Абисинији исто

строго кажњавања, а која се данас по нашим савременим правним појмовима и законима казне много блажије или се не казне никако. Крина осета, која се данас сматра и казни као и обично убиство, са олакшавним и отежавним околностима у колико постоје, била је до скора дозвољено дело, на чак и дело части, и онај који би се усудио, да кри крвљу не опере, сматран је за хуљевину и за човека, коме је опстанак у друштву немогућ. До скоро је на пример отмица девојке сматрана у нашем народу као узор дело јуначитва достојно одраслог мушкарца, док се данас то дело сматра и казни као тешка кривица противу личне слободе воље и кретања. Наш народ по селима и данас сматра, да то није ништа неморално довести девојку у кућу и са њом живети невенчано по неколико месеци до венчања, и кад власт ово гони и кажњава према законима, народу то не иде у главу како то сме да буде и зашто.

Трованье је сматрано у средњем веку као ђаво дело, достојно одвратне грубе и непросвећене аристократије, док се данас исто сматра као најгадније и најподлије убиство. Код Римљана шанис она породице био је неприкосновен, тако да је pater familias имао право по своме пахољењу просто убити своје новорођено дете, а да за то никоме не одговара, док се данас ово сматра и казни као обично убиство. Намерни побачаj — abortus provocatus, казни се данас доста строго, док је у ранија времена код неких народа то била обична ствар, која се није ни истраживала, ни кажњавала код других на против кажњавала се као и обично убиство.

О важности оваких дела у разна времена и код разних народа нећемо овде говорити, јер је та важност увек била резултат степена културе и нарочитости дотичнога друштва.

Овде ћемо се позабавити само са једном врстом убиства и телесних повреда, која се ноћише јављати у модерном веку код цивилизованих народа и која обећава у будућности обилат материјал за јуриспруденцију и јуриедикцију кривичног права. Није нам познато, да ли је код нас већ био који овакав случај пред судом, али са временом појавиће се и код нас ова врста кривичних дела, ма да је писац оних врста већ имао у праксн један овакав случај, који му је и дао повода, да се позабави оним питањем и да га стави правницима и у опште криминалозима на размишљање и претресање.

Реч је о *намерном „трованју" инфекционим бакцилима.*

Данас је познато, да је у опште могуће човека намерно инфицирати каквом инфекционом болешћу, па ако је то још болест опасне природе, могуће је на тај начин уклонити свога противника са света. Убица увек бира средство и начин, како ће своју жртву смакнути, а да се постојање дела не докаже или, бар, да се не докаже његова кривична одговорност. Наравно овде је реч само о убиствима намерним и са предумишљајем и планом у опште. Средства код већине и хладног убице, често пута су тако вешто подешена, да власт и не сумња у природну смрт жртве, а тако исто ни фамилија, или у најгорем случају још стекне уверење да се догодили сам убиц.

Да је употреба овога средства, т. ј. телесно и душевно руинисање или чак физичко, морално, па често пута и материјално потпуно упропашћивање, дакле убиство свога ближњега, данас у опште могућ помоћу намерне инфекције каквом опиком болешћу и код простијег света, а у толико могућније и сигурније код интелигенције, а нарочито код лекара и хемичара, то је јасно и несумњиво. Случај, који је потписани имао у пракси као иследник, састоји се у следећем:

Перса, одвојено живећа жена Стевана И. из Г. у срезу азбуковачком, округа подринског, сазнаје се блудно са једним сељаком из суседног села. Са Стеваном је имала два венчања. Перса је хтела, да се са сним опростн Стевап, како би се могла венчати са сп-јан милосником, и то би може бити могла успети и редовним путем, али њој није било сазо стало до тога, да добије развод брака, већ јој је главно било, да дође и до Стевановог имања. Стеван је према тамошњим приликама на селу био богат човек, а њен милосник и ако угледан међу сељацима, био је сиромах и важно је као пропалица и неваљалац. Перси је дакле било стало до тога, да Стевана постане, да умре и да његово имање наследе његови и њени наследници синови, па да она исто ужива и да нао старатељ деце са туторима и њеним милосником са нетпи имаљи располаже. Не смејући, да се реши на просто и обично убиство, она покварени и препредена жена у догонору са својим милосником, који је такође бистар и доиитљив човеп, утрди и изведе свој план, на овај нач.ин, који је за тамошње наивне, где у сличним случајима обично хвата нао оруље сикира, нож или пушка, веома необичан, управо једпнствен.

У то време 1904. и 1905. год. владао је у овим крајевима, поред шарлаха, дифтерије и богиња, тифус (пруљица), који је услед рђаве хране, рђавог начина живота и крајње сиромашне, сатирао ових гладних година масу становништва. Перса или њен милосник, не зна се тачно, дознаоји је у овим крајевима, поред шарлаха, дифтерије и богиња, тифус (пруљица), који је услед рђаве хране, рђавог начина живота и крајње сиромашне, сатирао ових гладних година масу становништва. Перса или њен милосник, не зна се тачно, дознаоји је у оном

и ацетиленског пламена који су кроз направљене цеви спровели у браву касе, крадљивци су ову врло лако отворили и, разуме се, одвели све што је у њој било 112.587 дин.!

Не зна се просто шта је интересантније у овој крађи: да ли доказ крадљиваца на место извршеног злочина, или начин извршења, или бегство по извршеном злочину.

Ево како је цела ствар текла:

12. маја тек. год. дошао у хотел један господин, стар око 25 год., врло лепо одевен, и затражио собу за прво спрат. Понудили су му једну собу са погледом у двориште, али је он не хтеде примати, већ пође разгледати остало празне собе, и најзад се заустави у соби Бр. 104, која се налазила изнад мењачнице. Господин овај говорио је врло добро француски, и у књигу путника уписао се као инжињер Јагас из Амстердама.

Однех сутра дан. т. ј. 13. маја тек. год. пристигла су у хотел два путника из Немачке и узели собу до собе Јагасове. Путници ови имали су врло тешке путничке кофере, а пријавили су се као Пијер Клајн и Карл Трант. Јагас није обраћао никакву пажњу на своје суседе, нити су опет ови ма чиме показивали да га познају.

14. маја у вече, Јагас се вратио у своју собу око 8 сати, а у 11 позвао је момка и послао га да му донесе кофер са стварима са централне железничке станице; кофер је био необично тежак.

Одмах по пријему овог кофера, Јагас је привидно закључао своју собу, али су мало после у њу ушли Клајн и Трант, и „посао“ је одмах отпочет. Прво су у хотелу избушили око 40 рупа да би лакше и без шума дигли даске, а затим су на плафону мењачнице пробушили једну малу рупу, и кроз ову пропуклн затворен цилиндар. У овај цилиндар који је, разуме се, одмах отворен, пало је малтер са плафона, у коме су злочинци необично брзо и вешто направили отвор, дужине 50 а ширине 30 см., кроз који су, помоћу плетених лествица, сишли у мењачницу са потребним оруђем. Оруђе ово најдено је на месту извршеног злочина; то су мале електричне лампе, турпије, сврдло за гвожђе, њоскаје и један мали перли казан за производњење оксиген ског и ацетиленског пламена са топлотом до 3000 степени. Из овога се лако увиђело, да се имало посла са виртуозима у обијању каса.

Пре него што су приступили главном послу — отварању касе — злочинци су предузели све мере предострожности да их ко не би видео или чуо. У овом циљу прво су, помоћу јекера, заглавили прво вешто браву на вратима са улице, а по овоме су заклонили прозоре нарочитим застирачима — да се споља не би опазила светлост у мењачници. Застираче на прозорима утврдили су помоћу сврдлова, јер би се укупавање јекера могло чути. Најзад су и ово саме касе направили мали завлон, опет помоћу застирача.

Само отварање касе злочинци су извршили веома брзо и лако. Помоћу ацетиленског пламена, који је производио топлоту до 1500 степени, истопили су без икаквих тешкоћа челичну плочу, која покрива браву, потом су ову изјкли и — каса је била отворена. На овај исти начин отворили су и трезор у унутрашњости касе, и из истог узели и одвели: 60.000 динара у разним хартијама од вредности, 20.000 дин. у белгијским новчаницама и 19.614 дин. у разној звонкој монети.

Сва ова злочинства беху паредили да их пробуде у 4½ часа изјутра, да би стигли за воз у 5 ч. 22. те према овоме изгледа да су „посао“ свршили пре 4 часа. Да би у Немачку стигли отпутовала овим возом, извадили при полазку да иду у Остенде, а Лагас је отпутовао возом у 5 ч. 59 У хотелу је, при полазку, изјавио, да иде у скекурзију за 1—2 дана, те да с тога и не носи све своје ствари, већ само један кофер. На железничкој станици узео је карту до Малине.

Крађа је откривена тек око 8 часова изјутра, када је служавка дошла да мењачницу отвори и почисти.

На неколико дана по овоме, Клајн и Трант, односно Горсин и Колс били су затворени у Бриселу, а трећи, Вилем Кислинг, звани Лагас, у Луксенбургу. Велика украдених хартија беше откривена у разним местима.

Истрагом је утврђено, да су се злочинци по извршеној крађи састали у Бриселу, а одатле на аутомобилу отишли у Екс-ла-Шапел. Лагас, најинтелигентнији међу злочинцима, био је обичан назански момак, али је, и без инжињерске дипломе, разумевао употребу ацетиленског пламена.

Ово је, у колико нам је познато, први случај у коме су се злочинци послужили ацетиленом.

Што се тиче аутомобила, они су већ одавно у употребн.

Ноћу између 7. и 8. јуна ове год. три краљевска дошла су на аутомобилу пред једну виду у Боатсфору, опазивали је и с пљачком у најкраћој брзини одјурили у правцу Брисела.

Поменимо још једну дрску крађу, која је извршена помоћу хлороформа 18. маја ове год. у једној споредној пошганској станици у Лондону. За време док је управник ове станице био са госпођом у позоришту, злочинци су се увукли у у зграду и добро се сакрили. Чим су се жртве вратиле кући и полегале, злочинци су се прикрили њиховим собама помоћу хлороформа успавали их, а затим доказили каучеве, отворили касу и орнаме и из ових одјели око 3000 динара. Сутра дан опазивање су једна пробудила.

Такви су савремени злочинци. Да ли им је дорасла савремена полиција? Наином се могу сви користити: добри као и рђави; полиција као и злочинци.

Морамо, на жалост, признати, да је полиција у овом правцу изостала далеко од злочинаца. Док су они остварили огромне прогресе, дотле је, напротив, полиција и до данас остала онакна иста каква је била под старим режимом и у почетку прошлог века. Репрутовање, методе, принципи, све у опште исто је има већ читав век.

„Потребне је — вели Едмон Демар — уверити полицијске чиновнике, који су тако неспособни и неповерљиви према научном прогресу, да је за све већи и већи приливи способних и документираних злочинаца потребна потпуно нова полиција која ће, поред рутине Габорија, Клода и Лекока, располагати и другим знањима. Нешто може наћи и на даљем трагу, али отисак стопале никад не нађе.“

Радни Инчефора, Рајса и Отделија-а прокрчили су пут којим треба ићи. Истраге ће морају водити у духу науке. Не треба бити пророк, на предидети, да ће полиција будућности, организована да одговори потребама времена, боље плаћена и строже рекрутована, уборајати у своје особље инжињере и хемичаре, докторе медицине и права, као и вештаке специјалисте у разним стварима.

Само под овим условима допуштена је нада, да ће у борби против злочина победити представници друштва.

УПУТ ЗА ПОЛИЦИЈСКЕ И ОПШТИНСКЕ ВЛАСТИ

приредио **Ђур. Ј. Ђорђевић**
начелник окружја.

(СВРШЕТАК)

Према овоме, оне ово што је г. Ђорђевић навео, говорећи о поступку за кривице предвиђене појединим специјалним законима, а за које у дотичном закону није изричито казано како ће се извиђати, нетачно је и по томе „учењу“ не треба поступати.

26. На страни 351. „Упута“ г. Ђорђевић је рекао како је §34. а. кривичног закона замењен тачком 7. члана 16. закона о уређењу санитетске струке и о чувању народнога здравља, који је члан доцније донесен.

Да би читаоци могли боље уочити разлику у наређењима § 334. а. крив. закона и тач. 7. чл. 16. зак. о уређењу санитетске струке и народнога здравља, навешћемо их овде оба.

§ 334. а. кривичнога закона гласи: „Онај коме је од полицајне власти лечење забрањено, ако сиоване или уопште бо-лести изнад дечи, за се казни затвором од једног до двадесет дана или бојом до двадесет и пет удорака“, а тач. 7. чл. 16. закона о уређењу санитетске струке гласи: „ко нема надлежну дозволу на вршење извесног лекарског, ранарског или примаљског посла, а упушта се у лечење *рада своје користи*, казниће се новчано од 50—200 талира или затвором од 10—20 дана према упорности и понављању преступа; ако ли кривицом такве личности, или услед нецицасходног лечења од њене стране, неко се оштети, осакати или умре, судиће се по закону кривичалном. Онамо спадају и они магистри или патрони хирурзије, бабице и специјалисти који би се упустили у лечење за које немају дозвољење од надлежне власти“.

Из самога текста ових двају законских наређења види се, да § 334. а. крив. закона говори о кривици и казни за оне који дезе унутрашње или спољашње болести ако им је то од полицајске власти забрањено. док чл. 16. тач. 7. закона о уређењу санитетске струке предвиђа казњавање

оних лица која без дозволе власти врше лекарске послове ради своје користи.

Према томе она два законска пређења нису ни у каквој противности и оба имају законску примену, јер се по § 334. а. крив. закона имају кажњавати они, који и преко забране надлежне полицијске власти хоће, ако то ради бесплатно, а по чл. 16. тач. 7. закона о уређењу санитетске струке кажњавају се они који без дозволе надлежне власти ради своје користи хоће и њима се тај рад не забрањује претходно па да после (ако опет хоће) буду кажњени, него се одмах кажњавају, док онима, који хоће бесплатно, мора се лечење прво забранити, па ако и мимо забране то ради, онда тек по § 334. а. крив. закона кажњени.

Даље, § 334. а. крив. закона није наведен чл. 16. тач. 7. зак. о уређењу санитетске струке и ко буде послушао Упут г. Ђорђевића погрешиће.[1]

27. На стр. 447—472 „Упута“ г. Ђорђевић је навео законска пређења и неке расписе како треба извршивати пресуду по кривичној части. Говорећи поимење о извршењу смртне и поводне казне и казне робије и затвора није нигде поменуо како се извршује казна заточења. Нарочито, у овом делу, који говори о томе којим се казненим заводима спроводе осуђеници, није нашта казао коме ће се казненом заводу упућивати они који су осуђени на казну заточења, а то је било потребно рећи јер су пређења о спроводу осуђеника казненим заводима мењана врло често због великог броја осуђеника и малог простора у казненим заводима.

Расписом министра унутрашњих дела од 7 фебруара 1898. год. Пр№ 2844 достављено је полицијским властима, да је министар правде решио, да лица осуђена на заточење ову казну издржавају у пожаревачком казненом заводу, и пређено је полицијским властима да тако одтад поступају.

Ово пређење до данас није измењено и лица осуђена на заточење спроводе се из целе Србије ради издржања казне у пожаревачки казнени завод.

Оваквих погрешних „разлагања и објашњења, пуна је она књига, и ми сматрамо за дужност испитивати их овде, да би они, којима она дође до руку, а неби се сами могли определити, могли лакше увидети, шта им треба чинити.

Али због малог простора листа ми ћемо изнети још само неколико примера.

На стр. 29. „Упута“ претпамћаи је расиле министарства унутрашњих дела од 14. августа 1906. год. № 17066., а штрајкачима. Због чега је он претпамћаи? Шта има у њему што властима пре није било познато? Каква је корист од њега? Шта имају власти из њега научите? Сам радња власти иначе је ограничена на приватну тужбу и стање стварн остало неромењо као и пре овога расписа. Ово што треба регулисати законом не регулисава се расписом, па такве расписе не треба ни претпамћавата.

На стр. 160. „Упута“ г. Ђорђевић препоручује: о сваком случају извршење краље дужност је иследне власти да одмах путем телеграфа извести све полицијске власти, ако би још неко послушао ову упут телеграфе не би могла ништа друго радити до да отправљају полицијске расписе. Изгледа да г. Ђорђевић није знао за §. 36. закона о телеграфу и телефону, као ни за расписе издане од надлежног министра, за шта се и кад може и како употребити телеграф.

На страни 349. „Упута“ објашњавајући § 20. полицијске уредбе г. Ђорђевић вели да окривљени може имати у истуиним делима *застушника*, док по чл. 153. устава окривљени може у свима кривичним делима, па и у истуиима, имати *браниоца*, а не застушника.

„Приређујући“ ову књигу г. Ђорђевић се није могао уздржати а да не да неколико дефиниција које су са своје непотпуности врло интересантне. Ево неких.

На страни 2. „Упута“ говори се о мерама за заштиту личности и права појединаца, па се овако пастављав:

„Те мере у главном изводе полицијске и општинске власти а можемо их поделити: 1., на рад органа који ће спречавати људе у извршењу недозвољених — ђавих — дела и старати се ово одржала реда и мира, а по извршеном кажњеном делу гонити њихове извршиоце (у долазе рад: жандарма, стражара, патрола, потајника и т. д. и 2., на мере којима се сузбијним лицима: скитницима и вередницима као и злоковницима још увиђеној њима сваки могућност за вршење казнених дела (а оне су: полицијски надзор, важкавања — скитница и вередница и протеривање истих у друга места; вођење надзора над странцима, који у извесно место долазе; строга примена закона и других прописа који се односе на надзоре и контролисање путних исправа; потере за злоковницима и хајдучима као и другомере)“.

Овоме не треба коментара. Имајући у виду превентивне и репресивне мере које полиција као чувар јавне безбедности треба да предузима, тако је увидети „правилност“ пишчевих назора.

Да би читаоци „знали“ шта су разбојници и хајдуци навешћемо дефиницију са стр. 57. „Упута“.

„Разбојништва, злостава и убиства који се дешавају на друмовима, у пољу, на трту, салашу, и у општо ван села или варони, где није власт у стању да предузима све мере за јачу безбедност личну и имовну, а често пута, и у самом селу и варошици изненадним нападом, кад се нико не нада — јесу дела обично оних људи, који су се стално одали рђавоју животу. Ова дела врше се са планом и дрско, а њихови извршиоци не зазиру ни од чега. Људи који таква дела врше називају се: хоповима, злоковцима, разбојницима и хајдучина“.

Неспоразно је да ће који ма и најслабији читалац овога „Упута“ примити ову дефиницију.

Са колико обзирности г. Ђорђевић говори о овим стварима — хајдучици — нека послужи овај цитат са стр. 67. „Упута“:

„Природно је, да ће однаке осуђенике гледати, да што по то улучи приликом да побегне; на тако и бива.

„Тешко је таком осуђенику складати се и не покушавати ослободити се заточеништва, робије, које има да граје 10, 15 и 20 година кад се с једне стране зна, да је то време читава вечност, а с друге стране нађе се у пољу на чистом зраку, у мирисној трави, у златној слободи, где види људе, жлади жене, девојке, чује песму, осети сласт живота“.

Ево, како г. Ђорђевић дефинише свеДока:

„Сведок је оно лице које је у стању да пред влашћу покаже, објасни, открије ма какву околност или прилику важну за кривично дело“ (стр. 263.).

Кад се ово упореди са оним што кривични суд поступак тражи од сведока, види се да је ова дефиниција, поред остало, и непотпуна. По њој изгледа да ова није сведок који би сведочио какву околност или прилику „везану“ за прилаа или приватног тужиоца.

На стр. 206. „Упута“ пише и ово: „утврђивање поступака кривичног дела потребно је стога, да би се утврдило: може ли бити у опште кривичне одговорности ма за кога за изнесено учињено дело“. Ово је, види се, г. Ђорђевићев оригинал. И т. д. и т. д.

„Упут“ но садржини не долази у ову књижевност, али се ипак од писца мора тражити да пише јасно, да му је стил примамљив, а тога свега овде нема. Ми ћемо као примере ради рђавога стила, поред већ наведеног, навести написе са стране 64., 71., 90. (претпоследњи став: 218. (други став) 226. (бр. 78.) 233. (други став под бр. 107.) 306. („тек онда“ место „детаљ“) 323. (под бр. 386.). Исписивати то овде немогућно је због малог простора листа.

Али што морамо нешисати, то су оне силне грешке у језику, и то чињено нарочито због тога што изгледа да празнинама није нужно знати српски. Од ваздашњих погрешака навешћемо ово: сумљив, немогућће, пошто (није прилог), но кадшто и но кад што (прилог), варошка управа Београда, пијачка земља, крочом, убилац, убијства, самоубијство, (ове речи у привичном закону су сваки штампаше без ј.) кад личност, право или имаовина буде нападнута, расмагати, орган „Полицајског Гласника“, мртав организам, женска и женско (као именица место женскиње; направити убијај, човечаре, мноше, заклетва се врши над сведоком, тавно, тужбу потписује последник и деловођа, одиочити, одиочење, одиочено и т. д.

У овој књизи нису оштампане „штампарске погрешке“, а њих доста има, те због тога многе мождa ништавне грешке морају се сматрати као штампарске грешке.

После овога сасвим је у реду запитати се шта је био разлог те је министарство унутрашњих дела помогло штампање ове књиге. Ова, као што смо видели, нити је добар зборник који би се ис-

[1] За тач. 20. чл. 24. закона о уређењу санитетске струке и о чувању народног здравља, коју такође г. Ђорђевић овде помиње, вреди оно што смо рекли нашли говорећи о § 334. крив. зак. и о § 19. о дрскању и продавању отрова и отровних супстанца, а при том треба имати у виду и тач. 7. чл. 16. зак. о уређењу санитетске струке.

гани полиција ких и општинских власти моћи згодно послужити, нити је пак увут но кога се има шта научити. Ако је требало нешто ново израдити то се не ради произвољним радом које ни њихов аутор није хтео штампати, а ако „Полицијски Зборник“ није потпун, ако има његових мана, а осећа се потреба за једи боље зборник, то је требало, а и могло је се, поправити га, могло је се издати друго поправљено издање. Однос одновља које је утрошен на штампање „Упутства“ г. Ђорђевићеног неће се видети никаква корист*.

Душ. Николић

* У тексту овога написа потврђује се све оно изнашо горе: на стр. 346. „расмарено“ и „размарено“ на стр. 235. коментар стоји под чл. 16. треба још је у напоменама и на стр. 247 „да се и једно и друго мо ни“... место да се и једно и друго, и неће и...

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Уписана су нам ова питања:

I.

„Суд општине марконачке (Маркова Црква), актом својим Бр. 240, пита:

Извесно лице из ове општине обратило се суду и одбору и тражало уверење, како је оно занатлија а не земљодељац и како оно занятом издржава себе и породицу.

Уверење му, вели треба ради распродаје непокретног имања које има у овој општини.

За доказ да је занатлија, оно је поднело мајсторско писмо шмитовско-кошачког еснафа.

Суд и одбор је познато, да се ово лице од неког времена одало неуредном животу и напустивши жене и децу, те је вероватно да ће се одати само занату, напуштајући земљоделски рад, али је питање хоће ли њему хтети издржавати породицу.

Како суд и одбор не знају, како да поступе у овом случају, моли се упутство за потребно упутство.“

— На ово питање одговарамо:

У опште је тешко давати упуте по оваквим питањима, јер уредништво мена пред собом лице о коме је реч, нити прилике у којима оно живи.

Јер, ако би приходи од његовог заната били тако знатни, да њима може издржавати себе и породицу, и да му у опште није потребно помагати се земљодељом, онда не би ништа стајало на путу, да му се уверење изда.

Ако је, међутим он занатлија, али се у месту где он борави, не може живети од прихода што их доноси тај занат, него се мора помагати земљодељом, онда се и он по т. 1. правила Мин. привреде од 1. фебр. 1875 год. № 324, сматра за земљодељца, и не може ни сам отуђити оно земљиште, које му штити §. 471, грађ, суд. поступка

Нека дакле, сам суд г. одбор пропише прилике молиоцеве, на неки уму у одбор и његов односај према породици у последње време, на неки према томе и даду уверење, не губећи из вида то, да он неће ништа изгубити кад не прода имање а да могу и он и породица много изгубити кад имање прода, а занат и буде донесно оволико, колико је потребно за живот.

Ако би, пак, било очигледно, да он имање продаје само зато, да би лакше тумарнуо у свет а породицу напустио, као што суд неговештава, онда је и на суду и на одбору дужност, да продају спрече, пошто је ствар њихове оцене; хоће ли њега узети за земљодељца или само занатлију.

II.

Суд општине биновачке, актом својим од 20. марта ове године Бр. 284, пита:

„Извесно лице из Бановића, на јавној лицитацији дражаној у 1904. год. купило је од Управе Фондова једно кено — Управино — имање, које је пре̂ће било његовог оца, и по „Закону о уређ ју Управе фондова,“ он је ову куповину регулисао т. ј. дао Управи једну четвртину новаца од изличитране суме, те тиме постао дужник Управи, а за остатак дуга дао овој облигацију.

Ово лице живи у заједници са оцем али овај други има плаћати разним приватним повериоцима извесне суме новца, и приликом извршења пр суда овакве природе, треба му останити благодејање прописано у §. 471 „грађ. пост. суд“

С тога се моли Уредништво да ово изволи дати обавештење у овоме:

1. Да ли дужниковом сину може служити као благодејање изложено у горе пом. закон. пропису, ono имање које је он купио од Управе Фондова, и ако он још од ога нема тапију у рукама разуме се, да је Управа код надл. суда пренела право куповине на купца но која је код Управе Фондова.?

2. Да ли и отац пошто је задружни са сином има права на горе том благодејање на ове куповине или сам син, и

3. Како се има сматрати син, који се искључиво занима земљодељством, земљорадник или трговац кад је његов задружни отац трговац.?

— На ово питање одговарамо:

Имање које је под теретом Управе Фондова, дакле у залози, која противставља и отуђење, не може се узимати у обзир при издавању земљишта, које по § 471. грађ. суд. пост. не може земљоделац ни сам продати нити му се иначе може отуђити.

У каквом односају стоји ово имање према оцу купчевом, записи просто од тога, да ли га је син купио за свој рачун, као пуноделник и из средстава прибављених ван заједнице са оцем § 122. и 123. грађ. закона), или је то учинио за рачун оца и средствима овога.

То суд у своме питању није објасниo, па се не може ни дати прецизан одговор.

Син, који живи у заједници са оцем али се он лично занима земљорадом, не може се користити благодејањем из § 471. грађ. суд. пост. у погледу очевог имања, јер се њему, као трговцу, продаје све за приватне дугове.

Ако би син имао своја нарочито прибављеног имања, оно не би могло бити предмет продаје, пошто се он сматрано бакт земљорадом.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

УХВАЋЕНИ

Милосав Вељић, из Средњег Добрића и **Тодор Терзић**, из Љубића, одбегли осуђеници београдског кажњеног завода, и **Љубомир Недовић**, из Јасеновца, одбегли осуђеници пожаревачког кажњеног завода, чије сам фотографије и потернице примели у 29. и 30. броју „Полиц. Гласника“ од ове год., ухваћени су те је према томе престала потреба за њиховим тражењем.

Стојана звана Стојана **Карића** и **Видосава** кћи Миланова **Проки̂ћа** из Бошњана, општ. темишићског чије сам потернице примели у 30. броју „Полицајског Гласника“, ухваћене су, те је према томе престала потреба за њиховим тражењем.

ТРАЖЕСК

Милутина Синановића, земљод. из Ново Бошњске, среза добричког, који има да издржи годину и по дана затвора по пресуди прокуратског проширеног суда тражи Управа града Београда актом Бр. 30232.

Милутин је стар 45—50 година, висок, црнопуљаст, смеђих брковa, брија се, на себи има од шарка одело, а на ногама опанке. Са собе је одело обрну суда општине влаховичке Бр. 5911 која гласи на име Радуза Вуштовића, из Растовиште. Скреће се пажња свима полицијским и општинским властима да га ухвате и проведеног спроведу Управи града Београда с позивом на акт Бр. 30232.

Љубисава Милићевића, из Јакља, бив. виноградског контролора, који има да издржи два месеца затвора по пресуди грађанског проширеног суда због дела из § 123. крив. зак., тражи начелник среза рачанског актом Бр. 7572. Љубисав је средњег раста, у лицу плав, косе и бркова плавих, брија се; на једној руци каменарет му је деформисан, а на лицу има белегу од ли̂шења. Обраћа се пажња свима полицајским и општинским властима да га ухвате и проведеног спроведу поменутом начелнику.

Драгољуба Вучићевића, бив. поднароднika I брдског артиљеријског пука, који има да одговара за нанесено приватно дело код команданта I. бр. арт. пука, тражи поменути командант актом Бр. 1923. Драгољуб је родом из Опарића, среза левачког, стар 27 година, средњег раста, малих брковa. Проналажење треба јављати поменутом команданту или Управи града Београда с позивом на акт Бр. 20.357.

П О Т Е Р Е

Сеља — Стевана — Милева жена Јеремија Николића, свињара пштинића, која је била осуђена на две године робије пресудом крагујевачког привременог суда, коју казну је 15. и 16. ов. м-ца побегла је из затвора општине златарске где је била спроведена ради поправља. Сеља је средњег раста, црних очију, по лицу розе од богиња; од одела има на себи једно полошав жакет, на глави поченару цицану шарену, на ногама сиромашке опанке. Нека је све полицијске и општинске власти живо потраже и у случају проналаска спроведу начелнику среза жупског с позивом на депешу Бр. 4297.

Вукадин — Вујица — Вуле Стевановић, из Поповића, и **Михаило Церовчанић**, из Петковаче, осуђеници пожаревачког казненог завода 23. ов. м-ца побегли су са рада и до сада нису пронађени. **Вукадин** је стар 21 годину, средњег раста, косе затворене плаве, очију шљивасто зелених, у сељачком оделу; од особених знакова има: а) белегу од посекотине, у облику праве линије, правца хоризонталног, величине 1·5 см. на десној страни потиљка, и б.) белегу од ране, неправилног облика, величине 3·5:1 см. на средини лево пазуха. Осуђен је био због убиства. **Михаило** је стар 24 године, средњег раста, смеђе косе, плавих очију, на лево око не види; од одела има: је старе кожуване пантаљоне, гуњ и шубару. Нека их све полицијске и општинске власти живо потраже и у случају проналаска стражарно спроводу управи пожаревачког казненог завода с позивом на депешу Бр. 1983.

Непознати крадљивци дању 21. ов. м-ца разбили су прозор на соби Стојадина Стојадиновића, сапатетског напетања из Ниша, и из истог украли један плаш вео шпијел у вредности 150 динара. Нека све власти потраже крадљивце и украдени ствари и у случају проласка о томе известе начелство округа нишког с позивом на депешу Бр. 15954.

Александар Мирић, звани „Шапо“, Црногорац, који је живео у селу Гајтану, срезу јабланичком, 20. ов. м-ца извршио је убиство, па је по извршењу дела одмах побегао. Александар је стар 23 године, средњег раста, плаве косе, косав, на доњем кажу једног ока има белегу; од одела има старо чакшире и гуњ од сукна. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже у случају проласка стражарно спроведу начелнику среза јабланичког с позивом на депешу Бр. 12861.

Владимир син Ђорђа **Јаковљевића**, сиромашна из Смедерева, **Радосав Тодоровић**, сиротч, родом из Кучева, среза жупског, и **Вучко Петровић**, пандичар из села Сељашице, среза власотиначког, који су били у притвору и под истрагом код начелства округа смедеревског, побегли су ноћу између 22. и 23. ов. м-ца из притвора становишта гвожђе на прозору шупе. **Владимир** је стар 16 година, средњег раста, косе и очију црних, црномањаст, са знаком пасуснишава, у цивилном оделу; одговара је за више опасних и простих крађа. **Радосав** је стар 24 године, средњег раста, косе плаве, очију грозвастих, малих бркова, у цивилном оделу, на грудима има једну брадавицу; одговара је за опасну крађу, а и раније је осуђиван због крађе. **Вучко** је стар 21 годину, средњег раста, очију грозвастих, малих бркова, у сивкеном оделу; одговара је за опасну крађу. Нека их све полицијске и општинске власти живо потраже, и проналажене стражарно спроведу начелству округа смедеревског с позивом на депешу Бр. 6974.

Светозар Стојановић, родом из Ниготина, осуђеник пожаревачког казненог завода, 13. ов. м-ца побегао је из Лубичева, и до сада није пронађен. Светозар је стар 16 година, средњег раста, очију црних, косав, у цивилном оделу. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже и у случају проласка стражарно спроведу Управи пожаревачког казненог завода с позивом на депешу Бр. 1900.

Анђа жена **Јована Јовановића**, пандичара из Крагујевца, која је служила код г-ђе Катарине Тушановић, из Крагујевца, ноћу између 23. и 24. извршила је крађу разних ствари своју господи и по извршеју дела одмах побегла. Међу покраденим стварима налазе се: један кантан женски сат са два шпица, на једном шпицу налази се монограм „К. А. Т.,“ једне брош са фотографијом жене Михаила, са дијамантима, једне сребрне виљушке са по три дијаманта у свакој виљушци, један кантан новац од четири дуката са заставом изнад на приложеној хартији од вредности као: таница од 1000 динара, обвезница, признаница, једну узлошку књижицу осигуравачког кредитног завода, разно чаршаве, ћебове, шарене, хаљине, веш и друге ствари. Анђа је високог раста, рашчљена, црномањаста, црне косе. Скреће се нажа свим властима да потраже предузету и ће ствари и у случају проласка о томе известе начелника среза грузинског с позивом на бр. 14920.

Михаило Јанковић, земљод. из Новог Села, среза власотиначког, који је имао да одговара за опасну крађу, правном спровода пре извесног времена побегао је испред спроводника и до сада није пронађен. Михаило је стар 18 година, средњег раста, сувоват, црних очију, у сељачком оделу, са сламним шеширом на глави. На десној руци између кажипрста и палца има белегу од посекотине. Обраћа се нажа свим полицијским и општинским властима да га потраже, и проналажено стражарно спроведу начелнику среза власотиначког с позивом на депешу Бр. 8489.

Ђока Ипшавовић, калфа обућарски, родом из Куприје, који је радио код Чеде Р. Стевановића, обућара из Ваљева, украо је ноћу између 23. и 24. ов. м-ца своме газди један пар нових штиклиних сако одела на један ред дугмета. Ђока је стар до 28 година, висок, у лицу пун, очију црних, леви му је нога краћа од десне. Нека га све полицијске и општинске власти потраже, и проналажено спроведу начелству округа ваљевског с позивом на депешу Бр. 8808.

Илија — Поповић — Ђорђевић, лимар из Београда има да одговара за извесно кривично дело код суда округа гаванског Управе града Београда. Лични опис Илије је непознат. Проналажене нека спровести моментом округу с позивом на акт Бр. 7666.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

У општини горње-врањској, среза лужничког, кажен је 6. ов. м-ца један капцун во, висор 6—8 година, даље бело. Моле се све полицијске и општинске власти да потраже спомењеног овог капцуна кола, и у случају проласка о томе известе начелство округа пиротског с позивом за акт Бр. 6701.

БРОЈ 32. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 5. АВГУСТА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године, од своју полицијских власти, а износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у износу 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, поставити:

за начелника прве класе среза подунавског Милана Лазића, начелника исте класе среза пчињског, — по потреби службе, но без права на накнаду путних и селидбених трошкова;

за начелника треће класе среза лесковачког Јовицу Вукосављевића, начелника исте класе среза бело-паланачког, — по потреби службе;

за начелника друге класе среза бело-паланачког Милорада Пешића, начелника исте класе среза ужичког, — по молби;

за начелника друге класе среза звишког Владимира Маленовића, начелника исте класе среза колубарског, округа београдског, по потреби службе, но без права на повећу путних и селидбених трошкова;

за начелника друге класе среза пчињског Петра Бапића, начелника треће класе среза лесковачког;

за начелника треће класе среза пољанчког Милорада Наумовића, начелника исте класе среза левачког, — по молби;

за начелника треће класе среза кључког Мелентија Владисављевића, начелника исте класе среза зајечарског, — по молби;

за начелника треће класе среза зајечарског Љубомира Кнежевића, секретара исте класе начелства округа тимочког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза ужичког Јована П. Михаиловића, полицијског писара прве класе среза пазарићинског;

за начелника треће класе среза левачког Косту Добрића, полицијског писара прве класе среза врачарског;

за начелника треће класе среза жупског Милана Ђурића, полицијског писара прве класе среза златиборског, и

за начелника треће класе среза колубарског, округа београдског, Драгољуба Миленковића, полицијског писара прве класе среза пожешког.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 27. јула 1907. год. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, поставити:

за секретара друге класе начелства округа подрињског Милорада Јовановића, начелника исте класе среза подунавског, — по потреби службе;

за секретара друге класе начелства округа крајинског Др. Јанићија Јовановића, секретара исте класе начелства округа крушевачког, — по потреби службе,

за секретара друге класе начелства округа крушевачког Божидара Ђурића, бившег секретара начелства;

за секретара друге класе начелства округа врањског Данила Драгашевића, начелника треће класе среза пољанчког;

за секретара друге класе начелства округа тимочког Драгутина Пантелића, секретара треће класе начелства округа врањског;

за секретара треће класе начелства округа ужичког Манојла Мрвића, секретара исте класе начелства округа подрињског, — по потреби службе;

за секретара треће класе начелства округа рудничког Живка Живковића, приправног секретара начелства исте класе;

за комесара Сењског Рудника, у рангу секретара начелства друге класе, Мијаила Стојковића, секретара треће класе начелства округа крајинског, и

за комесара железничке полиције у Ристовцу, у рангу секретара начелства треће класе Др. Душана Милошевића, полицијског писара прве класе управе града Београда.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 27. јула 1907. год. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, поставити:

за полицијског писара прве класе среза нишавског Станка Николића, полицијског писара исте класе среза пчињског, по молби;

за полицијског писара прве класе среза неготинског Војислава Стојановића, писара исте класе среза ресавског — по молби;

за полицијског писара прве класе начелства округа нишког, са платом коју је и до сад имао, Косту Кретића, полицијског писара исте класе начелства округа смедеревског, — по молби;

за полицијског писара прве класе начелства округа тимочког Марка Зарића, полицијског писара исте класе среза зајечарског, — по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза заглавског са платом коју је и досад имао Живојина Марјана, полицијског писара исте класе среза зајечарског, по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза левачког Витомира Јовановића, среског писара у пенсији, — по пристанку;

за полицијског писара прве класе среза пожешког, са платом коју је и досад имао Михајла П. Илића, полицијског писара исте класе среза темнићког, — по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза зајечарског Радула Радуловића, полицијског писара исте класе среза бољевачког, по молби;

за полицијског писара друге класе среза зајечарског Јована Симића, полицијског писара исте класе среза заглавског, — по молби;

за полицијског писара друге класе среза бољевачког Петра Ивановића, полицијског писара и те класе среза заглавског, — по молби;

за полицијског писара друге класе среза темнићког Душана Милићевића, комесара

полицијског у Сењском Руднику, у рангу полицијског писара исте класе, — по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза ресавског Косту Петровића, пређашњег полицијског писара.

за полицијског писара друге класе среза врачарског, округа београдског Николу Милошевића, полицијског писара исте класе среза јасеничког, округа крагујевачког, — по молби;

за полицијског писара друге класе начелства округа крушевачког Живка Вукојичића, полицијског писара исте класе среза расинског, — по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза расинског Василија Николајевића, полицијског писара исте класе у оставци;

за полицијског писара треће класе начелства округа смедеревског Милосава Вилаковића, полицијског писара исте класе начелства округа врањског, — по молби;

за полицијског писара треће класе среза лесковачког Драгишу Јовановића, комесара жељезничке полиције у Ристовцу, у рангу писара исте класе, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза пчињског Симеона Анђелковића, полицијског писара исте класе среза нишавског, — по молби;

за полицијског писара треће класе среза зајечарског Гзигорија Станимировића, полицијског писара исте класе начелства округа тимочког, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза заглавског Жарка Јанићковића, полицијског писара исте класе среза зајечарског, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза тимочког Стевана Вучковића, полицијског писара исте класе начелства округа нишког, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза парајинског Петра М. Јовановића, полицијског писара исте класе среза неготинског, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза ресавичког, округа крагујевачког, Мирослава Жупањевића, полицијског писара исте класе среза темнићског, по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза моравичког Радомира Лазића, полицијског писара исте класе среза бешког, по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза златиборског Милутина Д. Поповића, полицијског писара исте класе среза ленчанског, — по потреби службе;

за полицијске писаре треће класе среза нишког: Филипа Животића, полицијског писара исте класе начелства округа нишког, — по потреби службе; и

Александра Петровића, правника — практиканта Министарства унутрашњих дела;

за полицијског писара треће класе начелства округа нишког Владимира П. Костића, бившег полицијског писара;

за полицијске писаре треће класе среза власотиначког Спиру Милићевића, пређашњег полицијског писара исте класе и Милана Марићковића, правника;

за полицијског писара треће класе среза јабланичког Божидара Тодоровића, практиканта управе града Београда;

за полицијског писара треће класе среза лесковачког Јосифа Стојановића, практиканта управе града Београда;

за полицијског писара треће класе начелства округа врањског Љубомира Костића, практиканта канцеларије среза лесковачког;

за полицијског писара друге класе начелства округа београдског Петра Алимпића, писара четврте класе Министарства унутрашњих дела;

за полицијског писара треће класе начелства округа ужичког Војслава Цветковића, пређашњег полицијског писара;

за полицијског писара треће класе управе града Београда Драгомира Арнаутовића, правника,

за полицијског писара треће класе среза кључког Добривоја Тривунца, правника, и

за писара четврте класе Министарства унутрашњих дела Драгомира Савића, пређашњег полицијског писара.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 27. јула 1907. год. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

Милутин Протић, секретар друге класе начелства округа ужичког;

Светислав Мишић, секретар друге класе начелства округа рудничког;

Душан Богдановић, начелник треће класе среза жупског;

Ђорђе Илић, начелник треће класе среза нишког;

Живко Ристић, начелник треће класе среза кључког;

Коста Протић, полицијски писар прве класе среза власотиначког, и

Велимир Јовичић, полицијски писар прве класе среза драгачевског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда ставе у стање покоја с пенсијом која им припада по годинама службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 27. јула 1907. год. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

Андреја Цветковић, полицијски писар друге класе среза власотиначког;

Гаврило Николић, полицијски писар треће класе среза јабланичког;

Ратољуб Мијаиловић, полицијски писар треће класе начелства округа нишког, и

Тодор Живић, полицијски писар треће класе среза тимочког, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусте из државне службе у интересу исте.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 27. јула 1907. год. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Одбрањени докази, међутим, има за предмет такве чињенице, које искључују или ограничавају примену казненог законика.* Он има или да разруши основице оптужног доказа или бар да ослаби његово дејство. Према томе, да ли је он управљен противу доказних средстава оптужног доказа и противу њихових садржаја и исхода, или хоће да докаже постојање таких чињеница, које, не дирајући чињенице оптужног доказа, сасвим или делимице уништавају његово дејство, одбрањени се доказ дели на *непосредни* и *посредни*.† Правим се хоће непосредно да разруши и уништи доказ такве чињенице, која улази у оптужни доказ. Непосредни одбрањени докази, према томе, може бити управљен и противу истинитости чињеница, које је, као бајаги, оптужни доказ утврдио, т. ј. он жели да докаже сасвим противно, н. пр. кад два способна сведока изјаве, да је оптужени А. на извесном месту и у одређено време повредио Б, то би био оптужни доказ којим је утврђена кривична одговорност оптуженог. Међутим, ако се оптужени А. позове на друга два сведока и они осведоче, да су на истом месту и у исто време били и посматрали заједно, јер су гледали, да оптужени А није се ни дотакао повређеног Б, а још мање да га је повредио; или изјаве да га није повредио Б већ Г, и ако су та два сведока у свему способни, те њихове сведоџбе дају непосредни одбрањени доказ, јер се њима непосредно пориче и руши све оно, што се сматра као доказано оптужним доказом, и оптужени у оваком стању ствари сумње не може бити осуђен, те је тако и одбрањени доказ постигао свој циљ. 2) Непосредни одбрањени докази може бити управљен противу доказних средстава (увиђаја, сведоџбе вештака, исправа и т. д.), која је оптужни доказ употребио и, нр. кад оптужени докаже, да је сведок, који је противу њега

* *Rulf*, Commentar II 54.

† *Mittermaier*, Lehre vom Beweis 154 и даље; *Zachariae*, Handbuch II 517; *Kitka*, Die Beweislehre 15 и даље; *Holtzendorff*, Handbuch I 215.

сведочке и чија се сведочба сматраја сведочбом способна сведока, био подмићен; или да заклетва није извршена на начин који закон прописује. — Посредни одбрамбени доказ управљен је, да отклони правне последице, које долазе на оптужног доказа, т. ј. да спречи изрицање сваке казне или бар да је сведе на што мању меру и то на тај начин, што се утврђује постојање извесних чињеница, које не улазе у оптужни доказ, већ стоје ван њега. Тако н. пр. ако два способна сведока сведоче противу оптуженог А, да је повредио Б, а оптужени се брани да је у времену, када је кривично дело извршено према Б, био на сасвим другом месту и за то се позове на два способна сведока, који потврде истинитост навода оптуженог, то је сведочбама ова два сведока дат посредни одбрамбени доказ. Посредни је зато, што сведочбе ова два сведока ништа не говоре о повреди и стога се на њих не може извести, да ли је ње било или не. Овде се оно, што се жели доказати одбрамбеним доказом, т. ј. невиност оптуженог не добија непосредно из уста сведока, као што је то био случај у примеру наведеном за непосредни доказ, већ посредно, доказивањем alibi-a, као чињенице, која се налази ван оптужног доказа. У посредни одбрамбени доказ улазе и доказивање ублажавних и олакшавних околности, као и околности са којих се ништи кривичност или казна, јер се доказивањем ових чињеница или сасвим искључује или само ограничава дејство оптужног доказа, када се он непосредно не напада. — Према оптужном доказу одбрамбени се доказ појављује као *противдоказ*, стога је ова подела у многоме слична с подлом на *главни доказ* и *противдоказ* и ако се по њему разликују, јер се ова подела чини с погледом на предмет а ова друга с погледом на *правац* доказа.

Разликовање на непосредни и посредни одбрамбени доказ не предпазују ни старија ни новија законодавства; у осталом оно у Кривичном Поступку и нема никакве практичне вредности. Сама природа кривичног дела забрањује, да се у Кривични Поступак уносе одредбе, по којима би се другачије поступало с непосредним а другачије с посредним одбрамбеним доказом, јер то не допушта начело проналажења материјалне истине.

Начела данашњег Кривичног Поступка не допуштају формално потпуно одвајање оптужног и одбрамбеног доказа, нарочито не у том смислу да оптужни доказ пада на терет само тужиоцу а одбрамбени само оптуженом. У старом оптужном Кривичном Поступку, који се није разликовао од Грађанског Поступка, постојала је подела у том смислу, да је тужилац имао да се стара само за оптужни а оптужени само за одбрамбени доказ. Данас, међутим, услед другачијег схватања кривичног дела; доказно поступање у једном кривичноправном спору сматра се као једно дело, коме је циљ проналажење материјалне истине. Ради постизања овога циља иследник нипошто нема да се стара само о оптужном доказу, т. ј. о утврђењу невиности оптуженог, већ има да прикупи целокупну грађу, која може да послужи за проналажење истине и која ће судији створити могућност да донесе правичну пресуду.

(наставиће се)

Др Бож. В. Марковић.

С КОНГРЕСА ЗА ЗАШТИТУ ДЕЦЕ.

(НАСТАВАК)

Предавајући за тим да говори о програму конгреса, г. Бернјатер вели: „Пође ли као ступамо тако је огромно, да га тек поступно, мало по мало, можемо да обрађујемо. Ми се морамо ограничити, ако хоћемо да уђемо дубоко у поједина питања, да нам се не би пребацила површност или да не би онет отишли у једностраност, која је такође штетна". За тим обрађује се што је у програм унето сразмерно много питања која више засецају у законодавство и правно поље, него у васпитно. — „Али она поједина питања у програм унета изгледа, доћи ће до уверења, да је само спољна хљања правичка, а да је суштина стари чисто социјална. Одних признајемо да један велики део питања, који се тичу васпитања напуштене деце, није могао овога пута да се унесе у програм. С тога смо намерно овај конгрес назвали први, у сигурном уверењу, да ће њему следовати други, трећи и тако даље."

Наш конгрес нека не значи само једну акцију, која ће донела много драгоцености материјала. Мени се предсказује, да ће наше добате бити искушење правим одушевљењем за ствар која нас је овде сакупила и да ће то одушевљење заталасати све духове у Аустрији. Јер ми не ћемо да држимо само беседе, но хоћемо да дамо повода за рад; ми хоћемо да дела следују речима и да оно што ми овде смислимо буде кадро да живи."

Г. Бернјатер је завршио своју у сваком погледу бриљантну беседу овим речима:

„Ако овај Први Аустријски Конгрес усне да покаже резултате у овом правцу, тада је он свој циљ постигао. И ја позивам уважене господе и господу ове скупштине да у овом смислу узму учешћа у нашим заједничким пословима". — Пошто је председник завршио говор осуло се френетично пљескање и громко: „живио! живио!"

За тим се прешло на дневни ред.

Прво је прочитан програм рада конгреса и овако утврђен:

Да се ради у три секције паралелно. За тај циљ универзитет је ставио конгресу на расположење три велике просторије у самој згради универзитета.

У првој групи А. о заштити деце одређен је за председника председник врховног земаљског суда др. Кал; у другој групи В, за *старалачко васпитавање* председник је књаз Лихтенштајн и у трећој групи С. *за казнена закон за малолетнике* председник је начелник министарства др. Матаја.

У првом одељењу имала су се претресати ова питања:

1. Шта треба урадити за заштиту деце, која су предата на чување и неговање страним лицима и каква права треба доделити лицима која такву децу гаје?

2. Да ли је целисходно да се дужност и права старања пренесе на заводе, дечје пиштва или задруге које примају децу на неговање и васпитање, и ако је целисходно то учинити, под каквим претпоставкама и погодбама?

3. Да ли се може препоручити, да се у појединим општинама поставе нарочити самоуправни органи, који би судове потпомагали у пуштању старалачких дужности за децу?

5. Да ли је корисно да се пропишу нарочите казнене норме за заштиту дечјега здравља, као и њиховога моралнога и телеснога живота?

5. Какве нарочите санитетске прилике долазе у питању о заштити деце и старању за подиладак и шта би требало у прво ред да то урадити и прописати?

6. Узроци злостављању деце и шта се може урадити против тога?

7. Искуства судских лекара у случајевима злостављања деце.

У II групи Б. било је само једно питање:

1. Организација старалачкога васпитања (Fürsorgeerziehung) у Аустрији.

У III групи С. такође једно питање:

1. Основе казненога законика за малолетнике у Аустрији.

За свако питање беше још од припремнога одбора одређен нарочити референт. Он је био дужан да о питању напише исцрпан реферат и сва та реферата објављена су још у Јануару 1907. године у нарочитој књизи, коју је уредио г. др. Јосеф М. Бернјатер, сада председник конгреса. Та прва књига конгресних списа има 533 страна и XVI стр. предговора и прилога. Штампана је у великом октаву на најеленшој хартији."

" Ово напоменем нарочито с тога да се види како је много журновано за напуштену децу.

У II-ој и III-ој групи постављена питања била су понављена. Нарочито питање о Fürsorgeerziehung беше од највећега интереса. За та два питања јавио се као референт г. др. Хајнрих Рајхер (Dr. Heinrich Reicher)** доцент бечкога универзитета.

Пошто је тако утврђен дневни ред за рад у седницама, председник је дао реч министру правде г. др-у Клају.

„Чини ми част", отпочео је министар своју лепу беседу, „да вас у име владе поздравим с осећајима најискреније поштовања и да вас у њено име уверим, да се влада радује састанку Конгреса и да му жели плодна успеха. Што је баш мени у део пало, да вас поздравим у име владе доброћудношћу, само је случај љубазности, коме сам ја особито благодаран, јер сам давно свом душом одан идејама којима треба конгрес да служи. Досадањи усавршени и довољни напори за васпитање напуштене деце на којима су радили појединци, друштва и разни управни органи, сада ће се јавити у једној великој заједници. И овај дан у који ће се објавити многе неспуњене жеље, многе лепе тежње и први пут чути смишљени планови за будућност, биће значајан дан у историји аустријскога васпитања напуштене деце и ја вељући за овај дан многе радосне наде, јер ће он бити значајан за историју васпитања напуштене деце у Аустрији.

(свршиће се)

саопштио

Д-р Ник. Ј. Петровић

** Г. Др. Рајхер је најистакнутији европејски гласник за васпитање напуштене деце. Он се за оранијих 26 година неуморно бавио проучавањем бедне деце: напуштене, нарочита, малих преступника и сиротиња. У том циљу он је врлопо пуно Европу и на позиву проучавао та питања. Тај рад лепо му је познавалство и народној скупштини и катедру на универзитету. У Конгресу није тако брзо и одушевљено поздрављен као он. Цар и др. Рајхер, старајући мањуша, биће су срећан ако се само о њима лепо беседа на Конгресу и да ни се читавих три минута вичу: „Живео! Живео! Живео!" Везујући лепо познанство г. др-ом Рајхером, нашим се ја ће се он врлопом понаособљи и за ову бедну деду.

УПУТ ЗА ПОЛИЦИЈСКЕ И ОПШТИНСКЕ ОРГАНЕ

приредио **Ђур. Ј. Ђорђевић**
окружни начелник.

После оне помпозне објаве у једном од престоничких листова да на свет долази књига под горњим насловом, и после онако галантне оцене о истој, велики је број чиновника са интересовањем очекивао појаву оне књиге.

Ја не напосветку дошла, и ред је да о њој кажемо путу мислимо.

Кад велимо „да кажемо шта о њој мислимо", онда ће самим тим искључујемо сваку лабицају, да истакнемо своју компетентност за оцену оваких радова, него све сводимо на став једнога субјективнога мишљења.

Хоће ли оно бити тачно или не, колико ће се оно коме допасти или не, то остављамо на страну.

Али пре него што пређемо да говоримо о самој књизи, ми са задовољством најављујемо, да је овај рад достојан пажње и хвале већ само по томе, што се г. Ђорђевић подухватио онако огромног и тешког посла, да скупи законе, законске прописе и расписе, који се односе на претпитању, санитетску и судску полицију, без обзира на то, да ли је постигао намеравани циљ или не.

Она је хвала на своме месту већ и по томе, што се одолиника броја наших школованих полицајца, нашло свега њих неколико, да својим почетим радовима приђомогну, да се послове оне најозбиљнеје гране државне службе на време и правилно приведе крају.

Сама, пак, она књига — потребно је да то одмах нагласимо — може само у неколико послужити као упут полицијским и општинским органима, али ће за то врло корисно послужити као збирка закона, расписа и наређења, те тако бити допуна скоро издатог „Полицијског Зборника", за време од дана његовог излазања на ову овамо, као и за оне ствари, које у моменути зборник нису унесене по разлога, који су изнесени у његовом предговору.

Посматрана са ових гледишта, као збирка закона, расписа и прописа, књига нпак задовољава једну осетну потребу полицијских и општинских органа.

И да је г. Ђорђевић ту стао и само ту улогу остапио својој књизи, ми бн имали само да похвалимо његову вредпоћу и труд, и да ту станемо.

Али, како је г. Ђорђевић учинио један корак даље, на ја потпуњујући замашност подухваћеног посла, приступио објашњењу појединих законских прописа и напошљу личног мишљења, ми налазимо да је ту имао мало успеха, управо да је ту био доше среће.

Да би ово своје мишљење и утврдили, ми ћемо редом изнесити све оно, што по нашем нахођењу није тачно.

Али пре тога ми сматрамо за потребно да нагласимо, да г. Ђорђевић није бележио извоне, одакле је узимао по читаве странове за своја теоријска или практична објашњења.

Далеко од тога да овде назиремо канал плагијат, ми само констатујемо пропуштену дужност, а да нам се по би пребацило како ми ово неоправдано износимо, ми ћемо у току овога написа изнети шта је год и од кога позајмљено.

Прелазећи, дакле, на саму књигу, ми одмах на страни 3. књиге, а у чланку о органима за личну и имовну безбедност, наилазимо на органе, које по познаје ни закон о јавној безбедности од 31. јануара 1905. год. нити који други.

Тако, тамо се помињу општински полицаји као нека власт и које патрола, даље потајници и т. д., а сва та лица пису никаки органи којима би законима било одређене какве дужности као органима јавне безбедности.

Ако су на раније установа, које су давно укинуте, и остали у пракси назива „полицаји", он нити има какву власт нити право по нарочитим законима, него само има да врши наређења општинског суда, која овај по праву, које му даје чл. 94. зак. о општинама, издаје преко својих чланова чл. 88. зак. о општинама.

Нашто онда општинског „полицаја" трпети на челу општинских чувара безбедности, кад тај положај може припадати само кметовима, те тако упосити забуну и повећу у надлежности ових органа.

На стр. 15. реч је о полицијском надзору. Говорећи о томе, какав је задатак надзора и у чему се он састоји, г. Ђорђевић на 17-ој страни вели и ово: „*суд општинских судова, а и сам има такође право стављати под полицијски надзор лица, која суд буде осудио због било просте крађе, чија вредност прелази два динара*".

Одмах на страни 18. он вели: „*ова би врста полицијског надзора била као споредна казна уз главну и може бити најмање до три месеца* (§. 40. алинеја 5. уредбе од 18. маја 1850 год.).

На истој страни у ставу четвртом он вели: „кад, дакле, општински суд осуди кога за крађу на затвор, онда може истом пресудом осудити краљевина и на полицијски надзор, који има да надзире поцију главну казну — затвор надзи, према чему се у пресуди такпоп мора нарочито поменути разлог као и пропис законски (§ 6 алин. 5 пом. уредбе) на основу кога се краљевина осуђује поред главне казне и на полицијски надзор".

Кад човек прочита све ово, што стоји у чланку „*у чему се састоји полицијски надзор*", нарочите станове које смо ми цитирали, онда се изводи овај закључак: *да општински судови могу осудити краљевина уз присуду за крађу само на три месеца надзора, а да толики надзор они могу и са одобрал досудити, а немају више*.

Међутим, ово не стоји онако:

Полицијски надзор као казна (§ 12. крив. закона) досуђује се на два начина — или уз какву другу осуду за случајеве из § 320. б. крив. закона, или независно од других казна по §. 391. в. крив. закона, или по §. 4. а полицијске уредбе става пстог.

У првом случају (§. 320. б.) надзор не може бити мањи од *четири месеца*, па било да казну изриче среске или окружне власти, било општински судови, дејствујући по §. 4. а полиц. уредбе става *пета и другог* као полицијске власти.

У другом случају (§ 391. в. кривич. зак. и §. 4. а став пета полиц. уредбе надзор се не досуђује уз другу казну, него се под овај стављају лица административним путем.

Према овоме, дакле ставе пети §. 4. а полиц. уредбе умеће замишља надзор одређено од друге казне и речима: „осуђеног краљевића за учињену просту крађу", само определује лица, према којима се надзор може административним путем применити.

На тај начин, кад год општински суд досуђује надзор оном истом пресудом, којом изриче и казну за крађу (§. 320. б. кр. зак.), минимална је казна четири месеца (§ 320. а.), а кад надзор изриче са одбором, онда је максимална казна три месеца.

Као што се из онога види, између једне и друге врсте надзора разлика је огромна.

Она је у осталом тако очигледна и по томе, што се и надзиснице власти за разматрање осуда дели.

Тако, за случајеве, кад суд надзор досуди по §. 320. б, онда је за оцену те пресуде надлежан присутствени суд, а кад се надзор одреди по §. 4. а. полиц. уредбе, онда је надлежна надзорна власт за разматрање решења.

(наставиће се)

Димитрије С. Калајџић.

О намерном „тровању" инфекционим бацилима и о кажњивости овакног дела.

(свршетак)

По овом делу поћена је истрага по званичној дужности, јер приватном тужиоцу није било у главу, да овде може бити убијства инфекционим тровањем. Истрага је утврдила све напред наведено, али нашто секција над телом Стевановим није била благовремено извршена,*) да би се утврдило, да је он заиста и умро од тифуса, јер га није лекар лечио, то се није могло утврдити ни постојање самога дела. Услед тога на крају крајева, истрага је по овоме предмету морала бити прекинута, поред свега тога, што је последњи остао убеђен, да је овде био случај намерног тровања инфекционим бацилима, услед чега је наступила и смрт.

Намерно тровање и упропашћивање може бити и систематским давањем алкохола у већим количинама, систематским давањем могућности претераног coïtus-а (полног општања) и блуда, развраћивањем и моралним упропашћивањем, систематским наговарањем на бављење, бекријање и несавање, нарочито према младићима и богатим наследницима. Све су ово несумњиво радње недопуштене и кажњиве.

Тровања у опште врше се и данас у свима у земљама у истој мери, као и у ранија времена, ако не и више, али овакви случајеви врло ретко долазе пред суд, једино из тога разлога, што је данас хемија створила масу разних отровних препарата, под којима жртва угине са појавама природне смрти, те се узрок исте објашњава разним парализама. По некад се и посумња у природну смрт, те дође до секције, али се истом обично тешко даје нита позитивно констатовати, јер отров није остављао никаквих видљивих на сумњивих трагова. Редак је случај и код нас, да пред суд дође дело тровања, а у културнијим земљама чак то бива и ређе. Едуард Горох, бив. шеф париске тајне полиције, за све време свога службовања, имао је само један случај „тровања", који је изнео у својим мемоарима, па и тај један случај исшао је комичан, јер је као отров употребљавана чиста бикарбона сода,*) те ни тај један случај није дошао пред суд. Није могуће апсолутно никакво, да за десет година у варошки око 3,000.000 становника, као што је Париз, не буде ни један случај намерног тровања у опште. Тих је случајева било, било је свакако много, али као што напред рекосмо, тешко их је и готово немогуће открити и за чувену париску полицију. Ово су случајеви, где је наука учинила велике услуге злочинцима, а није у стању, да покаже пут и начин, којим би се полицијска и истражна власт могла послужити у борби са њима. Судска медицина овде буди или даје несигурне одговоре као питија оним пијцима.

Кад тако стоји ствар са обичним отровима, онда далеко је теже утврдити постојање дела „тровања", кад су употребљени *инфекционим бацилима*, као: к ге, колере, тифуса, антракса (црни пришт, дизентерије (срдобоље), туберкулозе (јектике), богиња, гонореје (трипе ра), сифилиса, тетануса, дифтерије, шарлаха, отрои пегавице и т. д.

По нашем законском тумачењу, инфекција се шта више не може ни узети као отров, јер отрои је тело, које *хемијским* путем утиче на органилам разрађујући, док код инфекционих бацила као органских тела то није случај. С тога смо напред и ставили реч тровање у овоме смислу (бацилима) под знаком навођења, јер инфекционим бацилима нису отрои у смислу дефиниције, коју дају судска медицина и наши позитивни закони.

Ту, како је и дејство инфекционих бацила *разорајуће и уништавајуће* и како и сама бактериологија и медицина у опште, као наука, назива сие инфекционе материје, биће опет слободно или сигурним, дакле отровом у ширем смислу речи, то можемо слободно и ми са израничке тачке гледишта, сматрати оне материје као отрове у ужем, специјалном смислу.

И ако је као што смо рекли врло тешко доказати постојање дела тровања инфекционим бацилима, а ако је овоме тешко утврдити у оваким случајима дну намеру — dolus, на према томе и кривичну одговорност осумњиченог лица, иначе *није немогуће*, да истрага пост по некад баш све то и успе, те онда настаје питање: је ли оваква радња кажњива, и ако јесте.

*) Доктор Дозо, који је требао да да отров својој љубавници, да отрује свога мајора мужа, а да њено велико наслеђење, које само да је рођак на тако опасан корак, неће да би и хладе кажњиво општост и умиљао друге, нарочито да буде сумњичен у тровању, као што отрови, пабиљо је и дао своју љубавницу чисту бикарбону соду — вајсан bicarb sod, то за она сама бацала хронично трује свога мужа. Она је то „тровање" приказа тужиоцу, адвокату, да јој је Дозо дао нежан лабор отров. На последњу полазећу стварно опрезно, ако се дано разговара кад се умре, да „отров" није жртву умориле, већ да се чиче услед лоброг мајстора соде на стомак и органе за варење, имајуће боли коитит, заиста поправио и трпео боље него икад, што је онај „тровачица" сматрала као знак отшавља и скоре смрти.

*) Питање је овде, да ли би се у општи и смела кривити свекиња, кад је потакла умрло на овако заразно болесшо, а нарочито у ону где се свакаја врши на лешеви и без овакових дезинфекционих мера.

*) Ово је било у Француској, где се по казненом закону и не може ни казнити свако оно тровање, које је извршено отровом, који се не сматра као отров по закону. Тако је и у Француској, по казненом закону, тровање стрихнином, који је најјачи отров, не сматра као отров, већ само као убиство, а тровање чистом бикарбоном соде, која је безопасна, сматра се као отров.

Али је ли онда и по коме се пропису наше кривичног закона има овако дело казнити?

У нашем кривичном законику у глави десетнаестој, где се говори о повреди тела, законом о изменама и допунама истога од 17. јуна 1861. год. после § 179. додат је још § 179. а., који говори о тровању као о самосталном кривичном делу и који гласи:

„Ко другоме хотично даде отрова или *другог што, што здрављу шкодити може*,*) да се казни робијом до осам година.

Ако је тим тешка повреда тела коме нанесена (§ 177.) да се казни робијом до петнаест година, а ако је отуда и смрт последовала, робијом до двадесет година.

Ако је пак криваца хотично на смрт нашао, да се казни по општим правилима о убиству." —

На предњег законског текста, јако је извести закључак, да се и намерно тровање инфекционим бацилима, могло подвести под овај законски пропис, јер ако неко хотично да неком отрова или *другог што*, што здрављу шкодити може, онда је јасно, да се под овим „другог што", имају разумети сва она друге материје, које се могу човеку дати у намери, да му здрављу шкоде и које заиста *могу* здрављу да нашкоде, на и да буду опасне по живот, али које нису отрови и које не спадају у отрове. Дакле, те материје морају бити способне, да здрављу нахуде и да здравље разоре.

Према томе *намерно тровање инфекционим бацилима је дело кажњиво по пропису § 179. а. кривич. зак.*

По овоме законском пропису има се казнити и онај, ко другоме хотично да средство, које и физичким путем може здравље разорити, н. пр: утуцано стакло, врхове игала, и у опште металне оштре и сечне струготине, средства која разједују иглио многе гасове, која дано затварају или отварају столицу и т. д.

И само давање отрова или чега школ-ивога но здравље, сачињава дело кажњиво по овоме законском пропису *и ако случајно није било никаквих рђавих последица тога дела*. Дело дакле по овоме пропису закона зависи од *намере* и од способности употребљеног средства, а казну регулише резултат кривичне радње. При оцени кривичне стране радње и њених законских последица, у оваким случајевима треба добро пазити на ову разлику.

Београд, 1. јуна 1907.

М. П. Срећковић

*) Крзно је шпи.

Немачке Социјал-Демократе и реформе кривичног законодавства

На конгресу, који је држан у Мангајму 1906 год., дискутовале су и немачке социјалисте, поред осталога, и о реформама, које би требало по његовом мишљењу унети у кривично законодавство. Овај исти конгрес израдио је и план ре-

формама у овом правцу, о коме ће мало доцније бити говора.

Вредно је поменути да је ово прва социјалистички конгрес, који се није само занимао економским и политичким стварима, већ је обратио пажњу и на кривично право. Ова појава доказује нам тежњу социјал-демократа, да осигурају будућем друштву добро кривично законодавство, те је с тога ова појава у толико важнија.

О обзиром на доктрине социјалистичке и важност, коју оне приписују економским факторима у социјалном животу, могао се с разлогом ишчекивати, као последица дискусије у Манхајму, један потпуно оригиналан план реформа, протказ сав идејама о тесној вези између злочина с једне, средине и економских прилика с друге стране.

Ово се могло у толико пре очекивати, што социјал-демократе, које су писале о криминалитету, налазе, судећи по овоме, своје једини узрок њеном у неједнаким приликама и у економској потчињености.

Тако на пр. Бебел и Ли: „Никала човек неће моћи успети да спречи стварање штетних организама; али је његова дужност да побољша социјалну организацију, коју је сам створио, и то на начин, како би сви чланови друштва имали исте повољне услове за опстанак и једнаку слободу; на начин, да нико не буде принуђен да утољава своју глад и умањује своје потребе и своју амбицију, на рачун других; то је могуће. Треба изучавати и уништити узроке злочина, па ће се уништити и сами злочини[1].

Нема сумње да постоји веза између криминалитета и економских услова. Али Бебел и социјал-демократе много прецењују њену важност и без разлога одричу остале факторе злочина[2].

Социјалисте осталих земаља, а нарочито италијанске социјалисте као Коланџи и Турати, нису пали у ову претераност. За њих, економски услови нису искључиви већ само најглавнији фактор кривичног дела[3].

Спакано ваља напоменути да су пре овога конгреса, држаног у Манхајму, у последње кривичног права постојала само индивидуална мишљења и теорије неких чланова те партије. Међу тим је програм који смо добили после овога конгреса, израз схватања целе партије; с тога ће бити од интереса да га претресемо.

Резолуције донесене на манхајмском конгресу односе се на кривично право, на науку о казнени заводима, судску организацију и најпосле на кривичну процедуру. Ево њихов текст:

I. Кривично право.

1. Утврђивање кривичнога пуноважности најмање после шеснаест година.

2. Укидање општих формула у кривичном законику и прецизирање прописа кривичног закона.

3. Укидање свију кривичних параграфа који ограничавају слободу мишљења и научних убеђења, као и оних, која спречавају тежњу радничког сталежа за себи побољша услове за живот; једновремено с овим заштиту све друштвене класе против злоупотребља и експлоатисања њиховога беднога стања.

4. Укидање посебног кривичнога законодавства (закони, који се односе на учење краће и шумама и пољима, специјални закони који се односе на пољске раднике и послугу). Регулисање, путем царевинског закона, одредаба које се тичу полиције; умерено ограничење полицијске власти и заповедне потребних мера против њене самовоље. Укидање казне за просјаке и оне скитнице, које немају места пребивања. Признање права за штрајк.

5. Укидање смртне казне и одређивање максимума казни; узимање олакшавајућих околности за све преступе; смањење казне за све преступе против својине; кажњавање истушним казнама краће стваре, неопходно потребних за егзистенцију, као и злата мање вредности. Прописивање принене условне осуде; право, да сваки може заменити казну која за кратко време лишава слободе, новчаном казном. Немогућност замене досуђене новчане казне са лишењем слободе. Одређивање максимума истушних новчаних казни; као и ограничење величине казне код осталих преступа, према приходима оптуженог. Једновремено с овим, потпуно одузимање иследне власти од полиције и увођење полицијског надзора.

II. Извршење казне.

1. Извршење казне треба да буде једнообразно регулисано царевинским законом; оно не треба да буде испаштање и мучење за осуђенике, који су жртва садашњега друштвенога стања; њен циљ је, на против, да појача снагу физичког, интелектуалног и моралног отпора у овој борби за егзистенцију у. Принудно њутање и врло строге дисциплинарне казне треба укинути.

2. Оснивање нарочитих завода за образовање деце испод двадесет година, као и педагошких и судских завода за слабоумнике.

3. Пошто се постигне циљ применом казне, осуђеног треба пустити у слободу и ма да рок казне није истекао.

4. Држава треба да се постара да набави рад отпуштеним осуђеницима.

III. Судска организација и кривични поступак.

1. Бирање судија, без обзира на пол, општим правом гласа, једнаким за све; гласање да је тајно и директно. Док се оно не оствари, треба одржати приоста-

[1] Види у томе погледу дело Бошкорона, Криминалитет и економски услови. Амстердам, 1905.

[2] Као говорник о тежњама социјалистима треба напоменути доктрине професора Ферн, који је међу њима најистакнутији. Заиста, по њиховој треба да напојдете од осталих чланова поједе партије у погледу науке кривичног права. Његово име нас подсећа на изванредно интересантно писмо од Ломброзом и Гарофалом, у коме нам је дошао, да се упоре кривичног дела не тичу само у неједнакости економских услова, већ и неких других доказа. Вероватно је, да се најпретпом утицај истих доктрина код њихових, што су испаљивање социјалисте сарадње од својих немачких колега, прилазе одређивању утицаја економске средине на криминалитет.

пене судове и прошириши њихову надлежност.

2. Стварање специјалних судова за малолетнике.

3. Укидање државног тужилаштва.

4. Потпуну одговорност чиновника за учињене погрешке приликом примене казненог законика и солидарну одговорност државе.

5. Укидање тајности у истрази.

6. Укидање превентивних затвора, због могуће опасности од мешања са осталим притвореницима; по изузетку, овај затвор може се применити у циљу спречавања бегства, једино према опасним злочинцима, о чијој намери за бегство не може бити сумње; допуштање бранноца затвореном лицу; укидање сваког спречавања да оправдања може општити са својим браниоцем; дебата брза и контрадикторна поводом притварања.

7. Ограничење потпуне судске власти, у погледу оцењивања доказа.

8. Могућност жалбе у корист осуђених.

9. Накнада штете невино ухапшенима или осуђенима, и ослобођењима на недостатка доказа.

(свршиће се)

с француског

Милутин Т. Марковић

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

I.

Суд општине блаце, актом својим од 8. марта ове год. Бр. 670, пита:

„1. Да ли у општинском суду може бити меродавно при саопштењу пресуде — грађанског спора казати „пресуду је јавно парничарима у суду саопштена", или саопштење накнадно у присуству грађана извршити — § 13. I. и III. став. грађ. суд. пост.

2. Кад се појави спор код општинског суда о гороссеће у приватним забранима, по којем ће закону суд тај спор извршати: или по закону грађанском или кривичном, т. ј. да ли ће то бити кривична или грађански спор. (Да ли ће при том извршењу бити меродавна процена по чл. 104. и 105. зак. о шумама или ће се без обзира на то вршити процена. До које ће суме моћи тај спор суд општинскога извршати и на послетку какве доказе тужилац о праву својине тога места треба суду да поднесе.

3. Кад у једној задруги где је старешина куће — отац — над синовима, поједа се прилика или по кривичном или по грађанском спору да сви воли парницу са неким и он се осуди на плаћање ономе са ким је се судио, може ли при извршењу пресуде бити заштићен од плаћања по тој пресуди исти до живота свога оца или не, као ако може или не може онда услед чега?

4. Кад се наплата за школску казну има вршити по процису § 471. грађ. суд. пост. пошто кривица оне врсте не долази

у ред оних о којима говори тачка 16. истог закона. Онда онај који плаћа преко 15 дин. непосредне порезе и не подлежи задржању затвора да ову казну замени по чл. 24. зак. о школама, а нема од чега наплата да се изврши по прво поменутом пропису, шта да се ради те да се са оним извршењем престати?

3. Да ли општински деловођа или онај по жели бити деловођа, који има све услове из чл. 114. тач. 1., 2. и 3. зак. о општинама а из тач. 4. истог прописа има услов — доказ, да је општински писар, деловођа и рачуновођа био пуне 4 године до закључно 1903. год. кад је закон о општинама од те године ступио у живот, — мора ли поново полагати испит за деловођу по прописаном правилу или не?

6. Ваше њих грађана на ове општине, обратили су се г. Министру народне привреде и траже писмена одобрења на извоз — утрину изделену за уживање у овом ново-ослобођеном пределу. Како се по овим њиховим молбама тражи извештај и мишљење суда, то је суду овоме потребно знати: да ли ова грађани могу добити писмена одобрења само на ова земљишта која су према парцелису Господара Министра односно економно-административне комисије добили 1881. и 1882. год. или и на она која уживају пре 10 год. сходно § 229. и 230. грађ. зак. као и то могу ли исти грађани и на њиховађена земљишта ово писмено.

Напоследку може ли бити који други начин за убаштињење сем на овај начин што су почели.

— На ова питања одговарамо:

1. Кад год су парничари писмени они се морају потписати да им је просуда саопштена.

Кад су, пак, они неписмени, саопштење им се мора извршити у присуству два писмена сведока.

Свако другчије саопштење незаконито је.

2. Ако је гореспоменуто у приватним забрањена истуша шумска кривица (чл. 106. 117. 118. 119. 123. 124. и 125. т. 1. и 4.), онда се и процена и цело поступање има водити по закону о шумама; ако је пак кривица преступна, онда надлежност извршења прелази на полицијску власт (чл. 90).

Кад суд пажљиво прочита чл. 90. закона о шумама, онда ће он видети како се дели шумске кривице на преступне, истуше и административне, и видеће одатуда и то, да величина штете није основица за величину кривице, него предмет и начин извршења.

Какви су докази потребни за сопственост шумарских земљишта, кад нема тапије, говори чл. 8. зак. о шумама, а одређује их и грађански законик;

3. Отац не одговара својим имањем за осуде својих синова, биле оне грађанске или кривичне природе сем случаја т. 4. и 5. § 322. и 325. кр. суд. поступка.

Ближе обавештење о односима деце и родитеља, наћи ће суд у бр. 10. „Полиц. Гласника“ зад. 1906. год. под 1;

4. У кућама оних, који плаћају изнад 15 дин. непосредног пореза, може се убек наћи покретности за наплату школске казне, која је незнатна, те се не може ни претпоставити случај, који истиче суд.

5. Сви оне општински писари, који су до 21. марта 1902. год. имали по три године писарске службе до општинама, имају услове из т. 1., 2. и 3. чл. 114. закона о општинама бити општинске деловође без полагања испита (чл. 2. правила од 21. сент. 1902. год. Пбр. 24118), и

6. По чл. 3. 4. и 6. закона о насељавању од 3. јануара 1888. год. насељеници могу притезавати само оно земљиште, које им је Држава дала за насељавање преко својих власти, и онда и суд може само о томе подносити извештаје, а не о коме земљишту, до којега су појединци дошли путем самовлашћа, — заузећа.

Ово у опште и није убаштињавање, него само молба да им се призна право насеља, а убаштињавање може бити на основу ових одлука Министарских тек после 15 година.

II.

Суд општине краљевске на акт. од 1. јануара ове год. Бр. 25 одговара се, да он може расправити питање о праву сношење у продатом имању независно од свега осталога што ће се јавити као последице неправилне радње суда, који је тањир потврдио.

III.

Суд општине расинске актом својим од 24. мај. тек. год. Бр. 880, пита:

„I. Врши ли се избор сеоских пуномоћника гласањем јавним или тајним, и и ако је тајно, хоће ли за њега да гласа само сеоски збор или општински збор свих села целе општине?

II. Кад једно село има 45 пореских глава и толико правних гласача, а гласање би било тајно, па кад би тако исто барао пуномоћника сеоски збор а не општински, како би он састављо листу, кад листу треба да потпише 50 гласача, а село има 45 правних гласача?“

На ова питања одговарамо:

а.) Избор сеоских пуномоћника над село има за себе да води парницу (чл. 57. зак. о општинама); врши се јавним гласањем према прописима чл. 58. и 44. закона о општинама а овај избор врши сеоски састанак, који се држи код општинске суднице и за који важе сви закони прописи, који се односе на сазив збора општинског, састав гласачког одбора, начин гласања, бројање и бележење гласова, сређивање изборног посла и објаву резултата гласања.

б.) Како се гласање и закључивање овог збора врши јасно је казано у члану: 43., 44., 45., 46., 47., 48., 49., 50., 51., и 52. закона о општинама, те о тога се на питање под II нема шта одговарати, јер је неумесно.

IV.

Суд општине мањиначке, актом својим од 26. априла ове год. Бр. 443. пита:

„У 1893 год. село Мањинац, односно сада општина мањинчка, било је састављено део општине Кожеска, и те године, овако груписани (из села Кожеза и Мањинца) општина кожеска, по одлуци одбора општинског, коју је одобрио и потврдио окр. одбор, купила је од једног кожељчанина његову кућу заједно са њеном њивицом на коме су ове зграде постојале, за општинску судницу за 1200 динара.

Сума ова исплаћена је продавцу са 200 дин. готовим новцем, а остало, са важењем заједничким општинским облозама по којима је продавац од дуванска условљену суму наплатио.

Од куповине на све до 1899. год. у овој купљеној кући биле су судница општинска обојих села, а ове нам године по нарељеној надлежних, општина ова одвојена је од општине кожеске и призната као састављен део општине дебељачкој, где је била све до 1905. год. када је одвојена и од општине дебељачке и образована засебна општина мањиначка.

Приликом одвајања ове општине у 1899. год. од општине кожеске, вршена је подела само о капиталном стању дотадашње општине, или о овој заједно купљеној општинској згради у којој је остала и у којој и сад стоји судница општинска, сасвим општине кожеске, ништа није утврђено нити је за поделу узимала.

Исто овако, тек година, општина кожељска у којој је и она општина била састављен део, купила је заједничким општинским новцем о једном забрам из кога је тада гора исечена и на ползу општине употребљена, на за тим тодо земљиште подпумљено и сада је у рукама општине кожељске, а о њему приликом поделе није ништа утврђено.

Суд онај моли за објашњење преко листа.

I. Има ли општина она право, да тражи од општине кожељске напред стечено научинном заједничко имање, и на који начин то може тражити.

2. Ако има права, колико ће дедоне она општина могла да тражи, и да ли према тадашњем броју пореских глава обојих села или како другојаче.

3. Да ли није право ове општине застарело, кад је општина разгрушсана још 1899. год. и по чему?“

— На ова питања одговарамо:

Кад су имања о којима је реч у предњем питању, купљена доцле је село Мањинац било у заједници са општином кожељском, и на заједничких повлада онда и село Мањинац има права на одговарајући део из онога имања.

Одговарајући део имаће ће се по сразмери унесених сума у куповину цену од стране једнога и другог села.

За ову дебу надлежан је избрани суд по чл. 9. закона о општинама (пређе чл. 4.).

Састав избраног суда тражити преко надлежне полицијске власти, ако се пуномоћници ових општина не ће могли без суда споразумети о праведној подели ове имовине.

Право на тражење дебе није застарело.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕЊЕ

Миланса Јеличића — Ликића, бив. настојника имања г. Стојана Вељковића, из Београда, тражи квит сахалански актом Бр. 8423.,

под кога има да одговара за крађу. Лични опис непознат је. Пронађеног треба спровести поменутом кварту.

Стојка Чапрића и **Велимира** сина **Мијутина Мирковића**, из Крушевице, у срезу крупањичком, који су отуђили непознато куда од својих родитеља тражи начелник среза крупањичког. **Стојко** је стар 15 година, у опште смеђ; од одеће има: појасу, чаке и стари шешдан. **Велимир** је стар 14 година, плав, има поцепану кошуљу и чаке. Пронађено треба упутити поменутом среском начелнику о позиву на Бр. 14776.

Игњата сина **Доминика Вимерка**, из Београда, који је био шегрт сајџијски, тражи Управа града Београда ради предаје родитељима. Игњат је стар 13. год., омален, у лицу смеђ, суводањ, од одела има: капут, прслук и панталоне од шареног летњег штофа, на глави прна штофана шешир, на ногама ципеле. Наћеног кала упутити Управи – позивом на Бр. 31322.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Владимир Јаковљевић, скитница из Смедерева, који је ноћу између 22. и 23. пр. м-ца побегао из притвора начелства округа смедеревског, код кога је одговарао за више опасних и простих крађа, ухваћен је пре неколико дана у Београду. Како Владимир врло сумњива и склон да чини нашима дела, то се износи његова фотографија, и скреће се пажња свима полицијским и општинским властима, а и приватима се моли, ако би што знали о Владимиру, да одмах о томе известе Управу града Београда с позивом на акт Бр. 31.163.

Код Управе града Београда јављао се у притвору због више извршених крађа **Божидар — Божа С. Божић**, радећи полероки из Београда. Ухапшењем истога отворила Божићеву и скривље пажњу синиа властима, јако би знало, да је Божидар извршио још какво важније дело, да о томе износе извеш. сплавлаки с позивом на акт Бр. 9583.

ПОТЕРЕ

Божидар Сотировић, слуга из Гроцке, ноћу између 26. и 27. пр. извршио је крађу

стварн своје газда Косте Христићу, пореклом из Гроцке, и по извршеном делу одмах је побегао. Божидар је малог раста, смеђ, мали брковн, од одела има на себи прн штофани капут, прслук и панталоне од сиво штофа, на ногама панткне кожне цнпеле, а на глави прн штофани шешнр. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и пронађеног стражарно спроведу начелнику среза гроцканског о позиву на депешу Бр. 7848.

Станоје Гаврић, из Драгојевице, који је решењем Апелационог суда од 17. септембра 1904. год. Бр. 1430, као неуračунљиве полеђине за извршено убиство, побегао је пре извесног времена из болнице за душевно болесте, где је био упућен на посматрање, и до сада није ухваћен. На дан 3. пр. м-ца Станоје је у друштву још са једним непознатим разбојником, наоружани револверима и пушкама, покушао да изврши разбојништво над Љубом Пајкановићем, из Јошнка, среза јадранског. Станоје је стар 25 година, средњег раста, добре грађе, у лицу пригонасаст, од особених знакова има: ај назирест му је на левој руци посечен; б.) на глави опше ума има једва опилаак од рана; в.) на лебдама има младеж, и т.) на десној нози више чланка има белегу од посекотине у величини 10 см. Нека га све полицијске и општинске власти жпво потраже и у случају пронађења стражарно спроведу начелнику округа ваљевског о позиву на акт Бр. 8852.

Непознати крадљивац ноћу између 27. и 28. пр. м-ца успомо је у дворишту г. Вад. Љ. Ерића поручника у ул. Зорнпој Бр. 57, и украо: један џепни сребрни сат са длнпом. Са сата на ланцу, комадним ланцем, и један Браунингов револвер. Наређује се живо тражење лако крадљивца, тако и покрађе, па о резултату да се извести кварт врачарски Управе града Београда с позивом на Бр. 19889.

КРАЂЕ СТОКЕ

Ноћу између 18. и 19. пр. м-ца непознати крадљивац украо је са њиве једног коња Димитрију Трушићу, земљод. из Мале Јасенице, среза крајинског. Коњ је матор 8 година, прве длаке, ровашен у лево уво, са жигом поништеним „Т?“. Акт начелства округа крајинског Бр. 6676.

Дању 25. пр. м-ца непознати крадљивац украо је једну кобилу Димитрију Крстићу земљодмику из Мајиће, среза рађанског. Кобила је матора 5 година, прве длаке, обичне величине, без особених знакова и ровашја. Депеша начелника среза рађанског Бр. 8183.

Обрађа се њихова сина полицијским и општинским властима на све поправе.

БРОЈ 33. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 12. АВГУСТА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године, код свију поштанских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

И наш Кривични Поступак познаје ову поделу у § 5 и 183, али, као и у туђинским законицима, та подела није оштра и потпуна као што је то у Грађанском Поступку. Иследник није познат само да утврђује тужбу, већ има да се стара и за доказе, који оптуженог бране, — он има да прикупи сву грађу, из које ће суд наћи праву истину. Па на главном претресу не постоји потпуно одвајање оптужног од одбранбеног доказа, јер и ту суд сматра доказно поступање као једно цело, из кога има да изучи све основе за и против оптуженог. Иследник као и суд саслушавају оптуженог или сведока, има да пази како на чињенице, које терете оптуженог, тако и на чињенице, које га бране. Међутим о одвојеном одбранбеном доказу може бити речи у толико, у колико је једна доказ управљен да уништи целокупну тужбу, или да утврди постојање каквих чињеница, које иду у корист оптуженог. Овај доказ подноси или сам оптужени или његов бранилац.

Али, ма да ова подела у законику формално не постоји, ипак је стварно разликовање на оптужни и одбранбени доказ врло важно и од практичног значаја у толико, што се с обзиром на ону поделу могу поставити извесна правила која су меродавна за кривично поступање. Та правила јесу:

1. Ма како био организован Кривични Поступак, мора се држати правила, да није потребан никакав одбранбени доказ, ако у опште нема оптужног доказа. Исто правило вреди и за случај, кад има оптужног доказа, али кад он није успео, т. ј. кад није потпун.* Али ово вреди само за најновија законодавства, која су са законском теоријом доказа избацила и absolutio ab instantia, т. ј. ослобођење на недостатка доказа, и под којих је, према томе, дефинитивно пуштање неопходна последица чим се оптужни доказ покаже непотпун. Међутим, по нашем законику, који је успоредо и законску теорију доказа и absolutio ab instantia у § 242, потребно је да се одбранбени доказ оцењује и онда кад се оптужни показао непотпуним, н. пр. ако само један сведок сведочи противу оптуженог, јер то оцењивање може бити важно по томе, што и непотпуни оптужни доказ може бити сасвим уништен и онда на место absolutio ab instantia, која је узет скопчана с извесним рђавим последицама по оптуженог, има да дође потпуно ослобођење. У томе лежи битна разлика између нашег и новијих туђинских законика.

2. Оптужени може бити осуђен само на основу *потпуног* оптужног доказа. Потпуни оптужни доказ постоји тада, кад он за све правно важне чињенице заснива извесност, т. ј. кад он кривост оптуженог доводи до извесности. Према томе, мора наступити ослобођење, ако постоји *основана сумња* у кривост оптуженог. Ово ће бити тада случај, кад је противу оптужног доказа наведен било непосредни било посредни одбранбени доказ, који је доведен до вероватноће, јер тада више нема извесности, код које је искључен сваки основ за могућност о противном, каква се тражи за осуду. Такав би случај био н. пр. кад оптужени признаје да је А убио 1 јануара 1904 године, док један сведок сведочи да је А видео и жива и здрава 6 јануара; овде је, дакле, сведочбом сведока, као одбранбеним доказом, доведена у сумњу извесност признања као оптужног доказа, а чим постоји основана сумња у кривост оптуженог, одмах мора, као што је речено, наступити ослобођење, јер се она сумња не може на други начин решити него на основу начела: in dubio mitius. Ако је међутим противу једног доказног средства, н. пр. противу сведочбе једног сведока управљен одбранбени доказ, да је тај сведок подмићен, те онда све записи од тога, да ли, и поште је отпало то доказног средство, још постоји извесност кривости, н. пр. ако постоји друга сведочба способног сведока и још неки основи подозрења, који могу да дају потпун оптужни доказ.*

По нашем законику, који узима да је потпун оптужни доказ дат онда, кад су испуњени сви услови, које он тражи за потпун доказ без обзира на то, да ли је судија уверен у кривост оптуженог или не (види даље под III), може оптужени бити потпуно ослобођен само у случају, кад је оптужни доказ сасвим обеснажен. Међутим, ако је кривост оптуженог каквим

* Hälschner, Lehre vom Beweis 127, 183; Zachariae, Handbuch II 415; Holtzendorff, Handbuch I 214; Oppmann, Lehrbuch 337.

* Hälschner, Lehre vom Beweis 135, 139; Holtzendorff, Handbuch I 214; Oppmann, Lehrbuch 337.

одбрањењем доказом доведена у сумњу, а цео оптужни доказ није обезснажен, то не наступа дефинитивно ослобођење, већ само ослобођење на недостатка доказа — § 242.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

О ОДГОВОРНОСТИ ЗА НАКНАДУ ШТЕТЕ.

I.

§ 1. Појам штете и накнаде.

1. Наш грађански закон не садржи одредбу о томе: шта се под штетом подразумева. Скраћујући аустријски законик, наш је законодавац изоставио § 1293. аустријског законика, у коме је дата дефиниција штете: „Штетом се назива свако умањење имовине, правима или његовој личности. Од тога се разликује намакња добит, коју је неко по обичном току ствари имао да очекује". Али и ако те дефиниције штете у нашем грађанском законику и ма, нпак је и по њему (види §§ 800., 822. и 823.) јасно, да се под штетом подразумева свако умањење, које неко претрпи на својим правно заштићеним добрима, дакле на имовини, телу, слободи, части.

У животу се, кад се о претрпљеној штети говори, најчешће помишља на штету у имовини, што је са свим природно, јер се те штете у свобрађају најчешће догађају. Под штетом нам у имовини подразумева се како смањење већ стеченог имовине тако и спречавање будућег зарађивања (§ 820.). У опште се може казати, да имовину једнога лица, која може бити оштећена, чине сва *природна добра*, која једном лицу на расположењу стоје. Према томе може се о правом рећи, да је оштећена имовина књижевника, чији се спис без његовога допуштења одштампава, јер његов спис представља и извесну имовинску корист, те би се од штетника могла тражити накнада на основу § 800. грађанског законика, а исто код нас нема закона о заштити тако звано „књижевне својине".[1] Исто тако имали би се као имовинска штета сматрати и она, коју би н. пр. трговац претрпео услед тога, што би се противну солвентности његове пропосиони неистинити гласови, који би му одузимали могућност да добије до потребног му кредита.

2. Међу тим и ако је имовинска штета најчешћа у животу, ипак, као што је већ речено, могу бити оштећена и друга правно заштићена добра једнога лица, те се и због тих оштећења може накнада тражити. Изнесене случајеве предвиђа и наш грађански законик. Тако по § 65. кад једна страна без оправдана узрока одустане од брачнога испита, онда невиној страни припада накнада за „претрпљени ушрб", поред права на накнаду већ учињених трошкова у вези закљученога брака. Та се накнада, дакле, тиче штете, не имовинске, већ штете по част и добар глас женске, која ова може изгубити, над закљученом браком без оправдана узрока од стане. За тим накнада за претрпљене болове у случају повреде веза [§ 820.), чиме се штети правом заштићени телесни интегритет. Најзад онде долази, по широкој одредби § 822., свака она штета, која би настала услед повреде чије слободе, части и поштења. У свима овим случајевима може се тражити накнада у новцу, и ако се штета не тиче имовине, већ других правно заштићених добара. Учињена накнада сматра се као еквивалентат за онај телесни и душевни бол, који је оштећена нанесеном повредом претрпео, и душевност је суда, да према захтеву, а у сразмери према учињеној неправди, ову накнаду одмери.[2] Наравно да се и повредом оних добара: части, слободе и тела често пута штети имовина оштећенога, и онда он уз добијену накнаду за материјалну штету може тражити и накнаду за оштећење имовине.[3]

3. Под *накнадом* штете подразумева се уклањање онога ушрба, који је неко, причињењем му штетом претрпео, дакле, успостављање онога стања, које је пре штетног догађаја постојало (§ 818. грађанског законика). Према томе накнада претрпљене штете у правом реду била in natura, — да се одузета ствар врати притежиоцу, оштећена да се поправи, слободе лишено лице да се у слободу пусти и т. д. Међу тим често је немогућно успостављање пређашњега стања — на пр. одузета је ствар изгубљена или тако повређена, да се не може поправити; човек је тако повређен, да се не може потпуно излечити и т. д. У таким случајевима не остаје ништа друго до давање еквивалента за оно, што се in natura не може дати, дакле у новцу процењене предности учињене штете. Код изгубљених ствари, па којима се штета догодила, може се на место оштећене ствари дати друга ствар исгога рода, квалитета и квантитета.[4]

Величина накнаде штете, коју штетник има оштећеноме дати, може бити различна према степену кривице учиниочеве. С погледом на ову, разликује се накнада *просте штете* (damnum emergens) и накнада *изгубљене добитка* (lucrum cessans; — § 819.

Под простом штетом[5]) подразумева се умањење *већ постојеће* имовине оштећенога, а под изгубљеним добитком, осујећавање оне користи, до које би оштећени — да није било догађаје штетникове радње или нерадње — по обичном току догађаја дошао. Према томе под „изгубљеним добитком" подразумева се не само она корист, до које би оштећени или свакс сигурно дошао, већ и она, на коју је он с *определеном*

[1]) У осталом ова „књижевна својина" могла би се заштитити и на основу §§ 315, 241, 316 и другим грађан. зак.

[2]) Види § 305. казненог суд. поступка, § 215. казненог законика и чл. 50. закона о штампи. Ову накнаду за таки начин немагеријалну штету предвиђа и немачки грађански законик у §§ 847. и 1300. Тако § 847. гласи: „У случају повреде тела или здравља као и у случају лишења слободе може оштећени захтевати примерну накнаду у новцу и због штете, која није имовинска. Ово потраживање није преносиво и не прелази на наследнике, осим ако је уговором било признато или је због њега тужба код суда већ подигнута.

Исто потраживање признаје женском лицу, према коме је учињен злочин или преступ против благонравља, као које је злочинством, преступом или злоупотребом односа зависности наведено на допушта побирање телесне опасне". (Види и аустријски грађански законик §§ 1325. и 1329.).

А по § 1300. дужан је варучник поштеној варучници, која је изгубила телесна својства на вид, дати примерну накнаду у новцу, и за штету која није имовинска, ако без њених укрива одустане од брака.

[3]) Ко из пр. буде противправно лишен слободе, може тражити накнаду имовинске штете (н. пр. зараду, коју је за време лишења слободе губио) и накнаду комемерацине штете, као еквивалент претрпљеног зла. Често пута у оваквим случајевима имовинска штета и не постоји (н. пр. има радници буде за кратко време лишен слободе — приходи његови неку ни мало биле смањени за време лишења слободе) и онда се може само она друга штета тражити.

[4]) Још Бала је начин замењивања учињене штете кривицу условљен у новијем грађанском законику, види § 243. гласи: „Ко је на накнаду штете обвезан, дужан је успостављати стање, које би постојало, да се за накнаду обвезујућа околност није десила. Ако се накнада штете има дохати због повреде личности или због оштећења ствари, онда повређени може захтевати на место успостављања сму новца, који је за то потребан". Међутим је извесно да би у погледу личности и ствари овако могло бити и по нашем грађанском законику. Повређено лице може се само по себи накнадити дати лечити или оштећеном власт ствари сам дати оштећену ствар на оправку и рачуна повређено односно оштећено подвести штетнику на исплату, односно исту судским путем тражити.

[5]) Види А. Борбонић, Систем приватног (грађанског) права. Прва књига, друга половина, стр. 178.

пропалтиобом рачунају у моменту, кад је наступила радња или нерадња, која учиниоца на накнаду штете обавезује.[6] Проста нада или могућност да ће се у будућности доћи до извесне користи, не улази у рачун при одређивању „изгубљеног добитка".

§ 2. Извори, из којих штета потиче.

1. Да би могли утврдити од кога може оштећени тражити накнаду за причињену штету, потребно је знати изворе, из којих штета за једно лице потиче. У наш законик није унесен ни § 1294. аустријског грађанског законика, у коме су ти извори набројани, а који гласи: „Штета потиче или из какве противправне радње или што се, противно закону, предузело да се изврши друга каква радња, или од случаја. Противправна оштета наноси се или намалице или нехотице. Намалице пак учињена штета основа се од части у злој намери, ако је штета са знањем и хотимице, од части у немару (небрежењу), ако је штета причињена из незнања, за коју је учинилац крив, или због недостатка потребне вештине или пот обне мудрости. Обоје се назива кривицом". Објективно, дакле, посматрајући, узроци оштећења могу бити: I. природни *догађаји* град, поплава, земљотрес, штета од скакавца и т. д.[7]; II. радње или нерадње *људи*. Ове радње односно нерадње, које штету проузрокују, могу потицати: а) од самога оштећеног лица — у коме случају, наравно, нема места тражењу накнаде штете; б) од неког другога лица, у коме случају оштећени има права, под нарочитим претпоставкама, тражити накнаду.

2. Да би оштећено лице из неке радње или нерадње другога лица могло тражити накнаду причињене штете, треба да се испуне извесне претпоставке. Само кад то буде, може се у конкретном случају накнада захтевати, иначе штету по правилу сноси сам оштећеник. То претпоставке, под којима за једно лице постаје потраживање накнаде штете, јесу по правилу за наше право ове: да је *наступила штета последња противправне радње или нерадње штетникове, која му се може у кривицу урачунати* (§§ 800. и 801. грађанског законика).

А. Оштећење потражиоца накнаде.

Онај који тражи од учиниоца накнаду штете мора доказати, да је *одиста претрпео* штету, било умањење садашње своје имовине (просту штету), било осујећавање очекиваног добитка (изгубљени добитак). Штета пак може се тицати како имовине тако и свију других правно заштићених добара, о чему је већ горе[8] било говора. Доказивање да је штета наступила, може се вршити свима доказним средствима по грађанском судском поступку, понајчешће пак, из самој природи ствари, судским увиђајем и вештачким прегледом. Међутим у спорношћа за накнаду штете, нарочито за накнаду изгубљеног добитка, врло се често дешава, да се утврди постојање штете, али је тешко одредити њену количину, а оштећени је дужан доказати и у коме је обиму штета учињена. Тога ради је и допуштено оштећеном лицу, да може, у осујећивши других доказних средстава, заклетвом утврдити количину претрпљене штете (§ 292. грађ. суд. поступка). Буде ли оштећени и сувише велику, дакле невероватну накнаду тражио, онда је суд може с обзиром на све околности, а услед захтева учиниоца штете, смањити на њену *вероватну* количину. Ово смањење треба да буде пре полагања заклетве, т. ј. суд треба да одреди максимум величине штете, па онда да нареди суђењу да се закуне, да му је штета у износима тога максимума одиста и учињена[9]. Ово је пак потребно урадити и тога, што би се, кад би по положеној заклетви на количину штете суд ову умеравао, констатовало тим поступком да суд положеној заклетви не верује, а тиме се прећа позвати заклетве и њена светиња. Али суд може у случају § 295. грађ. суд. поступка наредити да предмет штете вештаци оцене[10].

(наставиће се)

Д-р Драг. Аранђеловић

[6] Види § 1.

[7] Види и § 305. казненог судског поступка.

[8] Једно од најтежих питања у спорношћа о накнади штете јесте: да ли је у опште штета причињена? Водиће и томе рачуна, новије законици о судском поступку не траже, као што је раније било, да оштећени по нарочитим правилима и *правилима доказима* представи вероватно постојање штете и њену количину утврди, већ препусте, за судија, испитавши све околности, слободно по своме убеђењу одлучи, да ли је и колика је штета причињена. Тако § 287. немачког грађ. суд. поступка гласи: „Ако је међу странама спорно, да ли је извесна штета наступила, и колико штета или интерес који се има накнадити, износи, онда о томе одлучује суд, по одвази свију околности, по слободном убеђењу. Да ли ће се и колико ће на накнади предложено доказивање или нарочита средством вештаци по неважној дужности, има суд да реши по свом нахођењу. Суд може наредити, да онај, који доказује причињену штету, исту или свој интерес под заклетвом утврди. У овом случају суд ће у исте време одредити и суму, коју под заклетвом накнадити количина штете не сме прећи"...

С КОНГРЕСА ЗА ЗАШТИТУ ДЕЦЕ.

(наставак)

„Чисто је чудо како се све то догодило. Од једнога се отварају срца једној судбини омладине, која не беше срећна да у кругу родитеља и њене добије потребно им васпитање; буди се разумевање за њихово разнашње младе човеке душе и признаје се да се установе и уредбе усмерене за одрасле спесне и самосталне личности, не могу примењивати с успехом и на децу и да за њих каља нарочитих установа и уредаба, ако хоћемо да и према њима будемо справедљиви. Од *једном* је *дошло решење да треба бити праведан и према напуштеној деци*. Приј*а*тељи човечанства удружују се у целом свету и образују друштва за спровод и напуштену децу, и то све без икакве прогнаноде. Све се то врши као нешто што само *по себи* долази. *Цео свет се хрли за заштиту деце против злоупотребе родитељска права*. Целокупно правосуђе за малолетнике хоће да се мења. Законе који говоре о деци брижљиво се проучавају и још брижљивије примењују. Државне управе нешто земаља, варошке и општинске управе, многобројна добротворна друштва журе се да уђуте на бољу судбину бедну, напуштену и морално позрнулу децу. Па и онде где још нема дела у овом погледу, јавила се свест. да се питање о помагању и заштитању напуштене деце може за неко време да одложи, али да има дужности које се наспрам те деце морају да испуне, и да се од њих не може утећи.

Земљиште је дакле спремљено. Један од два задатка Конгреса, на име: да се разнаран идеја о заштити деце, да се дође потреба за њиховно васпитање, да се разбуди свест за ту идеју, те да јој се нађу нове присталице, да се дејствује на духове и осећаје — као што рече наш поштовани председник — биће све то дао постиће. Судим су већином за све то задобивени. Мање се у опште сумња у принципијелност потребе у овом правцу, него што се говори, да се за овај циљ до сада мало радило. Уза све ово долази да је најтеже за овај посао убедити власт, који представља влада. *Али она ово данас стоји у вашој средини, она је с нама и она је скроз убеђена да је неопходно потребно*

што пре утврдити практичне установе за заштиту деце и васпитање бедне и напуштене деце. Једва да су икада поводе за какав Конгрес биле подесније него за овај. Али за то опет његов рад није напрасан. Јер још има по неке сумње о узрочима зашто деца постају напуштена, па с тога треба те узроке на основу стручних и научних резерата осветлити. То ће бити потребно и с погледом на наше доцније теже и планове, те да се сазна у право мере које су потребне за спасавање овакве омладине. На пример: да ли је за то довољно јавно добротворство и милосрђе или се то мора сматрати у круг дужности модерне јаке државне управе. Решење овога питања биће би од судбоносног значаја. Највероватније је, да ми овде имамо посла с великим и значајним привредним и социјалним процесом, који се једна може одвојити од састава и живота данашње модерне државе. Даље ће у нашим дебатама наћи места критика свега онога што до сада за овај циљ постоји, као и онога што се сада за напуштену децу ради. Од те критике биће користи за државу и њену управу у толико, што ћемо на тога видети недостатке данашњега рада, а то ће бити нова појука за наш даљи рад. Природно је, да правосуђе у том погледу стоји у првим редовима, и ја вас молим, да ми за критику овога посла, допустите неколико речи.

Прво на што критика има да обрати пажњу, то је да смо до сада у овом погледу упућени били, једино на пређе — средства, која су у нас била обилато употребљена, али која су за пуноправне правнике од ограничене вредности. Нова је земља била коју је требало засејати. Подако се указало у суштини новога проблема; тек мало по мало увиђало се његова велика значај, познавање се његове битне садржине и тек напрад се могло загледати са свију страна. На и ако је све то тако полако и тешко ишло, данас су нетипе тога проблема опште признате. Рад на васпитању напуштене деце и старању данас има одређени циљ и њему се иде свом енергијом, данас се више не сумња да осуда и казна малолетника нису основани на сигурној мудрости. Напротив, на коју радост, многе се случајеви, у којима судови из своје властите иницијативе траже путеве да осуђеника уведе на прави пут, да га сачувају; да му његови истуни буду за памет у целом будућем му животу. Али да бих овде одних поново и најпојаше замолио све оне, који у овом погледу могу да судове потпомогну, и да то наздачуше с пуно воље. Напрасна казна по себи, на ма каква она била, неће никада стално спасти дете, које је изложено страним утисцима и искушењима. Државне и аутономне управне власти, неће у нашим теснама никада имати сигурна успеха, ако их не потпомаже целокупно друштво. То ће бити напрочито потребно у случајевима надзора над малолетним, кад им треба помоћи саветом и делом, кад треба поделити с њима боле и бриге, једном речју кад треба узети искрена учешћа у туђем интересу. Ево шамрокога поља за племеновање женскога осећаја наших жена. Оне могу својом нежном руком да ублаже бедника у виновсере и да их увеју у пристаниште мира и честитога живота. Доста често записнике од оне добровољачке трупе у колико ће напуштене напуштене деце у опште успети. С тога ја сматрам за врло важно да она помоћна војска буде што многобројнија, спремнија, те да она у сложном раду с државом уређује све оне послове. Без овакве сложне акције остаће све само крпеж".

Затим је говорио о одушевљењу с којима су судије приказивали идеју о попрацији морално посрпуле и бедне деце.

„Други задатак конгреса, да спреми земљиште за ново законодавство својим саветом, нао је у најзгоднице преме. Намера да се мпади људи отму од напуштености, и да њиу законе заштите, који је у њиховоме интересу, осујећена је што је у правном погледу за њих било или нипе или ипале прописа него што је за тај циљ требало. Недостатци у нашем законодавству за малолетнике нису мали. Ја ћу у побројати само неке, као што су забрана да жене могу бити старатоци; старалиштво у рукама једнога човека, прописи грађанскога закона о губитку права родитељских, оскудица у могућим прописима од стране власти за васпитање пре или после учињене кривице; погрешавање малодетних под одредбе општега казненога закона; осетне празнине у материјалној заштити малодетних приликом примене казненог закона. Све те недостатке сретамо у пракоји на сваком кораку. У последњи годинама чињило се да реформе у овом правцу не могу рачунати на успех. Није се могло предвидети, да ће и најмања клица у последњем моменту моћи да рачуна на успех, као ово сада. Али ни сме се више ар ме да губи. Таквога је ниишења и садања влада, и ја вас без сполашења нашем: захтеве који се налазе забележени у дневноме реду нашега програма, налазе се и међу нашим радовима за наступајућу законодавну периоду и у вељни добили су стални облик као законски предлози.

(наставиће се)

Д-р Ник. Ј. Петровић

УПУТ ЗА ПОЛИЦИЈСКЕ И ОПШТИНСКЕ ВЛАСТИ

приредио **Ђур. Ј. Ђорђевић** окружни начелник.

(НАСТАВАК)

Прелазећи преко одељка 2. „о скитницама" и т. д., у коме такође има нетачности, ми ћемо се задржати на одељку „о путним исправама."

На двопиначије коју је путној исправи дао г. Ђорђевић, види се, да он њу не сматра само као средство за легитимацију, него чак као меру, за заштиту личне и имовине безбедности.

Ако, међутим, будемо на ову ствар гледали онако, како се она заиља у истини, онда имамо пред собом факат, да су скоро све културније земље напустиле тражење путних исправа од странаца, јер је стотинама примера утврђено, да најопасније крадљивци и иначе рђави људи, имају по неколико оваких исправа, те би, узмајући ове као доказно средство за грађанску исправност, они били најпоштенији људи.

Колико се ваше не цени значај путне исправе у Француској, Швајцарској, Италији, Кнгзеској и Немачкој, доказ је тој, што их власти ових земаља не траже чак ни код првога ступања на њихово земљиште, него их чак сматрају као непокорисну и несувисну отежњу сообраћаја са другим земљама.

На томе гледишту стоји и наша земља, јер је расписима од 21. јуна 1904 год. Пл№ 19855 и оним од истога дана и године Пл№ 17856, укинула тражење пасоша од странаца који улазе у Србију, па долази ли они од куда му драго.

Према овоме јасно је, да путна исправа нема оне важности и значаја, коју јој даје г. Ђорђевић.

Али како има још земаља, у које се без оних исправа не може ући, као што су: Аустро—Угарска, Русија, Турска и још неке земље на Балкану, то је потребно, кад наши дрнављани таме путују, да испуне и ову формалност.

Сменимо је кад г. Ђорђевић на страни 36. вели, да је најкраће време за пасош од 6 месеци, ма да ово може бити и за месец, само што се такса мора платити као и за шестомесечни.

Кад Србија не тражи пасоше у опште од странаца, онда, наравно, отпада и цео онај одељак, који говори о вези пасоша и наплати таксе за ову, јер би се ретко који пашао да тражи ову и плаћа таксу, кад му нико и сваку исправу не тражи.

Место тога згодније би било, да је г. Ђорђевић изнео угледе, како се поступавају исправе француским таксом за оне земље, које пасоше траже, то да се извести тиме користе, пошто се зна, да је мали број полицијских чиновника који зна француски језик, а који по својој служби мора да поступава пасоше.

Говорећи о пасошу за унутрашњост Србије, г. Ђорђевић, у тачци 2. вели: „Према томе значи, да га издају само наше полицијске власти."

Из овога „значи", лако је изнести закључак, да г. Ђорђевић и не зна да постоје законска наређења, по којима полицијске власти издају пасоше за унутрашњост.

Међутим, још „Настављењима" од 6. јуна Бр. 568. тачком 12. стављено је властима у дужност издавање пасоша и прописана такса за оне, а уредбом од 6 децембра 1832 г. № 3480 и циркуларом Совјета од 20. јуна 1837 год. № 2113. А. ово је ближе регулисано.

На страни 55. говорећи о поћним селаскама г. Ђорђевић казноси и уредбу о прелича и селима од 1841 године, по којој се, како он вели, каквљавају они, који на преда и села долазе.

Помињући одмах за тим и к. 362 т. 7. крим. закона, он никако није имао на-меру, да поменуту уредби одрекне важност закона, који и сада постоји.

Међутим, ова уредба сада не важи више, јер је укинута.

Да ће умрлица г. Ђорђевића, да је ова укинута ми ћемо изнети њену кратку историју.

Тако, у недостатку закона, који би регулисавали ово питање, донесена је ова уредба, која је у своме чл. 4. одређивала казну од три дана затвора или десет удараца штапом, а за поновљени случај преступљења, спроводјени су кривци већој власти.

Казнителним законником од 27. маја 1850 године, а имено §-ом 39. који је гласио: „мушко лице, које је ноћу на пољу или среду, преступивши правила о том постојеће уредбе није, да се казни, први пут затвором до три дана а други пут и даље обичним или строгим затвором 10 дана“ — одржана је ова уредба и појачана казна.

Али од појаве кривичног закона од 29. марта 1860. године, она не вреде, јер је казна обухваћена §-ом 362 т. 7 а увођењем закоиом од истога дана — КВ.№ 986 ⅓ Сов.№ 244 ⅓ §-ом 2. укинуте све дотадашње уредбе и закони по казнителним предметима“.

Према овоме, нити је имало места, нити је требало износити ову уредбу над она више не важи. те тако правити пометњу код једне чисте и јасне ствари.

Код одељка 4. о затварању механа и кавана г. Ђорђевић је направио малу шалу, кад је предложио да се казне затварају у 7 сати у вече, јер ако би се то негде усвојило, онда би грешне кафеџије или механиџије морале затварати радњу у 7 сати, па ући у комшилук на вечеру, како би избегле казну власти.

Исто је тако омашка пера, да не рекнемо што друго и оно тврђење г. Ђорђевића, да ова механа које не примају путнике на преноћишта, јер механска уредба не зна за такве механе, пошто она и дозвољава њихово подизање, да у прноме реду подмири потребу преноћишта путника, на тек у другом све остало...

У колико се у упуту говори о хватању хајдука ван онога, што закони прописују, ми налазимо да је то безначајно, јер се за сне приликс и места не може служити једним истим средствима, а другу то се код стотине показаних примера не може постићи, ако дотични чиновници немају природнога дара за ово.

Све је то више мање индивидуално, а најсигурнији лек то је што већа уцена.

Не служи ли нам Караџић као доказ за то?!

На страни 68 своје књиге, писац преноручује везивање оних, који се спроводе, ма да је ово изричио забрањено чл. 17 правила о притвореницима и осуђеницима код полицијских и општинских власти, која је прописао министар унутрашњих дела под 15. маја 1906. године IIЖ 10630.

Овакну погрешку није смео учинити писац, јер она може изнети незгоде онима, који би, верујући у знање писчево, послушали његове савете.

Додирујући, узгред, одељак о народном здрављу, где су марљиви лекари по неког необјашњивој писчевој жељи, помешани са бабицама, ми се заустављамо на правилима о уређењу хлебарница у Београду, за која г. Ђорђевић вели: да важе за целу Србију са незнатним изузетком.

И овде се г. Ђорђевић пребацио, јер она правила, нарочито њихов чл. 9, важе само за Београд, и могла би послужити као образац за оно, шта треба тражити од хлебара у унутрашности у погледу чистоће, у колико она то обухватају.

Говорећи о сточним пасошима, писац одних износи расние — упуство од 20 јуна 1894 год. СБр. 1901., истичући њега као извор из кога је дошло сточни пасоши, ма да то не стоји у ствари, нарочито у колико се он јавља као доказ о сточним стоке.

Сточни пасоши који свој постанак из закона и издавају уверења при продаји стоке од 23. октобра 1871. год. (Полиц. Зборник стр. 325., који и данас важи.

То се, у осталом, јасно види и из расписа министра унутрашњих дела од 9. августа 1891. год. СБр. 5014, којим је дотадашње сточно уверење спојено са сточним пасошом о коме говори закон о заштити од сточних зараза у опште.

(наставиће се)

Димитрије С. Калајџић.

Немачке Социјал-Демократе и реформе кривичног законодавства

(свршетак)

I. — Најзначајнија особина, којом се овај програм социјал-демократа одликује, јесте његов широк обим; он обухвата кривично право, кривични поступак, судску организацију, науку о казнепим заводима, и у свакоме од ових дедокруга додирује битне проблеме, којима се данас бави криминалистс. Програм је, као што се види, веома пространа, али не и оригиналан и у свему довољно прецизан. Оно се у осталом није могло ни избећи, с обзиром на брзину којом се нео план третирао и вотирао. Изгледа, да су социјал-демократе хтеле пошто пото да дискутују о овом питању, да би на тај начин дали доказа, да се озбиљно занимају сними грађама друштвене науке. Нема сумње да ће се о овом питању дискутовати и на будућем социјал-демократском конгресу.

У овоме њиховом делу више се огледа манифестација њихових идеја, него ли жеља за постављањем дефинитивне основе практичним реформама.

Нама је немогуће испитати детаљно програм ових реформа, које су донесене на мапхајмском конгресу, већ ћемо то посматрати са општег гледишта и потрудићемо се да га упоредимо са француским законодавством.

II. — Може се опазити да су најновији закони остварили у многим земљама (нарочито у Француској) многшо жеља, које су манифестовале социјал-демократе. Примера ради помињемо: условну осуду, право да оптужени може да ими браниоца у претходној истрази и условни отпуст.

Француски је законодавац у извесним стварима надмашио социјал-демократе, што сведоче закон од 12. априла 1906. године, који је утврдио кривично нуполетство од осамнаест, а не од шеснаест година. Шта више умањио је установе, за које је мапхајмске коигрес нашао да су застареле, као на пр. полицијски час.

III. — У овом плану реформа социјал-демократа, можемо уочити другу категорију жеља, које још нису остварене позитивним законима у Француској, а које су израже не много пре мапхајмског конгреса, независно од свако социјалистичке инспирације. Тако, има већ одавно како криминалисте у Француској захтевају нарочите гаранције за индивидуалне слободе, противу администрације судских власти, а нарочито укидање члана 10. кривичног поступка. У овом смислу поднесени су многи предлози.

Сваким даном има све више присталица захтев, да се од државне власти одузме монопол на пријене јавне акције. Француски правници нарочито теже за тим, да у будуће ограничс право значење, које јурисируденција признаје овоме праву.

Питање о одговорности државе према невино притворенима, или из недостатка доказа ослобођеним лицима такође је предмет њиховог старања. Може се чак допустити питање, да не би било нормално уцети у законодавство личну и новчану одговорност криминалних чиновника, који би грешили, приликом вршења значајне дужности. Сви они, који се труде, да остварују индивидуалну слободу, што она и заслужује, по свој прилици неће бити противни сличном новчеиу.

IV. — Њсмоно ништа говорити о схватању социјал-демократа у погледу науке о казненим заводима и о схватању кондиционације казненог права, пошто су она изван сваке дискусије у либералним научним срединама. Видели смо да социјалисте траже укидање свију општих формула и тачно прецизирање одредба, у казненом законику. Али овде се тиче принципа, који се налази у основи кривичног права, у који нико не треба да сумња; то је сама идеја француске революције; ми ово нарочито наглашујемо. Потребно је, међу тим, признати да напесне школе теже да се од онога удаље. Оно је за жаљење, јер се у њеној примени находи најбоља гаранција индивидуалне слободе.

А шта да кажемо о схватању, по коме казна, поред испаштања осуђеног, има за циљ и поправку? Није ли ово идеја из које је поникла школа казнених завода?

V. — Може се констатовати да је велики део програма социјал-демократа, у погледу кривичног права прпао са стране, пошто нема никакве директне везе са њиховим социјалним схватањима. Међутим, за један број реформа прпада њима заслуга; ако их нису потпуно схватали,

они су их изразила у прецизној форми. Прегледајмо неколико од њих.

Социјал-демократе су поводом судске организације поново истакле идеју, која им је на срду ležала: равноправност мушког и женског пола, право за жену да може заузети положај кривичног судије, са истим правом као и људи. Као што видимо, ово је овде специјална примена женских доктрина. Овде нећемо о њој дискутовати; али нека нам је допуштено да посумњамо у добре резултате, које би нам донело остварење поменуте идеје.

У сваком случају нећемо се устезати, да формално одбијемо систему, по којој треба поставити судије општим правом гласа, непосредним и једнаким као што је то предлагао манхајмски конгрес. Цео свет се слаже с тим, да треба одбацити такав систем, створен револуционарним установама, а кога прандају изузетне околности. У стварн, поменуте нам системе не даје апсолутно никаквих гаранција, да ће судија имати услове, које мора имати, а то је способност и беспрекорност, што ни с правом захтевамо от њега.

VI. — Могло би се још много што шта рећи о овом широком програму социјал-демократа, али имајући у виду опште сједињење на које смо се ставили, задовољићемо се задржавањем на идеји о кажњавању злочина и преступа противу својине.

Морамо признати да смо се препарили, кад смо летимице прешли преко те тачке програма. Изгледа нам да је она намењена да удари камен темељац целој системи и да створи нарочити појам о њеној целини. Сасвим је природно да су социјалисте, као поврлитеље својине, могле бити наклоњене захтеву да пестане својине и то би извели на тај начин, што би постепено, више или мање, избегавали кажњавање ятака на својину.

Од тога није било ништа. Немачке су социјалисте врло брзо преш:ле на ово питање; можемо чак рећи да је оно заузело друго место у програму. Треба нарочито уочити њихову упорност, коју су показали у доносењем одлукама, у погледу овога питања. Социјал-демократе се, заиста, задовољавају тиме, што траже да ублаже казнимост злочина и преступа противу својине; али оне задржавају принцип кажњавања деликата ове природе, чак кад би их био узрок немаштина.

Нећемо критиковати ову њихову упорност у жељама; чак ћемо шта више приметити да није искључена могућност, да ће се модерни законодавци сагласити са њима у погледу те партије кривичних законодавстава, што је у почетку изгледало немогуће.

VII. Из снега онога изводимо закључак, да резолуције манхајмског конгреса нису чисто социјалистично дело, и да га је немогуће приладодити сталашњој социјалној организацији. У њима се огледа скуп жеља, које су остварене у извесним земљама, и за које се знало још пре манхајмског конгреса, независно од заузимања социјалистичких.

Напор немачких социјалиста састоји се у томе, што су те жеље средили и изнели их у виду потпуног плана реформа кривичног законодавства.

Милутин Т. Марковић

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине сеоске, актом својим од 9. априла ове год. пита:

„1. Кад неко лице буде пажљено, на тужбу приватног тужиоца, новчаном казном у корист општинске касе, за кривицу из тач. 10. §. 395 кривич. закона, на тужиоц дотиче ове да опрости осуђеном казну, може ли се и новчана казна опростити као и казна затвора или не;

2. Може ли се заступник једне општине ослобонити са општинама за извршену им крађу стоке, кошница и пчелиних рој но што је среска власт процењу украдене стоке или пчелиње извршила, и без да су општински заклети по закону, наиколи штете учињене злонамерном пчеларном, или ће чекати да среска власт пре изврши процену и општинске закуне, па онда да приступи поравнању и расподелу пререза на пореске главе; и

3. Кад неко лице прода своју земљу, на комисије продатог земљишта неће да потпишу продавцу тапију, а неће ни да лицу места као комисије присуствују мери а не наводе узрок зашто неће да се потпишу већ само веле да неће, а често пута по неки комисија и наведе узрок да му је продавац заузео земљу и кад буде уљубен на парницу он неће да је поведе, онда како се може тапија потврдити без потписа комисија, те да се иста може и код прнсутеног суда без примедбе потврдити.

— На ова питања одговарамо:

1. За случајеве из т. 10. § 395. прив. закона, казна се изриче по званичној дужности и без обзира на то, но чији је доставши поведена иштрага, и тапне пресуде не може задржавати нико од извршења, нити се новчана казна може опростити;

2. Увек треба сачекати, да надлежна власт утврди постојање дела и закуне општеше, па пошто се и процена учини преко вештака, онда се разиати у смислу чл. 19. закона о накнади штете, да би се избегле судске такое, јер је онако јача гаранција и за општину и за приватне да је штета правилно оцењена.

У осталом, ако општински пуномоћник има генерално пуномоћство, он се може равнати и пре оцене штете од стране вештака, али никако пре него што се општеши закуну.

3. Ни Високчајшим решењем од 13. јула 1850 године Вр. 1197., којим је наређено да ће тапије, потврђене судом, имати силу баштинских књига, докле се ове не уведу: ни §. 295, који условљава: шта треба да садржи акт, којим се утврђује пренос једног непокретног имања на другога: ни расписима министра унутрашњих дела и правде од 1. јуна 1849 Вр. 1200, 14. новембра 1862 г. Вр. 6874., 15. октобра 1868 г., Вр. 4622 и 12. фебруара 1883 г. Бр. 745, не тражи се да суседи потписују тапију, него се само тражи да они присуствују примеру, који врше кметови ради утврђивања сопствености.

О ономе примеру кметови морају направити записник, и позвати суседе да га потпишу.

Ако који од суседа не би хтео да потпише записник због тога, што би тврдио да му је имање заузето, онда ће се, према приликама и ставу државне, упутити једна или друга страна на суд, да захтева своју, а дотле се тапија неће потврђивати.

Ако, пак, неко од суседа неће да потпише записник и ако је био присутан, не наносећи никакве разлоге за то, онда ће се то утврдити протоколарно у присуству два грађанина, сходно §. 466 грађ. суд. пост. и такав записник придружити актима надлежна тапије, против чега сусед не може више правити приметбе.

Овако потврђеној тапији од стране општинског суда, неће одређи потребу ни полицијска власт, ни прнсутеши Суд.

Наравно, да неће бити на одмет, да суседи потпишу тапију кад год они сами то хоће, али кад неће, онда нала постутати као што је напред речено, а не остављати оне, који се убашталивају или врше пренос имања, доброј вољи и расположењу суседа, јер су врло чести случајеви, да суседи шиканирају, на чак и уценују издавање тапија.

У опште се погрешно мисли, да продавац сам треба да прши премер и припрема што треба за тапију, а међутим, ту је улога општинског суда најважнија, јер је његово да утврди сопственост онога, који тапију тражи.

II.

Суд општине прилворичке у срезу моравичком, актом својим од 12. априла ове године Бр. 527, пита:

„Моли се уредништво за објашњење:

1. Кад је један господар продао једном лицу земљу, а другоме воћњак шљивама засађен, који се граничи са прном земљом, да ли онда треба оне шљиво-гране са истих надаљене на туђу земљу сресавати, и да ли плод који са ових грана на туђу земљу опадне треба господар земље да бере или господар шљива § 282 и 283 реченог закона, кад су оне засађене још пре 50—60 година, и застарелошћу стекле право службености, будући су оба имања била у једним рукама?

2. Кад су општински судови по § 6. грађ. суд. поступка, надлежни за суђења о непокретним потраживањима у вредности до 100 динара закључно, онда да ли и тапије потврђене општинским судовима на земљу од вредности до 100 динара важе и да се не потврђују прнсутеним судовима?

3. Кад у чл. 93. закона о шумама стоји: „ако је казна новчана глобка да је кривац не може платити трећином онога имања, онда ће

казну заменити затвором" и т. д., да ли се овде разуме и накнада штете за посечену гору и спе што је пресудом по једу горосече осуђени, или само казна; јер нигде у закону прецизно није казато шта се за накнаду горосече и остале тропске остала осуђеном од имања, а шта продаје?"

— На она питања одговарамо:

1. Ако продавац при продаји оног свога земљишта није ништа уговарао о врану службености, коју би имао купац вољавања, пити је то унесено у тапију, сада у опште о овоме не би могло бити реч, него би се стварн имала регулисати по §. 282. и 283. грађан. закона.

Буде ли, пак, то право обухваћено тапијом, онда ће бити онако нако тапија гласи.

2. Никаква тапија, па ни земљиште предело свега један динар, нема предност тапије, ако ову није потврдио и пропостиони суд, и

3. Члан 93. закона о шумама говори само о замени казне, а не и о накнади штете.

Накнада штете у опште се не замењује затвором.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЉБУМА

Димитрије М. Павловић, чију слику овде записмо, "скитница" је и каралица. Пронесношено се занима тим последњим већ преко 2—3 године. Препаре, што их је до сада учинио многобројне су; могао би се рећи да их има право стотине, али је начин извршења у осмом већином исти са знаци поступања, чему је сликовит узрок његов слабо развијен интелект. То и чини да се трагови његових „операција" брзо губе.

Препаре су његове особитог типа. На себи не носе карактеристику великог оптерећења, већ само дроњаст у облику приватне обавештавања и чињења услуга.

Пошто сазна да неки сељанин или која своју кућа на другом месту, или чашу родбину, долази у тај дом и кажњава: како је њихов члан сељанин на страни пошао по неку веће стварн: ноће, затим, праће, шиваће и т. п., и како је он то дошао до станице, или је тако морао остаити због трошарине, јер „случајно" при себи није имао новаца да оду плати. Уз накнаду потребне суме за трошарину, он обично добија и новчану награду за услугу од неселих укућана. То је најобичнији случај његових препара.

Последњих дана је на исти начин препарао женолико госпођа чији су мужеви, као мушкати правене каруе, били у Врестовачкој бањи, и једну пензионарку, чији је муж скоро одузео себи живот.

Поле тога, он се често пиђа и по кафанама. Забрану улучава тако што често пенсионишава разним лажима свештенима о учињеним услугама за прешес осећаја, или тако подобно, после чега обично следују бившиши и рана млаћавања. Таква случаја догодио се је скоро и на прагам једног бив. пуковника, само је био рђаво среће, јер се је баш био обратио његовом сину, полицијском чиновнику, који му је, место поочаве награде за учињене „услуге", дао заслужену награду у полицији.

Пре 3—4 месеца на свадби једног младог глумца, осгавио је такође исто трагови свога „рада" и „услуга", где се самосвано утурио за помагача.

Последњу је препару извршио код неких грађана на Старом Сењаку. Он је чуо да су њима пре кратког времена извршене неке крађе

оваких ствари, па је отишао код сваког до њих, за ни, разуме се лажно, достиан како су је крађе похватане и како се извршиоци налазе у затвору Управе града Београда, представљајући се при томе као полицијски детективи.

Тај покушај, да дође до каквог бакшиша није му био жељена прихода, јер је од сваје оних добио само један грош, али је по полицију имао ту добру последицу, што је поновљ њега отварена читава бакља продавница, који су у последње време почињени у Београду многа крађа.

Сада се налази из надзирању достојанственог затвора којим је каквим од страна тапичадерски полицији. Он је до сада небројено пута пуштан кажњаван и протеран. Родом је из Гуче и син је Михаила Павловића, бив. учитеља. Сада му има 21 година.

Изношени његову слику у листу да бисмо упознали грађанство и полицијске чиновнике са начином његових паразитских операција, а у исто време молимо сваког да и овоме тапу достави све што би знао, јер је уверење сигурно, да ће он неће оставити таквог начина живота.

Извештаји се шаљу слати Управи града Београда или уредништву с позивом на акта посеће сарп тапичадерске полиције Бр. 2511.

ТРАЖЕЊЕ

Радомира Антића, ипшијерског шегрта, који је 31. прош. м-ца отуварао, тражи Управа града Београда ради предаје родитељима. Радомир је стар 15 година, омален, снеф, има

Стаура Христова, пешерв, родом из Новог Села у Бугарској, који је покрао своја газду Драгутина Ј. Петровића, кафеџију, и побегао, тражи врачарски шарт актом Бр. 11566. Стаура је стар 20 година, средњег раста и приомашаст; од одела има на себи: прушуге и шиталине затворене боје и грао капут. Пронађеног треба спровести истом шарту.

Чедомира Ковића, шегрта стоваровог, родом из Жабара, који је одбегао од свога брата Драгутина Ковића, тражи врачарски шарт актом Бр. 11058. Чедомир је стар 14 година, малог раста, сувоњав, у лицу жуто-смеђ, утонитих очију; од одела је имао на себи: жут капут, црне панталоне и црн прслук, на глави је имао војничку шајкачу, а на ногама опанке и сељачке чарапе. У случају проналаска Чедомира треба упутити врачарском шарту.

Танасија Николића, слугу родом из Гилања у Турској, који је побегао од свога газде, пошто је овом украо једну пушку остругану и још неке ситније ствари, тражи начелник среза космајског актом Бр. 12839. Танасије је стар 58 година, средњег раста, смеђ, плавих очију, висиког чела, кушастог носа, мало и проседе браде и бркова; од особених знакова има једну брадавицу на чељу, изнад десног ока. Пронађеног сала спровести поменутом начелнику.

Божидара сина Михајла Тапковића, из Врбоца (срез колубарски окр. београдски), који је отумарао нечијано куда, тражи Управа Града Београда ради предаје његовим родитељима. Божидар је стар 14 година, средњег раста, дежмоласт, плаве косе и очију; од

особених знакова или на једној кожи опасач у виду шлинге, од одела има на себи, сплачу мошњу, црни капут и панталоне, а на ногама опанке. Поменутог Божидара треба упутити истој управи с позивом на акт Бр. 31665.

Иван Чајковског, званог „Шпанче", који је још од пре три године побегао од своје куће, тражи Управа града Београда, ради предаје родитељима. Иван је стар 21 годину, средњег раста и у лицу пакао. Нека га сва полицијске и општинске власти најревније потраже и најбржег спроведу помињутој Управи с позивом на акт Бр. 31819.

ПОТЕРЕ

Миладин Павловић — Недељковић, осуђеник београдског казненог завода, побегао је 7. т. м-на са рада у заводској пекарници у Доњем Граду. Миладин је у слободи бив. коњар, родом из Мајдана у срезу таковском, стар 30 година, висок, добро развијен, смеђе косе и брков, очију жућкасто-плавих. На обема мишицама има по једну јако одличну белегу од тетовирања, величине и облика динара; на десној страни почетка тетива има белегу од посекотине у облику праве линије, пречника хоризонталног, величине 6 см; на средини врха ногтала има белегу од посекотине у облику праве линије, пречника косог, величине 3 см. На осуди се налазио због убиства и опасне крађе. Износи се

фотографија Миладинова и препоручује се свима полицијским и општинским властима да за њим живо трагају и пронађеном строжајно упуте управи београдског казненог завода с позивом на акт Бр. 4194.

Стоилко Ђорђевић, из Суводање (срез мајданпечки), који има да издржи годину дана полицијског надзора, изашао се у бегству. Стоилко је стар 18 година, средњег стаса, плаве косе и очију, смеђих обрва и округлих образа. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да Стоилка живо потраже у својим

доказницима и пронађеног спроведу начелству округа врањског с позивом на акт Бр. 12166.

Марко — Антић — Мијаиловић, из Милошца у срезу нишком, пиринчо је једно разбојништво и побегао. Марко је стар 36 год., висок,

приповедач, косе и обрвова црних, браја се: од одела има: тамну мошњу, чакшире и гуњ, на глави шубару, а на ногама опанке. Полицији се ове полицијске и општинске власти за пронађеног разбојника у својим доказницима најзвање потраже, па о резултату известе по-

челника среза нишког с позивом на депешу Бр. 14393.

ПОВИШЕНА УЦЕНА

Сава Р. Перић, из Сврљига, и **Драгутин Јовановић**, из Курјача, отпаднци хајдуци у округу пожаревачком, који су уцењени са по 3000 динара. Решењем г. министра унутрашњих дела Шир. 14160 од 8. т. м-на повишена је та уцена за оними на по **5.000 динара**; те ће се

се сумо надати опште по хајдуке убице, ухвати или полицијској власти помогне да оне то учини.

У виду лакшега проналажења, уредништво износи и њихов фотографије, од којих је Драгутинова из прежена кад је био жандарм. Личан опис

Драгутин Јовановић

хајдука изашао се у 26. броју „Полицијског Гласника", од ове године.

УХВАЋЕНИ

Владимир Марковић и **Цветко Пајић**, одбегли осуђеници београдског казненог завода, чије смо потернице изнели у броју 20. нашега листа, ухваћени су, те је престала потреба за даљим њиховим трагањем.

БРОЈ 34. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 19. АВГУСТА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једнпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатнике у овоме 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

3. Кад је дат потпун оптужни доказ, т. ј. кад је виност оптуженог потпуно доказана, то се у том случају не може захтевати још и позитиван доказ о томе, да чињенице, које улазе у одбрамбени доказ и не постоје, па тек онда да се на основу потпуног оптужног доказа може изрећи осуда. Да осуду је, међутим, довољно, да одбрамбени доказ није створио основану сумњу у истинитост оптужбе, а нарочито доказивање непостојања одбрамбених околности није потребно. Просто и голо тврђење, да постоје одбрамбене чињенице, нарочито ако долази од стране онога у чију корист треба да говоре, не може да ослаби оптужни доказ, јер то тврђење није довољно иначим до пероватноће. То ће бити случај тек онда, кад се поред тврђења покажу и основи, са којих се те одбрамбене чињенице морају узети као пероватне.[10]

III. Потпун и непотпун доказ (probatio plena et probatio minus plena).

С погледом на снагу доказа учињена је подела на *потпун* и *непотпун* доказ. Ова је подела од великог значаја само за законодавства са теоријом принудних законских доказа, која никако не оставља одрешене руке судији, већ му прописује правила, по којима има да узме нешто за истинито или неистинито. Међутим за законодавства, у којима судија суди по свом личном уверењу, ова је подела без практичне вредности, те се према томе и дефиниције потпуног и непотпуног доказа различито дају. У Кривичном Поступку с теоријом законских доказа, потпун је доказ онај, који је испунио све захтеве и услове, које је законик унапред прописао на потпун доказ;[11] тако н. пр. ако законик у једној одредби пређује да се потпун доказ сведоцима може добити само на основу две сведоџбе два способна сведока, то ће потпун доказ бити онда, кад се испуне услови прописани закоником, т. ј. ако има две сведоџбе. У свима осталим случајевима доказ је непотпун. Непотпун је доказ даље или *полудоказ* (probatio semiplena) или је већи или мањи од полудоказа (semiplena maior vel minor) према томе да ли је испуњена само половина, или више или мање од половине услова прописаних закоником. Тако н. пр. ако законик тражи две сведоџбе за потпун доказ, то ће једна сведоџба чинити полудоказ; или ако се за потпун доказ траже три основа подозрења, то ће два основа бити већи од полудоказа и т. д.

У законодавствима с теоријом слободног судијског уверења потпун је сваки онај доказ, која ствара код судије уверење о истинитости чињенице, која је предмет доказа, т. ј. на основу кога судија долази до уверења о виности или невиности оптуженог. Непотпун је, међутим, сваки онај доказ, који није у стању код судије да створи уверење о истинитости, већ само већи или мањи степен вероватноће виности или невиности оптуженог.[12] Јасно је, да је онде, где судови суде по свом личном уверењу, непотпун доказ без значаја, јер ту може бити само двоје: или је судија уверен или није уверен, и у првом случају постоји потпун доказ, који за собом повлачи осуду, а у другом постоји непотпун, са кога се мора оптужени дефинитивно да ослободи. Према томе н. пр. сведоџба једног сведока може бити потпун доказ, ако је само у стању да код судије створи уверење о виности оптуженог, докле ће у другом случају две или више сведоџаба бити непотпун доказ, ако не могу да створе код судије уверење о виности оптуженог, и у првом случају ће оптужени бити осуђен, а у другом потпуно ослобођен.

Још је Римско Право поставило правило, да два способна сведока дају потпун доказ, и да, према томе, сведоџба само једног сведока има половину доказне предности. Потпун се доказ могао добити и индицијама, и само на основу потпуног доказа судија је могао осудити.[13] — У инквизиторском поступку главно доказно средство било је признање, а о овоме се могао изједначити и сведоџбе сведока, ако их најмање има две или три. Осуда по основима подозрења, међутим, није се могла изрећи, јер се држало да потпун доказ дају само при-

[10] Zachariae, Handbuch II 415; Holtzendorff, Handbuch I 913; Ullmann, Lehrbuch 337.

[11] Bulf, Commentar II 56.

[12] Birkmeyer, Deutsches Strafprocessrecht 411.

[13] Jarke, Bemerkungen uber die Lehre vom unvollstandigen Beweise у Neues Archiv des Crim. VIII 113 и даље; Holtzendorff, Handbuch I 897.

знање и сведоџбе сведока, а све остало, лакше једна сведоџба и на колико основа подозрења, јесте само непотпун доказ на основу кога се не може онтужени осудити. Непотпун доказ у право време инквизиторског поступка имао је само толико вредности, што се на основу њега могла предузети тортура ради добијања признања. Кад је тортура укинута, основима подозрења као непотпуном доказу, почела се давати већа доказна снага, али се још никако није сматрао као потпун доказ нити се могла изрећи законска казна (poena legitima). На основу таквог непотпуног доказа могла се изрећи само ванредна казна (poena extraordinaria) која је била мања од законске казне. Тек су законодавства XIX столећа уврстала у ред потпуних доказа и доказ по основима подозрења и забранили да се на основу непотпуних доказа изричу ванредне казне. Једина последица непотпуног доказа, која је и даље остала у законицима са законском теоријом доказа, јесте absolutio ab instantia, т. ј. ослобођење из недостатка доказа а не дефинитивно ослобођење, као што је то случај код теорије слободног судијског уверења.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

О ОДГОВОРНОСТИ ЗА НАКНАДУ ШТЕТЕ.

(НАСТАВАК)

Б. Каузални веза између радње или нерадње штетниковог и претрпљене штете.

1. Општено лице, тражећи накнаду штете, мора и то доказати, да је штета непосредна или посредна последица туђе радње или нерадње. Мора дакле представити и доказати, да је радња или нерадња учиниоца узрок претрпљеној штети јер, као што смо већ видели, штета може потицати и из других чињеница. Ако је као радња или нерадња учиниочева узрок штети, онда је равнодушно, да ли је штета непосредна или посредна — дакле — последица радње или нерадње. Отуда долази да постоји одговорност и за тако звани **нешовити случај (casus mixtus)** — § 808. грађ. зак. Ту имамо наступелу штету као посредну, далеку, последицу радње или нерадње учиниочеве, за коју је он одговоран. Према § 808. аустр. § 1311.) грађ. зак. постоји каузална веза између поступака учиниочевих, предузетим противно својим уговорним обвезама, и штете услед тога посредно наступеле. (На пр. по § 590. грађ. зак. — ко на послугу примљену ствар противно воље послугодавца да трећем на послугу, одговара за штету, коју би ствар код трећега услед радње овога претрпела, и ако је овде штета само посредна последица поступка послугопримљенчеог). Исто тако одговара и онај, који је поступио противно закону или наредби, довољној у пољу отклањања случајних оштећења. Према томе у случајевима, прописаним у § 329. казн. законика, преступник одговара и кривично и грађанске (за накнаду штете). Ко на пр. не осветли своју грађевину, која може бити опасна ноћним пролазницима, одговара за штету, коју они повређивши се претрпе. Јер и овде има узрочне везе између нерадње власника грађевине и наступеле штете; она је посредна последица нерадње власникове. (Види и § 329. казн. зак.) Исто тако узима се да постоји узрочна веза између радње и штете и онда, ако је она наступила услед необичних особина лица или ствари. На пр. учинилац је ударио шамар једноме лицу, чија је лобања тако слаба била, да је ударац проузроковао смрт. Или учинилац је куцнуо неку ствар тако да се она сва распала. У оба случаја, ако постоје и остале претпоставке, он је одговоран са штету. Међутим односно овога лозињује се питање: да ли постоји одговорност за штету само под условом, ако је штетник могао предвидети штету која је из његовог поступка настати? Има писаца (Stubenrauch II. стр. 648.) који то тврде. У теорији пак преовладало је мишљење да се то не тражи — штетник је одговоран и онда, кад штету није могао предвидети. Али кад се ово усвоји настаје друга тешкоћа: где је граница одговорности? Хоће ли постојати одговорност штетникова и за најудаљеније последице, ако се оне могу донести у везу са радњом, која на накнаду штете обавезује? Лист на пример (у своме делу Deliktsobligationen, стр. 70.) тврди да хоће. На пр. А. је у куће Б-овој малом непажњом проузроковао познатну штету. Радник, који је он ради поправке послао, украде Б у злоћуде. Одговара ли А. за ово? А. је дакле Б. лако посредно; лекар позван од Б-а да га лечи, унесе у породицу Б-ову опасну, заразну болест. Одговара ли А. за то? Незнатно повређени радник буде однесен у хазбуршку болницу, где се појави колера, услед које и радник умре. Простире ли се одговорност онога, који га је лако повредио, и на штету која је услед смрти радникове наступила? Као што рекох. Лист вели да се простире у свима наведеним случајевима. На против Дернбург (Das bürgerliche Recht, II, 1., стр. 65.) са осталим писцима тврди, да је за овакве случајеве меродавна оцена суда. коме треба за праваџ да слуги природа ствари и практични захтеви живота. Одговорности за тако далеке последице, као што су у горњим примерима изнете, противно би се практични разум, захтеви живота и пракса. Паметна и разложна оцена треба да одреди границе одговорности. А у опште се може за нас и аустријски грађ. законик казати, да штетник одговара за све, па и посредне, последице своје радње и нерадње, у колико узрочна веза није прекинута свесном и слободном радњом *другога кога лица*. У горњим примерима, дакле, према овом правилу, те одговорности не би било, јер је узрочна веза прекинута поступцима других лица.[1])

2. У погледу узрочне везе између радње и штете може се и то десити, да је *штета последица поступака више лица*, па било да су ова исте поступке са заједнички предузела, било независно једно од другог. На пр. њих су неколицина злостављали извесно лице, нанели му разне повреде, услед чега он тражи накнаду штете. За оваквог случаја садржи аустријски грађ. законик прописана наређења у §§ 1301.—1304, на која упућујем читаоца. Наш пак грађ. законик сврши је § 804. из аустријских §§-а 1301. и 1302. а од 1304 начињио

[1]) Поводом овог разлагања интересантно је изложити и решена овај случајева, које Дернбург у горе наведеној књизи износи: Натор је своје правнике замолио нечеју кућу. Пазле опазили да једно лишаје, које се у заплењој кући налази, и при томе буде повређен од једне заплењене грађе, које је пало. „Ако је, вели писац, по разумној оцени свију општинских бећа утврђено једног храброг човека, за којим сваки тренутак уроњена лица, која покушају неке тражити накнаду од онога, који је својом кривицом пожар проузроковао, и ако се он због својих сопствених слободних одлука нашао опасности оштећења. Други случај: Власник једног земљишта пође по постојећој подзидној наређи своје њиве на земљиш заједнице тротоар поред свога земљишта. За то је било опасно ући пред њега. С тога један пролазник, бојећи се неке незгоде, удари преко пређене ужице, као, како је и ту сватко бадио, опасно и непреди но. Пошавши дознавати опазио су судови осудили на накнаду, налазећи: да је повређени радио као паметан човек. Пролазнике пређашњег случаја било је проузроковано и оправдано опазношћу пређаног тротоара, а ово није отклањало временито власника земљишта. Је жалити ми би се овако нешто решити и по нашем грађ. законику, с обзиром на § 808. Не би било могућа ни позивању на § 806, јер у овим случајевима нема правилне оштећеника.

је наш § 805. По нашем § 804. изгледало би за кад више њих својим поступцима нанесу коме штету, да онда сви за исту у сваком случају сви солидарно одштетноме одговарају. На пр. Петра пресретне Павле на путу, нападне га и пребије му руку и одузме му сат новац. За тим нађе Јован на Петра, који је лежао крај пута, покупца да му отме сат и у тучњаву га убије. Наканду штете, изгледа, могла би породица Петрова захтевати да солидарно плате Павле и Јован. Међу тим ваља се обазрети и на праву тачку § 810. грађ. зак.: „за туђа дела није дужан нико одговарати". Према томе и по нашем законику ваља назвати на ово: ако су учиниоци дела по заједничком договору извршили дело, које је штету причинило, онда наступа солидарна одговорност њихова. Ако договора нема, а може се одредити и доказати колико је штете поступак сваког од њих проузроковао, онда сваки одговара за својим делом причињену штету. Не могадне ли се то утврдити, онда опет наступа солидарна одговорност свију учинилаца.

3. *Узрочна веза између радње штетникове и наступале штете постоји и онда, кад је наступању штете допринела и немогућност и радња или нерадња самога оштећеног лица.* У овакоме случају, ако је могућно одредити колико је штету повећао поступак самога оштећеног, онда ће тај део он сам сносити, а ако то није могућно, онда половину причињене штете има сам оштећени да сноси. (§ 805. срп. грађ. зак.; § 1305. аустр. грађ. зак.). Немачки грађ. законик у § 254. овако решава ово важно питање: „Ако је при наступању штете било кривице и оштећеног лица, онда обавеза на накнаду као и количина накнаде, која се има дати, зависи од околности, нарочито пех од тога: у колико је штета погламто од једне или друге стране била проузрокована. Ово важи и онда, ако се кривица оштећеног на то ограничила, што је пропустио окренути пажњу дужнику на опасност од необично велике штете, за коју дужник није знао нити је морао знати, или што је пропустио да штету отклони или смањи"... Према томе по немачком грађ. законику судија има да осени све околности, које су на наступање штете утицале, па по томе да одреди, који ће део штете пасти на самога оштећеног, а који ће учинилац имати да накнади. Нарочито је од важности та околност: какав је степен кривице оштећеног и учиниоца штете. Већи део штете поноће учинилац, ако је на пр. злонамерним поступком постајању штете допринео, а мањи ако му се само мала непажња може у кривицу приписати. По тумачењу немачких аутора овај § 254 важи и онда, кад је у питању штета из вануговорних односа. Тако на пр. на некој грађевини нахоштена су скупоцена окна, која се обично не виђу, а власник зграде пропусти нарочитим знацима скренути пажњу пролазницима на ту околност. Буду ли тада окна чијом непажљом повређена, онда је и поступак оштећеног дица узрок штете, који утиче на смањење накнаде, која би се од учиниоца тражила. Ја мислим да се овако може узети и по нашем § 805, и оштећени би могао тражити само накнаду за вредност *обичних* окана а не скупоцених. На последњу по последњем ставу § 254 немачког грађ. законика судија има да цени, да ли је оштећени својом кривицом проузрокао штету отклонити или смањити. У погледу овога питања, вели Дернбург, од важности је утврдити, шта се овде под *кривицом* оштећеног подразумева? „Не може се од онога, коме штета гроси или му је учињена, захтевати, да сам свој труд и сву своју имовину употреби на то, да смањи одговорност онога, који је противправно нарушио на права и имовину његову. Али се од њега заиста може захтевати оно, што би он неоратно чинио да штету отклони, кад не би никога имао, који би му за исту био одговоран". За овај случај наводи Дернбург и згодан пример: један ковач коме није куњевин наковањ инфернан, не може годину дана затворити ковачницу, на онда од продавца тражити нако накнаду годишњи приход ковачнице за то, што без наковња није могао ковачке послове радити. Од интереса је и ово питање, око кога се води спор међу правним ауторима: да ли од некога повређено лице мора допустити да се над њим изврши операција, ако је она безопасна и без великих болова, а даје сигурне наде да ће повређени оздравити? Губи ли повређени, дакле, ако операцију не допусти, право да тражи потпуну накнаду штете, коју је услед повреде претрпео? Дернбург и други писци мишљења су да губи, други писци су опет противни томе. Ја мислим да је мишљење Дернбургово оправдано само онда, ако је повреда неправом преузрокована, а ако је неко из зле намере кога повредно, онда он треба јаче да осети тежину свога поступка, то од повређеног не може захтевати, да се — у циљу смањења накнаде штете — на какву операцију подвргне.

(наставиће се)

Д-р Драг. Аранђеловић

С КОНГРЕСА ЗА ЗАШТИТУ ДЕЦЕ.

(наставак)

Међу осталим мислим да предложим ове законе:

1. Одобрење да жене могу бити старатељи;
2. Генерално и заводско старатељство;
3. Заводске старатељских саветника, на које се имају пренети дужности надзора при предаји деце у породице или заводе;
4. Поправка васпитања напбрачне деце;
5. Измене у грађанскоме законику односно родитељских права која би отежавала заштиту деце;
6. Установа за васпитање моралио поварухе деце јавним средствима: и најзад
7. Реформе казненог закона за малолетнике. Ово би се имало извршити у облику новог казненог законика. Али ако ово за сад буде немогуће у целини извести, морање се извршити у облику нивесних измена и допуна у садашњем казненом законику.

Реформе казненога закона морају на првом месту да учине измену у одређивању малолетства. Осим тога морају се унети и нивесне материјалне одредбе за заштиту деце и омладине, а нарочито што се тиче извршења казни и казненога поступка. У круг реформа морају се узети још и ове одредбе: условно извршење изречене казне, условно општуштање, необавезно замењивање казне са старатељским васпитањем, нарочити судови за малолетнике, осигурање браниоштва за малолетнике, искључење осуде у одсуству за малолетнике, ограничење јавности у суђењу код малолетника, учешће стручњака чланова друштва за напуштену децу и старатељско васпитање, као повереника при суђењу малолетника и т. д.

Са последњим редакцијама свију ових законских предлога чека се на одлуке онога конгреса те да се при томе послу употреби и све оно што конгрес изради. Ово се тиче нарочито старатељачога васпитања, при коме играју важну улогу трошкови, а за које је г. Министар Финансија још при претресу буџета за 1907. годину изјавио, да ће држ. општина и провинција и држава с готовошћу дати своја прилоге. Поштовани г. Председник с правом представља, да ће Влада с великом пажњом пратити оно што се овде буде радило за старатељско васпитање, јер се наши погледи у многоме додирују с погледима изложеним у рефератима овога конгреса. Нарочито ће бити од интереса да се питања о трошковима за старатељско васпитање коренно реше, те да се у овом погледу нађе најподеснији пут за њихову поделу између општине, покрајине и државе. Јер питање трошкова најтеже је решити. О томе сумње бити не може чак ни онда, ако се сложимо да је боље у скромном каквом об-

лику посао почети, него никако и не почињати.

У тежњама за заштиту деце и за напуштену децу оличава се најблагородније милосрђе и друштвени егоизам, човекољубље и политика. Обоје теже у разним правцима: Једно сматра као највише личност, друго целину, а последња тога је двојство. Јер док се на једној страни тражи заштита од јавних власти на другој се — нарочито у класним приликама — тражи и заштита баш тих власти. Покушај да се у овоме дође до позитивних правних одредаба, води не само до најозбиљнијих основних питања о праву и друштвеном реду, него разна примена заштите деце и стараљачкога васпитања износи на површину читав рој затитраја, услед којих је могуће да се у решењу ове ствари нађе на страшпутицу. И ако се у нашим постулатима крију противности, правни и интересни конфликти сваке врсте не треба да се нарочито у једностаиност наших циљева. Сваки од нас стоји према јавним властима у сличним двосмисленим односима и измирење права личности као јединице са друштвеним наглом за одужење основни је проблем државе.

Покрет који нас је овде окупио, нема нарочите ту особину што је показао да су потребна извесна одступања од општег парадигме (образца) односаја између појединаца и државе. Јер подмладак који на тај и који се услед рђавих прилика не може у добру да расиња, те да сваки добре елементе за државу и њено биће; мора се туђом помоћи да спасава, да би се очувао снази народној, или као што је г. председник рекао да би се вратио народу.

За државу и народ нема веће животне потребе и вредности но што је њихова омладина, јер држава и народ живе за будућност. Одушевљени овом идеју, лако ћемо савладати све противности, а услед тога нашем покрету мораће се одазвати све државне власти и оне ће од срца бетварднчела принести за стараљачко васпитање и напуштену децу све жртве које су за то потребне.

Надајмо се да ће рад конгреса просути обилну светлост на ова питања и да ће помоћи да свуда дође уверење, *да је за заштиту деце и за напуштену децу потребан новац, али да је за тај циљ употребљени новац најбоље и најкорисније уложен.* Он ће бити с не малим интересом упућени у другим позицијама државног буџета.

Управе провинција и општина знају да су напуштена деца и сиротани старци два чина једне исте трагедије живота и сваки Министар правде одобриће се, ако услед д бро уређеног стараљачкога васпитања и прихватања напуштене деце, могадне у своме буџету да избрише поједине суме које се сад нашу за калнене заводе и издржавање криваца. Ј р пред нашим очима видимо читаве ројеве напуштених, од друштва напуштених и већ ито избачених, читаве ројеве оних, који и ако имају но нешто талента, ништа не вреде, који живе на терет и себи и другима. Ето те нала спасавати и пратити народној снази, као вредне радинке.

На конгресу је да за све те каже сиднну реч, с тога вам још једном од срца желим успешан рад. (Дуго одобравање, пљескање и живио!)

С оном беседом завршено је пре подне првога дана конгреса.

*

По подне у $2^1/_2$ сахата заложео је рад у трима секцијама, као што је у програму утврђено било. Управа Универзитета беше ставила конгресу на расположење три велика салона са споредним просторијама, које су служиле као гардеробе, конференционалне собе и соба за бифе.

Већ у 2 сахата беше ноћно долазити силан свет, а у $2^1/_2$ тачно све су секције приступале раду. Све просторије беху дупке пуне. Многи нису добили места за седење, но су стајали.

Тешко је у овом извештају исцрпсти нта је све у којој секцији урађено, тек нешто нађе моменути.

Тако у 1 секцији дао је своје мишљење професор Универзитета и члан горњега дома г. др. Лазаш[1] о питању: „Да ли би корисно било да се пропишу нарочите кажене норме за заштиту дечега здравља, као и за заштиту психога моралнога и телесноога живота?“ Ово питање одговорено је потврђујући да би то корисно било, али да казна не дозвали изолисана као казна, него да се увек имају на уму средства која су ирнпну стојала на расположењу и последице, т. ј. у колико би казна користила. Претиа у овом случају само би онда била корисна, ако се не би могло што друго као казна применити. Реферепат за то питање професор правнога универзитета г. др. Гајзлнак за то је, да се употребн сва строгост казне против злостављања у овом погледу, али тек онда кад су све опомене и претње остале безуспешне.

(наставиће се)

саопштио
Др Вик. Ј. Петровић

УПУТ ЗА ПОЛИЦИЈСКЕ И ОПШТИНСКЕ ВЛАСТИ

приредио **Ђур. Ј. Ђорђевић**
окружни начелник.

(НАСТАВАК)

На страни 195. књиге почиње друга део, који се бави извођењем кривичних дела. Говорећи о задатку државе и њених органа у заштити личности и имовине, г. Ђорђевић то чини тако неизгодно и недовољно, да би се из реци „да ће се њихова окривена права повратити“ разложно могло извести закључак, како је он поштоп-ван теорије „*талиона*“, која данас тешко да је примљена ма где код нуђурнпих народа.

Али нерујући и сами да су његови погледи на значај казне сувремени, и да је ово игра речи, ми ћемо приступити ближем разгледању овога одељка.

[1] Г. др. Лазаш одређен је за другога заступника Аустро-Угарске на Хашкој конференцији, и сматра се као кандидатат за правничко звање.

Одмах нам пада у очи, да је преиштавши скоро нео кривични поступак, то не само што одузима књизи карактер једнога уџута, него истиче и саму непотребност овога, кад је познато, да нема иследне власти, која нема при руци засебно штампан овај закон.

Цео овај одељак, сем законског текста, изузе резимирање предавање г. Св. Стаиојевића, предавање професора на Великој Школи за овај предмет, и разне позајмице из предмета, који су у вези са овим.

Наравно, да г. Ђорђевић није нигде моменуо изворе за своја теоријска и практична разлагања, као год што није нигде моменуо, да је добре две трећине расиса и објашњења узео из „Полицијског Зборника“.

На страни 200. у тачци 9. г. Ђорђевић говори о сукобу полицијских власти. о надлежности, на налази да о овим сукобима решава министар унутрашњих дела.

Ово је тврђење погрешно.

По §. 8. Устројства Касационог Суда оне је сукобе решавала Касација све до године Устава од 5. јуна 1903 године, која је чланом 114 — тачком 7. ово право пренео на Државни Савет.

После овога уставног нарођења, које је јасно, свако друкчије поступање не би било правилно, и могло би донети недозгледне штетне последице.

У тачци 12. под 2, г. Ђорђевић вели, да тужбом треба обухватити и готовост тужиоца, да ће заклетвом потврдити оно су извршили дела.

Кад је ово условно, онда је било потребно да објасни, зашто је све ово потребно, кад он сам у тачци 326 на страни 301. одриче свакој вредности овим изјавама тужиоца.

Ово је могао бар определење рећи, кад је про надавала своје мишљење већ имао пред собом познату одлуку о што сеизе Касационог Суда о основу подношења § 123. т. 3. крив. суд. поступка.

У тачци 24. (стр. 207) овога одељка говорећи о §. 29. кр. суд. пост. писао нета, да ће се и у случајевима тачке 4. овога законског, нарођења прекинути истрага ако се утврди неурачунљивост кривца или случај нужне одбране.

То би, међутим, била велика погрешка, јер та неурачунљивост и нужна одбрана има да се утврди пред судом.

Вили се да се око овога двоумио и сам г. Ђорђевић, јер је у тачци 26. овога одељка изостанио тачку 4. § 29. кр. суд. поступка, те тако изгледа да може бити и овако и онако.

Говорећи о значају § 17. кр. суд. поступка, г. Ђорђевић цитира само овај §, остављајући да саме власти мисле о томе у којим се случајевима неће извршивати пресуда кад приватни тужилац од тужбе одустане.

Ово је, међутим, требао да изнесе своје мишљење, јер је ово питање и данас спорно.

Оно је спорно у тој мери, да га судови нејединако решавају, а нејединако су се о њему изјасниди и изнесени писци, третирајући га у појединим часописима.

Тако, неки изјаве, да се извршна преступа може задржати од извршења, од стране приватног тужиоца, само за случајеве § 216. крив. закона, а неки то право распростиру на сва дела, која се казне само на тужбу приватних.

Поштo је у тачци 36—3 погрешно протумачено „исцрпљење свесилне“ присутними свештеницима“, г. Ђорђевић у тачци 125, говорећи о силовању, тврди и ово: „поред свега, досадања женскиња наш законодавац предвиђа у истом §-у 191. кр. зак. и силовање извршено над мушким лицем од стране женскиња.“

Стојећи пред оним тврђењем, ми немамо одмах да изјавимо, да § 191. кр. закона не помиње силовање извршено од стране женскиња над мушкарцима.

То нити се може извести из тачке 1. у којој се у опште говори о силовању, нити из тачке 3. у којој се говори о одношајима полним или припудним са малолетницима.

Остало би, дакле, да се то изведе из тачке 2. овога законског одређења.

Она, међутим, у опште, не говори о силовању, него о једној са сим заседној врсти недозвољене и кажњене радње, то о силовању у опште не може бити ни речи.

То је чак и законодавац избегао рећи речима: „на удовлетворење .... нагона злоупотребе.“

И кад смо овако „у ствари стојећи“ о овоме што г. Ђорђевић тврди у тачци 125, онда је ред да додирнемо и то питање, да ли би тога вида силовања у опште могло бити, све и кад би се узело за случајеви, о којима говоре тачке 1 и 3. § 191. крив. зак. одиста одређују казну и за случајеве, које г. Ђорђевић познаје.

То питање, велимо, треба додирнути и због тога, што би интересантно било, да законодавац одређује казну за оно, што у опште не може бити предмет кривичне радње, све и кад би било намере од стране извесних, да кажњиву радњу учине.

Да се ближе наразимо, физичка је немогућност да женскиње силују мушкарца.

Јер ако је за силовање женскиња довољна само воља мушкарца, дотле је за случај, који је нетакнут, потребна воља и женскиња и мушкарца.

Без воље овога последњег никако се не би могла произвести еренција извесних органа, нити би, по томе, могло доћи до контуса поред изјављене жеље женскиња.

Ту се ништа не би могло постићи ни претњом ни којом другом врстом силе, јер би она само слабила могућност изразити силовања, а никако га не би омогућавала.

Тако велики страх и боз, могли би само убити сваку могућност за еренцију, а никако је не би могли појачати.

Ако, дакле, узмемо да тачка 2. § 191. крив. закона говори не о силовању, него о кривицама другога рода; ако даље узмемо да је природна немогућност силовања ове врсте, онда се само собом намеће питање: шта ли је мислио и шта ли је хтео рећи г. Ђорђевић кад је написао тачку 125, сасу унутв.

Ако се ми не не крије каква физиолошка проналазак г. Ђорђевића, који би нијао да задиви свет, онда се то може крстити простом бесмислицом.

Ако је, пак, под тим актом хтео да разуме случајеве из тачке 2. § 191. крив. закона, онда их није требао крстити изнесом силовања, него онако, како је сам законом учинио.

Па и на овоме пољу, тешко би могао наћи примера оне врсте, нити могућности извршења, сем случаја хипнозе, где би се мушкарци могла наложити и радња ове врсте.

Само је, понављам, тај један случај, могућан, а код средстава нарасте тешко да би се овај успех могао постићи.

Код механичних повреда још мање се може очекивати могућност за контус, а без овога не би се дало разумети какво кривично дело.

Нема сумње, писац ће објаснити шта је оним хтео, а ми само додајемо, да и пок. Ценић у своме „објашњењу казнителног законика“ објашњавајући § 191. крив. зак. наводи, да код силовања“ само мушко лице може бити учинитељ, а трпеће лице може бити и женско и мушко (стр 588).

У тачкама 350, 351, 352 и 353. г. Ђорђевић је проналазо, да је друкчије поступање кад према неком треба пећести кривичну истрагу према основима из § 121, 122 и 123 кр. суд. поступка, а друкчије кад се то чини на основу два удаљенија основа из § 125. поменутога закона.

Тако он вели, у првом ће се случају прво донети решење да има места овој истрази према дотичном лицу, па ће се тек тада оно позвати и саслушати, а у другом, вели, прво ће се осумњичено лице узети на „кратки испит“, те да се ту траже основи из § 125.

(наставиће се)

Димитрије С. Калајџић.

КРАЂЕ ИЗ СУЈЕВЕРЈА.

Овај материјал о крађама из сујеверја, који је прикупљен из разних дела европских посвећа, врло би се тешко могао систематски средити, пошто се у њему разликују многе групе према томе, какноме циљу имају да послуже украдене ствари.

У много случајева разлог је крађи из сујеверја **народно медицинско убеђење**.

У провинцији Позену, нарочито у општини Узенхову, међу женама влада тврдо верование, да се ни једна рана не може излечити, докле болесница не украде једне гаћице које своје непријатељице, загори их и пепелом рану посипе. Сибенбиргерци знају опробано средство противу отицања вратних жљезда. Украду парче сланине, на једном обојком преко ноћ пренеју прат, а сутра дан тај завој одбесе о једно дрво и кажу: „Дрво, ти имаш много чворова, ја узми и ове моје чворове“.

Слично верование постоје у Шлезији, специјално у Пачкау и околини, противу брадавица: украде се парче сировог меса, па се њиме у виду крста противу места где су брадавице и при том се говори: „У име Бога Оца, Сина и светога Духа“. По том се месо закопа у земљу поред кућне стреје и верује се да ће нестати брадавица као што ће иструнути закопано месо. Аналогно томе ради се и у Штајермарку. У Хановеру се мора украсти парче говеђег меса, па се оно носи везано и увијено око врата ако се хоће да изгони чмичак на оку. Кад чмичка нестане, месо се баци у валов свињама. Овај се случај разликује од продајех у томе, што се у њему месо баца свињама тек онда, кад болести нестане, док и. пр. оној верује да ће му брадавица нестати кад закопано месо иструне.

Из крањевине Саксонске јављају за онај случај: „Један је човек пре кратког времена излазио на појске и имао је пуно брадавица по рукама. Противу њих је употребио ово средство са апсолутним успехом: Из оближња једнога свога друга у појсци украо је парче сланине, промазао брадавице њоме, познавајући се при томе на Снегу Тројину, па онда закопао сланину испод кућне стреје. Кад је сланина иструлела, нестало је и брадавица, те их ни данас нема. Кућњена сланина, по његовом верованју, не би донела никаква успеха. Морала је бити украдена ad hoc.“ Да је била крађа ухваћена, појни суд би осудио крађљивца за опасну крађу. не знајући ништа о његовом сујеверју: осудио би га на дужа затвор, ако не и на робију и изгнање из редова појске. Пажње је вредно, да је тај случајни успех утврдио народ у тачност тога сујеверја.

У кањни једнога анонимнога писца из 18. столећа, где говори о сујеверју у Немачкој, налази се да је поудаан лик противу грозница краден хлеб. Краден хлеб и ничје често служи као средство за разно лечење. У Русији на пример, над је жена бремена, на нема апетита, њена свекрва или која друга особа из породице отиде у неку туђу кућу и поштара се да украде парче хлеба: тај хлеб, по верованју народном, може наситрпно да поврати апетит бременој жени. Аналого верованье постоје у Босни и Херцеговини, да је украден хлеб из циганске торбе најбоље средство за отварање апетита. У Штајермарку се тврдо верује, да је краден хлеб најсигурнији лек противу штуцања, па га чак и зову сличним именом (Schluckauf). У Баварској, нарочито у Франкенланду, верују да ће брадавице пропасти, ако се намажу украденом водом којом се промазује почени хлеб (код нас за „будумаћ“), и то пре но што та вода дође на пећ.

У кантону Берну употребљује се опо средство за отклањање брадавица: Украде се толико зрна грашка, колико има човек брадавица, и болесник их баци у ватру преко левога рамена. У истом кантону познато је друго једно средство, које је добро за случај кад човек нечаши кост. Ако се десило човеку да је запечашио коју кост, треба одмах ћутећи да отиде и украде један пешкир, да га, опет ћутећи, однесе својој кући и њиме обавије болесни уд; све то мора непрестано бити извршено.

У Немачкој постоји и то верование, кад неко има оточен прат, да треба мирно и ћутећи да отиде у какву новединцу, тамо украде канап за везивање са кога чака,

ла да њиме веже прат, и отон мора сизвучути (Chemnitzer Rockenphilosophie). Потпуно исто веровање влада сада и у Обер-Шлезији.

У западној Енглеској пре неколико година оптужен је један радених због крађе пеше. На претресу је молио да га пусте у слободу пошто је дао завршно само за то, да би имоме сину-богаљу истрљао болесне ноге и тиме га излечио. Мухамеданци у Босни и Херцеговини имају напочито средство за лечење укућана кад кога боли уво. Један од њих украде неко домаће корење, истрља га и натиљени на камену, на сиакој дана рано у јутру сина болеснику у уво по једну кап тога сока.

Мађеодиди купају у народитој води болесника — епилептичара. У воду за купање леју: јаје од кокошке која је први пут пасаћена; пајени или украдени новац; косу, трепавице, обрве и нокте.

У Шпанјелској има маса омиљених средстава противу пренога ветра; необично добро дејствују ако су пајена или украдена. Најраспространенија су ова: обхватање банарним новцем; новчане банарнога претена, кесице са мишомором, пренога пајена или у кожну кесицу сашивеног памефора и три зрна бибера.

У Босни и код још неких јужних Словена често је разлог крађи веровање у необично дејство појединих ствари, украдених са мртваца. Тако на пример у Босни се верује, да јако зиитеље зрни из носа мора одмах престати, чим болесник пропусти неколико капи крви кроз украдени претен са десне руке каквога мртваца.

Али но народном веровању не морају се увек красти ствари само ради лечења појединих болести, већ и за то, да би се добило **среће у кући и дому.**

У Померу и северној Чешкој влада веровање да треба украсти расад, ако се хоће да добро расте и напредује цвеће и поврће у самсидјама. Слично правило пађи ћемо и код Шемница у његовој Rockenphilosophie: „Ко нема среће у ланшту, нека украде мало лана и помеша га са својим“. У краљевини Саксонској тврдо се верује да је добро украсти од свога суседа заметнуту семе од купуса, ако хоће домаћин да и он има добро семе у својој башти. Такође постоји обичај да се у ноћи, заседећи купусом, побије дрвена летва, која мора бити ма откуд украдена, ако хоће сељак да осигура да му зачети не пођеду купус. И у Буковини важда тако исто веровање као и у Саксонској, да треба непримегно упрасти расад од цвећа и шезиет са воћака ради одмеиављања снога цвећа и воћа, јер ће само у том случају најбоље успевати.

Из Шлезије јављају за овакав један случај. На добру Банкаву код Карлсруи, између Памелаја и Брига, никако није могао напредовати домалук с овдама. Шта сне није покушавао стара пастир Шампел, на крају није било недеље да није која животиња била болесна. Најзад се он зати овога средства. Једне ноћи пошласе своје две слуге у суседну воденицу — воточару, и заповедиле да украду воденичареву брану. При томе их је преклињао, да целога пута помињу Бога Оца, Сина и Светога Духа, и да непрекидно понављају 83. псалм. Прекину ли то, њихо ће их однети. Слуге учиниле како им је заповеђено, украдоше брану, донесе је и бућеви метнуше пред врата од штале. Кад се то тако свршило, отворише врата и потерше овце преко бране. Последња овца, која је прешла брану, буде задављена и кад су се појавили први сунчеви зраци, пастир је убн једном брадвом. За тим је узета лешина те овце и закопана у прочеље саме шталс. И при овоме раду морала је, прешеки, владати мртва тишина и ћутња. Последица томе била је та, да је од тада то добро са овим очувано од болести овада.

(свршиће се)

Д. В. Бапић

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине зајечарске, актом својим Бр. 393, пита:

„На општинском кантару врши се премер разне робе, већином заједно са даром — колима (данде бруто). Међутим, за наплату такси, у закону о општинској мерини — кантарини — није предвиђено: да ли се она има наплаћивати на бруто количину премерене робе, пошто се унапред не може предвидети колика ће дара бити, и пошто се, по свршеном мерењу моја такса наплатити и на исту квита издати од стране општинског мерача.

У правилу о вршењу закона о општинској мерини — кантарини — Чл. 14., предвиђено је: „да се не наплаћује такса на премер празних кола, кад се исти врши ради одређивања дара“; — дакле, над се по други пут мере кола без раније премерене робе.

До сада је практиковано овако: премере се кола са робом, и премерена количина бележи на засебну прибелешку, па када се врате кола рада премера даре, онда се тек прави квита, и по одбитку дара такса наплаћује на тачну количину премерене робе.

Но каке се овде врши два пута премер једних истих кола, и како се већ њиховим прибелешкама — док се дара не премери — одузима много времена мерачу, наређено у напарне дане, кала је у општи на кантару врло велика навала; и најзад, како се наплаћује такса на премерену робу но одбитку даре знатно крше интереси општинске касе, а, како ни у закону на ни у правилу о општинској мерини — кантарини — није предвиђено: да ли ће се такса наплаћивати на премерену робу „бруто“ или „нето“ — по одбитку дара; то општински суд учтиво моли Уредништво, да изволи у прком следећем броју „Полиц. Гласника“ донети објашњење: како ће се поступити у будуће у овакавим приликама, како се општински суд не би огрешио о закон при наплаћивању такси“.

— На ово питање одговарамо:

У члану 1. закона о општинској мерини (кантарини) говори се само о робн која се продаје.

То се појавља и у чл. 2. истога закона па се и кроз све остале одредбе законске прожначе само та тежња законодавца, да се мерина наплаћује на нето тежину, односно на робу која се продаје.

Отуда је и у чл. 14. правила изречно забрањена наплата на премер празних кола, кад се овај врши ради одређивања дара.

Према овоме јасно је, да се мерина не може наплаћивати од бруто тежине кад предмета који се мере на колима, као што су сено, слама, креч и т. д., без обзира на то, што то општинци причињавају незгоду, коју она у предњем питању истиче.

II

Суд општине драиноске, актом својим Бр. 1097, пита:

Да ли се по § 364. крив. закона могу казнити и земљодељци, који у недељне и друго празничне дане раде са колима или оконавају кукурузе, жању, беру и т. д. или ова законска одредба важи само за дућанџије?“

— На ово питање одговарамо:

По § 364. казне се само они, који су у овом законском наређењу поменути, а не и сељаци, који би своје пољске радове свршавали празничних дана.

Наречита одредба, која је била у тачци 3-ој § 362. крив. зак. и одређивала казну за овакве случајеве, укинута је изменама и допунама од 30. јуна 1882. год.

III.

Суд општине града Врање, актом својим Бр. 7891, пита:

„Пресудом овога суда бр. 5940. од 29. маја тек. год. осуђена су извесна лица са по 15 дана затвора за дело из тач. 13. § 395. крнвич. закона.

Поменута пресуда им је саопштена 7 јуна тек. год. и жалбу су на исту поднели — предали суду 13. истог месеца.

Суд је овај послао сва акта као и пресуду и жалбу врач. пропстеи. суду, на расмотрење и решење.

Врањски просветеии суд примедбама својим Бр. 10191. од 19. јуна враћао је предмет нерасмотрен и препоручио суду да у пуној седници оцени благовременост жалбе.

Општински суд у пуној својој седници донео је своју одлуку, да је жалба благовремена због тога, што је 10, 11 и 12 јуни био празник „Духови“ те да исту осуђени нису могли предати 10 истог месеца.

Врањски просветеии суд у лицу свог дежурног судије поништио је поменуту пресуду изнев у разлозима својим, да празничии дани не утичу на рок за жалбе по истуи, кривицама §§ 15 и 16. полиц. уредбе, препоручии суду да жалбоце одбије, т. ј. жалбу као неблагремену одбаци.

Суд овај мисли, да су примедбе дежурног судије погрешне, те да би знао у будуће управљати се учтиво моли Уредништво за објашњење.

1. Да ли празничии дани у опште утичу на рок за жалбе по истуиими кривицама или не?

2, Да ли осуђена мора поднети жалбу трећега дана по саопштењу пресуде или решења па ма тај дан био и празничан, или пред дана радног после празника? ју то у §§ 15. и 16. полиц. уредбе која о жалбама говори није објашњено".

— На ово питање одговарамо:

Ово питање расправљано је до сада заједнако од стране врховтешних судова.

Тако неки врховтешни судови налазе да је жалба благовремена и онда, кад је дата одмах иза празника, иначита кад су пресуде донеле сеоске општине, које по чл. 90. зак. о општинама не морају радити празником, јер тако правило постаља а § 15. кривичног судског поступка. је се и рокови по истуним делима имају рачунати по овим правилима, кад § 15 и 16. полиц. уредбе ништа не говоре о овакним случајевима.

Други опет судови налазе, да је законодавац, доносећи измене § 15 и 16. полиц. уредбе, нарочито одступио од принципа, постављених у § 15. крив. суд. пост. и рок за жалбу везао за три дана, без обзира на то, кад ће пасти тај трећи дан, т. ј. хоће ли бити празник или не, јер је за установом општинских пошта створена могућност, да се жалба предаје и празничних дана.

Само уредништво на страни је оних врховних судова који налазе да се жалба може дати и четвртог дана, кад је трећег дана празник и општински судови не раде.

Али, да би се ова стварно регулисала и примена § 15 и 16. полиц. уредбе била једнообразна, нека се суд обрати редовним путем стараиој власти са захтевом, да Касациони Суд у смислу т. 2 § 16. свога устројства, донесе по овоме своју начелну одлуку.

У овоме смислу дат је и у прошлој години одговор једној општини, али се за предмет питања види, да чланштву тога суда није познат, јер вероватно не прати пажљиво што се у „Полицијском Гласнику" пише.

IV.

Суд општине изворске, службеним својим актом пита:

„Суду овом потребно је знати, да ли треба ова општина, као сеоска, која има преко 500 пунолетних грађана, да води све књиге, означене у чл. 10. правила о упутства за рачуноводство и књиговодство при општин. судовима, као у чл. 18. истих правила, на страни 17 и 18 стоји, да сеоске општине треба поред признаничне књиге и дневника касе, да имају још само књигу дуговања.

Моли се уредништво за потребно објашњење."

— На ово питање одговарамо:

Сеоске општине, било да имају више или мање од 500 пунолетних грађана, имају само признаничну књигу, дневник касе и књигу дуговања.

Тако је изречно предвиђено чл. 18. правила за рачуноводство од 11. маја 1902. год. Бр. 9414.

Она подела, о којој говори чл. 10 под 1 и 2 важи за варошке општине.

V.

Суд општине бишовачке, актом својим Бр. 712, пита: „по чл. 1. закона о осигурању стоке, накнађује се штета, коју претрпе сопственици говеда и коња, кад им ова стока угине од болести или случаја или се по нужди закоље или убије.

Чланом 3, тач. 1, 2, 3. и 4. истог закона казато је, који немају права ове накнаде.

Ни чл. 1. пом. закона није поменут случај угинућа стоке од грома, нити је, пак, чл. 3. изричко речено да немају права накнаде они, чија би стока угинула од грома.

Моли се уредништво за објашњење: да ли имају права накнаде штете и они сопственици, чија стока угине од грома?"

— На ово питање одговарамо:

У члану 1. закона о осигурању стоке стоји, да право накнаде имају сви они сопственици, кад им говеда и коњи угину од болести или случаја.

У случајеве, који могу наступити, по пренасходству има се убројати и угинуће од г ома, и по томе имају права сопственици на накнаду.

VI.

Г. Никола Обрадовићу, среском писару из Лесковца, одговара се: да државно добро може бити предмет обезбеђења (забране, интабулације и т. д.) јер је законодавно решење од 21. децембра 1879 год. об. 35. стр. 37) укинуто наименама § 471. грађ. суд. поступка у 1885 год.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Пре, од прилике, два месеца београдска је полиција имала, скоро сваког дана да забележи, да се крађе крши једно исто лице, или која компанија крадљивица, али и поред најобилнијег трагања полиција за читавих месеци дана није никаквог успеха имала.

Сачуај је хтео да позната крадљица, **Димитрије Павловић**, чији сво слику налазе у прошлом броју, падне завести у руке за неке ноћашње преваре. Одговарајући за своју последњу учињену превару и нехотично је дао довести могућности, да уђе у траг једној читавој компанији, која је у тону кратког времена извршила опасне крађе (у којима се до сада несумњиво утврђују ових лицима:

1. Драги Борђевићки, учитељици;
2. Катарини Константиновићки, бабици;
3. Јеремији Аксентијевићу, адвокат, писару, жена у Светогорској ул. бр. 56.
4. Срећку Стојановићу, учитељу, Видинска ул. бр. 32;
5. Милану Петковићу, опит. геометру, Хиландарска ул. бр. 47.
6. Илији Брећу, пешадијском поручнику, Зорина ул. бр. 52.
7. Душану Драгићевићу, чувару Гобеленске збирке;
8. Милојку Кућићу, чувару збирке оружја, и
9. Живку Ристићу, народњаку, „Стари Сењак" бр. 21.

Сем оних крађе учињених се терете још за неколико других опасних и простих крађа, које се признају.

Ову компанију сачињавају за сада: **Богдан Јелинчић, Милош Јелинчић и Милан Поповић**, а поред њих одговарају као саучесници Сварко Милић и Јован Милошевић крпоцари старога гвожђа, који су од њих куповали и припродавали крадене ствари.

Богдан је осд. спитница и лопов; небројено је пута до сада иступио кањиковат за ситне крађе, а био је и судски осуђиван за разне извршену опасну крађу. Пре извесног времена пуштен је у слободу на издржано осуди. Као што се види, она осуда на њега није утицала јер је свој занат продужио чим се је нашао у слободи, а нарочито су да га нашла неке по пацустити. Он је стар 18-19 год., добро развијен, умерено пун, правилног лица, а у опште свеђ

лења по коју извршену опасну или простију крађу. По сличном начину извршења, постојало је уме- | наученије и брада, са стране, тек су та почео мало јаче гарити.

Милош је, као и брат му Богдан, непоправљив и склон на све што му се над признака уважи. Он је стар 16-17 год., у опште, према годинама, добро развијен, само је лака интелигенција, а потпуно плах, скоро рђав; научили су му тек почело избијати, али се, због њихове боје, и не примећују колико би требало; погледа је лукавог и подмуклог; такву дрчи погнуте и на дечју страну.

Милан је, као и горњи, сиротиња, а родом је из Ушића. Стар је 16 год., у опште прилежност и суд, а према годинама слабо развијен ну доста лагов.

И Милош и Милан такође су до сада небројено пута кажњавани за ситне крађе.

Нешто исти сумње да су они извршили

страни Среза ваљевског, округа ваљевског. Радомир је стар 13 година, средњег раста, у опште плах; од одела има: поцепана и тозлуке од сукна, а на ногама опанке са шеровим каишима. Пронађеног треба упутити поменутом начелнику с позивом на дописе Бр. 11468.

Светозара, сина **Илије Цакића**, из Свилерена, срез ваљевски, родом је из Ушића. Стар је 16 год., у опште прилежност и суд, а према годинама слабо развијен ну доста лагов.

јени многих крађа за које кајат се они — њихове се њихове стране и који се свако ко што буде о њима знао да то достави Управи града Београда.

ТРАЖЕ СЕ

Радомира Стевановића, из Грабовца, који је 30 пр. м-ца отпутовао са својих родитеља,

Милана Вуловића, служитеља београдске општине, који је 11. тек. м-ца изненада утекао, тражи суд општине града Београда актом Бр. 11517. Милан је стар 25 година, омален, сувоњав, испијена лица, зелених очију, на грудима има белегу од ране услед операције; у оделу је грађанском. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да потраже Милана и пронађеног упуте Управи града Београда с позивом на акт Бр. 3341.

УБИЈЕНИ ХАЈДУЦИ

Саву Перића и **Драгутина Јовановића**, осумњичене и ухваћене хајдуке у округу пожаревачком убијо, је полицијска потера после дужег пушкарања ноћу између 15. и 16. т. м-ца у селу Сиракову. Том је приликом рањен један сарадник. Свима стварији брат *Сланко Перић*. Дан пре тога ухваћена су остала тројица сарадника хајдучких: *Милисав Јанковић*, *Бора Стојковић*, бив. робијаша, и *Миленко Стојадиновић* из Кучаја.

П О Т Е Р Е

Радул Илијорић, из Волује среза зајечарског, притворени непоправљиви просјачењем суд. побегао је ноћу 12. тек. м-ца из окружне болнице, где је био ради лечења. Радул је стар 18 година, средњег раста, добро развијен, гласи, а у болничком одељу. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да Радула ухапсиле у својим домицилима потраже и пронађеног стражарно спроведу начелству округа пожаревског с позивом на дописе Бр. 7484.

Јанко П. Илић, из Осипча среза бољевачког, који је одговарао код зајечарског просјачењем суда због крађе, побегао је из судског притвора. Јанко је стар 40 година, средњег раста, сувоњав, приплосната, у сељачком одељу, а на глави има зелену беду шубару. Нека га све полицијске и општинске власти ухапсиле потраже и пронађеног стражарно спроведу зајечарском просјачењем суду с позивом на акт Бр. 14781.

Гаврило Ђокић, из Миљковца, који одговара за разбојништво код начелника среза пиротског, побегао је из притвора 13. тек. м-ца. Гаврило је стар 30 година, средњег раста, округлог лица, нос му је жилу надувљен, у опште је плах; од одела има на себи: беду пушулу, полусукнене сељачке чакшире, а на ногама сељачке чарапе и опанке са каишима. Позивају се све полицијске и општинске власти да Гаврила ухапсиле потраже у кругу своје власти и пронађеног под јаком стражом спроведу поменутом начелнику с позивом на акт Бр. 14892.

КРАЂА СТОКЕ

Ноћу између 14. и 15. тек. м-ца непознати крадљивци упрли су једну собицу са имања Милоја Васиљевића, из Рагиовића. Кобила је стара 7 година, доратаста, на челу мало шаренаста, а са лактом положеном „К“. Донесла начелника среза ваљевског Бр. 10995. Обраћа се свима осима полицијским и општинским властима на ову крађу.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник" излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатнике у општ 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника" по продаји се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Кости Ст. Петровићу, полицијском писару друге класе среза ресавског, уваже остављена коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. августа 1907. г. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу јуну 1907. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца јуна извршено је у Србији:

1.	**Убистава**	34
2.	**Детоубистава**	1
3.	**Нехотичних убистава**	2
4.	**Покушаја убистава**	31
5.	**Разбојништава**	11
6.	**Силовања**	4
7.	**Тешких телесних повреда**	15
8.	**Паљевина**	24
9.	**Опасних крађа**	136
10.	**Злонамерних поништаја туђих ствари**	27

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	31	или	91·6%
Детоубистава	1	„	100 „
Нехотичних убистава	2	„	100 „
Покушаја убистава	28	„	90 „
Разбојништава	10	„	90·9%
Силовања	4	„	100 „
Тешких телесних повреда	15	„	100 „
Паљевина	3	„	12·5%
Опасних крађа	50	„	36·7%
Злонамерних поништаја туђих ствари	7	„	25 „

Највећи број убистава извршен је помоћу *ватреног оружја* (14), затим помоћу *тупог* (10), помоћу *оштрог* (8), *ватреног* (1) и *тровањем* (1).

Узроци са којих су ова убиства извршена деле: у осети за 13 случајева, у *међусобној свади* за 12, у *користољубљу* за 3, у *самаћој расти* за 2, у *мужној одбрани* за 2, у *моралним побудама* за 1, и у страху *од казне* за 1 случај.

Посматрана према местима, у којима су извршена, изложена убиства завлаже се: у срезу крагујевачком **3**, у срезу деспотовачком **2**, у срезу бољевачком **2**, у срезу добричком **2**, и по **1** у срезовима: посавском окр. београдског, врачарском, колубарском окр. ваљевског, пчињском, јабланичком (непронађено), мачванском, грузанском, браничевачком, ресавском, темнићанском, алексиначком, моравском окр. нишког, пожерском, азбуковачком, звишком, хомољском (непронађено), голубачком (непронађено), качерском, подунавском, пожешком, драгачевском[1], студеничком, нишком, и у варошима: Нишу и Београду.

Детоубиство је било једно у срезу посаво-тамнавском (непронађено).

Нехотична убиства извршена су: по **1** у срезовима: јасеничком и тршићком.

Покушаји убистава извршени су: у срезу пожаревачком **4**, у срезу јабланичком **3**, у срезу ваљевском **3**, у срезу параћинском **3**, у срезу зајечарском **2**, у срезу ужичком **2**, и по **1** у срезовима: ода посавска, врачарском (непронађен), посавском (непронађен), ваљевском, лесковачком, грузанском, јасеничком окр. крагујевачког, косаничком, звишком (непронађен), млавском, моравском окр. пожаревачког, подунавском, моравском окр. пожаревачког, ћупријском, бољевачком, жичком и мајданпечком.

Скоро сва ова дела извршена су у *међусобној свади*.

Разбојништва су извршена: у срезу хомољском **3**, и по **1** у срезовима: јабланичком, неготинском (непронађено), пожаревачком,[2] моравском окр. пожаревачког, орашком, јасеничком окр. смедеревског, зајечарском, и прокупачком.

Силовања су извршена у срезу драгачевском **2**[3] и по **1** у срезовима: деспотовачком и златиборском.

Тешке телесне повреде извршене су: у срезу моравичком **2**, и по **1** у срезовима: косаничком, лесковачком, грузанском, крагујевачком, левченичком, ћупријском, параћинском, бањском, таковском, чачанском, златиборском, и у варошима Београду.

Паљевине су извршене: у срезу бољевачком **3**, у срезу рачанском **3**, у срезу голубачком **2** (1 пронађена), у срезу јасеничком окр. смедеревског **2**, у срезу зајечарском **2**, и по **1** у срезовима: врачарском, тамнавском, посавском окр. ваљевског, левченичком, ћупријском, ражањском, бањском, сврљишком, ражањском (пронађена), јадранском, драгачевском, и у варошима Крагујевцу (пронађена).

Вредност свих ових паљевина износи око **8.000 дин.**

Опасне крађе извршене су: у срезу моравичком **11**, у варошии Нишу **8** (4 пронађене), у срезу деспотовачком **7** (1 пронађена), у срезу јадранском **6**, у Београду **6** (2 пронађене), у срезу бегаичком **5** (све пронађене, у срезу пожаревачком **5** (1 пронађена), у срезу левачком **5** (2 пронађене), у срезу власотиначком **4** (све пронађене, у ср. крајинском **4** (1 пронађена), у срезу подунавском **4** (1 пронађена), у срезу колубарском округа београдског **3** (2 пронађене), у срезу тамнавском **3** (1 пронађена), у срезу параћинском **3** (1 пронађена), у срезу сврљишком **3** (2 пронађене), у срезу мајданпечком **3** (2 пронађене), у срезу хомољском **3** (1 пронађена), у варошии Смедереву **3** (све пронађене), у срезу грочанском **2** (1 пронађена), у срезу пчињском **2**, у срезу јабланичком **1** (пронађена), у срезу пољаничком **2**, у срезу левченичком **2**, у срезу ражањском **2** (обе пронађене), у срезу трстеничком **2** (1 про-

[1] Ово убиство извршио је убојица хајдук Радоје Карађић, из Д. Дунава.

[2] Оба ова разбојништва извршила је убојица хајдук Сава Р. Перић, из Сарајева.

[3] Једно од ових силовања извршио је убојица хајдук Радоје Карађић, из Д. Дунава.

нађена), у срезу голубачком **2**, у срезу моравском **2** (1 пронађена), у срезу јасеничком **2**, у срезу косаничком **2** (1 пронађена), у срезу пожешком **2** (1 пронађена), и по **1** у срезовима: посавском окр. београдског (пронађена), колубарском окр. ваљевског (пронађена), космајском, ваљевском (пронађена), лесковачком, масуричком, крагујевачком (пронађена), брзопаланачком, жупском, расинском, копаоничком, ресавском (пронађена), бањском, поцерском, мачванском, рађевском, звишком, орашком, јасеничком окр. смедеревског, тимочком, бољевачком, добричком (пронађена), прокупачком, драгачевском (пронађена), жичком и у варошима: Крагујевцу (пронађена) и Пожаревцу.

Вредност свих ових крађа износи око **18.500** динара.

Злонамерних оштећења туђих ствари било је: у срезу тамнавском **5**, у срезу јабланичком **3** (2 пронађена), у срезу провуначком **3** (1 пронађен), у срезу колубарском окр. ваљевског **2**, у срезу неготинском **2**, у срезу параћинском **2** оба пронађена), у срезу вишком **2** (1 пронађен, у срезу подунавском **2** (1 пронађен), и по **1** у срезовима: посавском окр. ваљевског, врачарском, пепеничком, јасеничком окр. крагујевачког, алексиначком, и бољевачком.

Вредност уништених ствари износи око **3.800** динара.

Поред изложених дела у току месеца јуна извршено је још у Србији и **21 самоубиство**, и то: у срезу звегавском **2**, у вароши Београду **2**, и по **1** у срезовима: колубарском окр. београдског, гročанском, ваљевском, расинском, параћинском, темнићском, јеничком, бањском, лужничком, хомољском, моравском окр. пожаревачког, орашном, златиборском, врањском, драгачевском, и у варошима: Крагујевцу и Смедереву.

Ова самоубиства извршена су: *вешањем* 15, *пиштољем оружјем* 3, *оштрим оружјем* 2 и *тровањем* 1, а узроци њихови извршењу леже: у *болести* за 12 случајева, у *душевном растројству* за 2, у *рђавом домаћем животу* за 2, у *страху од казне* за 1, у *пијанству* за 1, и у *љубомори* за 1. За остале случајеве узроци су непознати.

Покушаји самоубиства извршени су: по **1** у срезовима: тргошичком (оштрим оружјем из непознатог узрока), беличком (вешањем, услед болести), тимочком (оштрим оружјем, услед рђавог домаћег живота), и студеничком (оштрим оружјем, услед душевног растројства).

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Тачка број	О К Р У З И	Убиства	Детоубиства	Нил тачно убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Отмице	Тешка телесна повреде	Пљачке	Остале крађе	Злонамерна оштећења туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	2	—	—	3	—	—	1	1	7	2	2	—
2	„ ваљевски	1	—	—	2	—	—	—	2	5	8	1	—
3	„ тимочки	3	—	—	5	1	—	1	—	11	3	—	—
4	„ крагујевачки	4	—	1	2	—	—	2	2	5	2	1	—
5	„ врањски	1	—	—	—	1	—	1	1	5	2	—	—
6	„ крушевачки	—	—	—	1	—	—	1	1	1	—	1	1
7	„ моравски	4	—	—	4	—	1	1	—	23	2	3	1
8	„ нишки	3	—	—	—	—	—	1	3	12	1	1	—
9	„ зајечарски	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
10	„ подунавски	2	1	—	—	—	—	—	2	9	—	—	—
11	„ пожаревачки	2	—	—	3	5	—	—	2	17	2	2	—
12	„ руднички	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
13	„ смедеревски	1	—	—	1	2	—	—	3	9	2	3	—
14	„ шумадијски	2	—	—	3	1	—	1	5	4	1	3	1
15	„ топлички	2	—	—	4	1	—	—	—	4	3	—	—
16	„ ужички	1	—	—	2	—	1	1	3	2	—	2	—
17	„ чачански	3	—	1	2	—	3	2	1	14	—	1	1
18	Управа града Београда	1	—	—	—	—	—	—	—	6	—	2	—
	Свега:	34	1	2	31	11	4	15	24	136	28	21	4

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског Одељења Министарства Унутрашњих Дела, 27. јула 1907. год. АБр. 956. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

И за наш Кривични Поступак, као и за све туђинске са законском теоријом доказа, она је подела доказа од великог значаја. Он је у §§ 223—239 тачно прописао услове, који морају бити испуњени па да се узме да је дат потпун доказ, независно од тога да ли је судија и без тих услова уверен у виност или невиност оптуженог. Даље, наш законик изречно говори о „непотпуним доказима", што се види из §§ 236, 238, а нарочито из § 123 у коме набраја тзв. подоказе. Казна се и по нашем законику може изрећи само на основу потпуног доказа — § 340, а ако је резултат поступања непотпун доказ, то се на основу њега не може изрећи ређа extraordinaria, као казна за подозрење. Али на основу непотпуног доказа у нас не наступа потпуно ослобођење оптуженог, већ само ослобођење из недостатка доказа — § 242, што у осталом одговара законској теорији доказа, која сматра потпун доказ као математичку целину, која се даје делити, и неко може потпуно бити пуштен само тада, ако не постоји ниједан део те целине, у противном наступа ослобођење из недостатка те целине. Међутим, кад је за одлуку мероданог судијско уверење, онда је могуће само двоје: или је судија уверен или није уверен, а треће је немогуће, те стога не може ни да наступа случај да се неко ослобођава из недостатка доказа.

И ако се на основу непотпуног доказа не може изрећи осуда, ипак то не значи да је он без икакве предности. Непотпун доказ је по законику изузетно довољан у сним случајевима, у којима није у питању казнени захтев државе, већ нека процесна права и дужности. За доношење решења процесне природе у току кривичноправног спора, законик не тражи највећи степен извесности, т. ј. потпун доказ, већ се задовољава и с вероватношом или још и мањим степеном вероватноће. Тако је за доношење извесних одлука довољно само *подозрење* или како то законик каже „ако има довољно основа подозрења". Тако н. пр. решење о стављању под суд доноше се ако има „довољно основа подозрења против оптуженог" § 161 к. з.; иследа власт подиже ће тужбу „ако је кривица довољно доказана" § 158; решење о започињању кривичне истраге и о притвору доноше се „против кога основи подозрења постоје" — §§ 117, 130; претрес стана извршиће се

„кад има довољно основа“ да ће се у чијој кући наћи што — § 73. У другим случајевима законик тражи само *вероватноћу* за доношење решења или предузимање неких процесних радња, н. пр. претрес по кући обвињеног чињење се „ако је само вероватно“ да се ов тамо сакрио — § 75; иследник ће као сведоке испитивати лица, „о којима је вероватно“, да ће знати истоглед казати; сведок ће се притворити ако се „са вероватношћу“ утврди да је лажно сведочио — § 202. Најзад у неким случајевима је довољна и *сумња* па да се могу предузети неке процесне радње, н. пр. претрес у јавним зградама извршење се „кад год се сумња“, да се у њима скрио оприватљени и т. д. У свима овим случајевима не постоји потпун већ непотпун доказ, који је по изречним одредбама законика довољан на доношење моментних решења и предузимање процесних радња. У ком ће случају бити „довољно основа подозрења“, у ком „вероватноћа“ а у ком „сумња“ зависи од доказа и оцене суда, при чему опет за суд није меродаван број већ само снага и вредност доказа.

§ 16.

Рок доказивања.

Говорећи о терету доказивања, видели смо да су странке, и поред забране формалне позеле терета доказивања, у првом реду позване да утичу на доказну грађу тиме, што ће тражити и подносити доказе, којима желе да докажу истинитост својих тврђења. Кад је овај утицај на доказну грађу већ допуштен странкама, то се с друге стране мора од њих тражити, да то чине благовремено, како би се главни претрес могао одржати без прекида. Из овога би изишло, да би странкама, па и иследнику, требало одредити тачне рокове, у којима имају ово учинити. Међутим Кривични Поступак такве рокове није прописао, већ је напротив усвојио начело, да *заказивање* није никаква основ, са кога се има примаље доказа одбити, па макар ово заказивање било и намерно. У Кривичном Поступку нема доказних рокова у том смислу, да се један доказ не може узети у обзир стога, што у законом року није поднет. Такво би нарочито стајало у опреци с циљем доказа, који иде за тим, да се пронађе материјална истина. Сама природа кривичног дела донеси собом, да су сви државни органи, који су позвани на извиђање и суђење, па и странке, позвани да раде на расветљењу кривичне ствари и на проналажењу материјалне истине, која мора бити основица судског пресуди. Да би пак пресуда имала за основицу материјалну истину, никако она не сме зависити од апсолутно постављених рокова, јер је често пута немогуће у постављеном року прибавити све оно, чиме би се у кривичноправном спору утврдила истина.

Немачки Кривични Поступак доноси нарочиту одредбу, по које се види да нема доказних рокова, и то у § 245 став 1 који гласи: „Сабирање или примање доказа не сме бити одбијено зато, што је доказно средство или чињеница, која се има доказати, доцкан поднета“. Наш законик о кривичном поступку, међутим, не доноси ни једну овакву изречну одредбу, али се из осталих нарочита види, да ни он не зна за доказне рокове у том смислу, да се један доказ не сме узети у обзир зато, што благовремено није поднет.

У генералној истрази законодавац није ни могао поставити странкама извесне рокове, јер ту у врло много случајева и немамо странака, већ само иследника, који трага за учиниоцем кривичног дела. Обвињени се у појединим стадијумима поступка може ради своје одбране позвати на нове доказе. Тако исто није чак ни за иследника постављени рокови, јер генералној истрази није задатак да потпуно утврди кривичну одговорност обвињеног, већ се у њој имају прикупити докази у толико, колико је довољно за доношење одлуке о стављању оптуженог под суд, т. ј. о продужењу кривичног поступка. Већ из тога излази, да се и после генералне истраге могу подносити докази како од иследника тако и од странака. У генералној истрази прши се *обезбеђење доказа*, које се састоји у прикупљању оних доказа, који се због пролазности до главног претреса могу изгубити, као и оних, који се не могу касније обновити, н. пр. губитак сведоџбе због одласка сведока у туђину, вршење секције и т. д.

У предлагом поступку код иследног судије приостановног суда, до душе, налазимо прописани рок од осам дана, у коме оптужени, по саопштењу тужбе „са списком оних сведока, чија ће се сведоџба при главном претресу прочитати“, има да поднесе одбрану „и именује с његове стране сведоке, које жели да се за главни претрес позову“ — § 185 став 1 и § 188 став 1. Али овај рок није такав, да се оптужени после њега не може позивати на нове доказе. Напротив, он то може чинити и после истеклог рока од осам дана, што се види из § 188 става 3, само што ће суд те доказе примити у случају, ако нађе „да су од важности за решење предмета“.

И на главном претресу, који је заснован на начелу непосредности и на коме се имају извести сви докази пред судију, и то све до његовог свршетка, могу странке поднети доказе, које су пропустиле раније учинити. То се јасно види из § 208 става 1, по коме ће, ако суд на самом претресу сазна за нове доказе било саз, било што се на исте странке позивају, он, ако су ти докази сведоци или вештаци, наредити, да се одмах позову и испитају. По другом ставу § 208 има се чак и претрес одложити ради прибављања нових — дотле непознатих доказа, за које се сазнало тек на претресу. — Нови докази могу се подносити не само до свршетка главног претреса или до изрицања пресуде, већ и после овога али само у незадовољству. И у незадовољству могу се странке позивати на нове доказе, којима желе да оборе пресуду судску, противу које изјављују незадовољство. Ово се мора допустити, јер би забрана била противна циљу Кривичног Поступка. Од оцене Апелационог Суда зависи, хоће ли се нова доказна средства узимати у обзир или не, и ако нађе да су од важности за расправљање кривичне ствари, наредиће доследење по истима.

Из досад изложеног сасвим се јасно види, да Кривични Поступак не зна за доказне рокове, који забрањују да се докази касније подносе. Све ово назад потврђује и установа поновног суђења, по коме осуђени, који је већ и казну почео издржавати, може по § 340 т. 3 тражити у своју корист поновно суђење „ако докаже нова збиља или *доказе*, који су сами по себи или у свези са пређе употребљеним доказима да га сасвим оправдају, или много блажију казну да заслужује“.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

О ОДГОВОРНОСТИ ЗА НАКНАДУ ШТЕТЕ.

(НАСТАВАК)

На последњу нашу и то споменути, да узрочна веза између поступака учиниочевих и претрпљене штете, па према томе и одговорност за накнаду, поз осталим још претпоставкама, наступа и онда, кад су ти поступци *психички* утицали на поједине личности — на пр. превара, претња, заповест,

давање савета, стављање лица у неповесно стање у циљу предузимања штетне радње и т. д.

В. 1. Дала претпоставка за постојање потраживања накнаде штете јесте: да је радња или нерадња, којом је штета проузрокована, била противуправна. У аустријском грађ. законику (§ 1294.) то се изрично каже. У нашем је пропуштено то учинити, што је свакако један знак више, како је несавесно наш законодавац репродуковао оно, што се у аустријском грађан. законику налази.[11]) Али иак несумњиво је да је постојање противправног карактера штетне радње или нерадње неизоставан захтев за одговорност за накнаду штете и по нашем грађан. законику. За једну пак радњу или нерадњу каже се да је противправна онда, кад је она противна објективном праву или законима или законитим наредбама власти,[12]) било кривичним било грађанским. Тиме, дакле, што неко учини оно, што се објективним правом забрањује, или не учини оно, што се наређује,[13]) добија његова радња односно нерадња[14]) противправни карактер, услед чега настаје за дотичног преступника обавеза да штету накнади, ако постоје и остале претпоставке, које су за постајање потраживања накнаде штете потребне. У кратко изражено за онога се каже да противправно ради; ко прећа туђу правну сферу, а није на то овлашћен. Из овога пак следује, да нема противправног дела, ма према томе ни одговорности за наступелу штету, ако се поступак учиниоца карактерише као допуштена самоодбрана или самопомоћ (§§ 16. грађ. зак. и 54. казн. зак.) — на пр. ко, бранећи своју ствар од разбојника, овога повреди, не одговара му за накнаду; ко, не дајући да се на његове куће извезу ствари, које служе као залога за кирију, исте општи, не одговара кирајџији за штету, која би му на пр. отуда настала, што би ствари у отимању биле оштећене. Исто тако не постоји противправна радња по правилу ни онда, кад постоји на радњу пристанак онога лица, коме се штета досиђа. Међу тим у овом случају нала разликовати двоје: да ли је овај, који је на општење пристао, властан сам собом располагати општењем предметом или није. У првом случају с пристанком извршена радња није противправна и, наравно, нема места тражењу накнаде штете (на пр. пуноћетан и за правне радње способан човек допусти другоме да му уништи ствар.) У другом пак случају пристанак притежаоца општењега предмета не мења противправни карактер штетне радње и накнада се може тражати, сем ако штетник није знао нити је могао знати, да је притежаоцу забрањено слободно располагање. Што се тиче штете услед повреде телесног интегритета но пристанку повређеног лица, нала имати на уму, да нико нема праве располагања својим телом, изузимајући случајеве, над је у питању нека операција у циљу оздрављења. Према томе пристанак неког лица на повреду тела не мења противправни карактер повреде. Иак повређени не би могао накнаду у пуној мери захтевати, јер има и његове кривице, што је до повреде дошло, пошто је дао свој пристанак — § 805. На основу тога код нас у двобоју повређени не би могао тражити све оно, на што би по § 820. грађан. законика имао права, већ само један део накнаде. Ако би пак неко у двобоју погинуо, онда би противник дужан био дати заостале жени и деци накнаду штете (§ 821), која би се и с обзиром на § 805. имала одмерити.

2. *Радња или нерадња којом је штета проузрокована мора противправан карактер ни онда, кад је му учинилац учиниоц вршењу своје право.* Старо правило још римскога права: qui suo iure utitur nemini facit injuriam, пренесено је и у аустријски (§ 1305) и у наш грађански законик (§ 806): „Који би другоме с тим, што би право своје уживао, само ако граница не прекорачи, штету какву нанео, није дужан одговарати нити му ту накнадити“.[15]) И ако на први поглед изгледа да нема великих тешкоћа у тумачењу овог законског прописа, иак у стварн није тако, и у литератури највећег броја правника нађе се много писано о значењу горе цитираног правила римскога права. Јер питање одмах постаје компликовано, чим покушамо да одредимо: докле се простиру границе вршењу нашега права? Јесмо ли на пр. прекорачили границе нашега права, кад на њиха на нашем земљишту подигнемо зид само због тога, да суседу своме изгледе затворимо? Смемо ли, дакле, своје право вршити без икаквога обзира на то, што другоме тиме штету причињавамо? Ово је нарочито важно у питањима *суседског права*, јер од решења његовог зависи хоће ли сваки сопственик моћи уживати своје земљиште, или ће му то бити отежано услед безобзирног вршења свога права од стране суседа. На пр. сме ли сусед но цео дан дувати у своме дворишту, по цео дан ложити ватру и димом узнемиравати суседа и т. д.? Где је у оваким случајевима граница вршењу свога права? Баш и кад се усвоји правило: да се не може као противправно сматрати вршење неког свога права само за то, што други отуда има штету, иак тиме постављено питање о вршењу свога права није решено. Сукоба или колизије два права, која отуде једно према другоме, ако и има. Отуда настаје потреба проналаза критеријум за одређивање овлашћења, која неко на основу свога права има. То је пак у науци приватног права и учињено, тако да се по њој сматра: да су забрањени не само *непосредни* утицаји у туђу правну сферу, који су с употребом свога права повезани, него и *посредни*, под условом, ако из њих потичућа штета или узнемиравање *прелази меру обичног*: или у односима таке врсте на томе месту *уобичајено* узнемиравања или оштећења. Све што преко тога иде, носи на себи обележје противправне радње или нерадње и обавезује на накнаду штете. Ја на пр. имао власник једнога земљишта са кућом у крају, где станује отприлике свет, не морам трпети да мој сусед на своме земљишту по цео дан хуха или ме на други неки начин узнемирава. Налази ли ми се кућа у занатлијском крају вароши, онда ћу морати више узнемиравања од суседа претрпети. Подигне ли сусед на пр. на своме земљишту брдашце само за то, да може посматрати, шта се у моме дворишту или кући дешава, онда ја могу тражити, да он брдашце отклони. Ово гледиште врло лепо заступа Шпајербах у својој чувеној расправи Die Grundsaetze des heutigen Rechtes über den Ersatz von Vermögensschäden (стр. 12. и сл.), где вели: „Ово начело утицаће на будуће развиће права већ и са тога разлога, што оно потпуније упућује на узајамно поштовање њихових интереса и тиме омогућава мирно и успешно заједничко живљење неизбројених егзистенција на истом простору. Правно пак окпатање, које тежи да појединца са његовим правним кругом стави као неког правног Робинзона Крусе на неко усамљено острво — док он у стварн живи у средини себи равних индивидуа — мора доспети увек више у неразрешиве противречности са фактичким односима“.

(наставиће се)

Д-р Драг. Аранђеловић

[11]) Види и А. Борђевић. Систем приватнога (грађанскога) права. Прво издање, друга половина, стр. 180, примедба 1.

[12], [13], [14]) На пр. општ. који налаже помоћ и општинске власти на основу § 326. казн. зак. Услед чег јесте свакојаких и правног промета сви се више мање број тих наредаба, појма је шта за општине оспособи, што се услед увођења самоправа појављују. С тога и ово њихо значај за накнаду штете имају оне противправне радње, које се састоје у пропуштању вршења наредбама и наложења пропасних државних (Unterbehörden). Види на пр. наредбу Управе града Београда од 17. I. 1906. о регулисању трговачког саобраћаја у Београду.

[15]) Ово је и А. Борђевић. Систем приватнога (грађанскога) права. Прво издање, друга половина, стр. 180, примедба 1.

С КОНГРЕСА ЗА ЗАШТИТУ ДЕЦЕ.

(наставак)

У погледу прекорачења граница што се тиче васпитања и одржавања деце од родитеља или других, референт разликује три конкретна случаја: 1. Неко се не стара за одржавање свога детета па да има довољно средстава за то. Типичан случај је ова: занбрачни отац. Крађе казне затвора, па и саме новчане казне у овом случају добро дејствују. 2. Неко свесан кривице коју чини, неће да издржава своју децу. Типични су случајеви ова: пијаница, коцкар, дангубица. У овом случају дејствује кратка казна затвора. Не помогне ни то, тада треба тражити рад у дуготрајном принудном раду (Arbeitszwang). Један део заради тада се употребљава на васпитање деце. 3. Родитељи или стараоци непосредни су узрок покварености детета и бивају опасни за њ.е он морални живот. Сама тешке случајеве треба казнити. Као типичан случајева јављају се разбојништво и стално пијанство. Од таких људи треба децу просто одузети, јер су они за ма какво васпитање неспособни, а њихна питања не помаже.

Још је у овом питању било говора о неморалној литератури, која ако утиче на омладину. Признато је да по неке неморалне слике могу имати велику уметничку вредност, али су оне убиствене за омладину. С тога је примљено да се казне једним новчаним износима они, који омладини дају такве ствари. О овоме се дуго дебатовало и огромна већина прешла је мишљењу референта које је горе исказано.

О женама као судијама говорио је у овој секцији адвокат Клингшор и он је у првом реду истакао питање о томе, да ове што се тиче заштите деце мора се одузети од управних власти и концентрисати на једном месту у судовима. Јер управне власти имају пуне руке посла и за другим странама. „Оне се", рекао је, „често више старају о томе да ли у напоји сви пси имају корпе на њушци, него ли да ли сва деца уживају оно васпитање које је за државни и народни циљ потребно. Ако се сви послови за децу у држави пренесу у судове, тада треба размислити о томе, да ли би било корисно установити нарочите судове за децу. У том случају треба и жене постављати за чланове дечијих судова, пошто су жене као мајке најприроднији заштитници деце." — Овом је приликом председник сената барон Шенк говорио врло оштро против оних, који децу злоупотребљују. Он за њих тражи највеће осуде, пошто она греше у овом погледу сасвим свесно. Ову оштрину убљажио је професор универзитета др. Леделер, који помиње како има случајева код деце код наставника сва средства нестоне, па изађе мора да прије телесној казни. Питање је остало нерешено.

О злостављању деце.

Реферисала је г-ђица Лидија од Возфринга*, председница Нестаиријевог друштва у Бечу. Она је помоћу власти покушала да пађе критеријум за процену дечијега злостављања. Забележила је 51 конкретни случај, који су били пред суђењем. Од тога броја дете 44 је вапбрачно, 2 брачно, 2 посторчад, 3 находчад. У Бечу се роди на годину око 17,000 ванбрачне деце. Од тога броја половина умре у првој години живота. Ако се узме да само четвртина остане у животу, тада Беч има 60,000 ванбрачне деце до 14-те године. Није сад тешко проценити колико је злостављану од те деце изложено злостављању.

У Бечу има специјално неколико организованих друштава која штите децу од злостављања. На први свом том тешко је увек деца помоћи. Сваки случај власт не сазна. А ако га сазна, она дете одузме од родитеља или стараоца, па га упућује другоме, које с друге воље тешко дете прими**. После тога умеша се суд, који обично одобрава поступак полиције и дете остаје код друштва. Ну често се опакве процузе протежу по читаву годину и задају друштвима велика посла. Та ствар још није довољно регулисана ни у Бечу ни у Аустро-Угарској. С тога је г-ђица Волфринг предложила ове тезе:

1. Централизирају судетва и то по местима и по стручности (Сенат и појединачке судије);

2. Централизирање криминалне полиције;

3. Образовање централе за судско лекарство;

4. Централизација правозаступништва и браништва.

Тезе ове примљене су с одобравањем и г-ђица Волфринг одређена је да о овом питању реферише у скупштини.

О стараљштву

„Да ли је целисходно извесним друштвима, западима или корпорацијама у чијем се старању дете налази, поверити и стараљштво, и ако је целисходно, под каквим погодбама?* О овом питању реферисала су четворица, међу којима је био и чувени др. Хајрих Рајзер.

Известилац председник земаљскога суда г. Фелнер скренуо је пајпре пажњу на то, како је тешко наћи подесна старалоца за сиромашну децу. Сиротиња која се прима таквога стараљштва, нема времена да се брине за своју пупилу, јер мора да трчи за насушним хлебом. За ванбрачну децу то је још много теже и горе. С тога он мисли да се мора завести генерално стараљштво, као што је то случај у Немачкој.

Што се тиче завода, друштава и корпорација, изјавио је да то, да се на њих може пренети стараљштво, ако они стоје под надзором државне власти. За сиротчад и находчад то се по себи разуме. Она би од тога имала само сигурне користи. Напротив за децу општинску, коју општине издржавају, не би се смело стараљство пренети на општину, пошто се могу овде сударити интереси пупиле и интересима општине.

Али ови облици стараљатва, па били они поједине личности, заводи, друштва, корпорације, општине или као други, морају стојати под непосредним надзором старатељскога суда.

Све ово примљено је без приговора.

Једна госпођа говорила је о томе, да треба и жепама допустити да могу бити стараоци. Уз то она тражи да се установне нарочити курсеви у којима би се учило како треба вршити стараљатве дужности.

Још је говорно дуго и врло разложно Кнез Едуар Лихтенштајн, председник друштва за заштиту деце у Бечу. Он на првом месту констатује, да је општа потреба да се закон о стараљатву измени. Зато што је тешко наћи свакој пупили згодпога стараоца, која би своју посао с вољом и разумевањем радио, дпже се све више глас за генерално стараљатво. И он би био за то али под врло строгим и тачно обезбеђеним погодбама. Без поговора стараљатво треба да замени пупили породицу. Чим то не чини, оно не врши своју дужност као што треба, а генерално стараљатво најмање је за то подесно. С тога је вазда корисније, ако се може да пађе подесно лице, које ће пупили заменити она и породицу. После тога појединачкога стараљатва долази завод и организовано друштво, а тек на трећо место генерално стараљатво. Мора ли се њему прибећи, тада га треба састављти од људи и жена, који имају више љубави за децу. Свакојако треба тежити да се чланови за генерално стараљатво из љубави према ствари сами јаве.

После овога прешло се на питање: „Да ли је потребно да се у појединим општинама поставе нарочити органи, који би помагали стараличком судији у вршењу његових дужности?"

По овом питању био је извештај др. Шауер, министарски саветник

Он је одмах изјавио да је садање стараљатво недовољно и несавршено. Нарочито је нагласио као старатељски судија не може свуда да иди шта треба. Њему су помоћници потребни. Њих може дати само општина, било у облику нарочитога стараличкога савета, било у облику одбора са сиротињу. На појединог човека као „поверепика" не сме се одше рачунати за то што појединац временом изгуби веру пупиле, а брзо се замори великим радом. С тога су више лица за овај посао потребпа. У Немачкој постоји сиротињски савет (Waisenrath). Њих има и у Тиролској. Они су се показали само као добри. Нема сумње да у ове стараличке одборе или савете треба убрајати учитеље, свештенике и друге познате эп-

*) Г-ђица Волфринг чувена је са својих хуманитарних радова у Бечу и Њујорку. Она је у литератури за „humanitarpnju врло много урадила. Овом приликом на конгресу истакла се као вредан и праведан човек. Изгледа да је она као свој живот посветила хуманитарној. По родству је Рускиња, али је одрасла у Бечу.

**) Лако је тако позвати и поклицати и опширне у овим положима, као бечки описни радпон радпом друштву за заштиту деце (Kinderschutzverein) које годишње 180.000 круна прибележи.

дантропе, који би с пољом могао вршити. Али највећу вредност полазе на сарадњи-штво од стране оних жена, које се саме јаве као чланови старатељских савета у општини.

Једногласно је примљен предлог да је потреба да се у општинама образују самоуправни органи које би помагали старатељског судију у вршењу његових дужности.

(настављаће се)

саопштио

Д-р Ник. Ј. Петровић

УПУТ ЗА ПОЛИЦИЈСКЕ И ОПШТИНСКЕ ВЛАСТИ

приредио **Ђур. Ј. Ђорђевић**
окружни начелник.

(НАСТАВАК)

Све ово међутим, не стоји.

Према наређењима уставним и према наређењима наређењима из §§. 117 и 127. кр. суд. поступка, само се против онога може поднети кривична истрага, против кога стоји бар један од ближих основа подозрења, предвиђених § 121, 122, 123 и 124 или бар најмање два из § 125, ако се тако слажу и допуњују, да чине бар приближан основ подозрења.

Код оваквих основа има, онда се доноси формално решење о томе, да се према коме поводе истрага, и тек тада он може бити узет на одговор.

Пре тога закон не зна за кратке ни другачије исните окривљених, сем онога што иследник усмено чини на лицу места догађаја или иначе трагајући за кривцем.

Изузетак се од тога може учинити само у случајевима § 137. кр. суд поступка.

Према овоме, не може се ни примити ни објаснити подела, коју г. Ђорђевић чини, као год што се не да разумети, зашто решење о покретању истраге, које се доноси на основу § 117 и 127. кр. суд поступка, меша са решењем о притвору, које се доноси тек после саслушања окривљеног на основу § 130 и 131. крив. суд. поступка.

Овакве и сличне грешке проузроче се скоро крош цео одељак о извиђају кривичних дела.

Тако не стоји тврђење г. Ђорђевића, да је решење о притвору сведока, који неће да сведочи или да се закуне извршно, јер после појаве Устава од 1905 год. које је у чл. 9 и 27. питање о притвору српских грађана другчије регулисао, не вреди одредба чл. 100. кр. суд. поступка, у колико говори о извршности овога решења.

У опште се може рећи, да је овај одељак, после појаве „Криминалне тактике" у преводу г. Д. Банића, у којој је до ситница изнесено како треба радити у истрази овог или оног кривичног дела, скоро од слабе ваље.

Одмах за овим одељком долази одељак који говори о извиђају истуних дела.

И што је интересантно, одмах у другом ставу овога одељка, г. Ђорђевић чини једну крупну погрешку тврдећи: да се по позивској уредби извиђају и пресуђују не само истуна дела, поменута у III части кривичног закона, већ и ова она истуна дела, која су као казнена предвиђена нарочитим-специјалним законима, ако је само за извиђање и пресуђење њиховог надлежна полицијска власт, истичући у првом реду уредбу о механама и кафанама и т. д.

Велико, погрешку, јер полицијска уредба није поступак ни за један од *специјалних закона, ако у њему није то изречно речено.*

То се до очигледности види из њеног § 4. који вели: „Општински суд...., изложеним у трећој части закона кривичног", и: „који се казне по глави тридесет другој кр. закона".

То је, у осталом, чисто и јасно расправио Касациони Суд одлуком својом од 17. фебруара 1904. год. Бр. 1591 и оном од 24. априла 1904. г. Бр. 3366.

Нема спора, да је много ређи, као онда за многе кривце не би било у опште поступка, те би настало питање: како би се те кривце извиђало и пресуђивало, ако све то не даје права г. Ђорђевићу, да онако категорички тврди, како је уредба поступак за све кривце у опште, које полицијске власти извиђају и пресуђују по специјалним законима.

У недостатку нарочитих поступака за извесне кривце из специјалних закона, мора се, по сили прилика, извиђај саобраћаната ономе, који се води по полицијској уредби, али то не значи да је за све то извор у њеним одредбама.

Ту разлику је требао да уочи г. Ђорђевић и да је истакне, те да су власти којима је његов унут намењен, свесне: зашто ово или оно чине онако или онако.

За §§-а 5. 6 и 7. г. Ђорђевић вели да су без предности.

То, међутим, не стоји.

§ 5. ове уредбе регулисава један однош између среских и окружних начелника, који и сада, после измене § 1. није друкчије регулисан на овим но којем другим законом.

На им', он казује: да ће у местима, где постоје и срески начелници и окружни, за извиђање истуних кривица бити надлежни окружни начелници а не срески. Такви се случајеви јављају у свима окружним градовима. Без овога § 5. било би питање, која би власт — среска или окружна, вршила месну полицијску власт.

Регулисавајући само овај однош и ништа више, ова одредба стоји и данас у пуној снази.

§§ 6 и 7. имали су задатак да спрече општинске и полицијске власти, да не улазе у *суђење* преступних и злочиних дела него само истуних, и са тим својим саветодавним карактером они ваде и данас.

У почетку овога написа, ми смо нарочито нагласили, како је г. Ђорђевић узимао позајмице од разних писаца, не казујући изворе.

Како је код извиђања истуна он просто преписао рад г. Душана Алимпића, штампан у „Полицијском Гласнику" за годину 1906, на странн 2, 3, 17, 18, 19, 27, 28, 29, 35 и т., д. то ћемо овде навести неколико примера, да нам се не би рекло, како смо га безразложно осуђивали за ону пропуштену дужност о напомени извора из којих је што позајмљено.

Ради прегледности ми ћемо навести упоредне текстове једнога и другог. Тако:

Г. Алимпић.	**Г. Ђорђевић.**
1. Код § 9. овога написа „Полицијска уредба" вели:	1. Код истог §-а (6-ог) г. Ђорђевић вели:
„Наређења написана закрашеном изменама су, у неколико, IV-ак стаком § 4-а Полицијског уредбе (донете и допуне од 1877 год.) до која је извиђања и пресуђење истуна по приватној тужби стављено, на прво место, у дужност општ. властима".	„Овде треба имати на уму § 4. а. полиц. уредбе, по коме је извиђање и пресуђење истуна по кривичној тужби стављено на прво место у дужност општинским властима".
2. Код § 13. г. Алимпић вели:	2. Г. Ђорђевић код § 13 вели:
„Одредбе о надлежности окружног начелника у првом ставу овог §-а без сумњице су с обзиром на то, што ово већ казали о § § 5, 6 и 7. Пореа свега, § 4. а. и не постоје у одлучној уредби већ само § 4. код к. и б.	§ 13. не каже.
Други став истог истог §-а законом је законом о уређењу округа и среза. Не пословима стаду чл. 23. овога закона, а пружена начелнику на путу службено по округу, па би се преносила лично, или законом службеном раду, или у опште у законом прописане, учинио какво кажњиво дело из 2. части Казненог Законика, вољу на лицу места вазет извиђања и кажњавања по овом другом § 4. а. Полиц. Уредбе.	Први став истог §-а не каже ни за радова казнити код § 5. и 6. (а ни код § 4. пропашло је приликом г. Алимпића) а други је стао законом чл. 23. закона о уређењу округа и среза, по коме „окружни начелник, кад путују службено по округу, па би се према њима дачио као законом службеном радњу или у опште у којем службеном присуству, учинили какво недело вазет извиђања и кажњавања по овом другом § 4. а. полиц. уредбе".

(настављаће се)

Димитрије С. Калајџић.

КРАЂЕ ИЗ СУЈЕВЕРИЈА.

(СВРШЕТАК)

У Босни и Херцеговини постоји мишљење, да је потребно имати украдену вуну од црне овце, ако се хоће да натерају пчеле да не беже са појавама. Тамо се употребљава и друго једно средство да се пчеле задрже у кући: куни се једна кошница, друга се украде, а трећу вала добити на поклон.

Код јужних Словена украден хлеб из цигапске торбе не служи само, као што смо у прошлом броју видели, као средство за отварање апетита, већ и као средство да новорођенче што пре проговори. Тај се случај специјално дешава код мухамедијанаца у Босни и Херцеговини.

Крађеве ствари чешће имају важности и у *дубањским анапгурама*. Код Мађара, на пример, младе девојке за време младог месеца краду тесто, па га кувају са својом менструацијом и то међу у јело младожења који треба да јуђују за њима. Исто тако, на дан св. Андреје, девојка краде једне мушке гаће, и у једну погавицу метне парче очерезпога хлеба, а другу

распара, па их метне испод свога јастука. Тада ће у сну видети свога мужа. То исто раде и младићи; на дан св. Катарине, пред вече, украду девојачку кошуљу. Ко год се бави том народњском процедуром, мора преко целога дана да пости.

Код Румуна постоји легитимзам са мртвацем као средство у љубавним стварима. Неге мртваца вежу се једном мајамом или крвеним пошцем; кад се мртвац метне у сандук, скину му се те неге и сакрију у пиџеле, да би лакше путовао на онај свет. Та се веза, у Румунији звала „piedica", прво брижљиво чува, јер је многи сујеверници хоће да украду, пошто има чаробног дејства нарочито на девојачка срца. Старије девојке необично жуде за „piedica", јер мисле, кад имају парче тога, да ће позитивно моћи стећи мужа.

Код јужних Словена украден прстен са десне руке мртваца важи као необично чаробно љубавно средство. По њиховом веровању за заљубљену девојку довољно је, да кроз такав прстен погледа у момка, у кога се заљубила, па ће је он у најкраћем времену усрећити вереничким прстеном.

Украдена пошганица чело главе мртваца служи такође као опробано средство, које употребљавају младе девојке у једној мистичној процедури, да би натерале извесне младиће да се заљубе у њих.

Покрађа је потребна и за **срећу у крађи.** Овде је најинтересантније, да се не мора украсти баш одређена ствар, као код других примера, али то мора бити у одређено време. Неће ни за руком та крађа, крадљивци верују да су за читаву годину дана сигурни да их нико неће ухватити и казнити. Само што у оваким случајевима немамо посла са крађом на сујеверја, већ са *крадљивачком сујеверјем*; то има везе само у толико, што се у оваким случајевима извесан предмет има украсти у одређено време, ако се хоће да постигне жељени успех.

У Немачкој постоји и крадљивачком свету веровање, да ко украде на Божић, нову годину и на св. Три Краља, па га не ухвате, тај слободно може красти целе године. Слично веровање и дан данас влада у извесним крајевима Немачке; у покрајинама Липе, Вестфалу и Нидерлаузицу постоји веровање, да је сигуран, да га целе године неће ухватити, онај крадљивац, који ма шта украде неку између Бадњег Дана и првог дана Божића у време кад на прави звоне звона.

У Франкену се верује за оне, који се у време звоњења звона на Бадње вече ушуну у туђу њиву и без шума и дарме украду парче дрвета са горњо, на не буду ухваћени, да ти могу целе године красти и да их глава неће заболети. У Мекленбургу, опет, ко на Бадње вече украде дрво из шуме тај је сигуран да краде цела година, и да остане неопажен. У Бранденбургу је за то најбоља ноћ у очи нове године. Ко те ноћи украде ћевчу и метне је на своја кола, може слободно красти дрва у шуми, и шумар га неће видети. Тако исто је сигуран у крађи у Оберпаалцу и онај, ко једне ноћи у пост, пред излазак сунца, украде три пањрамка дрва и три навијка сена, на то спали.

У Буковини постоји обичај код сеоског сталежа, да се мртвацу утиче у рече поштанџа све до његове сараче. И то се свеће рано краду пошто се верује, да код човек уђе у туђу њиву са таквом запаљеном свећом, сви укућани морају заспати као заклани. Па и у Немачкој је доста распрострањено веровање у неку чаробну моћ на какве ствари скинуте са мртваца.

И за **многе друге циљеве** крадене ствари доносе срећу. У Данској се верује, да је отета срећа рибару, ако му се украде прља; тако се исто верује и у Русији. У источној Пруској постоји веровање, да ће се имати среће, ако се ма шта украде са мртваца. У Бугарској жене, које живе немирно и имају страх од строгих мужева, краду бакарни новац који се меће мртвацима за склапање очију, па га нору у њиву или воду коју треба да пију њихови мужеви. Ако они то учине, биће слепи за неверство својих жена исто тако, као и мртваци, на чијим је очима био украдени новац.

У Хрватској бивају сада ређе прође са мртваца, пошто се појавило веровање да ће се мртваци светити. И краће са гробља са свим су готово нестале од када је овладало веровање, да још у току пете године мора умрети онај, који украде ма шта са гробља.

У почетку прошле године у Јоханисбургу (Пруска) одговарала је пред судом једна жена за крађу једне краве, којом је брзан мртвац после купања. Та је краву требала да има то добро дејство, да онај ко ју има, очара судију и сигурно буде ослобођен као невин. На тај је начин та жена била отворила читаву трговину.

На југу Балканског Полуострва доносила се, да удата жена неприметно украде мртвачу капу с главе. Крадљивца брижљиво чува ту капу, верујући, да ће још сс муж њен вратити из рата, ако неће буде морао ићи у рат.

И новац се краде, пошто се верује да ће се са украденим новцем имати више среће. Као и за нађени новац, тако верује постоји у Мелдингу у Аустрији. У Елзасу, опет, ако се хоће да добије на дозу, мора се купити лоз краденим новцем. Слично је томе и у Бранденбургу. Украдени новац добија, ако се њиме куни дутрајски лоз; а добија и кад се употреби на играње рулета и бацање кокке.

Томе је веровању слично оно које имају играчи карата; они верују да ће добити на картама ако играју са узајмљеним новцем, и за то вала да има призрена судија кад има у пракси такву личност; наравно, ако то нису неке заиманље суме, а поред тога не може се утврдити да је неповља или немаштина разлог крађи.

У покрајини Бранденбургу и дан данас има по крововима и градовима „чуваркуће", пошто се верује, да она брани дом од грома. То је пластаро веровање. Али сматра се као најпоузданије ако се на кући усади крадена чуваркућа. У то дејство крадене чуваркуће верује се у Померну, Сибенбиргену, северној Швајцарској и у Енглеској.

При крају да наведемо још неколико примера, како се под извесним условима крађом неких ствари може отети срећа од суседа. То је веровање у тесној вези са оним, да крадене ствари доносе најваније среће. Кад се то двоје споји, онда се може објаснити онај горњи пример о крађи среће. У Данској се отима срећа суседу ако му се украде прља; ту је, дакле, наражена више негативна страна веровања. У Русији се опет квата риба са краденом прљом; овде се, опет, више користила позитивна страна веровања.

У Егерланду (у Чешкој) има људи, који извесног понедељника или суботе или 1. маја иду своме суседу, неприметно се увуку у његову шталу, украду млека и носе га у своју шталу; само тада трајају зиме својим кравама и вепрују, да су зиме осигурали себи увек добро млеко, а суседу да су учинили да добије слабо млеко.

Надамо се, да ће практичарима корисно послужити ови примери, а ако би се ко заинтересовао да уђе дубље у ово питање, упућујемо га на ниже изложену литературу, из које је црпан овај материјал.

H. v. Wlislocki. „Volksglaube und Volksbrauch der Siebenbürger Sachsen" (Berlin).

Viktor Fossel. „Volksmedizin und medizinischer Aberglaube in Steiermark" (Graz).

H. L. Fischer. „Das Buch vom Aberglauben" (Leipzig).

K. Andrejen. Über den Aberglauben des russischen Volkes" (Archiv für wissenschaftliche Kunde, Berlin).

Dr. G. J. Lammert. „Volksmedizin und medizinischer Aberglaube in Bayern und angrenzenden Bezirken" (Würzburg).

Bernhard Stern. „Medizin, Aberglaube und Geschlechtsleben in der Türkei" (Berlin).

Friedrich L. Krauss. „Volksglaube und religiöser Brauch der Südslaven" (Münster).

Dr. Karl Giannoni. „Geschichte der Stadt Mödling" (Mödling).

Otto Knoop. „Volkssagen, Erzählungen, Aberglauben, Gebräuche und Märchen aus dem östlichen Hinterpommern" (Posen).

U. John. „Deutsche Opfergebräuche bei Ackerbau und Viezucht" (Breslau).

Luka Grjić — Bjelokosić. „Volksglaube und Volksbräuche in der Herzegowina" (Wien).

Dr. Friedrich L. Krauss. Sitte und Brauch der Südslaven" (Wien).

Flachs. Rumänische Hochzeits-und Totengebräuche" (Berlin).

Löwenstimm. Aberglaube und Strafrecht" (Berlin).

Wuthe. „Der deutsche Volksaberglaube der Gegenwart" (Berlin).

H. v. Wlislocki. „Volksglaube und religiöser Brauch der Magyaren" (Münster).

Д. В. Башић

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

1.

Суд општине градачке, актом својим Бр. 1219, пита:

„Суд ово општинска саставио је свој буџет прихода и расхода за ову годину под 10. јануаром ове године.

На како тада није био извршен разрез пореза за 1907 годину, то је као мерило за стопу прираза узета непосредна пореза по расподеру за 1906 годину, и према непосредној порези исте године дошао је прирез за покриће буџетских расхода по 88% од непосредне порезе.

По свршеном разрезу пореза за ову годину стање непосредне порезе знатно се изменило усled извесних ослобођења, тако да је непосредна пореза за ову годину подбацила од прошле године за 220. дин. и према томе прирез према одобреној стопи дошао би 91.50%.

При приступању разреза одобреног прираза суд је наишао на тешкоће јер када би расподељивао прирез по утврђеној стопи 88% онда би мање расподељено но што је одобрено за 193. 60. дин. а да би расподелио ову суму одобрену буџетом морао би прекорачити стопу одобреног прираза 88% што није смео учинити.

Моли се уредништво за што скорије објашњење како да суд у овом случају поступи.

— На ово питање одговарамо:

Ако је суд уверен, да се ова разлика од 193. 60 динара, која би се јавила усled тога, што је стопа прираза одобрена према непосредном порезу из 1906 године, не може покрити из напредним приходима општинским ни уштедом, онда нека одмах врати буџет окружном одбору са објашњењем у чему је стварь, и нека тражи да он стопу прираза попне према непосредном порезу за ову годину на 91. 50.% како би се избегао дефицит и све неизгоди до живот општински, које се неминовно јављају, кад општински суд није у положају да исплати издатке, предвиђене буџетом.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Тихомира С. Јагодића, из Зарожја, који има да одговара за изнесено кажимо дело, тражи начелник среза рачанског. Тихомир је стар 31 годину, средњег раста, сувоњав, жућкастих очију, а на лицу нише саме образе има оожилаа са врло исте: на глави има шајкачу, у одећи је одету, а на погама има опанке. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да Тихомира потраже и пронађеног спроведу поменутом начелнику с позивом на акт Бр. 8059.

Чедомира Ј. Милојевића, из Лапнице, који се због прављења лажног печата и давањем најнеистинитијих података, тражи начелник среза белићког, ради спровода суду. Чедомир је стар 33 године, средњег раста, приснажљат, на једном уху носи мању рањавину, на глави има све са кићанком, у дивљаком је одећу, преко рамена носи трговачку торбу (ранац), и на погама чизме. Познају се све власти да Чедомира најзвалне потраже и пронађеног под јаком стражом спроведу истом начелнику с позивом на Бр. 7993.

Велимира, сина **Митра Кесеровића**, који је 18. тек. м-ца побегао од своје куће, тражи Управа града Београда ради предаје родитељима. Велимир је стар 20 година, средњег раста, прилично развијен, смеђ, грозноватих очију, од одела има: нов џемпер и гиље од сукна, нове чакшире, на глави полутастрашну шубару, а на погама опанке. Пронађеног треба упутити поменутој Управи с позивом на акт Бр. 34213.

Петра, сина **Јефте Томашевића**, из Свиница, који је 12. ов. м-ца отуварао, тражи начелник среза јабланичког ради предаје родитељима. Петар је стар 15 година, средњег стаса, сувоњав, плавих очију, на лицу има шиље; од одела има: тежану пошуђу, јелек од сукна, на глави шајкачу, а на погама опанке и кунове чарапе. Познају се све полицијске и општинске власти да Петра у својим домаћијима потраже и пронађеног упуте поменутом начелнику с позивом на депешу Бр. 1426.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

19. т. м. ухватио је иоспектор Топчидерске Полиције **Павла Јорговића**, бив. осуђеника, по занимању клопотера, родом из Отточца у Аустро-Угарској. Код њега је нађено неколико крадених ствари, а и раније је био осуђиван

за крађу стоке. Сада одговара за сличне опасне крађе код начелника среза: врачарског, космајског и колубарског округа београдског. Како се сумња, да је Павле за четири године, од како је пуштен са осуде, извршио више кажимих дела, но што се до сада зна, то се нарочи његова фотографија и скреће се пажња свима полицијским и општинским властима, а нарочито се моле, ако би што ближе знали о његовим делима, да о томе известе уредништво овога листа или Управу града Београда с позивом на Бр. 34114.

П О Т Е Р Е

Непознати кажимац 16. тек. м-ца у вече око 9 часова, а на другу коју воду за Кандово, извршили су разбојништво над Јованом Пајићем, повратником из Јабуковца, и том су му приликом отели и једног дорогушавог гунја, бело-жуте длаке, а без рогова. Нова се нема, и општинске власти настоју да се они кажимци пронађу, па о резултату известе начелника среза брановачког с позивом на депешу Бр. 6479.

Ђура Јовановић — Ђорђе Марка Мргића, из Барајева, побегао је 16. ов. м-ца из притвора. Ђура — Ђорђе је стар 25 година, средњег раста, смеђ, од одела има: копрен и чакшире од шајца, а на погама опанке. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да Ђуру — Ђорђа кажимале потраже у кругу своје власти и пронађеног под јаком стражом спроведу начелству округа ваљевског с позивом на депешу Бр. 9771.

Никола Јовановић, из Трна, који је осуђивчен да је ноћу између 12. и 13. ов. м-ца извршио убиство над Савом Ристовићем, из Доброг Дола, чим је свршио да га као тражи, побегао је исканало куда. Никола је стар 48 година, малог раста, дебелокаст, сребрастих очију и у опште смеђ. Познају га све полицијске и општинске власти да Николу најзвалне потраже у својим домаћијима и пронађеног под јаком стражом спроведу начелнику среза посавичког с позивом на депешу Бр. 10538.

Непознати крадљивац, 23. тек. м-ца на опасни начин украо је Михајлу Каузману, електротехничару, јелник при чешљи од гардинишком, на коме је био кратак сребрн. позлаћен ланац, са ногу је пошао начела за опала. Сат има само једних казаљки, на коме се налази украдено злопше. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да крадљивца живо траћу и случају пронађења упуте га Управи града Београда с позивом на акт Бр. 34703.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јовановић

БРОЈ 36. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 2. СЕПТЕМБРА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатници у овоме 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединa бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, одликовани су:

Орденом Белог Орла

ЧЕТВРТОГ СТЕПЕНА:

Драгутин Тодорић, инспектор Министарства унутрашњих дела.

Орденом Св. Саве

ПЕТОГ СТЕПЕНА:

Марко Ђурашковић, начелник среза жичког;

Вељко Рамадановић, начелник среза рамског; и

Петар Милићевић, начелник среза пожаревачког.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 27. августа 1907. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволело је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за инспектора друге класе Министарства унутрашњих дела Драгутина Тодорића, инспектора треће класе истог Министарства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 27. августа 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, одликовани су:

Златном Медаљом за грађанске заслуге:

Илија Арнђеловић, полицијски писар среза жичког;

Божидар А. Божић, полицијски писар среза драгачевског;

Светислав Матић, полицијски писар начелства округа пожаревачког;

Стеван Петровић, полицијски писар начелства округа подринског;

Петар Драгомировић, и Богољуб Марковић, полицијски писари среза пожаревачког;

Сребрном медаљом за грађанске заслуге:

Мизован С. Милић, члан суда општине дубочке, среза драгачевског;

Милан Матић, писар општине чачанске у срезу рамском;

Душан Лазић, писар општине Ђурако вачке у срезу рамском; и

Драгутин Ђ. Стојковић, писар општине бискупљанске у срезу рамском.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 27. августа 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу чл. 4. закона о административној подели Краљевине Србије, решено је:

да се села: Ковиздо, Домишевина, Витош, Трећак, Јелење, Радуше, Доња Левач и Боринци, који су у саставу општине блаженачке, у срезу косаничком округа крушевачког, по изјављеној жељи њихових становника, преместе из среза косаничког округа топличког у срез косанички округ крушевачки.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 23. августа 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 10. августа 1907. године № 5075, донето на основу тачке 9. члана 144. Устава, које гласи:

„Да се Стеван Петровић, чиновник сарајевске дуванске банке у Београду, родом из Винковаца у Аустро-Угарској, и поданик аустро-угарски, по молби својој прими у српско поданство, заједно са малолетним братом Иваном и малолетном сестром Одгом, изузетно од § 44. грађанског закона, пошто је поднео уредан отпуст из досадањег поданства.“

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 20. августа 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 17. августа 1907. године бр 5307, донето на основу тачке 9. члана 144. Устава, које гласи:

„Да се Никола Сераѣемовић, учитељ из Шилаковца, родом из Гиљана у Турској и поданик исте државе, по молби својој прими у српско поданство, изузетно од §. 44. грађанског закона.“

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 27. августа 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 21. августа 1907. год. № 5324, донето на основу тачке 9. члана 144. Устава, које гласи:

„Да се Данило Радован, овд., родом из Љуботиња у Црној Гори и тамошња поданин, по молби својој прими у српско поданство, изузетно од §. 44. грађанског закона, заједно са својом женом Драгињом и малолетном кћерком Јосефином, пошто је поднео уредан отпуст из свог досадањег поданства“.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 26. августа 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 10.

августа 1907. године № 5075, донето на основу тачке 9. чл. 144. Устава, које гласи:

да се Манасије Катанић, бакалин из Лесковца, родом из Гњилана у Турској и таковљи поданик, по молби својој прими у српско подавство, изузетно од §. 44. грађанског законика, заједно са својом женом Синђом, пунолетним синовима: Савом и Васом, снахама Вањелицом и Тројанком, малолетним унучима: Драгутином, Милутином, Божидаром и Рељом и малолетном унуком Загорком.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. августа 1907. године у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

ДРУГИ ДЕО

ПОЈЕДИНА ДОКАЗНА СРЕДСТВА.

ГЛАВА ПРВА

УВИЂАЈ.[1])

§ 11.

Појам и историја.

I. Увиђај јесте властито и непосредно, у законској форми предузето, судијско чулно опажање извесних чињеница, које су од важности за решење конкретног кривично-правног спора. Увиђај је, према овоме, једно од најбољих доказних средстава. Јер, у колико се једна чињеница или околност, која је релевантна за један кривично-правни спор и која је предмет доказа, може чулима опазити, — у толико ће судија поуздање бити уверен у истинитост те чињенице, ако је он сам својим чулима опази. И овде, као и код осталих доказних средстава, увек се у крајњој линији до истине долази извођењем закључка: код увиђаја тај закључак судија изводи из онога што је опазио. Али је закључак, који се добива на основу увиђаја, много сигурнији од сваког другог, до кога се долази на основу исказа других лица, јер у овом другом случају судија може много пре бити обманут но у првом, разуме се, под претпоставком, да су његова чула способна за опажање и да је он сам способан за оцењивање. Стога, дакле, што се до закључка овде долази најлакше, најнепосредније и најбоље, — и увиђај јесте најпоузданије доказно средство.

Према дефиницији, у појам увиђаја улази оно:

1. *Чулно опажање.* Самим је сведочко, којим ће се чулом извршити опажање. Стога је израз *увиђај* и негодан и неначан онако исто као и латински *inspectio oculariа* или немачки *Augenschein*, по коме би увиђај имао значити само оно, што се чулом вида опази. Увиђај је, међутим, и све друго што се другим чулима опази, као н. пр. чулом слуха, укуса, мирисања и т. д. Тако н. пр. ако се судија чулом укуса уверава да је једно јело или што друго од хране покварено, то је он учинио увиђај и на основу њега је дошао до истине онако исто, као и судија, који чулом вида посматра један предмет.

2. Чулно опажање судије. И ако у току поступка увиђај могу извршити и други органи, као полицијска и општинска власт, ипак то није увиђај у техничком смислу, јер, као што ће се касније видети, тај увиђај не може сам по себи да послужи као доказ, већ се протоколисано такво увиђаја пре сматра као исправа, која у себи садржи сведоџбе квалификованих сведока. Потребно је, дакле, да судија сам непосредно опази коју чињеницу, па да постоји увиђај у правом смислу.

До опажања важних чињеница судија, опет, може доћи на два начина: или их он може опазити као обичан човек, т. ј. ван вршења својих судијских дужности или их може опазити приликом вршења својих судијских дужности. Настаје сад питање: има ли увиђаја у оба ова случаја? На први погледа изгледа, да треба дати потврдан одговор, т. ј. да судија може приликом суђења узимати у обзир и оно, што је он ван вршења судијске дужности, као обичан човек, видео или чуо. Могло би се рећи, да је главно, да судија стекне уверење о нечему, а на који ће начин и којим средствима до тога доћи, да је то сасвим споредно. Међутим није тако. И ако судија може бити сведок догађаја о којима он као судија има да суди, и. пр. он као приватан човек види или чује на улици штогод, што доцније буде предмет изнашања и суђења пред судом, и ако би му та његова улога, као сведока, можда, могла и помоћи да испуни своју улогу као судија, — ипак му није допуштено, да на себе прими обе те улоге. У овом случају, ако би опажање судије, учињено ван поступка, требало на претресу употребити као доказ, то се никако не може употребити као увиђај, већ једино као сведоџба обичног сведока. Судија не може бити у исто време и сведок и судија; он не може доносити одлуку на основу онога што је сазнао као човек, већ само на основу онога, што је сазнао као судија у току поступка. Јер, ако би другачије било, не би могао ни судија ићи ко други контролисати сведоџбу његову. Свака радња мора се извршити пред судом, да би се могла отворити јавна дискусија, која је једино и најбоље средство за контролу, стога судија и не сме заснивати своју одлуку на ономе, што је сазнао као обичан човек, већ на ономе, што је било предмет претресања у поступку.

Ако се судија у ком случају једновремено нађе и у улози судије и у улози сведока, то, да не би ово у погрешку да своје уверење заснива на опажањима, извршеним ван поступка, најбоље је, да се сам као судија изузме због неслагања тих двеју улога. Ово је исто наредно и законодавац у § 46. крив. пост. који забрањује, да може судити у једном делу судија, који је у истом делу био сведок. Према томе, увиђај је само оно што судија као такав у поступку својим чулима опази. Све оно вреди и за вештачки, кад он врши увиђај.

3. Чулно опажање судије мора бити извршено у законом прописаној форми. Није, дакле, за појам увиђаја довољно само чулно опажање судије у поступку. Јер судија често у току поступка опази својим чулима извесне чињенице, које су од важности, и. пр. слуша рање њиве, посматра и гледа оштећеног и т. д., али поред свега тога та чулна опажања нису увиђај само стога, што нису извршена у форми, коју закон нарочито прописује за увиђај и о којој ће даље бити реч.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

[1]) *Kleinschrod*, Ueber den Beweis durch Augenschein und Kunstverständige; у старом Archiv des Crim. R. V. кн. 3 сп.; *Mittermaier*, Lehre vom Beweise 181 и даље; *Klein*, Lehre über die Erhebung des Thatbestandes... 203 и даље; *Zachariae*, Handbuch... II 214 и даље; *Ralf*, Commentar... I 155 и даље, II 43; и. *Hellgendorff*, Handbuch I 221 и даље; *Glaser*, Handbuch I 654; *Mayer*, Commentar I 408 и даље; *Birkmeyer*, Lehrbuch 518 и даље; *Bonnier*, Traite des preuves I 111 и даље; *Garraud*, Traité d'instr. crim. I 567 и даље; *Л. Е. Владимиров*, Учење објазаних доказательствах 1; *Д. Радовић*, Теорија кривичног поступка; *Н. Сливић*, Теорија судских доказа 122 и даље.

О ОДГОВОРНОСТИ ЗА НАКНАДУ ШТЕТЕ.

(НАСТАВАК)

3. Али често пута неко ће потребна подићи фабрику или остварити неко предузеће, које је такве природе, да причињава штету и узнемиравање суседа и преко оне мере, коју сусед од суседа мора сносити. У таком случају, а с обзиром на интересе целине, мора дотични тражити допуштење од надлежне власти, да такву фабрику или предузеће подигне. Али он то чини на своју опасност т. ј. сву штету, коју рад у фабрици или предузећу трећим лицима наноси, мора власник односно фабрикант сносити.[15] Аустријски правник Унгер овако се изражава односно овог питања: „Ко неко обртничко предузеће оснива, ко неку фабрику подиже, има то да чини на своју опасност а не на опасност околине. Дејство неке концесије састоји се само у томе, што је власнику онлашћен, да предузеће оснује и обавља, *премда* је оно експлуатано везано с увалима у правну сферу суседа. Ако су се такви ували, и ако као *последица правног и дозвољеног обављања*, десиле, онда власник мора за то одговарати и проузроковану штету накнадити. Управна власт не може имати ни вољу ни моћ, да власника онлашћује на материјалне приватно-правне повреде. Онлашћење за неко обртничко предузеће не садржи онлашћење на безаконално наношење штете: концесија није гарантовање наношења штете без одговорности. Довољно је већ и то, што суседи морају трпети обављање фабрике односно предузећа, не могући тражити обустављање рада, већ само накнаду штете од случаја до случаја. Ако им већ није допуштено fein intactam gravare, онда морају бар бити онлашћени ге vulnerata remedium quaerere.“ Завршујући своја интересантна разлагања о овом питању, Штајнбах сасвим умесно вели: „Новије правно разиће стоји управо на становишту, да је вршење неког права условљено испуњењем извесних дужности, како према општинама тако и према целини, а тиме уједно исказује уверење, да је право нераздвојно од дужности. По моме мишљењу, може се у таном схватању гледати само жељени напредак у упоређењу са оним правним гледиштем, које је у погледу безобзирног индивидуализма чак и римско право надмашило.“

Ствар је дакле судијског схватања како ће протумачити наш § 806. грађ. зак., дакле, које ће се за другога штетне радње, извршене с погледом на извесно своје онлашћење, изаи као противправне, дакле на накнаду штете обвезујуће, огласити. Ако је судија приступила мишљењу, да закон треба тумачити онако, како би га сам законодавац тумачио у примени на пред судију изнети конкретни случај, онда ће усвојити горе изнесено гледиште Штајнбахово и Унгерово. У противном случају протумачиће дотични законски пропис тако, да само *непосредни* напади на туђу правну сферу обвезују на накнаду штете, а не и посредни.[16] У оваком случају дошлило би до врло великих сукоба између суседа све дотле, док се законодавним путем не би установило правило немачког законодавца, чије увођење и аустријске правнице траже, а које у § 266. гласи: „Вршење права није допуштено, ако има само циљ, да другоме штету наноси.“[17]

(наставиће се)

Д-р Драг. Аранђеловић

---

[15] У теорији приватног права много се у последње доба писало о тумачењу закона. У главноме постоје два мишљења: Једни признају строго на тадашњу, да при тумачењу закона треба изнаћи само законодавчеву, коју је он при доношењу извесног законског прописа имао у времену, када је закон донесен. Они веле: законодавац је, с обзиром на садашње прилике, ако на нашим, изнесен у законском пропису, регулисати извесне правне односе. Немогућ је он водећи рачуна, законима прошло, потпуно, није за нас толико, али без обзира на то он ће исто на нас примењивати у смислу, који му је законодавац једном већ дао. Дужност је законодавце наиме, да с променљивим приликама води рачуна и да према њима доноси нове законе. На против, други признавши сматрају, да је законски пропис нешто, што је одвојено од воље законодавца у времену, кад је законски пропис донешен. При тумачењу законског прописа треба имати на уму: како би сам законодавац протумачио своје наређење, кад би га на конкретни случај њиме примењивао. Законски пропис за то, да у свакој правној регулиши извесне правне односе, за то је дужност судије, да тумачењем прилагођава законе конкретним приликама у другоме. Ово теорија зове се и законик, доцнењем у њ сами другим значењем односима, примењен и много година на сва њима промењене односе. Овако схватање брже се и тим разилази, што нам је тако лако стећи у времену, у коме се природни односи и морални назори тако брзо мењају, мењате и закон, који више за ове односе не подноси. И кад се зна да је правилност основа сваком законском пропису, онда се судија не тренн ни о вољу законодавчеву кад закон с обзиром на правилност тумачи онако, како би га и сам законодавац протумачио.

[16] На овом пропису почивају грађанске законика и овом у § 826. који гласи: „Ко другоме намерно нанесе штету постумком, који је противан благонрављу, одговоран је томе за накнаду штете“) новачке судије у могућности су, да једну на кривице права, која су неразлучиво повезана законском прописа признати. Руководиће је између при томе: никоме није допуштено да своје право без икакво обзира на своје ближње врши. Ко живи у другоме и ауче користи од тога живљења, мора узимати обзир поступке на своме своје, већ нетпиц, на своју корист, али с обзиром и на другоме у коме живи. Социјални дух, који ово наше правично кретање као данашта тако и приватног права, и који је једно од најзначајнијих обележја модерне државе, изазва се и у свим просвећених новачких законодавних. С овога гледишта сваки је умесно не допустити никоме да своје право, а зло му је признати, врши искључиво у намери за другоме шкоде или да тих врши без икаквог обзира на интересе целине. Јер тимо се ненавидна пажност према своји ближњима, антисоцијални дух, против кога се мора модерно законодавство борити. Ко овако из накостре ће да своме суседу доказа светлости и чистога ваздуха спречио, на своме земљишту њиме грађевине, тај врши безобзирно своје право, а не новачком законику може бити осуђен на накнаду штете (повратак у пређашње стање). Народно да ово које могућно по нашем законику. Нема своре ни теорија, изложена у овим двама прописима новачког законика, претпостављена нашим културним стубаи ради заједнице, хоризонте, које чланови њиме со њима огрнуле у најгрубљем егоизму, већ у њоју у нежно хомогенији, свесно и несвесно, алтруистичке мисли и осећаји. Сем тога, пажења примена тих законских прописа претпоставља и добри умишљени судијски стилеси, који, сместа своје овога улоге, не подлеже партијски, родачким и другим утицајима. Јер спомињути прописи законски јесу мож са ова оснива. У рукама непристрасних, незаинтересованих и пажљивих судија они су кобно оружје, да со огорчи и безобзирно правно права суседа у граници, које ће омогућити сваки члановима другима заједничко живљење. У рукама судија пак, заражених партикуларизмом, калкулиран кривцем, незнањи родачким и другим интересима, ти су законски прописи опасност по сигурност грађана у вршењу својих права. Интересантно је споменути, да су нобила француских и холандских да прогнавши њих теорија помоћног законодавца. И одиста: у немачка, као што су Италија и Француска, где је народ огорчен и бурно темпераментна и где доминира дух није тако дубоко пропри у свест народну, нити обухо народне политичаре, вољно је питање да ли би ова теорија била корисна по друштво.

С КОНГРЕСА ЗА ЗАШТИТУ ДЕЦЕ.

(наставак)

Казнени закон за малолетнике

О овоме питању говорили су скоро први правници и људи који су стварно дубоко проучавали. Главни је референат био др. Герчер, председник врховнога земаљског суда у Трсту. Он је најпре констатовао како је у погледу законодавства за малолетнике Аустрија изостала иза других напредних земаља. За тим је говорио о границама малолетства за осуде. Он предлаже 16-ту годину, пошто се двогодишњи развија у већине деце између 14-те и 16-те године. Он сматра казњавање деце до 16-те године као после некорисно, јер деца у тим годинама нису свесна казне. На и после 16-те до 20-те године казне треба опрезно изрицати. Код малолетних не сме судија да суди само дело по себи какво је. Овде треба цењити и прилике у којима је дело учињено, субјективно стање малога криваца, његов живот, његово васпитање и средину у којој је он израстао. Тек према свему томе има се изрећи казна, јер ако се малолетни једном отрца у казнени завод, помоћи ће га робијашима, он је, обично, за сва времена пропао.

У Америци донели су на число да кривице малолетника испитају, да спрате сва сазнања и оцене све прилике под којима је кривица учињена, па не доносе пресуду, него пусте малолетника под пробацијом, да ће му се казна опростити, ако се поправи; али ако поново згреши биће за обе кривице тада строго кажњен. Г. Герчер помиње ју те као новину о којој треба мислити.

Врађајући се на годишњем броју тражи да се под кривицу од 16 до 20-те године процењују све прилике, васпитање, друштво, искушења и воља, па тек после свега тога да суд решава: хоће ли се кривац казнити или ће се упутити на васпитање у завод за поправку. Овде у заводу може се кривац задржати до 24-те године.

У казненоме законику за малолетнике да се забрани ова казне: сирт, доживотна робија, полицијски надзор и друге понижавајуће казне. Условно отпуштање с робије и условна осуда имају се применити на малолетнике.

Малолетник може се осудити највише на 8 година затвора. Преко тог времена никако. Ту ако се раније поправи, има се његово име избрисати из књиге осуђеника.

Да би судије биле спремне за овакве пресуде, треба им још у школи на универзитету дати прилике да проучавају он ње страну. Међу осталим захтева се да Психо — Патологија буде обавезан предмет за правнике и да се из њега мора полагати испит.

Професор Дефлер је говорио за границу између 14 и 18 година, с тим да се малолетнику поправка сматра као и да није био кажњен.

Један је др. Офнер заступао 21-ну годину. Он је своје мишљење основао на томе што грађански законик за пунолетство и по кривицама грађанског законика траже 21 годину. За што кривични закон да чини изузетак?

Проф. Пик из Прага заступао је такође ново гледиште, на име да се у кривичноме законику за малолетнике не говори ништа о годинама. Да се то остави процени суда. Они суде пека и цењо да ли и како треба кривца осудити. Ово је мишљење остало усамљено.

Интересантна је напомена г. Марковића из Прага, директора једног казненог завода. *„Што мање класе, а што више наставника васпитавања.“*

Најзад је још др. Сајлер из Беча поменуо, да малолетнике не треба казнити за ове испупе: велеиздају, увреду величанства, сексуалне кривице у ванредне добу, јер ово су кривице које малолетници не схватају. Кривице су по закону тешке, али то деца не знају. Он још помиње велику корист коју је учинило у овоме погледу друштво за заштиту напуштене деце у Бечу. Оно је из бечке полиције и из судова узимало на поправку децу, која су осуђивана. Место да их полиција или суд шаљу у затвор, они су их давали друштву за напуштену децу. Тамо су она примљена и уведена у школе и радионице. Овај поступак показао је одличне резултате.[1])

С овим је завршен посао у секцији око казненога закона.

Друга општа седница конгреса

Трећега дана, у среду 7. марта председник г. др. Бернрајтер отворио је другу седницу у сали универзитета у $2^1/_2$ сахата по подне.

У овој седници су реферисали реферати који су у секцијама урађени. Реферисали су саслушани, али о њима није гласано. За нас је то било ново. Кад сам се распитао зашто се не гласа, одговорено ми је, да су то све чисто стручна и научна питања о којима може да решавају научари и то сваки по своме убеђењу и мишљењу, али никаква скупштина. Са свим исправно. Зар оно што је др. Рајхер пуних 27 година тешким трудом и дубоком студијом изнео у науци, да се сад издгласа у једној скупштини од 1800 душа. „И замислите“, рече ми један професор универзитета, „да нешто гласају, па да за тезе г. д-ра Рајхера буде 800, а против 900 гласова, и тада има председник да објави, да је мишљење о старалачком васпитању, д-ра Рајхера конгрес одбацио. Та то би била брука.“

С друге седнице конгреса послат је пред топао телеграм Цару, а прочитан је и телеграм што га је конгресу послао председник бечке општине др. Лугер из Доврана.

Пошто су прочитани реферати, стављен је на дневни ред предлог министарског саветника г-дра Шауера, који предлаже, да се припреми комитет одласа за пернанентан-сталан и да се у целој земљи образују одбори који ће радити у циљу конгреса. Корист од овога очигледна је, јер ће ти одбори одржавати у животу идеје које је овај конгрес проклемовао, а они ће спремати земљиште за други конгрес. На то су изасланици из Прага, Брна и Салзбурга изјавили да су се њихови комитети већ конституисали као сталии и да они желе да се и бечки одбор као сталии прогласи.

Овај је предлог једногласно примљен.

За тим је председник дао реч председнику друштва за васпитање сиротиње и напуштене деце из Београда. На што се осу громно живео. Ја сам за тим поздравио конгрес овим речима:

„Високоучевање Господе и Господо.

Најпре нас молим за извињење ако не би мој изговор у језику бно са сваи тачан, јер овде не говорим мојим матерњим језиком.

За тим сам дубоко захвалан нашем високопоштеном председнику, који ми је не само одобрио да с овога места беседим, но ме је на то нарочито бодрио.

Допустите ми сад неколико речи о самој ствари.

Заштита деце, васпитање деце, брига за децу, све су то питања, која су интересовала највеће умове целога света, али која су још до данашњега дана остала нерешена. Доказ да стојимо још данас пред великим и тешким нерешеним проблемом.

Срећом то су све питања и прилике, које нису искључна својина једне нације или једне државе. Она, иду далеко преко свију политичких и географских граница. Ја о њима говорим као о питањима и приликама космополитичним.

Такви погледи на ове ствари довели су ме из нашега лепога Београда овамо.

Могу се Србија и Аустрија у политици и не слагати, али питања о заштити и васпитању деце не могу тиме ни у колико бити додирнута. Овде сви служимо само једној идеји, овој идеји која је вољна да помогне оним малишанима којима је обређено царство небеско на земљи. Тим малишанима, на биле они Срби, Аустријанци, Французи, Немци, жртвујемо све наше снаге, за њих смо пуна три дана с прегорењем радили. На овога двогодишњега рада, из нашега тродневнога рада који сам ја с дивљењем пратио, понећу собом нуђи користи и за мале напуштене и бедне сиричиће.

Свакојако моја мала, као самостална Краљевина још млада отаџбина, нема ни приближно такве нужде у овом правцу, јер у целој земљи биће свега око 800 деце, које би требала помоћи, као што се овде захтева.

Ми имамо у Србији већ по неке установе које благотворно утичу у овом правцу.

[1]) У марту 1904. године Управа друштва за потпомагање и васпитање сиротиње и напуштене деце по одобрењу министра просвете и црквених послова почела је удомаћивати сиромашну напуштену београдску осуђене малолетнике, који су били осуђени због скитње или крађе. Она је учила у течају 1904. године 24 таква детета у Дому Сиротиње Деце. Од тога броја 7 је утекло, а 31 још се налази у Дому Сиротиње меће и само уче занат. Међу тим лепом има данас одличне и честите деце. Резултати су и овде потпуно задовољавајући. Биће прак, ако се због материјалне оскудице овај посао напусти.

Ја мислим на Дом Сиротне Деце, заштитни завод за сирочад, напуштену и морално посрнуву децу, у коме има места за 200 питомаца. Он је постао пре 27 година приватном иницијативом и сада располаже доста великом главницом.

Као што видите ми смо и тамо радили. Али како је то све мало и незнатно према томе што је овде урађено, ја сам у последња три дана с дивљењем пратио шта је све само на конгресу урађено. Имао сам још и даље. Благодарећи љубазности с којим су ме свуда овде примили, ја сам у ваљим заводима за заштиту деце и за напуштене напуштене деце, видео много зених и корисних установа, које се могу и у нас применити.

По некада се овде ради нешто друкчије у овом правцу него у нас. Принципи нашега завода за васпитање почивају на основама што је могуће слободнога развитка, то да из наших сиротана створимо слободне људе и способне раднике. Начело самостаног рада и уздања у своју снагу (Leibshilfe) прати се до крајних ситница. Благодарећи тим принципима могли су се наши дечаци протурити кроз свет од Београда до Сан-Франциска и сваки су ме само зарађивали насушни хлеб, но су у радничком свету заузда лепе положаје заузимали.

И све то скрпавали смо тамо без икаква нарочита закона или законскога прописа. Од снега тога у нас ништа нема. То су тамошње прилике до сада подносиле.

Али за даљи рад у овом правцу требаће и нама нарочити закон о стараалачкоме васпитању (Fürsorgeerziehung). С тога сам с особитим интересом слушао сјајне беседе, које су држане овде о новом законодавству за сиротну и напуштену децу у опште.

(свршиће се)

хаопштио

Д-р Ник. Ј. Петровић

УПУТ ЗА ПОЛИЦИЈСКЕ И ОПШТИНСКЕ ВЛАСТИ

приредио **Ђур. Ј. Ђорђевић**
окружни начелник.

(НАСТАВАК)

Као што се из цитираних текстова види, г. Ђорђевић је просто преписивао г. Аламиња, па је тако и сам упао у једну погрешку, коју је случајно учинио и г. Аламиић, у оцени првога става § 13-ог.

Г. Ђорђевић је ита више отишао и даље, јер док је г. Аламиић рекао за први став да је без вредности, он је нарочно рекао да „не важи".

Међутим, не стоји ни једно ни друго.

Први став § 13. полиц. уредбе не одређује надлежност окружних начелника, него је он прописао поступак, како ће сва извађати истурна дела, и наредио да то мора бити „с двојицом од чланова свога начелништва".

У овом погледу овај § није измењен ни за једну јоту, и ако се у § 4. помињу окружне власти, а не окружни начелници.

Други став овога §-а одиста је замењен, односно укинут последњим ставом § 23. закона о уређењу округа и срезова.

Истичући ову погрешку у оцени става први § 13. полиц. уредбе, ред би био, да се сада кратимо поређењу текстова под појединих §§-а.

Али како би то заузимало простор листа на штету других написа, ми се морамо задовољати тиме, да на крају изнесемо још неколико примера, а сада да продужимо даље разгледање овога одељка.

Код § 30. полиц. уредбе г. Ђорђевић је стварно ову примедбу: „§ 30. не важи".

Зашто не важи, г. Ђорђевић ништа не вели. Он овде изгледа није хтео да усвоји мишљење г. Аламиића, који вели: „Према данашњем уставу и закону о чиновницима грађанског реда, чиновници су у погледу одговорности по приватним тужбама изједначени са обичним грађанима".

Међутим ми налазимо да и г. Аламиић и г. Ђорђевић греше, кад занемарују ову законску одредбу.

Грешке због тога, што она регулисава надлежност власти за извађај специјално оних кривица, учињених од стране поменутих органа, о којима говори III част. крив. закона, а казне се по званичној дужности, а не и оних, које се казне било по закону о чиновницима грађанског реда било као преступи и злочини по казненом законику.

Да наведемо примере.

Општински суд одредио је среског писара, капетана или окружног начелника да суђењу, било лично било отсупом, у вароди каквога посла, који се по чл. 20. под. б. и чл. 33. т. 5. и чл. 86. т. 9. зак. о општинама, врши сингом и средствима грађана једне општине.

Ни писар, ни капетан ни окружни начелник не извршс овај налог општинског суда, те тако наступи случај § 327. т. 3. кривичног закона.

Настаје сада питање: може ли и сме ли општински суд узети ова лица на одговор за неизвршење његових наредаба?

Даље: наступи који од случајева из § 329, 330, 335 т. 3, 4 и 5. и т. д. и опет настаје питање: може ли капетана и окр. начелника узети на одговор и казнити за ове истуне општински суд?

Ми одговарамо са не.

Ето за такве случајеве постоји § 30. Полицијске Уредбе и регулисава надлежност власти, јер се њиме хтео да одржи углед власти и да млађи не суди старијем.

За потврду онога нашега гледишта, ми ћемо изнети један случај из нашега правосуђа, изазван поводом повреде § 30. полиц. уредбе, од стране једнога општинског суда.

На име: суд општине хозничке узео је на одговор за неку иступну кривицу и казнио окружнога начелника, пасалвујући своје право на § 4. Полиц. Уредбе.

Начелник окружни, назашевши да је општински суд овим прекорачењем своје власти повредио § 30. исте уредбе, повеле кривичну истрагу против оних, који су суделовали у суђењу и отпужи их Прекостепеном Суду.

Прекостепени суд нашао је, да је општински суд прекорачио права своје надлежности и повредио наређења § 30. Полицијске Уредбе, те је уништио ову радњу општинског суда, а чланове општинске ослободио одговорности само но томе основу, што су они, удавши у оцену надлежности општинског суда, погрешно схватили своје право, јакле није било намере за каквим делом.

Овакна одлука одобрена је и од стране виших судова.

Као што се види, наређења установа из чл. 28. нити су допирвала случај о коме говори § 30. Полиц. Уредбе, нити имају какве везе са њим, те га, по томе, нису могла ни укинути.[1]

Колико, пак, сам овај параграф правилно и до ситница регулисава ову надлежност, то би морало бити предмет другога расправљања и оцене.

За § 39. Полиц. Уредбе, г. Ђорђевић такође вели да не важи, јер је, вели заменен §-ом 39. кр. закона.

Ово међутим, не стоји, јер овај § 39. нити одређује величину казне, нити што друго, него у вези са § 38. Полиц. Уредбе упућује власти да ову у границама закона примењују блажије или строжије, према олакшавајућим или отежавајућим околностима.

Са оним задатком, овај § нити је у сукобу са § 39. и 40. кр. закона, нити са § 323, који предвиђа случај стицаја.

Код § 49. Полицијске Уредбе г. Ђорђевић вели: „В. § 315. 316. 317. и 318. казненог законика којим се замењује овај § 49. поштo су они доцније поређа."

Ако би неко сада неровао, да је све онако тачно, како г. Ђорђевић вели, онда би овај § одиста био непотребан у Полицијској Уредби.

Међутим, он нити је укинут нити иначе анулиран, него се чак разложно могао истаћи питање: да ли моменути §§ из казненог закона, које г. Ђорђевић ређа, важе у свој потпуности својој, после измене овога § 49. која је учињена законом од 17. јануара 1904. године.

Паметно или не, али је законодавац мењајући овај § у 1904. години отворено казао, да он не сматра ову законску одредбу за укинуту, и она нема важности само у ономе своме делу, којим регулисава како ће се телесна казна заменити другом, јер је телесна казна укинута, а у свему осталом важи.

У осталом, ми радо признајемо, да би г. Ђорђевић био без ових погрешака, да је наше законодавство биле на своме месту, па нарочно одређивало: које одредбе из једнога закона ништа доношењем других закона. Али код нас се то ретко радило, него се онако генерално напоменуло, да неће важити они закони, који су у противности са доцније донесеним, па да извесне одредбе из раније нису уништене у целини него делимично.

[1] Уредништво не зна зашто ово опширно г. Калајчићево, као још неко местом и г. Николајево изјаве у оцени г. Ђорђевићеве књиге. Своје мишљење о свему овоме уредништво ће изнети под г. Калајчић завршн ову своју оцену.

Све је то направило такву пометњу у нашем законодавству, да се сада скоро не зна: који закони важе, а који не.

Завршујући са текстом Полицијске Уредбе, г. Борђевић прелази на кривична дела по специјалним законима, помињући, наравно, ону разлику своју грешку, како је Полицијска Уредба поступак за извиђање и суђење кривичних дела по свима специјалним законима.

(наставиће се)

Димитрије С. Назарић.

ШПАНСКЕ ВАРАЛИЦЕ

ПОМОЋУ СОКРОВИШТА

од **R. A. Reiss-a,**

професора полицајн на универзитету у Лозани.

Међу многобројним поступцима, које злочинци употребљују да би опљачкали публику, преваре помоћу сокровишта (à l'espagnole) несумњиво су најинтересантније, и то са више разних гледишта. Тако, про свега, варалице ове врсте налазе још и данас масу жртава у целом свету, и ако новине скоро свакодневно публикују њихове преваре, и том приликом упозоравају публику да их се чува. Но мање је интересантна њихова организација, која представља права интернационална удружења злочинаца, као и начин њиховог рада, увек једни исти, засновани на глупости, лакомости, а често пута и на непоштењу жртве. Зато што је сумњама ових превара у сокровишту, које се жртви открина по неплати незнатних трошкова, оне су и назване *преваре помоћу сокровишта*, а како се обично започињу и изршују у Шпанији, то их још називају и преваре а l'espagnole.

И ако су преваре помоћу сокровишта врло честе, ипак се врло ретко дешава да неко од њихових извршилаца буде осуђен. Ово с тога, што би жртве, обично странци, губиле и време и новац, подижући тужбе противу варалица из Барселоне и Севиље, а над би ово и учинили, рђаво организована шпанска полиција не би била у стању да пронађе праве кривце, који иису толико глупи, да се јављају са својим именом и домицилом. Остаје једино, да се ове варалице, помоћу веште кореспонденције, домаће у државу опљачканог и предалу месним судовима, што је прилично времена учинио један наш сугрђанин. Захваљујући њему, две варалице ове врсте изведене су пред наш суд. Њиховом претресу присуствовали смо и ми у улози вештака, и том приликом прикупили огромни материјал о раду и организацији њиховог удружења. Материјал овај није без интереса ни за криминологију у опште, ни за практичну позицију напосе, те стога га, по одобрењу суда, и предајемо јавности. У њему има и важних документата, који до сада нису публиковани, те ће у толико бити интересантнији са криминалисте.

* * *

Преваре помоћу сокровишта нису тако поне стварн као већина данашњих превара. Клица њихова налази се још пређем XVIII века међу притвореницима у Бисетри. Говорећи о овим притвореницима и њиховим обичајима у 1797. год. познати *Видок* у својим *Мемоарима* (Paris, 1828.) вели ово:

„С друге стране, разуданост притворника и покварености чиновника више се толико далеко, да су се у затвору јавно удешавале преваре, које су се извршивале на пољу, зан затвора. Помињем само једну од ових операција, јер она најбоље показује лаковерност глупака и дрскост притворника. Пошто су се претходно снабдели атрсама богатих личности из провинција од поводљивших притворника, они отпочеше писати тако звана *јерусалимска писма* (argo) која, у главноме, беху оне садржине:

„Господине,

Ви ћете, без сумње, бити изненађени над примите ово писмо од једног непознатог, који вас моли за услугу, али ме жалосни положај, у коме се налазим, приморава да се обратим за помоћ часним људима, да не би сасвим пропао. Слушајући о ваша много доброг, ја се ни најмање не устручавам да вам поверим моју ствар. Као личан службеник марсиља..... емигрирао сам с њим заједно. Да не бисмо побудили сумњу, путовали смо пешице. Ја сам носио багаж, у коме се налазила и једна кесета са 16,000 динара у злату и дијамантима пок. маршезе. Требало је још мало, па да се придружимо војсци, али одједнкуд сознаше за нас, и послаше једно одељење добровољаца да нас гоне. Видећи их где нам се све више приближују, господин маркиз ми нареди да бацим кесету у једну обližњу, дубоку бару, да касније присутно, на случај да будемо ухваћени, не би изгубио. Намеравао сам, да се идуће ноћи вратим на ово место и извадим кесету из баре, али нас је потера тако ревносно гонила, да смо морали мислити само на бегство. У иностранству је г. маркиз примио неку малу повчану потпору од принца... али како је она убрзо утрошена, он ме позва да извадим кесету из баре. Био сам у толико сигурнији да ћу је наћи, што смо ја и маркиз одмах сутрадан по бацању касете били направљени по сељаку који околине, у којој се бара налазила. Вратих се у Француску и досад, без икакових неприлика, до сеља.... које је до места у коме се налазила бара са кесетом. Ви познајете врло добро ово село, пошто је оно удаљено снега три до четири миље од ваше резиденције. Док сам ја премишљао како ћу најбоље искунити моју мисију, задеси ме велика несрећа. Гостионичар, код кога сам био одсео, опасан јакобинац и купац народних добара, опази моју забуну једном приликом кад ме је понудио да пијем за срећу републике, ухвати ме као сумњивог. Како при себи нисам имао никаквих исправа, а при том сам, по несрећи, налачио на једну индивилу-у, окривљену због напада на дилижанса, то ме почеше злати на затвора у Бисетр, у чијој се болници налазим од пре два месеца.

У овом очајном положају, а сећајући се да сам о вама слушао од једног сродника мога господара, који има имања у вашем кантону, ја вас молим, да ми одговорите: хоћете ли ми учинити услугу да извадите касету о којој је реч, и за ми дате један део новца, који се у њој налази. На овај начин ја бих могао подмирити више најнужније потребе и платити мога бранноца, који ми диктира ово писмо и уверава ме, да се са неколико новчана могу ослободити.

Примите, господине[3], и т. д.

Од стотину ових писама, на двадесет увек долажаху одговори. Провинцијалци, који обично беху пристапице старог реда, њеним одговараху да пристају на предлог. Одмах после ових одгонора долазило је другог писмо тобожње личног службеника, у коме извештаваше новог *пријатеља*, да је у болници заложио, са скромну суму, свој кусер, у чијој се тајној прегради налази план околине у којој се налазила бара са касетом. После овог другог писма новац је падао као плева: било их је, који су примали по 1200—1500 динара. Поједини провинцијалци, хотеће да се покажу и сувише паметни, долажали су лично у Бисетр, где су добијали план који их је водио кроз мистериозне шуме које су, као у средњевековним романима, увек бежале испред њих. И сами варошани нису остали поштеђени; познат је случај са трговцем чоје из улице „Prosvaires,“ који је срушио један свод испод моста „Pont - Neuf“, верујући да ће под њим наћи дијаманте вредне 800 000 ливр.

(наставиће се)

Archives d'Anthropologie criminelle, № 144—146, 1907. год.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

1.

На питање општине бинсвачке актом Бр. 731, одговара се, да она треба да купи општински прирез но одобреној стопи у буџету, без обзира на то, што би тада позиција општинског приреза била већа за 15'59 дин. него што је буџетом одобрено, а што долази отуда, што је непосредни порез за ову годину утеран, па да тај виших покаже и у рачунима, износећи од куда он долази.

II

Суд општине драчићске, актом својим Бр. 2252, пита:

„По § 15 и 16. Полиц. Уредбе, пресуде и решења општинских судова, донесена по иступним делима, разматра и решава пројстешни суд.

Наслањујући се на ово наређење, суд је послао пројстешном суду све жалбе, изјављене на његове пресуде и решења, али је дежурни судија вратио све то натраг, јер, вели, он није надлежан по § 511. грађ. суд. поступка за ове послове ради, пошто је био судски одмор.

Акт судије завршава се речима: „*то се враћају нерасмотрена акта на даљи законо рад.*“

Суд не зна за други закони рад, него да ће оно врати првостепеном суду и тако ће и уради, али моли да му се и овим путем каже, да ли је овакав рад судије правилан или не?"

На ово питање одговарамо:

Ако је дежурни судија пазано, да не није надлежан за разматрање оних предмета и решења, него суд, он је требао задржати сне те акте у суду и чекати на почетак судског рада, па предати полицијуму на решење, а не да прања акта „за законе" рад и прави забуну, као другога законог рада не може бити.

III.

Суд општине плативачке, актом својим од 3. априла ове год. Бр. 751. пита:

„§ 14. грађ. суд. поступка гласи: „тужитељ који је тражио забрану или заповијед дужника, дужан је за 3 дана, од кад му је тражење уважено, затражити тужбу".

Ако то не учини и т. д."

По § 386. овај се рок неће на 15 дана.

Како између ова два законска прописа има разлике у подношењу тужбе и роковима, то се моли уредништво за обавештење: по коме ће се, од ова два законска прописа поступити код општинских судова при примању тужаба за правдање стављених забрана"?

— На ово питање одговарамо:

За правдање забрана код општинских судова важи наређење из § 14. грађ. суд. поступка, као што се види и из самога наслова главе прве.

§ 386. говори о поступању код првостепених судова.

IV.

Суд општине доњо-матејевачке, актом својим од 6. априла ове године Бр. 625. пита:

„1. Многи општински судови за овај претходници овога), вршили су пренос права сопствености непокретних имања по тапијама у вредности до 100 динара, и издавали купцима тапије, проглашавајући их за сопственике имања.

За овај рад наплаћивали су таксу од 3 динара у корист општинске касе.

Моли се уредништво за обавештење:

Да ли су општински судови надлежни да врше пренос до 100 динара, и да ли тапије, које су они издали, вреде кад нису потврђене првостепеним судом;

Вреде ли парочито онда, кад су потврдили тапију и за оно имање, које се по § 471. грађ. суд. пост. не може отуђити, и да ли има какве одговорности до чланика, који су тапију потврдили?"

— На ово питање одговарамо:

Тапије, непотврђене првостепеним судом, немају ону правну важност, коју тапијама даје Високочасне решење од 13. јула 1850 г. Вл. 1197.

Докле се између купца и продавца могу ући као доказ о постојању уговора о продаји и куповини, дотле према трећем немају никакве вредности.

У случајевима § 471. оне немају никакве вредности ни за купца.

Чланици, који потпаде тапију не могу одговарати, јер су они дужни да је потврде, а хоће ли купац пристати само на потврду општ. суда, то је његова ствар.

Она напомена у потврди, да се купац упозна у господарство, безначајна је.

У случајевима кад продавац нема довољно имања, а суд тврди пренос по уговору, онда су чланици одговорни.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Хајдучија у округу пожаревачком. — Крајем априла месеца текуће године, код утицајем алкохола, одметнули су се од власти Сима Перић, бив. осуђеник, из Сирачкова и Драгутин Јовановић, некадашњи шпедитер, из Курјача, у срезу рамском, и почели су вршити разне разбојништва. То је дало повода, да их начелство округа пожаревачког, објавом својом од 11. априла. г. Бр. 7450 позове да се у року од 20 дана преваде најближој полицијској или општинској власти. Кад је пак, власт тачно дознала где су хајдуци, полицијски органи, сви без разлике, умели су се заложити, те су и успели, да се хајдуци ухвате и саучесници њихови похватају.

Сима Перић, бив. осуђеник, из Сирачкова

Драгутин Јовановић, некадашњи шпедитер, из Курјача

Да би рад власти био успешнији и да би

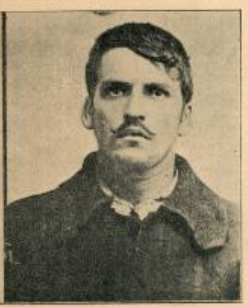

судској власти, а кад то њој учинили, начелство их је решењем својим од 6 јуна т. г. Бр. 9250 огласило одметнутим.

Од тога времена, па све до 15. августа т. г. се што пре успело у хватању хајдука, министар унутрашњих дела решењем својим од 13. августа т. г., одредио је инспектора г. Драгутина Тодоровића, да у њих његово из-

ходе потребни упутства и наредбе полицијским и општинским властима ради хватања хајдука у округу пожаревачком.

Већ 14. августа т. Тодорић је био у среду Мајаловцу, које је центар среза рамског, у коме су се хајдуци најчешће бавили. Радовао Богић, бив. потпапин општине кумашке достатно је начелнику среза рамског, да је један Миливоје Јанковић отишао у Пожаревац, по своју пријави да њим хајдучким муницију и остале потребе, то се услед тога начелник среза рамског са потером пашао у среду Кумашки, и инспектор г. Тодорић отиде тамо и предузме руковање радом, који је прошао успехом. Похватани су: Миливој Јанковић, Ђура Стаменковић, бив. робијаши, и Миленко Стојадиновић, из Кумана. — лица, која су учествовала у разбојништвима, која су хајдуци Сава Перић и Драгутин Јовановић извршили у Осипаонци, Сарасорцима и Крњеву, и која су се борила са потерама код Александровца у срезу пожаревачком, и код Триброда у срезу рамском.

Приликом су и то, да је у њима, сем хајдука Саве и Драгутина, учествовао у хајдучији и Славко Перић, брат хајдука Саве.

Потрагом је утврђено, да су хајдуци завели тога дана и раније биги у Милиновској њиви — све до доласка потере, и да су их о томе кољски известили председник општине кумашке Михаило Мишић и одборник Пашић Марковић, те су тако непознати могли утећи у густи шрак.

Разуме се, да су још исте ноћи похапшени и ти „крсташ" општински представници зарадни са јоне земни затишима из Мајановца.

У зору 15. августа дошао је г. Благоје Јевтић, учитељ сираконачки, из г. Тодорићу, инспектору, и известио га, да су хајдуци, бежећи од потере, у зору дошли у виноград Љубомира Богдановића, земљорадника из Сираконаче, и то, да је Љубомир истога часа о томе известио г. Јевтића и умолио га да о томе извести потеру. Виноград Љубомиров је на једном крају, те је тако непознати терен, да их потера не примети, а Љубомир, који је и раније примао хајдуке у своме винограду и кући, обећа г. Тодорићу, пре но г. Јевтића, да ће хајдуке одвојити на друго место и прокљати их да их нађе убије. Љубомир је, пре но г. Јевтића, приспе у своју кућу, и тада је добио и тражена муницију, по пад условом, да потера буде у ближини његове куће, јако би их он лакше убио, у случају да Љубомир у томе не успе.

Потера је у пуни сумрак била распоређена, и у 9 сати увече, на уговорено место, код сеоског гробља, дошао је учитељ г. Јевтић и известио г. Тодорића, да је прошла стража и тројица хајдука, пошто је хајдук Сава пре окупио чобру и услед њене горчине постижао у трошење. Потрага је и оружје на Љубомира, али је нити њега нагледала распу, објашњавши, јако је случајно заборавила да изиђи жуч из новошке; да би разуверила хајдуке, одмах је проспла чобру и показала их кувалин и печеним хлебом, те се тако умире хајдуци и по четири легну да спавају.

Тада су упућени побеглн из куће, пеш је потера опколи са свих страна и одмах је почела пљачкашка нападати. Кад је избачено 300 до 400 метака, позвани су Сава и Драгутин да се предају, но они одговорише пљачкама. За тим је продужено пуцњаве и после два сата позвани су поново да се предају и избацили су из куће три пушке; но кад су ови затворење и остале три пушке (јер се знало да имају под себе још шест пушака); то ипак хтели учинити, већ су настављали пуцњаве. У то време убијени су хајдуци Сава и Драгутин; њих је мртве показао брат Савин — Славко, и тада се, рашло, предао потера.

На тај је начин учињен крај хајдучија у округу пожаревачком, захваљујући г. Благоју Јевтићу, учитељу, и полицијским органима, а њиху њима на крају месту г. Драгутину Тодорићу, инспектору Министарства унутр. дела.

Уредништво износи потпуније хајдучких изучесника: **Славе Перића**, из Сиракоча, **Милинојл Јанковића, Ђуре Станковића и Миленка Стојадиновића**, из Кумана, и препоручује свима полицијским и општинским властима, а нарочито моли, ако би што знала о ранијим делима оних разбојника, да о томе извести начелника округа пожаревачког или Министарство унутрашњих дела с позивом на Шбр. 15081.

Сазнајући скученијим одмах су све до сигнала пријали: пријали су и то, да су хајдуци били у Куману. У кући помешкутога Миливоја Јанковића од 28. јуна све до 14. августа т. г., када су побегли пут Малога Црнића, живели, а Љубомир, који је и раније примао хајдуке у своме винограду и кући, обећа г. Тодорићу, пре но г. Јевтића, да ће хајдуке одвојити на друго место и прокљати их да их нађе убије. Љубомир је, пре но г. Јевтића, приспе у своју кућу, и тада је добио и тражена муницију, по пад условом, да потера буде у ближини његове куће, јако би их он лакше убио, у случају да Љубомир у томе не успе.

Потера је у пуни сумрак била распоређена, и у 9 сати увече, на уговорено место, код сеоског гробља, дошао је учитељ г. Јевтић и известио г. Тодорића, да је прошла стража и тројица хајдука, пошто је хајдук Сава пре окупио чобру и услед њене горчине постижао у трошење. Потрага је и оружје на Љубомира, али је нити њега нагледала распу, објашњавши, јако је случајно заборавила да изиђи жуч из новошке; да би разуверила хајдуке, одмах је проспла чобру и показала их кувалин и печеним хлебом, те се тако умире хајдуци и по четири легну да спавају.

Тада су упућени побеглн из куће, пеш је потера опколи са свих страна и одмах је почела пљачкашка нападати. Кад је избачено 300 до 400 метака, позвани су Сава и Драгутин да се предају, но они одговорише пљачкама. За тим је продужено пуцњаве и после два сата позвани су поново да се предају и избацили су из куће три пушке; но кад су ови затворење и остале три пушке (јер се знало да имају под себе још шест пушака); то ипак хтели учинити, већ су настављали пуцњаве. У то време убијени су хајдуци Сава и Драгутин; њих је мртве показао брат Савин — Славко, и тада се, рашло, предао потера.

На тај је начин учињен крај хајдучија у округу пожаревачком, захваљујући г. Благоју Јевтићу, учитељу, и полицијским органима, а њиху њима на крају месту г. Драгутину Тодорићу, инспектору Министарства унутр. дела.

Уредништво износи потпуније хајдучких изучесника: **Славе Перића**, из Сиракоча, **Милинојл Јанковића, Ђуре Станковића и Миленка Стојадиновића**, из Кумана, и препоручује свима полицијским и општинским властима, а нарочито моли, ако би што знала о ранијим делима оних разбојника, да о томе извести начелника округа пожаревачког или Министарство унутрашњих дела с позивом на Шбр. 15081.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

*

Ноћу између 21. и 22. ов. м-ца непознати крадљивци обили су судницу општ. Азбуковице и из исте украли две пушке модела 80. под бројем 3428 и 357. Скреће се пажња свима полицијским и општинским властима, а и приватно се моле, да при појави оних украдених пушака одмах известе начелника среза жичког с позивом на акт Бр. 14008. или Управу града Београда с позивом на Бр. 35733.

Ноћу између 26. и 27. тек. м-ца непознати лице напало је на стражара код XII. пешад. пука Цара Лазара, у Крушевцу, и отело му бројевску пушку. Пушка је без поша, и под бројем 81667. Начелство округа крушевачког дописом Бр. 8078 моли за најживље трагање за отимачином и отимачем.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник: Душан Б. Јовановић

БРОЈ 37. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 9. СЕПТЕМБРА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК" излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање на пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатнике у општ 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединх бројева „Полицијског Гласника" не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволело је на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, поставити:

за начелника друге класе округа ваљевског Миливоја Савића, јавног правозаступника из Ваљева, и

за начелника четврте класе округа смедеревског Ђурђицу Ц. Ђорђевића, начелника исте класе округа ваљевског, по потреби службе.

На канцеларије Министарства унутрашњих дела, 1. септембра 1907. год. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 70. закона о уређењу округа и срезова, решено је:

да се окружна скупштина у сваком округу састане у трећи редован сазив на дан двадесетога септембра ове године у окружном месту.

На канцеларије Министарства унутрашњих дела, 1. септембра 1907. године у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета решено је, да се:

Душан Л. Бокић, начелник треће класе округа смедеревског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја с пенсијом која му по годинама службе припада.

На канцеларије Министарства унутрашњих дела, 1. септембра 1907. год. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 3. августа 1907. године Бр. 4471., донето на основу тачке 9. чл. 144. Устава, које гласи:

да се Лазар Т. Перовић, наставник богословије Св. Саве у Београду, родом са Цетиња у Црној Гори и поданик црно-горски, по молби својој прими у српско подаништво, заједно са својом женом Даницом, изузетно од § 44. грађанског закона, пошто је отпуст из свога досадашњег подаништва поднео.

На канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. августа 1907. године у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

II. У Римском Праву једна да се налазио универај, па и тада не у оном смислу у коме се данас он употребљава. Ово је долазило поглавито отуда, што је Римски Кривични Поступак био заснован на оптужној начелу, по коме иследник ништа није по службеној дужности предузимао ради проналажења материјалне истине; што, дакле, ни иследник ни судија нису ишли за тим, да утврде постојање или биће кривичног дела. Развојем природних наука и медицине, и нарочито стварањем инквизиторског поступка, — по коме иследник по службеној дужности извиђа и по коме противу обвињеног отвара истрагу тек пошто је утврдио постојање дела, — и универај се као доказно средство све више истиче. У прво време владе инквизиторског поступка универај се морао предузимати нарочито код убиства, јер се сматрало да убиство није утврђено ако се није видео леш убијеног. Како је поступање код убиства, тако се почело поступати и код других кривичних дела, код којих је судија могао да приметн неке чињенице, које су од важности у поступку. У томе се било отишло врло далеко, да се правила разлика на delicta facti permanentis и facti transeuntis према томе, да ли кривично дело оставља за собом трагове или не, и у првом случају морао се увек предузимати универај, који се сматрао за једино доказно средство тих трагова или околности. Универај је ушао и у данашњи реформирани Кривични Поступак као доказно средство само с том разликом, што се не истиче нарочито над осталим доказним средствима, већ се изједначује с осталима, а судији се препоручује, да га предузме онда где њиме може доћи до уверења о истинитости какве чињенице, која му је

потребна или где му је потребно да послужи као контрола других доказних средстава као н. пр. сведочбе сведока.

III. Увиђај може бити извршен како у генералној тако и у специјалној истрази. У генералној истрази увиђај предузима иследник, а у специјалној суд и то или цео суд или један судија, кога суд за то нарочито одреди. Према томе, да ли је увиђај извршио иследник или суд он се и зове, по нашем поступку, иследничка или полицијска и судска увиђај.

---

§ 12.

Увиђај у генералној истрази.

1. Кад је реч о увиђају у генералној истрази, т. ј. о полицијском увиђају, прво питање које се ту истиче јесте: у којим случајевима се има да предузме увиђај? или кад ће се извршити увиђај?

Одговор на ово питање дао је наш Кривични Поступак у § 54 овим речима: „Ако би се на ком месту, или ком лицу траг казненог дела налазио, иследујућа власт у присуству два сведока, сама ће се о том трагу уверити и старати се, ако је могуће, да се он не изгуби". Као што се види, законодавац се није упустио у набрајање свих појединих случајева, у којима иследник има да изврши увиђај, него је све те случајеве предвидео једним општим правилом. По овом правилу, опет, све зависи од тога, да ли кривично дело, које је предмет истраге, остаиља за собом на какве трагове или не, па ако остаиља, увиђај се има предузети, ако пак не остаиља, нема се предузети. И по нашем Кривичном Поступку је, дакле, од значаја подела кривичних дела на delicta facti permanentis и facti transeuntis. Само сад настаје питање: да ли се смисао §-а 54 има тако разумети, да се увиђај код кривичних дела која за собом остављају трагове безусловно мора предузети?

У одговору на ово питање законодавства се јако разликују. С једне стране стоје стара законодавства, заснована на начелима инквизиторског поступка и нарочито на теорији законских принудних доказа, а с друге сва нова, реформирана законодавства с начелом слободног судијског уверења. По првим законодавствима, судија све чињенице, које својим чулима може опазити, само увиђајем мора доказати. Према томе, ако које кривично дело остави за собом трагове, онда се ти трагови само увиђајем могу доказати а не и којим другим доказним средством. Реформирана законодавства, опет, не постављају тако апсолутно правило, већ остављају судије, да чињенице, које се увиђајем могу доказати, утврде и којим другим доказним средством.

И ако наш Кривични Поступак спада у старе поступке, и ако је он у многоме организован по инквизиторском начелу, које се нарочито огледа у теорији принудних законских доказа, ипак се смисао §-а 54 нема узети тако, да је иследник безусловно дужан предузети увиђај чим сазна, да је кривично дело, које је у питању, за собом оставило неке трагове, и ако би се по тексту његову могао узети, да је то иследникова дужност. Оваква смисао не може се овоме §-у придати већ ни по томе, што се кривична дела не дају тачно класификовати на кривична дела која за собом остављају трагове и на она која не остављају никакве трагове, јер док је једно кривично дело у једном случају оставило трагове, дотле то исто дело у другом случају може не оставити трагове. Законодавац је у §-у 54 хтео иследнику само да да општи упут, а његов је смисао тај, да ће иследник морати предузети увиђај у свима оним случајевима, у којима се нада, да ће увиђајем доћи до неки чињеница или околности, које може ма у колико допринети проналажењу материјалне истине. По овом се, дакле, правилу има увек решити питање о предузимању увиђаја. Сва новија законодавства сасвим јасно прекидају ово правило; сва она наређују, да се увиђај има предузети увек, кад се то ради расветљења какве чињенице покаже потребно.

Кад се размотре поједини кривични случајеви, одмах се може видети, да има таквих, у којима је неопходно потребно предузимање увиђаја, као и обратно. Тако н. пр. оптужење за убиство признаје да је убио, али додаје да је то учинио у потребној одбрани. Он наводи, како је с убијеним био у њима близу потока, и како се с њиме ту посвађао; услед те свађе убијени је пошао на убицу замахнувши секиром а овај притеран у један угао уз ограду, не могући избећи опасност, убије нападача из пиштоља. У овом случају морао би се извршити увиђај на месту извршеног убиства, да се види како стоји то место, ограда, поток, да би се на свега тога могао навести закључак за истинитост или неистинитост тврђења оптуженог. Или оптужени за крађу признаје да је ноћу извршио и то да је он сам извршио. Међутим општењем види, да цепећи према месту учињене крађе, према начину извршења, помогуће је да је оптужени сам без икаше помоћи то извршио. У овом случају иследник ће морати учинити увиђај ради прегледања места, како би и сам могао видети, да ли је оптужени сам могао учинити крађу или не, на ако нађе да он то сам није могао учинити, онда одмах да ноћне тражење учесника. У овом случају, опет, увиђај се несумњиво показује као непотребан. Оптужени за крађу извршену обијањем признаје, да је на тај начин и извршио крађу, и то се признање потпуно слаже како с описом општеног тако и с исказима сведока. Овде би увиђај био излишан, да се њиме докаже обијање, јер је оно и другим путем тако исто несумњиво доказано.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

О ОДГОВОРНОСТИ ЗА НАКНАДУ ШТЕТЕ.

(НАСТАВАК)

4. Противправне радње или нерадње могу се појавити у два вида: као деликти и као повреде уговорског односа, т. ј. неки је радња или нерадња сама по себи, без обзира на могућни облигаторни однос између дотичних лица, противправна и зове се *delictum* (на пр. А је убио кога Б-у, са којим ни у каквом уговорном односу у погледу тога кога не стоји), а друге су противправне радње или нерадње по себи допустиве, али с погледом на извесно одређено лице, с којим предузимаоци истих у облигаторном односу стоје, не сме их дотични предузети, јер оне тада јесу противправне. (На пр. ко неком прода своју ствар чини дозвољено дело, али ако неко прода изнесену ствар једноме лицу, па онда ту исту ствар прода другоме, онда он према првоме кршећи, с погледом на закључени уговор куповине и продаје, чини противправну радњу и одговара му за евентуалну накнаду штете. — Види и § 430. аустр. грађ. законика). Према томе противправне радње могу бити такве или зато, што су у опште противне објективном праву — тада се услед њих ради нетралисања (на накнаду штете, које дотле није постојало, или што су противне постојећем уговору између дотичних

лица — и тада се услед њих модификују већ постојеће обавезе из уговора, т. ј. настаје уједно и обавеза на накнаду штете, што се противно уговору поступило. И овакве су радње противправне, јер једно лице мора испуњавати како обавезе, које непосредно из наредаба законских потичу, тако и оне, које се из уговора, као основу закона закључених, рађају, (види §§ 13. и 824. грађ. зак.). Глава XXX нашега грађанског законика у прворе се реду односи на накнаду штете, која је деликтом проузрокована, дакле, радњом или нерадњом једнога лица према другом лицу, које с учиниоцем не стоји ни у каквом уговорном односу, који би радњу или нерадњу као уговорну обавезу проширивао. Учини ли неко своме сауговарачу штету својим противуговорним поступцима, онда су за накнаду отуда постале штете нерадавши у прворе реду прописи закљученога уговора, а, у осикудици њиховој, диспозитивни прописи грађанскога законика о дотичним уговорима и уговорима уопште (види на пр. §§ 616, 617. и ел.). Тек у недостатку оваких прописа и одредаба лозаже у обзир и за такву штету прописи главе XXX грађан. законика.

Г. На послетку, да би општени стекао потраживање на накнаду штете против учиниоца, потребно је да се своме може тај његов поступак, који је штету проузроковао, у кривицу уписати. 1. То као значи, да постоји зависност између воље учиниоца штете и радње или нерадње којом је штета проузрокована. Правни поредак, у интересу уређеног заједничког живљења људи, пажена, да појединац при свима својим поступцима увек на то пази, да не дира у права других ни да их угрожава. Пропуста ли појединац то чинити, онда се за њ каже да је крив, што се његовим поступком другоме штета десила. Јер од његове је воље зависило, да предузме или не предузме поступак, који је штету проузроковао. Према томе о некој вољи, која је на предузимање неке радње или нерадње управљена, на према томе ни о кривици, не може бити ни сиега говора код лица, чија се воља у праву игнорира: деца до 7 година и душевно болесни — § 807. а за тим у случајевима, кад је код нормалних људи спост искључена. Радња или нерадња, учињена од оних лица, није у зависности од воље њихове, на како тога ревизната нема, не може се од њих ни накнада штете због тих радња или нерадња захтевати. О појединостима пак биће о томе ниже више говора.

Онај чијом је радњом или нерадњом штета проузрокована, могао је имати вољу, да хоће радњу или нерадњу предузме, и ако је у моменту предузимања спеетан, да ће се услед ње штета десити, и онда се кривица његова назива зла намера (dolus). Ако пак он својим поступком на општењске није нашао, нити је био спеетан штетних последица свога поступка, ако је дакле пропустио бити у довољној мери пажљив, премда је то могао и дужан био чинити, на услед његовога поступка штета наступи, онда је он крив као за нехат, и кривица се његова назива немар или небреженье (culpa у ужем смислу).[18]

Немар или небреженье може бити двојако: крајње небреженье и лако, обично небреженье или просто немар или нехат. Оно прво постоји онда, кад учинилац у поступку своме није обраћао ни ону пажњу, коју на своје поступке обраћа човек најобичнијих способности, а ово друго онда, кад није био довољно пажљив, колико је то један брижљив и разборит кућни старешина у својим пословима. (Види §§ 378. и 819. грађан. зак. — Опширније о овоме код А. Ђорђевића. Систем, I, 2. стр. 186 и сл.)

2. Врста или степен кривице од утицајо је на обим накнаде штете. Јер по § 819. грађ. зак. ко штету какву другоме нанесе са злом намером или из крајњег небреженья, тај је дужан накнадити не само просту штету (дакле, умањење садашње имовине општењског лица) него и изгубљени добитак.

(настаиће се)

Д-р Драг. Аранђеловић.

[18] Довољну немару (небрижљивости) не садржи ни један из крајњега немарења. У поменутом грађ. зак. у § 378. вели се: „Немарно радн онај, који не обраћа на своје поступке пажњу, која се у свакојаким захтева.

С КОНГРЕСА ЗА ЗАШТИТУ ДЕЦЕ.

(свршетак)

Истина, и без закона може се у овом правцу много да уради, али велики део посла од кога зависи будућност целе једне нације, мора у закону да нађе сталну основу. Ала тада кад закон са силном вољом и предањошћу за напуштену децу почне да ради, надајмо се да ће све беде наших напуштених малишана престати.

И први аустријски конгрес за заштиту деце може бити поносит, што је он у овом погледу учинио много добра не само за Аустрију, но далеко преко њених граница. Ја ћу из ове средине понети њекуе нову идеју и надам се да ће после ових лепих речи доћи и дела. То је искључна заслуга овога високоцењеног конгреса, заслуга, коју ја не умем довољно речима да хвалим.

И ја не могу да сиђем с овога места, а да вам се тошло не захвалим на љубазностима којима сте ме примили како овде на конгресу тако и сиуда у лепој царској варошн.

* * *

Овоме говору одалиао се конгрес изјављем и френетичким одобравањем, а председник г. др. Бернрајтер руковао се са мном и захвалио ми у име конгреса што сам и ја као страиац узео реч.

Још је говорио председник и захвалио се свима учесницима, па је објавио да је први аустријски конгрес за заштиту деце учинио један знатан корак унапред. Он се нада да ће у скоро нрвоме конгресу следовати други. С тога се растао с нама с речима:

До виђења!

Банкет

Прнога дана конгреса за 8 сахата у вече био је заказан банкет у општинској кући. Они то зову свечани пријем у општини. За ову прилику беше заказано свечано одело, дакле фрак и декорације.

Ја не бих о овоме банкету говорио да се на њему нису манифестовале по неке страни и појаве.

Сви гости спроведени су преко неких 20 огромних соба општинског музеја, који представља пуно реткости. Ту је глава Карамустафе, разни турски ормија, које су доказале до Беча, пуно униката у дивним сликама и необичних старина. Скоро читав сахат трајао је ход кроз општински музеј. Најзад смо стигли у салу магистрата, ту је заступник председника општине.

Поздравио је чланове конгреса и изјавио своју радост што је царскоме граду додељено да види сакупљене људе од науке, филантропије и најугледније државнике за једну еминентно велику идеју. „Беч нас од прца прима и мила нас да перујеве у наше најбоље одушевљење за спас бедне деце.“ На то се председник г. др. Бернрајтер захвалио у име конгреса.

После тога уласило се у велику општинску салу. На уласку у салу сваки мушки члан конгреса добио је од општине кутију за цигарете од фине мрке коже и у кутији 6 цигара и 6 цигарета врлога квалитета. Оне су кутије нарочито израђене за ову прилику и унутра штампан је златним словима дан конгреса. У врху с поља од метала је грб Беча. Овакових кутија раздато је на 1000 комада. Свака господја добила је велики букет природног цвећа. Само ове упомене стале су бечку општину око 12,000 динара.

У великој сали било је намештено 6 столова. За сваким је било око 200 места. Било нас је око 1200 до 1300 лица. Сервирано је било краљевски у сваком погледу.

Од стране владе били су министар просвете и министар унутрашњих дела.

Вечера је била за $1^1/_2$ сах. гогона.

Здравица је била цару, конгресу, парској влади, госпођама и шампањама.

После вечере све друштво бавило се још $1^1/_4$ сахат у разговору и то све о задатку конгреса. Ово време после вечере било је нешто што се у нас не дешава. За то време познали смо се узајамно сви који смо дошли да се користимо конгресом и да користимо идеји самога конгреса.

Клеа Лихтенштајн, који је одушевљени филантроп, пуно ми је лепих примера из свога плодног рада казивао. Познао ме с подпредседником друштва за заштиту деце у Бечу, где је он председник.

На основу тога познанства сутра дан сам на аутомобилу у пратњи подпредседника походио две установе за заштиту деце.

Саветник владе за доњу Аустрију г. Гершеи, кога такође познадох овом приликом, познао ме је да ми покаже шта Доња Аустрија (Niedercesthertreich) чини за добротворне установе.

Полицијски саветник г. Гајер ставио ми се на расположење да ми покаже целокупну процедуру бечке полиције с малгунима.

Госпођица од Возеринга замолила ме је да походим Песталоцијево друштво, коме је она председник.

Као што се само из овога види, бакшт овај није имао циљ да се човек само проведе, него да и много што шта научи. И ја сам с овим банкетом био необично задовољан.

Наши људи пута и начина да своје госте не само почасте, него да им пруже нрло лепу прилику да се користе обилатим познанствима а и да користе само стварн ради које су се састали. Такви банкети остају човеку вавек у врло пријатној успомени. И ја ћу се ове вечери вавда с пуно уживања и благодарности сећати.

Поговор

Ја сам овде саопштио у најкраћим потезима шта је рађено на конгресу за напуштену децу у Бечу 5., 6. и 7. марта ове године. Ред би био да своје утиске с тога конгреса бар у неколико речи кажем. То ће овде и чинити.

На првом месту изненадио сам се многобројношћу одазиву. Преко 120 насељених разних удружења и 1.800 чланова пожурило се о овом руку и круку у Беч на конгрес. Та многобројност импоновала је и бечлијама. Стварје нова у опште, али је одмах напша врло лепа одзива у маси.

Одмах за тим изненађен сам био *одзивом* и учешћем званичних кругова. Конгресу за мангуне пријави цела влада. Она шаље своја три министра и опи сва тројица уважају учешћа у раду конгреса. Управо влада, у лицу свога министра правде г-дра Клајна, удара камен темељац раду конгреса. Изјава министра да ће се законски предлози сваобразити жељама конгреса била је судбоносна за конгрес и она је дала нолета целом раду конгреса. — Осим министара сви врхови државних власти, као дарски намесници појединих покрајина, председници највишег судова, управници највишим административних тела, професори универзитета све је то било обилато заступљено и свуда је то узело учешћа у раду конгреса.

Госпође највиших кругова царевине похитале су такође да учествују у посланима.

На трећем месту мећем необично обилат рад припремног одбора. Он је у јануару ове године издао 1 књигу „Списа конгресних." У тој првој књизи штампано је 14 реферата о напуштеној деци на 34 штампана табака великога кварта. Првој књизи следовала је у фебруару друга књига списа у којој су штампана 16 стручпана о питањима која ће се претресати на конгресу. Ту налазимо мишљење професора Ламаша, Кивса Лихтенштајна, др-а Рајхера и т. д. све људи од великога научнога ауторитета.

Друга књига има 25 штампаних табака великога кварта. Све је то прилично г. др. Бернрајтер бивши министар просвете. Онако велики труд морао је донети успеха.

Систем рада на конгресу такође је одвојао од обичних послова. Тачно је било одређено шта ће се и када у којој секцији да ради, а шта у пуним седницама. Ретко је ко говорио неспремап или тек само да говори. И ако се когод нашао само да прича своје доживљаје или личне ствари био је брзо опомснут да говори о ствари. И нико се није зато љутио. У пуним седницама од 1800 чланова свега нас је око 20 говорило.

За све време конгреса влади људи седели су по владан у бироу и свако је у ма које доба могао добити обавештења о посланима конгреса.

Као што се из овога види конгрес за напуштену децу морао је импоновати свакоме мисленоме човеку. Све је било врло смишљено и до ситница тачно одређено шта ће се и колико на конгресу да ради.

Да се овако лепо једна велика ствар сврши, требало је времена. И заиста припреми комитет спремао је скоро две године земљиште за овај посао. Комитету се беху ставили на расположење врли министри и скоро цела царска влада и бечка општина. А над једпи одбор има за своју жељу једну владу и једну општину као што је бечка, тада заиста може много да уради. И он је много урадио.

Мојој отаџбини пожелео бих, да доће скоро време да се и у њој за бедну и напуштену децу заузму учени људи, краљевска влада и београдска општина онако као што је то било 5. 6. и 7. марта 1907 године у Бечу.

И све ово је за то да се заштите бедна и напуштена деца.

Двадесети је век век дечји.

саопштио
Д-р Вин. Ј. Петровић

ШПАНСКЕ ВАРАЛИЦЕ

ПОМОЋУ СОКРОВИШТА

од **R. A. Reiss-a,**

професора полиције на универзитету у Лозани.

Начин рада варалица помоћу сокровишта није ее много измепио од времена *јерусалимских шисама* на до данас. Готово је једина разлика у томе, што су ширионди ових превара у време Видоквово били притворенпци, док су данас „слободни грађани", који проводе весело живот у Паризу, Ници, Женеви и другим местима, у која одлазе због „послова," односно због истраживања неких жргава.

Упоредимо са Видоквовим *писмом из Јерусалима* једно *шпанско писмо* из 1905. год. које гласи:

„Господине,

„Најбоља обавештења која имам о вама одлучила су ме, с обзиром на прилике у којима се налазим, да вам поверим једну ствар од највеће важности. Имам нека поменпсао да ову тајну поверим коме другом, али моје патње, туга коју осећам у заточу, а нарочито љубав према мало] кћерки, старој 17 год, — једном члану заминше — која се налази у једном пансиону у Алжиру, — разлози су који су ме руководили да вам се обратим, и да вас упитам: хоћете ли ми помоћи да дођем до суме од 500.000 дин. у новчаницама француске банке, који сам новац пре четири месеца морао сакрити у околини вашег места?

Ја сам, као капетан, био благајник у једном коњичком гарнизону близу наше границе и учесник завере, која у овом гарнизону беше склопљена. Кад сам једном приликом отишао на границу са 600.000 дин. гарнизоног новца ради куповине оружја и осталих ратних потреба, сазнам да је један бедник читаву заверу и с тога пребегнем у вашу земљу. Тек што сам ово учинио, стиже ми гласе да ми је жби опасно болесна. Бејах у недоумици шта да радим?

Да напустим болесну кћер или да се пратим у Шпанију са толиким новцем? У овој очајној ситуацији најзад је победила родитељска љубав, и ја сам се пратио у Шпанију пошто сам претходно у околини вашег места закопао 500.000 динара, у једној малој лимепој кутији. Разуме се већ, да сам направио тачан план места са сокровиштем, који сам сварно у тајној прегради мога путничког кућера, заједно са једним листом хартије на коме је објашњење плана. И поред све обазривости, којом сам се био наоружао, одмах по повратку у Шпанију ухваћен сам и пресуђен војној суда осуђен на десет година затвора. Једини циљ мог живота сада је у томе, да осигурам будућност своје кћери. Ја вам обећавам и дајем вам, у награду за вашу потпору, трећину од закопаног новца под овим условима:

1. Да будете искрен и часан према мојој кћери, и да ником, па ни вашим сродницима, не откријете тајну;

2. Да се старате о мојој кћери до њеног пунолетства, или док се не уда;

3. Да, за сада, платите путни трошак за мој кћер и даму која ће да вас допрати; моја кћи донеће вам кућер у коме је план помоћу кога ћете наћи новац; ја хоћу да моја кћи буде присутна искоришћавању сокровишта.

Ако пристајете на ове услове, молим вас да ме што пре одговорите на ову адресу: Espagne 8e D-r Arturo Calvan, Calle de Berbieri № 8, pral. exterior, Madrid.

И ако је овај новац сиромах, он је вама часан и поуздан, и као такав ужива моје пуно поверење; он ће ма ваше писмо врло лако дотурити; немогуће је да ми ви пишете директно на затвор. Молим вас, да ваше писмо пошљете у два коверта, и да на унутрашњем станите ову адресу: достављти г. М. Пигу, ћелија № 153. Очекујући ваш одговор срдачно вас поздрављам.

Хенри Пиг

Поједички затвор, Мадрид, 13. марта 1905.“

Као и писац Видоковог јерусалимског писма, и Пиг је такође осуђеник. И он је тако исто законом кошту с једном „у окољним местa“ адресатског. Тачан план овог места у кућеру је са тајном преградом, али да се овај кућер отвори треба знатити. Могући за тражење новца у непознато је, истина, изменен, али је начин шпекулисања на жртвину кесу остао исти. И у писму од 1797. и у оном од 1905. год. налазимо исти увод: анел на часност адресатову и ласкање његовом самољубљу. Пошто је прво исправно своју историју, писац, претпостављајући да је жртву у нода већ задобио за своју ствар, приступа одсудном удару, и обећава јој знатну суму сокровишта. Видом вели, да су на стотину оваквих писама стигали двадесет одговора. Дакле, на сваки начин, то не бива, ако од сто писама ма и једно усне, варалице су потпуно задовољне са успехом, јер су захтеване суме, као што ћемо доцније видети, релативно велике.

Један веома значајан факт у писму Пиговом, јесте мешавина француског и шпанског. Треба знати да ово није проста случајност, већ унапред срачуната замка. Писац писама хоће да се адресату представи као прави Шпањо-ац, који не зна добро француски. Ми тврдо верујемо, да је писац Пиговог писма, као и писама које ћемо доцније изложити, прави Француз. Ово што такође пада у очи у Пиговом писму, то је потпуно женски руконис. Овај факт нас нам је у очи код свију писама овог рода, која смо испитивали, а нарочито код писама која су била предмет претреса у хозанском суду. У овом последњем случају, главни творац преваре, један Француз из јужне Француске, имао је за саучеснице, искључиво за кореспонденцију, Францускиње и Шпањолке. Један једини модел писма копирао је и послат у разна места, на различите адресе. Писма, која проналазе од једне исте банде варалица, варирају само нешто мало у форми, али не и у основи. Ово се лепо види на ниже изложеним писама, упућених појединим трговцима у Лозани, која се разликују по захтеваним сумама, али су у основи иста.

Ево шта се вели у првом писму, датираном под 29. јуном 1905. године из Барселоне:

„Господине,

Затворен овде због банкротства, приморан сам да се обратим на вас и да вас упитам: хоћете ли ми помоћи да дођем до једне суме од 540.000 динара у новчаницама, која се налази у моме путничком кућеру, у депоу једне француске железничке станице. Ако пристајете, потребно је да одмах дођете у Барселону и да искупите моју багаж, која служи као залога за судске трошкове. У овом багажу налази се једна кожна торба са тајном прегрaдом, у којој је признаница, помоћу које ћете моћи дићи кућер са железничке станице.

У накнаду за труд, уступићу вам трећину суме. Пошто писам сигуран да ћете примити моје писмо, то ћу вам целу ствар поверити тек пошто добијем ваш одговор. Овај пошљите на долеизнесену адресу мога старог службеника, који ће ми га сигурно доставити.

Очекујући ваш одговор, јесам

R.

Ево адресе: Senor M. Biberaine, Laforja, № 185, 30, San Gervasio, Barcelon. Espagne“.

Друго писмо датирано је под 18. јулом 1905. год. из Мадрида, и упућено М. В. трговцу из Лозане. Оно гласи:

„Господине,

Затворен у овој варошии због банкротства, приморан сам да се обратим на вас, и да вас упитам: хоћете ли ми помоћи да дођем до једне суме од 800.000 динара у новчаницама, која се налази у мом путничком кућеру, у депоу једне француске железничке станице. Ако пристајете, потребно је да одмах дођете и да откупите мој багаж, који служе као залога за судске трошкове. У овом багажу налази се једна кожна торба са тајном прегрaдом, у којој је признаница од депонованог кућера и један чек од 30.000 дин. који гласи на донеоиоца.

У име награде ја ћу вам уступити трећину горње суме. Из бојазне, да ово писмо не дође коме другом у руке, ја ћу се тек по пријему вашег одговора јавити са правим именом и поверити вам потпуно моју тајну.

Пошто у затвору не могу примати ваш одговор, то га телеграфским путем пошљите на адресу мог старог служитеља: Soler Poulercanal 122, Madrid. Espagne.

Очекујући с нестрпљењем ваш одговор јесам за сада.

R.

P. S Одговорите одмах депешом а не писмом, и из предострожности потписните се Arnau.“

Треће писмо такође је написано у Мадрилу под 10. децембром 1905. год., а упућено је М. Б., трговцу у Лозани. Ево и његове садржине:

„Господине,

Затворен овде, преклињем вас да дођете те да искупите мој багаж, узалеђен због судских трошкова, да би се доченали једног путничког кућера са тајном прегрaдом, у којој су скривени документи помоћу којих би се могло доћи до 925.000 динара, које имам у Француској.

Као награду уступићу вам трећину оне суме. Из бојазни да ово писмо не дође коме другом у руке, ја ћу се тек по пријему вашег одговора јавити са правим именом и поверити вам потпуно моју тајну.

Пошто у затвору не могу примати ваш одговор, то га телеграфским путем пошљите на адресу једне поуздане личности, која ће ми га несумњиво доставити. Адреса ова гласи: Bibiano Altares. Dista Telegrafos, Madrid.

Оиі.

Из предострожности потписните се на депеши Golon.

Очекујући ваш одговор јесам

М.... бан. банкар.

Нарочито одговорите депешом а не писмом.“

Невероватно је, да сва три писма потичу из истог извора, док међутим њихови рукониси представљају толико разноликости, да се са сигурношћу може закључити, да су их писале три разне личности. Поред свега, сва три рукониса притежавају у великој мери особине женског рукониса. Бајда, која је у овом моменту експлоатисала Лозану, била је састављена најмање из три лица.

Интересантна је ствар, што се варалице обрађају трговцима по већим варошима и код оних се издају за банкротиране трговце и банкаре; обрађујући се запаљивима и трговцима по селима, оне се по правилу, представљају као официри, који су жртва свог политичког убеђења. Издајући се за трговце, они редовно додају да су дужно банкротирали, и на тај начин успеви јер је друкчије немогуће да прикрију знатне суме.

Позивајући своје жртве да их помогну да дођу до сакривених сума, они спекулишу са нечасношћу оних који, верујући у обзире и примајући поклоне, знају врло добро, да тим поступу саучесници банкрота. Једном опљачкана жртва ретко се кад усуђује да узнемирује варалице, да не би морала признати своју непоштену радњу. Ово у стварн није ништа друго до покрадени лопов.

Радосно да види крај авантуре, адресат првог писма одговорио је да пристаје на учињени му предлог, после тога је добио једно дуго и веома интересантно писмо како за плодну машту варалица тако и за њихов дар комбиновања. То писмо гласи:

„Фигера, 7. јула 1904.

Драги мој господине,

Ваше писмо достављено ми је, и на њему вам захваљујем. Ево вам у свој неирепости моје малосне ситуације. Као банкар на канарским острвима после нерешених спекулација једног дана нашао сам се на ивици пропасти и пред опасношћу да будем ухапшен за лажно банкротство. Да бих ово избегао реших се,

после малог устезања, да бежим у иностранство. У овом циљу скупио сам све што ми је од новца остало, свега 54.000 динара у француским новчаницама, и сакрио у тајну преграду мога путничког кофера, који сам за овај циљ раније наручио поручио у једној оближњој варошици, предвиђајући шта ће се догодити. Пошто сам кофер напунио вешом, пажљиво сам све своје послове и упутио се за Европу, решен да се стално настаним у Француској, чији сам језик познавао.

Искрцао сам се у Барселони и одмах отишао на железничку станицу да утоварим воз за Француску. Мој путнички кофер са 540.000 динара експедирао сам, из предострожности, директно у Париз на орлеанску железничку станицу, у чијем се депо-у и сада налази. Затим сам, за сваки случај, признаницу од предатог кофера са чеком од 25.000 динара, који гласи на доносиоца, сакрио у једну ручну торбу, такође са тајном преградом, која је израђена једновремено са путничким кофером. После свега овога узео сам експрес и кренуо за Француску, непрујући да сам се спасао, али кад је воз приспео на границу шпанска полиција, извештена о мом бегству, ухвати ме и ухапси. Мој багаж који се састојао свега из две ручне торбе, узапћен је, претресен и запечаћен у моме присуству, али је тајна преграда остала неоткривена.

Дана 47. шпанског устава (варајуће помоћу сокровишта мисле на све; наводи ово, имају извесног утицаја на простије личности) наређује, да сваког становника шпанских колонија, ухапшеног у Шпанији, суде шпанска судова. Према овоме, и ја сам доведен у Барселону, чији ме је суд осудио на шест година затвора, 3.000 пезета новчане казне и плаћање свију судских трошкова. Према једном другом шпанском пропису, ако у року од 30 дана, од дана изрицања пресуде, не плати осуђеник новчану казну и судске трошкове, узапћене ствари, дакле обе моје торбе, — од којих једна садржи дијаманте моје пок. жене, које чувам као успомену и који вреде 5000 динара — биће продане у корист државне касе. Потребно је, дакле, да пошто пото спасем моје торбе пре њихове продаје, јер се бојим, да ће купци, испитујући их приликом куповине, открити тајну, у ком ће случају власт узапћени признаницу од мог кофера, и са овим ће и цела ствар провалити. Зато вас молим, да што пре дођете овде и искупите моје ствари: ово се може свршити све за један дан, јер сам успео да ступим у споразум са једним чуваром притворника. Њему се искључиво има захвалити што сам у могућности да вам пишем, и што мој службеник може безбрижно износити моја писма из затвора.

Немам част да вас познајем, драга господине, али сам, налазећи се напутном у затвору, питао једног од ваших земљака, који је затворен са мном заједно, да ли познаје у својој земљи каквог озбиљног и часног човека који би ми могао учинити једну услугу (вашем земљаку нисам ништа поверио), и он ми је дао вашу адресу. И поред свих мојих молби, он ми није хтео казати своје право име јер, вели, да има неку кривицу у Француској због које би тамошње власти захтевале његову екстрадицију чим би сазнале да се налази у овом затвору. Додаје, да вас врло добро познаје.

Можда вам изгледа врло чудноватo што се обраћам на вас, кад вас и не познајем, али ако се ставите у мој положај, појмићете ме врло лако. Ја се овде налазим без пет пара и гледам како ће пропасти моја имовина. У немогућности сам да се обратим пријатељима на канарским острвима, јер писмо до њих путује 12 дана (?), а сем овога, сакло није писмо било би познато и одмах узапћено. Још мање се могу обратити некоме одавде из места, пошто нико не познајем, јер никад овде нисам био. У овако тешкој ситуацији, у којој се налазим, а с обзиром на кратко време које ми остаје до продаје ствари, решио сам се да се некоме обратим на ма шта било.

Потребно је да вам кажем, да сам новчаницу пре него што сам се њима обратио, да преко чувара притворенима дођем до мојих картија, који их је могао лако узети из магазина узапћених ствари, али овај није смео ни покушати да ово учини, пошто би се, вели, у року од 24 сата опазило да су печати на торбама повређени, у ком би случају он одмах био ухапшен и осуђен на две године затвора. Иначе је, међутим, пристао, пошто сам му обећао 10.000 динара, да из торбе извади картије и преда их лицу које му ја означим ну под једним условом: да се моје ствари искупе истог дана, и на овај начин избегне констатовање повреде печата.

Према оваквом стању ствари, ја вас молим да одмах дођете, јер време не чека. Као што сам вам већ напоменуо, цела ствар се може свршити на сам дан вашег доласка. Чим о њему будем сазнао, одмах ћу известити чувара, те да учини што треба. Кад вам чувар донесе картије не њето, правићи се да пишта не знате, приближите нумеру и датум признанице од кофера, као и нумеру и датум чека (јер ја не знам на памет ове нумере). После свега овога можете, ако хоћете, а и ради наше веће сигурности, отићи у телеграф и послати две депеше са плаћеним одговорима: једну шеф-у орлеанске железничке станице у Паризу у којој ћете га питати да ли се у станичном депо-у налази један неподигнут кофер (под означеном нумером), а другу банци на коју је чек упућен, коју ћете питати да ли ће чек (под означеним бројем) бити одмах исплаћен донесиоцу. Тражите да вам се одговори достане преко хотела, и добићете их за неколико часова. Пошто ће они бити потврдни, то вам неће остати ништа друго до да искупите моје ствари.

Кад једном будете имали торбе у рукама, отпутоваћете одмах у Париз са мојим старим службеником, и подићи кофер са новцима. Од новца ћете, према споразуму, задржати трећину, т. ј. 180 000 динара, а остатак, са новцем од наплаћеног чека, предаћете моме службенику, који ће ми одмах донети 10.000 динара за чувара. Уверен сам, да ћу по изврешеју једног или двојице најозбиљнијих повереника, израдити решењу моје ствари и поново задобити слободу.

Биберен је човек који ми је потпуно одан, и у коме имам највеће поверење, јер је био код мене у служби на канарским острвима пуних 20 година. Са мном заједно кренуо се у Европу; са мном заједно ухапшен је, али је одмах пуштен у слободу пошто није имао никакве кривице. Сада ради да би имао од чега да живи.

(наставиће се)

Archives d'Anthropologie criminelle,
№ 184—186, 1903. год.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине петничке, актом својим од 5. априла ове год. Бр. 743, пита:

„Председом овога суда од 13. јануара ове године Бр. 1594, осуђена су извесна лица на новчану казну по закону о риболову.

Поменуту пресуду одобрио је и разматрајући судија пробштеног ваљевског суда решењем својим од 12. марта ове год. Бр. 9867.

Кад је приступљено извршењу ове пресуде, онда је утврђено:

1, да један од осуђених жена на имању свога оца, и да никакве сопствене имовине нема; и

2, да остала лица немају довољно живог мала и имања, колико би им, као земљодељима, штитио § 471. грађ. суд. поступка.

Моли се уредништво за обавештење:

Може ли суд у случају под 1. извршити напшту на имовине очеве, и да ли за случајеве под 2. треба водити рачуна о наређењима § 471. грађ. суд. пост. или не?"

— На ова питања одговарамо:

Пада у очи, да је пресуду, донесену по закону о риболову одобрио Првостепени Суд, кад он у опште није био надлежан за разматрање исте по изречном наређењу чл. 28. закона о риболову и по познатој одлуци опште седнице Касационог Суда од 24. априла 1904. год. Бр. 3366.

Што се њеног извршења тиче, ствар стоји овако:

1. Не може се извршити пресуда из имовине очеве за случај осуде по закону о риболову; и

2. Како се новчана казна, изречена по закону о риболову, не може убројати у случајеве т. 16. § 471. грађанског судског поступка, то се она не може ни наплаћивати из имовине осуђеног дручије, него по начелу постављеном у § 28. кривичног закона, кад њена наплата није дручије регулисана самим законом о риболову.

Међутим, како се по овоме пројом чл. 28. закона о риболову, она дела извиђају, пресуде изричу и извршују по Полицијској Уредби, то ништа не би остајало на путу, да се новчане казне замењују затвором у смислу § 49. поменуте уредбе.

кад год власт нађе, да би наплата новчане казне била од осетне штете по осуђеног и његову породицу.

II

Суд општине цветојевачке, актом својим од 3. априла ове год. Бр. 443, пита:

„Суд овај, у месецу јуну прошле године, издао је једну стачки пасош једном сопственику стоке, за једну краву са малим телетом, и на пасош прописано 0·10 дин. такође у смислу тач. 101. в. зак. о таксама.

Пре кратког времена, монополско надлоништво у Крагујевцу навикло је на овај пасош, па га је одузело од сопственика и послало пореском одељењу крагујевачком, те да оно наплати казну од издавања пасоша у 5·50 динара, јер није за теле утиснута одговарајућа марка у 0·10 динара.

Моли се уредништво за објашњење: треба ли наплаћивати прописну таксу по 0·10 дин. и на мало теле, кад продавац узме један пасош за праву са малим телетом, или само на краву, пошто се теле убраја у ситну стоку?"

— На ово питање одговарамо:

Чинећи поделу на крупну и ситну стоку, законодавац је имао на уму ону разлику, која се у суштини код народа и у животу чини.

Полазећи ће, дак, да се под ситном стоком разумеју овце, козе и свиње, а говеда, коње, мазге и т. д. долазе у крупну.

Према томе, кад је у закону о таксама одређена за ситну стоку укупна такса од 10 ар. дин. без обзира на број грла, а за крупну опет 10 ар. дин. од грла, онда се и за теле, и ако је у једном пасошу са правом, мора наплатити засебна такса од 10 ар. дин. пошто и оно сада у крупна грла.

О овоме постоји и распис г. Министра финансија од 18. јула ове год. ПВр. 20185.

III.

Суд општине ратковске, актом својим од 1. маја ове године Бр. 473, пита:

„Законом о уређењу свештеничког стања чл. 8. т. 4. предвиђено је, да ће свештеници наплаћивати од венчање: од лица која плаћају преко главнице по 12 динара; од лица која плаћају потпун данак по 6 дин., а од лица, која плаћају испод главнице 3 динара.

Иста таква подела учињена је и за таксе за опело.

Кад свештеници траже да им плаћату ових награда пред општинска судови, они објашњавају, да израз: „преко главнице", означава суму преко 15 дин., „потпун данак" 15 динара, а „испод главнице" суму испод 15 дин. рачунећи сваки и суму личног пореза у 6 динара.

Како ни прописом ни којим другим законом није објашњено шта казују речи: „преко главнице," „потпун данак" и „испод главнице", то настају чести сукоби са свештеницима, па зато суд моли за објашњење, како се ове речи имају разумети?"

— На ово питање одговарамо:

Према закону о данку од 1864. године, који је укинут, и према коме је уведен и закон о уређењу свештеничког стања од 31. децембра 1882. године, под „главницом" се разумеше данак од три талира, а „пуни грађански данак" износио је шест талира.

По новоме динарском течају и чл. 127. закона о непосредном порезу под „главницом" се разуме порез преко 15 динара, а под „пуним грађанским данком" порез преко 30 динара, јер један талир има 5.5·2 динара.

Према овоме, више од „главнице" плаћа онај, који плаћа преко 15 динара; испод „главнице" онај, који плаћа испод 15 динара, а „главници" или потпун данак плаћа онај, који плаћа тачно 15 динара.

Овако долази сада због тога, што је нестало оних пореских класа, које је предвиђао ранији закон о порезу.

Под речима: „или још нису уведена у данак," ваља разумети она лица, која су у надзори а још нису пунолетна, нити имају какве одвојене радње, која по старом закону о данку чл. 5 под II и III нису била пореске главе.

IV.

Суд општине бистричке, актом својим од 9. априла ове године Бр. 428, пита:

„Један грађанин из ове општине поднео је молбу, упућену на општински одбор, којом тражи да у интересу грунсвања свога имања, општина трамни један део своје утрине за његово једно имање.

Вредност је и његовог и општинског имања испод 100 динара.

Моли се уредништво за објашњење:

да ли је одбор надлежан да доноси решење о овој трампи и ако јесте по ком закону;

да ли ове одборске одлуке долазе пред збор и којој се у опште власти шаљу те одлуке на одобрење;

Ако се трампа уговоји, какве исправе о својини треба дати једно другом?"

— На ово питање одговарамо:

Како је и трампа једна врста отуђивања имовине, коју је општина дотле имала, то поред одлуке одборске треба да дође и одлука зборска у смислу чл. 33. тач. 3. па и одобрење Државнога Савета у смислу става другог т. 11. поменуте законске одредбе.

Тапија је доказ о својини, и то треба општина да тражи за себе и да дâ другом лицу.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Установом антропометријских одељења, напоменутом фотографија у „Полицијском Гласнику" и посеном албума прешла је „Берселонска" т. д. Азбучица — почело је да се опажа питање описивање у концентрисаном систему. Полицајци и

преварни увиђаји су добре професионалне књиге, а који се крио нако регрутују за тај посао, увиђајући да ће се сваким даном тим „занатом" све теже моћи долазити до хлеба без мотике.

Кад се још зна, да ће у најкраћем року бити донесен закон, да се свештенике у пружу судским путем казнима и да ће се по-

затрети какве за кесарошто и паралипомено, онда је у толико већа нада да ће се то зло бех мало искорењити: напротив, нак. што ће, допуњењем новога закона, за дуже времена бити послати у казнате седаке професионалне скитнице и пошкари, те учитељи и праља упропаштавања пипуштене и незапитљене деце.

Светислав Тошић

У последње време ретко је „Полицијски Гласник" имао прилике да изнесе фотографије иових пошкара, који неће нису били познати читалачкој публици. Начелство округа пиљенског од пре кратког времена има у притвору Светислава Тошића, из Гуче у срезу драгачев-

ском и **Спасоје Пјевчевића**, из Ужица, — обојици професионалне лопужре.

Светислав је такође варалица и шпијарски неворош, а сада се налази у притвору код на-

Дукићу, келнеру, у шеснаи „Босна“ и по завршном року побегао. Михајло је стар 18 година, средњег раста, плавих прних бркова, у опште је смеђ, на себи је имао плаво одело са

Спасоје Пјевчевић

чељстов округа ваљевског због крађе.

На први поглед Светислав изгледа кретенаст, али је, на против, врло лукав и прекрелеп. Стар је 24 година, висок 1.78 м., у лицу смеђ, голобрад, врло малих бркова; носи сеоско одело.

Спасоје је, као што рекосмо, из Ужица, али већ петнаест година живи код своје мајке у Ваљеву. Зна каменорезачки занат, али га никако не ради; претпоставно је томе лакши занат: хоцку, варање и сечење леса по вашарима и друмовима. Небројено је пута ноћу ишушао кашљавим, али то није ништа утицало на њега.

Спасоје има надимак „*Пјесак*“; врло је друштвен неворош, увек носи собом репомер и готов је да га у примени и употреби.

Пјесак је стар 23 године, висок 1·75 м., црнопуљаст, очију гвоздастих, бркова врло малих, тек назначених, на левој страни има ожиљак од пушчане ране; на себи носи грађанско одело.

Фотографије Светисављева и Пјевчева до сада нису никако изашле у „Полицијском Гласнику“, па како је потребно да их полицијски органи и публика упознају, и како се сумња да су они учинили више плаинчких дела, која власти нису дошла до знања, то ми се износе фотографије и препоручује свима полицијским и општинским властима, а приватни се моле, ако би што ближе знали о њима, да о томе известе начелство округа ваљевског с позивом на бр. 9605.

ПОТЕРЕ

Михајло Марковић, келнер из Београда, 28. пр. м-ца украо је разне ствари Петру

пругаић. Позивају се све полицијске и општинске власти да за Михајлом живо трагиу и пронађено спроведу Управи града Београда с позивом на акт Бр. 35220.

Стојан Манојловић, из Третешица, познаша спитеница и варалица, чију смо потерницу

Светислав Поповић, рударски радник, родом из Коларића, који има да одговара за опасну крађу код начелника среза ваљевичког побегао је пре извесног времена из места пребивања и до сада није пронађен. Светислав је стар 23 година, високог раста, у лицу плав, плавих малих бркова; од одела има на себи жакет и панталоне од штофа на глави шешир, а на њима опанке. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и у случају проналаска стражарско спроведу поменутом начелнику с позивом на акт Бр. 12474.

Драгомир Трифуновић, војник XII пешад. пука „Цара Лазара“, у Крушевцу, за кога се држи да је извео на стражари Милуна Лазића, и отео му бројеницу пушку под нумером 81667., побегао је из поменуте команде. Драгомир је добро развијен, кестењаве косе, гвозастих очију плавих бркова; од особених знакова има ожиљак на десном и левом колену, а у оделу је војничком. Позивају се све полицијске и општинске власти да Драгомира најжешће потраже и пађеног стражарно спроведу начелству округа крушевачког с позивом на деловну Бр. 8197.

Спасоје Д. Милосављевић, трговачки помоћник, извршио је 26. тек. м-ца разне злоупотребе у радњи своје тазе Живе П. Милосављевића, трговца из Пожаревца и побегао. Спасоје је стар 31 годину, средњег стаса, дугог лица, великог носа, врло косе, смеђих очију а црних погу; на себи има штофано одело, а на глави сламни шешир. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да Спасоја најжешће потраже и пађеног спроведу начелству округа пожаревачког с позивом на деловну Бр. 14099.

већ повољно пута напослиа, окривљен је код начелства округа крушевачког за извесно злочиначко дело. Стојан је стар 30 година, висок, сувоњав, црнопуљаст, црних и угаситих очију. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да Стојана најжешће потраже у својим домаћинима и пађеног под јаком стражом спроведу поменутом начелству с позивом на деловну Бр. 7230 или Управи гр. Београда с позивом на акт Бр. 35802.

КРАЂЕ СТОКЕ

Ноћу 6. пр. м-ца, а и непред ноћ ишше ноћи „Бресте“, у атару медведеног општине, непознати крадљивци украли су Павлу П. Вучковићу, тежаку из Ровалце, две краве. Једна је крава матора 5 година, сиве длаке; друга је матора 5 година, жуто - шарене длаке, а без рогова. Акт начелника среза деспотовачког Бр. 10187.

БРОЈ 38. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 16. СЕПТЕМБРА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у општ 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рекламације се не примају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, одобрено је решење Државног Савета, од 4. септембра ове год. Бр. 5796 које гласи:

„Одобрава се Министру унутрашњих дела да на опраћају зграда алексиначке окружне болнице, по ревидираном предрачуну и одобреној лицитацији, може у границама буџетом одобреног кредита утрошити суму од 2713·50 динара, и овај издатак показати у расходу на терет партије на редних расхода Министарства унутрашњих дела, санитетског одељења, одређене на истраживање, сузбијање и лечење заразних болести поњица бр. 1. санитетског буџета ове 1907. године предвиђене на оправке и допранке постојећих болничких и осталих санитетских зграда.“

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 9. септембра 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, одобрено је решење Државног Савета од 4. септембра ове год. Бр. 5797 које гласи:

„Одобрава се Министру унутрашњих дела да на подизање оградног зида око ваљевске окружне болнице, по ревидираном и прописно одобреном предрачуну, може у границама буџетом одређеног кредита утрошити суму од 13,335·21 динара и овај издатак показати у расходу на терет партије напредних расхода Министарства унутрашњих дела, санитетског одељења, предвиђене на истраживање, сузбијање и лечење заразних болести поњица бр. 4. санитетског буџета ове 1907. године, а одобрене на оправке и допранке постојећих болничких и осталих санитетских зграда“.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 9. септембра 1907. г. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу јулу 1907. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца јула извршено је у Србији:

1. **Убистава**	33
2. **Детоубистава**	2
3. **Нехотичних убистава**	2
4. **Покушаја убистава**	23
5. **Разбојништава**	9
6. **Силовања**	2
7. **Тешких телесних повреда**	26
8. **Паљевина**	48
9. **Опасних крађа**	143
10. **Злонамерних поништаја туђих ствари**	31

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	28 или	84·8%
Детоубистава	1 „	50 „
Нехотичних убистава	2 „	100 „
Покушаја убистава	22 „	96·5%
Разбојништава	8 „	88·8%
Силовања	2 „	100 „
Тешких телесних повреда	26 „	100 „
Паљевина	7 „	14·5%
Опасних крађа	52 „	36· „
Злонамерних поништаја туђих ствари	6 „	19 „

Највећи број убистава извршен је помоћу *ватреног оружја* (13), затим помоћу *тупог* (10), помоћу *оштрог* (8), и *вешањем* (2).

Узроци са којих су ова убистава извршена јесу: у *међусобној свади* за 16 случајева, у освети за 11, у *душевном растројству* за 2, у *користољубљу* за 1, и у *вршењу законске дужности* за 1 случај. За два убистава узроци су непознати.

Посматрана према местима, у којима су извршена, изложена убистава јављају се: у срезу љубићском 3, у срезу пожаревачком 3 (1 непронађено), у срезу лесковачком 2, у срезу деспотовачком 2 (1 непронађено), у срезу параћинском 2, у срезу тимочком 2, у срезу косаничком 2[1] (1 непронађено), у срезу драгачевском 2 (1 непронађено), и по 1 у срезовима: посавском окр. београдског, пчињском (непронађено), ћупријском, јабланичком, гружанском, пореченом, расинском, белићком, алексиначком, посаво-тамнавском, поцерском, мачванском, орашком, добричком и студеничком.

Детоубиства су извршена по 1 у срезовима: ариљском (непронађено) и жичком.

Два **нехотична убиства** извршена су у срезу златиборском.

Покушаја убиства извршени су: у срезу јабланичком 4 (1 непронађен), у срезу гружанском 2, у срезу колубарском 2, у срезу мачванском 2, и по 1 у срезовима: посавском окр. београдског, лесковачком, крагујевачком, крајинском, јасеничком, деспотовачком, параћинском, сврљишком, крајинском, моравском окр. пожаревачког, хомољском, качеречком, и пожешком.

Скоро сва ова дела извршена су у међусобној свађи.

Разбојништва су извршена: у срезу рамском 2,[2] и по 1 у срезовима: колубарском окр. ваљевског, пчињском, моравском окр. ниншког, хомољском, моравском окр. пожаревачког (непронађено), пожаревачком, и у варошима Пожаревцу.

Силовања су извршена по 1 у срезовима: бањском и бољевачком.

Тешке телесне повреде извршене су: у срезу параћинском 3, у срезу ужичком 3, у срезу гружанском 2, у срезу нишком 2, у срезу златиборском 2, и по 1 у срезовима: гочанском, лесковачком, јабланичком, крагујевачком, неготинском, трстеничком, мачванском, поцерском, посаво-тамнавском, нишком, бољевачком, пожешком, и у варошима Ваљеву и Крагујевцу.

---

[1] Једно од ових убистава извршили су непознати Арнаути из Турске.

[2] Оба ова разбојништва извршила су убојице хајдук Сава Р. Перић, из Сирковца, и Драгутин Јовановић, из Кутрића.

Паљевине су извршене: у срезу параћинском **7** (1 пронађена), у срезу колубарском окр. ваљевског **2**, у срезу крагујевачком **2** (1 пронађена), у срезу посавском окр. ваљевског **2**, у срезу грузанском **2**, у срезу јасеничком окр. крагујевачког **2**, у срезу брзопаланачком **2**, у срезу трстеничком **2**, у срезу ресавском **2**, у срезу деспотовачком **2**, у срезу ивањском **2**, у срезу орашком **2**, и по **1** у срезовима: врачарском, посавском окр. београд. ког, ваљевском (пронађена), тамнавском, деспотовачком, копаоничком (пронађена), расинском, бољевачком, нишавском, пиротско-тимочком (пронађена), хомољском, рачком (пронађена), бољевачком, прокупачком, црногорском (пронађена), моравичком, и у варошима: Врању, Неготину и Куприји.

Вредност свих ових паљевина износи око **14.000** дин.

Опасне крађе извршене су: у Београду **19** (9 пронађених), у срезу хомољском **7** (1 пронађена), у срезу параћинском **6** (2 пронађене), у срезу бољевачком **6** (2 пронађене), у срезу грузанском **5** (3 пронађене), у срезу пожаревачком **5**, у срезу колубарском **5** (2 пронађене), у срезу посавском окр. београдског **4** (1 пронађена), у варошии Нишу **4**, у срезу јадранском **4** (1 пронађена), у срезу тамнавском **3**, у срезу крајинском **3** (1 пронађена), у срезу јасеничком **3** (2 пронађена), у варошии Пожаревцу **3** (2 пронађене) у срезу ивањском **3** (1 пронађена), у срезу таковском **3** (2 пронађене), у срезу лазаревачком **3** (1 пронађена), у срезу моравичком **3**, у срезу гочанском **2**, у срезу подгорском **2**, у срезу левачком **2** (1 пронађена), у варошии Крагујевцу **2** (1 пронађена), у срезу жупском **2**, у срезу трстеничком **2** (1 пронађена), у срезу темнићском **2** (обе пронађене), у срезу нишавском **2** (обе пронађене), у срезу посаво-тамнавском **2** (1 пронађена), у срезу ивањском **2** у срезу орашком **2**, у срезу прокупачком **2**, у срезу новопазарском **2** (обе пронађене), и по **1** у срезовима: врачарском (пронађена), косанчићском (пронађена), колубарском окр. ваљевског (пронађена), ићинском, пазаричком, ваљевотинском, деспотовачком, јовановичком (пронађена), крагујевачком (пронађена), неготинском, пореченском (пронађена), кључком (пронађена), брзопаланачком, ражањском, бољичком, сврљишком (пронађена), пиротском, моравичком окр. пожаревачког (пронађена), голубачком, љубићском (пронађена), качеричком (пронађена), звегинском, тимочком (пронађена), рачанском, драгачевском, и у варошима: Крушевцу, Шапцу и Чачку.

Вредност свих ових крађа износи око **19.000** динара.

Злоупамерних покушаја туђих ствари било је: у срезу параћинском **5** (1 пронађен), у срезу сврљишком **5**, у срезу колубарском окр. ваљевског **3**, у срезу трстеничком **3** (1 пронађен), у срезу жупском **2** (1 пронађен), у срезу подунавском **2**, и по **1** у срезовима: врачарском, тамнавском, јабланичком (пронађен), јасеничком окр. крагујевачког, копаоничком, бољевачком, моравском окр. пожаревачког, бољевачком, прокупачком, и у варошима: Крушевцу и Београду (пронађен).

Вредност уништених ствари износи око **2.000** динара.

Поред изложених дела у току месеца јуна извршено је још у Србији и **20 самоубистава**, и то: у варошии Београду **4**, у срезу тимочком **3**, и по **1** у срезовима: мачванском, обе јасеничке, деспотовачком, лужничком, рађевском, поцерском, моравском окр. пожаревачког, рамском, мланском, ужичком, моравичком и студеничком.

Ова самоубиства извршена су: *вешањем* 14, *затрпним оружјем* 3, *дављењем у води* 1, *тровањем* 1, и *скакањем кроз прозор* 1, а у варошии њиховом извршењу ложе *у болести* за 6 случајева, *у душевном растројству* за 5, *у очајању* за 3, *у страху од казне* за 1, *у материјалним неприликама* за 1 и *у домаћој распри* за 1. За остале случајеве узроци су непознати.

Општи преглед до сада изложених дела оваква је:

Текући број	О К Р У З И	Убиства	Детоубиства	Над тешка убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерна покушаја туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	1	—	—	1	—	—	1	7	9	1	—	—
2	„ ваљевски	—	—	—	—	1	—	1	9	6	4	—	—
3	„ крушевачки	5	—	—	5	—	—	2	2	5	1	1	—
4	„ крагујевачки	1	—	—	3	—	—	4	4	10	1	1	—
5	„ крајински	1	—	—	1	—	—	1	5	7	—	—	—
6	„ крупањски	1	—	—	2	—	—	1	4	8	6	—	—
7	„ моравски	5	—	—	5	1	—	3	12	13	6	1	—
8	„ нишки	1	—	—	1	1	1	1	1	5	6	—	—
9	„ пиротски	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	1	—
10	„ подрински	3	—	—	1	—	—	3	1	8	—	2	—
11	„ пожаревачки	—	—	—	2	6	—	1	4	22	1	3	—
12	„ руднички	2	—	—	1	—	—	—	—	5	—	—	—
13	„ смедеревски	1	—	—	—	—	—	—	2	7	2	1	—
14	„ тимочки	2	—	—	—	—	1	1	1	11	1	3	—
15	„ топлички	6	—	—	—	—	—	—	1	3	1	—	—
16	„ ужички	—	1	2	1	—	—	6	1	3	—	1	—
17	„ чачански	2	1	—	2	—	—	—	1	5	—	2	—
18	Управа града Београда	—	—	—	—	—	—	—	—	19	1	1	—
	Свега:	**33**	**2**	**2**	**23**	**9**	**2**	**26**	**68**	**143**	**31**	**20**	**—**

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског Одељења Министарства Унутрашњих Дела, 11. септембра 1907. год. АБр. 1128. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Из циља утврђаја још јаснije се види у којим случајевима се он има предузети. Утврђај има ово за циљ: 1. утврђивање биће или постојања кривичног дела. Утврђај служи као најбољи доказ о томе, да ли у опште постоје каква важна радња, за тим да ли та радња има обележја каквог преступа или злочина и којег. Тако н. пр. увиђајем се несумњиво утврђује, је ли кућа изгорела, је ли случај самоубиства или убиства, је ли крађа са или без обијања и т. д., 2. Сем утврђивања постојања кривичног дела, увиђај, на другом месту и у другом реду, има за циљ проналажење индиција (основа подозрења) за кривичну одговорност оптуженог као и за утврђивање величине његове кривичне одговорности. Увиђај, дакле, може бити доказ и о томе, ко је извршио кривично дело. Ако н. пр. иследник на месту извршеног дела увиђајем нађе какво трагове или оруђе или што друго, што може послужити као индиција, да је једно одређено лице извршило то дело, то је у том случају и увиђај доказ о виности или кривичној одговорности тога лица. Увиђај тако исто може да послужи као доказ и о томе, да ли је виновник са ким

намером радио или не. 3. Циљ увиђају може лакше бити контролисање других доказних средстава, нарочито исказа сведока и оптуженог. Ако се признање оптуженог, који је иначе непознат, не може да потврди довољно и другим околностима, то је у таквом случају врло потребно предузети увиђај ради контролисања истинитости признања. Тако се исто увиђајем може контролисати сведочба сведока, која н. пр. сведочи да је преко једну малу руну на прагима нешто видео, или да је са извесне даљине чуо нешто што је спорно 4. Увиђај се може предузети и у циљу утврђења олакшавних и отежавних околности. 5. Најзад, увиђај може послужити као доказ и за величину штете, која је кривичним делом причињена.

Кад иследник зна, у ком се циљу предузима увиђај, онда ће он исти предузети у свима оним случајевима, у којима се има надати, да ће њиме постићи на који од поменутих циљева. Иследник се, дакле, има држати правила, по којима се увиђај предузима увек, кад се њиме има да расветли каква чињеница или околност, која је од важности за конкретни кривично-правни спор. Предмет увиђаја имају на првом месту бити важне чињенице, али ће иследник тако исто бити дужан за својим чулима опази и све остале чињенице, које стоје ма у каквој вези с кривичним делом, па макар и не биле тако важне. Ово иследник треба да учини стога, што постоји бојазан, да се те чињенице или околности касније не измене тако, да је немогуће учинити увиђај. Сем тога, те чињенице, које су се неочекивано показале као незнане, могу у тоју поступка постати важнима, те их и стога треба опазити онда кад је то најлакше учинити.

И ако као правило важи, да увиђај треба предузимати само онда кад се њиме има да постигне један од његових циљева, и да га не треба предузимати у случају, кад је једна важна чињеница несумњиво доказана другим доказним средствима, — ипак то правило не треба апсолутно да веже иследника. Иследник неће предузимати увиђај само онда, кад у тренутку, у коме је сазнао за какву важну околност, има несумњивих доказа, да је та околност истинита. Вршење увиђаја у том случају значило би отезање поступка. Али је таквих случајева мало у пракси. Иследник не сме пропустити вршење увиђаја, што је у изгледу, да ће се једна околност моћи и другим доказима утврдити. Он ово не сме учинити стога, што у самом почетку често и не зна од какве ће важности која околност бити и што не зна, хоће ли се она касније моћи другим доказима утврдити, ако се сад пропусти учинити увиђај. Иследник, дакле, у самом почетку истраге мора бити врло обазрив, па и тада треба да предузме увиђај, кад још сасвим не зна, шта њиме има да постигне. Стога законодавац у § 54 и даје општи упут, по коме иследник треба да учини увиђај у случају, кад кривично дело за собом оставља трагове. Ово наређење, дакле, не примењава већ само упућује иследника, и од његове обазривости и увиђавности зависи, хоће ли извршити увиђај или не, при чему се има да руководи циљем увиђаја као и циљем саме истраге.

Из досадањег излагања види се и то, шта може бити *предмет* увиђаја. Предмети су увиђаја: простори, место на коме је извршено кривично дело, покретне и непокретне ствари, као и лица и то како обављена н. пр. жена која је оптужена за детоубиство, тако и повређени, н. пр. код телесне повреде, код силовања и т. д. Ако су у питању предмети, који се налазе у рукама иследника или судије, или ако је у питању извесан простор, у који је слободан приступ увек, онда је иследник у праву увиђаја неограничен Али ако се предмет увиђаја налази у приватном стану, онда се тај увиђај има учинити под оним оним законским ограничењима, под којима се предузима претрес стана (§§ 73—88). Под тим ограничењима свани је дужан да дозусти, да иследник види предмете, на којима се вероватно могу наћи трагови кривичног дела. Само је пређходно потребно, да се позитивно зна има ли предмета над којима треба извршити увиђај и где су, а да ли се они налазе код обављеног или код кога другог, свеједно. Грађанска је дужност свакога, да ничим не омета истрагу; та дужност постоји чак и за оне, који су били предмет кривичног дела, т. ј. и сама којима је извршено кривично дело. Тако н. пр. ако је услед доставе једног лица, па макар ова била и пенетинита, отворена кривична истрага због силовања, то ће лице, које је означено као силовано, морати допустити и трпети вршење увиђаја на себи, па макар оно и не подизало тужбу за силовање. Од ове дужности, да на себи трпи вршење увиђаја, нико се не може изузети, на чак ни лица, која су законом ослобођена од дужности сведочења (§§ 91 и 92).

II. Друго питање јесте: ко је позван да изврши увиђај?

У ге оралној истрази увиђај има да учини надлежни иследник. У § 54 каже се „надлежујућа власт", а ова је по правилу надлежна полицијска власт, а изузетно један судија пређстављеног суда са писаром, који се за то нарочито одређује на основу § 25 крив. пост. У неким случајевима увиђај може предузети и ненадлежни иследник. То су случајеви, кад се предмет увиђаја налази у другом срезу или округу, за који није надлежан иследник, који конкретно дело истиче. У таквом случају јавља се потреба за правном помоћи т. ј. надлежни иследник об.ажа се иследнику среза или места, у коме се предмет увиђаја налази, с захтеом, да увиђај предузме и да протоколе о учињеном увиђају пошље. Оваких случајева правне помоћи треба да буде што мање, јер је неопходне, да умољени иследник, и поред свег онога и надлештање постављених питања, опако изврши увиђај, као што ће то учинити иследник, који извиђа дело, који се за исто заинтересовао и са многим важним детаљима упознао. Стога се за помоћ другом иследнику треба обраћати само онда, кад је предмет увиђаја такве природе, да се не може преносити, или да се не може преносити без опасности да не буде поништен. У свима осталим случајевима треба се старати да иследник, који уводи дело, својим чулима опази чињеницу или околност која је од важности за решење кривично-правног спора.

(наставиће се)

Др Бож. В. Марковић.

О ОДГОВОРНОСТИ ЗА НАКНАДУ ШТЕТЕ.

(НАСТАВАК)

Кад је у питању накнада штете из деликата, онда је одговорност учиниоца штете везана за питање: има ли у томе конкретном случају оштећена бар обичног небрежења учиниоченог, може ли му се дакле бар обично небрежење у кривицу уписати? Утврди ли се постојање овога, онда је учинилац дужан штету накнадити, ако постоје и остали услови под А., Б. и В. споменута. На против, ако се докаже да у поступку учиниоца нема ни обичног небрежења, ако је он при предузимању штетне радње био толико пажљив, колико је то обично један добар кућни старешина, па је ипак штета наступила, онда се наступила штета има сматрати за **случајну**, и учинилац за њу није одговоран — § 808. грађ. зак.[18] Међу

[18] „Свака штета, која није постала услед неке радње или пропуста несвесног лица, која би се опако могла у кривицу уписати, као ни у последу

тим, ако учињилац штете, стојећи у извесном уговорном односу са оштећеним, напесе штету самe сауговарачу, која се тога односа тиче, онда је у приломе реду меродавно, шта су уговорна страна одговарали један другоме и за случајну штету, изузимајући ону, која је услед више силе постала. У уговору се пак могло изаћи, да ће уговорна страна у погледу предмета угов-ра одговарати један другоме и за случајну штету, и онда, наравно, тако има и да буде.[19] Ако пак није у уговору предвиђена обим одговорности, онда уговарачи не одговарају један другом за штету од случаја. Изпак у појединим случајевима законодавац поставља (на пр. у §§ 590, 692) *диспозитивно* правење (дакле, уговарачи могу и тада уговорити, да се за случајну штету пак не одговара) да уговарачи и за случајну штету одговарају (али се и она, по правилу узима, да се за штету од више силе не одговара).

Нарочиту врсту одговорности за *уговорне односе* предвиђа § 802. [аустријског грађан. зак. § 1299.] грађан. законика: „Који је јавно као мајстор какав или вештак познат, или се за такнога издаје, како се посла прими, мора за сваку пречињену штету добар стајати. Но ако је онај, који је посао такомо поверио, знао, или лако о његовој неспособности уверити се могао, пак му је опет посао предао, онда и његове кривице или бар небрежења има". Као што се од сваког човека тражи да у односима са својим сугрђанима обраћа на своје поступке толику пажњу, колико је потребно ради спречавања штете по њих, исто се тако мора та пажња захтевати и од њих, који се, као нарочите за извесне послове стручни људи, иуде својим знањем публици за извршење разних послова. Али од њих се с правом и већа пажња тражи у погледу послова, који у њихову струку спадају. Ко се поверя на лозиче дипломираном лекару, ко даде израду плана за своју зграду стручном инжињеру, ко преда вођење парнице адвокату, тој с правом може захтевати, да ова лица обрате на предате им послове ону пажњу, која се од солидних стручњака може захтевати. А та је пажња већа него она, која би се у погледу истих послова од нестручњака тражила. Стручњак дакле одговара, ако посао не испадне добро за то, што он није de facto имао потребна стручна знања, која су се код њега претпостављала, а тако исто и онда, ако их је de facto имао, али му се у конкретном случају и *најмања немарност* може пребацити као узрок наступелој штети.[20] Другим речима стручњак одговара не само за штету, која се десила услед његове ако намере или крајњег или обичног небрежења, већ и за ону, која би се услед најмање непажње десила, ои се дакле одговорности само онда, ако се штета услед више силе десила § 802... „мора за сваку пречињену штету добар стајати...*).

Наравно, ако је у уговору, којим му је посао предат, одређено нако ће и за које случајеве стручњак одговарати, онда ће тако и бити, а неће се применити § 802, јер он долази у диспозитивна правења.

Да би кога стручњака постигла она појачана одговорност потребно је, као што се из § 802. види, или да је он а) јавно као стручњак познат или б) да се за стручњака издаје (и ако то у ствари није) — на пр. огласима по новинама, фирмом над својим станом и т. д. У овом другом случају може дотични „стручњак" и кривично одговарати (на пр. ко се прима лечења за награду), али баш и да не буде привично одговорности, ипак је он за накнаду штете одговоран.

Али и ако законодавац од стручњака и оних, који се за такве издају, тражи да и за најмању непажљу одговарају, хотећи тиме да заштити публику, ипак он сматра, да сваке треба да пази, коме израду свога посла поверава.

(наставиће се)

Д-р Драг. Аранђеловић.

---

[19] Ако је у таки случаја да по постоји одговорност у случају више силе. Одговорност и за штету од више силе треба дакле да буде нарочито уговорена; иначе законик за ее неће за уговорене одговарају ни свиу штету.

[20] Аустријски судови осуђивали су штаре за накнаду штете због тога, што је од њих начињени тестамент због оскудне пропасних формалности био поништен.

УПУТ ЗА ПОЛИЦИЈСКЕ И ОПШТИНСКЕ ВЛАСТИ

приредио Бур. Л. Ђорђевић
окружни начелник.

(свршетак)

Говорећи о закону о заштити од сточних заraза и о мерама за угушивање ових, г. Ђорђевић код § 42. вели од речи до реч̂и ово: „То је казна до два месеца затвора или новчано до три стотине динара. У § 46. овог закона каже се да ће истуне означене у горњем § 42. изрицати пресуде среске полицијске власти (в. стр. 153. и 154. ове књиге). Како је вак по општој одредби § 1. кривичног законика иступ ово дело, за које законом допосе казну до месец дана или новчану казну до три стотине динара, то и горње наређење §-а 42. закона о заштити од сточних заraза треба примењивати тако, да максимална казна затвора буде до месец дана, а новчана до 300 динара, пошто је законодавац иарином казио да се дела, која се у § 42. помињу имају сматрати као иступна, па је чак иарином казао и то, да по њима изричу пресуде полицијске власти, разуме се по прописима Полицијске уредбе као општем поступку полицијском за иступна дела.“

И ако смо прочитали ово по два и три пута, да га измени да и други виде, ми просто не можемо да верујемо, да је г. Ђорђевић хтео овим да каже ово што је казао. Не, нема се све чини да је ово нека погрешка случајна; да је овде имало да дође још што год, јер никако не можемо да се измиримо са тим, да г. Ђорђевић није знао за оне правне принципе: да је закон закон, и да је специјалан закон увек претежнији од општег над су у сукобу.

Апсолутно је погрешно, велимо, ово што г. Ђорђевић тврди, јер полицијске власти по § 42. и 46. закона о заштити од сточних заraза, могу и морају осуђивати и на два месеца затвора, кад год величина кривице повлачи максималну казну.

Све ово што г. Ђорђевић наслања на § 1. крим. закона не вреди ништа, и ми сагласећемо полицијским чиновницима да овај део његовога упутства не приме као тачан, него да се држе закона кад год су службом вагнани да примењују чл. 42. зак. о заштити од сточних заraза.

Ми понављамо, ако ово није случајна грешка, која се произвела г. Ђорђевићу у овако великом послу као што је овај, онда би то била неугодна сведоџба за важност овога дела у опште, а нарочито за ове ствари, које нисмо ни додиривали ни разгледали због тога, што би то захтевало и више времена и било немогућно према простору листа који се за ове ствари може дати....

Остављајући, да питање о застарелости кривица из § 375. а пр. закона, о коме се говора на страни 401. књиге, буде предмет нарочитога расправљања, ми прелазимо преко свију осталих специјалних закона, где је г. Ђорђевић изнесио само њихов текст, са напером да узгред додирнемо само још две три ствари, па да онда завршимо ову оцену, која се и преко наше воље доста протегла.

Тако, на страни 432-ој своје књиге, г. Ђорђевић је штампао кривични поступак за монополске кривице, који сада нема никакве предмета, и ако се Монополска Управа и сада њиме служи, јер није прописан на начин који опредељује члан 151. закона о монополу дувана (измене од 23. марта 1904 године).

По овом законском наређењу, Министар финансија, у договору са Државним Саветом, има да преписе нарочити поступак за извиђавање и суђење кривца по закону о монополу дувана и осталим монополским законима, али до сада такав поступак није излазио уз судоловање Држ. Савета, нити је заједнички утврђено, да важи онај раније, што га је прописо сам Министар на основу чл. 151. зак. о монополу дувана од 11. априла 1902 год.

Како се и преко овога иван суди по овоме поступку и од стране Управе монопола и од стране Државнога Савета, нама је неразумљиво.

У овој ствари, до г. Ђорђевића је грешка само у теме што није констатовао ову неправилност, а саму ствар њему је немогућно било преиначити.

Било је потребно, да се поред овога изнесу и јаче истакну и осе одредбе из закона о монополу дувана, соли и осталих монопола, које говоре о извршењу пресуда и решења, јер власти врло често истичу та питања као нерасправљена и траже објашњење, као год што је требало истаћи и осетне одговорности чиновника, ако не би извршили које од наређења, што их ови закони стављају у дужност полицијским и општинским органима, јер многи упадну у одговорност из непознавања својих дужности, пошто ово, што је учињено на страни 470. није довољно.

На страни 454. своје књиге, говорећи о сироводу осуђеника казненим заводима, г. Ђорђевић вели, да се пожаревачком заводу упућују, поред осталих, и малолетна мушка лица, осуђена на затвор.

Ово, међутим, не стоји, јер се сви малолетни мушки осуђеници спроводе београдском казненом заводу, за које постоји нарочити одељак у Топчидеру.

Овим напоменама ми смо завршили општи преглед ове књиге, и сад би било ред да се осврнемо на све што смо до ове учинили, па да завршимо своју оцену.

Али како смо раније обећали, да ћемо изнети још неке примере, који ће утврдити, да г. Ђорђевић није изабрао изворе, из којих је прибо материјал за овај свој рад, ми ћемо се томе датом обећању одужити.

Дакле:

Г. Алимпић	Г. Ђорђевић
Пензије о §§ 5. 6 и 7. Полицијске Уредбе изнео је ово:	„Поште сада неки мисле како разлози у погледу ниодељења и пресуђивања по тешким дела из III части прекршног законика којој надлештва нису, надлештва пресуде и спроводе у затворе, а не полицијске власти, ја ће на то одговорити, да је ово мишљење погрешно, јер је у § 42. изричито казано, да се ствари, које су у њему означене, имају сматрати као иступна, а по § 46. истих закона, ствари о иступима суде и пресуде среске полицијске власти, а по § 47. истих закона, ствари о иступима суде и пресуде окружне полицијске власти, а по § 48. истих закона, ствари о иступима суде и пресуде градске полицијске власти. Ако је дакле, по § 42. закона о заштити од сточних заraза, казна за иступе, које је у њему означио, затвор до месец дана, или новчана до 300 динара, онда је јасно, да ће ствари о иступима, које је у њему означио, суде и пресуде полицијске власти, а не надлештва, која суде и пресуде у кривичним стварима, јер је у § 1. Кривичног законика изричито казано, да се кривична дела, за која је законом прописана казна затвора до месец дана или новчана казна до 3000 динара, сматрају као иступна, а по § 2. истог закона, иступи се суде по Уредби о полицијским казнама

писмо. Од овог трепутка он ће вас помагати и служити вам као тумач, јер зна нешто мало француски.

Не заборавите, нарочито, да пошљете депешу, у којој ћете само означити дан и час поласка. Ово је потребно с тога, да би мој служитељ имао времена да од свог садашњег господара благовремено тражи одпуство како би могао бити слободан за време вашег доласка.

Ради веће бржине и сигурности, ви ћете му упутити депешу на кућу у којој ради, на сву адресу: M. Biberoine. Calle Maria 9, primera Cracia, Barcelona.

Не саветујем вам да пишете, јер се много бојим да власти не отварају и не читају моја писма, и да на овај начин не откривају моју тајну, јер суд чини све могуће да сазна где сам сакрио новац.

Депешом се апсолутно ништа не ранискује. У осталом, чим будем сазнао за ваш долазак, ја ћу од судије захтевати допуштење да се са вама састанем, а да вам све објасним. Ви сте потпуно сигурни за успех, јер новац за откуп мојих ствари нећете одлагати све дотле, док не добијете одговоре на ваше депеше.

Рачунајући на вашу потпуну дискрецију и очекујући нестрпљиво долазак у нашем доласку, ја вас молим да верујете, да ће моје признање бити исто толико велико колко и услуга коју ми чините, и да ћу целога века благосиљати ваше име, сећајући се свагла да вам дугујем моју срећу и слободу.

Вечито вам одани пријатељ,
Антоније Ортиц.

Р. S. Молим вас, да ме телеграфским путем известите о вашој одлуци, па ма каква она била, да бих се знао управљати.

Као што видите, ја сам у затвору у Фигери. Ово место удаљено је од граничне сврга један сат. Пређите у Порт-Боц, остаје вам само да тражите карту за Фигеру".

Уз ово писмо приложен је извод судске пресуде, снабдевен печатом врховненог суда у Барселони. Круна, загаљаљо хартије, потписи и печат доказују, на први поглед, веродостојне, да се заиста ради посла са званичним документом. Али, ако се овај документ пажљивије испита, онда ће се опазити, да је круна окружена ратним синодима, док је у нашем случају реч о грађанском, а не о војном суду. Поред овога, печат утиснут на противној страни документа, обична је поштанска марка са главом краља Алфонса као малог детета. Марке ове не употребљују се званично у Шпанији од 1904. године. Ово су, очигледно, мере предострожности, које су варалице употребиле да би, на случај оптужења, избегле осуду за имитацију и лажну употребу званичних документата. Ово, као што се види, и на овај начин спекулишу са незнањем својих жртава.

Писмо још садржи исечак из једних шпанских новина, рђаво штампаних, у коме се говори о затварању извесног Ортица банкара. Ми тврдо верујемо, да је овај исечак изишао испод типографске пресе варалица, јер, као што ћемо доцније видети, у вагри коју ћемо изложити, ове индивидуе штампале су чак и чекове.

Послати исечак из новина испуњен је овим текстом:

„Као допуну новости о хапшењу банкара Антонија Ортица, коју смо јуче саопштили читаоцима, дужни смо додати, да је полиција узаптила само његове две путничке торбе у којима се, поред осталих ствари, налази и велика количина накита. Код ухапшеног је најдено свега 960 дин. И ствари и новац послати су суду, који ће судити банкареву кривицу. Његови клијенти изгубили су сваку наду да ће доћи до својих ствари, пошто ухапшени, судећи по свему, нема никакве друге имовине сем оне која је при њему нађена и узапћена".

Посло је одличио комбиновап. Дако је погодити шта би било од М. Ј. да је било толико наивап да иде у Фигеру. У тротавачком хотелу напшао би тако звапог Риберепа, који би одмах отишао да тражи таминичара. Овај последњи показао би госпођину Ј. признапицу од куфера и уговарање чек. Под изговором, да господин Ј. не зна шпањолски, те да се с тога не може споразумети с телеграфистом, Риберен би се понудио да однесе два телеграма у телеграфски биро. Разуме се већ, да он не би пишта телеграфисао. После два или три сата он би донео, или уделе да се донесе преко лажног телеграфског разносача, два повољна телеграфска одговора: једап од њега поменуте железничке станице у Паризу, а другу од банке на коју чек гласи. Природно је, да су и ови телеграми лажни. Ј. се не би ништа устезао и предао би Риберену 3875·55 динара да искупи ствари, јер би се овај поново понудио да учини и ову услугу. Дошап једпом до новца, и Риберен и таминичар и притворепик и т. д. беже из Фигере. Пошто би у хотелу узалуд очекивао повратак свога комисионера („Риберена") господин Ј. би изишао назад у варош да га потражи, и том приликом сазнао би, било од полицијског чиновника било од ма ког другог, да је жртва вештих варалица.

„Поносад и „официри" што су увек официри административни имају сакривено благо, до кога су дошли нечасним путем.

У нашој колекцији налази се једно „шпанско писмо", упућено једној жеспа уважепој личности из нашег града, у којој јој једап бивши административни официр захтева, опет из затвора, помоћи да дође до свога сакривеног блага. Суштина преваре иста је као и у Ортиповом случају: путнички кусер са тајном преградом, признапица и т. д. због чега не саопштавамо ово писмо у целости. Међутим, весма је интересантна прича официрова на који је начин дошао до новца. Пошто је ово објасшио, да је у дапьем средству са адресатом, шпап овако објашњује свој случај:

„Као војно-административни пуковник, год. 1898., пре почетка рата са Сједињеним Државама, добио сам наредбу од нашег министра војног да отпутујем у Мексику и тамо купујем памучпине за нашу војску. У Мексици сам ступио у врло интимно пријатељство са шпанским конзулом, и ово је пријатељство допшло било узрок моје пропасти.

За време мог бављења у овој држави, заради сам 50,000 — динара стеднпта на уговорима, које сам за мој рачун закључивао.

Чим су отпочети преговори о миру, добио сам налог да се одмах пратам у Мадрид, и да положим рачун о моме раду. Једповремено с овим, примио сам писмо од жене, у коме ми јавља, да је је мој пријатељ конзул ужасно денуцирао, и да је министар наредио да се станим под истрагу. Ова денупцијација била је и повод за моје позивање у Шпанију.

Имајући све ово у виду одлучио сам се, после дужег размишљања, да склоним моју имовину на сигурно место, па сам је, најзад, и депоповао у једној менсиканској банци, која ће је исплатити доспелошу по признапици, на којој ће бити стављена уговорена пародба за исплату.

Са признапицом и овом наредбом, цертификата у једној путничкој торби са тајном преградом, „пуковник" долази у Лозану и тражи своја родјака да му прода на оставу ову торбу, али га, на жалост, и поред тродневног нетражавања не пађа, услед чега га „пуковник" убија. После овога одмах га хапсе и одводе у најближе полицијско надлештво заједно са драгоценом торбом.

(наставиће се)

Archives d'Anthropologie criminelle,
№ 164—169, 1907. год.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

1.

Суд општине шапшачке, актом својим од 16. августа ове год. Бр. 867, пита:

„По § 13. грађ. суд. поступка. саопштења пресуде или решења оверене увек председпик или члан суда; но ако су она неписмена, саопштење ће се извршити у присуству два писмена грађанина, који ће се као сведоци потписати на акту саопштења.

У овој општини има свега 2 писмена грађанина, а председник и чланови општинског суда неписмени су.

Моли се уредништво за објашњење: како ће суд овај вршити саопштење пресуда или решења, кад је у много пута у немогућности да набави она два писмена грађанина, те да саопштењу присуствују и као писмени потпису.

Тако исто, како ће се суд управљати при иследењу каквог казнимог дела, кад и ту по § 28. крив. суд. поступка, нема окривљених или сведока треба да потпишу два писмена грађанина?"

— На ово питање одговарамо:

Наређења § 13. грађ. суд. поступка јасна су.

Кад год су председник и чланови пешински, саопштавање пресуда или решења вршиће се пред двојицом писмених грађана, који ће се на акту саопштења потписати.

Та околност, што у тој општини нема довољно писмених људи, не може бити разлог, да се закон не прши онако, како он гласи.

Истина у практици се јавља незгода за суд, али то се мора трпети, да би се одржао и поштовао закон.

Томе се, у осталом, може помоћи на тај начин, што би суд за саопштење пресуде и решења одредио један дан, обавештавајући о томе у напред и она два писмена грађанина, који би после присуствовали, а тако би се морао довијати и у случајевима иступних казнђа по § 19. Полиц. Уредбе.

У осталом, овакав проценат писмености, односи неписмености у општини, која је близу окружнога града, поражавајући је, и то само треба да освести саме грађане те општине о значају школе, па да се настане свима силама, те да се подигне школа и писменост шири.

II

Суд општине ваљевачке, актом својим од 26. пр. м на Бр. 826, пита:

„По закону о уређењу свештеничког стања од 1885. године, прописано је, колико свештеницима припада за разна чиновођења, која прше у народним и цркви, али се свештеници не придржавају тиме оних такса, него наплаћују више, те се многи грађани обраћају овоме суду са молбом, да их заштити од оних прекомерних такса.

Моли се уредништво за обавештење: да ли још важи закон о уређењу свештеничког стања, и ако важи може ли општински суд узети у заштиту своје грађане, да не плаћају више него што је законом прописано, а ако не може, онда коме треба тужити свештенике за оно, што више узимају.“

— На ово питање одговарамо:

Закон о уређењу свештеничког стања од 31. децембра 1882. године, важи и данас у свој потпуности својој и штампан је у „Полицијском Зборнику“ на страни 111.

Ако се по неки свештеник тако забораваља, и наплаћује за своја чиновођења већу награду од оне, која му је овим законом прописана, па се против таких поступака жале огласбени грађани, онда је општински суд дужан да прими њихове жалбе, и да их спроводи надлежном Духовном Суду на даљу надлежност.

Суд може том приликом испитивати оне, који су видели да је ваше напоменуто па да њихова саслушаља шаље Духовном Суду, али самога свештеника он не сме због тога позивати и узимати на одговор.

Сем овога има и других путева, да се сузбије грамзивост појединаца, а то је јавност.

III.

Милосав Угриновић, тежак из Лопушника у срезу мланском, пише:

„Читајући ваш лист нашао сам да је веома користан, па и ако сам човек сељак и прост, ја учтиво молим за следећа известиј и обавештење:

Да ли општински суд и одбор могу просецати нове путове преко имања приватних лица и то на захтев појединих грађана, а ако могу по ком закону?

Ко је одговоран на случај да је коме просечено имање и употребљено на пут, и ако је ко одговоран за штету нарушеног имања, кога треба тужити — да ли председника или општински одбор?“

— На ово питање одговарамо:

Ако наступе потребе државна, општинска, среза, округа или села, може се провести пут преко имања приватних, што се претходно одузето имање процени и плати.

Без накнаде не може нико одузети ни стопу земље.

Према томе, за рачун приватних не може се просецати пут преко имања појединаца, на чак се то неможе чинити ни по одлуци одборској.

Друга је ствар, ако је коме судском пресудом досуђено право службености.

Ако, дакле, пут није просечен за рачун општине или села, онда би за штету био одговоран онај, који је донео одлуку, да се изнесено имање поруши или добро заузме без накнаде, ако понављамо, није пресудом досуђено право службености.

IV.

Суд општине рајачке актом својим од 30. маја ове године Бр. 532, пита:

„Пресудом Главне Контроле од 11. маја 1904. год. Бр. 22904. која је и извршном постала, осуђен је Никола М. Илић тек. окр. да као бив. рачуноводаља ове општине плати општинској каси 410·51 дин. на име накнаде штете, са 6% год. интереса од 11. септембра 1903 год. до наплате и 43·65 дин. таксе.

Суд овај био је у недоумици, шта ће радити са дужником Николом, и актом својим од 17. новембра 1906. год. Бр. 1108 достављено је начелнику среза неготинског саслушање Николино, у коме је он изјавио: да готових новаца нема, непокретног имања нема које би се у пошпе могло узети и продати за наплату горесписаних трошкова, покретности такође нема, и што је има није његова већ његове жене, коју јој је уступио Божидар Спанић бив. трг. а сада пореским, пошто је дужник Никола њему дуговао и њега је измарио.

Начелник срески актом својим од 31. децем. 1906 год. Бр. 13491 известио је суд овај, да по тач. 16. § 471. грађ. суд. пост. осуђени не ужива благодејање из § 471. грађ. суд. пост., и да пародно суду да у року од петнаест дана изврши наплату и новац пошаље, у противном попис или увереше о немаштини.

Суд је у пошпе узео две парцеле земље Николине, и пошпе послао надлежној власти на даљи законни поступак; а дужник Никола има до пол. кв. „Б.“ свега 3·55 хек. земље, сем пописате две парцеле; а у својој задруги има сина, који је у овој години постао пунолетним.

Начелник среза неготинског поновним актом својим Бр. 3315 од 25. ов. месеца тражи извештај од овога суда, да ли Никола сем узетог имања у пошпе има још какво имање, и ако има да ли му као земљоделцу остаје довољно имања по § 471. грађ. суд. пост.

Моли се уредништво да по овоме да своје мишљење: какав ће одговор дати суд начелнику среском, кад су у једном акту вели да Никола нема право на благодејање из § 471. грађ. срп. пост. а у другом вели да има. и како ће суд у опште доћи до досуђене накнаде?“

— На ово питање одговарамо:

По тачци 16. § 471. грађ. суд. поступка, земљоделцу се одказује благодејање, тамо предвиђено, само у случајевима накнаде штете, коју је криван учинио злочином делом, преступљењем или нетуљењем учињеним из користољубља, или преступљењем намерно учињеним.

Како се на предњег питања види, Г.к. Контрола није нашла да је Никола учинио какво кажљиво дело, пити га је за ово оптуживала, него је само судила за редовну накнаду штете.

Према томе, ако је Никола земљоделац и има у задрузи сина, као пореску главу, онда се њему не може продати оволико земље, колико њему и сину штити § 471. грађ. суд. поступка.

Ако шпогод преко тога претекне нека суд узме у пошпе, иначе нека пошље увереше о немаштини, ако Никола нема ни покретности.

И, да би општина пречистила питање с својим потраживањима, нека предложи одбору, да се ово прималье као пропало расходује, ако је паравно, унесено у књигу дуговања

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕЊЕ

Рашка Чокановића звапог „Бугарин“, подничара из Пожаревца, тражи начелство округа пожаревачког актом Бр. 12392., код кога има да издржи једномесечни затвор. Рашко је стар 49 година, оженио, сиђо развејан. Пронађеног треба спровести помепутом начелнику.

Савку жену Илије Пантића из Трнове, и **Живка Кидишевића**, земљод. из Сарапова, који су при извесног времена заједно побегли и до сада нису пронађени тражи начелник среза лепеничког актом Бр. 12664. Савка је стара 30 година, оженена, прикошљачта, а Живко је стар 31 годину, ожењен, сиђо, око врата има ране од скрофула. Пронађене треба спровести помепутом начелнику.

Милана Шапошића, радника из варошице Арила, тражи начелник среза арилског, ради извршења изнесене пресуде. Милан је стар 18 година, оженен, нема брикова; од одела има са собом шајтанке и поврх од шајка, на леђима опанке и на глави шубару. Пронађеног треба спровести помепутом начелнику.

Љубомира С. Јовановића, звапог „Бела“, шајкаша из Вашиће Поља. и **Јаворку** кћер Петронија Илића, из Осипаонице, који су пре

извесног времена заједно побегли из места пребивања, тражи начелник среза подужасног дежепом Бр. 14776. **Љубомир** је стар 24 године, средњег раста, пропмљаст, од одела нема на себи гуњ и чакшире од жутог шајка, а на глави шубару, а **Јаворка** је стара 18 година, средњег раста, на себи има седељку сукњу и нижњу рекљу. Приликом треба спровести поменуто начелнику.

Петка Николића хлебара, родом из Турске, **Светислава Б. Јовановића**, кафеџију бравариског, родом из В. Градишта, **Цвету Марковићеву**, служавку, **Драгољуба Нешића**, шеврта, родом из Вел. Плане, **Душана Марковића**, слугу, родом из Кучева, **Благоја Стевановића**, слугу, родом из Михаиловца, и **Михаила Сибиновића** шеврта, родом из Пожаревца, тражи начелство округа пожаревачког актом Бр. 14607, код кога нису да одговарају за разна кажњива дела. Приликом треба спровести поме начелству.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

У Београдској полицији налази се на издравку двадесетдневног затвора **Мирослав Љубојевић**, из Горњице у Лици, због преласе у хотелу под лажним именом. Мирослав је већ из ранијег позват полицијо као варалица и човек без икаквог сталног занимања, који већ 6—7 година скита по свима крајевима Србије, по Бугарској, Црној Гори и неким пределима Турске.

На тај су начин као жртве пале најпаметнији народни учитељи по породицама грађанским Сриетак којима се он представљао као „колега". Познато је до сада, да су се на тај начин зеленили учитељи књажевачки, митровички, и неки учитељи из смедеревског и крагујевачког округа.

У последње време оптужен је и за крађу, коју је извршио над начелником Јосиком Хаџићем у кланици „Златруга" у Нишу, а по доласку у Београд покушао је, да му добри људи дају средства егзистенције, јако би се у Македонији и Старој Србији као „војвода" могао да нађе на броју српског живља у тим крајевима. Начин његова живота, жорво га је и до овога довести, а иошда и до чега горег што полицији још није познато.

Због досадашњих преврда и сумњиног кретања, Мирослав је пре две године кажњен пред судом начелника среза затајевског са 15 дана затвора и прогоштом у Бутирску, а пре врло кратког времена кажњен је од пашког начелства са 30 дана затвора такође за разне преврде.

У Србији је пребивао као аустријски поји бегунац 1901. год., где је раније био пешад. наредник, а од тога времена до сада лутво је по целој Србији, и ако му је поји налог одређена Књажевац као место стално становања.

Он је врло добро интелигентан, и говори доста језика. По његовом исказу он говори: српски, немачки, мађарски и талијански, а као паоредан је био слушао и техничку школу у Загребу. Рођен је 1879. год.

Сем тај фалш, што се он у Београду приказао под лажним именом да је радпта еропаку, да је поднио извесна дела, због којих још није кажњен, и даје тиме знако да бегање добро зна полицијом, а под се уз то узме ум и његово раније кажање посумњиво је, да он са собом има још много ненаплаћених непрапних поступака, о којима тек власти имају да сазнају.

С тога и износимо његову фотографију, обраћајући пажњу на сву личност и молећи их, да нас што скорије о њему позивају уредништву или Управи града Београда с позивом на број 36228.

Постове су варалачке операције под нас протпаке већином патриотским успкивима једног за Сриетко „страдалог Босанца", него су аустријске власти, као великог Србина, гањале и прогонале.

П О Т Е Р Е

Тома Николић, родом из Лесковца, кала кројачки, 30. пр. м-ца извршио је крађу стварп своме газди Николи Радићевићу, кројачу из Параћина, па је по извршеној дела одмах побегао. Тома је стар 17 година, средњег раста, пропмљаст, у цивилном оделу, а на глави има бео шешир. Нема га све власти потраже, а у случају пропаласка спроводу начелнику среза параћинског с позивом на акт Бр. 17281.

Ђорђе Н. аустријски војни бегунац, коју извеђу 31. пр. м-ца и 1. ов. м-ца извршио је крађу разних ствари Душану Јанковићу, трг. из Јагодине, па је по извршеној дела одмах побегао, Међу покрадеиим стварима налазе се: два вберача, једна пов, од гајо штоса, без дугмете, и друга полонена, од жутог штоса, један нар полонег одела од наранџаст штоса, један нар полонег гајо одела, један пар новпх и један нар штофаних пантала, једну жуту ручну торбу и друге ствари. Ђорђе је стар 24 године, средњег раста, пропмљаст, мален брпова; од особених знакова има на левој руци бапу длаке тобошном знак у виду лепезе и вепца. Скрнеће се пмена свима полицијским и општинским властима да га потраже и пронађеног стражарно спроведу поменутог начелника среза београдског с позивом на депешу Бр. 17607.

Никола Соколовић, шегрт, родом из Бугарске, 3 ов. м-ца добио је 100 динара од свога газде Михаила Јовановића, бакалина из Београда, да купи дуван, али се од тада још није вратио, нити је ухваћен. Никола је стар 17 година, омален, при говору зацпкује, од одела има пацут и пантаоне од штофа, на глави црну штофану качкету. Обрака се свима свима властима да га потраже и у случају проналаска спроведу Управи града Београда с позивом на акт Бр. 26086.

Стаменко Милић, земљоделац из Доње Бадње, који је одговарао код Окружног пресудног суда за убиство, 31. пр. м-ца побегао је из болнице за душевне болести, где је бао опроведен на посматрање и до сада није пронађен. Стаменко је стар 27 година, висок, сувоњав, пропмљаст, бркова и браде кривх. Кад је Стаменко онесен кажњен и склон чаљу каквих дела, то нека га све полицијске и општинске власти живо потраже, и пронађеног стражарно спроведу начелнику среза варњачког с позивом на депешу Бр. 18387.

Непознати крадљивци коју изведу 7. и 8. ов. м-ца извели су ноћу на времена из дућана Љубомира Мартиновића, берберина из Београда, и украли 6 комада брпчва, од којих су три са врлим поривима и блеком опкована, једна врло неопкована, једна са белим и једна са наранџ поривима, две машине за шишање, једна № „0", а друга велика америкапска, и друге машине за шишање. Скрнеће се пмена свима властима на ове крађене ствари, и ноше се да у случају проналаска о томе известе кварт саповаљени с позивом на акт Бр. 19596.

Милутин Игњатовић, родом из Алексинца, радник кројачки, пре неколико дана извршио је превару своме газди Лазару Мишићу, кројачу из Крушевца, и по извршеној дела о њих побегао. Милутин је стар 18 година, омален, у лицу пзак, босак, у цивилном оделу. Нема га све полицијске и општинске власти потраже и пронађеног спроведу начелству округа крушевачког с позивом на депешу Бр. 8532.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник. Душан Ж. Јовановић

БРОЈ 39. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 23. СЕПТЕМБРА. 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, од чије полицијске класе, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатници у земље 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединa бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

у Управи вароши Београда:

за члана прве класе Димитрија Мијаиловића, члана друге класе те управе;

за члана друге класе Станоја Бељића, начелника прве класе среза врачарског, — по потреби службе;

за члана друге класе Драгољуба Миливојевића, начелника друге класе среза параћинског;

за вршиоца дужности члана у рангу начелника среског треће класе, Марка Новаковића, писара прве класе Министарства финансија, и

за секретара треће класе Димитрија Грудића, вршиоца дужности члана те Управе, у рангу начелника среског треће класе, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15. септембра 1907. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 162. закона о уређењу округа и срезова, поставити:

за начелника прве класе среза прокупачког Јована Ђ. Јовановића, начелника друге класе тога среза;

за начелника прве класе среза тимочког Станка Милошевића, начелника друге класе тога среза;

за начелника прве класе среза рађевског Љубомира Станковића, секретара друге класе начелства округа ваљевског;

за начелника прве класе среза азбуковачког Севера Милутиновића, секретара друге класе начелства округа моравског;

за начелника друге класе среза грочанског Милана Бранковића, начелника треће класе среза моравичког;

за начелника друге класе среза ваљевског Чедомира Перића, начелника треће класе среза тамнавског;

за начелника друге класе среза рамског Димитрија Ђорђевића, начелника треће класе среза врањског;

за начелника друге класе среза брзопаланачког Лазара Нешића, начелника треће класе среза студеничког;

за начелника друге класе среза власотиначког Јована Лесића, начелника треће класе тога среза;

за начелника друге класе среза пиротског Михаила Мијовића, начелника треће класе тога среза;

за начелника друге класе среза љубићког Михаила Протића, начелника треће класе тога среза;

за начелника друге класе среза ариљског Милана Аћимковића, начелника треће класе тога среза;

за секретара друге класе начелства округа београдског Војислава Лукића, комесара пиротске железничке полиције, у рангу начелника среског треће класе;

за секретара друге класе начелства округа пиротског Косту Туцаковића, вршиоца дужности члана управе варошн Београда, у рангу начелника среског треће класе;

за секретара друге класе начелства округа крајинског Душана Николића, секретара треће класе управе варошн Београда;

за секретара друге класе начелства округа ужичког Живојина Белопавлића, начелника треће класе среза пожешког;

за секретара друге класе начелства округа нишког Косту Катића, секретара треће класе тога начелства;

за комесара топчидерске полиције, у рангу секретара начелства друге класе, Симу Обреновића, комесара те полиције.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15. септембра 1907. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника прве класе среза бањског Ђорђа Димитријевића, пореског инспектора прве класе београдског пореског одељења;

за начелника прве класе среза врачарског Антонија Видовића, члана друге класе Управе варошн Београда, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза голубачког Вељка Рамадановића, начелника исте класе среза рамског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза пожешког Живка Константиновића, начелника исте класе среза колубарског, округа ваљевског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза јабланичког Косту Богдановића, начелника исте класе среза брзопаланачког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза студеничког Косту Стојановића, начелника исте класе среза моравског, округа пожаревачког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза голубарског, округа ваљевског, Душана Богдановића, начелника среског у пензији;

за начелника треће класе среза моравичког Ђорђа Илића, начелника среског у пензији;

за начелника треће класе среза параћинског Живка Живковића, секретара исте класе начелства округа рудничког, — по молби;

за начелника треће класе среза камењског Николу Обрадовића, полицијског писара прве класе среза лесковачког;

за начелника треће класе среза моравског, округа пожаревачког, Петра Миленковића, полицијског писара прве класе среза прокупачког;

за начелника треће класе среза сврљишког Марка Дунића, полицијског писара прве класе среза бољевачког;

за начелника треће класе среза тамнавског Милана Јанковића, полицијског писара прве класе среза крајинског, и

за начелника треће класе среза хомољског Живка Николића, писара прве класе Управе вароши Београда.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15. септембра 1907. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

у Министарству Унутрашњих Дела:

за писаре четврте класе: Драгољуба Петаковића, вршећег полицијског писара;

Жарка Миловановића, правника, праксиканта начелства округа београдског, и

Јеврема Протића, правника, праксиканта министарства финансија.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15. септембра 1907. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секретара прве класе начелства округа ваљевског Димитрија Жујовића, начелника прве класе среза гročанског, са чином коју је и досад имао;

за секретара треће класе начелства округа рудничког Светислава Јелничића, начелника треће класе среза хомољског, — по потреби службе;

за секретара треће класе начелства округа моравског Ђорђа Матића, начелника треће класе среза забубовачког, — по потреби службе;

за комесара железничке полиције у Пироту, у рангу начелника среског треће класе, Богољуба Вучићевића, секретара исте класе начелства округа пиротског, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15. септембра 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Витомир Васић, начелник друге класе среза ваљевског;

д-р Јанићије Јовановић, секретар друге класе начелства округа крајинског, и

Стеван Капачка, начелник треће класе среза јабланичког, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стане у стање покоја с пенсијом која им припада према годинама службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15. септембра 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Манојлу Мрњићу, секретару треће класе начелства округа ужичког, и

Петру Павловићу, полицијском писару треће класе среза мачванског, уваже остатке које су поднели на државну службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15. септембра 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Ђорђе Ст. Костић, полицијски писар прве класе среза моравског, округа пожаревачког;

Душан Јанковић, полицијски писар прве класе среза хомољског;

Радомир Васиљевић, полицијски писар прве класе среза косаничког;

Стеван Васић, полицијски писар прве класе среза трстеничког;

Милован Радотић, полицијски писар друге класе среза млавског;

Витомир Максимовић, полицијски писар друге класе среза добричког;

Милан Јанковић, полицијски писар треће класе среза пригорског;

Живојин Петровићевић, полицијски писар треће класе среза качерског;

Војислав Николић, полицијски писар треће класе среза грузанског, и

Живота Р. Спасојевић, полицијски писар треће класе среза лепеничког, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусте из државне службе у интересу исте.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15. септембра 1907. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара прве класе среза врачарског Младена Башића, полицијског писара исте класе среза беличког;

за полицијског писара прве класе среза прокупачког Живојина Степановића, полицијског писара исте класе среза банског;

за полицијског писара друге класе начелства округа крагујевачког Предрага Обр-кнежевића, полицијског писара исте класе управе вароши Београда;

за полицијског писара друге класе начелства округа чачанског Перишу Бешевића, полицијског писара исте класе среза јасеничког, округа смедеревског;

за полицијског писара друге класе среза беличког Аксентија Ристића, полицијског писара исте класе среза пожешког;

за полицијског писара друге класе среза тршићког Сретена Трифковића, полицијског писара исте класе среза јасеничког, округа смедеревског;

за полицијског писара друге класе среза пожешког Аврама Тодоровића, полицијског писара исте класе среза беличког;

за полицијског писара друге класе среза качерског Мирка Гавриловића, полицијског писара исте класе начелства округа ужичког;

за полицијског писара друге класе среза поречког Мијаила Штуловића, полицијског писара исте класе среза посавског, округа ваљевског;

за полицијског писара друге класе среза јасеничког, округа крагујевачког, Светислава П. Катића, полицијског писара исте класе среза полударског округа ваљевског;

за полицијског писара треће класе начелства округа пиротског Светозара Димитријевића, полицијског писара исте класе среза пчињског;

за полицијског писара треће класе начелства округа подринског Филипа Ненезића, полицијског писара исте класе среза посавског, округа београдског;

за полицијског писара треће класе среза јасеничког, округа смедеревског, Спиру Коцића, полицијског писара исте класе среза сврљишког;

за полицијског писара треће класе среза беличког Драгутина Степановића, полицијског писара исте класе среза моравичког;

за полицијског писара треће класе среза косаничког Љубомира Абдуловића, полицијског писара исте класе среза ражањског;

за полицијског писара треће класе среза ужичког Милорада Жерајчића, полицијског писара исте класе среза моравичког;

за полицијског писара треће класе среза посавског, округа београдског, Драгослава Костића, полицијског писара исте класе начелства округа подринског;

за полицијског писара треће класе среза јасеничког, округа смедеревског, Љубомира Богића, полицијског писара исте класе начелства округа чачанског;

за полицијског писара треће класе среза колубарског, округа ваљевског, Миливоја Поповића, полицијског писара исте класе начелства округа рудничког;

за полицијског писара треће класе среза рачанског Милавоја Милосављевића, полицијског писара исте класе среза косаничког;

за полицијског писара треће класе среза косаничког Николу А. Радуловића, полицијског писара исте класе среза рачанског;

за полицијског писара треће класе среза млавског Владимира Јовановића, полицијског писара исте класе начелства округа пожаревачког, — све по потреби службе;

за полицијског писара треће класе начелства округа ужичког Ђорђија Бекоћића, полицијског писара исте класе среза поречког, по потреби службе но без права на накнаду путних и селидбених трошкова.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15. септембра 1907. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара прве класе начелства округа крајинског Светислава Пенића, полицијског писара исте класе начелства округа смедеревског, — по молби;

за полицијског писара прве класе среза гročанског Мијаила Ђорђевића, вршећег пореског;

за полицијског писара прве класе среза крајинског Сретена Брзака, вршећег полицијског писара;

за полицијског писара прве класе среза поречког Бошидара Расића, писара прве

класе Министарства грађевина, по пристанку;

за полицијског писара прве класе среза ваљевског Ђорђа Пелиматовића, учитеља изворског;

за полицијског писара прве класе среза ражањског Глишу Буњића, среског писара у пенсији;

за полицијског писара друге класе среза трстеничког Душана Урошевића, пореског контролора крушевачког пореског одељења;

за полицијског писара друге класе среза боленачког Симу М. Николића, полицијског писара исте класе среза мачванског, — по молби;

за полицијског писара друге класе Управе вароши Београда Драгомира Савића, писара четврте класе Министарства унутрашњих дела;

за полицијског писара друге класе среза баљског Милована Тадића, полицијског писара исте класе среза грнајанског, — по молби;

за полицијског писара друге класе среза косанског, округа ваљевског, Васу Поповића, полицијског писара у пенсији;

за полицијског писара друге класе среза јасеничког Николу Миловановића, полицијског писара исте класе среза јасеничког, округа крагујевачког, — по молби;

за полицијске писаре треће класе Управе вароши Београда: Ристу Кузмановића, полицијског писара исте класе начелства округа крајинског, — по молби, и

Светолика М. Кнежевића, практиканта Министарства унутрашњих дела;

за полицијског писара треће класе начелства округа смедеревског Божидара П. Боковића, писара исте класе среза деспотовачког, — по молби;

за полицијског писара треће класе начелства округа београдског Живка Стојковића, полицијског писара исте класе среза грочанског, — по молби;

за полицијског писара треће класе начелства округа топличког Милутина Томића, практиканта среза левачког;

за полицијског писара треће класе начелства округа тимочког Божидара Николића, пређашњег цариника;

за полицијског писара треће класе начелства округа пожаревачког Милана Гајгорјевића, полицијског писара исте класе среза мланског, — по молби;

за полицијског писара треће класе среза посавског, округа ваљевског, Мијаила Алексића, пређашњег полицијског писара;

за полицијског писара треће класе среза ресавског Владимира Тасића, пређашњег практиканта;

за полицијског писара треће класе среза драгачевског Стевана Здравковића, практиканта апелационог првостепеног суда;

за полицијског писара треће класе среза прокупачког Божидара Голубовића, практиканта среза бељичког;

за полицијског писара треће класе среза лесковачког Радоја Чобељића, полицијског писара исте класе среза подунавског, — по молби;

за полицијског писара треће класе среза деспотовачког Васу Поповића, практиканта среза ресавског;

за полицијске писаре треће класе среза мачванског: Милована Радојевића, полицијског писара исте класе среза грнајанског, — по молби, и

Рајка Симића, правника, практиканта Управе вароши Београда;

за полицијског писара треће класе среза добричког Миладина Радојчића, пређашњег судског практиканта;

за полицијског писара треће класе среза моравског, округа пожаревачког, Милутина Милића, практиканта Управе вароши Београда;

за полицијског писара треће класе среза црногорског Владимира Обреновића, пореског помоћника;

за полицијског писара треће класе среза подунавског Војислава Н. Кузмановића, полицијског писара исте класе среза поречког — по молби;

за полицијског писара треће класе среза нишавског Стојчу Поповића, пређашњег полицијског писара;

за полицијског писара треће класе среза пчињског Мијаила Т. Кичића, полицијског писара исте класе начелства округа нишког, — по молби;

за полицијског писара треће класе среза лужничког Милутина Д. Поповића, полицијског писара исте класе среза златиборског, — по молби;

за полицијског писара треће класе среза темнићског Јована Којадиновића, деловођу општине зоњичке, у срезу бељичком;

за полицијског писара прве класе среза хомољског Ђорђа Атића, пређашњег полицијског писара.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15. септембра 1907. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за лекара среза зајечарског Др. Властимира Јанковића, лекара среза боленачког, по молби и пристанку;

за лекара среза боленачког Др. Николу Ристића, лекара среза брзопаланачког, по молби;

за лекара среза ресавског Др. Стевана Вашека, лекара среза трстеничког, по молби;

за лекара среза трстеничког Др. Милутина Јанковића, лекара среза жупског, по молби;

за лекара среза таковског и качерског Др. Војислава В. Михајловића, лекара среза љубићског, по молби;

за лекара среза љубићског Др. Неду Пешкановића, лекара среза драгачевског, по потреби службе;

за лекара среза копаоничког и жупског Др. Александра Јон. Протића, лекара среза копаоничког, по потреби службе;

за лекара среза златиборског Др. Живка Михајловића, лекара среза ресинског, по потреби службе без права на накнаду путних и селидбених трошкова;

за лекара среза моравског, округа нишког, Др. Петра Ђукића, бившег лекара општине шабачке;

за лекара среза прокупачког Др. Алексу Савића, бившег среског лекара;

за лекара среза ариљског Стојана И. Стаменковића, бив. среског лекара; и

за лекара среза рађевског Др. Војислава Миловановића, сврши. доктора целокупног лекарства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15. септембра 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, одобрени је решење Државног Савета, од 7. септембра ове год. Бр. 5531, које гласи:

„Одобрава се Министру унутрашњих дела издатак у 5494·86 динара, учињен у границама буџетом одобреног кредита на оправке и доправке крагујевачке окружне болнице, по указу СБр. 7314 од 4. јула ове године, на терет партије непредвиђених расхода Министарства унутрашњих дела, за санитетско одељење, позиције бр. 4, буџета за ову 1907. годину, одређене на оправке и доправке постојећих болничких зграда"

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 14. септембра 1907. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Настаје питање: како стоји с општинском влашћу, кметовима? Могу ли и они вршити увиђај или не? Како је општински суд надлежан да извиђа и суди иступе, то су кметови, вољећујући иступе, позвани да врше и увиђај. Код извиђања злочина и преступа, међутим, општинска се власт јавља само као помоћни орган истражних. Улога кметова и овде по § 20 крив. пост. у главноме јесте, да известе надлежног истражног, чим сазнају за какво извршено кривично дело, а ако то дело оставља за собом и трагове, које треба видети, онда је њихова дужност, да предузму све, да се тај траг сачува и то у непромењеном стању, да би га истражни могао видети.

Али у неким случајевима, изузетно, и кметови, као помоћни органи, могу предузети увиђај. Ти случајеви наступају онда, кад у месту, у коме се налази предмет увиђаја, нема истражне власти, или нарочито кад је место истражне власти толико удаљено од места на коме треба учинити увиђај, да

је одлагање увиђаја скопчано с опасношћу, да се касније не може више никако ни предузети. Тако н. пр. ако треба видети трагове крви у снегу, стопе или што друго, што брзо ишчезава или се квари, онда је општинска власт дужна сама одмах да учини увиђај не чекајући иследника. Ово се јасно види из § 20, који општинама налаже, да, кад у месту нема иследника, предузму „истраживања", докле иследник не дође, у које истраживање, разуме се, улази и вршење увиђаја, пад је с одлагањем скопчана опасност. Протоко такког увиђаја истина не може у поступку да послужи нити да се узме као доказ, али опак за то он није без икакве доказне вредности. Тај протоко може вредети онолико исто, колико вреди и свака друга накнадна исправа, која у себи садржи сведоџбу сведока. Овакав увиђај може још и више вредети, ако се кметови, који су га извршили, позову и испитају као сведоци који су својим чулима опазили нађене чињенице, и њихове ће се сведоџбе оцењивати по свима правилима о сведоџбама. Ово треба увек учинити кадгод се дотиче увиђај не може поновити.

III. Из дефиниције увиђаја види се, да увиђај није свако чулно опажање иследника или судије, већ само оно опажање које иследник предузме у форми, коју је закон прописао. Према томе, да би увиђај могао послужити као доказ, законодавац је прописао форму које се иследник мора придржавати. Законодавац је постанио правила о поступку код увиђаја само у генералној истрази. Ово је објашњено кад се зна, да је увиђај радња, која се по правилу мора предузети у генералној истрази, јер трагови, које кривична дела за собом остављају, најчешће су пролазне природе, и ако би се чекало до главног претреса, да се тек тамо учини увиђај, у најкраће случајева се он тада не би могао ни предузети.

Правила, којих се иследник мора придржавати при вршењу увиђаја, у главноме су ова:

1. Увиђај, као једна од најважнијих истражних радња, којом се може потпуно да утврди истинитост какве чињенице или какког односа, мора се на прво месту, предузети у оној истој форми у којој се предузимају и све остале радње у генералној истрази. Из овога нас неопходно излази, да, сем надзиваног иследника, предузимању увиђаја мора бити присутан и *деловођа* (§ 52 крив. пост.). Дужност је деловође, да води протоко и да у њега уноси све што је приликом увиђаја примећено, и да тај протоко заједно с иследником овери. Из овога се, међутим, никако не може извести, да је деловођа сасвим споредна личност, која има да послужи као машина за писање. Не, на против. Деловођа, потписујући протоко увиђаја, прима и сву одговорност за садржај његов као гол и иследник; стога он има не само права већ и дужност, да учествује т. ј. да и сам опажа приликом вршења увиђаја. Деловођа, према томе, не мора унети у протоко оно, што се приликом увиђаја није приметило, а ако иследник то нарочито тражи, онда деловођа има у протоколу то нарочито да констатује, пошто је поступио по наредби иследника. Увиђај, дакле, који би извршио само иследник без деловође не би имао никакве вредности, нити би се протоко таког увиђаја могао употребити као доказ.

Од практичне је вредности овде питање: ко може бити деловођа? Одговор на ово питање даје § 52 крив. пост., у коме се каже да ће сваки протоко потписивати иследник „са писаром"; дакле, деловођа има да буде писар, и то писар среске, писар начелства, писар Управе Града Београда, ако је иследник полицијска власт, а писар судски, ако је иследник судија првостепеног суда. Но ово правило не треба разумети апсолутно, т. ј. да само писар полицијски или судски мора бити деловођа и нико више. Ако би се тако разумело, онда би се често много морало издангубити и изгубити само стога, што писар треба да буде деловођа. Стога, у изузетним случајевима, кад увиђај треба што пре извршити, а иследник нема у томе тренутку ни једног свог писара, или ако би други послови трпели са одласком и иследника и писара, онда за деловођу треба узети и које друго лице. Туђински законодавци предвиђају овакве случајеве. Тако н. пр. немачки крим. пост. у § 185 допушта иследнику, да у случајевима, који не трпе одлагања, за деловођу узме и које друго лице, које он само има да запише. Наш законодавац, истина, не предвиђа овакве случајеве, али их и не забрањује, те стога и у нас иследник, и у таквим изузетним случајевима, треба за деловођу да узме које друго лице. У осталом ово је у нашој пракси овако и успоено и то на основу расписа министра правде од 29. маја 1867. Бр. 2107, који гласи: „У § 52 закона о поступку судском у кривичним делима, истина стоји, да ће иследовање код полицијских власти потписивати иследовач са писаром, но под том речи писар не може се разумети, да мора баш бити указни чиновник, него је довољно, да ту буде као деловођа и какво друго писмено лице између званичника, на пример то био практикант или писар општински, учитељ или друго лице званично, које одреди полицијска иследујућа власт да потписује иследовача".

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

О ОДГОВОРНОСТИ ЗА НАКНАДУ ШТЕТЕ.

(НАСТАВАК)

Дужност је сваког уредног и паметног човека, да се и сам извести о способностима онога, који се за стручњака нуди. Ко то пропусти учинити, крив је што је посао дао у нестручне руке. Отуда онда наређење § 802. друга тачка. Буде ли тај случај, онда оштећени мора и сам један део штете да поднесе због своје кривице. Накнада штете одмериће се у овом случају с обзиром на § 805.: „Ако би што кривице и онога било, који је оштећен, онда ће сразмерно накнада и на њега пасти". Колико ће та накнада, која му се дакле неће досудити, износити, одредиће се према томе, да ли се он лакше или теже могао о неспособности „стручњака" известити. Што се тиче терета доказивања тужени, кад се позива на то, да је оштећени знао за неспособност туженога, има ту околност да докаже, ако хоће да се тражена накнада смањи према § 805. грађ. законика. —

И § 803. грађан. законика проширује нарочиту врсту одговорности при *уговорним односима*. Овај § 803. (аустр. § 1300) гласи: „Вештаци, од којих би се за награду савет искао у послу, који у њихов круг спада, па би такав дали, да би на штету служио, одговарање за рђав савет". Но овоме законском пропису, дакле, може се тражити накнада од вештака, који би дали савет или упутио коме из круга своје вештине (лекарства, апотекарства, правних знања и т. д.), па би онај, који *по томе савету* поступи, услед тога претрпео штету. Из напена § 803. не види се јасно, да ли саветодавац одговара за штету само онда, ако је рђав савет дао из зле намере или небрежења (великог и обичног), или се може накнада од њега тражити и онда, кад му се ни обично небрежење не може у кривицу писати. Али како често код вештака давање савета чини главни део њихове стручне делатности (на пр.

код лекара, адвоката, па је онда и за овакве случајеве меродаван пропис § 802, грађ. зак., по коме стручњаци строжије одговарају, дакле за сву штету, изузимајући ону, која је њином силом постала. Према томе вештак је одговоран, ако му се и најмања непажња у давању савета може у кривицу уписати. Наравно да се при одређивању ове непажње мора ставити на гледиште: каква се пажња може очекивати од познаног и савесног вештака дотичне струке.

Да би се од вештака могла тражити накнада за дати рђав савет, потребно је по § 803, а) да му је за извршени савет награда дата или у обвезној форми обећана и б) да је он дао савет на струке, у којој се као стручњак (вештак) сматра. Према томе по нашем законику не одговара онај саветник, који без награде да коме рђав савет. Али ако неко из зле намере да коме рђав савет, па макар и не тражио за то награду, онда он за то одговара, али само онда, ако приликом савета није било могућно контролисати исправност датог му савета.[2]

3. Да би се оштећење приказује као деликат или као попреда некога, између оштећеног и штетника већ постоје један дуговинским односа, од важности је и за питање о терету доказивања кривице. Ко има да докаже да је штета правилом штетника наступила? Правило је, да онај, који накнаду штете од извесног лица на основу деликта тражи, докаже, да је дотично лице својом кривицом штету проузроковало. Оштећени као тужилац мора за своје потраживање накнаде штете да докаже збиља на којима своје право оснива (§ 173. грађ. суд. пост.), а та збиља или факта јесу радња или нерадња штетникова, услед које је штета настала. Докаже ли оштећени, да је тужени извесну радњу или нерадњу учинио, услед које је штета настала, и стоји ли факат, да је тужени лице које мора одговарати за своје поступке по прописима објективног права (да је дакле душевно здраво, да је навршило 7 година живота), онда се претпоставља да има кривице до туженога, што је радњу или нерадњу предузео. Узима се, дакле, да је он исту намерно или из небрежљивости предузео. Ова је претпоставка нужна за то, што је често тужиоцу врло тешко доказати, да је предузета штетна радња или нерадња баш последица бар небрежљивости штетника. Јер нема је нешто невидљиво, и кад би се од оштећеног тражило, да и у случају деликта докаже, да у конкретном случају има бар небрежљивости проузроковача штете онда би често његово право на накнаду штете остало неостварљиво. Тога ради и прописује § 1296. аустријског грађ. зак. да „у сумњи наши претпоставка да је штета постала без кривице другога". А за тим § 1297.: „Али се претпоставља и то, да је сваки разуман човек способан да буде у толиком степену марљив и пажљив, у колико су људи обичних способности могу да постигну. Ко у радњама, из којих потиче оштећење туђих права, пропусти бити у ономе степену марљив и пажљив, крив је због немара". Али ова је претпоставка оборива. Ако дакле, тужени држи, да му се ни обичан немар, обична непажња (culpa levis) при предузимању штетне радње не може пребацити, ако он утврди, да је, вршећи радњу која је штету причинила, употребио у циљу избегавања штете пажњу, која се од људи обичних способности може захтевати у њиховим поступцима, онда он тиме доказује, да до њега нема кривице што је до штете дошло, већ да је та, из његове радње или нерадње потичућа, штета *случајно* наступила. Докаже ли тужени то своје тврђење, онда је он оборио законску претпоставку о својој кривици и накнада се штете не може од њега тражити — § 801: „Од наплате учињене штете само се ко онда ослободити може, ако докаже, да штета није његовом кривицом, но се случајно догодила".

(наставиће се)

Д-р Драг. Аранђеловић.

ОДРИЦАЊЕ ОПТУЖЕНОГА

као један поопштравајућа околност.[1])

1. *Од пробесора д-ра Макса Ернеста Мајера, из Штрасбурга.*

Ми се већ тако често вајкамо, да нашем одмеравању казне оскудна свака принципи. Кто опет се показало, да ми немамо сигурности чак ни при оцени свакодневних ствари, питања, која већ одавно не би требало да се рачунају у држања питања. Наше Касације (највиша и једина) изнајр разна мишљења у питању: да ли упорно одрицање оптуженога чини један отежавајућу околност. Царевински суд (Reichsgericht) одговара потврђујући. сматрајући то као неком, за коју не треба износити никакве разлоге, и само додаје да је одрицање: тврђење против савести (одл. сп. 38 с. 207). Царевински војни суд (Reichsmilitärgericht) (одл. сп. 8. стр. 207.) одговара одречно, пошто је одрицање кривице законом допуштено. „Да би је такво порицање оптуженога консеквентно, упорно, или не, према томе не чини никакву разлику. Ако је оптужени у опште у праву, да пред судом своју кривицу одриче, то није од утицаја та околност у којој он мери од свог свог права употребу чини." Ова је аргументација сама по себи прегворна али по њој се и непорицању (односно признању) кривице не може придати никаква утицај при одмеравању казне. Како војни Касациони Суд ову конзеквенцу не повлачи, но шта више порично изјављује да је сасвим оправдано да се признање узме у вид, као један олакшавајућа околност то је његово гледиште противречно и према томе није у свему правилно. Још мање се можемо придружити мишљу царевинског суда, јер би тада морали признати да у енергији којом се неко брани, да у томе што се неко користи правно допуштеним средствима одбране, лежи за њега један поопштравајућа околност.[2]) С друге опет стране гони нас нека инстинктивна сигурност, да порицању, а још више признању, дамо извесну предност и то у пресуди да наравно. Осећамо да је искрено признање и упорно одрицање кривице, не може сматрати као quantite negligeable.

Кад би ми пре снега о овоме нашем осећају себи рачун полагали, то би у њему јако опазили сасвим неоправдане елементе. Човечно је да *с* благонаклоном предузретавом онога, који нам нашу задаћу олакшава, а да будемо строги према ономе, који нам много муке задаје. И суду се поскр у толике отежава, у колико оптужени упорније одриче. Тако је јасно да судије (вероватно несвесно) томе наклоњу, да порицање и признање цене као неома претежна факта; они врше одмазду над оптуженим за његово понашање при извиђају. Ово се да разумети, али се никако не може опростити. Према томе је овде боље не руководити се инстинктивном сигурношћу него систематским размишљањем, баш над би се због тога морало обазирати и на кривично-правне теорије, које су иначе од мале предности при примени закона.

Једна кривично-правна теорија, која се не може употребити као теорија за одмеравање казне, проналаза је једну од главних својих задаћа. Већини теорија ово се може пребацити, али не и идеји специјалне превенције. Ако се од ње неће, онда се може у пракси применити опште признати принцип да каки треба да одговара кривици; он тада не представља

---

[1]) Види Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft XXVII књига, VIII свеска стр. 931.

[2]) Приписујемо да поштовање нашег већа поводе о нами отежавајућа и нами поопштравајући околностима, не прилази овде никакву важност ова два појма. У осталом на сваку расправу заслужују питања ове је врсте утицаја.

[2]) Ово упоређења налазе § 845. са § 1300. аустријског законика која се да друга тачка овога законика (која гласи „Осим онога случаја сматрали одговара само за штету, коју је он својом жељом сакрата проузроковао) није у нашо законик уношена. Према томе може бити говорно за да не сматрали без награде одговара, ако се знањем да рђав савет.

шупљи украс, него добро оруђе. Он нам тада између осталога вели: Кривица је у толико тежа, у колико се више казнима радља појављује као прави израз карактера. На овој основици, који сам ја на другим местима[3]) покушао да оправдање изложим, може се дотични проблем решити. Одрицање оптуженога, ма како оно упорно и злонамерно било, ни у колико не мења стање кривице (па следствено ни казне). Због тога, а не за то што је одрицање пропуштено, овај би се разлог могао навести као основ за одлуку војноправ. суда, чији је резултат правилан. Баш над би за злонамерно одрицање била прописана и каква процесуална казна (Ordnungsstrafe), услед чега би се опет морало сматрати као недопуштено, оно не би смело имати утицаја на казивање деликта, који је предмет изнађања. То исто важи и за признање; у времену кад се он чини, фактор који казну одређује — кривци учиниоца — већ се налази у једном непромењљиву, чврстом, агрегатном стању. Ко благе казни за то, што кривац признаје, чини потпуно такву исту погрешку, као и онај, који строже казни за то, што кривац одриче.

При свем том одрицање и признавање имају за одмеравање казне знатне вредности. Судија је дужан да сазна степен кривице и због тога испитује разлоге који воле кривчев и његово понашање за време дела и после тога, јер он може са сигурношћу очекивати да тиме откриће факта, помоћу којих ће моћи донети закључак о врсти, и тежини кривице; судија тражи и налази индиције о степену кривице, симптоматична факта. Међу њих спада и укупно процесуално понашање окривљеног. Тако, дакле, одрицање и признање јесу симптоми степена кривице и као такови имају се цењити при одмеравању казне, имено они често служе као индиције, помоћу којих се утврђује, у колико се каквим дело појављује као израз карактера оптуженикова.

Ну у опасном посматрању не може се даље ићи. Било би погрешно даље ићи али чак и опако умствовати. Признање је симптом релативно мање, одрицање симптом релативно веће кривице. Можда би се ово подударало са већином случајева, али не треба прећути, да догађајима може осцудевати свака индицирајућа чињница и да сем тога признање може бити доказ за већу а одрицање за мању кривицу.

Симптоматична значај сасвим отпада — да почемо с овим случајем — кад се учинилац реши на признање зато, што је присилан тежином доказа. Јер из једног таквог признања, да се само видети да је окривљени правилно схватио његов безизлазни положај у процесу. Ово је признање, према томе нешто случајно, нешто опо тада не карактерише личност учиниоца ни правац његове воље. Исто тако, увек кад истражом иису прибављени никакви поуздани докази против оптуженога, ништа не вреди ни одрицање. Не само што је тада увек сумњиво, да ли је оптужени у опште „одрицао“ и ако би се тако могао држати; сигурно је да окривљени није тако луд, да сам себе казни изложи.

Према томе постављено питање има предности у опште, кад је случај „упорнога“ одрицања, дакле при постојаном одрицању на супрот прибављеним доказима.

(наставиће се)

М. С. Турчић,
члан изаш. суда

ШПАНСКЕ ВАРАЛИЦЕ

ПОМОЋУ СОКРОВИШТА

од R. A. Reiss-a,
професора полиције на универзитету у Лозани.

(НАСТАВАК)

Од овог доба он је стално у затвору и драгоцена торба у руцкама власти. Оптужен због убиства, поведе дужности и утаје, „пуковник“ је после три године осуђен на осам година затвора и да плати удовици убијеног капетана 15.000— пезета, као и све судске трошкове. У овом међувремену његова жена умрла је од туге. Судски трошкови морају се платити, и то у злату, у року од 30 дана; ако се ово не учини, торба са признаницом биће продата на јавној лицитацији. Треба се, дакле, покарати и платити ове трошкове који износе 7.700 — динара.

Писаћу писма још додаје, да је осуђен само због убиства, јер остале дне кривице нису доказане.

И ово писмо пропраћено је веома детаљним инструкцијама које су, у основи, исте као и у писму Ортадоном. Интересантне су ове две инструкције:

„Како повчаниде наше земље имају у Шпанији предност злата, то нам саветујем да потребну суму за судске трошкове понесете у нашим новчаницама. Ово је врло важна ствар, јер ће онај начин неће нико знати за наш пут у Шпанију, док би са узимањем чека за Мадрид ствар друкчије стојала.

За преме пута преставаљте се као туриста и апсолутно ни с ким не говорите о нашој ствари.

Да би се избегла свака сумња, најбоље би било да путујете заједно са господом.“

Да би наградио „пожртвовање“ свога рођака и наговде које ће му проузроковати његова кћи (јер он жели да се рођак стара и о његовој кћери), „пуковник“ нуди своме рођаку 25% од целокупне готовине, која је депонована у дотичној мексиканској банци.

Писмо је датирано у Мадриду, али нереспонденција треба да иде преко „верног служитеља“, чија је адреса: Carlos Lotero, Passage de Estebónez № 2, pisо № 2, Zaragoza.

Уз писмо је приложен и облигатан извод судске пресуде, само што је формулар онога пута аутентичан, а текст, разуме се, енглезан. Како су варалице могле доћи до формулара званичних документа? Треба ли претпоставити да их и сада, као и у време Видоковео, неспомажу државни чиновници?

Тако исто веома је интересантно: како се варалице снабдевају адресама својих будућих жртава? Према поуданим обавештењима, која смо о овој ствари могли добити, нешто чланова банде шаљу се нарочито у поједине крајеве ради прибирања података. Надзирући се за трговачке путнике, они се преко хотелских портира, или у продавницама дувана и т. п. обавештавају тачно о материјалном стању личности које треба преварити, и на овај начин унапред утврђују, колика се сума од кога може тражити, стапајући се да трајекта сума буде увек сразмерна са имовином жртве. Разуме се већ, да они не пренебрегавају да се тачно обавесте, у колико је год то могуће, и о карактеру, фамилији и односима изабране жртве.

Једном у притежању свију потребних података, варалице приступају експлоатисању јереонтосираног краја, избегавајући при овоме више од једног пута у истом месту и у исто време. Ово им међутим ништа не смета да писма исте садржине шаљу у разне крајеве.

Ако први покушај превере у једном месту не успе, варалице се после неколико месеци обраћају новим писмом, разуме се, на другог адресата. Изузетак од овога чине само према малим местима, за која се може претпоставити, да је садржина прве писма дошла до знања свима становницима.

Ма колико изгледало невероватно овај је истина, да ове варалице успевају, па на изложени начин дођу до знатних сума, чему као најбољи доказ служи случај са познатим месаром из околине Лиона, коме су варалице измамиле сву имовину, око 40.000 — динара.

Проследаћемо сада у детаљима један случај преваре помоћу сокровишта, који је суђен у Лозани марта месеца 1906. године, а који је, као што смо раније изгласили, веома интересантан, јер нам пружа потпуну слику о раду извршилаца оних превара.

Крајем месеца марта 1905. године М. Х. из Лозане примио је из Шпаније писмо ове садржине:

„Мелила, 22. марта 1905

Драги господине и рођаче,

Магловито сећање још из детињства и сличност наших имена уверавају ме да смо сродници, само што не знам да ли смо у блиском или у дальном сродству. Пралике у којима се налазим, и најбоља обавештења која имам о вашој часности, одлучили су ме да вам се обратим, и да вам поверим једну важну фамилијарну тајну, у нади да ћу у последњим данима мога живота наћи утехе, а крај моме животу веома је близан, јер од извесног времена патим од болести срца.

Пред оваквом перспективом сматрам за дужност да предузмем потребне мере за осигуравање будућности моје кћери — која нема више од 17 година — и да склоним на сигурно место како моју

[3]) О казнено-правној теорији. Мисли за 24. немачки правнички скуп. Свеопшта сп. 1 с. 161 (1905). О отежавајућим и олакшавајућим околностима. Казнено право и њено зрело с. 585 (1901).

личну имовину тако и имовину моје покојне жене, коју наслеђу): моја кћи.

Ова жеља, тако природна код сваког оца, двогубо је већа за мене, и ако будем срећан да нађем у вама, као што се надам, човека од срца, сматраћу се за увека срећног што ћу се моћи поверити човеку, способном да схвати величину моје несреће и деликатност мога корака.

До пре шест година заузимао сам врло важно место у шпанској администрацији, а данас сам затворен у једној шпанској тврђави због најужаснијих неправди.

Окружен љубављу моје драге супруге и једине кћери, живео сам срећно и задовољно док једнога кобног дана писам опазио, да у главној каси, за коју сам ја одговарао као интендант, нема 2,350,000 динара.

Увек сам веровао, да ме савесно вршење дужности чува од сваке одговорности, али сам се онога пута о противном уверио. Мој први секретар био ми је рођак по мајци а у исто време и брат моје жене. И не мислећи никад на његову страховиту страст за коцком, ја сам му често поверавао кључ од касе ради исплате знатних сума. Писам знао да ће ужасан порок личности, у коју сам имао пуно поверење, бити узрок мојој несрећи. У присуству једне овако велике несреће било је потребно одлучити се што пре. Сва моја имовина, као и имовина моје жене, нису стизале да покрију ни две трећине дефицита, те бих, дакле, ја сам положио овај новац, био обешчашћен и упропашћен, док би жену и дете останио у беди. Пред оваком алтернативом није ми остајало ништа друго, до да прикупим моју готовину, и депонујем у једној банци, под извесним условима, 1,400,000 динара.

И ако су судови имали у виду начин моје пропасти и непоштење мога шурака, ипак ме нису могли спасти од законске одговорности, већ су ме осудили на десет година затвора, док је мој секретар осуђен на робију и на наплаћи државни упропашћен новац.

Немогуће ми је да вам опишем све муке у којима се налазим од овог доба. Фамилија моје жене верује, да сам ја узрок пропасти мога шурака, и, мислећи да сам склоњен на сигурно место нако моју имовину тако и нестали државни новац, гони ме и поред тучне ситуације у којој се налазим. Моја сироте и чедна супруга, немогући више подносити пеперидне муке, узрла је пре две године, остављи нашу једну кћер без икаквог потпоре. Ова последња сада се налази у једном колежу, у Мадриду, и ви ћете појмити да не могу поверити будућност овога детета фамилији моје матере, која представља моје најогорченије непријатеље, и која ме приморава да се обратим вама у којој је рођен мој стари, онај земљи у којој желим наћи једног човека од срца, часног и достојног да буде старалац моје кћери. Ја желим да она увек живи удаљено од фамилије моје мајке, и да у овом старалцу нађе другог оца. Али, где да нађем овог човека од срца кад се налазим у земљи, која је у будуће страна за мене, кад ме фамилија моје матере пашушта и гони чак и у иностранство? Ово што знам о овој фамилији врло је мало. Мој отац напустио је Швајцарску још у младости, и ја сам га не несрећи изгубио пре напуштене осме године, али се иман сећам да сам од њега слушао, да је у својој земљи останио фамилију, те сам се с тога одлучио да тамо тражим старалца моје кћери. Спорелна је ствар да ли ће он бити у већем или мањем степену сродства са мном. Чим га будем нашао, решио сам се да направим тестамент, и да један део моје имовине завештам старалцу моје кћери као награду за бриге које поднази сличпа мисија.

(наставиће се)

Archives d'Anthropologie criminelle,
№ 144—166. 1907. год.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине суводолске, актом својим од 15. јуна ове год. Бр. 674, пита:

„Све до прошле 1906. године, ова је општина припадала коларској школској општини.

За све то време, ова је општина плаћала школски прирез по школском буџету, а пре извесног времена помогла и оправљање школе коларске, дајући на своје готовине 300 динара.

Прошле године општина је ова подигла себи школу, и тако је изашла из састава коларске школске општине.

Како за 1906. годину суводолска општина има да плати коларској општини школског прireза још 312 динара, то коларска општина тражи ту суму да јој се плати.

Општина, пак, ова, знајући да је општини коларској помогла са 300 дин. за оправку школе, била би вољна да овај прирез не плати, него да га пребије за оних 300 дин. датих на оправку.

Моли се уредништво за обавештење: да ли општина суводолска може да не плати оних 312 дин. прireза, задржавајући их за оних 300 дин. што је дала на оправку школе, и у опште може ли тих 300 дин. тражити натраг?*

— На ово питање одговарамо:

Одржавање и оправка школе пада на терет школске општине.

Према томе, општина суводолска докле је била у саставу школске коларске општине, морала је оправљати школу кад год је за то било потребе, и нама нема права на повраћај тих утрошених сума.

Због тога мора платити дуговани прireз у 312 динара, без права на одбијање оних 300 динара, што је при груписању — уласку у састав школске општине, дала на оправку школе.

II

Суд општине шисочке, актом својим од 13. пр. м-ца Бр. 814, пита:

„У овој општини као и свима осталим извршен је избор председника, чистова, одборника и заменика 15-ог јануара 1906. године.

У току времена неки су кметови давали оставке, те су на њихова места изабрани други — један 30. новембра 1906. год., а један 20. маја ове год.

У чл. 101. зак. о општинама стоји, да изабрани часници остају на својим позиванима док године, ако не наступи који од случајева чл. 122. закона о општинама.

Према томе, они изабрани кметови имали би да служе: један до 30. новембра 1908., а један до 20. маја 1909. год.

Али, како у чл. 178. закона о општинама стоји, да избори општ. часника у целој земљи морају бити у прву недељу пред Ваведење ове 1907. године, то се пита учредништво: хоће ли оног времена бити само избор председника, одборника и заменика, но што је њима по предњем члану истекао мандат, или ће се бирати и они кметови, и ако нису навршили две године?*

— На ово питање одговарамо:

По члану 174. става другог закона о општинама, ако се за време трајања дужности председника суда, кметова одборника или заменика, неко место упразни и нов избор на упражњено место изврши, онда овим новим општинским часницима дужност траје до првих редовних избора.

Према томе, у прву недељу пред Ваведење, бираће се: и председници и кметови и одборници са заменицима, без обзира на то, над је који изабран и уведен у дужност.

Овакво поступање није у сукобу са чл. 101. и 122. где се наведно одређује рок трајању службе општинских часника.

III.

Суд општине грбавачке, актом својим од 25. јуна ове године Бр. 784, пита:

Моли се уредништво за обавештење по овоме: кад се неком лицу стоком поцесе трава — сено — у ливади; у њиви жито; у забрану побели — нагули дрвеће разних врста, па се не може да ухвати чија је стока ту штету учинила, да ли онда општина плаћа накнаду штете по закону о накнади штете учињене злонамерном наклоношћу или намерним противзаконим поништајем ствари, и да ли то чини општина, у чијем је атару штета учињена и како ће се у оваквим случајевима у опште поступати, кад оштећени трпи накнаду штете?*

— На ово питање одговарамо:

Штета, која се стоком учини у потесима, суди се по закону о чувању пољског имања, докле год се она јавља у облику, који се тамо предвиђа, а не по закону о накнади штете.

Ако би био случај, да се један или више њих реше, да са стоком стоком намерно униште у целини чије усеве, па би се то како утврдило, онда би то, по чл. 1. поменутог закона, могао бити случај накнаде по овом закону, али је то, кад се кривац не зна, скоро немогућно утврдити.

IV.

Један општински деловођа пита:

„Може ли општински суд издати под закуп акције на точење пива у порти општинској, кад заветина буде.

Ако општина нема ово право, онда да ли месни механџија има права на точење пива у порти, или је слободно да ово о заветини чини који хоће?"

— На ово питање одговарамо:

По чл. 29. уредбе о механама и кафанама, на увиђачењи сабориша при црквама или манастирима, може свако без разлике управљавати за три дана механску и кафанску радњу, па ма и не имао лична права на те радње.

Кирију за земљиште, на коме се ово привремене зграде, наплаћује по погодби, црква или манастир, ако су сабори на црквеном или манастирском земљишту, или општина ако је то на општинском земљишту.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Милан Михаиловић, чију фотографију износимо, родом је из Врање, по занимању је потпинач, али је од пре две године ступио у жандармерију, и ту се налазио све до краја јула месеца прошле године.

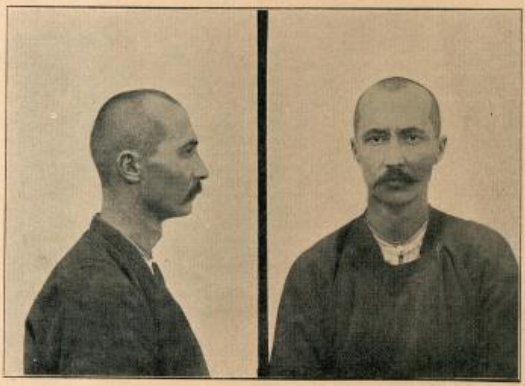

Милан Михаиловић

Као жандарм служио је у ваљевском одреду, а био је на служби у општини ребељској. 31. јула 1906. год. био је на сабору у селу Повуту; ту се у колу посвађа са председником општинским Недељком — Дивац Вујићем, и том га приликом убије из пушке, коју је имао на рукохвању као жандарм. По извршеном делу побегао је, али пошто 3—4 дана пређе се начелнику среза ваљевског, те га овај упути војној власти на оруд.

Милан је био у Београду под истрагом код војне власти све до 9. маја т. г. Тада је улучио прилику и побегао из притвора; у бегству је провео месец дана и онда је ухваћен у Мајдапеку.

Како се појавио сукоб између војне и грађанске власти о томе, која је од њих надлежна да суди Милану, предмет његове кривице послат је Касацији, да изврши расправу питање о надлежности суђења. Касација је решила, да му има судити грађански суд, и он је спроведен на суђење пресудом ваљевског суда, која гласи је, пресудом својом од 23. августа тек. год. Бр. 27817. осуђен за поменуто убиство на десет година робије без оковa.

По изречењу пресуде Милан се налазио у судском притвору, без оковa. Кад је 27. пр. м-на у 4 часа по подне са осталим притворенициma пуштен у шетачки круг, и када је притворенициma дозвољено, Милан је разбио врата од себе жандарма — аповиције и дохватио бројеницу пушку и метак, но том се пробио кроз ред шетачима и кад је хтео пући кроз врата шетачког круга за судско двориште, пред њега је пришао жандарм Антоније Ђорђевић, да би му спречио бегство, но Милан га је на месту убио и кроз судску капију дохватио се улице.

На пуцањ пушке сви се жандарми латише оружја и потрчаше за одбеглим злочинцем. Како је тога дана био празник, то је по улицама било много света, те жандарми нису могли пуцати на Милана, већ су само на њих избацивали коју пушку у вис, да би га збунили и зауставили, но би ли се предао.

За трен ока свет се разбегао из улице, те су жандарми сместа пуцати за Миланом, и на углу Карађорђеве улице настао је пушкарање између Милана и жандарма. Том је приликом Милан тешко ранио Марка Младеновића, земљорадника из Ваљева. После кратке борбе, жандарми су поново за руком да савладају Милана и жива га ухвате.

За време бегства из војног затвора, Милан је се бавио у Аранђеловцу, Горњем Милановцу, Крушевцу, Нишу и Мионици, па како се сумња да је и за то време извршио какво кажњиво дело, износи се његова фотографија и позивају се полицијске и општинске власти, а нарочито се моле, ако би што ближе знали о томе, да известе начелство округа ваљевског с позивом на Бр. 10817.

ПОТЕРЕ

Милојко Дунић, коларџија родом из Александровца, који одговара за опасну крађу под начелством округа крушевачког, налази се у бегству. Милојко је стар 26—22 године, у опште је приказаног, средњег раста, а у обичном поличком оделу. Позивају се све полицијске и општинске власти да Милојка живо потраже у својим домаћинима и њеног страживо спроведу поменутом начелству о позиву на доњему Бр. 8597.

Милета Велисављевић, из Грабовца у срезу ресавском, на дан 14. ов. м-ца закано је покој Јовану Радисављевићу, земљодесца из Грабовца и по извршеном делу одмах побегао. Милета је стар 45—50 година, средњег раста, сиједе, мањих бркова, брца се, у сукненом сељачком оделу. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже и пронађеног спроведу начелнику среза ресавског с позивом на доњему Бр. 15424.

КРАЂЕ СТОКЕ

Ноћу између 25. и 26. пр. м-ца непознати лопови украли су са њиве поља Петру Петрашару, возачу из Уровице. Коњ је матор 8 година сиве длаке, у десно уво рошкиш; између ногу има уједа од нурјења. Акт начелника среза брзопаланачког Бр. 6817.

Ноћу између 6. и 7. ов. м-ца непознати крадљивци украли су из затвореног чарда једну вобилу Милуну Цветковићу, из Гагзова. Кобила је матора 8 година, дорастога, на лобања има белу длаку од убода, на једном бутуу има белегу од посекотине; има жиг „Т". Дежела начелника среза расинског Бр. 19978.

Ноћу између 9. и 10. тек. м-ца непознати крадљивци украли су са ливаде Милоју Требињанину, из Слатине, два поња. Један је матор 8 година, висок 155 см., дорастао, у задњим ногама пегаст, а са жигом „К"; други је матор 9 година, висок 158 см., мрке длаке, пегаст, у оба уха рошкиш, а са жигом „К". Дежела начелника среза косанчког Бр. 18804.

Ноћу између 5. и 6. ов. м-ца украдене су две краве Јеремији Вићентијевићу, из Парцана. Једна је црна матора 8 година, мрке длаке, на челу звездица, а рог јој је бео; друга је црна матора 5 година, жуто-шарене длаке, а на челу пегаста. Акт начелника среза косанчког Бр. 18628.

Обрађа се нижа сама полицијским и општинским властима на ове поправе.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник. Душан Ђ. Јовановић

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК" излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа унапред, и то најмање за пола године, под онију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска намештенике, а за сва друге претплатнике у износу 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника" не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

МИ

ПЕТАР I

по милости Божјој и вољи народној

Краљ Србије

На предлог Нашег Министра унутрашњих дела, по саслушању Нашег Министарског Савета, а на основу члана 54. и 101. Устава земаљског, решили смо и решавамо:

Народна Скупштина састављена из Народних Посланика, изабраних за скупштинску периоду: 1906., 1907., 1908. и 1909. године, сазива се у други редован сазив на дан првога октобра ове године у Београду.

Наш Министар унутрашњих дела нека изврши овај указ.

22. септембра 1907. год.
у Београду

ПЕТАР с. р.

Министар
Унутрашњих Дела
Наст. Н. Петровић с. р.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета решено је, да се:

Михаило Церовић, управник прве класе Управе града Београда, на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја с пенсијом која му припада по годинама службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. септембра 1907. год. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволело је на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, поставити:

за управника прве класе варошн Београда, Драгутина Милићевића, председника прве класе Пореске Управе с платом коју је и досад имао, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. септембра 1907. године у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Др. Живку Михајловићу, постављеном лекару среза златиборског уважи оставка, коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 18. септембра 1907. год. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Сем деловође, увиђају морају присуствовати и два грађанина, који служе као сведоци, који посведочавају, да је све у истини онако, како је у протоколу записано. Како је у генералној истрази јавност искључена, то је њихово присуство потребно као гаранција, да ће се све урадити по закону. Ови присутни сведоци, према томе, имају и право и дужност да у протоколу примете сваку неправилност истражникову приликом вршења увиђаја.

2. Што се тиче права странака, да присуствују увиђају, то се мора правити разлика између обвињеног и тужиоца.

Законодавац обвињеном само по изузетку допушта, да присуствује увиђају, и то само онда „ако се власт отуда нада, да ће он од тога што признати, или каква обвињења о њима (траговима) дати." Даље, присуство увиђају није право, већ само дужност обвињеног. Истражник је позван да оцени у сваком случају, је ли потребно његово присуство или не. Законодавац је чак у наведеном § 54 казао и то, у којим

случајевима истедник има наредити обиљењом да присуствује увиђају. Истедник ће то наредити прво у случајевима, у којима је потребно, да обавињени објасни неке чињенице или околности, које је навео, н. пр. да објасни тачно где је које од разних лица стајало при једној тучи, или н. пр. ако је потребно да обавињени позна леш убијеног. Друго, истедник ће наредити присуство обиљењог и онда, кад се нада, да ће га ту, на месту увиђаја, моћи боље да посматра и да ће га на тај начин моћи навести на признање. Истедник може н. пр. очекивати, да ће гледање места на коме је дело извршено или гледање самог предмета дела утицати на савест обиљењог и да ће услед тога савести признати.

Као год и наш, овако су исто наређивали и сви старији законодавци. Данашња законодавства, међутим, у многоме се разликују од старих. Данас се, на првом месту, више не допушта, да истедник наводи обиљењог на признање. Стога данашња законодавства не допуштају присуство обиљењог увиђају у циљу добијања признања. Као разлог његовом присуству остаје, дакле, само онај први, т. ј. кад има да објасни околности, које су поред свег усменог причања нејасне. Овако наређује данашњи аустријски кривични поступак. Најмодернија законодавства отишла су даље и допуштају обиљењом да присуствује увиђају, кад он то жели. Ово је сасвим принципијелно и тачно. Јер, кад се узме, да је увиђај радња, која се у највише случајева само у генералној истраги може предузети и да се због пропадности предмета увиђаја касније не може обновити, онда начело страначке једнакости, начело audiatur et altera pars захтева, да и обиљењи присуствује, да се и он чује, само ако он то жели. Све остале радње, извршене у генералној истраги, обављају се на главном претресу, и стога обиљењи не мора њима присуствовати, док се увиђај, као радња којом се један доказ прибавља, дефинитивно свршава у истраги, и обиљењи је лишен одбране, ако му се приликом вршења увиђаја не да прилика да на исти учини своје примедбе. У овоме смислу треба учинити реформу у нашем будућем законику.

Ово и неправедно и строго наређење §-а 54, по коме обиљењи може присуствовати увиђају само онда кад то истедник нареди, убрзано је у неколико тиме, што се бранилац обиљењог не може забранити присуство. Уставом од 1903. допуштено је обиљењом, да и у генералној истраги има браниоца, и несумњиво је увиђај једна од првих и најважнијих радња којој бранилац треба да присуствује. Увиђајем се у највише случајева утврђује постојање кривичног дела, и кад је то тако важна истедничка радња, која се често не да касније обновити, онда се браниоцу, као стручном лицу, нора допустити, да тој радњи присуствује и да говори за обиљењог. Да би бранилац могао присуствовати увиђају, потребно је да обиљењи саопшти истеднику име онога, кога је узео за свога браниоца. Истедникова је опет дужност, да браниоца благовремено извести о времену и месту увиђаја. Ово се дужности истедник може ослободити само у случају, кад постоје основана бојазан да ће се услед извршавања изгубити у времену, па услед онога изгубити и сам увиђај.

Односно тужиоца законодавац ништа не наређује, али се и с њим има поступити онако исто као и са браниоцем, т. ј. он по правилу треба да буде извештен о предузимању увиђаја. Ако истедник нађе да је његово присуство потребно, онда ће он бити дужан да присуствује. То наређење може да буде случај са попређеним, који често треба на месту дела да објасни неке околности.

3. Са предузимањем увиђаја не сме се никако оклевати, већ се мора извршити што је могуће пре. Ово је потребно учинити поглавито стога, што са одлагањем или могу трагови кривичног дела сасвим да нестану или се могу у тој мери изменити, да се не може добити прибавна слика. Стога је увиђај по правилу једна од првих истедникових радња. Ако истедник не може одмах да приступи вршењу увиђаја, онда он мора наредити да се предмет увиђаја сачува у пређашњем стању тако да никакве промене не наступе. Ради тога може он наредити да се место, пакао предмет или лице чува под стражом, да се извесне ствари затворе и запечате и т. д. Наступе ли, поред свега тога, какве промене у том међувремену, истедник је дужан да сазна како је предмет увиђаја изгледао одмах по извршеном делу. Он ће ово најпре и најлакше сазнати саслушавањем лица, која су прва дошла на место извршеног дела и која су прво видела предмет увиђаја, те ће с тога и моћи казати које су и колике су промене наступиле на предмету увиђаја.

4. Законодавац не постаља нарочита правила о томе, на који начин истедник има да предузме увиђај. Ово је и немогуће учинити стога, што су предмети увиђаја тако разнолики, да се увиђај над њима не може вршити по једним утврђеним правилима. Али и ако законодавац није прописао правила, иеак је наука створила нека општа правила, а пракса дала упут, по коме истедник треба да ради, кад врши увиђај.

По том упуту истедник, кад приступа увиђају, мора на првом месту сву своју пажњу да обрати на чињеницу или околност која је предмет увиђаја. А шта је предмет увиђаја у поједином конкретном случају, истедник ће увек знати према кривичном делу које је извршено, као и према чињеници или околности, чију истинитост треба доказати. Али истедник никакво не сме да сметне с ума, да се увиђај касније или тешко може поновити или се никако и не може поновити. Стога је он дужан приликом вршења првог увиђаја, да обрати своју велику пажњу не само на главни предмет увиђаја, н. пр. на леш, ако је у питању убиство, већ да исту распростре и на све друге околности, које на први поглед нису од вредности, али које касније могу да буду од утицаја на решење кривичноправног спора, јер се касније може нека важна околност да објасни и расветли једном споредношћу. Тако н. пр. ако је у питању убиство, то ће предмет увиђаја прво бити леш. Истедник има да констатује постојање леша, за тим како је одевен, како одело изгледа, колико поједа има, где су и какве су. После тога предмет увиђаја има да буде простор у коме је леш нађен, као и све околне одаје. Има се н. пр. утврдити, да ли је леш нађен на кревету, на патосу, близу врата или прозора, у ком је положају леш био и т. д. Исто тако истедник мора да обрати пажњу на то, да ли крај леша или у тој одаји у којој је леш или ван ње има каквог оруђа, којим је убиство извршено; за тим на то, да ли случајно ту или у близини нема каквог предмета, као: марама, пешкир, дуванска кутија или што друго, по чему би се могао наћи прави кривац. На трагове од крви мора такође обратити пажњу, на трагове од човечијих ногу из чега се може видети да ли је био један или више злочинаца, да ли је било хрвања са жртвом или не, као и на сваку другу најситнију околност за коју истедник држи, да ће му у истрази бити од користи.

(наставиће се)

Д-р Бош. В. Марковић.

О ОДГОВОРНОСТИ ЗА НАКНАДУ ШТЕТЕ.

(НАСТАВАК)

4. При тражењу накнаде штете из деликта може бити и тај случај, *да је штетник предузео штетну радњу или нерадњу у несвесном стању*, када дакле није био свестан својих поступака. У оваком случају тужилац ће тражити накнаду од онога, који је својом радњом односно нерадњом штету *проузроковао*. Тврди ли овај да је у несвесном стању штету причинио, онда може ово наступити:

а. Сам је штетник себе ставио у несвесно стање (опио се, дао се хипнотисати и т. д.), било с обзиром на околности, које је намеравао у таком стању да учини (на пр. неко се опије, да би се охрабрио на штетну радњу), било без обзира на то (на пр. неко пије и ако зна да ће се опити). У оваком случају штета, која је у несвесном стању проузрокована, може се бар посредно у кривицу учињоцу уписати, и зато је он дужан дати накнаду. Међу тим учињилац би се онда могао ослободити одговорности, кад би се утврдило да нема чак ни његове непажње, што је у несвесно стање дошао (на пр. неко без мога знања метне ми у чашу вина неки прашак, који брао опија, а који се не опаја у вину).

б. Ако је кривица другог неког лица, што је учињилац штете у несвесно стање дошао, онда је ово друго лице одговорно за учињену штету (и, пр. ја сам неповне синао прашак који опија у чашу из које пије), и то или само (кад учињилац на пр. није знао да у вину има тога прашка) или заједнички са учињоцем (кад учињилац зна или је могао знати да је прашак метнут и да ће се уследит ога опити).

в. Ако је најзад оптоћени сам произвео несвесно стање код штетника, онда он не може накнаду штете од онога захтевати или бар неки део исте мора примити на себе с обзиром на § 805, грађ. зак.

Несвесно стање, у коме је штета причињена, може бити и последица случаја (на пр. неко изненада падне у несвест и разбије прозор на дућану). За ту штету штетник не одговара, јер му се штетна радња не може у кривицу уписати — тач. § 807. и тач. 1. § 868. Види §§ 1306. и 1307. аустр. грађ. зак. и Штубенраух, II. стр. 663.

5. Друкчије стоји ствар, кад је у питању *терет доказивања* у погледу накнаде штете, која се десила *посредном већ постојећега дуговинског односа или неиспуњењем неке законске обавезе*. Тужилачка страна има ту да докаже да између дуговински односе између ње и тужене стране постоји (на пр. да су закључили уговор о заједну извесне зграде), односно да је тужена страна непосредно по пропису закона на извесну радњу обавезна, а за тим да је услед неиспуњења уговора односно законске дужности претрпела штету.[23] Тиме је већ доказана и оправданост потраживања накнаде штете. Тужилац не мора да доказује, да до туженога има *кривице*, што је штета наступила, ни којом је радњом односно нерадњом туженога то било. На против, ако тужени хоће да се ослободи одговорности за накнаду штете, онда он има *тврдити и доказати*, да до њега нема *кривице*, што је уговор односно законска дужност остала неиспуњена, да је то дакле услед случаја наступило, за који тужени није одговоран. Све се то лепо види из § 1298. аустр. грађ. зак.: „Ко наводи да је у испуњењу своје уговорне или законске обавезе био спречен без своје кривице, тај треба то да докаже.“ А и у § 801. нашег грађанског законика вели се: „Од наплате уништене штете само се ко онда ослободити може, ако докаже да штета није његовом кривицом, но се случајно догодила.“

6. Већ од дужег времена води се у науци приватног права препирка о томе: да ли да се за основ одговорности за накнаду штете узме **принцип кривице** или т. зв. **принцип каузалитета** (узрочности, повода). Ствар је у томе: треба ли проузроковач штете да одговара за штету само онда, ако до њега нема кривице (ако намере или небрежења) што је штетну радњу или нерадњу предузео (принцип кривице), или треба у опште за штету да одговара, без обзира на кривицу, сваки који је својим поступком штету *проузроковао* (принцип каузалитета)? Наравно да је ово питање од огромног значаја, с тога је и нормално, што о њему постоји и огромна литература.[24] Усвоји ли се принцип каузалитета, онда би за накнаду штете биле одговорне и деца испод 7 година и душевно болесни, и онај који је најбољу пажњу на своје поступке обраћао, једном речи сваки, ко својим поступком штету *проузрокује*... Довољно је дакле да постоји каузална (узрочна) веза између штетне чињенице и штете, па да постоји и одговорност онога за накнаду штете који је ту чињеницу створио.

(наставиће се)

Д-р Драг. Аранђеловић.

ОДРИЦАЊЕ ОПТУЖЕНОГА

као јаки пооштравајућа околност.

У њему се не састоји само једно средство одбране, јер признање, онда, кад су докази сумњиви, није само напуштање одбране, но много пре и једно и друго познавање има директне везе с делом, поштто оно осведочава кривље учиниоца.

[23] Аустријска судска осуђивали су на накнаду штете у свим случајевима неиспуњења законске дужности: кад сазна власа не посеје при повољном трогоду или не изрази вољу, где се краде кућне сворање, па нико буде усљед тога повређен; последицом одговара за штету, коју његова радња претпе усљед тога, што ће лице испуњавао законску прописану нарадбу, у свиу опросаним посебних случајева при послу. Ив њима правно опше долазе сворене због накнаде штете против грађанског друштва, које не испуњава прописе издане у свиу спречавања посебних случајева.

[24] У одличном *делу* аустријског јавног Dr. A. Pavlišek-a Über die Haftung für den unverschuldeten Schaden, Wien 1901, стр. 1. и 2. наводи је богата литература о овом питању. Ни мало није ни било могућно да до сада побројаних дела *додам*. Колико се ова сама питања интересују аустријски грађанско правници, најбоље о томе може да пресудећу ревизију најновије грађанског законика, види се из горе поменутог дела, на стр. 3., где се вели: „Свеобухватно разматрање обухвата онога, који предузет да решава питање о разорни законских прописа о накнади штете у аустријско грађанском законику. Ни ниту струтљања првога реда Унгер, Randa, Haas, Шрегеља, Штајнбах износили предлоге за реформу дне партије грађанског законика? Несумњиво је и задао у опште познато, да је наука о накнади штете једна од најтежих у пространој области грађанског права, јер она сама по себи од особите важности, и да све већи захтев добија с обзиром на прогресивне појаве и прилике данашње, као и на народне погледе у модерном правном животу... Али врло тешки да се правилно проналазе животним односима, с тога морају и промењени односи модерног живота и погледи народни, који се најављују у правном развоју, са таком лакоћом, од утицаја бити на начела права на накнаду штете. Већ из тога се јасно види, да је реформа нашег грађанског законика нако у погледу многих других материја у опште, тако и нарочито у погледу права на накнаду штете потребна, то ни би се законска прописа проналазили промењеним односима и потребама модерног живота... Да је одиу у питању једна од најтежих и најзапетљанијих правних материја, вида се, поред осталога, из покушаја, које су модерна законодавства (пројекти грађанских законика за Швајцарску и Русију у некаким грађанским законик) у свиу регулисања овога питања предузимала.“

Отуда увиђа судија, да ли окривљени свој деликт сада одобрава или осуђује, дакле у колико је он с њиме срођен. На овај начин одрицање и признање постају основи, који имају велику предност за ово разлоге.

Карактеристично је да се речи „признање“ обично придаје атрибут „покајничко“ (с кајањем, reumütig), тако исто, као што тек „упорно“ одрицање печата типичног у себи има. У ствари је врло често кајање мотив признања. Злочинац стоји под утиском свога ништавила, њему је дело тако мрско као и другима; он је далеко од тога да се од одговорности брани, шта више можда му је она добро дошла. Кад такви осећаји у уста дођоше, то иде сасвим у прилог тога, да је делинквенто свако једна опозода у животу дединквента, да он није нарав душе његове (Geist von seinem Geiste).

Признање индицира сразмерно мали степен кривиде. Ипак признање може поћи и из уверења да се учињено оно на шта се има права; оно се чини у форми „ја бих то и но други пут учинио.“ И лако је могуће да се судија с оптуженим у томе слаже; он ће то у толико пре чинити, у колико је оправданије мотив злочина. Замислимо само један случај од оних који се често у романима налазе, убијство браколомника и т. п. И тада се огледа у признању, наравно не само у признању, мања кривица, кад стоји нестрпљива констелација; сасвим природне су у главноме кривде. Напротив, ако судија не може да се сложи са уверењем оптуженога да је право радио, онда у таквоме признању лежи један основ више, да се кривица теже урачуна. Он би то но други пут учинио за то, што је закључи непријатељ правног поретка, што се с поносом урачунава у анархисте, непоправиме злочинце, којима је злочин занат (Gewerbsmässige Verbrecher). Његове је признање продужење оне борбе противу државе; ови треба да знају како он сасвим прописане законе; од њега је далеко помисао да се својих дела стиди, са свима речима он признаје: мој је злочин нарав моје душе (Geist von meinem Geiste). Овоме примеру могли би се и други додати, код којих признање показује знак веће кривице. Они могу наступити кад се обрати пажња на признања, која су учињена из равнодушности наспрам казне и кад се испитају мотиви ове резигнације, која у очи пада. Наравно да се при томе дешавају и примери, који противно тврде, по што има наравноверних мотива.

Упорно одрицање већином индицира сразмерно висок степен кривице. Оно стоји (у обрнутој сразмери према признању) у толико више, у колико су сигурнији доказни противну оптуженога прибављени, по што се тада намера, да се од казне одбрани, све више губи, а тиме се положај учиниоца у његовоме делу све боље очитује. Одрицање може тада служити за основ оцене како је дело јако с личношћу сразмо. На завршетке злочина, ни доказивање његово пису душу злочинца могли омекшати; код њега нема кајања нити наклоности да се од дела растави; он у основу не порече свој злочин него цело своје биће. Тако од прилике изгледају случајеви упорнога одрицања, одрицања из инроса. С правом се тврди, да кад би се оптужени за учињено дело могао изговорити на спољне узроке, рђаво друштво у које је био упао или на нужду, у којој се тада налазио, кад би дело могао као погрешку представити, онда би га он признао. Он се чврсто држи пенстине зато, што би истина открила његов злочиначки карактер и по томе она за њега нема ничега привлачног. Овоме се може додати још оцена, да је човек, који се потпуно одриче од потребе да истину говори, у неком ступњу расположен антисоцијално. На сваки начин тада се мање обраћа пажња на карактерне особине, појављене у злочину и употребљава се одрицање као симптом укупне индивидуалности. С друге стране има такође случајева, у којима се одрицање јавља као индиција да је кривица нижега ступња. Има природа, које за пихове најбоље осећаје немају речи, а такве природе нису сурове. Тако може се десити, да какав оптуженик, којим је овладао горки осећај неправа, које је учињено, чути или и даље, да не би нико слутио какво његова душа трпи. Он је сам себе давно осудио, судије могу сада чинити и наређивати шта хоће, али из његових уста не треба нико његову срамоту да дозна. Може и такав случај бити, да злочинац очајава, да ли ће се историја његове погрешке разумети, он сме одрече да то, што се боји да ће погрешно бити оцењено, ако би он што признао. На сваки начин да ће одрицање, када се чини из мотива овакве врсте, већином бити бледо и насивно. Оптуженик не намишљава ни какве приче, да би суд преварио, него се ограничава на стереотипно „то није истина“ „ја то нисам учинио.“ Стрпљење судије овим се жеље на тешку пробу и тада пише него у другој прилици наступа опасност да се симптоми рђаво разуме и погрешна дијагноза постави.

Наша последња разлагања била су чисто наукистична и неронатно да ће она имати противника. Ја се с тим слажем, јер морам узети да се опорицање основа на томе, што је обрађена пажња на какву особену сводност, која је у конструкцији дотичног случаја остала непримећена. Ну, моја тежња баш је на то и управљена, да покажем да одрицање и признање, које кад, имају различан значај, према укупности симптоматичних фактора, међу којима се налазе. Због тога није ни могуће приступити каквом систематизирању индицирајућих функција. Ми нећемо овде покушавати погрешку укупнога криминог процеса нити преносити на њега проблем задатку, коју је он себи поставио, да утврди вредност доказних индиција; ми ћи поново насели на безброј могућих констелација. Поучно је и искуство, да повратак, који заузима угледно место међу симптомима теже кривице, ни у ком случају не може се увек тако ценити и да се само, где то позитивни закони прописују, морају добити опште познати лажни резултате.

Према томе мора се питање у којим случајевима одрицање и признање показују већу, а у којим, опет, мању кривицу, оставити оцени судије, његовоме искуству и познавању људи, наравно не у знак прирођућим формама теоријскога разлагања, него као очигледно (интуитивно) схватање једнога дела стварности. Теорија је своје учинила, кад је јасно изложила, да одрицање и признање треба избирати као стилогичке (узрочне) моменте при одмеравању казне и ту их примити као симптоме ступња кривице.

2) *Од појма судије Хауке, из Калмара.*

Питање, у колико је допуштено при одмеравању казне, узети као отежавајућу околност, упорно одрицање дела од стране оптуженога, било је увек спорно. Два касациона суда (Царевински и Царевински Војни Суд) донела су по овом питању противне одлуке. Први Кривични Сенат Царевин. Суда изводи у одлуци од 12. новембра 1905. г. (св. 38. и 69. с. 207). следеће:

Кривична комора (Strafkammer) осудила је оптуженога на казну за дело једно увреде у смислу §§ 186. и 200. каз. зак. Он је примио на себе да докаже, да је оно што је тврдио, истина, и до закључка поступања остао је при томе и онда кад доказним материјалом ништа у његову корист није утврђено. При одмеравању казне суд је ставио оптуженоме ово упорно одрицање као отежавајућу околност. На ревизију оптуженога пресуда кривичне коморе уништена је због праве погрешке при одмеравању казне.

Разлози су:

„Истина, у опште уважи, суд може, када сматра да је доказано какво кривично дело, које оптужени одриче, упорно одрицање овога доказаног дела узети као разлог, да оптуженоме тешу казну одмери. Ну овде није ни у колико утврђено, да је оптужени противу свога најбољег знања употребио изговорена увређивања тврђења. . . . . Друкчије би наравно, ствар имала да се цени, кад би суд стекао уверење да је оптужени и. пр. намерано, нарочито употребом доказног материјала у судској поступању, увидео неистинитост његових тврђења и да би суд превареио, иак при њима остао. Но за ово нема никаке основице у судским побудама.“

Војни Царевински Суд заступа у одлуци I Сената од 6. априла 1905. године (св. 8. п. 57. с. 207.) следеће становиште:

Суд је на основу конзекветног уздржавања оптужених да истину покажу, њихово казне, досуђене им од нрвога суда, са по једном недељом дана затвора. Ових је тај другостепени суд поништио казну за конзекветно уздржавање оптужених од тога да истину покажу, дакле за одрицање кривице. По схватању Сената (изведене насиј. суда) ово је противзаконо... . . . . оптужени се сходно прописима §§ 173, 247, од 3. 391. од 2. Војног крив. суд. пост. има саслушати и у претходној и у судској истрази. По овим одредбама саслушање оптуженога треба да буде само средство за његову одбрану, а не средство за доказивање његове кривице. Оптужени не сме ни бити принуђен да говори о оптужби, која је противу њега подигнута, он може шта више, да откаже сваки одговор. Он може и своју привезу

да одриче и сме сва да изнесе, што сматра за потребно и да иде у прилог његовој одбрани. Њему се мора његова кривица доказати.

Ако је одрицање кривице по закону допуштено, онда оптужени не може бити кажњен, кад год оног права употребу учини. Да ли је једно такво одрицање оптуженога конвенктивно, упорно или не, то не може у овоме правити никакву разлику. Ако је оптужени у опште у праву, да пред судом своју кривицу одриче, то није од утицаја мера у којој он то чини.

У истоме питању II Сенат Војно Царев. суда у одлуци од 6 септембра 1905 год. до сада непотписана саопштава од Шварцкопена. Одлуке војно царев. суда посматране са гледишта еротповног официра с. 31 и 32) изузео је следеће сасвим:

„Оптуженоме се не може одрећи право да своју кривицу, чак и против свога најбољег знања одриче.

Ну поменуване казне са тога основа, што оптужени чини употребу од једног свог права незаконитоје.

Одрицање кривица односно загале оптуженога пред судом, има се на неки начин сматрати као природно право оптуженога. С друге стране је опет такође природно, кад судија једнога оптуженика, који отворено упорно и дрско одриче, стварање свега, него другога, који своје дело добровољно признаје. Али ово сме да се појави у разлозима пресуде само као основ за ошишковање казне код последњега, а не и за отежавање код првога.“

Разичност ових одлука може наћи оплонда само у разним схватањима о правноме основу и циљу казне у опште. Ако се сасвим површно схвата гледиште да је казна само једна потреба (Notwendigkeit) за одржање правног поретка у држави и да јој је једино и само циљ опште осигурање од нарушења права, онда нема ваше предности то, да ли оптужени кривицу признаје или одриче. Ако је кривица доказана, кривац добија законом прописану казну. При одрицању казне има се само цепити величина причињене штете. На против, ако се злочин и злочинац посматра и, пр са гледишта морала, религије или естетике, ако се државна казна сматра као акт одмазде или као нужност, која потиче из природе или рачуна или као логичан захтев, према овоме, како над, при казњавању има се придати значај у погледу врсте и мере казне и злочиначке умишљају учиниоца. Тада се заиста у упорноме одрицању оптуженога може сматрати да стоји повећана злочина намера, која строжију казну изискује. У напеиним законима примењују се казне у најразноврснијим циљевима и судија није овлашћен да уноси у закон такве мисли, које нису мисли законодаваца.

Ну у осталом он сме при доношењу одлуке да потпуно примени његово схватање, које има о ствари. То важи и кад би он због тога сматрао да треба да примени строжију казну за то, што оптужени своју кривицу не ће да призна и ако је она другим доказима доказана. Нека би то било човечанско или природно право оптуженога да своју кривицу одриче нпак судија може, разуме се, ако је он тврдо убеђење добио да је доказана кривица тога оптуженика и да је његова одрицање несавесно, без предомишљања одрицање узети као основ за поништавање казне. На сваки начин ово се не би могло узети у рачун као при каквом другом законском основу за поништавање и због тога учинити какво одређено повећење казне. Ну на питање, да ли је суђија у праву да одрицање оптуженога, само по себи узме као разлог за поништавање казне, по правилноме схватању има се одговорити потврдно. То је само ствар судског одмеравања. Ну изгледа ми да при употреби овога права треба бити веома опрезан. Као год што свако признање није увек израз најања и поштења мишљења исто тако ни свако ћутање и одрицање оптуженога није знак злочиначке опредености. Шта више, може се десити да је где кад судија погрешне да правилно оцени баш ово одрицање оптуженога.

(свршиће се)

М. С. Трпковић,
члан касац. суда

ШПАНСКЕ ВАРАЛИЦЕ

ПОМОЋУ СОКРОВИШТА

од R. A. Reiss-a,

професора криминалне на универзитету у Лозани.

(НАСТАВАК)

Они разлози, драги господине и рођаче, и искрени савети мога једнног пријатеља и исповедника господина Пера Жуана — Риверо, одлучили су ме да вам понудим стараоштво моје кћери. Ако се осећате способним, да се примите ове часне дужности, ја, пре свега, захтевам вашу часну реч, да ником, ме одате тајну наших односи. Мере предострожности, чији ћете мотив доцније сазнати, налажу ми ову резерву, а из истог разлога молим вас да ваша писма, мени упућена, стављате у два куверта, и да на унутрашњем означите моју адресу, а на спољашњем адресу коју вам саопштавам на дну писма.

Личност, чију вам адресу саопштавам, сиповица је мога поштованог исповедника и једнног пријатеља, коме могу поверити моју тугу и моју душу; он ће бити и мој верни извршилац моје последње воље. Његова сиповица достављаће ми писма преко њега.

Очекујем с нестрпљењем ваш одговор који ће, у то не сумњам, бити повољан, јер ово је молба једног болесног и одвећ несрећног оца.

Моја кћи и ја бићемо вам вечито захвални, а и Бог ће вас наградити.

У очекивању јесам, драги господине и рођаче, ваш одани

Карлос Ј. . . . . .

Адреса за ваше писмо: Senora Hermina Sala, Enamorats, 133 Principal San Martin de Provencals, Barcelona.

Ово писмо право је ремек - дело, како са гледишта, грађе за роман, тако и са гледишта појединих његових детаља, којима је циљ да изазову поверење адресатово. Треба само посматрати дискретни начин, којим се наглашује новчана награда, довољно јасан да пробуди жељу, и довољно мудар да не изазове сумњу претераним цифрама. Рукопис писма сиини је, али у исто доба и нејединат — као и код већине болесних људи.

Срећом су се варалице преварили у хозаиском кореспонденту. Довољно интелигентан, овај је одмах увидео с ким има посла и одлучио се да варалице преда власти у руке. У овом циљу он је одговорио „интелиданту,“ прво означеном посреднику, да у принципу пристаје да се прими стараоштва његове кћери и, тражећи накнадна обавештења, молио је у исто доба да му се упути и пуиила. У одговору на ово, његов шпански рођак упутио му је писмо ове садржине:

„Мохила, 2. априла 1905.

Драги пријатељу и рођаче,

Са сузама у очима читао сам невалично пута ваше љубазно писмо од 28. пр. месеца, у коме ме извештавате да се примате деликатне мисије коју сам вам поверио. Захваљујући вама, ја могу умрети мирно и у нади, да ће моја кћи наћи сигурно склониште против својих грамзивих рођака. С обзиром на доброте, којима ће те је обасути ви и наша фамилија, и да лину која ће је растављати од наших рођака по матери, ја се надам да ће њена иновина бити потпуно обезбеђена. На овај начин избећи ћу слутње које предиђам, јер, ако ни несрећи умрем пре него што предузмем све мере предострожности, закон ће признати право стараоштва рођацима по матери. Ето зашто ја хоћу да се користим мојим правима, и да благовремено именујем кћери стараоца, ближег или удаљенијег сродника, против кога не може бити никаквих рекламација. На овај начин, захваљујући Богу, ја ћу видети све моје жеље остварене пре него што умрем, и избећи ћу да младост моје кћери буде исте судбине као и моја. За време моје младости ја сам био поверен стараоштву оних истих сродника, и због тога сам много пострадао како у погледу интереса тако и у погледу морала, што би било дуго и тешко да вам причам. О опоме ће те се, у осталом, уверити из мале значајних и замишљајних докумената, које ће вам предати мој исповедник и моја кћи по свом доласку. Довољно је за сада да вам нагласим да је моја фамилија по матери била узрок свију мојих патња и несрећа, и да ме је увек сматрала као страица. Због тога сам увек тражио и тражим да удаљим моју кћер од оних људи, и да јој најем другог оца. Како је ова моја жеља правична, то ће вам се сви потребни документи о стараоштву моје кћери предати у руке, над томе буде време, а на овај начин и моја кћи биће заштићена од сваког напада. За сада имам да вам препоручим само једну ствар, а то је: потпуна дискреција.

Остаје ми још да говорим о најделикатнијем питању. И ако знам врло добро,

да племените радње нису никад довољно награђене, иак, поштo ми моје стање допушта, хоћу да унапред засведочим моје признање овоме, који ће имати дужност да управља имовином моје кћери, коју обожавам. У моме тестаменту наћи ће те једну клаузулу у корист вашу која ће вам надокнадити огромну услугу коју чините мени и мојој кћери; ја вас молим да је примите.

Чим потребни документи буду припремљени, моја кћи Лаура кренуће се на пут у пратњи Пера Ривере. Колико жалим у овом моменту, што нисам раније, у срећнија времена, следовао мојој жељи и допутовао у вашу госто примљиву земљу! Ова срећа биће резервисана моме драгом детету које ће, у то сам уверен, наћи у вашој фамилији некрене милоште, која ће ублажити сузу једног сирочета. Она нада и одржава моју сломљену душу последњих дана који ће, бојим се, бити врло кратки, јер осећам како ме снага издаје; ја сам толико слаб, да већ ни кревет не напустгам.

Остаје ми, дакле, да вам још једном захвалим, што сте се примили да ме замењујете поред кћери, чија ми је будућност била једина брига. Већ сам послао за кћер у њен колеж и очекујем је сваког часа. Пре него што се крене на пут, ја ћу са интеџентним и одличним Пером Ривером припремити све потребне документе за нас.

Васпитање моје кћери одлично је. Она зна врло добро француски, шпанољски, музику и цртање; њен карактер је миран и питом; уверен сам потпуно, да ће она умети уништи и наградити својом природном добротом сав труд који ће вам проузроковати ово осиротела њене среће. У прилогу под *, шаљем вам по један примерак њене и моје оставе.

Кроз неколико дана писаће вам моја кћи и господин Ривера, и, може бити, означиће дан свога доласка, да би их ви могли очекивати на означеној станици.

Збогом, драги рођаче; примите са целом вашом фамилијом најискреније осећаје захвалности једног оца који умире, и који упућује молитве Свевишњем да вам подари дуг и срећан живот.

Ваш одани

Карлос Ј . . . .

P. S. Ваше писмо послаће те ми као и прошлог пута, на адресу Хермине Сала.

Са задовољством сам примио вашу фотографију. Да нема у моме тестаменту било двосмислености, изволите ми одмах саопштити ваше мишљење.*

У овом писму представљени су сви чланови комедије: Карлос, интендант који умире, његова кћи Лаура, Пер Ривера, исповедник и овога синовица Хермина Сала, која је у исто доба вршила дужност поштоноше. У писму се налазе две фотографије, од којих једна представља шпанског официра: Карлоса Ф.., а друга једну младу жену: Лауру. Обе фотографије врло су рђаво израђене, и стручњаци одмах познаје да су то рђаве репродукције оригиналних фотографија. На картонима нема фирме фотографа, што доказује да паралише помоћу сокровишта користе све, па и саму фотографију, да би постигли свој циљ.

У тову истраге против двеју од ових паралица, били смо позвати да дамо своје мишљење о томе: да ли фотографија тобожњег Карлоса није идентична са ухапшеним Ц . . . ? Овај последњи показивао је, доиста, много сличности са фотографијом шпанског официра. Најзилом ово пред судом, да ова фотографија није она ухапшеног Ц . . . а доцније смо сазнали да је она — она фотографија — представљала једног бив. министра којног у Шпанији.

И у овом другом писму писац говори о многим стварима, о којима је већ било речи у првом писму. Је ли ово због тога да би се само испунила хартија, или у циљу подражавања болесног човека, који се увек враћа на ствари које га занимају? Ми смо склони да верујемо у другу хипотезу, јер је цела ствар тако вешто комбинована, да се о разлогу може довољствити претпоставка, да су паралице имале у виду и ову особеност болесника. Она им је, у осталом, послужила као повод, да се у детаљима врате на питање о награди.

Болест „интендантова" напредовала је веома брзо, јер је његов рођак из Лозане под 6. априлом примио писмо од Пера Ривере, које гласи:

„Мелила, 6. априла 1905.

Драги господине,

Са жалошћу извештавам вас, да се стање здравља вашег рођака, нашег драгог пријатеља, г. Карлоса знатно погоршало услед једне кризе, која нам је задала много бриге. И ако је болест, у неколико, окренула на боље, ми смо сматрали за дужност да одложимо наш одлазак докле Свемогући, у своје бесконачном милосрђу, не одлучи нашу судбину. Лекари верују, да снага нашег драгог болесника неће моћи одолети другом нападу, који ће неминовно наступити. Ми се иак још надамо. Наш драги пријатељ пун чистоћ је свести, а његова живахна духа за дивљење је. У циљу правилна тестамента позвао је једног нотара. Његов тестамент, казао ми је, биће у потпуној сагласности са оним што нам је писао. Госпођица Лаура поред његовог је кревета, и за све време последње кризе није се одвојила од драгог болесника. И поред све жалости, она се сећа вас и савета свога оца, и шаље нам приложено писмо. Сажалавам много, што се први пут обраћам на вас под овако жалосним приликама, али се надам, да ће ми добри Бог допустити, да вам пошљем боље новости о болести нашег драгог пријатеља.

Очекујући ваш одговор, ја вас молим да примите уверење о мом потпуном поштовању.

Жуан Ривера, Пресбитеро

Ваш одговор пошаљите ми такође преко моје синовице."

Уз ово писмо, приложено је и писмо „интендантове" кћери Лауре ове садржине:

„Мој драги рођаче,

Пишем вам у веома тешким приликама по мене: мој отац позвао ме је к себи, али сам га затекла веома болесног; надам се међутим, да је милосрђе Божје велико, и да ће оздравити. Весма сам срећна од кад сам сазнала да ћу, чим отац оздрави, ићи да живим поред вас. Будите уверени, да ћу чинити све што од мене зависи, да би вам се одужила за доброте које ће ми учинити, и да ћу побожно слушати савете које ми даје мој обожавани отац.

Жељна да вас што пре видим, остајем ваша одана и послушна синовица

Лаура."

(наставиће се)

Archives d'Anthropologie criminelle, № 144—166, 1907. год.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине равначке, актом својим од 22. јуна ове год. Бр. 590, пита:

„Ова општина дугује Управи Фондова једну извесну сум; новаца, и за наплату тога дуга, узета су у попис општинска добра.

Како је ова позајмица од управе раздељена између појединих грађана ове општине, те су у стварн они дужници, то их је овај суд, пресудама својим осудио, да овај дуг плате.

Против ових пресуда они су изјавили жалбе, и приостанени суд поништио их је из неких формалних разлога, и вратио суду да даље уради шта треба, и то ће се учинити.

Али како има случајева, који ће онемогућити извршење наплате, кад пресуде буду извршне, суд моли за потребно обавештење о овоме:

Тако, нека су за живота распродали своје имање и издали тапије потврђене општинском и срескон влашћу, и сада је питање: може ли се ово имање распродати за наплату овога дуга Управи Фондова и јесу ли купци у општ у каквој обвези: неки су учинили кривице и осуђени на накнаду штете, те им је сне имање распродато и купили га њихови синови, на сада имају судом утврђене тапије на њихово име, те настаје питање: може ли се очев дуг наплатити из њихових имања?"

— На ово питање одговарамо:

Ако је позајмљена сума од Управе Фондова подељена на поједине грађане те општине и ако постоје њихове обавезе, онда општина може тражити наплату од њих судским путем, према величини потраживања, као што је, види се, и учињена.

Кад пресуде постану извршне, онда наплату треба покушати прво из покретности дужника, водећи рачуна о пареченима § 471. грађ. суд. пост. на тек онда из непокретног имања.

Ово имање, које је продато пре осуде, ако није било предмет залоге, и на њега издате и тапије потврђене општинским судом, не може бити предмет извршења ових пресуда, јер је прешло у туђу својину, и купци нису одговорни за плаћање,

Исто тако не може се за извршење ових пресуда продавати оно имање, које је продато на лицитацији за наплату кривичних трошкова, па га купили синови, јер они својим имањем не одговарају за дугове очеве.

II

Суд општине станичке, актом својим од 21. јуна ове год. Бр. 724, пита:

„§ 471. грађ. суд. пост. вели, да земљоделац не може да прода своје имање испод 5 дана оранја и кућу с плацем.

Кад се једна жена уда и донесе извесно непокретно имање, које заједно са оним што је од мужа затекла не износи више од пет дана оранја, да ли онда она може продати своје донесено имање, по пристанку и одобрењу свога мужа, и може ли кућу издати тапију?"

— На ово питање одговарамо:

Благодејање и ограничење, које предвиђа § 471. грађ. суд. поступка, не односи се само на старешину куће, него је тежња да се од евромаштине заштити цела породица земљорадничка.

Према томе, кад удружено имање жене и мужа не износи више од пет дана, јаке једна оволико, колико је једној породици довољно за живот, онда оно не може бити предмет отуђивања ни по пристанку мужа.

III.

Суд општине ријечорске, актом својим од 28. јуна ове године Бр. 1021, пита:

„Главни Савез земљорадничких задруга, учинио је извесну позајмицу земљорадничкој задрузи, а она је то разделила члановима ради куповине стоке.

Главни Савез сада тражи да поднесу сточне билете, као доказ, да је новац утрошен на оно ради чега је и издат.

Како они нису узимали сточне билете у свако време, они сада траже формална уверења о томе, како имају толико и толико комада стоке, и та уверења траже бесплатно.

Моли се уредништво за обавештење: да ли суд мора издавати ова уверења без таксе, или има права на наплату?"

— На ово питање одговарамо:

У смислу чл. 95. и 98. закона о земљорадничким и занатским задругама, и расписа Министра унутрашњих дела од 21. октобра 1901. г. Шбр. 24143, задруге и задругари ослобођени су плаћања такса, за све радње што их с државним и општинским властима имају, у колико су оне нераздвојне од њиховог задругарства.

Према томе, кад се уверења, која траже, има да утврди један фанат, који има свога извора у њиховом задругарском положају, онда не треба наплаћивати таксу.

IV.

Суд општине салашпарског, актом својим од 6. јуна ове године Бр. 776, пита:

Како ће се вршити избор општинских часника у смислу чл. 174. зак. о општинама?"

— На ово питање дат је одговор у бр. 39, „Полиц. Гласника" за ову год. пол II, поводом питања општине пиросчке.

Нека, дакле, суд тамо потражи потребан одговор.

V.

Суд општине јежевачке, актом својим од 4. јуна ове године Бр. 694, пита, како ће се наплаћивати такса за сточне билете.

— На ово питање одговорено је у бр. 37. „Полиц. Гласника" за ову год. пол II, поводом питања општине цветојевачке.

Нека суд тамо потражи потребан одговор.

VI.

Суд општине косјерићке актом својим од 19. јуна ове год. Бр. 1729, пита:

„По чл. 1. закона о наказању штете, учињене злонамерним паљевином и намерним противзаконим поништајем ствари, сваку штету, учињену злонамерном паљевином и намерним противзаконим поништајем *необезбеђених* ствари, као и крађом: стоке, земљоделских алата, хране људске и сточне, воћа, живине, кошница и пољских зграда, плаћа општећеном накнаду она општина, у којој је казнимо дело учињено.

Пошто је овом суду непознато, како се разумеју обезбеђене, а како необезбеђене горе побројане ствари, и да ли се рачуна да је храна људска необезбеђена и онда кад је она смештена у каквој згради, па је крадљивац зграду обио или провалио и крађу извршио, или се то сматра за *обезбеђено*, и мора ли општина такву крађу накнадити.

Даље, да ли се у људску храну сем жита убраја и сланина, месо, маст, бели мрс или не, и морају ли се исте накнадити општином, ако су покрављене обијањем или провалљивањем спаја, ускакањем и т. д.?"

— На ово питање одговарамо:

Накнада намерно поништених ствари везана је за услов, да су *необезбеђене*, и. пр. да су приступачне сваком, као што су усеви у пољу, воћњаци, виногради, и т. д. и да су без непосредног надзора и чувања сопственика, остављене тако са пером у имовину сигурност.

Према томе, кад год се неком намерно униште усеви, воћњаци виногради, поврће и т. д. па се кривац не пронађе, општина плаћа накнаду штете.

Код крађа стоке, земљоделских алата и осталих ствари, побројаних у чл. 1. поменутога закона, није постављен никакав услов, па ни онај, да су оне *необезбеђене*, него се накнада дује кад год се извриши крађа једне од поменутих ствари, па било да је крађа извршена на отворених или затворених простора, било обијањем, провалљивањем или ускакањем.

У људску храну, сем хлеба и жита, рачуна се и сланина, маст, бели мрс, и све оно остало, чиме се људи хране.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕЊЕ

Благоја Павловића, земљодела из села Рече, среза косаничког, који је пре неколико дана отишао из места пребивања, тражи начелник среза косаничког актом Бр. 8374, да извршена извење пресуде. Пронађеног треба спровести моменутом начелнику.

Александра Јелачића, тежака из Грабовца среза косаничког пор. пољопривр., који је 22. тек. м-ца отишао од своје куће, тражи Управа града Београда ради предаје родитељима. Александар је стар 15 година, високог раста, плаве косе; од одела има на себи: сељачку пошњу и гуњ, на погама опанке с каишићима. Позивају се све полицијске и општинске власти да Александра живо потраже и пронађеног упуте моменутој Управи с позивом на акт Бр. 39167 и 387448.

ПОТЕРЕ

Данило Петровић, сдуга, који је нову пошту 6. и 7. тек. м-ца покрао свога газду Рајка Ђорђевића, из Рипња, и одиео му: једна мала пиљевни сат са простим ланцем и 20 динара у новцу, налази се у бегству. Данило је стар 22 године, средњег раста, смеђе косе, малих бркова. Позивају се све полицијске и општинске власти да Данила живо потраже у круту своје власти и пронађено спроведу начелнику среза врачарског с позивом на акт Бр. 13639.

Драгу Стефановић, собарица, родом из Великог Лошља (среза ивањског), одбегла од начелства окр. пожаревачког за крађу ствари. Драга је стара 22 године, високог раста, у лицу смеђа. Позивају се све полицијске и општинске власти да Драгу живо потраже и у случају пронађења упуте моменутом начелству с позивом на акт Бр. 11998.

Марица, кћи Аде Пилер, из Аустро-Угарске, одбегла приличо са побочаћу детета под начелника среза пожарскотског. Марица је до пре неког времена живела стално у Костолцу, а чим је сазнала да је полицијска власт посетала је места пребивања. Марица је стара 21 годину, средњег раста, плавих очију, у опште плава, малог носа, округлих образа. Нека је све полицијске и општинске власти најживље потраже у својим домаћинима и њихову спроведу моменутом начелнику с позивом на дописну Бр. 17818.

Светомир Марииковић, родом из Прекопуна среза прокупачког, који је стављен под привичну истрагу, због краће стоке, налази се у бегству. Светомир је стар 15 година, средњег раста, у опште плав; од одела има на себи: старо сељачко одело, на глави подерану шајкачу, а на погама поцепане опанке. Позивају се све полицијске и општинске власти да Светомира пожалиле потраже и пронађеног строжајно спроведу начелству округа крагујевачког с позивом на дописну Бр. 12437.

Непознати крадљивци пову пошту 20. и 21. тек. м-ца украли су из спаваће собе Димитрију Поповићу, кафеџији, код цркве „Грчке", један сребрн сат са ланцем који има два капка, на горњем капку налази се једна рупа, ово које су назначени бројеви, а о ланцу исти

плави наменчић, 40 динара у сребру, 10 динара у ерпској новчаници, 10 динара у никлу, једну огрнуту од патоданарала Краља Милана, једне златне женски прстен са два црна наменчића, и још разне турске паре. Обрћа се свима овим полицијским и општинским властима, да за крађљивцима и покраденим стварима трагају и о резултату известе кварт пријављени с позивом на акт Бр. 11778.

Непознати крађљивци ноћу између 20. и 21. ов. м-ца. извршили су овакву крађу Радомиру Шобајићу, ов. бакалину. Крађа је извршена провалљивањем врата на кући, из које су украли: 50 динара у српским новчаницама од по 10 динара, и 90 динара у сребру. Акт кварт саламанског Бр. 11035.

Димитрије Стаменковић, звани „Црба", обућар из Лесковца, изгонио је у месту рођења једну крвавду у вредности 1000 динара, и побегао. Димитрије има 26 година, средњег је

става, привмаљаст у опште, округлог лица. У одећу је од црног штофа. На кожу начелника среза лесковачког износимо Димитријеву слику, и позивамо све полицијске и општинске власти да ту у својим домаћинама најмарљ. потраже и проваљеног стражарно спроведу среском власти с позивом на депешу Бр. 20482.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Од марта месеца 1905. године, уредништво је већ трећи пут да износи фотографију београдске врачаре **Зорке Јовановић.** У обе прошла пута уредништво је спречавало њихову публикацију, да се не да обмањивати нашим лажима, пражњавајући у исто време и сумњу, да се Зорка, под изговором врачања, узалуд у кућу у један крађе.

Полицији је Зорка релативно ретко падала шака, из разлога, што су се преварене особе стиделе да признају своју бруку, над би их опет, врачарке и гатајући, изнајмила понеке суме новаца.

Пред поднe 22. т. м-ца у једну куће у Босанској улици бр. 79 дошла је једна циганка

и тражила њену госпођу Цвету. У кући је пошла да жене и оне ступише с њом у разговор. Како је у истој кући становала и једна девојка, то њеној Зорка Ђ., једна од поменутих жена предложи циганки да оду к њој, и понуде девојку да јој она прича. Девојка се у почетку опирала, али напад пристаде да јој се гата, и донесе циганки чашу воде за гатање.

Кад је донесена вода, циганка је почела врачати. Одмах је погодила све девојчино, њене породичне односе, па је погодила чак и да је верена; име верениково није умела казати, али је погодила између свију ушљака, ако чак и једне сестре девојчине, која није у Београду.

Потом је врачара тражила од девојке да јој да кашу своју ствар — обележје — и по том је захтевала да јој девојка покаже свој прсет. Девојка се није усудила пред тако јаким захтевима, и са свим правим оделе гатару у своју собицу. Циганка уђе, седе на патос

према прозору, и попова затражи, да јој девојка донесе чашу воде са чесме, на дворишту. Девојка је послуша, и кад се вратила у собу затекла је циганку да седи на истоме месту и још нешто мрмља. Кад је то спрчила, рече да ће сутра опет доћи ради врачања и журно отиде из куће.

Тек кад је остала сама, девојка је стала размишљати, од куда је циганки та вест, да погоди сва имена њених ушљака, па при том и неочекивано погледа на сто где јој је био прстен. Одмах је увидела, да јој је нестало брилијантског прстена и минђуша. Девојка нађа кашу, позва оне две ушљакиње и тек доцније увиде, да јој је нестао сем прстена, и још неких ситница, те одмах оде у кварт саламанске и достави све што јој се десило.

Према тачном опису оштећене, полиција је одмах посумњала на познату врачару Зорку Јовановић, и још истога дана она се пријавила пред истражним судијом кварта саламанског. Разуме се, да ништа није признавала, и оно су је поклале оштећене девојке и оне две ушљакиње с којима је разговарали пре врачања.

Претресом одела, тела и стана њена није нађено ништа од украдених ствари. Зорка је стављена под кривичну истрагу и у притвор. Што је најинтересантније, гутра дан по том, сенар и муж Зоркин долазе оштећеној и кажу јој: да би она била добила све ствари натраг, да је тужила Зорку само са крађе, а не и за крађу. Ну на ову пријаву погодили су се, и сенар Зоркин, путра дан, кроз прозор једне ушљакиње, са сокака, убаци све украдене ствари; постојала је још и могућа да девојка одустане од тужбе за крађу.

Истрага ће се продужити и поводом ће многе Зоркиних дела нашег на видело. За то се позива живи фотографија њена и позива се свако ако, ко би знао за ма какво Зоркино казнено дело, да то одмах достави уредништву овога листа или кварту саламанском Управе града Београда, позивајући се на Бр. 11176.

КРАЂЕ СТОКЕ

Ноћу између 18. и 19. тек. м-ца непознати крадљивци украли су са авлије једну кобилу

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник: Драгиша Ђ. Јовановић

НА ЗНАЊЕ

Комплети „Полицијског Гласника" за 1905. и 1906. год. могу се добити у уредништву по цену од 20 динара за једну годину, у елегантном тврдом повезу. Новац треба слати благајни Министарства Унутр. Дела.

БРОЈ 41. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 7. ОКТОБРА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у земље 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединих бројева „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за финикуса округа београдског Д-р Михаила Цвијетића, финикуса округа ваљевског, и

за финикуса округа ваљевског Д-р Селимира Ђорђевића, финикуса округа моравског са седиштем у Јагодини, обојицу по молби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 22. септембра 1907. год. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета решено је, да се:

Владимир Маленовић, начелник друге класе среза звишког, и

Сима Николић, полицијски писар прве класе среза звишког, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја с пенсијом, која им припада по годинама службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 28. септембра 1907. године у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Николи Васићу, начелнику друге класе среза крајинског, уважи оставка, коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30. септембра 1907. год. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу чл. 4. закона о административној подели Краљевине Србије, решити:

да се села: Судимље и Ирачић, која су у састану општине блажевачке, у срезу косаничком, округа крушевачког, по изјављеној жељи њихових становника, преместе на срез косанички, округа топличког, у срез косанички, округа крушевачког.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 2. октобра 1907. год. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, одобрено је решење Државног Савета од 28. септембра ове год. Бр. 5797, које гласи:

„Одобрава се Министру унутрашњих дела, да на оправку зграда болнице за душевне болести, по ревидираном предрачуну и одобреној интерпелацији може утрошити суму од 4400 динара и овај издатак показати у расходу на терет партије непредвиђених расхода Министарства унутрашњих дела, за санитетско одељење, позиције бр. 4, буџетом за ову 1907. годину одређене на оправке и доправке постојећих болничких зграда.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 2. октобра 1907. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О КРИВИЧНОЈ ОДГОВОРНОСТИ

са теоријског гледишта.

од

Д-ра Бранислава Петронијевића

Проблем кривичне одговорности чини основни проблем кривичног права. Јер противправно дело у смислу кривичног права може се само онда казнити, ако се субјект, који га је учинио, може за њега учинити одговорним. Према општој логичкој дефиницији одговорности, субјект противправног дела одговоран је за оно последње онда, када је исто потекло од њега самога, када је он његов извор. Међу тим позитивно кривично право везује одговорност субјекта за извесне специјалне услове, чију оправданост треба испитати и у чијем се испитивању и састоји проблем кривичне одговорности. Појам кривичне одговорности, узет у најширем смислу своме, везан је за три групе таких специјалних услова, од којих прва група обухвата извесне *спољне* услове, који *искључују* кривичну одговорност (н. пр. нужна одбрана), док друга и трећа обу-

хватају *унутрашње* за сам субјект кривичног дела везане услове, и то прва од њих обухвата сам психички механизам (начин рађења) који субјект ставља у покрет ради противправног дела (предумишљај и нехат), док се друга односи на *опште* душевно стање субјекта у моменту рађења противправног дела (односно у моменту који почиње каузални низ појава, из којег проистиче кривично дело). Како само последње две групе тих специјалних услова обухватају моменте, који леже у самом субјекту кривичног дела, то је појам кривичне одговорности у ужем позитивном смислу само везан само за те услове. Субјект кривичног дела само је онда крив за учињено дело, само му се онда може дело приписати или урачунати за његово сопствено, ако је како начин рађења кривичног дела тако и његово душевно стање при рађењу истина такво, да допушта то урачунавање. Од ове две групе услова овај услови другу врсте једини су који се *непосредно* односе на сам субјект сместа у ужем смислу, на сам субјект који, било с предумишљајем или из нехата, врши противправно кривично дело, и ми ћемо се с тога у следећем само у овоме смислу бавити проблемом урачунљивости субјекта, али ћемо пре тога у засебним одељцима најпре испитати однос појма противне одговорности према појму моралне и опште логичке одговорности као и смисао и значај ове последње.

А. *О појму одговорности у опште.*

Проблем кривичне одговорности у смислу позитивног кривичног права може се решити само тако ако се претходно реши проблем одговорности у опште, т. ј. проблем одговорности схваћен као општ логички проблем, што се често пропиње од стране кривичних правника, који, у тежњи да своју науку учине што независнијом од општих филозофских проблема, долазе при дискусији кривично-правних проблема на посletку до резултата, који показују осетну празнину у њиховом научном систему, празнину коју они узалудно покушавају да испуне на терену саме науке своје, која се једино да испунити на основу дискусије општих филозофских проблема. До тавве једне празнине долазе они и у питању о кривичној одговорности и та празнина да се испуни само дискусијом општег логичког проблема одговорности. Задатак је овог мог одељка наше расправе дискусија тога проблема.

Свесни субјект може се очевидно сматрати одговорним само за оне радње, које имају своје порекло у њему самоме, које су његов продукт, активитет субјекта сачињава дакле садржину појма одговорности и тиме је садржина тога појма, али разуме се само у опште, одређена.

Међу тим кад се хоће на ближе да одреде општи услови активитета субјектоног, кад се хоће тачно да одреди, у чему се састоји тај активитет, кад се субјект има да сматра као активан, онда се одмах наилази на велике тешкоће, које на први поглед изгледају несавладљиве, тешкоће које са тешкоћама проблема слободне воље стоје у тесној вези. Јер ако се сматра да је субјект само онда активан, кад је тај његов активитет спонтан, онда од решења проблема слободне воље зависи, да ли ћемо у опште допустити одговорност свесног субјекта за његове радње или ћемо ту одговорност просто негирати. Тако исто обратно, ако се субјект сматра само онда за активан, кад та његова активност није спонтана, онда опет од решења проблема слободне воље зависи, да ли ће се у опште допустити одговорност субјекта или ће се она негирати. Само што у првом случају решење проблема слободне воље у позитивном смислу повлачи за собом и решење проблема одговорности у позитивном смислу, док у другом случају то решење проблема слободне воље у позитивном смислу повлачи за собом решење проблема одговорности у негативном смислу; решење тога проблема у негативном смислу пак у првом случају повлачи за собом решење проблема одговорности у негативном смислу, док у другом случају то решење проблема слободне воље у негативном смислу повлачи за собом решење проблема одговорности у позитивном смислу.

Као што се види, проблем слободне воље стоји у најтешњој вези са проблемом одговорности: с једне стране проблем слободне воље условљава проблем одговорности, с друге стране опет условљава обратно проблем одговорности проблем слободне воље. Проблем одговорности има са практичне стране тако велики значај, да од његовог решења зависи у крајњој инстанцији и решење проблема слободне воље. Ако би доиста, као што то тврди детерминизам, одговорност била могућа само под претпоставком неслободе наших људских радња, онда бисмо ми морала с чисто практичног гледишта одрицати могућност слободне воље ако, ако је то из теоријских разлога немогуће, ми бисмо морали сматрати свесни субјект за неодговорна у случајевима када су његове радње слободне. Обратно, ако је одговорност могућа само под претпоставком слободне воље, онда бисмо ми морали, ако нећемо да доведемо у опасност моралан и правни поредак на коме почива људско друштво, с чисто практичног гледишта одрицати да слобода воље мора постојати, и да је субјект неодговоран за разне које нису слободне воље радње. Да бисмо ову дилему решили, ми очевидно треба пре свега да испитамо у чему се састоји активитет свесног субјекта, када се радње свесног субјекта могу сматрати за његове. Како је ово питање на крају крајева једно чисто психолошко и логичко (дакле теоријско) питање, то се оно има да реши потпуно независно од практичних конзеквенција, које су са њиме везане, па ћемо га тако и ми овде решавати.

(наставиће се)

О ОДГОВОРНОСТИ ЗА НАКНАДУ ШТЕТЕ.

(НАСТАВАК)

Почињући од римског права, које је усвојило принцип кривице за одговорност у погледу накнаде штете, на све до најмодернијих грађанских законика и пројеката њихових, прихваћује свуда у науци и законодавству *принцип кривице* као правило са кога већи а неге мањим изузецима од тога правила [25]). По модерном праву дакле одговара се за штету само онда, ако је она услед зле намере или небрежења учиниоца проузрокована. У изванним пак случајевима *изузетно* се проширује, да учинилац одговара за штету својим поступком проузрокову и онда, кад му се исти не може у кривицу уписати, кад нема ни његове зле намере ни небрежења. То исто важи и за наш грађански законик. Истина у §§ 800 и 31 не спомиње се кривица штетника као захтев за накнаду штете, јер се просто каже „ко другоме штету причини, дужан је исту накнадити,“ те би по томе изгледало, да је наш законодавац усвојио принцип каузалитета. Али, да није тако

[25]) Види пустр. грађан. законик у новом преводу § 1295. За пољачки грађански законик изрођавају је § 823, где се вели: „Ко намерно или услед непромишљености повреди живот..., имовину... дужан је отуда насталу штету надокнадити...“ У француском Code civil art. 1382 прописује се: „Сваки поступак ког човека, који је другоме штету проузроковао, обавезује онога, чијом се кривицом то десило, да штету накнади.“

види се из § 804: „Од плаћате учињене штете само се по онда ослободити може, ако докаже да штета није његовом кривицом, но се случајно догодила.“ Види и §§ 804., 805., 807. и др.

Међу тим повукивало се, нарочито у последње време, а с обзиром на израду нових пројеката грађанских законика у Швајцарској, Немачкој, Русији и Угарској и на ревизију грађанског законика аустријског, да се правила о накнади штете донесу на другом неком принципу, а не принципу кривице. Тврдило се, да развитак огромних индустријских и са-обраћајних предузећа железница, фабрике барутова, аутомобила) при којима се примењују као моторна снага огромне природне силе (пара, електрицитет, водена снага и др.), доноси све већу опасност како по раднике у тим предузећима тако и за трећа лица. И поред свију мера опрезности, које је модерна техника изнашла у циљу отклањања несрећних случајева и оштећења, они се са развитком индустрије и са-обраћаја све више множе. За то је потребно појачати одговорност за накнаду штете. На основу досадањих правила у грађанским законицима, донесеним на основу принципа кривице, то није могућно, те је оштећени често остајао без накнаде. Јер у много случајева није се могло утврдити, да оштећење, а поглавито повреда и смрт кога лица, почиња у злој намери или повређењу кривици власника предузећа. Врло често нема ни једног ни другог, и онда по теорији кривице не може се накнада ни тражити по правилу: „случај шкоди (оној) кога згоди.“[24] За то је у науци о накнади штете учињен покушај са *принципом каузалитета* (узрочности, повода), који је као основа за потраживање накнаде штете постојао у старом римском и старом немачком праву, и који, вели се, појашњава одговара промењеним односима модерног живота, а нарочито привредним и социјалним. На први поглед свесним је прихватљиво звучало тврђење, да правичност захтева, да онај који пуче корист од неког лица, ствари или предузећа, одговара и за сву штету, која би тим лицем, ствари или предузећем била проузроковања, без обзира на његову кривицу. Али многи су научници[25] с правом тврдили, да би увођење принципа каузалитета за једини основ потраживању накнаде штете било назадак у приватном праву и повратак у примитивни правни поредак; да је овај принцип брутални и супротан народној свести. „Куда би то одвело, кад би се одговарало на основу самога повода учињеној штети, и кад би се накнада распростирала на паијављењу и посредну штету? Најневиније радња може непредвиђеним стицајем околности дати повода за наступање непорачунљиве штете.“ (Isenbarg op. cit. B. II. стр. 61.)[26] За тим се још тврдило, да је теорија каузалитета по себи и сувише неодређена, а појам каузалитета и сувише простран и у опште непогодан, да послужи као основица за опште важеће принципе у овој важној и опсежној науци о накнади штете.

С обзиром на све ово свесним је природно, што је и у науци приватног права а и у најмодернијим грађанским законима и њиховим пројектима превладало мишљење, да се у погледу регулисања питања о одговорности за накнаду штете има *остати код принципа кривице*. Међу тим с обзиром на промењене прилике и способљање односе модерного живота, а с погледом и на захтеве правичности, да се допусте изузеци од овога принципа, т. ј. да се законом установи одговорност и за ону штету, коју је неко проузроковао *без своје кривице*.[27]).

(наставиће се)

Др Драг. Аранђеловић.

ОДРИЦАЊЕ ОПТУЖЕНОГА

као један поништавајућа околност.

(СВРШЕТАК)

2. *Наше мишљење.*

Пошто смо овде у преводу изнели мишља професора Мајера и војвода судије Хаука, рећи ћемо и сами коју реч о истакнутоме питању, с погледом на суђење у Србији.

[24]) Фабрикант за пр. увек је имао плаћу своје кабриле по свима за-кључима продолжености. Употребио је као средства, која је техника измислила, да би се несрећни случајеви при раду онемогли. На њих се лиси, као и. пр. пресе парни казан, и разлике и имморализације посреди. По теорији кривицо кабриолет не би одговарао за накнаду штете, јер нема ни најмање кривице у томе, што је штета наступала, не да то не одговара правичности. Јер кад на пр. власник једнога трговинског предузећа куће од овога огромно зарати, онда је право да накнади штету онаме, која је услед несрећног случаја сам под њиме олоштрвеног трговца, а ако се возовођа не може пребацити, да је био у вожењу небрижљиви. На овога се онда ће је справедливо и правично, да се изнесе и запази у осигурању радника по забрињава због несрећних случајева без обзира на привилу забрињавању. Види чл. 60. закона, којим прописана о одношајима слуга и слугу од 12. септембра 1904, по коме је слуга дужан надати слуги на 14 дана плату у напред, ако је слуга постао неспособан за службу више од 14 дана услед какног закрелног несрећног случаја, који би се догодио приликом службе.

[25]) Види литературу у горе споменутом делу Пальченбергом стр. 8 и сл.

[26]) Како је свесно узети принцип каузалитета као основ за регулисање одговорности о накнади штете, најбоље се види из расправе Nömilhy-a Der Grund des Schadenersatzanspruches (Arl. Arch. O. Z. Sp. 75—78 сл. 1906)

У овој расправи износи писац истакнуте и поникавање случајеве најчешће штете, за чије је решење од стварно питања трошење непрекидна у

шкоду за ма тај начин лоше по учиниоца: ја ли народ смотра за правично, да се принцип каузалитета узима у науци о одговорности за накнаду штете. Ја ћу овде навести само неке од наведених случајева, те да се види, како је не-исправно узимање теорије каузалитета: 1) Приликом једне шетње А. пане у несвест. У њему обори један ход, на коме је била намештена стаклерија на продају. Продавачица се од тога уплаши, окова у страху, али спотиљи, падне на разбијену стаклад и посече руку. Поврда је доста знатна. Научна од стаклерије на каквоћ је по стварни била расута. Један бициклиста падне том ракном преко стаклада и оштети свој бицикл. О тога му но буде могућно даље бициклом ићи, те се задоцни на послу, која ради је пошао, и услед тога и услед случајних компликација разних околности претрпи знатан губитак зараде. Питање је: може ли продавачица тражити накнаду за разбијену стаклерију и повређену руку, а бициклиста накнаду изгубљено зараде? Одговор: по теорији каузалитета може, међу тим нисам је од задња добро одговор: А. мора дати накнаду за покупину стаклад. Међутим неће дуиан пазити трошење ово ленова пита накнаду за претрпљене болове, пошто он не-мора ни непосредно сам проћи. Шетња бициклистова у опште је и с у-ваше уљудна, да би се могао у обзир узети. 3) А. буде на ушта оборен од једних кола. Лежећи у несвести на земли, виђу га и добри људи, одвезу га и одвезу у једно склониште. Ту га заноси на један дезен, који се ту, са остали мобом, налазио због своје опоби једне породице. Кад су хтели дићи да пошљу, хитну с пита А. —, и тек се правилом поћиши да је дижи сам умрлан крвљу из рана: А — но. Је ли А. дужан дати накнаду за ово. Одговор: није дужан. 2) Једно исто лето, које још посиљрно ніе. изгубе равноћину и пашне, крећи пеку играчку у руке, на другу исто тако неопрезно, да ово буде тешко повређено. Мати неопрезног дечета нарада та је хотелико нешто мочити и шкотавати, и због тога је морала изостајати од посла. С тога захтева од родитеља дечетаа, које је овоме нашом штету проузроковало, накнаду претрпљених болова за непрекидно лето, накнаду трошкова око лечења, накнаду трошкова око неговања дечета и накнаду изгубљене зараде. Одговор: према богатим родитељима пристојан би морални потрошењаче за правичну накнаду. Иначе није потраживање оправдано; само ако дете одговара у разумним границама. 4) А. изађе од сопственог двора; устиже по кишној води и роди по кући рашке неолоље. Лекар пође одмах за њихову кашину своје другарице, која је с њом у истој соби становала, и разбоји на њој сасвим је неопходно, тако да је морао бити позват бржлар ради оправке. Другарица нема због тога ни ма каквих трошкова. Одговор: А. је дужна дати накнаду и за оправку кашине и за губитак зараде.

[27]) Тако је и у грађанским законицима европских држава: по правилу одговара се за штету без кривице. Види детаљ: грађ. зак. § 1295 (пруски); §§ 1310, 1316—1318 (шведски), особ. види арт. 1382 (француз), арт. 1384—1320 (француз), немачки грађ. зак. § § 823 и сл. (пруски), §§ 829, 831, 835, 836 до 838, 278, 906, (шведски). О нашем праву биће још.

Ми се потпуно слажемо са гледиштем, да признање или одрицање олтуженога само по себи не може бити правни критеријум за оцену степена олтуженикове кривице. Ове индиције морају бити посматране и цењене укупно и у вези са свима осталим индицијама у конкретноме случају и тек тада може се с разлогом извести закључак: треба ли признање узети као олакшицу или одрицање као отежицу дотичнове кривицу. Није дакле у овоме погледу важан, сам по себи тај факт, да ли дотични криви признаје или одриче кривицу, већ је важно то, да ли ово признање или одрицање може судији да даде сигурног материјала о карактеру кривченом и ступњу његове покварености.

Овакво посматрање сасвим је у духу модерне криминалистичке школе, која тражи индивидуализоване казне, т. ј. слободно одређивање казне кривцу за учињено дело, уз оцену свију индивидуалних особина и односа кривчених, који показују, да ли је кривично дело произвео карактера кривчева или можда резултат стицаја несрећних призвика и околности кривичне отворне снаге према овим приликама. Наравно да при овоме гледишту морају отпасти сви, често веома велики, минимуми казни за поједине деликте; спуштање казне мора бити остављено слободној и никаквој оцени судијска суда. То је де lege ferenda.

Ну, да бацимо поглед на наше данашње законодавство о овоме и његову примену код нас. У нашем казненом законику одређене су и казн умањујуће и поотпрашујуће, и олакшавне и отежавне околности, а сем тога у закону је прописано и то, од каквог утицаја оне могу бити при одмеравању казне. Тако наш законодавац говори о каз умањујућој околности малолетства у Гл. IV. § 57. и 58. о олакшав. и отежав. околностима у Гл. V. §§ 59. и 65. и о поништавајућој околности — поврату у § 71. крив. зак.

О утицају олакшав. околности на одмеравање казне говоре прописи §§ 60. 61, 62 и 63. казн. зак.

При одређивању овога утицаја наш законодавац није се држао једне системе. Тако код §§ 60. и 63. зак стоје олакшавајућо околности императивно одређује промену врсте казне, а код §§ 61. и 62. факултативно одређује спуштање казне или промену њене врсте.

Из садржаја означених прописа види се да је наш законодавац систему олакшавних околности придао доста велику важност. Ономе ми, наравно, нисмо противни, али морамо нагласити да ове одредбе не сматрамо за правилне, нарочито у погледу императивне промене врсте казне, (код §§ 60. и 63.) без обзира на важност дотичних олакшавних околности. На пр. један злочинац убије човека с предумишљајем, у присуству многе света. Ово дело по § 155. казн. зак. казни се смрћу. Ну олтужени има две олакшавајуће околности: добро владање и признање на тач. 4 и 7 § 59. казн. зак.; суд, по § 60. к. зак., мора овакоме кривцу казн сврти да замени робијом од 10—20 година, а то већ не вала, јер можда би у овоме или другом коме сличном случају требало кривца казнити баш смрћу, што би требало останити слободној оцени суда.

У осталом, нарочито истичемо, да у више прилика, погрешном одмеравању казне није узрок законодавац већ наша погрешна судска пракса — та велика сила у правосуђу. Код нас у правосуђу има грешака, уведених праксом, којих се ниште никако не можемо курталисати.

Једна од таквих грешака јесте и недовољна или тако рећи никаква оцена интензивности појединих олакшавајућих околности. Убичајено је од некуда и то тако стално, иде да се и. пр. признање узима увек као олакшавна околност, узима се чак и онда, кад ово потпуше индицира сву покварност дотичнога кривца. Међу тим у смислу т. 7. § 59. каз. зак. ова околност не би морала ити требала тако да се узима.

Примери:

1) Убица, чије се дело доказује сведоцима очевидцима, признаје убиство, али се брани да га је учинио у праведној одбрани и за ту цељ износи извесне доказе, који се показују као неистинити.

Ово признавање и иначе има слабе вредности, а овде још мање треба да преди, кад се види, да је олтужени, чија је кривица њиме тога несумњиво доказана, учинио признање једино у цељи да истрату осујети и себе од заслужене казне спасе.

2) Уредник новина, чије је ине отштампано на новинама, а и мимо тога документирано да је он тај уредник, признаје да је уредник, али енергично одриче да се инкриминисани напис односи на тужиоца. Међу тим то суд узима за доказано другим доказима.

Шта уредник признаје оним признањем и по чему ово треба да му се стави у олакшицу?

3) Кривац за дело гороспеће не признаје кривицу. Он од олакшица има само добро владање и суд га пресудом казни са десет дана затвора, а по § 67. каз. зак. спуштање казне испод минимума може се учинити, кад суд призна олакшавајуће околности, дакле бар две. Како овде олтужени има само једну олакшавану околност, то са наведеног разлога Касациони Суд, по жалби државног тужиоца анулира пресуду. Шта сад бива? Кривац или сам по себи бистар човек или има браниоца, који му то саветује, те на претресу, после ових примедаба Касационога Суда, призна да је учинио дело гороспеће. И знате шта сад суд ради? Потпуно упада у клопку, коју му је намештио олтужени или бранилац, он једно овакво признање ставља олтуженоме као олакшавану околност из т. 7. § 59. казн. зак. и како је потпуно јасно да олтужени сада то признање чини не за то, што је честитога карактера, већ у чисто спекулативној намери, а услед примедаба Касационога Суда.

Кто тако се у Србији сада суди!...

Очевидно је да овакво погрешна пракса у примени олакшавајућих околности може имати штетних последица по правосуђе, јер услед ње принци по правилу могу добити мању казну него што им по закону припада.

С тога треба већ једном видати о овом штетном праксом, која је противна закону, противна логици и достојанству судије. Судије никако не смеју бити слугбени аутомати за правосуђе, јер би правосуђе онда било једна ругоба. На против од судија се с правом тражи и интелигенција и паметност при оцени свакога кривичног случаја, а ту спада и наша жалосна оцена олакшавајућих околности и њихове интензивности. Није ово олакшавајућа околност, што се по форми може подвести под коју од тачака предвиђених законом, већ олакшавну околност може чинити само онај факт, који судијиној могућности да прозре у душу кривчеву и увери се да у њој још има моралних елемената.

М. С. Ђурчић,
члан касац. суда

УПУТ ЗА ПОЛИЦИЈСКЕ И ОПШТИНСКЕ ВЛАСТИ

приредио **Ђур. Ј. Ђорђевић**
окружни намесник.

Већ сам тај факт, што је књига г. Ђорђевића под исписаним насловом назвала две, у истини стручне оцене: г.г. Димитрија Калајџића и Душана Николића, које се у извесним стварима у основи не слажу, довољан је разлог да се о њој још расправи, те да се оном приликом што боље објасне изнесена спорна питања из области полицијске праксе, у којима се оцењивачи не слажу ни међу собом ни с писцем г. Ђорђевићем.

Оправљујући се од мишљења г. Калајџићевог о разумевању § 30. полицијске уредбе — о коме ће доцније бити говора — обећали смо, да ћемо нарочито говорити како о његовој и г. Николићевој оцени, тако и о самој г. Ђорђевићевој књизи, и ево нас да испуњамо реч.

Пре него што бисмо прешли на саму ствар, сматрамо за дужност да одмах изјавимо, да су и г. Калајџић и г. Николић, користећи се нашим одсуством од дужности уредника „Полицијског Гласника", употребљавали у својим оценама према писцу и такве изразе, који се, бар по нашем мишљењу, не могу никако сложити са он обичајношћу писта у коме су штампани, ни са стручношћу њихових оцена. Ми смо у начелу противни оваквом начину критиковања, и то, ево, јавно изјављујемо. Оцене г.г. Калајџића и Николића, с којима се у многоме и ми слажемо, не би ништа изгубиле од своје вредности и стручности — на против још би добиле — и без израза: „старији ће му се смејати," „без његовог разлагања," „смешно је кад г. Ђорђевић," „где су марвени лекари по мекој необјашњивој пишчевој жељи помешани са бабицама," „филозофски проналазак г. Ђорђевића" и т. п., и т. п., којима су се г. г. оцењивачи тако обилно служили, а којима никако није било места у једној озбиљној стварн и у једном службеном листу.

* * *

Пажљивом читаоцу г. Калајџићеве и г. Николићеве оцене морало је, без сумње пасти у очи, да се г.г. оцењивачи дијаметрално разилазују у оцени опште вредности г. Ђорђевићеве књиге. Јер, док јој г. Николић у 31 броју „Полицијског Гласника" одриче апсолутно сваку вредност, дотле г. Калајџић у 38. броју овог листа тврди, да г. Ђорђевићева књига може корисно послужити као зборник, о чему што као допуна „Полицијском Зборнику" од времена када је овај издат и одаје хвалу предпаљем министру г. Протићу, што је помогао издање ове књиге приходом „Полицијског Гласника."

И г. Калајџић и г. Николић доказали су својим оценама, да су добро перцирани у стварима о којима су писали, те је у томико чудноватије ово њихово размимоилажење у најглавнијој ствари — оцени опште вредности „Упутв". Сматрајући га нескључиво као ствар личног схватања, изјављујемо одмах да смо, специјално у овој ствари, потпуно сагласни са мишљењем г. Калајџићевим, а ево зашто:

Надлежност наших полицијских власти обухвата, бес мало, $^{2}/_{3}$, унутрашње Државне администрације, или боље рекш: наша полиција надлежна је за све оно зашта су ненадлежне остале земаљске власти.

Сам тај факт, што је г. Ђорђевић усшео да у главноме скупи и изложи главније дужности наших полицијских власти, од неоспорне је користи за нашу веома сиромашну полицијску литературу. Јер, треба знати, да сем једне књижице још из 1844 године: „Начела уморавоспитане и положителне полиције" од Јована Поповића, професора лицеја, писмо до пајце г. Ђорђевићеве књиге имали ни једног дела, у коме би се систематски и детаљно говорило о задатку и дужности наше полиције. Са овог гледишта, дакле, књига г. Ђорђевића, и ако у многоме непотпуна, несумњиво је нова, јер ће будућим радницима на овој њиву послужити као драгоцена грађа за израду једног потпуног и систематског дела о полицији.

Било би, исто тако, претерано одрицати „Упутв" и сваку практичну вредност. И ако у њему има доста погрешака, иак оне погрешке нису такве да би онемогућиле практичну употребу ове књиге, а што је најважније, знатан део ових погрешака последица је нејединог схватања појединих непречишћених питања у теорији, као нејединог поступања у области полицијске праксе. И сами критичари, као што ћемо видети, не слажу се у извесним важним стварима, те је према овоме, и писац могао имати своје лично мишљење у појединим стварима. Могло би му се само замерити, што у оваким приликама није помињао и противна мишљења, али то иак не доказује, да је он у овој ствари на погрешан начин као то г. г. Калајџић и Николић представљају.

Да би се добила што вернија слика и о „Упуту" и о замеркама његових оцењивача, прегледаћемо у кратко све важније замерке које г. - оцењивачи чине г. Ђорђевићевој књизи, и изложити у исто доба и своје мишљење. И г. Калајџић и г. Николић замерају г. Ђорђевићу, и то с правом, што је приликом говора о полицијском надзору изнео, да општинска судови могу овај досуђивати изузев до 3 месеца, али се разумеоказе у мишљењу кад је реч о надлежности власти за разматрање жалба против административног надзора. Јер, док г. Калајџић дели мишљење писчево, да су за ове жалбе надлежне надзорне власти, дотле г. Николић у 28 броју „Полицијског Гласника" покушава да докаже, да су за разматрање ових жалби надлежни приостепени судови. Питање ово, међутим, од велике је практичне вредности, како с обзиром на јаку административног надзора, тако и с обзиром на злоупотребе које се с њиме у пракси доста често чине. У пријору свог мишљења г. Николић наводи и то, да ће приостепени судови пружати више гаранције против ових злоупотреба. То је све тачно, али није тачно, само што се дело и красно, па и тачно, само што се питање о коме је реч не може у овом случају решавати према личном нахођењу, већ према позитивном законском тексту, а он говори против г. Николићевог мишљења, јер се у њему вели ово: „Исто тако општински суд са одбором стављање под полицијски надзор до 3 месеца осуђеног полицијски надзор до 3 месеца осуђеног краљевица за учињену крађу, којој вредност прелази два динара, а тако исто и онога на кога би се у суду или општини основано сумњало, да чини крађе или друге злочине које се у општини догађају, чему места жалба на неспособну државну власт на начин и за време ово као што је у овој уредби прописано." (§ 4. а. Полиц. Уредбе. Ми се просто чудимо како је г. Николић после овако јасног законског текста могао тврдити, да жалбе против досуде административног надзора треба подносити приостепеном суду. Законом о изменама и допунама Полицијске Уредбе од 17. јануара 1904. године измењени су и допуњени поред осталих, и §§ 15. и 16. ове уредбе, али ни и одредба § 4. а. у којој се говори о административном надзору, односно о надлежности власти за разматрање жалбе противу његове досуде. Изводити пречутно ову измену из израза „за начин и за време" нелогично је и погрешно, јер они изрази упућују на поступак којим се жалба предаје и рок у коме се то чека и никако не означују у власт којој жалбу треба предати. Изгледа да је г. Николић заборавио, да је административни надзор једна превентивна мера сигурности, и да ће надзорне власти моћи о њеној целисходности судити много боље него приостепени судови, који обично не познају довољно ни месне прилике ни рђаве људе. И само министарство унутрашњих дела на чисто је, у осталом, са овим питањем, и упек га решава противно мишљењу г. Николића.

Потпуно су умесне примедбе г. Николићеве о поступку са којеним бегунцима, и за чудо је да г. Ђорђевић није знао, да се они спроводе окружним командама, да им одреде место пребивања.

Тако исто слажемо се у погледима г. г. Калајџића и Николића о пасошима, о пребедама за затварање кафана и механа, дале са њиховим мишљењима о праћењу и хребету хлебарница у Београду и разумевању § 331. а. кз. зак. (у последњем случају стоји само г. Николићево мишљење.

Интересантно је, да се у питању о надлежности власти за расправу сукоба између полицијских власти односно изазивања злочиних и престумних дела не слаже ни писац са критичарима, нити они међу собом. Док први тврди, да је за расправу ових сукоба надлежан министар унутрашњих дела, дотле г. Николић вели да решавање ових питања спада у надлежност Касационог Суда, а г. Калајџић је опет, не знамо од куда прошашао, да је за ове ствари надлежан државни савет. У колико је мишљење г. Ђорђевића у овом питању могло имати и има основа у изузетној погрешној пракси, у толико је мишљење г. Калајџића лишено апсолутно сваког законског и логичког основа, јер се полицијске власти, бар наше, у својим изнађама казненим дела јављају као неједне — судске — власти. (судска полиција. § 19. кривич. суд. поступка) те је према овоме потпуно тачно мишљење г. Николића, да и за њих на случај сукоби о надлежности, вреди § 41. кривич. суд. поступка. Стоји при том факт, да је у пракси било нађи случајева да су ове ствари решавале надзорне приостављене власти, само што је ова пракса била погрешна.

Г. Николић замера г. Ђорђевићу што је изгинао распис Министра унутрашњих дела о штрајковима. Не знамо шта је ово требало г. Николићу. Кад је г. Министар већ нашао разлога да овај распис нида — а на ово је несумњиво имао права — онда је г. Ђорђевић, бар по нашем мишљењу, имао чак и дужност да га стави у „Упуту" за полицијске и општинске власти. Ово у толико пре, што у овом распису нема ничег што би било у противности са позитивним законима.

Замерка г. Николићева г. Ђорђевићевој дефиницији злоставног права је ситничарење. Г. Ђорђевић вели, да под злостаном треба разумети „телесно мучење без повреда," а г. Николић тврди да ово не ваља, и полаже се на одлуку опште седнице Касационог суда, по којој је злостака оно „где тодо човеје нешто трпи а не вређа се организам тела" што другим речима значи: „није шија него врат."

(наставиће се)

Д. Ђ. Аџинић.

ШПАНСКЕ ВАРАЛИЦЕ

ПОМОЋУ СОКРОВИШТА

од **R. A. Reiss-a,**

професора полиције на универзитету у Лозани.

(наставак)

Три имагинарне личности, које су до овога момента кореспондирале са нашим дописницима, притежавају сасвим различите руковнсе, бар за онога који није стручњак у оцени сравњивања руковнса. Вештак међутим одмах познаје исту руку

и у писмима интенданта Карлоса и у опиму Пера Ривера. Руковине Лауре тежи је за идентификовање, јер је у њему врло вешто подражаван женски рукопис.

Писмо Риверка врло је вешто написано јер се у њему на доста вероватан начин објашњује прављење тестамента, који ће ускоро бити послат швајцарском рођаку. Сада је све приправљено да би притворење могао умрети. И доиста, само на пет дана после ових писама, наш пријатељ на Лозање примио је од Ривере ново писмо у црном оквиру и снабдевено крстом, у коме се вели ово:

„Мезила, 11. априла 1905.

Драги господине,

Са осећајем дубоког узбуђења јављам вам, да је наш сироти и драги пријатељ Карлос Ј.... преминуо јуче у шест часова у вече. У својим последњим моментима дао је доказа о потпуној хришћанској резигнацији. Његова кћи, госпођица Лаура, дубоко потресена губитком једног од најбољих очева, имала је ту утеху да му склони очи. Нека Господ прими душу покојникову, и нека јадник почива у миру. Као извршилац тестамента нашег драгог пријатеља, ја ћу олмах учинити све што је потребно, за тачно извршење клаузула у тестаменту, који ће бити отворен прекосутра. Одмах после овога ја ћу вам писати о свима детаљима и назначити вам шта имамо да радимо, да би савесно извршили жељу нашег пријатеља, и осигурали будућност и спокојство његове кћери.

Верујте у моје одане осећаје и примите најсрдачнији поздрав од госпођице Лауре, чију тугу једва гледам.

Ваш одани

Хуан Ривера, Пресбитеро.

И у будуће адресујте писмо као и до сада, само на унутрашњем коверту ставите моју адресу.“

Већ под 16-тим априлом Ривера пише ново писмо. Овога пута почиње тражење новца. Да би успех био што сигурнији, писмо се започиње другим и вештим уводом, у коме писац покушава да троне адресата. И овога пута међутим, нису заборављени крст и хартија у црном оквиру.

Ново писмо гласило је:

„Мезила, 16. априла 1905.

Мој драги господине и пријатељу.

Последњих дана имао сам жалосну дужност да вам саопштим смрт нашег заједничког пријатеља Карлоса Ј. . . . . Идилшно је да вам нарочито говорим о његовим последњим моментима; сви његови поступци одговарали су увек поступима потпуно часног човека, који је био примерак да проће кроз најтежу ситуацију и пред сног високог полоожаја који је некада заузимао. Једна једина мисао занимала га је: будућност његове кћери. Замислите мирноћу његовог духа у овим последњим моментима; на његовом лицу огледало се задовољство што је нашао, захваљујући нашим обећањима, начина да своју кћер удали одавде.

Његова смрт била је смрт часног човека, који се ни мало не боји да изађе пред Свевишњег. Пошто смо још сахранили, ја сам сву њижељу обратио сиротчету, тешећи га да ће ускоро постати члан наше фамилије. Дворила од њених ујака по матери присуствовала су погребу, и потом дошли к мени и уручили информације о тестаменту покојниковом, изјављујући ми овом приликом да пред гробом треба све заборавити, и да су пољни да уиму под своју заштиту своју синовицу.

Разуме се већ да ја нисам веровао у искреност ове господе, која су целог живота била непријатељи покојног Карлоса. Према овоме одговорио сам им, да не могу задовољити њихову жељу, али да ће ускоро све знати, пошто имају права да присуствују отварању тестамента као и госпођица Лаура. . . . .

У стварн ја их нисам хтео одмах лишити нада. После овога отпратио сам их мојој кући, где сада живи наша синовица у друштву са једном од мојих сестара. Госпођица Лаура, не знајући колико су њени родитељи претрпели од ових њених сродника, а знајући за жељу свога непрежаљеног оца примила их је доста равнодушно, и одговорила им, да ће као послушна кћи следовати скрупулозно жеље и наредбама свога оца, које ће ускоро бити познате и њима. Судите према овоме одговору о таленту и одличним способностима ове младе девојке. Пошто је законски рок од 24 сата протекао, тестамент је отворен и прочитан пред судијом, сведоцима и сродницима по матери. У прилогу под 1, шаљем вам копију овога документа, из које ће те видети, да је Дон-Карлос завдано, да притекама имовину од 1,400000 динара депоновану у једној банци, чије је име прећутао из познатих вам разлога предострожности. Он тако исто није означио ни домицил страховите, већ је само додао, да за њега зна извршилац тестамента.

Као што ће те видети, у једној клаузули тестамента вели се, да је признаница од депонованог новца у рукама старешца, који ће руковати капиталом до пунолетства ваше девојке. Ваш покојни сродник учео је ову клаузулу нерујући, да ће признаница већ бити у вашим рукама до момента отварања тестамента, што би у стварн и било да смо ми имали времена да се крећемо на пут. Али је Бог дрУкчије наредио браом смрћу покојниковом. Међутим признаница је у мојим рукама, што онде то нико не зна. У моменту изгоније покојник ми ју је предао с молбом, да је ником другом не дам до само вама. Ви ће те такође видети, да је Дон-Карлос искључио своје рођаке по матери из свентуалних права на наслеђе, стараљаштво и т. д. изјављујући у исто доба да су они били узрок свађу његових и његове покојне жене несрећа. Према овоме они — рођаци по матери — не могу се никојим начином противити одредбама тестамента, јер су у овом мудром документу предвиђене и испуњене све законске формалности. Због овога су се речима господа окомила противу мене. Они бесне од једа што не знају ко је и где живи непознати стараилац, која је заслужио толико поверење покојниково.

Изјављујући у виду велику жељу и интерес нашег несрећног пријатеља, да оба његови рођаци не сазнају за будућа домицил његове кћери и нашу личност, наша је дужност за рајмо обавршо и резервисано све док потпуно не испуњимо обавезе, којих смо се драговољно примили.

Што се тиче мене, и ако сам сиромашан свештеник, који не познаје много ствари актинског живота, ја имам и снагу и воље и срца да их испуним достојно. Желим само, што ми је моментанеом немогуће да се с вама лично састане и да вас информишем о свима детаљима који се односе на нашу ствар, и који вас могу интересовати.

Дон Карлос је као што видите поменуо у своме писму своју имаовину, да би сигурно дошијо новце и рђаве претставе о њеном порекли, као и да би олакшао њено пољачење из банке. Али је ово имало за последицу једну другу неголу: потребно је сада платити држави наследну таксу да би се добила потврда тестамента.

Ова такса, према званичним документима, која нам шаљем, износи 35.000 франака, а ова сума већа је од готовине којом располажем.

Према закону на име таксе плаћа се

1% за наслеђе г-ђице Лауре 10.500 дин.
7½ „ наше наслеђе . . . 21.000 „
7½ „ наслеђе моје синовице 3.500 „

Свега франака 35.000 „

На неколико дана пре него што ће умрети, Дон Карлос ми је предао 24.000 динара — све што је код себе имао. — Од ове суме потрошио сам око 1060 дин. на исплату разних рачуна које нам шаљем.

Накнте и остале ствари у мојим су рукама по судском инвентару у који је и новац уведен. Према свему овоме мени као што видите недостаје 12.000 динара за исплату наследне таксе, а сем овога још и новац потребан за пут г-ђице Лауре и моје синовице; и поред свег паромаштва моје фамилије ја ћу се ипак постарати да га за ову последњу набавим.

Капитал је депонован у једној лондонској банци, а да би га ми подигли, потребно нам је да подносемо, поред признанице о депонованој суми, још и тестаменат, оверен судским и конзуларним властима, из кога ће се несумњиво видети наша права на депоновану суму. Сума ова, као што се види из признанице депонована је на име Дона Карлоса Ј. . . . . те према овоме може се исплатити само његовим законитим наследницима. Значи, дакле, да ми морамо доказати да смо наследници, а да ово овог доказемо. Потребно је да тестамент потврдимо. Покушај за тражењем закона или позајмице од банке био би некорисан, јер она неће овде своја филијала, а ја не могу напуштати ово место до коначног уређења питања о наслеђу, јер ако бих отпутовао, судија би наименовао другог депозитара новца, накита и ствари, и ово наименовање наше би на једног сродника господ̄ице Лауре, што би целу ствар усложило. Ако би покушао да позајмим ову суму онде, био би принуђен да одам наш до-

жицах и вашу личност, што не би било ни мудро ни безопасно за будуће наше спокојство јер наши непријатељи пребају сваки наш корак. Пред оваким сметњама ја не видим другог излаза но да се обратим вама за помоћ. Ја признајем, да ваш дар наследа мора бити неокрњен, али ипошто ће, услед нагомиланог интереса, имати један виши за покриће приходних трошкова, то вас молим да позајмите 12.000 динара, који нам недостају. Ја сам се о томе саветовао и са потаром, а он ми је казао, да ми сами, без знања рођака по мајци, треба да доведемо ствари у ред, но што се из тестамента јасно види намера и жеља тестаторова, да целу ствар свршимо без њиховог знања. У исто доба молио сам потара, да телеграфским путем пита Унион Банку за нормалности које треба испунити да би се депонована новац поштао, и банка је одговорила телеграмом, који вам шаљем на увиђај.

После свега овога, ово ћу сам ја лично: г-ђица Лаура, у пратњи моје синовице, доћи ће у Марсеља, јер се ја не могу одавде никуд удаљавати пре коначног свршетка целе ствари. Моја синовица предаће вам признаницу од депонованог новца, као и моју признаницу на 12.000 динара, које ћете јој предати и с којима ће се она одмах вратити и предати их мени, да бих могао свршити посао, после чега ћу одмах доћи да се с вама лично састанем, и да заједно одемо да новац примамо.

(наставиће се)

Archives d'Anthropologie criminelle, № 164—166, 1907. год.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

1.

Суд општине уровачке, актом својим од 29. јуна ове год. Бр. 802, пита:

„1. Суд овај, осудио је својом пресудом изврсно лице на плаћање приватног дуга његовом повериоцу, по јавној исправи, и пресуда је постала извршна. Лице, које је осуђено на плаћање тога дуга, родом је из Аустро-Угарске, а живи у овој општини од пре десет година. Од имања свога има само кућу и 29 ара земље и 2 коња. Лице поменуто није пређило законим путем у српско поданство, а има право гласа на свима зборовима.

Како § 471. судско-грађанског поступка штити земљоделцу од приватних дугова све што је само побројано, то се пита уредништво, да ли се ово благодејање § 471. простире и на поменуто лице и да ли му штити све као и српским поданицима или не, и да ли суд овај може учинити ову наплату од њега и ако нема ни § 471. суд. поступка колико му треба или не?

2. Где постоји смеша имала по уговору, потврђеном од стране врховненог суда, а имање се води по пописним књигама на име једног лица а друго плаћа само на своју личност, да ли ово лице, на чије се име води имање по пописним књигама, може отуђити што год од имања, кад су оба сменичара земљоделци, а немају довољно имања, колико § 471. грађ. суд. пост. условљава за две пореске главе.

Ово суд пита због тога, што онај сменичар, на чије се име води имање по пореским књигама тврди, да је имање само његово, ма да уговор о сменишћу говори друкчије, и сад од суда тражи уверење у смислу § 471. грађ. суд. пост. за отуђење извесног имања, а суд је у недоумици шта да ради.

— На ово питање одговарамо:

Кад се добро проучи одредбе § 471. грађ. суд. пост. онда се мора уочити то, да оне уз права, која дају српским држављанима, обавезујући им извесна имања од продаје, стављају осим и извесна ограничења. На име не дају им право слободног располагања, и апсолутно забрањује отуђивање онога дела, који им закон штити.

Ако би сада наједначили и поданике аустро-угарске са српским и у овоме питању, онда би, нема сумње, и за њих важило оно законско наређење, да и они сами не могу отуђити онај део имања, на који се благодејање простире.

Тако би се, велимо, морао схватити § 471. грађ. суд. пост. кад би ово изједначење учинили; али тако би се схватање противило духу наших, по коме се државе траже за своје држављане то право, да на земљишту друге стране уговорнице могу куповати и отуђивати имања по своју вољу.

То је нарочито било предвиђено чл. I. и II. трговинског уговора, закљученог између Србије и Аустро-Угарске, који сада не важи.

Ето, у тој немогућности, да се § 471. пом. закона у целоме своме простирању примени и на држављане Аустро-Угарске, јежи дока, да се на њих не односи ни онај први део онога законског наређења, које је наређење, у осталом и донесено као економско-политичка мера за заштиту од пропасти само српских држављана, с којима је законодавац једино и могао водити рачуна у овоме погледу, а никако и о странцима, према чијој судбини, на овом пољу може српска држава бити равнодушна.

Према овоме ми налазимо, да се § 471. не односи на странце; и

2. Кад је уговором, потврђеним судом, утврђена заједница — смеша — имања, онда се простој изјави једнога од семеничара не може веровати да је имање само његово, нити му се сме издати уверење у смислу § 471., јер и она друга околност, што се по пореским књигама води имање на његово име, не може се узети као доказ о својини, пошто се имање прибавља и отуђује по другим законским прописима, а не по закону о порезу и и прописима пореског књиговодства.

II

Суд општине прњаворске, актом својим од 20. јуна ове год. Бр. 2621, пита:

„По чл. 118. закона о општинама, плата деловође суда у општинама преко 500 пуполетних грађана, не може бити мања од 720 динара годишње.

Па како ова општина броји 550 пуполетних грађана, то по горњем закону пропису плата деловођи не може бити мања од 720 динара.

Но окружни одбор окр. подринског, приликом одобравања буџета ове општине за ову годину, свео је плату деловође на 400 динара.

Моли се уредништво да објасњење да ли је ова радња одбора правилна или не, и ако није правилна, на који се начин може исправити ова грешка, кад је буџет већ одобрен?“

— На ово питање одговарамо:

Прописи чл. 118. закона о општинама јасни су. По њима плата деловође, у општинама изнад 500 пуполетних грађана, не може бити мања од 720 динара.

Према томе, кад је одбор и преко овако јасног законског наређења редуцирао плату, испод законског минимума, он је извршио једну незаконитост, пошто поменуто законско наређење није поништено тачком 17. чл. 108. закона о уређењу округа и срезова.

Да би се ова грешка поправила, треба се, преко надзорне власти, обратити министру финанеија с молбом, да у смислу чл. 10. зак. о окружним, среским и општинским буџетима одобри накнадни кредит за разлику од 500 до 720 динара.

III.

Суд општине петрово-селске, актом својим од 6. јуна ове год. Бр. 704, пита:

Може ли бити општински писар оно лице, које је осуђивано на 12 година робије за убиство без предумишљаја, учињено у одбрани части, кад иначе има све услове из чл. 114. зак. о општинама?

Лице ово, пуштено је с робије пре 5 година, 8 месеци и 26 дана, и по § 394. кр. суд. пост. повратио је сва грађанска права, јер му пресудом нису била ни одузета.“

— На ово питање одговарамо:

По чл. 114. зак. о општинама, не може бити општински писар онај, који је осуђиван за злочинство, без обзира на то, што он иначе има све услове за овај положај.

Како је и дотично лице осуђивано за злочино дело, то и оно не може бити писар општински.

Та околност, што убиство није извршено из користољубља, не мења стнар, јер се тај услов везује у чл. 114. за предузимање и вршење дела, а не и за злочине.

IV.

Суд општине Салаша црнобарског у одговору на акт његов од 18. јуна ове год. Бр. 1111. извештава се, да му је одговорено на питање у бр. 40. „Полицијског Гласника.“

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Станимира М. Јовановића, земљод. из Шопића, среза сарајинског, тражи начелник среза сарајинског актом Бр. 12767, ради издржавања полицијског надзора. Станимир је средњег раста, у лицу плав, плавих брковa, смеђе косе, у сељачком оделу, а на погама има прелне опекне. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и пронађеног спроведу поменутом начелнику.

Љубомира, сина Васе **Миловановића**, из Сираче, кога је нестало још у месецу јуну ове год. и до сада се о њему ниједе ништа сазнало, тражи начелник среза прокупачког дописом Бр. 15254. Љубомир је стар 16 година, средњег раста, у лицу плав, ретких зуба, у сељачком оделу. Обраћа се свима сиским властима, да га у својим домаћијама потраже и пронађеног упуте поменутом начелнику.

Зарију Чорбића, Ђорђа Новковића и **Ристу Максића**, земљод. из Попова, среза прокупачког, који су пре неколико дана побегли из места пребивалиа, тражи начелник среза прокупачког дописом Бр. 15153., ради извршења изречене пресуде. Пронађене треба спровести поменутом начелнику.

Борисава Ђорђевића, капућијског шегрта, родом из Београда, кога је нестало 24 пр. м-ца тражи Управа града Београда актом бр. 39470, ради предаје родитељима. Борисав је стар 13 година, средњег раста, пропалаког; на себи има трпорасто ново сиво одело, на глави пре шпијавни шешир, а на погама ципеле. Пронађеног треба спровести Управи града Београда.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Код суда општине мироцајачке у срезу колубарском окр. београдског, пашли се од 7. пр. м-ца један мапгун пош. матор 6 година, дакле зелене, без рошења са жигом положеним „И", а био је и жиг „В." Обраћа се пажња свима сиским властима да потраже скривају овог мапгуна пош и у случају проналаска да га упуте начелнику среза колубарског окр. београдског с позивом на акт Бр. 13334.

Код суда општине виноградачке у срезу врачарском пашли се од 25. пр. м-ца један мапгун крава, матора 7—8 година, дакле жућкасте, са крвавим зеном рогом, у лево уво чупава, а десно јој је расечено. Моле се све власти да потраже у својим домаћијама сопственика ове мапгун краве и пронађеног упуте начелнику среза врачарског с позивом на акт Бр. 14868.

Код суда општине крагујевачке пашли се од 26. пр. м-ца једна мапгун кобила, матора 6 година, висока 1·50 см, дакле зелене, без рошења, са подсечених репом. Обраћа се пажња свима сиским властима да потраже скривају ове мапгун кобиле и пронађеног упуте начелству округа крагујевачког с позивом на акт Бр. 16067.

П О Т Е Р Е

Јанко Алимпић — Алијић, осуђеник београдског казненог завода, који је био на раду у државном добричевском стоичарском заводу, побегао је са рада 26. прошлог месеца. Јанко је родом из Пазучана у срезу пошерском, округу подринском, стар 30 година, средњег раста, очију усгалог зелених, косе и браде црне, брковa рибих, од особених знакова има на унутрашњој страни прегиба левог ручја тамно тетоварап знак „Јанко Алијић, 1896", на прењој десној ручја има ожиљак од ране, испрамљног облика, величине 2·5:1 см.; на десној долактици има тетоварап знак човека, а жепа има такође тетоварап знак „Јанко А.. .." и даље је изгубљен знак. Јанко је већ једап пут био осуђиван због опасне праће на три године робије, а и сада се налазио због опасне праће на издржавању двадесете годишње робије, пако је за кодрки још шезпу годину дана. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за одбеглим Јанком најжалије трагају и пронађеног спроведу управи београдског казненог завода с позивом на акт Бр. 5126.

Ђорђе Илић „Цоја" и Душан Ставрић, копијари из Лесковца, имају да одговарају за више нанимених дела код начелника среза лесковачког, пак су пре неколико дана побегли и до сада шису ухваћени. **Ђорђе** је стар 20 година, средњег раста, у лицу плав, косе смеђе, брковa малих, у сукненом оделу. Личне опне Душанов непознат је. Нека их све полицијске и општинске власти живо потраже и пронађене спроведу поменутом начелнику с позивом на дописну Бр. 20674.

Ђорђе Андоновић, осуђеник пишког казненог завода, који је био осуђен због разбојништва на 15 година робије, побегао је са суда 1. овог м-ца. Ђорђе је стар 20 година, средњег раста, плаве косе, плавих брковa. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже и пронађеног спроведу Управи пишког казненог завода с позивом на дописну бр. 2335.

Влајко Пауновић, земљоделац из Стрелца, среза лужничког, извршио је пре кратког времена јаше крађе, па је по извршеном делу одмах побегао. Влајко је стар 19 година, средњег раста, пропалаког, суводан, косав. Нема га све полицијске и општинске власти живо потраже и у случају проналаска стражарно спроведу начелнику среза лужничког с позивом на дописну Бр. 5993.

Димитрије — Миче Крстић, земљоделац из Хуме, среза пишког, има да одговара за

тетоварап знак „Јанко Алијић, 1896"; на прењој десној ручја има ожиљак од ране, неправилног облика, величине 2·5:1 см.; на десној долактици има тетоварап знак човека, а жепа има такође тетоварап знак „Јанко А.. .." и даље је изгубљен знак. Јанко је већ једап пут био осуђиван због опасне праће на три године робије, а и сада се налазио због опасне праће на издржавању двадесете годишње робије, пако је за кодрки још шезпу годину дана. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за одбеглим Јанком најжалије трагају и пронађеног стражарно спроведу управи београдског казненог завода с позивом на акт Бр. 5126.

Ђорђе Илић „Цоја" и Душан Ставрић, копијари из Лесковца, имају да одговарају за више нанимених дела код начелника среза лесковачког, пак су пре неколико дана побегли и до сада шису ухваћени. **Ђорђе** је стар 20 година, средњег раста, у лицу плав, косе смеђе, брковa малих, у сукненом оделу. Личне опне Душанов непознат је. Нека их све полицијске и општинске власти живо потраже и пронађене стражарно спроведу поменутом начелнику с позивом на дописну Бр. 20674.

Ђорђе Андоновић, осуђеник пишког казненог завода, који је био осуђен због разбојништва на 15 година робије, побегао је са суда 1. овог м-ца. Ђорђе је стар 20 година, средњег раста, плаве косе, плавих брковa. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже и пронађеног стражарно спроведу Управи пишког казненог завода с позивом на дописну Бр. 2335.

сказивање код начелника среза пишког, али је пре неколико дана побегао. Димитрије је стар 25 година, високог раста, добро развијен, у лицу плав, дугуластог образа, очију граовастих, косе и брковa плавих, брада се; на себи има од одела тање и пошљу до дебелог сељачког платна, на глави шајкачу, а на погама опанке. Позивају се сва полицијске и општинске власти да га у својим домаћијама потраже и пронађеног спроведу поменутом начелнику с позивом на акт Бр. 18984.

КРАЂЕ СТОКЕ

Ноћу између 23. и 24. пр. м-ца непознати крадљивци украо је једну кобилу Тодосију Мајсимићу, земљоделцу из Пардина, среза ражањског. Кобила је имала 5 година, доратаста, без рошења. Акт начелника среза ражањског Бр. 10409.

Ноћу између 25. и 26. пр. м-ца непознати крадљивци украли су Милораду Петровићу, земљод. из Радеваца, среза моравског окр. пишког, две краве и једно теле. Једна је крава матора 3 године, а друга 5 година, обе дакле жућкасто; теле је дакле бело. Дежурна начелника среза моравског окр. пишког Бр. 11138.

Ноћу између 26. и 27. пр. м-ца непознати крадљивци украо је једну краву Трајку Бусеску, земљод. из Салтине, од пашибуре у парохији Скљову. Крава је матора 6 година, беле длаке, без рошења, са жигом 6/1. Дежурна комесара пашибуре Бр. 5.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове покрађе.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник. Душан Ђ. Јанкићић

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК" излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и аутономна надлештва, а за све друге претплатнике у износу 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника" по продаји се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

МИ
ПЕТАР I
по милости Божјој и вољи народној
Краљ Србије

На предлог Председника Нашег Министарског Савета, Нашег Министра Иностраних Дела, а по саслушању Нашег Министарског Савета, на основу чл. 54. Устава земаљског, решили смо и решавамо:

Овлашћује се Председник Нашег Министарског Савета, Наш Министар Иностраних Дела, да, читањем овог указа, отвори седнице Народне Скупштине, сазване у други редован састанак на дан 1. октобра ове године у Београду.

Председник Нашег Министарског Савета, Наш Министар Иностраних Дела, нека изврши овај указ.

6. октобра 1907. год.
у Београду.

ПЕТАР с. р.

Председник Министарског Савета,
Министар иностраних дела,
Ник. П. Пашић с. р.
Министар
просвете и црквених послова
Анд. Николић с. р.
Министар војни
тачком адјутант Њ. В. Краља
Петра,
Р. Путник с. р.
Министар финансија,
Д-р А. Пачу с. р.
Министар
народне привреде,
К. Стојановић с. р.
Министар грађевина,
Ј. П. Јовановић с. р.
Министар правде,
М. Трифковић с. р.
Министар
унутрашњих дела,
Наст. Н. Петровић с. р.

МИ
ПЕТАР I
по милости Божјој и вољи народној
Краљ Србије

На предлог Председника Нашег Министарског Савета, Нашег Министра Иностраних Дела, по саслушању Нашег Министарског Савета, а на основу трећег одељка члана 54. Устава земаљског решили смо и решавамо:

да се седнице Народне Скупштине сазване у други редовни састанак за 1907. годину, читањем овога указа одложе до 21. новембра закључно 1907. године.

Председник Нашег Министарског Савета, Наш Министар Иностраних Дела, нека изврши овај указ.

6. октобра 1907. год.
у Београду.

ПЕТАР с. р.

Председник Министарског Савета,
Министар иностраних дела,
Ник. П. Пашић с. р.
Министар
просвете и црквених послова
Андра Николић с. р.
Министар војни
Начелник адјутант Њ. В. Краља,
бригадир,
Р. Путник с. р.
Министар финансија,
Д-р А. Пачу с. р.
Министар
народне привреде
К. Стојановић с. р.
Министар грађевина,
Ј. П. Јовановић с. р.
Министар правде,
М. Трифковић с. р.
Министар
унутрашњих дела,
Наст. Н. Петровић с. р.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је, да се:

Ђорђу Љ. Матићу, секретару треће класе начелства округа моравског, уважи оставка коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 6. октобра 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 7. септембра 1907. године № 5901, донето на основу тачке 9. члана 144. Устава, које гласи:

„Да се Душан Кострешевић, учитељ из Витовнице, родом из Шљеготина у Босни и поданик турски, прими у српско поданство заједно са својом женом Мазевом, изузетно од §. 44. грађанског закона"

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 2. октобра 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета, од 21. августа 1907. године донето на основу тачке 9. члана 144. Устава, које гласи:

„да се Манојло Сентић, учитељ из Бутштрања у срезу пчињском, родом из Кличевца у Турској и турски поданик, по својој молби прими у српско поданство, изузетно од §. 44. грађанског закона".

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30. августа 1907. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О КРИВИЧНОЈ ОДГОВОРНОСТИ

са теоријског гледишта.

од

Д-ра Бранислава Петронијевића

У решењу овога питања постоје, као што рекосмо, два главна супротна гледишта. Детерминисте сматрају да се само за оне радње свесног субјекта може тврдити да су његове, које проистичу непосредно из самог бића његовог, које су израз карактера и личности субјектове. Индетерминисте на против сматрају да се за радње, које су нужни продукт карактера и личности свесног субјекта, исто тако мало може тврдити да су његове, као што се за несвесне промене, које се дешавају у организму, а које су исто тако нужни продукт овог последњег, може тврдити да је организам за њих одговоран, из чега излази, да се само радње које нису нужни условљене, дакле слободне односе радње свесног субјекта, могу сматрати за својствени продукт овог последњег, за који је он непосредно и одговоран. На ову аргументацију индетерминиста одговарају детерминисти, да, ако субјект није одговоран за радње које су нужни продукт његовог карактера и његове личности, да он још много мање може бити одговоран за слободне односе радње своје, ако таквих у њему има, јер би те радње биле продукт апсолутног случаја, а нико се не може за оно што се сасвим случајно десило учинити одговорним.

На први поглед изгледа, да ни гледиште детерминистичко ни гледиште индетерминистичко немају право, да је с једне стране немогуће са детерминистима тврдити да је субјект одговоран за радње које су нужни продукт његовог карактера, а с друге стране да је исто тако немогуће са индетерминистима тврдити, да је он одговоран за радње, које су слободан продукт његов. У првом случају нужност радње, немогућност да се радње које су се појавиле нису појавиле, чини немогуће учинити субјект за њих одговорним, у другом случају пак обрнуто, потпуно случајно јављање радњи у свесном субјекту чини немогућним сматрати те радње за сопствени *продукт* субјекта, дакле опет је немогуће учинити га за њих одговорним. У првом случају радње *су* истина *сопствени продукт* субјектов, али оне су *нужне*, у другом случају радње су случајне али *нису сопствени продукт субјектов*, а строги појам одговорности захтева очевидно, као што се из онога изалагања види, да радње буду *и случајне и сопствени продукт* субјектов. Ако је немогуће оба ова момента строгог појма одговорности спасти на једноме од ова два супротна и очевидно једино могућа становишта, онда се један од њих мора жртвовати и то онај који је споредњи, и онда само настаје питање, који је од та два момента споредњи. Детерминисте приписују одмах, да је на њиховом становишту момент случајности у напред искључен, и да је према томе момент сопствене продукције главни и једини момент појма одговорности, а да се тај момент на њиховом становишту несумњиво може држати, док је то, веле они, на становишту индетерминизма немогуће. Међу тим индетерминисти тврде, да је момент случајности главни момент у појму одговорности, да се субјект може учинити одговорним само за оне радње које *није морао* учинити, док је момент сопствене продукције споредан у томе појму, али, додају индетерминисте, споредан само у томе смислу што заузима у појму одговорности друго место, међу тим није споредан у толикој мери да би се могао изоставити што додају даље индетерминисте, на њиховоме становишту и није ни мало нужно као што то тврде детерминисте да је случај, пошто је баш свесни субјект оно што нољну радњу врши.

Да би решили препирку између детерминиста и индетерминиста у питању о појму одговорности, потребно је дакле пре свега решити принципијелно питање о томе, који је од два наведена момента појма одговорности примаран. Да се ово питање реши, треба поставити питање, да ли је моменат случајности у индетерминистичком појму одговорности могућан *без* момента сопствене продукције. Није потребно дуго размишљање па да се увиди, да је моменат случајности *немогућ без* момента сопствене продукције, да се појам одговорности *апсолутно* губи, ако нема момента сопствене продукције. Јер примедба детерминиста да одговорности на индетерминистичком становишту не може бити, пошто се случајне радње не могу сматрати као радње које потичу од свесног субјекта, биза ба доиста узесна, кад би те радње доиста престављале апсолутни случај, пошто промене које би у свесном субјекту наступиле апсолутно случајно и без икаквог његовог суделовања не би никако могле да се субјекту приписну, пошто оне тада не би биле *његов* продукт. Апсолутно случајна промена преставља промену, која не само што није условљена никаквом претходном променом, него која није условљена ни сама собом; она преставља *апсолутно безразложну* промену, пошто се разлог њен не може наћи ни у каквој претходној промени нити у унутрашњој природи ствари на којој се збива; према томе она последња не може се за њу никако ни учинити одговорним, пошто апсолутно случајна промена представља у ствари промену која постаје из ништа, којој у бићу нема никаквих разлога. Из онога излази с апсолутном извесношћу, да моменат случајности не може бити примарни моменат у појму одговорности, пошто се тај моменат сам за себе узет поклања потпуно са појмом апсолутне случајности, моменат сопствене продукције мора дакле бити *примарни* моменат у појму одговорности, таде да где се тај моменат не може одржати ту ни о појму одговорности не може бити говора, тај је појам ту *умарред* искључен.

Пошто смо на тај начин решили принципијелно логички проблем одговорности, т. ј. утврдили да је моменат сопствене продукције примаран у појму одговорности, сада ћемо прећи на психолошку страну појма одговорности т. ј. на питање, шта се разуме под свесним субјектом, који се чини одговорним за радње које врши. Чим у ово питање уђемо на нас увиђамо, да се у ствари препирка између детерминиста и индетерминиста о томе, да ли се спонтане радње могу сматрати за радње, које потичу од самог свесног субјекта, не односи на један и исти објект т. ј. ова два гледишта не узимају свесни субјект у истом смислу кад му придају одн. одричу удео у спонтаним радњама. Кад детерминиста на ме тврди, да се спонтане радње лако не могу сматрати за радње свесног субјекта што не потичу из саме унутрашње природе његове, онда он под свесним субјектом не разуме исто оно што и индетерминиста, свесни субјект о коме говори детерминиста није у ствари идентичан са свесним субјектом о коме говори индетерминиста и отуда и изгледа на први поглед као да обојица у својим тврђењима имају подједнако право.

(наставиће се)

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Да би истражник могао знати, на шта треба да обрати пажњу и шта треба нарочито да нађе, потребно је да лагано, мирно и постепено приступа увиђају. Он треба најпре само да посматра предмет увиђаја, место на коме се налази и околину, па тако посматрајући да нађе чињенице и околности, за које држи да су за конкретни случај од важности, и да на њих онда обрати нарочиту пажњу. Истражник никад неће погрешити ако буде мислио на она питања старих правника: *quis, quid, ubi, quibus, auxiliis, cur, quomodo, quando?* (Ко, шта, где, с ким, зашто, како, и кад?). Одговор ће бити увек тачнији, ако се истражник буде старао, да ни предмет ни место не буду никако измењени. Ако је ради расветљења какве околности потребно саслушати изнесена лица, истражник ће ова познати и испитати их о свему, што му за његово оријентисање може послужити.

Пошто је истражник спрам увиђаја, узеће собом све оно што изгледа да је послужило као средство за извршење кривичног дела, као н. пр. лажне кључеве, пушке, револвере, ножеве, батине, каишеве, отров, конопац, као и све друго, чиме се може у опште извршити кривично дело или чиме се може прикрити виновник. Истражник је дужан да узме тако исто и све оно, што изгледа да је производ извршеног кривичног дела, као што су н. пр. крадени предмети, лажни новци, трговачке књиге и т. д. Најзад он је дужан да узме и све оно, чиме се може да докаже, да је обвињени одиста учествовао у извршењу дела; тако ће он н. пр. узети предмете на којима се налазе отисци од руку и ногу, писма, парче одела и т. д. — Све ове предмете истражник мора брижљиво да чува. Нарочито је дужан да обезбеди њихову идентичност; ради тога има он те предмете да затвори и запечати, или бар да их на место у какав сак, који ће се запечатити истражниковим печатом.

5. О извршеном увиђају истражник је дужан да направи нарочити протоко. Како се увиђај не врши само ради истражника, већ поглавито ради суда, који има да пресуди конкретно дело, то протоко мора бити потпун и јасан, да суд, који на основу њега има да донесе своју одлуку, добије тако потпуну слику о самом предмету увиђаја, као да га је он сам посматрао. Због тога протоко треба правити одмах по извршеном увиђају и то на месту увиђаја. За доцније не треба остављати, јер се може изгубити на сећања права слика, а увиђај се поновa не може са успехом извршити.

Овај протоко мора у себи садржати тачан опис свега онога што је приликом увиђаја нађено. Треба увек почети са описом главног предмета, н. пр. код краће извршене у кући почети са описом саме куће, њеног положаја према улици и осталим зградама, осталих одаја у истој кући. За тим треба описати све појединости, које се односе на конкретни кривични случај, овде на крађу. Тако би овде у протоко имало да уђе све оно што се јавља као обележје једне прсте крађе, н. п. на који је начин крађа извршена: обијањем, прескакањем, отварањем лажним кључем и т. д. Тако исто се има описати унутрашњост одаје, у којој је крађа извршена, ормани, фијоке и др. из којих су предмети узети, као и опис самих украдених предмета. У протоко има да уђу и све остале узгредније околности, које могу да допринесу проналажењу виновника. Тако треба описати трагове ако их је било, заборављено оруђе, којим је извршено обијање, као и све остало што је истражник приликом вршења увиђаја нашао да може показати неку везу између учињеног дела и извесног лица као учиниоца.

И поред најјаснијег описа, протоко увиђаја по некад не може судијама да дâде праву и јасну слику предмета увиђаја. Да би суд добио што јаснију слику, не само да се допушта него се и препоручује, да уз протоко увиђаја дођу цртежи, скице или планови места или предмета на коме је увиђај вршен. Потреба за цртежима и сликама јавиће се код свих помишљованијих увиђаја, као н. пр. кад треба тачно обележити места где је ко од лица учесника стајао. Само при овоме истражник треба да пази, да цртеж буде што тачнији: ако он сам не би могао то учинити, може се послужити и другим лицем, које је у томе вештије или које има да ради под његовим надзором.

Ако је истражник приликом вршења увиђаја саслушавао нека лица, то њихови саслушања не треба да улазе у протоко увиђаја, већ у један други акт, одвојен од протокола. Ово је потребно стога што протокол увиђаја иреди као акт који се на претресу има само да прочита, док се сва лица испитана лица поново позивају и као сведоци испитују и на главном претресу.

О техничкој страни протокола, као што се види, не може се много рећи. Не могу се пластати детаљна правила о томе, како треба направити сваки протокол. Највише при томе зависи од индивидуалности истражника, од његове интелигенције, правне спреме, праксе, пажљивости, преданости послу, зависи како ће он извршити увиђај и направити протоко. Као савет препоручује се истражнику и судији, да не почињу писати протокол пре него су потпуно завршили увиђај. Кад су лагано и мирно прегледали све што је требало видети, и кад су о свему још и размислили, онда тек могу приступити писању протокола, који, као што је напред речено, треба да представља верну слику свега што је нађено да је од важности за конкретни случај.

На преводилке жеље, да истражник буде што јаснији и тачнији, не сме он части у грешку, да буде сувише опширан на онда да у протоко уноси и оно што је непотребно. У опакве ће грешке истражник падати увек над не зна да одвоји главно од споредног, важно од неважног. Ову разлику опет неће моћи никад уочити, ако претходно не буде добро загледао у стварн и о њој размишљао. Велика опширност и уношење безначајних ствари причињава да суд не може да дође до праве слике, на онда ни до праве истине.

Из § 52 крив. пост. види се, да и протоко увиђаја, као и сви остали протоколи у генералној истраси, мора још у себи да садржи место, годину, дан и време дана кад је увиђај извршен. За тим име онога ко је вршио увиђај, име дедовоље и присутних грађана, као и име оптуженог, његовог бранноца и приватног тужиоца ако су и они присуствовали. Сва лица, која су присуствовала вршењу увиђаја морају протоко увиђаја и потписати, а оверава га истражник са дедовољом.

(наставиће се)

Др Бож. Е. Марковић.

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА
О УВРЕДИ ВЕЛИЧАНСТВА У НЕМАЧКОЈ

СА КРАТКИМ ОСВРОМОМ НА ТО ДЕЛО КОД НАС

Као што је познато, у Немачкој предстоји измена казненог закона за увреду величанства. Ова кривична дела тамо су и иначе у последњим годинама знатно опала, а новији закон-

овим пројектом, коме је дао иницијативу сам цар, као да ће бити сведена на најмању меру. Комисија за припрему реформе целокупног казненог права, која ради од пре неколико година у Немачкој, само је додирнула ово питање, јер је из формалних разлога одбачена дискусија једног поднетог предлога: да се подижање кривичне тужбе учини зависном од министарства правде.

Без подстрека од стране монархове мучно да ће што било од напредњачких реформа за ово питање. 27. јануара ове године пруски државни главни збор усвојио је овај владалачки акт упућен министру председнику и министру правде:

„Моја је жеља, да се због увреде величанства или увреде кога члана мога краљевског дома подвргавају законској казни само таква лица, која ова дела учине намерно и злонамерно, а не на неразумевања, непромишлености, пренагљености или иначе без зле воље. За то Вам, г. министре правде, стављам у дужност, да ме у будуће, докле год закон буде био без сходног ограничења кажњивости, увек по службеној дужности извештавате о свима оним просудама, које према наведеном заслужују призрења, како бих ја могао донети своју одлуку по праву помиловања.“

Како повлно јављају сличан царски акт упућен је и управнику Елзаса и Лотрингије.

У Саксонској и Виртембергу у свима процесима због увреде величанства већ се одавно издашно чини употреба од права обустављања процеса, које у Пруској није краљу признато. У Саксонској ради овог циља у свима случајевима, пошто је предмет извиђен, а пре подизања кривичне тужбе, извештаје се министарство правде, те да ово поднесе краљу дотични кривични случај. У Виртембергу је министарство правде већ од дужег времена у опште овлашћено од стране владаочеве, да може само обустављати процесе с тим, да у сумњивим случајевима подноси предмет владаоцу на решење. У Баварској не постоји право обустављања, али су принци тамо до сада увек потпуно или делимично бивали помиловани у свима случајевима, који су заслужили обзира.

У престоној беседи од 19. фебруара ове године цар је изговорио ову изјаву у казненом закону речима:

„Као пруски краљ ја сам 28. јануара ове године објавио, да хоћу код увреда моје личности да чиним већу употребу од свога права помиловања. Моја је жеља, да се и у закону појаву уже границе кажњавању због увреде величанства. Предлог законски биће спремљен за сабрано веће“.

Тај предлог закона који се тиче кажњавања увреде величанства спремљен је и ми га овде пружамо својим читаоцима:

„За истрагу и кажњавање преступа означених у §§ 95, 97, 99, 101 казненог закона [1]) преде они прописи:

[1]) Ради бољег разумевања самог предмета ми ћемо овде катирати § 95. немачког казненог законика:

Увреда је само онда на основу §§ 95, 97, 99, 101 кажњива, ако је учињена злонамерно и наклап.

Истрага се предузима, ако увреда није јавно учињена, само по одобрењу министарства правде; у кругу војне казнене судске надлежности само у мирно доба потребно је одобрење и њега даје војна управа правосуђа.

Истрага застарева за шест месеца.

Ако је кажњивост према ставу другом искључена, онда се примењују прописи из четрнаестог одељка казненог законика (просте увреде).

Предлог је пропраћен овим побудама:

„Прописи казненог закона о увреди величанства доводе поједине до казнених пресуда које не одговарају општем правном осећању. Пошто закон подвргава казни ако увреду величанства без разлике сваку изјаву, која има увредљиву садржину, он у вези са принципом легалитета, који превладјује у кривичном поступку, нагони да се доносе казнене пресуде и у таквим — никако ретким — случајевима, у којима ни државни интерес ни обзир на увређеног владаоца особу не траже кажњавање. Да би се убламила оштрина која отуда проистиче, издавана су многострука наређења о примени владаочких права помиловања, као што је у најновије доба напред поменуто владаочки акт за Пруску и Елзас и Лотрингију. Мора сваки признати, да се тим путем дошло до извесно ослабљење законске оштрине. Ну иипак не да се поређи, да и широка употреба права помиловања сачувана само помоћ по потреби, и да је много правилније, да се именом законских прописа учини трајна помоћ тим рђавим стањ ствара. До душе питање: у колико би кажњавање увреде величанства требало подврћи темељној измени, за када се мора оставити општој ревизији казненог закона, која је већ предузета. Увреда величанства и њој сродна дела, дела из §§ 97, 99, 101 казненог закона образују такву самосталну и сасвим одвојену материју, да за ону област није од неког другог одељка казненог закона може бити каква сумње, да ће се доцније општа општа реформа казненог закона, која предстоји. ако се сада буде помогло једним особеним законом против појединих мана, које се нарочите тешко осећају, Овај законски пројекат хоће да постигне тај циљ тиме, што с једне стране предвиђа уже обележавање казнено-правног бића кривичног дела према субјективној страни, а другу што у извесном погледу ограничава кривичну истрагу. Његови прописи не односе се само на праву увреду величанства у смислу § 95. казненог закона, већ и на преступе из §§ 97, 99, 101, који се тичу увреда чланова савезних владалачких домова.

На првом месту приступило се поправци оне мане, што су се морала кажњавати казнама из поменутих одредаба и таква лица, која су учинила увређење мајане без потпуне свести о замашности таквих чинова. За то је предвиђено у стану 2 овог предлога. да само онда постоје кажњиве увреде по §§ 95, 97, 99, 101, када су учињене злонамерно и наклап. Издвајањем оних увреда, које нису наклап учињене, издвојени су баш оне најмногобројније случајеви, у којима се се до сада морале изрицати пресуде, које нису биле у сагласности са општим правним осећањем. Сем тога предлог чини кажњивост зависном од тога, да је увреда злонамерно учињена. Појам злонамере („Böswilligkeit“) већ је примењен у § 163 а, 134, 135 казненог закона. Тумачење, које је овом појму дато у правној пракси, казује нам, да ће се у будуће ако кажњива увреда величанства моћи сматрати само такве изјаве, код којих је учињивоча намера управљена баш на унижење части увређене владалачке особе. Ово ограничење кажњивости, ако не сме имати за последицу, да су владалачке особе мање заштићене од повреда части, него ли приватна лица. Зато је у последњем ставу предлога предвиђено, да ће се за ове случајеве помоћи применом општих прописа за увреду.

Једна јака мана скопчана са правом које преди састоји се у томе, што су се увреде величанства, које нису учињене у јавности те су случајно или путем доставе дошлиле власти до знања, морале наикшати безусловно и без икакна обзира на околности самога случаја и баш тиме изношене на јавност. Да би се овде створило веће поље за оцену околности сваког појединог случаја, одређено је ставом 3. предлога, да се истрага за увреде величанства, ако нису јавно учињене, предузима само по одобрењу министарстав правде. Ово тиме добија призиве, да са једне општије тачке гледишта неката нарочите околности сваког појединог случаја, а с тим и могућност, да се по ставу 2. оване увреде, које је иначе по себи кажњива. Ово напуштање даље истраге пријаће се на име тада, ако је сазнање о увреди остало у ужем кругу, те већ с тога ни државни интерес ни интерес увређене особе не захтева истрагу. У всуо доба овим се пружа прилика, да се унапред могу одбацити ове одне злонамерне денунцијације, које су сачињене на то, да се извесно дело пусти у јавност. За тица која стоје под надзиновст војних казнених судова овом пропису може бити места само у мирно доба; у време рата прилике су тако битно другачије, да у овом случају услов претходног одобрења не би био на свом месту.

Разлози, који говоре за упућење претходног одобрења код истраге за увреде величанства које нису јавно учињене, не могу опстати и за случајеве оних увреда, које су се десиле у јавности. Без обзира на то, што они случајеви долазе до знања власти но правилу без доставе, они у

[1]) Ко увреди цара, сина владаоца или, за време сина болешћу у којој сазнању држава, одлаком те државе, или ко увреди заступника сувереног права, одређеног међународним уговором за време док траје заступање, биће кажњен затвором од месеца дана до пет година.

Поред тешког затвора може се изрећи губитак јавних звања, ако и права, добивених јавним изборима.“ —

§§ 97, 99 и 101 говоре о увредама чланова владалачке куће, изменика или ког одалоцих сувереног права, односно сина заступа § 95.

својој претежној многобројности јавним изношењем интенција управљених противу монархичких уређења толико задиру у државни интерес, да је претходно одобрење за истрагу несумњиво нецелисходно. Што се тиче давања одобрења, за то је позвано министарство правде које савесне државе, чије су власти надлежне за истрагу. За круг које судске надлежности одобрење даје за морнару и колоњалне трупе државни канцлар, а за осталу војску министарства војна или друге јавне власти као органи за вршење војне управе правосуђа.

Према §§ 99. 101 казненог закона, по којима се у тако побројани случајевима истрага предузима само са овлашћењем увређеног, нису додирнути ставом 3 предлога. Овлашћење увређеног владаоца у будуће тражиће се тек онда, ако постоји извесност о томе, да ће познања управа правосуђа у опште дати одобрење за кривичну истрагу. Ставом 4. предлога предложено је за сне случајеве увреде неличанства, да кривична истрага застарева за шест месеца. Код увреде величанства учињене штампом истрага неће застарева за шест месеца по праву које вреди § 22. закона о штампи. За друге случајеве застарелост напротив наступа по § 67. казненог закона тек после пет година. Битно скраћење овог последњег рока застарелости јавила се као жељено већ и с тога, што се тиме унапред одузима терен пријавним махинацијама, за које се не ретко пружа приличка сазнавши какве већ давно учињене увреде. У осталом не подлежи никакној сумњи ни то, да време застарелости за увреде неличанства, које нису учињене штампом, треба нормирати на исти начин као и за увреде учињене путем штампе.[1]

(свршиће се)

Милоју Ј. Петровић.

УПУТ ЗА ПОЛИЦИЈСКЕ И ОПШТИНСКЕ ВЛАСТИ

приредио Ђур. Ј. Ђорђевић
окружни начелник.

Ово исто могло би се рећи и за г. Николићеву замерку г. Ђорђевићу што је приликом објашњења § 20. полиц. уредбе употребио реч *застушник*. Изгледа, да г. Николић није ни прочитао овај законски пропис, јер да је то учинио видео би, да је баш у њему употребљена реч заступник у смислу бранилац.

И г. Николић и г. Калајџић замерају још г. Ђорђевићу што је казао, да полицијска уредба служи као поступак за извиђање и суђење и оних истуних дела, за чије извиђање и суђење није прописан наказав поступак. Замерка ова, по нашем мишљењу, потпуно је неумесна. Стоји знат да је полицијска уредба на прном месту поступак за извиђање и пресуђење иступа из III-ће части казненог закона, али је исто тако неспорно, да се и остали иступи — за чије извиђање и пресуђење не постоје специјални поступци — у недостатку ових (на ма и „до сили приликa[2] што рекао г. Калајџић) извиђају и пресуђују по општем поступку за иступе — полицијској уредби. Онако је у пракси рађено од најпала, а онако се и даље мора радити — све док се не донесе нарочити закон о извиђању и пресуђењу иступних дела.

Ни г. Калајџић ни г. Николић не могу порицати, да се по полицијској уредби извиђају кривице, чије доказе и доносе решења §§ 33. 34. 35 и 36 и у оним иступним делима, која су казнима по специјалним законима, а за чије извиђање и пресуђење нема нарочитог поступка. Између ових иступа и оних из III части казненог законика није шта више било никакве разлике у погледу извиђања и пресуђења све до закона о изменама и допунама полицијске уредбе од 17 јануара 1904 год., којим је надлежност за расматрање одлука по оним последњим делима пренета на првостепене судове, и у овоме је т. ј. у овој надлежности за расматрање, данас једина разлика између ове две категорије иступа у погледу њиховог извиђања и пресуђења. И ако, дакле, полицијска уредба није нарочито оглашена као поступак за извиђање и пресуђење иступних дела, казнимих по специјалним законима, ипак она, у недостатку специјалног поступка, служи као поступак за извиђање и пресуђење ових дела.[1]

Са свима осталим замеркама г. Николићевим „Упуту" у свему се слажемо, а тако исто и са његовим схватањем § 342 а казненог законика, за које је г. Ђорђевић мислио да је замењен тач. 7 чл. 16 закона о уређењу санитетске струке и чувању народног здравља.

* * *

Прелазећи на оцену г. Калајџићеву морамо одмах констатовати, да се она у погледу разноврсности оцењиваног материјала врло мало разликује од оцене г. Николићеве. Сврха су две до три нове ствари у оцени г. Калајџићевој, којих нема код г. Николића, али су оне новине, мора се признати, веома важне и са гледишта теорије и са гледишта праксе.

Једна од најобичнијих и најчешћих полицијских радња — спровођење осуђеника — у овом случају предмет је спора између г. Ђорђевића и г. Калајџића. Спор је око тога: смеју ли се осуђеници приликом спровода везивати, или не? Ево шта о томе вели писац г. Ђорђевић.

„Тако исто приликом спровода осуђеника од општинског суда среској власти или од ове пресудственом суду или казненом заводу, потребна је што јача наоружања пратња, а злочинце и у опште извршиоце тежих дела том приликом треба везати или им метати окове на руке, те им на тај начин онемогућити бегство."

На супрот овом г. Ђорђевићевом савету, г. Калајџић у 23 броју „Полицијског Гласника" најављује:

„По страни 68. своје књиге, писац препоручује везивање оних, који се спроводе, ма да је ово изрично забрањено чл. 17. правила о притвореницима и осуђеницима код полицијских и општинских власти, која је прописао министар унутрашњих дела под 15. мајем 1906. год. Пд№ 10630.

Овакову погрешку није смео учинити писац, јер она може изнети незгоде оним, који би, верујући у јачине њиховог наређења, послушали његове савете."

У чл. 17. поменутих правила вели се:

„Кад полицијска иследна власт нађе да притворено треба ставити у окове у смислу чл. 140. кр. суд. поступка, она ће га оковати, али тај оков не сме бити тежи од 5 килограма и 120 грама (§ 14. крив. закона).

У случајевима кад су притвореници и осуђеници немирни тако; да су опасни за органе власти или друге притворенике, и у случајевима кад је опасност да при спроводу могу побећи или на нога нарнути, могу се притвореницима или осуђеницима метнути на руке лисице — нетве — које власт треба увек да има. Везивања не сме бити ни у ком случају. Исто тако лисице се ни у ком другом случају не смеју употребљавати."

Изгледа, према овоме, да је г. Калајџић имао право кад је г. Ђорђевића онако оштро укорио због саветовања да се опасни злочинци везују, а то међутим не стоји. И он и г. Ђорђевић погрешили су у овој ствари, јер су изгубили из вида чл. 54. правила за вршење жандармеријске службе, у коме од речи до речи стоји ово:

„Кад само један жандарм спроводи кривца онда треба да је обазрив. Опасно треба да неже. *Та треба да рада и имаће ако кривац покуша да бега или се мора кодју да спроводи.*"

Правила ова прописали су г.г. министри: унутрашњих дела и војни по овлашћењу које им је дато чл. 10. закона и чл. 22 уредбе о жандармерији, те према овоме и она имају законску силу, што другим речима опет значи, да их г. министар није могао једноставно поништавати правилима на које се г. Калајџић позива, а која су издата на основу устројства централне државне управе.

Ако што се на овога види, једина грешка г. Ђорђевићева у томе је, што није прецизирао случајеве у којима се кривци могу везивати, док је превор г. Калајџићев у основи погрешан и илузиван.

[1] У пракси се, у погледу извиђања и пресуђења разликују ове четири категорије иступа.

1. Иступа из III. части казненог законика, за чије вршење постоји нарочити поступак — полицијска уредба.

2. Иступи прамбрани специјалним законима, који се извиђају и пресуђују по специјалним поступцима (иступа казнимих по закону о дуду и шумама).

3. Иступи прамбрани специјалним законима, који се по нарочитом законском поређењу извиђају по полицијској уредби (иступа из закона о уређењу ветеринарства и лова, и из закона о риболову), и најзад,

4. Иступи, који се казнивају по специјалним законима, као за које извиђање и пресуђење није прописа никакав поступак, те се с тога извиђају по општем поступку за иступе — полицијској уредби (иступа из закона о костима, по уредби о пиротима и пиротехници, по закону о уређењу санитетске струке и чувању народног здравља, по закону о санитетима сточних лекара и т. д.)

У колико је г. Кдајићевић изгубио у овом питању, у толико је добио у оцењивању г. Ђорђевићевог тумачења § 195. казненог законика. Ми, дакле, немамо на основу чега је, г. Ђорђевић могао тврдити, да по овом законском пропису може бити и силовања „над мушким лицем од стране женских,“ и нозни смо да нерујемо, да је ово проста омашка пера, а не озбиљно мишљење г. Ђорђевићево.

Нетачно је мишљење г. Кдајићевић, да §§ 6. и 7. полицијске уредбе важе и данас, па ма и са савременијим карактером, јер је кривични поступак — који је изашао на 15 год. после полицијске уредбе — тачно одредио дужности неједних власти при извиђању злочина и преступних дела, а сем овога данас не постоји никаква разлика између среских и окружних полицијских власти, да би срески начелници морали спроводити окружном начелству кривце, чије би кривице (поступне) превазилазиле круг њихове власти. Параграфима овим имало је места само дотле, док је између општинских, среских и окружних полицијских власти постојала разлика у погледу надлежности за извиђање и пресуђење поступних дела из III. части казненог законика, али су данас — када она разлика не постоји — без икакве практичне вредности.[1]

(свршиће се)

Д. Ъ. Алимпић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Ст. Радивојевић, писар среза тимочког, пита:

„Једно лице из овога среза (тимочког), извршном пресудом суда Моновол. Управе, осуђено је да плати на име казне, накнаде, таксе и дангубе 205 дин. за кривичарење петролеума.

Уверењем општинског суда утврђено је, да има 2·01 хектара непокретног имања, и према чл. 156. става другог монопол. закона, не може му се за ову кривицу узети у попис и продати непокретно имање.

Од покретности пак, нешто му је нађено и продато, али добивена сума није била довољна за намирење горње суме, па за то му је ово среска власт узела у попис, не напавши другу покретност: кукуруз, пшеницу, јечам, сламу и конопљу, не остављајући му ни мало за исхрану његове породице. Он се на ово пенис жалио и тражио да му се исти скине. На ово пенисе жалбе, окоречска власт донела је решење, којим се одбија од тражења и упућује на грађански спор. Он се и на ово решење жалио и начелство је ово решење поништило, позивајући се на чл. 156. пом. зак. и § 471. грађ. суд. пост. да му је требало оставити храве довољно за исхрану његове породице према померутом §-у.

У чл. 156. пом. зак. не стоји да кривица штити пом. § 471. што се тиче покретности, на основу кога је окоречска власт и узела у попис сву његову храну, пошто друге покретности ни стоке није имао, па за то учтиво молим уредништво да изволитаје:

1. Да ли је по закону окоречска власт поништила кривичну сну храну?

2. Ако је по закону, онда да ли су у овом случају обавезне примедбе начелства за окоречску власт, а да се не дође до одговорности?“

— На ово питање одговарамо:

И среска власт и начелство грешили су, што су своје одлуке наслањали на чл. 156. закона о монополу дувана, који одређује начин извршења пресуда за пријумчарење дувана, јер је овде у питању пријумчарење петролеума, које се казни по чл. 20. б. закона о установљењу нових државних монопола, па се по њему и пресуде извршују.

По овоме законском пропису, покретност дужникова није заштићена у смислу § 471. грађ. суд. поступка, и рад среске власти, ценећи са законског гледишта, правилан је.

Само са гледишта целисходности он се може назвати неуиђавним.

Јер, кад је осуђени дошао свако друге покретности извршеном продајом, те је остала само храна, нужна њему и породици, а из непокретног се нимала таковре не може извршити наплата, те се он мора терати у затвор, онда су и обзири хуманости и нужности, требали да определе власт, да му храну не дира, пошто ће без хране пасти на терет општина и држави, а повређени државни интереси наћи ће и наћи ће заштите и задовољења у одлежаном притвору и на тај начин извршеној пресуди.

И, кад је начелство, макар и погрешно, утутило овај начин правцем, онда среска власт треба да усвоји примедбе начелства, ма да би по духу § 13. закона о чиновницима, грађанског реда, могла среска власт скренути пажњу начелству на погрешку која је учињена.

II

Суд општине костолачке, актом својим од 21. јула ове год. Бр. 903, пита:

1. „Тачком 1. чл. 14. закона о народним школама предвиђено је, да је општина дужна дати школи пола хектара земљишта за школску башту.

Школа костолачка има оволико земљиште уз саму школу, и оно је засађено разним воћем, чији годишњи род може донети прихода преко 100 динара.

Моли се уредништво за обавештење, да ли овај приход од воћа припада лично учитељу или школској каси.

2. Учитељ узима једну општинску њиву од преко 1 хектара.

Има ли он права на то или не?“

— На ово питање одговарамо:

1. И по чл. 17. и по чл. 18. закона о народним школама, приходи од школског имања уносе се у школску благајну.

Према томе, ако школска башта те школе доноси знатне приходе, они се могу уносити у касу, ако је башта обрађивана о трошку школске касе.

Ако ли је, пак, то све рађено личним радом учитеља и његовим средствима, онда би такав случај требало доставити министарству просвете и тражити упут.

2. По закону о народним школама учитељу не припада нарочито плаћа награда у земљишту.

Ако је политичка општина нашла разлога да му ипак уступи на уживање какво нарче земље, које би он за свој рачун обрађивао, то је стварно добро воље.

А тако, би, у осталом, требало да буде где год има могућности, јер би на тај начин учитељи били задужени, да буду покретачи многих корисних установа и подузећа у општини, што би двоструко накнадило општини оно, што је она учинила учитељу.

III.

Суд општине крупачке, актом својим од 6. јуља ове год. Бр. 1075, пита:

„Како се има сматрати изнесена сума новаца, коју је суд добио од среске власти, што је она узела од извесног лица, који је под кривичним истрагом, а која се сума сматра као општински новац, и како треба поднти ову суму по књигама да ли као депозит или непредвиђени приход.

Ако би се у њиме узела као непредвиђени приход, онда сме ли се утрошити на општинске издатке, као што су школске потребе и т. слично?

— На ово питање одговарамо:

Да се тачно одговори на питање, потребно је да се оно прецизно постави.

Из овог се, међутим, питања не види: по чему се одузета сума од окривљеног лица сматра за општински новац?!

Ако је он покрао општ. новац; ако је био дужник општински на среска власт на тај рачун послала: ако је био пазљен у корист општинске касе, па на то ипе послат новац општини, онда треба увести као непредвиђен — напредан приход, и он се може утрошити у границама буџетским и на издатке које буџет предвиђа.

Ако је, пак, та сума нађена код окривљеног а није утврђено чија је, на суду

[1] Сва до закона од 17. јануара 1874. год. (Збориик 28. стр. 43), који је изишао и допуњен § 4. полицијске уредбе, постојала је знатна разлика између општинских, среских и окружних полицијских власти у погледу суђења поступних дела из III. части казненог законика. Прва су могле судити само ове поступе, за које је закон досоле казну до 2 дана затвора, као до 10 штапа (докле је ова казна постојала), или новчане до 2 талира. Среска начелника пресуђивала су поступе, за које је законом биле предвиђена казна до 12 дана затвора, или бој до 25 штапа, или новчана казна од 2—8 талира. И најзад, окружна начелства и Управа града Београда пресуђивали су поступе, за које је закон одређивао казну до 30 дана затвора, или бој до 30 штапа, или у новцу од 8—30 талира.

поднаета да је чуна до расправе тога питања, што би било погрешно од среске власти, онда се тај новац мора водити и чувати као депозит.

IV.

Суд општине салашко-црнобарског, актом својим од 12. јула ове год. Бр. 1090, пита:

„Један грађанин ове општине, тражио је код општ. суда обуставу једне покретне ствари у предности до 200 динара докле се поведени спор не оконча.

Да ли је општински суд надлежан да одобри ову обуставу, кад вредност ствари не премашна надлежност општинских судова, или су за обуставу ма које предности надлежни само Првостепени судови.

Странка која тражи обуставу, у свему је испунила захтеве § 421 и 422. грађ. суд. поступка.“

— На ово питање одговарамо:

И ако у гдаин првој грађанског судског поступка, где се говори о надлежности општинских судова, није уз забране и притвор дужника изречно поменута и обустава као средство обезбеђења, ми налазимо да је општински суд надлежан да решава о обустави покретности кад год је вредност исподе 200 динара, јер та надлежност није искључена § 6. ни ограничена § 27. грађ. суд. поступка.

V.

Један пресни жваничник пита:

Повлачи ли притвор дело из § 168. кривичног закона, кад оптужене не признаје дело него чак порече и зашта, која се утврђују лекарском сведоџбом, на име да је дете побачено у 8-ом месецу и имало услова за живот.

Ако не повлачи притвор онда за што, имајући у виду § 131 под. б. кр. суд. поступка?“

— На ово питање одговарамо:

По § 131. крив. суд. поступка, у свима случајевима злочинства или бенчастећих преступа, кривац ће се стављати у истражни притвор.

У случајевима осталих преступа, може бити притворен само кад стоје узроци из тачка а и б. поменуте законске одредбе.

Случај из § 168. кр. зак. нити је оглашен законом за злочин, но мери осуде, нити за бенчастеће дело, и но томе не повлачи истражни притвор.

VI.

Суд општине брђошке, актом својим од 8. јула ове год. Бр. 950. пита: како ће се вршити избор часнитића на пређу ове године?

— На ово питање наћи ће одговор у бр. 39. „Полицијског Гласника“ од ове год. под. II.

VII.

Суд општине црквеначке, актом својим Бр. 1411, пита:

„Приликом састава општинског буџета за ову годину, за покриће расхода, предвиђен је општински прирез у суми од 3123-21 динара, колико одговара суми непосредног пореза од 7989-38 динара, по прошлогодишњем разрезу.

При саобштавању распореда општинског приреза, који је рађен у овој години, а према овогодишњем распореду пореза, општински прирез износио је свега 3079-90 динара, мање, дакле, 43-31 дин. јер је у овој години непосредни порез мање.

На тај начин, јавља се дефицит у 43-31 динара, и питање је, како ће се намирити буџетски издатци, предвиђени према суми од 3123-21 дин. и како ће се оправдати и накнадити ова разлика?“

— На ово питање наћи ће суд одговора у бр. 35. „Полицијског Гласника“ од ове године.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПРЕДАО СЕ

Јанко Алимпић, одбегли опуђени београдског казненог завода, чију смо фотографију и потерницу изнели у прошлом броју листа, предао се Управи београдц. казненог завода те је време тоне престала потреба за даљим његовим тражењем.

ТРАЖИ СЕ

Јована Божиновића, радника индустрског, кога је пеститло пре неколико дана тражи кварт полицијски антон Бр. 12447. Јован је стар 17 година, средњег раста, сувоњав, у лицу плав, мало нагнут, на себи има од одела једно пратно црн шајкаш, а на ногама опанке. Нарочите се овима властима да потраже Јована, и у случају проналаска о томе известе кварт полицији с позивом на акт Бр. 12447.

Петра Станимировића, *зидарина* из Мачванића среза шабачког, тражи начелник среза мачванског актом Бр. 10713. ради подизања једногодишњег полицијског надзора. Петар је стар 32 године, средњег раста, малих црних бркова, у сељачкој одећи. Скрбе се овима властима да га у својим домаћинама потраже и проналазног подврату надзираваљу надзора.

Софију Узелац, родом из А. Утврде, тражи кварт савамалски актом Бр. 11466, ради извршења пресуде којом је кажњена са 15 дана затвора и протеривом. Обраћа се овима властима да је потраже и проналазну спроведу поменутом кварту.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

У нахији општине батушке, среза пожаревачког, нађена је пре неколико дана једна мангуп кобила, длаке златасте, шиљеста, брњаста, у обе задње ноге пушта. Обраћа се пажња свима општинским и полицијским властима да потраже сабиру ове мангуп кобиле, и пронађеног упуте начелнику среза пожаревачког с позивом на депешу Бр. 19227.

КРАЂЕ СТОКЕ

Ноћу између 5. и 6. ов. м-ца непознати крадљивци украли су из тора Милије Живановић, земљод. из Лучице, среза пожаревачког, 10 брава оваца, од којих су 10 биле а 3 прве. Депеша начелника среза пожаревачког Бр. 19223.

Ноћу између 7. и 8. тек. м-ца непознати крадљивци украли су једног вола Владимиру Обрадовићу, из Вајта. Во је мастор 6 година, беле длаке, на левом рогу има шиг „С|1“, без рожаља. Депеша начелника среза подунавског Бр. 16744.

Ноћу између 3. и 4. овог м-ца непознати крадљивци украли су једну кобилу Анти Димитријевићу, из Михајловца. Кобила је мастора 8 година, златасте длаке, шиљаста, без рожаља, а на шигом „в-8“. Исте ноћи украдена је кобила и Благоју Васићу, из Михајловца. Кобила је мастора 4 године, зоратасте длаке, у леву је заљу шту путаста, а више поште на њима нема рану од убоја. Депеша начелника среза подунавског Бр. 16682.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове крађе.

ПОТЕРЕ

Андрија Ристић, бив. келнер код хотела „Сплуна“, који је пре неколико дана нестао, на да одговара код кварта савамалског за крађу новца жупруну Марку Матићу, посниверу из Крагујевца. Андрија је стар 21 годину, средњег раста, у лицу црномањаст, у црном шајкашом одећу. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и проналазног спроведу поменутом кварту с позивом на акт Бр. 11064.

Богдан Андрејевић, који је 10. тек м-ца у Пајчину жупрцу крађу новца, пребегао је у Београд. Познајући се све полицијске и општинске власти да Богдана најзвезде потраже у својим домаћинама и најзвезе стражарно спроведу Управи града Београда с позивом на акт Бр. 41540.

Атанаско Стојанов, који бугарски бегунац пре неколико дана жупрцу је крађу своје тетки Васи Гавриновој, из Чачка, на је по жупрцу дела побегао. Атанаско је стар 22 године, средњег раста, црномањаст, по лицу шегаст, носе и брнова црних, брија се. Нека га све власти потраже и проналазног спроведу начелству округа чачанског с позивом на акт Бр. 9469.

Лазар Јовановић, земљод. из Врдарице среза посаво-тамнавског, на кога се сумња да је ноћу између 27. и 28. пр. м-ца са још једним непознатим злочинцем жупрцу убиство под Добросавом Стаиојевићем, земљод. из Лопанице, избегао је пре неколико дана из затвора пробушњв, и до сада није проналазн. Лазар

Спасоје Пјевчевић

је средње раста, у лицу пуне, малих плавих бркова, око врата има ожиљке од чирева, на левом табану има белегу, при ходу шепуцкује, у грађанском оделу. Позивају се све полицијске и општинске власти да Лазара у својим доменима живо потраже и пронађеног спроведу начелнику среза поцерског с позивом на допису Бр. 10026.

Спасоје Пјевчевић, звани „Пјевац", из Ужица, **Александар Ранић**, звани „Гајдаш" родом из Шапца, и **Драгутин Илић — Поповић**, звани „Попче", сва тројица професионални коцкари, пођу између 7. и 8. тек. м-ца, побегли су из затвора среза колубарског окр. београдског. **Спасоје** је стар 23 године, висок 1.71 м., пропалашт. говорастих очију, на левој страни(?) има ожиљак од пушчане ране; на себи носи грађанско одело; **Александар** има 23 године, средњег је раста, црне косе, костењаво-жућкастих очију, нос му је широм и у лево повијен, а антитрагус хоризонталан. **Драгутин** је стар 32 год., средњег раста, црне косе, костењавих очију; од особених знакова има: а) на прстом палцу левога палца белегу од посекотине, величине 1·5 см., у облику праве линије, правца вертикалног; б) на другом зглобу палца има белегу од посекотине, величине 1·8 см., у облику праве линије; в) на лећима има белегу од чира, величине 1·5 см., у облику праве линије, правца косог, удаљену за 3·5 см. испод доњег шиљкастог обрска. Позивају се све полицијске и општинске власти да помењуте коцкаре ухапсе потраже у својим доменима и нађено под јаком стражом спроведу начелнику среза колубарског окр. београдског с позивом на допису Бр. 12521.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

Г. Милан Вукићевић, секретар Државног Савета, приредио је шести број разборних одлука Државног Савета и дао их је у штампу под насловом

ЗБИРКА ОДЛУКА ДРЖАВНОГА САВЕТА.

Она ће имати 80 штампаних табака велике осмине, а садржаће одлуке сређене по предметима свију министарстава.

По стручним створима Министарстава Унутрашњих Дела садржаће: одлуке: о извршењу судских пресуда и решења; о саставу изабраног суда; по разним предметима министарствене природе; по законима: о чиновничким грађанског реда; дисциплини, подношцима и сведбама; о трошковима управних власти; о општинама: о уређају општа и срезова; о местима; о водама; о уређају санитетске струке; о производњи, увозу и продаји барута, динамита и других експлозивних смеса; о дивљачерним пољевинама; о заштити од сточних зараза; о мајсторима; о чувању пољског имања; по уредбама: о подацима; о механама и кафанама; о шпекулацијама; о обољарии; о напасти мешаног акцица; о пазарима; о полицијској уредби; из III. части кривичног закона, и по правилима за експлоатацију водопада по кућама у Београду.

Цена ће збирци бити 8 динара; претплата шаља слати писму у Београд најдаље до 20. октобра т. г.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Б. Живковић

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК" излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, која износи за господску класу, и новинске надлештва, а за све друге претплатнике у износу 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединa бројеви „Полицијског Гласника" не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу § 6. закона о местима у Србији, решено је:

да се место Сврљиза, заселак села Драгојевице, општине окладићске, у срезу подгорском, округа ваљевског, по најважнијој жељи њеових становника, прогласи за село под истим именом.

На канцеларије Министарства унутрашњих дела, 9. октобра 1907. г. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу августу 1907. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца августа извршено је у Србији:

1.	**Убистава**	44
2.	**Детоубистава**	3
3.	**Нехотичних убистава**	8
4.	**Покушаја убистава**	41
5.	**Разбојништава**	19
6.	**Силовања**	2
7.	**Тешких телесних повреда**	22
8.	**Паљевина**	63
9.	**Опасних крађа**	161
10.	**Злонамерних поништаја туђих ствари**	23

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	40 или	90·9%
Детоубистава	3 „	100 %
Нехотичних убистава	8 „	100 %
Покушаја убистава	38 „	92·6%
Разбојништава	13 „	68· %
Силовања	2 „	100 %
Тешких телесних повреда	22 „	100 %
Паљевина	9 „	14· %
Опасних крађа	60 „	37· %
Злонамерних поништаја туђих ствари	6 „	26 %

Највећи број убистава извршен је помоћу *недређног оружја* (28), затим помоћу *тупог* (8), помоћу *оштрог* (6), *тровањем* (1), и *ошљаком* (1).

Узроци са којих су ова убиства извршена леже: у *међусобној свађи* за 17 случајева, у *осети* за 10, у *користољубљу* за 4, у *пређеној гранични ђубрети* за 4, у *домаћој расвари* за 1, у *љубомори* за 1, у *страху од казне* за 1, и *ради бегства из затвора* за 1 случај. За осталих нет случајева узроци су непознати.

Посматрана према местима, у којима су извршена, изложена убиства јављају се: у срезу косаничком 4,[1]) у срезу гроачанском 3 (2 непронађена), у срезу јасеничком окр. крагујевачког 3, у срезу колубарском окр. београдског 2, у срезу лепеничком 2, у срезу рашинском 2, у срезу мачванском 2, у срезу поцерском 2, у срезу рамском 2,[2]) у срезу бољевачком 2, и по 1 у срезовима: посавском округа београдског, космајском, ваљевском, лепеничком, гружанском, крагујевачком (непронађено), ћупријском, трстеничком (непронађено), параћинском, ресавском, ражањском, левачком, зајечарском, ћупријском, подунавском, јасеничком окр. смедеревског, пожешком, драгачевском, жичком, и у варошн Ваљеву.*)

Детоубиства су извршена по 1 у срезовима: јабланичком, лужничког и млавском.

Нехотична убиства извршена су: по 1 у срезовима: врачарском, колубарском окр. ваљевског, пчињском, врањанланачком, јадранском, пожаревачком, јасеничком окр. смедеревског, и зајечарском.

Покушаја убиства извршени су: у срезу јабланичком 3 (1 непронађен), у срезу параћинском 3, у срезу подунавском 3, у срезу јасеничком окр. смедеревске 3, у срезу гружанском 2, у срезу мачванском 2, у срезу моравском округа пожаревачког 2, у срезу млавском 2, у срезу прокупачком 2, у срезу моравичком 2 (1 непронађен), у варошн Београду 2, и по 1 у срезовима: врачарском, посавском окр. београдског, космајском, колубарском окр. ваљевског, пчињском, млавском, левачком, зајечарском 2 (1 непронађено), ћупријском, трстеничком, жупском, темнићском, параћинском, беличком, алексиначком, нишавском, поцерском, млавском, рамском, подунавском, јасеничком окр. смедеревског, зајечарском, пожешком, рачанском и драгачевском.

Паљевине су извршене: у срезу зајечарском 5, у срезу тамнавском 3, у срезу јабланичком 3, у срезу посавско-тамнавском 3, у срезу црногорском 3, у срезу посавском окр. ваљевског 2, у срезу пчињском 2, у срезу власотиначком 2 (обе пронађене), у срезу поцерском 2, у срезу хомољском 2, у срезу таковском 2, у срезу подунавском 2, у срезу орашком 2, у срезу прокупачком 2, и по 1 у срезовима: посавском окр. београдског, гроачанском, пожаревачког 2, у срезу млавском 2, у срезу моравичком 2 (1 непронађен), у варошн Београду 2, и по 1 у срезовима: врачарском, посавском окр. београдског, космајском, колубарском окр. ваљевског, пчињском, млавском, левачком, зајечарском 2 (1 непронађено), ћупријском, трстеничком, жупском, темнићском, параћинском, беличком, алексиначком, нишавском, пожаревачком, таковском и пожешком.

Силовања су извршена по 1 у срезовима: врачарском и нишком.

Тешке телесне повреде извршене су: у срезу гроачанском 2, у срезу тамнавском 2, и по 1 у срезовима: врачарском, гружанском, трстеничком, жупском, темнићском, беличком, алексиначком, нишавском, поцерском, млавском, рамском, подунавском, јасеничком окр. смедеревског, зајечарском, пожешком, рачанском и драгачевском.

Паљевине су извршене: у срезу нишком 5, у срезу тамнавском 3, у срезу јабланичком 3, у срезу посавско-тамнавском 3, у срезу црногорском 3, у срезу посавском окр. ваљевског 2, у срезу пчињском 2, у срезу власотиначком 2 (обе пронађене), у срезу брзопаланачком 2 (1 пронађена), у срезу нишавском 2 (обе пронађене), у срезу поцерском 2, у срезу хомољском 2, у срезу таковском 2, у срезу подунавском 2, у срезу орашком 2, у срезу прокупачком 2, и по 1 у срезовима: посавском окр. београдског, гроачанском,

[1]) Два од ових убистава извршили су пословити Арнаути на Турске.

[2]) Убијени су оглашени хајдуци Сава Р. Перић, из Сирапова, и Драгутин Јовановић, из Бурџева.

*) Ово убиство извршио је Милан Миладиновић, бив. жандарм, због сто-гогранскоју и чије дела изнели у 39. броју листа.

*) Сва ова разбојништва извршили су убијени хајдуци Сава Р. Перић, из Сирапова, и Драгутин Јовановић, из Бурџева.

врачарском (пронађена), подгорском, колубарском окр. ваљевском (пронађена), ваљевском, лесковачком, гружанском, јасеничком окр. крагујевачког, неготинском (пронађена), кључком, кнежевачком (пронађена), беличком, ресавском, бањевом, мачванском, љубићском, посавичком, пожешком, драгачевском, моравичком и у варошн Неготину.

Вредност свих ових пљачина износи око **20.500** дин.

Опасне крађе извршене су: у варошн Београду **11** (5 пронађених), у срезу кнежевичком **8** (1 пронађена), у срезу јасеничком **7**, у срезу брзопаланачком **6** (1 пронађена), у срезу левачком **6** (2 пронађене), у срезу мачванском **6** (2 пронађене), у срезу орашком **6** (3 пронађене), у срезу крајинском **5**, у срезу звишком **5** (1 пронађена), у срезу јасеничком окр. смедеревском **5** (1 пронађена), у срезу моравичком **5**, у срезу подгорском **4** (све пронађене), у срезу тамнавском **4** (1 пронађена), у срезу зајечарском **4** (1 пронађена), у срезу драгачевском **4** (3 пронађене), у варошн Крагујевцу **3** (1 пронађена), у срезу ивањском **3**, у срезу хомољском **3** (1 пронађена), у срезу подунавском **3** (2 пронађене), у срезу топличком **3** (све пронађене), у срезу бољевачком **3**, у срезу прокупачком **3**, у срезу црногорском **3** (све пронађене), у срезу косанјском **2** (обе пронађене), у срезу колубарском окр. ваљевског **2**, у варошн Куприји **2**, у срезу беличком **2** (1 пронађена), у срезу деспотовачком **2** (1 пронађена), у срезу ресавском **2** (1 пронађена), у срезу алексиначком **2**, у срезу пожешком **2**, у срезу рађевском **2** (обе пронађене), у срезу посавичком **2** (обе пронађене), у срезу пожешком **2** (обе пронађене), у срезу златиборском **2** (обе пронађене), и по **1** у срезовима: оба посавска (пронађена), пчињском (пронађена), јабланичком (пронађена), пољаничком (пронађена), власотиначком (пронађена), гружанском (пронађена), јасеничком окр. крагујевачког, лепеничком, неготинском, норечком, рамском, расинском (пронађена), параћинском (пронађена), сврљишком, бањском (пронађена), нишавском (пронађена), посавско-тамнавском, пожаревачком, моравском окр. пожаревачког (пронађена), голубачком, звиградском, ариљском, жичком, и у варошима: Неготину, Нишу и Шапцу.

Вредност свих ових крађа износи око **30.500** динара.

Злонамерних оштећења туђих ствари било је: у срезу тетовичком **4**, у срезу нишавском **4** (3 пронађена), у срезу параћинском **3**, у срезу жупском **2**, у срезу качеровском **2** (1 пронађен), и по **1** у срезовима: тамнавском (пронађен), пчињском, јасеничком округа крагујевачког, сврљишком, бањском, посавско-тамнавском, посавичком, и у варошн Београду (пронађен).

Вредност уништених ствари износи око **1.000** динара.

Пред изложених дела у тоху месеца августа извршено је још у Србији и **13 самоубистава**, и то: у срезу грочанском **3**, у срезу јадранском **2**, у варошн Београду **2** и по **1** у срезовима: врачарском, гружанском, јасеничком окр. крагујевачког, белопаланачком, тривашком, и драгачевском.

Ова самоубиства извршена су: вешањем 5, *дављењем у води* 4, *натрешем оружјем* 1, и *утопом* 1, а узроци њиховом извршењу леже: у *болести* са 4 случаја, и у *душевном растројству* са 2. За остале случајеве узроци су непознати.

Један **покушај самоубиства** извршен је у Београду, тровањем, услед рђавог материјалног стања.

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Тачка број	О К Р У З И	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешка телесне повреде	Пљачине	Опасне крађе	Злонамерна оштећења туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	7	—	1	3	—	1	3	3	3	—	4	—
2	„ ваљевски	2	—	1	1	—	—	2	3	11	1	—	—
3	„ ужички	1	1	1	5	1	—	—	3	4	1	—	—
4	„ крагујевачки	7	—	—	2	1	—	1	2	6	1	2	—
5	„ крајински	1	—	1	1	—	—	—	5	14	—	—	—
6	„ крушевачки	3	—	—	—	—	—	2	1	10	6	—	—
7	„ моравски	2	—	—	4	2	—	3	2	13	3	—	—
8	„ нишки	—	—	—	—	1	1	1	1	3	2	—	—
9	„ пиротски	—	1	—	—	1	—	—	2	1	4	1	—
10	„ подрински	5	—	1	2	—	—	2	8	19	1	2	—
11	„ пожаревачки	4	1	1	6	5	—	2	2	15	—	—	—
12	„ руднички	1	—	—	2	1	—	—	2	—	2	—	—
13	„ смедеревски	2	—	1	6	3	—	2	6	14	—	—	—
14	„ тимочки	2	—	1	—	2	—	1	—	11	—	—	—
15	„ топлички	4	—	—	3	—	—	—	5	5	1	—	—
16	„ ужички	1	—	—	1	1	—	2	4	8	—	—	—
17	„ чачански	2	—	—	3	—	—	1	2	10	—	2	—
18	Управа града Београда	—	—	—	2	—	—	—	—	11	1	2	1
	Свега:	**44**	**3**	**8**	**41**	**19**	**2**	**22**	**63**	**161**	**23**	**13**	**1**

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског Одељења Министарства Унутрашњих Дела. 15. октобра 1907. год. АБр. 1307. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

§ 13.

Увиђај у специјалној истрази.

Као год у генералној, тако исто и у специјалној истрази код суда, може се увиђај извршити. Јер, кад се увиђај у генералној истрази предузима ради тога да суду, на главном претресу послужи као доказ, кад се он, дакле, за суд прши, онда је са свим јасно да га и сам суд може предузети. Чак је логичније, тачније и потребније, да суд, који суди конкретно дело, и чини увиђај, јер је увиђај, који суд изврши, прави и потпун доказ. И начелно непосредности, по коме се сви докази имају прикупљати на главном претресу, трази, да се и увиђај изврши на главном претресу тако да се непосредно после тога може донети судска одлука. Стога надлежни суд и треба да прши увиђај увек кад год је то могуће. Ово ће опет бити могуће само онда кад се предмет увиђаја може да сачува непромењен све до главног претреса, када се увиђај има извршити. Само је овакових случајева мало, јер су обично трагови, које кривична дела за собом остављају, или природне или се не дају без тешкоћа преносити и чувати, те је стога увиђај, као што је речено, радња која се мора по правилу у генералној истрази предузети. Ако се у генералној истрази моја предузети, а ако је могуће обновити га и у специјалној истрази, т. ј. ако се предмет увиђаја може дотле одржати, онда га безусловно треба обновити и на главном претресу.

Увиђај у специјалној истрази може предузети или истражни судија или цео суд.

По § 183 крив. пост. истражни судија је дужан да изврши досљедење и да на тај начин припреми кривичну ствар за главни претрес. Кад суд на основу § 161 крив. пост доноше решење о отварању специјалне истраге, т. ј. о стављању оптуженог под суд, он предаје сва акта генералне истраге заједно с поменутим решењем истражном судији у циљу досљедења и припреме за главни претрес. Ако, дакле, истражни судија приметн, да је истражник у генералној истрази пропустио учинити увиђај, онда је он дужан извршити га, да не би ствар непрауготовљена ишла на главни претрес и да се овај због тога не би одлагао. Да је ово одиста дужност истражног судије јасно се види из § 183 који наређује: „... да ће према изложеним у главама VI до XIV правилима досљедење учинити, сведоке и вештаке испитати и саслети, *једном речи све што је за пресуђење дела потребно учинити*“ ....

Међутим, пошто је пракса сасвим другчија. По њој § 183 у колико је сад наведен и не постоји, јер истражни судија не врши никакова досљедења, па не врши ни увиђаје. Он по њиној судској пракси само прима од суда акта генералне истраге са решењем о стављању под суд, претвара се у државног тужиоца и као такав ради до главног претреса и даље. Сва досљедења, која треба учинити, он оставља суду, да их на главном претресу види и да тада иста наређује. Овуда и долазе врло често одлагања претреса у нас; пракса, која је несумњиво и незаконита и рђава.

Цео суд врши увиђај на главном претресу, у судишту. Овај увиђај најобичније је само верификација истражниковог увиђаја, јер се ту износе сачувани предмети увиђаја, да их и суд својим чулима опази. Али то може бити и сасвим нов увиђај у случају, ако се касније, тек у специјалној истрази, сазнало за какав траг, оруђе или што други што би могло бити предмет увиђаја, а од важности је за решење кривичне ствари, као н. пр. ако се приватни тужилац пријави са наређетом гуња, за који вели, да је у гушењу откинуо од гуња оптуженог; или ако се на оптуженом нађе повреде, коју приватни тужилац по месту тачно означава, и т. д. Да цео суд на главном претресу може предузети увиђај, јасно се види из § 208, чији други одељак гласи: „суд може .... и сам собом судски увиђај предузети“ ....

Може ли цео суд изићи на лице места, на коме се налази предмет увиђаја, и тамо извршити увиђај?

Ово је питање у нас доста расправљано, јер је у прво време изгледало да је спорно. Спор је долазио услед нејасности другог одељка §-а 208, који, истина, допушта суду да може предузети увиђај и да „за ту цељ може и претрес прекинути и за други дан одложити“ али се истовремено, у загради, позива и на § 25, који гласи: „кад би суд за нужно нашао, да се што доследи на самом месту, чиниће то преко истражујућег судије и писара, којима ће власти полицијске у томе у свему на руци бити.

Поред све нејасности ово је питање и у теорији и у пракси у нас расправљано тако, да цео суд баш на основу § 208 може изићи на лице места ради предузимања увиђаја. После дугогодишње овакве праксе дошло је распис Министарства Правде од 3. јануара 1902. број 328, којим се судовима забрањује да цео суд предузима увиђај, већ да суд нароли да се исти изврши преко истражне полицијске власти или преко једнога судије и деловоде. Разлог за овакво наређење нашао је тадашњи Министар правде баш у томе, што се § 208. позива на § 25, по коме суд чини увиђај преко судије и писара сем тога још и у томе што су се били учестали случајеви, у којима је цео суд вршио увиђај, што је било скопчано са знатним издацима, који су често падали на терет и државној каси.

Кад се само мало боље загледа у ово питање, одмах се види, да је и просто и лако, и да стога не задаје тешкоће. Несумњиво је тачно, да цео суд, као колегијум може предузети увиђај. Ово је питање овако расправљано чак и у овим законодавствима, која никакве одредбе о њему не доносе. Тако у Француској може цео суд предузети увиђај и ако то ни један закон не предвиђа. Оваква пракса је тамо отворена још 1848. једном одлуком Касационог Суда, која гласи: „Судови не само да имају право, него још и дужност, да предузму све мере, и да наређе прибирање свих доказа, извештаја, вештачких мишљења, предузимање увиђаја, помоћу којих се може да обезбеди праворечност одлука, које се на њима заснивају“.[1] И немачки законик нема изричног наређења, на нпак за то нико тамо не спори суду право да предузима увиђај и на лицу судишне. Међутим има законика, као н. пр. аустријски § 254, који изричито допушта суду да предузме увиђај.

Кад се, дакле, као правило може да поставн, да свакој мери, која се покаже погодном за проналажење материјалне истине, треба успоставити већ само по томе што на једном законском уредбом није забрањена, онда се она још пре мора усвојити тамо где је закон предвиђа. Наш законик о кривичном поступку у § 208. изричито допушта суду да предузме увиђај и то како у судишту на главном претресу, тако и на лицу места. Да и ово друго може бити, види се по томе што законодавац допушта, да се и претрес може одложити, кад суд нађе да треба предузети увиђај на лицу места.

(наставиће се)

Д-р Бен. В. Марковић.

О ОДГОВОРНОСТИ ЗА НАКНАДУ ШТЕТЕ.

(НАСТАВАК)

II.

Штета без кривице кога лица може бити проузрокована или **случајем** или *радом неког трећег лица*. Штета се зна под случајем подразумева казано је већ. У случајну штету убраја се и она, која је проузрокована таквим поступком једнога лица, који не потиче ни из зле намере његове нити из небрежења, за тим она, која је причињена поступком душевно болесних лица, поступком детета и штета од животиње. Пре свега пак у случајну штету долази она, коју је неки *природни догађај* проузроковао (поплава, гром, олуја, град и др.).

Правило је, као што смо већ видели, да се за случајна оштећења — а према усвојеном принципу кривице — *не одговара*. У § 1311 аустр. грађан. законика, коме одговара наш § 808. изричито се прописује: „Штету од нужног случаја сноси онај, у чијој се имовини или на чијој се личности случај догодио.“ Овом пропису одговара пропис нашег § 808 „за случај није дужан нико одговарати,“ што значи, да за случајно оштећење онај, у чијој се имовини или на чијој се личности случајна штета догодила, не може ни од кога накнаду захтевати, већ је има сам сносити, осим ако је у уговору или у закону изрично казано, да се и за случајна оштећења одговара. О тако званом мешовитом случају (casus mixtus), о коме

[1] *Dr. Garraud*, Traité théorique et pratique d'instruction criminelle I 334.

се даље говори у §§ 1311. аустријског и 808. пашег грађан. законика, било је већ раније говора, те се сада на томе неће задржавати.

Али од овога правила, да се не одговара за случајна оштећења, одступа се у неколико у изречним приликама. На овоме месту показаћу та одступања за оне случајеве, који су предвиђени у грађанском законику:

§ 3. Штета причињена неурачунљивим лицима.

1. С обзиром на принцип кривице неурачунљива лица душевно болесни, деца испод седам година, лица која се налазе у пролазном несвесном стању) не могу бити, по правилу, обвезана за накнаду собом проузроковане штете, јер где нема воље при предузимању штетне радње нема ни одговорности за накнаду. По аустријском грађанском законику овако стоји с одговорношћу неурачунљивих лица. У § 1308. веле се: „Ако луди или слабоумни или деца оштете кога, који је томе сам дао повода, на којем кривицом, онда он не може тражити никакву накнаду.“ § 1309. „Ван овога случаја прилала му накнада од оних, којима се штета може приписати због тога, што су занемарили поверено им старање над оним лицима.“ На послетку § 1310. наређује: „Ако оштећеник на тај начин не може добити накнаду, онда судија, пошто расуди о околности: да ли се штетник, и ако је он обично без моћи разума, у том одређеном случају може приписати кривица, или да ли је оштећеник, штедећи штетника, прекомерно бранити се, или назад с обзиром на имовину штетника и оштећеника, — треба да досуди целу накнаду или бар правичан део исте.“ На место ових наређења наш законик садржи о овом питању само одредбу § 807[20]. По тој одредби штета, коју ова лица коме учине, сматра се у погледу истих (неурачунљивих) лица на случајну, и од њих се не може накнада тражити, већ од оних, којима су та лица на чување поверена. Али према овој одредби, а с обзиром и на § 805. грађ. зак., не може се по нашем закону захтевати накнада штете ни од лица, коме је чуваље дете и душевно болесних поверено (родитеља, старатеља, других лица и завода, која бригу о деци и душевно болесни по уговору или законском пропису воде), ако има кривице до оштећеног, што су му лотична лица штету нанела. Ако нпр. раздражи душевно болесно лице, и ово му услед тога неку штету на телу или имању нанесе, или неком детету да у руке ствар, које се лако поми или квари, или поцепа слабоумном лицу, да за њ неки посао изврши, па се отуда штета деси, онда је штета крив сам оштећени, и он тада не може ни од кога накнаду захтевати.[21] Ако би пак неко трећи душевно болесно лице раздражио, те ово коме штету учини, онда ће тај трећи за штету одговарати, јер он је крив, што се штета десила (в. Штубенраух II стр. 665).

[20] Овај § 807 гласи: „Ако човек, штету учиниоц, није при свести био, неће одговарати за штету. Но ако је сам себе налио у то стање постављо, одговараће, као да је и при свести био сам је учинио. Оними се уподобљавају лица доба до 7 година, луди, страшти, бесомучни. Но за ово никад одговарају она, којима се они поверени да их чувају.“

[21] Mahy тим ако се нешто, нехајући да је извесно лице душевно болесно, упусти и опим у послове или га раздражи, за отуда буде оштећен, онда му се само један део штете има накладити од лица, која су душа старати се о душевно болесним, ако у сабирању за учествују. Јер у овом случају има у нечијим причине и до оштећеног, што није вотрио, с њиме се у посло упустио, и с тога једног део штете има сам за своју крива § 805. грађ. зак. Исто тако је неокајано душевно болесне у моменту, кад је с оштећеним у посло ушао, такво било, да оштећеник и поред свије опасне није могао приметити, да има посла с абнормалним човеком, онда његова кривица нема, и лица која су дужна о душевно болесним старати се, обвезана су целу накнаду платити.

Изузимајући горе наложена случајеве, за штету, коју умне деца испод 7 година и душевно болесна лица, одговарају они, којима су ова лица, ради чувања поверена.[22] Јер се тада оштећење може њима у кривицу приписати. Занемаривањем своје дужности чувања тих лица настала је штета, и за то је слепим и у духу правичности, да они за ту штету накнаду дају. Али може наступити и овај случај: да су родитељи или друга лица, која о неурачунљивим лицима бригу воде, употребили прилком надзора сву своју пажњу, па је неурачунљиво лице ипак, и поред тога, некоме штету нанело. Хоће ли тада родитељи односно остали надзорници за штету одговарати, и ако ни се не може пребацити кривица (немарљиј у надзору ? Несумњиво је да тада постоји случајно оштећење (јер нема кривице на до кога, што се штета десила) за које, према тач. 1. § 808 грађ. зак., нико не би био дужан одговарати. Али § 807. грађ. зак. *специјално* је наређења за накнаду штете, причињене поступцима неурачунљивих лица. И поштo се у другом одељку овога законског прописа вели „но за оне (неурачунљиве) сналоа одговарају они, којима су они (неурачунљиви) поверени да их чувају,“ даље без обзира на њихову кривицу у погледу надзора, то онда мислим, да је овде *изузетак* од правила да за штету неко одговара само онда, ако му се оштећење може у кривицу уписати. Према овом законском пропису одговарају надзорници неурачунљивих лица (деце испод 7 година, душевно болесних) и за штету *без своје кривице* у погледу надзора *проузроковану*. Као што се из овога види, наш је законодавац одступио од аустријског, јер овај у горе споменутом § 1309 обвезује надзорнике неурачунљивих лица на накнаду само онда, ако су они своју надзорничку дужност занемарили, а ако им се то не може пребацити, онда се има поступити по § 1310 истог законика.

(наставиће се)

Д-р Драг. Аранђеловић.

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА
О УВРЕДИ ВЕЛИЧАНСТВА У НЕМАЧКОЈ

СА КРАТКИМ ОБЗИРОМ НА ТО ДЕЛО КОД НАС

(СВРШЕТАК)

Хајделбершки проф. права Dr. K. v. Lilienthal у овној свесци Часописа за крив. право од ове године учинио је неке приговоре овоме пројекту. Он вели, да је ова новина о претходном одобрењу министарства правде за предузимање кривистраге у основи само враћање на старом праву. Већина немачких партикуларних закона предвиђала је за кривично поступање претходно овлашћење највише власти за правосуђе. Али ни у једноме од ових закона није чињена разлика између јавно и не јавно учињених увреда, па ни онде где су оне прве условљале онтрињу казну.

Било би за препоруку и код овог новог закона да је следовао овом примеру, јер је јавност извршења дела један технички појам, чија се садржина никако не поклапа са оним, што јавну увреду величанства чини нарочито каквијном.

[22] У Немачкој су судови недавно имали да реше овакво спор. Учитељ је с ђацима основне школе направио излет у оближњу шуму. Ђак се успео на једну потуку и један изврши другог тако, да овај остало без једнога ока. На тужбу родитеља повређеног дечака судови су осудили учитеља на накнаду штете због пропуде с обзиром на то, што учитељ није овако законом прокламиран надзор над децом.

Овде је стало до тога, да је односна изјава збила дошла већој публици до ушију или очију, да се десила пред многим људима или у каквом листу приступачном публици. Код јавности како је замишља наука и право, стало је нам само до *могућности*, да догађај буде опажен од једног неодређеног броја лица, а не до тога, да не то у истини и дешало. Због тога је врло могућан случај „јавно“ учињене изјаве, код које је у стварн искључена она јавност у не техничком смислу. Случај са изјавама за сталним столом у кафанској соби, које су, изузев неке нарочите случајеве, несумњиво „јавне“ у техничком смислу и као су остале у ужем кругу). Тиме би се ка свакн начин мучно постигла она тежња изјављена у побудама, да се државни тужилац не обвезује на предузимање истраге, „ако је сазнање о увреди остало у ужем кругу“. Природно је да се може помислити, како би појам јавности требало ближе одредити казуистички при чему не би смели изостати ни угледни примери из странога права. Али је она помоћ мало примамљива, јер што год је непринципија казуистика у толико су многобројније контроверзе, које су са њом скопчане. Зато би било сасвим на свом месту, да се сазнање cognitio (претходно испитивање предмета), које је признато министарству правде у извесним случајевима, простре и на то, да ли околности, које чине односну изјаву јавном, налажу предузимање истраге или не.

Други пригонор тиче се појмова „напад“ (mit Vorbedacht) и „злонамерно“ (böswillig), употребљених у пројекту. У партикуларном законодавству напазно се понегде израз „напад“ као одређивања појма убиства за разлику од убиства у афекту. Сличном циљу као да се тежило и у овом пројекту, али то није ни у побудама јасно образложено. Изгледа као да се замишљају, да нису напади учињени они случајеви, у којима се неко пребацн у изразу не промишљајући о замашности свога поступка и употреби какве шаливе обрте у речима, чиме у ствари изазан извесно омаловажавање, али учинилац није озбиљно сместан те околности. Али у свима тим случајевима по правилу нема ни злонамерности. И онда, да се законодавцу не би приписала погрешка тавтологије, морају се ту убројати и такве изјаве, којима се циљало на истинску увреду, ако је учинилац учињено дело у страсном узбуђењу. Тиме би се дакле допустила извесна слобода грађе наравно само под нарочитим околностима и можда по правилу за усмене изјаве, јер се код писмених изјава с правом може очекивати и желети, да писац промисли о замашности својих речи. Али напади учињене изјаве морају бити и „злонамерно“ па да буду кажњиве. И ако је овај израз већ употребљен у неким параграфима нем. казн. закона, ипак највиши суд у Немачкој још се није позабавио објашњењем тога појма. По схватању, које литература усвоите заступа, злонамерно поступа онај, који не само пристаје на противправност, већ на њу и циља, радује се њеном опасном дејству, она га и подстакла на чињење. Даље, „злонамерно“ има отприлике исто значење као и „намерно“. С тиме се слажу и побуде, јер оне говоре о намери учињеној, која је управљена управ на уништење части увређене владалачке особе. Али и поред то сагласности која привидно влада о садржини појма „злонамерно“, опет у пракси руковање тим појмом никако није просто. Све је остављено индивидуалном схватању појединог судије, јер се све своди на оцену мотива, од којих зависи дело. Увек је судији тешко пресудити: шта је ко хтео и зашто је то хтео. У тој оцени мора играти велику улогу лична симпатија или антипатија, а ово је двоструко опасно онда, кад се делит по својој природи живо дотиче политичког или социјалног осећања судијиног, као што је без сумње увек случај код увреде величанства. „Тенденција“ појединих изјава увек ће се ценити по општим тенденцијама, које се претпостављају код учиниоца. Ова опасност увек је блиска код свију оних законских одредаба, чија неодређеност и растегљивост чине да се тешко распознају границе између субјективног мњења и судијске самовоље. Нема сумње да су једна таква опасна одредба и она обележја бића вриј. дела: „злонамерно и навлаш“. За то се и не зна, да ли ће она у истини битно ограничити допошење нових пресуда, како се то мисли у побудама.—

Са ових разлога и пом. научар препоручује, да би биће увреде величанства требало останити непромењено, дакле изостанити ово ближе опредељавање кривичног дела са субјективне стране, а уз то за подизање тужбе предвидети претходно одобрење за све случајеве увреде величанства без изузетка.

* * *

Што се тиче нашег казненог закона ми можемо са задовољством констатовати, да он давно има она преимућства, која Lilienthal препоручује за нови немачки предлог. У нашем казненом закону § 91 б. нису чињени утврђена обележја бића кривичног дела увреде величанства са субјективне стране, те се по томе судија има управљати само по општим начелима за сва кривична дела. Уз то по ставу 4. §-а 91 б. све увреде величанства *без обзира да ли су јавне или не* предузимају се у судско испеђење и суђење само по одобрењу или на заповест министра унутрашњих дела (сем увреда учињених на јавним зборовима. Како је наш казнени закон од 1860 год. израђен према пруском закону од 1851, дакле према једном партикуларном немачком закону, и он ипе је призор тврђена пом. научара, да је нови немачки предлог израђује у раније немачко партикуларно законодавство.

Међутим као што смо видели, на новим предлогом напак се није потпуно вратило на старе одредбе, те по томе наш казнени законик у погледу давања претходног одобрења за истраге давља он као савременији и слободоумнији од новог немачког предлога. Али с друге стране опет наш казнени законик има других грдних мана, које се морају поменути. Те су мане:

1. По казненом закону, а по последњим драконским изменама од 6. IX. 99 г. предвиђена је казна за увреду владаоца *од 3 до 10 година затвора*, с тим да се казна испод минимума не може спустити, а по чл. 23. зак. о штампи казна је за увреду као и клевету краља путем штампе *затвор од 3 месеца до 3 године*. Тако исто по чл. 21 зак. о јавним зборовима увреда Краља учињена на јавном збору казни се затвором од 2 месеца до 2. године. Како су законн о штампи и јавним зборовима доцнијег датума у нас се дошло до ове једноставне аномалије: да се просте и усмене увреде владаоца по казненом закону далеко строжије кажњавају од увреда учињених путем штампе или на јавном збору, дакле од увреда које по својим објективним обележјима представљају много теже деликте. Изгледа невероватно, да је најнижа граница казне за увреду величанства путем штампе равна минимуму казне обичне усмене увреде, где је можда била искључена свака јавност.

2. По чл. 56 закона о штампи све кривице на и увреде величанства застаревају за 6 месеца. По чл. 29 зак. о јавним зборовима све кривице учињене протнву тога закона на и увреде величанства застаревају за три месеца. За остале мањега значаја увреде величанства, које су кажњиве по пом. § 91 б. казненог закона, застарелост се рачуна по општој одредби из казненог закона (§ 74), дакле те увреде застаревају тек после 5 година! Аномалија ове одредбе је очигледна.

Сва незгода од дужине овога рока застарелости најчешће се осетила у нас после већнала пок. Краља Александра. У времену његове вериђбе широм Србије у истини се говорило и причало што се хтело. Тек после већнала на неколико месеца на и после годину дана јавно се толико број денунцијација, да је министарство унутр. дела било приморано актима поћења истрага због увреде краља и краљице. Број таквих предмета био је тако многобројан, да је у интересу баш владалачких особа по њихина тих предмета био обустављен сваки даљи рад. Да је рок застарелости за ове кривице био целисходно нормиран, биле би и истражне власти поштеђене од дангубна после назначног прљавин денунцијација, а и углед увређених особа био би више поштеђен.

3. Установа претходног одобрења за преданање ових дела даљем судском извиђају правда се као интересом приватних лица и државним, тако и интересом самих владалачких особа. Неразумљиво је зашто није предвиђен услов овог претходног одобрења и за увреде величанства по закону о јавним зборовима, кад је тај услов иначе признат по казненом закону и закону о штампи. Изгледа да је ово проста омашка, коју би требало исправити.

4. И код нас би требало право давања овог претходног одобрења пренети на Министарство правде, као што је то и у Не-

мачкој. Претпостанка је, да би то министарство имало више времена да ове ствари детаљно испитује, него ли министарство унутрашњих дела, које је пренатрпано пословима.

Милоје Ј. Петровић.

ШПАНСКЕ ВАРАЛИЦЕ

ПОМОЋУ СОКОВИШТА

од R. A. Reiss-a,

професора полиције на универзитету у Лозани.

(наставак)

За ово време ни се можете пратити са господином Лауром у Швајцарску. Ви имате, дакле, да дођете у Марсељ и да их тамо очекујете. Да ли се лакше наћи одседните у „Hôtel de la Poste". Одмах по пријему вашег одговора ја ћу их послати на пут. Потребно је да се пожуримо, и да што пре спршимо започети посао у корист нашег драгог сирочета.

Пишите ми одмах, да бих даље могао посвршавати потребне формалности. Шаљем вам такође писмо господине Лауре, на кога ћете видети ову велику жељу да се што пре ваше поред вас.

Очекујући ваш одговор, драги господине и пријатељу, остајем ваш вечити и најискренији пријатељ.

Жуан Ривера. Пресбитеро.

Пишите ми и даље преко моје синовице.*)

Ово дугачко писмо право је ремек-дело. Његов писац по народности је Француз, који врло добро зна свој језик, на ньак се у писму налазе речи и реченице шпањолске. Разуме се, да су и једне и друге намерно употребљене. Објашњење Ривернно зашто не може да се снабде са 12.000 динара, који му недостају за исплату наследне такце, једнствено је и доказује неоспорно, да варалице не предузимају своје послове на памет, већ да још у почетку рада састављају детаљан план, који их чува од сваког изненађења.

Најзад је, ево, дошао и одсудни удараи, и питаље о новцу поврнуте је! Како ће лозански кореспондент ово схватити? До сада је само било питање о старалачтву Лауриком. Да ли швајцарски родак неће постати неповерљив услед тражења једне овако велике суме? Треба дакле употребити све да би се могуће неповерење у напред спречило, а ово ће се најбоље постићи шиљањем званичних докумената. Ради овога у писму Ривернном налазе се: а) умрлица Карлосва: б) његов тестамент на шпанском језику: в) француски превод овог тестамента: г) телеграм Унион Банке, и д) писмо Лаурино ове садржине:

„Мој драги ујаче,

Позната нам је ужасна истина! Мој отац, мој обожавана отац није више међу живима. Зашто Господ није позвао мене место њега? Будите потпуно уверени, да ћу ја свргнувољно слушати његове последње савете, и да ћу се свим снама трудити да омилим вама и вашој фамилији. Једва чекам да отпутујем одавде и да се нађем близко од свију сродника по матери, јер то су они који су узрок свим мога непрежаљеног оца. Поштовани отац Ривера, који је тако добар према мени, уверава ме да ћу ускоро бити поред вас, и да ћете ме ви признити као вашу кћер. Хвала вам од свег срца. Ће заборавите у вашим молитвама мога оца; он то заслужује, јер је био и сувише добар.

У жељном очекивању да вам што пре посведочим моје признање остајем целог живота

Ваша искрена и захвална синовица Лаура.*

У послатој крштеници тврди се, да је Карлос J.... умро 10. априла у затвору мелилском од болести срца, да се пред смрт причестио и да је направио тестамент. На хартији је утиснута и потребна марка.

Ми не знамо позитивно да ли је хартија овог документа монополисани државни бланкет, али цео документат изгледа по свему аутентичан. Ово исто треба и за тестамент на шпанском језику, који је снабдевен и потребним маркама и званичним печатима, и чији превод гласи:

„У Мелили, 1. марта 1905.

Ја потписати нотар отпшао сам у болницу тврђаве овог места, где сам нашао у постељи дон Карлоса J.... бившег интенданта, рођеног у Сант-Јагу на Куби, старог 42 година, удовца и приторженика ове тврђаве, који ми је изјавио да жели да констатује своју последњу вољу у погледу распореда имавине, па пошто смо и ја и сведоци нашли, да је болесник душевно потпуно здрав, он је потпуно вољно и слободно изјавио:

У име Свемогућег Бога — Творца:

1. Препоручујем моју душу Богу, и надам се да ће јој његово бесконачно милосрђе дати вечни покој.

2. За извршиоце мога тестамента одређујем Дона Жуана Ривера, свештеника и његову синовицу Дону Херминy Сала Ривера, али ону последњу само у случају смрти првога.

3. Моје тело биће погребено у свињачкој гробљу и на месту, које ће моји наследници сами они, који буду хтели да се моде на мом гробу.

4. Изјављујем, да имам само једну једину кћерку, која је рођена из мог једином брака са мојом покојном супругом Доном Мерседес де Аквизар Грација.

5. Изјављујем, да притежавам имавину од 1,400.000 франака која је депонована у једној од највећих европских банака. Признаница од депонованог новца налази се у рукама М. Х. (сродник из Лозане), који ужива моје пуно поверење.

6. За универзалну наследницу све моје имавине одређујем моју кћер Лауру J.... де Аквизар, и хоћу да је она ужива без икаквих ограничења, изузев оних која јој закон налаже.

7. За старатеља моје кћери одређујем М. Х., који ће управљати њеном имавином до њеног пунолетства.

8. Завештавам старатељу моје кћери суму од 300.000 динара, као награду за услуге које ће учинити мојој кћери управљајући њеном имавином.

9. Завештавам, такође, суму од 50.000 динара Дони Хермини Сала, за услуге које ми је учинила и за сећање на мене.

10. Ако страдаци постане неспособан да отправља своју дужност, било због болести или због ма ког другог разлога, хоћу да извршилац мога тестамента, у споразуму с њим, одреди помоћника из фамилије старачеве. Овако се има поступити и на случај смрти старатеља.

11. Оваквљујем извршиоца мога тестамента, да поступа према резервисаним инструкцијама које сам му дао у овим случајевима; ако се наименовани страдаци не прими дужности; ако би се са мојом кћерком рђаво поступало, и најзад ако страдаци не би часно испуњавао своју дужност. У свима овим случајевима, извршилац мога тестамента, пошто се претходно консултира са правницима, одредиће другог старатеља са законским условима.

12. На случај да моја кћи умре без директних наследника, моја је жеља да половина њене имавине пређе у својину њеног старатеља, а друга половина да се преда држави као fidei comis грађанске болнице у Барселони.

Изјављујем најзад, да ову моју родбину по матери дишемо сваког права да протестујуе против моје последње воље, као и права наслеђа и администрација имавине моје кћери, пошто су, изјављујем на часну реч, били незахвални и рђаво према мени и мојој покојној супрузи.

Ово је моj последњи тестамент, и ниме ништим сва раније нарђена у погледу распореда моје имавине.*

Изложени текст тестамента несумњиво доказује, да његови творци — варалице — располажу потребним правним знањем за ове ствари.

Најзад је и послати телеграм написан на значичном бланкету, а његова садржина гласи:

„Ернесту Лопецу, нотару, Мелила.

Исплатићемо депозит Карлоса J.... милион и четири стотине хиљада динара, законитим наследницима по увиђају документата, оверених грађанским и конзуларним властима.

Унион Банка*.

На телеграфском бланкету налази се потпис чиновника и марка, али је једно и друго по све нечитко и неразумљиво.

Имајући за задатак да варалице домами у Швајцарску, наш лозањанин морао је врло нешто маневрисати. У овом циљу, а да не би побудио никакву сумњу, одговорио је Ривери, да није толико богат да би могао послати тражену суму, али да се нада да ће је за кратко време моћи наћи. Најзад је предложио, да се Лаура доведе у Барселону.

(свршиће се)

Archives d'Anthropologie criminelle,
№ 104—104, 1907. год.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине нисвињске, актом својим од 25. јула ове год. Бр. 701, пита:

„Једно лице има плаћати другоме на име дуга по поравњању извршеном код првостепеног суда 200 динара.

Пошто је рок плаћању протекао, поверилац за обезбеђу овога примаља, стави јужњику забрану на покретност а интабулацију не испокретно имање код овог истог првостепеног суда, који је поравњање и извршио.

Првостепени суд одобри интабулацију, а од забране одбије повериоца, јер се, вели, поверилац обратио ненадлежном суду.

Моли се уредништво за обавештење: који је суд надлежан за одобравање забране за суму од 200 динара, по поравњању учињеном пред првост. судом, кад овај вели да није надлежан, а ово је надлежан за суђење?"

— На ово питање одговарамо:

По § 6. и 9. грађ. суд. поступка, општински судови надлежни су у опште за суђење на и стављање забране, кад год вредност спора не прелази 200 динара.

Како и у овом случају досуда до поравњању није већа од 200 динара, то је за забрану надлежан општински суд, без обзира на то, што је поравњање извршено пред првостепеним судом.

Зашто је равнање извршено пред првостепеним судом, кад је вредност спора 200 динара, и да ли је такав поступак правилан, уредништво не може да каже доле не би имало пред собом акт спора.

II.

Суд општине брадарачке, актом својим од 26. јула ове год., пита:

1. Кад више њих буде плаћено једном пресудом за исто нетурно дело, да ли ће они платити једну таксу по т. 87. а зак. о таксама у 2 дин. или ће свако од њих платити по 2 динара;

2. У закону о шумама предвиђене су казне и извађање приноша за дрвеће у шумама: државним, општинским, манастирским и приватним.

Да ли се по томе истом закону извађају и суде и оне кривице, које нису учињене на шумским местима, него другим, као што су: дрвећа на синору, дрвећа на огради (засађен багрем) даље, дрвећа по њивама, ливадама, аљинама и у опште изван шума и забрана, или се такве кривице казне по коме другом закону.

До сада се у оваквим случајима различито поступало.

Можда је о овоме већ дато објашњење, или суд нема раније комплете „Полицијског Гласника", па му је то непознато".

— На ово питање одговарамо:

1. Кад год је једно дело, онда се једна такса наплаћује, без обзира на то, што је више кривица (види напомену 2. код т. 227. зак. о таксама).

Према томе, ако су осуђени, о којима је реч, заједнички учинили једно дело и осуђени једном пресудом, онда ће они солидарно платити таксу од 2 динара.

Ако су они, међутим, сваки одвојено учинили кривицу, на случајно и посредно једном пресудом осуђени, онда сваки од њих мора да плати по 2 дин. таксе;

По закону о шумама извињају се и суде само оне кривице, које се учине на чисто шумском земљишту (види чл. 1. зак. о шумама), а не и на осталим местима.

2. Према томе, за крађе, које се учине поредом или сечом дрвећа по синорима, оградама, њивама, ливадама, аљинама, путевима, обалама и т. сл. не важи закон о шумама, него се те кривице извињају и казне по чл. 8. закона о унапређењу воћарства, ако не прелазе у случајеве § 291. или 220. крив. закона.

III.

Суд општине уровачке, актом својим од 13. јула ове год. Бр. 891. пита:

„По чл. 30. закона о општинама, задругари, који су навршили 21 годину, имају право бирања на општ. збору, без обзира на то, колико плаћају непосредног пореза, само кад старешина задруге плаћа 15 дин. годишње, рачунећи ту и државни прирез 75%.

По чл. 71. истог закона, за одборника може бити изабран сваки онај грађанин, који плаћа 15 динара непосредног пореза (сем Београда и округ. варошки) рачунећи ту и државни прирез.

По члану, пак, 105. истог закона, за председника истога суда може бити изабран онај, који може бити одборник, ако поред тога у сеоским општинама плаћа још и 25 дин. непосредног пореза.

Сад настаје питање: кад у једној задруги постоје њих више, и плаћају сви 25 дин. непосредног пореза и то са државним прирезом, да ли старешина задруге може бити изабран за председника, или ту треба да плаћа цела задруга сваког непосредног пореза 25 динара, сем државног приреза.

Јер, кад се каже у чл. 71. ном зак. да сваки грађанин, који плаћа 15 дин. непосредног пореза са државним прирезом може бити одборник, а у чл. 105. међутим каже се, да председник може бити онај, који може бити одборник, онда каква се разлика има чинити при пређењу избора између чл. 30, 71. и 105. закона о општинама?

Моли се уредништво за што опширније објашњење, него што је прописано поменутим члановима."

— На ово питање одговарамо:

По чл. 105. закона о општинама, за председника може бити изабран онај који може бити одборник, уз тај још услов, да плаћа на име непосредног пореза најмање 30 динара годишње, а одборник као по чл. 71. ном. закона може бити сваки онај, који има право гласа на збору.

Према томе било старешина задруге, било чланова ове, могу бити изабрати за председника, кад год цела задруга плаћа преко 30 динара непосредног пореза.

У непосредни порез улази и државни прирез од 75%, и ако се то у чл. 105. не помиње изречно, као што се чини у чл. 30. и 71., јер услов о прирезу, постављен у чл. 463. Устава и проведен кроз чл. 30. и 71., мора да важи и за чл. 105. закона о општинама.

IV.

Суд општине осаничке, актом својим од 2. јула ове год. Бр. 660, пита:

„Река осаничка, има два крака. Један извире на планине „тупанска фит" а један из „Врања" и после се сливају уједно, одавде теку под именом осаничка река, па, протичући кроз село Осаницу и цео атар овога, улива се у Млаву.

Овом се реком служи цело село Осаница, како за пиће и појење стоке, тако и за све остале потребе, на чак на исто] постоји и једна воденица.

Ова река и иначе није велика, а кад настану летње пеуђине, она приличио осиђи, те се једва подмирује потреба села.

И баш тада, кад је вода најпотребнија сељ. њих четворо-петоро, поред чијег имања ова река протиче, заграде — зајасе ову воду и одврћу у своја имања те наполњавају своје њиве и ливаде.

Ово траје по читав месец дана, а за то време осталим овога села пате голему муку и невољу без воде, како за пиће људи тако и стоке.

Моли се уредништво за извешће: да ли сви људи имају права да се овако користе водом, а цео свет да скапава од жеђи, кад је ова вода сначина а не њихова, јер је текућа а не бунарска.

— На ово питање одговарамо:

И по чл. 4. и 9. закона о водама, и по § 234. 248. грађ. закона, реке и речице су јавна добра, и ио томе не могу се тако употребити од појединих сопственика имања, поред којих протичу, да то буде на штету било других појединаца, било општу.

Према томе, кад год они четворица-петорица одвоју воду за наводњавање, и тако или сасвим или донекле лише сељане воде за пиће, појење стоке и остале потребе, њих треба казнети по § 395. тач. 13. крив. закона.

Извађај но овоме чини и казну прича општински суд или по званичној дужности, или кад год се појединци са тужбом обрате.

V.

Суду општине зминачке, на акт од 15. јула одговара се, да је питање, које је он истакао, расправљено у бр. 41. „Полицијског Гласника" од ове године, поводом захтева општине прњаворске, под II.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Код начелника среза алексиначког пазари се у притвору једно лице, које се издаје за

му је име **Риста Мостић**, да је родом из Призренска у Турској, и да је по занимању месар и пекар. То је човек 54 године стар, приземљаст, пуо ед. има ретку браду, у оделу је грађанском, говори јужним наречјем и по свему изгледа сумњив. Скреће се пажња полицијским и општинским властима, ако би знале што ближе о овоме лицу, да известе начелника ср. алексиначког, поизвађен се за депешу Бр. 14877.

У прошлим ноћима непознати ухватила је пре поноћи дама једна мангуп кобила, матора 6 година, длаке зелене, средње величине, са жигом положеним T_{59}, и са болешама од жмоља. Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима да потраже сопствену ову мангуп кобилу и провађеног умуте начелнику ср. моравичког.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Београд има за много напредније праће да захвати маси проблематичних личности, које се под видом каквог војног бегунца и т. сл. шуњају по Београду по неколико дана, на их тек пеставе, без трага и гласа. Радује се, да је онда полицијским властима тешко да хватају напредније опасних праћа.

Међу такве личности спада бегунац и **Стеван Ковачевић**, бив. ралезник, који је пре шест година прешао на Аустро-Угарске у Србију као војни бегунац. Закључивши се за то „занимање" војни бегунци, он је за оних шест година прошпартао целу Србију, Босну се најпише у Јагодини, Ћуприји, Крагујевцу и окр. ужичком. Проклисао је за цело време у Босну и за тим у Бугарску и Румунију, и свуда се, нели, занимао пазличним.

Што је најгласније, нити има пасоша или на каква исправа, нити зна тачно да одакле личности код којих је за толико време служио. У Београд је дошао 3. т. м-па, путем дуж је са робије као слободњак од градске команде. Ђорђе је стар 40 година, средњег раста, очиц жуто зелених, косе и браде смеђо-преседе; од особених знакова има: а) белегу од посекотине, у облику праве линије, праћа посог, величине 2·5 см., на предњој левог ручја, страни задњој; б) белегу од посекотине, у облику праве линије, праћа вертикалног, у величини 2·5 см., на III зглавци десног домњког прста, страни задњој; и в) више слепоочних коститу белиз је. На оцуди је био због убиства, а осуђен је пресудом апелационог суд од 11. марша 1905. год. Бр. 1789 на 6 година и 7 месеца робије. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже и провађеног страћарно спроведу Управи београдског нашег завода с позивом на акт Бр. 5555.

Андра Петровић, ковачки радник, који одговара за преварну код начелника среза пожаревачког, налази се у бегству. Андра је стар 24 године, жутих брчина, избријане браде; од одела има на себи: зимски капут тамне боје, кратак сако, прегу мајицу, а на глави носи црни шешир или радничку шајкету. Поизвађу се све полицијске и општинске власти да Андру пој-

ПОТЕРЕ

Ђорђе Ж. Михајловић, осуђеник београдског казненог завода, родом из Драгошца, среза пожаревачког, 18. овог месеца побегао

ТРАЖЕ СЕ

Манојла С. Михајловића, бив. полицијског контролора, који има да одговара за утају код поменуте управе, тражи Управа града Београда актом Бр. 42367. Проналеног треба спровести Управи града Београда.

Александра Будишина, обућу, родом из Петровчића у Аустро-Угарској, који је још 15. пр. м-па побегао из Крушевца, тражи начелство округа крушевачког актом Бр. 9596. Александар је стар 40 година, оњаљен, у лицу плав, косе проседе; од одела има: је на себи капут и старе пантаљоне, на којима опанке, а на глави шајкачу. Проналеног треба спровести поменутом начелству.

Дрвне и Сасе, а већ ноћу између 4. и 5. тек. м-па напрнуо је опљачкаш праћу мушанџе Бурри Богдановићу, барушају, из Новога Гробља.

Већ по томе, што је одмах загазио у праћу, тек дошао у Београд који сада тако добро зна

КРАЂА СТОКЕ

Ноћу између 12. и 13. ов. м-па непознати крадљивац украо је једног коња Стаији Ј. Нешићу, занчару из Неготина. Коњ је матор 5 година, длаке зелене, у обе предње ноге пуштат, апсет, рошавац у десно уво, са жигом „О". Дежурна начелства округа крајинског Бр. 9677.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ову крађу.

БРОЈ 44. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 28. ОКТОБРА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а кроз потребе и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године, од стране полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у износу 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника прве класе среза добричког Драгољуба Марковића, члана друге класе управе вароши Београда, — по потреби службе;

за начелника прве класе среза посавског, округа ваљевског, Станоја Бељића, члана друге класе управе вароши Београда, — по потреби службе;

за начелника друге класе среза крајинског Драгомира М. Николића, начелника друге класе среза подгорског, — по потреби службе;

за начелника друге класе среза орашког Милутина Пећанина, начелника исте класе среза добричког, — по молби;

за начелника друге класе среза жичког Божидара Вујића, пореског друге класе пореског одељења среза жупског;

за начелника треће класе среза азбуковачког Димитрија Петровића, начелника исте класе среза мачванског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза мачванског Милована Максимовића, секретара исте класе начелства округа смедеревског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза звишког Косту Стојановића, начелника исте класе среза студеничког, — по молби;

за начелника треће класе среза подгорског Ђорђа Матејића, полицијског писара прве класе среза грузанског;

за начелника треће класе среза моравичког Сретена Недића, полицијског писара прве класе среза жичког.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. октобра 1907. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секретара прве класе начелства округа моравског Севера Милутиновића, начелника исте класе среза азбуковачког, — по молби;

за секретара треће класе начелства округа смедеревског Богољуба Вучићевића, комесара железничке полиције у Ниши, у рангу начелника среског исте класе, — по молби;

за секретара треће класе начелства округа топличког Милана Пантелића, начелника исте класе среза орашког, — по потреби службе, но без права на накнаду путних и селидбених трошкова;

за комесара железничке полиције у Ниши, у рангу начелника среског треће класе, Јована Сјеничког, полицијског писара прве класе Управе вароши Београда.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. октобра 1907. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

у Управи вароши Београда:

за вршиоца дужности члана, у рангу начелника среског треће класе, Милорада Наумовића, начелника исте класе среза пољаничког, — по потреби службе, и

за вршиоца дужности члана, у рангу начелника среског треће класе, Андрију Н. Динића, начелника исте класе среза посавског, округа ваљевског, — по молби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. октобра 1907. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника треће класе среза пољанички Ђорђа Илића, начелника исте класе среза моравичког, — по молби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. октобра 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Марко Ђурашковић, начелник друге класе среза жичког, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја с пенсијом која му припада по годинама службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15. септембра 1907. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

у Управи града Београда:

за полицијског писара друге класе Михаила Антонијевића, полицијског писара исте класе среза лужничког, — по молби;

за полицијског писара друге класе Животу Николића, пређашњег писара Министарства унутрашњих дела;

за полицијског писара треће класе Јосифа Стојановића, полицијског писара исте класе среза лесковачког, — по молби;

за полицијског писара треће класе Живка Стојковића, полицијског писара исте класе начелства округа београдског, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе Витомира Крстића, полицијског писара исте класе среза космајског, — по молби;

за полицијског писара друге класе Добривоја Костића, полицијског писара исте класе среза ваљевског, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 21. октобра 1907. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара прве класе среза лужничког Живојина Лазића, полицијског писара исте класе управе града Београда — по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза пољаничког Милана Прауловића, поли-

ческог писара исте класе управе града Београда, — по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза београдског Витомира Јовановића, полицијског писара исте класе среза левачког — по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза љубићког Мијаила Илића, полицијског писара исте класе среза пожешког, са платом коју је и до сада имао, — по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза рамског Станимира Димитријевића, полицијског писара исте класе среза добричког — по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза параћинског Милана Мишића, полицијског писара исте класе среза орашког — по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза орашког Гаврила Адамовића, учитеља школе краљевске;

за полицијског писара друге класе среза жичког Стевана Пантића, полицијског писара исте класе управе града Београда — по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза пожешког Аксентија Ристића, полицијског писара исте класе среза београдског, — по молби;

за полицијског писара друге класе среза пожаревачког Светислава Матића, полицијског писара исте класе начелства округа пожаревачког — по потреби службе;

за полицијског писара друге класе начелства округа пожаревачког Богољуба Марковића, полицијског писара исте класе среза пожаревачког — по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза параћинског Јована Јовковића, полицијског писара исте класе начелства округа смедеревског, по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза гружанског Чеду Тодоровића, полицијског писара исте класе среза рамског по потреби службе;

за полицијског писара треће класе начелства округа београдског Светозара М. Клеж евића, полицијског писара исте класе управе града Београда, по потреби службе.

за полицијског писара треће класе среза расинског Мијаила Павловића, полицијског писара исте класе начелства округа врањског, — по молби;

за полицијског писара треће класе начелства округа врањског Петра М. Јовановића, полицијског писара исте класе среза параћинског, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза левачког Милутина Томића, полицијског писара исте класе начелства округа топличког, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза рамског Животу Р. Спасојевића, пређашњег полицијског писара.

за полицијског писара треће класе среза добричког Андрију Весовића, полицијског писара исте класе, начелства округа моравског, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза тршавског Драгомира Нешковића, полицијског писара исте класе среза љубићког, — по потреби службе.

за полицијског писара треће класе среза црногорског Милана Величковића, полицијског писара исте класе среза параћинског, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза посавског, округа каљевског, Владимира Обреновића, полицијског писара исте класе среза црногорског, — по молби;

за полицијског писара треће класе среза звишког Милорада Кравчевића, пређашњег полицијског писара;

за полицијског писара треће класе среза косјерског Милана Ж. Цветковића, правника — практиканта полицијског;

за полицијског писара треће класе среза лесковачког Мијаила Јанаћковића, практиканта полицијског;

за полицијског писара друге класе среза ваљевског Драгомира Савића, полицијског писара исте класе Управе града Београда, по потреби службе;

за писара четврте класе Министарства унутрашњих дела Живка Милојевића, пређашњег полицијског практиканта.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 21. октобра 1907. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за лекара среза левачког Д-р Светислава А. Шохајевића, доктора целокупног лекарства;

за лекара среза качеревог Д-р Милана Зашковића, дипломисаног лекара Бечког Универзитета и бившег државног нитомца; и

за лекара среза драгачевског Д-р Драгутина Владисављевића, дипломисаног лекара Женевског Универзитета и бив. државног питомца.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 20. октобра 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Д-р Владимеру П. Поповићу, лекару среза левачког, уважи оставка, коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 20. октобра 1907. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета поставити:

за начелника друге класе округа топличког Владимира Д. Илића, председника прекупачког првостепеног суда, — по пристанку.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 22. октобра 1907. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета поставити:

за начелника друге класе округа рудничког Уроша Ломоњића, јавног правозаступника.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 21. октобра 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Бошидар Ж. Јовановић, начелник треће класе округа топличког, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја с пенсијом, која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 22. октобра 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Драгутин М. Симић, начелник четврте класе округа рудничког, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја с пенсијом која му припада по годинама службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 21. октобра 1907. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О КРИВИЧНОЈ ОДГОВОРНОСТИ

са теоријског гледишта.

од

Д-ра Бранислава Петровићевића

Наше свесно ја на име, оно ја које свако у својој свести као себе налази, има два својим различна значења, оно садржи у себи две битно различне стране, од којих свака за себе може да се схвати као цео субјект, с којом се цео субјект може да идентификира.

Наше ја на име с једне стране представља чисто формално јединство свих својих садржаја, то је оно непроменљиво недељиво нешто, што се осећа цело и недељиво у свима многоструким својим садржајима, који су му у садашности дати, и у свима многобројним својим садржајима, који су у прошлости у свести били дати а на које се у садашности само сећа. То чисто формално ја, које нема никакве садржине у себи, које се само не може престанити нешто оно само све остало престаје, то чисто ја чини последњи живи

центар свако свести, пошто се без њега свест не може замислити [свесни садржаји не би били садржаји свести кад не би били садржаји свести *једнога* субјекта, јединство чистог ја први је дакле услов могућности свести]. Али осим овог чисто формалног ја, чију егзистенцију нико не може ставити у питање (може се само питати, да ли је то ја и по себи без садржине, као што нам се оно у непосредном искуству представља да је, и од решења тога питања зависи, да ли ће се претпостављати да постоји *реална* супстанција душе или не), постоји у свесном субјекту још једна страна његовог ја, којом се он разликује од других свесних субјеката. Јер пошто је чисто ја без садржине, то ја мора бити по квалитету своме у свима свесним субјектима идентично (и то не само идентично у свима људским него и у свима животињским свесним субјектима), т. ј. чисти субјекти као такви разликују се један од другог само *нумерички* (т. ј. један субјект није по броју други субјект, сваки је субјект засебан егземплар једног истог општег субјекта), тако да, ако се свесни субјекти разликују по квалитету један од другог, то разликовање мора лежати у нечему другом а не у њиховом чистом ја.

И донекле сваки од свесних субјеката има у себи нешто чиме се *квалитативно* разликује од свих других субјеката, има у себи нешто чиме постаје *индивидуално*, јединствено ја. То нешто може очевидно лежати само у самим садржајима свести, па како се сваки субјект осећа исти за све време свога живота, то из тога излази, да у њему има извесних свесних садржаја, који се одликују од других свесних садржаја својим сталношћу и који чине садржајно језгро његове свести. То садржајно језгро сваке појединачне свести, ето то је оно што чини садржајну субјективну страну сваког свесног субјекта, то је оно чиме се сваки свесни субјект осећа као засебан од осталих свесних субјеката различан индивидуум. То садржајно језгро свести чини некуствену страну свесног субјекта, његово емпирично ја, док би се оно прво ја могло назвати трансцендентвним (Кант овако назива ове две стране свесног субјекта).

Емпирично ја састоји се у првом реду у извесним сталним сликама сећања, које су тако реће увек присутне нашој свести и на основу којих ми утврђујемо своју идентичност у току целога живота; даље се емпирично ја састоји у извесним сталним емоционалним и интелектуалним диспозицијама т. ј. у извесним сталним правцима којима се креће сва наша актуелна осећања, наше актуелне мисли, па често и наше актуелне радње, и то је оно што чини карактер једне личности у психолошком смислу израза карактер. Међутим од ове две половине емпиричног ја, слика сећања и карактерних диспозиција, она прва важније је у актуелном ова друга у потенцијалном смислу, она прва једино и сачињава наше емпирно ја у актуелном смислу, ова друга пак утиче, тиме што представља несвесне диспозиције у централном нервном систему и нервном систему уопште, за које је наш свесни дух непосредно привезан, у сваком моменту на наш свесни живот, она нашу свест снабдева са актуелним представама, на њој се оснива унутрашњи психички живот наш, из којег проистичу све наше активне реакције на спољни свет, и с тога она и сачињава нашу личност, кад се она у виду активитост све последње. Јер слике сећања служе само зато да се може одржати један, констатовати актуелно јединство садржајног ја у времену, само то садржајно ја нам састоји се само у сталним емоционалним и интелектуалним диспозицијама, које сачињавају карактер личности, садржајно ја као такво идентично је дакле са карактером личности.

Ако се сада запитамо, у чему лежи примарна природа свесног ја, да ли у његовој формалној или у садржајној страни, неће нам бити тешко одговорити на ово питање. Јер ако се садржајно ја састоји на крај крајева само у сталним емоционалним и интелектуалним диспозицијама, које одређују актуелни свести, онда је јасно увидети да, пошто те сталне диспозиције као такове не могу лежати у самој свести већ једино у физиолошком супстратуму њеном, у мозгу, примарна природа свесног ја лежи и може једино лежати у њиме. Само кад би се претпоставило, да сталне емоционалне и интелектуалне диспозиције садржајног ја леже у самоме свесном субјекту као таковом, могла би се примарна природа овог последњег ставити у то садржајно ја. Како би то пак могло бити само кад би се допустила могућност несвесних психичких садржаја и то несвесних психичких садржаја у апсолутном смислу (онако као што то претпостављају Лајбниц и Херварт), а овака се претпоставка не може никако допустити, то је немогуће садржајно ја сматрати за примарну природу свесног ја, већ је једино могуће формално ја сматрати за такво. Јер ако се хоће строго да одвоји свесно од несвесног, материја од духа, онда је немогуће ово што непосредно лежи у самој материји као таквој, што лежи у несвесном материјалном физиолошком супстратуму, сматрати за примарну природу самог свесног духа, и ако овај последњи може као актуелан субјект да егзистира само у вези са тим несвесним физиолошким супстратумом, који га снабдева не само са моментано датим свесним садржајем (мозак је непосредни физиолошки супстратум свести, његови процеси су последњи материјални процеси који завршују један читав низ физиолошко-физичких процеса, преко којих свесни субјект стоји у вези са спољним светом у ужем смислу и прима утиске из њега) него одређује и што доба и извесне сталне правце у којима се креће живот свести у читавом низу таких садашњих момената. Из онога излази да је садржајно ја једна од битних страна свесног ја [јер свесно ја без те стране не би егзистирало] али да се *примарна* природа тога ја налази у чисто формалноме ја, пошто је ово последње ја идентично са самим свесним субјектом као таковим.

(наставиће се)

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(наставак)

Позивање на § 25 у §-у 208 има сасвим друго значење од онога, које му је до сад придавано. То се значење може бави, кад се загледа у § 242 аустријског крив. пост. од 1853, но може је израђен § 208 нашег крив. пост. Тамо се вели: „.... он [председник] може са судом предузети увиђај, или може за то одредити једног судију, који ће имати о томе да поднесе извештај“..... Овај навод онога параграфа, дакле, предвиђа две ствари: 1) да цео суд може предузети увиђај; и 2) да у ине суда може то учинити и један судија. Исто то предвиђа и други одељак § 208 нашег крив. пост., који гласи: „суд може..... и сам собом судски увиђај предузети (§ 25), и за ту цељ може и протрсе прекинути и за други дан одложити“, само не онако јасно као § 242 аустријског законника. И § 208 нашег крив. пост. садржи две ствари: 1) да цео суд може извршити увиђај, јер се вели и суд „сам собом“, и 2) да суд тако исто то може учинити и преко једног судије са писаром, и, место да је законодавац то изречно предвидео, он се само позвао на § 25 који то допушта.

Пракса је наша, дакле, сасвим правилно решила ово питање, те је, према томе, поменути распис и неосснован и незаконит. Истина је, међутим, и то, да ово право судови не смеју никако да злоупотребе, већ да од њега треба да чине употребу само у крајње потребним случајевима.

На овај начин је расправљено и питање: да ли суд може предузети увиђај преко једног судије и писара? Да то може бити, види се из §§ 208 и 25 о којима је сад било речи.

Мало тешкоће може да зада другo питање: да ли може суд да изврши увиђај преко иследника, који је водио генералну истрагу?

Кад је кривична ствар пред судом, на главном претресу, може се десити двоје: или да суд нађе да је иследник пропустио да учини увиђај, који је требао да учини, или да је иследник учинио увиђај, али да је тај увиђај непотпун или неправилан. У оба ова случаја, по нашој утврђеној судској пракси, судови могу наредити полицијској власти, као иследној власти, да изврши увиђај или да га, по примедбама суда, допуни. Пракса је ова, међутим, сасвим погрешна. Суд не може вршити увиђај преко иследне власти из два разлога: прво, што таква одлука суда не може да нађе основица у закону; шта више, § 25 крив. пост. изречно наређује, да ће суд, кад му увиђај устреба, исти извршити преко иследујућег судије. И друго зато, што је иследник, отварањем специјалне истраге и одређивањем претреса, завршио своју улогу и потпуно разрешен иследничке дужности по тој кривичној ствари тако, да он не може више функционисати као иследник. Кривична је ствар предата суду и он сам има да се стара за свако доследење. Ако суду, према томе, треба да допуни какав увиђај, то он једино може учинити преко једног судије, као члана колегије, која је извиђала ствар на претресу. Ово је сасвим и основано, јер чим је суд нашао, да је увиђај, који је иследник извршио, непотпун, онда је најлогичније да суд сам верификује рад иследников или да га допуни. — Са истог разлога не може суд на претресу одлучити, да се увиђај изврши преко иследног судије. Ово не може да буде још и стога, што тада иследног судије у опште и нема, јер се он претворио у државног тужиоца, који не може више попова на себе узимати улогу иследника. У специјалној истрази, дакле, увиђај може извршити или цео суд или један судија тога суда са писаром.

Наш законик ништа не говори о начину, на који се има извршити судски увиђај, ма да у § 223 вели, да се има учинити „по начину, који је законом прописан". Стога за увиђај, који предузима један судија са писаром има да вреди све оно што је речено за увиђај у генералној истрази, с том само разликом што је судија дужан да извести странке о месту и времену увиђаја и што истоме има да присуствује и државни тужилац. Ако увиђај врши цео суд на лицу места, то се тај увиђај има сматрати као део главног претреса, и стога, сем суда и деловоље, имају бити присутни странке, бранилац, заступник приватног тужиоца, па и друга незаинтересована лица. И о томе увиђају има да се начини протоко и то онако исто као и протоко увиђаја у генералној истрази. Овај се протоко има на главном претресу да прочита.

Увиђајем, који је извршио иследник, може се суд користити само тако, ако је протоко тога увиђаја прочитан на главном претресу. То се прочитавање врши у присуству странака у томе циљу, да би оне могле, пошто су сазнале за садржај протокола, на исти моглe стављати своје примедбе. Протоко увиђаја, дакле, има да буде предмет претресања онако исто као и све остало што се на главни претрес у циљу доказа изнесе.

§ 14.

Увиђај као доказ.

Већ по томе, што је увиђај непосредно чулно опажање судије, он мора имати велику доказну вредност. Али иначе за то никако не значи, да је увиђај, чим је учињен, потпун доказ о истинитости чињенице, која је била предмет увиђаја. Законодавац у § 223 крив. пост. вели: „судски увиђај може само онда за доказ служити, кад је учињен по начину, који је законом прописан", што значи, да увиђај, који је по свима законским прописима учињен, *може* али не *мора* бити потпун доказ.

Колику ће доказну вредност имати увиђај, зависи од тога: да ли је увиђај извршио цео суд или га је извршио иследник или један судија.

У првом случају, т. ј. кад је увиђај вршио цео суд, па било то на главном претресу или на лицу места, несумњиво је да ће увиђај имати највећу доказну вредност. Највише вере поклониће се таквом увиђају просто стога, што су се све судије, које имају да реше кривичну ствар, саме својим чулима непосредно уверале о постојању или непостојању једне важне чињенице. То и јесте увиђај у правом смислу. Ни једно друго средство није у стању да увери судије као његово чулно опажање, те је стога тај увиђај у највише случајева потпун доказ. Али ни увиђај, који је учињен цео суд, не може се узети сасвим тим за потпун доказ. Он то може бити тек пошто је био предмет дискусије на главном претресу. Ако је суд на самом претресу учинио увиђај, странке имају право да даду своју реч на њега; тако исто странке имају права стављати своје примедбе и на увиђај, који је суд учинио на лицу места. Не значи увек, да је баш онако, како је суд приликом вршења увиђаја нашао. Може суд случајно погрешити, може бити у заблуди о нечему, и стога се даје право странкама да ганан увиђај нападају на претресу. Пошто је увиђај био предмет претресања, суд има да приступи његовој оцени, и ако нађе да претресом ни у колико није измењен резултат увиђаја, он ће му придати потпуну доказну вредност.

(наставиће се)

Д-р Бен. В. Марковић.

О ОДГОВОРНОСТИ ЗА НАКНАДУ ШТЕТЕ.

(НАСТАВАК)

2. Као што је већ речено § 1310. аустр. грађанског законика није наш законодавац усвојио. С тога настаје питање: може ли се једно дете испод седам година и једно душевно болесно лице осудити на накнаду штете, својим поступком проузроковане, у случајевима, који се у горе наведеном § 1310 аустр. грађан. законика предвиђају? На пр. душевно болесно лице богато је и учини штету неком сиромашку, чија је егзистенција у питању, ако му се штета не накнади. Или богато обесно дете повреди и уништи своја сиротога друга у игри, учинивши га неспособним за зараду. Родитеља односно старатељи дотичних неурачунљивих лица нису према своме имовном стању у могућности да штету накнаде. По аустријском законику (§ 1310) судија може утврдити, да су та иначе неурачунљива лица у конкретном случају имаћи била свесна своје штетне радње и може их на накнаду штете осудити.[38])

[38]) Јер, као што се зна, деца су испод седам година толико умно развијена, да схватају значај својих радња. Исто тако има душевно болесних лица, која у светлим тренуцима свога ума знају шта раде.

Он може шта више утврдити, да та неурачунљива лица нису била у конкретном случају способна својих поступака, па их ваше осудити *из разлога правичности* да причињену штету (сторотоме) општењику накнаде (у овом случају аустријски законодавац основа своје наређење на *принципу каузалитета*). Свему овом нема места по нашем грађанском закону, што му је једна велика мана. Онај може је штета причињена од стране детета испод 7 година или кога душевно болесног лица, може захтевати накнаду, према § 807, само од оних, којима су она неурачунљива лица на чување и старање поверена. И ако она лица нису у стању накнаду платити, онда не може до ове зоће, на ма колико то правичности противно било, ма колико проузроковачи штете били имућни људи! Неоспорно је, да наш законик потребује у овом погледу реформу у смислу одредбе § 1310 аустр. зак., која би задовољала захтеве правичности. Али исто тако та је реформа потребна и у погледу одговорности деце преко 7 година. Јер ова деца истина одговарају према § 807 за штету, коју би својом кривицом коме проузроковала, или наплата учињене штета може се само из имања — дечјег — имала захтевати — § 825 грађ. зак., а њихови родитељи односно старатељи за штету не одговарају. Право је пак често случај, да деца изнад седам година немају свога имања, те је стога општењеме немогућно наплатити накнаду досуђене му штете. Боље би било, да је законодавац обвезао и родитеље деце изнад 7 а до 12 или четрнаесте године, да, бар као јемци, одговарају за штету, коју би њихова деца коме нанела, ако би им се могла кривица приписати у погледу надзора над децом, јер и ова деца треба да стоје под сталним надзором родитељским.

3. По закону о старатељству и она пуноletна лица, која су глуповена и не могу се средством знакова споразумети, или која су слепа и глува, или слепа и нема, морају бити под старатељством, ако не стоје под очинском влашћу (чл. 141 зак. о старатељству). Такође долазе, ако затраже, под старатељство и глуповена, који се средством знакова могу споразумети, а не стоје под очинском влашћу. Настаје сада питање: може ли се и на она лица *analogo* применити § 807 грађанског законика? Ја мислим да не може и да за она лица до њихове седме године одговарају њихови законски заступници а после навршене седме године одговарају она сама за накнаду штете својом кривицом проузроковане — исто онако као и остала лица. Јер она лица (споменута у чл. 141 и 142 зак. о старатељ.) стављена су под старатељство због телесних а не душевних, мана, а лица из другог одељка § 807 ослобођена су одговорности због оскудице душевне моћи, да схвате значај и противуправни карактер својих поступака, који су штету проузроковали. Наравно да § 807 налази примене, ако су лица на чл. 141 и 142. зак. о старатељству у исто време и душевно болесна.

§ 4. Штета причињена туђим радњама.

Сходно принципу кривице и наш и аустријски грађански законик прописују правило да нико није дужан одговарати за штету, која је настала туђом радњом — § 1313 аустр. и тач. 1. § 810 нашег грађан. законика: „за туђа дела нико није дужан одговарати". Ко лакше у некој штетној радњи није учествовао ни непосредно ни посредно (на пр. као помагач, саветодавац и др.) не одговара за отуда насталу штету, јер тада нема његове кривице, што се штета десила.

Али од овога правила, да се за туђе штетне радње не одговара, има и **изузетака**, о којима је говор у § § 810, 811, 812, 813, и 814 грађанског законика.

1. У § 810 тач. 2. наређује се: „Али ако би ко таква лица у служби држао, која су као скитнице, неваљали и злочинци познати, и који никакве исправе за себе немају, онда он за сву штету, коју би ова учинили, одговарати мора". Овај пропис у неколико одговара § 1314 аустр. грађанског законика, али наш је законик толико одступио од свога изворника, да нам, за објашњење нашег § 810, не помаже много интерпретација § 1314 аустријског законика.[34]

Пре но што пређем на објашњење овога законског прописа, треба да споменем да § 810 тач. 2. не садржи одступање од правила да сваки одговара само за она дела, која му се могу у кривицу уписати. Пропис тач. 2. § 810 грађ. зак. само се *привидно* приказује као *изузетак* од принципа кривице. Јер и по овом законском пропису газда одговара баш зато, што и до њега има кривице, а она се састоји у примању у службу лица, која су као неисправна позната.

Тиме што неко држи у служби лица, означена у § 810, он им даје могућности, да као његова младја, снабдевени легитимацијом службе код исправног грађанина, ступају у односе са осталим светом. Дужност је и моралног и законског сваког поштеног грађанина, да цени кога под свој кров прима, коме поверава вршење својих послова. И кад неко то не чини, било намерно или из небрижљивости, ко шиље свога слугу, за кога не зна ни ко је ни шта је, да за његов рачун врши послове, тај онда мора да накнади и штету, коју је другоме слуга нанео. Јер овај други ослања се баш на то, што је дотични слуга тога и тога, њему познатог човека, и то поверење и омогућило је извршење радње, којом је штета нанесена.

Да би се од газде могла тражити накнада штете у смислу § 810 грађанског законика потребно је ово:

а) Газда *мора да зна*, да је примио у службу лице, које му је као скитница, неваљалац или злочинац познато. Познатошће то ће му познато бити из службеничке исправе, у којој стоји какног је владања дотични слуга, и коју извесне категорије слугу морају имати. (В. чл. 5. 11 и 34 правила за газде и слуге). Али газда је одговоран за своје слуге и онда, ако она нису уредну службеничку исправу, из које би се видело, да су они исправни људи, али газда их на супрот томе нпак као неисправне зна. На против, ако слуга има исправу, из које се види, да је он поштен човек, а газда га не познаје, онда он за свога слугу не одговара. Претпоставља се пак да је газда у погледу исправности своје послуге био bona fide, дакле да их је за поштене људе сматрао, јер њихова је слугу поштена, и природно је да их и газде за такве сматрају, док се о противном не увере. За то терет доказивања о владалцу слугу лежи на оштећеном лицу. Оно треба да докаже, да је газда знао за неисправност свога слуге.

б) У § 810 стоји истина, да газда у погледу својих слугу, за које зна да су скитнице, неваљалци или злочинци, одговара „за сву штету, коју би она учинили", али нпак ону одредбу треба рестриктивно тумачити. Није газда одговоран баш за сваку штету, коју његов слуга коме учини. Слуга је на пр. пошао у недељу да шета, сврати при том у механу, посвађа се с киме и повреди га, а кафеџији начини дом по качани. Јасно је за сваког да ни наш законодавац није мислио, да газду учини одговорним за ову накнаду штете.

(наставиће се)

Др Драг. Аранђеловић.

[34]) Рада упоређења неизбежним овде § 1314 аустр. грађан. закон.: „Ко прима у службу неко лице без сведочанстава, или нему личност, описну узлед њених телесних или душевних својстава, са знањем у служби задрли, или знањем познатих злочиначких дела уточишта, онда се питорара законитну и ујутљивања за накнаду штете, проузроковане описним својствима тих лица".

ШПАНСКЕ ВАРАЛИЦЕ

ПОМОЋУ СОКРОВИШТА

од **R. A. Reiss-a,**
професора полиције на универзитету у Лозани.

(свршетак)

На ово је одмах стигао одговор следеће садржине:

„Барселона, 24. априла 1905.

Драги господине и пријатељу,

Примио сам ваше писмо од 25. овог месеца. Ја се сада налазим у Барселони, где сам донео госпођицу Лауру, да бих је са мојом синовицом испратио на пут, заједно са признаницом од депонованог новца. Све је већ било припремљено за њихов подлазак, али је услед вашег писма пут морао бити обустављен.

Био сам код овдашњег швајцарског конзула и објасниo сам му ситуацију госпођице Лауре. Обећао ми је, да ће нам, одмах чим свршимо посао са шпанским властима, оверити све документе за подизање депонованог новца. У вашем је интересу да ову ствар не одуговлачимо, а и дужност нам је, да испуњимо тачно последњу вољу нашег покојног пријатеља. Уједно госпођице Лауре долазили су неколико пута и пудиле ми своје услуге. Разуме се да сам их одбио, јер сам обећао Дон Карлосу J..... да ћу у свему поштовати његове жеље. За појам да сам је немогуће да дођете к нама, али сам тако исто свесан, да је потребно да што пре свршимо наш посао, да не би дали времена Лауриним продицима по матери, да нам се натурају. Ја, дакле, мислим да је неопходно потребно, да ни одмах пошљете чек од 13.000 динара, који ће се цео већ пошљи исплатити мојој синовици Хермини Сала. На неколико дана по пријему овог новца ми ћемо овде свршити све што је потребно и доћи к вама. Не треба да отпор одуговлачимо, јер свако оклевање може произвести акцију Лауриних рођака. Ја ћу у Барселони чекати ваш одговор неколико дана, да бих се знао управљати. Само вас молим да телеграфишете на адресу моје синовице и да пошљете чек; у противном одговорите: немогуће.

Ако, случајно, не можете послати тражени новац, ја вас молим, да одмах по пријему овога писма одете до једног швајцарског нотара и одречете се писмено завештање вам суме, на да ми документат о овом одрицању што пре пошљете. Ово је једина начин, да се ствар повољно сврши, јер после вашег одрицања, ја ћу имати довољно новца за окончање целе ствари. У сваком случају телеграфишите ми одмах.

У очекивању ваше телеграма, молим вас, драги господине и пријатељу, да примите уверење о мом одличном поштовању.

Жуан Ривера, Пресбитеро.

Ако пошљете чек, пошљите га на адресу Хермине Сала да би се избегла свака сумња."

Као што се види из овог писма варалице, бојећи се да им плен не измакне из руку, прибегавају чак и претњи, која се може резимирати у ово неколико речи: ако одмах не пошљете 12.000 динара, ви нећете добити 360.000 динара.

Пратећи се плановима, Х. одмах телеграфише, да се посао може свршити, и да чекају његово писмо. У овом писму он им обећава, да може доћи до 12.000 динара, али да му је моментано немогуће да дође у Барселону. Ради овога предложио је Ривери, да Лауру доведе у Женеву, где би и он дошао и предао јој 12.000 динара. Ни у ком случају новац неће да шиље чеком, већ хоће да га да из руке у руку, а ако се ствар може одложити за неколико дана, он ће лично доћи у Барселону и донети новац.

Видећи тврдоглавство своје жртве, варалице се најзад решавају да дођу у Женеву, и упућују јој од 2. маја писмо ове садржине:

„Драги господине и пријатељу,

Примио сам ваше писмо од 27. априла, и жалим стварно није за одлагањем то ће господица Лаура и моја синовица бити 5. маја тек. године у хотелу А. Мислим, да ће бити боље, да их чекате на железничној станици. Постарајте се, молим вас, да се моја синовица што пре врати, јер време измиче.

У нади, да ћу имати задовољство да вас што пре видим, молим вас, драги господине, да примите уверење о мом дубоком поштовању.

Жуан Ривера."

Да би избегле, да Х...у представе Лауру (која у ствари није ни постојала), као и да би у страној земљи онеприсале са што више чланова, варадице су под 3. мајем упутиле жртви писмо ове садржине:

„Драги господине и пријатељу,

Примио сам позив од судије у Молилу, којим ме позива да му одмах представим ради ваше ствари. Одмах по овом посетио сам овдашњег швајцарског конзула, и саопштио му да ће господица Лаура отпутовати у иностранство са мојом синовицом. „Грешите — одговори ми г. конзул — што у овом моменту удаљујете госпођицу Лауру, јер вам је њено присуство неопходно потребно да би осујетили могуће махинације ваших непријатеља. Не треба им дати повода, да могу казати да сте ви склонили девојку и против њене воље. Да вас уверавам, да се госпођица овде нема чега бојати, а чим вашу ствар расчлините; издаћу вам потребна документа. Потребно је, у осталом, да изванредите и крштеницу за госпођицу Лауру, а питање је хоће ли судија ову издати, јако му госпођица лично не представите."

Увиђајући оправданост ових г. конзулових речи, решио сам се да се данас са госпођицом вратим у Мелилу, те да и овим покажем своја да радим искрено и у границама закона. Према овоме, на пут ће се прекинути само моја синовица и донеста вам признаницу од депонованог новца. Уверен сам, да ћете бити пажљиви и предусретљиви према њој, јер она не зна француски. Одмах по свом доласку она ће вам предати признаницу, а ви ће поставите, да се она врати новом у суботу изутра ако врати са новцем који ћете јој предати.

Осећујући са задовољством да вас видим и да вам стиснем руку, ја вас молим, драги господине, да примите уверење о моме дубоком поштовању.

Жуан Ривера, Пресбитеро.

Шаљем вам такође признаницу на 12.000 динара."

После овога наступило је моменат од рад г. Х. Требало је радити брзо, јер је долазак тако звање Хермине Сала означен за 5. мај. Пошто ова, не тврдећу Ривериом, није разумевала француски, то се могло с разлогом претпоставити да неће доћи сама. већ у пратњи једнога члана банде. Пошто је истражном судији у Лозани поднео тужбу за покушај преваре, господин Х. је у пратњи једнога органа сигурности отишао у Женеву, и у означеном хотелу нашао симу Хермину Сала која му је, пошто су му показане благе, предала обе признанице, т. ј. и ону од депонованог новца и ону Риверину ка 12.000 динара. У овом тренутку ушао је у собу агент сигурности и ухапсио варалицу. Приликом претреса код ње и у њеној соби нађено је:

1. Чек Union Bank-e (разуме се лажан) на суму 1,400,0000 динара;

2. Признаница од 12.000 динара, у којој Ривера признаје да је од Х. примио ону суму као аконто које ће му бити враћено приликом дебе његовог рођака Карлоса J.....;

3. Један жут коверат, адресован на име Хермине Сала, који је донет у хотел 6. маја изутра. Овај коверат доказивао је несумњиво, да је Хермина имала у Женеви једног саучесника;

4. Једна забелешка на шпанском језику, у којој је био означен пут којим треба ићи из Барселоне до Женеве, и

5. Један телеграм послат из Лиона у Женеву на адресу господина Х.

Док су Х. и агент сигурности оперисали са Хермином Салом, дотле су инспектори сигурности женевске полиције, извештени претходно о догађају, пазили на хотел и његову околину, претпостављући с разлогом, да ће се саучесник Хермини у критичном моменту, т. ј. у времену предаваља признанице, налазити у њеној непосредној близини. И доиста нису се преварили. Једна индивидуа, која је нетремице посматрала хотел, наза им је одмах у очи. Ова индивидуа, која је отпочела бежати када је видела да Хермина Сала излази из хотела у пратњи агента сигурности, ухваћена је убрзо у једној кафани и ухапшена. Разуме се већ, да је енергично протестовала против све полицијске заблуде и истицала своју невиност, издајући се за путника који је на аутомобилу дошао из Барселоне у Женеву да би пресрео сали аутомобила. Приликом је, да је одело у хотелу А., али је упорно одрицао да познаје ухапшену даму. На његову несрећу, у његовој путничкој торби нађен је, приликом претреса, један женски жакет, који је потпуно одговарао стасу и развијености ухапшене Хермине. Поред овога, код њега је од новца нађено свега 60 динара — сума врло незнатна за једног путника на аутомобилу, који одседа у првом женев-

ном хотелу. Ухапшени је још изјавио, да се зове К., да је родом из Јужне Француске, и да стално живи у Барселони. Приликом саслушања Хермина Сала изјавила је да га не познаје.

После неколико дана обе ухапшене личности спроведене су у Лозану, где је истрага продужена. Најзад је Хермина Сала признала, да се зове К..... и да је од једног непознатог лица примила 200 динара и путни трошак да дође у Женеву и преда Х-у чек и признаницу.

За време истраге, која је трајала читавих девет месеци, било нам је стављено у дужност као вештаку, да упоредимо рукопис ухапшеног К. са писмима и документима паралиша, који су се налазили у актима истраге. После детаљног студирања дошли смо до убеђења, да је ухапшени К. писац превода тестамента умрлог Дон Карлосове и адресе на куверту, нађеном код Хермине Сала у Женеви.

Претрес ове кривице био је 2., 3. и 8. фебруара 1906. год. пред полицијским судом у Лозани. Окривљени К. бранио се одлично. Хермина Сала остала је, иак, и даље при својој раније одбрани да је просто оруђе једне непознате личности, а да ухапшеног К. никако не познаје. Имајуће у виду, да је она била споредни саучесник, и да је у притвору већ одлежала 9 месеци, суд ју је пустио, док је К.....а осудио на 10 месеци затвора, без обзира на одлежани притвор.

Противу ове пресуде К. се жалио. У жалби је нарочито истицао, да је жртва погрешног вештачења, али му је жалба одбачена. Тек после овога признао је, да је наше вештачење било потпуно тачно.

Пошто се случајеви, слични изложеном, догађају готово поседневно, то се надамо да ће изнесени редови корисно послужити полицијским и осталим чиновницима. У исто доба верујемо, да ови имају и теоријске предности за изучаваље криминалогије.

Archives d'Anthropologie criminelle,
№ 164—166. 1907. год.

УПУТ ЗА ПОЛИЦИЈСКЕ И ОПШТИНСКЕ ВЛАСТИ

приредио Ђур. Ј. Ђорђевић
окружни начелник.

(свршетак)

Приликом говора о § 30. полицијске уредбе г. Калајџић се, без разлога, дотакао и нас.

Претресајући и објашњујући полицијску уредбу у „Полицијском Гласнику" за прошлу годину, ми смо поводом овог параграфа навели:

„Према данашњем уставу и закону о чиновницима грађанског реда, чиновници су у погледу одговорности *по приватним тужбама* изједначени са обичним грађанима."

То је све што смо ми казали поводом овог законског прописа, док је г. Ђорђевић отишао један корак даље, па је на стр. 342. своје књиге изјавио, да овај § не важи. Замерајући и њему и нама, г. Калајџић вели ово:

„Међутим ми налазимо да и г. Аличић и г. Ђорђевић греше кад анулирају ову законску одредбу. Грешке због тога, што она регулисана надлежност власти за извиђај специјално оних кривица, учињених од стране поменутих органа, о којима говори III част кривич. закона, а казне се *не званичној дужности*, а не и оних, које се иначе било по закону о чиновницима грађанског реда било као преступи и злочини по казненом законику."

Ако се пажљиво прочита оно што смо ми написали о § 30. полицијске уредбе и ово што г. Калајџић о њему тврди, увидеће се лако, да између нашег и његовог тврђења у суштини нема никакве разлике. Ми смо, као што се види, тврдили, да овај законски пропис не ваља за иступна дела, која се извиђају и пресуђују по приватним тужбама, док г. Калајџић, опет, тврди, да овај пропис регулисана надлежност власти за извиђај иступних кривица полицијских чиновника, кажњених *по званичној дужности*. На у чему смо онда ми погрешили, г. Калајџићу, кад и ви тврдите оно што смо и ми тврдили само у другом облику?

Али оно, што смо пропустили да изјавимо прошле године, хоћемо сад да кажемо:

Питање које регулисана § 30. полицијске уредбе од огромног је практичног значаја, нарочите с обзиром на однос између наших полицијских и општинских власти, као и с обзиром на право општинских судова, да у свом делокругу извиђају и пресуђују све иступе из III части казненог законика.

Слажемо се потпуно са мишљењем г. Калајџића, да би но углед власти било веома штетно, а за наше прилике чак и опасно, кад би се допустило да млађи кажњавају старије (н. пр. суд општински српског или окружног начелника) или, с друге стране, не знамо како би се ова привилегија, дата полицијским чиновницима, могла измирити са познатом уставном одредбом, *по којој су сви Срби пред законом једнаки*. Јер, треба знати, да се § 30. полицијске уредбе, односи на оне иступне кривице, које полицијски и општински органи учине као приватне личности, и то не само у месту свога званичног делања, већ и у целој земљи. Примера ради узмимо, да један полицијски чиновник добије одсуство од дужности, и у току истог учини, ван места свога опредељења, какву иступну кривицу из III части казненог законика. Питање је сада: да ли ће га дотична месна полицијска или општинска власт моћи узети на одговор и казнити? Очигледно не, јер би га од овога штитио § 30. полиц. уредбе, но коме му може судити само приморетпостављени старешина, или нарочито одређени чиновник министарства унутрашњих дела.

Ако би се узело, да § 30. полицијске уредбе вреди и данас, т. ј. да није престао постојати чл. 7. и 28. Устава, онда је несумњиво да сви Срби нису пред законом једнаки, јер би полицијски и општински службеници, изузев од осталих српских грађана, за иступне кривице одговарали искључиво приморетпостављеном старешини, без обзира на то да ли се ове кривице кажњавају по званичној дужности или по приватним тужбама.

Ако ли се пак сматра, да овај законски пропис нема данас практичне вредности, и овиме признало право општинским властима, да у свом делокругу извиђају и пресуђују и иступне кривице полицијских чиновника, онда би се, с обзиром на наше најгрлеће теревенке, морало желети да општински судови једног дана покажњавају, па можда и похапсе, све окружне и среске начелнике.

Имајући све ово у виду мишљења смо, да би што пре, а у духу Устава, требало регулисати законодавним путем питање о иступним кривицама полицијских чиновника, кад већ ово није учињено законом о чиновницима грађанског реда, који у опште и не говори о иступним кривицама чиновника. Мислимо, да би најзгодније било, да ове кривице извиђају и суде пристојени судови.

На завршетку говора о § 30. полицијске уредбе интересантности ради помињемо, да у архиви министарства унутрашњих дела нема трагова о његовој примени, бар за последњих 30 година.

Најзад и најгрлећа грешка у целој г. Ђорђевићевој књизи неоспорно је она, коју је учинио приликом објашњења § 42. закона о заштити од отсних зараза и о мерама за угушивање оних, тврдећи: да полицијске власти по оном законском пропису не могу изрицати већу казну од месец дана затвора, у смислу опште дефиниције о иступима — § 1. казненог закона. Г. Калајџић, је сасвим умесно приметио г. Ђорђевићу, да се овде грубо пребацио, и да полицијске власти могу по оним законском пропису досудити казну и до два месеца затвора кад то имена места.

Потпуно је изишлан прекор г. Калајџићев г. Ђорђевићу, што приликом питања привилеја кривичног поступка за монополске кривице није назначио, да је овај поступак без предности. Кад се њиме, по тврђењу г. Калајџића, служе и Монополска Управа и Државни Савет, онда од куда долазе да г. Ђорђевић и унуђује она два надлештва, у сваком случају много познавања од њега за стварн о којима је реч.

И књига г. Ђорђевића и оцене г. г. Калајџића и Николића, као што се из наложеног види, корисне су већ и по томе, што су изазвале дискусију о неколиким важнијим питањима из области полицијске праксе. На читаоцима је, да се овом дискусијом користе, а „Полицијске Гласнике" стоји на расположењу сваком озбиљном раднику по овој ствари.

Д. Ђ. Аличић.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕЊЕ СЕ

Милића Мишковића, звоног „Мидо", земљодељца из Пеље и бившег робијаша, ради начињења среза лесковачког актом Бр. 14114.

ради издржавања полицијског надзора. Спреће се пажња свима полицијским и општинским властима да га у својим домаћајима потраже и пронађеног спроведу поменутом начелнику.

Драгу Гајић — Радић, звану **„Мала Драга"**, одсликану, која је пре извесног времена ушутена са осуде из пожаревачког казненог завода, тражи Управа града Београда актом Бр. 42131, ради издржавања једногодишњег полицијског надзора. Драга је родом из Београда, ћи Јована Гајића, кадинчара, стара 20 година, средњег раста, очију угласти, смеђе косе; од особених знакова има белегу од посекотине у облику праве линије, преко косог, величине 1.5 см. на врху слепог десног палог прста, а на страни унутрашњој. До сада је више пута кажњавана ситније због крађа, а последњи пут осуђена је од стране крагујевачког пропостепеног суда на робију због опасне крађе. Спреће се пажња свима властима да Драгу у својим домаћајима потраже и пронађену подвргну издржавању полицијског надзора и о томе известе Управу града Београда с позивом на акт Бр. 42131.

Милеву, удовицу Данила **Томића**, из Јакова, среза рачанског, која је нестала још 28. пр. м-ца, и до сада се ништа о њој није сазнало, тражи начелник среза рачанског депешом Бр. 10653. Милева је стара 32 године, средњег раста, сувоњава, црнопуљаста, жиле црне, очију граорастих. У последње време служила је у селу Лепшанском у истом срезу. Позивају се све полицијске и општинске власти да је потраже и пронађену упуте поменутом начелнику.

П О Т Е Р Е

Ђорђе Јанаћковић, бив. касапин из Крагујевца, који има да одговара код начелства округа крагујевачког за крађу, побегао је пре неколико дана из Крагујевца и до сада није пронађен. Ђорђе је стар 29 година, средњег раста, црнопуљаст, малих црних брчића, брца се, али су му предње зубе покварени и прни, у цивилном је оделу. Позивају се све власти да га што потраже у својим домаћајима и пронађеног стражарно спроведу поменутом начелству с позивом на депешу Бр. 17398.

Неповинати крадљивац коју извршио 17. и 18. ов. м-ца извршио је на опасан начин крађу отворено клање, на десној руци за 3 см. више корена шаке има белегу од опекотине, округлог облика у величини петпарца. Позивају се све власти да га најенергичније потраже и пронађеног стражарно спроведу начелнику окр. крушевачког с позивом на депешу Бр. 10188.

С К Р Е Ћ Е С К П А Ж Њ А

Ово лице чију фотографију износимо, ухапшено је у Скитљи у Пироту, и још му се није могла утврдити идентичност, пошто и само неће

да каже своје право име. Час се назове за **Јована Пајића**, из Бајине Баште, а час за **Стевана Дурашковића**, из Аустро-Угарске. Стар је 27 година, висок, носе црне, очију смеђих, малих смеђих брчића, брија се, у црном је оделу, на глави има црн шешир, а на погама шиљак. Десни му је домаћи прст повијен. Спреће се пажња свима полицијским и општинским властима, ако би знале ко је ово непознато лице и ако је учинило какво казниво дело, да о томе известе начелство округа пиротског с позивом на акт Бр. 9027.

Душан Пешић — Врзаковић „Душанчић", кочијаш, родом из Крушевца, извршио је 18. ов. м-ца опасну крађу у варошн Крушевцу и по извршеној дели одмах побегао. Душан је од малих ногу и исто доба и од највећијих лопара, стар 19 година, средњег раста, развијености обичне, очију смеђих, носе

КРАЂА СТОКЕ

Ноћу између 11. у 12. ов. м-ца непознати крадљивци украли су два вола Петру И. Мајдановићу, земљодељу из Голубиња. Један је во мутор 3 године, лаже сиве, без рожића, а други је такође мутор 3 године, лаже загорено-црвене, без рожића. Депеша начелника среза поречког Бр. 7414.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ову покрађу.

БРОЈ 45. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 4. НОВЕМБРА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК" излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију поштанских завода, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга хрватланске у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника" не продају се. Руковиси се не враћају.

СТРУЧНИ ДЕО

О КРИВИЧНОЈ ОДГОВОРНОСТИ

са теоријског гледишта.

од

Д-ра Бранислава Петронијевића

Логичком анализом појма одговорности ми смо утврдили, да је моменат сопствене продукције примарни моменат у појму одговорности, а да моменат случајности може у томе појму играти само секундарну улогу; психолошком анализом појма свесног субјекта пак ми смо утврдили, да је чисто ја примарни моменат тога субјекта док је садржајно ја секундарни и ако битни моменат његов. Тек на основу ове прве логичке анализе појма одговорности и ове друге психолошке анализе појма свесног субјекта ми смо у стању, да прелазимо детерминиста и индетерминиста око појма одговорности дефинитивно решимо.

Резултат који се на основу горње две анализе у томе погледу има да добије није тако прост, као што је онај који се до сада у томе погледу добијао. Детерминисте су на име, идентификујући погрешно свесни субјект са садржајним ја, и узимајући сасвим правилно да је моменат сопствене продукције примарни моменат у појму одговорности, закључивали, да је одговорност свесног субјекта могућа само на њиховом становишту. Индетерминисте пак, узимајући сасвим правилно, да је чисто ја примарни моменат у свесном субјекту, и узимајући погрешно, да је моменат случајности примарни моменат у појму одговорности, закључивали су обратно да је одговорност свесног субјекта могућа само на њиховом становишту.

Као што се види, погрешка детерминиста лежи у томе што они садржајно ја сматрају за примарни моменат у свесноме ја, придајући чистом ја или секундарну улогу или одричући му сваки значај. Међу тим у ствари садржајно ја има за свесни субјект чисто секундарну улогу, јер је оно у ствари несвесне материјалне природе. Према томе и ако се мора и садржајно ја, као један од битних момената пашег ја, подвести под појам одговорности, опак битно је та одговорност за свесни субјект као такав по субјекту своме примарна — пошто је садржајно ја, на које се та одговорност односи, у свесном ја од секундарног значаја — пита је та одговорност потпуна и апсолутна. Ово последње тврђење међу тим могуће је постаити само ако се претходно реши питање о одговорности на индетерминистичком становишту, што ћемо ми с тога одмах и учинити.

Погрешка индетерминиста, у оном облику у ком је индетерминизам до сада изношен, састоји се према горњем у утврђењу, да је моменат случајности примарни моменат у појму одговорности, што је, на основу наше логичке анализе појма одговорности, несумњиво нетачно. На индетерминистичком становишту могуће је према томе применити појам одговорности само тако ако се да показати, да се и на томе становишту појам сопствене продукције може одржати као примарни моменат појма одговорности, иначе бисмо, ако је то немогуће, морали са детерминистима закључити, да је на индетерминистичком становишту појам одговорности немогуће одржати.

Доиста да се јако показати, да је и на становишту индетерминистичком моменат сопствене продукције у сопственим радњама свесног субјекта примарни моменат у тим радњама, према томе да је појам одговорности принципијелно могућ и на становишту индетерминизма, што више да је он ту не само принципијелно могућ, него да се он ту јавља у својој апсолутној и потпуној форми.

Да би се то утврдило, треба пре свега утврдити, да је спонтана промена могућа само као свесна промена. Да несвесна спонтана промена није могућа, није тешко увидети кад се само дубље погледа у природу несвесне промене. Јер несвесна промена значи промену у начелу што себе није свесно, значи промену у бићу које је себе свесно. Таква промена пак на може сама од себе почети, јер несвесно биће није себе свесно, оно није према томе свесно на могућности промена у себи, те по томе оно нијо у стању да само *од себе* у себи назове промену. Спонтана промена, која би се десила у несвесном бићу, значила би промену која као таква сама од себе почиње, она би значила не промену коју *биће* у себи изазива, већ промену која *саму себе* на бићу изазива, таква би промена била нешто што нема свој супстрат у самом бићу, већ нешто што сасвим независно од бића постаје, таква промена значила би дакле у ствари постанак из ничега, а то је немогуће. Спонтана промена у несвесном бићу

представљала би у истини апсолутни случај, нешто чија се постављак апсолутно не би дао схватити, она би представљала, логички говорећи, последњи разлог, који не само што нема никаквог разлога ван себе, него никаквог разлога ни у себи, а такав последњи разлог логички се не би схватити.

Међу тим сасвим друкчије стоји ствар са спонтаном променом у свесном бићу. Свесно биће не само што егзистира, него је још и свесно своје егзистенције, оно зна за своју егзистенцију. Знајући за своју егзистенцију оно зна и за могућност промена у себи и за то за њега нема никакве сметње више, да промену својих свесних садржаја само собом назове. Свесна спонтана промена не представља више, као што је то са несвесном случај, последњи разлог, који нема никаквог разлога ни *ван себе* ни *у себи*, већ она представља последњи разлог који је *сам себи* разлог, она је нешто што је исто тако само собом схватљиво, као што су аксиоме Математике и Логике евидентне истине, она није више случај у *апсолутном* већ само у *релативном* смислу.

(наставиће се)

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

У другом случају, т. ј. кад је умишљај пуно иследник или један судија, и кад се протоко тешког умишљаја има само да прочита на главном претресу. — умишљај несумњиво има мању доказну вредност од умишљаја у правом случају. Ово је сасвим и објашњиво, јер, овде се не може говорити о непосредном чулном опажању судија, који имају да суде; судије суде и не виде предмет умишљаја, већ само верују протоколу, као јавној исправи. Да ли је иследник или судија савесно пуно умишљај, да ли је потпуно и добро посматрао предмет умишљаја, све то судије не знају. Овакав умишљај, који суд има да употреби као доказ, није, дакле, прави умишљај т. ј. непосредно чулно опажање сних судија, већ је он сведочба. Протоко умишљаја је само једна званична писмена сведочба о нечему што је иследник или судија приметио. Већ по томе, што се овај умишљај јавља као сведочба, и не може му се уопште вере поклонити, колико умишљају, који изврши цео суд.

Али се ова сведочба не може изједначити са сведочбом обичног сведока. Има и доста и оправданих разлога, са којих се овој сведочби придаје велики степен вероватноће тако, да може да послужи и као потпун доказ. Ти основи и разлози јесу ови:

1. Иследник или судија се никако не јавља као обичан сведок, који је случајно својим чулима опазио нешто, што је после дужан да саопшти суду, већ је он нарочито квалификовани сведок са таквим особинама, које дају јемства за потпуитност његовог опажања. Међу те особине на првом месту долази способност иследникова. Он је лице, које је нарочито стручно и позвано, да у истрази изврши потребна опажања. За тим је он лице, које је потпуно непристрасно и незаинтересовано, већ пред собом има само циљ поступка — истину. Руковођен истином и правичношћу, а свесан да од његовог опажања може да зависи живот, част, слобода, имовина другога, он ће несумњиво бити пажљивији и са више ће преданости и савесности радити од једног обичног сведока, који све те особине нема. Иследник, даље, прши посматраће намерно, т. ј. зна да постоји једна чињеница, коју он треба да опази; он њу, за тим, опажа чим се догодила, и, најзад, он те опажање прши по инструкцији коју му је закон дао. Све је ово довољно да покаже како је иследник нарочити сведок коме се мора више веровати него обичном сведоку, који нема све ове поменуте особине.

2. Поред иследника или судије умишљај прши још и дежурђа, који је такође позван да нади на све и који има исте особине као и иследник. То су, дакле, већ два канала+никовања сведока, чије су сведочбе у законској форми стављене написмено и које су, чак и по законској теорији доказа, довољне за потпун доказ.

3. Још један разлог, да се умишљају придаје већа вероватноћа, састоји се у томе, што иследниковом умишљају морају присуствовати и два сведока, који су такође дужни да опажају и да својим потписом тврде да је одиста све онако, како је у протоколу умишљаја речено. Они се могу позвати и на претрес, те да то што и усмено пред судом потврде.

Али сви ови разлози не значе, да се иследниковом умишљају безусловно мора поклонити пуна вера. Не. Ово су само разлози, који дају довољно основа, да се оваком умишљају може поклонити вера али не мора. Чим је овај умишљај сведочба и иследник сведок, то се могу појавити и све мане обичне сведочбе, које јој умањују доказну вредност. Може иследник бити у заблуди, може погрешити и немарно и случајно, нарочито из ненависке и немарности: стога, кад се то докаже, умишљају се у таквим случајевима не може поклонити пуна вера. Тако се може десити, да иследник није предузео умишљај у време, кад је то било најзгодније учинити, на пр. предмет се донекле већ изменио, или се докаже, да иследник није сам лично опазио предмет него се послужио опажањем ког другог лица, на пр. кад иследник на лицу места пошље момка да види нешто, рецимо дањину, што је требао сам да види, и то после забележи у протоко као своје опажање и т. д. Тако исто се може десити, да се иследник и дежурђа не слажу, или да се два присутна грађанина не слажу. У свима тим случајевима је ослабљена доказна вредност умишљаја.

За овај умишљај речено је раније, да се пре снега његов протоко има да прочита на главном претресу. И он на тај начин постаје предмет претреса. Странке могу возевати против њега доказујући, да је иследник или судија био у заблуди, да није нешто добро видео или да у опште постоји какав узрок са кога се умишљају не може поклонити вера. После изјаве странака дужност је суда да оцени, хоће ли и колику ће доказну вредност придати умишљају. Разуме се, да ће суд узети овај умишљај за потпун доказ, ако на њега не буде учињена никаква примедба од странака, и ако суд нађе да је потпун и тачан. Исто ће суд учинити и онда, кад нађе да су све примедбе странака неумесне и неосноване. Докаже ли се, међутим, да су замерке једне од странака основане, суд не може такав умишљај узети за доказ. Све, дакле, зависи, од оцене суда.

Кад је суд нашао, да умишљај има да буде доказ, онда је он у највише случајева непосредни и потпун доказ за постојање или биће кривичног дела, на пр. да је неко убијен. Тако исто може бити непосредни и потпун доказ за постојање једног битног обележја кривичног дела, на пр. да је крађа извршена обијањем. Међутим, умишљај не може да послужи као непосредни потпун доказ за постојање виности или кривичне одговорности једнога лица, т. ј. као доказ да је једно лице учинилац кривичног дела. Кривична одговорност може са умишљајем само посредно доказати у толико, у колико је њиме утврђена чињеница, која може да послужи као основ подозрења противу окривљеног. Њиме се, дакле, могу доказати основи подозрења, из којих се може образовати саставни доказ.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

О ОДГОВОРНОСТИ ЗА НАКНАДУ ШТЕТЕ.

(НАСТАВАК)

Газда може стајати у приватно-правним односима са трећим лицима или на основу правних послова или на основу законских прописа или услед недозвољених дела. При испуњењу својих уговорних и законских дужности према трећим лицима газда може употребити и своја слугу, и, наравно, газда онда одговара, ако слуга не испуни дужност како треба, те штета за другу страну наступи (на пр. газда пошље слугу да код кирајџије нешто оправи, на овај рђаво изврши, услед чега кирајџија буде оштећен (§§ 717 и 616 грађ. зак.). Све ово вреди и онда, кад су у служби код газде исправне слуге. Према томе очигледно на ове случајеве није помишљао законодавац, кад је у другој тач. § 810 статуирао изузетак од правила да за туђа дела нико није дужан одговарати. Али замислимо овај случај: 1) газда је послао своја слугу (на пр. мајстор своја калфу) да код Петра изврши оправку браве. Калфа то учини, али при томе украде штогод из Петрове куће. Хоће ли мајстор за накнаду штете одговарати? Је ли за њега краља његовога калфе туђе дело? Очигледно да јесте, али ако је мајстор знао да му је калфа скитница, злочинац или невољалац, онда ће он и за туђе (калфино) дело одговарати за накнаду штете. *Газда дакле одговара своме слуговорачу за штету, коју овоме наносе од газде послати службеник при оријему уговорног посла* ако је газда знао, да је службеник скитница, невољалац или злочинац. (1). Замислимо сада овај случај: 2) Предузимач Н. зида Петру неку грађевину. Калфе предузимачеве не пазе при ђубрењу и добацивању цигље, те испусте једну циглу и повреде њега мимопролазника. Хоће ли повређена моћи тражити накнаду штете од предузимача? Је ли дотични штетни поступак калфе за предузимача туђе дело? Очигледно да јесте, и предузимач повређеноме не би одговарао према тач. 1. § 810. Али ако је предузимач знао, да су дотичне његове калфе скитнице, невољалци или злочинци, онда ће он за штету одговарати. *Газда дакле одговара и трећим лицима* (онима са којима не стоји у уговорном односу) *за штету, коју овима наносе газдини службеници* **вршећи од газде наложени им посао,** — *ако је газда знао, да су му службеници скитнице, невољалци или злочинци* (2).[39] Из свега овога излази, да газда не одговара за штету на оних поступака своје послуге, на на какна она била, које она учини не вршећи од газде наложени посао.

Из упоређења напшег § 810. грађ. зак. са одговарајућим наређењима аустр. грађан. законика видеће се, да је наш законодавац од два §§-а аустр. законика (1313 и 1314) начинио један § 810. Али и при овом кривцу, наш је законодавац одступио од прописа аустријског законика. Тако друга тачка нашег § 810. треба да одговара аустријском § 1314, али као што се из превода овога законског прописа види, друга тачка нашег § 810. не одговара у свему § 1314. аустриј. законика, јер овај гласи: „Ко прими у службу неко лице без свеопћенства, или какву личност, опасну услед њених телесних или душевних својстава, са знањем у служби задржи, или каквом познатом злочинцу даде уточишта, онда он одговара домаћину и учињаоцима за накнаду штете, проузроковану опасним својствима ових лица.“ Настаје питање како стоји с одговорношћу газдином у случајевима, које предвиђа овај прописе аустр. законика? Аустријски законодавац замишља овде случај, да у неко њуји ваше станова има, на неки кирајџија има у служби лица, означена у § 1314. Што се тиче решења овога питања по нашем законику можемо и овај случај решити по аналогији § 810. грађ. зак. Тиме што је један кирајџија примио са знањем у службу на пр. душевно болесно лице или лице са опасним заразном болешћу, он се налази као газда тога лица у сличном положају, у коме се налази газда слуге, за кога се зна да је скитница, злочинац и невољалац. У случајевима горе означеним под 1 и 2 одговараће газда и душевно и телесно болесног слуге онако исто, као и газда слуге, који је злочинац, скитница или невољалац. Међу тим ваља имати на уму, да су службеници са својствима побројаним у §§ 810. нашег и 1814. аустр. грађанског законика *приликом у службу и добијањем уточишта код свога газде* дошли у могућност да *стоје у ближој вези* са осталим кирајџијама у истој њуји и да на тај начин добију прилику да изврше оштећење. Прилемом таквих слугу газда њихов учињо је и сам кривцу, јер је изложио остале кирајџије опасностима, које од својстава њихових слугу долазе. За то је и он тим кирајџијама и одговоран за штету, коју они учине (§§ 806. и 804.), и то не само за ону, о којој је било речи горе под 1 и 2, већ и онда кад слуга нанесе неке кирајџији или учињаоцу штету, не вршећи никакав посао за свога газду (на пр. по овоме би газда одговарао за накнаду штете, ако са знањем прими одбегло душевног болесника у службу, на овај, рецимо, у наступу лудиле и повреди кога учињаоца).[39]

а) Које се службенике може као скитница, невољалац или злочинац сматрати? Пре свега овај, који је за дела из користољубља (крађе, утаје, преваре, протурања лажног новца, разбојништво, затаковање и др.) био кажњаван било судским било полицијским властима. Али исто тако и онај, који је осуђиван због повреде тела, осим ако су ваши мотиви били узрок делу (на пр. неко је осуђен због телесне повреде, коју је учинио из освете или као прекорачење прописане нужне одбране). На послетку као што је већ под а) напоменуто, може неки службенин бити скитница или злочинац, а да за своја дела није био осуђиван (на пр. за то што се није могло доказати да је он учинилац). Ако се пак докаже да га је газда знао као такног, онда ће он, под горе изложеним условима, за њ одговарати, и ако службенин због свог рђавог владања није био осуђиван. (наставиће се)

Др Драг. Аранђеловић.

[39] У свима овим случајевима под *а* и *б*. сам се појавио газда и приносиоц, одговараћу ја и јемац лица, као са њиме преко њихов кажњен у њихов газда или приношилац. Кад прво поменс приватно-правног карактера или кад њу у њима приватно-правни односи, онда ће у погледу њихов грађанско одговорности ово се њима поступити као и са малолетним лицима. Опширније о одговорности јемаца лица који у њој раскрпан „О одговорности јемаца и чиновника“.

„ДАКТИЛОСКОПИЈА“

од

Васе Лазаревића.

(прештампано из „Архива“ за правно и друштвене науке)

Према оном, шта је за ова последње четири године уношено новина у полицијску струку, можемо с правом тврдити, да смо на препорођају оне по наш јавни живот тако важне струке. Као почетак нове ере — ере напретка — сматрамо да је време од кад је „Полицијски Гласник“ почео излазити као службени орган Министарства Унутрашњих Дела, и од како је установљено Антропометријско Одељење у Београду.

Бертилонаж и „Полицијски Гласник“ дали су до сада несцењивих резултата; законом о уређењу округа и срезова предвиђене су квалификације за ступање и напредовање чиновника у полицијској струци; у најкраћем року донеће се закони о преустројству Управе града Београда и полицијске жандармерије; за тим о установи среских судова и преносу извршења судских одлука од полицијских на судске власти; — све то скупа даје нам довољно гаранције, да ће полиција од сада прећи напређу своја правога позива и уздићи се на онај степен уваженности, какав јој и приспи према њеноме позиву.

Упоредо са овим новинама живахнија је и стручна полицијска литература, за коју се готово може рећи, да је до 1904. године није ни било, изузимајући радове приватога стручњака г. Тасе Миленковића. Од 1904. године на овамо изашла су ова стручна дела, намењена чисто полицијској струци:

„*Полицијски Подсетник за жандарме и остале полицијске органе*“ од Душана Ђ. Алимпића (1904. год.).

„*Полицијски Зборник закона, уредба и расписа у Краљевини Србији,*“ значично издање Министарства Унутрашњих Дела (1905. год.).

„*Криминалана Тактика*“ — ручна књига за истраживање злочина, од д-ра Алберта Вајнгарта, у преводу Добривоја В. Вакића (1905. год.).

„*Бертилонаж*“ (утврђивање идентитета по систему Бертилоновом) и *Албум пробесконалних кривица у Србији*“ од Душана Ђ. Алимпића (1907. год.).

„*Упут за полицијске и општинске власти*“ од Ђурђе Ц. Ђорђевића (1907 год.).

„*Дактилоскопија*“ од Васе Лазаревића (1907. год.).

Из „Полицијског Гласника“ општампана су ова дела:

„*Два члапка из трабинско-судског поступка*“ од Живојина М. Перића (1905. г.).

„*О праву својине и правном односајима на водама у Србији*“ од Андре Ђорђевића (1905. год.).

„*Историјски развитак полицијских власти у Србији*“ од Душана Ђ. Алимпића (1905. год.).

„*Седми међународни конгрес за казнене законе*“ од Боже В. Марковића (1906. год.).

„*Одговорност господичара према пострадалим због пребрзине кочере у господичи на уређеним стварима*“ од д-ра Драгољуба Аранђеловића (1905. год.).

„*Тајна полиције*“ од Тасе Миленковића (1906. год.).

„*О кривичноме делу и осталим кривичним делима ове врсте*“ од Марка Ђуричића (1906. год.).

„*О одговорности дрвеће и чиновника према трећим лицима за штету коју чиновник учини у вршењу званичне дужности*“ од д-ра Драгољуба Аранђеловића (1906. год.).

„*Утицај судије на јавни морал*“ од Живојина М. Перића (1907. год.).

„*Општина*“ од Димитрија С. Калајџића (1907. год.).

Сад се још штампају и врло кратко време изаћи ће:

„*Доказ у кривичном поступку*“ од д-ра Боже В. Марковића.

„*Одговорност за накнаду штете*“ од д-ра Драгољуба Аранђеловића, и

„*О кривичној одговорности са теоријских гледишта*“ од д-ра Бранисава Петроњевића.

Последње дело од поменутих која ће изаћи биће „Полицијско Гласничку“ — „*Дактилоскопија*“ — отштампано је из „*Архива за правне и друштвене науке*“, које је као орган правног факултета београдског универзитета почело излазити 1906. год., и које такође често доклада важне питања из полицијске струке.

У „Полицијском Гласнику“ било је говора о свима делима која су изашла пан њега, сем о последњем, које је изашло пре кратког времена, те сматрамо за нарочиту дужност да проговоримо о њему, на првом месту за то, што „Дактилоскопија“ третира питање које припада чисто полицијској струци.

Установом Бертилонажа у нас пошло се један корак ближе модерној полицији, која је у целом свету призната и у пракси увела Бертилонов систем. Разуме се, да се у питању о утврђивању идентитета личности и лешева није стало на томе, кад је Бертилон обзнанио свој систем. Свакако да се и тај систем није могао признати једном за свагда као потпун и тако савршен, да се у њему никад ништа неће имати да жели. Научари и стручњаци ишли су даље, и у главноме задржали се на дактилоскопији, као једном од дакших и јептинијих начина за утврђивање идентичности код личности и лешева. Тај су начин објавили, и за тим су отпочели научну, на чак и практичну борбу, не би ли се дошло до решења питања о правилности једнога од та два начина утврђивања идентичности. Стручњаци су поделили мишљења, практичари такође; што је најгланије, то је питање у научном свету још на дневном реду.

Као што поменусмо, у свима европским земљама (изузев Енгдеске у којој је, такође, раније постојао узасен је Бертилонов начин утврђивања идентичности; његови картони данас важе у међународном саобраћају. По угледу на цивилизоване земље, почетком 1905. године установљен је и код нас Бертилонаж. И сада, нада је та наша нова установа у свему свога напредовања, јавља се г. Васа Лазаревић са својом „Дактилоскопијом“, тражећи да се дактилоскопија начини утврђивања идентичности уведе на место Бертилонажа, из разлога којима ћемо се доцније позабавити.

За сваку је похвалу напоран посао г. Лазаревића, да пред нашу стручну публику изнесе суштину и добре стране дактилоскопије; признајемо му право предлога те установе у нас, али му за то никако не можемо допустити да у исто време анулира сваку вредност Бертилонажи, ма колико он лично био уверен у њену бескорисност. Ми признајемо добре стране дактилоскопије: признаје их и Бертилон, који и њу употребљава као једно од спомоћних средстава за утврђивање идентичности. Али хоћемо да одбијемо то мишљење, које изражава г. Лазаревић, да дактилоскопија може потпуно да замени Бертилонажу. То ћемо покушати учинити објашњењима из своје праксе и цитирањем појединих признатих стручњака и практичара. Најзад ћемо предочити г. Лазаревићу, какве све дужности обавља наше Антропометријско Одељење, па ћемо га, мислимо, уверити, да сама дактилоскопија не може заменити ону нашу корисну установу.

Да пређемо на саму књигу г. Лазаревића, којој је дао наслов: „*Дактилоскопија — метода за утврђивање идентичности код људи*“.

Пошто се дактилоскопија не примењује само за утврђивање идентичности код људи (боље личности), већ и код лешева, мислимо да је наслов и то могао да обухвати. Али одмах пада у очи, да г. Лазаревић није на чисто са тим, шта је дактилоскопија. У наслову је назива *методом за утврђивање идентичности код људи*; на стр. 4. назива је *идентификацијом помоћу отисака прстију*; на страни 13. назива је *нештином којом се помоћу отисака прстију могу наћи кривци*, а најзад опет на 13. страни назива дактилоскопију *науком, којој је задатак да изучава ту вештину*.

Најмање се можемо сложити са мишљењем г. Лазаревића, да је дактилоскопија нештина којом се помоћу отисака прстију могу наћи кривци, или, шта више, да је дактилоскопија наука.

По нашем скромном мишљењу, дактилоскопија је врло погодно средство да у случајима, у којима је полицијска власт већ имала отиске прстију извесне личности, утврди, да ли су ти отисци идентични са онима који су остали као трагови за каквим кривичним делом; и друго, да утврди идентичност ухваћене личности или непознатога лешa само у случајима, ако су им већ раније узети отисци прстију.

То, пак, што су стручњаци, проналазећи извесне сличности у папилларним линијама прстију разних личности, према њиховим кривичним поделили их у извесне групе, то је само начин за класификовање

дактилоскопских картона, не би ли се што лакше руковало њима.

Г. Лазаревић се при изради своје књиге, у главноме, служио „Дактилоскопијом" Винта и Кодичка. Они у самом наслову вели, *да је дактилоскопија примена отисака прстију за циљеве идентификације.* Да се г. Лазаревић послужио овом дефиницијом, мислимо да не би падао у ове контрадикције о дефиницији дактилоскопије.

(настаће се)

Доб. В. Јакић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине гњилањске, актом својим од 29. јула ове год. Бр. 1627, пита:

Села: Гњилан, Велики Суводо и Мали Суводо, састављала су до сада једну општину под називом општина „гњилањска".

Сада се досадања општина гњилањска разгрушисава у две засебне општине, од које село Гњилан само за себе образује општину гњилањску, а села: Велики Суводо и Мали Суводо образују општину велико-суводолску.

Село Гњилан плаћа по утврђеном распореду бр. 6. на име непосредне порезе свију облика 4234·11 динара, а села Велики Суводо и Мали Суводо плаћају обе два 4917·89 динара.

Стара досадашња општина гњилањска још пре 4 месеца састављи је и окружном одбору послала свој буџет за ову годину, који се и сада налази пред помен. окр. одбором ради прегледа и даљег поступка. Стопа прирезна износи 73%.

Сада, пошто се досадања општина гњилањска разгрушисава, одбор окружни тражи нову одборску одлуку, одобрену од стране збора о подели стопе општинског прореза, па да исти буџет спроведе надлежној власти на одобрење.

Да би суд знао како ће се у овом случају управљати, моли се уредништво за обавештење.

1. Да би је по овој ствари потребна нова одборска или зборска одлука за одобрење досадањег старог општинског буџета, и ако се исти буџет одобри, хоће ли исти да важи од 1. јануара до 31. децембра ове године?

2. У случају да досадањи буџет неће важити до краја ове године:

а) Хоће ли се досадањи рачун о приходу и расходу општинском за ових 7 месеци по досадањем старом буџету закључити.

б) Хоће ли нове општине: гњилањска и велико-суводолска, од како отпочну дејствовати, да нове буџете саставе свака за себе до краја ове године и своје рачуне о приходу и расходу општинском засебно воде?

— На ово питање одговарамо:

Општина гњилањска мора постојати све до онога тренутка, докле се не обрађују нове груписане општине и не отпочну дејствовати.

Дотле она, наравно, мора имати средстава за живот, па према томе и свој буџет.

Како је стопа прореза велика, то је у смислу чл. 35. закона о окружним, среским и општинским буџетима, у вези са тачком 17. чл. 108. закона о уређењу округа и срезова, потребна и одлука збора, коју тражи стални окружни одбор.

Ово одобрени буџет важиће само за стару општину гњилањску до дана њеног трајања, и тада она закључује своје рачуне за 7 месеци.

Нове општине морају одмах спремити нове буџете, према потребама које се јављају, и тражити њихово одобрење, као год што морају, свака за себе, водити одвојене приходе за ових 5 месеци и на крају године склопити одвојене рачуне.

II.

Благајна суда општине доње-комарничке, актом својим од 2. августа ове год. Бр. 1215, пита:

„По буџету ово-општинском за текућу годину, била је предвиђена плата благајнику и рачуноводји у 360 дин. годишње.

Стални окружни одбор, прегледајући буџет ове општине, под 19. јула ове године, са свим је избрисао ову позицију на плату благајника односно рачуноводје, као да овај и не постоји и без обзира на то, што је он до тога дана постојао.

Моли се уредништво за објашњење: како се може издати плата рачуноводји бар за оно време, докле је ту дужност вршио, и како је он у опште може сада и од кога тражити.

— На ово питање одговарамо:

Ако општина доње-комарничка има више од 500 пуноletних грађана, онда она по чл. 112. закона о општинама, мора имати своја нарочитог благајника, који наравно, мора имати и своју плату, и онда је одбор противно закону избрисао буџетску позицију, којом се регулисавало ово стање.

Зато нека суд и одбор донесу нову одлуку о томе у смислу чл. 10. закона о окружним, среским и општинским буџетима, па нека то пошљу окружном одбору и траже, да накнадно одобри потребан предит за благајника, јер он из права, да прегледа и одобрава општинске буџете, не може изводити и то право, да ништи законе који постоје и регулисавају извесне односаје.

Ако, пак, општина нема више од 500 пуноletних грађана, онда она није ни имала права на нарочитог благајника односно рачуноводју, јер ту дужност врши кмет, па општински одбор није смео ни одређивати нарочиту плату за овај посао.

Како је, међутим, одбор ипак изабрао извесно лице, и оно вршило дужност 7 месеци, онда се њему мора платити награда.

Награда ова може се накнадно тражити као што је напред речено, како се општина не би излагала парници, јер би дотично лице могло тражити ову накнаду судским путем.

Ако је пак, буџетом за прошлу годину била предвиђена плата благајника, онда општински суд, у смислу чл. 6. закона о окружним среским и општинским буџетима, може издати ову плату све до дана одобрења новога буџета, јер је за то време важио прошлогодишњи буџет.

III.

Суд општине глоговачке, актом својим од 13. маја ове год. Бр. 614. пита:

„У рејону ове општине постоји златни рудник „Св. Ана", који је оглашен за стални рудник 1900 године и има преко 150 радника.

Сопственик овога рудника подигао је једну механу, три пекарнице и једну касапницу на земљишту које припада руднику, и на те радње не плаћа ни овоj, нити којој другој општини, никакву аренду нити акцис.

Моли се уредништво за обавештење: да ли ове радње морају плаћати овој општини аренду и акцис, и ако не морају онда зашто не морају?"

— На ово питање одговарамо:

По чл. 68. рударског закона од 15. априла 1866. год. са изменама и допунама од 21. јуна 1877., 6. фебруара 1896. и 27. јануара 1900. године, у ред права, што их повлашћује рудника добија експлоатацији, долази и то, да може подизати: бараке, гостионице и остале радње, које су потребне искључиво за свакодневне овога персонала храном и осталим потребама, наравно без права на занатску добит за себе.

Према томе, докле год ове радње служе за подмиравање потребе рударских радника и персонала, као и оних, који по-требом рударским на рудник долазе, оне су ослобођене свију аренда и акциса, које од других сличних радњи припадају општинама.

IV.

Суд општине бедоводске, актом својим од 10. јула ове год. Бр. 760, пита:

„У рејону ове општине налази се један простор земљишта, који је обрасао шумом — преко 100 и више година.

Сав овај простор подељен је одавно сељанима, те је, тако, сада сеоска подела.

Многи ова појединци секу шуму и запаре земљиште, сејући разне усеве на овоме.

Како неки, опет, неће да ниште своје забране, то усеви, који су посејани између забране, не могу напредовати због хлада.

Сопственици усева сада подижу тужбе против оних, чији су забрани, и траже да им плате накнаду штете, што су им усеви угушени.

Суд не зна шта да ради — да ли да осуђује сопственике забрана на накнаду штете, или да забрани сечење шуме на

месту, које је од памтивека било пошумљено?*

— На ово питање одговарамо:

Не могу сопственици забрана одговарати ни за какву штету онима, који су своје забране претворили у зератно земљиште, пошто се право својине и употреба ове не може ограничавати.

Сви они, који су зиратили своја земљишта, у блаженој измењу забрана, морали су у напред знати, да ће навесни делови њиховог земљишта бити у хладу од суседних забрана, па кад су и преко тога пиратили, они су се самим тим помирили са штетом, коју имају да трпе.

Не може суд забрањити ни сечу забрава, ако није случај чл. 78 под *а, б* и зак. о шумама, јер и сопственици забрана могу располагати својим имањем како хоће.

V.

Суд општине калињачке, актом својим од 28. јула ове год., пита:

„Кмет села Пољанице, поднео је овоме суду реферате, којим је оптужио Рајка Јовановића и Танасија Васиљевића, из истог села, што су самовласно затворили сеоски пут, па је тражио да се на казну осуде, и да затворени пут одмах отворе.

По овим рефератима суд је иследио оба дела и оба оптужена казнио по§ 338, тачке 5, крив. закона са по 3 дана затвора; осудио на плаћање трошкова и такса и да затворене путове одмах отворе.

Против ових осуда, осуђени су изјавили жалбе првостепеном суду.

По жалби Рајка Јовановића, првостепени суд вратио је овоме суду нерасмотрена акта с наредбом, да овај суд донесе своје решење о томе: да ли има места жалби у опште по § 15. и 16. полиц. уредбе, имајући у виду величину казне, коју моменутa законска одредба доноси, и овај је суд нашао да жалби нема места, па је жалбу као неумесну одбацио, и пресуда је постала извршном.

По жалби Танасија Васиљевића, првостепени суд расмотрио је акта и пресуду, па ону поништио због тога, што је суд осудио жалиоца за дело из § 338. које није представљено тужбом.

Како су по оба ова дела једнаке тужбе; даље, дела подједнако иследена; под један исти законски пропис подведена; једном истом казном кажњена оба лица; оба предмета расмотрио један исти суд и једне исте судије; па се по једном делу суд није упуштао у оцену а по другом делу поништио пресуду, то настаје питање: *које је решење првостепеног суда по ова два предмета правилно?*

Даље: ако је решење првост. суда по жалби Рајковој умесно и пресуда суда постала извршном, и ако је дело погрешно подведено под § 338, онда да ли је према Рајку ова пресуда извршна само у погледу казне, или је извршна и у овом своме делу, којим се наређује да Рајко пут отвори, и може ли ово суд сам учинити ако Рајко неће, јер се он брани да је пресуда према њему извршна само у колико се казне тиче, а да за ово остало није, јер му је, вели, погрешном квалификацијом дела одузета могућност да право на затворени пут доказује.

Моли се уредништво, да изволи изнети своје следиште по овоме.*

— На ово питање одговарамо:

У § 15. и 16. полицијске уредбе стоји: „пресуде по иступним делима, донесене по овим одредбама кривичног закона, по којима казна по закону не може бити већа од три дана затвора односно трјест динара, *ћемају су изврше*; а против осталих пресуда или решења о иступима, имају право стране жалити се надлежном првостепеном суду.*

Како што се, дакле, из ове законске одредбе види, против пресуда изречених за ова дела, за која закон не доноси већу казну од три дана, *не може* у опште бити жалбе, па такве пресуде не могу ни разматрати првостепени судови.

Они то не могу чинити ни у оним случајевима, кад је дело погрешно квалификовано, јер закон није дозволио такав изузетак, него је искључујући право жалбе у опште, искључио и могућност оцене у ма коме облику.

Може овакво гледиште изгледати неугодно, с обзиром на могућност разних злоупотреба и нехотичних погрешака, али је, несумњиво, законодавац морао све то имати на уму и предвидети, па кад је ипак нашао разлога да код оних казна искључи право жалбе, онда тако мора и бити.

Према томе ми налазимо, да је правилнија радња првостепеног суда по делу осуде Рајкове, него по осуди Танасијевој, и да је у опште неугодно да суд овако појединачно поступа у једним истим случајевима, јер то доноси многе незгоде.

Пресуда према Рајку извршна је у свему, па и у оном делу о отварању пута, а он ако налази да је пут његов, нека то докаже редовним грађанским спором.

VI.

Суд општине лесковачке у срезу посавском, актом својим од 18. септембра ове год. Бр. 2015, пита:

„У сваки буџет за случајне приходе или расходе* ставља се позиција „непредвиђених прихода и расхода.*

Издатци из ове партије чине се само по решењу општинског одбора — чл. 133. закона о општинама.

Питање је: да ли одбор општински може одобравати веће издатке на непредвиђене расходе, него што је буџетом одобрено, из знатно повећаних непредвиђених прихода?*

— На ово питање одговарамо:

Сви доходци, предвиђени буџетом једне општине, чине укупан њен годишњи приход, и они су променљиви — или подбаце од предвиђене суме буџетом или надбаце.

Међутим, позиције издатака никад не могу бити веће од онога, што је буџетом утврђено, и свако превраћавање ових доноси законску одговорност.

Према томе, као год што би се позиције на „непредвиђене трошкове* чиниле издатци до крајње суме одређене буџетом на ову *ставку*, и ако позиција „непредвиђених прихода* не би била толика, него је мања или подбацила, тако исто не могу се чинити већи издатци него што су буџетом предвиђени, ма да је сума „непредвиђених прихода* или надбацила, или у опште била већа предвиђена од издатака.

Ако се, међутим, у току године укаже потреба, да се позиција „непредвиђених расхода* повећа, онда то тре треба учинити на начин, који прописује чл. 10. закона о окружним, среским и општинским буџетима.

VII.

Суд општине борачке, актом својим Бр. 1878. пита:

„У општини борској, среза зајечарског постоји рудник бакра, у коме раде како мештани, тако и грађани из других општина.

Многе општине обрађују се овој општини, да се наплати порез од њихових грађана, који на руднику раде, и овај суд те захтеве упућује управи борских рудника, да она при издавању плате и наднице ову наплату изврши, али управа то неће, позивајући се на чл. 100. рударског закона.

Тако исто ради и за оне раднике, који нису из Србије, али су код ове општине задужени порезом.

Моли се уредништво да објасни: могу ли се рударски радници, при наплати пореза, користити чл. 100. рударског закона, и да ли за управу рудника и за њене чиновнике важи чл. 63. и 108. зак. о непосредном порезу?*

— На ово питање одговарамо:

По чл. 100. рударског закона, на службу оних радника, који као надничари раде, не може се ставити никаква забрана, па се, следствено, ни те наднице не може ни порез наплаћивати.

Што се тиче оних, који су под месечном или годишњом платом, њима се може ставити забрана на четвртину плате, па то може бити и за наплату пореза.

Од свију таквих лица управа рудника мора вршити наплату, јер ако то неће, онда је она одговорна по чл. 63. закона о порезу.

VIII.

Суд општине драиновске, актом својим Бр. 1488, пита:

„Како да се приступе сељани села Мељковца, који ужасе у састав ове општине, да у своме селу подигну једну кућу, у којој би кмет сеоски вршио своју службену посао и у којој би се држали сеоски састанци за купљење пореза и т. д.?*

— На ово питање одговарамо:

Закон о општинама не предвиђа засебне зграде по селима за вршење општинских послова, него говори о општинским судницама — чл. 14. и 178. зак. о

општинама, који се подижу или општинском готовином или заједничким прирезом.

Према томе не може се наметнути једном селу та дужност, да оно о свом трошку подигне грађевину, која би служила потребама целе општине.

Али, ако је баш неодложна општинска потреба, да у томе селу постоји народна зграда за општинске послове, а сеоски тога села, не увиђају важност тога, па да заједнички — кулуком — подигну ту грађевину и поднесу трошкове, онда општински одбор може решити, да се о трошку целе општине подигне потребна зграда (чл. 86. тач. 7. зак. о општинама), па ће један одговарајући део приреза подићи и село у коме се подиже.

IX.

Суд општине кроначке, актом својим Бр. 1544, пита:

„Појединца лица обраћају се суду овом с молбом да им суд са одбором изда уверења-сведочанства о сроству.

Овакова уверења-сведочанства траже нарочито она лица која се жене или удају, т. ј. која хоће да ступе у брак, јер их надлежни свештеник неће да венча без тога и ако исциту присуствује један имеђ-члан општинског суда поред родитеља.

У чл. 97 тач. 4. зак. о општинама јасно пише да суд даје ју договору с одбором сведочанства о сроству, владању и имовном стању својих становника кад то изаст захтева; а сам општински суд, кад то захтевају појединца лица".

Суд је мишљења, да општински судови, према напред поменутом законском пропису, немају права издавати овакова уверења-сведочанства заједно са одбором на захтев појединаца, већ да је надлежан сам општински суд-председник суда и два кмета; тако тумачи суд овај законски пропис.

С тога суд моли за објашњење.

Да ли суд правилно тумачи законски пропис, ако је правилно, онда има ли какве одговорности ако на захтев појединих лица суд им са одбором изда тражено уверење?"

— На ово питање одговарамо:

Уверења о сроднству, владању имовном стању и т. д. кад год их траже власти издају се договорно са одбором.

Кад год, опет, таква уверења траже појединци, онда их издаје сам општински суд, без одбора.

Али, ако нека власт, тражећи уверења од појединаца, условљава да она буду издата договорно са одбором, онда нема никакве одговорности, ако и одбор суделује у изради и издавању уверења.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕЊЕ

Андру Стојановића, берберског помоћника из Свилајнца, тражи начелник среза равањског депешом Бр. 18125. Андри је стар 18 година, средњег раста, у лицу плав. Пронађеног треба спровести поменутом начелнику.

Јулијану, кћер Борисава **Милојковића**, земљодавца из Јасова, које је нестало 16. ов. м-ца и до сада није пронађена, тражи начелник среза лепеничког актом Бр. 19670, ради предаје родитељима. Јулијана је стара 11 година, обичног раста, сувоњава, у лицу блава, очију жућкастих, у сељачком одећи. Обраћа се свима сиама полицијским и општинским властима, да Јулијану у својим домаћајима потраже, и пронађену упуте поменутом начелнику.

Боку Станојевића, биз. шеснра из Београда, који има да издржи једну годину полицијског надзора, тражи начелт нарошни актом Бр. 13402. Пронађеног треба подвргнути издржавању полицијског надзора и о томе известити поменути начелт.

Радомира Костића, биз. робијаша, који је још 14. фебруара ове године пуштен на условни отпуст, а којп му је истекла 30. августа ове године, тражи Управа града Београда, ради издржавања трогодишњег полицијског надзора. Радомир је родом из Београда, по занимању мајнор, стар 40 година, високог раста, обичне расиоји, кисе смеђе, бркова рибих, очију жућкасто-плавих; од особених знакова има: а) белегу од посекотине, у облику праве линије, правца косог, величине 1·5 см., на 5 см. изнад лице доњегиице на страни спољној; б) белегу од ране, у облику праве линије, правца косог, величине 2·5 см., одмах испод доње лавге; в) белегу од посекотине, у облику праве линије, правца косог, величине 1 см., на врху носа; г) брадавицу у величини зрна од сочива, за 7 см. иш и у десно од десне сисе и д) брадавицу у величини зрна од сочива за 7 см. испод седмог пачелног ребрзи и за 5 см. у десно од пупче. Радомир је био осуђен пресудом београдског пресгепеног суда за варош Београд од 7. октобра 1903. год. Бр. 24514 на четири године робије због опасне крађе. Спречне се пашља свима полицијским и општинским властима да Радомира у својим домаћајима потраже и пронађеног подвргну надзиравању надзора и о томе известе Управу града Београда с позивом на акт Бр. 37082.

П О Т Е Р Е

Драгомир Пржић, дезертер код А. Мирића и Рајевић, трг. из Крушевца. 30 ов. м-ца отуварио је из Крушевца заједно са псаичином Антом Бауз, звапом „Вуја", и одпео са собом кључеве од поменуте радње. Утврђено је да је Драгомир проневерио 7000 динара. Драгомир је стар 32 године, средњег стаса, очију црних краткопеја, смеђих бркова, шиицаете браде; од одела пма на себи кратак зимски капут постављен са пеиељавом бакпном, на погама има цицове, а на глави сиг шешир; Ана је стара 30 година, висока, смеђа, сува, има шешир са црвеним пантљикама. Нека их све полицијске и општинске власти имају потражити и пронађене стражарно спроведу начелству округа крушевачког с позивом на депешу Бр. 17635.

Јован Исаиловић, момак, родом из Аустро-Угарске, 28. тек. м-ца украо је своме газди Димитрију Николићу, механџији из В. Мошгшнице, 106 динара и побегао. Јован је стар 60 година, просед, средњег раста; има на себи тамиланско одело, на глави му је шубара, а на погама бапчавасте опапци. Полицајци се свс полицијске и општинске власти да Јована изнађе потраже у својим домаћајима и пађеног стражарно спроведу Управи града Београда с позивом на акт Бр. 43980.

Цано Тотев, родом из Бугарске, који је служио код Петра Николића, земљод. из Вел. Крчмара, среза лепеничког, пеку пашеву 29. и 30. пр. м-ца покрпио је крађу новпца и стварп своме газди и одпео: пушку картпису у белом ораховом дрвету, жут рођени са 40 патрона, једне бисаге и разни веш. Цано је стар 30 година, средњег раста, у лицу црн, има једну белегу на уху, а преко трбуха белегу од опекотине; од одела има на себи жут гуњ, црпеку памучаву, плаве пантаљоне, на погама шпице опапке и беле чарапе, а на глави жуту шубару. При себи има бугарски пасош од месеца септембра ове године Бр. 4772. Пошавају

се све полицијске и општинске власти да га живо потраже и пронађеног стражарно спроведу начелнику среза јасеничког с позивом на дењену Бр. 17040.

Драгутин Петровић, родом из Баничине, шегрт код Симе Лазаревића, трговца из Београда, моју између 29. и 30. пр. м-ца извршио је опасну крађу новаца своме газди, украшши му 1440 динара у српским почаницама од 10 динара, две новчанице у злату од 100 динара и 11 дин. у сребру. Драгутин је стар 18 година, средњег раста, плаво, у лицу плав, на себи има одело сиве боје, а на глави црни шеширић шешир. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже и пронађеног стражарно спроведу Управи града Београда с позивом на акт Бр. 44515.

Три непознате разбојника, по народности Цигани, моју између 20. и 21. пр. м-ца на путу између Натошинаца и Пазарића, а у атару општине пороцачке, напали су на разбојнички начин на Милутина Стевановића, његову жену и сина. Сина су му повезли покрадли, а жену му по глави ранили, и отели од њих 110 динара у српским почаницама од по 10 динара. Два су разбојника стара 25—26 година, средњег раста, добро развијени, једна причешљаст а други плав, трећи је стар 40—45 година, средњег раста, добро развијен, причешљаст; сва тројица су имали од одела тиљ и чакшире, двојица су имали на глави шубаре, а трећи је био гологлав. Обраћа се пажња свима полицијским властима, а нарочито начелницима среза јасеничког, качерског и тамнавског, у коме су ранију замисли отишли, да најжешће потраже ове разбојнике и пронађене стражарно спроведу начелнику среза јасеничког округа смедеревског с позивом на дењену Бр. 17137.

КРАЂЕ СТОКЕ

Ноћу између 11. и 12. пр. м-ца непознати крадљивци украли су са њиве једног коња и једну кобилу Милораду Дубовцу, земљодел. из Брестничића, среза пожешког. Коњ је мотор 6 година, длане прве, у оба ока ворав; кобила је матора 6 година, кузињаста, низ леђа има пругу пругу, на грудима има рану од амова.

Исте ноћи украден је један коњ Паји Дубовцу, земљод. из Брестничића, матор 6 година, длане прве, у лево око ворав, у задњу ногу путаст. Дењена начелника среза пожешког Бр. 15948.

Драгутину Марковићу, абаџији из Чачка, украден је један во 15. пр. м-ца на путу између Пожеге и Чачка. Во је длане жуте, рогова шалатих, са знаком „Д. М.“ на десној страни. Акт начелства округа чачанског Бр. 9790.

Ноћу између 26. и 27. пр. м-ца непознати крадљивци украли су једну кобилу Б. Стаиновићу, из Мошорина. Кобила је матора 7 година, висока 16 см., дисаста на чело, а са жигом „К.“ Дењена начелника среза ириначког Бр. 11633.

Ноћу између 11. и 12. пр. м-ца непознати крадљивци украли су два вола Петру Н. Мијајловићу, земљаку из Голубинца. Један је во мотор 3 год., сиво-бело длане, белих ширових рогова, без розања; други је исто тако мотор 2 године, црвено-крие длане, Дењена начелника среза пореченог Бр. 7414.

Ноћу између 11. и 12. пр. м-ца украдена су два коња и једна кобила Вукомиру Дубовцу, из Брестничића. Један је коњ мотор 7 а други 4 године, оба ворава и са жигом „О“; кобила је матора 8 година, доратаста и са жигом „О“. Дењена начелника ср. прокупачког Бр. 16239.

Обраћа се пажња свима полицајцима и општинским властима на ове покрађе.

НАЂЕН ЛЕШ

15. октобра тек. год. нађен је један леш непознатога човека, чију фотографију износимо, на путу у атару општине шиторњичке. Исти је стар 30 година, висок 168 см., широког лица, високог чела, велике главе, добро развијен, у опште причешљаст. Од одела има на себи: гаће и кошуљу од сеоначког платна, тиљ и хопоран од сукна, на ногама тозлуке, сеоначке чарапе, и опанке, а на глави има плаћену шубару. Да би се могао утврдити идентитет овог нађеног лица, умољавају се сви они који би о њему на што знали, да то доставе овом градоначелству или начелнику среза јасеничког окр. крагујевачког с позивом на акт Бр. 22786.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Ноћу између 26. и 27. пр. м-ца нађено је једна мушта крава на смедеревском друму, матора 6 година, длане жуте, повијених рогова. Обраћа се пажња свима властима да потраже сопственика ове муште краве и пронађеног упуте кварту, пајлајдном с позивом на акт Бр. 13124.

НА ЗНАЊЕ

Комплети „Полицијског Гласника“ за 1905. и 1906. год. могу се

добити у уредништву по цену од 2½ динара за једну годину, у елегантном тврдом повезу. Новац треба слати благајни Министарства Унутр. Дела.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија. уредник. Душан Ђ. Јовановић

БРОЈ 46. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 11. НОВЕМБРА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник" излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатнике у општ 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника" не продају се. Руковиси се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Урошу Ломоњићу, начелнику друге класе округа рудничког уважи оставка коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30. октобра 1907. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за јавара среза колубарског, у округу ваљевском, Д-р Јована Алексића, лекара среза ваљевског, и

за лекара среза ваљевског Д-р Јована Милосављевића, лекара среза колубарског, у округу ваљевском, обојицу по молби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 17. октобра 1907. г. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу септембру 1907. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца септембра извршено је у Србији:

1. **Убистава** 42
2. **Детоубистава** 3
3. **Нехотичних убистава** . . . 3
4. **Покушаја убистава** 33
5. **Разбојништава** 12
6. **Силовања** 2
7. **Тешких телесних повреда** . 25
8. **Паљевина** 87
9. **Опасних крађа** 177
10. **Злонамерних оштећења туђих ствари** 6

Од наложених дела пронађено је:

Убистава	37 или	88 %
Детоубистава	3 „	100 %
Нехотичних убистава .	3 „	100 %
Покушаја убистава . .	31 „	93·9 %
Разбојништава	10 „	83 · 3 %
Силовања	2 „	100 %
Тешких телесних повреда	23 „	92 %
Паљевина	11 „	12·6 %
Опасних крађа	42 „	23 %
Злонамерних оштећења туђих ствари . . .	0 „	0 %

Највећи број убистава извршен је помоћу *ватреног оружја* (25), затим помоћу *оштрог* (8), *тупог* (6), *дављењем* (2), и *ножем* (1).

Узроци са којих су ова убиства извршена јесте: у *међусобној свади* за 12 случајева, у *освети* за 9, у *користољубљу* за 7, у *ношењу забрањене оружја* за 4, у *нужној одбрани имовине* за 3, у *домаћој расири* за 1, у *пијанству* за 1 случај. За осталих пет случајева узроци су непознати.

Посматрана према местима, у којима су извршена, наложена убиства јављају се: у срезу поцерском 3 (1 непронађено), у срезу посаво - тамнавском 3, у срезу љубићском 3 (1 непронађено), у срезу ариљском 3, у срезу ресавском 2, у срезу деспотовачком 2, у срезу косаничком 2 (оба непронађена), у Београду 2, и по 1 у срезовима: посавском округа београдског, посавском округа ваљевског (непронађено), крагујевачком, јасеничком окр. крагујевачког, рамском, ћупријском, параћинском, јадранском, мачванском, пожаревачком, зајечарском, добричком, прокупачком, златиборском, трнавском, драгачевском, моравичком и у варошима: Крагујевцу и Прокупљу.

Детоубиства су извршена по 1 у срезовима: јасеничком, јасеничком округа крагујевачког и моравском округа пожаревачког.

Нехотична убиства извршена су по 1 у срезовима: брзопаланачком, зајечарском, и моравском округа пожаревачког.

Покушаји убистава извршени су: у срезу моравском окр. пожаревачког 4, у срезу грузинском 3, у срезу подунавском 3, у срезу ваљевом 2, у срезу косаничком 2, и по 1 у срезовима: врачаревом, колубарском округа ваљевског, пчињском, лесковачком, крагујевачком, јасеничком округа крагујевачког, лепеничком, врањском, копаоничком, ресавском (непронађено), параћинском, алексиначком, пожаревачком (непронађена), таковском, бољевачком, ариљском, моравичком, драгачевском и трнавском.

Скоро сва ова дела извршена су у међусобној свади.

Разбојништва су извршена: у срезу звишком 2, и по 1 у срезовима: лесковачком, грузинском, пореченом, пчињском, деспотовачком, параћинском, јадранском (непронађено), жиланском, качерском (непронађено), и подунавском.

Силовања су извршена по 1 у срезовима: грузинском и деспотовачком.

Тешке телесне повреде извршене су: у срезу посаво-тамнавском 4, у срезу пожаревачком 2, у срезу мачванском 2 (1 непронађена), и по 1 у срезовима: оба посавска, колубарском окр. ваљевског, тамнавском, ваљевском (непронађена), пчињском, крагујевачком, неготинском, расинском, ражањском, ресавском, темнићком, бањском, азбуковачком, ужичком, жичком и студеничком.

Паљевине су извршене: у срезу косаничком 9 (1 пронађена), у срезу параћинском 8 (2 пронађене), у срезу подунавском 5, у срезу јасеничком округа смедеревског 4 (1 пронађена), у срезу нишавском 3 (1 пронађена), у срезу грочанском 2, у срезу колубарском округа ваљевског 2, у срезу јабланичком 2, у срезу неготинском 2, у срезу расинском 2, (1 пронађена), у срезу јадранском 2, у срезу ваљевом 2, у срезу рамском 2, у срезу хомољском 2, у срезу заглавском 2, у срезу зајечарском 2 (1 пронађена), у срезу прокупачком 2, у срезу студеничком 2, и по 1 у срезовима: колубарском окр. београдског, тамнавском,

ласотиначком, гружанском (проналажена), лепеничком, брзопаланачком, поречком, кучичком, ражањском, третеничком, ресавском, левачком (проналажена), темнићском, бељичком (проналажена), деспотовачком, бољевачком, ваљевском, сврљишком, нишком, моравском округа нишког, алексиначком, мачванском, поцерском, пожаревачком (проналажена), звишком, љубићском, бољевачком, златиборском, пожешком, моравичком, и у варошима: Крагујевцу, Пожаревцу и Ужицу.

Вредност свих ових пољевина износи око **22.500** дин.

Опште крађе извршене су: у варошн Београду **14** (4 проналажене), у срезу хомољском **12** (1 проналажена), у срезу јабланичком **9**, у срезу темнићском **8**, у срезу јадранском **8**, у срезу голубичком **6** (1 проналажена), у срезу јасеничком окр. смедеревског **6** (3 проналажене), у срезу бољевачком **6** (4 проналажене), у моравичком **6**, у срезу брзопаланачком **5** (1 проналажена), у срезу копаоничком **5**, у срезу поцерском **5**, у срезу подунавском **5** (1 проналажена), у срезу косанџском **4** (2 проналажене), у срезу бељичком **4**, у срезу мачванском **4**, у срезу таковском **4** (1 проналажена), у срезу неготинском **3** (2 проналажене), у срезу посавско-темнићском **3**, у срезу орашком **3** (2 проналажене), у срезу зајечарском **3** (1 проналажена), у срезу косаничком **3**, у срезу грочанском **2**, у срезу крајинском **2**, у варошн Неготину **2**, у срезу крајинском **2**, у варошн Крушевцу **2**, у срезу параћинском **2** (1 проналажена), у срезу рађевском **2**, у варошн Пожаревцу **2** (1 проналажена), у срезу моравском окр. пожаревачког **2** (обе проналажене), у срезу ибарском **2** (обе проналажене), у срезу прокупачком **2**, и по **1** у срезовима: колубарском окр. београдског, врачарском (проналажена), ћићинском, лесковачком, ћласотиначком, гружанском (проналажена), крагујевачком (проналажена), лепеничком, поречком, кучичком (проналажена, расинском, ресавском (проналажена), бољевачком (проналажена), моравском округа нишког, алексиначком (проналажена), пиротском (проналажена), ужичком, пожаревачком, рамском (проналажена, звишком, звиградском, ариљском, пожешком, златиборском (проналажена, црногорском (проналажена, жичком (проналажена), и у варошима: Нишу, Шапцу, Смедереву (проналажена), Зајечару и Ужицу.

Вредност свих ових крађа износи око **16.800** динара.

Злонамерних оштећења туђих ствари било је по **1** у срезовима: рађевском, темнићском, параћинском, сврљишком, косапо-темнићском и подунавском.

Вредност уништених ствари износи око **300** динара.

Поред изложених дела у току месеца септембра извршено је још у Србији и **12 самоубистава**, и то: у варошн Врању **2**, и по **1** у срезовима: темнићском, јабланичком, ресавском, левачком, бељичком, деспотовачком, јадранском, мачванском, заглавском, и ужичком.

Ова самоубиства извршена су: вешањем 10, и ватреном оружјем 2, а узроци њиховом извршењу леже: у *болести* за 4 случаја, у *домаћој распри* за 1, у *очајању* за 1, у *страху од казне* за 1, и у *душевном растројству* за 1 случај. За остале случајеве узроци су непознати.

Покушаји самоубиства извршени су по **1** у срезовима: подгорском (ватреним оружјем, душевно растројетвој, третеничком (тровањем, домаћа расправа, јасеничком окр. смедеревског (оштрог оружје, частољубље), рачанском (ватрено оружје, горња савести), и у варошима: Крушевцу (оштро оружје, рђаво материјално стање), и Ћуприји (оштро оружје, дуга болест).

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Тачни број	ОКРУЗИ	Убиства	Детоубиства	Њих тешка убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Опљачкања	Тешке телесне повреде	Пљачкање	Опште крађе	Злоупотреба повећања туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	1	—	—	1	—	—	3	3	9	—	—	—
2	„ ваљевски	1	—	—	1	—	—	4	3	8	—	1	1
3	„ врањски	—	—	—	3	1	—	1	3	12	—	2	—
4	„ крагујевачки	3	2	—	6	1	1	1	3	3	—	—	—
5	„ крајински	—	—	1	1	2	—	1	5	14	—	—	—
6	„ крушевачки	2	—	—	1	—	—	2	4	9	1	—	2
7	„ моравски	5	—	—	2	2	1	2	13	7	2	4	1
8	„ нишки	—	—	—	3	—	—	1	3	4	1	—	—
9	„ пиротски	—	—	—	—	—	—	—	3	2	—	—	—
10	„ подрињски	1	—	—	1	—	7	4	33	1	2	—	
11	„ пожаревачки	4	1	3	5	5	—	—	7	27	—	—	—
12	„ руднички	3	—	—	1	1	—	—	1	5	—	—	—
13	„ смедеревски	—	—	—	3	1	—	—	9	15	1	—	1
14	„ ужички	1	—	—	1	—	—	—	5	11	—	1	—
15	„ ћупријски	5	—	—	2	—	—	—	11	5	—	—	—
16	„ ужички	4	—	—	1	—	—	1	3	5	—	1	1
17	„ чачански	3	—	—	5	—	—	2	3	7	—	—	—
18	Управа града Београда	2	—	—	—	—	—	—	—	14	—	—	—
	Свега:	42	3	3	33	12	2	25	87	177	6	12	6

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског Одељења Министарства Унутрашњих Дела, од 5. новембра 1907. год. АБр. 1415. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О КРИВИЧНОЈ ОДГОВОРНОСТИ

са теоријског гледишта.

од

Д-ра Бранислава Петровићевића

(НАСТАВАК)

Пошто смо тако утврдили могућност свесне спонтане а немогућност несвесне спонтане промене, јако нам је увидети да, кад детерминиста тврди да се спонтана промена не може сматрати за сопствени продукт свесног субјекта и да се ова последња не може за њу учинити одговорним, и то просто зато што спонтана промена представља апсолутни случај, да онда детерминиста очевидно говори о апсолутном случају онде, где њега у стварн нема. Спонтане промене само су у толико случајне у колико нису никаквим претходним променама условљене, у колико су безузрочне, али оне нису случајне у том смислу, као да је њихово јављање нешто што је потпуно и апсолутно независно од свесног субјекта, у коме се збивају, а оно последње баш и мисли детерминиста кад тврди, да су оне апсолутни случај. Међу тим кад би тврђење детерминисте било тачно, онда би се или морало признати да су спонтане промене у опште немогуће или да су оне могуће и у несвесној природи. Али како је оно последње немогуће, то из тога просто излази, да је тврђење детерминисте, по коме спонтана промена представља апсолутни случај, нетачно. И доиста из нашег горњег изводења излази, да спонтана свесна промена не представља случај у апсолутноме смислу, да она не представља нешто што је апсолутно безразложно, већ да представља нешто што разлог свој има у

себи, и да тај разлог спонтане сносне промене неки баш у томе, што је она сносна, што је она непосредни продукт самог сносног субјекта, што је сносни субјект изводећи ту радњу непосредно сносан да је он тај који је врши. Спонтана сносна промена, далеко од тога да буде апсолутни случај у смислу детерминиста — детерминисте при овом свом тврђењу не праве разлику између *необразложеног и самообразложеног* случаја — престаћа даклe непосредни продукт сносног субјекта, престаћа непосредни продукт нашег чистог ја, она следује исто тако непосредно из унутрашње природе овога формалног ја, као што неспонтана радња по детерминистима следује непосредно из унутрашње природе садржајног ја.

Пошто смо тако показали, да је моменат сопствене продукције услов без којег је и на индетерминистичком становишту случајна слободна вољна радња немогућа, јасно је, да се појам одговорности принципијелно може одржати и на становишту индетерминистичком. Али, као што смо споменули, не само да се он на томе становишту може одржати, него он ту добија и своју апсолутно савршену форму. Јер на основу свега наведеног лако је увидети, да се спонтана радња може сматрати за *потпун* сопствени продукт чистог је, пошто она проистиче непосредно из саме унутрашње природе овог последњег, из његове сносности, пошто је овај нешто што се јавља безусловно, јер нема никакве претходне промене, која би нас повод (или као узрок) стављала чисто ја у акцију. *Моменат случајности дакле чини те се на становишту индетерминистичком моменат сопствене продукције у појму одговорности јавља у својој савршеној и потпуној форми*, тај моменат дакле чини, те се главни и примарни моменат појма одговорности јавља на становишту индетерминистичком у апсолутном свом облику. Сам за себе, моменат случајности искључивао би потпуно главни и примарни моменат појма одговорности, момент сопствене продукције, јер би у том случају тај момент престаћо апсолутну случајност. Сесност чистог ја, које продуцира случајне вољне промене, пак чини те је момент случајности подређен моменту сопствене продукције, али с друге стране опет момент случајности чини у том случају те се момент сопствене продукције јавља у своме савршеном облику (спонтана продукција сносног чистог субјекта је безусловна).

Пошто смо тако показали да је одговорност не само могућа на становишту индетерминистичком, него да она ту добија и своју савршену и потпуну форму, сада ћемо показати да је она могућа, и како само у непотпуној и делимичној форми, и на становишту детерминистичком, што се често пређуђа од стране индетериниста.

Они који оспоравају могућност одговорности на детерминистичком становишту аргументирају обично овако. Узрок који је произвео једну дату последицу у садашњости сам је продукт претходних узрока у прошлости, ови су опет продукт других претходних узрока и т. д. Ми не можемо учинити дати узрок одговорним за последицу коју је учинио зато, што је он сам продукт претходних узрока, то исто важи даље и за ове и т. д. до у бесконачност, тако да на становишту детерминистичком одговорности нема нити може бити. Само кад би низ узрока у прошлости, тако продужују ли детерминисти, био завршен, кад би постојао последњи односно први члан сваког таквог низа, онда би се овај последњи могао (и морао) учинити одговорним за цео низ последица, које из њега следују, и као би такав први узрок морао бити спонтан — јер би иначе имали посла са апсолутним случајем који, као што смо горе видели, искључује сваку одговорност — та би одговорност била могућа само на индетерминистичком становишту.

Али ма како евидентна изгледала ова аргументација индетерминиста противу могућности одговорности на детерминистичком становишту, она је ипак у начелу погрешна. Јер и ако дозвао на први поглед изгледа наведено, да, пошто се за последицу може учинити одговорним само њен узрок — јер је овај оно што је произвело — даклe у читавом низу узрока и последица одговорност за дату последицу у садашњости проширити на све даље и даље узроке у прошлости, ипак ствар постаје друкчија, ако место овог регресивног хода у прошлост једног датог низа узрока исти тај низ посматрамо прогресивно, полазећи од једног датог члана у прошлости па идући ка садашњости и будућности. Као год ни ако што наведена евидентно да се у регресивном ходу, полазећи од једне дате последице у садашњости, узрок одговоран за њену егзистенцију може тражити све даље у прошлости, тако исто обрнуто евидентно је да се, ако се пође од једног од ових узрока у прошлости па се иде ка садашњости, сваки од датих чланова у низу нора схватити као узрок из којега члан, који долази за њим, непосредно као последица проистиче. Док се у приоме случају, идући од садашњости у прошлост, *ниједан* од чланова у датоме низу не може учинити одговорним за дату последицу у садашњости, дотле се у другоме случају сваки од чланова у томе низу може за њу учинити одговорним, јер је сваки одговоран за последицу која за њим непосредно долази.

Као што се види, наше посматрање види нас до једне антиномије: с једне стране не може се у низу узрока једне дате последице у садашњости ниједан од његових чланова у прошлости учинити за ову последицу одговорним, с друге стране опет може се сваки учинити за њу одговорним. Како да се измире ова два супротна искања, која су, као што се види, логички подједнако оправдана?

Измирење њихово није тешко, кад се само дубље у ствар загледа. Кад кажемо, да ниједан од чланова датог низа у прошлости није одговоран за последицу у садашњости, онда тиме у ствари мислимо само на то, да ниједан од њих није потпуно за њу одговоран; а кад опет кажемо да је сваки од њих за исту одговоран, ми тиме у ствари мислимо, да је сваки од њих само *делимице* за њу одговоран. Антиномије у ствари дакле и нема, оба израза у ствари су идентична, оба значе да се цео дати низ у прошлости има да схвати као продуценат дате последице у садашњости, да се дакле сваки појединн члан у њему има да схвати само као *делимичан* продуцент члана тога бескрајног низа може бити само *делимичне* узрок њен, а како је дати низ чиста сума појединих чланова то је јасно, да се сваки члан његов и *мора* схватити као такав делимичан узрок. Ма да сам низ садржи бесконачно много чланова, ипак погрешно би било закључити да је зато што је одговорност сваког датог члана, упоређена са одговорношћу целога низа, строго логички говорећи, бескрајно мала, она ништавна и равна нули, јер би у томе случају и одговорност целог низа била равна нули, пошто је овај само сума појединих чланова. Напрантити такав закључак значило би послужити се једном нетачном математичком аналогијом, јер тако исто занемаривање бескрајно малих количина у Вишој Математици у ствари само је привидно.

Као што се не да сноса излагања види, одговорност постоји и на детерминистичком становишту, и ако само као делимична и тиме је логички проблем одговорности дефинитивно решен. Сад нам само остаје, да добијене две врсте одговор-

ности, делимичну одговорност детерминистичку и потпуну одговорност индетерминистичку, доведено у везу са оним двема битним странама свесног ја — садржајном ја и чистим ја — које нам је психолошка анализа открила у њему, на је тиме задатак овога одељка исцрпљен.

(наставиће се)

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

ГЛАВА ДРУГА

ВЕШТАЧКО МИШЉЕЊЕ [1])

§ 15.

Појам и природа вештачког мишљења.

1. Дужност је судије, да у кривично-правном спору да на првом месту утврди, да ли је и које је кривично дело извршено, за тим, ко је то дело извршио и може ли се оно учиниоцу уписати у кривицу, и најзад, на коју се казну има он осудити. Ради правилног решења овога задатка мора судија, поред познавања закона, до детаља тачно познавати и многе чињенице и околности; он мора да утврди истинитост свих оних чињеница, које су од важности за расправљање конкретног кривичног дела. До истинитости ових чињеница судија највећим делом долази помоћу свог властитог чулног опажања, т. ј. средством увиђаја. У колико, пак, не може до истине да дође на овако непосредан начин, дужан је судија да се стара да то постигне на који други начин, који би такође био што је више могуће непосредан, јер у колико је извор за сазнање какве важне чињенице непосреднији, у толико ће и само то сазнање бити поузданије, па ће онда и сама пресуда бити поузданија. Судија се у таквом случају служи сведоцима, који суду саопштавају своја чулна опажања о важним чињеницама, или признањем оптуженог.

Али у једном кривично-правном спору, нарочито приликом утврђивања постојања кривичног дела као и приликом утврђивања кривичне одговорности оптуженог, често се истичу као важна и таква питања, на која судија због своје недовољне научне и техничке спреме не би могао одговорити. Има, дакле, у поступку питања, за чији одговор није довољно опште и специјално правно образовање судије, већ се тражи нарочито стручно знање или вештина или искуство. Тако на пр. од одговора на питање: да ли је дете живело, да ли је умрлом дат отров, да ли је оптужени душевно здрав и т. д. зависи и постојање кривичног дела детоубиства, убиства тровањем, кривична одговорност оптуженог и т. д. Све су ово питања, на која се мора дати одговор, јер од њих зависи решење кривичне ствари, и како судија не може одговорити на њих, то се морају позвати лица са нарочитим стручним знањем или вештином или искуством, која на основу стручног знања или вештине или искуства дају одговор. Та лица јесу вештаци. *Вештаци* (*experti, artis periti*) *су, према томе незаинтересована лица, која због њиховог стручног спрема или вештине или искуства, стеченог вршењем њиховог позива, у поступку узима иследник или суд зато да на основу стручне спреме, вештине или искуства опазе извесне чињенице, околности или појаве, или да о утврђеном опажању дају своје мишљење, јер за све то опште иследничко и судијско образовање недовољно.*

Из наведене дефиниције види се, да су вештаци незаинтересована лица, што значи, да вештак не може бити ни иследник ни судија нити пак која од странака. Иследник или судија не може бити вештак чак ни онда, кад има потребну стручну спрему или вештину, до које је као самоук дошао.

Судија не може у исто време бити вештак, који има на пр. да оцени да ли је поднети предмет вредник или да ли је једна хартија од вредности лажна или не, и судија, који има да оцењује своје вештачко мишљење. То не може бити још и стога што би остале судије или морале бити везане за мишљење свога колеге или би имали да вођују противу његовог мишљења, што би стварало тешкоће при суђењу.

Случајеви, у којима се треба послужити вештацима у поступку, могу бити врло разноврсни, јер се потреба за прибављањем стручног знања или вештине не јавља само приликом доказивања важних чињеница. Тако су на пр. тумачи, стенографи, преводиоци вештаци, који својим знањем или вештином чине, да долази суду буду приступачни и да се њима може користити, а никако се њихово вештачење нема узети као доказ. Међутим, највећа је улога вештака у поступку онда, кад се помоћу њих прибавља *доказ*. Дужност вештака обухвата тада двоје: 1. опажање или посматрање важних чињеница или предмета и извештај о исходу тога опажања; 2. образлагање закључка, који они по правилима њихове науке или вештине добијају из утврђених чињеница или околности. Прво се зове налаз вештака (Kunstbefund, rapport, visum repertum), а друго вештачко *мишљење* (Kunsturteil, avis, parere).

Најчешћи је случај, да вештаци једновремено дају и свој налаз и мишљење. То обично бива код сложеног увиђаја, т. ј. кад иследник или суд приликом предузимања увиђаја ради потпуности својих опажања узима у помоћ вештаке, да они извесну чињеницу опазе и о њој дају своје стручно мишљење. Има међутим случајева, у којима је довољан само налаз вештака без њиховог мишљења. То су случајеви, у којима је потребно да се само утврди постојање извесних чињеница, за чије је посматрање потребна нарочита спрема, на пр. да би се утврдило постојање извесних знакова дављачаства, или ако је на пр. потребно пред судом учинити какав научни експеримент. Тако исто су чести случајеви, у којима се од вештака тражи само суд или мишљење о особинама какве чињенице, на пр. да ли је смрт наступила услед повреде, које се налазе на лешу. Сем тога, има доста случајева, у којима се налаз никако и не тражи, већ само мишљење о могућности или немогућности извесних догађаја. Тако се на пр. од вештака може тражити мишљење о томе, да ли се пушком, која је пред судом, може на извесној одређеној даљини извршити убиство, или, да ли је могуће извршити тровање материјом, за коју оптужени тврди да је употребио као средство за тровање. Најзад, врло се често дешавају и такви случајеви, у којима је један вештак пружио вештачење и дао налаз, а сасвим други вештак на основу онога налаза дао мишљење, или, кад пред вештака, који је дао налаз, у давању мишљења учествује и који други вештак.

[1]) *Kleinschrod* у alt. Archiv des Criminalrechts V 3 св. 15 и даље; *Birnbaum* у Neues Archiv des Criminalrechts XIV 182 и даље; *Arnold* у Archiv des Criminalrechts, Neue Folge, за 1855, 197 и даље; *Mittermaier* у Archiv des Criminalrechts, Neue Folge, за 1855, 297 и даље; *Mittermaier*, Lehre von Beweisen 181 и даље; *Bulf*, Commentar I 137 и даље; *Klien*, Beitrag zur Lehre über die Erhebung des Thatbestandes 261 и даље; *Zachariae*, Handbuch II. 219 и даље; *Meyer* у H. H. I 251 и даље; *Glaser*, Handbuch I 470 и даље; *Meyer*, Commentar für österr. Str. P. O. von 1873 I 418 и даље; *Ullmann*, Lehrbuch 343 и даље; *Birkmeyer*, Lehrbuch.. 443 и даље; *Bonnier*, Traité des preuves I 128 и даље; *Garraud*, Traité d'instr. criminell I 340 и даље; *Ј. Б. Владимиров*, Учење објо установљењу поквалификованих I 12 и даље; *П. Сенић*, Теорија доказа 155 и даље.

II. На ових разноликих случајева у којима се у поступку вештаци узимају лако се даје видети и сама природа вештачког мишљења. Још и данас нису сви послови сложни односно природе вештачког мишљења, а у раније науци и законодавству то је било једно од врло спорних питања. У главноме постоје три различита мишљења о вештацима. По једноме вештаци нису ништа друго до пуки сведоци. По другоме су вештаци помагачи судије. По трећем мишљењу су они, међутим, самостално доказно средство.

1. И сведочба сведока и вештачко мишљење имају у многоме заједничку основицу, јер су побуде са којих верујемо вештацима исте природе као и побуде са којих верујемо сведоцима. Кад се још узме, да и вештаци свочињавају суду или исљеднику оно што су видели, све што су посматрали то се тиме и објашњава да су вештаци раније сматрани као врста сведока. Разлика се чинила између актичких или правих и квалификованих, научних или рационалних сведока, под којима су се разумели вештаци. Само је она сличност између вештака и сведока привидна, јер се они међу собом разликују како по природи тако и по свиму примене. Да одната те разлике има, и да вештаци нису сведоци, види се на овоме:

а) Што сведок сведочи о чињеницама из *прошлости*, док вештак даје мишљење о чињеницама из садашњости. Кад је потребно доказати какву чињеницу из прошлости, онда је свесним природно, да се за тај доказ мора обратити лицима која су ту чињеницу тада и опазила. И то су сведоци. Међутим сведоци нису потребни, ако треба доказати коју садашњу чињеницу. У таквом случају, ако за доказ те чињенице није потребна нарочита стручна спрема или вештина, већ је довољно обично чуло опажање, као доказ има да послужи судски увиђај, т. ј. судија или исљедник ће сам својим чулима опазити ту чињеницу. Ако је, међу тим, за доказ те чињенице потребна нарочита спрема, онда ће се морати тражити вештачење.

б) Што је сведок чињенице, о којима у поступку сведочи, *опазио сам поступка, докле вештак увек опажа чињеницу у поступку и за време поступка*. Судија или исљедник, дакле, позива сведока, да сведочи у току поступка оно, што је он видео или чуо сасвим случајно и ван поступка. Вештак, међутим, не прави своја опажања случајно већ увек на позиву исљедника или суда, и та опажања прави у току поступка и одмах о томе даје и своје мишљење. Због тога, што сведок има да сведочи о ономе што је ван поступка и случајно опазио, он се не може ни заменити другим сведоком, ако их случајно при том опажању није било више. Због те незамењивости не сме се одбацити ни сумњив сведок. Међутим, вештак се да заменити, јер он посматра садашњу чињеницу, коју може опазити и друго које лице са истом сигурношћу.

(наставиће се)

Др Бош. В. Марковић.

О ОДГОВОРНОСТИ ЗА НАКНАДУ ШТЕТЕ.

(НАСТАВАК)

2. *Приватно* се показује *као изузетак од принципа кривице и случај, који је нормиран у § 811. грађ. зак.*: „Тако исто и онај, који би за особите послове са знањем неспособна лица узео, и с тим другоме штету нанео, одговараће за штету". В. § 1315. аустр. грађ. зак.. који не одговара у свему нашем § 811.

Овде законодавац има на уму да је неко као мајстор или предузимач примио на себе израду извесног посла, и тога ради извесна лица као своје помоћнике употребио. За сваки пак посао, па и за онај, за који се само физичка снага тражи, потребно је имати извесних знања, ако се хоће да се посао успешно и безопасно сврши. Стога је онај мајстор или предузимач, који употребљава за извршење на себе примљених послова лица, за која зна да су неспособна за вршење истих, крив, што је такав избор учинио — *t. zw. culpa in eligendo.*[37]) Због тога се и штета, коју та лица другоме учине *услед своје невештине*, њему — мајстору односно предузимачу *у кривицу урачуне* и он за накнаду штете оштећеноме одговара.

Разлика између § 810. и § 811. грађ. зак. у томе је, што газда по § 810. одговара за *моралне* квалификације својих млађих, а по § 811. за *стварне*.

Да би се од мајстора или предузимача могла на основу § 811. тражити накнада штете, *потребно* је:

а. да је штета за извесно лице постала услед неспособности помоћника предузимачевих односно мајсторових за посао, који им је одређен. (На пр. власник опајкера повери кожаву коме невештом кожњашу, који, терајући кола, услед своје невештине, кога повреди;

б. да је предузимач односно мајстор или газда имао за *неспособност* свога млађег за послове, које му поверава.

Штету ону, која поглаво од неспособности млађих за извесан случај посао, могу они навести како лицима, са којима је њихов принципал ступио у уговорне односаје, тако и овима трећим лицима, који ни у каком уговорном односају не стоје. У погледу ових односаја принципал се служи својим млађим ради испуњења уговорне дужности, и ако они ову не испуне као што треба, и отуда штета настане, онда се сматра, да сам принципал није своју дужност неиспунио, због тога он и одговара за наступелу штету, која се сматра да је наступила не туђом радњом, већ радњом самога принципала. Тужилац у овоме случају нема ни само да докаже штету услед рђаво извршеног уговореног посла, а принципал би имао, ако би се хтео ослободити одговорности, доказати, да је штета од случаја наступила а не од невештине његових млађих (осим ако не би у датичном уговору било одређено, да принципал одговара и за случајна оштећења) (в. н.). Изврше ли пак принципалови млађи одређени посао уговорачу добро, али услед своје неспособности за датични посао[38]) учине штету уговорачу *приликом извршења* наложеног им посла, онда радња, којом је она штета проузрокована, јесте према принципалу *трба*, за коју он по правилу (арг. 1, § 810. грађ. зак.) не одговара. На пр. ламар је послао своје калфе и шегрте да оправе олуке на својој кући. Они, и ако су невешти послу, ипак изврше оправку добро. Али том приликом, услед своје невештине, полувају ми цреп на кући и, бацајући цреп на земљу, убију ми кера. Принципал може овде бити одговоран и 1) по тач. 2. § 810. (ако су калфе такви људи) и 2) по § 811. грађ. зак. У овом последњем случају ја као потрпељилац накнаде штете имао бих да докажем 1) причињену ми штету 2) да је она настала услед невештине принципаловних млађих при њиховом послу и 3) да је принципал *знао*[39]) да су његови млађи неспособни били за одређени им

[37]) Која радња постоји и у случају тач. 2. § 810. грађ. зак.

[38]) Јер калфе и то за се дели, за је на пр. калфа доста вешт овоме занату, али му није у по којом случају посао поћи за руком.

[39]) Јер и овде је разумно претпоставити, да принципал није знао за неспособности својих млађих, пошто ова претпоставка одговара правилу свакодневног живота: сваки мајстор узима способне младе, нити у умрлом за су способне, док се о противном не увери. Ко даље тврди, да је мајстор знао за неспособност млађих, тај мора против те претпоставке, правне из свакодневног живота, а то то на њему лежи терет обарања претпостављеног.

посао. Тек кад би то троје доказао, могао бих с успехом тражити од привилеја накнаду причињене ми штете (б. б.). То исто (б. б.) важи и за случај, кад су принципалова млађа, иршеви наложени посао, својом невештином причинили штету *трећем лицу — оном, које не стоји у уговорним односима са њиховим принципалом* (в. в.), на пр. у горњем примеру лимарове калфе, неисправно намештајући олуке, оборе олук са крова на улицу, те неки пролазник буде повређен.

3. Међу тим *правих* и *неправих од правила*, да се без кривице *не одговара за туђе радње*, статуиран у § 812. грађан. законика: „Гостионичари, крчмари, хљбари и пивоци (кириџије) одговарају и за ону штету, коју би њихови људи путницима нанели.“ Јер у овом законском пропису не трпи се као у §§ 810. и 811. да су гостионичарима и др. „њихови људи“ познати као рђави или своме послу невешти, *не условљава* се, дакле, одговорност гостионичара и осталих *кривицом у избору ових лица*, него се, на против, напређује, да поменути принципали одговарају за штету, коју би њихови млађи путницима нанели, без обзира на то, да ли су принципали знали баш ових особина људе у служби драге. Ово што Штубенраух (Коментар 2 стр. 675.) вели за § 1316. аустр. грађан. законика[20] важи и за наш § 812: „Ову одговорност сносе гостионичар, хљбар и пивоци и за своје људе, који су дотле били поштени и исправни или способни за сваку редовну послу заједно стоју, што они при избору своје послуге, којој су путници принуђени повераватн се, треба да обрате већу пажњу но обично.“ У осталом о овој одговорности гостионичара и осталих говори се још и у § 580. грађ. зак. На овоме месту већу се упућивати у детаљније разлагање, него упућујем читаоце на моју расправу „О одговорности гостионичара“, у којој је оно питање исцрпно расправљено.

4. Као један случај одговорности извесног лица за поступке другога у погледу накнаде штете регулисао је аустријски законодавац оно питање, о коме је говор у § 1318, а који гласи: „Ако неко буде оштећен каквом опасно обећање или намештене ствари или бацањем или просипањем из каквог стана, онда за штету одговара онај, на чијој је стани бачено или просуто или са кога је ствар пала.“ По овом пропису аустријског законика, може на горњи начин оштећени тражити накнаду од власника стана и онда, кад је радњом неког трећег лица штета проузрокована. По угледу на аустријски § 1318. наш законодавац прописује у § 813: „Ко из куће, кроз прозор, с тавана или иначе што несмотрено баци или просне и изнесе, онај ће одговарати за штету, коју би другом с тим проузроковао; ако се не зна ко је, онда одговара господар од куће или од квартира.“ Као што се из упоређења овога прописа са аустријским § 1318. види, наш законодавац сматрао је за потребно да изричито прошири оно, што се по аустријском грађанском законику *пребуство* подразумева, на име: да у случају предвиђеном у § 813. (односно аустр. 118) а по принципу кривице, одговара учинилац — онај који из неког стана нешто баци или просне и таме другога повреди или на који други начин оштети. Али одступање нашег законодавца од аустријског састоји се у томе, што по нашем § 813. ималац стана, из кога је нешто бачено или просуто, не одговара у *сваком* случају, него тек онда, ако се *не зна, ко* је штетну радњу извршио. Буде ли дакле ималац стана тужен за накнаду због тога, што је из његовог стана нешто бачено или просуто, он се може одговорности ослободити, ако докаже, да је дотичну штетну радњу учинило неко друго лице, за које ималац стана није дужан да одговара по другим прописима законским.[21]) На против по аустријском законику одговарају *једновремено* и учинилац дела и ималац стана, тако да оштећеноме, баш и над сс ма ко је бацио или просуо, стоји на вољу да накнаду штете од једнога или другога тражи. Према томе и *прошс нешто § 813. траб. зак. садржи одступање од принципа да се за туђе дело не одговара*, јер ималац стана — у случају кад не може именовати лице које је из његовог стана што бацило или просуло — одговара за штету туђом радњом проузроковану. Ова одговорност потребна је за то, да би оштећени могао доћи до накнаде, јер да је законодавац прописао да за штету одговара само учинилац, онда би у случајевима, кад се не би могло утврдити: ко је баш бацио или просуо штетоД из стана, а ти су случајеви врло чести, оштећени остајао без накнаде.

(наставиће се)

Д-р Драг. Аранђеловић.

[20]) Који гласи: „Гостионичари, хотари и хљбари одговарају за штету, коју би њихови путници у њиховој кући, или у њиховој хљби или на прибављеним стварима и товару нанели њихови слуге или од њих одређени лица.“

[21]) *па пр. по другом лицу*, § 807, по другој тач. § 814, по § 811. грађ. законика.

„ДАКТИЛОСКОПИЈА“

од

Васе Лазаревића.

(ирентачиано из „Архива за правне и друштвене науке“)

(наставак)

После лепога увода, у коме је бацио општи поглед на борбу коју води полиција са злочиначким и сумњивим елементима, г. Лазаревић даје: „кратак *преглед разних метода за утврђивање идентичности појединих лица*“.

Међу прве методе за утврђивање идентичности, које су се појавиле у културнијим европским државама, г. Лазаревић помиње *насоше, буквице* и *друге легитимационе картеје*. Тај начин идентификација, добио је, вели, у последњем (*пређа прошлом?*) столећу више-мање интернационалну важност у обичном животу, а поглавито у случају дальих путовања. „Овом се методом и данас још служе у свима културнијим (?) државама, али му је значај знатно мањи но раније, јер је постао недовољан и немоћан, да одговори савременој друштвеној потреби. Сем тога се и са свима недостатака, које га прате, много злоупотребљава *од интелигентнијег разбојничког света*“.[1])

Ми се не слажемо са г. Лазаревићем, да су пасоши и др. били један од прних метода за утврђивање идентичности личности. И он сам вели, да је у прошлом столећу пасош добио интернационалну вредност у обичном животу и у случајевима дальег путовања. Несумњиво је, да се и пасошем донекле може утврдити идентичност појединих личности. Пасош може бити и легитимација да се његов сопственик не тражи за какво кривично дело, али то важи *само за моменат* кад је издат дотичној особи. Но кад је реч о методама за утврђивање идентичности код криваца,[2]) онда се никако не може узети; да су то икада били пасоши, буквице и друге легитимационе картеје.[3])

У најновије време појавиле су се неке методе за идентификовање људи, које се ослањају на стално и неизменљиве особине сваког појединог човека. Том приликом поклоњена је нарочита пажња класификацији наћених података.

Г. Лазаревић је поклонио пажње, у главноме, оним методама: према боји очију; према особитости ивијуга ушне

[1]) Курзив је наш због германизма, који је врло груб, али га г. Лазаревић врло често употребљава.

[2]) „Дактилоскопија“, страна 12., последњи ред.

[3]) Какве су то друге легитимационе картеје, г. Лазаревић и не помиње.

школе; према особеним знацима на телу: ожиљцима од рана, брадавицама, младежама и т. д.; према личном опису; према фотографским снимцима; према антропометријском мерењу тела по Бертиллоновом систему; и најзад, према отисцима зрстиу обе руке, по методи званој „дактилоскопија".

Све то набраја г. Лазаревић најпре као самосталне методе за класификовање прикупљених података ради бржег проналажења картона у маси учињених забележака, па им после истара предност као самосталним методама, признајући као такве: лични опис, фотографију, антропометријско мерење по систему Бертиллоновом и дактилоскопију.

Признајући савршенство француске методе „portrait parlé", нарочито „за гањење злочинаца у пољу", г. Лазаревић вели, да је главни задатак живим сликама: опис извесних карактеристичних знакова лица, пословито десног уха и носа. То, пак, не стоји у истини. Кад је реч о живим сликама као самосталној методи за класификацију, и кад се зна, да картони за живе слике садрже четири групе прибраних обележјева, на име: 1) антропометријска, 2) хроматична, 3) морфолошка и 4) општа обележјева, онда, по свој прилици, portrait parlé нема у њих главни задатак само то што је нанео г. Лазаревић.

Да се г. Лазаревић хтео више интересовати за живе слике, могао је лакше да проступује опозиву расправу о њима од г. Душана Ђ. Алимпића, која је изашла у „Полицијском Гласнику" за 1905. годину, ако није имао при руци баш страно дело. То је требало да учини и за то, што живе слике ни у ком случају неће бити заостављене приликом коначног решења питања о интернационалној употреби начина за утврђивање идентичности личности и лешева. То можемо с поуздањем тврдити. На кад им је г. Лазаревић тако мало придао важности, то нам даје више разлога, да верујемо, да је био једностран у своме убеђењоме истицању савршенства и неопходне потребе за употребом дактилоскопије.

Говорећи о *фотографским снимцима* као методи за класификовање за потребе утврђивања идентичности, г. Лазаревић вели, да је она „до пре две године била једино главно средство за утврђивање идентичности лица". То никако не можемо потврдити, јер би то значило признати: да српска полиција *до пре две године* ни на који други начин није могла утврдити идентичност извесне личности или лешева, до једино у случају ако је имала његову раније фотографију.

Упознавајући читаоце са историјом и суштином *Бертиллонове методе*, вели да је она „прецизна и основана на математици, а и класификовању картона, као и њихово проналажење у рафовима, иде доста брзо". За тим додаје: „На тај је начин Бертиљон у потпуном смислу по-пунио празнину, која се у то доба осећала због оскупше у савршеним методама за констатовање идентитета. И заиста се већ после кратког времена од примењивања тога система утврдила важност и велика практична вредност његова, што је и био разлог, да га ускоро по његовом проналаску усвоје, тако рећи, све државе, па чак и оне полуобразоване у модерном смислу".

Али, готово у исто време кад је Бертилон разнијао своју теорију, Енглези су у својим индијским колонијама почели примењивати дактилоскопију, која је „својим добрим особинама премашила и саму Бертилонажу". Тако почиње г. Лазаревић историјски развитак дактилоскопије, а уједно и свој најглавнији део расправе: доказивање престижности дактилоскопије над Бертилонажом. Као што смо у почетку истакли, ми се не слажемо с тиме, а сад ћемо то и доказложити.

(наставиће се)

Доб. В. Бакић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам она питања:

I.

Суд општине мелничке, актом својим од 10. августа ове год. Бр. 2062, пита:

„Милан Д. Миљковић, овд. актом својим Бр. 2601 молио је овај суд, да за обезбеду 28 динара стави забрану на покретност Димитрија Телесковића овд.

Уз акт тражене забране полицо је три прилога с виду јавне исправе;

По тражењу молиоца, суд ово општински, удостоверио је забрану, и решење на потпис саопштио како повериоцу тако и дужнику.

Решење о одобрењу забране постало је извршно и повериоц је забрану прандо тужбом Бр. 2956 и суд на основу исте донео своју пресуду на горе наведеним парничарима саопштио.

Противу ове пресуде дужник Димитрије је најавио жалбу, и расматрајући судија актом својим Бр. 2575 наредио је, да суд наплати од подносиоца забране казнену таксу за прилоге, на по том да пресуду пошље на разматрање.

По овој одлуци суд је донео наредбу, да повериоц односно молилац, у року од шест дана положи казнену таксу, пошто то раније није учинио, у противном неуслужне законске последице.

Молилац Милан до рока на и доцније није хтео нити хоће положити казнену таксу и с тим се је суд нашао побуђен умолити уредништво за следеће објашњење:

Хоће ли суд ову казнену таксу наплатити експекуцијом, или по предмету молиочевом донети решење, да се на основу чл. 9. зак. о таксама цео рад по овој ствари огласи за свршен и остани у акта.

Објашњење је потребно суду што пре ради окончања овог предмета пошто се одавно одуговлачи."

— На ово питање одговарамо:

По чл. 10. закона о таксама, ни једно писмено, такси подтежно, неће се узети у рад, докле се такса редовна или казнена не плати или не долати.

Државни и општински органи, који би узели оваково писмено у рад, казниће се доплатом петогубе неповољене таксе.

У сеоским општинама на ову се казну осуђују и општински писари.

Како се из предњег питања види, да је тај суд примио од повериоца Милана три прилога, којима се дуг утврђивао, који нису оптерећени таксом, на није од Милана наплатио казнену таксу у смислу чл. 36. закона о таксама, онда ту петогубу таксу морају да плате они општински чланови, који су забрану уважили и пресуду донели, рачунећи ту и писара, па да тада предмет врате приостављеном суду на оцену.

Дотично пореско одељење треба да се постара, да се овај законски пропис изврши.

Да општински суд није прекорачио да изврши своју дужност, онда би паравно, та казна пала на терет ових лица, која су у надзиању дотичних писмена суделовала као дужник и повериоц.

II

Суд општине дрењске, актом својим од 21. августа ове год. Бр. 1423, пита:

„Многи општински судови, објављујући дражбе напаћура у својим општинама, штампаним објавама, не зеше на ове такву од 5 пара динарских у смислу тач. 14. таксене тарифе, те тако штете државну касу.

Они ово плаћање редовно избегну на тај начин, што на објаве мету: нумеру, општински печат и потпис општинских чланова, те их тако учине званичним актом.

Моли се уредништво за објашњење: да ли оне објаве подлеже плаћању таксе или су од тога ослобођене.

Шаље се на упитај једна објава општине неготинске под Бр. 7425."

— На ово питање одговарамо:

Дражбе напаћура објављују општински судови по дужности, која им је наложена чл. 5. закона о напаћурима.

Ако то не би учинила у року, који је одређен, онда би председник општине или заменик му био кажњен по трећем стању поменуте законске одредбе.

Кад је, дакле, ово објављивање последица законског пропећења, и кад то увек бива у облику званичног акта општинског суда, онда такве објаве не подлеже такси, јер на чл. 2. т. 5. и чл. 3. т. 2. зак. о таксама, општине су ослобођене плаћања таксе, кад по службеној дужности предузимају законом одређене послове.

III.

Суд општине ивочке, актом својим од 4. августа ове год. Бр. 947, пита:

„Кад председник или кмет каже неко лице са 24 часа затвора по чл. 106. и 110. закона о општинама, они обично осуђују и на плаћање таксе од 2 динара, па о томе подносе извештај општинском суду у остављеном року.

Много пута председник и кмет најављују, да им изричаће ове казне долази

нагодно, што су лица над којима се казна извршује, махом сиротног стања, те им плаћање таксе тешко пада.

Потребно је знати, да ли се она лица могу како одободити од плаћања таксе у оваким предметима, те би тако сваки за заслужену казну био кажњен, а овако се у много прилика због таксе и казна изостани?*

— На ово питање одговарамо:

Уз сваку осуду по чл. 109. и 110. закона о општинама, кривци ће се осуђивати и на плаћање таксе из тачке 87. а. зак. о таксама.

Ако се после извршене казне утврди да је дотично лице сиромашног стања, и не плаћа на име непосредног пореза више од 5 динара, по рачуници ту личност и пореске, онда ће се таква такса сматрати за пропалу у смислу чл. 2. т. 8. закона о таксама, и неће се плаћивати од осуђеног; него ће се извештају придружити уверење о сиромаштини.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Никола Стојановић, касапин, пазити се у притвору код начелника среза јадранског, оправљан за крађу новаца и документа, из-

вршену ноћу између 8. и 9. септембра тек. год. Пази Шоботу, трговцу, новопазичку из Буквића у Хрватској.

Ову је крађу извршио Никола у Козељачи, где се Шобот налазио лечећи рођу. У тоју потрази по поменутом делу, утврђено је да је Никола извршио и крађу џепова Тихомиру Радојевићу, из Козељаче. Крађене џепове нађене су на Николи.

Никола је на саслушању изјавио, да је рођен из Бакате и да је у њој неколу прошле године провео у Србији из Аустро-Угарске. Даље је изјавио, да је ирво служио четири месеца код неког Милана Тодоровића, у Београду, на Варош-Капији. По том је, вели, отишао у Шабац и тамо служио три месеца код Живана Гајића, касапина, а доцније је отишао у Козељачу, где је и извршио горе означене крађе.

Никола је стар 30 година, висок 1·70 мет., плав, на левој шаци недостаје домаћи прст ина кружну болесту од опекотине, добро је изграђен, у говору зависи ни бугарски, те није искључена могућност да је дуже времена живео у Бугарској.

Исказана власт сумња да је њему право име Никола Стојановић, пошто за то нема потребних легитимација, а како је склон за вршење казнених дела, сма је прилика, да је још где учинио какву крађу, то му се за то износи фотографија и препоручује се свима полицијским и општинским властима, а приватни се може, ако би што ближе знали о овоме лицу да известе начелника среза јадранског, полицајци се на његова акта под Бр. 13989.

ТРАЖЕЊЕ

Аћу, жену Јована **Ивановића — Јовановића**, родом из Крагујевца, чију сво потерницу издали у 31 броју листа од ове године, тражи крагујевачки просторешки суд актом Бр. 13501, под ког има да одговара за сваку крађу.

Марка Станковића, радника из Чачка, који је 14. пр. м-ца отуварао из места пребивалишта и до сада се о њему ниједа ништа сазнало, тражи начелство округа чачанског актом Бр. 10243. Прокаженог треба упутити поменутом начелству.

Милутина Благојевића, који је 28. пр. м-ца отуварао од своје куће, тражи Управа града Београда, ради предаје родитељима. Милутин је стар 13 година, средњег раста, дежмекаст и црнокосаст; од одела има на себи капут и панталоне, на глави му је шајкача, а на ногама нема ништа. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да Милутина живо потраже у својим домаћајима и о резултату известе Управу града Београда с позивом на акт Бр. 45002.

Богољуба Врескварића, занат „Љубче", ђака V. разреда осн. мешовите школе, кога је напустио 30. пр. м-ца, тражи Управа града Београда, ради предаје родитељима. Богољуб је стар 12 година, средњег стаса, у ошто лака: на себи је имао од одела: зимски капут и одело зеленкасте боје, на ногама нема ништа, а на глави црни мекани шешир пан плаву качкету. Полицају се све полицијске и општинске власти да Богољуба најживље потраже и њеног упуте поменутој Управи с позивом на акт Бр. 44987.

УХВАЋЕНИ

Драгомир Пржић, дезоноја, **Ана Влух**, звана „Вуле" и **Драгутин Петровић**, шегрт Саве Лазаревића, трговца из Београда, чије сво потернице издали у прошлом броју листа, ухваћени су, те је преки ток престала потреба за даљим њиховим тражењем.

ПОТЕРА

Стојадин Димитријевић, надничар из Смедерева, родом из села Караворића, среза темнићског, 4. ов. м-ца изврши је крађу разних ствари Сими Стојановићу адвокату из Смедерева, на је по извршеној дели одмах побегао. Крађу је ову извршио у друштву са Миланом Борђевићевом, слугањем, која је одмах ухваћена. Стојадин је стар 24 година, висок, сувоњав, пронавиљат, плавих брковa, од одела ниа на себи сукнени гуњ, штофане панталоне, на глави има шубару, а на ногама опанке. Полицају се све полицијске и општинске власти да Стојадина живо потраже, и пронађеног стражарно спроведу начелству округа смедеревског с позивом на депешу Бр. 10946.

КРАЂЕ СТОКЕ

Ноћу између 2. и 3. ов. м-ца непознати крадљивци украли су једну кобилу са паше на Вавсени Дејану С. Ићићу. Иста је матора 10 година, доратасте длаке, но леђима ниа ошишан од убоја, а са шапом „Т". Исте је ноћи украдена и Таси Богдановићу једна кобила, матора 16 година, алатасте длаке, белим пругастим очиј. Депеша начелника среза мачванског Бр. 12213.

Ноћу између 23. и 24. пр. м-ца непознати крадљивци украли су једног коња Аврану Лазаревићу, из Горње Сабанте. Кон. је матор 9 година, висок 150 см., загорелно - доратасте длаке. Депеша начелника среза левачког Бр. 14170.

На дан 3. ов. м-ца непознати крадљивац украо је са паше једну кобилу Анђелу И. Петровићу, из Топовице. Кобила је матора 10 година, доратаста, лисаста, са жигом „О". Депеша начелника среза поречког Бр. 7632.

Ноћу између 22. и 23. пр. м-ца непознати крадљивци украли су два коња Јелени Терзић, тезгарку из Стапонда, једна је коњ матор 8 година, црне длаке, у једну задњу ногу пуњав, а други је коњ матор 12 година, доратасте длаке. Депеша начелника среза прокупачког Бр. 14764.

Обрађа се налаза свима полицијским и општинским властима на ове покраље.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник Душан Ђ. Јовановић

БРОЈ 47. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 18. НОВЕМБРА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК" излази једанпут, а према потребе и више пута недељо. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатнике у земље 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника" не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Војиславу Ђ. Стојановићу, полицијском писару прве класе среза неготинског, уважи оставка коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 10. новембра 1907. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за лекара среза азбуковачког Д-р Јована Панајотовића, свршеног доктора целокупног лекарства и бив. питомца среза нишавског.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 8. новембра 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Д-р Драгутину Радишићу, лекару среза азбуковачког, уважи оставка, коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 8. новембра 1907. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за лекара среза златиборског Др. Максима Глигоровића, лекара среза звишког, по потреби службе, без права на накнаду путних и селидбених трошкова.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 12. новембра 1907. г. у Београду.

РАСПИС

Свима окружним начелствима, Управи града Београда и Суду општине града Београда.

Расписима мојим од 3. и 27. августа 1901. год. ПБр. 18123. и 19833 и од 15. априла 1904. год. ПБр. 10160. наређено је полицијским властима, да обрађају већу пажњу пријавом издавања заграничних пасоша сиротним лицима која полазе у иностранство да тамо траже рада и зараде, а немају довољно трошка да би на страни провели извесно време, док рада не би нашли, и да се могу натраг у отаџбину вратити, ако га не би могли наћи.

Ти расписи надати су поглавито за то, да се личностима, без средстава за пут и живот, спречана тумарања по свету, да на страни не чине доцније нашим мисијама, тражењем трошка за повратак у Србију, који им оне не могу одмах пружити, јер немају за то потребног кредита.

Али, често да се број оваких путника смањује, он се све више увећава, на штету угледа наших мисија на страни и на штету касе државне, која на послетку мора да плати трошкове за њихово разастирање, после чега се настави дуга, врло често узалудна, преписка са полицијским и општинским властима, око тражења ових, којима је путни трошак издат, да га накнаде каси државној.

Међутим, врло се често дешава, да се путни трошак изда, па и карте железничке преда дотичном лицу за повратак у Србију, али се оно не враћа у Србију, већ карту препрода и наставља даље тумарање по свету, обрађујући се с поноза и свуда, где на његовом путу има наших мисија, за новчану помоћ.

Министарство иностраних дела пружа потребну помоћ нашим поданицима на страни у случајевима над се ко није у опрадданој невољи, али држана не може ту помоћ пружити једној врсти нерадишљених људи, који се крећу у свет без довољних средстава, да траже рада, а онај им није претходно осигуран у месту, за које путују, нити ће она у будуће сносити трошкове за скитнице, који се користе неброжљивим вршењем дужности општинске и полицијске власти, те на овакав начин, бесплатно и без трошка тумарају по свету.

Ради правилне расправе питања о наплати трошкова за репатрирање наших поданика, и да би се власти боље упознале са њиховом дужношћу приликом издавања пасоша за иностранство, прилажем сам, на основу §§ 7. и 27. т. 2. устројства централне државне управе и чл. 142. зак. о општинама, свима општинским и полицијским властима наредити:

I.

1. Да општински судови у смислу чл. 3. и 4. уредбе о издавању заграничних пасоша и чл. 94. т. 2. зак. о општинама од сада обрађају већу пажњу на задржавање упутница за заграничне пасоше, и да упутнице не издају оним лицима, за које се зна да немају сигурног посла на страни, и да немају довољно трошка за извесно време бесплатне (најмање за три месеца) и за повратак у Србију.

На свакој упутници суд треба да означи године старости и личну опис лица, које се за пасош упућује, да се и тим начином потпуније утврди његов идентитет, на случај спора око наплате трошка за његов повратак у Србију.

2. Да скитницама, а нарочито циганима (изузимајући домаћина цигана), ни у ком случају не издаје упутницу за напоље.

3. Ако суду општинском није потпуно познато имовно стање лица означеног у 1-вој тачки овог одељка, он може упутницу дати и на јемство два своја грађанина, који ће бити у стању да плате трошкове, које би то лице на страни учинило за његов повратак у отаџбину. Те јемце треба саслушати да се обавезују платити трошак, који би то лице на страни учинило за његов повратак у отаџбину.

на оверен протокол њиховог саслушања чувати у општ. архиву.

4. Пошто су општине, према чл. 97 т. 2. зак. о општинама дужне да се старају о својој сиротиња, те ће се у будуће трошак за репатрирање оног лица, које је суд општински издао упутницу за пасош наплатити од општине, ако се он случајно не би могао наплатити од дотичног лица или његове породице, за то нека се општине постарају за потребан кредит, ако им партија буџетска на не предвиђене потребе није довољна.

Међутим, ако је суд општински издао упутницу на јемство два грађанина, општина може од њих тај трошак наплатити, било мирним начином у смислу § 12. грађ. зак., било судом.

II.

1. Полицијске власти, према чл. 3. и 4. уредбе о издавању заграничних пасоша не смеју ни једном грађанину издати пасош без упутнице надлежног општинског суда, нити чиновник без одобрења надлежног министра, односно старешине надлештва, у коме се чиновник са службом налази.

2. Чиновнице поштанских завода или других приватних установа или лица, морају имати допуштења њихове управе или шефа, да им се упутница за пасош може издати. Та допуштења они ће предавати општинском суду, на основу којих ће суд, с обзиром на ово упутство и уредбу о издавању заграничних пасоша издати упутницу, а дозволу задржати и чувати у свом архиву.

3. Наредбе Министарства иностраних дела, да се наплати трошак, који је наша мисија на страни (Посланство или Конзулат) учинила за повратак у Србију ког лица, које је остало без средстава за живот и могућности, да се може своје њиме вратити, полицијске власти дужне су да извуче најдаље у року од једног месеца од дана кад је повод поћи у пасош истом Министарству. Ако се тај трошак не може наплатити од дотичног лица, или његове породице, наплатиће се од општине, а ово остаје право да тај издатак из своје касе наплати на начин изложен у првом одељку под 4.

4. Ради те исплате трошкова за репатрирање и ради даљег прегледа, коме је и на основу тога издат заграничан пасош, полицијске ће власти (краљевска чељества и Управа града Београда) поред упутнице општинског суда узети од подносиоца писмену молбу, или га о томе саслушати, па ту молбу или протокол саслушања завести у деловодни протокол и молби прикључити упутницу, па пошто се пасош уручи и у протокол издатих заграничних пасоша, молбу са упутницом оставити у архив. На сваком пасошу морају се забележити обе нумере, редни број деловодног протокола и протокола за издавање заграничних пасоша, а у рубрици „коме се даје пасош“ прибележиће се исход имена и презимена полиценског број деловодног протокола, под којим је наведена његова молба са општинском упутницом, на пр. бр. 14,536/907. год. В. П.

Чиновник позиције, који уради противно овој мојој наредби, одговараће по § 133. т. 2. казненог законика.

Препоручујем начелствима и Управи да ону мојој наредбу саопште свима подручним чиновницима, среским властима и општинским судовима, с наредбом, да се у будуће тачно по истој управљају. По свршеном поднеће ми извештај у року од месец дана.

Суду општине града Београда такође наређујем, да се по овој наредби, у којико се њега тиче, у будуће управља, а ова се наредба у погледу издања упутница и плаћања трошкова за репатрирање напише тачке те општине, пошто она највећи број упутница за пасоше издаје.

ПБр. 18636.
30. септембра 1907. год.
у Београду.

Министар
унутрашњих дела,
Наст. Н. Петровић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

О КРИВИЧНОЈ ОДГОВОРНОСТИ

са теоријског гледишта.

од

Д-ра Бранислава Петровићевића

(НАСТАВАК)

Свесни субјект очевидно да је у првом реду подложан апсолутном индетерминистичком појму одговорности, пошто је чисто ја примарни момент његовог бића; међутим свесни субјект је подложан у другом реду и релативном детерминистичком појму одговорности, пошто је садржајно а секундарни или у исто доба и битни моменат његовог бића. Свесни субјект, дакле, са становишта чисто логичког појма одговорности, у двоструком је смислу одговоран, својим чистим ја тако реће као становник духовног а својим садржајним ја као становник несвесног материјалног света. Само што ако се ово последње усвоји онда се мора нужним начином појам делимичне детерминистичке одговорности пренети и на несвесне ствари материјалног света. Јер садржајно ја припада потпуно несвесном материјалном свету, према томе ако је наше свесно ја као садржајно ја одговорно за несвесне радње, које нужним начином проистичу из унутрашње природе његове, онда је с истим правом и свака несвесна ствар природе одговорна, разуме се само делимице (јер их она продукује само у заједници са другим стварима), за промене које из ње проистичу. Да је ово пренашање делимичног детерминистичког појма одговорности и на несвесне ствари са логичког становишта потпуно оправдано, може се показати и на следећи начин.

Да несвесне материјалне ствари не могу бити одговорне за промене које проузрокују, то тврђење изгледа о тога тако јасно, што се сматра да ствари које не знају, које нису свесне онога што раде, не могу бити ни одговорне за оно што раде. Али ако се даље питамо, зашто би ствари, кад би знале за оно што раде, биле одговорне за те своје радње, онда се као разуман одговор на то питање може само рећи, да оне у том случају *не би морале* чинити оно што чине, одговор би тај значио дакле да је само индетерминистички појам одговорности логички оправдан, што међутим очевидно није случај. Да се пак доиста само дати одговор може сматрати за разуман, није тешко увидети. Јер очевидно је да свест као таквна, ако собом не доноси способност да се оно што се несвесно чини не чини, не може несвесне ствари учинити одговорним за промене које из њих проистичу, ако оне нису за те своје промене одговорне већ као такове т. ј. као несвесне ствари. Сама свест као таквна дакле, ако би она била нешто што се овде предпоставља — прост пасивни гледалац, просто огледало промена, које би се на стварима дешавале исто онако и без тога огледала како се дешавају и у присуству његовом, не може ништа допринети одговорности тих ствари, ако оне нису саме собом одговорне. Према томе и обратно, ако је тачно што детерминисте тврде, да је садржајно ја као свесно одговорно за радње које из њега проистичу онда су очевидно са истим правом и у истом смислу одговорне и несвесне ствари за промене које проузрокују. Или се дакле мора делимична детерминистичка појам одговорности потпуно одбацити или се мора тај појам проширити и на несвесне ствари, трећега нема. На основу наше логичке анализе појма одговорности јасно је, да се последња страна ове дилеме мора узети као истинита, т. ј. да се детерминистички делимични појам одговорности мора проширити и на несвесне ствари.

Као што постоје две битно различне форме узрочности, узрочност спољашња, несвесна, природна, и узрочност унутрашња, спонтана, психичка, тако исто постоје и две битно различне форме одговорности: делимична детерминистичка и апсолутна индетерминистичка. Али као што су спољашњи и унутрашњи каузалитет форме једног истог општег појма, тако исто су и детерминистичка и индетерминистичка одговорност форме једног истог општег појма одговорности. Детерминисте одричући спонтани каузалитет одричу и могућност индетерминистичке апсолутне одговорности; обратно индетерминисте тврдећи спонтани каузалитет одричу детерминистичку одговорност. Међу тим ни једни ни други нису при томе конзеквентни: детерминисти не проширују свој појам одговорности и на несвесне ствари, а индетерминисте не одричу спољашњи каузалитет и тако одричу одговарајућу врсту одговорности. Овде је међутим призната логичка оправданост и детерминистичког и индетерминистичког појма одговорности и одређене овојим конзеквентне сфере њихове важности.

В. О појму кривичне одговорности у опште.

У општем логичком смислу појма одговорности може се, као што смо раније видели, свака ствар, па била она несвесна или несвесна, на била она у својим променама слободна или детерминирана, учинити одговорном за своје радње и то та је одговорност нешто што по себи постоји и што је потпуно независно од свесног субјекта, који је у својим појмовима њиме, та је дакле одговорност *безусловна* и обимом објеката на које се односи и субјеката, који је вреднују. Морално одговорним може међу тим, као што се да показати бити само човек и човек је у исто доба и једино биће које човека може учинити одговорним у моралном смислу (несвесна природа као и нижи свесни организми то не могу, јер код њих још нема морала, једино би била виша од човека, кад би постојала, била у праву да то чине). Морална одговорност чини дакле и обимом и садржином својом један минимални део опште логичке одговорности и сад настаје питање у каквом односу стоји кривична одговорност према овој последњој?

Да кривична одговорност не нада уједно са општом логичком одговорношћу, то није тешко увидети. Јер про снега казна у смислу кривичног права постоји само за дела која се тичу односа у људском друштву, из кривичне одговорности искључени су дакле они могући субјекти у колико би се они могли учинити одговорним за дела одн. промене које падају ван ове сфере. Затим даље — и ту лежи очевидно тежиште саме ствари — нису сви субјекти који су у логичком смислу одговорни за противправна дела одговорни за њих и у кривично-правном смислу, кривично право искључује принципијелно из кривичне одговорности све субјекте који не чине чланове заједнице у којима постоје дела за која се једино може неко у кривично-правном смислу учинити одговорним, па ме оно чини само луде као чланове људске друштвене заједнице субјектима, који могу бити одговорни у кривично-правном смислу. Поштo пак право преставаља, као што је познато, минимум морала, то је, да би се најближе одредила сама садржина и обим кривичне одговорности, неопходно потребно испитати њен однос према обиму и садржини моралне одговорности и морала и ми ћемо се тиме у овом одељку у главном и бавити.

Падају ли дакле кривична и морална одговорност уједно? И, ако то није случај, треба ли кривична и морална одговорност да падају уједно? На ово прво постављено питање одговор је дак: према позитивноме кривичном праву кривична и морална одговорност *не* падају уједно. Јер и ако позитивно кривично право почива још увек на доктрини о слободној вољи, и ако оно само човека у стању слободне воље чини за његова кривична дела одговорним, ипак не само што се у појединим случајевима очевидно одступа од тога принципа (кажњавање дела без обзира на кривицу), него и саме казне, које се изричу за поједине кривице, нису у многим случајевима у сагласности са захтевима строгог морала. Питање је дакле, како је могуће оправдати ова одступања од принципијелне идентификације основне подлоге кривичне са основном подлогом моралне одговорности, и ако су та одступања у противречности са том принципијелном идентификацијом, (пошто је слобода воље, као што се лако да показати, основна подлога моралне одговорности), како онда има да се одреди принципијелна подлога кривичне за разлику од принципијелне подлоге моралне одговорности? Решење оних проблема било би очевидно јако олакшано, кад би сам морал престајало једну у својим основним принципима потпуно утврђену доктрину, али како то није случај то се ми, да би та питања могли решити, морамо, разуме се само у најкраћим потезима и колико је то неопходно потребно, упустити у одредбу тих основних принципа.

(наставиће се)

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

в) Сведок у тренутку опажања чињенице о којој касније има да сведочи, није свесан тога, да ће он о томе, што је опазио, изнати касније и да сведочи. С вештаком другачије стоји ствар. Он је у тренутку опажања увек свесан тога, да све што је опазио има да каже и да о свему има и своје стручно мишљење да даде, те је стога увек спреман да пажљиво и мирно посматра.

г) У случајевима, у којима се има да даде одговор на општа питања или да се расправи питање о могућности или немогућности каквог догађаја, вештаци дају своја мишљења без икаквог претходног чулног опажања, те стога они и нису сведоци. То су случајеви, кад вештаци дају само мишљење а не и налоз. Али се они разликују од сведока и онда, кад поред мишљења дају и свој налоз. Јер, докле сведоци сведоче по своме сећању, довле казују што су чулима опазили, за што су им потребна само општа животна знања, дотле вештаци своја опажања врше по правилима и законима науке или вештине. Сем тога, докле се исказ сведока по правилу састоји у репродукцији онога што се опазило, дотле вештак има да даде и свој суд о ономе што је приликом опажања нашао. Суд или мишљење вештака о каквој појави, догађају или чињеници јесте главно, а налоз је само средство да се до тога циља дође. Тако на пр. хемичар врши хемијске пробе у томе циљу, да може дати мишљење о томе, да ли у некој материји има отрова. Истина, улога сведока не мора се увек састојити само у репродукцији онога што се опазило, већ и сведок може давати свој суд о ономе што је видео и чуо. Чак је увек и бољи онај сведок који уме да резонује и да суди. Само је тај суд резултат обичног логичног закључивања, које судија може да оцењује применујући опште логичке закоше, док се суд или мишљење вештака у главноме састоји у сазнавању закона и правила одређене науке или вештине, која правила судија има да примени на чињенице које је вештак посматрањем утврдио.

д) Како се улога сведока по правилу састоји у репродукцији опаженог, то он није ни позван да гледа у будућност и да каже, које ће последице произићи из опажања. Међутим, дужност је вештака, да у сваком потребном случају на основу правила своје науке или вештине изведе и закључак из свога опажања. Тако је и, нр. лекар као вештак дужан да каже и то, од какве ће последице бити повређена.

2. Докле све криминалисте данас унијаћу разлику између сведока и вештака, и ове не сматрају као нарочито пресу сведока, као т. зв. научне сведоке, дотле се у науци још и данас води спор око тога, да ли су вештаци помоћници *судије* или не. Има и међу криминалиста, који заступају мишљење да између улога судије и улоге вештака има велике сличности и да се они стога имају сматрати као помагачи судије.

Међу заступницима оваког мишљења треба нарочито поменути *Gartaval-a*,[2]) који вели, да вештак ради на проналажењу истине, што спада у дужност судије. Он се не ограничава само на то, да као сведок, саопштава своја опажања, већ даје мишљење о чињеницама, које су судији потребне. То мишљење је исто што и мотивисана пресуда, те су стога и вештаци помагачи судије у проналажењу истине. — И *Glaser*[3]) налази да има сличности између улоге судије и улоге вештака, али не кад је у питању вештачко мишљење већ само кад је у питању вештачки налаз. Приликом вршења вештачења, вели он, вештак замењује иследника или судију, јер тада место њих, он сам прибавља доказе. Вештачки налаз има да замени судски увиђај у свима случајевима, кад судија предузимајући увиђај, због оскудице у стручном знању, не може извесне чињенице да опази или да их оцени. — *Birkmeyer*,[4]) опет, разликује две врсте вештака: вештаке који се у поступку појављују само ради тога да оцене и дају мишљење о већ утврђеним чињеницама, и вештаке који се појављују у циљу да најпре опазе и утврде постојање извесних чињеница, па тек онда да о њима дају и своје мишљење. У првом случају вештаци су помагачи судије. Тако и, нр. чињеница, да је А. дао Б-у неку материју, може се утврдити и без вештака. Али оцена о томе, да ли је та материја способна да нашкоди здрављу, мора се тражити од вештака. Оцена спада у дужност судије, али како је овде у питању чињеница, за чију је оцену потребно стручно знање, које судија нема, то он мора тражити помоћ, коју налази код вештака, те они стога и јесу помагачи судије. Међутим, у другом случају вештаци се сматрају као засебно доказно средство а не као помагачи судије, јер они претходним опажањем и налозом својим подносе нов доказ.

Вештаци, међутим, као год што нису врста сведока, тако исто нису ни помагачи судије. Јер, као год што вештак, тако исто и сведок помаже судији у проналажењу истине, на ишак за то сведоци нису помагачи судије већ самостално доказно средство. Судија доноси одлуку сам и независно од сваког спољног утицаја. Да би донео одлуку, он треба да познаје све оне чињенице које су од утицаја на одлуку; према томе, сва она средства помоћу којих он долази до сазнања тих чињеница јесу самостална доказна средства. И вештачким налазом се, опако исто као и увиђајем или сведоцима, проналазе и утврђују поједине важне чињенице, те је стога и вештачки налаз доказно средство.

Вештаци нису помагачи судије ни онда кад само дају свој суд или мишљење о већ утврђеним чињеницама, јер они у том свом мишљењу саопштавају судији законе и правила извесне науке или вештине, која судија по својој оцени има да примени на чињенице, које су утврђене било вештачким налазом, сведоцима или на који други начин. Вештаци морају своје мишљење увек образложити, а судија је остављено да те разлоге оцењује. Вештаци на тај начин стављају судију у положај, да може из утврђених чињеница изнаћи потребне закључке; они, дакле, цео доказни материјал чине употребљивим, те стога они и функционишу као доказно средство, које је различито од свих осталих.

Ако је, према ономе што смо у § 1. казали, доказно средство све оно помоћу чега се утврђује истинитост чињеница које су од важности за доношење судске одлуке, то је ван сваке сумње да како налаз тако и вештачко мишљење спада у самостална доказна средства.

И наш законодавац узима вештаке као самостално доказно средство, јер само о њима говори у нарочитом одељку, у глави VII законика. Сем тога, из §§ 222 и 224 види се, да предлаже вештачко мишљење као самостално доказно средство.

§ 16.

Способност и дужност бити вештак.

1. Да ли неко може бити вештак у једном кривичноправном спору, зависи од нарочите способности, која се за то тражи. Потребна је двојака способност: *техничка* и *правна* способност.

1. Која се техничка способност у поједином случају тражи, не може се унапред тачно одредити. Толико је много разноврсних случајева, у којима се треба послужити вештацима, да је законодавцу немогуће поставити једно опште правило, по коме се има решити питање о техничкој способности. Стога законодавац само и каже у § 55 прив. пост. „употребиће се вештаци“ у случајевима у којима се нешто знањем или вештином може сазнати, а какву техничку способност вештаци морају имати, о томе ништа не говори. Од сваког конкретног случаја понаособ зависи, која се техничка способност има тражити од вештака; према томе, дакле, шта се у поједином случају жели постићи, има се и одређивати способност вештака. Из овога опет излази, да би техничку способност једног лица требало да оцењује само лице које техничке способности. Али је то немогуће, пошто вештаке бира иследник или судија, који по правилу немају потребне техничке способности. Због овога су баш потребне неке нарочите гаранције, да ће за вештака бити узето лице са техничком способности. Та се гаранција на налази у личном нахођењу иследника или судије, да неко има толико знања поизво је да вештака потребно, већ морају бити дати и објективни основи, да код вештака има потребне спреме. Они се основи састоје или у томе, што је неко од надлежне власти постављен за сталног вештака, или у сталном занимању, или у упражњавању каквог заната, или у школској спреми, која претпоставља техничку способност извесне врсте, или у другим каквим спољним знацима и односима, по којима се може закључити да једно лице има потребну спрему. У неким сумњивијим случајевима се може о њиховим тражити и обавештење од власти или од лица, од којих се може добити поуздан извештај.

(настављаће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

[2]) Garaud, Traité d' instruction criminelle I 593.

[3]) Glaser, Handbuch..... 617.

[4]) Birkmeyer, Deutsches Strafprocessrecht 446.

О ОДГОВОРНОСТИ ЗА НАКНАДУ ШТЕТЕ.

(НАСТАВАК)

У нашем законику вели се да за штету одговара „господар од куће или од квартира.“ И ако ово није јасно онако као у аустријском законику, у коме се вели да одговара онај „из чијег је стана бачено или просуто или са кога је ствар пала,“ ипак је несумњиво, да је тако и наш законодавац мислио. И по пропису нашег законика такође не одговара сопственик куће, из које је нешто бачено или просуто, већ кирајција, из чијег је стана то учињено, без обзира на то да ли и сам сопственик куће у истој станује или не. Ако је пак из стана власника куће штетна радња учињена, онда он одговара, али не за то што је власник куће, већ за то што је ималац стана, из кога је што бачено или просуто. Ако је ималац стана издао неки део истога у подкирајцију тако да подкирајција исти део *искључиво* употребљава[5], онда за штету, која би се из овога дела стана учинила, одговара подкирајција, јер његова је дужност да пази шта се у његовом делу стана ради. Станују ли више њих заједнички у једноме стану, онда је за одговорност њихову од важности, да ли је стан потпуно и тачно између њих подељен (тако да сваки има права искључиво употребљавати додељене му собе) или не. У првом случају одговара сваки само за своје одељење, у другом пак одговарају сви заједнички (солидарно), јер се они сви у односу према оштећеноме лицу један кирајција сматрају.

Као што је већ споменуто, по нашем грађанском законику представља § 813 изузетак од правила, да за туђа дела нико није дужан одговарати. Али и по § 813. постоји одговорност због тога, што има кривице до онога, из чијег је стана нешто бачено или просуто. Та је кривица посредна, т. зв. culpa in inspiciendo, т. ј. ималац стана одговара онда, ако му се може пребацити, да је био немарљив у вођењу потребног надзора над својим станом. Наравно да се претпоставља да је сваки ималац стана у могућности водити тај надзор. С тога, ако се од њега тражи накнада на основу § 813., а он тврди да је штета настала из таквих поступака, које и његов надзор није могао спречити, онда нема у конкретном случају ни имовичне culpa in inspiciendo, и ако он то успе доказати, не може се онда накнада штете од њега захтевати. Према томе ималац стана одговараће, ако из његовог стана буде бачено или просуто, а те радње буду извршене од стране његових укућана: жене, деце, послуге, гостију, јер то су лица, чије понашање у своме стану он може и мора контролисати, али не би и пр. одговарао, ако би се лопови увукли у стан, па одатле штогод бацили и просули и тиме коме штету нанели (Штубенраух, Коментар 2. стр. 680.) Сем тога по § 813. грађ. зак. постоји одговорност онда, ако је из стана штогод *несмотрено* бачено или просуто. Према томе ималац стана неће одговарати по овом законском пропису, ако се лицу, које је што год бацило или просуло, не може ни *немарљива* у кривицу уписати. На пр. служавка је врло пажљиво прала прозоре, али усled изненадне олује просипе се суд с водом на улицу и уваси мимопролазнике. Пошто се служавци не може *несмотреност* пребацити, то се онда од имаоца стана не може накнада штете тражити.[6])

Ово што је досада казано о § 813. важи аналого и за случајеве, предвиђене у § 814. грађ. зак., који гласи: „Ако је ствар каква гдегод намештена или обешена, да лако пасти или друкче кога осакатити или оштетити може, онда сваки има права ту предострожну опасност полицијској власти јавити, која ће извидети и уклонити.“ Деси ли се дакле оно, што се у овом законском пропису предиђа — оштећење кога лица од падања неке опасно обешене или намештене ствари — онда оштећени може од имаоца зграде, са које је ствар пала или на којој се налази, тражити накнаду под истим претпостављама, које важе за накнаду штете по § 813. зак. Дужност је пак полицијске власти, да се, и без јављања од стране приватних лица, стара о отклањању опасности, о којима је говор у § 814. грађ. зак.

III.

§ 5. Штета од животиње.

1. У нашем и у аустријском грађанском законику одговорност за штету од животиње регулисана је по *принципу кривице*.[45]) Тако наш § 815. гласи: „Удари ли животиња човека или на добро чије, те штету нанесе, онда је онај под одговором који је такву животињу натерао или надражио или је сачувати *пренебрегао*.“[46]) В. и §§ 335, 336 и 180. казн. зак. Према томе, ако животиња која оштети, а никоме се не може ни немарљивост у чувању исте пребацити, онда се таква штета за *случајну* сматра и по § 808. грађ. зак. накнада штете не може се тражити. Али другачије стоји ствар, кад је у питању штета, чија се накнада тражи не по грађанском законику, већ по закону о чувању пољских имања. Тада је одговорност регулисана по принципу *каузалитета*. Тако се у чл. 8. овога закона вели „Штету и трошкове накнадује *увек* онај, чија је стока, која је је учинила.“ Не пита се дакле има ли *кривице* сопственика стоке (зле намере или небрежења) што је стока у штети затечена, већ је довољно, да се она у штети ухвати. Баш и да је сопственик стоке исту најбрижљивије чувао, ипак он за штету, коју она учини, одговара, пошто је његова кривица предпоставна за питање о накнади штете. По закону о чувању пољских имања суде се све штете, које се учине на њивама, ливадама, у виноградима, баштама, воћњацима, пашњацима, бранцима, без обзира да ли се то тиче ограде, усева или земљодељских справа и тежачке спрезе стоке.

2. У највише случајева одговорност за накнаду штете, причињене животињом, пашње на власника исте у моменту причињене штете, јер се понајчешће он о њој стара, било сам

[45]) На против француски *code civil regulisao* је ову одговорност по принципу каузалитета. В. Art. 1375. Исто тако и немачки грађански законик § 833. „Ако животиња човека убије или му повреди тело или здравље или коју ствар оштети, онда је онај, који држи ту животињу, обвезан накнадити оштећеноме штету.“ Мора се примити, да је предпоставке регулисати одговорност за штету од животиње по принципу каузалитета. Ко држи једну животињу треба да одговара за ону штету, коју она другоме причини, па баш и кад је је бришљиво чувао. Зар је право за једни случајеви, кога је туђа лопова животиња оштетила, не може од њезог господ накнаду тражити за то, што је господ чувао бришљиво животињу, па се овој лопов на њој нашао на каквом? По принципу каузалитета регулисана је одговорност за штету од животиње и по нашем праву, кад је у питању накнада трошкова за лечење повређе задате људом или иначе опасном домаћом животињом (в. тач. 8, 4 и 5 § 335. казн. зак. и тач. 1. расписа министра унутрашњих дела од 19. јуна 1899. СБр. 6444. о накнати трошкова око лечења лица, повређених од бесних паса и других животиња). Исто тако и накнада штете од животиње по закону о чувању пољских имања (види ниже објашњење).

[46]) Ово парафрезе одговара § 1320. пруг. грађан. законика: „Ако која животиња какву оштети, онда је за то онај одговоран, који је животињу у штету натерао, надражио или чувати пренебрегао. Ако се да за њега не може доказати принуда опасне крети, онда се сматра да је оштећење случајно.“

[5]) Наравно да имаоци стана нису за конкрет, ни у конкретном случају није било несмотрености.

лично било преко својих млађих. У овом последњем случају он одговара и за ову намеру и немарљивост својих млађих[15]) по оним начелима, која су раније већ изнесена при објашњењу §§ 810. и 811. грађ. зак. Не могадне ли се од газде, а на основу оних законских прописа, накнада штете тражити, онда се може накнада од дотичног млађег тражити, по општим начелима §§ 800, 801, 31.) Али често пута може ту одговорност други сносити. Пре свега може неко трећи животињу натерати на кога или је надражити, те она усled тога штету причини. Наравно да онда тај трећи одговара. Ако је пак сам оштећени животињу надражио, или је у опште сам крив што му се штета десила (на пр. ушао је у двориште сам, и ако му је газда вишао да не улази јер има зутих паса). онда он не може накнаду штете захтевати. Исто тако не може оштећени целу накнаду штете захтевати ни у случају, ако, истина, има кривице по власника животиње (на пр. што коју није пажљиво чувао или ју је надражио), али је има и до самога оштећеног (на пр. оштећени се није хтео — а могао је — склонити испред бика) — § 805. грађ. зак. Међу тим ако се власник животиње не стара о њој за то, што ју је другом уговором уступио (на пр. на послугу или под закуп или у залогу) или што му је противно његово волја одузета, (на пр. украдена или одбегла, па је други ухвати), онда штету, коју би она учинила, неће власник сносити, него онај, који животињу *за свој рачун* држи у моменту, кад је она штету причинила. Ово је лице у фактичној могућности, да о животињи води бригу, па с тога оно и одговара, кад до њега има кривице због чувања животиње.

(наставиће се)

Др Драг. Аранђеловић.

[15]) У чл. 4. зак. о чувању полских имања најчешће се прописује: Штету и трошкове накнадиће увек онај, чија је стока, која ју је учинила. Ако су слуге или жалбе узроке учињеној штети, одговараће онај стоје отворили пут да траже накнаду од сиро или жалбих у општ.

„ДАКТИЛОСКОПИЈА"

од

Васе Лазаревића.

(предавање из „Архива за правне и друштвене науке")

(наставак)

Најпре ћемо се позабавити неким противуречностима, у које је сам г. Лазаревић пао у своме делу, па ћемо тада прећи на одбрану од његових напада на Бертилонаж.

На 15. страни „Дактилоскопије" налази се спаваја један пасус:

„Док је у Индији до деведесетих година по изнесеним принципима рађено по једном несавршеном систему идентификовања помоћу отисака прстију, пренета је у бенгалску област и Бертилонова метода, која је за кратко времеусведена у полицијско по целој Индији. Ускоро, међутим, у Бенгалу буду *оцењене многе мане* Бертилонозог система, које су нарочито *одатле* потицале, што се код Индијанаца није могло водити рачуна о *боји очију томе битном саставу при класификацији у Бертилоновом систему.* Због тога је полиција била принуђена, да тражи ослонца у другом, ранијем систему, који је базирао поглавито на отисцима прстију, без икаква мерења тела."

На 8. страни свога дела, г. Лазаревић вели за боју очију: „Овај је систем класификације нарочито усавршио Бертијон, коме је, као што ћемо видети, ова метода служила за *номинално средство његову класификацију.*"

Чуди нас, да је у Бенгалу морао да се запостави Бертилонов систем пошљето за то што се код Индијанаца није могле водити рачуна о боји очију, и да се *због тога* полиција морала вратити раније систему, базираном на отисима прстију. Али нас још више чуди то: да г. Лазаревић на једном месту назива боју *битним саставом Бертилонове класификације*, а на другом месту *номинам средством* за његову класификацију.

То нам даје повода да посумњамо у то: да је г. Лазаревић у опште добро верзиран о суштини Бертилоновога система. Кад се зна, да је *боја очију само саставни део антрополошког знака* на Бертилоновим картонима, и да Бертилон *врши класификацију картона једино по мерама тела*, — онда слажано да не може бити ни речи о боји очију, кад се говори о *класификацији прибраних података* по систему Бертилоновом. Најмање још може бити боја очију „битни састав Бертилонове класификације."

Г. Лазаревић је можда за то допао у ту заблуду, што је Бертилон све очи, према боји дуговице и перпендерије, поделио на седам класа, и тако им две места на своји картонима; али иначе за то он у опште никада није вршио класификацију прибраних података према боји очију.

На 16. страни „Дактилоскопије" налази се ова примедба:

„Полицијски инспектор Остерман из Ремшанда, у своме предавању „Der heutige Standpunckt des Fingerabdruckverfahrens" на 8. стр. тврди, да је баш у то време (1893. год.) Бертијон своје картоне допунио отисцима прстију десне руке."

На 18. страни г. Лазаревић говори о београдском антропометријском одељењу и износи од речи до речи ово:

„Ово је одељење *основано по Бертилоновом систему.* Уређење је његово потпуно модерно.... *Дактилоскопија до данас није никако у овом одељењу употребљавана*, нити је законом предвиђена ма каква уредба о њој. Све што се о њој зна, зна се из појединих личних пређашњих чланова у „Полицијском Гласнику" од 1903. и 1904. године."

Сам г. Лазаревић у почетку свога дела износи, да је Бертилон унео у своје картоне отиске прстију десне руке, а законом за мерење, опис и идентификовање приђата од 21. децембра 1904. год. (које је добро познат г. Лазаревићу) предвиђено је установљење Антропометријско-полицијског одељења за мерење опис и идентификовање криваца по систему Бертилоновом. При крају свога дела г. Лазаревић признаје, да је београдско антропометријско одељење основано по систему Бертилоновом и да му је потпуно модерно уређење, па ипак, за лицно чудо, тврди, да дактилоскопија у томе одељењу никако није употребљавана.

Кад к томе додамо факт, да је г. Лазаревићу познато, да се у београдском антропометријском одељењу недавно отисци прстију једне три хиљаде људи, онда остаћемо читаоцима да цене тачност његовога тврђења, да се о дактилоскопији до садашњи само из неколико пређашњих чланова у „Полицијском Гласнику" за 1903. и 1904. годину.

(свршиће се)

Доб. В. Вакић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине дучанске, актом својим од 23. септембра ове год. Бр. 1345, пита:

„Хоће ли одбор, у року од три дана, разрешавати од дужности старе кметове и председника ако не буду бирани или избрани наступајућих избора (члан 101. закона о општинама), или ће се исти разрешити тек 1. јануара наступајуће године, када ће се новоизбрани примити дужности (чл. 174. зак. о општинама).

Моли се уредништво за потребно обавештење".

— На ово питање одговарамо:

По члану 101. закона о општинама у вези са тачком 1. чл. 121. истог закона, председник и кметови уклапају се са дужности чим им протекне двогодишњи рок службе, и на њихова места одређује одбор друга лица, ако случајно они нису опет изабрани; јер је претпостављена да је избор на време вршен.

Где год, пак, часницима није протекао двогодишњи рок службе, они ће на положајима остати све до 1. јануара насту-

вијеће године, када се у дужност уводе поновоизабрани чланови, а стари разрешавају.

Ако је против избора било жалбе, па ове жалбе не буду расправљене до 1. јануара, онда ће на положајима остати и даље они, који су поново изабрани, а они, који нису поново изабрани, разрешиће се од дужности 1. јануара, а на њихова места одредиће одбор друга лица из своје средине у смислу чл. 101. поменутога закона.

Како је овакво питање постављено и досадашње општинске грађевинске, то ова одговор важи и за њега.

II.

Суд општине расињске, актом својим од 29. септембра ове год. Бр. 1651, пита:

1. „да ли новчана казна, коју изриче председник и чланови у смислу чл. 109. и 110. закона о општинама застарева и за које време, и да ли она долази у ред осталих или административних казни; и

2. кад би председник или члан нарекли казну о којој је реч, па не би о томе известили суд у року од три дана, као што прописује чл. 111. закона о општинама, онда да ли ова казна пада у општине и може ли се извршити или не?"

— На ово питање одговарамо:

1. Казне су ове истуше, и оне застаревају за три месеца у смислу § 396. кр. закона; и

2. Председници или чланови могу наредити да се казна, коју су изрекли у смислу чл. 109. и 110. закона о општинама, одмах и изврши, нарочито ако је казна затворска, а могу то оставити да се изврши од стране општинског суда, пошто му ово поднесу извештај.

По чл. 111. они су дужни да поднесу извештај у року од три дана, и ако то не би учинили, могли би одговарати административно-дисциплински за једну прекршену дужност, али то не може ослободити казне оне, над којима је изречена, и суд мора казну извршити и ако је извештај поднесен после три дана, само ако дотле није казна застарела.

III.

Један општински делокруг пита:

1. За усмено заступање пред вишим судовима, плаћа се, по т. 181. закона о таксама, по 1 динар таксе.

Како оваких усмених заступања има и код општинских судова, то су они до пре $1^1/_2$ годину дана, наплаћивали по 1 динар таксе али не у маркама него у готову, и тај приход уносили у своју касу.

Сада пак од стране разматрајућих судија приступеног суда наређено је, те и општински судови неће 1 дин. таксе на своје белешке при суђењу;

2. Старешина срески, приликом ревизије рада по општинским судовима, нашао је повећи број застарелих истуших пресуда и веле: „чим је казна застарела, то је и сва друга осуда застарела, па и пр. накнада штете, накнада плаћене таксе па и дажбине," те су на основу овог његовог објашњења, много истуше пресуде бачене у архиву.

Моли се уредништво да изволи дати потребно објашњење и по једном и по другом питању.

— На ово питање одговарамо:

1. По духу чл. 1. зак. о таксама и пропису чл. 25. правила за извршење закона о таксама од 3. маја 1897. год. Пр.Бр. 10442, код општинских судова се не наплаћују друге таксе сем оних, које су изречно означене у закону о таксама и другим специјалним законима.

Према томе, кад у закону о таксама, а у одељку „К." није предвиђена никаква такса за усмено опхођење за заступање, онда се она не може ни наплаћивати; и

2. Погрешно је обавештење, које је дао срески старешина. Приликом ревизије општинских канцеларија, да са застарелошћу истуше пресуде, застарешају и све остале досуде, као што су: накнада штете, таксе, дажбине, трошкови и т. д.

Застарелост казне регулише се § 396. кр. закоше, а за застарелост накнаде штете и осталих досуда важе наређења грађанског закона у смислу последњег става т. 2. § 397. кр. закона.

За застарелост таксе одређени су рокови у закону о таксама.

IV.

Суд општине александровачке — Жупа — актом својим од 1. септембра ове год. Бр. 5449, пита:

„Један сведочењи ондашњи, спровео је овамо суду молбу једнога грађанина, којом је овај од сведочења тражио, да се испита и вепча једну девојку, коју је он за себе испросио и дао јој обележје, докле се вередба редовним путем не поништи, да суд по закону пресуди ствар.

Али пре него што би овај суд донео какву одлуку по овој ствари, сведочење је ову девојку испитао за другога.

Како у § 61. и 62. грађ. закона стоји, да даровани не могу с другим лицем ступати у брачне преговоре, докле одступања страна не врати дарове, и како по § 65. истога закона невина страна има права и на накнаду штете, то суд моли уредништво за обавештење:

1. за ли сведочења имају права непитивати и венчати овако запрошену девојку за другог, докле она прион веренику не врати узети дар, над се § 62. грађ. зак. то забрањује, и кад је већ поведен спор о томе; и

2. да ли имају права сведочења да овакве спорове сами извршују па да само суду пошљу на пресуђење, као што је овај сведочења учинио, и да ли овакву праксу треба забранити и ко то може и на основу кога закона учинити?"

— На ово питање одговарамо:

1. Код § 62. грађ. зак. изречно забрањује брачне преговоре са другим лицима докле одступајућа страна не врати дарове, онда сведочења не би смела ступати испите докле год се не одговори овоме законском наређењу.

Друкчије поступање може им донети одговорности; и

2 Сведочења могу чинити извиђаје само у погледу средстава и о томе да ли су дарови враћени или не, а у погледу чистог грађанских спорова, који би се родили око извиђаје штете и т. д. они су ненадлежни, и ако би они ипак улазили у те извиђаје, они су без вредности и општински суд их не мора узимати у обзир приликом расправе спора.

V.

Суд општине влајковачке, актом својим од 6. септембра ове год., пита:

„Окружни одбор упутио је једнога свога члана и једног званичника, те су пришли пример храме у општинским кошевима у овој општини.

На овоме послу провели су 2 дана и изузели из општинске касе по 20 свега 40 динара на име дејурне.

Кад је овај издатак учињен, онда још није био одобрен буџет општински за ову годину, у коме је била предвиђена позиција на овакве издатке.

Кад је буџет враћен, онда се видело, да је Министар набрисао ову позицију, са примедбом, да предсд кошевске храме не пада на терет општинске касе.

Моли се уредништво за објашњење: да ли су моменути чланови окр. одбора правилно примили ову дијурну из општинске касе, на ако јесу, онда да ли суд да за ову издатак тражи накнадно одобрење, или да од примљена траже повраћај оних 40 динара, или ће се они сматрати на терет руководеца и наредбодавца касе?"

— На ово питање одговарамо:

Истина у чл. 17. закона о општинским кошевима стоји, да сви трошкови око прегледа и прегледа падају на терет дотичне општине, али кад буџетом није одобрен издатак на овај рачун, он се одата није ни могао учинити из општинске касе.

А он, без сумње, није одобрен зато, што чланови окружног и среског одбора, имају награду по чл. 119. и 152. зак. о уређењу окр. и срезова, за све време, које проведу на службеном самоуправном послу.

Учињени издатак може да се тражи од оних који су га примили, а у крајњем случају пада на терет оних, који су наложили издати из општинске касе.

VI.

Суд општине мијатовачке, актом својим од 8. августа ове год. Бр. 1147, пита:

„Спасоје Ранковић, родио се у селу Мијатовцу и до своје 15 године живео је стално у овом селу, где и сада има непокретног имања.

Од пре 28 година он стално живи у Јагодини, где по извештају пореског одељења јагодинског и пореза плаћа.

Како је он учинио некакву кривицу, приступеним суд је тражио уверење о његовом владању.

Начелник среза беличког, преко кога је ово тражено, наредио је општини ја-

годинској, да она изда уверење, али она је то одбила наплаћен, да уверење треба да изда општина мијатовачка, одакле је Спасоје родом.

Моли се уредништво за обавештење: да ли је за издавање уверења надлежна општина мијатовачка, где Спасоје плаћа само порез на непокретно имање, или је надлежна општина јагодинска, еде Спасоје стално живи и плаћа порез на рад и личносе?[s]

— На ово питање одговараме:

Уверења о владању, која се уз тужбу подносе у смислу § 90. и тачке 6. § 158. кр. судског поступка, издају по чл. 37. тач. 4. закона о општинама ови општински судови, чији су чланови она лица, која су окривљена.

Како Спасоје по тврђењу суда, живи у Јагодини већ 28 година и тамо порез плаћа, те је од по чл. 15. закона о општинама, члан општине јагодинске, јер је после одселења из Мијатовца, у Јагодини постао пунолетан.

Према томе, уверење треба и мора да изда општина јагодинска.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Живка Миладиновића, земљодавца из Моренова, среза темнићског, коју је жеетало још 27. пр. м-ца, и до сада се ништа о њему није сазнало, тражи начелник среза темнићског депешом Бр. 11380. Живке је стар 21 годину, средњег раста, грађарастих очију, малих бркова, од одела има чакшире и гуњ од прног сељачког сукна, за ногама има чарапе и опанке, а по глави шајкачу. Препоручује се свима властима, а пријатни се моле, ако би што знали о Живку, да о томе изаесте поменуто начелништва.

СКРЕТАК СЕ ПАЖЊА

9. тек. м-ца нађена су два мангупа која у атару општине шетковске среза влашког; обоје су мотора по 8 година, сиве длаке, са жигом „К“. Обрађа се свима властима да потраже сопственика оних мангупа којима и проналажење унуте начелнику среза влашког.

Председник општине дуњиначе на дан 24. октобра пов године изгубио је општински печат са натписом „Крал. Срп. Суд општине дуњиначе.“ Препоручује се свима властима да потраже овај печат, и о резултату траженја известе начелника среза бољског с позивом на акт Бр. 15877.

У општини мозгањској, у срезу поречком ухваћен је један мангуп оо. петор 6 година, длаке сиве, са нејасним жигом на левом рогу. Позивају се сва општинске и полицијске власти да потраже сопственика овог мангупа кола, и проналажење унуте на начелника среза поречког с позивом на депешу Бр. 7745.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Ноћу између 29. и 30. октобра т. г. извршена је опасна крађа новаца (1550 дин.) Сими Лазаревићу, трговцу овд. у Краља Милана улици Бр. 104. Крадљивац је још у очи извршења крађе преко дан морао ући у дућан и у побочној одаји отворити пукнице са прозора, који није имао решетке, а за њим кроз исти улучао и крађу извршио.

Оштећени је одмах исправно сумњу, да му је крађу извршио **Драгутин Петровић**, који је раније био момак у његовој радњи; он је 29. пр. м-ца дошао у Лазаревићеву радњу и ужасно у пошењу побочну собу, под изговором да тражи неки свој прасковиће.

Још истога дана, 30. октобра, у кафани код „Златног Тоња“, ухваћен је Драгутин Ла-

зић, бив. трговачки помоћник, на коме је пала сумња, да је био саучесник у овој крађи. Код њега је, сем исправа, нађен поочаник са 4·65 динара. Он је признао, да је Драгутин Петровић исправно те ноћи крађу, али како да му је казао, да је дошао само 40 динара у банкноташа, па су тај новац поделили. 2. новембра ухваћен је на сплавњу у хотелу „Потрогаљу“ и Драгутин Петровић. Код њега је, сем исправа и неких ситница, нађен пов сребрн сат и 25 динара у новцу, и он је дело потпуно признао, тврдећи Тихомира Марића, бив. трговачког помоћника, да му је дао на чување покрадени новац.

И Тихомир је 3. новембра ухапшен; на саслушању је потпуно испричао где су све били и на шта су потрошили паре, а за 1.000 динара означио је да их је заковао у Горњем Граду. Истедна власт је заиста пронашла спрнвени новац на показаном месту.

У току истраге утврђено је, да су поменути саучесници Петровићеви извршили још једне крађе, која је пре годину дана извршена Илији Јанковићу, трг. овд. код „Стевановића механе.“ Но њихове њено фотографије и опис ништа у идућем броју.

Драгутин је родом из Бапичане у срезу јасеничком округа смедеревског, стар 18 година и до сада неосуђиван. Судећи и по другштву у које се налазио, односно је сумња, да је и раније где извршио какво дело, то ће се послати фотографија по ће ли полицијске и општинске власти, а и пријатни упознати у њему извршиоца кога раније казнимога дела.

ПОТЕРЕ

Милутин Владисављевић, кмет из села Клепоавца, среза пожаревачког, решењем начелника среза пожаревачког од 2. овог м-ца Бр. 20005, стављен је под кривичну истрагу и притвор због утаје и пронађена јавне исправе. Стар је 30 година, заносног раста, брчја се, у жали десни прст сакат. Како се Милутин непрестано крије и на позиве власти неће да одазове, то нека га сва полицијске и општинске

власти потраже и пронађеног стражарно спроведу поменутом начелнику с позивом на акт Бр. 20005.

Андра Фрањ, слуга Драгутина Стевановића, чиновника Народне Банке, ноћу између 10. и 11. овог м-ца, уденивши кључем отворио је писаћи сто и украо: 3 аустријске новчанице од 50 круна, 1 аустр. новчаницу од 10 круна, у ситном аустријском новцу око 10 круна и српског новца разне новце око 100 динара, па је по извршеној дела одмах побегао. Фрањ је родом из Бечкерека, стар 25 година, средњег раста, плав, кудрава коса, мали бркови, на себи има одело од плавог штофа и ибериран жућкасте боје, који је такође украо од газде. Говори српски, мађарски и немачки. Нека га сва власти живо потраже и у случају пронађења стражарно спроведу Управи града Београда с позивом на акт Бр. 45931.

УХВАЋЕНИ

Јован Исаковић, слуга чију смо потерницу напели у 45. броју листа ухваћен је, те је према томе престала потреба за даљим његовим тражењем.

БРОЈ 48. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 25. НОВЕМБРА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа унапред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друге претплатнике у свему 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за лекара среза загаљевског Др. Илију Марчића, лекара среза загаљевског и тимочког, по потреби службе, и

за лекари среза тимочког Др. Лазара В. Бесарабића, окружног доктора целокупног лекарства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 17. новембра 1907. године у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за лекара среза ужичког Др. Николу Гавриловића, лекара среза ужичког и златиборског, по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела 17. новембра 1907. год. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О КРИВИЧНОЈ ОДГОВОРНОСТИ

са теоријског гледишта.

од

Д-ра Бранислава Петронијевића

(НАСТАВАК)

Прво и најпринципијелније питање морала састоји се у томе да се одреди, да ли се као основни принцип његов има за сматра какав чисто формалистички принцип или је тај основни принцип његово садржајне природе. Формалистички принцип морала састоји се увек у једној норми, која је као таква чисто апстрактан безусловни принцип, који апсолутно не трпи никакве компромисе са ма каквим специјалним условима реалности и живота, па то исто важи и за све специјалне моралне норме, које се из тога принципа изводе. Садржајни принцип морала пак, чак над се он састоји и у једној норми, која се да схватити и сасвим апстрактно, као и специјалне моралне норме, које се из њега изводе, према самој својој природи улажене су на компромисе са специјалним условима реалности и живота. Ја ћу ову разлику објаснити на једном специјалном примеру, на једној специјалној моралној норми, на норми: „не уби“. По принципу формалистичког морала та је норма исто тако апсолутна као што је апсолутна општа норма његова: „чини добро“, „врши дужност“ и т. д., т. ј. ни у којем случају не сме се радити противно тој норми: не сме се што није допуштено убити непријатеља отаџбине, него није допуштено ни убити човека, који нас хоће да убије (стање нужне одбране не признаје и не сме признати апсолутни формалистички морал). По принципу садржајног морала пак та је норма само онда обавезна ако њена реализација не долази у даном случају у конфликт са општом нормом морала. Да би ово објаснио, ја ћу се ставити на становиште садржајног морала чије опште принципе гласи: „не причињавај никоме бол него га сруда отказаљ“. Кад би се овај принцип схватио чисто апстрактно, без икаквог обзира на околности реалности и живота, онда би се морало радити по њему исто тако безусловно као што се то чини радећи по чисто формалистичким принципима морала, и онда се никада не би смело, као ни у ком случају, радити противно норми „не уби“. Али тај се принцип не сме схватити тако апстрактно, и то просто за то што је опо наша сазнања забрана односи, нешто што ако реални факат у свету постоји и што према томе у својој егзистенцији зависи од специјалних околности реалности и живота. Норма „не причињавај никоме бол“ долази често у конфликт са нормом „отклањај свуда бол,“ у многим случајевима бол се може отклонити само претходним причињавањем бола, то је условљено самом природом свесног бића, у коме се хоће да отклони бол и Морал мора водити рачуна о тој природи, ако хоће да има реалне вредности. Лекар, који спроводи болесника, причињује му један бол да би му отклонио други, у томе случају већи бол уништава се мањим; у стању нужне одбране убија нападача, он дакле причињава своме један бол који би овај иначе њему причинио, али с моралног гледишта ми ово убиство морамо допустити, јер је само на тај начин могуће спречити велики број убистава, који би се иначе десилаво, ми и овде дакле мањим болом уништавамо већи и т. д. На становишту садржајног морала дакле, да би се одржала *апсолутна* вредност опште норме, мора се допустити *релативна* вредност специјалних норми, мора се допустити у појединим случајевима мо-

гућност рада и супротно тим специјалним нормама, да би било могуће остварење опште норме. То захтева сама природа ствари и по се боји да санкционише принцип „циљ оправдава средство“ у наведеном смислу, тај нека покуша доказати „неморалност“ горе наведених специјалних случајева, у којима је тај са своје злоупотребе иначе с правом одлагашени принцип пашао несумњиве примене.

Пошто смо тако одредили у чему се састоји основни принцип морала неће нам бити тешко да решимо горе постављени проблем односа кривичне према моралној одговорности. На основу онога што смо горе изнели о захтевима формалистичког и садржајног морала на ове није тешко увидети, да само под претпоставком тачности *формалистичког* морала о *идентичности* обе ове одговорности не може бити сумње, док на против под претпоставком *садржајног* морала о њиховој *неидентичности* не може бити сумње. Јер ако је формалистички морал тачан, онда је одступање од правних норми у појединостима немогуће, онда свака норма кривичног права мора бити строго морална норма, према томе само *слободно* одступање од правне норме може бити кажњено, т. ј. слобода воље у том је случају апсолутни постулат кривичне одговорности. Стоји међу тим сасвим друкчије на становишту садржајног морала. Садржајна морал допушта одступање од моралних норми у појединостима, да би омогућио њихову реализацију у великоме, према томе норме кривичнога права не морају бити строго моралне норме, према томе но може се више захтевати да само слободно одступање од правних норми може бити кажнимо, шта више принципијално узев, може се казнити свако одступање од правне норме, на било ово вољно или невољно, и све зависи од постављених циљева казне у колико ће се невољно одступање од правних норми али исто тако од тих циљева зависи у колико ће се и *свесно* одступање од њих моћи кажнити. Убиство у ратној одбрани, које допушта позитивно кривично право, потпуно је оправдано са гледишта садржајног морала и ако је оно произведено потпуно свесно и из слободне воље, кад је оно, као што смо већ споменули, са становишта строгог формалистичког морала неоправдано. Као што садржајни морал дакле оставља у овом случају без казне вољно одступање од правно-кривичне норме, исто тако обратно садржајни морал допушта казну и за невољно одступање од правно-кривичне норме. Јер кажњавање тог невољног одступања допуштено је с једне стране принципијелно на основу општег логичког појма одговорности, пошто је свака ствар, која је једној датој промени узрок, за њу одговорна и онда, кад је у произвођењу њеном детерминирана, с друге стране опет садржајни морал допушта да се тако одступање казни, само ако то кажњавање одговара постављеним циљевима казне. Да би показали могућност тога кажњавања ми очевидно морамо ући у сам проблем задатка и разлога казне.

Супротност између формалистичког и садржајног морала налази свога израза и у учењу о разлогу казне. Јер као што је познато, представници кривичног права називе разлог казне за учињено кривично дело или у томе, што је овим последњим нарушен морално-правни поредак, који казном треба васпоставити, или у томе, што и криваца и остале чланове друштва треба кажњавањем првога опоменути на то да је у њиховом сопственом интересу да не руше правни поредак. По првима разлог казне је у томе што се *згрешило* (quia peccatum est), но другима у томе да се у будуће *не згреши* (ne peccetur), но принма разлог казне је непосредно у самом појединачном кривичном делу као таквом. (Vergeltungstheorie), но другима разлог је њен сам појединачног кривичног дела као таковог, у одржању самог правног поретка (Zweckstrafe). А ова супротност учењу о разлогу казне нада, кад се дубље у ствар погледа, уједно са супротношћу формалистичког и садржајног морала. Јер ако је разлог казне у самој унутрашњој природи појединачног кривичног дела, онда се тиме хоће да каже, да је појединачно кривично дело један неморалан акт, који као такав заслужује одмазду (Vergeltung), што опет ништа друго не значи до захтев формалистичког морала да се морално норме имају сматрати као апсолутни принципи који се у сваком датом случају морају безусловно пришти, пошто се само тако да оправдати захтев, да се свако одступање од кривично-правне норме казни без икаквог обзира на друштво или на даље понашање појединца, који је кривично дело извршио. На супрот томе, као што садржајни морал, према самој унутрашњој природи његових норми, не тражи да се те норме пре безусловно у сваком поједином случају, већ само тражи да се као *последњи циљ* свако људске радње истави општа норма његова, тако исто тај морал не захтева нити може захтевати ни да се свако појединачно кривично дело казни. Јер казна као такова преставља и сама бол који трпи свесно бићу а садржајни морал допушта причињавање бола једном свесном бићу само онда, ако тај бол има за циљ избегавање једног другог већег бола. Примењен на кривично право дакле садржајни морал може разлог кажњавању наћи само у спомињаним циљевима, који се тим кажњавањем имају да постигну, никако пак не у самом кажњавању као таковом.

Као што се види на становишту садржајног морала разлог казне може се наћи само у циљу одн. спомињаном циљу њеном, она је оправдана само као циљна казна (Zweckstrafe). Па пошто се да утврдити, да је становиште садржајног морала једино оправдано то је јасно, да само од детаљније одредбе циљева казне зависи, у колико ће кажњавање невољног одступања од правних норми бити оправдано.

(наставиће се)

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

2. Поред техничке тражи се још и правна способност од једнога лица па да може бити вештак. То значи, да сваки ко има потребну техничку спрему, није самим тим способан да буде вештак. Правна способност је, дакле, претпоставка без које нико не може бити вештак. Односно овога вреде ова правила:

а) Правна неспособност вештака одређује се према неспособности сведока. То се види из другог одељка § 56. крив. поступка, који гласи: „који се у казнимом делу не могу за сведоке узети, не могу се ни за вештаке употребити.“ Према томе, законодавац, аналого одредбама о сведоцима, разликује *апсолутну* и *релативну* неспособност. Апсолутна неспособност обухвата све случајеве, т. ј. лице, које је апсолутно неспособно, не може се као вештак појавити ни у ком случају, док релативна неспособност обухвата само поједини случај, т. ј. релативно неспособна ио може бити вештак само у конкретном случају, а у свима осталима се јавља као способан.

Неспособни су да буду вештаци, на првом месту, лица побројана у § 91 крив. пост. Од ових су у свима случајевима, т. ј. апсолутно неспособна лица, која у времену у коме би требала да врше вештачење због телесне или душевне болести не могу то учинити (т. 3. § 91.). Тако исто су неспо-

собна и лица из т. 1. и 2. § 91, т. ј. свештена лица односно оног што им је у циљу исповести поверено, и државни чиновници о ономе, чиме би дужност чувања државне тајне повредили, док их не би од тога претпостављена власт ослободила. Само су ова лица неспособна с обзиром на поједини конкретни случај, а не за све случајеве вештачења, те су с тога сва релативно неспособни.

Али, нису неспособни да буду вештаци само они, који се по § 91 као сведоци не могу испитати, и ако би се ово могло извести на текста другог одељка § 56, по коме се за вештаке не могу употребити они, „који се у казнином делу не могу за сведоке узети.“ Сем оних неспособни су да буду вештаци и сви они, који су по § 92 ослобођени од дужности сведочења. Не може, дакле, као код сведочења, зависити од њихове воље, хоће ли бити вештаци или не, већ они то не могу бити због односа у коме се налазе према оптуженом. Ово је сасим и оправдано, јер докле се тим лицима допушта да сведоче, само ако хоће, са тога разлога, што се, можда, не би могло ни од кога другог добити потребно обавештење о извесним чињеницама, дотле тај разлог никако не може остати над су у питању вештаци, који се узимају по избору и који не треба да буду узети због сумње у њихову потпуну беспристрасност, која долази из односа у коме се налазе. И ова су лица релативно неспособна.

Неспособни су, даље, тако исто и они, који се по § 114 не могу као сведоци заклети. Сви законодавци продиктују и ово као основ за неспособност, па је то предвиђао и § 80 аустријског крив. пост. од 1853, но коме је израђен други одељак нашег § 56. Но и ако наш законик изречно не предвиђа ово као основ за неспособност, ипак је јасно, да ни по нашем законику не могу бити вештаци они, који се не смеју заклињати. Ово се види отуда, што вештачко мишљење вреди само тада ако је вештак положио заклетву (одељак 3 и 4 § 56), што значи, да онај који се не сме заклињати, не може се узети ни за вештака.

Ако би ипак једно од до сад поменутих лица предузело вештачење, то би последица рада неспособног вештака била ништавост вештачења. И ако наш законодавац ништа о овоме не говори, што је требао учинити, ипак се то има сматрати као нешто што се по себи разуме. Из овога излази, да се ни протоко такног вештачења не сме на главном претресу прочитати, а ако би се и прочитао, био би без икакве вредности. Ништавост рада неспособног вештака не обухвата само ништавост налога већ и ништавост самог вештачког мишљења. Протоко вештачења ће бити ништав и онда, кад је поред неспособног вештачење вршио и један способан вештак. Само у том случају суд може способног вештака позвати на главни претрес и испитати га, чијем исказу може придати предност сходно способног сведока.

б) И *колективна лица*, онако исто као и појединци, могу предузети вештачење. Тако се н. пр. може тражити мишљење о неком предмету од једног факултета на универзитету или од Санитетског Савета или ког другог колективног лица. У таквом се случају вештачко мишљење доноси по правилима која за то друштво вреде. Али се сви, који у таком друштву учествују, имају сматрати као вештаци, и све оно што би свакога од учесника учинило неспособним да сам предузима вештачење, учинило би да из овога друштва буде искључен као сарадник.

в) На правну способност вештака не утиче ни пол ни држављанство. Према томе, што нема стално постављеног вештака, може вештачење предузети као женскиње, тако и лице које није српски држављанин ако само, поред техничке, има осталу потребну правну способност.

II. Од важности је питање: да ли странке имају права одбацају или рекузирају изабраног вештака?

Има законодаваца, који ово питање потпуно регулишу. Тако, по немачком кривичном поступку (§ 74) допуштено је странкама да траже одбацај вештака и то са истих узрока и на исти начин на који се има судија одбацити. Аустријски кривични поступак, истина, нема ни једну одредбу, која би овако изречно давала то право странкама, али да то право странке имају, јасно се види из § 120, у коме се наводе узроци, са којих се једно лице не може узети као вештак, и у коме се наређује, да се и тужилац и оптужени имају по правилу известити о извршеном избору вештака и то пре него је предузето вештачење. Странке се и по немачком и по аустријском поступку извештавају о избору вештака баш у томе циљу, да би благовремено могле тражити одбацај изабраног вештака.

Наш законик ништа не говори о овом питању. Он је у свима својим одредбама, па и у онима у којима говори о вештачењу, тако непотпун и нејасан, да се никако не да видети шта допушта а шта не допушта. Он је врло често од неколико наређења свога изворника (аустријског поступка од 1853) створио једно наређење, и то понекад без потребе, без система па и без смисла. Тако баш § 56, који говори о вештацима, садржи у себи три параграфа, §§ 79, 80 и 81 аустријског поступка, од којих сваки говори о сасвим другој ствари. Ти су параграфи скраћивани без разумевања, и од њих је постао § 56 који је непотпун.

И ако наш законик ништа не говори о ономе питању, ипак се оно има принципијелно онако решити, како је у нашим решено. Таквоме се решењу законик не противи, јер га нигде не забрањује, а сем тога, такво решење тражи и сама природа вештачења.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

О ОДГОВОРНОСТИ ЗА НАКНАДУ ШТЕТЕ.

(НАСТАВАК)

3. Често се пута десиана да притежалац неког земљишта затекне туђе животиње на своме земљишту, где му штету чине. У погледу онога случаја прописује се у § 816. грађ. зак.: „Ко животињу у штети нађе, може је силом одбити или истерати или ухватити и сагнати. Убити нема власта, осим ако није у случају нужне одбране“. Из овога законског прописа, који не одговара у свему првој тачки § 1321. аустријског законика, не види се, ко то може у штети нађену животињу силом одбити итд. Аустријски законик вели „ко на своме земљишту туђу стоку затекне...“ итд. Међутим јасно је да је и наш законодавац у прном реду помишљао на власника земљишта[40], па за тим на друга лица, која имају права да вуку користи са дотичног земљишта: закупац, плодоуживалац и др. Али несумњиво је да и трећа незаинтересована лица могу, кад виде да је животиња ушла у штету у туђе земљиште, исту одатле истерати и у опште учинити оно што је у таком случају по § 816. допуштено. Апстрахујући од тога, што је по моралним прописима свакоме допуштено

[40] У погледу штете на пољском имању то се изричито и каже у чл. 39. зак. о чувању пољских плодова.

да отклони штету од свога ближњега, предвиђају се таки случајеви и у грађанском законику. По §§ 628, 808. при крађу и 809. може се неко умешати у туђе послове у циљу отклањања штете.[87])

Наше ли се притежавалац земљишта, гоњења или хватајући у штети затечену животињу, у такој ситуацији, да му од ње проти опасност по живот, он је тек онда може убити, кад види, да му другога спаса (на пр. бегством) нема. На сваки начин, да се у оваким тренуцима не може од притежавалца (или трећега лица) тражити, да хладно расуђује, да ли је опасност, која му од животиња прети, баш толика, да је ради спаса свога мора убити. Мора се узети у обзир и онај страх и узбуђење, које човеком влада кад се на пр. наће пред разјареном животињом. С друге пак стране притежавцу није допуштено, да при пуном неуспеху или истеривању или хватању животиње ову убије. Констатује ли се, да је убијање животиње, затечене у штети, било оправдано, онда власник њен не може од притежавца тражити накнаду за убијену животињу. Међу тим он је и у овом случају дужан накнадити животињом причињену штету, ако до њега има крвнике, што је она у штету ушла — § 815. грађ. зак.[88])

4. Сасвим је природно, да притежавац земљишта ухваћену у штети животињу задржи код себе како ради тога, да се за накнаду учињене штете наплати тако и стога, да на тај начин дозна ко је власник животиње. За то § 817. грађ. зак. прописује: „Ухваћена у штети животиња остаје у залози за накнаду[89]); коју је дужан онај, чија је животиња, за осам дана учинити. Ако се не поравнају дужне су ствар суду јавити. Општењени није дужан животињу из залоге пре издати док му се сва накнада не учини или сигурност довољна не постави.“ (Види другу тачку § 1321. и § 1322. аустријског грађанског закона).

а. Као што је већ горе под бр. 2. казано, право на накнаду штете причињене животињом, па према томе и право залоге на животиње, која је у штети ухваћена, припада не само власнику општењеног земљишта, већ и оном, ко за свој рачун узима земљиште, на коме је животиња у штети ухваћена, а исто тако и оној, чији је телесни интегритет нападом животиње повређен (на пр. онај, кога је туђ пас ујео).

б. Да би се животиња могла као залога задржати потребно је: *а)* да је животиња збиља штету причинила (на пр. гажењем усева, попашом истих или на други начин). Није дакле довољно, да неко затекне туђу животињу на своме земљишту, па да је одмах задржати је. Приликом тражења накнаде мора општењени доказати, да му је и колику му је штету ухваћена животиња причинила. Међу тим општењени није дужан доказивати, да је услед кривице (или намере или небрижљивости) притежавца животиње при чувању исте она штету начела, већ се то претпоставља, и притежавац, ако хоће да се одговорности ослободи, мора да докаже, да до њега и његових млађих нема крвнице у чувању животиње, која је штету начела. На против, ако општењени трпи накнаду било од притежавца животиње било од трећих лица на основу тога, што је дотични животињу на општењеног или на његово добро натерао или надражио, онда ову околност мора он — општењени — доказати. *β)* Општењено лице[90]) има права задржати стоку као залогу само онда, ако ју је у штети *ухватио* — дакле док се она на општењеном земљишту налази. Ипак му се признаје право, да животињу, која са општењеног земљишта напне бежати, пија и нан овога, и кад је ухвати, може је као залогу задржати. Наравно да му, и кад не задржи или не ухвати животињу, остаје право да накнаду штете од притежавца животиње тражи, само што онда нема заложно право на животиња за обезбеђу потраживања накнаде.

в. Животињама општењено лице сме оногиво комада као залогу задржати, колико је потребно ради обезбеђења потраживања накнаде штете и евентуалних трошкова[91]). На тој стоци стиче он сва права заложног повериоца[92]), али прима на себе и све дужности истог, ако стоку код себе задржи или другоме за свој рачун на чување преда (§§ 317., 318. и др. грађ. зак.). Међутим као залогу заложно право на ухваћеној животињи постоји у циљу обезбеђења потраживања накнаде штете, то је онда општењени дужан исту издати, чим му се да довољна безбедност у другим стварима, или му се тражена накнада исплати (§ 817. при крађу и чл. 19. зак. о чувању пољских имања алинеја 4.).

г. Кад је у питању домаћа стока, задржана као залога, онда је општењени дужан за осам дана од дана кад му је општински суд саопштио да је животиња у штети ухваћена, поносити парницу код надлежног суда[93]) за накнаду штете. Ако у том року не тужи за накнаду штете, вратиће се ухваћена стока своме сопственику, пошто се наплати казна, трошак око надржавања и остале таксе (чл. 19. алинеја 3. зак. о чувању пољских има). Разлог је овом пропису у томе, да притежавац стоке не би дуго остао без употребе исте. Међутим и ако општењени у овом случају губи заложно право на штеточини животиња. ипак он не губи своје право потраживања накнаде штете. Оно застарева по општим прописима (§ 939. грађ. зак.). Али све ово што је казано за стоку, која учини штету на пољском имању, важи и за остале животиње, кад се у штети ухвате. Ако на пр. мајмун причини своме сопственику, на причини коме у нароши штету, мораће општењени у року од осам дана од кад је за штету сазнао, повести парницу код надлежног суда, ако хоће да сачува своје заложно право. У аустријском законику то је јасно. а и наш законик хтео је то исто казати у § 817.[94]). Ratio legis том кратком року за остварења потраживања накнаде штете

[87]) По чл. 18. зак. о чувању пољских имања пољски чувар је дужан у штети затечену стоку отерати у општински збор.

[88]) У чл. 18. ал. 2. зак. о чувању пољских имања прописује се: „Коју стоку колони чувар не би могао да истера на добра власти је убити је. Ово је поречито допуштено код штеточине зарате животиње и вол свиње.“ Нема сумње да и власник земљишта и остала заинтересована лица, како у овој тако и у којима, могу у штети затечену животињу убити, ако је не би могли, без опасности околности по живот и тело и без велике штете по усеве, истрати или уплашити.

[89]) Види и чл. 9. зак. о чувању пољских имања.

[90]) Такође и пољски чувар: чл. 18. зак. о чувању пољских имања.

[91]) Чл. 18. зак. о чувању пољских имања ал. 3: „Ако је вредност ухваћене стоке веће него вредност казне, штете и трошкова, општински суд за дражбе одлучи број стоке у збору, колики ће бити довољан, да та потраживања покрије, а осталу стоку врати сопственику.“

[92]) И овде овоме заложном праву пристоји свима другим привилегијама предност, када бк. евентуално, на ухваћеној животињи постојала.

[93]) У чл. 25. зак. о чувању пољских имања прописује се: „За накнаду штете од 20 до 200 дин. суди ће општински суд, а за штете од веће вредности судиће надлежни суд.“ А у чл. 26: „Одмах изјаве жалбе веће пропаи грађ. судског поступка као и одмоно начина суђења.“

[94]) Као што је већ речено нам је законодавац од § 1321. аустријског грађан. зак. начињено једне §§ 816. и 817. При томе је напрасно изоставио ред речи из аустријског параграфа. Овај § 1321. гласи: „Ко на своме земљишту туђу стоку затече, није због тога још властан убити је. Он је може потрбити само истерати, или ако је стока штету начела, задржати као залогу толико комада колико је ради накнаде штете довољно. Инак не би смео (дакле општењени) ни осам дана са власником пререкати, или хати тужбу судија, у противном случају мора задржану стоку вратити.“

у циљу задржања права залоге исти је и овде као и код домаће стоке. И сиромах Талијан, који живи од свога мајмуна, једва чека да му се исти врати, и не би ни најмање право било да оштећени може животињу држати у залози код себе све дотле, док му потраживане накнаде штете не застари.

IV.

§ 6. Нарочито о накнади штете при телесним повредама.

1. Посебице о накнади штете при повреди тела прописује се у § 820. грађ. зак.[35]): „Ко другога рани, осакати или иначе повреду телу нанесе, тај плаћа трошак сав за лечење и лекове, па и заслугу, коју због тога онај губи, и које ће се у напредак лишити, наплаћује; и још за претрпљене болове ако се захтева, сразмерну накнаду чини."[35a]) Многи писци дефинишу *повреду тела* као поремећај телесног интегритета, телесних функција неком противправном радњом. Према овој дефиницији и у смислу грађанског права поклапао би се овај појам са телесном повредом у смислу кривичног права. Тако Штубенраух (II стр. 69.) дефинише повреду тела као „сваки поремећај физичког или душевног здравља, који би био произведен нападом на телесни интегритет." На основу овакве дефиниције Лист сматра (чему се други правници противе) као повреду тела и одсецање косе, проузроковање неке телесне (где долазе и неперичне) и душевне болести, изазивање повређења, онијење, хипнотисирање; изазивање гађења, страха и непријатности само онда, ако поремећај није сасвим незнатан итд. Као што се, дакле, из ових примера види, није тако лако одредити појам телесне повреде. А ово је важно за питање над ће се, на основу телесне повреде, моћи накнада штете тражити. Што се нашег грађанског законика тиче, који не дефинише телесну повреду, може се казати, да се и по њему појам телесне повреде поклапа са овим појмом по кривичном праву (§§ 173. и др. казн. зак.). Повреда тела и по нашем законику постоји и онда, кад није са боловима скопчана (на пр. одсецање косе,[35b]) брада и бркова, давање безукусног отрова и других по организам шкодљивих материја), а такође и онда, кад се утицајо психичним путем на телесни интегритет. (на пр. неко ме уплаши тако, да добијем нервну грозницу и томе слично).

(наставиће се)

Д-р Драг. Аранђеловић.

[35]) Одговара § 1325. аустр. грађ. зак.: „Ко повреди кога у телу, здрављу или слободи, тај дужан му извиђену накнаду, као што трошкове око лечења поправљене, изгубљене му извиђу зарађу, као ће и ону зарађу, коју ће са повређена у будуће лишити, као за рад постане неспособан; и ријеко тога плаћање му, ако оштећена захтева, изговрену суму према околностима за претрпљене болове."

[35b]) Одсецање косе може се у већини случајева сматрати као повреда тела, јер је њихов одстрањење „неприлика" трпи, јако осећа. Гурмиа на пр. вели у једном погледу своје лепе косе одстрањене глицером, примећено је за време да је ова повреда, док још коса не израсте, јер неко за време без тога привлачног украса врло тужно. Губитак пакта за то време велика је штета за ону коју учињена трпи за извесно. Истина за неке особе интерес у погледу, као за које се у публици за тај пак мајер зна, питање је, хоће ли је ова се жене одштетити примити као правну. Ипак још бољи пример: у неким народима често се за косом кладу публике на свакако дуге са огромно дугачком косом, брадом или брковима. Одсече ли се овоме човеку противправно брада, онда је он своја повређена и, нарочито, знатну му штету нанео, због чега је одговоран на накнаду штете.

О ОДГОВОРНОСТИ ЗЛОЧИНАЦА

СА СУДСКО-МЕДИЦИНСКОГ ГЛЕДИШТА

На конгресу лекара за душевне болести и неврологију, који је одржан у Женеви — Јелани августа месеца тек. год.[1]) већина учесника признала је, да је лекарима немогућно изразити се научно о моралној одговорности оптужених.

У свом одличном реферату професор *Жилберт Болс* дошао је до закључка, да је судски лекар искупно своју дужност ако је, код душевно оболелог злочинца, открио болесну природу мотива његове акције или ослабљење моћи расуђивања и памћења, које га чини неспособним да појми моралну вредност својих аката.

Израз: *урачунљива одговорност* нема никаквог медицинског значења за професора Жилберта. Незнатне казне, које се јављају као последица ове одговорности не одговарају ни репресивном ни превентивном циљу. Кривци са урачуњеном одговорношћу са гледишта социјалног често су много опаснији од криваца са потпуном одговорношћу.

Пошто је претходно констатовао:

1. Да чл. 64. казненог законика (француског), на основу кога се вештацима наређује да испитују окривљене, за које се сумња да су душевно оболели, нелогично је, да нема ни злочина ни преступа ако је окривљени у моменту акције био у тону душевне поремећености, и да реч *одговорност* у овом законском пропису није споменута;

2. Да су питања о одговорности, било моралној или социјалној, природе метафизичке или правне, а не медицинске, и

3. Да лекар, познан једино да се изјасни о реалности и природи душевног поремећаја код окривљених, и о улози коју овај поремећај може имати на њихове радње — поступке — није дужан познавати питање о одговорности, — конгрес је донео резолуцију да се изграђени *и судски чиновници у својим одлукама о вештачењу придржавају тачно законског текста, и да не захтевају од лекара — вештака да решавају питања која излазе из обима њихове компетентције.*

Остварење ове резолуције значило би банкротство теорије, на којој кривично правосуђе од пре 15 година заснива своје одлуке. Противу ње, као такве, устали су, сасвим природно, многа научница, па поред осталих и Dr. J. de Bec, професор психијатрије на бриселском универзитету и Dr. Ф. Хемер-Жилберт, судски лекар из исто места. У последњој свесци *Преглеђа кривичног права и криминологије*,[1]) публикован је њихов заједнички чланак поводом ове ствари, у коме се у главноме вели ово:

„Конгрес захтева, да се у судско-медицинском рапортима у будуће не говори о одговорности. Он налази, да судски лекар није компетентан да утврђује: је ли окривљени одговоран или неодговоран за своја дела, и самим оним одбацује свако опсељивање разних степена одговорности: потпуне, ублажене и делимичне, које судски лекари тако често формулишу.

Није ово прилика, да се слична тема брани пред скупом лекара и правника. Год. 1885. — у времену када су Ломброзове доктрине занимерсовале научни свет — професор бриселског универзитета Хемер на конгресу белгијских лекара за душевне болести, у Анверу, позивао је ове, да по позиву судија не дају своје мишљење о одговорности окривљених.

„Слободна воља — писао је Хемер — једно је од оних питања, о којима човек радо дискутује пошто је прочитао Кабониса или Бакона, али чијем решењу нерадо приступа, пошто је иначе прилично да се сроди са тачним постулатима и закључцима експерименталних метода.

Који од нас, у почетку својих студија, није био пасиониран за или против теорија Боналдових о једниству и битности нашег *ја*? Али кад једном човек сиђе с висине, на којој дебло филозофија и метафизика, да би се унео у случајеве и комбиновање факте обичног живота, а нарочито кад уђе дубље у анатомске и физиолошке студије, он мало по мало мождањеју пробитно гледиште, тако да најзад с тешком муком може дискутовати с људима, који су иначе веома начитани, али који не воде рачуна о функционисању наших нерава и о закључима нашег нервног система.

Баш сада, кад је лекар напустио истраживање експерименталног решења ових важних проблема; баш тада над се решио

[1]) На овом конгресу учествовали су лекари из Француске и из земаља у којима се говори француским језиком.

[1]) Revue de Droit Penal et de criminologie.

да само прибира факте, да би открио законе природе, и кад је сву своју активност посветио једино овом циљу, једног дана позивају га идејама, о којима се решило да више не мисли, питањем: *треба ли окривљеног сматрати за одговорног или је ли окривљени крив у свима очима?*

Очекујући потребну законску реформу, истина увек спору, мислим да они између нас, који нису судски лекари, треба да молећивљу своје познавање пред правосуђем, ограничавајући своју интервенцију на констатовање само оних факата, који се нескучивно њих тичу, остављајући судијама, као једино надлежнима, оцењивање степена одговорности.

Нека лекар констатује стање здравља или болести окривљеног; нека уђе у све детаље који могу расветлити инкриминисани факт или карактер његовог учиниоца, али нека се ту заустави, и нека у будуће не присваја улогу судеје. Ми не треба да допустимо, да нам се поставља питање о одговорности.*

Решење које је предложио Хекер још у 1885. год. као што се из изложеног види не разликује се ни у колико од резолуције женевског конгреса. Је ли успела идеја од пре 20 год.? Јесу ли правници и лекари дошли до убеђења, да је описно цењита одговорност једног човека само на основу анатомских и физиолошких констатација?

У ствари, женевски конгрес није решио питање, које је Хекер још пре 20 год. поставио. И сам текст његове резолуције не задовољава нас. Изгледа нам, да постоји контрадикција између тврђења: да је лекар једино позван да се изјасни о узроку који умни поремећаји имају на одлуке окривљених, и предлога: да лекар не води рачуна о одговорности. Кад се већ признаје, да је једино лекар позван, да одреди удео душевног поремећаја у припремама за извесан злочин или преступ, онда како се може сматрати негирање његове неспособности за оцену степена одговорности окривљеног! Зар се ова противуречност не огледа јасно из резолуције женевског конгреса?

Потрудићемо се, да истакнути проблем посматрамо са чисто практичног гледишта, и у овом циљу почећемо са дефиницијом онога што се назива: *одговорност.**

„Са гледишта филозофског — вели се у енциклопедијском речнику — моралана одговорност атрибут је једног бића, које је заслужно или криво према својим радњама. Бити одговоран за извесан акт значи: бити заслужан ако је овај акт добар, и незаслужан или крив ако је акт рђав.

Одговорност изискује два услова: слободу и познавање дужности. Биће, које није слободно, не може бити одговорно; ја нисам крив зато што сам извршио радњу, чије извршење нисам могао избећи, и коју у ствари нисам желео да извршим. Уклед овога је одговорност (морална) код лудила, сумнамбулизма и у пијанству потпуно уништена или смањена.

Да би једно лице било одговорно, потребно је још да оно познаје своје дужности. Ја не могу бити крив што сам повредио дужност коју нисам познавао, и коју сам собом нисам могао познати.

Са гледишта кривичног, наша одговорност ангажована је нашим радњама у толико, у колико се оваима вређају позитивни законски прописи. Закон забрањује извесне радње, и прописује казну за оне који их врше под претпоставком, да они имају довољно интелигенције да разуму ову забрану и потребну слободу да јој се могу покорити. Он овде мења одговорност кривичну са одговорношћу моралном.

Али закон не допушта преступнику да се позива на његово незнање, да би се ослободило одговорности: „*Nemo censetur ignorare legem.*“ Незнање закона не може се сматрати као узрок неодговорности, изузев случаја кад је преступник био у „материјалној“ могућности да позна овај закон.

Са овог гледишта, кривична одговорност разликује се битно од одговорности моралне: човек може бити морално неодговоран и кривично одговоран.

Из овога излази, да је утврђивање одговорности у вези, према датом случају, са решењем проблема моралном или проблема каквог науке.

Зашто се обраћати лекару у циљу решења оних проблема?

(свршиће се)

Д. Ђ. Аџимић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине стојничке, актом својим Бр. 1637, пита:

„Један овдашњи грађанин тужио је суду В. Т. овд. за лану повреду тела.

По прибављеним доказима, суд је осудио туженога на три лака затвора и да плати повређеном трошкове и дангубу.

Осуђени је на ову пресуду изјавио жалбу првостепеном арагујевачком суду, и он је актом од 20. октобра ове године Бр. 41171, послао овоме суду једно решење из кога се види: да двојица судија одобравају пресуду општинског суда, а председник је у своме одвојеном мишљењу поништава.

Пита се уредништво, шта ће општински суд да ради у оваквом случају, у право чије решење ће сматра за обавезно — да ли двојице судија, који одобравају пресуду, или председника првостепеног суда, који пресуду поништи?*

— На ово питање одговарамо:

По § 12. закона о устројству првостепених судова од 20. фебруара 1865. год. са допунама и изменама, за изрицање правде у првостепеним судовима захтеваје се три судије и деловођа, од којих је један председник или заступник овога.

По § 16. истог закона, првостепени судови решавају по *већини* (већини) гласова, а одвојена мишљења стављају се такође на протокол, која потписује онај, који је мишљење одвојио.

Кад је првостепени арагујевачки суд са двојином својих судија одобрио пресуду тога суда у смислу § 15. и 16. полицијске уредбе, онда је пресуда одобрена од *већине* и има се над осуђеним и извршити.

Одвојено мишљење председника првостепеног суда без утицаја је на саму ствар, пошто је оно написано на самом акту само за то, да се одговора парагљеним § 16. пом. закона.

II

Суд општине бистричке, актом својим од 6. ов. ов. м-ца Бр. 1276, пита:

„По чл. 145. закона о општинама, државна надзорна власт може присуствовати општинском збору, али нема права да се меша у рад збора.

Државни чиновници ово присуство врше на тај начин, што уђу у собу бирачког одбора, заузму место и много пута дају објашњење бирачком одбору шта ће и како да ради.

Моли се уредништво да обавештење: да ли има право државни чиновник да седи у седници бирачког одбора, над је бирачка соба седница бирачког одбора а није *општински збор*, јер се под општинским зором разуме сву грађана, а не бирачки одбор, или је његово место на позу на збору, да чува ред и поредак.

Нека уредништво сматра ову ствар за хитну.*

— На ово питање одговарамо:

По члану 29. закона о општинама, општински је збор „*састанак и конституисани скуп правих гласова једне општине*“, дакле заједно са бирачким одбором, а не само онај скупљени свет у општинској авлији, као што суд мисли.

Према овоме, и према чл. 145. поменутога закона, државни чиновници, који присуствују општинским зборовима, имају пуно право да седе у соби где заседа и бирачки одбор, као саставни део збора, а могу ако то потреба захтева, бити и међу самим грађанима који збор састављају, но смеђући само никако с ума то, да се они не смеју мешати у избор, разговарањем и томе сличио.

Обавештења, која чиновници дају бирачком одбору, над овај очигледно греши у примени закона, налазе своја основа у наређењима чл. 146. истога закона, али она су само саветодавног карактера и одбори их не морају примити ако налазе да су противна закону, а чиновници те морају узети у свој извештај, који подноси својој надзорној власти, те да се поништај, ако би због неправилности одбора било жалбе на избор, придруже изборним актима.

III.

Суд општине дедињске, актом својим од 26. септембра ове год. Бр. 2103, пита:

„У закону о општинама није предвиђено, може ће се изјавити жалба на решење општинског одбора, којим изрече

казну над лицима која поступају противно чл. 54. ђ. закона о општинама и по чл. 164. и 168. зак. о општинама, јер у чл. 170. ном. закона стоји: „жалбе противу решења председника општ. суда, или одбора, корисна се изричу изване над општинама, општинским одборницима и службеницима, изјављују се надзорној власти;“ дакле не каже и у овом случају већ искључиво кад се казне изрекну над чиновницима, одборницима и службеницима, што ни у један од ном. случајева не подпада и горе поменута казна из чл. 54. ђ. закона о општинама.

С тога се моли уредништво за објашњење: којој ће се власти изјавити жалба противу одбор. решења донесеног противу лица за учињене кривице из чл. 54. ђ. ном. зак. и по ком законском пропису“.

— На ово питање одговарамо:

Истина, у закону о општинама не стоји изречно, да ће се жалбе, изјављене на решења одборска за казне из чл. 54. ђ. односно на члана 164. поменутога закона, подносити надзорној власти; али већ самим тим, што друкчије није наређено, а у чл. 170. ставу другом означена је надзорна власт као надлежна за разматрање одборских одлука по осудама за друге случајеве, онда се њена надлежност има распространити и на ове случајеве.

IV.

Суд општине расинске актом својим од 29. септембра ове год. Бр. 1656, пита:

„Шумар овоопштинска ухватио је једно лице, да је у сеоској шуми одсекло три растова дрвета I. класе, дебљине испод 5 сантиметара.

Суд овај, на основу чл. 106. закона о шумама, осудио је исто лице, да за ова три дрвета плати 3 динара, пошто су дрвета I класе, а на затвор га није осудио.

Моли се уредништво да суд овај извести, да ли она осуда, овако без затвора, може и у ном времену застарити у смислу чл. 109. закона о шумама, ако суд не би исту наплатио, и рачуна ли се она осуда као иступна која може да застара за три месеца, или се рачуна као административна, која не може застарити?“

— На ово питање одговарамо:

Кривице ове врсте иступне су, а не административне (чл. 90. став последњи закона о шумама) и застаревају у последњу казне за три месеца но чл. 109. поменутога закона.

Што се досуђене нападе тиче, она застарева по грађанском закону.

V.

Један општински деловођа пита:

Изменама става петог чл. 107. закона о порезу од 29. јуна 1907. године предвиђено је, да се кућа, намењена становању земљорадника, у величини до 20 ари, даље пар тегљеће стоке и т. д. не може узети у попис ни продати за порез.

Међу тим, у књизи „Објашњење закона о порезу“, на страни 379. и 380. стоји: „кућа и окућница пољопривредника по варошима и варошицама није заштићена од извекуције, док су куће сеоских пољопривредника заштићене и онда, кад су села састави део варошких општина (сп. б. н. с. од 1899. стр. 139.).

Моли се уредништво да што скорије објасни: важи ли и сада оно, објашњење чл. 107. зак. о порезу, из поменуте књиге, или су варошки земљорадници сада изједначени са оним по сеоима?“

— На ово питање одговарамо:

По последњој измени чл. 107. закона о порезу, кућа намењена становању земљорадника заштићена је од продаје за порез, на њима сви земљорадници на селу или по варошима и варошицама, јер закон није учинио између ових никакву разлику, а њих, као што се зна, има и по варошима и варошицама као и по селима.

Исто то важи и за стоку и остале ствари побројане у истом стану чл. 107.

Према томе, ово објашњење чл. 107. у поменутој књизи, нема више вредности, све и ако је оно према пређашњој редакцији овога члана и могло бити правилно.

VI.

Суд општине ошљанске, актом својим од 16. септембра ове год. пита:

„По чл. 8. тач. 5. закона о уређењу свештеничког стања, парох села Ошљана наплаћује од сељана по 1 динар за резање колача и ношење подаје, ма да нпкад не долази у кућу да свети подају.

Моли се уредништво да објашњење: јесу ли дужни грађани да плаћају колачарство, кад ни парох не долази у кућу ради свећења подаје.

— На ово питање одговарамо:

Ако свештеник не долази да свети подају у очи слава, онда је то повреда његове дужности, за коју он може и мора да одговара својој старијој власти, али то не може бити разлог да му се не плати такса из тт. 5. чл. 8. зак. о уређењу свештеничког стања, пошто он у цркви врши прекалу колача и сечење колача, дакле извршује само свећење подаје од онога што условљава право на награду.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

П О Т Е Р Е

Светозар Б. Митић, свештеник из Пирота, коју између 7. и 8. овог месеца напрано је опасну крађу Никши Шиловићу, предузевши из Пирота, па је по извршеној дела одмах побегао. Светозар је стар 17 година, висок, у лицу плав, суводан, косав; од одела има на себи преко штоваше полошке пантаоне, сиво кабут са прног штофа, на глави шајкачу, а на ногама опанке. Позивају се сва полицијске и општинске власти да га потраже пронађеног спроводу начелству округа пиротског с позивом на акт Бр. 10120.

Татомир Стојић, из Врана, среза врањског, одбегли регрут општине врањске, као пешадијски радник у селу Чумљани, среза крагујевачког, коју између 20. и 21. октобра ове године напрано је крађу стварн Михаилу С. Ивићу, општинском деловођи из Чумљана. Међу украдеиим стварима налазе се: један џепан сат, гуњ, чакшире и зубун од сељачког сукна и један танки платнени пешкир. Татомир је стар 25 година, средњег стаса, окалеп, очиј грапастих, у сељачкој сукненој одећи, на глави има шајкачу, а на ногама опанке. Нема га све позивајући и општинске власти њихо потраже и пронађеног спроводу начелнику среза крајинског с позивом на акт Бр. 11380.

Јоп Јанкуловић, слуга родом из Зајечара, решењем зајечарског пресудног суда од 27. фебруара ове год. Бр. 3688 стављен је под суд и у притвор због скотоложтва, али им до сада није се могао пронаћи. Јоп је стар 16 година, средњег раста, плаве косе, очиу плавих, у лицу црнокањаст. Обрана се налаза свима полицијским и општинским властима да Јопа у своје домаћинство не примају и пронађеног спроводу зајечарском пресудном суду о позиову на акт Бр. 4341.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

У атару општине рипањске, у среду сеоској, њиве су зла мајчу поља, са њивом Л. К. Једна је на дугој њиви, средње величине, а други је дуже боје средње величине. Позивају се полицијске и општинске власти да потраже сведочанства ових њиву власа и пронађеног упуте начелнику среза орашког с позивом на депешу бр. 17963.

КРАЂЕ СТОКЕ

Ноћу између 6. и 7. тек. м-ца непознати крадљивци украли су из воћњаке једну кобилу Сими Савићу, из Врбнице. Иста је мегара 5 година, доритаете длаке, чутавске грине, са шпицом „Т“, а на гребену има боју белегу. Дежпа начелника среза јасеничког Бр. 25969.

Ноћу између 30. и 31. пр. м-ца непознати крадљивци украли су са наше једног коња Вуи Михаићу, из Годовина. Коњ је матор 5 година, висок 1·40 см., пре длаке, са жигом положено „К“, а на леђима има оклаи од седла. Акт начелника среза пожешког Бр. 14482.

Ноћу између 10. и 11. ов. м-ца непознати лопови украли су једну кобилу и једног ждребак Стевоју Шаулошићу, из Дуњала. Кобила је матор 8 година, боје длаке, без белега, а ждребић је матор 18 месеци, висок 1·50 см., доритает, цветаст, пре грине. Дежпа начелника среза мерошког окр. пожешог Бр. 12670.

Ноћу између 7. и 8. тек. м-ца непознати крадљивци украли су једну кобилу Радосаву Стаићу, из Горачића. Кобила је жуте длаке, на ребрима с леве стране има убој од самара, за задњим ногама има неваткн ков, а репа је потпрљавног. Акт начелника среза драгачевског Бр. 15555.

Ноћу између 9. и 10. тек. м-ца непознати лопови украли су једног пола Миленку Пантелићу, из Дучаловића. Во је стар 5 година, боје длаке,

гашћених рогова, а на погона има нове потковице. Акт начелника среза драгачевског Бр. 15587.

---

10. ов. м-па позајмати крадљивац украо је са плаше једног коња Вељку Стојковићу, из Видовца. Коњ је матор 3 године, угасито-зелене длаке, без жига, шиштаст, поткован турским колом. Истог дана украдена је једна кобила Николају Петровићу, из Видовца. Кобила је матора 3 године, усијасто-зелене длаке, без жига, а на погона има турски кол. Акт начелника среза загаљског бр. 17419.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове крађе.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

У прошлом броју „Полицијског Гласника" написао сам фотографију Драгутина Петровића, и обећао сам изаћи фотографије његових саучесника, што сам и чиним. Захваљујући писару кривичног одељења у изврту крагујевачком, г. Радомиру Почаковићу, похватана је она предлазећа компанија, која је дуже времена вршила своје „операције" по Београду, и од тога врло добре живота.

Крајем месеца октобра 1906. године извршена је врста крађа неког Василија Растић, од. Извршиоци крађе **Тихомир Марић** и **Драгољуб Лазић**, бив. трговачки помоћници, ухваћени су, дело признали, и пошљени са по двадесет и шест дана затвора и три месеца полицијског надзора. Тада се није још сумњало да су то поменути младићи и да су извршили још велико дело.

Ноћу између 7. и 8. октобра пр. год. извршена је онаква крађа новаца (1500 динара) и мешина Милији Јаковљевићу, трговцу овд., али по његовој представи и чињеном уништају знати се није могло утврдити, нити је оштећена лица знала да сума ја нога за ову крађу. Сам пак, када је Драгољуб Лазић притворен због крађе извршене у друштву са Драгутином Петровићем, оштећени Јаковљевић позвао је предсе власти и јављао сумњу, да му је ову крађу могућно извршио Лазић, који је раније био код њега помоћник у радње. Вештом истрагом утврђено је, да је Лазић заиста извршилац те крађе, он је дело потпуно признао и јављао да је крађу извршио у друштву са Тихомиром Марићем, бив. трговачким помоћником, и **Петром Марићем**, бившим подзаредником. Они двојица не признају дело. Сад се цело то друштво налази под истрагом и у притвору код изврта крагујевског.

Драгољуб је родом из Лазље у срезу јасеничком округа смедеревског, стар 17 година, више пута пуштао кажњавали, али неосуђиван.

Тихомир је родом из Кусатка у срезу јасеничком округа смедеревског, стар 20 година; у септембру месецу пр. године пуштен је испод суђења због поткрадања тада.

Петар је брат Тихомиров; сада је обућарски радећи, стар 26 година, из чега је као подзаредник отпуштен као недостојан тога позива.

Излаже се фотографије оних крадљивица и жене се сви они који би могли дати извесних података о овим сумњивим елементима, да то што скорије полицијској власти или изврту крагујевском Управе града Београда, пошаљући се на акт под Бр. 16381.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Живковић

БРОЈ 49. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 2. ДЕЦЕМБРА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године, од своју војводјанских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и чиновничка надлештва, а за сва друга претплатници у овиме 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара треће класе среза беличког Милутина Ивановића, практиканта канцеларије среза беличког.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 24. новембра 1907. године у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, одобрено је решење Државног Савета од 16. новембра ове год. Бр. 7670, које гласи:

Одобрава се Министру унутрашњих дела, да на оправку зграде болнице у Књажевцу, по ревидираном предрачуну и одобреној лицитацији може утрошити суму од 4250 динара и овај издатак показати у расходу на терет напредних расхода Министарства унутрашњих дела, санитетско одељење позиције бр. 4. буџета за ову годину, одређене на оправке и доправке постојећих болничких зграда.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела 21. новембра 1907. год. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О КРИВИЧНОЈ ОДГОВОРНОСТИ

са теоријског гледишта.

од

Д-ра Бранислава Петронијевића

(ПОШТАЊАК)

Као што се у погледу одредби разлога казне престаници кривичног права деле у две супротне школе, исто тако они престављају две супротне школе и у питању о циљу казне. По једнима циљ казне је у томе, да се чланови друштва застраше од вршења кривичних дела (теорија генералне превенције), по другима пак циљ казне је да се сам *преступник* одврати од даљег вршења кривичних дела (теорија специјалне превенције). У другом случају казна треба да дејствује на самог преступника непосредно, њен непосредни циљ није субјективне злочина већ јој је то само посредни циљ, који она има да постигне дејствовањем на самог злочинца; у првом случају пак казна има за непосредни циљ субјективне злочина застрашивањем свих осталих чланова друштва претњом, да ће се казна на сваком преступнику извршити, и вршењем саме казне у случају преступа. По теорији генералне превенције дакле циљ је казне утицање на целину људског друштва, по теорији специјалне превенције пак циљ је казне утицање на појединог *преступника* (то се утицање састоји или у застрашивању његовом применом казне, или његовим поправљањем или на послетку његовим сталним уклањањем из људске заједнице.[1])

На основу општег принципа садржајног Морала, по коме су непристојавање и откланање бола у својим бићима последњи циљ свих моралних акција човекових, јасно је, да и казна за одступање од кривично-правних норама може имати за свој циљ само *откланање болова* од чланова *људске заједнице, који би иначе, према статистичкој природи тих чланова, неминовно наступили вршењем злочина од стране оних последњих, кад те казне не би постојале.* Са гледишта садржајног Морала дакле казна мора у првом реду, ако не и искључиво, имати за свој циљ дејство на целину људског друштва, у препирци између заступника генералне и специјалне превенције ми морамо дакле стати на страну заступника генералне превенције, пошто је целина друштва виша моралина јединка од појединог члана њеног.

Овако разуме се стоји ствар само на становишту садржајног Морала. По принципима формалистичког Морала пак није довољно кажњавати појединог преступника зато да би се том казном утицало не на њега него на остале чланове друштва, јер у том случају употребљава се злочинац као средство зарад циљева који су ван њега, а принцип, да циљ оправдава средство, одбацује формалистички Морал потпуно, па ма у којој се форми он јављао. Према принципима формалистичког Морала могла би, кад би се већ за

[1]) Види о томе Dr. Fr. von Liszt, Lehrbuch des deutschen Strafrechts, 15-te Aufl. 1905, § 16, III стр. 83—85 у вези са § 14 III, стр. 67—80 (српски превод од Др. М. Весића § 16 стр. 86—94. Треба нарочито да се српски текст, преведен са 9-ог немачког издања, у многоме разликује од текста последњег петнаестог издања).

разлог казне узео циљ а не одмазда,[2]) само специјална превенција преставаши тај циљ.

Али и ако је са становишта садржајног Морала потпуно оправдана теорија генералне превенције ипак значило би потпуно не разумети принципе садржајног Морала, кад би се на основу њиховом изведо, да та теорија може бити и мора бити за сва времена тачна. Јер садржајни Морал, и то треба нарочито имати на уму, не захтева већ само *допушта* становиште генералне превенције у питању о циљу казне, кад не би утицај казне на остале чланове друштва ћеним преступника био потребан, онда он *не би* био ни са становишта садржајног Морала допуштен, само зато што чланови људске заједнице нису у моралном смислу довољно прели да би могли без тога утицаја да се уздрже од кршења кривичних дела, само зато становиште генералне превенције оправдано је. У исто доба на тога излази да ће оно у кривичном законодавству бити само дотле оправдано, докле егоистична природа чланова људског друштва буде још увек тако јака, да је тај утицај казне на њу неопходно потребан, чим то више не буде случај, према самим принципима садржајног Морала морање становиште генералне превенције уступити у кривичном законодавству своје место становишту специјалне превенције. Као што би опасно било из рђаво разумеваних принципа Морала ставити се пре времена на становиште специјалне превенције (као што данас постоји међу многим представницима кривичног права тенденција за реформом његовом у овом смислу), тако исто било би противно принципима добро разумеваног Морала остати на том становишту и онда, кад то више, према само) природи ствари, не буде имало никаквог оправдања. Као што садржајни Морал, формулисан исто тако строго као што се формулише формалистичка Морал, преставља идеал, коме у својој реализацији у току развића људске заједнице теже садржајна Морал, исто тако и становиште специјалне превенције преставља идеал коме теже и мора тежити кривично законодавство, пошто је то израз самих фактичких односа у људском друштву. Да то становиште не би остало само неостварљив идеал, потребно је да му се да извесно место и у кривичном законодавству што се доиста и чини, само треба имати на уму, да према данашњем ступњу моралног развитка човечанства то његово место може бити само сасвим подређено.

На основу свега до сад изведеног јасно је, да морална и кривична одговорност не падају у једно (њихов идентитет преставља само идеал који има у далекој будућности да се оствари). Ми смо на име видели да с погледом на циљ казне формалистички Морал допушта само становиште специјалне превенције док садржајни Морал допушта како становиште специјалне тако и становиште генералне превенције. Међу тим док Морал, на био он формалистички или садржајни, захтева као подлогу моралне одговорности слободну вољу, дотле садржајни Морал у погледу кривичне одговорности, као што следује из свега горе наведеног, допушта али не тражи за подлогу ове одговорности слободну вољу. Тиме је дат одговор на наше основно питање у овом одељку и тиме је и препирка између детерминиста и индетерминиста око појма кривичне одговорности решена. Сад нам само остаје да одредимо и сам појам урачунљивости (субјекта) па смо тиме постављени задатак ове расправе решили.

В. *О урачунљивости субјекта.*

Према општој дефиницији логичке одговорности ми смо видели да се свака ствар, на била она сносна или несносна, у својим акцијама слободна или неслободна, може учинити одговорном за промене које производи, свака је дакле ствар са становишта ове појма *подобна за одговарање* (zurechnungsfähig), свака је ствар дакле у логичком смислу појма одговорности *урачунљива*. Докле год дакле стојимо на становишту тога општег појма одговорности разлика између појма одговорности и појма урачунљивости чисто је формална: одговорност значи у том случају урачунљивост у актуелном, урачунљивост одговорност у потенцијелном смислу, све што је одговорно међу тим то је у исто доба и урачунљиво, тако да назначење појма урачунљивости од појма одговорности нема никаквог практичног значаја. Ствар међу тим постаје сасвим друкчија кад се ставимо на становиште једне специјалне врсте одговорности, ч. пр. на становиште моралне или кривичне одговорности, о којим је специјалним формама општег појма одговорности у овој расправи једино реч: у том случају назначење оба та појма постаје апсолутна нужност, пошто онде сфера опште одговорности не пада више уједно са сфером специјалне урачунљивости, ма да општи логички однос оба та појма, онако како је он горе изнесен, остаје исти *т.* ј. урачунљивост је одговорност у потенцијалном стању или, друкчије речено, подобност за одговарање). Тако у моралном смислу урачунљив може бити само онај субјект, који је у својим моралним акцијама *слободан*, појам моралне урачунљивости пада уједно са појмом слободне воље, пошто, сфера моралне одговорности пада уједно са сфером одговорности на подлози слободне воље. Како смо пак у пређашњем одељку видели, да сфера кривичне одговорности не пада уједно ни са сфером опште логичке ни са сфером моралне одговорности, то нам сада остаје да одредимо и појам кривичне урачунљивости, пошто на основу општег логичког односа појмова одговорности и урачунљивости, и сфере специјалних области тих појмова моралу падати уједно. Али пре него што пређемо на саму позитивну одредбу појма урачунљивости са наше становиште прегледаћемо најпре у најкраћим потезима досадашње главније одредбе тога појма.

Кад се кривична одговорност идентификује са моралном онда се тиме, без обзира на разлог казне, у исто доба и појам кривичне урачунљивости идентификује са појмом моралне урачунљивости т. ј. сматра се да је *урачунљив онај сасвим субјект, који је у моменту вршења кривичног дела* (одн. у но-

[2]) И ако, конзеквентно изведен, формалистичка Морал искључује у отвореном потпуно могућност каквогагод, пошто је казна као таква и сама по себи се причиљава правду а чињење зла са сведнште строгог формалистичког Морала категорично није допуштено (до спомена умрла на крижаљки Морал престала тај конзеквентно изведени формалистички Морал и за је Толстој са својим писмом „не противи се злу", не сувишај зло, најконзекветније моралиста преставља нашем, ипак казна као одмазда заслуга се и постављена је данаш конзеквентно само од представника формалистичког Морала. Као што је за нас формалистичка Морал строг у захтеву, да се ништа морне у таквом поједином случају безусловно врши, тако привидно одговара тим строгим захтевима логичком и захтев, да се свако преступ једне моралне норме у датом случају мора казнити, и да је разлог тога каљавалка просто у поређењу тако моралне норме, да је дакле нем разлог одмазда (Vergeltung) за то наређење. Кључни формулатор ове теорије казне са становишта формалистичког Морала је Кант, који је у исто доба и формулатор општег филозофско-моралног становишта (Упореди о томе исто Кантово „Metaphysische Anfangsgründe der Rechtslehre", у Imm. Kant's Sämmtliche Werke hrsgb. v. H. Hartenstein, Bd. VII, стр. 149—151). На ову погрешну конзеквенцију из принципа свога формалистичког принципа Кант је навукао слојев каснијих апсолутних правде (ов на наказном месту на основу ове клеје и живоја нужност казне, тврдећи да циљ казне не може бити ни утицај на друштво ни на друго, већ да наша преставаа циљ не тобе, да је она захтев апсолутне правде), међу тим ипак правац на становишту формалистичког ова строгог Морала у опште нема никакног смисла, пошто крајем ипа значаја само као негативна појам, који спомогућује неправду, т. ј. правда каква само онуда неправде, забрању неправде, никако ипак не може значити чињење позитивно другоме зато што је он нама учинио неправду.

мењу произвођења почетног члана каузалног низа чији је завршни члан кривично дело[3]) слободан. Позитивно кривично право почива у главном на оној индетерминистичкој доктрини кривичне одговорности и урачунљивости, оно тражи да је душевно стање сваког субјекта у време вршења кривичног дела било такво, да тиме није његова слобода ноза, на које такво дело треба да потиче, била спречена, и само у том случају оно налази да је преступник хрма т. ј. одговоран за учињено дело (разуме се претпостављајући, да је оно извршено с предумишљајем, намером или из нехата). Међу тим и ако позитивно кривично право принципијелно тражи слободу воље као подлогу урачунљивости, опет у поменутим својим одредбама оно се не управља по њој и тиме признаје, да је сама индетерминистичка доктрина урачунљивости недовољна да буде подлогом кривичне урачунљивости. Ми ћемо доцније, кад будемо давали позитивну одредбу кривичне урачунљивости, навести један од типичних случајева ове врсте.

(наставиће се)

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Није довољно, да законодавац предвиди само оне основе и узроке са којих се неко не може узети за вештака, — са којих, тако рећи, исленик или судија има вештака по самом закону као неспособног да исказује. О там основима је говорено раније под I. Сем тих основа има још и много других, који, кад се њиу код вештака, изазивају оправдану сумњу у његову потпуну непристрасност и незаинтересованост. Те основи произилазе из многобројних односа у које се вештак може наћи или према кривичном делу или према странкама. Интерес је истраге, да вештачење врши лице, у чију се ни спрему ни исправност, ни непристрасност ни у колико не може посумњати, и, чим се њиу основи који изазивају оправдану сумњу у све ово, одмах се мора допустити странама да траже одбачај таквог вештака, а за исленика или суд настаје дужност, да такног вештака замени другим, разуме се под условом, да су наведени основи доведени бар до вероватноће. Онда се у спему има да нађи аналого случају кад се тражи одбачај судије. Ово је сасвим и оправдано, јер се упек може постићи, да вештачење врши лице у чију се ни спрему ни незаинтересованост не сумња. То се може постићи на тај начин, што се сумњиве вештак може скоро увек заменити другим.

Странке могу доказивати како основе, који показују недовољну спрему вештана, н. пр. ако се докаже, да је вештак, који је у питању, раније у сличним случајевима правио грубе грешке, — тако и основе, који непристрасност вештака доводе у сумњу, н. пр. ако се докаже да је изабрани вештак непријатељ оптуженог. Као год што законодавац није могао набројати основе са којих се судија има да одбаци, тако се исто не даду набројати ни основи са којих се треба вештак да одбаци, јер су ти основи, који беспристрасност вештака доводе у сумњу, многобројни. Сем тога, ти су основи такви, да се могу познати и видети тек у поједином случају. Ту, дакле, није толико у питању јавни интерес, колико интерес странака које немају вере у беспристрасност вештака. Несумњиво је, дакле, да странке и по нашем поступку могу тражити одбачај вештака, само ако су у стању показати основе који њихову спрему или беспристрасност у сумњу доводе.

Странке могу тражити одбачај вештака како у генералној тако и у специјалној истрази, али оне по нашем поступку то своје право не могу остварити онако, као што га могу остварити странке по немачком и аустријском кривичном поступку, и то стога, што наш законик нигде не наређује, да се странке имају известити о избору вештака пре него је вештачење предузето. У нас се вештачење у генералној истрази врши без присуства странака па стога за исленика и не постоји законска дужност, да их извести о избору вештака. Странке у многим случајевима и не знају за извршено вештачење; али у случајевима, у којима ма на који начин сазнају да ће се оно вршити и ко ће га вршити, могу исленику поднети захтев којим траже одбачај вештака. Исто тако могу поступити странке и у случају, кад вештачење наређује суд у специјалној истрази, јер и он их не извештава о избору вештака. Има, међу тим, случајева у којима ма и обадве или једна од странака мора присуствовати вештачењу, и у таквом случају странка може увек пре започетог вештачења тражити одбачај вештака.

Ако странке траже искључење вештака са узрока, набројаних у §§ 43, 91, 92 и 114, исленик и суд, пошто је напшао да наведени изроК стоје, дужан је изабраног вештака да замени другим. Ако су, међутим, странке за одбачај навеле какав други основ, који је у стању да доведе у сумњу беспристрасност вештака то ће од оцене исленика или суда зависити, хоће ли се вештак одбацити или не. Не тражи се, да основ за одбачај буде потпуно доказан, већ је довољно да буде доведен само и до вероватноће. Због тога, што се странке у нас не извештавају о избору вештака, оне имају права доказивати основе за одбачај вештака и после извршеног вештачења и то поглавито на главном претресу. Ако странке докажу основ за одбачај, вештачко мишљење се не сме употребити као доказ.

У другом одељку § 61 крив. посг. налази се један нарочити законски основ са кога вештак може бити искључен. Ту је решено једно дуго дискутовано и контроверзно питање: да ли се лекар, који је умрлога лечио, може узети за вештака при вршењу секције, кад се појави сумња да је смрт последица каквог кривичног дела. Противу лекара, који је умрлога пред смрт лечио може постојати оправдана бојазан, да ће бити пристрасан, ако би он имао да оцени узрок смрти. Пристрасност може долазити отуда, што је лекар при лечењу учинио погрешку, коју он неће да каже, или, унапред уверен у узрок смрти, може он приликом секције из нехајне пропустити да види какву важну околност. И у науци и у законодавствима ово је питање решено тако, да се лекар, који је умрлога пред смрт лечио, не може узети за вештака при секцији. Али, како тај лекар често може дати врло корисна обавештења, па и целу историју болести, законодавци наређују, да такав лекар само присуствује секцији и то у циљу давања обавештења. Да је и наш законодавац овако решио ово питање, види се из текста другог одељка § 61 који гласи: „где је год могуће треба при томе [при секцији] да присуствује и лекар који је болесника пред смрт лечио.“ Али се ова забрана нема разумети, апсолутно, т. ј. да се лекар, који је умрлог пред смрт лечио, нема у спима случајевима искључити као вештак. То се види отуда, што наш законодавац није ову забрану изречно предвидео, као што је то учинио немачки у § 87, већ само прећутно; и друго, што би често услед оскудице у лекарима вршење секције било скопчано с

[3]) Вид. о томе Листов „Lehrbuch des deutschen Strafrechts“ 15-te Aufl., 1905, § 37. стр. 164, (српски превод § 37 стр. 17 а) где се решена питања о одговорности за дела која се називају „Actiones liberae in causa“ (или ab liberiatem relae).

тешкоћама. Ова забрана не треба да буде апсолутна још и стога, што лекар, који је умрлог пред смрт лечио, не мора увек бити сумњив. Све то има да записи од оцене исљедника и суда. Страно, ако налазе да је такав лекар сумњив, тражиће искључење, које увек треба наредити, кад се само може наћи замена. Ако је замена скопчана с тешкоћама, исљедник или суд наредиће искључење само онда, кад нађу да су основи за сумњу доведени до вероватноће. Кад лекар, који је умрлог лечио, само присуствује секцији и даје обавештења, онда се он налази у улози сведока, за кога и преде све одредбе о сведоцима.

III. Мора ли изабрани вештак да се прими дужности вештака и да изврши вештачење?

Ни раније, па још и данас, ни наука ни законодавства нису потпуно сложна у решењу овога питања. По једнима, као: *Mittermayer, Planh и Zachariae*, одговор на ово питање зависи од тога, да ли је вештак од државе стално постављен да врши вештачење или не. Па ако је вештак стално постављен, онда се он не може ослободити већ се мора примити дужности вештака. Ако пак вештак није стално постављен, онда они тврде, да се он не може принудити на вештачење. Они, дакле, као и *Birkmeyer*, деле да за вештака не постоји општа грађанска дужност да се прими вештачења, као што је случај са сведоцима. Држава, вели он, може створити за грађане дужност, да послуже пиљењима кривичног правосуђа само онда, кад то изискује нарочита потреба. Таква потреба несумњиво постоји кад су у питању сведоци, те је стога и оправдано што је створена дужност за спасиоце грађанина, да сведоци о свима важним чињеницама које је опасно, јер један сведок не може бити замењен другим. С вештацима, међутим, стоји сасвим друкче. Чињенице о којима вештаци треба да дају своје мишљење садашње су и увек ће се лако наћи људи са спремом која је потребна за давање мишљења. Вештаци, дакле, нису незамењиви као сведоци. Сем тога, вештачење је често скопчано с великим трудом, временом па и опасношћу; вештак даје мишљење на основу своје стручне спреме, до које је он нарочитим трудом дошао, што све није случај код сведока, те стога и не треба постављати општу грађанску дужност за вештачење, већ ју установити само за нарочита лица.

(наставиће се)

Д-р Бош. В. Марковић.

О ОДГОВОРНОСТИ ЗА НАКНАДУ ШТЕТЕ.

(НАСТАВАК)

2. Накнада штете код телесних повреда обухвата по § 820. у прноме реду „трошак сва за лечење и лекове.“[35] Повређени дакле има право да се, с обзиром на обвезу учиниоца и на његово имовно стање, повери ради лечења и скупљем лекару (на пр. неком хирургу), ако се нада да ће тиме сигурније успоставити пређашње стање свога здравља. Сав тај трошак — лекарску награду и издате суме за лекове, завоје и т. сл. дужан је учинилац да накнади. Наравно повређени не може тражити накнаду оних издатака, које није чинио у поштеној намери, да своје здравље поврати, већ тога ради, да би што већу накнаду натоварио на свога противника. На пр. повређени, и ако има одличног лекара у своме месту, потегне чак у десето место под другог лекара. С друге пак стране не може ни учинилац тражити, да повређени, при избору лекара и набавци лекова, води нарочита рачуна о томе, да лечења, у интересу учиниоца, што јевтиније испадне.[36] Судија ће, по оцени свију околности, оценити: шта је повређени све требао као поштен човек да ради, те да до свога изгубљеног здравља дође? Учинилац је дужан да накнади и оне издатке, који су потребни ради замењивања изгубљених природних телесних делова: на пр. за вештачку ногу, руку, за колица ради претања онакаженог и т. сл. Ако се је пак повређени повраћао ради лечења нестручним људима (бабама, врачарама, траварима, разним шарлатанима у лечењу, којих нарочито много има за лечење венеричних и неизлечимих болести), па би се због тога болест погоршала и доцнији трошкови око лечења повећали, онда, ако због такве погрешке има кривице до повређеног, изнесан део тих трошкова, по оцени суда, има сам повређени да сноси према § 805. грађанског законика. Не буде ли кривице до опште̂еног (на пр. он је био услед повреде нао у несвесно стање, а његова га родбина преда неком шарлатану на лечење, који му повреду погорша), онда учинилац мора све трошкове око лечења накнадити, али он може тражити сразмерну накнаду од оних, који су крили, што су се трошкови око лечења увећали.

У наш законик није унесен § 1328 аустријског грађан. законика, који се налази под рубриком о повредама тела и који гласи: „Ко заведе какво женско лице и с њиме роди дете, плаћа трошкове око порођаја и бабица, и исцрпавање и остало очишење дужности, одређене у трећој глави првога дела. У вишеном је законику наложено, у којим се случајевима завођење у што доба пажљива и као злочиначко или преступљење. Питање је како у овом погледу стоји по нашем грађанском законику? По § 130 грађ. зак. не ће се истраживати ко је отац ванбрачном детету, на према томе, не може се ни против заводника неке женске подићи тужба за накнаду трошкова око порођаја заведене женске. Али ако је према женској извршено кривично дело однођења (§§ 188 и 189 казн. зак.) или силовања (§ 161 казн. зак.), па би се она породила, а време затруднења подударало би се с временом одвођења односно силовања, онда је доказивање ванбрачнога патернитета допуштено. Докаже ли се пак за навесно лице да је учинилац споменутих кривичних дела и да је отац ванбрачног детета одведене или силоване женске, онда он поред дужности издржавања детета (§ 131 грађ. зак.), има ванбрачној мајци да накнади, с обзиром на § 800 и 820 грађ. зак., не само трошак око порођаја и бабина, већ и сву штету коју би она услед порођаја претрпела; ако може мишљењу имало би у оваквом случају места аналогој примени § 820 грађ. зак. Али и кад не би услед извршеног полног општа приликом одведења или силовања наступио порођај, опак би кривац био дужан с обзиром на §§ 800 и 822 да накнади тој женској глави сву штету, коју би она услед дотичних кривичних дела претрпела (на пр. накнаду за то, што јој је, услед деформисања, отежана пристојна удаја). То исто важи и за учиниоце кривичних дела из §§ 201 и 205. казн. зак.

3. Даље: телесно повређени има право тражити накнаду заслуге, коју је услед повреде изгубио, као и оне, које ће се у напредак лишавати. На пр. повређени је као мајстор закључио два посла, при којима би навесно суме зарадио, али услед повреде није могао да их сврши. Ту изгубљену зараду дужан је учинилац повреде да накнади. Што се тиче накнаде оне зараде, коју повређени од дана повреде губи, не

[35]) В. и чл. 2. зак. о накнади штете услед повреде при железничком саобраћају.

[36]) Виде и § 2. Б. бр. 2. ово расправе.

могући вршити, због повреде и њених последица, послове свога занята и професије, ту ваља у првом реду имати на уму новчану заради, коју је повређени у време повреде имао. То је основа, по којој се има одредити накнада за будући губитак заради услед последица нанесене повреде. Али при одређивању ове накнаде суд треба да има у виду и оне околности, које би у будућности с великом вероватноћом имале утицаја на величину зараде општеног, па да накнаду с обзиром и на то одреди. На пр. повређен је човек у својој 50 година. Као занатлија он је зарађивао просечно по 4 дин. дневно. Услед повреде не може више да ради свој занат. Суд неће одредити да повређеној лици повређеном по 4 дин. дневно до његове — повређеног — смрти. Јер над се има на уму, да је повређени човек од 50 година, на измаку своје радне снаге, онда је јасно, да он, и да није био повређен, не би до своје смрти по 4 дин. дневно зарађивао, већ све мање и мање. С обзиром на то одредиће му се и мања накнада. Сличнб овоме добиће мајдић, који је у својој 15 години зарађивао по 2 дин. дневно, и услед повреде постао неспособан за своју професију, више од 2 дин. на име изгубљене будуће зараде, јер би он, као одрастао човек, више зарађивао. Сем тога ваља узети у обзир, да ли је повређеном могућно, да се другој, зашто, професије ода, или назад и својој досадашњој професији али у мањем обиму, јер ако то буде случај, онда ће и досуђена накнада бити мања. Не буде ли повређени у време повреде имао таку професију, која му доноси приход (на пр. ђак, шегрт), онда се накнада има одредити с обзиром на вероватну зараду, коју би она лица имала над би своје образовање, спречено сада повредом, довршила. Та пак околност, што су за издржавање и образовање повређеног обавезна друга лица (отац и мати за своју децу, дахи сродници, муж за жену) не утиче ни обвезу учиниоца повреде, да накнаду плати. На пр. удата жена води трговачку радњу или је радница у фабрици, помоћница у трговачкој радњи. У свима овим случајевима њој се изгубљена зарада има надокнадити. Исто тако на величину досуђене накнаде због губитка будуће зараде не утиче та околност ако се материјално стање повређеног доцније поправи (на пр. наслеђем, добитком на лутрији и др.) Али ако повређени доцније оздрави, онда му не припада право да тражи даљу накнаду зараде, пошто он, као здрав, може зарађивати. Исто тако ако се здравље повређеног тако поправи, да може и сам нешто зарађивати, повређеној има права захтевати, да се утврђена накнада за изгубљену заради смањи. С друге пак стране повређени има права захтевати *повишење* одређеног периодичног давања као накнаду за изгубљену зараду, ако му се услед повреде здравље тако погорша, да му је већа сума за опстанак потребна. Види и чл. 6. зак. о накнади штете учињене смрћу и телесном повредом при железн. саобраћају.

Али може бити питање по нашем праву: може ли тражити накнаду девојка или удовица за то, што јој је услед повреде осујећена могућност удаје? На пр. остане услед повреде сапата или сакна или слабоумна и т. д. Наравно да овако женско лице има сада много мање изгледа на удају, но пре повреде. С друге пак стране тачно је схватање, да је при данашњим приредним односима за женскиње удаја одиста обезбеђивање будућности онако исто као и добијање државне или приватне службе, изучавање занята и др. Тешкоћа је по нашем грађан. законику у томе, што наш законодавац није унео § 1325 аустр. грађ. зак., који гласи: „Ако је повређено лице услед злостављања нагрђено остало, онда се мора, особито ако је то женско лице, према овој околности у толико имати обзира, у колико се њоме може осујетити бола будућност повређеног лица.“ С обзиром на овај законски пропис аустријски правници сматрају да женско лице може тражити накнаду за то, што ће се, због нагрђености, теже удати. У немачком грађан. законику нема изричног прописа о овоме, али немачки правници мисле, да се овака накнада може тражити по пропису § 842 немач. грађ. зак., који гласи: „Обавеза на накнаду штете због неке противу личности управљене недозвољене радње простире се на уштрб, који је радња по припређивање и боље напредовање повређеног произвела.“ Ја мислим да и по нашем грађанском законику, а с обзиром на широку одредбу § 800 грађ. зак. (ко другоме штету какву учини дужан је на имању... и *личности*, опај мора ту накнадити). Тумачењем ваља овде допунити оно, што је законодавац, скраћујући изуст. законик, пропустио учинити, а што је очигледно правично. Као једнога малога чиновника, која по смрти оченој има права на неколико десетина динара месечне пенсије, налази се пред разорењем и мрачном будућношћу, ако јој се телесном повредом отежа или онемогући удаја, једино осигурање њене будућности. Стварр је суда, наравно, да ту накнаду, због изгубљене наде на удају, одреди с обзиром нарочито на то: за какву би се прилику повређена вероватно удала, и како би живот, као удата, у материјалном погледу водила.

(наставиће се)

Д-р Драг. Аранђеловић.

„ДАКТИЛОСКОПИЈА“

од

Васе Лазаревића.

(прештампано из „Архива за правне и друштвене науке“)

(свршетак)

Други део расправе г. Лазаревићеве јесте систематика *дактилоскопије*. У њему се он ограђио, да тим редовима није циљао да послуже за уџбеник дактилоскопије; за то се „дотакао“ најстарије дактилоскопске методе, Хершјеве, а о другима говори само у толико, у колико одступају од ове. Сам тај факт, што се у пракси примењују неколике дактилоскопске методе, био би довољан да покаже престижност Бертилонажа, као и то, да га дактилоскопија није „преманшила својим добрим особинама“. Но о томе доцније.

Ми смо напријед, да би г. Лазаревић боље учинио, да је у своме делу изнео суштину и сав рад у дактилоскопској примени једне од најбољих и најчешће примењених метода, па нас са њоме потпуно упознао; то би било боље, него што се главне методе само „дотакао“, а друге површно изнео, на својим делом доцињено толико, да се ни један полицајац њиме не може стварно користити и у пракси помоћи. Да је бар сам добро упознао једну од тих метода, можда не би пао у једну грубу грешку, коју му морамо пребацити.

Као прилог своју „Дактилоскопију“, г. Лазаревић је дао мустру једне класификације и оверене дактилоскопске листе, коју је копирао из Винтове и Кодичекове „Дактилоскопије“. У преводу има оваква једна напомена:

„Отиске треба узимати на тај начин, што ће последњи зглавак прста леви непосредно на дебелу линију...“

У оригиналу стоји:

„Die Abdrücke sind so herzustellen, dass die letzte Gelenksbeuge über den fetten schwarzen Linie zu liegen kommt...“

Дакле, у оригиналу је прецизирано, да *преко* последњега зглавка на прсту мора леви на дебелу линију на дактилоскопском картону, и таме је та линија јасно задебљана. Код г. Лазаревића и нема те задебљане линије, ма да он преноди, да „последња зглавак“ прста треба да дигне непосредно на дебелу линију. У такву грешку није требало да падне човек који штампа дело о дактилоскопији.

Тако се не можемо ни упуштати у критику овога дела расправе, нарочито за то, што г. Лазаревић није изнео главну ствар; није изнео целокупну класификацију дактилоскопских картона ни по једној методи, то да бисмо видели, у колико је тај рад лакши од класификовања антропометријских картона, и у колико мање захтева стручне снаге за чиновнике у одељењима за утврђивање идентитета путем дактилоскопије.

За то ћемо прећи на трећи део расправе, на *примену дактилоскопије*. Ту г. Лазаревић ређа, у којим се случајевима може корисно употребити дактилоскопија. Ми смо у томе потпуно сагласни, да од дактилоскопије има неоспорне користи. Но нека нам је допуштено да истакнемо један пасус на тога дела г. Лазаревићеве расправе:

„Отисци претиљу довољни су да се само по њима распозна извесна личност и тачно утврди њен идентитет; али полицијске власти држава, у интересу сигурнијих резултата на томе послу, употребљавају и друга спомоћна средства, која служе за допуну првоме. Тако се употребљавају као помоћна средства: фотографски снимци, опис особених знакова на телу, а негде и лични опис и т. д. Ови су подаци у многим случајевима од драгоцене вредности за брзо распознавање, а нарочито кад постоји ма каква сумња у тачност класификације отисака“.

Не делимо мишљење г. Лазаревића, да су отисци претиљу довољни да се по њима може утврдити идентичност изнесене личности. То чинимо за то, што има случајева, где се дактилоскопски отисци не могу никако узети, или, ако се и узму, нису јасни и такви да се могу употребити за класификацију. На дну 42. стране свога дела, г. Лазаревић узгред помиње те пригоноре, који се чине дактилоскопији, и одбија их само овим речима:

„Стварност је међутим противно утврђена“.

Погрешно је г. Лазаревић, ако је мислио, да је са то неколико речи дао довољно одбране тим оправданим приговорима. Ми смо у пракси наилазили на људе, којима се апсолутно нису могли узети отисци претиљу тако, да би се њима могло послужити за доцније евентуално утврђивање њихове идентичности.

Код радника у рудним мајданима, код лимара који раде са пречом и песком, код људи који раде тешке ручне послове, код железничких органа који гурају вагоне, код пекара који месе тесто и т. сл. може се рећи, да и нема папилларних линија или су им такве да се њихов отисак апсолутно не може употребити у циљу класификације и идентификације; има људи којима се толико зноје руке, да им је немогуће отрти руку тако да би се добио тачан отисак папилларних линија; има их којима су одсечени врхови прстију и т. д.

Шта ћемо да рашимо у осталим случајевима, то нам г. Лазаревић не вели. За то се ми нпак сећамо његовог признања, да полиције неких држава употребљавају друга „спомоћна“ средства ради допуне дактилоскопије, и да су та средства од драгоцене вредности, нарочито кад постоји ма каква сумња у тачност класификације отисака.

Даље, кад постоји ма каква сумња у тачност, или ако је погрешно извршена класификација раније узетих отисака прстију, са свим је немогуће утврдити идентичност личности која је пред нама. На шта онда раде полиције, у којима се не узимају у помоћ моменти „спомоћна“ средства? Одговор је разумљив сам по себи.

Такав случај не може наступити код држава које имају Бертилонаж. У класификацији антропометријских картона не може се никад посумњати — она је апсолутно тачна. Антропометријски картон садржи: двадесет мера разних делова тела, боју очију, косе, браде и бркова, особености чела, носа, уха и развијеност тела, и има прецизно изражене и назначене особене знаке по телу мереног лица. Сви подаци на антропометријском картону математски су тачни и никад не могу довести у сумњу класификације по мерама и по азбучном реду, кад се има посла са личношћу, чији се картон на раније находи у антропометријској регистратури. Све то, дакле, не говори у прилог престижности дактилоскопије над Бертилонажом.

Говорећи о практичности дактилоскопије у сравњењу са Бертилонажом, г. Лазаревић наводи мишљења неторице стручњака. Од њих д-р Грос одаје потпуно признање антропометрији, а мисли да будућност иман припада овим линијама на врховима прстију; Кетиг предлаже дактилоскопију на место Бертилонажа; д-р Отоленги држи да би била потребна унија између дактилоскопије, личног описа и фотографије према Бертилоновом инструкцијама; д-р Локар вели, да је дактилоскопија боља због класификације картона, коју сматра као главну ствар; д-р Миновић је уверен да је најбоља метода отисака прстију са личним описом.

Као што се из овога види, цитирањем стручњачких мишљења, г. Лазаревић није баш толико успео да убеди читаоце о могућности постојања само дактилоскопије без других помоћних средстава за утврђивање идентичности.

Но, да разгледамо, колико је успео у тоне изношењем салашњега стања у појединим државама. У томе делу своје расправе г. Лазаревић износи какво је стање у двадесет и неколико држава. Од свију њих само две: Јужна Америка и Енглеска употребљују једино дактилоскопију као начин за утврђивање идентичности криваца. За Шведску вели г. Лазаревић, да је прошле године увела одељење по дактилоскопском систему, али не каже да ли је сасвим запостанила Бертилонов систем. За Аустрију, Нови Зеланд, Индију, Цејлон и Јужну Америку тврди, да се тај систем употребљава при издавању пасоша, као и за Кинеске у иностранном радничком одељењу трансваске управе, у Египту, Перској и т. д. Дакле не употребљава се као систем за утврђивање идентичности криваца, што је за нас главна ствар.

Осталих двадесет држава имају антропометријска одељења: много од њих, упоредо са антропометријским, имају и дактилоскопска одељења или начињу њихово увођење. Према овакном стању ствари може се извести, да је г. Лазаревић, ма и нехотице, *угурао престижност Бертилоновог система*, а никако дактилоскопског, који је тек у развоју. Бар тако говоре факта, која је сам г. Лазаревић навео.

Завршни део расправе г. Лазаревићеве говори о томе како је у нас. На првом месту г. Лазаревић похвала истиче корисне стране дактилоскопије, а за тим наводи потребу да се и у нас уведе дактилоскопски систем. Нећемо се упуштати у доказивање нетачности тих навода, али износимо факт, да се у последње време у многим државама отварају стручне полицијске школе и да се свуда уз њих уводи Бертилонаж.

Д-р Р. А. Рајс је професор полиције на универзитету у Лозани. Он се у своме делу „Примене научних метода у полицијским и судским истрагама“ овако изражава:

„Неки мисле, да би дактилоскопија могла потпуно заменити Бертилонаж, за коју везе да има ту нелогу, што је узимање мера дуго и тешко за просте агенте. Ми не делимо ово мишљење. Са мало више пажње и вежбања успева се, за кратко време, у брзом и прецизном добијању антропометријских мера. Поред овога, на антропометријским картонима налазе се такође отисци претиљу, те нам на овај начин Бертилонов систем пружа много више гаранције но сама дактилоскопија. А у питању о идентитету човек мора бити и сувише обазрив. Још нам изгледа, да би истраживање идентичности помоћу дактилоскопије захтевало нарочито извежбани персонал због чињеса с којима је скопчано.“

У Паризу је пре неколико месеца изашла књига од *д-ра Ј. Бертиона*: „L' Oeuvre de Conan Doyle et la Police Scientifique au vingtième Siècle.“ Бертиер је оваквог мишљења:

„Долазно мишљење г. Едмонда Локара, да интернационални картон не може бити искључиво дактилоскопски картон; он мора бити много потпуније, да би пружао што већа гаранције и што веће користи за практичну употребу. Антропометрија, фотографија, а нарочито живе слике морају имати своје место на таквом једном картону.“

Како ћемо ми сваканко морати успоставити међународни картон, нека ови редови послуже као доказ непотребности увођења чистога дактилоскопског система у нас. Ми се за сад морамо придржавати антропометријског картона, који је у међународној употреби, и за то г. Лазаревићу није требало да напада на наше антропометријско одељење, и да му тај напад буде средство и доказ о потреби увођења дактилоскопског система. Антропометријско одељење има несумњивих успеха, и ако је тек у трећој години свога опстанка. Те је резултате већином објављивало у „Полицијском

Гласнику," а тек ће их тада моћи имати у виду, кад буду у слободи све оне личности, које су ушле у његову регистратуру.

Кад се узме у обзир важност свију послова антропометријскога одељења, као што су: мерење, опис и фотографисање приватно; вођење евиденције над свима принципима и мерењем личностима: утврђивање идентичности; стараље о бегунцима и анархистима; прибирање и сређивање података о крстарећу криминалитета у целој земљи; вођење регистера судом осуђених личности у целој земљи; давање података властима о повратницима; уређивање „Полицијскога Гласника" и т. д. — онда ће, вала, бити погрешно мишљење г. Лазаревића, да су преме и издаци утрошени за ову установу само да се „парадира" упоредо са осталим модерним полицијама.

На пругу је решење питања о међународној употреби једнога начина за утврђивање идентичности. Ту ће одлуку донети француска Академија Наука, и онда ћемо бити сасим начисто, да би било са свим бесмислено уводење чисте дактилоскопије као јединог начина за утврђивање идентичности. За то пренимо и српски помогримо за нас посао, међународну установу — Бертилонаж.

Дсб. В. Вашић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине јаловик-изворске, актом својим од б. јуна ове год. Бр. 1303, пита:

„Новом изменом § 471. тач. 4. а од 14. јула 1898. год. опредељено је, да се за извршење пресуде не може узети у пописе земљодељу: једна плуг, једна кола, два вола, два бивола или два тегленка коња, бобила са ждребетом до годину дана, крава или биволица са телетом односно биволчетом до године дана, 10 оваца, пет свиња, пет коза и т. д.

Суду овоме нејасно је: да ли се овде разуме свака пореска глава колико их у једној кући — задрузи има да мора свакоме таквом остати горе именоване ствари, или се то разуме, да то треба само старешини куће остати, па ма колико имало задругара у једној кући.

Тако исто да ли мора остати земљодељу односно пореским главама поред два вола или два бивола или два тегленка коња, још и кобила са ждребетом, као и крава или биволица са телетом од године дана.

Моли се уредништво да што скорије у свом броју изнесе своје објашњење по овоме јер је суду овоме од нужне потребе."

— На ово питање одговарамо:

Као што се види из § 471. грађ. суд. пост., он у прилог своје дужности тачке 4. набрајајући стоку и ствари, које се не могу у пописе узети, говори о земљодељу, односно о кући — задруги — а у другом делу, говорећи о земљи, која се штити од продаје, он говори о пореским главама.

Објашњавајући ову разлику у тежњи законодавца, да обезбеди куће земљодељаца и њихове задругаре, министар правде, у тачки 4. својих правила од 4. фебруара 1874 год. № 354, вели, да се два вола и остало остављају само земљорадничкој кући, а не и сваком задругару ове.

Како су и последње измене одређене ову поделу и разлику између покретности и земље, то ово објашњење важи и данас.

Према томе, кад у једној задружној кући има само оволико стоке, колико је побројано у § 471. пом. закона, онда се она не може узети у попис, а ако има више, онда ће се вишак пописивати, без обзира на број пореских глава у задруги.

По пропису овога зак. наређења, земљодељу — био сам ли или задругар — мора остати поред два вола, или два бивола, још и кобила, крава или биволица.

II

Суд општине витовничке, актом својим од 17. септембра ове год. Бр. 914, пита:

„Један рачунополагач у овој општини, издао је из општинске касе своме председнику преко 40 динара на позицију буџетске одређене на плату писара, јер је председник сам радио послове општинског деловође, кад је место овога било упражњено за извесно време.

Да се овај издатак може уништити, постоји и одлука општинског одбора.

Сад месна контрола тражи, да се од дотичног рачунополагача наплате оних 40 динара, јер нели председнику није припадала никаква изузетна награда што је вршио дужност деловође, кад је место овога било упражњено.

Рачунополагач опет тражи, да се ова сума наплати од председника, који је исту и примио, јер је он наредбодавац.

Моли се уредништво да објашњење: од кога се ова наплата треба да изврши, ако одборско решење не важи?"

— На ово питање одговарамо:

Ако је одлуком одборском утврђено, да је председнику паметнуту дужност и општинског деловође но сили прилика, п. пр. што се није одмах могао други наћи и т. п. па се номе признаје и то, да је председник ону дужност вршио како треба, а међутим у буџету је била предвиђена плата писара, онда би неправо било учинити одговорним за тај издатак рачунополагача и председника, јер је при имао у буџету позицију на плату писара, па на тај рачун и учинио издатак, а други је радио послове, које није био дужан да ради.

Али, кад је већ контрола оглашена тај издатак за неправилан, а од њих се међутим, ни један не склања да новац положи, онда нека суд њихове одговоре пошље Контроли, па ће се пресудом њеном расправити: је ли који у општ одговоран за овај издатак, и ако јесте то који.

Без осуде од стране Главне Контроле, тај суд не сме ни вршити егзекутивну наплату, кад се рачунополагачи сами не склоне да положе оно, што се од њих тражи.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕЊЕ

Милутина Бошњаковића, бив. финансијског пародника, тражи квит пољаруши котар Бр. 12375 код кога има да одговара за упуду у званичној дужности. Пронађеног треба спровести поменутом котару.

Владисава Тапасковића, слугу из Ореовице, среза моравског округа пожаревачког, пога је нестало још у пролеће половини месеца октобра ове год. тражи начелник среза моравског окр. пожаревачког дописом Бр 17259. Владисав је стар 14 година, омален, у лицу жут и пун, на потиљку му је опала коса; на одећи имао је на себи панталоне од материје, женску пругену рекљу, а на глави шајкачу. Пронађу се сва полицијске и општинске власти да Владисава потраже и у случају проналаска о томе известе поменутог начелника.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

28. пр. м-ца ухваћен је Карло Липлер, бив. пештански чиновник, из Бездерка у Мађарској, од кога је најећи део новца на име Јосева Оповаја, из Футока. Карло је стар 50—55 година, висок 1·66 см., дугог лица, сувоњав, кратких закокрчених и просеђих брковица, браја се, великих смеђих очију, дугог носа. Карло је парализа и сувља се да пругра лакши ногом, а раније је био огуљен за 6 година робије због пресаде. Ако би ко о њему што ближе знао, моли се да о томе извести начелника среза начелником с позивом на депешу Бр. 24877.

ПОТЕРЕ

Милутин Јовановић, пољски чиновник Трговиште, на дан 21. пр. месеца убио је из пушке Милутина Јовановића, земљ. из Ко-ренате среза јадранског, и по извршеној деда одмах побегао. Милутин је стар 46 година, омален, просед; на себи има при зимски капут, на глави шубару, а на ногама бошњанске опанке. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да га живо потраже у своји домаћинима и проналазак стражарно спроведу начелнику среза јадранског с позивом на депешу Бр. 17061.

Живко Жикић, земљод. из Гор. Матејевца, среза пиротског, који има да одговара код пиротског окружног суда за опљачку крађу, побегао је пре извесног времена из судског притвора и до сада није пронађен. Живко је стар 18 година, омален, у лицу плав, одиах исто браде на врату има једну живу ране; у свакидашњем оделу. Нека га сва полицијске и општинске власти потраже и пронађеног спроведу пиротском окружном суду с позивом на нат Бр. 24516.

Непознати краљевци моју између 25. и 24. пр. месеца извршили су опљачку крађу стварн Божинову в Сарачевашу, госпођарима из Крагујевца. Међу покраденим стварима налазе се: једна пушка зовачка двоцевка преклопачка, калибра 16 м.м. врло брокирана; два мала револвера који се нуде за малолимиком бордом, од којих је један са орозом спољи, а други унутра; два велика пиротскога револвера са

дугачким ценима и белим корицама; једну пиштољ дуванску кутију; једну кутију са пет бољих бријача; једне при земски капут од лоптина са сопственом јаком и монограмом „Л. С.“ и једну новозину лоза класи лутрије 34 коло Бр. 00144. Полиција се све полицијске и општинске власти да потраже ове непознате крадљивце и пронађене ствари, и о резултату тражења да известе начелство округа врагуљевачког с позивом на депешу Бр. 19003.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

У последње време дешавало се доста опасних крађа по Београду, али су крадљивци били

ипак брзо ухваћени. Читаоцима ће, по свој прилици, бити познато из дневних листова, да су у размаку од неколико дана извршене две опасне крађе шампањера с.г. Луки

И заиста је тако било. Полицијска је власт известила о тим покрађама трговце који тргују са шампањем, и ту је сазнала, да је 19. пр. м-ца једно лице нудило на продају једну флашу шампања доминатесних радњама г.г. Денића и Перића у Краљ Михајловој улици. Обе трговца су га одбила, али је г. Денић 22. пр. месеца пажњу на улици на то исто лице и пратио са кварту.

Узет на крикчима испит крадљивца је изјавио да му је име **Блајхер Хандор**, бив. келнер; признао је да су флаше шампањера крадене и да му их је дао ради продаје његов сународник **Бела Кон**, такође бивши келнер. Енергичним радом полиције ухваћен је Бела и пронађене су крадене флаше код једног трговца у главној чаршији и код једног на Дорћолу, па су, разуме се, одузете.

У току истраге доказало се, да су Бела и Хандор 2. новембра т. г. извршили опасну крађу ствари из виле на Топчидерском Брду г. Драгомира Радуловића, банкара овдашњег. У стану

Белошићу и Аврааму Оверовићу, трговцима овд. Полицијска власт је одмах знала, да ће крадљивци на своја ничим поткупити да продају шампањер, и да ће још бити на руци они којима буде понуђена ради куповине.

Оба су крадљивца признала дела, али се сумња да имају саучесника и јатака, што ће се истрагом утврдити.

Блајхер је родом из Горње Угарске, стар 23 године, висок, зеленог окиџ., црномањаст, малих црних бркова. *Бела* је истих година, омален, рђих бркова и косе, у лицу јако негра; обојица *су* елегантно обучени.

Износе се фотографије ове двојице крадљиваца и моле се власти и приватни, ако би знали каквих података о њима, да их доставе ради сравњавања Управе града Београда с позивом на Бр. 13339.

КРАЂЕ СТОКЕ

Ноћу између 10. и 11. пр. м-ца непознати крадљивци украли су једног коња Васи Кртићу, из Видојица. Коњ је матор 6 год., бело длаке, без жига и рогаља, а на погама има турски кос. Исте ноћи непознати крадљивац украо је једног коња Пешку Вујићу, из Видојица. Коњ је матор 5 година, бело длаке, без рогаља, на погама има турски кос. *Акт* начелника среза ваљевског Бр. 17418.

Ноћу између 12. и 13. пр. м-ца непознати крадљивци украли су једну кобилу Милану Ј. Петровићу, земљодељцу из Тавде, среза пореч ког, тад је он био у селу Лунави срезу врањском код Јозаља Јанковића, земљодељца из Лука. Кобила је матора 8 година, длаке црне, на врату има мало беле длаке. Депеша начелника среза пореч ког Бр. 8062.

Ноћу између 18. и 19. пр. м-ца непознати крадљивци украли су једног коња Петру Мујићу, земљодељцу из Тавде, среза пореч ког. Коњ је матор 6 година, дорћаст, без рогаља, са жигом „О“. Депеша начелника гр. пореч ког Бр. 8023.

Ноћу између 25. и 26. пр. м-ца непознати крадљивци украо је једног коња Милораду Бугарчићу, механџији из Шиљка. Коњ је матор 5 година, дорћаст, без рогаља, са жигом „Г“. Депеша начелства округа подунавског Бр. 18890

На дан 3. пр. м-ца непознати крадљивци украли су једну кобилу Љубисаву Јевтићу земљодељцу из Бошњана. Кобила је матора 9 година, висока 1·39 см., длаке зелене, шпицаста, лисаста, бриласта, са жигом положено „В“. Депеша начелника среза темнићског Бр. 11596.

На дан 23. пр. м-ца непознати крадљивци украли су једну кобилу Маленку Грујићу, земљод. из Д. Кречана. Кобила је матора 2½ године, средње величине, дорћаста, шпицаста, без рогаља. Депеша начелника среза темнићског Бр. 11977.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове покраће.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник. Душан Ђ. Јламанић

БРОЈ 50. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 9. ДЕЦЕМБРА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у земљи 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 20. новембра 1907. године Бр. 7756, донето на основу тачке 9. чл. 144. Устава, које гласи:

да се Д-р Петар Пајић, санитетски капетан II класе у Ужицу, родом из Шапца, а који је одрастао у сремској Митровици у поданик угарски, по молби својој прима у српско подданство заједно са својом женом Даницом, изузетно од § 44. грађанског законика, пошто је поднео уредан отпуст из својег садашњег подданства.

Из канцеларије Министарстава унутрашњих дела, 28. новембра 1907. године у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета, од 20. новембра 1907. године Бр. 7791, донето на основу тачке 9. члана 144. Устава, које гласи:

да се Адолф Мајер-Велентруд, пастор евангелске црквено-школске општине у Београду, родом из Бехорета у Немачкој и поданик немачки, по својој молби прима у српско подданство са својом женом Матилдом, изузетно од § 44. грађанског законика, пошто је поднео уредан отпуст из својег досадашњег подданства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 28. новембра 1907. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О КРИВИЧНОЈ ОДГОВОРНОСТИ
са теоријског гледишта.

од

Д-ра Бранислава Петронијевића

(НАСТАВАК)

Да је појам урачунљивости могућ и на становишту детерминистичком — што, као што је познато, индетерминисте потпуно одричу — ми смо показали анализом општег логичког појма одговорности и сад нам још само остаје да видимо, да ли се детерминистичко становиште у области кривичне одговорности ипак исто тако поставити независно од разлога казне као што је то несумњиво случај за индетерминистичко становиште. Јер животиње, биљке и мртве ствари (као доцније и извесне субјекте (људе) у стању душевне болести и стањима несвесности и неразвијености) — а то су субјекти који се сматрају за кривично неразумљиве — не могу се за нарушење кривично-правних норми на индетерминистичком становишту казнити, на било да је разлог казни одмазда за учињено дело или да још је разлог у утицају на остале људе просто зато што је код свију тих субјеката слободна воља искључена (код мртвих ствари она је искључена, јер су оне у опште без свести, код биљака и животиња она је искључена јер је ступањ развитка њихове свести у томе правцу минималан, тако исто и за душевно болесне, као и за децу може се тврдити да је њихова свест таква да је у њој слободна воља искључена, што међутим нарочито у извесним случајевима душевне болести није тачно), а тако исто ако је разлог њен утицање на само „преступнике“, јер се код свију оних субјеката где слободне воље нема она не може ни јавити. Сасвим друкчије стоји међутим ствар на детерминистичком становишту. Ако се на овоме становишту као разлог казни истакне одмазда (Vergeltung) онда су сви у логичном смислу урачунљиви субјекти урачунљиви и у кривично-правном смислу т. ј. сваки онај, на биља она свесна или не, мора бити кажњена за учињено противправно дело (пред који падне са крова на убијо човека тада је у истом смислу кривично одговоран у ком је и човек који убије другог човека), пошто свест на детерминистичком становишту, као што смо раније видели, не може, с обзиром на претпостављену нужност феномена, играти никакву улогу[1]. Исто тако на детерминистичком становишту немогуће је одвојити кривичну урачунљивост од логичне урачунљивости ни онда када

[1] Донеле наступајућа одмазда казне у кривичном праву само су тако у стању да избегну сву апсурдну последицу, што одмазду казну у исто доба обухвата као појму исто тако као и н. пр. Меркел („Вида о њему чланак Dr. M. Liepmann-a „Die Bedeutung Adolf Merkel's für Strafrecht und Rechtsphilosophie“ у „Zeitschrift für die Gesamte Strafrechtswissenschaft“ књ. 9. Fr. Leost, Bd. XVII, S. 634—712) и што становишту генералне превенције за становишту специјалне превенције.

се казна схвати као циљна ако се циљ њен схвати да је у утицају на целину људског друштва (генерална превенција). Јер на основу чега треба тада да се искључе мртве ствари, биљке и животиње, као и људи душевно болесни и људи у стањима несвесности и неразвијености на казњавања? Разлог томе мора очевидно лежати у нечему, што није сам разлог кажњавања, пошто се кажњавањем хоће да утиче на друге људе да не чине кривична дела. Рече ли се да је то зато, што су ти субјекти несвесни или недовољно или непорицално свесни, онда очевидно треба навести и сам разлог зашто их та њихова несвесност или недовољна свесност чини неподобним за кажњавање, а то је очевидно кретање у кругу, из чега просто излази да се такав разлог на детерминистичком становишту генералне превенције *не може* навести.

Само ако се за циљ казне постави њен непосредни утицај на преступника, да би се исти спречио од даљег вршења кривичних дела, могуће је одвојити појам кривичне урачунљивости од појма логичке урачунљивости. Јер у овом случају очевидно је да се мртве ствари, биљке и животиње не могу кажњавати, пошто казна није у стању да на њих утиче тако као би спречила да они не буду и у будуће произвођачи истих, а тако исто ни душевно болесни ни деца не могу се кажњавати, док кажњавање душевно здравих за дела учињена у стању несвесности само онда има смисла ако су они сами та несвесна стања проузроковали (у овом случају, као што се види, може се тек с једним разлогом детерминистичко становиште одржати, пошто се свесни субјект може увек сматрати за делимични узрок својих несвесних стања, с тога конзеквентни детерминиста мора негирати апсолутно урачунљивост несвесних стања). Појам кривичне урачунљивости као такав могућан је дакле на детерминистичком становишту само тако ако се казна схвати као циљна и ако се за циљ њен узме специјална превенција.

Пошто смо на тај начин показали да је и на детерминистичком становишту, и ако само у једном једином сасма одређеном случају, појам кривичне урачунљивости могуће одвојити од појма опште логичке урачунљивости (и тиме показали да је кривична одговорност као специјална област опште логичке одговорности и на детерминистичком становишту могућа), сада ћемо прегледати главније детерминистичке одредбе појма кривичне урачунљивости.

Две таке одредбе од стране детерминиста од нарочите су важности и од принципијелног значаја, с тога ћемо ми само о њима опширније говорити док ћемо друге неке само споменути. По једној од тих, коју је поставио Меркел,[1] *урачунив је онај свесни субјект (нар. човек) чије радње потичу из његовог уређеног карактера*, или, као што Меркел каже, урачунљивост је „способност делања по сазнаној мери“. Ова дефиниција почива на једној у филозофским детерминистичким круговима нарочито јако распрострањеној дефиницији „слободне воље“ и чини само конзеквентније извођење њено. Одбацујући слободу воље у апсолутном индетерминистичком смислу њеном, многи детерминисти хоће на ње ту слободу да одраже у релативном, тако званом „психолошком“ смислу њеном, тврдећи *да је воља у толико слободна, у колико свесни субјект у својим* вољним акцијама које подлежи *сигурним* утицајима ван само и једино престалима и осећајима, који чине садржај његовог *унутрашњег психичког* живота. Тиме они хоће да одрже и непосредно осећање слободе: по њима ово осећање значи само да се сте *може* чинити што се *хоће* али не да се може све и хтети што се хоће, по њима то осећање значи осећање слободе делања али не и воље, оно значи да је наше вољно делање зависно само од нас, никако не од спољног света или, друкчије речено, да је наша воља одређена унутрашњим чисто психичким мотивима а никако не агенцијама спољног света,[2]) у кратко речено тврдењем да је наша воља слободна у овом психичком смислу хоће да се створи потпун еквивалент за индетерминистичку вољу на детерминистичком становишту, и да се избегну све тешкоће које за појам урачунљивости настају кад се напусти индетерминистичко становиште. Али то је избегавање тешкоћа у у стварн сасвим илузорно. Јер тврђење да се слобода воље састоји у раду према унутрашњим психичким мотивима воље очевидно признају да и душевно болесни мора у моменту кад прши извесну радњу бити сматран за слободног, јер и код њега је та радња одређена чисто унутрашњим мотивима (спорезно је овде што ти мотиви не дејствују формално, према томе и душевно болесни био би кривично одговорни за учињено дело. Да би избегао ову конзеквенцију „психолошких“ дефиниције слободне воље, Меркел је своју дефиницији додао још ограничавајућу ознаку, по којој се само онај индивидуум има за сматра за слободног, чија дела стоје у сагласности са *сталном* особношћу његовом, са његовим карактером. И доиста ако се слобода воље стави у делање по чисто унутрашњим мотивима онда је индивидуум у овом смислу све слободнији што су ти унутрашњи мотиви унутрашњији т. ј. што више одговарају сталним карактерима интелектуалним и емоционалним особинама датог индивидуума. На основу ове дефиниције „слободе“ душевно болесни истина не би био више слободан, јер његове радње не би одговарале његовом уређеном карактеру (он је друга личност различна од пређашње у здравом стању), али рођени и непоправими злочинци морали би се по њој сматрати за слободне, тако исто и душевно неразвијене индивидуе (идиоти) биле би слободне и по томе урачунљиве.[3]) Као што се види, Меркелова дефиниција урачунљивости води до апсурдних резултата, што није чудо кад се зна, да је појам слободе, на коме она почива, илузоран и бесмислен. Јер права слобода воље лежи у делању независном од мотива а не у делању по мотивима, на било да су они спољашњи или унутрашњи, шта више може се рећи да што год је неко у својим радњама више подложан чисто унутрашњим мотивима да је он тиме све мање у правом смислу слободан, јер је све мање у стању да се својом слободном вољом одупре влади тих мотива, и отуда није никакво чудо што баш те врсте индивидуа, које су у својим радњама потпуно одређене унутрашњим мотивима, нису у ствари ни мало слободне. Рођени злочинци (ако такви доиста постоје) и идиоти пример су таквих индивидуа, ми их не можемо не само према строгом индетерминистичком појму урачунљивости него ни иначе сматрати за урачунљиве, док би међу тим они према Меркеловој дефиницији урачунљивости били потпуно урачунљиви, тиме више престављали тип урачунљивости. Према томе Меркелова детерминистичка одредба урачунљивости не може се никако одржати.

(наставиће се)

[1]) Види о томе најновији чланак Листов у Листо-овом часопису Bd. XVII.

[2]) В. нар. A. Schopenhauer.

[3]) На ово долазећи, духовито примећује Лист (Види његову полемику са критеријима питомог правазнања „о кривичноправној урачунљивости“ у Bd. XVIII поменог часописа стр. 248. ff), иначе бео велики урачунљивости, јер онда имаст „мотог ја“ („identität du moi“), који у променн утицаја остаје непромењено, не постоје у тако јасним контурама као овде. Упоредн са овим и Лемезонов приговор против Меркелове дефиниције у његовој књизи „Einleitung in das Strafrecht 1870 г. §4.5 (треба споменути да је Лемаи раније био присталица Меркелове теорије).

О ОДГОВОРНОСТИ ЗА НАКНАДУ ШТЕТЕ.

(НАСТАВАК)

У вези са досада изнашим интересантно је и решење питања о т. зв. compensatio lucri et damno, т. ј. у коме обиму при одређивању будуће заслуге услед телесне повреде има узети у обзир она користи, које повређени услед повреде добија — на пр. чиновник буде услед телесне или душевне неспособности, као последица повреде, стављен у пенсију или радник по закону о осигурању радника добије накнаду због телесне неспособности, као последице повреде, или повређени је био осигуран код кога друштва на случај повреде телесне, на му друштво осигурану суму исплати и т. сл. Ово питање није изричко регулисано ни у аустријском ни у немачком грађанском законику због тога, што је било тешко донети такву одредбу, која би за сва могуће случајеве била погодна[67]), те се то питање има решити по општим принципима о појму накнаде. С погледом на ове немачки су правници мишљења, да сума добивена по уговору осигурања не спада уе накнаду, коју је повређеном дужан повређеном дати, пошто је сума осигурања накнада за премије које је повређени или неки трећи за њега плаћао, а наступила повреда је само услов, за који је исплата везана. Међу тим кад чиновник или друго лице на основу уговора о ступању у службу дође у пенсију због телесне или душевне неспособности, као последице повреде, онда се ово има узети у обзир, пошто се претрпљена штета у ствари састоји из диференције између раније плате (и њеног евентуалног увећања) и пенсије. Нема сумње да би овако решење овога питања и по нашем грађанском законику било оправдано.

Да ли је повреда услед које је настао губитак будуће зараде, причињена из зле намере или небрежења, нема утицаја на обиезу за накнаду исте. Повређеиац је давле дужан по горе изложеним основима платити накнаду за изгубљен у зараду и онда, кад је повреду из небрежења нанео.

Најзад остаје нам још да видимо како се плаћа накнада за зараду, коју повређени губи услед телесне повреде. Овде су могућна два начина плаћања: или у одређеним ратама (месечним, тромесечним, годишњим) или од једном платити извесан капитал као накнаду за зараду, које ће се повређени лишавати. Немачки грађански законик (§ 843.) прописује да се у оваким случајевима има повређеном плаћати пресудом одређена рента у новцу и то увек за три месеца у напред. Међу тим *повређеном* се даје право, да у место ренте тражи, ако важан узрок постоји, исплату накнаде за зараду коју губи од једном, у одређеној суми капитала. Дужност је суда тада да утврди, колики ће тај капитал бити и да ли тај „важан узрок“ постоји (на пр. ако повређени хоће да се сели у другу државу, те се боји тешкоћа око наплате појединих рата итд.) По аустријском грађанском законику није ово питање изричко регулисано, а такође ни по нашем. Међу тим у § 888. (аустр. 1418.] грађ. зак. нели се да „у неким случајевима сама природа ствари рок плаћања показује; тако за плаћање ужитка, ако погодбе нема, рок је на месец дана напред и припада уживаоцу баш да пре свршетка месеца узме.“ Према овоме суд ће при досуђивању накнаде за изгубљену будућу зараду у првом реду досудити исплату њену по начину, на који су се парничари сложили. Не буде ли у овом питању њихове сагласности, онда ће осудити тужену страну да накнаду плаћа једномесечно у напред. Наравно да се обе стране могу доцније сложити да се, на место даљег месечног плаћања, плати од једном извесна сума за сиагда или у опште да се исплата на други начин или у другим роковима врши.[68] [61])

4. На посletку у § 820. грађ. зак. прописује се, да ће онај, који другога телесно повреди, бити дужан платити „и за претрпљене болове, ако се захтева.“ Ова сума, која се за претрпљене болове плаћа, јесте накнада за т. зв. нематеријалну штету, о којој је већ у почетку ове расправе било говора — в. § 1 бр. 2. У погледу одмеравања величине оне суме, која се као накнада за претрпљене болове повређеноме има досудити, народавна је јачина и трајање физичких и психичких болова повређеног. Имовинско стање повређеног нема утицаја на величину накнаде за претрпљене болове. Истина могло би се рећи: сиромах човек, научен на муку и невољу, очврснуо под тешким телесним радом, лакше сноси извесну телесну повреду, којој су болови исти но они богатога од исте повреде, који и лакшим боловима подлеже. Према томе изгледало би да накнада за претрпљене болове треба да зависи од имовинскога стања повређеног. Али с друге стране овакви конзидерацијама прављавало би се, да се телесни интегритет богатога човека више цени од сиромашкога. А пред законским прописима треба да су и богати и сиромаси равноправни. Исто је тако без-утицајна на величину накнаде за претрпљене болове и имовинско стање штетника. Ово је нак тако с тога, што се накнада за претрпљене болове не сматра као нека приватна казна. Јер кад би то било, онда би се обична сума за претрпљене болове имала одредити с обзиром на имовно стање штетника, пошто новчана казна, ако се хоће да своју задаћу испуни, треба да буде одређена према имовном стању онога, кога казна има да шестигне тако да је он осети. Многи писци мишљења су, да на величину накнаде за претрпљене болове има утицаја степен кривице штетникове: веће ће се накнада досудити, ако је повреда, злонамерно или из крајње небрежења нанесена него онда, ако се је то услед мање немара десило. И сасим умесно. И ако има накнада није казна за штетника, иман је право, да тоже последице снађу онога, који намерно или из крајње небрежљивости другога повреди. Болови телесни које повређени трпи, истина једнаки су и код повреде из dolus-a односно culpae lata-e и код оне из culpae levis. Али душевно узбуђење код повређеног биће је код му се повреда из dolus-a односно culpae lata-e нанесе. За то је и право и ако није правно коисеквентно, да у овом случају накнада за претрпљене болове буде већа.

С обзиром на све горе речено суд има да одреди величину накнаде за претрпљене болове. Како се у овоме погледу поступало у Аустрији, и како би требало да суд при решавању овога питања поступа, најбоље нанеси чувени теоретичар и практичар Штајнбах: „У извесном правцу сналожако се грешило при одређивању накнаде за претрпљене болове. У раанијим доцнијама биле су накнаде и сувише неизатне; у но-

[67]) Staudinger, Kommentar B. II s. стр. 919.

[68]) Немачки грађан. зак. (§ 843) прописује да суд може у пресуди, којом осуђује породицног издржите му, да даде обезбеђење за исплату досуђене ренте као накнаде за изгубљену зараду. У нашем грађан. законику нема изричних прописа о томе. Али како су и по нему предвиђени судски залози (§ 306), то мислим да туженик може тражити, да суд пресудом наложи повређеноме залоге обезбеђења. Међу тим како је то пропуштено учинити, може повређени по забављеној пресуди тражити обезбеђење по општим правилима грађан. суд. поет. (§§ 277 и сл.). Осуђивање наплате досуђене зараде стављањем забрана и других терета на имање осуђеникта може повређеноме наплату тужбом по § 302. в. грађан. законика. По чл. 6. зак. о накнади штете при извиш. експобраћају суду је изричио признато право да решава о томе „да ли ће се, на која начин и у колико да обезбеди досуђена накнада и капиталише.“

[61]) По чл. 4 зак. о накнади штете при извиш. експобраћају може суд осуђујући годишња издржавања, ако се стране не сложе на једнову суму једном за сиагда.

није доба можда и сувише велике. У извесним пресудама се предњача, да досуђивање накнаде за претрпљене болове никад не сме тако далеко ићи, да се повређени из једне социјалне класе у другу класу премешта[42]; назнмљена рука не сме постати главни згодитак за повређеног. За тим бива, да се накнада за претрпљене болове тако велика одреди, да нагледа њена накнада за губитак једног телесног уда него целокупна накнада штете, чија би се исплата за уништење дотичне личности могла потраживати. Свакојако да ово иде и сувише далеко.« В. код Штубенрауха II стр. 694.

Обавеза за плаћање суме за претрпљене болове престаје, као и друге обавезе, на наследнике повређивачеве. Она дакле у погледу учињеног повреде није чисто личне природе, већ је везана за имање оштетитеља, и наследник овога мораће исту исплатити из наслеђеног имања (§ 825), а и из свога сопственога, ако се наслеђа без пописа примио (§ 488). Међутим потраживање исплате суме за претрпљене болове јесте чисто личне природе и не прелази на наследнике повређеног, осим ако је повређени за свога живота подигао тужбу за наплату оне суме или се са учиниоцем о плаћању исте поравнао. У једној својој пресуди аустријски Врховни Суд овако се изражава у погледу овога питања: „Овако исто као што се болови тичу само личног осећања и као што се само по своме о њима суди, исто се тако мора и право на повечану накнаду за претрпљене болове сматрати поимарне нао чисто лично. Јер у опште за постојање потраживања меродавно је лично схватање, те се с тога и при одређивању његове величине мора узети у обзир лично осећање повређеног. Ово право постаје саставни део имовине повређеног а тиме по § 531. грађ. зак. предмет преноса на наследнике, тек онда, кад повређени ово потраживање још за живота свога почне остваривати. Услед тога се изричио у § 1325. напоменуто, да ће се накнада за претрпљене болове плаћати само „по захтеву“ — додатак, који би био излишан при другачијем тумачењу. Све ово, што је у овој пресуди казано, важи и за наш грађански законик. Јер и у нашем § 820. (који одговара аустријском § 1325.) казано је, да ће се накнада за претрпљене болове платити „ако се захтева“. Овако је исто и по немачком законику § 847.

5. Из телесних повреда често следује и **смрт повређеног.** За тај случај налази се у § 821. грађан. законика ова одредба: „Ако би од такве ране и смрт следовала, па би сироте остале, жена и деца, онда се особена накнада чини и за то.“ У аустријском грађан. законику налази се о овоме ова одредба у § 1327: „Ако услед телесне повреде наступи смрт, онда се морају накнадити не само сви трошкови, већ и оно, што су заостала жена и деца тиме изгубили.“[43]

Кад тај случај наступи, да повређени услед повреде умре, онда се обавеза на накнаду штете по нашем грађанском законику (§§ 820. и 821.) простире на ово:

а. *Трошкове чињене око лечења умрлога*, мора учинилац дела накнадити овоме, који је исте поднео. И овоме случају за ово важи оно, што је горе под бр. 2. овога параграфа казано.

б. *Погребне трошкове*, учињене према сталешу покојниковом и месном обичају. У теорији је спорно питање: да ли учинилац треба да сноси и погребне трошкове. Има писаца, који сматрају да учинилац није дужан погребне трошкове сносити, јер, веле, повређени би, бам и да није било повреде, морао једном умрети, те би погребни трошкови из његовог имања морали бити плаћени. Међу тим други писци с основом узимају, да задашње плаћање погребних трошкова потиче од повреде, коју је учинилац умрломе нанео, и за то он има их да сноси као последицу свога недозвољеног поступка. Ја мислим да би тако имало бити и по нашем грађанском законику (§ 800).

в. *Издржавање жене и деце покојникове.* Поред горе реченог штетник мора накнадити издржавање жени и деци покојника којега се они услед његове смрти лишавају. Кад је у питању жена са својим издржавањем, онда ово припада не само жени, која је до смрти убијеног живела са њим у браку, већ и разведеној, ако је муж био извршном пресудом осуђен да јој даје издржавање. Што се тиче деце убијеног, право на потраживање и издржавања имају браћна деца његова и то како она, која су у време задате смртоносне повреде рођена, тако и она која су у то време била само зачета, а после смрти оца рођена. Али право захтевати издржавање од учиниоца имају и *усвојена* деца (по §§ 137, 143 и 144 грађ. зак. у вези са § 136), а такође и *ванбрачна*, која су у времену повреде од оца за своју призната (§ 130. 2. одељ.), а мати није у стању сама издржавати их. Како је по § 131. и ванбрачни отац дужан издржавати своју ванбрачно дете, то се убистном очеким оно лишава тога издржавања услед кривице повредиоца, за то је дужност овога, да даде издржавање.

Као што се из § 821. види наш законодавац спомиње само жену и децу као лица, којима припада право тражити издржавање од повредиоца. Тако је исто и по § 1327. аустријског законика. С тога настаје питање: имају ли права да траже издржавање од повредиоца родитељи умрлога и трећа лица, која су од њега примала издржавање, а која су услед његове смрти тога издржавања лишена. Пракса аустријскога Врховнога Суда не долупта растезљиво тумачење § 1327. и признаје само удовици и деци убијеног право да траже издржавање. Међу тим угледни писци (на пр. Краиз В. 2. стр. 314) признају то право и по аустријском законику „свима који су услед убиства претрпели ушгрб у доходима, које су до сад имали или које су могли у будућности с вероватноћом очекивати по обичном току догађаја.“ Што се нашега законика и права тиче, ја мислим да би се наређење § 821. имало *аналогно применити* на сва она лица, којима је убијени *по закону* дужан био давати издржавање у моменту нанесене му повреде.[44] Да би овака примена § 821. одговарала вољи законодавчевој несумњиво је. Отац и мати и друга лица, која су у тако блиском сродничком односу са убијеним стајала, да га је закон на издржавање њихово обвезивао (§§ 127. и 119.), налазе се, у погледу издржавања, према убијеном у истом положају, у коме се према њему налазе и жена и деца. Јасно је да би законодавац и та лица нарочно обухватио §-ом 821. да је на то, у моменту отварања законског прописа, мислио. С тога радимо савесни у његовом духу, кад одредбу § 821. и на њих проширујемо. Да је онако тумачење правилно,

[42] Тиме што ће на пр. радник, забављен својим послом повећи на претрпљена бедина, од једне руу постати рентијер.

[43] Немачки грађански законик говори о томе ово наређење у § 844: „У случају убиства лица, које је дужан дати накнаду, обвезан је накнадити загробне трошкове ономе, који мора исте да поднесе.

Ако је убијени у време повреде стајао према неком трећем лицу у таком односу, по коме му је сваки запада дужан био давати издржавање као је то могао бити, и ако је тог трећег лица услед убиства одузето право на издржавање — онда је учинилац обвезан трећем лицу каквим повлаке реше дати накнаду штете у толико, у колико би убијени за време вероватног трајања свога живота обвезан био давати издржавање; прописи § 843. одел. 2. до 4. односно се примењују. Обвези на накнаду ове штете и онда, ако је трећа лице у време повреде било зачето, али још није било рођено.“

[44] Овако је ово питање решено по закону о обвези на накнаду штете учињене смрћу и телесном повредом при моторн. саобраћају. В. чл. 2.

откреслујем и тим разлогом, што оно одговара оном значају, који породични и сроднички односаји имају у нашем животу по схватању нашега народа.

У погледу *телесне издржавања*, које овлашћена лица могу потраживати, меродавна је она количина, коју би овлашћена лица могла од умрлога према његовом имовном стању захтевати. И жена и деца богатога покојника могу од повређеног онако издржавање тражити, како су код мужа односно оца уживали. Без значаја је даље имовно стање повређеног. Али на сваки начин при одређивању издржавања ваља узети у обзир вероватно трајање живота убијеног (јер за ово би време падајуће трајала његова обавеза давати издржавање), о чему би се имало и лекарско мишљење саслушати. При овоме ваља имати и то на уму, да је, с погледом на овлашћено лице, повређивач дужан овоме дотле давати издржавање, докле би овлашћени и од самога убијеног имао права то захтевати (тако док мушко дете не постане пунолетно, женско док се не уда, удовица док се не преуда). Сама пак исплата издржавања одређује се, ако нема споразума странака, по находњењу суда или једном за сагда у виду извесне суме као капитал или пак једномесечно издржавање у напред сваког месеца. У погледу осигурања досуђеног издржавања важи оно, што је горе код разлагања о изгубљеној заради казано (бр. 3 исти §). И у овом случају, кад су жена и деца убијеног имућни, те се могу издржавати од свога (и наслеђеног од убијеног) имања, повређивач је обвезан дати им накнаду, која се тада односи на оно, што су она смрћу убијеног, као породичног старешине, изгубили. Тада није у питању, издржавање заостале жене и деце, него губитак оних користи, које жена и деца од свога мужа односно оца имају: искусно управљање кућом и имовином, уношење на правилан пут у животу, заштита према трећим лицима и т. сл. За губитак свега овога дужан је повређивач дати накнаду, јер то казао из одредбе § 821, која се, истина, у првом реду тиче издржавања, али се и на горе речене користи односи.

Све ово што је до сада казано важи и онда, кад је убијено лице било женска глава, која се о њеи и деци — на место умрлога или несталога или болесног мужа — старала

Смрт од повреде може или одмах наступити или после извесног времена. И у овом другом случају повређивач је дужан дати горе побројане накнаде. Колико времена треба да протече од повреде до смрти, те да би се ова накнада могла тражити, не може се одредити. Главно је да постоји несумњива узрочна веза између повреде и смрти дотичног лица, да је даље смрт последица повреде.

§. 7. Нарочито о накнади штете при повредама личне слободе, части и имовине.

Кад је говор о накнади штете због повреде личне слободе и части, онда ваља имати на уму, да та штета може бити или т. зв. *имовинска штета*, т. ј. ушерб, који неко претрпи у својој имовини услед повреде своје слободе или части, или т. зв. *нематеријална штета*, која се не тиче имовине, већ онога бола, непријатности и срамоте, које је неко повређом своје слободе или части претрпео. И о једној и о другој врсти штете било је већ говора у § 1. ове расправе.

1. О накнади штете при *повредама личне слободе* и части садржи наш грађански законик кратку одредбу у § 822. „Штета се мора и она накнадити, која би са повредом слободе чије или части и поштења или имања туђег проузрокована била.“ Много је нак спиирнија и јаснији аустријски грађански законик у §§ 1329. и 1330.[63]) Али несумњиво је, да се и по нашем грађан законику може у случају *повреде личне слободе* тражити оно, што се допушта у § 1329. аустр. грађ. законика. У првоме реду даље повраћај одузете личне слободе, успостављање онога стања, које је пре лишења личне слободе постојало (§ 818. грађ. зак.) То пак лишење личне слободе може бити врло разноliко: затварање у какву зграду, одношење у шуму, присиљавање на неку радњу или нерадњу (у коме је случају принуђивао дужан престати са принудом), насилно или наралично вођење по свету у циљу проџавења или постизавања других неморалних и моралних поступака. У главноме се појам лишења личне слободе по грађан. законику поклапа са истоимеиим деликтом из казненога права, али појам лишења личне слободе по грађанском законику шири је. Извесно дело може бити и некажњиво, као лишење личне слободе, по казненом законику, на пак да се услед њега рађа обавеза на накнаду штете. Нарочито ваља имати на уму, да обавеза на накнаду штете постоји и онда, кад би неко услед немарне или заблуде, за коју је сам крив, кога слободе лишио.[64]) Пред грађања предљашње слободе, онај који је кога противправно слободе лишио, дужан је накнадити и ону *имовинску* штету, коју је слободе лишени одшета претрпео, на пр. надничар може тражити зараду, коју за време лишења слободе није добио од предузимача, код кога је радио. Буде ли лишење слободе извршено на исе намере или крајњег неборења, онда је учинилац по § 819. дужан и евентуални измакли добитак накнадити. В. § 1. ове расправе под бр. 3. У случају, кад се слоболе лишеном предљашња слобода не може више повратити (на пр. слоболе лишени продат је у ропство у далеке земље, или се не зна где је одведен), аустријски законодавац признаје жени и деци онога лица накнаду исто онако, као и при убиству. И ако у § 822. нашег грађан. зак. о томе нема ни помена, ипак ја мислим да тој накнади има места и по нашем законику. У оваком случају имало би се поступити аналогно пропису § 821. грађ. закона. Тада би важило оно, што је у § 6. ове расправе под бр. 5. и казано. По аустријском праву спорно је, може ли онај, који је противправно лишен слободе, захтевати и накнаду горе у почетку овога параграфа споменуте *нематеријалне* штете, дакле еквивалент за онај бол и срамоту, које му је лишењем слободе проузроковано.[65]) Што се нашега права тиче, ја мислим да може. У § 822. нарочито се истиче, да се мора накнадити она штета, која би повредом чије слободе или имања туђег проузрокована била Кад даље законодавац у ономе пропису истиче нарочито накнаду штете услед повреде слободе и имања, а не каже, да се има накнадити само имовинска штета услед повреде слободе, онда је јасно, да се може и накнада нематеријалне штете захтевати, исто онако као и по § 820. накнада за претрпљене болове. Најзад и по широкој одредби § 800. грађ. зак. могла би се та, у осталом сасвим правична и оправдана, накнада тражити.

(наставиће се)

Д-р Драг. Аранђеловић.

---

[63]) § 1329. Ко другога насилним одвођењем, притварањем задржавањем или каквим противправним кашњењем лиши слободе, дужан је ономе повратити пређашњу слободу и још потпуно задовољење. Ако му више не може слободу повратити, онда мора жени и деци оног лица, као и при убиству, дати накнаду. § 1330. Ако је неко повређена своје части лишта онтобом или лишен добити, онда он има права тражити накнаду штете у правом смислу или потпуно задовољење.

[64]) На пр. чиновник не заслиа добро у прто и особито опако лица, које њко тобом поштује му заслуга хоће слободе да лиши — в. § 123. казн. зак.

[65]) По немач. грађанском законику то може бити. Види § 847. нем. грађ. зак. у § 1. ове расправе под бр. 2 прим. 3.

О ОДГОВОРНОСТИ ЗЛОЧИНАЦА

СА СУДСКО-МЕДИЦИНСКОГ ГЛЕДИШТА

(СВРШЕТАК)

Откуд лекару потребна компетенција за решење моралних проблема и питања из области казнене науке? Откуд он познаје казнени закон и границе у којима овај ограничава преступништво и криминалитет — границе — које растављају одговорност моралну од кривичне?

Нека се лекар чува да изиђе из свога делокруга, нека увек остане у својој декарској домени, у којој је неоспорни господар. Њему припада да утврди дијагнозу болести; да опише њену озбиљност, пространство, опасност, симптоме; да утврди до ког степена она уништава снагу и немоћи телесну и умну активност, али му никако не припада решење филозофских и метафизичких проблема, за решење којих нема потребне компетенције.

Чак и онда, кад судски лекар утврди чисту и просту одговорност окривљеног, иначе са пуном сумњи. Зар истражни чиновник, тражећи од судског лекара да оцени одговорност не подразумева под оном само одговорност „судско-медицинску“, и зар самим овим не ставља у дужност лекару да утврди дијагнозу душевне болести, да опише њену озбиљност, пространство, симптоме, и да утврди до ког степена ова болест уништава отпорну снагу нервног система према болесним писцима и инстинктима? Чиновник који се обраћа лекару не мисли на метафизику; он има у виду решење проблема, чији је битни фактор лекарска констатација.

Једина дужност, коју судски декар има да испуни, то је, да процени умну вредност окривљеног, ако наће симптоме душевног ослабљења, или тачно одређену болест, он ће то констатовати и ово његово констатовање имаће за последицу неодговорност окривљеног. У сваком случају мора се признати, да судски лекар може формулисати сличне декларације.

Обратни случај много је деликатније: ако окривљени не показује никакве болесне симптоме, хоће ли лекар бити у праву да проклапује његову одговорност?

Очигледно је, да лекар неће имати права да формулише сличне закључке, ако се овај проблем посмотра са гледишта филозофског; закључак овај не би био начелан. а сем овога он је у неколико у вези са једним веома спорним и апсолутно нерешеним питањем. „Да би се знало, да ли је један човек луд, често пута довољан је само један минут; казао је Лосер, али при него што се каже до то ниже, чекајте док не буде жртав“.

По нашем мишљењу декар ће бити у праву да проклапује, одговорност, ако се допусти да су израза *неодговорност* и *одговорност* само формуле, у које лекар облачи и у обдину којих напоса резултате својих истраживања. То су само конвенционалне форме језика, разумљивост подједнако и за истражног чиновника и за лекара. Ако би се судски лекар ограничио само на то, да наложи душевно стање окривљеног, да га научно опише, да формулише његову дијагнозу научним изразима, не говорећи о одговорности, ризиковао би да буде погрешно разумљен или потпуно неразумљив од чиновника који није, може се с разлогом веровати, ни практичар, ни психолог, ни анатомист.

Овај начин оцењавања важности израза *одговорност* и *неодговорност* са судско-медицинског гледишта, оправдана употребу ових израза и њихових деривата, и допушта судском лекару да говори о одговорности убљеженој, делимичној и ограниченој, пошто оне речи, у нашем начину посматрања, одговарају потпуно јасно стварности.

Можда ли се претпоставити, да ће чиновник боље разумети друге научне изразе, као што су н. пр. они о неурозима, о менокс-халијама, центрима асоцијација и т. д.? Очигледно ни. Несумњиво је, међутим, да рапорт судског лекара мора бити разумљив.

Али има још нешто више: ми тврдимо да је лекар приморан да се изјасни прецизно о степену одговорности чак и онда, кад се само ограничио на констатације анатомског и физиолошког реда. избегавајући употребу овог израза, он ће спасти само спољашност.

Изрази: „одговорност ограничена, делимична, убљежена“ одговарају, као што смо изгласили, конкретној стварности, и као такви могу се довести у однос са недостајућа мождиног састава; умна вредност једне индивидуе заиста, с једне стране, од вредности и броја мождиних неурона које притежава, а с друге, опет, од васпитања, које су ови елементи примили, и модификације које им је доба старости донело. На овај начин судска биће класификацију ће према квалитету, броју и начину асоцијације њихових неурона; она се деле на сукцесивне групе индивидуа: виших, нормалних, дегенеративних, слабих духом, глупака и идиота. У свакој од ових група средњи изрази карактеришу се лако, али се екстремни изрази додирују, и на овај начин образују неосетан прелаз од једне групе ка другој. У недином броју случајева класификације ће се моћи вршити бло и прецизно; у другим, опет, случајевима лекар неће успети, на каква бала његова способност, да са прецизношћу дефинише душевно стање једне личности, и да је класификира, те ће се с тога устезати да је уверити било у групу нормалних, и према томе одговорних, било у групу дегенерисаних и неодговорних.

Закључак свој у овом смислу лекар ће изразити простом формулом, изјављујући да окривљени притежава ограничену, убљежену или делимичну одговорност. Може ли се рећи да је лекар, изражавајући се на овај начин, повредио тачност научних израза?

Ако су специјалне прилике, као н. пр. нарочито узбуђење, у моменту извршеног преступа, појачале улоге за убљежену одговорност, нешто ће говорити о веома убљеженој одговорности, и утврђење да окривљени није много одговоран за акт који му се ставља на терет.

Има још и других прилика, у којима ће формуле о поменутим степама одговорности наћи своју примену.

Ми смо посматрали личности само са гледишта њихове уређене анатомске структуре, са гледишта апсолутног броја неурона које оне притежавају. Шта ће бити ако су патолошки фактори повредили оне елементе? Како одредити тачан моменат, у коме су штетни утицаји трансформисали здраву, или релативно здраву индивидуу у у душевно болесну; како одредити да су они утицаји инфекционог порекла; да су резултат друштвене средине; да означују опадање организма услед дугог трајања; да су резултат заштора, који још нису тачно дефинисани, као што је то н. пр. случај код дудиза гоњења? Хоће ли анатомски језик имати нескључиву привилегију за описивање различитих психичких стања са свима њиховим нијансама?

С друге стране, ако је реч о јачини и бројним поремећајима, дуже посматране окривљеног показаће дијагнозу и произнати формулу потпуне неодговорности. Али у хроничним асоцијама са хаганин и постепеним напредовањем, чији се почетак огледа у промени карактера и опште осетљивости, дакле у једном од очих рђано дефинисаних стања, у коме се налази само „неуроза“, какав ће закључак усвојити лекар? Чак и онда, кад посумња да су ови симптоми почели душевне поремећаје, чија ће егзистенција тек доцније постати очигледна, он не може утврдити научну истину; то је „оцена“ коју судија захтева, те према овоме он мора бити изчашто с њом. да лекар — вештак, изражавајући се о ступњу одговорности, само оцењује, а не и дефинитивно одлучује. Често пута он ће констатовати смањене умне вредности, али ће бити у немогућности да оцени у ком је моменту испитивана личност из стања релативног здравља прешла у стање очигледне болести и у овом случају он ће своје констатације резимирати формулом о убљеженој одговорности.

Овај начин разумевања значења израза: *одговорност* и *неодговорност судско-медицинска*, посматраних као варијације кривичне одговорности, одговара, изгледа нам, свему овоме што је прапосуђе у у праву да очекује од лекара — вештака; њиме се избегавају досадне дискусије о слободној вољи; оно оставља спаком његово философско убеђење; оно, најзад, допушта лекару да јасно формулише своју мисао, не удаљујући се из области експеријенција и праксе.

Ми мислимо, дакле, — и у овоме се наш закључак разликује од резолуције конгреса — да се споразум може постићи намећу најпротивречнијих философских доктрина, ако исправни чиновник у својој одлуци нарочито нагласи, да под одговорношћу разуме само *одговорност судско-медицинску*. Говор је, пре свега, обична конвенција, а оно што смета споразуму у овом деликатном питању окривљавања одговорности јесте, изгледа нам, питање речи“.

Д. Ђ. Алимпић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине варошки Лешнице, актом својим од 26. октобра ове год. Бр. 2121, пита:

„Код ово општинског суда постоји тужба извесног лица за покрадени му ајсуд са пољског имања, а ова се општина рачуна као варошка — чл. 4. зак. о општинама и чл. 1. зак. о накнади штете.

По истој тужби, суд је саслушао у кратко осумњиченог, и акта спровео среској власти на изношење, ценећи да се овде појављује дело кривице које се треба расправити по закону о накнади штете учињене злонамерном наљавином и намерним противзаконим понављањем ствари, *између и довршеним одредбама о крађи*, јер је ово дело крађе жудске хране, за чије је изношење надлежна среска власт чл. 5. и 13. зак. о накнади штете а пресуду доноси прво-степени суд чл. 17. истог закона, тим пре, што предмет украденог пасуља износи по процени вештачкој 5 динара.

Власт среска повратила је исту тужбу овоме суду са наређењем, да овај суд као надлежан по § 391. 1 алинеја кривич. законика, § 4. полиц. уредбе и чл. 94 б, зак. о општинама дело изведи и пресуду своју донесе.

Моја се уредништво за објашњење по овоме: „Да ли треба овај суд да ово дело изведи и пресудом својом окончи, па ако треба, онда на основу којег законског прописа пресуду да оснује, да ли аналогно § 391. стаз први као крађу стоке, земљоделског алата и осталих ствари, или ће по неком другом законском пропису који наје овоме суду познат?"

— На ово питање одговарамо:

И општински суд и среска власт, помешали су две ствари, које немају ништа заједничког, на име помешали су питање о накнади штете са питањем: ко је надлежан да изађа кривицу, учињену крађом пасуља.

По чл. 1. закона о накнади штете учињене злонамерном наљавином и намерним противзаконим понављањем ствари, сваку штету, учињену наљавином, понављањем или крађом, плаћа она општина, на чијем је атару учињено кривично дело, ако се у року од месец дана не наће кривац.

Накнаду штете процењују одређени вештаци под руководјењем *иследне власти*, а пресуду о накнади доносе прописани судови (чл. 5., 13. и 17. ном. закона).

Ове су одредбе јасне и оне казују, да су само полицијске власти надлежне за изађај ако накнаде штете, кад год се ова тражи, без обзира на величину ове и без обзира на то, која је власт иначе надлежна да изађа кривце, из којих је штета произашла.

Саму истрагу за кривичну одговорност води она власт, која је за то надлежна по закону.

Тако, ако је дело крађе престушно или злочин, изађај воде среске власти, а ако је иступ, воде општински судови у смислу § 4. става прног и 4. полиц. уредбе.

Према овоме, у овом конкретном случају среска власт је дужна да утврди величину тражене накнаде штете и да то пошље првостепеном суду на пресуђење, а кривичну истрагу за проналазак кривца има да води општински суд, ако предмет покраће не прелази двеста гроша чаршијских, и да проналажење кривца осуди по § 391. кр. закона, а ако је предмет покраће преко 200 гроша, онда је и за изађај надлежна полицијска власт.

II

Суд општине сремачке, актом својим од 21. новембра ове год. Бр. 1969, пита:

„Пресудом овог суда Бр. 1024 од 30. јуна ове године, осуђено је једно лице са 25 дана затвора за дело из § 375 *а* крив. закона.

Кривица осуђеног застарева 9. октобра ове године, и он је за све то време, до тог тако рећи нова био у општинској служби, па у последњем тренутку напустио службу и тумарину певање где, да би прошао 9. октобар, и тим начином осујетио казну.

5. октобра општински суд, по тачном извешћу свога члана, известио је среску власт о овоме, молећи је уједно, да она поступи по другом ставу § 396. кр. зак.

Среска власт актом својим Бр. 1408 од 8. новембра ове год. препоручује суду, да ће суд лично бити одговоран, ако кривца осуђеног застари.

Сад настаје питање: да ли је кривац осуђеног застарила и ко је за исту одговоран, кад је осуђени побегао *на руку власти*.

Суд у осталом налази, да кривца није застарела, јер је по њој рађено те је тако превидана застарелост."

— На ово питање одговарамо:

Чим је 9. октобра протекло три месеца, од дана саопштења пресуде окривљеном, а он, међутим, до тога дана није ухапшен, пресуда је застарела по § 396. крив. закона.

Она околност, што је он био у општинској служби скоро до у очи дана застарелости, не мења ни мало ствар, јер се под речима *побегне на руку власти*", разуме само тај случај, кад је он већ стављен у притвор, па из овога побегне.

За застарелост пресуде одговорно је оно лице, које је пресуда дата на извршење.

Ако се утврди, да је оно лице намерно пропустило да изврши ону пресуду, одговараће по § 128. кр. закона у вези са § 132. истога закона, а ако се утврди да је застарелост наступила без намере, онда ће одговарати административно - дисциплински.

III.

Суд општине крупичке, актом својим од 18. октобра ове год. Бр. 1697, пита:

1. „Кад је једно лице осуђено пресудом општинског суда да плати повериоцу извесну суму дуга, и пресуда постала извршном, па поверилац тражи извршење, да ли се за извршење пресуде може издати дужникове покретности, и од непокретности имања нема довољно по § 471. грађ. суд. пост. као земљоделасц, те се због тога не може продавати, и

2. Кад осуђено лице има да плаћа дуг, али у овој општини нема довољно имања, колико му штити § 471. грађ. суд. пост. као земљодељу, међутим са оним имањем, које има у другој општини има преко онога, што се поменутим законским наређењем тражи, да ли се онда може узети у попис онај вишак, било у овој или овој другој општини, те да се пресуда изврши?"

— На ово питање одговарамо:

1. Закон штити земљодељу извесно имање због тога, да овај може издржавати себе и породицу, и да не падне на терет општини и држави.

Кад би се то имање, које се не може продати, издавало под закуп за наплату приватних дугова, онда би била промашена намера и тежња законодавчева, јер би земљоделац имао био лишен, истина само на други начин, онога, што му се хтело обезбедити.

Због тога се не може издавати под закуп имање земљодеља који нема довољно наглавље, ма да, у осталом, то не би могло бити ни иначе, пошто закон такво начин наплате не предвиђа за принудна потраживања.

2. Закон тражи да земљорадник има онолико земље, колико је прописано § 471. грађ. суд. пост.

Да ли је ова у једној општини или на више места, то не мења ствар.

Према томе, кад год нико има више од тога, онда му се вишак може узети у попис, наравно, на наређења § 466. и става 6. тачке 4. а § 471. помен. закона.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕЊЕ СЕ

Костадина Ђокића, син. осуђеника пожаревачког казненог завода, родом из села Кужића, среза трнавског, тражи начелник среза трнавског актом Бр. 7359 ради издржавања једногодишњег полицијског надзора. Костадин је стар 19 година, средњег стаса, смеђе косе, округлих образа, носа. Пронађеног треба подвргнути издржавању надзора и о томе известити поменутог начелника.

Драгослава Ресимића, музиканта из Чачка, тражи начелство округа чачанског актом Бр. 11.277, код кога има да одговара за просту крађу. Пронађеног треба спровести поменутом начелству.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

У атару општине лозовичке, среза орашког, нађен је пре неколико дана један мањун коњ, матор 15 година, длака црно, у леву

зовиу ногу путист, без других знакова. Дежурна начелника среза орашког Бр. 17662.

Код начелника среза жичког пазари се под крадљивом истрагом **Зарија Савић**, пекарски радник, родом из села Плешине, среза студеничког, због опасне крађе извршене Димитрију Милојковићу, трг. из Краљева. Зарија изгледа по све сумњива личност, јер у почетку није хтео ништа рећи о своме досадашњем животу, али је доцније признао да је једном осуђиван чачанским пороштењем судом 1897. год. на три године робије због опасне крађе. Он је стар 52 године, високог раста, сувоња, дуго лица, смеђих косних бркова, у сељачком оделу. Како се види да је Зарија и раније учињено какво кажњиво дело, то се молбом његова фотографија и позивају се све полицијске и општинске власти, ако би знале да је Зарија учињено какво кажњиво дело, да о томе известе начелника среза жичког с позивом на акт Бр. 19727.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Утврђена идентичност. Никола Ристић, пилар у Коларчевој улици бр. 7., у току од месец дана, шест пута је вршена опљачка крађа новца, хлеба и јестива. Крадљивац је вршио ове крађе, по своју признаци ове 6 сати ноћу, кад се смењују ноћни стражари, те је тако остајао неопажен.

Никола је 16. пр. м-ца опљачио два новца у радњи, да причекају крадљивца. И заиста, око 6 сати ноћу чује газдарица отворе врата, па из једном руком дрвашке, а у другој нивашке једну клупу и њоме покуша да отвори овлоку у којој је стајао новац од дневног пазара. У том га прекиде један пилар ех момак и крадљивац паглно бежати.

Момци пилареки потрче за њим; један избаци три револверска метка да би зауставио крадљивца, и он заста код радње „Парнски Шпиц" у Кнез Михаиловој улици. Момци га ухвате и одведу у кварт теразијски. Ту је крадљивац изјавио да се зове **Лазар Милановић**, да је по занимању бивши пилар, родом из Крагујевца, неосуђиван, и да има у Прагу сина жандарма, по имену Димитрија.

Вођеном истрагом утврђено је, да је Лазар 10. пр. м-ца извршио опасну крађу новаца, мастн и једне кецеље, в Кипријану Стаиченићу, пасиваку, у Коларчевој улици бр. 1. Приликом претреса пађена је код Лазара украдена кецеља.

Иследни кварт теразијског посгупило је у то, да је Лазар казао своје право име, и за то га је, актом Бр. 11.808, упутио Антропометријском Одељењу, да се утврди његова идентичност.

У Антропометријском Одељењу утврђено је, да је крадљивац заиста Лазар Милановић, али да није по занимању пилар, нити да је из Крагујевца родом, већ да је то чувени крадљивац „Чивут Лаза", који је 21. септембра т. г. пуштен из Београдског Казненог Завода са двадесетогодишње тешке робије.

„Чивут Лаза" је до сада три пут судски осуђиван:

Први пут пресудом прекинутог суда за варош Београд од 1884. године осуђен је на пет година робије у лапом окову због опасне крађе; од те казне издржао је 3 године и 9 месеца.

Други пут пресудом истога суда од 1892. год. Бр. 14260 осуђен је на десет година робије у тешком окову, такође због опасне крађе; од тога је издржао 3 године и 10 месеца.

И трећи пут је осуђен због опасне крађе пресудом прекинутог суда за варош Београд од 21. септембра 1898. године на двадесет година робије у тешком окову, од чега је издржао 9 година.

„Чивут Лаза" је родом из Лапова у срезу лепеничком, стар 54 године, удовац, нема деце.

Кад су они подаци послати иследној власти кварта теразијског, Лазар је признао сву своју прошлост.

Како је велика вероватноћа, да је Лазар извршио још какво дело од како је пуштен са робије, извиси му се најпонија фотографија и моли се свака она власт, која би што знао у том правцу, да извести кварт теразијски о позиву на Бр. 11808.

ПОТЕРА

Љубомир Поповић, бив. слуга, родом из А. Угарске, пори има да одговара за крађу код Михаилу Ђурићу трг. из Београда, ухваћен је пре неколико дана у селу Врчину, срезу прочанском, али је при спровођу побегао испред сарадника. Љубомир је стар 22 године, средњег раста, пријемчаст, мали брка, брија се; од одела има на себи гуњ од шајка, и панталоне, на глави при шајчани шешир, а на ногама опанке. Позивају се све полицијске и општинске власти да га живо у спроводе домаћима потраже и пронађеног стражарно спроведу Управи града Београда с позивом на акт Бр. 48226.

КРАЂЕ СТОКЕ

Ноћу између 23. и 24. пр. м-ца непознати крадљивци украли су једну краву и теле Вукашину Николајевићу, земљод. из села Лесе, а непред његовог подрума који се налази у селу Лозници, срезу тршавском. Краву је матора 8 година, жуте длаке, шиљатих рогова, а теле је матора 9 месеци, женско, длаке сиве. Акт начелника среза тршавског Бр. 13.500.

Ноћу између 30. пр. м-ца и 1. по. м-ца непознати крадљивци украли су једну побају Љубомиру Радојевићу, земљод. из села Слатине. Кобила је матора 5 година, висока 1·58 м. длаке зелене, шиљасте, лисаста, брњаста, у десну предњу и обе задње ноге чарапаста, без жига. Дежурна начелника среза београдског Бр. 24043.

Обраћа се свима сиама полицијским и општинским властима на ове покрађе.

БРОЈ 51. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 16. ДЕЦЕМБРА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК" излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године, код свију поштанских завода, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска намештења, а за сва друга претплатнике у износу 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника" по продају се. Рукописи се не враћају.

СТРУЧНИ ДЕО

О КРИВИЧНОЈ ОДГОВОРНОСТИ
са теоријског гледишта.

од

Д-ра Бранислава Петронијевића

(НАСТАВАК)

Друга, Листова детерминистичка дефиниција појма урачунљивости гласи: *Урачунљив је онај свесни субјект, који на мотиве нормалног реагира.* Нормална садржај и нормална мотивациона моћ престава чине по Листу биће урачунљивости,[1] тако да је према тој дефиницији сваки духовно зрео и духовно здрав човек у стању непомрачене свести урачунљив. Што има пре свега да се овој Листовој дефиницији приписти то је, да је она у ствари чисто негативна. Јер тврђење, да нормални садржај престава и њихова нормална мотивациона моћ чине човека урачунљивим, не одређује ни у колико позитивно у чему се састоји та нормалност њихова, и шта је оно што нормалне преставе и нормалну мотивацију њихову одликује од ненормалне. То у осталом признаје и сам Лист тврдећи да се позитивно кривично законодавство мора задовољити са простим набрајањем случајева у којима урачунљивост не постоји,[2] без ближе одредбе самог позитивног појма урачунљивости, чија је тачна одредба задатак Правне Науке и Психологије. Осим овог општег принципијелног недостатка Листове дефиниције (који принципијелно не губи ништа од своје важности указивањем на околност, да је нормалност престава једног човека одређена сагласношћу са представама велике већине других људи — Тарлов „Similitude sociale") урачунљивости постоје још и друге тешкоће везане за тај појам урачунљивости. Као што је на име духовно позрело Лефлер.[3] Листова дефиниција води до других резултата у погледу урачунљивости појединих индивидуа, ако се стањимо на становиште генералне а до других опет, ако се стањимо на становиште специјалне превенције, осим тога она се не може одржати ни на једноме од ових становишта посебице, а особито не на становишту специјалне превенције, које се нас онде једино тиче. Јер има индивидуа, који су према дефиницији Листовој несумњиво урачунљиви а који се ипак са гледишта специјалне превенције — а специјална превенција чини, као што смо видели, једино могуће становиште детерминизма у погледу на циљ казне — не могу казнити, јер се на њих не може деловати мотивишућим казном, т. ј. ту обе стране Листове дефиниције урачунљивости, нормални садржај престава и нормално реаговање на мотиве, долазе у конфликт једна с другом, пошто се престава садржај таких индивидуа не може у психолошком смислу сматрати за не-

[1] Види Листов „Lehrbuch des deutschen Strafrechts" 15-то Aufl. 1900 § 37 стр. 167—184 (српски превод од д-р Йосића стр 176—186. Примећају овде да су преводиоци погрешно превели Zurechnungsfähigkeit са одговорност, док Zurechnungsfähigkeit значи способност за одговорност а не саму одговорност.

[2] Ib § 37 стр. 183 и 184 и § 38, стр. 186 и даље, где се ти случајеви набрајају (српски превод § 37 стр. 177 и 178. и § 38 стр. 189 и даље, који се у осталом не слажу потпуно са тамошњим немачког полазећег издања)

[3] Види писмо Лефлерово у Листовом часопису Bd. XVIII, стр. 348—351 као одговор на Листово предавање „Die strafrechtliche Zurechnungsfähigkeit, држано на III међународном психолошком конгресу, које је објављено у истом часопису Bd. XVII стр. 70—89.

Ако се, вели Лефлер (на ном. месту стр. 346 и даље) стањимо на становиште специјалне превенције онда се могу казнити многи субјекти, који су према формално-правној дефиницији неурачунљиви. (Лефлер употребљава, да би се избегла сваки забуна, појам неказнивости место појма урачунљивости) — важније је онај на који се може утицати мотивишућим казном — насупрот неспособни да буду кажњени (грађе strafunfähig) а који знак, психолошки узев, нормално реагирају на мотиве т. ј. који би, према Листовој психолошкој одредби појма урачунљивости, требало да су урачунљиви одн. кажњиви. Да ли је оваквог, нека се Лефлер, који с правом истичаше постојећу нас за овојим идеалом, што немогућан, што на њега нама не може да утиче? Да ли су Сократ и Галилеј и хиљаде других научника за које исто неоправдано што су напредовали у техничко-друштвеном смислу. Тако исто зна криваца, који безбројне могу овако у таманим ли живе, који у слободи живу у стању да се сачувају од бола, и који и тога чине пристојне само да би лишили патрег у таманину: хоћемо ли и ми, вели Лефлер, сматрати за људе који на мотиве реагирају нормално? Као што се види, Листова дефиниција појма урачунљивости наилази на тешкоће и на чистом становишту специјалне превенције. Пошто тако ова је спречена с тешкоћама и на становишту генералне превенције, само што ови други индивидуи сачињавају објект тих тешкоћа. Јер међу неурачунљивима — преступницима и они су у главном тај објект — има, према овим који су и према Листовој дефиницији урачунљивости несумњиво урачунљиви, а таквих који су према тој дефиницији неурачунљиви, па је иначе са гледишта генералне превенције допустиво да се они казне, јер у таком случају мањевше је опај који се жели казнити да би други сарадали у избављењу њиме. Да претекне одмах, да су примедбе Лефлерове са гледишта генералне превенције од много мањег значаја него оне са гледишта специјалне превенције.

нормално, док међу тим у кривично-правном смислу казна на њих не може да утиче, они би се дакле у томе смислу морали сматрати за неурачунљиве. Према томе Листова детерминистичка дефиниција урачунљивости не може се одржати, она је психолошки неодређена и често негативна, а у јуристичком смислу поли до апсурдних резултата на становишту специјалне превенције, које се становишту једнако да одржати са детерминистичког гледишта.[12] Осим тога она је у извесним случајевима душевне болести, у којима је реперисање на мотиве потпуно нормално, а где се о урачунљивости не може говорити, и директ нетачна.[13]

Да би избегао тешкоће Листове детерминистичке дефиниције урачунљивости Линман ју је у толико модификовао, у колико нормалну мотивацију Листову своди на апстрактно просечно понашање личности.[14] Неурачунљивост по њему лежи онде где или због неразвијености или због болесног поремећаја душевних радњи целокупно душевно стање лично ти одступа битно од апстрактног просечног понашања чланова једне дате културе, *тако да урачунљивост лежи у способности за ово апстрактно просечно понашање чланова једне дате културе.*[15] По Линману ова дефиниција избегава прво позитивну неодређеност Листове дефиниције урачунљивости означујући у чему се састоји нормална детерминација мотивима, а с друге стране она избегава тешкоћу оних случајева душевне болести у којима постоји то нормално мотивирање а где урачунљивости нема. Али она избегава ону прву тешкоћу само донекле, јер нити је „апстрактно понашање" једини садржај психичког живота нормалног човека нити је то примарни садржај тога живота; другу основну тешкоћу Листове дефиниције не може с тога ни Линман избећи докле год се са својом дефиницијом налази на детерминистичком становишту и једино је у стању да трећу тешкоћу избегне. У сваком случају Линманова дефиниција представља напредак упоређена са Листовом.

Осим Линманове да поменемо на послетку још и Штаглерову дефиницију. По Штаглеру[16] биће урачунљивости лежи у могућности споразумевања са другим људима, тако да је по њему урачунљивост *субјективна могућност употребљавања својих престава са престалама других људи и управљања према томе употребљивању.* Као што добро примећује Линман, ова је дефиниција двоструко погрешна и недовољна, јер с једне стране и међу члановима људице могуће је потпуно узајамно споразумевање у овоме смислу, а с друге стране има случајева где је то споразумевање немогуће а где ипак урачунљивост несумњиво постоји, као што је то случај између једног високо образованог и простог човека.

Пошто смо на тај начин прегледали главније детерминистичке покушаје одредбе појма урачунљивости и показали да су оне нетачне, сада ћемо да покушамо дати једну нову дефиницију урачунљивости, која ће бити независна како од детерминистичког тако и од индетерминистичког становишта, и која ће према томе бити једино у стању, да допусти и једно и друго становиште у области кривичне одговорности и урачунљивости.

На основу онога што смо у прошлом одељку изнели за однос кривичне према општој логичкој одговорности јасно је, да дефиниција урачунљивости треба да буде таква, да тиме сви они субјекти, који са гледишта кривичне одговорности у напред отпадају и као су у логичком смислу за кривично-правна дела одговорни, буду као неурачунљиви искључени, та дефиниција треба дакле да буде таква, да су њоме у напред искључене мртве ствари, биљке и животиње као субјекти кривичне одговорности. Затим даље она мора бити таква, да су њоме обухваћени и они случајеви душевне неурачунљивости, који се не могу ставити у сумњу, као што су душевна болест, умна неразвијеност (било из незрелости било из спреченог развитка) и стања несвесности. На послетку она мора бити таква, да обухвати и све оне случајеве, који ће се у будућности још моћи као случајеви несумњиве неурачунљивости пронаћи, па да по могућству припомогне да се они и пронађу. Осим тога она мора бити независна од разлога казне, она мора подједнако важити било да је разлог казне одмазда, било да је разлог њен у циљу утицања на целину или на појединца.

(свршиће се)

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Други опет, као *Kitka, Rulf, Meyer, Mayer* и др., тврде, да су вештаци, онако исто као и сведоци, дужни да се приме вештачења, јер је сваки грађанин дужан у интересу правосуђа да са своје стране учине све што може. Сасвим с разлогом они веле, да је тешко и понекад и немогуће изабрано вештака заменити другим, који би био исте спреме. На штету бранио поступка би било, кад се изабрани вештак не би морао одазвати својој дужности, и у случајевима у којима прети опасност због одлагања, могао би се и сам поступак осујетити. Није, дакле, вештак увек замењив, или бар не лако замењив, те је стога сасвим оправдано наредити, да се и вештак мора одазвати својој дужности.

Ни сви законодавци нису сложни у решењу онога питања. Докле немачки законик поставља дужност вештачења само за лица тачно означена у § 75, дотле француски у чл. 80 и аустријски у § 119 вештачење сматра као општу грађанску дужност. И наш је законик усвојио мишљење, по коме је сваки вештак дужан да се одазове на позив истражног или суда. То се види из §§ 194 и 205 осмог одељка, по којима вештака постиже казна за неиспуњење дужности. По § 194 вештак, који се не одазове на позив суда и не дође на претрес ради вештачења има се доцести. Ако је то немогуће учинити, онда вештака постиже казна и то новчана казна од 1—15 талира или затвор до месец дана, а поред тога и накнада трошкова проузрокованих изостанком. Разуме се, да ове казне постиже вештака, који се за свој изостанак није оправдао. По осмом одељку § 205, опет, вештак који на претрес дође, а неће да предузме вештачење, има се приморати на вештачење принудом до шест недеља. Оба ова наређења

[12] Ово изгледа закључе изнео је и сам Лист у своме поменутом предавању „Die strafrechtliche Zurechnungsfähigkeit" и та су закључак биле повод читавом покрету међу кривичарима (особито овима старијег правца) против њега (в. о томе Листов коментар одговор на критике тога чланка у Bd. XVIII наведог часописа). Он је на ово у томе предавању свакако моментом одговорности на основу своје дефиниције појма урачунљивости нешто, да се неправилна схватања не могу наиминовати, већ да нам исто тако треба затварању у наручаје новог учинити по другоме баш основани зато што се то чини по другоме баш основани затварању у душеном, (в. особито стр. 77 поменуте предавања у часопису Листовом Bd. XVII.)

[13] Вида М. Liepmann, „Einleitung in das Strafrecht" 1900. стр. 105.

[14] Ib. стр. 104.

[15] Ib. стр. 105 и 106.

[16] О Штаглеровој теорији (изложеној у његовом делу „Das Recht der Schuldverhältnisse. Studien zum bürgerlichen Gesetzbuch für das Deutsche Reich" 1897.) види наведено дело Линманово, стр.

говоре о последицама које постижу вештака ако не одговори својој дужности на позив суда; међутим ништа не вели, шта ће бити с вештаком ако у генералној истрази изостане. Ово се њутање никако нема разумети тако, као да законодавац да врши вештачење, јер би такво тумачење било нелогично и неприродно. Законодавац је то прећутно да учини, али се на §§ 194 и 205 вили да се они имају применити и на вештаке у генералној истрази.

Решење, којим је вештак осуђен за неодазивање својој дужности по § 194 није извршно. Противу њега има места жалби на Касациони Суд. Међутим извршно је како решење којим је изостанак изгашен за оправдан (§ 194), — тако и решење којим се вештак притвором има принудити на вештачење (§§ 100 и 205 деветог одељак).

Наш се законодавац, као што се из §§ 194 и 205 види, не задржава само на томе, да казни вештака, који је на позив изостао и прекршио учествовати у вештачењу, већ наређује и принудне мере према вештаку који неће да вештачи. Неумесне је, што се према вештаку могу употребити принудне мере, јер је врло незгодно некога принуђивати на умни рад; тако изнуђено мишљење врло би ретко имало предности. Стога законодавац треба да се задржи само на казнама за изостанак и непредузимање вештачења и те казне да буду само новчане казне. Ређе је, што наш законодавац овде изједначује у поступању вештаке са сведоцима, кад су они по својој природи различити једни од других.

И ако је вештак дужан на позив истражника или суда да предузме вештачење, по себи се разуме, да ни истражник ни суд не смеју једног вештака шикањрати узимајући увек једног за вештака кад их за избору има више. У таквом случају може се вештак жалити.

И ако наш законодавац не предвиђа тај случај, држим да се не може принудити на вештачење овај вештак који изјави да би вештачењем дошао у опасност живот или здравље своје, на ту изјаву доводе и до вероватноће. Разуме се, да вештак има права не одазвати се дужности вештака увек, кад је у стању да наведе један од основа са кога има бити искључен, т. ј. са кога би се и сведок могао одрећи дужности сведочења.

§ 17.

Избор и заклетва вештака

I. Новији законици, који су усвојили теорију слободног судијског уверења, ништа не говоре о томе, у којим се случајевима треба послужити вештацима. Они су то остављали нахођењу судије. Према појединим конкретном случају он одлучује којим ће се доказним средством уопште послужити, па онда од његове оцене зависи и то, хоће ли се послужити вештацима или не. Из овога излази, да он може и не употребити вештака, ако је само уверен да може и сам решити појављено питање; и код техничких питања. дакле, одлучује уверење судије. То је опште правило, од кога има и неких изузетака.

Наш законодавац, међутим, употребу вештака није остављао нахођењу судије. Истина, ни он није предвидео све случајеве, у којима треба извршити вештачење, јер је то и немогуће учинити, али је ипак донео једну одредбу, која истражника и судије обавезује, да се морају послужити вештацима у свима случајевима, у којима се важна чињеница „само особитим знањем или вештином докучити може", т. ј. кад је како за утврђивање тако и за оцену важних чињеница потребно нарочито, не правничко знање (§ 55 крив. пост.).

Вештачење је такво средство, које се само између, чим се увиди, да се помоћу њега може доћи до истине важних чињеница. Према томе, њему треба прибећи у свако доба, у сваком стадијуму поступка, само кад је у питању проналажење истине. Из тих разлога, да се вештачење може извршити не само у генералној него и у специјалној истрази. Оно се по правилу предузима у генералној истрази, јер тада не само да је најзгодније, него је врло често и једино могуће извршити га. Ако се извесне чињенице не знају и не оцене непосредно после извршеног дела, онда се због протицања предмети, касније може тешко учинити или се никако и не може учинити. Под претпоставком да се вештачење може извршити, вештаци се позивају у специјалној истрази само онда, кад или у генералној истрази никако није извршено вештачење или кад је учињено за се показало непотпуним или погрешним.

Вештачење у генералној истрази наређује истражник, који је једино и познаје да истражује сва важне чињенице као за постојање дела тако и за проналажење виновника. Међутим, иницијатива за вештачење може потећи и од странака, у колико их има у генералној истрази, али само иницијатива и ништа више. И ако законодавац то није изречно не вели, несумњиво је, да приватни тужилац, обвињени и његов бранилац могу од истражника захтевати да позове вештаке увек, кад им се учини да је за оцену каве околности потребна техничка спрема. Само, истражник није везан за оне захтеве странака; он их има да подвргне својој оцени и од умесности њихове зависи, хоће ли их уважити и наредити вештачење или не.

У специјалној истрази вештачење наређује суд и то или по службеној дужности или на захтев странака. Суд ће по службеној дужности наредити вештачење увек, кад нађе, да се само вештачењем може да објасни и расветли једна чињеница од које зависи и одлука судска (§ 208. крив. пост.). Да суд и на захтев странака може наредити вештачење, јасно се види иако из § 188 тако и из § 208, само што ће то суд наредити онда кад нађе да је чињеница или околност која се има расветлити важна. Међутим, ако суд нађе да је бесмислено наређивати вештачење, да ће се тиме само отезати поступак, одбиће странке од њиховог захтева. У таквом случају дужан је како истражник тако и суд да мотивише своју одлуку, т. ј. да изречно у одлуци каже, било да чињеницу, која је у питању, не сматра важном, било да, и без вештачења, има већ довољно доказа о оној, што се жели вештачењем постићи.

Вештаке у генералној истрази бира истражник а у специјалној суд. Како истражник тако и суд дужни су при избору да воде, да се за вештаке позову способна лица. Сем тога, они имају нарочито да обрате пажњу на незаинтересованост и непристрасност изабраних вештака, т. ј. на све односе у којима се вештак може налазити било према њима, било према странкама. Ако би се вештак нашао у каквом односу, који би стварао основ за сумњу у његову беспристрасност, истражник или суд треба да изборе избор таквог вештака. Право избора вештака припада само истражнику стога, што он најбоље зна не само која су питања важна у поступку, него и то, да ли је за решење тих питања потребна нарочита стручна спрема. Та питања има најпре истражник да оцењује, па ако нађе да их он не може решити, он ће за то позвати у помоћ стручна лица, која он

има и да изабере. То значи, да странкама није признато право избора вештака, и то самим умесно. Јер, поред тога што странке не би увек могле изабрати спремна лица, оне не би могле бити ни непристрасне при избору.

И ако само иследник има право да бира вештаке, опак то његово право није неограничено. Напротив, сви законодавци, па и наш, доносе ограничавају то његово право. То се ограничење састоји у томе, што је и иследник и суд у неким случајевима, у којима је у питању нарочита врста вештачког мишљења, упућен само на извесна лица. Тако н. пр. код криминог дела убиства и телесне повреде по §§ 61 и 65 за вештака може бити изабран само лекар; код убиства тровањем по § 64 за вештака може бити изабран поред лекара само још и хемичар. Сем тога, ако је за вештачење извесних предмета држава поставила нека лица, као што је то н. пр. окружни физикус, срески лекар, државни хемичар и др., то је иследник дужан на првом месту за вештака да узме такво постављено лице, јер је претпоставка да оно има и потребну спрему и да је незаинтересовано.

И поред овога правила, иследник у неким случајевима може узети за вештака и *друго* које лице, н. пр. кад је постављени вештак спречен, а одлагање вештачења опасно је с опасношћу; или кад постављени вештак због односа према кривичном делу или странкама не може бити вештак; или ако важност конкретног случаја тражи спремнијег вештака од онога кога је држава поставила. У последњем случају иследник може за вештака узети каквог специјалисту из ког другог места, а у изузетно важним случајевима може и туђинца, као признатог стручњака, узети за вештака. И ако наш законик о свему овоме ништа не говори, несумњиво је, да иследник има овако поступити не само стога што то законодавац није забранио, већ и стога што би било немогуће другачије поступати, и што би другачије поступање било и неприродно и противно циљу поступка. Будући законик треба ово да предвиди, као што су то учинили сви туђински законици. Све ово вреди и за случајеве кад суд наређује вештачење.

Право иследника и суда да бирају вештаке ограничено је још и предложима странака. И ако странкама није признато право избора вештака, опак оне могу на тај избор утицати и то или тиме, што могу којекакви противу изабраног вештака доказујући постојање основа са којих вештак има бити искључен или одбачен, или тиме, што могу саме предлагати извесна лица за вештаке. И у једном и у другом случају иследник или суд дужан је да узме у обзир такве изјаве странака и да о њима донесе одлуку. По § 188 оптуженици може суду предложити вештаке, које ће суд увек и позвати само ако нађе да предузимању вештачења има места и да се предложена лица могу узети за вештаке. Да и туђинац може суду предлагати вештаке, даје се лако извести из § 208 крив. пост.

Односно броја вештака законодавци доносе различита наређења. Наш законик у § 55 наређује, да је за вештачење *по правилу* потребно *два вештака*. Разлог, са кога за вештачење треба тражити два вештака, лежи у томе, што је дата већа гаранција за правилност и тачност вештачког мишљења, па онда и за правилан исход целокупног поступка, ако вештачење не буде остављено само једном вештаку.

Од правила, да је за вештачење потребно два вештака, законик допушта неке изузетке у којима је довољан и један вештак. У два случаја довољан је за вештачење и један вештак. Прво, у случају у коме је „опасност у одлагању“ (§ 55), т. ј. у коме би било опасно чекати с вештачењем само стога, што нема два вештака. У таквом случају иследник може наредити да вештачење изврши и један вештак. То би н. пр. био случај, кад треба извршити секцију у срезу у коме има само један лекар. Али и у оваквим случајевима иследник би добро урадио, ако би насиље позвао још једног вештака, да и он изврши вештачење, ако је то још могуће, у противном, да и он на основу налога и мишљења првог вештака дâде и своје мишљење, које у многоме може послужити као контрола првоме. Друго, у случају у коме је „предмет мање важности“ (§ 55), као н. пр. ако би предмет вештачења била чињеница, која би била од утицаја само на одмеравање казне.

Као год што треба пазити, да, сем изузетних случајева, вештачење не врши један вештак, тако исто се треба чувати, да се не падне у другу погрешку. Често иследник позива велики број вештака, који, место да објасне и разјасне стварне, још више је замрсе супротним мишљењима тако да ствар стално остаје као нерешена.

II. И вештак, опако исто као и сведок, дужан је на свој позив да се *закуне* (други и трећи одељак § 56). Само, докле законик од онога правила, кад су у питању сведоци, чини и неке изузетке, дотле је око, кад су у питању вештаци, безизузетно, т. ј. вештак ни у ком случају неће моћи извршити вештачење. Ово је сасвим и оправдано. Јер, докле иследник или суд не може да бира сведоке, већ има да саслуша сваког ко је опазио какву важну чињеницу, дотле они вештака бирају и увек могу за вештака узети лице, које је способно за закуетву. Закуетва се тражи поглавито стога, што се у њој гледа једно јемство више, да је вештак савесно посматрао, да је верно исказао све што је опазио и да је своје мишљење дао по своме најбољем знању и савести, употребивши при томе сва средства која пружа наука или вештина.

(наставиће се)

Д-р Бош. Н. Марковић.

О ОДГОВОРНОСТИ ЗА НАКНАДУ ШТЕТЕ.

(НАСТАВАК)

2. Као *посредна* штета (поштења) једнога лица (где долазе и правна лица) сматрају се она постуци извесног лица, који су такви, да се лице, против кога су управљени, понижава у општем поштењу, које су сугрђани дужни једни другоме јавно указивати. Повреда части може бити двојака: *увреда* и *клевета*. По дефиницији § 210., 213. и 357. казн. зак., у вези са чл. 22. зак. о штампи, *клевета постоји* онда, кад неко протину једне личности наводи какав неистинити факт или дело, којим се вређа њена част и уди њеном угледу, такав дакле факт, који дотичко лице „мрзости или презрењу публике“ излаже. А *увреда постоји* онда кад се погрдним или непристојним изразима или делом, које се по схватању средине, у којој се десило, као нарад непоштењака сматра, повреди част неке личности (физичке или правне). В. § 211. казн. зак.

Дела и изрази, којима се вређа част једнога лица, могу бити врло разнолики: гурање и ударање (шамарање), изношење рђавих особина за дотично лице (да је пијаница, кочкар и т. д.), проношење лажних гласина (да је преварант, да је обуставио плаћања, да квари робу, коју као трговац продаје, да не разуме свој занат, своју струку) и т. д. Такође и начини, на који се повреда части десила, може бити разноли-

речима, знацима, штампиљом, сликама (в. чл. 5. зак. о штампи). Повреде части у највише случајева чине се из зле намере (dolus-a), али, бар кад је у питању одговорност за накнаду штете, могуће су и повреде части, учињене из небрежења.[68]

Приватно-правно дејство учињене повреде части, које нас у овој расправи једино и занима, састоји се у обавези повређеноца на накнаду штете оштећеноме. Та се накнада, као што је у почетку овога параграфа казано, може тицати не-материјалне и имовинске штете. У погледу ове прве немачко право даје увређеноме могућности, да захтева од увредиоца да јавно изјави (на пр. преко новина), да учињену увреду узима натраг. По аустријском праву ово је питање спорно. По нашем нас праву накнада ове нематеријалне штете при повредама части, односно успостављање доброга гласа увређенога лица, као еквиваленат за претрпљени бол и неприлагодност због повреде части састоји се и у томе, што се по § 213. казненог законика у свима случајевима јавно учињеног оклевета и повреде части — кад се ово дело судском казненом пресудом утврди — увређеноме досуђује право, да на трошак осуђенога увредиоца пресуду објави. Ако је пак повреда части средством јавних листова учињена, суд на захтеву увређеног лица досуђује му право, да на трошак повредиоца пресуду средством истих новина или листова објави; *б)* у томе, што се, кад се повреда части појављује као клевета у смислу чл. 22. зак. о штампи, оклеветаном може досудити, по нахођењу суда и захтеву тужиоца, накнада новчана (најмање 500 дин.) — в. чл. 30. зак. о штампи. Ова накнада није само накнада за претрпљену *имовинску* штету у след клевете, већ и еквиваленат за претрпљени бол, који је коме лицу изношењем клевете нанесен. Према томе оклеветани може тражити ову накнаду и онда, кад не доказује да га је ма каква имовинска штета услед нанесене клевете постигла.[69] Иначе вала имати и то на уму, да оклеветани, кад по овоме чл. 30. зак. о штампи тражи осуду клеветника на накнаду, нема права тражити поред тога и накнаду чисто имовинске штете из истог деликта, пошто је ова у оној осуди већ садржана.[70] Не тражи ли пак оклеветани ту накнаду по чл. 30. зак. о штампи, онда он има права особеном грађанском парницом (§ 297. грађ. пост.) тражити накнаду чисто имовинске штете, коју ће, ако му је тражбина, по већ изложеним принципима, оправдана и добити.

Сматра ли у својој части повређени, да га је, услед повреде части, постигла и *материјална имовинска штета*[71], онда он може накнаду ове штете захтевати по раније већ изнесеним принципима. В. § 2. бр. 2. ове расправе.

3. У § 822. грађан. законика законодавац је сматрао за потребно, да нарочито нагласи: како се мора накнадити и она штета, која би „са повредом имања туђег проузрокована била,[72] и да тиме без потребе понови оно, што је већ у § 800. казао. Сасвим други је разлог био повод одредбама §§ 1331. и 1332. грађан. законика аустријског, у којима се специјално говори о накнади штете услед повреде имовине. Тим прописима, на које упућујем читаоце, је мој превод аустријског грађан. законика циљ је био, да се с обзиром на степен вршиве повредиоца туђе имовине одреди обим његове одговорности, која се према томе неће од накнаде само просте штете по обичној вредности до накнаде и изгубљеног добитка и, евентуално, с обзиром на предност ни особите накнаднти.

Већ је у почетку ове расправе казано, да се штета понајчешће тиче имовине извесних лица, и то како у случајевима кад се *непосредно* напада на туђу имовину, тако и у случају, кад то посредно бива, посредом других правом заштићених добара: слободе, части, телесног интегритета, што све може бити скопчано, кад што смо већ видели, са ућутрбом у имовини дотичног лица. Прописом 822. грађан. зак. хоће нарочито, да се истакне обавеза штетника на накнаду у случају *непосредне повреде имовине* ког лица. А кад је реч о тим непосредним повредама туђе имовине, онда вала имати на уму, да имовина једнога лица непосредно може бити повређена на врло много начина, као и да се о њима говори у многобројним специјалним законима, донесеним у циљу отклањања и накнаде штете у погледу туђе имања. О свим тим многобројним начинима непосредне повреде туђега имања и њихним особеностима не може се говорити у оној расправи, којој је циљ да објасни опште принципе науке о накнади штете, садржане у глави XXX грађанског законика, која и на накнаду услед непосредне повреде туђе имовине важи, у колико се не би налазила изричка одступања у појединим законима. За то ћемо само споменути главне врсте оштећења имовине. Само о једној врсти непосредне повреде имовине биће ниже више говора, пошто је и грађански законик у § 823. изричо споменуо, и у погледу осталих непосредних повреда имовине задовољићемо се тиме, да њихове главне врсте побројимо.

Главне врсте оштећања имовине могу, по Штубенрауху (Ком. II стр. 708), и Крајцу (Систем 2. стр. 30 и сл.) бити ове: а) *оштећење ствари* (повредом, погоршањем, уништењем ствари или произвођењем тоже сличног резултата); б) *одузимање ствари* (крађом, утајом, проневером, преваром, отимањем, претњом, пређухитривањем њене ствари, противправним отуђењем њене ствари, намерно признање потрошње предатих ствари, самовласна употреба туђих ствари, самовласно одузимање сопствених ствари по државне одлуке, који је на државину овлашћен — кирајција, прималац ствари на послугу, заложни повериоац и др.); *непоредо облигационог односа*, која може бити учињена за. *од стране дужника* неиспуњењем обавезе, неисправним или небзговременим испуњењем — § 823. грађ. зак.; *б6. од стране трећих лица*, који би допринела, да дужник постане неспособан за испуњење: примањем исплате, суделовањем у отуђењу и преносу ствари и т. д. в. § 303 а грађ. зак.; *в6. од стране повериоца*: непријемом уредно подешене му исплате (т. зв. повериочка доцња — (mora accipiendi) — § 889. грађ. зак., услед чега би се дужник излагао излишним трошковима — ово чувала и подржавала ствари и т. д.; г) culpa in contrahendo, т. ј. доловно или крајњо немарно закључење уговора, или рушењима уговора, услед чега крива страна одговара за т. зв. негативни уговорни интерес, т. ј. за ону штету, коју је једна страна претрпела стога што је поверовала у пуноважност завалученог уговора и с тиме као са сврше-ним фактом рачунала; *д) бесправни улог у туђу телесношку делатност* (повреда ауторскег и проналазачког права, упад у туђе привилегије, повреда туђе марке и жига, фирме и др.); *ђ) оштећење помоћу фалсификата, превара и других имовинских деликата.*

[68] В. Крајц, Систем 2. стр. 319, који наводи овај пример: неко употреби, на немачком, у јавном говору или списку увредљив израз према коме лицу неко је, преварајући се у личности, казано другога лицем. И у случајевима, које предвиђа § 211. казн. зак., постоји грађанска одговорност учиниоца дела на накнаду штете, и ако привидне одговорности заиста не би било.

[69] Аустријски Највиши Суд донео је једном пресуду, којом се једно лице, које разгрдом гласи да сувласт продаје забрањеноме лицу, осуђује на накнаду од 10.000 кор.

[70] У немачком казн. законику то је изричито прописано у § 188.

[71] На пр. службеник изгубио је службу услед против њега нанесене клевете, или није могао у њеној отказану му *службу* због те клевете добити и т. сл.

4. Кад се на који од горе споменутих начина или на други неки начин општи ствари чија имовина, онда настаје питање: на којој процени треба накнаду причињене штете да се досуди. Као што сам горе већ рекао, аустријски законодавац садржи о томе нарочита наређења у §§ 1331. и 1332.[12]. Ти законска прописа нису унесени у наш законик, који само у § 818. вели: „Да се штета накнади, треба све у правилне стање да се постави. Ако то биги не може, онда да се штета процени, па по процени вредност исплати.“ Међу тим која ће се узети општењих ствари имати при процени у виду: обична или напредна (или она из особите наклоности) наш законодавац не одређује. Кад нам тога нарочита прописа нема, онда је најприродније, да се узме у обзир обична цена (§ 194), без обзира на то да ли је штета злонамерно или[a] из небрежења учињена. Само у оним случајевима, где би сам закон наређивао, да се накнада има учинити по другој а не по обичној цени, као и онда, кад је питање о накнади штете по извесној цени уговором расправљено, узеће се у вид та нарочита цена — § 194. грађ. зак. у вези са §§ 205, 275, 276, 277 и 279 грађ. зак. В. А. Ђорђевића Систем II стр. 194. Према овоме степен учињеноме кривице имао би у толико утицаја, што би злонамерни и крајње небрежљиви учинилац био дужан по § 819. накнадити и изгубљени добитак.

5. У § 823. грађан. законика споменуте је једна врста непосредног општењег имовине, зато ћемо се њима на овоме месту изближе позабавити. Тај § 823. гласи: „За штету се сматра и оно, кад дужник не би на време повериоцу своме дуг исплатао, у коме случају ако интерес и не би уговорен био, опет од рочнога дана за исплату интерес ће се по определењу као у накнаду штете плаћати.“ Као што се из овога законскога прописа види, у њему се расправља питање о последицама **доцње** (мора) дужникове. С тога се морамо, ради бољег разумевања овога законскога прописа, у накоliko задржати на овоме појму, и ако његово објашњење по успојној систематици не дошли онде, већ у науку о модификацијама постојећих тражбина.

Под доцњом се подразумева свако задоцњење са испуњењем односно примањем неке дужне радње. Ко нешто коме дугује, па то не испуни у одређено време, или кад неко има нешто да потражује, па уредно понуђену му исплату не прими на време, за тога се каже да је у доцњи или мора. Доцња може бити или т. зв. субјективна или објективна — *субјективних постоји онда, кад је задоцњење у испуњењу обвезе последица кривице дужникове, кад је дакле задоцњењу узрок зла намера или небрежење дужниково,* — а *објективна* онда, кад до дужника нема никакве кривице (ни зле намере ни небрежења), што обвезу није благовремено испунио. И ако и једна и друга врста доцње имају значаја у приватном праву, ипак је значај субјективне доцње много већи.[13]

Доцња може бити или дужничка (mora solvendi или *поверилачка* (mora accipiendi) — § 899. грађ. зак. Како се у § 823. који је предмет ових излагања, помиње само дужничка доцња, то ће ниже само о њој и бити говора.

а.) О дужничкој доцњи може бити говора само код приспелих дугова, дакле таквих, чију исплату поверилац може захтевати[14]. Ако је време плаћања дуга одређено, било самим уговором о основању дуга било законом — в. на пр. §§ 685, 712, 606, 808 нашег и §§ 685. и 1165. аустријског грађанског законика, па он одређеног дана не плати, онда се он, почетком идућега дана, већ у дужничкој доцњи налази. У случајевима, кад је време плаћања уговором или законом одређено, није потребно за долажење дужника у доцњу, да он буде на плаћање опомењут, јер тада важи правило dies interpellat pro homine. Дужник зна кад треба да плати, и тај га дан сам собом на плаћање опомиње. Ако пак дан плаћања није одређен, онда је, да би се дужник ставио у доцњу, потребно да га поверилац на плаћање дуга опомене, судском (на пр. позивањем гужбе за наплату, тражењем обезбеђења) или вансудским путем, па ако он по истеку дана опомене дуг по намири или се на други начин с повериоцем не поравна, онда пала у доцњу (§§ 887. у вези са 823. грађ. зак.) и остаје у истој све до исплате односно поравњања са повериоцем.

б) У приватном праву спорно је питање међу писцима да ли је за долажење дужника у доцњу потребна кривица његова, т. ј. сматра ли се да је дужник у доцњи и да сноси њене последице (на пр. одбијање мораторних интереса) и онда, кад је услед неког случаја или више силе изостало благовремено испуњење обвезе, а не због тога што дужник злонамерно или услед небрежења није исплату понудио. На пр. дужник није могао да пошље новац за исплату за то, што пошта, услед прекинутог железничког саобраћаја, није хтела упутницу да прими и т. сл. Може ли се и у оваким случајевима на основу § 823 грађ. зак. тражити накнада штете? Ја мислим, да не може, јер по правилу (§ 801) накнада штете не може се тражити од онога, до кога нема кривице, што је штета наступила. Наравно да по § 801 терет доказивања лежи на дужнику: ако се он на то позива, да је заистао са исплатом дуга не услед своје кривице (зле намере или небрежења), већ због случајних сметњица, које има навести и доказати, онда се од њега не могу тражити ни мораторни интереси. Јер правило, показано у § 801 грађ. зак., опште је природе и важи за све врсте општења, осим за оне, где је изричито предвиђено његово непримењивање.

в) Кад дужник падне у доцњу, онда је последица тога догађаја та, што се тада дужник не ослобађа своје обвезе ни онда, кад би му због случаја било немогућно да своју обвезу испуни, само ако је случај такав, да се не би догодио, да је дужник своју обвезу благовремено испунио. Ми смо већ раније видели, да по § 808 грађ. зак. за случај није дужан нико одговарати, али, по истом законском пропису, ако је за који што се случај догодио (а приликом дужникова састоја се у томе што није благовремено испуњено обвезу), онда он и за случај, који се иначе догодио не би, мора одговарати. На пр. дужник је био дужан предати продати пар волова купцу одређеног дана. Он то не учини. Сутра дан лопови украду волове или гром удари у кошару и убије их. Дужник

[12]: Који гласе: § 1331. Ко општи имовину другога повређе или услед крајњег небрежења, онда од онога заштићено лице има право захтевати и накнаду добит, а исто је, Штета проузроковања нападом лопова, побуњеним у великом броју, или од обести и дрскости, може захтевати процењен као опште наклоности. § 1332. штета, која је проузроковала услед мањег немара или непажње, накнадиће се по обичној вредности, коју је ствар у време општења имала.

[13]: Објективно доцња је за значаја у случају § 702 грађ. зак. (прекомерно разликовање уговора о закупу, ако је закупац таке ране пристао — без обзира на потоју кривицу у томе погледу — да право свог опомињања се изгласом запкаи таке да не сигурности довољно пошк), у случају § 212. (право повериоца да прода залогу и на добивени износ себе намири без обзира на то, да ли има кривице за дужника, што дуг није исплаћен и т. д.). О субјективној је доцњи на пр. говор у случајевима § 634. у вези са § 801 и § 210 у вези са § 861 грађ. зак. Кад се пак у општ појави питање о томе, да ли постоји

[14]: Према томе дужник не може пасти у доцњу, док се не испуни услов, под којим је дуг закључак.

објективна или субјективна доцња, онда ова, која се у доцњи налази, треба да покаже да постоји објективна доцња, да дакле до њега нема никакве кривице што обвезу није на време испуњено односно што уредно понуђену исплату није примио. Међу тим општа појмовних средстава не стварна објективну доцњу.

ће, надаљем се у доњи, према горе реченом одговарати купцу за сву штету, коју је неиспуњењем уговора претрпео. У опште сваки дужник по правилу одговара за сву штету, која је настала услед неблаговременог испуњења обавезе, а поред тога жора и уговор неиспунити, осим ако је другачије у уговору предвиђено (§ 824 и § 553) или ако је испуњење обавезе уговорне немогућно постало. Сем тога у уговору може бити и нарочито одређено: како ће последице наступити, ако дужник у доњу падне (на пр. при продаји машина на отплату често се уговара, да се, ако дужник једну отплату благовремено не плати, цео дуг за пређено сматра, повериоац даље има права од један дуг исплату целога дуга захтевати).

г) У § 1333 пустр. грађан. законика, на који се наш законодавац углавном при доношењу пројекта у § 823., вели се: „Штета, коју је дужник своме повериоцу нашао задоцнивши са уговореним плаћањем дужнога капитала, наплаћује се законом одређеним интересом (§ 995)“. А дворским декретом од 18 јануара 1842 године објављено је, да се пројис § 1333 примењује на сва досадања потраживања, било да ова потичу из зајма или из другог каквог правног основа, али не на такве тражбине, којима није предмет новац, већ друга каква ствар или служба, баш и кад се основ у зајму састоји. Међу тим наш законодавац је у место израза *капитал употребљен* употребио израз *дуг*. Како се дуг може састојати не само у томе, што ће се новац дати у зајам, него и у примању других обавеза, управљених на неко давање ствари или чињење, то се онда по нашем § 823 може тражити по правилу накнада штете у *свима случајевима* неблаговременог испуњења дуга, па ма из каквог основа он потицао (зајам, промена, кирија, испуњење тестамента и др.) и ма какав предмет дуга био (dare facere, non facere). Ко на пр. дугује 400 кгр. жита по уговору пораниаја, па о року не преда ту количину повериоцу, дужан је овоме плаћати и законски интерес 6%, као накнаду штете од почетка дана за исплату па до исплате. Овај законски интерес као накнаду штете у случају доцње плаћа дужник повериоцу онда, ако при уговарању дуга није било одређено, колико ће интерес дужник плаћати. А ако је интерес био одређен, али мањи од 6%, онда дужник од почетка дана па до исплате плаћа законски интерес (6%), а ако је одређени интерес био већи од законског на пр. 10% — онда ће дужник за све време доцње тај уговорени већи интерес плаћати. Јер уговарањем тога интереса, повериац је у спорazуму са дужником одредио, колико штете трпи тиме, што му се дуг не плаћа на време.

(свршиће се)

Д-р Драг. Аранђеловић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Један срески писар пита:

„Пресудом среске власти осуђена су четири лица на казну.

По саопштењу пресуде сва четворица поднесу једну жалбу, а двојица положи прописну таксу а двојица не.

Начелник срески наредбом својом, по-ложе ову двојицу, да у року од 20 дана положе таксу, али они то не учине, него после 18 дана, по саопштењу пресуде изјављују протоколарно, да од жалбе одустају.

Одмах за овим један од њих, да би избегао казну, побегне из тога места, и кад је доцније пронађен он се брани застарелошћу, јер је, вели, од пресуде саопштена пресуде па до дана његовог проласка протекло више од три месеца и тиме пресуда застарила.

Питање је сада: да ли је пресуда постала извршном према њему три дана по саопштењу, или се њена извршност има да рачуна од онога дана, кад је он од жалбе одустао својом изјавом код среске власти.

Моје је, међутим, мишљење, да последња рад полицијске власти, у овом случају акт његовог саслушања, којим од жалбе одустаје, а које је саслушање извршено наредбом среске власти прекида застарелост пресуде, и да се тек од дана његовог одустанка рачуна застарелост пресуде.

Моли се уредништво, да изволи по овоме изнети своје мишљење.

— На ово питање одговарамо:

Никакво писмено, такси подложно, власт не сме примити непосредно од подносиоца без таксе, јер у том случају дотични чиновник одговара по чл. 10. зак. о таксама.

Према овоме вероватна је претпоставка, да је и жалба, о којој је реч у предњем питању, дошла само поштом, а никако другчије.

Узимајући да је тако и било у ствари, и да је у жалби обележено, за коју је двојици такса обележена а за коју не, власт је требала да сматра, да жалба ове двојице и не постоји, кад таксу нису положили, јер се по чл. 9. зак. о таксама, писмена без таксе остављају у архиви, и у смислу другог става његовог и расписа министра финансија од 2. октобра 1897. год. Прбр. 25058, узимајући у обзир само онда, ако сами донесу и положе таксу о року, који је за жалбе или друге правне радње одређен дотичним законима.

Позивање среске власти наредбом да положи таксу, није имало основа у закону, јер се то чини у случајевима, кад је нека положено таксу, али недовољно (чл. 9. зак. о таксама).

Према овоме, кад се по жалби ове двојице у опште није могло ништа радити, јер таксу нису донели сами у року од три дана, колико су по § 15. и 16. полицијске уредбе имали право на жалбу, онда је према њима пресуда постала извршном на три дана по саопштењу, па се од тога дана и застарелост њена рачуна.

Овај доцнији рад власти, који је незаконит у опште, јер му није било места по чл. 9. поменутога закона, не утиче на рок о застарелости пресуде.

Према овоме, истицање застарелости од стране осуђеног мора да се узме у обзир, јер се може одговарати ако се испуши пресуда која је застарила, ма да се јасно види, да је дотично лице свесно и намерно удешавало да изиђе среску власт у овој ствари, па у томе и успело.

II

Суд општине ћаничке, актом својим од 18. септембра ове год. Бр. 1026, пита:

„Поједини грађани ове општине, есеклији су своје бронзе што су их имали у једном планинском крају ове општине и гору распродали, а сада хоће да поднесу молбу гору на истом месту, да траже и од полицијске и од општинске власти да нађу налог, да се козе не пуштају у овај крај општинског синора, докле се гора не обнови.

Ови грађани, који хоће да обнове своје бранике и траже забрану пуштања стоке, имају доиста оних браника и друге, а тако исто и пиље и лавиде и преко свега овога, кад се усеви дигну, предлази туђа стока, као што и њихова предлази преко туђих имања.

У закону о шумама нема одређеног прописа за ове случајеве, те је суд у недоумици шта треба да ради у овом случају, па за то моли да му се објасни:

1. По коме се закону може издати наредба грађанима, да своје козе не пуштају у туђе забране или места која они пошумљавају;

2. Може ли се и са којих разлога одбити захтев грађана, да извесна своја земљишта пошумљавају?“

— На ово питање одговарамо:

И по грађанском закону уживање општинске имовине не претпоставља никакво ограничење, а и по чл. 78. закона о шумама у вези са чл. 79. става другог и чл. 84. истог закона, приватни сопственици шума и подмладака шумских имају неограничено право располагања са својом имовином.

Права томе, кад неко хоће извесне своје земљиште да пошуми, власт је дужна да субине сваки напад на његово имање.

Као се кажњавају они, који пуштају своју стоку у туђа шумска имања, прописане је чл. 102., 118. и 120. закона о шумама.

Штете учињене на другом имању кажњавају се по закону о чуварју пољских имања.

По овоме, дакле, општински суд је дужан да обзнани својим грађанима, да су извесна имања стављена под забрану ради пошумљавања и да после сваку повреду кажњава у границама своје надлежности.

Шумска управа има право мешања у приватна имања само за случајеве из чл. 78. зак. о шумама.

III.

Суд општине адрањске, актом својим Бр. 2118, пита:

„У 1903. и 1905. години, наплаћено је приреза по особеним дневницама за подизање школе преко 4500 динара, и ова је сума предата заводу на прилоз.

По истим особеним дневницама наплаћена је и сума од 1403·26 динара, па та сума предата школском благајнику на издржавање школе, а признанице о овим издацима налазе се и данас у општинској каси као припремени издатак, прикључујући суму примања по особеним дневницима.

Да би се оне признанице једном избациле из касе као припремени издатак, суд и одбор унела су у овогодишњи буџет у позицију расхода и суму од 1403·26 динара те да оне припремене признанице проведу преко дневник издавања.

Овај буџет одобрен је пре 15 дана.

Моли се уредништво за објашњење: сме ли рачунополагач наплаћени прирез у 1403·26 дин. унети у дневник касе примања па за тим да припремене квите о учињеном издатку школи разреде по дневнику касе издавања, кад је ово буџетом одобрено?*

— На ово питање одговарамо:

Ако издатке учињене на школске потребе, у износу од 1403·26 динара, за колико се налазе припремене признанице у касн, суд уведе само у дневник касе издавања, онда ће имати разлику између примања и издавања за горњу суму.

Према томе, суд треба да спреми наручити реферат, у коме ће бити наглашено: од куда су ове признанице и зашто се сада расходују, па да тим рефератом унесе у дневник примања горњу суму, а да одмах по дневнику издавања расходује досадашње припремене квитке у 1403·26 динара.

Ако не би хтео да горњу суму унесе у дневник као примање, онда би реферат морао бити приложен рачунима, те да се види од куда је разлика између примања и издавања.

На друго питање, које је учињено од истим актом, одговара се, да је то питање регулисано позитивним расписом г. министра унутр. дела.

IV.

Суд општине поточке, на акт његов од 23. септембра ове год. Бр. 1614, одговара се, да је истакнуто питање расправљено у бр. 38. „Полицијског Гласника" за 1906. год. под I, на кога суд тамо потражи потребан одговор.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

П О Т Е Р Е

Ото Рихтер, књиговођа повлашћене робне трговине, 30. пр. м-на изненадно је пребегао, узевши 460 марака на име пазте да би могао донети своју породицу и ствари са њиме заједно. Ото је родом из Шпеланица у Банатском, стар 35—40 година, средњег раста, очију црних, мрљавасте у шири браде, зелених црних брчева; од одела има на себи црн зимски капут, само црно одело, на глави полуцилиндер, а на ногама ципеле. Познаваоци се ове ствари да Ота потражи и проваљеног спроведу Управи града Београда с позивом на акт Бр. 48933.

Цирјак Ласло, књиговођа електричног друштва у Лечеју (Мађарска) изненада је пре неког времена опио благајничку меницу и покрао много новаца, па је по извршеној деци одмах побегао. Цирјак је стар 22 године, ма-

лих брчева, очију плавих, леве му руке крива од десне, говори мађарски и немачки, у цивилном оделу. На молбу полиције у Лечеју иницо се његова фотографија и позивају се сви власти да Цирјака у својим домаћинима потраже и проваљеног спроведу Управи града Београда с позивом на акт Бр. 50939.

Сотир Симоновић, из Наша, који има да одговара за крађу створи код начелства округа ишиног, напао се у бегству. Сотир је стар 16 година, средњег раста, смеђе косе, граорастих очију; на себи има црн капут и шарене панталоне, на ногама ципеле, а на глави шубару. Познаваоци се све полицијске и општинске власти да Сотира пајвишле потраже у својим домаћинима и најенергичнији стражарско спроведу поменутом начелству.

Милан Кулиш, рабациа из Краљева, радом из Старе Србије, изузео је 581·60 дин. Кости Мићићу и 281 дин. Кромпиру Дугалиду, трговцима из Краљева, ради купопине изнесене ствари и са тим је повпом побегао. Милан је стар 30 година, средњег раста, сувоњав, плав, малих брчева; на себи има сељачко одело, а ак могама сарачке опанке од црвене коже. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да Милана пајвишле потраже и проваљеног под јаком стражом спроведу начелству среза жичког с позивом на депешу Бр. 20422.

Иван Сапрањев, житарски трговац из Вел. Кикинде, изузпио је крађу новца у суми од 15.000 динара, па је по извршеној дела одмах побегао. Иван је стар 36 година, омален, лепршаст, носи и брчеве смеђе, у обичном штофаном оделу. Познаваоци се све власти да Ивана у својим домаћинама потраже и проваљеног спроведу Управи града Београда с позивом на акт Бр. 50067.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

На дан 5. ов. м-на кафеџија је у реону изарте палилулског једна мањун крава, длаке жуте, без особених знакова. Обрађа се свима горе властима да потраже сопственика ове мањун краве, па проваљепог упуте изарту палилулском о позиву на акт Бр. 14471.

КРАЂЕ СТОКЕ

Ноћу између 3. и 4. ов. м-на непознати крадљивци украли су једног коња Владимиру Митановићу, из села Ивања, среза јабланичког. Коњ је матор 7 година, длаке црне, на грбељу има белу фластву у облику петоугла, а на жигом „О". Депеша начелника среза јабланичког Бр. 20500.

На дан 8. ов. м-на непознати крадљивци украли су једну краву Милошу Радуловићу, земљоделцу из Лозовика, среза орашког. Крава је матора 3 године, длаке жуте, буљаста. Депеша начелника среза орашког Бр. 19181.

Ноћу између 8. и 9. ов. м-на непознати крадљивци украли су два коња Светозару Златановићу, земљоделцу из Пенчанице среза моравског орашког. Један је во длаке плаве, а други мрке, оба матора по 6 година. Депеша начелника среза моравског округа ишиног Бр. 13389.

Ноћу између 11. и 12. ов. м-на непознати крадљивци украли су две кобиле Петру С. Благојевићу, земљоделцу из Дубоке, среза кључког. Једна је кобила матора 12 година, длаке беле, у обе уха рошавица, за жигом „О", а друга је матора 2 године, длаке мрке, без рошава. Депеша начелника среза кључког Бр. 12904.

Обрађа се свима овима полицијским и општинским властима на ове ноћарље.

БРОЈ 52. У БЕОГРАДУ УТОРАК 25. ДЕЦЕМБРА 1907. ГОДИНА III.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК" излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатници у општи 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединци бројеви „Полицијског Гласника" не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

РАСПИСИ

Свима окружним начелствима и Управи града Београда

По члану 82. закона о општинама у седницу општин. одбора дужни су долазити сви одборници; који не би могао доћи, мора о томе благовремено известити председника, како би овај на његово место могао позвати заменика, а седнице мора свој изостанак оправдати пред општинским одбором. Одбор решава да ли је изостанак оправдан или не, па према томе га извињава или казну изриче.

Према овоме законском пропису, одборска заменици позивају се у седницу општинског одбора *само у оним случајевима, кад који одборник благовремено извести председника, да у седницу не може доћи, или је болестан или је на путу.*

Зависно сам, да појединим општинским судови раде противно овом закону у томе: што произвољно позивају заменике, ма да нико од одборника није известио председника, да у седницу не може доћи, а има и таквих случајева, да се појединим одборници намерно не позивају, већ се на њихова места позивају заменици.

Таквим против законским поступањем општинског суда долази се у питање законска важност одлука донесених од тако састављеног одбора општинског, а отуда могу наступити и штетне последице по интересе општинске, или државне или појединих лица.

С тога, а на основу чл. 142. зак. о општинама наређујем свима надзорним властима, да на основу чл. 146. и 152. истог закона у будуће сузбијају овакву против законску радњу председника или суда општинског, и да нареде:

1. Да се одборници у седнице благовремено позивају.

2. Да се заменици позивају на место одборника само у случајевима: кад поваг одборник јави председнику, да не може доћи у седницу, или је болестан или се налази на путу.

3. Да се заменици на место оних одборника, који у седницу не могу доћи због случајева наведених у т. 2. ове наредбе, позивају у духу чл. 54 и. зак. о општинама са оне кандидатске листе, са које је онај одборник, који је спречен да на седницу дође.

4. Да се позивање одборника у седнице (а тако и заменика у случајевима означеним под 2., врши или писмом, или по списку или позивом, и да се ти позиви са извештајем одборника који у седницу не може доћи прикључе одлукама одбора донесених на тој седници, или да се одлуком одбора констатује, како је он састављен и зашто су заменици у одбор позвани, како би се признаком оцене одлука одборских по чл. 152. зак. о општинама цењило и питање о правилном позиву у састав одбора.

5. Да се они одборници и заменици, који изостану или са седнице пре времена отпусте, а не оправдају се, кажњавају по чл. 163. и чл. 82. стану другом зак. о општинама.

Суду општине града Београда такође наређујем, да се у будуће и он у свему придржава ове моје наредбе.

ПБр. 22088
1. децембра 1907. год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела,
Наст. Н. Петровић с. р.

Свима начелствима и Управи града Београда.

Расписом СБр. 9425. од 29 децембра 1897. год., наређено је, да при увозу анилинских боја у земљу, сваки увозник — трговац — мора поднети царинарници, преко кога увози, уверу од дотичне фабрике, потврђену овом влашћу, где се фабрика налази, да су боје хемијски чисте.

У току времена показало се, да се та наредба не извршује од стране увозника онако како је наређено, јер не царинарницама не подносе оригинална и специјално издата уверења од стране фабрика, већ само штампани обрасци, које попуњавају заступници и комисионари дотичних фабрика.

Овако поступање и рад очигледно су противни јасним прописима поменутог расписа о начину увоза и доказивању чистоте увезених анилинских боја. С тога, а да би се стало на пут таквом неправилном раду и спречило увожење у земљу и таквих анилинских боја, које нису хемијски чисте, то налазим за потребно, да у интересу чувања јавне здравствености а на основу чл 33. тач. 1. закона о уређењу санитетске струке, допуним и објасним поменути распис у овом смислу и наредим:

Да царинарнице, код којих се увозе анилинске боје, те боје редовно шаљу царинској хемијској лабораторији рада испитивања, да ли су хемијски чисте и по здравље безопасне, ако увозника за сваку експедицију анилинских боја посебице не поднесе царинарници оригинално уверење о чистоти њиховој, издато од фабрике од које су боје купљене, и потврђено надлежном влашћу овога места у коме се фабрика налази.

Уз оригинално уверење, приложиће се и српски превод уверења потврђен од стране Министарства иностраних дела.

Да би увозници имали времена, да прибаве потребна уверења то наређујем: да се *ова наредба почне примењивати тридесет дана по њеном објављивању.*

СБр. 13395.
2. децембра 1907. год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела,
Наст. Н. Петровић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

О КРИВИЧНОЈ ОДГОВОРНОСТИ

са теоријског гледишта.

од

Д-ра Бранислава Петровићевића

(свршетак)

Дефиниција урачунљивости која, по моме мишљењу, одговара свима овим захтевима гласи: *урачунљив је онај свесни субјект чије се преставе (чулне и апстрактне) слажу са објектима спољног света, узимајући при томе слагање преставе са спољним објектима код просечног човека за мерило тога слагања.* Да би субјект могао бити одговоран у кривично-правном смислу пре свега је потребно, да он зна уопште (не у појединостима) за егзистенцију њихову, што је могуће очевидно само тако ако је субјект свесан. Даље преставе, које чине садржај његове свести, морају бити довољно развијене, да то знање о кривично-правним нормама може у њему постојати. Пошто људско друштво чини део спољног света и континуитет његовог свеколиког на и правног живота загарантован је само континуитетом тога спољног света, а континуитет живота људског друштва могућан је опет само под претпоставком континуитета унутрашњег психичког живота његових чланова, а овај опет могућан само под претпоставом слагања свесног садржаја са објектима спољног света, то је слагање свесних садржаја свесних субјеката са објектима спољног света *последњи услов* кривично-правне одговорности, према томе тај услов мора ући у дефиницију урачунљивости. Како пак преставе чине подлогу осећања и воље, а живот психични у осећањима и вољи одређен је, директно и индиректно, потпуно животом у преставама дотог индивидуума, то је слагање преставе са објектима спољног света адекватни израз овога услова. Само при томе треба нарочито приметити, да се под преставама имају разумети како конкретне чулне тако и апстрактне преставе (слике сећања, фантазије и појмови мишљења), па како је слагање ових последњих са објектима спољног света могуће само под претпоставком слагања оних првих, то се у дефиницији урачунљивости под преставама морају обе врсте преставе разумети. На послетку, пошто се кривична одговорност тиче дела која преставају односе у људском друштву, то се за мерило тога потребног слагања преставе са спољним објектима мора узети слагање које постоји код просечног човека, и то не зато, што просечни људи преставају њихову у људском друштву него зато, што њихово слагање преставе са објектима спољног света довољно постоји, објективно узев, у толико мери, да је тиме живот људског друштва међу објектима околног спољног света у опште омогућен. Тиме је избегнута тешкоћа како Листове тако и Линманове дефиниције урачунљивости: њоме смо ми одредили, у чему се састоји нормалност преставног садржаја просечног човека, и у исто доба одредили и у чему се састоји просечно апстрактно понашање чланова људске заједнице.[18])

[18]) И ако је, за обе посматрани, појам урачунљивости често психолошки појам и ако тамо изношени од њега кривични урачунљивости или тако звани пасивне каузалности, тако да би га требало жешто потпуно напасивно из ове последње, ипак, пошто би ми у том случају морали нарочите изводити нове нормалне и постићи за појам пасивне урачунљивости, то смо ми, да би уклонили сваку простарак, својили оба ова изведена и нешто измењена појам урачунљивости на основу појма пасивне пасивности (грађе Strafthigkeit).

Према горњој дефиницији урачунљивости јасно је, да мртве ствари не могу бити урачунљиве у кривично-правном смислу просто зато што то нису свесна субјекти; бишке то не могу такође бити зато што, чак и да се претпостави да у њима има свести, та свест би могла постојати само као децентрализована и као таква стајала би на најнижем могућем ступњу развића (од прилике на истом ступњу на коме стоји свест у молекулима и атомима неорганских тела, претпостављени да та свест постоји); животиње то такође не могу бити, јер и ако је њихова свест централисана, ипак слагање њихових преставе са објектима спољног света упоређено са човековим тако заостаје иза овог последњег, да се оне никако не могу сматрати за урачунљиве у кривично-правном смислу. Душевне болести не могу се зато сматрати за урачунљиве, што је неслагање њихових преставе са објектима спољног света толико, да они тиме знатно одступају од нормалног човека. Умно неразвијене личности (идиоти и др.) не могу се сматрати за урачунљиве зато, што њихово слагање преставе са спољним објектима знатно одступа по богатству свога садржаја од слагања преставе са спољним објектима код просечног човека. Из истог разлога морају се умно неразвијене личности (малолетнице) сматрати за неурачунљиве. Тако исто и нормални људи у стањима несвесности или помрачене свести (пијанство и т. д.) не могу се, у колико та стања њихових сопствених вољни продукт, сматрати за урачунљиве, јер у стању несвесности слагање преставе са спољним објектима у опште више не постоји (погрешно је међу тим са психолошког гледишта стање сна сматрати за стање несвесности, јер је стање сна свесно стање, само стање свести, чије се преставе не слажу са објектима спољног света, баш као што је то случај и са свесним стањем душевно-болесног човека), док у стањима помрачене свести то слагање далеко по своме обиму заостаје иза слагања у нормалном стању. Нашом дефиницијом дакле обухваћени су сви досада у кривичном праву напоређени случајеви, у којима је урачунљивост искључена, да ли је она као у стању да обухвати и све будуће случајеве ове врсте, или ће јој у том погледу бити потребна каква допуна, то ће будућност показати.

На послетку је потребно је још одредити однос наше дефиниције урачунљивости према индетерминистичној. Да се наша дефиниција урачунљивости не слаже са индетерминистичном, да се лако показати. То неслагање међу тим није такве врсте, да наша дефиниција потпуно несира и искључује индетерминистичку, већ је такве, да она ову последњу негирајући допушта, т. ј. да је не искључује али је чини недовољном. Довста са довољно развијеним животом у преставама — а то је један од саставних момената наше дефиниције — везана је увек и слобода воље, јер чим је у свесном субјекту дата довољна многина преставе, дата је у довољној мери и моћ расуђивања, дакле и моћ слободне употребе своје волне снаге. Међутим при томе не мора да постоји и слагање тих преставе са спољним светом, које по нашој дефиницији чини други битни моменат урачунљивости. Јер код оне врсте душевно болесних људи, код којих је живот у преставама довољно развијен али код којих тај живот преставља потенцираност живота преставе код нормалних људи, слобода воље постоји,[19]) па ипак се они не сматрају и не могу сматрати за урачунљиве, пошто код њих не постоји слагање

[19]) То постоји дакако слобода воље која код таквих болесника постоји. Више о томе опширно A. Hoche, Die Freiheit des Willens vom Standpunkte der Psychopathologie 1902 стр. 18 и даље, само што Хоше нађе из тога за закључак, да је особито слободан и у нормалном стању наутоја и да према томе слободно воли дома.

„престава са објектима спољњег света. Овај типичан пример показује у исто доба и директно, да је индетерминистичка дефиниција урачунљивости, сама за себе узета, нетачна. Наша дефиниција урачунљивости не само што у овом погледу избегава некоректност индетерминистичке дефиниције урачунљивости, него она не противречи принципијелно ни казненом делу, која њему продуит слободне воље, она дакле за свесне субјекте, који чине чланове људског друштва, репродуцира у маломе целокупну сферу догађаја одговорности, и потврђује се и са оне своје стране као тачна.

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Законик не тражи да вештаци за сваки случај полажу заклетву, ако су „нешто по своме знању заклети" (четврти одељак § 56). Значи, да код једно лице, као што је н. пр. ловар, државни хемичар и др., по свом знању може бити вештак и кад је оно једаред положило заклетву за свесно вршење свога позива на суда и вештачења, — онда то лице, као вештак, не полаже заклетву, већ се само опомиње на светињу већ положене заклетве. Законик не тражи, да се та ништа заклетва полаже пред иследником или судом. Довољно је, да је та заклетва положена и пред којом другом власти, н. пр. пред административном, ако је само ова надлежна за то.

Односно времена, када се вештак има заклети, законици нарочиту врсту. да се заклетва може положити како у генералној тако и у специјалној истрази пред судом, и другу, да заклетва увек претходи вештачењу. Наш се законик одваја скоро од свих туђинских законика, и не допушта заклетву вештака у генералној истрази, јер у трећем одељку § 56 вели: „иследник ће вештаке опоменути на светињу заклетве и да ће се на ово, што буду исказали, код суда морати заклети." Јасно је, према овоме, да се вештаци имају само пред судом заклети. Кад је иследник позван да бира вештаке, кад он има да руководи вештачењем и кад је у сваком погледу боље да заклетва претходи вештачењу, онда је погрешно што наш законик не допушта заклетву у генералној истрази.

Ни код суда, на главном претресу, вештаци се не заклињу увек пре њиховог исказа. То зависи од тога, да ли вештачење врши суд или не. Ако је вештачење извршено у генералној истрази, вештаци се нису позивају на главни претрес да и усмено пред судом потврде оно што су у генералној истрази навели. Ти вештаци, као год и сведоци, заклињу се после њихове изјаве, јер они не треба ништа нити дају своје мишљење, већ само потврђују раније већ дато мишљење. Ако, међутим, суд на основу § 208 нађе, да треба извршити вештачење, и ради тога сам изабере вештаке, онда законик (четврти одељак § 56) наређује, да се у том случају вештаци закуну пре вештачења.

О форми заклетве наш законик ништа не говори; он само вели да ће се вештаци „код суда морати заклети" (§ 56), а како, у којој форми, о томе законик ћути. Туђински законици и у томе потпуњи. Тако немачки законик у § 79 наређује овакву садржину заклетве: „да ће он (вештак) мишљење које се од њега тражи дати по свом најбољем знању и по савести." Аустријски законик у § 121 такође наређује, да се вештаци закуну, „да ће предмет вештачења брижљиво испитивати, да ће учињена опажања верно и потпуно навести и да ће као свој налаз тако и мишљење дати по свом најбољем знању и савести, и по правилима своје науке или вештине." — Код ћутања законика наша је пракса успоставила, да се вештаци заклињу онако исто као и сведоци. Не схватајући разлику између вештака и сведока, а знајући да је законодавац у § 113 прописао формулу за заклетву сведока, наши судови, у недостатку нарочите заклетве за вештаке, ове заклињу као и сведоке. Овакав пракси наших судова посве је неправилна. Неправилна је стога, што између вештака и сведока постоји битна разлика, те стога морају бити и за заклетве различите. Сведок саопштава суду само своја чулна опажања, стога његова заклетва и гласи да је „истину и ништа друго но само истину казао..."; међутим, вештак даје мишљење о извесним чињеницама, које је добио на основу правила науке или вештине, те, према томе, заклетва вештака и не може гласити да је „истину казао," већ да је своје мишљење дао „по свом најбољем знању и савести." Законодавац је увидео ову разлику између вештака и сведока у Грађанском Поступку и у § 259, овсем правилно, прописао је нарочиту заклетву за вештаке. По том параграфу вештаци се заклињу да ће своје „мњење дати по свом најбољем знању и савести." Код је у Грађанском Поступку различита заклетва вештака од заклетве сведока, онда та разлика у закletвама још пре мора постојати у Кривичном Поступку, коме је циљ увек само материјална истина. На ћутања нашег законика никако се не сме навести, да је он хтео изједначити вештаке са сведоцима. Непредвиђање формуле за заклетву вештака објашњава се само поразумевањем законодавчевим приликом израде законика. Сам § 56, који је рђаво направљен испод ни неколико параграфа свога наворника, јасно показује неспватање и неразумевање природе вештака. По изворнику нашег законика у § 81, истина, није прописао сам текст заклетве, али је ипак зато казао шта има да буде суштина те заклетве. Наш законодавац, не разумевши то, држао је да је доста ако каже само то, да се вештаци имају заклети.

На свега изнашли, да наши судови потпуно раде кад вештаке заклињу као и сведоке. Кад нема нарочите формуле за заклетву вештака у Кривичном Поступку, онда се треба послужити заклетвом вештака из Грађанског Поступка. У заклетву треба, дакле, унети, да ће вештак наход и мишљење дати по свом најбољем знању и савести. У томе се баш и састоји битна разлика између заклетве вештака и сведока. Сем ове, између заклетве вештака и сведока, постоји још и друга разлика. Та се разлика састоји у томе, што форма заклетве вештака не сматра се сакраменталном као што је то случај са формом заклетве сведока, т. ј. код заклетве вештака не мора се безусловно придржавати прописане формуле нити то непридржавање повлачи за собом пуштивост заклетве; заклетва ће, дакле, важити и онда, кад је у тексту заклетве један израз замењен другим сличним изразом. Код заклетве сведока је, међутим, забрањена ма и најмања измена; ту једна реч више или мање, једна реч измењена, повлачи пуштивост целе заклетве.

Заклетва вештака не може се распростри ни на шта више сем на наход и вештачко мишљење. Према томе, ако вештак приликом саслушавања сазнати суду и друга своја опажања, која не спадају у вештачење, н. пр. ако је повређени за време вештачког прегледа саопштио вештаку неке околности које се тичу обвињеног, и овај то саопшти суду, онда се вештак односно тога налаза у улоза сведока и, пред заклетве њу је као вештак положио, мора се заклети и као сведок. И обратно, сведок се мора заклети и као вештак, чим он има да даде више но што се од сведока тражи, чим, дакле, о једној ствари треба да даде своје мишљење и то на основу своје стручне спреме или вештине.

И заклетва, као год и вршење вештачења, престаја за вештака дужност. Но хтеднe ли вештак драговољно да се одазове овој дужности, то се он има на то припудити. По деветом одељку § 265 са вештаком „који се не би хтео заклети поступиће се по § 100.“ т. ј. принудиће се на то притвором, а сем тога осудиће се и на накнаду трошкова, ако би се услед тога морао претрес одлагати.

§ 18.

Поступак при вештачењу

I. Законик у § 57 наређује, да се вештачење врши у присуству иследника и писара. Како и вештачење долази у радње и-ге се прве у генералној истрази, а иследник је лице коме је поверено вођење истраге и које је за исту одговорно, то је основано ово правило по коме иследник има да присуствује вештачењу. Присуство иследниково нарочито је потребно код тих сложеног увиђаја, под којим се разуме такав судски увиђај, под кога рада решења каквог питања није довољно само иследниково или судијско опажање, већ је потребно и стручно опажање. Кад, дакле, и иследник и вештак имају заједно и једновремено да раде, онда иследник или судија мора бити присутан доклe вештак врши своја опажања. То је н. пр. случај, кад и иследник и вештак треба да виде повређени предмет, рецимо леш. Међутим другачије стоји ствар, кад је реч само о чистом техничком истраживању. Кад није у питању опажање појединих чињеница, кад су оне, дакле, опажене и њихово постајање утврђено, већ кад је потребно само њихово техничко оцењивање, онда се присуство иследника или судије таквом вештачењу често показује бескорисним и бесмислено би било тражити њихово присуство.

Наш законик узео је ово у обзир и допустио је неке изузетке од правила, по коме иследник има да присуствује вештачењу. По § 57 иследник, па ни судија, неће присуствовати вештачењу у оним случајевима: 1. „ако би присуства морала и стидљивости њиховo удаљење захтевала.“ Иследник, дакле, неће присуствовати онда, кад се вештачење има да изврши над каквим лицем, и кад се вештачење састоји само у стручном посматрању, а присуство иследника или судије представљало би стидљивост дотичног лица, н. пр. преглед полних органа једне жене. 2. „Ако би се испитивање иностраним посматрањем или дуготрајним испитивањем докучити имало.“ Ако би, дакле, за вештачење било потребно предузимати многе пробе, које дуго трају и помоћу којих само вештаци могу да дођу до резултата, као н. пр. код предузимања проба ради констатовања отрова, или ради констатовања душевног стања једног лица. 3. Присуство иследника се показује бескорисним и онда, кад вештаци немају ништа да посматрају и опажају већ имају само да дају одговор на једно чисто научно питање. И ако овај трећи изузетак наш законик не предвиђа, има се узети да ће вештачење, извршено и без присуства иследниковог, бити од важности.

Ло и у оним изузетним случајевима законик наређује, да се иследник постара, „да се достоверност вештачког извиђања довољно обезбеди“ (§ 56). Иследник је, према томе, дужан, старати се да идентитет предмета вештачења не буде доведен у сумњу. Стога он има предмете, које треба вештачити, као н. пр. узорбу отрова за кога постоји сумња да је отрован, да нежда вештацима на репере и да од њих тражи да му тај предмет по свршеном вештачењу врате. Иследник или судија требаће би, кад год је то могуће, а да задржи по један део код себе, да би се вештачење могло обновити, ако се за то укаже потреба. Предаја предмета има се извршити тако, да они ни у колико неbуду измењени, тако н. пр. треба их затворити и запечатити. У протоко предаје треба унети тачан опис предмета као и њихов број.

II. Како је иследник једини позван да води кривичну истрагу, да оцењује умесност предузимања појединих истражних радња, а вештачење спада у истражне радње. — то је законик сасвим умесно иследнику ставио у дужност и *руковођење* вештачењем (§ 58). Иследник, дакле, на првом месту има да доноси одлуку о потреби предузимања вештачења, а за тим да одреди време, место, као и све остале погодбе под којима се вештачење има извршити. Он има да руководи вештачењем и онда кад не мора или кад не треба да присуствује вештачењу.

Законик не говори детаљно о томе, у чему се састоји руковођење вештачењем, као ни о томе, у ком обиму и у којим границама је иследнику поверено то руковођење. Он само у првом одељку § 58. вели: „иследници руководе вештачка извиђања“, и даље иследницима нарочито наређује, да „означавају предмете на које вештаци своју пажњу управити имају,“ и да „предлажу питања на која ће они одговорити“. Сасвим је довољно једно овакво опште наређење, јер је и непотребно а и немогуће тачно одредити садржај, обим и границе руковођења; све то зависи од појединог конкретног случаја и од нахођења иследника.

Најважнија је дужност иследникова при руковођењу вештачењем, као што и законик наређује, *означавање предмета* који вештаци имају да опазе и оцене и *постављање питања* на која они имају одговорити. Вештаци су лица која на основу стручног знања или вештине могу опазити изнесене предмете или могу дати одговор на изнесена питања, али, који су то предмети и која су то питања, вештаци не знају у поједином конкретном случају. И та предмети и та питања добијају се из истраге, коју иследник води, те је стога он и у стању да вештацима покаже предмете и да им постави потребна питања. Иследник не треба да жури са наређивањем вештачења. Он то треба да учини тек онда кад је у истрази дошао до предмета, које он због недовољне стручне спреме не може да опази и оцени или кад су се остала таква питања, на која он не може да даје одговор. Иследник, дакле, мора да посматра конкретни кривични случај са свију страна; он мора да види и констатује кривично дело са свима његовим битним обележјима, тако исто мора он да узме у обзир и све остале околности које утичу на одмеравање казне, и из снега тога има он да надноси сваку ону околност, предмет, питање, на које може само вештак да одговори а не он. Те предмете има да преда и та питања има да постави вештацима и од њих да тражи одговор. Из овога се види, да је иследнику често потребно да је започео извиђање, да је саслушао обвиљеног, да је саслушао сведоке, да је извршио претрес стана итд., па да дође до питања која треба вештацима да постави. (Наставиће се)

Д-р Бош. В. Марковић.

О ОДГОВОРНОСТИ ЗА НАКНАДУ ШТЕТЕ.

(свршетак)

Кад су у питању ови интереси, које дужник због неблаговременог плаћања накнађује повериоцу, онда ваља имати

на уму, да њих повериоац може безусловно тражити, т. ј. од њега се не може тражити да доказује, да је неку штету претрпео услед тога, што му на време није плаћено. Баш и над би дужник могао доказати, да услед неисплате повериоац није никакву штету претрпео, ипак то не лишава повериоца права да мораторне интересе тражи. Законодавац полази у овом погледу од претпоставке, да је повериоцу у свако доба могућно, да свој новац изда под интерес по у обичајној стопи. B. Kraincz II стр. 145.

У погледу накнаде штете због дужникове доцње у плаћању извичајног дуга спорно је међу аустријским писцима питање: може ли повериац сем законског интереса тражити и накнаду неке штете и изгубљеног добитка, коју му је услед неблаговремене исплате досадо? И судска је пракса у овом питању колебљива. По једноме мишљењу, законодавац је, доносећи прописе да се у случају доцње имају платити мораторни интереси, хтео да се избегне често пута врло тешко доказивање: колико је повериац одиста штете услед неблаговремене исплате дуга претрпео, на је ту штету просечно одредио у величини законских интереса. По другом мишљењу законски интереси, које дужник има платити као накнаду штете због неблаговремене исплате, представљају минимум претрпљене штете у сваком случају, и ако повериац уможе доказати, да је услед неблаговременог плаћања претрпео неку штету од оне, која му се у виду законских интереса признаје, онда он може и накнаду те неке штете захтевати. Мени се чини да је по стилизацији нашег § 823 грађ. зак. ово друго мишљење оправдање за наш грађански законик. Према томе ако је повериоцу, који је без интереса позајмио извесну суму, новац био потребан тако да је, не примивши благовремено исплату од дужника, морао сам узети новаца на зајам по 10% или 12%, онда он, кад ову околност докаже, има права као накнаду штете захтевати од дужника овај већи интерес од речнога дана за исплату, а не само законске[75].

V.

§ 8 Остваривање потраживања накнаде штете.

1. По § 394 у вези са §§ 552 и 913 грађ. зак.[76] на наследнике обвезаногa лица прелазе његове обвезе, изузимајући чисто личних, које са преставком обвезаногa и саме престају. Обвеза накладити коме причињену штету није чисто личне природе, према томе наследник штетника дужан је њу исплатити оштећеноме. С обзиром пак на то, да ли се наследник примио наслеђа с пописом или без пописа (§ 488), и његова обвеза да плати оштећеноме накнаду може се простирати за толико, колико наслеђено од штетника износи (ако се примио с пописом) или, без обзира на наслеђено имање, наследник може бити обвезан да и својом имовином штету накнади (ако се примио без пописа). Према овоме и §-у 490 изложен је био пропис § 825 грађ. зак: „Ова дужност на накнаду штете или изгубљеног добитка везана је за имање оштетитеља, и на то прелази и на наследнике његове, који ће из наслеђеног имања наплату учинити морати". — Али пошто овај законски пропис постоји, то може настати питање: да није законодавац овим хтео да означи како су наследници штетникова дужни да накнаду штете плате само из имања, наслеђеног од штетника, без обзира на то да ли су се примали наслеђа са пописом или без пописа и да ли наслеђено имање за накнаду штете залаже? Ја мислим да то није била намера законодавчева. Противно § 825 хтело се *марочито* истаћи — и ако то није било потребно поред горе означених прописа — да је наследник дужан правоснажно исплатити дуг, који оставитељ по основу накнаде штете дугује, из наслеђеног имања, јер то је имање и за живота оставитеља служило свима његовим специјално неосигураним повериоцима као општа залога, па је оно то остало и по смрти његовој и с тим теретом прешло на наследнике његове[77]). Ако је оставитељ признано штету којим кажњивим делом, по казненом законику или осталим криминалним законима, онда казну сноси сам учинилац — пошто је она чисто личне природе и не прелази на наследнике (в. изучетак у § 31 казн. зак.) — међу тим грађанско-правна одговорност, као наличја, прелази и на наследника учиниочева. В. § 17 казн. суд. пост.

Као што на наследнике штетникове прелази обвеза, да штетником причињену штету накнаде, исто тако и право оштећеног да *накнаду* тражи прелази на његове наследнике, јер као што обвеза платити штету није чисто личне природе исто тако није ни право тражити накнаду (§ 394 грађ. зак.).

2. У § 826 грађ. зак. наређује се: „Судови ће накнаду за штету учињену опредељивати по пропису овога законика, а што се каже тиче, нарицање пресуду по законима казненим[78]. У овом законском пропису дакле хтело се истаћи начело одвојеног суђења једнога дела по грађанској и кривичној страни његовој. Питање о накнади штете тиче се у првоме реду оштећеног, и њему је остављено на вољу, хоће ли своје потраживање остваривати или неће. Казна пак, која се по некоме делу, којем је и штета коме причињена, има изрећи, јапне је природе, и, по правилу, приватном лицу, тим кажњивим делом повређеном, не остаје се на вољу да извиђање и суду задржи, већ то иде пред кривични суд, који само о казни има да решава. И у случају кад овај није, за кажњиву учинилца нема места, оштећени има права да накнаду штете тражи грађанском парницом (§ 10 казн. зак.), под надлежних судова. То исто, пар ино, бива и онда, кад се радњом или нерадњом, која на накнаду штете обвезује, никаква пропис кривичних закона не прећа.

Али и ако је питање о накнади штете, причињене кажњивим делом, одвојено од питања о кажњеву учини на истога дела, ипак је често пута пред погодно (због уштеде у времену и доказивању) да у кривичној парници исте суд пресуди и питање о накнади штете, која је кажњивим делом проузроковала. Водећи о томе рачуна и наш законик о поступку судском у кривичним парницама у § 295 прописује: „Ако да штете злочинством или преступањем причињене, па и накнада трошкова, може се тражити у исто време и код истог суда, који казнено дело испитује и суди, а може се тражити и особено. Уз казнено испитање може се накнада тражити до почетног претреса". Овако остваривање потраживања накнаде штете уз кривично суђење налаже се одређеним поступак.

[75]) И погледи грађанских законика по којој повериоца само за законски интерес у случају неблаговремена исплате. У § 288 прописује се: „Ни повећи дуг плаћа се за време трајања лепша четири од сто годишње. Ако повериац може да кога другог правног основа захтевати већа интереса, онда ће се овај и даље плаћати. Потраживање даље штете није искључено".

[76]) В. и § 17 III одел. казн. пост.

[77]) И аустријски законик наређује да обвеза за накнаду штете прелази на наследнике штетникове. У § 1337 вели се: „Обвеза за накнаду штете и изгубљене добити или на какавим уговорни сужо као правни (законитим) наслеђу везана је за имовину и прелази на наследнике". Као што се из изложења § 825 са овим пропису види, нам је законодавац исто тако сваранио аустријског § 1337 речи „који ће из оставитеља ваљано наплату учинити морати" у намери, да јасније истакне обвезу наследника на накнаде дуга накнаду штете.

Њему нема места не само онда, кад суд о кажњивоме штетноме делу привичну пресуду изриче, него и онда кад позитивне власти дело извиђају и суде [в. на пр. §§ 336, 374, 339 тач. 1., 357 т. 1, 375, 375 а казн. зак. Оне онда уз осуду на казну прибу и осуду на накнаду штете. У колико одлуке ових позитивних власти подлеже ревизији редовних судских власти, у толико, наравно, у последњој инстанцији одлучују судови и о накнади штете, која је уз ту казну за дотично дело досуђена[28]. Рок за њихову незадовољства и жалбе на пресуду казненога суда, којом је и потрживање накнаде штете пресуђено, исти је (три дана) као што је и онда, кад је пресуђено само кривично питање разграњено — § 14 казн. пост.

Али и кад оштећени у кривичној парници тражи осуду учиниоца на накнаду штете, нпак казнени суд у изнесеним случајевима може одбити од себе суђење о накнади штете. Казненоме је суду главно осуда учиниоца на казну, заштита дакле кривичним делом повређенога односно угрожавања јавнога поретка[29]. Сиета ли решење питања о накнади штете само с брзом суђењу казненог дела, казнени је суд оплашћен да у погледу накнаде штете унути оштећенога на грађанску парницу. У § 296 у вези са § 307 каш пост. вели се: „Но ако до коначног претреса грађанске питање не буде на чисто изведено, да би га суд с неудаљношћу могао пресудити, као и кад би се због тога отежало и одуговлачило пресуђење казненог дела, суд ће упутити оштећеног на особену грађанску парницу, противу чега нема места жалби“. Други пак одељак опога §-а предвиђа случајеве, кад, из разних узрока, казнени суд није ни нарекао привичну пресуду, уз коју би се имала изрећи и пресуда о накнади штете: „Суд коју ће и онда упутити оштећенога на грађанску парницу, кад би оптуженога пресудом ослобођена лица нису крив, или решило, да казненом суђењу нема места, што је дело застарело, или што није никако кажњивим околностима загађено, или што није никако кажњиво или што не подлеже суђењу привостепених судова“. Буде ли пак по тражењу оштећенога у кривичној парници изречена и осуда учиниоца на накнаду штете, онда оштећени може наплатити пресуду правним средствима у погледу досуђене накнаде (тач. 4 § 258 и 272 казн. пост.), али, кад пресуда постане извршна, не може тражити грађанском парницом нову накнаду од оне, која му је у привичној парници извршном накнаду од оне, која му је у привичној парници извршном пресудом већ досуђена[30]. Стога, ако оштећени мисли да је за његово потраживање накнаде штете боље, да се решења у грађанској парници, он може или никако не тражити накнаду у привичној парници, или, ако ју је већ тражио, од тога одустати (§ 299 казн. пост. III одељ.), па онда тражење накнаде особеном грађанском парницом оставивши. У тој грађанској парници по § 297 казн. пост. „он није ограничен на ово, што је уз кривично иследење тражио, нити на основе, којима је то доказивао“. Баш и да је тужени ослобођен одговорности кривичне, нпак по II одељ. § 297 „грађанским судији у овоме случају не служи за мерило ослобођивајућа кривична пресуда“. Поведена кривична парница против учиниоца кажњивога дела има само у толико утицаја на особену грађанску парницу због накнаде штете, причињене истим делом, „што се ово тражење неће решити пре, докле се најпре казнимо дело не окончи пресудом или решењем“. (§ 298 казн. поступка).

Упусти ли се казнени суд и у пресуђивање о потраживању накнаде штете, онда је оштећени дужан постојање и величину штете доказати (§ 299 казн. пост. одељ. II), у колико се то иначе не види из самога иследења и извиђања на претресу. У погледу овога питања наређује се у § 305 казн. пост.: „Ако је оштећени или повређени претерану накнаду тражио, суд ће моћи такву према процени вештака и другим околностима умерити.“ Исто тако казнени суд има одлазити за нештавши онај уговор и у опште правни посао, којим је, за то што је забрањен објективним правом, тужиоцу штета нанесена — § 306 казн. суд. пост. Специјални наређења о повраћају туђих ствари, које се код учиниоца кажњивога дела или код трећих лица налазе, као и за случај, кад се код учиниоца њих туће ствари, за које се не зна чије су, садржана су у §§ 300, 301, 302, 303 и 304 казн. пост., на које упућујем читаоца.

3. У вези с питањем о остваривању потраживања накнаде штете стоји и оно о **застарелости**. По § 939 грађ. зак. „Право на тражење накнаде за штету застарело за три године дана од дана, кад је оштећеном штета позната била. Ако је штета на злочинства постала, онда ће застарети право на тражење за 24 године.“ [31]) С оним стоји у вези § 81 казн. зак. „Право на коме може ко тражити накнаду за штету злочинством или преступљењем учињену му, и право, по коме може ко тражити своју ствар, без које је остао пропијо злочинство или преступљење, застарјеће у време у грађанском законику прописано“. У погледу поступа наређује се у § 307 казн. зак. „Право на накнаду штете поступљењем проузроковане престаје по грађанском законику § 939 за три године. Право на досуђену накнаду штете и право на повраћај ствари суди се такође по грађанском законику.“

У погледу застарелости потраживања накнаде штете настаје сада питање, које је и у аустријском законику спорно, а на име: да ли по § 939 застаревају за три године и она

[28]) По 15 и 16 наприједнје уредбе (в. измена и допуне од 17-1 1904) казнене пресуде позитивних власти по делима потурених из III части казн. зак. подлеже прегледу привостепених судова у другој и последњој инстанцији, кад се изрече, казна за које од три дана затвора или новчана до 50 дин. новчане казне. Ако је пак, казат уз казну изрекла и осуду на накнаду штете, онда суд извиђа и питање о накнади штете, и може и у овом погледу изменити пресуду поли. власти. Плаћа. власти нам могу изрећи уз казну и осуду на накнаду штете само онда, ако је то истичкам ражалта уз казну и осуду на накнаду штете само онда, ако је то истичкам законским прописом — било из казн. зак. или других закона — кривично-казненим прописом. Иначе је не правилу надлежан само суд за осуду на накнаду штете, приликом претварања поступком. Међу тим настаје питање: шта ће бити у случају, ако нпала. закон казни кривца казном нопод три дана затвора односно 30 дин., а уз то га осуди и на накнаду штете? Хоће ли, нпатго је тако казнено суђење било погрешно. Досадања пракса је 15 и 16 напред. уредбе, како је само ово наступо пресуде новић. власти подвргао ревизији пресуд. судова, за које је одређена казна онда од 3 дана зак. 30 дин., изношавши је нпак на ту ако часта казнене пресуде, и због околности нпако сматрао нпак да ту ако часта казнене пресуде, и због околности нпако сматрао нпак је да пресуде са три дана одн. 30 дин. треба да буду одмах извршне. Али нпак је да пресуде са три дана одн. 30 дин. треба да буду одмах извршне. Али нпак се уз такву казнитну пресуду казнену изрекао и осуду на накнаду штете, која може бити врло знатна и суболиковна нпако за тужиоца тако и за туженог, онда осуда на накнаду штете не постоје извршна уз казнени ако пресуде, већ обе осуда на накнаду штете не постоје извршна уз казнени ако пресуде, већ обе стране задржавају право, да пред судом питање о накнади штете расправе. У осталом најбоље је да у оваким случајевима подне. власти и на изрече осуду на накнаду штете, него само да нарекну казну, а парничаре да у поступку траже накнаде упуте суду.

[29]) Истина у § 296 казн. суд. пост. прописује се да ће се при самом завршном већу решити поседнати и питања штета, и да то може поднети бити у свим случајевима, где и сама околности кажње закона од великије штете, као и да ће судија свако пут са таквим пропуси позивати и оштећенога, било да је он о томе тужбу поднио или није, — али то је тако наређено поред разлога, који сам законодавац назначио и стога, да би казнени суд могао — ако оштећени од њега буде захтевао и осуду дуговина на накнаду штете — изрећи пресуду и на основу података, добивених редовним службеним иследењем и усменом већу.

[30]) Међу тим то му се право признаје аустријским казн. суд. пост. § 373.

[31]) В. аустријског грађанског законика § 1489. Свака тужба за накнаду штете престаје по истеку три године од онога времена, када је оштећеник о штети дознао. Ако му о штети није познато или је она престала на каквог злочинства, онда право тужбе застарева тек по истеку тридесет година.

потраживање накнаде штете, која се услед неблаговременог или у опште неисправног извршења уговора тражи, (на пр. потраживање уговорне — конвенционалне казне), или се овај законски пропис односи само на она потраживања накнаде штете, која је из деликата [87] (и квазиделикта) постала? Ако би се овако узело, онда би потраживања накнаде штете због неисправног извршења уговора застаревала по општем пропису § 930а за 24 године. Ја мислим да по нашем грађанском законику по § 939 застаревају само потраживања накнаде штете, која из деликата и квазиделиката потиче, а за остала потраживања накнаде штете да је меродаван пропис § 930а грађ. зак. Јер потраживање накнаде штете због неиспуњавања уговора није самостално потраживање, већ оно, по правилу, као акцесоријум уз потраживање испуњења уговора као главно (§§ 553 и 824), а кад се само накнада штете због неизвршеног испуњења или неиспуњења уговора захтева, онда потраживање накнаде штете није ништа друго до *модификовано* уговорно потраживање. Па кад тужба за испуњење уговора, као главно потраживање, застарева по § 930 а за 24 године, онда за то време застарева и потраживања накнаде штете као акцесоријум уговорног потраживања или као само модификовано уговорно потраживање.

Од правила, изречених у §§ 930а и 939 грађ. зак.,[88] постоје често изузеци у специјалним законима, којима је тражење накнаде штете у појединим случајевима олакшења регулисано а по којима је предвиђено краће време застарелости.[89]

Као што смо мало час видели по § 81 казн. закона „право по коме може по тражити накнаду за штету злочинством или преступљењем учињену му..., застарјеће за време у грађанском законику прописано". Међу тим у § 939 грађ. зак. нели се „ако је штета из *злочинства* постала, онда ће застарети право на тражење за 24 године." Питање је дакле да ли за 24 године застарева и потраживање накнаде штете, која из *преступљења* у смислу § 1 одељ. 3 казн. зак. потиче, или је застарелост за ова потраживања краћа, пошто је преступљење ближе кажњиво дело? Ја мислим да за 24 године застарева само потраживање накнаде штете, причињене кажњивим делом, које су у смислу § 1 одељ. 2 казн. закона, за злочинство сматра, а када штета потиче из преступљења, онда остаје у важности правило тач. 1 § 939, дакле за три године. Јер у тач. 2 § 939 одређена је дужа застарелост поручено само за штету из кажњивог дела, које се као злочинство сматра. Истина грађани законик ступио је у важност још 1844 године, дакле у времену када казнени закони још није био донесен, те би, наглед, могло бити сумњиво: да ли се израз „злочинство" у § 939 грађ. зак. има узети у оном техничко-правном смислу, у коме га употребљава § 1 доцније донесеног казненог законика, или је њиме законодавац хтео само да означи гомилу кажњива дела, у која се могу и преступљења у смислу казн. законика убрајати. Иначе ја мислим да израз „злочинство" у § 939 грађ. зак. то исто значи што и „злочинство" у казн. зак. Поред тога, што је у време издања грађ. законика постојала у нас уредба која је за „злочинства" сматрала она иста дела, која су као таква означена и у доцнијем казн. законику, и но самом аустријском законику, на изварнику нашем, краћа је застарелост одређена за штету из преступљења (три године) но за штету из злочинства (30 година). Међу тим ако је *преступом* досуђена накнада штете, која је преступљењем или иступом учињена, онда право потраживања застарева тек за 24 године од дана кад је пресуде извршном постала (§ 930а).

Моменат, од кога почиње тећи застарелост, јесте дан када је оштећени за штету сазнао (a die scientiae) — § 939. Прође ли од дана учињене штете 24 године, а оштећени за то време не буде о штети сазнао, онда му је потраживање накнаде застарело. Истина што се не каже изричио у § 939, као што је то случај у § 1489 аустр. грађан. зак., али то следује из § 930а грађ. зак., но коме „сва права према другоме, ма била и у јавни књиге заведена или судом утврђена, губе се по правилу, ако се за двадесет и четири године не употребе, или се за толико времена против туђег присвајања нашта не чини."[89]

Др Драг. Аранђеловић.

[87]) Шта је ван деликт опширно је рађено на стр. 20.

[88]) И по самом грађан. законику постоје изузеци у погледу застарелости за потраживање накнаде штете због неизвршног неиспуњења уговора. Тако по § 939а „странке и преступници ослобођавају се одговорности после једне године од предаје грађанима и преступнима, која су изнајмили или управљали".

[89]) Тако се закону о накнади штете учињене злонамерним паљењем вели „право на накнаду штете, по крађама, застарева као од оштећена у року од 3 дана по пријави општин. суду са којавом да му је крађа учињена (чл. 1 II одељ.). В. и чл. 24 истог зак.

ЗАШТИТА ДЕЦЕ У ХОЛАНДИЈИ

Dr. J. A. van Hamel

Заштита детињства у Холандији организована је трима законима од фебруара месеца 1901. год. који су ступили у важност 1 децембра 1905. год. И ако се гледишта осетног закони ови не показују никакве оригиналне основне принципе, ипак су њихови детаљи од огромне важности. Начини претходне процедуре и истраге, заједнички рад судских и административних органа, уређење казнене администрације, подела трошкова и т. д. представљају ствари које су, и ако скоро неизбежне правилном упоређења са филозофским схватањима, главни фактори за *дејство* ових истих схватања. Велике хуманитарне идеје, расуте по свету, проузаше навесно, ако у своме току не буду праћене солидним знањима, која ће их привести у извршење.

Ово ме је и побудило да говорим о нашем законодаветву, нарочито с разлог практичног гледишта. Ако, у почетку његове опште структуре.

Признавајући потребу превенције за изнуштену децу, законодавац је предвидео губитак родитељске власти. Исто тако закон је дао судији велику слободу према младим преступницима, у избору репресивних мера, т. ј. дао им је власт да их прате родитељима без икакве казне, или да их подвргну принудном васпитању. Претходно, и нешто толико важно питање о *разбору*, овим је апсолутно искључено. Кривично пуноделство померено је од 16 на 18 година; период 16 година нема границе доба старости. Допуштајући укор и условну осуду, и реформишући казну заточења за младе преступнике, законодавац) — с самим казнама дао васпитни карактер. И сама кривична истрага промењала је свој изглед, постављи питањима и више по-

[89]) Овако је каодаи стога, што је ипак установе застарелости у грађан. законику да спрече парнице, чији се основ толико у времењски пашли, јер се по њима може оспорити, да су у праву пашли, као и да грађани буду једном сигурни у оном што притежавају. Међу тим може ово питање по нашем грађанском законику бити спорно, јер ова права према другоме губе се само ако се за 24 године не употребе или се против туђег присвајања ништа не чини. По овом закон. пропису краће застарелости се до оваквога лице зна за своје право, па ће по употреби за време од 24 године (позивањем тужбе, оспорењем дужника, поравњањем итд.), услед чега му право застари. Међу тим код неких штета, пошто му је по времењу, није било познато за 24 године када ово њиго било у могућности, да потраживање накнаде штете остварује за то време. Стога је потребно било законодавцу што није у своме репрезентативном свој изворник — § 1489 аустр. грађ. зак. те се морало довољити за спасило вољу његову. На овако каква, да замора законодавчева није била, да ово може 30 и више година по штети о учињеној му штети, па кад сазна, да онда тек почиње тећи застарелост потраживања накнаде.

датошка. Најзад је законодавац тежио, да васпитање деце, која излазе из своје фамилије, повери поглавито приватној иницијативи, резервишући за своје завоже за поправку само специјалне и теже случајеве.

Остаје нам да анализирамо начине извршења ових принципа, и у овом циљу говорићемо прво о *систему предохране*.

Отац или мати, који злоупотребљавају своју родитељску власт, или који озбиљно пренебрегавају своје родитељске дужности у погледу издржавања и васпитања деце, могу бити лишени своје родитељске власти. Шта више, отимало се још даље, па се овај губитак родитељске власти допусти и пре него што су констатована штетна утицаји и изнуђавање деце, што траже изнесена законодавства. По холандском законодавству она предохрана још је радикалнија, јер се по њему може изгубити очинска власт и због самог рђавог понашања родитеља. Са овог истог разлога установљено је и *ослобођење* родитеља од дужности према деци. Ослобођење ово примењује се на родитеље, које, и ако часни, нису способни, или су немоћни, да васпитају своју децу. Ослобођење ова исте последице као и губитак родитељске власти, али се не може изреши без пристанка родитеља, нити има овај бешчасни карактер као принудна губитак родитељске власти.

Чим су губитак родитељске власти или ослобођење од родитељских дужности наређени, власт родитељска потпуно престаје, или она и даље остаје у обвези за трошкове око издржавања. Судија повераног старатељства или приватној личности или каквом добротворном друштву, које је изјавило да дете прима. У нашој земљи ова су друштва нсама многобројна, са разним вероисповедима и системима васпитања, тако да се за сваки случај може наћи најподеснија средина.

Приватна друштва морају водити рачуна о извесним погодбама, које се односе на исцрпу, наставу, шегерство и т. д. За свако дете она од државе примају субвенцију, која варира према праликама, али за коју се може у опште рећи, да покрива $^{3}/_{4}$ трошкова око издржавања и васпитања примљеног дотета.

Власти, које изричу губитак родитељских права, јесу правостепени судови; процедура је усмена; отац или мати имају право да дођу на претрес са породичним саветом, а судија може и сведоке саслушавати. На овај начин створене су опкладне гаранције против неумесне судске одлуке. Искуство је, у осталом, доказало, да се жељена родитеља, чија су права у питању, не противи озбиљно, и да чињеници у овим стварима поступају са највећом обазривошћу. И сам почетак ове процедуре поникао је довољан, да на основа изнеси владање и понашање родитеља, који се боје да не изгубе своју децу.

Али, није то само судска процедура, која у овој ствари треба да нас интересује; за остварење циља закона потребне су још органи, који ће пред судију износити случајеве злоупотребе или пренебрегавања родитељских дужности: потребна су средства помоћу којих ће судије доћи до потребног материјала за своју одлуку; потребна је, најзад, власт, која ће се старати о сметњају деце на израњају губитка родитељске власти или ослобођења од родитељских дужности. Било је немогућно доделити ове дужности судијама, или администрацији, или полицијским органима. За овај наточити посао био је потребан нарочити орган. Новим законом установљени су, при сваком суду, *старатељски савети*, састављени из личности, које се нарочито занимају заштитом деце, на филантропа, чиновника, лекара и т. д. (на броју 5—11). У своме биро-у, који је стално отворен публици, чланови овог савета примају од публике молбе и обавештења. Људи из народа, полицијски органи, филантропи и т. д. имају приступа у ове биро-е без икаквих формалности, и право да захтевају обавештења, или да достављају поједине случајеве. То су, дакле, старатељски савети, који имају право да захтевају губитак родитељске власти, и да о томе дају своје мишљење судији. Они се још старају и о сметњају деце, и у овом циљу договарају се са добротворним друштвима и приватним личностима. Међу свима новинама у дечјем законодавству, старатељски савети показали су се као најкорисније.

Да се дође до одлуке о губитку родитељске власти потребно је, са истрагом, 1 до 5 месеци. Са гледишта праксе ово је веома дуго. Дуге процедуре нису никако за несрећна створења, и с тога је законодавац предвидео и провизорне мере. У хитним случајевима прокуратори имају права, да злостављену или напуштену децу одмах удале из средине у којој се налазе. Овакве њихове одлуке најчешће се доносе по тражењу старатељских савета, којима се и одузета деца привремено поверавају. На овај начин законодавац је остварио средство брзог спасавања, које је до сада често и корисно примењивано.

И *дечју кривицу* суд може, ако за потребно нађе, сместити до пунолетства или њихове фамилије, стављајући их на државни на расположење. О самом сметњају деце не решава суд, већ судски департман, на основу мишљења изврше власти. Ова централизација, по нашем мишљењу, није се показала корисна.

Ова принудно васпитање не разликује се по суштини од начина васпитања морално напуштене или злостављене деце, о којима смо раније говорили. Потпора приватних друштава и онде се допушта и тражи, али за младе преступнике — поред сметњаја у приватне заводе, или у фамилије, под надзором једног филантропског и за овај циљ нарочито субвенционираног друштва — постоје још и државни заводи за поправку, у којима је режим строжи, и који поглавито служе за забављање случајева. Васпитање обухвата општу и професионалну наставу, и траје до пунолетства (21 год.), али малолетник може бити условно ослобођен у свако доба. За личности, које се према извршеном злочину сматрају за веома опасне, судија може продужити затвор и после пунолетства. Министар Правде има права, да знања лица условно пусти у слободу.

Осмотримо сада једну другу страну система

Није потребно одвајати увек децу од родитеља, да би их сачували од пропасти. Врло често много је боље, да законодавац пружи родитељима средства, помоћу којих ће сами моћи кажњавати и поправљати своју распуштену или покварену децу. У циљу остварења ове идеје законодавац је створио *дисциплинске школе*, у које родитељи, на случај потребе, могу сметнати своју децу по одлуци суда. Дисциплинске школе имају карактер сасвим различит од казне. По уласку у њих притворник је усамљен, највише за месец дана, у собици са малом баштом. За ово време редовно га обилазе директор и наставници, и упућују га на инструктивна занимања. По истеку овог рока, притворник прелази у заједничку класу са осталим притворницима, на броју највише пет. Ови притворници подељени су на две класе: *дисциплинску* и *поправну*.

Поред ручног рада, у овим школама још се предаје и основна настава; рад је методичан, ред потпуно савршен а педагошки утицаји директора и наставника благотворан: предузето је апсолутно све, да се млади питомци среде са уредним животом. Школе су подигнуте на лепим местима, учењци раде гимнастику, шетају се, играју и т. д.

Дисциплинске су школе у исто време — и на истом месту — одређене за извршење казне затвора над осуђеницима испод 18 год., за које више не постоје Келнјски затвори, нити обични затвори у заједници са разноврсним преступницима, већ само интернирање у уже специјалне заводе, који, истина, носе карактер казне, али казне педагошке и логичке. Само за најтеже злочине, које изврше лица од 16—18 год., судија може, као и за одрасле, досудити Келнјски затвор.

Време, које малолетници морају провести у дисциплинским школама, утврђује судија за сваки случај посебно. Ако је интернирање резултат осуде, општи је минимум један месец, а максимум година дана; за интернирање по молби родитеља законски је максимум цивилне пунолетство, и за једни и за други случај дух закона претпоставља крајњи рок, и повратак у средину часне замлације после успешног педагошког лечења.

Остаје нам још да опишемо у неколико речи остале казне за малолетнике, који, као познајемо, имају у Холандији свој засебни казнени систем. То су, на прво место, *условне осуде* у дисциплинске школе, које не познаје остало наше законодавство, затим *судски укор*, и мешане казне. Судски укор врло се ретко примењује, а што се тиче новчане казне, треба поменути једну поправу у њеном извршењу. Закон допушта директно извршење од зараде, које се може тражити од патрона преступниковог. Неплаћена новчана казна замењује се осмодневним интернирањем у дисциплинске школе.

Знатне измене уведене су и у кривичној процедури, од којих су најважније: да се сваком малолетном кривцу одређује по дужности бранилац у претходној истрази, и да се њихове кривице расправљају само у присуству њихових родитеља, а не и остале публике. Од њих се изузимају случајеви скучености са одразним личностима.

Обавезно присуство родитеља претресима своје деце, према нашем искуству од огромног је утицаја на поступање судија према окривљенима. Може се у опште рећи, да су судије, услед одсуства формалности, много осетљивије и човечније у послованју које расправљају.

После снега изложеног може се рећи, да су поменута три закона о детињству посебна спасоносне и плодне идеје и у грађанском праву, и у кривичном праву, и у материјалном праву и у процедури.

Вештачење фалсификованих докумената и исправа

од **Д-р І. Бершера.**

Фалсификована документи у употреби јесу поглавито легитимационе хартије, признанице, пасоши и т. п. Најважнији су случајеви: фалсификоване тестаменатта, потпуно или делимично фалсификоване обвезатија, признанице и осталих обвезатионих докумената. У главноме се сви фалсификата рукописа могу поделити у две једине категорије; а) *фалсификати механички*, т. ј. они који су извршени помоћу радирања или помоћу какве хемијске течности, и б) *фалсификати помоћу имитације*, т. ј. помоћу подражавања, било копирањем било слободном руком.

Је ли потребно нарочито напоменути, да графологија мора бити потпуно искључена из ове врсте вештачења. То је метода, која је постала захваљујући јакој машти, а не научним фактима, и са овог разлога вештак ни у ком случају не треба да је употребљује. Средства, која ћемо изложити, имају позитивне вредности, а резултати које она дају, ретко су кад праћени заблудама.

1. *Фалсификати помоћу радирања*

Радирајући хартију, фалсификатор овим уништава њен спољни слој, услед чега, опет, наступа знатна разлика у њеној дебљини. Разлику ову можемо несумњиво открити помоћу микроскопа, а понекад и овим голим оком.

Ако на хартију која је радирана, т. ј чија је спољни слој уништен, капнемо кап воде, уверићемо се, да ће хартија одмах упити воду. У противном, т. ј. ако хартија није радирана, нода ће се одржати на површини хартије извесно време, пре него што буде апсорбована.

Да би се допунили резултати, добивени овим путем, треба узети у помоћ обичну фотографију или микрофотографију. Обична фотографија може се добити, по тарифену професора Рајса[1]), било помоћу прозрачног заклона било помоћи светлости која на објектив пада веома косо. Сваки радирана показују се на фотографији, добивеној на овај начин, у дифференцији боја, која произлази услед неједнакости њихов фотографисане хартије на радираним и нерадираним местима.

И микрофотографски снимци добијају се под истим условима као и фотографски, али су од ових боља због тога, што, услед увеличавања, дају јасније и очигледније резултате.

Бертилон је у „*Научном прегледу*" (Revue scientifique) за 1897. год. изнео један нов и веома практичан начин за назначење радираних прта. По површини хартије, супротној радираном месту, треба провући утиј, загрејану толико колико је довољно да хартија лако поцрни, па ће се радиране црте на угаситој хартији показати црне.

Овај начин употребљује се још и за све случајеве, у којима треба назвати латентну слику рукописа. Већина мастила на хартији са глатком површином оставаја на дистињама хартије, с којима је у додиру, своје шећерне или смолисте супстанције, које образују латентну слику рукописа. Ово је чеиомен *незнатнога* пречртавања. Да би се открила ова латентна слика, потребно је загорети ове материје врелим гвожђем, и на овај начин добити рељф-угасите црте пречртаних слова или линија.

2. *Фалсификати помоћу хемијских средстава.*

Да би отклоиио — учинио да ничезну — поједине црте рукописа, *фалсификатор* се може корисно послужити оксалном киселином или раствором хипохлорита и т. д. Сва она средства имају ту иеагоду, што производе промену боје хартије на радираним местима. Ова промена често је тако незнатна, да је за голо око невидљива, али ће је увек показати фотографска плоча, која је за разлику у бојама много осетљивија од нашег ока.

Извесна хемијска средства веома су препоручљива за назначење трагова мастила, која заостаје у хартији и после извршеног фалсификата; то су: сумпор амонијум и галска киселина. Под утицајем ових хемијских реактива, фалсификована места постају јасно — црна. Једина је иегода у томе, што испитивани документ после њихове употребе постаје неупотребљив за доњиију манипулацију.

Остали мастила могу се још открити помоћу *фотографског увеличавања фалсификованих докумената*, пошто је фотографија, као што рекосмо, много осетљивија од обичног ока за разликовање боје.

3. *Замена старих, и механичким или хемијским путем отклоњених црта, новим цртама.*

У циљу ове замене, фалсификатор више дедом по старим цртама, а дедом по чистој хартији. Под микроскопом или на фотографској плочи показују се веома јасно трагови старих црта, у загаситој боји; црте које су додате доцније, т. ј. после радиирања, имају веома карактеристичан изглед на увеличаном снимку; на местима са којих је спољни слој ишчезао, хартија изгледа као хартија за упијање мастила. Ивице црта нерегуларне су и изгледе услед капиларности хартијних влакна.

Фотографије се у овим случајевима добијају помоћу прозрачног заклона, а за овај се употребљује хартија натопљена вазелинским уљем.

Фотографија нам још може помоћи, кад је у питању замена црта, да утврдимо: јесу ли две црте на истом документу писане у разним периодима времена, и која је ранije написана? Хемијски процес, које се за ово употребљује, састоји се у премазивању осумњичених црта растворои киселина. Али ово средство има и својих недтатака. Пре свега, његово извршење тешко је, а поред овога, после шест месеиа или најдуже после годину дана, стелеи отвора киселинама исти је код различитих црта: услед чега је и хемијска разлика немогућа.

И сама фотографија у овим случајевима даје несумњиво позитивне резултате само онда, ако се црте, које се испитују, укрштавају. У овом случају види се врло јасно како једна црта предаи преко друге, што значи, да је горња црта, т. ј. она која предаи, позиија — млађа. Готово увек још се види, како се доњиија црта јаче или слабије губи у размаку.

Примери, које нам је професор Рајс навео за ове случајеве, неосиорни су. Појединци од њих репродуковани су, у осталом, у његовом делу *о судској фотографији*.

4. *Фалсификати помоћу копирања и пречртавања.*

И код ових фалсификата фотографија је најпоузданије средство за констатовање истине. Упоређи фотографски снимак документа, који је био пречртаван или копиран, представаја ваше карактеристичних црта, као што су: дозиоиај више или мање вертикалан у коме је фалсификат извршен, правилност линија, одсуство пуних и танких црта, карактеристичан мастила у малим прним тачкама на местима која одговарају местима на којима се иеро заустављало за време пречртавања или копирања и најзад: ниие, и кроз прозрачну хартију невидљиви путеви, не излазе на фотографију.

5. *Фалсификати помоћу подражавања*

То је г. Алфонс Бертилон од иога најзаслужнији обавештења о примени фотографије за упоређење рукописа. Треба пре свега, фотографски пречртати документ који се испитује, и на овај начин добити његов максимал који би, на случај да се оригинал поквари, могао овај заменити. По овоме се документи за упоређење — сравњење — фотографишу у дуплој природној величини. Добивени позитивни снимци секу се на толико делова колико има речи. Ове речи прво се класификују према азбучном реду, затим према једнаким завршним словима и најзад према средњим словима (другом слогу ваше сложених речи). Захваљујући овој генијалној методи, омогућено је упоредно и озбиљно изучавање обе врсте докумената, које су предмет испитавања.

И ако веома лако, упоређење ова често пута веома је деликатно. И поред тако

[1]) Професор полиције на универзитету у Лозани.

великог претходног посла, велики део резултата навео од вештака. Са оног разлога метода свакодневна у строго научној и неопходно потребној тачности[1]).

Д. Ъ. Алимпић.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ЈЕДАН ЂАК ШЕРЛОКА ХОЛМСА

Једне суботе у јутру, новембра месеца 190.. године становништво села Лернаја у провинцији Хесену било је веома узбуђено. Сваја госпођа Шлотке нађена је убијена у својој малој кућици, у којој је становала отказ памте још најстарији људи у селу.

Ко је убица? То је питање било од уста до уста, али нико није умео дати одговора на њ.

Убијена је била удена покога Карла Шлотке, који је годинама радио на једном каменом мајдану и тиме стекао мало имање. Малу кућицу, у којој је извршено убиство, саградио је сам Шлотке, и остави је у наслеђе својој жени, која је скромно живела од интереса на завештани капитал.

Стара госпођа Шлотке била је чудновата жена — није се бојала ни Бога ни ђавола, као што говораху мештани — и живела је у својој кућици потпуно сама. Нико није могао ни сањати, да је когод имао ноћ о глави.

Само је један могао убиству могао поспорити, а то је користољубље. Старица је била велика тврдица. И ако јој капитал није био велики, ипак она ни сам интерес није трошила, то је у Лернаји постојало мишљење, да она у својој кућици има сакривених новаца, и то на месту, које само она зна.

Имала је само једнога рођака, нећака, коме је рђаво пшло и који је по каткад посећивао старицу. Знало се и то, да га је она потпомагала. Сваку своју помоћ пропраћала је другим придицима и опоменама; свако се бојао њеног језика, те је и Јохан Виспер (тако се звао нећак) ретко говорио пред њом. Његово је име често помињано од дана убиства, али опште је, једнодушно мишљење било, да „он то није могао учинити".

Да би уштедела на осветљењу, госпођа Шлотке је увек рано легала, па је тако сигурно учинила и последње кобне вечери, јер јој је лепи пађен на патосу поред распремљеног кревета; око врата био јој је један конопац, којим је удављена. Соба је била у највећем нереду: све је било разбацано, очигледно је било отварање, стари ће њих непретурање и кобајаге на патосу, један је орман покорцима дркала сталне закључан, и он је био разбијен, по свој прилици једним жарачем из кујне, који је, такође, лежао на патосу.

На вест о злочину одмах је дошао из округне пароћи један чиновник криминалне полиције са више жандарма.

Чиновник Цајдлер, миран човек, интелигентна изгледа, био је већ поноше година у служби; услед своје скромности и мирне нарави није био срећан да добуди какав виши положај. У осталом он је био савесни човек и сматрао је да ће сам случај донета то да се истакне међу својим друговима. Показивао је много интересовања за науку и литературу, а нарочито је волео „Авантуре Шерлока Холмса". И поред свега тога, што је он веровао у Холмсове методе, никада му се у пракси није десно случај да их може и применити. Веровао је, да му се сада указала прилика, и даде га ниси превариле.

Цајдлер је до најзанимљивијих ситница испитао кућу и леш, на њима није могао наћи никаква трага од злочинца. Кад је загледао испод кревета, нашао је један штап за шетњу, и он посумња да га је можда испустили злочинац, па га после заборавио. То је био са свим прост штап, један цол дебео у пресеку, са обичном кукастом дршком; био је јако блатњав и по одеку се могло познати, да га је сопственик дуго времена употребљавао. Али ко је био његов сопственик, то није умео казати. Само се толико могло утврдити, да се г-ђа Шлотке никада није служила штапом и тако се могло са сигурношћу узети, да је убица био његов сопственик.

Баш кад је Цајдлер пажљиво испитивао штап, појави се полицијски инспектор Флинтхард из округне пароћи. Флинтхард је био сушта противност Цајдлеру; био је убражен човек, посло је свакн радио на пречац и нарочито је мрзео Цајдлера, пошто је овај требао да дође на његово инспекторско место.

— Јесте ли пронашли што, господине? упита Флинтхард.

— Ништа више сем овога штапа одговори Цајдлер. Али ја сам уверен, да ћемо спомоћу њега наћи и убицу.

— Како то? упита Флинтхард. Чији је штап? Знате ли, какав је то човек? Да ли је ко познао тај штап?

Цајдлер одговори мирно:

— Још нико не зна ништа о овоме штапу.

— То сам одмах веровао, примети Флинтхард иронично. Нико се и не интересује за такав прљав штап, као што је тај. У селу има стотинама таквих штапова, па бих волео да знам, ко би могао познати баш овај штап.

Цајдлер ништа не одговори, већ се на се насмеја и узе штап к себи, и Флинтхард оде на посао. Најпре прибра сва „чакта", која је сазнао у селу и постави неку своју „теорију" о самоме делу, и ју је саопштио Цајдлеру: да је убица нећак покојнице, Јохан Виспер. Тога ће младог човека морати пронаћи и ништа неће пропустити, само да га преда закону и приведе на суду.

И Цајдлер је имао своју теорију у раду и истраживању. Он је сакуда тачно расипао, да ли је ко видео каквога странца у селу, и ништа није умео рећи ништа о томе. За то је он био мишљења, да је убиство морао извршити неко, ко није становао далеко од места дела. По том је отишао код госпођина Шулца, трговца, и заседну с њима повер.ан разговор. Код Шулца је долазио сеоски свет на окупине на некодико мина, и како је сваки од њих по мало баскао у трговини, Цајдлер је знао, да ће ту најлакше сазнати за појединне ствари и обичаје становника целе околине.

— Чујте ме, господине Шулце, поче чиновник, ја ваш дах да говорим с нама у највећем поверењу, и морате ми дати реч, да нећете никоме саопштити ово што будемо говорили и што ћу вам казати.

Шулце се показао необично предусретљив и рађо му то обећа.

— Ви познајете људе из ове околине, од свој прилици, боље неко ја или ко иначе. Сећате ли се, можда, каквога човека, свакакога, крупнога човека, који је ленза, и који има обичај да носи своје завежљаје о штапу, пребаченом преко рамена?

Поито се мало промислио, Шулце одговори:

— Ја имам само једну једину мушт рију, која је левакиња. То је госпођа Мусхајм, али она никада не носи штап.

— Не, драги господине, то мора бити човек, а никако жена.

— Онда може да буде само још старац Франц Крајзе, у старој воденици у Белоферду. Он је левак, каткад је куповао не што год код мене и то је неславо у маразицу и вешао о штап, и тако је то носио преко рамена. Али, за име Бога, господине, ви, вађда, не мислите да он може бити убица?

— Не говоримо о томе, одби га Цајдлер. Него, кад сте га видели последњи пут.

— У суботу по подне око три сата баш је оде.

— Како је изгледао?

— Као и увек; ништа ни мање ни више у очи. Туробан је свакад.

— Још једном вас молим, да никоме ни речи не говорите о овој мојој сумњи. Стари Крајзе можда је и невин у овом делу убиства, те му не треба учинити никакву неправду.

По том се Цајдлер опростн са трговцем и оде.

„Стари Крајзе" био је отприлике педесет и седам година стар и становао је

[1]) Одмах по њеном нађи говори о реконструкцији напорљих рукописа, и вели: „На изгорелој хартији, која се још није распала, читаће текст научници је енергијом тако ону, али крајња тешкоћа ће ипак бити самоћрљава апсорпција сваку ону мањкавост, и с тога је потребно, у свакој дарчијама, добити фотографију с њих те моће на њој рукописа, и која се може пажљиво студирати. Остављају фотографске плоче многе ваља од осетљивости реакције, чиме ће су фотографски конзервације и вишекратне од нагорелог документа. Водећи је тешкоћа у томе, да се ова документ поставе у положај згодан за фотографисање, без опасности да буде изложен. За ово случајеви Рајо препоручује овакав поступак: треба дотичан рукоп уложи стаклене плочу, по могућству нешто веће ње ду од документа за фотографисање, а лаком рупом једи хартији. Прождра залиску, изазвана крегалом овог хартије, по њеном залаго нагорелу хартију. Овим се треба поступити, и ова хартију подлуче стаклену плочу. У нарочито сачуваним нарбољенима хартије уједе се, и тада је треба пажљиво радити. Ово операција захтева много предострожности и стрпљења; резултати ће која је Рајо лепо одлични су.

са својом јединицом Ђерком у једној старој воденици, која више није радила, а била је удаљена добру позовину међе од Лервица. Куповао је вечје коже и томе слично, и зарађивао је слабо, једва колико му је било потребно за живот. У општре је сматран као частан човек и са полицијом никада није долазио у опрекy.

Чиновник Цајдлер непримећено је прибирао обавештења о „староме Краузе", како су га сваки звали, и убрзо је утврдио, да је Краузе пићеч у петак у вече око девет сати како иде у правцу Лервица; али нико га није видео кад се враћао отуда. Пошто се најзад тачно расписао да старог човек није код куће, Цајдлер оде у његов стан и заставе само његову кћер. Да не би изазвао никакву сумњу, изговори се да хоће да пита Краузе, да ли ће да поноси закуп стана.

— Могао сам га и сам питати у петак у вече, доцаде Цајдлер, видео сам га кад је ишао ка Лервицу, али га нисам могао дозвати.

— Јесте, одговори кћи, није био код куће у петак у вече.

— У осталом, ја ћу га опет где год нађи. С Богом, довикну Цајдлер и учини се као да хоће да иде, па се опет врати.

— А кад ће бити оде ваш отац, Марија?

— Ја мислим око пола осам, господине, одговори она; он је отишао у Гелсхајм.

— Пардон, упита опет Цајдлер, имате ли, можда, какав стари штап, да ми га узајмите? Мало сам угануо ногу, па би ми добро дошао штап, да се ослоним на њега.

— Жао ми је, што вас не могу послужити, поштовани господине. Отац је имао два штапа, али је један изгубио прошле недеље, па је сада узео други, те нема ни једнога овде.

— Не мења ствар, одговори Цајдлер мало нарамљујући, као да има болове, и оде. Ићи ће и овако.

— Нашао сам човека кога тражим, мислио је Цајдлер за себе, кад се враћао у окружну варош. У канцеларији одмах прибави решење о притвору Краузовом, и у пратњи жандарма врати се опет откуда је и дошао.

Баш у тренутку кад је „стари Краузе" хтео ући у кућу, Цајдлер му спусти руку на раме. Он се толико преварио, да ни тренутка није покушао одрицати злочин, већ је одмах признао чиновнику, где је сакрио похарани новац удовице Шлотке. Признао је, како је један пут видео, да је покојни старица бројала пред њим гомилу златника од по 20 марака, и то га је нагнало да је похара. Он јој ништа не би учинио, да га она случајно није ишчупа по њему, кад је оне вечери у петак извршио похару. Ушишао се од казне и за то је учинило да ома умукне са свагда.

У то време инспектор Флистхард дао се био у потеру за Јоханом Вајсером. У Каселу је сазнао, да је он отишао за Бремен, те Флистхард отиде тамо за њим. Чим је стигао у Бремен, извести га да је Вајсер отишао у Хамбург, те га тамо једва нађе, али Вајсер усе да несумњиви фактима докаже, да је био у Хамбургу четири недеље беспрекидно, те и сам Флистхард увиде, да он није могао бити убица. Како су доцније чак више причали, инспектор је доцније био бесан због свога неуспеха у хватању убице, а још бољи тек над је чуо да је Цајдлер ухватио правога убицу.

Флистхард је пажљиво саслушао Цајдлера о начину како је трагао за убицом и како је у Краузу упознао правога убицу.

— Увек сам се држао правила, да и на најмању ствар и ситницу обратим пажњу, и над сам нашао штап у стану убијеног, добро сам га разгледао. Био је од растова дрвета, блатњав, али при врху и на вршци био је гладак од ношења. Надо ми је у очи, да је штап с леве стране био више излизан од прстију, него с десне, и то ме је утврдило у уверењу, да је његов сопственик морао бити левак.

— Тачно сам измерио штап и нашао, да је његов сопственик морао бити висок пет стопа и седам цоли. А како је штап био мало повијен, закључио сам, да је сопственик његов морао бити тежак човек и да је њиме обичај наслањати се на њега.

— Према једном углављеном месту отприлике на средини штапа закључио сам да су о то место обично вешали завежљаји, па се чак ни у томе нисам преварио. Тражио сам таквога човека, који би био левак, приличио тежак, пет стопа и седам цоли висок и са пажњом да воси завежљај, обешен о штап, преко рамена. И захваљујући својим потпуно тачним обавештењима, проналзо сам једнога човека у околини, који је био левак, а с њиме су се слагале и остале моје опаске. За тим сам утврдио да су га видели оне ноћи, када је извршено убиство, да је ишао у Лервиц, и да је изгубио свој штап. И тако је „стари Краузе" био „печен".

Цајдлера је оза истрага истакла међу колегама, те сад заузима врло угледно место у криминалној полицији.

Превео
Доб. В. Важић.

„БОМБА"

(најновији начин операције наших косорића).

Приликом извршене потере над скитницама, ухватио сам у т. . . . . друмској механи једног познатог кошкара, који је самудирао болесника — путника на Влашке. Он је лежао у једној соби, где механџија обично затвара ћурке. Јачао је и отењао, као да су му последњи трзаји живота. На питања, ко је, откуда је и т. д. одговарао је у интервалима, једнишљени гласом, као самртник. Доведен у наврсним питањима у тесњак давао је тако контрадикторне одговоре, да се „у болесничкој" соби с часа на час разлегао гласан смех присутника.

— На, деде, чича, устани и ходе с нама! — био је завршетак разговора.

И чича лако устаде, мало се протеже и у пратњи жандарма изађе у механу.

Кад је доведен у среску канцеларију на саслушавању изјавио је следеће:

„Уче, кад сам ухваћен — пићен — у т. . . . . механи, питајно сам ирају своју личност, те признавом усмено саслушала као сам ђакно место пребивања и рођења. Увидео сам да се не може вршти. Кажу сше. Ја сам главои Ј. К. зо, . . . Родом сам из А. Сада ми је 52 године. По занимању сам скитница и кошкар. Професионално се занимам овим послом већ преко тридесет година. Краће и преваре, што сам их до сада учинио многобројне су, могао би се рећи да их има преко стотине. Операције вршим само бритвом, и то над несама. Као што видите, просте су. Ја идем од механа до механа и само сечем кесе. Од мене у томе послу нема бољег мајстора. Где ја ова моја два прста метнем то је сигурно. Ту сам прави виртуоз. Насилне радње не вршим. Не вршим ни оне преваре на шпајани, знате нашим језиком „Бомбе". Тај посао вршс обично млађи кошкари."

(Овде је прекинут питањем: да ли је „Полиц. Гласник" изнео онај начин операсања, и он је одговорио: „Редовно читам „Полиц. Гласник," али нисам никад нашао на оне опсе варања. Али, кад сте према мени били људи објаснићу вам онај начин, па ма моје колеге „превале." Само вас молим немојте износити моје име на јавност, јер ме могу колеге добро истући, а ја сам стар човек и већ једном ногом у гробу, па бих се могао у болници зочити и тако довући."

„Ово је начин скорашње. Поречало му је из Бугарске. Први код нас у Србији пресадио га је Милан Марковап. Сад већ ретко ко од наших другова, нарочито млађих, да га не употребљава. А над баш хоћете да знате и како се тај посао врши, хоћу и то да вам кажем. То баш није тако тежак и фини мајсторлук, али је врло корастан. На њему, они млађи кесаџије добро зарађују. Обично се ова операција врши на пажљурима и над сеоцима. Ех, сеоцима се ту дају најбоље карте! И не чудим се овим сељацима у Крајини, али онима у округу ваљевском и подрињском морам се чудити, јер се рачунају као врло бистри и препредени. И мада сте ту скоро кесиронли су на овај начин узели преко 4000 динара. Даклс, тај посао обично врши двојица договорно. Пре тога спреми се један шпајаник — пошкарник — (обично дубок од шпатна) и исколико или најобичније два кувсрта од картије за писма. Пошкарика се напуни исеченом хартијом а прво те хартије метне се једна права пошкарица, и, пр. наша банка од 10 динара тако, да се при отварању пошкарика само она види. Тако што и један од оних кувсрата испуни се хартијом и затвори. Сво то остане над једнога кошкара, а онај други зађе међу сеоце и стане се распитивати о куповини и продаји стоке. Тако се распитује све дотле, док не нађе на ког сељака који му каже да је и он — сељак — дошао да купи коју пар волова или коња и т. д. Кад је већ

то сазнао, т. ј. да сељак код себе има новаца, онда кажкар са своје главе подигне мало шубару или капу у вис, а то је знак за оног другог, који је у њеховој близини, да је жртва нађена. Тада онај други прилази њима и кад дође близу њих пада из џепа мараму и у исто време баца неприметно на земљу новчаник и иде даље. Овај други бајага налази новчаник, показује га сељаку и позива га у крај, па пр. у близини какве шуме. Ту се договара са сељаком, али одмах к њима долази и онај други, напада их, да су му они нашли новац и претреса их. Пре претреса онај прва оставља новчаник на земљу и покрије га капом. Прво се врши претрес над другом, а после над сељаком. Код друга налази онај коверат са хартијама и прања му га јер зели нису онакви његови новци. Код сељака налазе новац, али не у коверту, већ обично у пешкиру, и изгледа да новац није његов. За тим посаветује сељака да банке не држи тако већ да их метне прво у артељ да не би од зноја пропале, и онда пружа коверат сељаку и поучи га, како ће банке спаковати, па коверт сам затвори и преда га сељаку, који га меће у пешкир па у џепа. Овај коверат је и по боји и по величини исти као и онај код његовог друга, кога је прво претресао. Кад је са претресом свршио он се почне извињавати и молити их за опроштај што је на њих посумњао и удаљује се. Остају сами, сељак са првим кочкаром и говоре о поделн пара. Али у том се опет враћа „општењеˮ и приласци им поново да говоре: „Ама сад ми рече један сељак да је видео како су двојица нашли мој новчаник, и по његовом опису, нашли сте га само ви и нико други. За то хоћу још једаи пут да вас претресем.ˮ Они се поново дају драговољно претрести. И опет почиње претрес прво на другом. „Општењеˮ узима од њега коверат са хартијом и предаје га сељаку да држи док претрес изврши над другим. Кад, наравно, ништа није нашао код друга, враћа му коверт и онда почиње претрес над сељаком. И од сељака узима коверат с банкама и даје га другу. Док сељака претреса окреће га и на противну страну, и у том моменту при кочкар меће у џеп сељаков коверат а свој вади и држи у руци. Кад је друг претресао и сељака, враћа му коверат (наравно сада са хартијом) и жели му га у недра и опет се почне извињавати, што их је на прв Бога напао и моли их за опроштај. Али у том, кобајаги, случајно претура капу свог друга и спазивши новчаник почне да вичи и да туче друга и потера га бајаги комесару, а сељак да не би што и он одговарао, побоји се и нагне бежати што га ноге доносе, а другови хватају кола, која их у близини чекају и — беже.

Ето, овако се врши ова операција, коју смо крстили „бомбомˮ.

Шта даље бива познато је. Достављача се полицији отима „на разбојничкиˮ начин од два непозната злочинца, изударана новежења,ˮ и т. д. Ни један од преварених неће да призна праву истину — због бруке.

Н. Ђ. Вашић.

НАШЕ ВИЂЕЊЕ

СЛИКА

Првога дана, када је од некуда дошао и уписао се у нашу гимназију, ушао је у наше друштво на тако несвиман начин, да је одмах ударио темељ својој превласти над свима нама. Био је одраслији од нас, темељан и добро развијен. Имао је маркантно лице, са угластo зеленим очима, које су чудно сијале. У први мах учињено је на нас тако утиснак поучена и спиходљива девчица. Дошао је у школу одевен полу сељачки: у копорану и појасним ашчи чистим, нарошким пантаљонама, које је, како изгледа, тога дана негде добио и први пут обукао. За време одмора у школском дворишту, један од другова, гурајући се, очепи га у трку ногом и знатно му убрља блатом пантаљоне. Новак се хитро сави, диже први камен на које наиђе и хитну се снажно за кривцем, који погођен у потиљак и окрвављен зајаука. „Што ти!ˮ промрмља изурадо новак и спокојно уђе у учионицу. За тим као беа душе долете разредни старешина претећи и карајући јароспо. Место сваког праздања новак је тупо гледао преда се и само од времена на време напрегнуо потиљо једно кроза зубе: „Што ме удараш?ˮ

У овај одбрани и снему испаљаљу пашег новог друга била је чудна мешавина од детињске наивности и неке скривене суровости. То је чинило, те нам је цела слика, поред све њене особилости, била смешна. И ми смо се крадом и прикушено смејали.

Овим својим поступком Станоје — тако се звао новак — учинио је да смо га од првога дана почели респектовати, али смо га одмах у брзо за тим и заволеди и он је постао јуначком нашега разреда. Он је свео чињета ово, што сами нисмо смели нипада учинити, а у детињству та се одлика обожава. Био је то бистар, окретан и препреден окаченљак. Одмах прних дана потпуно нас је задобио никаквим причама о своје госпођи, код које је послужавао. Он је то причао начином за нас заиосним, изнебеће се и удешљући као какав матрако, а уз то је свако своје причање започињао безобразним псовкама и каразама, који су нам се увек допадали кад долазе из тућих уста. Ма смо гутали ове његове приче.

Није било наставника кога би се он бојао. До душе и наше понашање било је разно, како према коме наставнику. Све је зависило од суме аутаритета, којнно је ко од наставника уживао код њега. Али рачунка смо се сви очекивано бојали, јер је то био строг и прган човек. Умео је тако завркнути уво, да су нам светлаци летели од бола. Уз то, у тренутима нагутра, он се изненада потезао предом на немарне ученике и увек је напредно погађао чак и оне у последњим клупама. Једном на часу, шетајући ученицима, он је приметио, да се Станоје нешто чешка и шушка на своме месту. Станоје је под клупом гурао неку цеданицу. Рачунко, правећи се невешт, пређе му и снажно му изненада увуну уво. Станоје поскочи и устремљен да гурне нападача, са жељом у очима, дрско полнкну: „Што ме вучете?!ˮ Проверавши рачунка окрете му леђа и никад га више није пипнуо.

На часовима осталих наставника Станоје је био свемоћан и стално нас је увеселавао својим угурсузлуцима. Дети му је била омиљена забава хватати на часу велике муве — зујаче, којима би у страшљиву придевао дугачке репове од фате, па их пуштао да лете кроз учионицу. Било је ужасиле посматрати, како се муве као репате звезде тромо крећу кроз тихи простор наше учионице и њихово кретање доводило нас је често пута до луда смеха. Добро̀ћудни и кратковиди наставник српског језика седи за катедром погурен и ревносно нам нешто чита. Ми посматрамо, како се једна зујавча са огромном решетом стално вртла око његове главе, док се у једном тренутку тај реп не закачи о ручице његових наочара. Свесшити смех! Он лиже главу и љутито виче. „Узмте кроз прозор из других учионица!ˮ објашњава Станоје са свога места и пепитан.

У оно доба хатихете, цртачи и гимнастичари (како смо ми звали наставника гимнастике) постојали су по нашим гимназијама, како изгледа, једино за то, да би се могло са њима доказати, шта се може очекивати од кога детета и колико је које дете донело наслатвља од своје куће. За њих је Станоје био прави мучитељ. На часу, када се хатихета био сав занео у објашњавање свеким апстрактне идеје о бићу Божјем свуда и на сваком месту, Станоје је неочекивано и најешапут поскочио са свога места и замахнуо десницом кроз ваздух, као када хватамо муву у лету. На питање запућеног катихете, шта то чини, он је свеким спокојно одговорио бенавеши се: „Фаћам Бога!ˮ што је наравно код нас произвело урнебесан смех.

Напућена осиџира, који нам је предавао гимнастику, и његова помоћника једног простосрдачног и ограниченог подварединка. Станоје је сматрао потпуно као неки њима бића, према којима се није морало имати никакква обзира. У неколико то је било опште схватање свију нас. Чудно је то игра судбине, да су она једна бића — страх и трепет по касарнама — била осуђена на једнинтвено нгнорисање и незарезивање од стране ситних малишана. И „теорија и практикаˮ за нас су увек били слатки часови разоноћења и смеха. Станоје је одмах прних часова квитирао са гимнастиком и њега је наставник пређутно био са свим разрешио од дужности на часове, јер је с њиме био немогућан рад. Он је био тај који је протегао у недоглед значај теоријске науке да сви одговори у којима морају бити јасни, оснени и отресити. Приликом прве прозивке, Станоје је тако громогласно заурлао оно обавезно: ја! да је одјекнуло цело двориште због чега је са свим природно био избачен из строја. У другој прилици он би на своју руку продужио на коју командовану радњу, чинећи се да не чује противну команду и кварећи цео поредак.

Тала би га наставник прави од једа као нуван рак поваво к себи и казано: трећим кораком. Станоје би пошао право, а за тим би отпочео тртати у цик-цак преко дворишта прескачући поједине предмете, који су се налазили у дворишту. Уз наш свеопшти смех за њим би се по наредби наставниковој надао и подмарелиник, да га ухвати и прати. Наравно да му то никад није пошалазо за руком, јер би се Станоје довратно плота, хитро га прескочио и стрчугуо улицом.

Доцније ће ја долазио на часове гимнастике само на наше навалињање и то када је добро расположен и када му је дуго времс, али он никада није довршио часа.

Тако је он провео с нама други и трећи разред гимназије уз многобројне казне, а једном је пред испите био и изгнан. Та два разреда свршио је како тако и ако никада није учио пити је он имао каквих књига. Он се бно свикао на час јер смо га волели као необична дечка и никако није хтео напустити нашу гимназију.

У четвртом разреду завршили смо наше другован.ње. Он се бно уписао, али је на часове долазио врло неуредно. Био је у неколико озбиљнији, али у толико дрскији када би се одлучио на какав испад. На послетку га изгнаше на свагда из завода због тртања.

Часови тртања били су такође часови кад смо ми себи спашта допуштали. Тртач је бно човек добре нарави и занет својом уметношћу. Са те његове доброте ми смо врло често место својих радова мозовали њега у најразноврснијим облицима. Карикатуре тртачеве ишле су од њака до њака и напослетку добијале вид оних митолошких сатира — бића са човечјим телом, великим ушима, роговима, репом и другим разноврсним животињским доменима. На такву једну слику и он је наишао. Неки наше дароват њак — тртач место сваког дометка ставио је само натпис другим словима: „Ово је наш тртач — кицош“! Кицошем је зват зато, што му је машина стално стајала место под грлом подигнута и извртута према једном рамену и за то, што никада на своме капуту није имао дугмета. Само писац ове фирме, кога је тртач као стручњак брзо пронашао, извукао је неколико памара. Тртач је врло ретко тукао, али онога пута то је морао учинити, ако није желео, да му други пут такву његову слику прикаче и на леђа.

На часовима тртања радило се само до пола часа на својим местима, а од тога часа ишло се тртачу „на поправку“, како смо ми говорили. За време такве поправке скупљао се цео разред око катедре и тртач је поправљао тртеже. Те поправке биле су нам врло омиљене, јер смо се тада, скупљени сви као чворци око катедре, предавали најразноврснијим забавама. Ту је било штипања, гурања, извртање џепова, набијање капута на главу и вађани других нестандушка. Приликом једне такве поправке, Станоје је учинио нешто, што нама никада не би пало на памет. Он је тртачу причврстио тртаћим јексерчи њима пешере од капуча за седиште и на тај начин чврсто га прикивао за столицу. Већина од нас није нашта знала о томе. Час је давно откуцао и тртач у журби покупи своје хартије и катализ и хитро поскочи вратама. За њим полете и столица и он је собом донесе до врата. Бледа и дрњљи он је откачи од свога капута, јарошно је баци до предњих редова клупа и у позиву очајно нам довикну „битанге“! Сцена је била велико смешна толико и убојљива због нечувена бола тртачева. Наш кикот, којим се у први мах заорила цела учионица, замукнуо је одмах, чим смо спазили болни израз тртачева лица.

Није тешко било доказати да је виновник овога догађаја био Станоје и њега после неколико дана изгнаше из нашега завода на свагда. Он се после тога врло око наше школе још подуже време, док га напослетку не изгубимо из вида. Последње вести, које смо имали о њему, гласиле су, да се са неким непоштим друштвом скитара по крајсима варошки и да је тих дана хтео погинути на Топчидерском другу тражећи вранца гнеда. Омакао се са врха једне од горостасних топола на другу, али срећом у паду закачи погама о неку рачвасту грану, и ту остао висећи стрмоглавце све док га нису снаши неки ралници. Када су га скинули био је онесвешћен, а у руци му било гвозденто стиснуто удављено вранце младунче. Тај догађај уз пригодну поуку био је изнет и у неким новинама.

Мало по мало ми смо на Станоја са свим заборавили, или успомена на њега остала нам је неизгладима.

*

Прошло је поише година. Довршило се свеколико школовање и упао се у живот. Време је протекло тако брзо, да нам је стигло да изврши грдних промена у животу свију нас старих другова. Сурова јава живота почела нас је већ назирати и у нашим успоменама; безбрижно проведено детињство почело нам се јављати као дивни сан из пролазности. Ужасати у успоменама значи закорачати у старост. Ми смо до душе били још млади, али већ са једном старачком и као убламеном цртом — почело се мислити и о будућности. Када дође то доба, онда се већ може учинити осврт у назад и доникнути: згогом, ни прекрасни дани до сад проживљени!

Мај је. Био је то један од оних сјајних, пролећних, празничних дана, када вам изгледа, да у свету нема суморних дана; када вам се чини, да под планим небом има места само за ово, што је лепо задовољно и поштено. Таких дана човек никада не може позналети, да под оним врачним, топлим сунцем има на земљи и беде и невољаштва.

Београд је трептао у расконшном сунчеком сјају, а над њим је лебдела пролећна пролењена тиморина. Ваздух је мирисао свежином; свет се размилео по улицама и ви као да осећате, како сав тај свет дише једним плућима. Расноп пролетњих женских тоалета такмичио се са расконшом одећом, у којој се биле одела сва природа.

Ја и Н. мој школски друг из детињства стадни смо шетали београдски без обзира на време. Лепих дана шетала је за нас права посластица. Тога дана биди смо као и обично на Калемегдану, али место шетње ми смо се само гурали, прозаичили, сапињали и извињавали, што је ипак за нас имало извесну драж.

У једноме тренутку када је Калемегдан био испуњен оним жагором и брујањем, који долази од говора, подграва и смеха хиљаде присутника, из оне алеје која води од Малога Калемегдана чу се необична ларма. Један гологлав млад, пристојно одевен човек досаде задихан само до круга, застаде за тренут, као предомишљајући се, па полете десно према градском бедему пробијајући се кроз гомилу. Један жандарм журно је устонше за њим. Разлнала маса шетача мушкога пола потрча на исту страну. Бегунац се сналраја негде преко бедема, који онде крај парка није висок, а за њим се изгубе и жандарм. Мало час са свим на другом крају бедема поново се указа бегунчева прилика. Он се успуза као веверица, али неспретно за њим изби на бедем и његов гоњалац жандарм. Жандарм је сада био са револвером у руци и тражио је помоћи вичући уморно и на претрс: „Држите га“! Бегунац појури као стрела кроз парк и хтеће поново у ону злу шетача, која је спокојно шеталa кругом, али место да нагне на назазу он направи само полукруг у парку и на другоме крају поново се пребаци преко бедема. Изгледа као да се планшно да се дочека каквог другог простора, где не би било свега и где би жандарм могао неспречено пуцати. Тамо преко бедема чу се пуцањ, а одмах за тим бегунац се поново појави на бедему, потрча кроз парк, остављајући за собом траг од крви, али надо за тим паде на земљу. Кроз Калемегдан пуљевито прође глас да је убијен један непознат човек.

Жандарм још није био ни стигао до места, а оно непозната бегунца већ је био склопљен непробојни оклоп од радозналога света. „Жив је!.. Мртав је!“ чуло се на оне гомиле. Жандарм покупи да се пробије, али над му то не испаде одмах за руком, он се мртав умораи, прашљи и знојав, наслони на једно дрво да предахне. Око њега се направи нов круг.

„Ко је то“? питао је радознали свет. „Не знам“! одговарао је врачно уморни жандарм.

— На што га уби?

— Зато, што је сумњан и што је бежао!

— Па знам, брате, али ти то можеш тако сваког убити! Како ти је и по чему било сумњиво?

— Ја сам био на служби у граду, поче жандарм објашњавати, и тамо сам приметио да се врма са свим беспослен. Пратио сам га пријком и приметио сам, да нешто преба и испитује онде око каниције где су удвај за осуђенике. Пришао сам му и питао га ко је. Он ми одговори да је свршени ђак учитељске школе. Кад сам му затражио на каквих доказа о томе, он ми их није могао показати. Позвао сам га да пође са мном у варт. Пошао је али кад смо изашли из града, он је одједан-

пут сукнуо овамо у парк. Што је то чиниo, а? Завршни жандарм као храбрељи самога себе.

— Па то није ништа. Неће човек да пређе с тобом кроз чаршију! објашњавала је гомила, увек распо ложена да брани свакога противу жандарма.

— Тако је! чуо се глас једнога гамена. Фини човек, видео сам га, лепо обучен, има те нашу машину! И ти си се шушио, нашао да тога човека хваташ! завршни гамен, пљувајући презриво и шмугну у гомилу.

Жандарм у неколико одмерак исправи се, поче рукама размицати гомилу око себе и рече свисходљиво:

— Молим вас, браћо, оканите се ви мене, ако сам што погрешио, ја сам ту, а има старијих, који ће ми судити.

— Малгове један, да си ти ово учинио у другом свету и на оваквом месту, умешна се један чупоглави радник, тебе би пресудили одмах овде на лицу места. Треба пребити неколицину твоје фајте, па би ви са људима другчије поступали. Бежаче један!

Из гомиле се чули гласови: уа!

Жандарм је био у великој непри лици и нему ништа није помагало но то, што се од некуда ту нашао још један жандарм. Био је блед и збуњен.

Ја и мој друг испитивасмо жандарма и прибожмо да видимо бегунца. Гомила око њега била се у неколико разредила. Ми се прогурасмо и у сенци од окупљена света видесмо га како тежи на ногачиној стази полеђушке. Био је то млад човек, осредња раста, лепо развијен, широких груди, које су се бурно надимале. Бујна коса у нереду пала му по челу; лени ђак дошао му у уста и он га држао грчевито стиснута међу усне. На њему је било ново новцато црно одело и нова обућа; дакле део свечане ношње ношао је на пречника и стајао најпре пребачен у црно преко капута. Погибија десне ноге показала се мало више у пазу, те се виделе грубе сеоначке чарапе и прљаво рубље, које не најбоље није одговарало одећи овога човека. Леву ногу држао је мало згрчену. На бутини те ноге као је пробила попоне, уденила панталоне и оцрнила земљу. Очевидно био је у то место рањен. Леву руку држао је чврсто при дубљену уз бутину, као да би хтео зауставити ток. Он је о времена на време цвчао и чинио болне гримасе на лицу. За све време дежао је затворених очију.

Нени из гомиле покренуше се да иду и тада за трен паде на рањеничко лице један сунчев зрак, који му озари цело лице пуном светлошћу. Ја и Н. одмах познадосмо давно нестлеко маркантно лице нашег забављеног друга и готово у исти мах изашусмо изненађени: Станоје! Он отвори само за часак очи, погледа нас добро, али као нас се учинило, са свим мирско и здоволно, па их поново затвори.

Његов гонилац — жандарм примети да се ово десило нешто необично, напусти објашњење са лицима, која су га упорно нападала, и журно нам приђе.

— Шта је било? Зна ли но овога грађанина? Шта је он? Питао је он хитно и узбуђено.

— Не знамо шта је, али то је неки Станоје.

— Како му је презиме?

— Богдановић.

Жандарево се лице наједанпут преобрази, а на уснама му заигра осмех неслућене среће и задовољства. Нескала га је лично познавао, али га је заборавио. Ни чувеју знао га је врло добро. Он поскочи, рашири руке, завитла око нас и викну храбро и достојанствено: натрас! Ми сви стукнусмо као од помамна човека, направисмо широк круг, и очекивасмо шта ће сад бити. Он задовољно и са пуно церемоније приђе рањенику, нагне се над њим, пљуну га грубо чизмом и грину:

— Ах, Цвргло, м.... та твоју! Уста!

Тај узвик био је сигнал нашој једа и срдбе помешана са задовољством.

Станоје се одмах диже. Жандарм га ухвати за раме, немилосрдно га гурну преда се и командова: напред! Он пође преко парка полако храмљући. Гомила се даде за нама.

— Овај наш фини господин робијаш је! Довикну у полазу жандарм чупоглавом заденину подругљиво намигујући.

Такво је било наше поновно виђење са Станојем, нашим другом из детињства. Он је отишао странутицом и на томе путу стекао лепа гласа: био је чувен кошкар, дрзак лопов и разбојник! Ухваћен је био као одбегли робијаш.

Катон.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Географија самоубиства. У погледу начина, на који се самоубиства врше, у Европи се разликују два велика региона: северни (Скандинавија, Немачка и неколика словенских земаља) у коме преовлађују самоубиства вешањем и *јужни* (Јужна Словенија и романска народи) у коме се самоубиства вешањем врше помоћу ватреног оружја. Кроз ову праву и главну поделу пробијали се врло важна разлика између континенталних и приморских земаља. Не треба се чудити, што становници острва и полуострва претстављају самоубиства дављењем у води; морска их сирене привлаче у топло море. Кажу, да се Италијани радо дају због плавог мора. Исто чине и Јапанци. Међутим Енглези, и ако окружени морем, махом прше самоубиства мачем и ножем.

Самоубиства помоћу ладног оружја, која су преовлађивала у прошасти, данас су врло ретка у Европи. Судећи по снему, овај начин самоубиства резервисан је за пијанице и душевно обољеле. Кинези, који не воле крваве призоре, трују се опијумом. Сиака престонија карактеристична је у овом погледу. Тако: Парижани Сену за модерније и мангал за весељне породице; у Милану се трују; Беч употребљава пијанце а Прат Јосфор; од сто несрећних самоубица њих педесет убијају се помоћу револвера, а тридесет скачу у провалију.

Курс за полицијске чиновнике. По споразуму између чувара државног печата и управника варошке полиције г. Денина, при варошкој полицији установљен је за почети практични курс за будуће полицијске и истражне чиновнике. Настаном ће руководити директор сигурности г. Мукеш, а ученици ће се постепено проводити кроз сва одељења сигурности, те до се на овај начин упознају са свима средствима и поступцима, који се данас употребљују у циљу истраживања злочинаца.

Целат о смртној казни. Поводом питања о укидању смртне казне, које је сада на дневном реду у Француској, један француски новинар обратио се за мишљење данашњем француском целату Антону Дебергу, који му је одговорио ово:

— Смртна казна социјална је потреба; она задаје страх злочинцима, и осигурава мир и спокојство часним људима. Није довољно да она само у принципу постоји, већ је с времена на време, ради примера, треба и извршити. У противном, господа злиховци, напуњен у напред да ће бити помиловани и када на ону казну буду осуђени, неће од ње имати никакког страха. Гледајте, господине, шта се дешава од кад се смртна казна у Паризу никако а у провинцијама врло ретко извршује. Никад злочини нису били многобројнији, нити су судови икада изрекли већи број смртних казни но у овом времену. Број ових осуда у прошлој години износио је 29, што никада није било.

На питање новинарево да ли осећа какву непријатност у тренутку извршења казне, целат је одговорио:

— Никакву, господине. То је за мене сала обична ствар. У почетку ми је, истина, било мало незгодно, али сада немам никакког разлога да се узбуђујем, пошто је то операција, као и обичне хируршке операције: и хирурги секу жива створења.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине лужничке, актом својим Бр. 2103, пита:

„По члану 137. закона о општинама, председник општине са руководиоцем касе, на крају рачунске године а најдаље до 20. јануара нове године у сеоским општинама, подноше састављене општинске рачуне одбору на преглед.

Како новоизабрани општински одборници по чл. 174. зак. о општинама, ступају у дужност 1. јануара наступајуће године, онда настаје питање: који општински одбор треба да прегледа и потпише општински рачун за ону 1907. годину, кад се стари одбор разрешава 1. јануара наступајуће године.

Моли се уредништво да по овоме питању да обавештење, како би суд знао да се управља при прегледу рачуна и доношењу потребних одлука."

— На ово питање одговарамо:

Ако против избора одборничких није било жалбе, или је било али је решена у корист њихову, и они се увеле у дужност 1. јануара 1908. године, онда ће се тоне одбору и рачуни поднети на преглед у смислу чл. 137. зак. о општинама, пошто стари одбор у овом случају завршава своје поступање само до 1. јануара.

На случај пак, да је било жалбе и да се питање о правилности избора не расправи до 1. јануара, онда стари одбор и даље остаје на положају све до расправе питања о правилности избора нових одборника, па би онда он и рачуне прегледао.

II.

Суд општине свиљанске актом својим од 21. септембра ове год. Бр. 1768, пита:

„Да ли суд сме и може продати покретност оних дужника, који дугују м. пр. интересе на општински новац, разне аренде дућанске и оборске, и оних који дугују приватним лицима, као што су магазе, чардаци, шталe и т. подобно, сем кућe и окућнице, јер многи дужници немају стоке нити коју другу покретност, а имају покретност зграда, које је суд напред именовано.

— На ово питање одговарамо:

Као што се из онога питања види, суд у покретност убраја и шталe, магазе, чардаке (кошеве) и т. слично.

То је, међутим, једна заблуда, јер све што је везано за земљу као кућe и остале зграде, убраја се у непокретности (§ 189. грађ. законика, па се, изравно не може ни продавати као покретност.

У осталом ове се зграде не би могле продавати ни по томе, што § 471. грађ. суд. пост. ограничава њихову продају код свију оних земљодаваца, који немају више земље од онога, што им штити поменуто законско наређење.

III.

Један општински писар пита:

„Кад је неко лице кањено од стране општинског суда за казну потушку кријумчарењу, па тражи да копира пресуду и акте истраге ради изјаве жалбе или иначе, да ли је дужан суд да му ово препише уколико одобри и коју ће таксу за препис наплатити?“

— На ово питање одговарамо:

Кад је пресуда већ наречена, па осуђени тражи да ону копира, то му се мора дозволити и по правилу постављеном у § 181. кр. суд. поступка, кад се у полицијској уредби о томе не говори нешто, и по уредби од 14. фебруара 1857. године Вбр. 220.

Ако ове преписе потврђују, суд може наплаћивати за потврду таксу из т. 97. з. зак. о таксама, а ако су без потврде, онда само ону из тачке г. § 23. грађ. суд. пост.

IV.

Суд општине в. шпаговачке, актом својим Бр. 1641, пита:

„Пресудом овога суда Бр. 1140. осуђено је извесно лице, по тужби приватног на три дана затвора за дело из § 339 т. 1. и § 395. т. 12. крив. закона, и да плати приватном тужиоцу у име трошка и досуђе 5 динара.

По овој пресуди осуђени је издржао затвор.

Кад је приступљено извршењу досуђених трошкова и досуде за приватног тужиоца, осуђени је изјавио, да ту досуду неће платити, јер је, вели, по § 396. пр. зап. застарела, пошто су протекла три месеца од дана када је пресуда извршном постала.

Моли се уредништво за обавештење, да ли је ова досуда за приватног тужиоца одиста застарила као што досуђени тврди, или није?

— На ово питање одговарамо:

По § 396. пр. закона, пресуде застаревају у року од три месеца, од дана извршности, само у погледу извршене казне.

Што се тиче застарелости досуђене накнаде штете, досуде и трошкова, за то важе прописи грађанског закона у смислу последњег става т. 2. § 397. кр. зак.

Према томе, и досуда од 5 динара на приватног тужиоца није застарила и може се наплатити, ако осуђени има имовине у смислу § 471 грађ. суд. пост. из које се ово може наплатити.

V.

Један деловођа једне варошке општинске пита:

Моја општина наплаћивала је акцизе од механција и кафеција, по уредби која је постојала.

Како је ове године ова уредба измењена, а мени је та измена непозната, па молим уредништво за обавештење, како ће се општински суд управљати у овоме од 1. јануара 1908. године?“

— На ово питање одговарамо:

По тач. 5. уредбе о акцизу од 6. јуна 1840. год. Вбр. 307. и измени од 23. јула 1898. год., општине, које немају троспарину, наплаћивале су акцизе на пиће и то: на вино и пиво по 1 пару, а на ракију но 3 и 5 пара од литра.

Изменом тач. 5. ове уредбе, од 7. марта ове године, која је штампана у 13. броју „Полицијског Гласника,“ акцизе се овај не плаћа више по тежини пића, него по годишњој књизи механа и плеана и то у варошима и варошицама по 8% а у селима по 6%.

Нема суд ниједне овог законског наређења и по њему се управљати од 1. јануара 1908.

VI.

Један општински писар пита:

„Један полицијски писар осуђиван је *пре 32 године*, за проневеру државних новаца, по пресуди судској од 27. септембра 1875. год.

Том истом писару повраћена су сва изгубљена грађанска права *пре 19 година* и неколико месеци, решењем истога суда од 4. априла 1888. године.

У том времену, кад су му права повраћена био је деловођа једне општине окружне вароши, у којој је провео 7 година са својим службовањем: још пакон 8 година деловођске службе постављен за рачуновођу те је и ту службу више година вршио.

Изменама и допунама општинског закона од 1904. и 1905. год. у чл. 53. под в и чл. 114. истог закона ушли су нова наређења таква: да службеници општински не могу бити који су осуђивани, а деловођа нигако који је и сад осуђиван.

Питање је: да ли речени писар, који је пре 32 године осуђиван, а коме су пре 19 година повраћена сва изгубљена грађанска права, по § 18. и 19 крив. зак. и § 346. крив. пост., питање је да ли тај писар према горњим изменама и допунама, које су га затекле у служби општ. писара, може остати у тој служби и даље после ових измена и допуна; и да ли има права на службу општинског деловођа, као и да ли може бити општ. деловођа, у ком се случају налазио, кад су му решењем судским повраћена изгубљена грађанска права?

Да би се ово питање правилно расправило, при том решавању треба имати у виду и прописе чл. 36. Устава и § 7. грађ. закона, који јасно гласе: да закон нема повратне силе, на штету права отечених раније законима, а и застарелост од 32 године, у коме времену и убијатна као највећа злочиначка застарелост се заборавају. А међу тим у закону општинском са реченим изменама и допунама нигде није казано, да су овим одредбама нови наређени прописима замењена наређења чл. 36. Устава и § 7. грађ. закона.

Нешто више, да се решење овог питања изнесе још у наредном броју Полицијског Гласника, а да се не каже, од кога је ово питање покренуто.“

— На ово питање одговарамо:

У бр. 11. „Полицијског Гласника“ од 1906. године, одговорено је опширно на слично питање, на што сада, по постављеном правилу, уредништво нема разлога да даје ново објашњење.

Нека се, дакле наће поменути број, па ће се тамо наћети тражено уредништва по овој ствари.

VII.

Суд општине кудрешке, актом својим од 19. јула ове год. Бр. 679, пита:

„Суд овај има неколико иступних пресуда на извршењу.

Настаје питање: да ли суд сме осуђенима продавати покретност и остало, колико је за извршење пресуда потребно, не обзирући се на прописе § 471. грађан. суд. поступка, или мора при извршењу ових да настоја, да окривљеном остане оволико земље, стоке, хране, алата и т. д., по поменутом законском наређењу.

Суд ово питање чини поводом тога што је од једне суседне општине тражено извршење једне своје пресуде на 11 дана затвора, а место тога је примљено решење, да осуђени не сме благодарење тровање, већ плати.

пут. Ако би се суд у свему при изрицању ових пресуда морао придржавати ограничења из § 471. ном. закона, онда би већина пресуда остала неизвршена, пошто се највише спроманих свет осуђује?*

— На ово питање одговарамо:

Ако су неки осуђени на повчану казну, онда им се за њу не може продавати имање, које им штити § 471. грађ. суд. поступка, јер и § 316. кр. зак. и § 49. полиц. уредбе условљавају замену ове казне затвором, кад год би се показало, да је осуђени не може платити, или да би то плаћање било на штету његову и његових укућана.

Према* томе, суд ће увек чинити ову замену, кад год осуђени протоколарно изјави да нема новаца да казну плати.

Што се тиче накнаде штете, она ће се наплаћивати продајом и онога имања, о коме говори § 471. грађ. суд. поступка, кад год је штета учињена истављењем из коришћења/за/ака 16. § 471. грађ. суд. поступ., а кад год није тај случај, онда се може водити рачуна о благодељу, које ова законска одредба даје земљодељима и рукодељима.

Ово важи, наравно, и за остале кривичне трошкове.

VIII.

Суду општине гледићске, на акт од 4. октобра ове год. Бр. 1459, одговара се, да је за питање, шшто је он истакао, надзирна поштанско-телеграфска станица, којој овај суд припада, на неки јој се у смислу чл. 17. правила о општинским поштама од 16. септембра 1902. године (ПТБр. 33415, обрати за упут, и што она буде паредила, биће обавештен и за општину и са управитеља школе.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

П О Т Е Р Е

Радо Бојовић, бив. општински делозовић, родом из села Кожарника, среза добричког, који је још 1904. године извршио убиство над својом женом и неколико покушаја убистов, па је по извршеној дела одмах побегао и до сада није ухваћен, према данини начелника среза добричког Бр. 14163, шаљи се овуда у Србији као општински делозовић. Радо је стар 27 година, средњег раста, малих прних брковa, косе и обрва прних, брија се. Мисли се да је под лажним именом и презименом примљен негде за делозовић. Позивају се све полицијске и општинске власти да га потраже у своји домашинама и пронађеног стражарно спроведу најближем начелнику.

Непознати крадљивци ноћу између 28. и 29. октобра ове год. обили су пољску Ваздушну Николића, земљодељца из Бањице, среза топчидерског, и украли једну пушку системе Винчестер, 65 пошваљених пеша, 20 пошваљених пеша и разног новчића. Пошавају се све полицијске и општинске власти да потраже крадљивце и покрадене ствари и о резултату известе начелника среза грошничког с позивом на акт Бр. 14387.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Александар — Шандор Симоновић,

„приватни детектив". Читаоцима су, без сумње, још у свежој успомени оне сензационе вести већине наших листова о пређи заложница Управе Фондова, и о романтичној борби са крадљивцима, и отимачу украдених заложница у једно) од жижељских парискиx улица. Главни јунак у овој ствари био је „приватни детектив" — београђанин добро познати Александар — Шандор Симоновић, бив београдски обућар, који од пре 3 год. живи стално у Земуну због „политике," која му је „претила" осудом за намерну паљевину и отуђење ствари испод пошеса.

После „очајне" борбе са крадљивцима: „Копталтином Аврејелом" и „Хајимом Марксом", „приватни детектив" отео им је украдене заложнице и срећно их предао г. комесару, који је у једном обližњем хотелу очекивао исход, а затим су и г. комесар и његов „приватни детектив" одјурили за крадљивцима чак у Лондон. У Лондону нису, истина, пишли заложнице, али су зато погетили џолоџбу, и послали масу „шинкто-парата" своји поспашницима у Београду и Земуну, а потом су се вратили у Београд са „отетим" заложницима у „жутој торби", и огромним рачуном о путним трошковима (5100 динара), а по романтичној представи целе ствари, тражили су, с правом, од надлежних фактора неку врсту материјалну награду за показану умешност у трагању и херојство у борби са крадљивцима. Али: „једно мисли човек, а друго камиња". У место очекиване награде образована је мешовита комисија, са задатком да испита ову тајанствену ствар, и она је, после дужег и озбиљног рада, установила и г. комесара и његовог „приватног детектива" Решења о њиховом притвору одобрио је и прелесгевни суд за град Београд.

Према изјављењима наших новина, и г. комесар и Симоновић признали су пред комисијом, да су договорно обманули противзаконите власти, да је једни део украдених заложница биo заложен у Бечу за 3000 круна, и да су новац изузет на ште откупа ових заложница, подељили. Ако је ово тврђење истинито, а ово до сада није демантовано ни о које стране, онда нам остаје само да жалимо, што су се у нашој полицији могли наћи и такви полицајски органи, који по дрскости и пакости ни у ропство не устукају познатом „Кецелићевом капетану." Желети је, да овај случај послужи као разлог, да се у полицијску службу у будуће не примају људи потпуно непознати, и, што но каку, „са сокака", а нарочито да се на морално особине полицијског кадра обраћа много већа пажња. Квантет је, по општем мишљењу, много већи од квалитета, нарочито у полицији.

Симоновић је родом из Земуна, има 37 година, по занимању је обућар, оженен је, супруга, више рђе но лепа, говори српски и немачки; о образовању на своје досадашње занимање зеома је интелигентан, а по природи бистар и препреден; сада је у притвору Управе града Београда због крађе, фалсификовања и употребљених исправа и преваре.

Ако би но о њему још што, а нарочито о оном што стоји у вези са крађом заложница у Управи Фондова, који ће да то достаје правичном одељењу Управе града Београда.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Код начелника среза јабланичког нашао се у притвору једно непознато лице које се изда је за Шестора Мистефа из Турске. При прегледу код њега није нађено никаква исправа, а од новаца нађено је 60 динара у грошима помешаних од 10 динара, од којих је поништена једна при крају крижа; осим тога код њега је нађен и један тиан комер лажном ошишен. Оно је старо 27 година, средњег раста, лице црно, смеђих бркова, окрутан лица, очију мутних; од одела има на себи стари капут од материје са белим пругама, жуте позоше тамнијанске плетењаче, при грудњак од поркота, на ногама има сељачке опанке са каишићима и беле чарапе, а на глави поцрњену шубару. Обрађа се нашла сама властима, ако би што знале о овом непознатом лицу да о томе одмах известе начелника среза јабланичког с позивом на депешу Бр. 21270, јер се мисли да је ово лице учинило какво озбиљно дело.

КРАЂА СТОКЕ

Ноћу између 14. и 15. ов. м-ца непознати крадљивци украли су из штале два коња Обрену Поповићу, земљодељу из Стојника, среза посављског. Један је во матор 6 година, зелене длаке, десет., а и други је матор 6 година, длаке мрке, десет., у оба ува рошиће, со трбуху има бело длаку. Депеша начелника среза посављског Бр. 25837.

Обрађа се нашла сама полицијским и општинским властима на ову покрађу.

Штампарија

тредник. Душан Ђ. Јовановић